

HE 131/2014 vp

**HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE VALTION
TALOUSARVIOKSI VUODELLE 2015**

HELSINKI 2014

ISSN 1237-4318

Editat Prima Oy, Helsinki 2014

Viitaten yleisperusteluihin ja yksityiskohtaisten perustelujen selvitysoosiin ehdotetaan,

että Eduskunta päättäisi hyväksyä oheen liitetyn ehdotuksen valtion talousarvioksi vuodelle 2015.

Helsingissä 15 päivänä syyskuuta 2014

Pääministeri

ALEXANDER STUBB

Valtiovarainministeri *Antti Rinne*

SISÄLLYSLUETTELO

YLEISPERUSTELUT	Y	7
1. Yhteenveto	Y	7
2. Talouden näkymät	Y	12
2.1 Suhdannenäkymät	Y	13
2.2 Julkisen talouden näkymät	Y	14
3. Hallituksen finanssipolitiikka	Y	16
3.1 Finanssipolitiikan tavoitteet	Y	17
3.2 Finanssipolitiikan toimenpiteet	Y	17
4. Talousarviesityksen tuloarviot	Y	19
4.1 Keskeiset veroperustemuutokset vuonna 2015	Y	21
4.2 Veronalaisten tulojen ja muun veropohjan kehitys	Y	24
4.3 Verotuloarvioiden riski- ja herkkyystarkastelu	Y	24
4.4 Verotuet	Y	25
4.5 Muiden tulojen arviot	Y	25
5. Talousarviesityksen määrärahat	Y	27
5.1 Talousarviesitys ja valtiontalouden kehys	Y	28
5.2 Määrärahat hallinnonaloittain	Y	31
5.3 Tiede-, teknologia- ja innovaatiopolitiikka	Y	53
5.4 Alueiden kehittäminen ja rakennerahastot	Y	55
6. Hallinnon kehittäminen	Y	57
6.1 Hallinnon toimintatapojen, rakenteiden ja prosessien kehittäminen	Y	58
6.2 Julkisen hallinnon ICT-toiminnan kehittäminen	Y	60
6.3 Valtion työnantaja- ja henkilöstöpolitiikka	Y	61
7. Kuntatalous	Y	62
7.1 Kuntatalouden nykytila ja näkymät	Y	62
7.2 Veroperustemuutosten vaikutus kuntatalouteen	Y	64
7.3 Kuntien valtionavut	Y	66
7.4 Valtion toimenpiteiden vaikutukset kuntien valtionapuihin	Y	68
7.5 Maksutulot	Y	71
8. Budjetin ulkopuolinen valtiontalous	Y	72
8.1 Budjetin ulkopuoliset valtion rahastot	Y	72
8.2 Liikelaitokset	Y	78
8.3 Valtion omistajapolitiikka	Y	79

VALTION TALOUSARVIO VUODELLE 2015	1
Taulukko-osa	1
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	26
Yleiset määräykset	26
Tuloarviot	1 35
11. Verot ja veronluonteiset tulot	1 35
12. Sekalaiset tulot	2 65
13. Korkotulot, osakkeiden myyntitulot ja voiton tuloutukset	4 94
15. Lainat	4 98
Määrärahat	6 101
21. Eduskunta	6 101
22. Tasavallan presidentti	6 109
23. Valtioneuvoston kanslia	7 114
24. Ulkoasiainministeriön hallinnonala	8 126
25. Oikeusministeriön hallinnonala	8 154
26. Sisäministeriön hallinnonala	9 198
27. Puolustusministeriön hallinnonala	10 253
28. Valtiovarainministeriön hallinnonala	11 276
29. Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonala	13 368
30. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala	16 493
31. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala	18 590
32. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala	19 640
33. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala	21 727
35. Ympäristöministeriön hallinnonala	24 830
36. Valtionvelan korot	25 872

Liite: Taloudellinen katsaus

YLEISPERUSTELUT

1. Yhteenveto

Maailmantalouden kasvu nopeutuu erityisesti Yhdysvaltojen ja Iso-Britannian talouksien jättäessä finanssikriisin taakseen. Toisaalta geopolittiset jännitteet mm. Venäjällä, Irakissa ja Libyassa varjostavat teollisuusmaiden kasvunäkymiä. Euroalueen taantuma on päättynyt ja talous on kääntynyt hitaaseen nousuun.

Suomen bruttokansantuote ei kasva kuluvana vuonna, mutta v. 2015 kokonaistuotannon arvioidaan nousevan 1,2 % ennen kaikkia viennin ja yksityisten investointien tukemana. Työmarkkinoiden tilanne pysyy edelleen heikkona ja kohtaanto-ongelmat ovat merkittäviä. Työttömyysaste nousee 8,6 prosenttiin tänä vuonna ja on n. 8,5 % v. 2015.

Pääministeri Stubbin hallitus jatkaa edellisen hallituksen talouspoliittisella linjalla, ja sen ohjelma perustuu pääministeri Kataisen hallituksen ohjelmaan, rakennepoliittiseen ohjelmaan ja julkisen talouden sopeuttamista koskeviin linjauksiin. Painopistealueina ovat edelleen köyhyyden, eriarvoisuuden ja syrjäytymisen vähentäminen, julkisen talouden vakauttaminen ja kestävä talouskasvu, työllisyyden ja kilpailukyvyn vahvistaminen. Pääministeri Stubbin hallituksen ohjelmaan sisältyy lisäksi uusia panostuksia kasvuun, työllisyyteen ja ostovoiman tukemiseen.

Talousarvioesityksen määrärahoiksi ehdotetaan 53,7 mrd. euroa, mikä on n. 0,4 mrd. euroa vähemmän kuin vuoden 2014 varsinaisessa talousarviossa. Hintatason nousu ja talousarvioesityksen rakennemuutokset huomioiden hallinnonalojen määrärahat alenevat reaalisesti n. 1½ % vuoden 2014 varsinaisen talousarvioon verrattuna.

Määrärahatason aleneminen selittyy päätetyillä menosäästöillä, joiden vaikutus on selvästi suurempi v. 2015 kuin kuluvana vuonna. Menojen tasoa korottavat toisaalta päätetyt lisäpanostukset mm. teollisten kasvuvaiheen yritysten ja biotalousyritysten pääomasijoituksiin (Teollisuussijoitus Oy), Tekesin lainoihin, uusiutuvan energian tuotannon tukemiseen, asumistukiudistukseen ja vanhuspalveluiden kehittämiseen. Menoja lisäävät myös eräät automaattitekijät, kuten laki- ja sopimusperusteiset hinta- ja kustannusotarkistukset sekä valtion eläkemenojen kasvu.

Vuoden 2015 budjettitalouden tulojen (pl. nettolainanotto) arvioidaan olevan n. 49,2 mrd. euroa ja verotulojen n. 40,0 mrd. euroa. Budjettitalouden tulot kasvavat n. 4 % verrattuna vuodelle 2014 budjetoituun (ml. lisätalousarvioesitykset). Valtion verotulojen kasvuksi arvioidaan n. 2 % v. 2015. Verokertymien kasvu pohjautuu

Talouden näkymät

Talouspolitiikan linja

Määrärahat

Tuloarviot

veropohjien kasvuun sekä uusiin veroperustemuutoksiin. Kokonaistuotannon hitaan kasvun johdosta veropohjien kasvu on jäämässä vaatimattomaksi.

Budjettitalouden tuloarviot, määrärahat ja tasapaino, milj. euroa

	2013 tilinpäätös	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys	Muutos, % 2014—2015
Ansio- ja pääomatuloverot	7 848	8 676	8 877	2
Yhteisövero	3 227	2 477	2 532	2
Arvonlisävero	16 434	17 030	16 932	-1
Muut verot	11 231	11 610	11 702	1
Muut tulot	7 432	7 142	9 194	29
Yhteensä	46 172	46 935	49 237	5
Nettolainanotto ja velanhallinta ¹⁾	6 420	7 129	4 468	-37
Tuloarviot yhteensä	52 591	54 064	53 705	-1
Kulutusmenot	13 991	14 099	13 796	-2
Siirtomenot	36 321	36 774	36 729	-0
Sijoitusmenot	2 503	1 358	1 379	2
Muut menot	1 772	1 833	1 801	-2
Määrärahat yhteensä	54 587	54 064	53 705	-1
Tilinpäätösali jäämä (ml. edelliset vuodet)	-3 617			

¹⁾ Sisältää nettoutettuna velanhallinnan menoja -4 milj. euroa v. 2013, -50 milj. euroa v. 2014 ja -50 milj. euroa v. 2015.

Toimet valtiontalouden sopeuttamiseksi

Kehyskaudelle 2012—2015 kohdistuvia säästöpäätöksiä on tehty kauden jokaisen kehyspäätöksen yhteydessä. Kaikkiaan vaalikauden aikana on päätetty valtion menoja vähentävistä ja tuloja lisäävistä toimenpiteistä, jotka vahvistavat nettomääräisesti valtiontuloa n. 5,2 mrd. eurolla eli 2,5 % suhteessa kokonaistuotantoon vuoden 2015 tasolla, kun vertauskohtana on edellisen vaalikauden viimeinen kehyspäätös.

Säästöpäätökset valtiontalouden sopeuttamiseksi hillitsevät menokasvua ja alentavat valtion menoja talousarviovuonna nettomääräisesti n. 2 mrd. eurolla vuoden 2014 säästöihin verrattuna. Näin ollen menojen vuoden 2015 kokonaissäästö nousee n. 3 mrd. euroon.

Valtiontalouden säästöjä kiristetään mm.

- kuntien peruspalveluiden valtionosuudessa,
- siirtämällä työmarkkinatuen rahoitusta ja aktivointia kunnille,
- kehitysyhteistyömenoissa,
- lapsilisissä,
- puolustusvoimien toimintamenoissa ja materiaalihankinnoissa,

- sairausvakuutuslaista johtuvissa menoissa,
- maa- ja puutarhatalouden kansallisessa tuessa,
- julkisissa työvoima- ja yrityspalveluissa,
- työttömyysturvamenoissa,
- valtionhallinnon toimintamenoissa, ja
- kriisinhallintamenoissa.

Vuoden 2015 talousarvioesitys pohjautuu edellä mainittuihin aiemmin tehtyihin säästöpäätöksiin. Valmistelun yhteydessä on kuitenkin tehty pieniä tarkistuksia mm. eräiden säästöjen ajoittumiseen ja kertaluonteisesti myös mittaluokkaan, minkä lisäksi päätettiin uusista kertaluonteisista 40 milj. euron säästöistä vuodelle 2015.

Merkittävimmät veromuutokset koskevat valmisteveroja ja muita välillisiä veroja. Tupakkaveron, makeisveron sekä energiaverojen korotusten arvioidaan lisäävän valtion verotuloja yhteensä 372 milj. euroa. Ajoneuvoveroa korotetaan 180 milj. euroa.

Veroperustemuutokset

Verotuksen oikeudenmukaisuuden edistämiseksi hallitus esittää pääomatuloverotuksen ylemmän veroprosentin korottamista 32 prosentista 33 prosenttiin ja pääomatuloverotuksen progressiorajan alentamista 40 000 eurosta 30 000 euroon. Progressiivisen tuloveroasteikon määräaikaisen ylimmän tuloluokan alarajaa alennetaan 100 000 eurosta 90 000 euroon, ja tuloluokan voimassaoloaikaa jatketaan vuoden 2018 loppuun saakka. Perintö- ja lahjaveroasteikkojen veroprosentteja korotetaan yhdellä prosenttiyksiköllä v. 2015. Ansiotuloverotukseen tehdään inflaatiota vastaava tarkistus tuloveroasteikon kolmeen alimpaan tulorajaan v. 2015.

Veropohjaa laajennetaan rajoittamalla asuntolainan korkomenojen vähennyskelpoisuutta edelleen ansio- ja pääomatuloverotuksessa sekä supistamalla matkakuluvähennystä. Opintovelan korkovähennys poistetaan. Veropohjaa laajennetaan myös yrityksille suunnattuja verotukia poistamalla ja rajoittamalla.

Verotuloja vähentää työn tarjonnan kannustimia lisäävän työtulovähennyksen korottaminen pieni- ja keskituloisilla. Hallitus ottaa käyttöön myös lapsiperhevähennyksen ja palauttaa yritysten edustuskulut osittain vähennyskelpoisiksi elinkeinotulon verotuksessa. Lisäksi kunnallisverotuksen eläketulovähennystä korotetaan. Vuoden 2014 alusta voimaantullut voimalaitosvero perutaan. Pankkivero korvataan luottolaitosten vakausmaksulla.

Vuonna 2015 toteutettavien verotoimenpiteiden nettovaikutuksen arvioidaan lisäävän valtion verotuloja n. 0,3 mrd. euroa. Kataisen ja Stubbin hallitusten tekemät sopeutustoimet ovat valtiontalouden tulopuolella kaikkiaan n. 1,9 mrd. euroa vuoden 2015 tasolla.

Toimenpiteet
työllisyyden ja kasvun
tukemiseksi

Valtion varallisuutta ohjataan nykyistä tuottavampaan käyttöön. Valtion kiinteistövarallisuutta myydään ja mm. eräiden rahastojen tuloutusta valtiolle lisätään. Toimenpiteiden aiheuttama lisätuloutus on vuosina 2014—2015 n. 1,9 mrd. euroa. Pääosa lisätuloutuksesta ohjataan valtionvelan lyhentämiseen. Osana valtion varallisuuden uudelleenkohdentamista tehdään kuitenkin merkittäviä kasvupanostuksia, joiden määrä vuosina 2014—2015 on yhteensä n. 460 milj. euroa. Tästä 240 milj. euroa kohdistuu vuoteen 2015. Keskeisimmät panostukset liittyvät uutta kasvua luoviin osaamis- ja innovaatioinvestointeihin sekä nopeasti työllistäviin liikenne- ja rakentamishankkeisiin.

Kevään 2014 julkisen talouden suunnitelmassa päätettiin panostuksista mm. kasvuyritysten pääomasijoituksiin Teollisuussijoituksen ja Tekesin kautta, Team Finland -toimintaan ja Finpron avustuksiin. Tekesin lainavaltuuksia korotetaan kohdennettavaksi cleantech- ja biotaloussektorin hankkeisiin ja digitaaliseen arvionluontiin perustuvaan liiketoimintaan. Yliopistoja varaudutaan pääomittamaan kolminkertaisesti yliopistojen keräämään yksityiseen pääomaan nähden, ja aikuisten osaamisperustaa vahvistetaan osoittamalla vuosina 2014—2015 kohdennettuun aikuiskoulutukseen 20 milj. euroa. Helsingin Olympiastadionin perusparannukseen myönnetään 40 milj. euroa v. 2015. Valtion asuntorahastosta kohdennetaan korjausavustuksiin yhteensä 35 milj. euroa vuodelle 2015.

Pääministeri Stubbin
hallituksen kasvutoimet

Finnveran mahdollisuuksia rahoittaa keskisuurten yritysten kasvua ja kansainvälistymistä laajennetaan. Hallitus käynnistää asunto- ja infrastruktuurirakentamista koskevan toimenpideohjelman. Vuoden 2015 alusta otetaan käyttöön uusi 20-vuotinen korkotukimalli. Pääkaupunkiseudulle kohdennetaan enintään 2 milj. euroa määräaikaisiin käyttötarkoituksen muutosavustuksiin, joilla pyritään edistämään toimisto- ja teollisuusrakennusten muuttamista vuokra-asutokäyttöön. Valtion ja Helsingin seudun kuntien välillä on saavutettu alustava sopimus siitä, että Helsingin seudun kuntien kaavoitustavoitetta nostetaan 25 % voimassa olevaan maankäytön, asumisen ja liikenteen aiesopimukseen verrattuna. Sopimusluonnoksen mukaan vastavuoroisesti valtio tukee Pisara-rataa ja länsimetron jatketta Kivenlahteen saakka. Lisäksi valtio osallistuu Tampereen kaupunkiraitiotiehankkeen suunnittelukustannuksiin.

Talousarvioesitykseen sisältyy 30 milj. euron lisäpanostus perusväylänpitoon ja 33 milj. euroa uusiin väylähankkeisiin. TE-toimistojen palvelukykyä pyritään parantamaan osoittamalla 5 milj. euroa vuodelle 2015 sadan henkilötyövuoden palkkaamiseen. Ehdotukset osittain vähentävät määrärahoihin aiemmin päätettyjä säästöjä.

Kuntien valtionavut ovat v. 2015 yhteensä n. 9,9 mrd. euroa. Laskennallisiin valtionosuuksiin ehdotetaan yhteensä n. 9,0 mrd. euroa. Valtionavut vähenevät 5 % vuodesta 2014. Suurimmat valtionapuja vähentävät tekijät ovat peruspalvelujen valtionosuuden 188 milj. euron leikkaus ja ammattikorkeakoulujen rahoitusuudistukseen liittyvät siirrot, 455 milj. euroa.

Kuntatalous

Valtion toimenpiteiden arvioidaan menojen, tulojen ja veroperustemuutosten kokonaisvaikutuksena heikentävän kuntatalouden rahoitusasemaa v. 2015 nettomääräisesti 218 milj. eurolla.

Kuntatalous pysyy kansantalouden tilinpidon käsittein selvästi alijäämäisenä.

Vaalikauden kehys vuodelle 2015 on 42 142 milj. euroa. Talousarvioesityksen kehykseen luettaviksi määrärahoiksi ehdotetaan 41 863 milj. euroa. Näin ollen vuodelle 2015 jää 79,7 milj. euron jakamaton varaus 200 milj. euron lisätalousarviovarauksen ohella.

Vaalikauden kehys ja jakamaton varaus

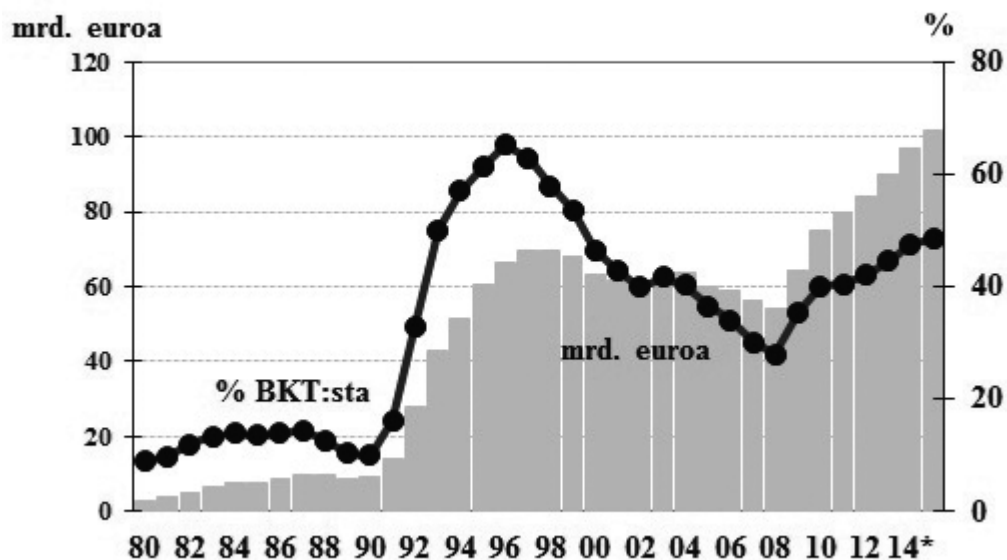
Vuonna 2015 on tarkoitus perustaa uusi rahoitusvakausrahoitus, jonne ehdotetaan siirrettäväksi 166 milj. euroa. Rahastoon tehtävä siirto budjetoidaan kehyksen ulkopuolisena menona, mikä on poikkeus kehyssääntöön nähden.

Valtion talousarvioesitys vuodelle 2015 on 4,5 mrd. euroa alijäämäinen, mikä katetaan ottamalla lisää velkaa. Alijäämä alenee lähes 3 mrd. eurolla verrattuna vuodelle 2014 budjetoituun (ml. lisätalousarvioesitykset). Kansantalouden tilinpidon käsittein valtiontalouden alijäämän arvioidaan olevan v. 2015 n. 2,6 % suhteessa bruttokansantuotteeseen.

Valtiontalouden tasapaino ja velka

Vuoden 2015 lopussa valtionvelan (ml. rahastotalouden velan) arvioidaan olevan n. 102 mrd. euroa, mikä on n. 48½ % suhteessa bruttokansantuotteeseen. Valtionvelan korkomenoiksi arvioidaan n. 1,8 mrd. euroa, mikä on lähes vuoden 2014 tasoa.

Kuvio 1. Valtionvelan kehitys, mrd. euroa ja suhteessa BKT:hen

Julkinen talous

Julkinen talous on pysynyt alijäämäisenä pitkään jatkuneen heikon suhdannetilanteen vuoksi, vaikka sopeutustoimet ovat osaltaan hillinneet alijäämän kasvua. Vuonna 2015 julkisen talouden alijäämä on kansantalouden tilinpidon käsittein n. 2,4 % suhteessa bruttokansantuotteeseen. Heikentyneen taloustilanteen vuoksi Suomi ei ole saavuttamassa julkisen talouden rakenteelliselle jäämälle asetettua keskipitkän aikavälin tavoitetta.

Myös julkisen velan suhde kokonaistuotantoon on ylittämässä 60 prosentin rajan v. 2015. Velkakriteerin ylitys ei kuitenkaan johtane liiallisen alijäämän prosessin käynnistämiseen, sillä sen taustalla ovat euroalueen maiden tukemiseen liittyvät solidaarisuusoperaatiot ja epäsuotuisten suhdanteiden vaikutus.

2. Talouden näkymät

Tässä luvussa esitellään tiiviisti valtiovarainministeriön kokonaistaloudellinen ennuste, johon hallituksen talousarvioesitys pohjautuu. Valtiovarainministeriön kokonaistaloudellinen ennuste laaditaan ministeriön kansantalousosastolla riippumattomasti. Talouden näkymät kuvataan kattavasti valtiovarainministeriön Taloudellisessa katsauksessa, joka annetaan eduskunnalle talousarvioesityksen liitteenä.

Maaialmantalouden kasvu nopeutuu erityisesti Yhdysvaltojen ja Iso-Britannian talouksien jättäessä finanssikriisin taakseen. Geopoliittiset jännitteet mm. Venäjällä, Irakissa ja Libyassa varjostavat teollisuusmaiden kasvunäkymiä. Venäjän talouskasvu hidastui kuitenkin jo ennen Ukrainan kriisiä. Euroalueen taantuma on päättynyt, ja talous on kääntynyt hitaaseen nousuun. Hauraan kasvun taustalla on toipuminen velkakriisin vaikutuksista. Kasvua hidastavat useiden jäsenvaltioiden heikko kilpailukyky, joka vaimentaa tarjonnan mahdollisuuksia, sekä yksityisen sektorin velkojen sopeutus, joka rajoittaa yksityisen kulutuksen ja investointien kasvua.

Suomen bruttokansantuote ei kasva v. 2014. Talouden ennustetaan pääsevän hitaaseen nousuun vuoden loppupuolella. Vuonna 2015 kokonaistuotanto lisääntyy 1,2 % ennen kaikkea viennin ja yksityisten investointien tukemana. Maailmankaupan virkoamisen vanavedessä vienti kasvaa 4 %. Yksityisten investointien kasvu nopeutuu sekä rakennus- että koneinvestointien lisääntyessä. Vuoden 2016 talouskasvuksi ennustetaan 1,4 %, ja kasvu on laajapohjaista. Tällöin kokonaistuotanto kasvaa talouden potentiaalista tuotantoa nopeammin, vaikka kasvuvauhti on hidasta historiaan nähden. Talouden kasvupotentiaali on alhainen, sillä työikäinen väestö ei kasva, rakennemuutos on tuhonnut olemassa olevaa tuotantokapasiteettia ja tuottavuuden kasvu on merkittävästi hidastunut.

Työmarkkinoiden tilanne pysyy edelleen heikkona. Työttömyysaste nousee 8,6 prosenttiin tänä vuonna ja on n. 8,5 % v. 2015. Työmarkkinoiden kohtaanto-ongelmat ovat edelleen merkittävät ja rakenteellisen työttömyyden taso korkea.

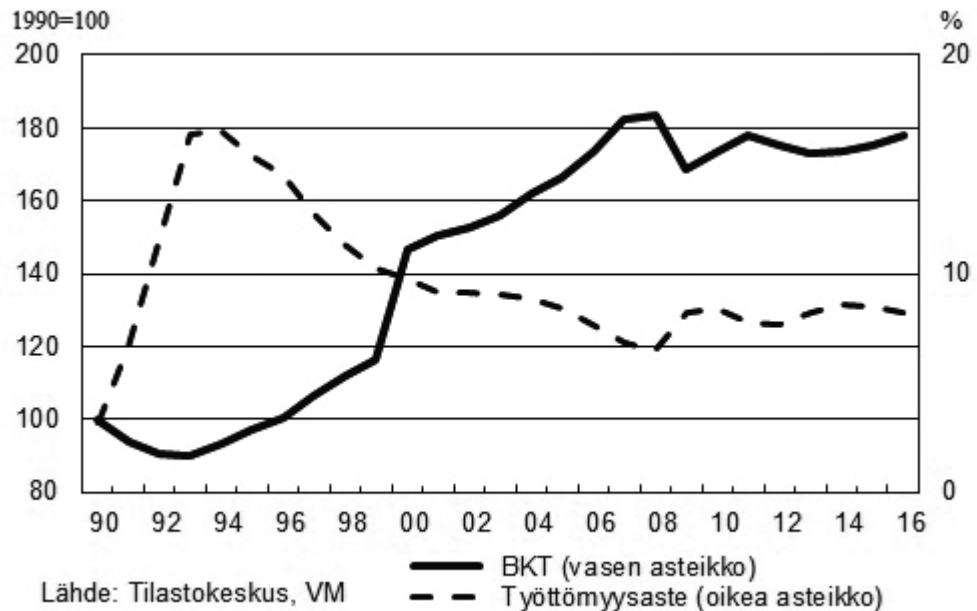
Vaimea kotimainen talouskehitys on hidastanut kuluttajahintojen nousua. Myös hintapaineet kansainvälisiltä raaka-ainemarkkinoilta ovat vähäiset. Kuluttajahintojen nousu hidastuu 1,1 prosenttiin tänä vuonna ja nopeutuu 1,5 prosenttiin v. 2015. Molempina vuosina välillisen verotuksen kiristäminen nostaa hintoja 0,5 prosenttiyksikköä.

Kansantalouden kehitys

	2011	2012*	2013*	2014**	2015**	2016**
BKT käyvin hinnoin, mrd. euroa	197	199	201	204	209	216
BKT, määrän muutos, %	2,6	-1,5	-1,2	0,0	1,2	1,4
Työttömyysaste, %	7,8	7,7	8,2	8,6	8,5	8,2
Työllisyysaste, %	68,6	69,0	68,5	68,5	68,9	69,5
Kuluttajahintaindeksi, %	3,4	2,8	1,5	1,1	1,5	1,8
Pitkät korot (valtion obligaatiot 10 v.), %	3,0	1,9	1,9	1,5	1,6	2,2

2.1. Suhdannenäkymät

Kuvio 2. BKT ja työttömyysaste 1990—2015

2.2. Julkisen talouden näkymät

Julkinen talous on pysynyt alijäämäisenä pitkään jatkuneen heikon suhdannetilanteen vuoksi, vaikka sopeutustoimet ovat osaltaan hillinneet alijäämän kasvua. Matalasuhdanne heijastuu selvimmin valtiontalouteen, joka pysyy selvästi alijäämäisenä, mutta myös kunta-sektori on alijäämäinen vaimean verotulokehityksen ja väestön ikääntymisestä aiheutuvien menojen kasvun vuoksi. Työeläkelaitosten ylijäämää heikentää kasvavat eläkemenot. Muiden sosiaaliturvarahastojen odotetaan pysyvän lähellä tasapainoa.

Julkisyhteisöjen menojen samoin kuin niiden saamien verojen suhde kokonaistuotantoon nousee edelleen v. 2014. Sopeutustoimet ja viriävä talouskasvu kääntävät menoasteen laskuun v. 2015. Julkisen velan suhde kokonaistuotantoon on ylittämässä 60 prosentin rajan v. 2015.

Julkisen talouden keskeisiä tunnuslukuja kansantalouden tilinpidon mukaan

	2011	2012*	2013*	2014**	2015**	2016**
Suhteutettuna bruttokansantuotteeseen, %						
Verot ja sosiaaliturvamaksut	42,1	42,9	44,0	44,4	44,3	44,5
Julkisyhteisöjen menot	54,4	56,3	57,8	58,5	58,2	57,9
Nettoluotonanto	-1,0	-2,1	-2,3	-2,7	-2,4	-1,7
Valtionhallinto	-3,2	-3,7	-3,5	-3,4	-2,6	-2,3
Paikallishallinto	-0,5	-1,1	-0,8	-0,8	-1,1	-1,1
Työeläkelaitokset	2,7	2,4	1,9	1,7	1,5	1,8
Muut sosiaaliturvalaitokset	0,0	0,2	0,0	-0,2	-0,2	0,0
Perusjäämä	-1,0	-1,9	-2,3	-2,4	-2,2	-1,6
Rakenteellinen jäämä	-1,0	-1,2	-0,8	-1,2	-1,3	-1,2
Julkisyhteisöjen velka	48,5	53,0	55,9	59,6	61,2	62,1
Valtionvelka	40,5	42,2	44,6	47,6	48,5	49,0

Suurimmat erot kevään 2014 julkisen talouden suunnitelmaan tulevat muuttuneesta tilastopohjasta ja makrokuvasta. Päätösperäisissä toimenpiteissä on otettu huomioon pääministeri Stubbin hallitusohjelman mukaisia muutoksia sekä eräitä talousarvioesityksessä päätettyjä uudelleenkorjauksia.

Keskeiset muutokset suhteessa kevään julkisen talouden suunnitelmaan

Makroennusteen muutokset ovat heikentäneet valtion rahoitusasemaa, mutta toisaalta päivittynyt tilastopohja on parantanut sitä. Paikallishallinnon ennusteen muutokset ovat kokonaisuutena pieniä kevääseen 2014 verrattuna, ja ennusteessa on rahoitusasemaan vastakkaisiin suuntiin vaikuttavia tekijöitä. Työeläkelaitoksissa isohkot muutokset tulevat pitkälti muuttuneesta tilastopohjasta sekä makro kuvan muuttumisesta. Alentunut korkotaso pienentää työeläkelaitosten omaisuustuloja, ja palkkasumman hidas kasvu vaimentaa maksutulujen kehitystä, mitkä näkyvät heikentävinä tekijöinä työeläkelaitosten nettoluotonannossa.

Julkisen talouden rahoitusasemaan vaikuttavat muutokset suhteessa kevään 2014 julkisen talouden suunnitelmaan

Kansantalouden tilinpidon mukaan, % BKT:sta	2014	2015
Julkisen talouden tasapaino, huhtikuu 2014	-2,4	-1,4
Valtio:		
Muuttuneen tilastolähtökohdan vaikutus tulo- ja menoarvioon	0,3	0,3
Muuttuneen makroennusteen vaikutus tulo- ja menoarvioon	-0,1	-0,2
Päätösperäisten toimenpiteiden vaikutus tulo- ja menoarvioon	0,0	-0,1
Muutos korkomenoarviassa	0,0	0,0
Muiden tekijöiden vaikutus	0,0	0,0
Paikallishallinto:		
Muuttuneen tilastolähtökohdan vaikutus tulo- ja menoarvioon	0,0	0,0
Muuttuneen makroennusteen vaikutus tulo- ja menoarvioon	0,0	0,0

Julkisen talouden rahoitusasemaan vaikuttavat muutokset suhteessa kevään 2014 julkisen talouden suunnitelmaan

Kansantalouden tilinpidon mukaan, % BKT:sta	2014	2015
Päätösperäisten toimenpiteiden vaikutus tulo- ja menoarvioon	0,0	0,0
Muiden tekijöiden vaikutus	0,0	0,0
Työeläkerahastot:		
Muuttuneen tilastolähtökohdan vaikutus tulo- ja menoarvioon	-0,2	-0,2
Muuttuneen makroennusteen vaikutus tulo- ja menoarvioon	-0,3	-0,3
Päätösperäisten toimenpiteiden vaikutus tulo- ja menoarvioon	0,1	-0,1
Muiden tekijöiden vaikutus	0,0	0,0
Muut sosiaaliturvarahastot:		
Muuttuneen tilastolähtökohdan vaikutus tulo- ja menoarvioon	0,0	0,0
Muuttuneen makroennusteen vaikutus tulo- ja menoarvioon	-0,1	-0,2
Päätösperäisten toimenpiteiden vaikutus tulo- ja menoarvioon	0,0	0,0
Muiden tekijöiden vaikutus	0,0	0,0
Julkisen talouden tasapaino, syyskuu 2014	-2,7	-2,4

3. Hallituksen finanssi-politiikka

Suomen julkisen talouden tila on heikko ja näkymät vaisut. Taantuma käänsi julkisen talouden rahoitusaseman selvästi alijäämäiseksi. Vaikka kasvu elpyy ja talouden tuotanto vähitellen saavuttaa tarjolla olevan työn määrän ja pääoman sekä tuottavuuden määrittämän potentiaalisen tason, kasvu jää vaisuksi. Vähäiset investoinnit ja teollisuuden rakennemuutos heikentävät tuottavuuden kasvua taloudessa. Ikärakenteen muutos pienentää taloudessa tarjolla olevaa työn määrää ja kasvattaa ikäsidonnaisia julkisia eläke-, hoito- ja hoivamenoja erityisen nopeasti seuraavan parin vuosikymmenen aikana.

Ikäsidonnaisten menojen kasvu heikentää julkisen talouden suhdan- netilanteesta riippumatonta rakenteellista rahoitusasemaa niin, että vallitsevalla veroasteella muodostuvat julkisen talouden tulot eivät riitä kattamaan julkisen talouden menoja talouden nähtävissä olevan normaalin kehityksen puitteissa. Ilman korjaavia toimenpiteitä julkinen velka uhkaa kasvaa hallitsemattomasti suhteessa kokonaistuotantoon. Julkisen talouden rahoitus ei ole kestäväällä pohjalla pitkällä aikavälillä.

Pääministeri Stubbin hallitus jatkaa edellisen hallituksen talouspoliittisella linjalla, ja sen ohjelma perustuu pääministeri Kataisen hallituksen ohjelmaan, rakennepoliittiseen ohjelmaan ja julkisen talouden sopeuttamista koskeviin linjauksiin. Painopistealueina ovat edelleen köyhyyden, eriarvoisuuden ja syrjäytymisen vähentäminen, julkisen talouden vakauttaminen ja kestävä talouskasvun, työllisyyden ja kilpailukyvyn vahvistaminen. Pääministeri Stubbin hallituksen ohjelmaan sisältyy lisäksi uusia panostuksia kasvuun, työllisyyteen ja ostovoiman tukemiseen.

Pääministeri Stubbin hallituksen finanssi- ja talouspolitiikkaa ohjaavat pääministeri Kataisen hallitukselta periytyneet konkreettiset tavoitteet pienentää valtiontalouden alijäämä korkeintaan yhteen prosenttiin ja kääntää valtion velka laskuun suhteessa kokonaistuotantoon vaalikauden loppuun mennessä.

Hallituksen politiikkaa ohjaa myös koko julkisen talouden rakenteelliselle rahoitusasemalle asetettu tavoite korkeintaan 0,5 prosentin suuruisesta alijäämästä suhteessa kokonaistuotantoon keskipitkällä aikavälillä sekä EU:n perussopimuksessa määritetyt julkisen talouden alijäämän ja velan enimmäisviitearvot.

Finanssi- ja talouspolitiikan avulla pyritään täyttämään julkisen talouden kestävyysvaje. Kestävyysvajeen umpeen kuromiseksi rakennepoliittisen ohjelman toteutuminen varmistetaan.

Lisäksi kasvun ja työllisyyden edellytyksiä vahvistetaan, ja valtiontaloutta sopeutetaan julkisen talouden suunnitelmassa keväällä 2014 ja hallitusohjelmassa kesäkuussa 2014 tehtyjen päätösten mukaisesti.

Julkisyhteisöjen rakenteellisen rahoitusaseman koheneminen vaatii toimia, jotka lisäävät julkisyhteisöjen tuloja ja vähentävät julkisyhteisöjen menoja. Toimet voivat olla tuloihin ja menoihin kohdistuvia välittömiä sopeutustoimia tai toimia, jotka kohentavat talouden kasvun edellytyksiä.

Finanssipolitiikan tavoitteiden saavuttamiseksi vaalikauden aikana on päätetty valtion menoja vähentävistä ja tuloja lisäävistä toimista, jotka ovat nettomääräisesti n. 6,4 mrd. euroa vuoden 2018 tasolla, eli 2,8 % suhteessa kokonaistuotantoon, kun vertailukohtana on edellisen vaalikauden viimeinen valtiontalouden kehyspäätös. Sopeutustoimet kohoavat koko julkisen talouden tasolla valtion sopeutustoimia suuremmiksi, vuoden 2018 tasolla 3,3 prosenttiin suhteessa kokonaistuotantoon. Tämä johtuu etenkin sosiaaliturvamaksujen korotuksista.

Kasvua ja työllisyyttä tuetaan heikossa taloudellisessa tilanteessa määräaikailla, kohdennetuilla toimenpiteillä erityisesti vuosina 2014—2015. Osana kevään 2014 julkisen talouden suunnitelmaa päätettiin valtion varallisuuden ohjaamisesta tuottavampaa käyttöön ja vuosina 2014—2015 lähes 0,5 mrd. euroon kohoavista määräaikailla kasvutoimista. Edelleen uusista työllisyyttä ja kasvua tukevista toimenpiteistä päätettiin Stubbin hallituksen ohjelmassa. Näitä päätöksiä toimeenpannaan tässä talousarvioesityksessä.

Hallituksen rakennepoliittinen ohjelma sisältää keskeiset elementit talouden rakenteiden uudistamiseksi talouden kasvua ja julkisen talouden kestävyttä tukevalla tavalla: kuntatalouden tasapainottamisen käyttöön otettavan rahoituskehyksen ja valtion ja kuntien mui-

3.1. Finanssipolitiikan tavoitteet

3.2. Finanssipolitiikan toimenpiteet

Toimenpiteet finanssipolitiikan tavoitteiden saavuttamiseksi

Näkymät tavoitteiden saavuttamiseksi

Toimenpiteet mahdollisten merkittävien poikkeamien eliminoinemiseksi

den yhteisten toimien avulla, palvelutuotannon tuottavuuden kohottamisen sosiaali- ja terveydenhuollon palvelu- ja rahoitus-rakennemuutoksen avulla sekä työurien pidentämisen eläkeuudistuksen ja muiden työuran alkuun ja katkoksiin kohdistuvien toimien avulla. Ohjelma sisältää myös lukuisia toimia rakenteellisen työttömyyden alentamiseksi ja asuntomarkkinoiden toiminnan tehostamiseksi. Hallituksen päätöksessä rakennepoliittisen ohjelman toimeenpanon vahvistamisesta (28.8.2014) päätetään mm. valmistella pikaisesti julkisten sosiaali- ja terveystalouksien kustannusten hallinnan toteuttava budjettikehysjärjestelmä.

Aiemmat päätökset alentaa yhteisöverokantaa, uudistaa osinkoverojärjestelmää ja edistää erityisesti nuorten työllistymistä vahvistavat ohjelmaa ja nivoutuvat luontevaksi osaksi uudistuskokonaisuutta.

Kun talouden kasvu ja työllisyys ovat jääneet ennakoitua heikomiksi ja myös kasvunäkymä on vaisu, valtiontaloudelle asetetut tavoitteet ovat karanneet kuluvalle vaalikaudella.

Sopeutustoimista huolimatta valtiontalouden alijäämät säilyvät suurina. Valtion velan kasvun kuitenkin arvioidaan pysähtyvän suhteessa kokonaistuotantoon kehyskauden aikana.

Julkisen talouden rakenteellinen rahoitusasema uhkaa poiketa tavoitteestaan merkittävästi. Merkittävän poikkeaman riski merkitsee, että asia nousee keskusteluun paitsi EU-tasolla myös kansallisesti, sillä kansallinen ns. finanssipoliittinen laki¹⁾ edellyttää valtioneuvoston ryhtyvän tarpeelliseksi katsomiinsa korjaaviin toimenpiteisiin merkittävän poikkeaman uhkan havaitessaan.

Julkisen talouden velka jatkaa kasvuaan ja ylittää 60 % suhteessa kokonaistuotantoon v. 2015. Velkakriteerin ylitys ei kuitenkaan johtane liiallisen alijäämän prosessin käynnistämiseen, sillä sen taustalla ovat euroalueen maiden tukemiseen liittyvät solidaarisuusoperaatiot ja epäsuotuisien suhdanteiden vaikutus.

Heikentyneen taloustilanteen vuoksi Suomi ei ole saavuttamassa keskipitkän ajan tavoitetta. Rakenteellinen alijäämä on muodostumassa suuremmaksi kuin keväällä 2014 Suomen vakausohjelmassa²⁾ arvioitiin.

¹⁾ Laki talous- ja rahaliiton vakauksesta, yhteensovittamisesta sekä ohjauksesta ja hallinnasta tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja sopimuksen soveltamisesta sekä julkisen talouden monivuotisia kehyksiä koskevista vaatimuksista, 869/2012

²⁾ Suomen vakausohjelma 2014, Valtiovarainministeriö, Taloudelliset ja talouspoliittiset katsaukset, 17a/2014.

Poikkeamien eliminomiseksi hallitus varautuu arvioimaan tarpeen uusille tarvittaville toimenpiteille valtiovarainministeriön tuoreimpaan kokonaistaloudelliseen ennusteeseen perustuvan arvion perusteella.

Lisäksi pääministeri Stubbin hallitus on sitoutunut panemaan rakennepoliittisen ohjelman toimeen ja vahvasti ohjelmaa vuoden 2015 talousarvioesityksestä päättäessään siten, että ohjelma voi toteutua aiemmin sovitun mukaisesti.

Valtion budjettitalouden tuloiksi ilman nettolainanottoa arvioidaan 49,2 mrd. euroa v. 2015. Tuloista 40,0 mrd. euroa (81 %) on veroja ja veronluonteisia tuloja. Vaisu talouskasvu rajoittaa veropohjien kasvua edelleen v. 2015. Valtion verotulojen kasvuksi arvioidaan n. 2 % v. 2015, eli n. 0,8 mrd. euroa vuodelle 2014 budjetoituun verrattuna (talousarvio ml. lisätalousarvioesitykset).

Suomen talous ei ole juuri kasvanut vuoden 2012 jälkeen. Valtiovarainministeriön talousennusteessa oletetaan, että talouskehityksessä koetaan käänne parempaan v. 2015. Kansainvälinen talous sekä Suomen kansantalous ovat kuitenkin yhä alttiita negatiivisille shokeille, mistä syntyy epävarmuutta myös verotuloarvioihin. Suomen talouskasvua koskeva epävarmuus kohdistuu ensisijaisesti siihen, kuinka nopeasti ja voimakkaasti reaalitalous reagoi kansainvälisen kysynnän kohenemiseen. Talouskehityksen ja verotuloja koskevien ennusteiden osuvuuteen liittyvät riskit kasvavat juuri suhdannekäänteiden yhteydessä.

Yleinen talousluottamus on heikentynyt v. 2014 myös Suomessa, ja kuluttajien sekä teollisuuden luottamus on selvästi alle pidemmän aikavälin keskiarvon. Kuluttajien luottamuksen oletetaan vahvistuvan, minkä seurauksena kotitalouksien säästämisasteen odotetaan alenevan edelleen. Kotitalouksien käytettävissä olevien reaalitulojen kehitys jää vaatimattomaksi v. 2015, mihin vaikuttaa osaltaan päätökset kiristää välillistä verotusta. Kotitalouksien velkaantumistasoon ennakoitaan pysyvän korkealla tasolla v. 2015, noin 120 prosentissa käytettävissä olevista tuloista.

4. Talousarvioesityksen tuloarviot

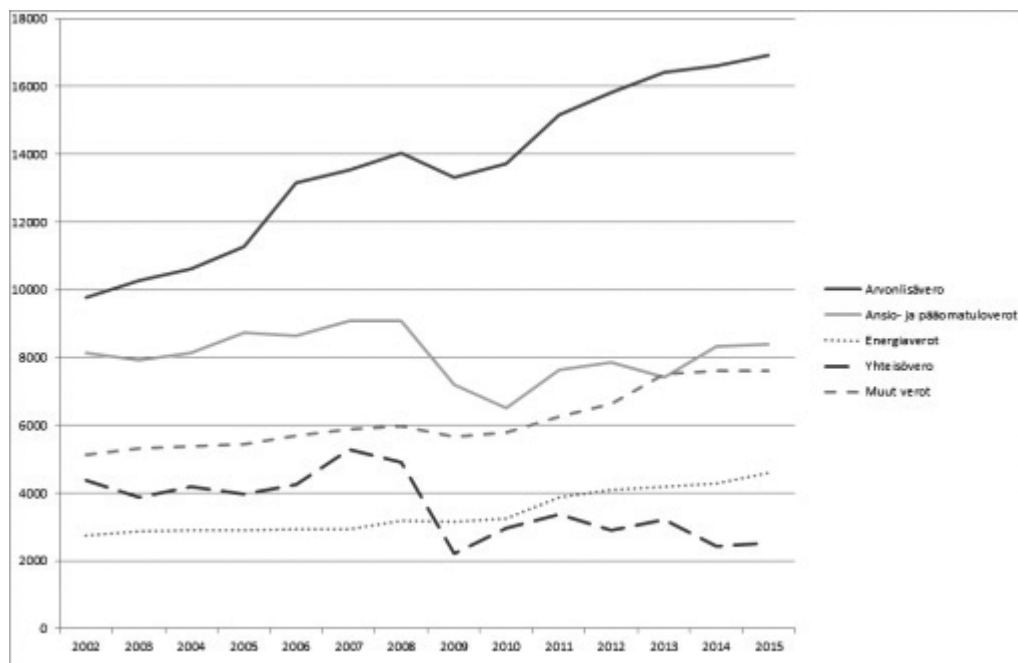
Tuloarviot osastoittain vuosina 2013—2015¹⁾

Tunnus	Osasto	v. 2013	v. 2014	v. 2015	Muutos 2014—2015	
		tilinpäätös milj. €	varsinainen talousarvio milj. €	esitys milj. €	milj. €	%
11.	Verot ja veronluonteiset tulot	38 740	39 793	40 043	251	1
12.	Sekalaiset tulot	5 137	4 745	5 997	1 251	26
13.	Korkotulot, osakkeiden myynti- tulot ja voiton tuloutukset	2 030	1 995	2 783	788	39
15.	Lainat, pl. nettolainanotto ja velanhallinta	264	402	415	13	3
	Yhteensä	46 172	46 935	49 237	2 303	5
15.03.01	Nettolainanotto ja velanhallinta	6 420	7 129	4 468	-2 661	-37
	Yhteensä	52 591	54 064	53 705	-359	-1

¹⁾ Jokainen luku on pyöristetty erikseen tarkasta arvosta, joten laskutoimitukset eivät kaikilta osin täsmää.

Vuoden 2014 varsinaiseen talousarvioon verrattuna verotulojen arvioidaan kasvavan n. 250 milj. euroa ja budjettitalouden varsinaisten tulojen n. 2,3 mrd. euroa. Talousarvioesityksen mukainen nettolainanoton tarve on n. 4,5 mrd. euroa.

Vuoden 2014 varsinaisten tulojen (tuloarviot pl. nettolainanotto ja velanhallinta) arviota korotettiin vuoden 2014 ensimmäisessä lisätalousarviossa nettomääräisesti yhteensä 544 milj. eurolla. Arvion korottaminen aiheutui pääosin hallituksen keväällä 2014 julkisen talouden suunnitelman 2015—2018 yhteydessä tekemästä päätöksestä lisätä tuloutuksia liikelaitoksilta sekä valtion osakemyynneistä. Vuoden 2014 toisessa lisätalousarvioesityksessä alennettiin verotuloja koskevaa arviota 360 milj. euroa johtuen pääasiassa heikentyneestä taloustilanteesta. Arviota valtiolle takaisin maksettavista lainoista korotettiin 127 milj. euroa aiheutuen Islannin ennen aikaisesti takaisin maksamasta lainasta. Vuodelle 2014 budjetoituun, eli lisätalousarvioilla täydennettyyn talousarvioon, verrattuna varsinaisten tulojen arvioidaan kasvavan v. 2015 runsaat 4 % eli n. 2,0 mrd. euroa.

Kuvio 3. Valtion verotulot verolajeittain vuosina 2002—2015 (milj. euroa)

Kuviossa yleisradiovero on huomioitu "muut verot" -erässä.

Kuviossa 3 on esitetty valtion verotulojen kehitys verolajeittain vuosina 2002—2015. Talouden kokonaistuotannon kehitys on ollut tarkastelujaksolla vaihtelevaa. Vuoteen 2008 saakka talouskasvu oli kohtuullisen nopeaa, mutta vuosina 2008—2009 koettu finanssikriisi aiheutti merkittävän kokonaistuotannon pienenemisen (n. 8 % v. 2009). Tämän jälkeen kokonaistuotannon kasvu on jäänyt vaatimattomaksi. Verokertymien kasvu finanssikriisin jälkeen onkin seurausta suureksi osaksi verotuksen kiristämisestä. Veronkiristykset on kohdistettu pääasiassa välilliseen verotukseen, tärkeimpänä arvonlisäveroon sekä energiaveroon. Ansiotulo- ja pääomatuloveron tuotto ei ole juuri kasvanut, kun verotuotossa ei oteta huomioon v. 2013 käyttöön otettua yleisradioveroa. Yhteisöverotuoton pienenemiseen on syynä yritysten heikon tuloskehityksen lisäksi yhteisöverokannan alentaminen sekä Suomen talouden tuotantorakenteen muutos.

Pääministeri Stubbin hallituksen veropolitiikka pohjautuu pääministeri Kataisen hallituksen veropoliittiseen linjaan. Hallituksen veropolitiikalla pyritään turvaamaan hyvinvointipalveluiden rahoituksen kestävyys, tukemaan talouskasvua ja työllisyyttä, huolehtimaan yhteiskunnallisesta oikeudenmukaisuudesta sekä ohjaamaan tuotantoa ja kulutusta ympäristön kannalta kestävämpään suuntaan. Hallitus toteuttaa v. 2015 julkisen talouden tasapainoa vahvistavia

4.1. Keskeiset veroperustemuutokset vuonna 2015

veropoliittisia toimenpiteitä, jotka jatkavat verotuksen painopisteen siirtymistä talouskasvun kannalta haitallisemmasta työn ja yrittämisen verotuksesta kohti ympäristö- ja terveysperusteista verotusta. Vuonna 2015 voimaan tulevat veropoliittiset sopeutustoimenpiteet koostuvat pääosin valmisteverojen (sähkövero, tupakkavero, makeisvero, polttoaineverot) sekä muiden välillisten verojen korotuksista.

Verotuksen oikeudenmukaisuutta hallitus pyrkii tukemaan keventämällä pienituloisten verotusta työtulovähennystä ja eläketulovähennystä korottamalla sekä ottamalla käyttöön lapsiperhevähennyksen. Progressiivisen tuloveroasteikon määräaikaisen ylimmän tuloluokan euromääräistä alarajaa alennetaan ja pääomatuloverotuksen progressiota lisätään. Ansiotuloverotukseen tehdään inflaatiota vastaavat tarkistukset progressiivisen tuloveroasteikon kolmen alimman tuloluokan osalta. Pääomatuloverotuksen ylempää veroprosenttia korotetaan yhdellä prosenttiyksiköllä. Myös perintö- ja lahjaveroasteikkojen veroprosentteja korotetaan yhdellä prosenttiyksiköllä.

Jäteveroa korotetaan ja aiemmin päätetty, vuodelle 2015 ajoitettu turpeen veronkorotus jätetään tekemättä. Ajoneuvoveroa korotetaan. Pankkivero korvataan luottolaitosten vakausmaksulla v. 2015.

Myös useisiin verotuloja vähentäviin verotukiin ehdotetaan muutoksia. Ansio- ja pääomaverotuksessa tehtävää asuntolainan korkomenojen vähennyskelpoisuutta alennetaan edelleen 5 prosenttiyksiköllä jo aiemmin päätetyn 5 prosenttiyksikön alentamisen lisäksi. Asuntolainan koroista olisi v. 2015 vähennyskelpoista enää 65 %. Työmatkavähennystä supistetaan sen omavastuuosuutta korottamalla. Lisäksi aiemmin päätetty opintolainan korkovähennyksen poistaminen lisää ansio- ja pääomatuloveroja. Veropohjaa laajennetaan myös yrityksille suunnattuja verotukia poistamalla ja rajoittamalla. Taksien ja muuttoautojen verotuet poistetaan ja elokuvatuotajien tuotantotuki säädetään veronalaiseksi. Myös kaivosteollisuus poistetaan alemman sähköverokannan piiristä. Aiemmin päätetyn mukaisesti maakaasun verotukea pienennetään. Lisäksi määräaikaista tutkimus- ja kehittämistoiminnan verokannustinta sekä teollisuuden tuotannollisten investointien korotettua poisto-oikeutta ei enää sovelleta v. 2015 aiemmin päätetyn mukaisesti. Yritysten edustuskulut puolestaan palautetaan osittain vähennyskelpoisiksi elinkeinotulon verotuksessa.

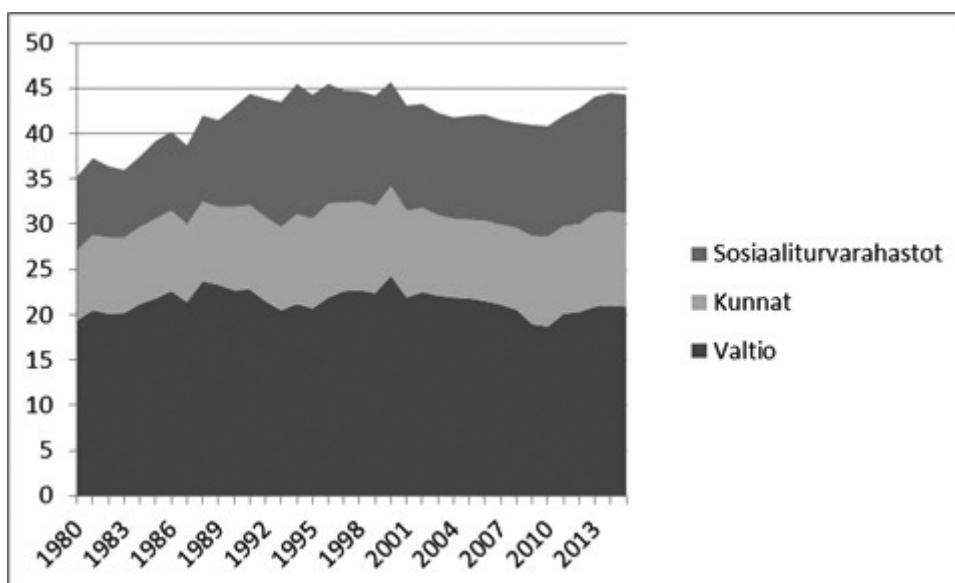
Aiemmin päätetyn mukaisesti kuntien yhteisövero-osuus maksetaan 5 prosenttiyksiköllä korotettuna ja seurakuntien yhteisövero-osuus 0,4 prosenttiyksiköllä korotettuna vielä v. 2015. Lisäksi työmarkkinatuen rahoitusvastuun kunnille siirtämisen kompensoimiseksi kuntien jako-osuutta kasvatetaan 75 milj. euroa ja valtion osuutta pienennetään vastaavasti. Veroperustemuutoksista kuntien

tuloihin heijastuvat muutokset kompensoidaan täysimääräisesti. Veroperustemuutosten vaikutuksia kuntatalouteen käsitellään yksityiskohtaisemmin luvussa 7.2.

Vuonna 2015 toteutettavien veroperustemuutosten arvioidaan lisäävän valtion verotuloja nettomääräisesti n. 0,3 mrd. euroa vuositasolla. Veroperustemuutoksia ja muutosten vaikutuksia verotuottoon käsitellään yksityiskohtaisemmin talousarvion verotuloja käsittelevässä osiossa (osasto 11).

Verotuksen kokonaistasoon vaikuttavat valtion päätösten lisäksi kunnallisverotuksen ja sosiaalivakuutusmaksujen taso. Kokonaisveroaste aleni 2000-luvun ensimmäisen vuosikymmenen aikana, mitä selittää myös kohtuullisen nopea talouskasvu. Vuonna 2010 Suomen veroaste oli 40,8 % suhteessa kokonaistuotantoon. Suomen veroaste oli tuolloin n. 9 prosenttiyksikköä korkeampi kuin OECD-maiden keskiarvo. Tämän jälkeen veroaste on edelleen noussut verotuksen kiristämisen sekä hitaan talouskasvun johdosta. Vuonna 2015 veroasteen arvioidaan olevan karkeasti vuoden 2014 tasolla eli runsaassa 44 prosentissa suhteessa kokonaistuotantoon.

Kuvio 4. Julkisyhteisöjen verotulot sektoreittain suhteessa kokonaistuotantoon v. 1980—2015 (kokonaisveroaste)

4.2. Veronalaisten tulojen ja muun veropohjan kehitys

Verokertymiin vaikuttaa veroperustemuutosten ohella veropohjan kehitys, joka on puolestaan riippuvainen kansantalouden ja sen eri osien kehityksestä. Tuloarvioiden perustana käytetty veropohjan kehitysarviot (oheinen taulukko) on johdettu talousarvioesityksen liitteenä olevan Taloudellisen katsauksen arvioista ja ennusteista.

Eräiden veronalaisiin tuloihin ja veropohjaan vaikuttavien tulo- ja kysyntäerien kehitys- arviot

	2012	2013	2014	2015
	vuosimuutos, %			
Veronalaiset ansio- ja pääomatulot	3	3	2½	2
— palkkatulot	4	1	1	2
— eläkkeet ja muut sosiaalietuudet	6	6½	5	2½
— pääomatulot	-15	10	2½	3
Ansiotasoindeksi	3,2	2,2	1,4	1,2
Toimintaylijäämä	-1,0	0	-½	4
Kotitalouksien kulutusmenojen arvo	3½	2	1½	2
Arvonlisäveron pohja	3	1	1	2
Bensiinin kulutus	-3½	-2	-2½	-2
Dieselöljyn kulutus	-½	-1	-½	1
Sähkön kulutus	-1	-5	4	1½
Verollisen alkoholin kulutus	-2	-4½	-2	-2
Verotettavat uudet henkilöautot (kpl)	108 000	100 000	102 000	106 000
Kuluttajahintaindeksi	2,8	1,5	1,1	1,5

4.3. Verotuloarvioiden riski- ja herkkyys-tarkastelu

Talousarvioesityksen verotuloarvio pohjautuu valtiovarainministeriön Taloudellisen katsauksen mukaiseen talousennusteeseen ja veropohjien kehitykseen. Peruslaskelmasta poikkeavan talouskehityksen vaikutukset kokonaisverokertymään riippuvat siitä, minkä talouden kysyntäerien ja tekijöiden osalta talousennuste poikkeaa aiemmin arvioidusta. Esimerkiksi muutokset kotimaisessa kysynnässä vaikuttavat verotulokertymään voimakkaammin kuin ulkoisen kysynnän kautta tulleet muutokset. Historiatietojen perusteella talouden kasvun hidastuminen prosenttiyksiköllä heikentäisi keskimäärin valtion rahoitusasemaa 0,2—0,3 prosenttiyksikköä suhteessa kokonaistuotantoon. Tästä valtaosa perustuu verotulojen heikkenemiseen. Vuoden 2015 kokonaistuotannon tasoon suhteutettuna prosenttiyksikön muutos talouskasvussa heijastuisi valtion rahoitusasemaan 0,5 mrd. euron vaikutuksena.

Oheisessa taulukossa on esitetty arvioita eräiden verolajien tuoton herkkyydestä veropohjassa tapahtuviin muutoksiin.

Eräiden veropohjaerien muutoksen vaikutus valtion verotuottoon

Verolaji	Veropohja / kysyntäerä	Muutos	Verotuoton muutos, milj. euroa
Ansiotuloverot	Palkkatulot	1%-yks.	379 (ml. maksut), josta valtio 127
	Eläketulot	1%-yks.	116, josta valtio 29
Pääomatulovero	Pääomatulot	1%-yks.	29
Yhteisövero	Toimintaylijäämä	1%-yks.	40, josta valtio 25
ALV	Yksityisen kulutuksen arvo	1%-yks.	121
Autovero	Uusien henkilöautojen myynti, kpl	1 000 kpl	8
Energiavero	Sähkön I kulutus	1 %	10
	Bensiinin kulutus	1 %	13
	Dieselin kulutus	1 %	14
Alkoholijuomavero	Alkoholin kulutus	1 %	14
Tupakkavero	Savukkeiden kulutus	1 %	7

Verotuloarvioihin liittyviä riskejä ja herkkyyttä käsitellään yksityiskohtaisemmin talousarvioesityksen tulomomenttien perusteluissa sekä valtiovarainministeriön tuloarvioiden laatimista koskevassa menetelmäkuvauksessa (www.vm.fi).

Verotuet ovat verolainsäädännössä tukemistarkoituksessa määritellyjä poikkeuksia verotuksen normaalista perusrakenteesta. Verotukia on n. 180 kappaletta, joista kaikkien euromääräistä arvoa ei ole mahdollista arvioida. Verotukien arvioidaan alentavan verotuottoja n. 24,5 mrd. eurolla v. 2015. Valtion verotuottoihin tästä kohdistuu n. 16,2 mrd. euroa. Verotukien kokonaismäärää arvioitaessa on otettava huomioon, että osa tuista on päällekkäisiä eikä verotuen poistaminen välttämättä lisää verotuloja vastaavalla määrällä, koska tuet vaikuttavat hintoihin ja käyttäytymiseen. Verotukia ja niiden vaikutuksia verotuottoihin on käsitelty verolajeittain tuloarviomomenttien selvitysosassa.

Eräitä verotukia ehdotetaan muutettavaksi v. 2015 (ks. luku 4.1). Vuotta 2015 koskevien veroperustemuutosten arvioidaan kasvattavan verotukien määrää nettomääräisesti n. 0,1 mrd. euroa.

Hallitus päätti osana julkisen talouden suunnitelmaa 2015—2018 toimista, joilla ohjataan valtion varallisuutta tuottavampaan käyttöön. Vuosina 2014—2015 toteutettavilla toimilla pyritään tulouttamaan valtiolle n. 1,9 mrd. euroa enemmän kuin aiemmin oli tavoiteltu. Päätöksen mukaisesti v. 2015 valtiontalouteen tuloutetaan 500 milj. euroa aiemmin suunniteltua enemmän valtion eläkerahastosta. Lisäksi tuloutuksia valtiolle lisätään 640 milj. euroa valtion yhtiöomistusjärjestelyillä sekä 125 milj. euroa lisätuloutuksilla valtion liikelaitoksilta.

4.4. Verotuet**4.5. Muiden tulojen arviot**

Valtion sekalaisiksi tuloiksi v. 2015 arvioidaan 5 997 milj. euroa eli 1 107 milj. euroa enemmän kuin on budjetoitu vuodelle 2014. EU:lta saatavien tulojen arvioidaan kasvavan 336 milj. euroa vuoteen 2014 nähden. Euroopan unionilta saatavista tuloista merkittävimmät erät koostuvat maatalouden ja maaseudun kehittämisen tuista sekä rakennepoliittisesta tuesta. Valtion eläkerahastosta tuloutetaan valtion budjettitalouteen arvion mukaan 2 275 milj. euroa. Pankkiveron tuoton käyttöön tarkoitetun määrärahan peruminen lisää sekalaisia tuloja 266 milj. euroa v. 2015.

Korkotuloja ja voitontuloutuksia arvioidaan kertyvän 2 783 milj. euroa, mikä on 198 milj. euroa enemmän kuin vuodelle 2014 budjetoitu. Korkotuloiksi arvioidaan n. 138 milj. euroa, n. 7 % vähemmän kuin on budjetoitu vuodelle 2014. Valtion korkotulot kertyvät valtion myöntämistä pitkäaikaisten lainojen sekä päivittäisen tarpeen ylittävien kassareservien sijoitustoiminnan koroista. Korkotulojen väheneminen aiheutuu pääasiassa Senaatti-kiinteistöille myönnettyistä valtion lainoista kertyvien korkotulojen ennakoidusta alenemisesta sekä pienenevistä korkotuloista valtion talletuksista. Valtion kassareservien arvioidaan olevan 6½ mrd. euroa ja keski-tuoton poikkeuksellisen alhainen, 0,1 %.

Osinkotuloiksi ja osakkeiden myyntituloiksi arvioidaan 2 149 milj. euroa. Suomen Pankista annetun lain mukaan Suomen Pankki tulouttaa valtiolle 50 % edellisen vuoden tuloksestaan. Pankkivaltuusto voi päättää tätä suuremman osuuden tulouttamisesta. Vaikka viime vuosina Suomen Pankki on tulouttanut pääsäännön mukaista määrää suurempia osuuksia valtiolle, vuodelle 2015 on oletettu samansuuruisia tuloutusta kuin vuoden 2014 varsinaisessa talousarviossa, 150 milj. euroa. Valtion liikelaitosten voiton tuloutuksiksi arvioidaan 345 milj. euroa, josta Senaatti-kiinteistöjen osuus on 210 milj. euroa ja Metsähallituksen 135 milj. euroa.

	2013 tilinpäätös	2014 arvio	2015 esitys	2014—2015 muutos, %
Sekalaiset tulot, milj. euroa	5 137	4 890	5 997	23
— siirto valtion eläkerahastosta	1 678	1 732	2 275	31
— EU-tulot	1 209	909	1 245	37
— valtion osuus veikkauksen ja rahapajaisten voittovaroista	535	541	541	0
— Raha-automaattiyhdistyksen tuotto	413	422	426	1
— siirto valtion asuntorahastosta	117	90	66	-27
— muut	1 184	1 196	1 444	21

	2013 tilinpäätös	2014 arvio	2015 esitys	2014—2015 muutos, %
Korkotulot ja voiton tuloutukset, milj. euroa	2 030	2 585	2 783	8
— korkotulot	148	150	138	-7
— osinkotulot ja osakkeiden myyntitulot	1 416	1 985	2 149	8
— osuus Suomen Pankin voitosta	227	180	150	-17
— valtion liikelaitosten voiton tuloutukset	240	270	345	28

Talousarvioesityksen määrärahoiksi ehdotetaan 53,7 mrd. euroa, mikä on n. 0,4 mrd. euroa vähemmän kuin vuoden 2014 varsinaisessa talousarviossa ja n. 1 mrd. euroa vähemmän kuin vuodelle 2014 on budjetoitu mainitun vuoden lisätalousarvioesitykset mukaan lukien. Hintatason nousu ja talousarvioesityksen rakennemuutokset huomioiden hallinnonalojen määrärahat alenevat reaalisesti n. 1½ % vuoden 2014 varsinaiseen talousarvioon verrattuna ja n. 2,2 % vuodelle 2014 budjetoidusta.

5. Talousarvioesityksen määrärahat

Menokasvua hillitsevät valtiontalouden sopeuttamiseksi tehdyt säästöpäätökset. Toisaalta määrärahatasoa korottavat päätetyt lisäpanostukset mm. teollisten kasvuvaiheen yritysten ja biotalousyritysten pääomasijoituksiin (Teollisuussijoitus Oy), Tekesin lainoihin, uusiutuvan energian tuotannon tukemiseen, asumistukiuudistukseen ja vanhustalveluiden kehittämiseen. Menoja lisäävät myös eräät automaattitekijät, kuten laki- ja sopimuserusteiset hinta- ja kustannustasotarkistukset sekä ikäsidonnaisten valtion eläkemenojen ja kuntien valtionosuuksien kasvu.

Määrärahat pääluokittain vuosina 2013—2015¹⁾

Tunnus	Päälukokka	v. 2013 tilinpäätös milj. €	v. 2014 varsinainen talousarvio milj. €	v. 2015 esitys milj. €	Muutos 2014—2015	
					milj. €	%
21.	Eduskunta	171	158	164	7	4
22.	Tasavallan presidentti	36	38	19	-19	-49
23.	Valtioneuvoston kanslia	199	90	91	0	0
24.	Ulkoasiainministeriön hallinnonala	1 339	1 296	1 224	-71	-5
25.	Oikeusministeriön hallinnonala	884	900	901	1	0
26.	Sisäministeriön hallinnonala	1 355	1 266	1 219	-47	-4
27.	Puolustusministeriön hallinnonala	2 852	2 750	2 687	-63	-2
28.	Valtiovarainministeriön hallinnonala	16 991	17 013	16 950	-63	-0
29.	Opetus- ja kulttuuri- ministeriön hallinnonala	6 605	6 584	6 769	186	3

Määrärahat pääluokittain vuosina 2013—2015¹⁾

30.	Maa- ja metsätalous- ministeriön hallinnonala	2 641	2 659	2 661	2	0
31.	Liikenne- ja viestintä- ministeriön hallinnonala	3 182	2 970	2 854	-116	-4
32.	Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala	3 799	3 376	3 439	63	2
33.	Sosiaali- ja terveys- ministeriön hallinnonala	12 498	12 880	12 756	-124	-1
35.	Ympäristöministeriön hallinnonala	299	271	204	-68	-25
36.	Valtionvelan korot	1 737	1 814	1 766	-47	-3
	Yhteensä	54 587	54 064	53 705	-359	-1

¹⁾ Jokainen luku on pyöristetty erikseen tarkasta arvosta, joten laskutoimitukset eivät kaikilta osin täsmää.

5.1. Talousarvioesitys ja valtioneuvoston kehys

Pääministeri Stubbin hallitus noudattaa pääministeri Kataisen hallituksen ohjelmassa asetettua kehysääntöä ja vaalikauden kehystä. Kehysäännöllä varmistetaan valtiontalouden vastuullinen, pitkäjänteinen ja taloudellista vakautta edistävä menopolitiikka.

Kehyskaudella 2012—2015 on useaan otteeseen sovittu uusista sopeutustoimista, joiden myötä vaalikauden kehystasoa on alennettu. Huhtikuun 2014 julkisen talouden suunnitelmassa kehystaso vuodelle 2015 oli 41 884 milj. euroa. Vuoden 2015 jakamaton varaus oli teknisesti negatiivinen (-65,8 milj. euroa), mutta tavoitteena oli, että kun vuodelle 2014 suunnitellut osakemyynnit tuloutetaan, vuoden 2015 jakamaton varaus olisi vastannut tosiasiallisesti n. 84 milj. euroa.

Huhtikuun julkisen talouden suunnitelmassa vuosien 2015—2018 kehys muutettiin vuoden 2015 hinta- ja kustannustasoon. Hinta- ja kustannusarviot ovat muuttuneet vain vähän kevään 2014 arviosta.

Vuoden 2015 hinta- ja kustannustasoon siirtymisen kokonaiskustannus on n. 330 milj. euroa. Ilman säästötoimenpiteinä päätettyjä indeksijäädytyksiä (lapsilisät ja puolustusvoimien materiaalihankinnat) sekä tavanomaista alempina toteutettavia indeksitarkistuksia (KEL- ja TyEL-sidonnaiset etuudet sekä yliopistojen ja ammatikorkeakoulujen valtionrahoitus) hinta- ja kustannustasotarkistus olisi ollut yhteensä n. 490 milj. euroa.

Kehyksen hinta- ja kustannustasotarkistukset, milj. euroa

	2015
Tarkistus kehystasoon verrattuna kevääseen 2014:	
Lakisääteisesti indeksisidonnaiset menot (eläkkeet, kuntien valtionosuudet sekä muut lakisääteisesti indeksoitavat valtionavut, EU-jäsenmaksu)	4,7
Muut kehykseen kuuluvat menot	4,9
Yhteensä	9,6

Vuoden 2015 kehystasossa otetaan lisäksi huomioon kehyksen rakenteellisia muutoksia yhteensä n. 263 milj. eurolla. Rakennemuutokset on eritelty tarkemmin seuraavassa taulukossa.

Kehystasossa on otettu huomioon kevään 2014 julkisen talouden suunnitelmassa päätetyt ja v. 2014 toteutuneet osakemyyntitulot sekä kehyssääntö, jonka mukaan myyntituloista yli 400 milj. euroa vuodessa ylittävistä osasta voidaan käyttää enintään 150 milj. euroa kertaluonteisiin, kestäväää kasvua tukeviin infra- ja osaamisinvestointeihin. Tällaisista menoista on päätetty sekä julkisen talouden suunnitelmassa keväällä 2014 että hallitusohjelmassa kesäkuussa 2014.

Kehyksen rakennemuutokset, milj. euroa

Momentti	Asia	2014	2015
	Vuonna 2014 on kertynyt osakkeiden myyntituloja yli 550 milj. eurolla, jolloin kehyssäännön mukaan 150 milj. euroa voidaan käyttää kertaluonteisiin, kestäväää kasvua tukeviin infra- ja osaamisinvestointeihin (toteutetaan teknisesti kehystasoa korottamalla).		150
24.01.01	Siirtyminen viisumitulojen bruttobudjetointiin.		43
24.30.66	Yhteistoiminnassa muiden maiden kanssa toteutettavien hankkeiden menoja. Menoja vastaavat tulot ovat momentilla 12.24.99.		13
26.20.70	Ulkovartiolaivan hankinnan LTA 2014:ssa peruutetun määrärahan uudelleenbudjetointi vuodelle 2015.		3
28.91.41	Verottomasta käytöstä johtuvat palautukset sekä alusliikenteen palautukset, yht 42 milj. euroa, on siirretty vähennettäväksi momentilta 11.08.07 (VTV:n tarkastusraportin huomio). Kyse verotukijärjestelmän muutoksesta: menotuesta siirrytään valtion tulon vähennykseen.		-42
29.40.55	Ammattikorkeakoulujen alv-siirron tarkennus.		3
31.30.63	Joukkoliikenteen järjestämistavat muuttuvat 1.7.2014 alkaen asteittain 2.12.2019 mennessä. Jatkossa valtio korvaa ostoja pääsääntöisesti liikenteenharjoittajille suoraan eikä enää avusta kuntia. Valtio saa lipputuloja, jotka budjetoidaan momentille 12.31.10.	2	2

Kehyksen rakennemuutokset, milj. euroa

Momentti	Asia	2014	2015
32.01.29	Arvonlisäveromenot alenevat ja vastaavasti MEK:n ja VTT:n menot kasvavat uudessa järjestelyssä (tekninen siirto kehyksen ulkopuolelta kehykseen).		20
32.30.51	Palkkatukien ja starttirahan perustuen siirto STM:stä momentilta 33.20.52 (tekninen siirto kehyksen ulkopuolelta kehykseen).		125
33.20.52	Valtion säästön aleneminen liittyen työmarkkinatuen rahoitusvastuun siirtoon kunnille johtuen kuntien lisääntyvästä aktivoinnista. Kyse kehyksen ulkopuolisesta momentista, joten kehystasoa korjataan teknisesti alaspäin.		-15
33.20.52	Kertaluonteinen maksuvalmiusraha. Tarkoittaa valtion säästön alenemista v. 2015 osalta liittyen työmarkkinatuen rahoitusvastuun siirtoon kunnille. Kyse kehyksen ulkopuolisesta momentista, joten kehystasoa korjataan teknisesti alaspäin.		-15
35.20.55	Korjausavustusten siirto Valtion asuntorahaston maksettavaksi (kehystasoa korjataan teknisesti alaspäin).		-25
Yhteensä		2	263

Jakamaton varaus Ottaen huomioon edellä mainitut kehystason tarkistukset vuoden 2015 kehystaso on 42 142 milj. euroa.

Talousarvioesityksen kehykseen luettaviksi määrärahoiksi ehdotetaan 41 863 milj. euroa. Näin ollen vuoden 2015 jakamaton varaus on 79,7 milj. euroa 200 milj. euron lisätalousarviovarauksen ohella.

Kehyksen ulkopuoliset menot Valtiontalouden kehyksen ulkopuolella ovat ennen kaikkea suhdanteiden ja rahoitusautomaatiikan mukaisesti muuttuvat menot, kuten työttömyysturvamenot, palkkaturva, asumistuki, sekä valtion osuus toimeentulotukimenoista. Mainitut menot luetaan kuitenkin kehyksen piiriin niiden perusteisiin tehtyjen muutosten menovaikutusten osalta. Lisäksi kehyksen ulkopuolelle jäävät mm. valtionvelan korkomenot, arvonlisäveromenot, finanssisijoitukset sekä menot, joissa valtio toimii teknisenä ulkopuoliselta saatavan rahoitusosuuden välittäjänä.

Kehyksen ulkopuolisiksi menoiksi ehdotetaan 11,8 mrd. euroa, mikä on samaa tasoa kuin mitä vuodelle 2014 on budjetoitu (ml. lisätalousarvioesitykset). Varsinaiseen talousarvioon verrattuna kehyksen ulkopuoliset menot kasvavat kuitenkin n. 230 milj. eurolla. Niin vuoden 2015 talousarvioesityksessä kuin vuoden 2014 lisätalousarvioissa on budjetoitu hallituksen päättämiä finanssisijoitusluonteisia kasvupanostuksia vuosittain n. 100 milj. eurolla.

Vuoteen 2014 verrattuna suhdanneluonteiset menot kasvavat, kuten myös kunnille maksettavat verotulomenetysten kompensatiot. Kompensatioiden kasvua selittää mm. kunnallisverotuksen eläke-

tulovähennyksen korotus sekä uusi lapsiperhevähennys. Toisaalta ohjelmakausien taitteessa EU:lta saatavia tuloja vastaavat menot alenevat vuodesta 2014, kuten myös valtionvelan korkomenot.

Vuonna 2015 on tarkoitus perustaa uusi rahoitusvakausrahasi. Rahastoon ehdotetaan siirrettäväksi 166 milj. euroa, mikä on osa vuosina 2013—2014 talousarvioon kertynyttä pankkiveron tuottoa. Siirto budjetoidaan kehyksen ulkopuolisena menona, mikä on poikkeus kehysääntöön nähden. Kehyspoikkeama on tehty aiemminkin kuluvalle vaalikaudella. Vuoden 2013 alusta voimaan tulleen ns. yle-veron tuotto päätettiin myös siirtää talousarvion ulkopuoliseen rahastoon kehyksen ulkopuolisena menona, mikä oli poikkeus kehysääntöön.

Kehyksen ulkopuolelle jäävät määrärahat, milj. euroa

	2015 esitys
Työttömyysturvamenot, asumistuki ja palkkaturva	3 828
Veronkevennysten kompensatiot kunnille	1 396
EU:lta saatavia tuloja vastaavat menot	1 180
Veikkausvoittovaroja ja RAY:n tuloutusta sekä totopeleistä kertyviä tuloja vastaavat menot	937
Osakkeiden myyntitulojen käyttöääntöön perustuen osakemyyntituloilla rahoitettavat menot	0
Korkomenot	1 766
Finanssisijoitukset	767
Tekniset läpivirtauserät	200
Arvonlisäveromäärärahat	1 094
Siirto valtion televisio- ja radiorahastoon	508
Siirto rahoitusvakausrahaan	166
Yhteensä	11 843

Kaikkiin hallinnonaloihin on kohdistettu yleisiä toimintamenosäästöjä, minkä lisäksi kevään 2014 julkisen talouden suunnitelmassa linjattiin vuosittainen 0,5 % tuottavuuden kasvua vastaava toimintamenosäästö (pl. puolustusvoimat) sekä palkkaliukumia rajoittava toimintamenosäästö. Valtionhallinnon toimintamenoihin kohdistuu yhteensä n. 80 milj. euron leikkaukset vuoden 2014 säästöihin verrattuna.

5.2. Määrärahat hallinnonaloittain

Valtioneuvoston kanslian pääluokkaan ehdotetaan määrärahoja yhteensä 91 milj. euroa, eli samaa tasoa kuin vuoden 2014 varsinaisessa talousarviossa.

Valtioneuvoston kanslia (pääluokka 23)

Team Finland -toimintaan ehdotetaan lisättäväksi 1 milj. euroa.

Omistajaohjauksen osakehankinnat momentin määrärahaa vähennetään 1 milj. eurolla 1,7 milj. euroon.

Poliittisten valtiosihteerien palkkamenot kootaan samalle momentille erityisavustajien palkkojen ja ministereiden palkkioiden kanssa. Puoluetuen määrää vähennetään 2 milj. eurolla 32 milj. euroon. Puoluetuesta on tarkoitettu 17 milj. euroa puolueiden poliittisen toiminnan tukemiseen ja 15 milj. euroa puolueiden tiedotustoiminnan ja viestinnän tukemiseen.

Vuodelle 2015 ehdotetaan 1,1 milj. euroa Suomen itsenäisyyden 100-vuotisjuhlavuoden valmisteluun.

Tutkimuslaitos- ja tutkimusrahoitusuudistuksen toteuttamiseksi jatketaan tutkimusmäärärahojen kokoamista valtioneuvoston ja sen ministeriöiden käytettäväksi siten, että v. 2015 käytössä olisi 6,4 milj. euroa sitomattomia tutkimusvaroja.

**Ulkoasiainministeriön
hallinnonala
(pääluokka 24)**

Hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja yhteensä 1 224 milj. euroa, missä on vähennystä n. 71 milj. euroa vuoden 2014 varsinaiseen talousarvioon verrattuna. Määrärahojen vähennyksen taustalla on hallituksen tekemiä säästöpäätöksiä kohdistuen varsinkin kehitysyhteistyö- sekä kriisinhallinnan menoihin. Pääluokan määrärahoista ulkoasiainhallinnon osuus on 23 %, kriisinhallinnan 4 %, kansainvälisen kehitysyhteistyön 66 % ja muiden menojen 7 %.

Ulkoasiainhallinnon voimavarat keskitetään erityisesti niihin maihin ja alueisiin, joiden poliittinen ja taloudellinen merkitys on Suomen kannalta kasvamassa. Suomen ulkoisen edustautumisen rakenteen ja toimintatapojen kehittämistä jatketaan. Suomen kansainvälisiä toimintoja edistetään Team Finland -toimintamallin kautta. Suomi toimii v. 2015 Barentsin euroarktisen neuvoston (BEAC) puheenjohtajana ja isännöi ydinterrorismin torjuntaa koskevan globaali aloitteen (GICNT) yleiskokousta.

Kriisinhallinta

Ulkoasiainministeriön hallinnonalan osuus suomalaisten kriisinhallintajoukkojen ylläpitomenoista on 37,2 milj. euroa. Siviilikriisinhallintaan ehdotetaan 15,4 milj. euroa. Sotilaallisissa ja siviilikriisinhallintaoperaatioissa arvioidaan olevan palkattua henkilöstöä v. 2015 yhteensä n. 660 henkilöä.

Kehitysyhteistyö

Kansainväliseen kehitysyhteistyöhön ehdotetaan yhteensä 1,0 mrd. euroa. Kehitysyhteistyömäärärahojen tason arvioidaan v. 2015 olevan 0,48 % BKTL:sta laskettuna uudistetun kansantalouden tilinpidon mukaisesti. Varsinaiseen kehitysyhteistyöhön ehdotetaan myönnettäväksi 801 milj. euroa sekä 488 milj. euron sitoumusvaltuudet, joista aiheutuvat menot ajoittuvat vuoden 2015 jälkeisille vuosille. Teollisen yhteistyön rahasto Oy:n (Finnfund) osakepääoman korottamiseen ehdotetaan 10 milj. euroa.

**Ulkoasiainministeriön
hallinnonalan muut
menot**

Kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksujen ja vapaaehtoisten rahoitusavustusten maksamiseen ehdotetaan 79,5 milj. euroa. Itämeren, Barentsin ja arktisen alueen yhteistyöhön ehdotetaan 1,6 milj. eu-

roa. Toiminnassa painotetaan ensisijaisesti pohjoisen ulottuvuuden politiikkaa, monenvälistä yhteistyötä pohjoisissa alueneuvostoissa sekä tuetaan hallituksen Venäjä-toimintaohjelman toimeenpanoa.

Oikeusministeriön hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja 901 milj. euroa, mikä on 1 milj. euroa vähemmän kuin vuoden 2014 varsinaisessa talousarviossa. Kun yleisen edunvalvonnan bruttobudjetoinnin ja valtuutettujen siirron vaikutusta (23 milj. euroa) ei oteta huomioon, hallinnonalan määrärahataso on 22 milj. euroa vuoden 2014 määrärahatasoa pienempi. Toisaalta oikeuslaitoksen ja Rikosseuraamuslaitoksen keskeisten tietojärjestelmähankkeiden määrärahatarve on v. 2015 ennen kaikkea hankkeiden viivästyisestä johtuen 10 milj. euroa vuoden 2014 määrärahatasoa pienempi.

Pääluokan määrärahoista oikeusturvan osuus on 58 %, rikollisuuden torjunnan osuus 26 % ja vaalimenojen osuus 2 %.

Lapsiasiavaltuutetun, tasa-arvovaltuutetun ja yhdenvertaisuusvaltuutetun toimistot sekä yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta siirretään oikeusministeriön hallinnonalalle vuoden 2015 alusta lukien.

Oikeusturvaa kehitetään ja sopeutetaan kiristyviin talouden reunaehdoin vuosille 2013—2025 laaditun oikeudenhoidon uudistamisohjelman ja siitä tehtyjen linjausten pohjalta. Hovioikeuksissa käytössä olevaa jatkokäsittelylupamenettelyä on tarkoitus laajentaa vuoden 2015 aikana. Tavoitteena on luoda edellytyksiä sille, että voimavaroja kohdennetaan enemmän asioihin, joissa on selkeä oikeussuojatarve. Syyttäjälaitoksen ja yleisten tuomioistuinten toiminnanohjaus- ja dokumentinhallintajärjestelmän (AIPA) kehittämistä jatketaan tehokkaiden työmenetelmien tukemiseksi ja tuottavuuden parantamiseksi. Oikeusturvan, luottamuksen ja yhteiskunnan kilpailukyvyn kannalta on tärkeää, että oikeuslaitoksen toimintakyky säilytetään eivätkä käsittelyajat pitene.

Yhdyskuntaseuraamusten lainsäädäntöä uudistetaan vuoden 2015 aikana. Painopistettä siirretään suljetuista laitoksista avolaitoksiin ja valvottuun koevapauteen. Sakon muuntorangaistuksen kokonaisprosessia uudistetaan. Tavoitteena on selkeyttää ja tehostaa muuntorangaistusmenettelyä.

Rikosseuraamuslaitoksen toiminnan kehittämis- ja asiakastietojärjestelmähankkeen (Roti) toteuttamista jatketaan.

Vankeusrangaistuksen täytäntöönpanon aloitustehtävät on tarkoitus keskittää Rikosseuraamuslaitokselle 1.3.2015 lukien.

Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos siirtyy Helsingin yliopiston yhteyteen vuoden 2015 alusta.

Oikeusministeriön hallinnonala (pääluokka 25)

Oikeusturva

Rikollisuuden torjunta

**Sisäministeriön
hallinnonala
(pääluokka 26)**

Sisäministeriön hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja yhteensä 1 219 milj. euroa, mikä on n. 47 milj. euroa vähemmän kuin vuoden 2014 varsinaisessa talousarviossa. Määrärahojen väheneminen johtuu sekä hallituksen päättämistä säästövelvoitteista että sisäministeriön hallinnonalan sisällä käynnissä olleiden useiden ICT-hankkeiden määrärahojen pienentymisestä. Pääluokan määrärahoista poliisitoimen osuus on 61 %, rajavartiolaitoksen 19 %, pelastustoimen ja hätäkeskustoiminnan 6 % sekä maahanmuuton 5 %.

Sisäministeriön hallinnonalalla on valmistumassa vuosien 2015 ja 2016 aikana tietohallintohankkeita, jotka tulevat toimimaan TUVE-alustalla ja nojautuvat viranomaisradioverkkoon (VIRVE).

Poliisitoimi

Poliisin hallintorakenteen uudistushankkeen (Pora III) linjausten mukaisesti jatketaan palveluverkkouudistusta sekä edistetään eräiden tietoteknisten kehittämistoimien, esimerkiksi lupapalvelujen kehittämishankkeen ja automaattisen liikennevalvonnan kehittämisen toteuttamista. Poliisitoiminnan toiminnallinen tavoitetaso ja poliisin resurssit arvioidaan uudelleen vastaamaan taloudellisia reuna-ehtoja. Lisäksi selvitetään mm. mitä toiminnallisia, taloudellisia ja henkilöstöllisiä vaikutuksia olisi poliisin talous-, henkilöstö- ja mahdollisesti muiden tukipalveluiden keskittämällä. Poliisilaitosten johtorakenteita ja poliisin nykyistä toimipaikkaverkostoa arvioidaan ja tarkastellaan poliisin maksullisen toiminnan kehittämismahdollisuuksia.

Laajempaa arviointia turvallisuusviranomaisten erilaisista organisatorisista ratkaisumalleista ja selvitystä poliisin resursseja säästävistä säädösmuutosmahdollisuuksista harkitaan.

Kansalaisten luottamus poliisin kykyyn ehkäistä, paljastaa ja selvittää rikoksia pyritään säilyttämään korkeana. Poliisi toteuttaa tehostettua harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjuntaohjelmaa. Ennalta estävän toiminnan strategian toimeenpanoa jatketaan ja osallistutaan sekä järjestäytyneen rikollisuuden että terrorismin torjuntastrategioiden toimeenpanoon. Poliisin toiminnan turvaamiseen osoitetaan 6,5 milj. euroa.

Rajavartiolaitos

Rajavartiolaitos jatkaa kolmen SuperPuma-helikopterin modifikaation ja G-huollon hanketta, mihin ehdotetaan 4,7 milj. euroa. Ulkovartiolaitaiva Turvan varustamiseen ja mahdollisiin toiminnallisiin muutostarpeisiin ehdotetaan 3 milj. euroa.

Rajavartiolaitoksen toimintaan vaikuttavat merkittävimmin tilanne Venäjällä ja Itämeren alueella sekä rajaliikenteen kehitys. Rajavartiolaitoksen toiminnan painopiste on itärajalla, jossa ylläpidetään uskottava ja itsenäinen toimintakyky. Kriisivalmiudesta ja sotilaallisen maanpuolustuksen velvoitteista huolehditaan täysimääräisesti. Rajanylityspaikkojen läpäisykykyä kehitetään.

Pelastuslaitosten tavoitteena on saavuttaa pysyvä, vähintään 7,5 milj. euron vuosittainen säästö palvelutasoa heikentämättä vuoteen 2017 mennessä.

Pelastustoimi ja hätäkeskustoiminta

Hätäkeskustoimintaa tehostetaan ja toiminnan tuottavuutta lisätään Hätäkeskuslaitoksen rakenteita kehittämällä. Hätäkeskusten ja hätäkeskuspalveluita käyttävien viranomaisten toimintaa yhdenmuikaistetaan hälytyspalvelujen osalta valtakunnan tasolla. Hätäkeskustoiminta ja tietojärjestelmät uudistetaan vuoden 2016 loppuun mennessä siten, että verkottuneet hätäkeskukset voivat tukea toisiinsa ruuhka- ja häiriötilanteissa.

Maahanmuuttoviraston, turvapaikanhakijoiden vastaanoton ja paluumuuttajien muuttovalmennuksen määrärahan aleneva taso edellyttää turvapaikanhakijoiden lukumäärän pysymistä suurin piirtein nykyisellä tasolla, turvapaikkahakemusten käsittelyn edelleen nopeutumista ja erityisesti sitä, että myönteisen turvapaikkapäätöksen saaneet henkilöt sijoittuvat mahdollisimman nopeasti kuntiin.

Maahanmuutto

Vuonna 2013 turvapaikanhakijoita tuli Suomeen 3 238, kun määrä v. 2012 oli 3 129. Majoituskapasiteettia tullaan sopeuttamaan hakijamäärää vastaavaksi.

Puolustusministeriön hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja 2 687 milj. euroa, missä on vähennystä 63 milj. euroa vuoden 2014 varsinaiseen talousarvioon verrattuna. Määrärahojen vähennys aiheutuu puolustusvoimien toimintamenoihin ja puolustusmateriaalihankintoihin sekä sotilaallisen kriisinhallinnan kalusto- ja hallintomenoihin kohdistetuista menosäästöistä. Puolustusvoimien toimintamenoihin (pl. palkkamenot) sekä sotilaallisen kriisinhallinnan menoihin tehdään vakiintuneen käytännön mukaisesti 1,5 % ennakollinen kustannustasotarkistus. Materiaalihankintojen kustannustasotarkistus on jäädytetty säästösyistä v. 2015.

**Puolustusministeriön
hallinnonala
(pääluokka 27)**

Sotilaallisen maanpuolustuksen osuus pääluokan määrärahoista on 85 % ja sotilaallisen kriisinhallinnan 1 %.

Vuoden 2015 talousarvioesityksen mukaisista uusista ja aiemmin myönnettyistä puolustusvoimien tilausvaltuuksista aiheutuu menoja v. 2015 yhteensä 623 milj. euroa ja talousarviovuoden jälkeisinä vuosina yhteensä 1 453 milj. euroa.

Puolustusvoimien toimintamenoihin ehdotetaan 1 843 milj. euroa, missä on vähennystä 15 milj. euroa vuoden 2014 varsinaiseen talousarvioon verrattuna.

Sotilaallinen maanpuolustus

Puolustusvoimien koulutus- ja harjoitustoiminta palautetaan vuosien 2012–2014 madalletun tason jälkeen sodan ajan koulutusvaatimusten edellyttämälle tasolle.

Talousarvioesitys sisältää 581 milj. euron tilausvaltuuden maa- ja merivoimien materiaalin kunnossapidon kumppanuuden laajentamisen Millog Oy:ltä. Tilausvaltuuden menot ajoittuvat vuosille 2015—2020, ja se korvaa aiemman maavoimien materiaalin kunnossapito palveluiden hankkimisen tilausvaltuuden.

Puolustusvoimien henkilötyövuosimäärä vähenee n. 1 700 henkilötyövuodella vuoteen 2014 verrattuna, mikä johtuu pääosin puolustusvoimaudistuksen rakenteellisista ratkaisuista sekä materiaalin kunnossapidon kumppanuuden laajentamisesta ja turvallisuusverkkotoiminnan siirtämisestä Suomen Turvallisuusverkko Oy:lle.

Puolustusmateriaalihankintoihin ehdotetaan määrärahoja 447 milj. euroa, missä on vähennystä 24 milj. euroa vuoden 2014 varsinaiseen talousarvioon verrattuna. Vähennys aiheutuu pääosin hallitusohjelman mukaisista menosäästöistä ja määrärahasiirrosta puolustusvoimien toimintamenoihin.

Talousarvioesitys sisältää 156 milj. euron tilausvaltuuden sotilaallisen maanpuolustuksen suorituskyvyn parantamiseksi. Puolustusvoimien materiaalin kehittäminen 2015 -tilausvaltuuden menot ajoittuvat vuosille 2015—2019.

Sotilaallinen kriisinhallinta

Puolustusministeriön hallinnonalalle sotilaallisen kriisinhallinnan kalusto- ja hallintomenoihin ehdotetaan määrärahoja 38 milj. euroa, missä on vähennystä 23 milj. euroa vuoden 2014 varsinaiseen talousarvioon verrattuna. Kriisinhallintaa käsitellään myös ulkoasiainministeriön hallinnonalan yleisperusteluissa kohdassa kriisinhallinta.

Valtiovarainministeriön hallinnonala (pääluokka 28)

Valtiovarainministeriön hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja yhteensä 16 950 milj. euroa, missä on vähennystä 63 milj. euroa vuoden 2014 varsinaiseen talousarvioon verrattuna. Hallinnonalan määrärahoista kunnille maksettavien avustusten osuus on 50 %, valtion maksamien eläkkeiden ja korvausten 28 % ja EU-maksujen 12 %.

Verotus ja tullitoimi

Verohallinnon määrärahaa ehdotetaan nostettavaksi 2,5 milj. eurola perustoiminnan turvaamiseksi VALMIS-ohjelmistouudistuksen käynnistyessä. Verohallinnolle ehdotetaan lisäystä eri tietojärjestelmien investointi- ja ylläpitomenoihin 2,66 milj. euroa. Lisäksi Verohallinnon eri tietojärjestelmähankkeiden investointimenoihin ehdotetaan siirtoina hallinnonalan tuottavuusrahasta lisärahoitusta 4,15 milj. euroa.

Tullin toimintamenoihin ehdotetaan 2,5 milj. euron lisäystä auto- ja valmisteverotuksen tason säilyttämiseen sekä rikostorjunnan turvaamiseen. Alkoholijuomien laittoman matkustajatuonnin hillitsemiseksi ehdotetaan 0,3 milj. euron lisämäärärahaa.

Valtion vahingonkorvaustoiminnan korvausten maksamista keskitetään Valtiokonttoriin. Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskukselle ehdotetaan 2 milj. euron lisämäärärahaa Kiekun käyttöönoton tehostettuun tukeen ja järjestelmän keskeneräisyydestä aiheutuviin menoihin. Talousarviovuonna Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskuksen toimintamenoihin ehdotetaan 3 milj. euroa ja investointimenoihin 10 milj. euroa.

Palvelut valtioyhteisölle

Talousarviossa varaudutaan rahoittamaan julkisen hallinnon tuottavuutta edistäviä tietohallintohankkeita, tutkimusten ja palveluiden hankkimista sekä keskeisiä tietojärjestelmähankkeita keskitetyn rahoituksen kautta. Seitsemälle hankkeelle on siirretty hallinnonalojen käyttöön yhteensä n. 22 milj. euroa. Myöhemmin vuoden 2014 aikana jää kohdennettavaksi tuottavuutta lisääviin hankkeisiin n. 12 milj. euroa, josta tietohallinto- ja tietojärjestelmähankkeisiin arvioidaan kohdistuvan n. 7 milj. euroa ja muihin tuottavuushankkeisiin 5 milj. euroa.

Tietohallinto- ja tietojärjestelmähankkeiden sekä tuottavuushankkeiden edistäminen

Julkisen hallinnon yhteisen Asiakaspalvelu 2014 -hankkeen pilotointia varten tietojärjestelmämenoihin ehdotetaan 1,5 milj. euroa.

Valtion alue- ja paikallishallinto

Kuntien peruspalvelujen valtionosuuteen ehdotetaan 8 441 milj. euroa, missä on vähennystä 171 milj. euroa vuoden 2014 varsinaiseen talousarvioon verrattuna. Valtionosuuden vähenemiseen vaikuttavat eniten aiemmissa kehyspäätöksissä tehdyt valtionosuuden leikkaukset sekä ammattikorkeakoulujen rahoitusuudistukseen liittyvä vähennys. Valtionosuutta korottavat mm. hallitusohjelman mukaiset sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämistoimenpiteet 47 milj. eurolla, laskentaperusteiden (mm. asukasluku) muutos 60 milj. eurolla, indeksikorotus 43 milj. eurolla sekä kuntien verotulomenetysten kompensatio 73,5 milj. eurolla.

Kuntien tukeminen

Kuntataloutta, valtion tukea kunnille sekä valtion toimenpiteiden vaikutusta kuntatalouteen käsitellään yleisperustelujen luvussa 7 Kuntatalous.

Ahvenanmaan maakunnalle maksettavat tulonsiirrot on arvioitu yhteensä 250 milj. euroksi, eli samaa tasoa kuin vuoden 2014 varsinaisessa talousarviossa.

Siirrot Ahvenanmaan maakunnalle

Valtion maksamiin eläkkeisiin ja korvauksiin ehdotetaan 4 693 milj. euroa, missä on lisäystä 129 milj. euroa vuoden 2014 varsinaiseen talousarvioon verrattuna. Kasvu johtuu indeksitarkistuksista sekä eläkkeiden volyymikasvusta.

Valtion eläkemenot

Hallituksen on tarkoitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvä esitys uudesta luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten elvytys- ja kriisinratkaisulainsäädännöstä sekä uudesta perustettavasta kriisinratkaisuviranomaisesta. Kansallisena kriisinratkaisuviranomaisena toimisi Rahoitusvakausvirasto, joka hallinnoisi myös uut-

Rahoitusvakaus

	ta perustettavaa valtion talousarvion ulkopuolista rahastoa, rahoitusvakausrahastoa. Rahoitusvakausraston toimintamenoihin ehdotetaan 3 milj. euroa. Vastaava summa on otettu huomioon tulona rahoitusvakausraston hallintomaksuna. Laki väliaikaisesta pankkiverosta ehdotetaan kumottavaksi. Vuosina 2013 ja 2014 pankkiveron tuoton käyttöön budjetoidut siirtomäärärahat yhteensä 266 milj. euroa peruutetaan ja niistä uudelleen budjetoidaan 166 milj. euroa siirrettäväksi perustettavaan rahastoon. Valtion vakuusrahosta annettu laki ehdotetaan kumottavaksi ja vakuusraaston rahavarat 1,1 milj. euroa ehdotetaan siirrettäväksi talousarvioon.
EU ja kansainväliset järjestöt	Suomen maksusuuksiin Euroopan unionille ehdotetaan 2 015 milj. euroa, mikä on sama summa kuin vuoden 2014 varsinaisessa talousarviossa.
Opetus- ja kulttuuri-ministeriön hallinnonala (pääluokka 29)	Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja yhteensä 6 769 milj. euroa, missä on lisäystä 186 milj. euroa vuoden 2014 varsinaiseen talousarvioon verrattuna. Pääluokan määrärahoista korkeakouluopetuksen ja tutkimuksen valtionrahoituksen osuus on 47 %, yleissivistävän koulutuksen 12 %, ammatillisen koulutuksen 7 %, aikuiskoulutuksen 8 %, opintotuen 14 % sekä kulttuurin, taiteen, liikuntatoimen ja nuorisotyön 11 %.
Yleissivistävä ja ammatillinen koulutus	Kielitaidon vahvistamista tuetaan laajentamalla kielikylpytoimintaa. Osana yleissivistävän koulutuksen kehittämistä tuetaan perusopetuksen tehostetun ja erityisen tuen piirissä olevien oppilaiden oppimisen ja hyvinvoinnin tukea osana yleisopetusta sekä koulupudokkuutta estäviä toimia. Nuorten koulutustakuun toteuttamista jatketaan varaamalla nuorille riittävä ammatillisen peruskoulutuksen tarjonta koko maassa. Lisäksi nuorisotakuuta toteutetaan kehittämällä edelleen opiskelijavalintaprosesseja, ottamalla käyttöön uusi ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavan koulutuksen kokonaisuus sekä kehittämällä perustutkinnon suorittamisen malleja, joissa hyödynnetään työvaltaisia opiskelumenetelmiä, työpaikalla tapahtuvaa opiskelua ja koulutuksen eri järjestämismuotoja. Jatkossa jokaisella perusopetuksen päättävällä nuorella on velvollisuus hakea toiselle asteelle tai muuhun jatkokoulutukseen. Nuorilla, jotka eivät tule hauissa valituiksi on niin halutessaan oikeus perusopetuksen lisäopetukseen, lukioon tai ammatillisen koulutukseen valmistavaan koulutukseen, paikkaan työpajassa tai vastaavassa koulutuksessa. Opetus- ja kulttuuriministeriö on käynnistänyt koulutuksen pilvi- väylän kehittämisen, joka tulee toimimaan osana kansallista palvelu- väylää. Sen tehtävänä on mm. tukea digitaalisten oppimateriaali- en kehitystä ja siihen liittyvien uusien toimintamallien kehittämistä.

Ammatillisen perus- ja lisäkoulutuksen järjestäjäverkon rakenteellista kehittämistä jatketaan ja rahoitusjärjestelmä uudistetaan.

Vuoden 2015 alusta toteutuvan ammattikorkeakoulu-uudistuksen yhteydessä kunnan omarahoitusosuus ammattikorkeakoulujen käyttökustannuksiin poistetaan, ja valtio vastaa kokonaisuudessaan ammattikorkeakoulujen rahoituksesta. Ammattikorkeakouluihin kohdistuu 20 milj. euron ja yliopistoihin 18,5 milj. euron säästöpäätös vuodelle 2015. Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen valtionrahoituksen indeksikorotus puolitetaan. Indeksikorotuksen puolittamisen vaikutus kompensoidaan molemmille korkeakoulusektoreille kertaluonteisella määrärahalisäyksellä v. 2015. Aalto-yliopiston lisärahoitus siirretään tasaerissä kaikkien yliopistojen kilpailtuun rahoitukseen vuoteen 2020 mennessä. Vuonna 2015 Aalto-yliopiston lisärahoitus on 58,3 milj. euroa.

Yliopistojen ja tieteen rahoitus

Työurien pidentämistavoitteen saavuttamiseksi toteutetaan korkeakoulujen hakijasuman purku kasvattamalla määräaikaaisesti korkeakoulujen sisäänottoa n. 3 000 vuosina 2014—2015 tulevaisuuden työvoimatarpeen kannalta oleellisilla aloilla. Vuonna 2015 valtio on varautunut pääomittamaan ammattikorkeakouluja 50 milj. eurolla. Lisäksi valtio sitoutuu pääomittamaan yliopistoja kolminkertaisesti niiden hankkimia yksityisiä lahjoituksia vastaavasti, kuitenkin enintään 150 milj. eurolla.

Valtion tutkimuslaitosten ja tutkimusrahoituksen kokonaisuudistukseen liittyen yhdistetään Kuluttajatutkimuskeskus ja Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos Helsingin yliopistoon vuoden 2015 alusta lukien. Suomen Akatemian myöntövaltuudessa on otettu huomioon lisäyksenä 17 milj. euroa vuoden 2014 kertaluonteisesta säästöpäätöksestä johtuen ja vähennyksenä 7,5 milj. euroa siirtona strategisen tutkimuksen rahoitusvälineeseen, 20 milj. euroa sopeutussäästönä sekä 50 milj. euroa siirtona yliopistojen valtionrahoituksesta Suomen Akatemian kautta jaettavaksi kilpailun perusteella. Siirron maksatusvaikutuksen arvioidaan olevan 5 milj. euroa v. 2015. Vuodesta 2015 lähtien tehdään päätöksiä uudesta strategisesta tutkimusrahoituksesta enintään 55,6 milj. euron arvosta.

Koulumatkatukea myönnetään ilman omavastuuta ja kustannusrajaa lukiokoulutuksen valmistavassa koulutuksessa ja ammatillisen peruskoulutukseen valmistavassa tai valmentavassa koulutuksessa opiskeleville opiskelijoille.

Opintotuki

Avustus vuokrakustannusten korvaamiseen opiskelija-asuntoyhteisöille lakkautetaan ja Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön vastaava avustus puolitetaan.

Kulttuuri- ja taidepolitiikka

Huolehditaan veikkausvoittovaroista riippuvaisen kulttuuritoiminnan perustan kestävydestä sekä kulttuurihallinnon virastojen toimintaedellytyksistä. Viiden miljoonan euron menosäästö ehdotetaan kohdennettavaksi siten, että sen vaikutus virastojen, valtionosuuslaitosten sekä muun kulttuurin ja taiteen toimintaan on mahdollisimman vähäinen. Budjettivaroista rahoitettavien kulttuurilaitosten valtionosuuksia leikataan 4,45 milj. euroa, mitä kompensoidaan veikkausvoittovaroista.

Nuoriso- ja liikuntapolitiikka

Tavoitteena on koko väestön liikunnallisen elämäntavan edistäminen ja sen avulla osallisuuden kasvattaminen sekä väestön hyvinvoinnin ja terveyden lisääminen. Lisäksi tuetaan eettisesti vahvaa kansainväliseen menestykseen tähtäävää huippu-urheilua. Kansallisesti merkittävän Olympiastadionin perusparannuksesta aiheutuviin kustannuksiin osallistutaan yhdessä Helsingin kaupungin kanssa.

Veikkausvoittovarojen käyttö

Veikkauksen voittovaroja arvioidaan kertyvän 541,1 milj. euroa, josta 25,5 milj. euroa on rahastoituja jakamattomia voittovaroja. Kertymässä on huomioitu jakamattomien voittovarojen rahaston ylimääräinen purku, 7 milj. euroa edunsaajille. Voittovaroista käytetään jakosuhdelain mukaisesti vähintään 25 % urheilun ja liikuntakasvatukseen edistämiseen, 9 % nuorisotyön edistämiseen, 17,5 % tieteen edistämiseen ja 38,5 % taiteen edistämiseen. Tieteen menoista 33 % rahoitetaan veikkauksen ja raha-arpajaisten tuotoilla. Taiteen, kulttuurin, liikuntatoimen ja nuorisotyön menoista yhteensä 61,0 % rahoitetaan veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovaroista.

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala (pääluokka 30)

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja yhteensä 2 661 milj. euroa, missä on lisäystä n. 2 milj. euroa vuoden 2014 varsinaiseen talousarvioon verrattuna. Hallinnonalan säästöt kasvavat runsaalla 100 milj. eurolla edellisvuodesta. Kokonaissäästöstä noin puolet kohdistuu maa- ja elintarviketalouteen. Toisaalta määrärahasoa korottaa maaseudun kehittämiseen ja Euroopan meri- ja kalatalousrahaston toimintaohjelman käynnistämiseen osoitettujen määrärahojen kasvu. Tulokertymäärä nousee n. 513 milj. eurolla eli n. 80 prosentilla, kun EU:lta saatava tulokertymä kasvaa Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman toimeenpanon johdosta.

Pääluokan määrärahoista maaseudun kehittämisen osuus on 15 %, maa- ja elintarviketalouden 69 %, luonnonvaratalouden 8 % sekä maanmittaustoiminnan ja tietovarantojen 2 %.

Hallinto ja tutkimus

Tutkimuksen vaikuttavuuden ja toiminnan tuottavuuden parantamiseksi seuraavien laitosten tehtävät ja voimavarat siirretään vuoden 2015 alusta lukien perustettavaan Luonnonvarakeskukseen: Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus, Riista- ja kalatalouden tutki-

muslaitos, Metsäntutkimuslaitos sekä Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksen tilasto- ja tiedonhallinta.

Tavoitteena on vahvistaa maaseudun elinvoimaisuutta ja monipuolista yrittäjyyttä sekä edistää maatalouden rakenne- ja tuottavuushetä. Keskeisenä välineenä on Manner-Suomen maaseudun kehittämishjelma 2014—2020, jonka toimenpiteet otetaan käyttöön v. 2015. Määrärahat kasvavat 41,1 milj. eurolla johtuen lähinnä maaseutuohjelman uusien toimenpiteiden käyttöönotosta. Luopumistukijärjestelmää on tarkoitus jatkaa vuoden 2018 loppuun saakka.

Maaseudun kehittäminen

Tavoitteena on parantaa ruuan alkutuotannon ja jalostuksen toimintaedellytyksiä, turvata ihmisten, eläinten ja kasvien terveyttä, edistää eläinten hyvinvointia sekä edistää ruokaketjun vastuullisuutta. Tavoitteisiin pyritään EU:n yhteisen maatalouspolitiikan ja kansallisen tukipolitiikan, tutkimuksen, neuvonnan ja valvonnan keinoin sekä kehittämällä yhteistyötä julkisen ja yksityisen sektorin kesken. Määrärahat vähenevät yhteensä 65,9 milj. eurolla, mihin merkittävimmin vaikuttavat säästöjen kasvu sekä Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksen toimintamenojen budjetointi osana Luonnonvarakeskusta. Ympäristökorvauksiin ehdotetaan lisäystä 22 milj. euroa.

Maa- ja elintarviketalous

Luonnonvaratalouden, jonka muodostavat kala-, riista-, metsä- ja vesitalous sekä yleiset luonnonvara-asiat, tavoitteena on uusiutuviin luonnonvarojen kestävä hoito ja käyttö ja niihin liittyvien riskien hallinta. Hallinnon toimilla luodaan edellytyksiä luonnonvarojen kestäväan käyttöön perustuvalla kilpailukykyiselle liiketoiminnalle, sovitetaan yhteen luonnonvarojen käytön ja suojelun tarpeet sekä luodaan hyvinvointia luonnon virkistyskäytön avulla.

Luonnonvaratalous

Määrärahassa lisäyksenä on otettu huomioon 34,8 milj. euroa Euroopan meri- ja kalatalousrahaston toimintaohjelman käynnistymisen johdosta. Toisaalta määrärahat vähenevät yhteensä 33,6 milj. euroa. Vähennys johtuu Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen siirtymisestä osaksi Luonnonvarakeskusta sekä määrärahojen supistumisesta valtion tukemissa hankkeissa, joita ovat yksityismetsien metsänhoito- ja perusparannustyöt, energiapuun korjuu sekä vesihuoltohankkeet. Kansallisten kestäväan metsätalouden tukien vaikeuttavuutta on tarkoitus lisätä tukijärjestelmämuutoksin. Ko. tuet eivät sisälly maaseudun kehittämistukiin ja edellyttävät näin erillistä EU:n hyväksymistä.

Hallinnonalan tieto- ja paikkatietotehtäviä kootaan vuoden 2015 alusta lukien, jolloin Geodeettisen laitoksen tehtävät ja pääosa maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksen tehtävistä siirtyy Maanmittauslaitokseen. Määrärahat vähenevät 8,5 milj. eurolla. Kiinteistö- ja maastotietojärjestelmä turvaa osaltaan yksityisen

Maanmittaus ja tietovarannot

maanomistuksen ja kansallisen vakuusjärjestelmän perustan sekä kiinteistöjä ja maastoa koskevan tiedon saatavuuden. Tietovarantojen avaamista jatketaan suunnitelmien mukaisesti.

**Liikenne- ja viestintä-
ministeriön
hallinnonala
(pääluokka 31)**

Viestintäpolitiikka

Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja yhteensä 2 854 milj. euroa, missä on vähennystä n. 116 milj. euroa vuoden 2014 varsinaiseen talousarvioon verrattuna. Pääluokan määrärahoista liikennepolitiikan osuus on 66 %, viestintäpolitiikan 19 % ja tutkimustoiminnan 2 %.

Hallinnollisia tehtäviä hoitavan Viestintäviraston 33,1 milj. euron toimintamenot rahoitetaan pääosin viraston maksutuloilla. Määräraharahoituksen osuus on 11,9 milj. euroa. Suoraa tukea toimialalle ehdotetaan sanomalehdistön tukemiseen 0,5 milj. euroa sekä median innovaatiotukeen 10 milj. euroa. Valtion televisio- ja radiorahastoon siirretään Yleisradio Oy:n julkisen palvelun kustannusten kattamiseksi 507,9 milj. euroa.

Valtakunnallisen laajakaistahankkeen toteutukseen ehdotetaan rahoitusta vuodelle 2015 yhteensä 16 milj. euroa.

Liikennepolitiikka

Liikenteen palvelutason ylläpidosta valtion liikenneväylillä sekä liikennejärjestelmän toimivuudesta yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa vastaavan Liikenneviraston toimintamenoihin osoitetaan 81 milj. euroa. Perusväylänpidon menoiksi arvioidaan 979 milj. euroa, josta määräraharahoituksen osuus on 907 milj. euroa. Liikenneinvestointeihin ml. jälkirahoitus- ja elinkaarihankkeet osoitetaan 458 milj. euroa.

Uusina hankkeina v. 2015 aloitetaan Riihimäen kolmioraiteen rakentaminen, Helsinki—Riihimäki rataosan kapasiteetin lisääminen, vt 3 Tampere—Vaasa (Laihian kohdan 1. vaihe), Oulu—Kajaani—Vartius vt 22:n kunnostushanke, Pännäinen—Pietarsaari—Alholma -radan sähköistäminen sekä Saimaan syväväylän siirto Savonlinnan kohdalla. Lisäksi jatketaan vuoden 2014 toisessa lisätalousarvioesityksessä aloitettavaksi ehdotettuja hankkeita: Rauman meriväylän syventäminen, mt 148:n parantaminen Keravan tien kohdalla, vt 3:lle rakennettava Arolammin eritasoliittymä sekä kt 77 Viitasääri—Keitele -osuuden perusparannus.

Liikennejärjestelmän turvallisuuteen, tietovarantoihin, toimintavarmuuteen ja markkinoihin liittyvistä liikenteen viranomaispalveluista vastaa Liikenteen turvallisuusvirasto. Liikenteen viranomaispalvelujen menoiksi arvioidaan 134 milj. euroa, josta 85 milj. euroa rahoitetaan maksutuloilla ja 49 milj. euron määrärahalla.

Liikenteen tukemiseen ja ostopalveluihin ehdotetaan 207,5 milj. euroa, josta merenkulun ja muun vesiliikenteen edistämiseen osoitetaan 91 milj. euroa, joukkoliikenteen palvelujen ostoihin ja kehittä-

miseen 99 milj. euroa sekä saariston yhteysalusliikennepalvelujen ostoihin ja ostosopimuksiin 17,5 milj. euroa.

Ilmatieteen laitoksen menoiksi arvioidaan 68 milj. euroa, josta 22 milj. euroa rahoitetaan tuloilla. Eurooppalaiselle tutkimusinfrastruktuurikartalle hyväksytylle ICOS-hankkeelle eli kasvihuonekaasupäästöjen seurantahankkeen Suomeen sijoittuvan päämajan toimintaan varataan 1,25 milj. euroa.

Tutkimus

Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja yhteensä 3 439 milj. euroa, missä on lisäystä 63 milj. euroa vuoden 2014 varsinaiseen talousarvioon verrattuna. Pääluokan määrärahoista elinkeino- ja innovaatiopolitiikan osuus on 41 %, työllisyys- ja yrittäjyyspolitiikan osuus 23 %, alueiden kehittämisen ja rakennerahastopolitiikan osuus 13 % sekä energiapolitiikan osuus 10 %.

**Työ- ja elinkeino-
ministeriön
hallinnonala
(pääluokka 32)**

Hallinnon määrärahoiksi ehdotetaan 335 milj. euroa. Siitä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten (ELY-keskukset) toimintamenoihin kohdistuu 209 milj. euroa, jossa on vähennystä 7 milj. euroa vuoden 2014 varsinaiseen talousarvioon nähden. Vähennys johtuu pääosin aluehallintoon kohdistuvista tehostamistoimenpiteistä.

Hallinto

Innovaatorahoituskeskus Tekesin alkavien yritysten pääomasijoitustoimintaan ehdotetaan 20 milj. euroa. Tekesin lainavaltuuksiksi ehdotetaan 167 milj. euroa, jossa on kasvua 60 milj. euroa vuoden 2014 varsinaiseen talousarvioon nähden. Lisäpanostus kohdistuu pääosin digi- ja biotalouteen sekä cleantechiin. Lisäksi Tekesin lainojen maksuvapautuksen piiriin tulevien lainojen enimmäismäärä ehdotetaan poistettavaksi. Tekesin avustusvaltuuksiksi ehdotetaan 359 milj. euroa, jossa on pääosin säästötoimenpiteistä johtuen vähennystä 41 milj. euroa.

Elinkeino- ja innovaatio-
politiikka

Suomen Teollisuussijoitus Oy:n pääomittamiseen ehdotetaan 80 milj. euroa, josta 30 milj. euroa on tarkoitus käyttää Kasvurahastojen Rahasto II:n toimintaan ja 50 milj. euroa erityisesti teollisten yritysten uudistumiseen, monipuolistamiseen ja kasvuun sekä biotalous- ja terveysalan yritysten kasvua edistävään pääomasijoitustoimintaan.

Osana kasvurahoitushjelmaa Finnvera Oyj:lle ehdotetaan 5 milj. euron pääomalainaa käytettäväksi Aloituserahasto Vera Oy:n pääomittamiseen.

Matkailun edistämiskeskuksen toiminnot siirretään 1.1.2015 lähtien osaksi Finpro ry:tä. Team Finland -toiminnan määrärahoja ehdotetaan lisättäväksi 9 milj. eurolla ja 3-vuotisen yritysten kansainvälistymistä ja ulkomaisia investointeja edistävän ohjelman määrärahoja 5 milj. eurolla.

	Suomen Vientiluotto Oy:n jälleenrahoitustoiminnan aiemmin myönnettyjen luottojen maksatuksiin ehdotetaan 459 milj. euroa, jossa on lisäystä 45 milj. euroa.
Työllisyys- ja yrittäjyys-politiikka	Nuorten ja vastavalmistuneiden kiinnittymistä työmarkkinoille tuetaan tehostamalla nuorisotakuuta. Nuorten yrittäjyyttä tuetaan laajentamalla Nuorten yrittäjyyspaja -toimintamalli valtakunnalliseksi. Pitkäaikaistyöttömyyttä alennetaan vuoden 2015 alussa voimaan tulevilla uudistuksilla, jotka koskevat työllistymistä edistävää moniammatillista yhteispalvelua ja työmarkkinatuen rahoitusta. Vuoden 2015 alussa voimaan tulevalla lailla vakainaistetaan työvoiman palvelukeskusten verkosto ja niiden toiminta laajennetaan koko maahan. Sosiaali- ja terveysministeriön pääluokasta ehdotetaan siirrettäväksi työmarkkinatukea saavien palkkatuen ja starttirahan perustuen osuus, 125 milj. euroa, julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden momentille. Momentilta siirretään 7,5 milj. euroa opetus- ja kulttuuriministeriön pääluokkaan käytettäväksi oppisopimuskoulutukseen sekä 5 milj. euroa TE-toimistojen toimintamenoihin rakennepoliittisen ohjelman toimenpiteiden toteuttamiseen. Lisäksi momentille kohdistuu 50 milj. euron suuruiset säästötoimet. Yritysten investointi- ja kehittämishankkeisiin ehdotetaan myöntämisvaltuutta 22 milj. euroa, joka on 4 milj. euroa vähemmän kuin vuoden 2014 varsinaisessa talousarviossa. Vähennys johtuu pääosin säästötoimista.
Energiapolitiikka	Uusiutuvan energian tuotantotukeen ehdotetaan 204 milj. euroa, jossa on lisäystä 60 milj. euroa. Lisäys johtuu lähinnä tuulivoimakapasiteetin kasvusta. Arviomäärärahan tasoon vaikuttavat toteutuvien investointien lisäksi sähkön markkinahinnan kehitys ja metsähaakevoimaloiden syöttötariffin osalta päästöoikeuden hinnan kehitys. Energiatuen myöntämisvaltuudeksi ehdotetaan 35 milj. euroa, josta 3 milj. euroa on tarkoitettu liikenteen biopolttoaineiden kehittämisohjelmaan. Nesteytetyn maakaasun (LNG) terminaalien rakentamisella turvataan maakaasun jakelua ja saantia. LNG-terminaalien investointitukeen ehdotetaan määrärahaa 31 milj. euroa käytettäväksi vuosien 2013 ja 2014 myöntämisvaltuuksien maksatuksiin.
Muut politiikkalohkot	Yritysten toimintaympäristö, markkinoiden sääntely ja työelämä -politiikkalohkon määrärahaksi ehdotetaan 39 milj. euroa. Työ- ja elinkeinoministeriö toteuttaa yhdessä muiden ministeriöiden kanssa hallituksen käynnistämää terveen kilpailun edistämisen ohjelmaa. Maistraattien ja ELY-keskusten kauppa- ja yhdistysrekisterin paikallisviranomaistehtävät siirretään 1.9.2015 lukien Patentti- ja rekisterihallitukselle.

Alueiden kehittämisen ja rakennerrahastopolitiikan määrärahoiksi ehdotetaan 446 milj. euroa. EU:n rakennerrahastojen ohjelmakausi 2014—2020 tukee Suomen kansallisia tavoitteita, jotka on määriteltä laissa alueiden kehittämisestä ja rakennerrahastotoiminnan hallinnoinnista (7/2014). Alueiden kehittämistä ja rakennerrahastoja kuvataan tarkemmin luvussa 5.4.

Kotouttamispolitiikan määrärahoiksi ehdotetaan 97 milj. euroa. Työ- ja elinkeinoministeriön yhteyteen on perustettu kotouttamisen osaamiskeskus, jonka tehtävänä on tukea paikallisten toimijoiden osaamista maahanmuuttajien kotouttamisen ja työllisyyden edistämiseksi. Keskus seuraa ja arvioi kotouttamisen toimeenpanoa.

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja 12 756 milj. euroa, missä on vähennystä 124 milj. euroa vuoden 2014 varsinaiseen talousarvioon verrattuna. Määrärahatarpeen muutos aiheutuu hallitusohjelman ja hallituksen rakennepoliittisen ohjelman mukaisten uudistusten toteuttamisesta sekä sosiaaliturva- ja toimeentuloturvaetuuksien tarvearvioiden tarkistuksista.

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala (pääluokka 33)

Sosiaali- ja terveysministeriön pääluokan osuus sosiaalimenoi-ista on vajaa viidennes. Valtion ohella sosiaalimenoja rahoittavat kunnat, työnantajat ja vakuutetut. Valtion osuus kustannuksista vaihtelee järjestelmittain siten, että työnantajilta ja vakuutetuilta perittävin maksuin rahoitetaan ensisijaisesti ansiosidonnaisia etuuksia. Toimeentuloturvajärjestelmissä valtio vastaa perusturvan rahoituksesta kokonaisuudessaan toimeentulotukea, peruspäivärahaa ja työmarkkinatukea lukuun ottamatta. Lisäksi valtio vastaa yrittäjäeläkejärjestelmien rahoituksen riittävydestä. Kunnat vastaavat sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen järjestämisestä sekä toimeentulotuesta, joiden rahoittamiseen valtio osallistuu.

Hallinnonalan määrärahoista käytetään eläkemenoihin 36 %, työttömyysturvaan 22 % sekä perhe- ja asumiskustannusten tasaukseen 21 %. Sairausvakuutuksen osuus määrärahoista on 10 %.

Vuorotteluvapaan työhistoriaedellytys on nostettu 10 vuodesta 16 vuoteen, vuorotteluvapaalle jäävälle on asetettu yläikäraja ja vuorottelusijaiseksi palkattavan on pääsääntöisesti oltava työttömänä vähintään 3 kk. Uudistus on tullut voimaan 1.9.2014 lukien. Uudistuksen vuoksi valtionosuutta vuorottelukorvauksesta vähennetään 12 milj. euroa v. 2015.

Työllisyyden edistäminen

Kuntien rahoitusosuutta työmarkkinatuesta muutetaan siten, että kunta rahoittaa 50 % 300—999 päivää työmarkkinatukea työttömyyden perusteella saaneiden tuesta ja rahoitusosuus nousee 70 prosenttiin työmarkkinatukea yli 1 000 päivää saaneiden osalta. Tähän liittyen valtionosuutta työmarkkinatuesta vähennetään 135 milj. euroa kuntien aktivointitoimenpiteiden vaikutus huomioiden.

	Palkkatuki ja starttirahan perustuki, 125 milj. euroa, ehdotetaan siirrettäväksi TEM:n hallinnonalalle, koska ne ovat luonteeltaan työllistymisen edistämiseen käytettäviä valtion tukia, joiden jakoon voidaan vaikuttaa alueellisesti. Vastaavasti vuorotteluvapaalainsäädäntö siirretään STM:öön lainsäädännön ja rahoituksen keskittämiseksi samalle hallinnonalalle.
Perhe-, asumis- ja toimeentulokustannukset	Vuonna 2015 voimaan tuleva uusi laki yleisestä asumistuesta selkeyttää ja yksinkertaistaa asumistukijärjestelmää. Hyväksyttävien asumismenojen enimmäismäärään vaikuttavat jatkossa ainoastaan asunnon sijainti ja ruokakunnan koko. Asumistuessa otetaan 1.9.2015 käyttöön 300 euron kuukausittainen suojaosuus ilman työllistymisedellytystä tai määräaikaaisuutta. Suojaosan käyttöönotto lisää asumistukimenoja n. 8 milj. eurolla v. 2015 ja yhteensä 30 milj. eurolla vuodesta 2016 alkaen. Vastaavasti uudistus vähentää toimeentulotukimenoja n. 3 milj. eurolla v. 2015 ja 5 milj. eurolla vuodesta 2016 alkaen. Perustoimeentulotuen menojen arvioidaan vähenevän yhteensä n. 16,2 milj. eurolla johtuen asumistuen suojaosuuden käyttöönotosta, työtulojen suojaosuuden käyttöönotosta ja tarvearvion muutoksesta. KEL- ja TyEL-sidonnaisiin etuuksiin tehdään pääsääntöisesti alennettu 0,4 prosentin indeksitarkistus, jonka vaikutuksesta valtion menot sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla vähenevät n. 57 milj. eurolla. Sopeutustoimen mukaisesti lapsilisiä leikataan n. 8 prosentilla, joka vähentää lapsilisämenoja n. 113 milj. euroa ja lisää toimeentulotukimenoja n. 3 milj. euroa.

Sosiaalivakuutusmaksut

Sosiaalivakuutusmaksut, % palkasta

	2012	2013	2014	2015
Työnantajat:				
<i>Sairausvakuutus</i>				
Kaikki työnantajat	2,12	2,04	2,14	2,07
<i>Työttömyysvakuutus¹⁾</i>				
alempi maksu	0,80	0,80	0,75	0,75
ylempi maksu	3,2	3,2	2,95	2,95
<i>Työeläkevakuutus²⁾</i>				
Työnantajan keskimääräinen TyEL -maksu	17,35	17,35	17,75	17,95

Sosiaalivakuutusmaksut, % palkasta

	2012	2013	2014	2015
Vakuutetut:				
<i>Sairausvakuutus</i>				
<i>Sairaanhoitovakuutus</i>				
— <i>Sairaanhoitomaksu</i>				
Etuudensaajat (eläke- ja etuustulot)	1,39	1,47	1,49	1,50 ³⁾
Palkansaajat ja yrittäjät	1,22	1,30	1,32	1,33
<i>Työtulovakuutus</i>				
— <i>Päivärahamaksu</i>				
Palkansaajat	0,82	0,74	0,84	0,77
Yrittäjät	0,97	0,88	0,97	0,90
<i>Työttömyysvakuutus</i>	0,60	0,60	0,50	0,50
<i>Työeläkevakuutus, alle 53-vuotiaat</i>	5,15	5,15	5,55	5,75
53 vuotta täyttäneet	6,5	6,5	7,05	7,3
Yrittäjät ja maatalousyrittäjät:				
<i>Työeläkevakuutus, alle 53-vuotiaat</i>	22,5	22,5	23,3	23,7
53 vuotta täyttäneet	23,85	23,85	24,8	25,25

¹⁾ Työnantajan alempaa maksua maksetaan palkkasumman tiettyyn rajaan saakka. Vuonna 2012 raja oli 1 936 500 euroa, vuosina 2013—2014 raja on 1 990 500 eurossa, v. 2015 raja on 2 025 000 euroa. Sen ylittävältä palkkasumman osalta maksetaan ylempää maksua.

²⁾ Työeläkemaksuissa on huomioitu tilapäinen alennus 0,5 % v. 2011, 0,4 % v. 2013 ja 0,7 % v. 2014, jolla on purettu työkyvyttömyyseläkemaksuista muodostunutta ylijäämää.

³⁾ Vakuutettujen rahoitusosuus sairaanhoitovakuutuksesta 55,1 % v. 2015 ja valtion rahoitusosuus 44,9 %.

Sairausvakuutus on jaettu sairaanhoitovakuutukseen ja työtulovakuutukseen. Työtulovakuutuksen rahoittavat työnantajat ja palkansaajat sekä yrittäjät. Valtio osallistuu työtulovakuutuksen rahoitukseen rahoittamalla vähimmäismääräiset päivärahat, osuuden yrittäjien sekä maatalousyrittäjien työterveyshuollosta ja pienen (0,1 %) osuuden vanhempainpäivärahoista.

Sairausvakuutus-
korvaukset

Osakuntoutusraha mahdollistetaan Kelan kuntoutuksessa 1.10.2015 lukien. Esityksen vaikutukset valtion talouteen arvioidaan vähäisiksi. Työnantajien, palkansaajien ja yrittäjien osuus työtulovakuutuksen rahoituksesta v. 2015 on arviolta 2 353 milj. euroa ja valtion osuus 139 milj. euroa.

Sairaanhoitovakuutuksen kuluista valtio rahoittaa EU-maihin maksettavat sairaanhoitokorvaukset kokonaan, ulkomailla asuvien sairaanhoidosta kunnille aiheutuvat kustannukset sekä osan Kelan toimintakuluista. Sairaanhoitovakuutuksen rahoittavat vakuutetut arviolta 1 280 milj. euron osuudella ja valtio 1 107 milj. euron osuudella. Lisäksi valtio korvaa sairausvakuutusrahaston maksuvalmiuden. Valtio korvaa kunnille 1.5.2015 lukien Suomessa asuvien eläkeläisten tai heidän perheenjäsentensä terveydenhuollosta ai-

heutuneet kustannukset silloin, kun toinen EU/ETA-maa tai Sveitsi vastaa heidän terveydenhuollon kustannuksistaan. Muutos vähentää sairausvakuutuksen tuottoja arviolta 0,7 milj. eurolla. Sairausvakuutuskorvausten maksamista julkisissa tiloissa annettuun yksityiseen hoitoon jatketaan vuoden 2016 loppuun.

Sairausvakuutuskorvauksiin kohdistetaan säästöjä siten, että matkojen välitystoiminta laajennetaan koko maahan sekä matkakorvausten omavastuuosuuksia korotetaan. Lisäksi hammashoidon korvaustasoa alennetaan, hampaiden tarkastuksesta myönnetään korvausta nykyistä harvemmin sekä Kelan harkinnanvaraisen kuntoutuksen määrärahaa alennetaan. Näillä säästötoimenpiteillä saavutetaan 66,1 milj. euron säästö v. 2015. Sairaanhoidovakuutuksen rahoitusosuuksia muutetaan siten, että vakuutettujen rahoitusosuus on 55,1 % ja valtion rahoitusosuus 44,9 % sairaanhoidovakuutuksen kuluista.

Harkinnanvaraiseen yksilökohtaiseen kuntoutukseen ja sen kehittämishankkeisiin käytetään 82,1 milj. euroa. Uusien lääkkeiden hyväksymiseksi erityiskorvattavien lääkkeiden luetteloon on varattu edelleen 8,4 milj. euroa.

Eläkkeet

Työeläkkeet rahoitetaan pääosin työnantajien ja vakuutettujen vakuutusmaksuilla. Valtio osallistuu yrittäjä-, maatalousyrittäjä- ja merimieseläkkeiden rahoitukseen. Kansaneläkkeet rahoitetaan valtion varoista.

Eläkkeiden indeksimuutokset ja palkkakerroin

Indeksit ja palkkakerroin

	2012	2013	2014	2015
Työeläkeindeksi ¹⁾	2 407	2 475	2 515	2 519
KEL-indeksi	1 565	1 609	1 633	1 637
Palkkakerroin	1,291	1,327	1,353	1,355

¹⁾ KEL- ja TyEL-sidonnaisten etuuksien indeksikorotus pääsääntöisesti 0,4 % v. 2015.

Työttömyysturva

Valtion työttömyysturvamenojen suuruudeksi arvioidaan 2 762 milj. euroa v. 2015. Työttömyysturvamenoihin on kohdistettu 50 milj. euron sopeutustoimi. Säästö on tarkoitus kohdistaa korkeimpia työttömyyspäivärahoja saaviin.

Veteraanit

Veteraanien tukemiseen ehdotetaan yhteensä 247,1 milj. euroa, josta 122,9 milj. euroa kohdentuu sotilasvammakorvauksiin 62,5 milj. euroa sotainvalidien laitosten käyttökustannuksiin, 25,4 milj. euroa rintamalisiin ja 29,6 milj. euroa rintamaveteraanien kuntoutukseen.

Rintamaveteraanien kuntoutusmäärärahan taso veteraania kohden nousee n. 50 euroa verrattuna vuoden 2014 tasoon. Sotilasvammalain mukaisten avohuoltopalvelujen kustannusten korvaamiseen osoitetaan 30 milj. euroa Raha-automaattiyhdistyksen tuottovaroja.

Sosiaalihuoltolain uudistukseen ja siihen liittyvään lastensuojelulain muutokseen kohdennetaan valtionosuutta 16 milj. euroa.

Sosiaali- ja terveyspalvelut

Vanhuspalvelulain toimeenpanoon liittyen valtionosuuksiin lisätään 27,5 milj. euroa, minkä jälkeen määräraha on täysimittaisella tasolla 82 milj. euroa vuodessa. Turvakotipalvelujen järjestäminen siirretään valtion vastuulle, jota varten on osoitettu 8 milj. euroa uudelle momentille 33.60.52. Siirtoon liittyen vähennetään kuntien valtionosuuksista 4 milj. euroa.

Kotihoidon tuki jaetaan puoliksi molempien vanhempien kesken 1.8.2015 alkaen. Uudistus edistää sukupuolten tasa-arvon toteutumista työmarkkinoilla. Toimenpiteeseen liittyen vähennetään kuntien valtionosuuksia vuodesta 2016 alkaen.

Rokotteiden hankintaan osoitettavaan määrärahaan kohdennetaan kertaluonteinen leikkaus 12 milj. euroa. Terveystieteiden tutkimuskeskusten opiskelijoille tarjottava hepatiitti B-rokote sisällytetään kansalliseen rokotushjelmaan. Uudistukseen liittyen momentin tasoa korotetaan 0,9 milj. eurolla.

Julkista terveydenhoitoa palvelevan lastensairaalan perustamiskustannuksiin ehdotetaan 15 milj. euron määrärahaa.

Valtiontalouden sopeuttamistoimiin sekä sektoritutkimusrahoituksen uudistamiseen liittyen eräitä valtionavustusmäärärahoja vähennetään vuoden 2014 talousarvioon verrattuna. Valtionavustuksiin kunnille sosiaali- ja terveydenhuollon hankkeisiin (Kaste) kohdennetaan 2 milj. euron määräraha. Valtion rahoitukseen terveydenhuollon yksiköille yliopistotasoiseen tutkimukseen ehdotetaan 20 milj. euroa ja valtion korvaukseen terveydenhuollon yksiköille lääkäri- ja hammaslääkärikoulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin ehdotetaan 97 milj. euroa.

Kuntataloutta, valtionapuja kunnille sekä valtion toimenpiteiden vaikutusta kuntatalouteen käsitellään tarkemmin yleisperustelujen luvussa 7.

Maatalousyrittäjien lomituksista annettua lakia muutetaan siten, että toiminnan menot vähenevät 5 milj. euroa. Poronhoitajien sijaisapu ehdotetaan vakinaistettavaksi ja tarkoitukseen varataan 0,3 milj. euroa.

Lomitustoiminta ja sijaisapu

Virastot ja laitokset	Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalle on kohdennettu sektoritutkimussäästöjä 23,8 milj. euroa, josta toimintamenoihin kohdistuu 11,0 milj. euroa. Sosiaali- ja terveydenhuollon sähköinen tiedonhallinta (KanTa)-hankkeelle ehdotetaan 17,3 milj. euroa.
Ympäristöministeriön hallinnonala (pääluokka 35)	Ympäristöministeriön hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja yhteensä 204 milj. euroa, mikä on 68 milj. euroa vähemmän kuin v. 2014. Muutosta selittää korjaus- ja energia-avustusten siirto asuntorahastosta maksettavaksi sekä menosäästöt, n. 26 milj. euroa, joista valtaosa kohdennetaan korjausavustuksiin, luonnonsuojelualueiden hankinta- ja korvausmenoihin, eräisiin ympäristömenoihin sekä ympäristönsuojelun edistämiseen. Talousarvion määrärahoista 60 % kohdennetaan ympäristön- ja luonnonsuojeluun. Valtaosa asuntorakentamisen kohdennettavista tuista rahoitetaan valtion talousarvion ulkopuolisesta Valtion asuntorahastosta (VAR).
Ympäristön- ja luonnon-suojelu	Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelman (METSO) toimeenpano sekä Natura 2000 -verkoston ja aiemmin päätettyjen luonnonsuojeluohjelmien toteutus jatkuu. Soidensuojelun täydennysohjelman toimeenpano on määrä aloittaa. Yhteensä niihin ehdotetaan määrärahaa 48,8 milj. euroa sekä lisäksi sopimus- ja sitoumusvaltuutta 10 milj. euroa. Metsähallituksen luontopalveluiden julkisiin hallintotehtäviin ehdotetaan kaikkiaan n. 34 milj. euroa, josta 5 milj. euroa kertaluonteisena lisäyksenä kohdennetaan kansallispuistojen infrastruktuurin parantamiseen sekä luonto- ja kulttuurikohteiden investointeihin. Valtion tukea uusiin vesihuolto- ja ympäristötyöhankkeisiin ei enää myönnetä. Vihreän talouden edistämiseen ehdotetaan 1,1 milj. euroa, jota on tarkoitus käyttää erityisesti ilmastopolitiikkaan liittyviin selvityksiin. Itämeren tilan parantamista edistetään kansainvälisenä ja kansallisena eri hallinnonalojen yhteistyönä, jossa tavoitteena on suojelutoimien mahdollisimman hyvä vaikuttavuus ja kustannustehokkuus. Itämeren ja sisävesien tilan parantamistoimet kohdentuvat erityisesti maataloudesta peräisin olevan ravinnekuormituksen vähentämiseen. Öljyntorjunta-alusten käyttöön ja ylläpitoon sekä torjuntamenetelmien kehittämiseen osoitetaan lisäpanostuksia, minkä lisäksi merentutkimusalue Arandan peruskorjauksen suunnitteluun varataan 0,6 milj. euroa.
Yhdyskunnat, rakentaminen ja asuminen	Talousarvion momentilta rahoitetaan Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen toimintamenojen lisäksi avustukset rakennusperinnön hoitoon. Kaikki muut asuntotuotannon tuet rahoitetaan valtion talousarvion ulkopuolisesta asuntorahastosta. Myös asuntojen korjaus- ja energia-avustukset, yhteensä 35 milj. euroa, maksetaan

v. 2015 kokonaisuudessaan valtion asuntorahastosta. Korjausavustuksia kohdennetaan erityisesti vanhusten ja vammaisten kotona asumista tukeviin korjauksiin sekä uusien hissien rakentamiseen. Valtion asuntorahaston varoja käytetään 216,5 milj. euroa asunto-toimen avustusten, akordien ja korkotukien maksamiseen.

Korkotukivaltuuksia valtion tukemaan sosiaaliseen asuntotuotantoon ehdotetaan 1 250 milj. euroa, takauslainavaltuuksia 285 milj. euroa ja asunto-osakeyhtiöiden perusparannuslainojen valtiontakauksia 100 milj. euroa. Valtaosa valtion tukemasta asuntotuotannosta kohdistetaan suurimpiin kasvukeskuksiin, erityisesti Helsingin seudulle.

Valtion tukeman vuokra-asuntotuotannon lisäämiseksi Helsingin seudun aiesopimuskunnille voidaan myöntää määräaikaista käynnistysavustuksia yhteensä enintään 10 milj. euroa. Pääkaupunkiseudulla takauslainamallilla rakennettavien vuokra-asuntojen tukemiseksi myönnetään määräaikaaisesti käynnistysavustus, enintään 3 milj. euroa v. 2015. Vuoden 2015 alusta otetaan käyttöön uusi 20-vuotinen korkotukimalli. Normaalien vuokra-asuntojen sekä nuoriso- ja opiskelija-asuntojen omavastuukoron määräaikainen alennus 3,4 prosentista 1 prosenttiin on voimassa vuoden 2015 loppuun asti. Hallitusohjelman mukaisesti pääkaupunkiseudulle kohdennetaan enintään 2 milj. euroa määräaikaisiin käyttötarkoituksen muutosavustuksiin, joilla pyritään edistämään toimisto- ja teollisuusrakennusten muuttamista vuokra-asuntokäyttöön.

Aiesopimusalueilla asuntotuotantoa edistetään lisäksi kunnallistekniikan rakentamisen avustuksilla, joita myönnetään enintään 15 milj. euroa.

Erityisryhmien asuntojen rakentamista ja korjaamista tuetaan lisäksi 120 milj. euron investointiavustuksilla. Avustukset kohdennetaan ensisijaisesti heikoimpien ryhmien asuntotuotannon edistämiseen.

Asuinalueiden kehittämiseen suunnataan 4 milj. euroa painottaen erityisesti suurimpien kaupunkien asuinalueita sekä niille sosiaalista eheyttä luovia toimenpiteitä, joilla parannetaan alueiden palvelukykyä, asukkaiden toimintamahdollisuuksia sekä alueiden toimivuutta. Asumisneuvontatoiminnan edelleen kehittämiseksi sekä vakiinnuttamiseksi vuosien 2015—2017 aikana pysyväksi toiminnaksi asumisneuvonnan avustuksen määrää nostetaan enintään 35 prosenttiin. Samalla avustuksen myöntämisvaltuus nostetaan 0,9 milj. euroon.

Määrärahat taloudellisen laadun mukaan vuosina 2013—2015¹⁾

Tunnus	Menolaji	v. 2013 tilinpäätös milj. €	v. 2014 varsinainen talousarvio milj. €	v. 2015 esitys milj. €	Muutos 2014—2015	
					milj. €	%
01-14	Toimintamenot	6 444	6 541	6 376	-165	-3
15-17	Eläkkeet	4 229	4 366	4 472	106	2
18-19	Puolustusmateriaalin hankkiminen	657	470	447	-24	-5
20-28	Muut kulutusmenot	1 490	1 581	1 407	-174	-11
29	Arvonlisäveromenot	1 171	1 141	1 094	-47	-4
01-29	Kulutusmenot	13 991	14 099	13 796	-303	-2
30-39	Valtionavut kunnille ja kunta- yhtymille ym.	11 776	11 740	11 157	-582	-5
40-49	Valtionavut elinkeinoelämälle	3 433	3 612	3 634	23	1
50-59	Valtionavut kotitalouksille ja yleishyödyllisille yhteisöille	11 393	11 493	12 082	589	5
60	Siirrot talousarvion ulkopuolisiin valtion rahastoihin ja kansaneläke- laitokselle	5 576	5 709	5 817	108	2
61-65	EU:n rakennerahasto-osuudet, muiden EU:n rahastojen rahoitus- osuudet, vastaavat valtion rahoitusosuudet ja muut siirrot kotimaahan	997	1 139	1 066	-73	-6
66-69	Siirrot EU:lle ja ulkomaille	3 146	3 082	2 972	-110	-4
30-69	Siirtomenot	36 321	36 774	36 729	-45	-0
70-73	Kaluston hankinta	131	65	69	4	6
74-75	Talonrakennukset	79	59	50	-9	-15
76	Maa-alueet, rakennukset ja kiinteistöt	26	35	35	0	0
77-79	Maa- ja vesirakennukset	539	488	459	-29	-6
70-79	<i>Reaalisijoitukset</i>	775	647	613	-34	-5
80-86	Valtion varoista myönnettävät lainat	1 084	505	650	145	29
87-89	Muut finanssisijoitukset	645	206	117	-89	-43
80-89	<i>Lainat ja muut finanssisijoitukset</i>	1 729	711	767	56	8
70-89	Sijoitusmenot	2 503	1 358	1 379	22	2
90-92	Valtionvelan korot	1 722	1 775	1 729	-46	-3
93-94	Valtionvelan nettokuoletukset ja velanhallinta ²⁾	0	0	0	0	—
95-99	Muut ja erittelemättömät menot	51	58	72	14	25
90-99	Muut menot	1 772	1 833	1 801	-32	-2
Yhteensä		54 587	54 064	53 705	-359	-1

¹⁾ Menot on koottu taloudellisen laadun mukaisiin ryhmiin momentin numerotunnuksen perusteella. Jokainen luku on pyöristetty erikseen tarkasta arvosta, joten laskutoimitukset eivät kaikilta osin täsmää.

²⁾ Velanhallinnan menot otetaan huomioon momentilla Nettolainanotto ja velanhallinta (15.03.01), mikäli talousarvio on alijäämäinen.

Tutkimus- ja innovaatiopolitiikalla (t&i) vahvistetaan kansainvälistä kilpailukykyä, kansalaisten hyvinvointia ja ympäristöllisesti kestävän kasvun edellytyksiä. Kasvuperusta luodaan laadukkaalla tutkimuksella, kasvuyrittäjyydellä ja uusilla innovaatioilla. Suomen tavoitteena on erikoistua globaaleissa arvoverkoissa laadukasta koulutusta ja osaamista vaativiin tehtäviin. Tavoitteena on varmistaa tutkimus- ja kehittämisrahoituksen (t&k) riittävyys taloutta ja työllisyyttä pitkäjänteisesti edistävissä tärkeimmissä kohteissa ja toiminnoissa.

Politiikkatoimia ohjaavat hallitusohjelma, rakennepoliittinen ohjelma osana julkisen talouden suunnitelmaa sekä v. 2014 valmistuva tutkimus- ja innovaationeuvoston linjaus vuosille 2015—2020. Hallitus vauhdittaa johdonmukaisesti innovaatiojärjestelmän uudistamista jo pitkään jatkuneen kehittämislinjan mukaisesti. Tavoitteena on luoda maailmanluokan edellytykset uuden tiedon ja osaamisen luomiselle sekä osaamisperustaisesti uusiutuvalle liiketoiminnalle.

Julkisen ja yksityisen suoran rahoituksen vähennyksistä johtuen v. 2013 t&k-intensiteetti (t&k-menot/BKT) jäänee alle 3,4 prosenttiin. Hallituskauden lopulla se lähestyy 3,3 %. Julkisen sektorin suoran t&k-rahoituksen (ei sisällä t&k-verokannustimen vaikutusta) suhde kokonaistuotantoon on 0,96 % v. 2014. Suhde pysyy nykypäätöksillä alle yhdessä prosentissa myös lähivuosina.

Valtion tutkimuslaitosjärjestelmää ja valtion t&k-rahoitusta uudistetaan perustamalla Suomen Akatemiaan strategisen tutkimuksen neuvosto ja rahoitusväline, yhdistämällä Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos ja Kuluttajatutkimuskeskus Helsingin yliopistoon sekä Mittatekniikan keskus VTT:hen. Vuonna 2015 aloittava uusi Luonnonvarakeskus muodostuu kolmen tutkimuslaitoksen (Metla, MTT, RKTL) yhdistyessä. Geodeettinen laitos liitetään Maanmittauslaitokseen. VTT:stä muodostetaan osakeyhtiö. Tutkimuslaitosten ja yliopistojen yhteistyötä vahvistetaan. T&k-rahoitusta kohdistetaan valtioneuvostolle tutkimus-, ennakointi- ja selvitystarpeisiin.

Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen rahoitus- ja ohjausjärjestelmien uudistaminen jatkuu. Yliopistojen rahoitusmallin tarkistukset otetaan käyttöön v. 2015. Malli tukee tutkimuksen ja opetuksen laadun parantamista, nopeampaa siirtymistä työelämään, tutkimustulosten hyödyntämistä, kansainvälistymistä ja yliopistojen profiloitumista vahvuusalueilleen. Tutkijankoulutuksen ja tutkijanuran rakenteiden uudistaminen on yliopistoissa käynnissä, tavoitteena kansainvälisesti vetovoimaisempi koulutus ja selkeät uratiet. Ammattikorkeakoulujen toimiluvat on uudistettu v. 2014. Vuoden 2015 alusta toteutuvan ammattikorkeakoulu-uudistuksen toisessa vaiheessa vastuu ammattikorkeakoulujen perusrahoituksesta siirtyy

5.3. Tiede-, teknologia- ja innovaatiopolitiikka

kokonaan valtiolle ja ammattikorkeakouluista muodostuu itsenäisiä oikeushenkilöitä.

Vuonna 2014 valmistuivat kansallinen tiekartta ja strategia tutkimuksen infrastruktuurien kehittämiseksi ja EU:n yhteisiin tutkimusinfrastruktuureihin osallistumiseksi vuosina 2014—2020. Korkeatasoisen tutkimuksen edellytyksiä painotetaan niukkenevien voimavarojen oloissa. Ajanmukaiset infrastruktuurit ovat välttämättömiä, jotta tutkimus pysyy kilpailukykyisenä ja Suomi ulkomaisten toimijoiden näkökulmasta houkuttelevana.

Terveysalan t&i-toiminnan kasvustrategialla tavoitellaan alan t&k-toiminnan kehittämistä, investointien ja toiminnan tehokkuuden lisäämistä ja uutta kasvua. Valtioneuvoston periaatepäätöksillä (huhtikuu 2014) vauhditetaan kasvua ns. cleantechin ja biotalouden uusien kärkien osalta, parannetaan aineettoman arvonaluonnin edellytyksiä ja osaamista sekä vahvistetaan Suomen asemaa houkuttelevana sijaintipaikkana aineettomiin investointeihin perustuvalla liiketoiminnalla. Myös julkisten tietovarantojen avoimen saatavuuden ja hyödyntämisen edellytyksiä vahvistetaan.

Rahoittaja- ja tukioorganisaatioiden työnjakoa ja yhteistyötä kirkastetaan. Tekes Pääomasijoitus Oy aloittaa v. 2014 sijoitustoiminnan pääomarahastoihin, jotka sijoittavat suomalaisiin alkuvaiheen yrityksiin. Tarkoituksena on parantaa yritysten alkuvaiheen rahoituksen saatavuutta pääomamarkkinoilla.

Strategisen huippuosaamisen keskittymien (SHOK) toimintamallia uudistetaan. Vuonna 2014 käynnistyi 12 kaupunkiseutua kattava uusi yhteistyömalli, Innovatiiviset kaupungit (INKA) -ohjelma. Sen pääteemat ovat biotalous, tulevaisuuden terveys, kyberturvallisuus, kestävät energiaratkaisut, älykäs kaupunki ja uudistuva teollisuus. Team Finland -verkostoa ohjaava 'Strategiapäivitys 2015' julkistettiin kesäkuussa 2014. Tavoitteena on lisätä kansallisen ja alueellisen tason toimijoiden ja voimavarojen synergiaa, tukea kansainvälisesti vetovoimaisia aloja ja osaamiskeskittymiä, luoda uusia liiketoimintamahdollisuuksia sekä tehostaa pitkäjänteisesti kansallisia yhteistoimia taloudellisissa ulkosuhteissa ja ulkomaisten investointien hankinnassa.

Alkuvuonna 2014 valmistuneen tutkimus- ja innovaationeuvoston arvioinnin jatkotoimet koordinoidaan osana innovaatiojärjestelmän muiden toimijoiden ja rakenteiden kehittämistarpeita sekä toimialan kokonaishallinnan vahvistamista.

Keskeisten tutkimus- ja kehittämismäärärahojen muutos, milj. euroa

	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys	2014—2015 muutos	2014—2015 muutos, %
Korkeakoulut ¹⁾	556	567	12	2
Valtion tutkimuslaitokset ²⁾	309	277	-32	-10
— josta valtion teknillinen tutkimuskeskus	91	82	-8	-9
Tutkimusorganisaatioiden tutkimusmäärä- rahat, yhteensä	864	844	-20	-2
Suomen Akatemia	323	416	93	29
Tekes - teknologian ja innovaatioiden kehittämiskeskus	568	586	18	3
— josta t&k-rahoitus ³⁾	513	530	17	3
Rahoitusorganisaatiot yhteensä	890	1 002	111	13
Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta	5	6	1	28
Valtion korvaus terveydenhuollon yksiköille erikoissairaanhoidon mukaiseen tutkimus- toimintaan	31	20	-11	-36
Yhteensä	1 793	1 873	80	4
— vain t&k-rahoitus, yhteensä	1 738	1 817	79	5

¹⁾ T&K-määrärahojen kehityksen vertailukelpoisuuden parantamiseksi yliopistojen saamaan valtionrahoitukseen ei ole laskettu mukaan työnantajan työttömyysvakuutusmaksua ja arvonalisäverokompensaatiota.

²⁾ Tutkimuslaitosten voimavarojen väheneminen selittyy valtion tutkimuslaitosten ja tutkimusrahoituksen kokonais-uudistuksella. Suomen Akatemian rahoituksen kasvu johtuu ko. uudistuksen yhteydessä perustetun uuden strategisen tutkimuksen rahoitustoiminnon aloittamisella sekä yliopistojen valtionrahoituksesta tehtävällä siirrolla Suomen Akatemian kautta kilpailun perusteella jaettavaksi.

³⁾ Osa Tekesin rahoituksesta kohdistuu muuhun kuin kansainväliset tilastokriteerit täyttävään t&k-toimintaan kuten innovaatiotoimintaan sekä nuoriin, osaamisperustaisiin ja kasvaviin yrityksiin. Taulukkoon on merkitty omalle riveilleen vain t&k-toimintaan liittyvä rahoitus. Tekesin rahoituksen kasvu selittyy lainavaltuuksien lisääntymisellä. Tekesin t&k-rahoitusvo-lyymi on arvio, joka tarkentuu Tilastokeskuksen budjettianalyyssissä helmikuussa 2015.

5.4. Alueiden kehittäminen ja rakenne- rahastot

Alueiden kehittämisen strategiset painopisteet ja tärkeimmät toimenpiteet määritellään hallitusohjelmassa ja valtioneuvoston päätöksessä valtakunnallisista alueiden kehittämisen tavoitteista. Alueellista kehittämistyötä toteutetaan sekä kansallisilla että EU:n osittain rahoittamilla ohjelmilla ja toimenpiteillä. Kansallinen aluepolitiikka ja EU:n alue- ja rakennepolitiikan toteuttaminen sovitetaan yhteen toimivaksi järjestelmäksi.

Alueiden kehittäminen

EU:n rakennerahastojen toiminta Suomessa ja rakennerahastovarat talousarvioesityksessä

Alueiden kehittämisen toimintajärjestelmää sekä valtakunnallisia alueiden kehittämisen tavoitteita toteuttavia toimenpiteitä käsitellään tarkemmin työ- ja elinkeinoministeriön pääluokan luvussa 32.50.

Suomessa toteutetaan vielä v. 2015 ohjelmakauden 2007—2013 EU:n alueellinen kilpailukyky ja työllisyys -tavoitetta, joka keskittyy ensisijaisesti tutkimukseen, innovointiin, saavutettavuuteen ja työllisyyden edistämiseen. Ohjelmakauden 2007—2013 toimenpideohjelmien käytännön toteutus ja sulkemistoimenpiteet jatkuvat vuoden 2015 loppuun saakka.

Lisäksi Suomessa toteutetaan, yhteistyössä usean muun maan kanssa, Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitetta (tavoite 3) sekä Eurooppalaisen naapuruuden ja kumppanuuden (ENPI CBC) -ohjelmia. Päämääränä on mm. lujittaa unionin alueen yhdentymistä kaikilla osa-alueilla sekä lisätä rajat ylittävää yhteistyötä ja parhaiden käytäntöjen vaihtoa. Näiden ohjelmien EU-varat eivät sisälly valtion talousarvioon.

Suomen saama rakennerahastorahoitus ohjelmakaudella 2007—2013 on käyvin hinnoin yhteensä n. 1,6 mrd. euroa ja vastaavan valtion rahoitusosuuden arvioidaan olevan n. 1,5 mrd. euroa.

Ohjelmakaudelle 2014—2020 laaditun rakennerahasto-ohjelman tavoitteena on

- alueiden elinkeinorakenteen uudistaminen ja monipuolistaminen sekä työllisyyden edistäminen,
- pk -yritysten kasvumahdollisuuksien parantaminen,
- uusiutuvan energian osuuden ja energiatehokkuuden lisääminen,
- rakenteellisen työttömyyden vähentäminen ja työelämän laadun kehittäminen,
- osaamisen ja uuden tiedon hyödyntäminen kilpailukyvyn vahvistamiseksi,
- työmarkkinoiden ja elinkeinoelämän tarpeita vastaavan osaavan työvoiman varmistaminen ja
- elinikäisen oppimisen tukeminen sekä sosiaalisen osallisuuden edistäminen.

Rakennerahasto-ohjelmalla toteutetaan Eurooppa 2020 -strategiaa ja sen kansallista ohjelmaa.

Ohjelmakauden 2014—2020 Euroopan alueellisen yhteistyön -tavoitteen ja Eurooppalaisen naapuruuden välineen rajayhteistyöosion (ENI CBC) toimenpitein tuetaan raja-alueiden ja laajempien yh-

teistyöalueiden kokemusten vaihtoa, yhteistyötä ja verkostojen syntymistä.

Rakennerahastovaroja arvioidaan tuloutuvan valtion talousarvioon v. 2015 yhteensä 70 milj. euroa. Tässä ovat mukana Euroopan aluekehitysrahastosta ja Euroopan sosiaalirahastosta ohjelmakaudelta 2007—2013 saatavat tulot sekä ohjelmakauden 2014—2020 ennakkomaksut.

EU:n rakennerahasto-ohjelma 2014—2020 ja vuoden 2015 TAE:ssa esitetty rahoitus (EU:n ja valtion rahoitus yhteensä) milj. euroa

Ohjelma/-osio/prioriteetti	Ohjelmakauden 2014—2020 rahoituskehys valtuutena	Myöntämisvaltuus v. 2015
Euroopan aluekehitysrahasto (EAKR)	1 376,860	185,096
Euroopan sosiaalirahasto (ESR)	897,197	122,532
Eurooppalainen alueellinen yhteistyö (EAY) ja Eurooppalaisen naapuruuden välineen rajayhteistyöosio (ENI CBC)	120,975	17,282
Eurooppalaisen avun rahasto (FEAD)	26,519	3,639
EAKR, ESR, EAY/ENI CBC ja FEAD yhteensä	2 421,551	328,549

Hallintopoliittisten toimien tavoitteena on kääntää julkisen hallinnon tuottavuuskehitys selvään nousuun ja sitä kautta osaltaan tukea kestäväää valtion taloutta.

Kansalaisten oikeus hyvään hallintoon turvataan koko maassa. Avointa hallintoa edistetään valtionhallinnossa jatkamalla ensimmäisen, kaksivuotisen toimintasuunnitelman toimeenpanoa heinäkuun 2015 alkuun saakka. Toimintasuunnitelman kattava teema on kansalaisten osallisuuden edistäminen. Ulkopuolinen arviointi toimeenpanon onnistumisesta valmistuu alkuvuodesta 2015.

Hallinnon ja aluekehityksen ministerityöryhmä (HALKE) hyväksyi 28.5.2013 julkisen hallinnon asiakkuusstrategian ”Yhteistyössä palvelu pelaa!”. Siinä yhteydessä puollettiin toimeenpanohankkeen käynnistämistä. Asiakslähtöisen palvelujen kehittämisen korostaminen lisää hallinnossa ja palvelutuotannossa tarvetta poikkihallinnollisiin ratkaisuihin ja muodostuneiden siilojen ja organisaatiotarojen purkamiseen. Valtion viranomaisten on jatkossa huolehdittava siitä, että sähköinen palvelukanava on asiakkaalle houkuttelevin vaihtoehto. Asiakkaiden siirtymistä sähköiseen palveluun tuetaan, mutta asiakkaalle järjestetään tarvittaessa mahdollisuus käyntiasiointiin.

Vaikuttavuus- ja tuloksellisuusohjelmalla (VATU) vastataan osaltaan julkisen talouden kestävyysvajeen supistamistarpeeseen sekä

**6. Hallinnon
kehittäminen**

työmarkkinoiden muutokseen kirkastamalla valtionhallinnon roolia ja tehtäviä sekä nostamalla esille rakenteellisia uudistuksia sekä ottamalla käyttöön valtionhallinnon uutta roolia tukevia toimintatapoja. Ohjelman toimeenpanolla kehitetään valtionhallinnon toiminnan tuloksellisuutta tasapainoisesti kaikilla tuloksellisuuden osa-alueilla. Hallinnonalakohtaiset vaikuttavuus- ja tuloksellisuusohjelmat muodostavat ohjelman toimeenpanon ytimen ja ne muodostuvat VATU-hankkeista, inhimillisen pääoman kehittämisestä sekä ydin-toimintoanalyysissä ehdotettujen toimenpiteiden toteuttamisesta. Hallinnonalojen toimenpiteillä varmistetaan tiukkojen rahoituskehysten sisällä pysyminen samalla, kun luodaan liikkumatilaa vastata niihin uusiin tarpeisiin, joita toimintaympäristön muutoksesta aiheutuu. Ministeriöt vastaavat hallinnonalan toimenpiteiden toteuttamisesta ja seurantatietojen tuottamisesta.

6.1. Hallinnon toimintatapojen, rakenteiden ja prosessien kehittäminen

Valtion keskushallinto

Keskushallinnon uudistuksen keskeisin tavoite on vahvistaa hallitusohjelman ja hallituksen strategisen näkemyksen toimeenpanoa ja toimeenpanon yhteiskunnallista vaikuttavuutta. Tavoitteena on muodostaa valtioneuvostosta toiminnallisesti ja taloudellisesti nykyistä yhtenäisempi rakenteellinen kokonaisuus. Työssä kehitetään ohjausjärjestelmien kokonaisuutta yhteiskunnallisen vaikuttavuuden parantamiseksi.

Keskushallinnon virastorakenteen kehittämistyöllä tavoitellaan ratkaisuja päällekkäisen työn vähentämiseen ja valtion resurssien mahdollisimman tehokkaaseen käyttöön.

Valtion tulosohtausjärjestelmän uudistamista jatketaan toteuttamalla tulosohtauksen kehittämishankkeen toimenpidelinjauksia. Linjausten perusteella tulosohtauksa kehitetään aikaisempaa strategisemmaksi, poikkihallinnollisemmaksi, yhtenäisemmäksi ja kevyemmäksi. Tulosohtausprosessi myös muuttuu monivuotiseksi. Lisäksi tulosten arviointiin kehitetään yhteinen arviointiasteikko ja yhteisten tavoitteiden asettamista jatkokehitetään. Erityisesti huomiota kiinnitetään virastojen asemaan uudistuksessa.

Julkisen hallinnon asiakaspalvelun kehittäminen

Valtion ja kuntien käyntiasiakaspalvelua pilotoidaan yhteisissä asiakaspalvelupisteissä vuosina 2014—2015. Asiakaspalveluun liittyen käynnissä on SADe-ohjelmaan sisältyvä etäpalveluhanke. Vuonna 2015 hankkeen tavoitteena on tarjota kansalaisille lisää etäpalveluyhteyksiä yhteisistä asiakaspalvelupisteistä viranomaisiin. Lisäksi hanke edistää etäpalvelun kotikäytön käyttöönottoa.

Tavoitteena on, että v. 2015 talous- ja henkilöstöhallinnon tuloksellisuutta ja tuottavuutta edistetään jatkamalla Kieku-tietojärjestelmän toisen vaiheen käyttöönottoja aikataulusuunnitelman mukaisesti sekä toteuttamalla tunnistettuja kehittämistoimenpiteitä. Kieku on keskitetysti rahoitettu laaja talous- ja henkilöstöhallinnon toiminnan muutoshanke. Yhteinen toimintamalli kattaa prosessit, tietorakenteet ja palvelukeskuspalveluiden vakioitun käytön sekä em. toimintoja tukevan tietojärjestelmäkokonaisuuden. Käyttöönottohankeet toteutetaan Valtiokonttorin organisoimina yhteistyössä talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskuksen (Palkeet), ministeriöiden ja virastojen kanssa. Ministeriöt varmistavat ohjauksellaan käyttöönottojen etenemisen määritellyssä aikataulussa räätälöityjä ratkaisuja välttämällä.

Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon kehittämisessä panostetaan mm. valtion taloushallintostrategian toimeenpanoon kuten Valtiokonttorin vetämän hankinnasta maksuun kehittämishankkeen tulosten hyödyntämiseen ja tilauksellisten laskujen määrän nostamiseen. Palkeet ja Valtiokonttori toimivat virastojen ja laitosten kumppaneina valtion talous- ja henkilöstöhallinnon muutoksissa edelleen täsmennettävien roolein ja tehtävin. Tavoitteena on, että valtion toimijat toimivat yhteisten prosessien ja selkeän työnjaon mukaan. Ministeriöt ohjaavat hallinnonalaansa talous- ja henkilöstöhallinnon tehtävien siirtämiseksi palvelukeskuksen hoidettavaksi toimintamallilla tavoiteltavien hyötyjen toteuttamiseksi sekä yhteisten tietojärjestelmien käytön ja prosessien tuottavuuden lisäämiseksi. Talous- ja henkilöstöhallinnon osaamisen sekä tietojärjestelmien toimivuuden ja helppokäyttöisyyden kehittämistä jatketaan.

Hallitusohjelman tavoitteen mukainen 10 milj. euron säästö toimitilatehokkuutta parantamalla vuoteen 2015 mennessä toteutuu täysimääräisenä. Tilatehokkuutta parannetaan edelleen vastaamaan muuttuneita työnteon tapoja sekä kansalaisten sähköisen asioinnin lisääntymistä. Vuosia 2015—2018 koskevan julkisen talouden suunnitelman mukaisesti virastojen toimintamäärärahoihin tehdään vuosittain toimitilamenojen indeksikorotuksia vastaava laskennallinen lisäys. Lisäysten yhteismäärä vähennetään toimintamäärärahoista niiden suuruuden mukaisessa suhteessa.

Valtion maiden kehittämistä ja maapolitiikkaa toteutetaan valtion kiinteistöstrategian mukaisesti. Valtiovarainministeriön asettama valtion maanomistajien yhteistyöryhmä pyrkii yhteen sovittamaan valtion kiinteistöomaisuutta hallinnoivien ja omistavien organisaatioiden toimenpiteitä ja tiivistämään yhteydenpitoa sekä edistämään hallituksen asuntopoliittisen ohjelman tavoitteiden toteutumista erityisesti Helsingin seudulla. Senaatti-kiinteistöt jatkaa valtion maa-alueiden asuntotuotannon hyödyntämismahdollisuuksien edistämistä.

Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon uudistus

Valtion toimitilojen käytön tehostaminen

Valtion maiden kehittäminen ja asuntopoliitiikan edistäminen

Valtion hankintojen kehittäminen

Valtion hankintatoimea kehitetään yhteistyössä valtion keskeisten hankintaorganisaatioiden ja Hansel Oy:n kanssa toteutettavalla kehittämishankkeella. Kehittämishankkeella tuetaan hankintatoimen ohjauksen, suunnittelun, seurannan, ohjeistuksen, sopimushallinnan sekä osaamisen kehittämistä. Tavoitteena on lisäksi hyödyntää entistä laajemmin sähköisiä menettelyjä liittyen etenkin tilaustenhallintaan ja sopimushallintaan. Tavoitteena on kasvattaa yhteishankintasopimusten käyttöastetta yli 80 prosenttiin niin, että niiden perusteella tehtävien hankintojen volyymi ylittää 700 milj. euroa vuodessa. Tämä voi edellyttää yhteishankintojen laajentamista uusille tavara- ja palvelualueille. Yhtenäisten toimintatapojen osalta jatketaan valtion hankintatoimen ohjaamista mm. valtion hankintakäsikirjan päivittämisellä sekä edistetään yhtenäisten sopimusehtojen (JYSE) käyttöä. Valtion hankintatoimen neuvottelukunta seuraa hankintatoimen kehittämisen etenemistä ja konsernitavoitteiden saavuttamista.

Aluehallinto

Aluehallintoa kehitetään eduskunnalle aluehallinnon uudistuksen toimeenpanosta ja toteutumisesta annetun selonteon linjausten ja eduskunnan siihen antaman vastauksen mukaisesti. Vuoden 2015 alusta lukien toteutetaan aluehallintovirastojen ja ELY-keskusten hallinnollisten tehtävien kokoaminen valtakunnallisiksi toiminoiksi sekä lainsäädäntö- ja muut muutokset aluehallintovirastojen ja ELY-keskusten ohjausjärjestelmän selkeyttämiseksi ja yksinkertaistamiseksi.

6.2. Julkisen hallinnon ICT-toiminnan kehittäminen

Valtiovarainministeriö vastaa julkisen hallinnon tieto- ja viestintätekni- (ICT) toiminnan kehittämisestä ja ohjauksesta. Vuonna 2015 saatetaan loppuun valtion virastojen ja laitosten toimialariippumattomien ICT-tehtävien siirrot Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskus Valtoriin. Julkisen hallinnon tietovarantojen avaamista kansalaisten, yritysten ja koko yhteiskunnan käyttöön jatketaan suunnitelmallisesti.

Kansallisen palveluarkkitehtuurin ja palveluväylän toteuttamista jatketaan. Vuonna 2015 julkaistaan kansalaisen näkymän beta-versio vähintään viiden rekisterin tai palvelun osalta. Valtiovarainministeriö ohjaa kansallisen tietualan toimialat ylittävien tietoteknologisten palveluiden kehittämistä ja toimeenpanee kansallista tietopolitiikkaa. Tietualan ohjauksen vahvistamisella ja kansallisen palveluarkkitehtuurin mukaisten toimialat ylittävien tietoteknologisten ratkaisujen toteutuksella pyritään vahvistamaan kansallista tietojärjestelmien yhteentoimivuutta erityisesti julkisessa hallinnossa.

Vuonna 2015 jatketaan valtionhallinnon ympärivuorokautisen tietoturvatoinnin kehittämishanketta (SecICT) ja sen osana parannetaan havainnointi- ja reagointikykyä vakaviin sekä laajavaikutte-

siin tieto- ja kyberhäiriötilanteisiin. Vuonna 2014 käynnistettyä SATU-hanketta jatketaan kehittämällä tietojärjestelmiä ja palveluita, jotka mahdollistavat valtion ylimmän johdon ja valtioneuvoston johtamistoiminnassa tarvittavan salassa pidettävän tiedon sähköisen käsittelyn turvallisuustilanteissa.

Valtiovarainministeriö osallistuu kuntasektorin verkostomaiseen tietohallintoyhteistyöhön ja sovittaa yhteen yhteistyötä valtionhallinnon ja muiden sidosryhmien kanssa sekä tukee osaltaan kunta- ja palvelurakenteen ja julkisten palvelujen uudistamista. Vuonna 2015 jatketaan kunta- ja palvelurakenneuudistuksen ICT-muutostukea ja Kuntatieto-ohjelmaa sekä varmistetaan Sähköisen asioinnin ja demokratian vauhdittamisohjelman (SADe-ohjelman) valmistuminen ja kehitettyjen palveluiden käyttöönotot.

Valtion budjettitalouden piirissä työskentelee v. 2015 n. 76 200 henkilöä ja työvoimakustannukset ovat n. 4,5 mrd. euroa.

Valtion sopimusratkaisu vuosille 2014—2017 on työllisyys- ja kasvusopimuksen mukainen. Valtion virka- ja työehtosopimuksen mukaisesti palkkoja tarkistettiin 1.8.2014 lukien 20 euron yleiskorotuksella, joka kertaantuu prosentuaalisissa palkkaustekijöissä. Vuonna 2015 palkkoja tarkistetaan 1.8.2015 lukien yleiskorotuksella 0,30 prosentilla. Sopimusratkaisun johdosta on talousarvioesityksessä lisätty toimintamäärärahoja 28,4 milj. euroa. Mikäli viireillä olevassa oikeudenkäynnissä katsotaan, että vuosilomakarensi on poistunut jo vuosilomalain nojalla, tulee 1.8.2015 lukien maksettavaksi ja otettavaksi huomioon edellä sanottujen lisäksi 0,1 prosentin yleiskorotus.

Kevään 2014 julkisen talouden suunnitelman ja valtioneuvoston 28.5.2014 antaman päätöksen mukaan valtion palkkaliukuma rajoitetaan muiden työmarkkinoiden keskimääräiselle tasolle. Tästä johtuva säästö on vuoden 2015 osalta toteutettu osittain vähentämällä virastojen budjettirahoitteisia määrärahoja yhteensä 9 milj. eurolla.

Valtion henkilöstöpolitiikan tavoitteena on kilpailukyvyyn vahvistaminen työnantajana ja henkilöstövoimavarojen joustava ja tarkoituksenmukainen käyttö valtionhallinnon sisällä. Henkilöstön saatu vuutta edistetään sisäisiä työmarkkinoita kehittämällä ja hyvällä työnantajakuvalla. Edelleen työelämän laatua, työn tuottavuutta sekä henkilöstön työhyvinvointia ja osaamista kehitetään yhteistyössä muiden työmarkkinatoimijoiden kanssa. Valtio tukee myös työnantajana kansantalouden kehitysedellytyksiä pidentämällä työuria valtionhallinnossa. Henkilöstön eläkkeellesiirtymisikä on noussut viime vuosina sekä työhyvinvointi pysynyt hyvällä tasolla ja parantunut työtyytyväisyyttä ja sairauspoissaolojen kehitystä kuvaavien mittarien valossa.

6.3. Valtion työnantaja- ja henkilöstöpolitiikka

Valtiolle on työnantajana tärkeää kyetä hankkimaan palvelukseen-
sa, kehittämään ja kannustamaan päteviä johtajia, sillä johtajien elä-
kepoistuma on nopeaa lähivuosina. Valtiovarainministeriö on käyn-
nistänyt ylimmän johdon uudistuksen. Tavoitteena on, että sen pii-
riin kuuluvat n. 120 virkamiestä muodostavat valtionhallinnon
yhteisen voimavaran, jota tuetaan tarkoituksenmukaisella virka- ja
tehtäväarakenteella ja kehittämistoimilla. Uudistuksen yleisiä lähtö-
kohtia ovat poikkihallinnollisuus, ammattimainen ja tulokellinen
johtaminen sekä hallinnon tuottavuus ja kestävä kehitys.

Valtionhallinnon viranomaisten ja virkamiesten toiminnan eettisyys
on keskeinen asia valtion toimintojen julkisen luotettavuuden kan-
nalta. Virkamiesetiikan korkeaa tasoa edistetään parhaiten arvopoh-
jaisella johtamisella ja ennakoivalla lähestymistavalla. Tätä kehi-
tystä vahvistamaan valtiovarainministeriö on asettanut pysyvän
neuvoo-antavan virkamieseettisen neuvottelukunnan.

Budjettitalouden henkilöstöä kuvaavia tunnuslukuja vuosina 2012—2015

Tunnusluku	2012	2013	2014 ¹⁾	2015
Henkilöstön lukumäärä	82 800	81 200	80 200	76 200
Muutos edell. vuodesta, %	-2,7	-1,9	-1,2	-5,0
Henkilötyövuodet, lukumäärä	81 500	80 400	79 400	75 400
Muutos edell. vuodesta, %	-2,2	-1,3	-1,2	-5,0
Palkkasumma, milj. euroa	3 706	3 758	3 763	3 613
Työvoimakustannukset, milj. euroa	4 607	4 662	4 698	4 510
Keskimääräinen kokonaisansio euroa/ kk/henkilö	3 690	3 750	3 799	3 833
Palkkojen sivukulut, %	61,5	61,2	62,2	62,2
Valtion maksamat kaikki eläkemenot, milj. euroa	4 032	4 221	4 367	4 463
Naisten osuus, %	48,4	48,7	48,7	48,7
Henkilöstön keski-ikä, vuotta	45,9	46,1	46,1	46,0

¹⁾ Vuosien 2014 ja 2015 tiedot ovat arvioita. Niissä on otettu huomioon tuottavuuden parantamisen mahdollistama valtion
henkilöstön väheneminen sekä vuonna 2015 Teknologian Tutkimuskeskuksen VTT:n, Mittatekniikan keskuksen,
Kuluttajatutkimuskeskuksen ja Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen siirtyminen valtion budjettitalouden ulkopuolelle.
Muita vuoden 2015 talousarvioesitykseen sisältyviä henkilöstömuutoksia ei ole otettu huomioon.

7. Kuntatalous

Tässä luvussa tarkastellaan valtion toimenpiteiden vaikutusta kun-
tatalouteen v. 2015. Kuntatalouden kehitystä ja valtion kuntatalou-
teen vaikuttavia toimenpiteitä käsitellään laajemmin talousarvioesi-
tyksen yhteydessä laadittavassa peruspalvelubudjetissa.

7.1. Kuntatalouden nyky- tila ja näkymät

Kuntatalouteen on viime vuosina syntynyt tulojen ja menojen epä-
suhta. Kuntien ja kuntayhtymien yhteenlaskettu vuosikate riitti
v. 2013 niukasti kattamaan poistot mutta ei nettoinvestointeja. Kun-
tatalouden velka suhteessa bruttokansantuotteeseen nousi 8 pro-
sentiin.

Alla olevassa taulukossa esitetään kuntatalouden kehitysarvio vuoteen 2018 asti. Laskelmaan ei sisälly oletusta kuntien veroprosenttien korotuksista tai muista kuntien omista sopeuttamistoimista vuodesta 2015 eteenpäin. Kuntatalouden näkymät lähivuosille ovat huolestuttavat. Kuntatalouden tila ei kohene, vaan menojen kasvu uhkaa jatkua tulojen kasvua nopeampana. Kuntatalouden kestävyys- ja turvaaminen edellyttää sekä rakennepoliittisen ohjelman täysimittaista toimeenpanoa että kuntien omia toimia talouden sopeuttamiseksi ja tuottavuuden parantamiseksi.

Talousskasvun ennustetaan elpyvän hitaasti, ja tästä johtuen kuntien veropohjien kasvu arvioidaan ensi vuonna vaimeaksi. Useat kunnat nostivat v. 2014 kunnallisvero- ja kiinteistöveroprosenttejaan, ja paine veroprosenttien korotusten jatkumiseen on tuntuva. Valtionavut vähenevät v. 2015 mm. peruspalvelujen valtionosuuden leikkaamisen johdosta.

Kuntien toimintamenot kasvavat puolestaan tasaisesti väestön määrän ja ikärakenteen muutoksen lisätessä palvelutarvetta. Kustannustason nousun arvioidaan pysyvän maltillisena. Valtion toimenpiteisiin ensi vuodelle sisältyy niin kuntien menoja lisääviä kuin niitä vähentäviä toimia, mutta koko kuntatalouden tasolla toimilla ei yhteenlaskettuna juuri ole vaikutusta kuntatalouden menotasoon.

Peruspalvelubudjettitarkasteluun sisältyvään kuntatalouden kehitysarvioon vaikuttaa kunnallisten liikelaitosten ja ammattikorkeakoulujen yhtiöittäminen, jonka myötä edellä mainitut toiminnot siirtyvät kuntatalouden ulkopuolelle peruspalvelubudjettitarkastelussa. Liikelaitosten yhtiöittämiseen liittyvät kertaerät kohentavat laskennallisesti kuntatalouden tulosta v. 2014. Yhtiöittämisen pysyvä vaikutus arvioidaan sen sijaan hieman kuntataloutta heikentäväksi tulos- ja rahoituslaskelmatasolla.

Kansantalouden tilinpidon mukaiseen kuntasektorin sektorirajaukseen edellä mainitut yhtiöittämiset eivät vaikuta. Tilinpidon käsittein kuntatalouden alijäämän ennustetaan olevan v. 2015 noin prosentti suhteessa bruttokansantuotteeseen.

Kuntatalouden tulojen ja menojen kehitysarvio vuosina 2013—2018 kuntien kirjanpidon mukaisesti, mrd. euroa¹⁾

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Tuloksen muodostuminen						
1. Toimintakate	-26,4	-26,9	-27,9	-28,7	-29,4	-30,3
2. Verotulot	20,6	21,1	21,5	22,0	22,8	23,5
3. Valtionosuudet, käyttötalous	8,3	8,1	8,0	8,1	8,1	8,3
4. Rahoitustuotot ja -kulut, netto	0,2	0,2	0,2	0,2	0,1	-0,1
5. Vuosikate (=1.+2.+3.+4.)	2,7	2,6	1,8	1,5	1,6	1,4
6. Poistot	-2,6	-2,7	-2,7	-2,8	-2,9	-3,0

Kuntatalouden tulojen ja menojen kehitysarvio vuosina 2013—2018 kuntien kirjanpidon mukaisesti, mrd. euroa¹⁾

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
7. Satunnaiset erät, netto	0,4	1,4	0,3	0,3	0,3	0,3
8. Tilikauden tulos	0,4	1,2	-0,6	-1,0	-1,1	-1,3
Rahoitus						
9. Vuosikate	2,7	2,6	1,8	1,5	1,6	1,4
10. Satunnaiset erät	0,4	1,4	0,3	0,3	0,3	0,3
11. Tulorahoituksen korjauserät	-0,6	-1,6	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5
12. Tulorahoitus, netto (=9.+10.+11.)	2,5	2,3	1,6	1,4	1,4	1,2
13. Käyttöomaisuusinvestoinnit	-4,7	-6,9	-4,6	-4,6	-4,6	-4,6
14. Rahoitusosuudet ja myyntitulot	1,1	3,7	1,2	1,1	1,1	1,1
15. Investoinnit, netto (=13.+14.)	-3,6	-3,2	-3,5	-3,5	-3,5	-3,5
16. Rahoitusjäämä (=12.+15.)	-1,1	-0,8	-1,9	-2,1	-2,1	-2,3
17. Lainakanta ²⁾	15,6	17,2	19,1	21,3	23,4	25,7
18. Kassavarat	5,2	5,2	5,1	5,1	5,0	4,9
19. Nettovelka (=17.-18.)	10,4	12,0	14,0	16,2	18,4	20,8

¹⁾ Liikelaitosten ja ammattikorkeakoulujen yhtiöittäminen vaikuttaa vuosina 2014—15 tulos- ja rahoituslaskelman kaikkiin muihin eriin paitsi verotuloihin, valtionosuuksiin, lainakantaan, kassavaroihin ja nettovelkaan. Liikelaitosten yhtiöittäminen mm. lisää tilikauden tulosta laskennallisesti n. 1 mrd. eurolla v. 2014.

²⁾ Lainakanta määräytyy laskelmissa rahoitusjäämän kehityksen mukaan. Esimerkiksi kunnallisverotuksen kiristyessä (muut tekijät ennallaan) rahoitusjäämä kohenee ja lainakannan kasvu pienenee.

7.2. Veroperuste- muutosten vaikutus kuntatalouteen

Kunnallisvero

Ansiotuloverotuksen progressiota jyrkennetään alentamalla verotusta kaikkein matalimmilla tulotasoilla ja vastaavasti korottamalla ylimmillä tulotasoilla. Kunnallisverotuksen perusvähennyksen maksimimäärää korotetaan 40 eurolla, ja vähennyksen poistumaprosenttia alennetaan. Työtulovähennyksen enimmäismäärää korotetaan 15 eurolla, kertymäprosenttia kasvatetaan ja poistumaprosenttia korotetaan. Valtion progressiivisen tuloveroasteikon kolmea alinta tuloajaa korotetaan 1,7 prosentilla, millä on vaikutusta myös kuntien verotuloihin.

Lapsiperheiden taloudellisen tilanteen tukemiseksi suunnataan määräraikainen lapsivähennys pieni- ja keskituloisille vanhemmille. Lapsivähennyksen verotuottoja vähentävästä vaikutuksesta suurin osa kohdistuu kunnallisveroon. Lisäksi eläkkeensaajien verotusta kevennetään korottamalla kunnallisverotuksen eläketulovähennystä.

Kuntien verotuloja lisäävät asuntolainojen korkovähennyksen ja työmatkakulujen vähennyksen muutokset. Asuntolainojen korkovähennysoikeutta rajoitetaan aiempien päätösten lisäksi 5 prosenttiyksiköllä v. 2015. Myös työmatkakulujen verovähennysoikeutta rajoitetaan siten, että kulujen omavastuuosuutta korotetaan 150 eurolla.

Seuraavassa taulukossa esitetään edellä lueteltujen veroperustemuutosten arvioitu vaikutus kunnallisveron tuottoon.

Talousarvioesitykseen liittyvien veroperustemuutosten vaikutukset kuntien verotuloihin v. 2015

	Milj. euroa
Kunnallisverotuksen eläketulovähennyksen korotus	-61
Lapsivähennyksen käyttöönotto	-38
Perusvähennyksen korotus	-39
Työtulovähennyksen korotus	-38
Progressiivisen tuloveroasteikon kolmen alimman tuloajan tarkistus	-18
Matkakuluvähennyksen omavastuun korotus	28
Asuntolainan korkovähennyksen lisärajaus 65 prosentti	10
Yhteensä	-156

Kuntien verotuloihin vaikuttavat myös aiemmin päätetyt muutokset (opintolainan korkovähennyksen päätyminen, osinkotuloverotuksen muutokset, asuntolainan korkovähennyksen rajaaminen ja avainhenkilölaki). Uusien ja aiemmin päätettyjen toimien nettomääräinen yhteisvaikutus v. 2015 arvioidaan n. 131 milj. euroa kunnallisveron tuottoa vähentäväksi. Tämä kompensoidaan kunnille peruspalvelujen valtionosuusmomentin kautta.

Yritysten edustusmenojen 50 prosentin vähennysoikeus palautetaan vuoden 2015 alusta. Lisäksi elokuvatuottajien tuotantotuen verovapaus poistetaan. Edustusmenojen muutos vähentää yhteisöveron tuottoa, ja elokuvatuottajien tuotantotuen verovapauden poistaminen puolestaan lisää. Pankkiveron korvaavan vakaussmaksu on vähennyskelpoinen yritysverotuksessa, mikä vähentää yhteisöverotuottoa. Näistä aiheutuvat kuntien yhteisöveron tuoton muutokset kompensoidaan kunnille yhteisöveron jako-osuuksia muuttamalla.

Yhteisövero

Aiemmin päätetyn mukaisesti määräaikaiset t&k -vähennys ja teollisuusinvestointeja koskevat korotetut poistot perutaan verovuodelta 2015.

Yleisen ja vakituisten asuinrakennusten kiinteistöveroprosenttien laissa säädettyjä vaihteluvälejä korotetaan v. 2015. Yleisen kiinteistöveroprosentin ala- ja ylärajoja korotetaan 0,2 prosenttiyksiköllä siten, että uusi vaihteluväli on 0,80—1,55 %. Vakituisten asuinrakennusten ala- ja ylärajoja korotetaan 0,05 prosenttiyksiköllä siten, että uusi vaihteluväli on 0,37—0,80 %. Ne kunnat, joilla kiinteistö-

Kiinteistövero

veroprosentti on ollut uusia alarajoja matalampi, joutuvat näin ollen korottamaan veroprosenttejaan. Kiinteistöveroprosenttien vaihteluvälien korotusten arvioidaan lisäävän kuntien kiinteistöverotuloja yhteensä 48 milj. eurolla, kun huomioidaan myös niiden kuntien verotulolisäys, jotka korottavat prosentteja uusia ylärajoja hyödyntäen. Verotulojen lisäystä vastaava määrä leikataan kuntien peruspalvelujen valtionosuudesta kohdennetusti suhteessa verotulolisäykseen.

7.3. Kuntien valtionavut

Kuntien valtionavut alenevat

Peruspalvelubudjettitarkastelun piirissä olevat kuntien valtionavut ovat v. 2015 yhteensä 9,9 mrd. euroa. Laskennallisiin valtionosuuksiin ehdotetaan yhteensä 9,0 mrd. euroa ja muihin valtionavustuksiin 0,9 mrd. euroa. Valtionavut vähenevät vuoden 2014 varsinaiseen talousarvioon verrattuna yhteensä 0,5 mrd. euroa v. 2015. Suurimmat valtionapuja vähentävät tekijät ovat peruspalvelujen valtionosuuden 188 milj. euron leikkaus, ammattikorkeakoulujen rahoitusuudistukseen liittyvät siirrot ja useiden harkinnanvaraisten valtionavustusten leikkaukset.

Peruspalvelubudjettitarkastelun piirissä olevat kuntien ja kuntayhtymien valtionavut 2013—2015 valtion talousarviossa (milj. euroa) ja muutos 2014—2015 (%)

	2013 budjetoitu ¹⁾	2014 budjetoitu	2015 esitys	2014—2015, %
Valtionosuusjärjestelmän piirissä olevat laskennalliset valtionosuudet tasauserineen²⁾				
VM	8 677	8 613	8 441	-2,0
OKM	979	789	554	-29,8
— siitä kuntayhtymät	1 390	1 270	891	-29,8
Laskennalliset valtionosuudet yhteensä	9 657	9 401	8 995	-4,3
Muut peruspalvelubudjettitarkastelun valtionavustukset				
VM, kuntien yhdistymisavustukset	67	35	36	2,8
VM, kunta- ja palvelurakennemuutosten toteuttaminen		1	1	0,0
OKM, harkinnanvaraiset avustukset	146	165	138	-16,7
OKM, liikuntatoimi ja nuorisotyö	27	27	27	0,3
OKM, perustamishankkeet ³⁾	98	62	5	-92,7
TEM, palkkatuki kunnille ja pitkäaikaisyöttömyyden vähentämisen kokeilu	87	90	83	-7,8
TEM, pakolaisista ja turvapaikanhakijoista maksettavat korvaukset	95	93	95	2,2
STM, valtionavustus vanhuspalvelulain toimeenpanoon	6	0	0	0,0

Peruspalvelubudjettitarkastelun piirissä olevat kuntien ja kuntayhtymien valtionavut 2013—2015 valtion talousarviossa (milj. euroa) ja muutos 2014—2015 (%)

	2013 budjetoitu ¹⁾	2014 budjetoitu	2015 esitys	2014—2015, %
STM, oikeuspsykiatriset tutkimukset sekä potilas-siirrot	11	13	14	6,8
STM, terveydenhoitolain mukainen tutkimus (EVO)	31	31	20	-36,1
STM, lääkäri- ja hammaslääkärikoulutus (EVO)	110	110	97	-12,1
STM, kehittämishankkeet (Kaste)	18	12	2	-82,6
STM, korjaushankkeet	15	0	0	0,0
STM, perustoimeentulotuki	345	330	314	-4,9
STM, kuntouttava työtoiminta	26	26	34	28,4
Muut peruspalvelubudjettitarkastelun valtion-avustukset yhteensä	1 083	996	865	-13,1
STM, valtion korvaus lääkärihelikopteri-toimintaan	26	33	29	-11,6
Peruspalvelubudjettitarkastelun valtionavut yhteensä	10 766	10 430	9 889	-5,2

¹⁾ Talousarvio ja lisätalousarviot

²⁾ Ammattikorkeakoulujen rahoitusvastuu siirretään valtiolle vuoden 2015 alusta, eivätkä ne kuulu enää peruspalvelubudjettitarkastelun piiriin. Rahoitusuudistukseen liittyvät siirrot sekä ammattikorkeakoulujen poistuminen tarkastelusta vaikuttavat siihen, että vuosien 2014 ja 2015 valtionosuuksien tasot eivät ole keskenään täysin vertailukelpoisia.

³⁾ Osana valtionosuusuudistusta luovutaan valtionavustuksista yleissivistävän koulutuksen perustamishankkeisiin. Tästä johtuen niiden rahoitusosuus siirretään v. 2015 kuntien peruspalvelujen valtionosuusmomentille.

Vuonna 2015 peruspalvelujen valtionosuuksien indeksikorotus on 0,6 %. Peruspalvelujen hintaindeksin muutokseksi v. 2015 ennustetaan 1,1 %, ja lisäksi indeksikorotuksessa otetaan huomioon vuoden 2013 peruspalvelujen hintaindeksin toteutuneen muutoksen ja talousarvioesityksessä käytetyn arvion erotus, -0,6 prosenttiyksikköä. Indeksikorotus lisää peruspalvelujen valtionosuutta 43 milj. eurolla.

Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla valtionosuuksien indeksikorotus on 1,1 %. Korotuksessa ei oteta huomioon em. toteutuneen muutoksen ja talousarvioesityksessä käytetyn arvion erotusta, koska hallinnonalan valtionosuuksiin ei säästösyistä tehty indeksikorotusta v. 2013. Korotus lisää valtionosuutta n. 19 milj. eurolla, mistä kuntien arvioitu osuus on 12 milj. euroa. Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain mukaiset perusopetukseen liittyvät rahoitukset sidotaan uuteen valtakunnalliseen kotikuntakorvauksen perusosaan.

Laskennallisiin valtionosuuksiin vaikuttaa myös ikärakenteen ja väestön määrän sekä muiden laskentatekijöiden muutos. Sosiaali- ja terveydenhuollon laskennalliset kustannukset kasvavat väestö- ja ikärakenteen muutoksen vuoksi 236 milj. euroa v. 2015. Valtionosuudet lisääntyvät niistä johtuen n. 60 milj. euroa.

Kustannustason sekä väestön ja ikärakenteen muutosten vaikutukset valtionosuuteen

7.4. Valtion toimenpiteiden vaikutukset kuntien valtionapuihin

Tässä luvussa tarkastellaan valtionapuihin ja kuntien tehtäviin liittyvien valtion toimenpiteiden vaikutusta kuntien ja kuntayhtymien talouteen vuodesta 2014 vuoteen 2015. Valtion toimenpiteiden arvioidaan menojen, tulojen ja veroperustemuutosten kokonaisvaikutuksena heikentävän kuntien rahoitusasemaa v. 2015 nettomääräisesti n. 218 milj. eurolla. Talousarvioesitykseen sisältyy kuntien tehtäviä ja valtionapuja sekä lisääviä että vähentäviä toimenpiteitä. Alla olevassa taulukossa esitetään yksittäiset toimenpiteet sekä niiden vaikutus kuntatalouden tuloihin ja menoihin.

Osana valtiontalouden sopeutustoimia peruspalvelujen valtionosuutta vähennetään edelleen. Vähennys on 188 milj. euroa verrattuna vuoden 2014 tasoon. Se toteutetaan alentamalla valtionosuusprosenttia yhteensä 0,73 prosenttiyksiköllä. Tämän ja muiden valtionosuusprosentin muutosten jälkeen kunnan peruspalvelujen valtionosuusprosentti on 25,42 v. 2015.

Kuntien yhdistymisen taloudelliseen tukeen ehdotetaan 36 milj. euroa eli 1 milj. euroa edellisvuotta enemmän. Vuonna 2015 toteutuu kolme yhdistymistä. Vuodesta 2015 alkaen toteutuviin kuntien yhdistymisten selvityskustannuksiin osoitetaan 1,6 milj. euroa ja kunta- ja palvelurakennemuutosten toteuttamiseen puolestaan 0,6 milj. euroa. Kuntien harkinnanvaraisen valtionosuuden korotus lakkauteaan.

Yli 300 päivää työmarkkinatuella olleiden osalta työmarkkinatuen rahoitusvastuuta siirretään kunnille vuoden 2015 alusta lukien. Tämän arvioidaan lisäävän kuntien menoja 135 milj. eurolla kuntien aktivointitoimenpiteiden vaikutus huomioiden.

Valtion toimenpiteiden vaikutukset kuntien ja kuntayhtymien talouteen valtion talousarviossa (ml. lisätalousarviot), milj. euroa, muutos 2014—2015¹⁾

	Menot	Tulot	Netto
1. Toiminnan muutokset ja budjettipäätökset			
VM, valtionosuusleikkaus		-188	-188
VM, vanhuspalvelulain toimeenpano	51	28	-24
VM, oppilas- ja opiskelijahuollon muutokset	9	5	-4
VM, sosiaalihuoltolain uudistus ja lastensuojelun kehittäminen	32	16	-16
VM, aikuisten hammashuollon säästötoimet	-3	-1	2
VM, subjektiivisen päivähoidon oikeuden rajaaminen	-24	-6	18
VM, valtionosuusmenetysten kompensatiot		-2	-2
VM, yhdistymisavustukset		5	5
VM, kuntajakolain mukaiset selvitykset ja esiselvitykset		-2	-2
VM, kiinteistöveron korotusta vastaava vähennys		-48	-48
VM, sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksujen korotukseen liittyvä vähennys		-40	-40
VM, harkinnanvaraisen valtionosuuden korotuksen poistaminen		-20	-20
VM/OKM, perustamishankkeet	-21	-21	0

Valtion toimenpiteiden vaikutukset kuntien ja kuntayhtymien talouteen valtion talous-arviossa (ml. lisätalousarviot), milj. euroa, muutos 2014—2015¹⁾

	Menot	Tulot	Netto
OKM, koulutuksen laadun kehittäminen	-9	-9	0
OKM, ryhmäkokojen pienentäminen	-14	-14	0
OKM, lukiokoulutuksessa toteutettavat säästöt	-32	-14	19
OKM, ammatillisessa koulutuksessa toteutettavat säästöt	-31	-13	18
OKM, nuorten yhteiskuntatakuun toimeenpano ammatillisessa koulutuksessa	21	9	-12
OKM, nuorten yhteiskuntatakuuseen liittyvä kouluttamattomien varannon purkaminen ammatillisessa lisäkoulutuksessa	-2	-2	0
OKM, ammatillisen peruskoulutuksen toiminnan laajuuden muutos	-12	-5	7
OKM, nuorten yhteiskuntatakuuseen liittyvä kouluttamattomien varannon purkaminen oppisopimuskoulutuksessa	-1	-1	0
OKM, lukiokoulutuksen yksikköhinnan leikkaus	-15	-6	9
OKM, toisen asteen koulutuksen järjestäjäverkon rakenteen ja rahoitusjärjestelmän uudistaminen	-7	-7	0
OKM, ammatillisen peruskoulutuksen yksikköhinnan leikkaus	-25	-10	14
OKM, lukiokoulutukseen valmistava koulutus maahanmuuttajille ja vieras-kielisille	2	1	-1
OKM, Suomen itsenäisyyden 100-vuotisjuhlakirjaston perustamishanke	4	4	0
OKM, ammatillisen peruskoulutuksen avustusten vähentäminen	-1	-1	0
OKM, uudelleenkohdentaminen ammatillisesta peruskoulutuksesta	-1	-1	0
OKM, vapaan sivistystyön säästö	-6	-6	0
TEM, luovutaan aluevelvoitteesta järjestää työntekomahdollisuuksia työttömille	-3		3
TEM, pakolaisista ja turvapaikanhakijoista maksettavat korvaukset	3	3	0
STM, säästö kehittämishankkeissa (Kaste)	-13	-10	4
STM, oikeuspsykiatriset tutkimukset ja potilassiirrot	1	1	0
STM, säästö EVO-tutkimuksessa	-11	-11	0
STM, koulutus-EVO-korvaukset	-13	-13	0
STM, kuntouttava työtoiminta	8	8	0
STM, perustoimeentulotuen muutokset	-28	-14	14
STM, turvakotien siirto valtiolle	-8	-4	4
STM, valtion korvaus lääkärikooperitoimintaan		-4	-4
STM, yli 300 päivää työmarkkinatuella olleiden työmarkkinatuen rahoitusvastuun siirto osaksi kunnille	135		-135
Yhteensä	-14	-395	-381
2. Verotuksen ja maksujen muutokset			
Tuloveroperustemuutoksiin liittyvä valtionosuuskompensatio (131 milj. euroa)		0	0
Kiinteistöveroprosenttien ylä- ja alarajojen korotus		48	48
Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksujen korottaminen		40	40
Työmarkkinatuen rahoitusvastuun siirtoon liittyvä kuntien yhteisöveron jako-osuuden korotus		75	75
Yhteensä		163	163
Valtion toimenpiteiden vaikutukset yhteensä	-14	-232	-218

¹⁾ Valtion budjetilla on kuntatalouteen myös välillisiä vaikutuksia, joita ei ole huomioitu tässä taulukossa. Taulukossa luvut on pyöristetty lähimpään täyteen miljoonaan euroon.

Sosiaali- ja terveys- palvelut

Sosiaalihuoltolain uudistus ja lastensuojelulain muutos lisäävät kuntien menoja yhteensä n. 32 milj. eurolla ja valtionosuutta 16 milj. eurolla. Uudistus tukee erityisesti hallitusohjelmaan sisältyvää lasten, nuorten ja perheiden palvelujen kehittämistä.

Turvakotitoiminta siirretään valtion vastuulle, ja toiminta keskitetään yhdelle kansalliselle viranomaiselle siten, että siihen kohdennetaan 8 milj. euron valtionavustus. Siirtoon liittyen peruspalvelujen valtionosuudesta vähennetään 4 milj. euroa.

Aikuisten hammashuollon tarkistusvälejä pidennetään vähintään kahteen vuoteen. Toimenpiteen johdosta valtionosuuksista vähennetään 0,9 milj. euroa.

Määrärahaa sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisen kehittämissohjelman (Kaste) mukaisia tavoitteita toteuttaviin kuntien ja kuntayhtymien kehittämishankkeisiin on käytettävissä 2 milj. euroa v. 2015. Valtion korvaus terveydenhuollon yksiköille lääkäri- ja hammaslääkärikoulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin vähenee 13 milj. euroa v. 2015 ja valtion korvaus terveydenhuollon yksiköille erikoissairaanhoidon mukaiseen tutkimustoimintaan puolestaan 11 milj. eurolla.

Kuntien menoihin ja valtionosuuksiin v. 2015 vaikuttavat uusien päätösten ja lakiesitysten lisäksi myös vanhuspalvelulain ja oppilas- ja opiskelijahuoltolain toimeenpanon jatkaminen. Vanhuspalvelulain toimeenpano lisää kuntien menoja 51 milj. eurolla v. 2015 ja valtionosuutta 28 milj. eurolla. Oppilas- ja opiskelijahuoltolain toimeenpano puolestaan lisää kuntien menoja n. 9 milj. eurolla ja valtionosuutta 4,7 milj. eurolla.

Päivähoito sekä esi- ja perusopetus

Subjekttiivista päivähoito-oikeutta rajoitetaan sosiaaliset perusteet huomioivalla tavalla osa-aikaiseksi silloin, kun vanhempi on kotona äitiys-, isyys-, vanhempain- tai hoitovapaalla tai kotihoidontuella. Muutos vähentää valtionosuuksia 6 milj. euroa ja kuntien menoja 24 milj. eurolla v. 2015.

Kielitaidon vahvistamista tuetaan laajentamalla kielikylpytoimintaa, johon osoitetaan 3 milj. euroa. Osana yleissivistävän koulutuksen kehittämistä tuetaan perusopetuksen tehostetun ja erityisen tuen piirissä olevien oppilaiden oppimisen ja hyvinvoinnin tukea osana yleisopetusta sekä tuetaan koulupudokkuutta estäviä toimia. Näihin tarkoituksiin lisätään valtionavustuksina 27,3 milj. euroa. Toisaalta perusopetuksessa mm. koulutuksen laadun parantamiseen, opetusryhmäkoon pienentämiseen ja koulutuksellisen tasa-arvon edistämiseen varattuihin avustuksiin kohdistetaan n. 40 milj. euron säästö, joten kokonaisuutena yleissivistävän koulutuksen valtionavustukset vähenevät 9,4 milj. euroa, josta kuntien arvioitu osuus on 9 milj. euroa.

Osana valtionosuusuudistusta luovutaan valtionavustuksista yleisivistävän koulutuksen uusiin perustamishankkeisiin. Tästä johtuen opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalta siirretään oppilaitosten perustamishankkeiden valtionavustukset, 42,1 milj. euroa, vuodesta 2015 lukien kuntien peruspalvelujen valtionosuusmomentille. Osana valtiontalouden sopeutustoimia oppilaitosten korjausavustuksiin kohdistetaan lisäksi 12,1 milj. euron säästö v. 2015. Ennen vuotta 2015 myönnettyjen jälkirahoitteisten perustamishankkeiden valtionavustusten maksamiseen arvioidaan v. 2015 käytettävän 30 milj. euroa.

Maahanmuuttajille ja vieraskielisille suunnattuun lukiokoulutukseen valmistavaan koulutukseen kohdennetaan valtionosuuksia 1,1 milj. euroa enemmän kuin v. 2014.

Toisen asteen koulutus

Toisen asteen koulutukseen kohdistetaan säästötoimia. Lukiokoulutuksen keskimääräinen yksikköhinta alenee. Ammatillisen peruskoulutuksen keskimääräinen yksikköhinta alenee 2,8 %, mutta toisaalta nousee toiminnan laadun ja laajuuden muutoksen sekä indeksikorotuksen takia 1,5 %. Lisäksi osa ammatillisen koulutuksen rahoituksen leikkauksista toteutetaan opiskelijamääriä ja avustuksia vähentämällä.

Toisen asteen koulutuksen rahoitusjärjestelmän ja järjestäjaverkon uudistaminen alkaa v. 2015. Tavoitteena on väestökehitys huomioon ottaen koulutuksen palvelukyvyyn ja yhteistyön vahvistaminen sekä elinvoimaisen ja toimintakykyisen järjestäjaverkon muodostuminen. Uudistuksen johdosta valtionapujen arvioidaan alenevan v. 2015 n. 7 milj. eurolla. Ammatillisen perus- ja lisäkoulutuksen sekä lukiokoulutuksen rahoitusjärjestelmä uudistetaan siten, että rahoitus perustuu ensisijaisesti suorituksiin ja tuloksiin, ei opiskeluajkaan.

Nuorten oppisopimuskoulutuksen edistämiseen esitetään 13 milj. euroa v. 2015. Nuorten yhteiskuntatakuun lisäksi ehdotetaan opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalle 47 milj. euroa toimenpiteisiin, joilla voidaan purkaa ilman koulutusta jääneiden nuorten varantoa (nuorten aikuisten osaamisohjelma). Nuorten työpajatoimintaan ja etsivään nuorisotyöhön kohdistetaan veikkausvoittovarot mukaan lukien 27 milj. euroa.

Nuorten yhteiskuntatakuu

Sosiaali- ja terveyspalvelujen käyttäjiltä perittävien maksujen osuus palvelujen kokonaisrahoituksesta on ollut nousussa viime vuosina. Asiakasmaksujen osuus kuntasektorin sosiaali- ja terveystoimen käyttökustannusten rahoituksesta oli n. 1,6 mrd. euroa eli 7 % v. 2012. Asiakasmaksujen osuus vaihtelee palveluittain. Terveyskeskusten suun terveydenhuollossa ja vanhusten laitoshoidossa niiden osuus on reilu viidesosa, muussa perusterveydenhuollossa kes-

7.5. Maksutulot

kimäärin 7 % ja erikoissairaanhoidossa 4 %. Kotipalveluissa asiakasmaksujen osuus on 15 % ja lasten päivähoidossa 14 %.

Sosiaali- ja terveysministeriö valmistelee syksyyn 2014 mennessä esitykset sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksujen korottamiseksi. Kunnan peruspalvelujen valtionosuuteen tehdään tähän liittyen 40 milj. euron vähennys. Muilta osin maksujen korotukset eivät vaikuta kuntien valtionosuuksiin.

8. Budjetin ulkopuolinen valtiontalous

Valtiosektoriin luetaan kuuluvaksi kansantalouden tilinpidossa valtion budjettitalouden ohella yliopistot, Yleisradio Oy, Solidium Oy ja budjettitalouden ulkopuolella olevat valtion rahastot (pl. Valtion eläkerahasto, joka luokitellaan kansantalouden tilinpidossa työeläkelaitosten sektoriin) sekä kansantalouden tilinpidon EKT 2010-uudistuksen myötä Senaatti-kiinteistöt, Helsingin Yliopistokiinteistöt Oy, Aalto-yliopistokiinteistöt Oy, Suomen Yliopistokiinteistöt Oy ja HAUS Kehittämiskeskus Oy.

8.1. Budjetin ulkopuoliset valtion rahastot

Valtiolla on tällä hetkellä yksitoista talousarvion ulkopuolista rahastoa. Niiden yhteenlaskettujen tulojen arvioidaan v. 2015 olevan n. 5,4 mrd. euroa ja menojen samoin. Rahastotalouden nettomääräiseksi alijäämäksi muodostuu 21 milj. euroa. Rahastotalouden alijäämäisyyttä v. 2015 selittää mm. talousarvioon tehtävä ylimääräinen tuloutus Valtion eläkerahastosta. Rahastojen nettoylijäämä ilman Valtion eläkerahastoa on runsaat 0,3 mrd. euroa.

Kevään 2014 julkisen talouden suunnitelmaan mukaisesti Valtion eläkerahastosta on tarkoitus tehdä valtion talousarvioon ylimääräinen 500 milj. euron siirto. Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi valtion eläkerahastosta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta.

Rahastoista ehdotetaan tuloutettavaksi valtion talousarvioon yhteensä n. 2,3 mrd. euroa ja niihin ehdotetaan siirrettäväksi n. 0,5 mrd. euroa v. 2015.

Hallitus antaa talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi uudesta rahoitusvakaussivunomaisesta. Lailla perustettaisiin myös rahoitusvakaussivunomaisen hallinnoima uusi rahoitusvakaussivunomaisrahoitus. Rahastolle ehdotetaan siirrettäväksi talousarvioesityksessä 166 milj. euroa. Kansallinen rahasto siirtäisi varat edelleen EU:n vakaussivunomaisina EU:n yhteiseen kriisinvetoisuusrahastoon.

Uutta rahastoa ei ole vielä otettu huomioon seuraavassa taulukossa, jossa on esitetty yhteenvetotiedot rahastojen taloudesta vuosina 2013—2015.

Budjetin ulkopuoliset valtion rahastot, milj. euroa

	2013	2014**	2015**
Verot ja veronluonteiset tulot yhteensä	89	87	87
Sekalaiset tulot	453	402	316
Eläkemaksut	1 635	1 717	1 727
Korkotulot ja voiton tuloutukset	999	397	411
Siirrot talousarviosta	501	511	511
Tulot pl. rahoitustaloustoimet	3 677	3 114	3 052
Myönnettyjen lainojen takaisinmaksut	2 246	2 285	2 374
Tulot yhteensä	5 922	5 399	5 426
Kulutusmenot	309	288	256
Siirtomenot	806	867	834
Korkomenot	2	7	1
Siirrot talousarvioon	1 799	1 831	2 342
Muut menot	0	0	0
Menot pl. rahoitustaloustoimet	2 917	2 993	3 434
Myönnetyt lainat ja muut finanssisijoitukset	1 803	1 933	2 014
Menot yhteensä	4 720	4 926	5 447
Nettorahoitusylijäämä	1 203	473	-21

Valtion talousarviossa hyväksytyn valtuuden nojalla sosiaaliseen asuntotuotantoon myönnettävät lainat, korkotuet, avustukset ja asuntolainojen valtioneuvostokausista aiheutuvat menot maksetaan valtion asuntorahaston varoista. Rahaston varoista maksetaan myös sen velkojen menot. Asuntotuotannon tukien rahoitusta keskitetään valtion asuntorahastoon, sillä v. 2015 myös asuntojen korjaus- ja energia-avustukset myönnetään asuntorahastosta. Ks. myös luku 5.2.

Valtion asuntorahasto (VAR)

Rahasto saa varansa aravalainojen koroista ja lyhennyksistä sekä valtioneuvostokausiin liittyvistä takausmaksuista. Rahoitusta rahastolle hankitaan myös osana valtion lainanottoa. Talousarviovuoden alussa rahasto on kuitenkin velaton eikä bruttovarainhankintatarvetta ennakoita olevan. Valtion asuntorahaston asuntolainasaatavien pääomien ennakoitaan olevan vuoden 2015 alussa n. 6,4 mrd. euroa ja rahastosta suoritettavan korkotuen piirissä olevan lainakannan n. 11,0 mrd. euroa. Takausvastuita rahastolla ennakoitaan olevan korkotukilainoissa n. 9,3 mrd. euroa, omistusasuntolainojen osatakauksissa n. 2,1 mrd. euroa, aravalainojen ensisijaislainoissa n. 0,1 mrd. euroa ja vanhojen aravalainojen konvertointitakauksista n. 0,2 mrd. euroa. Lisäksi vuokratulojen rakentamislainoista aiheutuvia vastuita ennakoitaan olevan n. 0,2 mrd. euroa. Korkotukilainojen takausvastuut kasvavat edelleen lähivuosina tuotantotukien muututtua korkotukilainoitukseksi ja erilaisten takausmallien lisääntyessä.

Vuonna 2015 rahaston tuloiksi asuntolainoista ja takausmaksuista ennakoidaan n. 575 milj. euroa. Vuonna 2015 rahastosta ehdotetaan siirrettäväksi valtion talousarvioon 66 milj. euroa, mikä vastaa valtion talousarvion puolella kannettavaa rahaston oman pääoman korkokustannusta.

Omistusasuntojen voimassa olevien lainatakausten enimmäismääräksi vapaarahoitteisissa ja ASP-lainoissa vuoden 2015 lopussa ehdotetaan yhteensä 2,3 mrd. euroa, mikä vastaa n. 12,5 mrd. euron lainakantaa.

Valtion eläkerahasto (VER)

Valtion eläkerahaston avulla varaudutaan valtion eläkejärjestelmän piiriin kuuluvien tulevien eläkkeiden maksamiseen ja pyritään taasaamaan tulevien vuosien eläkemenoja. Rahastoon kerätään työntantajan eläkemaksuina 1 312 milj. euroa v. 2015, mikä vastaa kulu-
van vuoden kertymää. Työntekijän eläkemaksuja ja työttömyysva-
kuutusmaksuja kerätään rahastoon yhteensä 415 milj. euroa.

Valtion eläkerahaston sijoitussalkku oli maaliskuun 2014 lopussa markkina-arvoltaan 0,7 mrd. euroa viime vuoden vastaavaa ajan-
kohtaa suurempi eli 16,5 mrd. euroa, mikä on n. 18 % suhteessa val-
tion eläkevastuuseen. Rahastolla on valtion eläkelaisia säädetty ra-
hastointitavoite. Sen mukaan rahastoa kartutetaan, kunnes rahaston
arvo vastaa 25 % valtion eläkevastuusta. Rahaston tuloista siirre-
tään valtion talousarvioon vuosittain enintään 40 % valtion vuotui-
sesta eläkemenosta. Siirto talousarvioon on 2 275 milj. euroa
v. 2015, ml. ylimääräinen 500 milj. euron tuloutus.

Valtiovarainministeriön asettama strateginen tulostavoite on, että
Valtion eläkerahaston sijoitustoiminta tuottaa pitkällä aikavälillä
enemmän kuin valtion näkökulmasta riskitön sijoitusvaihtoehto,
jolla tarkoitetaan valtion nettovelan kustannusta. Toiminnallisena
tulostavoitteena on saavuttaa riskikorjattu sijoitustuotto, joka ylittää
rahaston sijoitussuunnitelmassa määritellyn vertailuindeksiin tuo-
ton.

Maatilatalouden kehittämisrahasto (MAKERA)

Maatilatalouden rakenteen kehittämisen tavoitteena on maatalou-
den kannattavuuden ja kilpailukyvyn parantaminen. Investointitu-
kea suunnataan pääasiassa kotieläin- ja kasvintuotannon rakentami-
sinvestointeihin, lisäksi tuetaan mm. salaajitusta, eläinten hyvin-
voinnin ja työympäristön parantamista sekä edistetään kotimaisen,
uusiutuvan energian käyttöä. Vuoden 2014 loppuun saakka kaikki
maatalouden investointeihin ja tilanpidon aloittamiseen suunnatut
avustukset rahoitetaan Makeran varoin. Vuodesta 2015 alkaen Ma-
kerasta rahoitetaan ainoastaan kokonaan kansallisesti rahoitettavat
avustukset sekä myönnetään eräitä lainoja. EU-osarahoitteiset avus-
tukset rahoitetaan talousarviosta. Maatalouden investointeihin ja

nuorten viljelijöiden tilanpidon aloittamiseen myönnetään edelleen rahoitustukea valtion talousarviosta myös lainojen korkotukena.

Vuonna 2015 rahaston käytettävissä olevat varat ovat arviolta 97 milj. euroa, kun huomioon on otettu vuodelta 2014 siirtyväksi arvioidut erät. Vuonna 2015 talousarviosta ei siirretä varoja rahastoon. Avustuksia arvioidaan myönnettävän 25,5 milj. euroa.

Valtion ydinjätehuoltorahasto muodostuu kolmesta erillisvarallisuudesta, jotka ovat Varautumisrahasto, Ydinturvallisuustutkimusrahasto ja Ydinjätetutkimusrahasto. Varautumisrahaston pääoma muodostuu ydinjätehuoltomaksuista ja rahaston lainaustoiminnan voitosta. Rahastoinnin tavoitteena on varmistaa, että ydinjätehuollon vaatimat varat ovat käytettävissä. Ydinjätehuoltomaksuja ovat velvollisia suorittamaan ne, joiden toiminnasta aiheutuu ydinjätettä eli voimayhtiöt Teollisuuden Voima Oyj ja Fortum Power and Heat Oy sekä VTT, jonka käytössä on FiR 1-tutkimusreaktori. Varautumisrahaston tase on vuoden 2013 tilinpäätöksen mukaan n. 2,2 mrd. euroa.

Valtion ydinjätehuoltorahaston tehtävänä on lisäksi periä ydinenergialaissa määritellyt veronluonteiset maksut ja jakaa kaikki näin kerätyt varat vuosittain ydinturvallisuuteen ja ydinjätehuoltoon liittyville tutkimushankkeille. Ydinlaitosten haltijoilta v. 2014 kerättävät maksut ovat yhteensä n. 5,7 milj. euroa ja jätehuoltovelvollisilta kerättävät maksut 1,9 milj. euroa. Ydinlaitosten haltijoilta v. 2015 kerättävien maksujen arvioidaan pysyvän jotakuinkin vuoden 2014 tasolla.

Huoltovarmuuskeskuksen hoidossa olevaan huoltovarmuusrahastoon tuloutetaan polttoaineiden ja sähkön valmisteverotuksen yhteydessä kannettava huoltovarmuusmaksu. Taloustaantumana aiheuttama sähkön kulutuksen laskun ja liikennepolttonesteiden kulutuksen pienenemisen johdosta maksun tuotto on alentunut n. 10 %, ja se on vakiintumassa vajaan 45 milj. euroon vuodessa.

Rahaston varoilla turvataan kansalaisten, elinkeinoelämän ja maanpuolustuksen kannalta välttämättömien taloudellisten toimintojen jatkuvuus normaaliaikojen vakavissa häiriöissä ja poikkeusoloissa. Keskeisiä rahoitettavia toimintoja ovat varmuusvarastointi ja erilaiset tekniset varajärjestelyt, kriittisen infrastruktuurin turvaaminen sekä huoltovarmuuskriittisten toimipaikkojen varautumissuunnittelu. Varmuusvarastoja kierrätetään kauppatoimilla, joiden tuotto vaihtelee suuresti. Öljyn varmuusvarastoissa on meneillään laaja ympäristönormien muuttumisesta johtuva kierrätysohjelma, joka jatkuu vuoteen 2015. Kierrätyskaupoista aiheutuu varmuusvarastojen tasearvojen voimakas nousu. Kierrätyskauppojen johdosta ra-

Valtion ydinjätehuoltorahasto

Huoltovarmuusrahasto

haston tase on noussut 1,9 mrd. euroon ja nousun odotetaan jatkuvan.

Valtiontakuurahasto

Valtiontakuurahaston tarkoituksena on turvata Finnvera Oyj:n antamien vientitakuiden, takausten ja muiden valtiontakuurahastosta annetun lain (444/1998) tarkoittamien sitoumusten täyttäminen. Rahaston varoista hoidetaan myös aiemmin syntyneet sitoumukset. Valtiontakuurahasto saa varansa Valtiontakuuksien ja sitä edeltäneiden laitosten antamista vientitakuisiin ja muihin vastuusitoumuksiin liittyvistä takuumaksuista ja takaisinperintäsaatavista sekä tarvittaessa valtion talousarviossa rahastolle siirrettävästä määrärahasta. Viime vuosina talousarviosiirtoja ei ole tehty.

Rahaston vastuulla oleva vientitakuu- ja erityistakauskanta oli vuoden 2013 lopussa 10,9 mrd. euroa, jossa vähennystä 0,2 mrd. euroa edellisen vuoden loppuun verrattuna. Rahaston kassavarat olivat vuoden 2014 alussa 752 milj. euroa. Vuoden 2014 lopussa rahastosta on tarkoitus tehdä kevään 2014 julkisen talouden suunnitelman mukainen 100 milj. euron tuloutus valtiolle. Vuoden 2015 aikana rahaston kokonaisvastuiden määrä tulee kasvamaan ja vastuukanta saattaa kehittyä riskipitoisempaan suuntaan ottaen huomioon vientitakuulaissa 1.1.2013 voimaan tulleen erityisriskinoton lisäämisen ja 1.7.2014 voimaan tulleet lakimuutokset Finnvera Oyj:n vienti- ja alusluottojen rahoitusvaltuuksien ja vientitakuuvaltuuksien merkittävästä lisäyksestä. Vientitakuiden ja suojautumisjärjestelyiden yhteenlaskettu enimmäisvaltuus korotettiin 12,5 mrd. eurosta 17 mrd. euroon. Toisaalta rahaston vastuulla olevien vientitakuu- ja erityistakauskannan vastuiden riskitaso on hieman alentunut (parantunut) johtuen pääasiassa jälleenvakuutuksista ja parantuneista luokituksista v. 2013. Lähivuosina todennäköisesti kasvavat kokonaisvastuut, suuret toimialakohtaiset riskikeskittymät ja kansainvälisen talouden epävakaa tilanne lisäävät tarvetta ylläpitää rahaston likvidiä varoja tasolla, jolla maksuvalmius säilytetään riskipositiota vastaavana.

Valtion vakuusrahasto (VVR)

Valtion vakuusrahasto keskittyy 1990-luvulla myönnetyn pankkituen hallinnointiin sekä tukiehtojen noudattamiseen ja omaisuudenhoito-yhtiö Arsenal Oyj:n (selvitystilassa) alasajon valvontaan. Myönnettyä pankkitukea oli vuoden 2013 loppuun mennessä maksettu nettomääräisesti yhteensä 5,9 mrd. euroa. Lukuun sisältyy Suomen Pankin, Valtion vakuusrahaston ja valtioneuvoston valtion talousarvion kautta myöntämä tuki. Vakuusrahaston viimeinen tukipäätös tehtiin v. 1996. Vuonna 2009 lakia vakuusrahastosta täydennettiin siten, että siihen lisättiin säännökset vakavaraisuusongelmiin joutuneen talletuspankin velvoittamisesta tukihakemuksen tekemiseen vakuusrahastolle. Hallitus antaa talousarvioesitykseen liittyvän esityksen uudesta luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten elvytys- ja

kriisinratkaisulainsäädännöstä sekä uudesta perustettavasta kriisinratkaisuviranomaisesta. Tarkoituksena on, että rahasto lakkautetaan ja talousarvioon tuloutetaan rahastosta 1,1 milj. euroa v. 2015.

Valtion televisio- ja radorahaston hallintoa hoitaa Viestintävirasto. Vuoden 2013 alusta lukien Yleisradio Oy:n julkisen palvelun kustannusten kattamiseksi otettiin käyttöön yleisradiovero. Julkisen palvelun kustannukset katetaan valtion televisio- ja radorahastoon tehtävällä siirrolla, jonka suuruus v. 2015 on 507,9 milj. euroa. Eduskuntaryhmien päätöksen mukaisesti määrärahaan ei tehdä valtion televisio- ja radorahastosta annetun lain mukaista indeksitarkistusta.

Valtion televisio- ja radorahasto

Maatalouden interventiorahastosta rahoitetaan v. 2015 vain maatalouden interventiotoimintaa. Rahastosta ei makseta enää EU:n ruoka-apuohjelmasta aiheutuvia menoja. Vuodesta 2012 lähtien interventioon hyväksytyjen tuotteiden varastoon ostoja tai varastosta myyntejä ei ole ollut. Kevään 2014 markkinatilanteen perusteella arvioituna tilanne jatkuu myös vuosina 2014 ja 2015.

Maatalouden interventiorahasto (MIRA)

Valtion talousarviosta interventiorahastoon tehtävällä siirrolla katetaan niitä rahaston menoja, joita ei rahoiteta EU:n maataloustukirahastosta. Vuonna 2015 valtion vastattavaksi arvioidaan jäävän 0,565 milj. euroa, joka on lähinnä interventiovarastoinnista aiheutuvia menoja.

Palosuojelurahastolain (306/2003) mukaan tulipalojen ehkäisyn ja pelastustoiminnan edistämiseksi on Suomessa olevasta palovakuutetusta kiinteästä ja irtaimesta omaisuudesta vuosittain suoritettava palosuojelumaksu. Palosuojelumaksun on velvollinen suorittamaan jokainen, joka harjoittaa vakuutusliikettä Suomessa.

Palosuojelurahasto

Palosuojelumaksukertymän arvioidaan v. 2015 olevan reilut 10 milj. euroa, n. 0,1 milj. euroa edellisvuotta enemmän.

Rahaston rooli erilaisten pelastustoimen kehittämishankkeiden sekä paloasemien ja kalustohankintojen rahoittajana on merkittävä. Toiminta-ajatuksena on edistää turvallisuutta ja tukea pelastustoimen palvelukykyyn kehittämistä myöntämällä tarkoituksensa puitteissa ja osana pelastustoimen kokonaisrahoitusjärjestelmää harkinnanvaraisia avustuksia tulipalojen ehkäisemistä ja pelastustoimintaa edistävään toimintaan ja hankkeisiin. Keskeisimmät avustuskohdeet ovat pelastusalan järjestöjen valistus- ja koulutustoiminta, pelastusalan tutkimus- ja kehittämistoiminta sekä pelastustoimen alueiden, kuntien ja sopimuspalokuntien paloasema- ja kalustohankkeet.

Öljysuojarahasto (ÖSRA)

Öljysuojarahastosta korvataan öljyvahingoista, niiden torjunnasta ja ympäristön ennallistamisesta, öljyntorjuntakaluston hankinnasta ja ylläpidosta sekä torjuntavalmiuden ylläpidosta aiheutuvia kustannuksia. Öljysuojarahasto saa varansa maahantuodusta ja Suomen kautta kuljetetusta öljystä perittävästä öljysuojamaksusta. Öljyisten maiden kunnostukseen siirretään lisäksi valtion talousarviossa öljyjättemaksuina kertyneitä tuloja. Rahastoon ehdotetaan siirrettäväksi 3 milj. euroa v. 2015.

Öljyn merikuljetusten kasvu Suomenlahdella lisää valtion ja alueiden pelastustoimien torjuntavalmiushankintoja ja niistä aiheutuvia korvaustarpeita. Vuonna 2013 rahastosta maksettiin korvauksia 16 milj. euroa. Pysyvä öljynsuojamaksu on 0,50 euroa öljytonnilta. Korotettua maksua 1,50 euroa öljytonnilta peritään vuosina 2010—2015. Vuonna 2015 maksun tuoton arvioidaan olevan n. 24 milj. euroa.

8.2. Liikelaitokset

Valtiolla on kaksi liikelaitosta, Metsähallitus ja Senaatti-kiinteistöt. Senaatti-kiinteistöihin sovelletaan vuoden 2010 lakia valtion liikelaitoksista (1062/2010). Kumottua vuoden 2002 liikelaitoslakia (1185/2002) sovelletaan Metsähallitukseen kunnes Metsähallituksesta toisin säädetään.

Vuodelle 2015 Senaatti-kiinteistöjen voiton tuloutukseksi valtion talousarvioon on budjetoitu 210 milj. euroa, josta 110 milj. euroa liittyy keväällä 2014 päätetyn julkisen talouden suunnitelman kasvupaketin mukaisen omaisuuden myynnin tulouttamiseen.

Metsähallituksen voiton tuloutukseksi valtion talousarvioon on budjetoitu 135 milj. euroa, josta omaisuuden myynnin lisätuloutustavoitteen osuus on 15 milj. euroa.

Valtion liikelaitostoiminta v. 2015

Liikelaitos (konserni)	Liikevaihto		Tilikauden tulos		Sijoitetun	Oma-	Investointi-	Henkilöstö		
					pääoman	varaisuus-			menot	keskim.
					tuotto	aste				
	milj. €	muutos, %	milj. €	liike- vaihdoista (%)	(%)	(%)	milj. €	lkm		
Senaatti-kiinteistöt	622,0	3,5	148,0	23,8	4,4	62,0	270	280		
(konserni)	629,0	3,6	153,0	24,3	4,4	61,1				
Metsähallitus	349,6	1,0	121,0	35,0	4,8	99,0	20	1 054		
(konserni)	357,7	0	121,4	34,0	4,8	99,0		1 164		
Yhteensä	971,6		269,0				290	1 334		

Valtion liikelaitosten tuloutukset ja määrärahat v. 2015 (milj. euroa)

Liikelaitos	Senaatti- kiinteistöt	Metsähallitus	Yhteensä
Tuloutukset talousarvioon			
— takausmaksut	7,5	-	7,5
— korot	15,9	-	15,9
— voiton tuloutukset	210,0	135,0	345,0
— lainojen takaisinmaksut	78,5	-	78,5
Yhteensä	311,9	135,0	446,9
Erityistehtävien määrärahat	-	40,5	40,5

Valtion omistajapolitiikan lähtökohtana on yhteiskunnallisesti ja liiketaloudellisesti kestävä tulos. Tavoitteena on vahvistaa ja vakuuttaa kotimaista omistusta kansallisesti tärkeissä yhtiöissä, ja valtio sitoutuu omistamiensa yritysten omistaja-arvon pitkäjänteiseen kasvattamiseen. Valtion aktiivisella omistajapolitiikalla tuetaan kasvua ja työllisyyttä ja edistetään näin yhteiskunnan kokonaisuutta. Omistajapolitiikalla voidaan tukea hallittua elinkeinorakenteen uudistamista ja yhteiskunnallisesti kestävää kehitystä ottamalla huomioon myös työntekijöiden aseman turvaamisen muutoksessa. Valtio noudattaa omistajaohjauksessaan osakeyhtiölain mukaista tehtävien ja vastuiden jakoa yhtiön toimielinten ja omistajan välillä. Omistusjärjestelyt harkitaan aina yhtiökohtaisesti voimassa olevien eduskunnan antamien valtuuksien rajoissa. Valtio-omistajan tavoite on, että kaikki yhtiöt ottavat yritysvastuun koko liiketoimintaansa ohjaavaksi teemaksi, osaksi strategiaa, riskiarviointeja sekä hallitus- ja johtoryhmätyöskentelyä sekä asettavat sille tavoitteet.

8.3. Valtion omistajapolitiikka

Valtion talousarvio vuodelle 2015

TULOARVIOT

Osasto 11	€
11. VEROT JA VERONLUONTEISET TULOT	40 043 310 000
01. Tulon ja varallisuuden perusteella kannettavat verot	12 069 000 000
01. Ansio- ja pääomatuloverot	8 877 000 000
02. Yhteisövero	2 532 000 000
03. Korkotulojen lähdevero	120 000 000
04. Perintö- ja lahjaverot	540 000 000
04. Liikevaihdon perusteella kannettavat verot ja maksut	17 849 500 000
01. Arvonlisävero	16 932 000 000
02. Eräistä vakuutusmaksuista suoritettava vero	760 000 000
03. Apteekkimaksut	157 500 000
08. Valmisteverot	7 163 000 000
01. Tupakkaverot	863 000 000
04. Alkoholijuomaverot	1 384 000 000
05. Makeisten, jäätelön ja virvoitusjuomien valmisteverot	309 000 000
07. Energiaverot	4 592 000 000
08. Eräiden juomapakkausten valmisteverot	15 000 000

Osasto 12

10. Muut verot	2 853 000 000
03. Autovero	993 000 000
05. Varainsiirtovero	614 000 000
06. Arpajaisvero	225 000 000
07. Ajoneuvovero	957 000 000
08. Jätevero	64 000 000
19. Muut veronluonteiset tulot	108 810 000
03. Ratavero	5 450 000
04. Eräät viestinnän maksut	28 783 000
05. Lentoliikenteen valvontamaksu	11 100 000
06. Väylämaksut	42 628 000
07. Katsastustoiminnan valvontamaksu	7 329 000
08. Öljyjättemaksu	4 000 000
09. Muut verotulot	3 500 000
10. Sähkö- ja maakaasuverkkomaksut ja Perämeren tuulivoima-alueella perittävä tuulivoimamaksu	3 020 000
11. Rahoitusvakausviraston hallintomaksut	3 000 000

Osasto 12

12. SEKALAISET TULOT	5 996 930 000
24. Ulkoasiainministeriön hallinnonala	59 430 000
99. Ulkoasiainministeriön hallinnonalan tulot	59 430 000
25. Oikeusministeriön hallinnonala	125 750 000
10. Tuomioistuintulot	31 400 000
15. Yleisen edunvalvonnan tulot	22 200 000
20. Ulosottomaksut	72 000 000
99. Oikeusministeriön hallinnonalan muut tulot	150 000
26. Sisäministeriön hallinnonala	14 920 000
98. EU:lta saatavat tulot	14 470 000
99. Sisäministeriön hallinnonalan muut tulot	450 000
27. Puolustusministeriön hallinnonala	2 416 000
01. Puolustushallinnon rakennuslaitoksen tulot	8 000
20. Tulot irtaimen omaisuuden myynnistä ja rojaltimaksuista	18 000
99. Puolustusministeriön hallinnonalan muut tulot	2 390 000
28. Valtiovarainministeriön hallinnonala	2 751 567 000
10. Tullin tulot	4 013 000
11. Kuntien osuudet verotuskustannuksista	141 097 000
12. Kansaneläkelaitoksen osuus verotuskustannuksista	27 028 000

Osasto 12

3

13. Evankelisluterilaisten seurakuntien osuudet verotuskustannuksista	21 531 000
20. Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskuksen eräät tulot	3 200 000
25. Metallirahatulot	20 000 000
50. Siirto valtion eläkerahastosta	2 274 512 000
51. Muiden eläkelaitosten puolesta maksettujen eläkemenojen hyvitykset	170 300 000
52. Vakuutusmaksuja vastaavat maksut	19 846 000
60. Työturvallisuusmaksu	920 000
87. Tulot rahoitusmarkkinoiden vakauttamisesta	1 100 000
92. Euroopan unionin perinteisten omien varojen kantopalkkiot	46 300 000
93. Euroopan unionilta saatavat tulot matkamenojen korvaamiseen	2 900 000
99. Valtiovarainministeriön hallinnonalan muut tulot	18 820 000
29. Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonala	565 419 000
70. Opintotukitoiminnan tulot	20 300 000
88. Valtion osuus veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovaroista	541 119 000
99. Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan muut tulot	4 000 000
30. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala	1 131 475 000
01. EU:n maataloustukirahastosta saatavat tulot	534 003 000
02. Maaseudun kehittämiseen saatavat tulot EU:lta	556 000 000
03. Elinkeinokalatalouden kehittämiseen saatavat tulot EU:lta	5 000 000
04. EU:lta saatavat muut tulot	2 492 000
20. Valtion osuus tolopeleistä saadusta tulosta	1 080 000
32. Kasvinjalostusmaksut	280 000
40. Vesioikeudelliset kalatalousmaksut	2 900 000
41. Tenojoen kalastuslupamaksut	500 000
42. Hirvieläinten metsästysmaksut	3 400 000
44. Kalastuksenhoitomaksut ja viehekalastusmaksut	9 580 000
45. Riistanhoitomaksut	10 240 000
99. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan muut tulot	6 000 000
31. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala	16 753 000
10. Liikenneviraston tulot	16 143 000
99. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan muut tulot	610 000
32. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala	183 797 000
20. Turvallisuus- ja kemikaaliviraston tulot	2 970 000
31. Palkkaturvamaksujen palautukset	42 327 000
50. Euroopan aluekehitysrahastosta ja Euroopan sosiaalirahastosta saatavat tulot	70 000 000
99. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan muut tulot	68 500 000
33. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala	522 753 000
02. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston tulot	1 460 000
03. Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen tulot	500 000
90. Raha-automaattiyhdistyksen tuotto	426 288 000
98. Valtionapujen palautukset	93 200 000
99. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan muut tulot	1 305 000

Osasto 13

35. Ympäristöministeriön hallinnonala	74 150 000
10. Korvaukset ympäristövahinkojen torjuntatoimista	4 650 000
20. Siirto valtion asuntorahastosta	66 000 000
99. Ympäristöministeriön hallinnonalan muut tulot	3 500 000
39. Muut sekalaiset tulot	548 500 000
01. Sakkotulot ja tulot hallinnollisista maksuseuraamuksista	105 000 000
02. Verotukseen liittyvät korkotulot	75 000 000
04. Siirrettyjen määrärahojen peruutukset	366 000 000
10. Muut sekalaiset tulot	2 500 000

Osasto 13

13. KORKOTULOT, OSAKKEIDEN MYYNTITULOT JA VOITON TULOUTUKSET	2 782 600 000
01. Korkotulot	138 600 000
04. Korot valtion lainoista liikelaitoksille	15 900 000
05. Korot muista lainoista	87 000 000
07. Korot talletuksista	6 500 000
09. Muiden eläkelaitosten puolesta maksettujen eläkemenojen ja valtion muille eläkelaitoksille maksamien ennakoiden korkotulot	29 200 000
03. Osinkotulot ja osakkeiden myyntitulot	2 149 000 000
01. Osinkotulot, pääomanpalautukset ja osakkeiden nettomyyntitulot .	2 149 000 000
04. Osuus valtion rahalaitosten voitosta	150 000 000
01. Osuus Suomen Pankin voitosta	150 000 000
05. Valtion liikelaitosten voiton tuloutukset	345 000 000
01. Valtion liikelaitosten voiton tuloutukset	345 000 000

Osasto 15

15. LAINAT	4 882 321 000
01. Valtiolle takaisin maksettavat lainat	414 500 000
02. Takaisinmaksut valtion lainoista liikelaitoksille	78 500 000
04. Muiden lainojen lyhennykset	336 000 000

Osasto 15

5

03. Valtion nettolainanotto ja velanhallinta	4 467 821 000
01. Nettolainanotto ja velanhallinta	4 467 821 000

Tuloarvioiden kokonaismäärä:

53 705 161 000

MÄÄRÄRAHAT

Pääluokka 21		€
21. EDUSKUNTA		164 129 000
01. Kansanedustajat		21 866 000
01. Kansanedustajien toimintamenot (arviomääräraha)		21 866 000
10. Eduskunnan kanslia		112 587 000
01. Eduskunnan kanslian toimintamenot (arviomääräraha)		55 900 000
02. Peruskorjaukseen liittyvät toimintamenot (arviomääräraha)		7 087 000
29. Arvonlisäveromenot (arviomääräraha)		13 600 000
70. Tietohallinnon laitehankinnat ja kehittämishankkeet (siirtomääräraha 3 v)		4 000 000
74. Eduskunnan rakennusten peruskorjaukset (siirtomääräraha 3 v)		32 000 000
20. Eduskunnan oikeusasiamies		6 214 000
01. Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian toimintamenot (arviomääräraha)		6 214 000
30. Ulkopoliittinen instituutti		3 568 000
01. Ulkopoliittisen instituutin toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)		3 383 000
29. Arvonlisäveromenot (arviomääräraha)		185 000
40. Valtiontalouden tarkastusvirasto		15 889 000
01. Valtiontalouden tarkastusviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)		15 307 000
29. Arvonlisäveromenot (arviomääräraha)		582 000
90. Eduskunnan muut menot		4 005 000
50. Eduskuntaryhmien ryhmäkanslioiden tukeminen (arviomääräraha)		4 005 000

Pääluokka 22

22. TASAVALLAN PRESIDENTTI	19 150 000
01. Tasavallan presidentti	2 875 000
01. Tasavallan presidentin palkkio (kiinteä määräraha)	126 000
02. Tasavallan presidentin toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	199 000
20. Vierailuista ja kokousmatkoista aiheutuvat menot (arviomääräraha)	2 550 000

Pääluokka 23

7

02. Tasavallan presidentin kanslia	16 275 000
01. Tasavallan presidentin kanslian toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	8 175 000
02. Eläkkeellä olevien presidenttien menot (siirtomääräraha 2 v)	600 000
29. Arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	2 500 000
75. Perusparannukset (siirtomääräraha 3 v)	5 000 000

Pääluokka 23

23. VALTIONEUVOSTON KANSLIA	90 571 000
01. Hallinto	51 432 000
01. Valtioneuvoston kanslian toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	32 599 000
02. Ministereiden, heidän valtiosihteeriensä ja erityisavustajiensa palkkaukset (arviomääräraha)	6 744 000
03. Euroopan unionin kansallisten asiantuntijoiden palkkamenot (siirtomääräraha 2 v)	1 000 000
20. Pääministerin ja hänen avustajiensa matkat (arviomääräraha)	867 000
22. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta (siirtomääräraha 3 v)	6 400 000
29. Arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	3 822 000
10. Omistajaohjaus	1 700 000
88. Osakehankinnat (siirtomääräraha 3 v)	1 700 000
20. Poliittisen toiminnan avustaminen	32 000 000
50. Puoluetoiminnan tukeminen (kiinteä määräraha)	32 000 000
30. Oikeuskanslerinvirasto	3 699 000
01. Oikeuskanslerinviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	3 699 000
90. Muut menot	1 740 000
21. Kunniamerkit (arviomääräraha)	640 000
26. Suomi 100 (siirtomääräraha 3 v)	1 100 000

Pääluokka 24

24. ULKOASIAINMINISTERIÖN HALLINNONALA	1 224 484 000
01. Ulkoasiainhallinto	276 680 000
01. Ulkoasiainhallinnon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	255 076 000
21. Ulkoasiainministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)	1 155 000
29. Ulkoasiainministeriön hallinnonalan arvonnalisäveromenot (arviomääräraha)	16 449 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)	4 000 000
10. Kriisinhallinta	52 532 000
20. Suomalaisten kriisinhallintajoukkojen ylläpitomenot (arviomääräraha)	37 172 000
21. Siviilihenkilöstön osallistuminen kriisinhallintaan (arviomääräraha)	15 360 000
30. Kansainvälinen kehitysyhteistyö	811 422 000
50. Valtionapu Teollisen yhteistyön rahasto Oy:lle	—
66. Varsinainen kehitysyhteistyö (siirtomääräraha 3 v)	801 422 000
88. Finnfundin (Teollisen yhteistyön rahasto Oy) pääoman korottaminen (siirtomääräraha 3 v)	10 000 000
90. Ulkoasiainministeriön hallinnonalan muut menot	83 850 000
50. Eräät valtionavut (kiinteä määräraha)	1 650 000
51. Hädänalaisten avustaminen (arviomääräraha)	45 000
66. Eräät jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (siirtomääräraha 2 v)	79 455 000
67. Kansainvälisen ilmastopimuksen alaisen yhteistyön menot (siirtomääräraha 3 v)	100 000
68. Itämeren, Barentsin ja arktisen alueen yhteistyö (siirtomääräraha 3 v)	1 600 000
95. Kurssivaihtelut (arviomääräraha)	1 000 000

Pääluokka 25

25. OIKEUSMINISTERIÖN HALLINNONALA	901 151 000
01. Ministeriö ja hallinto	129 321 000
01. Oikeusministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	26 649 000
03. Oikeusministeriön yhteydessä toimivien viranomaisten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	6 733 000
04. Tutkimus ja kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)	628 000
05. Oikeusrekisterikeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	3 359 000

Pääluokka 26

9

20. Erityismenot (arviomääräraha)	11 191 000
21. Oikeusministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)	295 000
29. Oikeusministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	58 000 000
50. Avustukset (kiinteä määräraha)	4 306 000
51. Eräät valtion maksamat korvaukset (arviomääräraha)	18 160 000
10. Tuomioistuimet ja oikeusapu	370 905 000
01. Korkeimman oikeuden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	9 006 000
02. Korkeimman hallinto-oikeuden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	10 905 000
03. Muiden tuomioistuinten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	246 138 000
04. Oikeusaputoimistojen ja kuluttajariitalautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	60 056 000
50. Yksityisille oikeusavustajille maksettavat korvaukset (arviomääräraha)	44 800 000
20. Maksuhäiriöt, ulosotto ja konkurssivalvonta	102 634 000
01. Ulosottolaitoksen ja konkurssivalvonnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	102 634 000
30. Syyttäjät	46 050 000
01. Syyttäjälaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	46 050 000
40. Rangaistusten täytäntöönpano	234 342 000
01. Rikosseuraamuslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	228 942 000
74. Avolaitostyöt (siirtomääräraha 3 v)	5 400 000
50. Vaalimenot	17 899 000
20. Vaalimenot (arviomääräraha)	17 899 000

Pääluokka 26

26. SISÄMINISTERIÖN HALLINNONALA	1 219 310 000
01. Hallinto	104 952 000
01. Sisäministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	21 528 000
03. Hallinnon tietotekniikkakeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	22 000
20. Tietohallinnon yhteiset menot (siirtomääräraha 2 v)	8 917 000
22. EU:n osuus yhteisvastuun ja maahanmuuttovirtojen hallintaan (siirtomääräraha 3 v)	4 603 000
23. Siviilikriisinhallinnan kotimaan valmiudet (siirtomääräraha 2 v) ...	1 439 000

Pääluokka 27

24. EU:n osuus sisäisen turvallisuuden ja maahanmuuton hallintaan (siirtomääräraha 3 v)	6 288 000
29. Sisäministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	61 138 000
66. Kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksut ja maksusuudet ulkomaille (arviomääräraha)	1 017 000
10. Poliisitoimi	738 832 000
01. Poliisitoimen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	731 032 000
20. Maasta poistamis- ja noutokuljetuksista aiheutuvat menot (arviomääräraha)	3 800 000
21. KEJO-hankkeen yhteiset toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	4 000 000
20. Rajavartiolaitos	235 896 000
01. Rajavartiolaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	228 186 000
70. Ilma- ja vartioalusten hankinta (siirtomääräraha 3 v)	7 710 000
30. Pelastustoimi ja hätäkeskustoiminta	77 972 000
01. Pelastustoimen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	14 148 000
02. Hätäkeskuslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	53 318 000
20. Erityismenot (arviomääräraha)	2 406 000
43. Turvallisuusviranomaisten viestintäverkot (siirtomääräraha 3 v) ...	8 100 000
40. Maahanmuutto	61 658 000
01. Maahanmuuttoviraston ja valtion vastaanottokeskusten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	26 346 000
20. Paluumuuttajien muuttovalmennus (arviomääräraha)	876 000
21. Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanotto (arviomääräraha)	25 852 000
63. Vastaanotto toiminnan asiakkaille maksettavat tuet (arviomääräraha)	8 584 000

Pääluokka 27

27. PUOLUSTUSMINISTERIÖN HALLINNONALA	2 687 378 000
01. Puolustuspolitiikka ja hallinto	358 452 000
01. Puolustusministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	19 840 000
21. Puolustusministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)	2 875 000
29. Puolustusministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	335 737 000

Pääluokka 28

11

10. Sotilaallinen maanpuolustus	2 291 398 000
01. Puolustusvoimien toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	1 842 710 000
18. Puolustusmateriaalihankinnat (siirtomääräraha 3 v)	446 810 000
50. Maanpuolustusjärjestöjen toiminnan tukeminen (kiinteä määräraha)	1 878 000
30. Sotilaallinen kriisinhallinta	37 528 000
20. Sotilaallisen kriisinhallinnan kalusto- ja hallintomenot (siirtomääräraha 2 v)	37 518 000
95. Kurssivaihtelut (arviomääräraha)	10 000

Pääluokka 28

28. VALTIOVARAINMINISTERIÖN HALLINNONALA	16 949 619 000
01. Hallinto	171 171 000
01. Valtiovarainministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	37 488 000
13. Julkisen hallinnon yhteisten tietojärjestelmien ja -palvelujen käyttöönottojen tuki (siirtomääräraha 3 v)	1 844 000
20. Valtion kiinteistöstrategian toteuttaminen ja hallinnonalan omistaja-ohjaus (siirtomääräraha 2 v)	315 000
21. Valtiovarainministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)	400 000
29. Valtiovarainministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	104 124 000
69. Suomen Pankin eräiden sijoitustuottojen siirto Kreikan valtiolle (kiinteä määräraha)	27 000 000
10. Verotus ja tulli	602 710 000
01. Verohallinnon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	410 456 000
02. Tullin toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	163 354 000
63. Takaisin maksetut verot (arviomääräraha)	3 200 000
95. Verotukseen liittyvät korkomenot (arviomääräraha)	22 700 000
97. Autoveron vientipalautus (arviomääräraha)	3 000 000
20. Palvelut valtioyhteisölle	52 183 000
01. Valtiokonttorin toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	28 080 000
02. Keskitettyjen valuuttatilien kurssierot (arviomääräraha)	1 000
03. Valtiovarain controller -toiminnon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	1 057 000
06. Sähköisen asioinnin ja hallinnon yhteiset palvelut (siirtomääräraha 2 v)	3 804 000
07. Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 3 v)	2 000 000
08. Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskuksen kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	4 241 000

09. Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	3 000 000
10. Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskuksen investointimenot (siirtomääräraha 2 v)	10 000 000
88. Senaatti-kiinteistöt	—
30. Tilastotoimi, taloudellinen tutkimus ja rekisterihallinto	62 695 000
01. Tilastokeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	50 337 000
02. Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	4 044 000
03. Väestörekisterikeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	8 314 000
40. Valtion alue- ja paikallishallinto	90 669 000
01. Aluehallintoviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	57 805 000
02. Maistraattien toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	31 082 000
03. Alue- ja paikallishallinnon tukitoimet (siirtomääräraha 3 v)	1 782 000
50. Eläkkeet ja korvaukset	4 692 983 000
15. Eläkkeet (arviomääräraha)	4 448 533 000
16. Ylimääräiset eläkkeet (arviomääräraha)	2 205 000
17. Muut eläkemenot (arviomääräraha)	2 720 000
50. Vahingonkorvaukset (arviomääräraha)	40 025 000
63. Muiden eläkelaitosten vastattavaksi kuuluvat eläkemenot (arviomääräraha)	170 300 000
95. Muiden eläkelaitosten valtion puolesta maksamien eläkemenojen ja valtiolle maksamien ennakoiden korkomenot (arviomääräraha)	29 200 000
60. Valtionhallinnon yhteiset henkilöstömenot	4 538 000
02. Erikseen budjetoidut palkkamenot (arviomääräraha)	3 418 000
10. Työturvallisuuden edistäminen (siirtomääräraha 2 v)	920 000
60. Siirto Koulutusrahastolle (arviomääräraha)	200 000
70. Valtionhallinnon kehittäminen	68 295 000
01. Valtion ICT:n ohjaus ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	4 600 000
02. Valtion talous-, henkilöstö- ja toimitilahallinnon tietojärjestelmät (siirtomääräraha 3 v)	10 560 000
03. Kansallisen tietöalan ohjaus ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	32 000 000
04. Yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen tietojärjestelmien tietoturvallisuus ja varautuminen (siirtomääräraha 3 v)	8 600 000
20. Tuottavuuden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	12 535 000
80. Siirrot Ahvenanmaan maakunnalle	249 568 000
30. Ahvenanmaan tasoituskasvu (arviomääräraha)	221 568 000
31. Verohyvitys Ahvenanmaan maakunnalle (arviomääräraha)	15 000 000
40. Arpajaisveron tuoton palauttaminen Ahvenanmaan maakunnalle (arviomääräraha)	13 000 000

Pääluokka 29

13

90. Kuntien tukeminen	8 487 981 000
20. Valtion ja kuntien yhteiset tietojärjestelmähankkeet (siirtomääräraha 3 v)	9 465 000
22. Kunta- ja palvelurakennemuutosten toteuttaminen (siirtomääräraha 3 v)	600 000
30. Valtionosuus kunnille peruspalvelujen järjestämiseen (arviomääräraha)	8 441 261 000
31. Kuntien yhdistymisen taloudellinen tuki (arviomääräraha)	36 135 000
34. Paikallisten kuntakokeilujen rahoitus (siirtomääräraha 3 v)	520 000
91. Työllisyyden ja elinkeinoelämän tukeminen	251 000 000
41. Energiaverotuki (arviomääräraha)	251 000 000
92. EU ja kansainväliset järjestöt	2 200 376 000
03. Rahoitusvakausraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	3 000 000
20. Euroopan unionin osallistuminen matkamenojen korvauksiin (siirtomääräraha 2 v)	2 900 000
40. Isäntämaakorvaus Pohjoismaiden Investointipankille (kiinteä määräraha)	9 976 000
60. Siirto rahoitusvakausrahastoon (siirtomääräraha 3 v)	166 000 000
67. Kansainvälisille rahoituslaitoksille annettujen sitoumusten lunastaminen (arviomääräraha)	170 000
68. Suomen osuus Kansainvälisen jälleenrakennus- ja kehityspankin peruspääoman korottamisesta (arviomääräraha)	2 530 000
69. Maksut Euroopan unionille (arviomääräraha)	2 015 000 000
95. Valtion takaussuoritukset (arviomääräraha)	800 000
99. Erikseen budjetoidut valtionhallinnon menot	15 450 000
87. Pankkiveron tuoton käyttö (siirtomääräraha 3 v)	—
95. Satunnaiset säädöspерusteiset menot (arviomääräraha)	300 000
96. Ennakoimattomat menot (siirtomääräraha 3 v)	5 000 000
97. Valtion saatavien turvaaminen (arviomääräraha)	150 000
98. Kassasijoitusten riskinhallinta (siirtomääräraha 3 v)	10 000 000

Pääluokka 29

29. OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖN HALLINNONALA	6 769 263 000
01. Hallinto, kirkollisasiat ja toimialan yhteiset menot	116 920 000
01. Opetus- ja kulttuuriministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	26 488 000
02. Opetushallituksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	20 005 000
03. Kansainvälisen liikkuvuuden ja yhteistyön keskuksen CIMOn toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	8 422 000
04. Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	3 891 000

21. Kansainvälinen yhteistyö (siirtomääräraha 2 v)	3 526 000
22. Eräät käyttöoikeuskorvaukset (siirtomääräraha 3 v)	18 488 000
29. Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan arvonnalisäveromenot (arviomääräraha)	30 111 000
50. Eräät avustukset (kiinteä määräraha)	648 000
51. Avustukset kirkolliseen ja uskonnolliseen toimintaan (kiinteä määräraha)	3 143 000
66. Rahoitusosuudet kansainvälisille järjestöille (arviomääräraha)	2 198 000
10. Yleissivistävä koulutus	803 491 000
01. Valtion yleissivistävän koulutuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	48 740 000
02. Ylioppilastutkintolautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	1 870 000
20. Yleissivistävän koulutuksen ja lasten päivähoidon kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)	10 697 000
30. Valtionosuus ja -avustus yleissivistävän koulutuksen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	741 056 000
51. Valtionavustus järjestöille (kiinteä määräraha)	1 128 000
20. Ammatillinen koulutus	504 675 000
01. Valtion ammatillisen koulutuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	6 314 000
21. Ammatillisen koulutuksen kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)	6 265 000
30. Valtionosuus ja -avustus ammatillisen koulutuksen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	492 096 000
30. Aikuiskoulutus	508 241 000
20. Opetustoimen henkilöstökoulutus ja eräät muut menot (siirtomääräraha 2 v)	21 647 000
21. Aikuiskoulutuksen kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)	6 440 000
30. Valtionosuus vapaan sivistystyön oppilaitosten käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	156 345 000
31. Valtionosuus ja -avustus ammatilliseen lisäkoulutukseen (arviomääräraha)	133 006 000
32. Valtionosuus ja -avustus oppisopimuskoulutukseen (arviomääräraha)	110 042 000
33. Nuorten aikuisten osaamisohjelma ja aikuisten osaamisperustan vahvistaminen (arviomääräraha)	57 440 000
51. Valtionosuus ammatillisten erikoisoppilaitosten käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	16 055 000
53. Valtionavustus järjestöille (kiinteä määräraha)	7 266 000
40. Korkeakouluopetus ja tutkimus	3 204 192 000
01. Suomen Akatemian toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	10 423 000
02. Arkistolaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	18 683 000
03. Kotimaisten kielten keskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	1 464 000
04. Varastokirjaston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	1 863 000
20. Korkeakoululaitoksen ja tieteen yhteiset menot (siirtomääräraha 3 v)	43 160 000
22. Tutkimusinfrastruktuurihankkeiden rahoitus (siirtomääräraha 3 v)	8 500 000

Pääluokka 29

15

50. Valtionrahoitus yliopistojen toimintaan (siirtomääräraha 2 v)	1 904 269 000
51. Suomen Akatemian tutkimusmäärärahat (arviomääräraha)	139 097 000
52. Erityinen valtionrahoitus Helsingin yliopiston ja Itä-Suomen yliopiston opetus- ja tutkimustoimintaan (kiinteä määräraha)	30 299 000
53. Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarot tieteen edistämiseen (arviomääräraha)	102 601 000
54. Strateginen tutkimusrahoitus (arviomääräraha)	14 631 000
55. Valtionrahoitus ammattikorkeakoulujen toimintaan (siirtomääräraha 2 v)	861 787 000
66. Rahoitusosuudet kansainvälisille järjestöille (arviomääräraha)	17 415 000
86. Valtion rahoitus ammattikorkeakoulujen pääomaan (kiinteä määräraha)	50 000 000

70. Opintotuki

916 291 000

01. Opintotuen muutoksenhakulautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	700 000
52. Opintolainojen valtiontakaus (arviomääräraha)	30 200 000
55. Opintoraha ja asumislisä (arviomääräraha)	799 962 000
57. Korkeakouluopiskelijoiden ateriatuki (arviomääräraha)	31 329 000
58. Avustus vuokratilakustannusten korvaamiseen (siirtomääräraha 2 v) ..	2 100 000
59. Lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkatuki (arviomääräraha)	52 000 000

80. Taide ja kulttuuri

451 940 000

01. Taiteen edistämiskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v) ..	4 382 000
03. Suomenlinnan hoitokunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v) ..	2 344 000
04. Museoviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	19 416 000
05. Näkövammaisten kirjaston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v) ...	5 649 000
06. Kansallisen audiovisuaalisen instituutin toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	6 935 000
16. Ylimääräiset taiteilija- ja sanomalehtimieseläkkeet (arviomääräraha)	18 848 000
20. Museoviraston kulttuuri- ja nähtävyyshankkeiden tilakustannukset (siirtomääräraha 2 v)	16 945 000
30. Valtionavustukset yleisten kirjastojen toimintaan (kiinteä määräraha)	4 750 000
31. Valtionosuus ja -avustus teattereiden ja orkestereiden käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	38 351 000
32. Valtionosuudet ja -avustukset museoille (arviomääräraha)	16 411 000
33. Valtionavustukset kuntien ja alueiden kulttuuritoiminnan kehittämiseen (arviomääräraha)	106 000
34. Valtionosuus ja -avustus yleisten kirjastojen perustamiskustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)	4 500 000
35. Valtionavustus Suomen itsenäisyyden 100-vuotisjuhlavuoden merkkihankkeen perustamiskustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)	5 000 000
40. Korvaus Suomenlinnan huoltoliikenteen käyttötappioon (arviomääräraha)	252 000
50. Eräät avustukset (siirtomääräraha 3 v)	1 072 000
51. Apurahat taiteilijoille, kirjailijoille ja kääntäjille (arviomääräraha) ..	14 470 000
52. Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarot taiteen edistämiseen (arviomääräraha)	236 962 000

Pääluokka 30

53. Valtionavustus tilakustannuksiin (kiinteä määräraha)	29 837 000
54. Valtionavustus taide- ja kulttuurilaitosten toimitilainvestointeihin (kiinteä määräraha)	8 177 000
55. Kulttuuriperinnön digitoinnin tukeminen (siirtomääräraha 3 v)	2 200 000
59. Eräät avustukset Kansallisgallerialle (siirtomääräraha 2 v)	11 245 000
70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha 3 v)	150 000
72. Kansallisgallerian kokoelman kartuttaminen (siirtomääräraha 3 v)	739 000
75. Toimitilojen ja kiinteistövarallisuuden perusparannukset ja kunnossapito (siirtomääräraha 3 v)	3 149 000
95. Kulttuuriympäristön suojelusta aiheutuvat menot (arviomääräraha)	50 000
90. Liikuntatoimi	188 751 000
50. Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarot urheilun ja liikuntakasvatuksen edistämiseen (arviomääräraha)	148 194 000
52. Valtionosuus liikunnan koulutuskeskuksille ja rahoitus liikuntatieteellisten hankkeiden arviointikustannuksiin (kiinteä määräraha) ..	557 000
54. Avustus Helsingin Olympiastadionin perusparannukseen (siirtomääräraha 3 v)	40 000 000
91. Nuorisotyö	74 762 000
50. Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarot nuorisotyön edistämiseen (arviomääräraha)	53 362 000
51. Nuorten työpajatoiminta ja etsivä nuorisotyö (siirtomääräraha 2 v) ..	21 000 000
52. Saamelaisten kulttuuri- ja kielipesätoiminta (siirtomääräraha 2 v) .	400 000

Pääluokka 30

30. MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖN HALLINNONALA	2 661 427 000
01. Hallinto ja tutkimus	153 512 000
01. Maa- ja metsätalousministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	28 886 000
05. Luonnonvarakeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	90 311 000
21. Kansainvälinen yhteistyö (siirtomääräraha 2 v)	669 000
22. Tutkimus ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	1 593 000
29. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	28 539 000
66. Eräät jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (siirtomääräraha 2 v)	3 514 000
10. Maaseudun kehittäminen	408 047 000
40. Maatalouden aloittamis- ja investointiavustukset (siirtomääräraha 3 v)	22 000 000
41. Maaseutuelinkeinotoiminnan korkotuki (arviomääräraha)	32 800 000
42. Luopumistuet ja -eläkkeet (siirtomääräraha 2 v)	76 630 000
43. Eläinten hyvinvointikorvaukset (siirtomääräraha 3 v)	64 933 000

Pääluokka 30

17

50. Valtionapu maaseudun elinkeinojen kehittämiseen (siirtomääräraha 3 v)	6 168 000
51. Porotalouden edistäminen (siirtomääräraha 2 v)	1 764 000
54. Hevostalouden edistäminen tolopeleistä valtion osuutena kertyvillä varoilla (siirtomääräraha 2 v)	912 000
55. Valtionapu 4H-toimintaan (siirtomääräraha 2 v)	3 820 000
61. EU:n osallistuminen maaseudun kehittämiseen (arviomääräraha) ..	70 500 000
62. Valtion rahoitusosuus EU:n osaksi rahoittamasta maaseudun kehittämisestä (arviomääräraha)	73 400 000
64. EU:n ja valtion rahoitusosuus alueelliseen ja paikalliseen maaseudun kehittämiseen (arviomääräraha)	55 120 000
20. Maa- ja elintarviketalous	1 830 151 000
02. Elintarviketurvallisuusviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	41 740 000
03. Maaseutuviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	24 687 000
20. Eläinlääkintähuolto ja kasvintuhoojien torjunta (arviomääräraha) .	6 278 000
40. Maa- ja puutarhatalouden kansallinen tuki (siirtomääräraha 2 v) ...	322 900 000
41. EU-tulotuki ja EU-markkinatuki (arviomääräraha)	531 000 000
42. Eräät korvaukset (siirtomääräraha 3 v)	230 000
43. Ympäristökorvaukset, luonnonmukainen tuotanto, neuvonta ja ei-tuotannolliset investoinnit (siirtomääräraha 3 v)	338 334 000
44. Luonnonhaittakorvaukset (siirtomääräraha 3 v)	551 888 000
46. EU:n osarahoittama ruokaketjun kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	3 605 000
47. Kansallinen ruokaketjun kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	3 509 000
60. Siirto interventiorahastoon (kiinteä määräraha)	400 000
62. Eräät valtionavut (siirtomääräraha 2 v)	5 580 000
40. Luonnonvaratalous	210 987 000
20. Kalakannan hoitovelvoitteet (siirtomääräraha 3 v)	2 900 000
21. Vesivarojen käytön ja hoidon menot (siirtomääräraha 3 v)	12 752 000
22. Luonnonvara- ja biotalouden edistäminen (siirtomääräraha 2 v)	9 010 000
31. Vesihuollon ja tulvasuojelun tukeminen (siirtomääräraha 3 v)	11 879 000
40. Eräät luonnonvaratalouden korvaukset (arviomääräraha)	1 245 000
41. Hirvieläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 3 v)	3 400 000
42. Petoeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 2 v)	4 300 000
44. Tuki puuntuotannon kestävyys turvaamiseen (arviomääräraha) .	51 230 000
45. Metsäluonnon hoidon edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	6 027 000
46. Valtionapu Suomen metsäkeskukselle (siirtomääräraha 2 v)	42 720 000
47. Pienpuun energiatuki (siirtomääräraha 2 v)	7 000 000
48. Poikkeuksellisten tulvien aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 3 v)	100 000
50. Riistatalouden edistäminen (siirtomääräraha 2 v)	10 213 000
51. Kalatalouden edistäminen (siirtomääräraha 2 v)	9 477 000
53. Eräät metsätalouden valtionavut (siirtomääräraha 2 v)	1 443 000
62. Elinkeinokalatalouden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	36 484 000
77. Kalataloudelliset rakentamis- ja kunnostushankkeet (siirtomääräraha 3 v)	757 000
83. Lainat puuntuotannon kestävyys turvaamiseen (siirtomääräraha 3 v)	50 000

Pääluokka 31

63. Metsähallitus	6 250 000
50. Metsähallituksen eräät julkiset hallintotehtävät (siirtomääräraha 3 v)	6 250 000
70. Maanmittaus ja tietovarannot	52 480 000
01. Maanmittauslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	47 480 000
40. Kiinteistötoimitusten tukemisesta aiheutuvat menot (arviomääräraha)	5 000 000

Pääluokka 31

31. LIIKENNE- JA VIESTINTÄMINISTERIÖN HALLINNONALA	2 853 998 000
01. Hallinto ja toimialan yhteiset menot	376 579 000
01. Liikenne- ja viestintäministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	20 360 000
21. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)	1 660 000
29. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	353 581 000
40. Eräät valtionavut (kiinteä määräraha)	978 000
10. Liikenneverkko	1 629 180 000
01. Liikenneviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	81 060 000
20. Perusväylänpito (siirtomääräraha 2 v)	907 159 000
35. Valtionavustus länsimetron rakentamiseen (siirtomääräraha 3 v) ...	88 713 000
41. Valtionavustus eräiden lentopaikkojen rakentamiseen ja ylläpitoon (siirtomääräraha 3 v)	1 000 000
50. Valtionavustus yksityisten teiden kunnossapitoon ja parantamiseen (siirtomääräraha 3 v)	3 000 000
70. Jäänmurtajan hankinta (siirtomääräraha 3 v)	55 000 000
76. Maa- ja vesialueiden hankinnat ja korvaukset (arviomääräraha)	34 997 000
77. Väyläverkon kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	338 501 000
78. Eräät väylähankkeet (siirtomääräraha 3 v)	22 000 000
79. Elinkaarirahoitushankkeet (siirtomääräraha 3 v)	97 750 000
20. Liikenteen viranomaispalvelut	48 594 000
01. Liikenteen turvallisuusviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	48 594 000
30. Liikenteen tukeminen ja ostopalvelut	207 888 000
42. Valtionavustus koulutuksesta (siirtomääräraha 3 v)	841 000
43. Meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukyvyn parantaminen (arviomääräraha)	86 420 000
46. Alusinvestointien ympäristötuki (siirtomääräraha 3 v)	—

Pääluokka 32

19

51. Luotsauksen hintatuki (siirtomääräraha 2 v)	4 200 000
63. Joukkoliikenteen palvelujen osto ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	98 899 000
64. Saariston yhteysalusliikennepalvelujen ostot ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	12 225 000
66. Yhteysalusliikennepalvelujen ostosopimukset (siirtomääräraha 3 v)	5 303 000
40. Viestintäpalvelut ja -verkot sekä viestinnän tukeminen	546 342 000
01. Viestintäviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	11 894 000
42. Sanomalehdistön tuki (kiinteä määräraha)	500 000
44. Median innovaatiotuki (siirtomääräraha 3 v)	10 000 000
50. Valtionavustus valtakunnallisen laajakaistahankkeen toteuttamiseen (siirtomääräraha 3 v)	16 000 000
60. Siirto valtion televisio- ja radiorahastoon (siirtomääräraha 3 v)	507 948 000
50. Tutkimus	45 415 000
01. Ilmatieteen laitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	45 415 000

Pääluokka 32

32. TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖN HALLINNONALA	3 438 632 000
01. Hallinto	335 441 000
01. Työ- ja elinkeinoministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	53 109 000
02. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	209 207 000
20. Siviilipalvelus (arviomääräraha)	4 939 000
21. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)	663 000
29. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	57 996 000
60. Siirrot hallinnonalan rahastoihin (arviomääräraha)	20 000
66. Kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (siirtomääräraha 2 v)	9 507 000
20. Elinkeino- ja innovaatiopolitiikka	1 393 644 000
01. Geologian tutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	36 098 000
06. Innovaatorahoituskeskus Tekesin toimintamenot (siirtomääräraha 3 v)	40 362 000
40. Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan tukeminen (arviomääräraha)	366 871 000
41. Valtionavustus yritysten kansainvälistymisen ja kasvun edistämiseen (siirtomääräraha 3 v)	49 342 000
42. Innovaatiokeskittymien kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	9 800 000
43. Kansainvälistymisavustus yritysten yhteishankkeisiin (arviomääräraha)	14 518 000

47. Finnvera Oyj:n tappiokorvaukset (arviomääräraha)	54 338 000
48. Korko- ja muu tuki julkisesti tuetuille vienti- ja alusluotoille (arviomääräraha)	11 800 000
49. Valtionavustus Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy:n toimintaan (siirtomääräraha 2 v)	105 710 000
80. Lainat Suomen Vientiluotto Oy:n jälleenrahoitustoimintaan (arviomääräraha)	459 295 000
82. Lainat Finnvera Oyj:n varainhankintaan (arviomääräraha)	10 000
83. Lainat tutkimus- ja innovaatiotoimintaan (arviomääräraha)	140 500 000
87. Pääomalaina Finnvera Oyj:lle (siirtomääräraha 3 v)	5 000 000
88. Pääomasijoitus Suomen Teollisuussijoitus Oy:lle (siirtomääräraha 3 v)	80 000 000
89. Pääomasijoitus alkavien yritysten pääomasijoitustoimintaan (kiinteä määräraha)	20 000 000
30. Työllisyys- ja yrittäjyyspolitiikka	798 717 000
01. Työ- ja elinkeinotoimistojen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v) .	153 838 000
44. Alueellinen kuljetustuki (siirtomääräraha 3 v)	5 000 000
45. Yritysten investointi- ja kehittämishankkeiden tukeminen (arviomääräraha)	24 980 000
50. Palkkaturva (arviomääräraha)	43 000 000
51. Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut (siirtomääräraha 2 v)	563 899 000
64. Työllisyysperusteiset siirtomenot investointeihin (arviomääräraha)	8 000 000
40. Yritysten toimintaympäristö, markkinoiden sääntely ja työelämä	39 442 000
01. Kilpailu- ja kuluttajaviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	10 816 000
03. Patentti- ja rekisterihallituksen toimintamenot (siirtomääräraha 3 v)	2 016 000
05. Turvallisuus- ja kemikaaliviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	18 607 000
31. Korvaus talous- ja velkaneuvonnan järjestämisestä (siirtomääräraha 2 v)	4 731 000
50. Valtionavustus kuluttajajärjestölle (kiinteä määräraha)	673 000
51. Eräät merimiespalvelut (arviomääräraha)	2 579 000
95. Eräät oikeudenkäyntikulut ja korvaukset (arviomääräraha)	20 000
50. Alueiden kehittäminen ja rakennerahastopolitiikka	446 613 000
62. Maaseudun kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	1 623 000
64. EU:n ja valtion rahoitusosuus EU:n rakennerahasto-, ulkorajayhteistyö- ja muihin koheesiopolitiikan ohjelmiin (arviomääräraha)	444 990 000
60. Energiapolitiikka	327 702 000
01. Energiaviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	8 994 000
28. Materiaalitehokkuuden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	500 000
40. Energiatuki (arviomääräraha)	80 908 000
41. LNG-terminaalien investointituki (arviomääräraha)	30 750 000
42. Valtiontuki sähköhuollon varmistamiseksi (arviomääräraha)	1 950 000
43. Kioton mekanismit (arviomääräraha)	600 000
44. Uusiutuvan energian tuotantotuki (arviomääräraha)	204 000 000

Pääluokka 33

21

70. Kotouttaminen	97 073 000
03. Maahanmuuttajien kotoutumisen ja työllistymisen edistäminen (siirtomääräraha 2 v)	2 246 000
30. Valtion korvaukset kunnille (arviomääräraha)	94 827 000

Pääluokka 33

33. SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN HALLINNONALA	12 756 276 000

01. Hallinto	88 214 000

01. Sosiaali- ja terveysministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	38 353 000
02. Työttömyysturvan muutoksenhakulautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	2 245 000
03. Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	4 539 000
04. Valtion mielisairaaloiden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	590 000
05. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen alaisten lastensuojeluyksiköiden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	1 031 000
25. Sosiaali- ja terveydenhuollon kansalliset sähköiset asiakastietojärjestelmät (siirtomääräraha 3 v)	17 330 000
29. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	20 094 000
66. Kansainväliset jäsenmaksut ja maksuosuudet (siirtomääräraha 2 v)	4 032 000

02. Valvonta	41 964 000

03. Säteilyturvakeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	14 437 000
05. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	12 460 000
06. Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	4 167 000
20. Oikeuslääketieteellisen kuolemansyyn selvittämisen menot (arviomääräraha)	10 900 000

03. Tutkimus- ja kehittämistoiminta	99 292 000

04. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	60 393 000
50. Valtionapu Työterveyslaitoksen menoihin (siirtomääräraha 2 v) ...	33 287 000
63. Eräät erityishankkeet (siirtomääräraha 3 v)	5 612 000

10. Perhe- ja asumiskustannusten taseus ja eräät palvelut	2 648 800 000

50. Äitiysavustus ja valtion tuki kansainväliseen adoptioon (arviomääräraha)	11 700 000
51. Lapsilisät (arviomääräraha)	1 377 800 000
52. Eräät valtion korvattavat perhe-etuudet (arviomääräraha)	3 300 000
53. Sotilasavustus (arviomääräraha)	19 200 000

54. Asumistuki (arviomääräraha)	847 300 000
55. Elatustuki (arviomääräraha)	195 600 000
56. Vaikeavammaisten tulkkauspalvelut (arviomääräraha)	41 500 000
60. Kansaneläkelaitokselle maksettavat sosiaaliturvan yleisrahaston ja palvelurahaston toimintakulut (arviomääräraha)	152 400 000
20. Työttömyysturva	2 762 454 000
31. Valtion korvaus kunnille kuntouttavan työtoiminnan järjestämisestä (arviomääräraha)	34 054 000
50. Valtionosuus ansiopäivärahasta (arviomääräraha)	1 007 000 000
51. Valtionosuus peruspäivärahasta (arviomääräraha)	189 000 000
52. Valtionosuus työmarkkinatuesta (arviomääräraha)	1 428 000 000
55. Valtionosuus aikuiskoulutustuesta (arviomääräraha)	63 000 000
56. Valtionosuus vuorottelukorvauksesta (arviomääräraha)	41 400 000
30. Sairausvakuutus	1 246 272 000
28. Kansallisen yhteyspisteen ja terveydenhuollon palveluvalikoiman neuvoston toimintakulut (siirtomääräraha 2 v)	1 272 000
60. Valtion osuus sairausvakuutuslaista johtuvista menoista (arviomääräraha)	1 245 000 000
40. Eläkkeet	4 546 500 000
50. Valtion osuus merimieseläkekassan menoista (arviomääräraha)	61 500 000
51. Valtion osuus maatalousyrittäjän eläkelaista johtuvista menoista (arviomääräraha)	624 200 000
52. Valtion osuus yrittäjän eläkelaista johtuvista menoista (arviomääräraha)	100 000 000
53. Valtion korvaus lapsen hoidon ja opiskelun ajalta kertyvästä eläkkeestä (arviomääräraha)	3 800 000
54. Valtion osuus maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksen kustannuksista (arviomääräraha)	15 000 000
60. Valtion osuus kansaneläkelaista ja eräistä muista laeista johtuvista menoista (arviomääräraha)	3 742 000 000
50. Veteraanien tukeminen	248 503 000
30. Valtion korvaus sodista kärsineiden huoltoon (arviomääräraha)	1 450 000
50. Rintamalisät (arviomääräraha)	25 400 000
51. Sotilasvammakorvaukset (arviomääräraha)	122 902 000
52. Valtion korvaus sota- ja sotilasinvalidien kuntoutus- ja hoitolaitosten kustannuksiin (siirtomääräraha 2 v)	62 500 000
53. Valtionapu sotainvalidien puolisoiden kuntoutustoimintaan (siirtomääräraha 2 v)	3 100 000
54. Rintama-avustus eräille ulkomaalaisille vapaaehtoisille rintamasotilaille (siirtomääräraha 2 v)	55 000
55. Eräät kuntoutustoiminnan menot (siirtomääräraha 2 v)	3 500 000
56. Rintamaveteraanien kuntoutustoiminnan menot (siirtomääräraha 2 v)	20 988 000
57. Valtionapu rintamaveteraanien kuntoutustoimintaan (siirtomääräraha 2 v)	8 608 000

60. Kuntien järjestämä sosiaali- ja terveydenhuolto	508 616 000
30. Valtion korvaus terveydenhuollon valtakunnallisen valmiuden kustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)	500 000
31. Valtionavustus kunnille sosiaali- ja terveydenhuollon hankkeisiin ja eräisiin muihin menoihin (siirtomääräraha 3 v)	2 000 000
32. Valtion rahoitus terveydenhuollon yksiköille yliopistotasoiseen tutkimukseen (kiinteä määräraha)	20 000 000
33. Valtion korvaus terveydenhuollon yksiköille lääkäri- ja hammaslääkäriskoulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin (arviomääräraha)	97 000 000
34. Valtion korvaus terveydenhuollon toimintayksiköille oikeuspsykiatrisista tutkimuksista sekä potilassiirroista aiheutuviin kustannuksiin (arviomääräraha)	14 100 000
35. Valtionosuus kunnille perustoimeentulotuen kustannuksiin (arviomääräraha)	314 165 000
36. Valtionavustus saamenkielisten sosiaali- ja terveystalvelujen turvaamiseksi (kiinteä määräraha)	480 000
40. Valtion rahoitus lääkäri- ja lääkintähelikopteritoiminnan menoihin (siirtomääräraha 3 v)	29 071 000
50. Valtionavustus valtakunnallista julkista terveydenhoitoa antavan lastensairaalan perustamiskustannuksiin (siirtomääräraha 2 v)	15 000 000
52. Valtion rahoitus turvakotitoiminnan menoihin (siirtomääräraha 2 v)	8 000 000
63. Valtionavustus sosiaalialan osaamiskeskusten toimintaan (kiinteä määräraha)	2 000 000
64. Valtion korvaus rikosasioiden sovittelun järjestämisen kustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)	6 300 000
70. Terveiden ja toimintakyvyn edistäminen	46 721 000
01. Työsuojelun aluehallintoviranomaisten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	27 439 000
20. Rokotteiden hankinta (siirtomääräraha 3 v)	11 790 000
21. Terveystalvonta (siirtomääräraha 2 v)	930 000
22. Tartuntatautien talvonta (siirtomääräraha 2 v)	660 000
50. Terveiden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	2 930 000
51. Valtion korvaus työterveyshuollon erikoislääkäriskoulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)	1 900 000
52. Valtionavustus UKK-instituutin toimintaan (siirtomääräraha 2 v) ..	1 072 000
80. Maataloustyrittäjien ja turkistalvottajien lomitusloiminta	209 640 000
40. Valtion korvaus maataloustyrittäjien lomituspalvelujen kustannuksiin (arviomääräraha)	190 600 000
41. Valtion korvaus turkistalvottajien lomituspalvelujen kustannuksiin (siirtomääräraha 2 v)	2 600 000
42. Valtion korvaus poronhoitajien sijaisavun kustannuksiin (siirtomääräraha 2 v)	300 000
50. Valtion korvaus maataloustyrittäjien ja turkistalvottajien lomituspalvelujen hallintomenoihin (kiinteä määräraha)	16 140 000
90. Raha-automaattiyhdistyksen avustukset	309 300 000
50. Avustukset yhteisöille ja säätiöille terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen (arviomääräraha)	309 300 000

Pääluokka 35

35. YMPÄRISTÖMINISTERIÖN HALLINNONALA	203 673 000
01. Ympäristöhallinnon toimintamenot	77 020 000
01. Ympäristöministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	34 605 000
04. Suomen ympäristökeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	29 513 000
21. Ympäristöministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)	3 807 000
29. Ympäristöministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arvio- määräraha)	7 095 000
65. Avustukset järjestöille ja ympäristöhoitoon (siirtomääräraha 3 v)	2 000 000
10. Ympäristön- ja luonnonsuojelu	120 860 000
20. Ympäristövahinkojen torjunta (arviomääräraha)	5 400 000
21. Eräät luonnonsuojelun menot (siirtomääräraha 3 v)	2 440 000
22. Eräät ympäristömenot (siirtomääräraha 3 v)	12 660 000
52. Metsähallituksen julkiset hallintotehtävät (siirtomääräraha 3 v)	34 098 000
60. Siirto öljysuojarahastoon (siirtomääräraha 3 v)	3 000 000
61. Vesien- ja ympäristönhoidon edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	7 542 000
63. Luonnonsuojelualueiden hankinta- ja korvausmenot (siirtomääräraha 3 v)	48 830 000
64. EU:n ympäristörahaston osallistuminen ympäristö- ja luonnonsuojeluhankkeisiin (siirtomääräraha 3 v)	3 000 000
65. Öljyjättemaksulla rahoitettava öljyjätehuolto (siirtomääräraha 3 v)	1 000 000
66. Kansainvälisen yhteistyön jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (siirtomääräraha 2 v)	1 440 000
70. Alusinvestoinnit (siirtomääräraha 3 v)	1 450 000
20. Yhdyskunnat, rakentaminen ja asuminen	5 793 000
01. Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	4 943 000
60. Siirto valtion asuntorahastoon	—
64. Avustukset rakennusperinnön hoitoon (siirtomääräraha 3 v)	850 000

Pääluokka 36

36. VALTIONVELAN KOROT	1 766 100 000
01. Valtionvelan korko	1 729 000 000
90. Valtionvelan korko (arviomääräraha)	1 729 000 000
09. Muut menot valtionvelasta	37 100 000
20. Palkkiot ja muut menot valtionvelasta (arviomääräraha)	37 100 000

Määrärahojen kokonaismäärä:**53 705 161 000**

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

YLEISET MÄÄRÄYKSET

Brutto- ja nettobudjetointi

Valtion talousarviossa noudatetaan pääsääntönä bruttobudjetointia. Nettobudjetointi on talousarviosta annetussa laissa tarkoin rajoitettu poikkeus pääsäännöstä.

Talousarviossa voidaan nettobudjetoida

- 1) uudet valtionlainat, valtionlainoista saatavat emissiovoitot ja pääomavoitot ja valtionlainojen pääomaa suojaavista johdannaisista kertyvät tulot sekä valtionvelan kuoletukset, valtionlainoihin liittyvät pääomatappiot ja emissiotappiot ja valtionlainojen pääomaa suojaavista johdannaisista aiheutuvat menot;
- 2) valtionlainoista saatavat korkotulot ja valtionlainojen koronmaksua suojaavista johdannaisista kertyvät tulot sekä valtionlainoista aiheutuvat korkomenot ja valtionlainojen koronmaksua suojaavista johdannaisista aiheutuvat menot;
- 3) viraston tai laitoksen toiminnasta kertyvät tulot ja siitä aiheutuvat menot;
- 4) osakkeiden myynnistä kertyvät tulot sekä myyntiin liittyvät myyntipalkkiot ja valtion ostajan puolesta vastattavaksi ottamat maksuvelvoitteet;
- 5) eläkelaitokselle lain nojalla maksettava maksuvalmiussuoritus ja suorituksen palautus valtiolle;
- 6) lakiin perustuva valtionapu kunnalle ja kunnan maksettavaksi valtiolle valtionapujärjestelmän määräytymisperusteiden mukaan tuleva määrä.

Viraston tai laitoksen toiminnasta kertyvinä tuloina voidaan nettobudjetoida seuraavat tulot vähentämällä ne asianomaiselta toimintamenomomentilta, vaikka sille ei olisi momentin perusteissa merkitty myönnetyn nettomäärärahaa:

- 1) toimintamenomomentin vakiosisällön kuvauksessa mainitut virastolle työnantajana maksetut, mutta työntekijälle myönnetty sairausvakuutuksen mukaiset sairaus- ja äitiyspäivärahat, työkyvyttömyyseläke ja kuntoutusraha silloin, kun virasto maksaa työntekijälle palkan sairaus- ja äitiysloman ajalta tahi työkyvyttömyyseläkeajalta tai kuntoutusrahakaudelta sekä saadut korvaukset työterveydenhuollon kustannuksiin;
- 2) viraston tai laitoksen saamat vakuutus- ja vahingonkorvaukset;
- 3) viraston tai laitoksen saamat korvaukset työpaikkaruokaloiden käytöstä;
- 4) viraston tai laitoksen saamat tulot sen toimitilojen satunnaisesta luovuttamisesta ulkopuolisille yksittäisiä tilaisuuksia varten;
- 5) virastolle tai laitokselle maksetut korvaukset korkeakouluharjoittelijoista ja siviilipalvelusvelvollisista;
- 6) myyntituotot sellaisesta irtaimesta käyttöomaisuudesta, jonka hankinta rahoitetaan toimintamenomäärärahasta. Kiinteän omaisuuden, finanssisijoitusten (esim. osakkeet ym. arvopaperit) ja

erillismomenteilta rahoitettavan irtaimen käyttöomaisuuden myyntituottoja ei saa kuitenkaan nettouttaa toimintamenomäärärahan kanssa.

Jos viraston tai laitoksen toimintamenomomentille on momentin perusteluissa merkitty myönnetyn nettomäärärahaa, tai jos viraston tai laitoksen toiminnasta kertyvien tulojen ja siitä aiheutuviin menojen erotus on otettu nettomääräisenä tuloarviona tulomomentille, kuuluvat nettobudjetoinnin piiriin kaikki viraston tai laitoksen toiminnasta kertyvät tulot ja siitä aiheutuvat, toimintamenomomentin vakiosisällön kuvauksen ja momentin perusteluiden päätösosan mukaiset menot. Nettobudjetoitavia tuloja ja menoja ovat tällöin muun muassa:

- 1) valtion maksuperustelain (150/1992) tai vastaavien erityislakien mukaista maksullista toimintaa harjoittavan viraston toiminnasta tai toiminnan osasta kertyvät tulot ja siitä aiheutuvat menot;
- 2) viraston tai laitoksen vastuulla toteutettavasta tutkimus- tms. yhteishankkeesta tai yhteisestä toiminnasta tuloina saatavat muiden osapuolten maksusuudet ja hankkeesta tai toiminnasta aiheutuvat menot;
- 3) viraston tai laitoksen toimintaan liittyvät EU:lta saatavat tulot ja näihin tuloihin liittyvät menot;
- 4) viraston tai laitoksen lahjoituksena ja testamentilla saamat varat sekä sponsoreilta saatavat tulot silloin, kun virastolla tai laitoksella on oikeus ottaa ne vastaan eikä kysymys ole viraston tai laitoksen tavanomaiseen toimintaan ja talouteen nähden epätavallisen suurista määristä; ja
- 5) valtion sisäiset palvelumaksut (esimerkiksi maksut palvelukeskuksille).

Jos viraston tai laitoksen toiminnasta kertyvistä tuloista vain osa on budjetoitu toimintamenomomentille, jolle on momentin perusteluiden päätösosassa merkitty myönnetyn nettomäärärahaa, on asianomaisen momentin perusteluiden päätösosassa lisäksi yksilöity, mitkä tulot momentille on nettoutettu tai mitä tuloja ei ole momentille nettoutettu. Vastaavasti, jos nettobudjetoitu tulomomentti sisältää vain osan viraston tai laitoksen toiminnasta aiheutuvista menoista, on asianomaisen tulomomentin perusteluiden päätösosassa yksilöity, mitkä menot momentille on nettoutettu taikka mitä menoja ei sille ole nettoutettu.

Nettobudjetoitavia tuloja eivät ole verot, veronluonteiset maksut tai sakkomaksut. Nettobudjetoinnin kohteena eivät voi olla siirtomenot tai niiden palautukset lukuun ottamatta lain nojalla maksettavaa maksuvalmiussuoritusta eläkelaitokselle ja suorituksen palautusta sekä lakiin perustuvaa valtionapua kunnalle ja kunnan maksettavaksi valtiolle valtionapujärjestelmän määräytymisperusteiden mukaan tulevaa määrää. Nettobudjetoinnin kohteena eivät myöskään voi olla sijoitusmenot tai omaisuuden myyntitulot lukuun ottamatta osakkeiden myyntiä taikka viraston tai laitoksen toimintaan tarkoitetun irtaimen omaisuuden hankintaa tai irtaimen omaisuuden myyntiä.

Nettobudjetoidun toimintamenomomentin menojen vakiosisältöön kuuluvat jäljempänä ilmenevät toimintamenomomenttien vakiosisällön mukaiset menot.

Nettoutetusta toiminnasta kertyviä tuloja saa käyttää tästä toiminnasta aiheutuviin menoihin ilman, että siitä on mainintaa luku- tai momenttiperusteluissa.

Menomomentteja koskevat yleiset määräykset

Menot on jaettu talousarviossa momenteiksi tehtävän tai menojen laadun mukaan.

Tehtävän mukaan budjetoituja määrärahoja ovat jäljempänä käsiteltävät virastojen toimintameno- määrärahat sekä erät kulutusmenoihin luettavat projektiluonteiset määrärahat. Tehtävän mukaan budjetoitua määrärahaa saa käyttää kaikkiin kyseisestä tehtävästä säännönmukaisesti aiheutuviin menoihin, ellei talousarviosta muuta johdu.

Pääjaotteluna on seuraava menojen laadun mukainen pääryhmitys (suluissa vastaavat momenttien numerotunnukset):

- 1) kulutusmenot (01—29): menot, joiden välittömänä vastikkeena valtio saa varainhoitovuonna käytettäviä tuotannon tekijöitä, kuten työpanosta, tavaroita ja palveluksia,
- 2) siirtomenot (30—69): menot, joista valtio ei saa välitöntä vastiketta,
- 3) sijoitusmenot (70—89): menot, joiden välittömänä vastikkeena valtio saa pitkävaikutteisia tuotannon tekijöitä tai rahoitusvaateita, joista valtio saa tuloa tai muuta hyötyä useana varainhoitovuonna, ja
- 4) muut menot (90—99): edellä mainittuihin pääryhmiin kuulumattomat menot, kuten valtionvelan hoitomenot.

Momentin määrärahaa saa käyttää ainoastaan momentin numerotunnuksen osoittaman menoryhmän menoihin. Siten kulutusmenoihin tarkoitettua määrärahaa ei saa käyttää siirtomenoihin eikä siirtomenoihin tarkoitettua määrärahaa kulutusmenoihin, ellei momentin perusteluissa ole määrätty toisin.

Momentilla yksilöityyn käyttötarkoitukseen ei saa käyttää muuta käyttötarkoitukseltaan yleisempää määrärahaa (esim. toimintameno momentin määrärahaa), vaikka kyseisen yleisemmän määrärahan perusteluissa mainittua yksilöityä käyttötarkoitusta ei olisi suljettu pois. Tästä voidaan poiketa, jos momentin perusteluissa on asiaa koskeva maininta.

Määrärahat henkilöstön palkkaamiseen on budjetoitu pääsääntöisesti toimintameno momenteille (01—14). Muun momentin määrärahaa saadaan käyttää henkilöstön palkkaamiseen virastoihin ja laitoksiin vain, jos palkkauksesta ja momentin määrärahalla palkattavien henkilöiden enimmäismäärästä ilmaistuna henkilötyövuosina on maininta momentin perustelujen päätösosassa. Milloin määrärahaa saa käyttää palkkoihin tai palkkioihin, sitä käytetään myös näihin liittyviin sosiaaliturva- ja eläkemaksuihin ja muihin henkilösivumenoihin. Määrärahaan, jota käytetään palkkoihin, voidaan nettobudjetoida palkkoihin liittyvät virastolle työnantajana maksetut, mutta työntekijälle myönnetty sairausvakuutuksen mukaiset sairaus- ja äitiyspäivärahat, työkyvyttömyyseläke ja kuntoutusraha silloin, kun virasto maksaa työntekijälle palkan sairaus- ja äitiysloman ajalta tahi työkyvyttömyyseläkeajalta tai kuntoutusrahakaudelta.

Menojen ja tulojen kohdentaminen varainhoitovuoteen kuuluviksi

Määrärahaa saa käyttää vain momentille sovellettavan kohdentamisperusteen mukaan varainhoitovuoteen kohdentuviin menoihin.

Jos asianomaisen momentin perusteluiden päätösosassa ei ole toisin mainittu, on määrärahat ja tuloarviot kohdennettu talousarviossa varainhoitovuoteen kuuluviksi valtion talousarviosta annetun asetuksen 5 a ja 5 b §:ssä säädetyillä perusteilla.

Vakiosisältöiset menomomentit

Toimintamenomomenteille ja momenteille 29, 70, 74—75, 76 ja 77—79 on määritelty sellaisia vakiosisältöisiä käyttötarkoituksia, joihin ao. momenteille budjetoituja määrärahoja saa käyttää ilman, että siitä on maininta ao. momentin perusteluissa. Toimintamenomomentin vakiosisältöä sovelletaan myös silloin, kun toimintamenot on nettobudjetoinnin johdosta budjetoitu osittain tai kokonaan tulopuolelle osaksi nettotuloarviota.

Määrärahoja käytettäessä momenttien perustelut ovat vakiosisältömääritykseen nähden ensisijaisessa asemassa. Siten momentin perusteluissa voidaan poiketa vakiosisällöstä joko sulkemalla osa vakiokäyttötarkoituksista pois tai täydentämällä niitä muilla käyttötarkoituksilla. Vakiosisältöisten käyttötarkoitusten täydentäminen ilmaistaan ”myös”-sanalla.

Toimintamenomäärärahat

Viraston toiminnasta aiheutuvat menot budjetoidaan yhtenä määrärahana menomomenteille 01—14. Toimintamenomäärärahaa saa käyttää viraston tai laitoksen laissa tai asetuksessa säädettyjen tehtävien hoidosta aiheutuviin palkkausmenoihin ja muihin kulutusmenoihin, koneiden ja kaluston sekä muun aineellisen tai aineettoman käyttöomaisuuden hankintamenoihin sekä muihin viraston toiminnasta välittömästi aiheutuneisiin menoihin, kuten leasingkorkoihin ym. korkomenoihin ja vahingonkorvauksiin.

Virastot ja laitokset voivat ilman niille talousarvion yhteydessä erikseen myönnettyä valtuutta tehdä lakisääteisten velvoitteidensa täyttämiseksi välttämättä tarvittavia, ehdoiltaan ja laajuudeltaan viraston tai laitoksen talouteen ja toimintaan nähden tavanomaisia sopimuksia ja sitoumuksia, joista voi aiheutua menoja myös tulevana varainhoitovuosina. Tällaiset sopimukset ja sitoumukset voivat koskea kulutusmenon luonteisia eriä, esimerkiksi vuokria ja tarvehankintoja.

Toimintamenomäärärahaa saa käyttää myös vähäisten, viraston tai laitoksen tavanomaiseen jatkuvaan toimintaan liittyvien ennakkomaksujen maksamiseen.

Erillisinä menojen laadun mukaisina määrärahoina on budjetoitu siirtomenot, talonrakennus- ja maa- ja vesirakennusinvestointimenot ja osakkeiden ja osuuksien hankinta- ja lainananto- ym. finanssisijoitusmenot sekä eräät poikkeuksellisen suuret kalustoinvestoinnit. Näihin ei siten saa käyttää toimintamenomäärärahaa, ellei määrärahan perusteluissa ole toisin määrätty.

Ellei tarkoitukseen ole osoitettu muuta määrärahaa, kuten rakennerahasto-ohjelmien määrärahaa, toimintamenomäärärahaa saa käyttää viraston toimialaan kuuluvien, EU:n hyväksymien ja osarahoittamien hankkeiden rahoittamiseen sekä ao. hankkeiden tarjouksiin osallistumisen edellyttämään rahoitukseen.

Toimintamenomomentille nettobudjetoidaan virastolle työnantajana maksetut, mutta työntekijälle myönnetyt sairausvakuutuksen mukaiset sairaus- ja äitiyspäivärahat, työkyvyttömyyseläke ja kuntoutusraha silloin, kun virasto maksaa työntekijälle palkan sairaus- ja äitiysloman ajalta tahi työkyvyttömyyseläkeajalta tai kuntoutusrahakaudelta sekä saadut korvaukset työterveydenhuollon kustannuksiin. Lisäksi toimintamenomomentille nettobudjetoidaan viraston saamat kohdassa ”Brutto- ja nettobudjetointi” tarkoitetut irtaimen käyttöomaisuuden myyntituotot, korvaukset työpaikkaruokaloiden käytöstä ja viraston saamat vakuutus- ja vahingonkorvaukset, viraston saamat tulot sen toimitilojen satunnaisesta luovuttamisesta ulkopuolisille yksittäisiä tilaisuuksia varten sekä virastolle maksetut korvaukset korkeakouluharjoittelijoista ja siviilipalvelusvelvollisista.

Lisäksi toimintamenomomentin määrärahaa saa käyttää maksullisen toiminnan menoihin, mikäli viraston tai laitoksen maksullista toimintaa ei ole budjetoitu omaksi momentikseen.

Menojen laadun mukaiset momentit

Kulutusmenot (01—29)

Kulutusmenoja ovat menot, joiden välittömänä vastikkeena valtio saa varainhoitovuonna käytettäviä tuotannontekijöitä. Kulutusmenoihin luetaan valtion palveluksessa olevan henkilöstön palkkaukset, muut palkkiot, sosiaaliturvamaksut, eläkemaksut, tavaroiden ja palvelusten ostomenot, puolustusmateriaalin sekä arvoltaan vähäisten tai taloudelliselta pitoajaltaan lyhytikäisten koneiden, laitteiden ja kaluston hankintamenot sekä muut sellaiset valtion toiminnasta johtuvat tai toimintaan liittyvät menot, mikäli niitä ei ole luettava siirto- tai sijoitusmenoihin.

Kulutusmenoihin luetaan myös EU-ohjelmien vaatima tekninen apu.

Valtion henkilöstön palkkauksiin saa käyttää kulutusmenomomentteja seuraavasti:

a) toimintamenomomentteja (numerotunnus 01—14) ja

b) muita kulutusmenomomentteja työsopimussuhteisen henkilöstön ja valtion virkamieslain (750/1994) 9 §:n 1 momentissa tarkoitettujen määräaikaiseen virkasuhteeseen nimitettyjen virkamiesten palkkauksiin, jos momentin vakiokäyttötarkoituksessa tai päätösosassa on niin määrätty sekä

c) valtion virkamieslain mukaan valtioneuvoston käytettäväksi asetetun virkamiehen palkkaukseen kyseessä olevan hallinnonalan ministeriön toimintamenomomenttia.

Virkaan nimitettyjen virkamiesten palkkauksia ei saa maksaa muilta kuin toimintamenomomenteilta.

15—17. Eläkkeet

Momenteille on merkitty lakiin, asetukseen tai valtiota sitovaan sopimukseen perustuvat tai perusteluissa erikseen määritellyt vakinaiset eläkkeet, perhe-eläkkeet, ylimääräiset eläkkeet sekä eräät lähinnä eläkkeen luonteiset avustukset.

18—19. Puolustusmateriaalin hankkiminen

Momenteille on merkitty puolustusmateriaalin hankkimisesta aiheutuvat menot. Lisäksi momentille voidaan vähennyksenä merkitä viraston saamat puolustusmateriaalihankintoihin liittyvät vakuutus- ja vahingonkorvaukset sekä sopimussakot, vaikka tästä ei olisi mainintaa momentin perusteluissa.

29. Arvonlisäveromenot

Määrärahaa saa käyttää pääluokassa 21 eduskunta ja pääluokassa 22 tasavallan presidentti tavaroiden ja palveluiden ostoihin sisältyvien arvonlisäverojen maksamiseen sekä muissa pääluokissa valtioneuvoston ja ministeriöiden hallinnonalojen muiden kuin erikseen arvonlisäverovelvollisten virastojen ja laitosten tavaroiden ja palveluiden ostoihin sisältyvien arvonlisäverojen maksamiseen.

Jos menoa, johon liittyvä arvonlisävero maksetaan hallinnonalan arvonlisäveromenomäärärahasta, vastaan saadaan tuloa (kuten maksullinen toiminta, EU- ja muu yhteisrahoitus), tulon arvonlisäveromenoa vastaava osuus tuloutetaan momentille 12.39.10 Muut sekalaiset tulot. Valtion viraston tai laitoksen arvonlisäverollisten suoritteiden myynnistä arvonlisäverolain mukaan suoritettava vero tuloutetaan kuitenkin momentille 11.04.01 Arvonlisävero.

Valtion kulutus- ja investointimenot (momentit 01—28 ja 70—79) on budjetoitu ilman arvonlisäveroa. Muille kuin erikseen verovelvollisille valtion virastoille ja laitoksille myönnetään määrärahat verottomin hinnoin.

Siirtomenot (30—69)

Siirtomenoihin luetaan kunnille, muille julkisille yhteisöille, elinkeinoelämälle, kotitalouksille ja yleishyödyllisille yhteisöille maksettavat valtionavut ja valtion välityksellä tapahtuvat varainsiirrot sekä vastikkeetta tapahtuvat varainsiirrot talousarvion ulkopuolella oleviin valtion rahastoihin, kansaneläkelaitokselle ja ulkomaille. Valtio ei saa siirtomenoista välitöntä tai suoranaista aineellista vastiketta, kuten rahaa, tavaraa tai palvelusta siirron saajalta. Välillisesti siirtomenot edistävät valtion tehtävien toteuttamista. Siirtomenomomenteilta maksettavat kulutus- ja investointimenot budjetoidaan arvonlisäverollisina.

Siirtomenot on yleensä luokiteltu saajan mukaan. Valtionavut rakennustoimintaan sekä koneiden ja kaluston hankintaan on pyritty merkitsemään eri momenteille kuin kulutukseen tai muihin käyttötarkoituksiin menevät valtionavut. Mikäli määräraha koskee useaa siirronsaajaryhmää, on esitetty jaottelu saajaryhmittäin tarvittaessa edelleen jaoteltuna käyttötalouteen ja pääomatalouteen tarkoitettuihin siirtoihin.

Momenteille 30—69 on budjetoitu korvaukset liiketoimintaa harjoittaville yksiköille niiden yleisen edun vuoksi suorittamista tehtävistä, milloin etu koituu muille kuin valtiolle.

Lakisääteisesti määräytyvät ja harkinnanvaraiset siirtomenot on pyritty merkitsemään eri momenteille.

30—39. Valtionavut kunnille ja kuntayhtymille ym.

Momenteille on merkitty kunnille ja kuntayhtymille sekä Ahvenanmaan maakunnalle suoritettavat valtionavut.

40—49. Valtionavut elinkeinoelämälle

Momenteille on merkitty elinkeinoelämän edistämiseksi tarkoitetut valtionavut yrityksille ja yksityisille elinkeinonharjoittajille sekä yrittäjien ja elinkeinonharjoittajien yms. etuja edistävälle keskusjärjestöille, yhdistyksille ym.

50—59. Valtionavut kotitalouksille ja yleishyödyllisille yhteisöille

Momenteille on merkitty siirrot kotitalouksille (yksityisille kuluttajille) sekä valtionavut yleishyödyllisille järjestöille, laitoksille, yhdistyksille, seuroille jne. Tällaisia ovat esimerkiksi urheilujärjestöt, yksityiset oppilaitokset, yksityiset sairaalat ja sellaiset yksityiset tutkimuslaitokset, jotka eivät välittömästi palvele liike- tai elinkeinoelämää.

60. Siirrot talousarvion ulkopuolisiin valtion rahastoihin ja kansaneläkelaitokselle

Momentille on merkitty siirrot talousarvion ulkopuolisiin valtion rahastoihin sekä siirrot kansaneläkelaitokselle.

61—65. EU:n rakennerahasto-osuudet, muiden EU:n rahastojen rahoitusosuudet, vastaavat valtion rahoitusosuudet ja muut siirrot kotimaahan

Momenteille on merkitty sellaiset erittelemättömät siirrot, joiden jakamista kuntien, elinkeinoelämän ja kotitaloussektorin kesken ei ole voitu edeltäkäsien suorittaa. EU:n osallistuminen rakennerahasto-ohjelmiin sekä vastaava valtion rahoitus on merkitty momentille 32.50.64.

66—69. Siirrot EU:lle ja ulkomaille

Momenteille on merkitty sellaiset ulkomaille siirrettävät varat, joista ei saada välitöntä vastiketta tai joiden vastike on vähäinen suhteessa menon suuruuteen. Tällaisia ovat esim. kehitysyhteistyötoiminnan puitteissa myönnettävät avustukset sekä kansainvälisten yhteisöjen jäsenmaksut ja muut sellaiset avustusluonteiset jäsenmaksut, jotka ao. yhteisöt käyttävät toimintansa rahoitukseen tai välittävät edelleen avustuksina kolmansille tahoille.

Sijoitusmenot (70—89)

Sijoitusmenoihin luetaan muut kuin puolustusmateriaalin ja arvoltaan vähäisten tai taloudelliselta pitoajaltaan lyhytikäisten koneiden, laitteiden ja kaluston hankintamenot, talonrakennusten sekä maa- ja vesirakenteiden rakentamismenot, arvopapereiden, maa-alueiden ja rakennusten hankintamenot sekä lainananto.

Reaalisijoitukset (70—79)

Reaalisijoituksiin luetaan sellaiset valtion käyttöomaisuuden hankinnat, jotka täyttävät jäljempänä eri vakiomomenttiryhmien kohdalla esitetyt tunnusmerkit. Koneiden, laitteiden ja kaluston hankintamenot on merkitty momenteille 70—73. Talonrakennukset on merkitty momenteille 74—75 ja muut rakennustyöt momenteille 77—79. Maa-alueiden, rakennusten ja kiinteistöjen ostomenot on merkitty momentille 76.

70—73. Kaluston hankinta

Mikäli viraston tai laitoksen toimintamenot on budjetoitu toimintamenomomentille (01—14), on tälle yleensä sisällytetty myös määrärahat kaluston ja aineettoman käyttöomaisuuden hankintaan.

Poikkeustapauksissa (hankinnan suuruus, kertaluonteisuus, valtuuden käyttö, poikkeuksellinen hankintamenettely) voidaan momentilla erikseen määriteltävän kaluston hankintamenot budjetoida momentille 70 (Kaluston hankinta), jonka määrärahaa saa käyttää mainitunlaisten, viraston tai laitoksen (tai nimetyn hallinnonalan) toiminnan edellyttämien koneiden, laitteiden ja kaluston hankintamenoihin.

74—75. Talonrakennukset

Momenteille on merkitty ja niiden määrärahoja saa käyttää niiden perusteluiden mukaisista valtion uudisrakennustöistä ja rakennusten perusparannustöistä aiheutuviin tarpeellisiin muun kuin vakinaisesti virkaan nimitetyn henkilöstön palkkausmenoihin ja muihin rakentamismenoihin. Perusparannuksiksi katsotaan sellaiset muutos- tai korjaustyöt, joiden johdosta rakennuksen arvo li-

sääntyy oleellisesti. Määrärahoja saa käyttää myös rakennusten turva- ja muista teknisistä järjestelmistä aiheutuviin menoihin. Momenttien määrärahoja saa käyttää myös uudisrakennustöiden ja perusparannustöiden suunnittelusta ja siihen liittyvien konsulttipalvelujen ostoista aiheutuviin menoihin, lukuun ottamatta sitä hankkeittain erittelemätöntä suunnittelutyötä, jota vastaavat palkkausmenot on merkitty toimintamenomomentille.

Momenteilla yksilöityjen hankkeiden kustannusarviot vastaavat rakennuskustannusindeksin pistelukua, joka ilmoitetaan kehyspäättöksen yhteydessä. Jos hankkeesta on tehty urakkasopimus, kustannusarvio perustuu sopimukseen. Kustannusarviot eivät sisällä arvonlisäveroa.

76. Maa-alueet, rakennukset ja kiinteistöt

Momentille on merkitty maa-alueiden, rakennusten ja kiinteistöjen ostomenot.

77—79. Maa- ja vesirakennukset

Momenteille on merkitty ja niiden määrärahoja saa käyttää niiden perusteluiden mukaisten muiden valtion rakennustöistä kuin talonrakennuksista aiheutuviin muun kuin vakinaisesti virkaan nimitetyn henkilöstön palkkausmenoihin ja muihin menoihin. Tällaisia töitä voivat olla esim. maanteiden, rautateiden, satamien, kanavien ja siltojen rakentamis- ja peruskorjaustyöt, maankuivatustyöt, vesi- ja viemärijohtotyöt, koskien ja vesiväylien perkaamis-, uittoväylien rakentamis- sekä pengerrys- ja patoamistyöt. Momenttien määrärahoja saa käyttää myös mainitunlaisten rakennustöiden suunnittelusta ja siihen liittyvien konsulttipalvelujen ostoista aiheutuviin menoihin, lukuun ottamatta sitä hankkeittain erittelemätöntä suunnittelutyötä, jota vastaavat palkkausmenot on merkitty toimintamenomomentille.

Lainat ja muut finanssisijoitukset (80—89)

80—86. Valtion varoista myönnettävät lainat

Momenteille on merkitty valtion varoista myönnettävät lainat.

87—89. Muut finanssisijoitukset

Momenteille on merkitty osakkeiden ja muiden arvopapereiden ostomenot sekä oman pääoman ehtoiset sijoitukset osakeyhtiöihin ym. finanssisijoitukset.

Muut menot (90—99)

Muihin menoihin luetaan valtionvelan korot sekä muut kulutus-, siirto- ja sijoitusmenoihin kuulumattomat menot.

90—92. Valtionvelan korot

Momenteille on merkitty valtionvelan korot.

93—94. Valtionvelan nettokuoletukset ja velanhallinta

Momenteille on merkitty valtionvelan nettokuoletukset, pääomatappiot ja emissiotappiot nettotettuina.

95—99. Muut ja erittelemättömät menot

Momenteille on merkitty edellä luokittelemattomat menot, kuten alijäämän kattamiseen tarkoitetut menot.

TULOARVIOT

Osasto 11

VEROT JA VERONLUONTEISET TULOT

Selvitysosa: Valtion verotulojen arvioidaan kasvavan noin 2 % vuonna 2015, eli noin 0,8 mrd. euroa vuodelle 2014 budjetoituun (talousarvio ml. lisätalousarvio) verrattuna. Verokertymien kasvu pohjautuu veropohjien kasvuun sekä uusiin veroperustemuutoksiin. Keskeisimpien veropohjaerien kasvuennusteet on esitetty tuloarviomomenttien selvitysosissa.

Hallituksen veropolitiikka ja keskeiset veroperustemuutokset

Pääministeri Stubbin hallituksen veropolitiikka perustuu pääministeri Kataisen hallituksen veropolitiittiseen linjaan. Hallituksen veropolitiikan tavoitteena on turvata hyvinvointipalveluiden rahoituksen kestävyys, tukea talouskasvua ja työllisyyttä, huolehtia yhteiskunnallisesta oikeudenmukaisuudesta sekä ohjata tuotantoa ja kulutusta ympäristön kannalta kestävämpään suuntaan. Julkisen talouden heikko lähtötilanne - hidas talouskasvu, kasvava työttömyys, euroalueen talousongelmat sekä väestön ikääntyminen - asettaa suuria haasteita talouspolitiikalle. Julkisen talouden suunnitelman mukaisesti hallitus toteuttaa v. 2015 julkisen talouden tasapainoa vahvistavia veropoliittisia toimenpiteitä, jotka edelleen siirtävät verotuksen painopistettä talouskasvun kannalta haitallisemmasta työn ja yrittämisen verotuksesta kohti ympäristö- ja terveystaloudellista verotusta. Verotuksen oikeudenmukaisuutta hallitus tukee keventämällä pienituloisten verotusta, alentamalla progressiivisen tuloveroasteikon määräaikaisen ylimmän tuloluokan euromääräistä alarajaa ja lisäämällä pääomatuloverotuksen progressiota. Lisäksi verotukia karsitaan veropohjien vahvistamiseksi ja määräaikaista tutkimus- ja kehittämistoiminnan verokannustinta sekä teollisuuden tuotannollisten investointien korotettua poisto-oikeutta ei enää sovelleta vuonna 2015 aiemmin päätetyn mukaisesti. Vuonna 2015 toteutettavien verotoimenpiteiden nettovaikutuksen arvioidaan lisäävän valtion verotuloja noin 301 milj. euroa vuositasona.

Vuonna 2015 voimaan tulevat veropoliittiset sopeutustoimenpiteet koostuvat pääosin valmisteverotuksessa tehtävistä veronkorotuksista. Tupakkaveron, makeisveron sekä energiaverojen korotusten arvioidaan lisäävän valtion verotuloja yhteensä 372 milj. euroa. Ajoneuvoveroa korotetaan 180 milj. euroa.

Lisäverotuloja valtio saa myös verotuksen oikeudenmukaisuutta edistämään pyrkivistä ja veropohjaa laajentavista toimenpiteistä. Verotuksen oikeudenmukaisuuden edistämiseksi pääomatuloverotuksen ylempää veroprosenttia korotetaan 32 prosentista 33 prosenttiin ja pääomatuloverotuksen progressiorajaa alennetaan 40 000 eurosta 30 000 euroon. Tämän lisäksi progressiivisen tuloveroasteikon määräaikaisen ylimmän tuloluokan alarajaa alennetaan 100 000 eurosta 90 000 euroon ja tuloluokan voimassaoloaikaa jatketaan vuoden 2018 loppuun saakka. Perintö- ja lahjaveroasteikkojen veroprosentteja korotetaan 1 prosenttiyksiköllä vuonna 2015.

Veropohjaa laajennetaan rajoittamalla asuntolainan korkomenojen vähennyskelpoisuutta ansio- ja pääomatuloverotuksessa 5 prosenttiyksiköllä jo aiemmin päätetyn 5 prosenttiyksikön lisäksi sekä supistamalla työmatkavähennystä sen omavastuuosuutta korottamalla. Lisäksi aiemmin päätetyn opintovelan korkovähennyksen poistaminen lisää ansio- ja pääomatuloveroja. Veropohjaa laajennetaan myös yrityksille suunnattuja verotukia poistamalla ja rajoittamalla. Elokuvatuottajien tuotantotuen verovapauden poistaminen lisää yhteisöveron tuottoa ja kaivostoiminnan poistaminen alemman sähköverokannan piiristä energiaverojen tuottoa. Taksien autoverotuen poistaminen ja muuttoautojen verotuen poistaminen lisäävät autoverosta kertyviä verotuloja. Aiemmin päätetyn mukaisesti maakaasun verotuki poistetaan.

Verotuksen oikeudenmukaisuutta edistävien ja veropohjaa laajentavien toimenpiteiden arvioidaan lisäävän valtion verotuloja 230 milj. euroa. Jäteveron korotuksen arvioidaan lisäävän valtion verotuloja 5 milj. euroa.

Verotuloja puolestaan vähentää työn tarjonnan kannustimia lisäävän työtulovähennyksen korottaminen pieni- ja keskituloisilla. Valtion verotulojen arvioidaan alenevan sen johdosta 13 milj. euroa. Tämän lisäksi aiemmin päätetty, vuodelle 2015 ajoitettu turpeen 8 milj. euron veronkorotus jätetään tekemättä.

Pääministeri Stubbin hallitus päätti hallitusohjelmassaan kesäkuussa 2014 verotoimenpiteistä, jotka tulevat voimaan vuonna 2015. Pieni- ja keskituloisten lapsiperheiden tukemiseksi hallitus ottaa käyttöön lapsiperhevähennyksen. Yritysten edustuskulut palautetaan osittain vähennyskelpoisiksi elinkeinotulon verotuksessa. Näiden toimenpiteiden arvioidaan vähentävän valtion verotuloja yhteensä noin 65 milj. euroa. Lisäksi eläkeläisten ostovoiman tukemiseksi kunnallisverotuksen eläketulovähennystä korotetaan.

Stubbin hallitus teki ohjelmassaan myös joitain muutoksia Kataisen hallituksen tekemiin veropäätöksiin. Kotimaisen kysynnän, ostovoiman, työllisyyden ja suhdannetilanteen helpottamiseksi ansiotuloverotukseen tehdään inflaatiota vastaavat tarkistukset kolmen alimman tuloluokan osalta vuonna 2015 ja julkisen talouden suunnitelmassa kaavailtu inflatio- ja ansiotasotarkistusten tekemättä jättäminen siirretään vuodelle 2016. Tämän lisäksi vuoden 2014 alusta voimaantullut voimalaitosvero perutaan.

Uutena päätöksenä pankkivero korvataan luottolaitosten vakausmaksulla vuoden 2015 alussa. Vakausmaksu säädetään pankkiverosta poiketen vähennyskelpoiseksi menoeräksi elinkeinotulon verotuksessa, minkä takia sen käyttöönoton arvioidaan alentavan yhteisöveron tuottoa n. 10 milj. euroa vuositasolla vuonna 2015. Arvio on alustava ja tulee tarkentumaan, kun vakausmaksun tarkemmat perusteet ja jakautuminen erilaisille luottolaitoksille on tiedossa.

Veroperustemuutoksista kuntien tuloihin aiheutuvat muutokset kompensoidaan täysimääräisesti. Ansiotuloverotuksen kuntien verotuloja vähentävät muutokset kompensoidaan valtionosuusjärjestelmän kautta. Kuntien ja seurakuntien yhteisöverotuloja alentavat muutokset kompensoidaan korottamalla näiden veronsaajien osuutta yhteisöveron tuotosta ja alentamalla valtion osuutta vastaavasti. Aiemmin päätetyn mukaisesti kuntien yhteisövero-osuus maksetaan 5 prosenttiyksiköllä korotettuna ja seurakuntien yhteisövero-osuus 0,4 prosenttiyksiköllä korotettuna vuosina 2012—2015. Lisäksi uutena päätöksenä kunnille siirrettävästä työmarkkinatuen rahoitusvastuusta kompensoidaan kunnille 75 milj. euroa kuntien yhteisövero-osuutta korottamalla ja alentamalla valtion jako-osuutta vastaavasti.

Veroperustemuutosten laskennallinen vaikutus valtion verotuottoon vuonna 2015 vuositasolla (milj. euroa)

	vaikutus vuositasolla
Ansio- ja pääomatuloverot¹⁾	
— ansiotuloverotuksen inflaatiotarkistus kolmeen alimpaan tuloluokkaan	-97
— pääomatuloverotuksen ylemmän veroprosentin korottaminen 33 prosenttiin ja progressiorajan alentaminen 30 000 euroon	37
— työmatkavähennyksen supistaminen	16
— asuntolainan korkovähennyksen rajoittaminen 10 prosenttiyksiköllä ²⁾	32
— opintovelan korkovähennyksen poistaminen ³⁾	8
— progressiivisen tuloveroasteikon väliaikaisen ylimmän tuloluokan alarajan alentaminen 90 000 euroon	10
— työtulovähennyksen korottaminen	-13
— lapsiperhevähennyksen käyttöönotto	-27
Yhteisövero	
— edustuskulujen säätäminen osittain vähennyskelpoisiksi verotuksessa	-38
— kuntien ja seurakuntien yhteisövero-osuuden korottaminen v. 2012—2015	-276
— työmarkkinatuen rahoitusvastuusiirron kompensoiminen kuntien jako-osuutta korottamalla	-75
— elokuvatuottajien tuotantotuen verovapauden poistaminen	4
— määräämisen tutkimus- ja kehittämistoiminnan verokannustimen päättyminen vuoden 2014 lopussa ⁴⁾	(155)
— määräämisen tuotannollisten investointien korotettujen poistojen päättyminen vuoden 2014 lopussa	(33)
— luottolaitosten vakaumusmaksun säätäminen vähennyskelpoiseksi elinkeinotulon verotuksessa ⁵⁾	-10
Pankkivero	
— pankkiveron peruminen vuoden 2015 alussa	-138
Voimalaitosvero	
— voimalaitosveron käyttöönoton peruminen ⁶⁾	-
Perintö- ja lahjavero	
— kaikkien perintö- ja lahjaverasteikkojen veroprosenttien korottaminen 1 prosenttiyksiköllä	40

Veroperustemuutosten laskennallinen vaikutus valtion verotuottoon vuonna 2015 vuositasolla (milj. euroa)

	vaikutus vuositasolla
Valmisteverot	
— tupakkaveron korotus	50
— sähköveron korotus	140
— fossiilisten lämmitys-, voimalaitos- ja työkonepolttoaineiden CO ₂ -veron korotus ⁷⁾	90
— liikennepolttoaineiden veron korotus	42
— kaivosteollisuuden poistaminen alemman sähköverokannan piiristä	20
— turpeen veronkorotuksen tekemättä jättäminen ⁸⁾	-
— maakaasun verotuen poistaminen ⁹⁾	32
— makeisveron korotus	50
Ajoneuvovero	
— ajoneuvoveron korotus ¹⁰⁾	180
Autovero	
— taksien autoverotuen poistaminen	19
— muuttoautojen verotuen poistaminen	12
Jätevero	
— jäteveron korotus ¹¹⁾	5
Yhteensä	301
— josta verotuottoa lisäävät	975
— josta verotuottoa vähentävät	-674

¹⁾ Kataisen hallitusohjelman mukaan ansiotuloveroperusteita tarkistetaan vuosittain siten, että työn verotus ei kiristy inflaation ja ansiotason nousun seurauksena. Vuoden 2014 julkisen talouden suunnitelmassa vuoden 2015 tarkistuksesta luopumisen arvioitiin lisäävän valtion verotuloja 110 milj. euroa vuositasolla. Stubbin hallituksen hallitusohjelman mukaisesti ansiotuloveroperusteiden tarkistamisesta luovutaan vasta vuonna 2016 ja vuonna 2015 tarkistus tehdään kolmeen alimpaan tuloluokkaan. Vuoden 2015 tarkistuksen arvioidaan tarkentuneen arvion mukaan vähentävän valtion verotuloja n. 97 milj. euroa vuositasolla.

²⁾ Asuntolainan korkovähennyksen rajoittamisesta 5 prosenttiyksiköllä vuonna 2015 päätettiin vuonna 2013. Vuoden 2014 julkisen talouden suunnitelmassa korkovähennystä päätettiin rajoittaa edelleen 5 prosenttiyksiköllä vuonna 2015.

³⁾ Opintovelan korkovähennyksen poistamisesta päätettiin vuonna 2013.

⁴⁾ Tutkimus- ja kehittämistoiminnan verokannustimen ja tuotannollisten investointien korotettujen poistojen vuoden 2014 lopussa päättymisen verotuottovaikutus on raportoitu sulkeissa, koska ne lisäävät verotuloja suhteessa vuodelta 2014 vuodelle 2015 periytyvään "perusuraan" eli tilanteeseen, jossa veroperustemuutoksia ei tehtäisi vuoden 2014 jälkeen. Taulukon verotuottovaikutukset edustavat siis sen valtion verotuottoihin kohdistuvan vaikutuksen poistumista, jonka kyseiset määräaikaiset verokannustimet olisivat aiheuttaneet, jos ne olisivat edelleen olleet voimassa v. 2015. Tällainen laskennallinen verotuottovaikutus vuodelle 2015 on tässä yhteydessä merkityksellinen sen takia, että määräaikaisen verokannustimen käyttöönoton lisäksi myös sen päättäminen on veroperustemuutos, jolla on vaikutus valtion verotuloihin ja rahoitusasemaan. Näiden kannustimien käyttöönoton ja päättymisen vaikutus valtion verotuloihin ja rahoitusasemaan on otettu huomioon arvioissa jo kyseisiä kannustimia käyttöönotettaessa ja niiden voimassaoloaikaa muutettaessa.

⁵⁾ Talletuspankeilta kerätty, vuosina 2013—2015 voimassa oleva pankkivero esitetään peruttavaksi vuoden 2015 osalta ja korvattavaksi vakaumaksulla vuoden 2015 alusta. Vakaumaksulla ei olisi suoraa vaikutusta valtion verotuloihin. Välillinen vaikutus valtion verotuloihin sillä kuitenkin olisi sitä kautta, että vakaumaksu säädetään pankkiverosta poiketen vähennyskelpoiseksi elinkeinotulon verotuksessa. Tämän takia vakaumaksun käyttöönotto vähentää yhteisöverotuottoja. Valtion verotuloja vähentävän vaikutuksen suuruudeksi vuositasolla arvioidaan alustavasti 10 milj. euroa v. 2015. Arvio tulee tarkentumaan, kun vakaumaksun tarkemmat perusteet ja vakaumaksun jakautuminen erilaisille luottoluokittajille ovat tiedossa.

⁶⁾ Koska voimalaitosverolla ei ole vielä ollut vaikutusta verotuloihin, vaikutusarviota ei esitetä tässä taulukossa.

⁷⁾ Veronkorotus kasvattaa energiaveroleikkurin kautta maksettavia määrärahoja n. 10 milj. euroa. Samassa yhteydessä kaivosteollisuus poistetaan energiaveroleikkurin piiristä, mikä pienentää menoja 6 milj. euroa.

- ⁸⁾ Päätöksellä perutaan vuonna 2011 tehty päätös vuodelle 2015 ajoittuvasta veronkorotuksesta (8 milj. euroa). Koska päätöksellä perutaan aiempi päätös, jolla ei ole ehtinyt olla vaikutusta valtion verotuloihin, vaikutusta ei esitetä tässä taulukossa.
- ⁹⁾ Muutoksesta päätetty vuonna 2010. Maakaasun verotuki poistetaan kaksivaiheisesti. Ensimmäinen verotuen pienentäminen (35 milj. euroa) tehtiin vuonna 2013.
- ¹⁰⁾ Ajoneuvoveron korotus (vuositasolla 180 milj. euroa) kertyy täysimääräisesti v. 2016
- ¹¹⁾ Hallituksen päätöksen mukaisesti jäteveron korotuksen tuotto jää valtiolle eikä sitä ohjata kunnille toisin kuin jäteveron tuotto muutoin.

Ehdotetut ja aikaisemmin päätetyt veroperustemuutokset lisäävät valtion verotuottoa vuositasolla yhteensä noin 301 milj. eurolla. Voimaantulovuonna monien perustemuutosten vaikutus jää pienemmäksi muun muassa verojen maksamiseen liittyvästä viiveestä johtuen.

Verotulojen kehitys

Verotuksen painopistettä on viime vuosina siirretty työn verottamisesta kulutuksen verotuksen puolelle eli ympäristö-, terveys- ja kulutusveroihin.

Valtion verotulot verolajeittain vuosina 2012—2015 (milj. euroa)

	2012 tilinpäätös	2013 tilinpäätös	2014 TA+I LTA+ II LTAE	2015 esitys
Tuloon ja varallisuuteen perustuvat verot	11 521	12 062	12 075	12 069
Liikevaihtoon perustuvat verot	16 619	17 298	17 510	17 850
Valmisteverot	6 448	6 573	6 722	7 163
Muut verot ja veronluonteiset tulot	2 733	2 807	2 936	2 962
Yhteensä	37 321	38 740	39 242	40 043

Verotuksen kokonaistasoon vaikuttavat valtion päätösten lisäksi kuntien veropäätökset ja sosiaalivakuutusmaksujen taso. Seuraavassa taulukossa on esitetty kansantaloudessa kertyvät verot yhteensä suhteessa bruttokansantuotteeseen (kokonaisveroaste) sekä sektoreittain että verolajeittain jaoteltuna.

Julkisyhteisöjen saamat verotulot sektoreittain ja verolajeittain, % BKT:sta

	2011	2012	2013	2014	2015
Sektoreittain:					
Verot ja sosiaalivakuutusmaksut yhteensä	42,1	42,9	44,0	44,4	44,3
Valtio	20,1	20,3	20,9	21,0	20,9
Kunnat	9,7	9,7	10,3	10,4	10,3
Soturahastot	12,2	12,8	12,9	13,1	13,1
Verolajeittain:					
Verot ja sosiaalivakuutusmaksut yhteensä	42,1	42,9	44,0	44,4	44,3
Välittömät verot	16,1	15,9	16,7	16,7	16,5
Tuotannon ja tuonnin verot	13,8	14,1	14,5	14,7	14,7
Sosiaalivakuutusmaksut	12,2	12,8	12,9	13,1	13,1

Verotuet

Verotuet ovat verolainsäädännössä tukemistarkoituksessa määritellyjä poikkeuksia verotuksen normaalista perusrakenteesta¹⁾. Verotukia on noin 180 kappaletta, joista kaikkien euromääristä arvoa ei pystytä laskemaan. Aineistopuutteista johtuen myös monet alla olevassa taulukossa esitetyt verotuet ovat suuruusluokka-arvioita. Verotukien kokonaismäärää arvioitaessa on otettava huomioon, että verotuen poistaminen ei välttämättä lisäisi verotuloja vastaavalla määrällä, koska osa tuista on päällekkäisiä, jolloin ne vaikuttavat toistensa suuruuteen ja koska tuet vaikuttavat myös hintoihin ja käyttäytymiseen. Kunkin verotuloarviomomentin selvitysosassa on esitetty merkittävimmät momentin tuottoa alentavat verotuet. Verotukien määräksi arvioidaan noin 24,5 mrd. euroa vuonna 2015. Valtion verotuottoihin tästä kohdistuu runsaat 16,2 mrd. euroa.

Verotuet 2013—2015 (milj. euroa)

	2013	2014	2015
Yleinen hallinto	15	15	15
Opetus, tiede ja kulttuuri	147	149	150
Sosiaaliturva	5 305	5 455	5 640
Terveysturva	349	356	361
Asuminen ja ympäristö	5 256	5 323	5 299
Maa- ja metsätalous	144	130	132
Liikenne	1 129	1 142	1 115
Teollisuus ja elinkeinot	6 360	6 337	6 521
Ei eriteltävissä ¹⁾	5 139	5 246	5 256
Yhteensä	23 843	24 154	24 489

¹⁾ Verotuet on jaoteltu taulukossa toiminta-alueittain. Toiminta-aluejako perustuu em. verotukiselvityksessä käytettyyn luokitteluun. Ei eriteltävissä -toiminta-alueeseen on sisällytetty sellaiset erät, joita ei voi sisällyttää muihin luokkiin. Merkittävimmät tähän toiminta-alueeseen sisältyvät verotuet ovat työtulovähennys (2 080 milj. euroa v. 2015) sekä ansiotulovähennys kunnallisverotuksessa (1 480 milj. euroa v. 2015).

¹⁾ Verotukien määrittelyä ja laskentaa on kuvattu VAT:n julkaisussa Verotuet Suomessa 2009 (Valmisteluraportit 5 lokakuu 2010).

Osaston tuloarviot vuosina 2013—2015

	v. 2013 tilinpäätös 1000 €	v. 2014 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2015 esitys 1000 €	Muutos 2014—2015	
				1000 €	%
01. Tulon ja varallisuuden perusteella kannettavat verot	12 062 085	12 125 000	12 069 000	-56 000	0
01. Ansio- ja pääomatuloverot	7 847 886	8 676 000	8 877 000	201 000	2
02. Yhteisövero	3 227 198	2 477 000	2 532 000	55 000	2
03. Korkotulojen lähdevero	207 005	159 000	120 000	-39 000	-25
04. Perintö- ja lahjaverot	646 212	630 000	540 000	-90 000	-14
(05.) Pankkivero	133 785	133 000	—	-133 000	-100
(06.) Voimalaitosvero	—	50 000	—	-50 000	-100
04. Liikevaihdon perusteella kannettavat verot ja maksut	17 298 270	17 879 500	17 849 500	-30 000	0
01. Arvonlisävero	16 433 748	17 030 000	16 932 000	-98 000	-1
02. Eräistä vakuutusmaksuista suoritettava vero	712 309	706 000	760 000	54 000	8
03. Apteekkimaksut	152 213	143 500	157 500	14 000	10
08. Valmisteverot	6 572 680	6 918 000	7 163 000	245 000	4
01. Tupakkaverot	847 761	811 000	863 000	52 000	6
04. Alkoholijuomaverot	1 335 525	1 442 000	1 384 000	-58 000	-4
05. Makeisten, jäätelön ja virvoitusjuomien valmisteverot	203 571	250 000	309 000	59 000	24
07. Energiaverot	4 170 713	4 400 000	4 592 000	192 000	4
08. Eräiden juomapakkausten valmisteverot	15 111	15 000	15 000	—	0
10. Muut verot	2 655 885	2 715 000	2 853 000	138 000	5
03. Autovero	932 472	997 000	993 000	-4 000	0
05. Varainsiirtovero	586 395	581 000	614 000	33 000	6
06. Arpajaisvero	214 952	235 000	225 000	-10 000	-4
07. Ajoneuvovero	866 180	832 000	957 000	125 000	15
08. Jätevero	55 887	70 000	64 000	-6 000	-9
19. Muut veronluonteiset tulot	150 852	155 048	108 810	-46 238	-30
(02.) Lästimaksut	951	800	—	-800	-100
03. Rataverot	18 833	18 000	5 450	-12 550	-70
04. Eräät viestinnän maksut	28 379	26 822	28 783	1 961	7
05. Lentoliikenteen valvontamaksu	11 139	11 100	11 100	—	0
06. Väylämaksut	81 926	83 010	42 628	-40 382	-49
07. Katsastustoiminnan valvontamaksu	—	4 785	7 329	2 544	53
08. Öljyjättemaksu	3 813	4 000	4 000	—	0
09. Muut verotulot	2 970	3 500	3 500	—	0

Osaston tuloarviot vuosina 2013—2015

	v. 2013 tilinpäätös 1000 €	v. 2014 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2015 esitys 1000 €	Muutos 2014—2015 1000 €	%
10. Sähkö- ja maakaasuverkko- maksut ja Perämeren tuuli- voima-alueella perittävä tuulivoimamaksu	2 840	3 031	3 020	-11	0
11. Rahoitusvakaussviraston hal- lintomaksut	—	—	3 000	3 000	0
Yhteensä	38 739 773	39 792 548	40 043 310	250 762	1

01. Tulon ja varallisuuden perusteella kannettavat verot*01. Ansio- ja pääomatuloverot*

Momentille arvioidaan kertyvän 8 877 000 000 euroa.

Selvitysosa: Vero perustuu tuloverolakiin (1535/1992). Momentille kertyvät luonnollisten henkilöiden ansiotuloista valtion progressiivisen tuloveroasteikon mukaan maksettava vero ja pääomatulovero, jossa on vuodesta 2012 lähtien ollut kaksiportainen veroasteikko. Lisäksi momentille kertyvät rajoitetusti verovelvollisten maksama lähdevero sekä henkilön yleisradiovero.

Valtiolle suoritettavalla yleisradioverolla on kerätty Yleisradio Oy:n toiminnan rahoittamiseksi tarvittavat varat vuodesta 2013 alkaen. Ansiotuloverotuksen yhteydessä on tarkoitus kerätä noin 490 milj. euroa yleisradioveroa. Arviot yhteisöiltä kerättävästä yleisradioverosta esitetään yhteisöverotulomomentilla 11.01.02.

Verotuloennusteen pohjana ovat viimeksi valmistuneen verotuksen eli verovuoden 2012 ansio- ja pääomatuloverojen määrät. Ennuste vuoden 2015 verotuotosta perustuu vuosien 2013 ja 2014 verokertymätietoihin sekä ennusteeseen veronalaisten tulojen kehityksestä vuosina 2014—2015. Ennusteessa huomioidaan myös veroperusteisiin v. 2015 tehdyt muutokset.

Veronalaisten ansio- ja pääomatulojen arvioitu kehitys

Veronalaiset tulot, taso ja muutos	2013		2014		2015	
	ennakkotieto milj. €	%	ennuste milj. €	%	ennuste milj. €	%
Ansiotulot, mistä	120 600	2½	123 600	2½	126 000	2
— palkkatulot	81 200	1	81 900	1	83 300	2
— eläketulot	27 600	5½	28 800	4	29 700	3½
Pääomatulot ¹⁾ , mistä	9 200	10	9 500	2½	9 700	3
— luovutusvoitot	3 300	26½	3 100	-8	3 200	3
— osinkotulot	3 300	-2	3 600	10	3 800	3

¹⁾ Pääomatulojen osalta myös vuoden 2013 luvut ovat ennusteita.

Ansiotulojen merkittävin erä on palkkatulot, joiden kehitykseen vaikuttavat työllisyyden ja ansiotason kehitys. Palkkatulojen arvioidaan kasvavan noin 1,7 % vuonna 2015. Toinen merkittävä ansiotuloerä on eläketulot, joiden arvioidaan kasvavan palkkatuloja nopeammin lähivuosina eläkkeelle siirtyvien määrän kasvaessa ja keskimääräisen eläketulon noustessa tämän johdosta. Pääomatuloja ovat mm. luovutusvoitot, osinkotulot, vuokratulot, puun myyntitulot sekä yritystulon pääomatulo-osuus. Merkittävin pääomatuloerä on luovutusvoitot, joita syntyy muun muassa arvopaperi- ja kiinteistökaupasta ja joiden kehitys riippuu varallisuusarvojen kehityksestä.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen vuoden 2015 tuloveroasteikkolaiksi sekä laeiksi eräiden verotusta koskevien lakien muuttamisesta. Stubbin hallituksen ohjelman mukaisesti ansiotuloverotukseen tehdään inflaatiota vastaavat tarkistukset progressiivisen tuloveroasteikon kolmen alimman tuloluokan osalta vuonna 2015 kotimaisen kysynnän, ostovoiman, työllisyyden ja suhdannetilanteen helpottamiseksi ja julkisen talouden suunnitelmassa kaavailtu inflaatio- ja ansiotasotarkistusten tekemättä jättäminen siirretään vuodelle 2016. Esityksen mukaisesti pieni- ja keskituloisten verotusta kevennetään korottamalla työtulovähennyksen enimmäismäärää 1 010 eurosta 1 025 euroon, vähennyksen kertymäprosenttia korotetaan 7,4 prosentista 8,6 prosenttiin ja vähennyksen poistumaprosenttia korotetaan 1,15 prosentista 1,2 prosenttiin. Kunnallisverotuksen perusvähennyksen enimmäismäärää korotetaan 40 eurolla. Progressiivisen tuloveroasteikon ylimmän veroluokan tuloaraja alennetaan 100 000 eurosta 90 000 euroon ja veroluokan voimassaoloa jatketaan vuoteen 2018 saakka. Voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti asuntolainan korkovähennysoikeutta rajoitetaan viidellä prosenttiyksiköllä siten, että vuonna 2015 70 % asuntolainan koroista olisi vähennyskelpoista. Esityksessä asuntolainan korkovähennysoikeutta ehdotetaan edelleen pienennettävän siten, että vuonna 2015 vähennyskelpoista on enää 65 %, vuonna 2016 60 %, vuonna 2017 55 % ja vuonna 2018 50 % asuntolainan koroista. Työmatkakuluvähennystä ehdotetaan muutettavaksi siten, että vähennyksen omavastuuosaa korotetaan 150 eurolla. Pääomatuloverotusta ehdotetaan kiristettäväksi siten, että ylempi pääomatuloverokanta korotetaan yhdellä prosenttiyksiköllä 33 prosenttiin ja progressioraja alennetaan 10 000 eurolla 30 000 euroon. Pienituloisten lapsiperheiden tukemiseksi hallitus ehdottaa muutoksia ansiotuloverotuksen verovähennysjärjestelmään. Verotuksessa otetaan käyttöön lapsiluvun mukaan porrastettu verosta tehtävä lapsiperhevähennys, joka myönnetään lapsen huoltajalle. Vähennyksen määrä on yhdestä lapsesta 50 euroa. Vähennys myönnetään enintään neljän lapsen perusteella, jolloin vähennyksen määrä on 200 euroa. Yksinhuoltajalla vähennyksen määrä on kaksinkertainen. Verovelvollisen puhtaan ansio- ja pääomatulon ylittäessä 36 000 euroa vähennys pienenee 1 % rajan ylittävältä osin. Lapsiperhevähennystä ei saa kun yhteishuoltajalla yhden lapsen tilanteessa vuositulot ylittävät noin 42 000 euroa. Vähennys on voimassa määräajaksi vuoden 2017 loppuun.

Lisäksi eläkeläisten ostovoiman tukemiseksi kunnallisverotuksen eläketulovähennystä korotetaan. Vähennyksen kerrointa korotetaan 0,02 prosenttiyksiköllä 1,39 prosenttiin ja poistumaprosenttia pienennetään 1 prosenttiyksiköllä 54 prosenttiin.

Muutosten vaikutus valtion ansio- ja pääomatuloverojen tuottoon on esitetty alla olevassa taulukossa. Perusvähennys ja eläketulovähennys tehdään kunnallisverotuksessa eikä niillä ole vaikutusta valtion verotuottoon.

Ansio- ja pääomatuloverotukseen esitettävien veroperustemuutosten vaikutus valtion verotuottoon vuonna 2015 ja vuositasolla (milj. euroa)

	Vaikutus vuonna 2015	Vaikutus vuositasolla
Ati/Khi-tarkistuksen tekeminen kolmeen alimpaan tuloluokkaan	-89	-97
Ylimmän veroluokan euromääräisen tulorajan alentaminen	9	10
Työtulovähennyksen korottaminen	-12	-13
Asuntolainan korkovähennysoikeuden rajaaminen 10 %-yks.	27	32
Työmatkakuluvähennyksen omavastuuosan korottaminen 150 eurolla	15	16
Ylemmän pääomatuloverokannan korottaminen ja progressiorajan alentaminen	18	37
Lapsiperhevähennyksen käyttöönotto	-23	-27
Opintovelan korkovähennyksen poistaminen	7	8
Yhteensä	-48	-34
— josta verotuottoa lisäävät	76	103
— josta verotuottoa vähentävät	-124	-137

Verovuosina 2011—2015 maksuunpantujen verojen määrät (milj. euroa)

	2011 toteutuma	2012 toteutuma	2013 ennakkotieto	2014 ennuste	2015 ennuste
Progressiivinen tulovero	5 271	5 290	5 640	5 744	5 924
Pääomatulovero	2 000	1 836	2 132	2 317	2 421
Yleisradiovero			486	493	498

Kunkin verovuoden ansio- ja pääomatulovero kertyy useamman kalenterivuoden aikana. Näin ol-
len momentin kertymä koostuu eri verovuosilta maksuunpantujen verojen tilityksistä. Suurin osa
verovuoden veroista kertyy kuitenkin saman kalenterivuoden aikana ennakonpidätyksinä ja en-
nakoina. Verovuotta seuraavan vuoden aikana kertyvät ennakon täydennysmaksut ja osa jäännös-
veroista. Kertymää puolestaan pienentävät verotuksen valmistumisen jälkeen palautettavat en-
nakkoverot. Momentin kertymään vaikuttavat myös kalenterivuoden sekä sitä edeltävän vero-
vuoden verojen tilityksissä sovellettavien veronsaajien jako-osuuksien oikaisut. Verovuoden
aikana tilityksissä sovelletaan verotuloennusteisiin perustuvia arvioituja jako-osuuksia. Jako-
osuuksia oikaistaan tarvittaessa ennusteiden muuttuessa verovuoden kuluessa.

Valtion jako-osuus on valtiolle kuuluvien verojen osuus ansio- ja pääomatuloverojen tilityskoko-
naisuuden veroista (valtion progressiivinen ansiotulovero, pääomatulovero, henkilön yleisradio-
vero, kunnallisvero, kirkollisvero ja sairausvakuutusmaksu). Lopulliset verojen määrät verovuo-
delta selviävät vasta verotuksen valmistuttua verovuotta seuraavan vuoden lokakuussa. Lopulli-
nen oikaisu veronsaajille tilitettyjen verojen määriin (ns. maksuunpanotilitys) tehdään verotuksen
valmistuttua.

Arvio valtion ansio- ja pääomatuloveron kertymästä vuonna 2015 (milj. euroa)

Ansio- ja pääomatuloverojen kertymät	
— samalta verovuodelta	7 626
— aikaisemmilta verovuosilta	528
Rajoitetusti verovelvollisten maksama lähdevero	266
Yleisradiovero	457
Yhteensä	8 877

Verotuloennusteen epävarmuus liittyy suurelta osin pääomatulojen ennusteen epävarmuuteen sekä mahdollisiin jako-osuuksien oikaisuihin. Pääomatulojen kehitys on epätasaisempaa kuin ansiotulojen ja ne reagoivat talouden suhdanteisiin ansiotuloja voimakkaammin. Lisäksi pääomatulojen ennustamista vaikeuttaa se, että niistä saadaan suhteellisen vähän toteutumatietaa ennen verotuksen valmistumista. Vuoden 2015 talousarvioesitystä laadittaessa tuoreimmat tiedot pääomatuloista ovat vuodelta 2012. Myös talousarviovuoteen ja sitä edeltävään verovuoteen liittyvät jako-osuuksien oikaisut saattavat muuttaa momentin kertymää useilla kymmenillä tai jopa sadoilla miljoonilla euroilla. Etenkin suhdannekäänteiden yhteydessä näitä muutoksia on vaikea ennakoita.

Ansio- ja pääomatuloverotuksessa on määrittelyn mukaan 50 verotukea, joista 38:lle pystytään esittämään arvio tuen verotuottoa vähentävästä vaikutuksesta. Vaikutukset on tosin arvioitu kaavamaisesti muiden verotukien vaikutuksista irrallaan. Alla olevassa taulukossa on esitetty ansio- ja pääomaverotuksen verotukien valtion tuloverojen tuottoa alentava vaikutus. Monet taulukossa esitetyistä tuista vähentävät lisäksi kunnallisveron, kirkollisveron sekä sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksun tuottoa. Vuonna 2015 verotukien määräytymisperusteisiin tehdään muutoksia, joiden arvioidaan kasvattavan ansio- ja pääomatuloverotuksen verotukien määrää yhteensä noin 129 milj. eurolla. Valtion tuloverojen tuoton arvioidaan kasvavan noin 19 milj. euroa verotukien vähentämisen myötä. Valtion verokertymään vaikuttavien verotukien muutokset koostuvat työtulovähennyksen korotuksesta, korkovähennysoikeuden ja työmatkavähennyksen supistamisesta sekä verovähennysjärjestelmään pienituloisten lapsiperheiden tukemiseksi tehtävistä muutoksista.

Ansio- ja pääomaverotuksen verotukien arvioidaan vähentävän kaikkien veronsaajien verotuottoja yhteensä noin 15 mrd. euroa (sisältäen laskennallisen asuntotulon verovapaudesta muodostuvan verotuen, noin 2,9 mrd. euroa) v. 2015, josta valtion veroihin kohdistuva vaikutus on noin 7,6 mrd. euroa.

Valtion ansio- ja pääomatuloveron tuottoon kohdistuvat verotuet (milj. euroa)

	2013	2014	2015
Sosiaaliturva, josta	1 525	1 555	1 650
— valtion verotuksen eläketulovähennys	245	250	285
— lakisääteisten eläke-, työttömyys- ja sairausvakuutusmaksujen verovähennysoikeus	970	990	1 045
— vapaaehtoisten eläkevakuutusmaksujen verovähennysoikeus	100	100	100
— lapsilisien verovapaus	130	135	135
Asuminen ja ympäristö, josta	4 155	4 155	4 155
— laskennallisen asuntotulon verovapaus	2 850	2 850	2 850
— oman asunnon myyntivoiton verovapaus	1 300	1 300	1 300
— asumistukien verovapaus	5	5	5
Teollisuus ja elinkeinot (mukana myös valtion pääomatuloveron tuottoa lisääviä yritystulon jakoon liittyviä verotukia)	185	185	185
Yleinen hallinto, liikenne, opetus, tiede ja kulttuuri, maa- ja metsätalous	35	35	35
Ei eriteltävissä	1 675	1 705	1 715
Yhteensä	7 575	7 635	7 740

2015 talousarvio	8 877 000 000
2014 II lisätalousarvio	120 000 000
2014 talousarvio	8 676 000 000
2013 tilinpäätös	7 847 885 671

02. Yhteisövero

Momentille arvioidaan kertyvän 2 532 000 000 euroa.

Selvitysosa: Vero perustuu tuloverolakiin (1535/1992). Momentille kertyy valtion osuus vuoden aikana kertyvästä yhteisöjen tuloverosta ja yhteisön yleisradioverosta. Yhteisöveron muita veronsaajia ovat kunnat ja seurakunnat.

Yhteisöveroennusteen perusteena ovat tuoreimmat toteutumatiedot ja arviot kunkin verovuoden lopullisesta verosta. Verovuoden 2015 yhteisöveron määrä ennustetaan arvioidun yritysten tuloskehityksen perusteella vuodesta 2013 vuoteen 2015. Arvio verovuoden 2013 lopullisen yhteisöveron määrästä perustuu verotuksen valmistumisesta saatuihin ennakkotietoihin ja toteutuneisiin kertymiin. Yritysten tuloskehitystä arvioidaan lähinnä kansantalouden tilinpidon toimintaylijäämän muutoksen avulla. Yritysten tuloskehitys ei täysin seuraa toimintaylijäämän muutoksia. Varsinkin poikkeuksellisen voimakkaiden suhdannevaihteluiden oloissa toimintaylijäämän antama kuva yritysten tuloksista saattaa poiketa huomattavasti todellisuudesta. Ennusteen laadinnassa toimintaylijäämä tarjoaa kuitenkin luontevan lähtökohdan tarkasteltaessa yhteisöverokertymän kehitystä suhteessa koko talouden aktiviteettia kuvaavaan kasvuennusteeseen. Yhteisöveroennustetta täydennetään tarvittaessa yritysten tulostietojen ja kertymätietojen pohjalta. Yhteisövero on suhdanneherkimpiä veromuotoja, jonka tuotto on vaihdellut muita veromuotoja enemmän. Muutokset talouskasvussa ja yritysten tulostietojen muuttamisessa voivat nopeasti aiheuttaa suuriakin muutoksia yhteisöveron tuottoon.

Toimintaylijäämän, yritysten tuloskehityksen ja yhteisöveron lopullisen veron arvioitu kehitys

	2012	2013 ennuste	2014 ennuste	2015 ennuste
Toimintaylijäämän muutos, %	-1,0	-0,1	-0,3	4,0
Yritysten tuloskehitys, %	3,3	0,2	-0,3	4,0
Verovuoden lopullinen vero, milj. euroa	4 663	4 670	3 983	4 155
— valtion osuus yhteisöveron tuotosta, %	69,36	68,16	61,63	60,89

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen, jossa ehdotetaan elokuvatuottajien tuotantotuen säätämistä veronalaiseksi tuloksi elinkeinotulon verotuksessa ja yritysten edustuskulujen muuttamista osittain vähennyskelpoiseksi menoksi elinkeinotulon verotuksessa. Elokuvatuottajien tuotantotukea koskevan muutoksen arvioidaan lisäävän yhteisöveron tuottoa 4 milj. euroa vuositasona. Vuonna 2015 muutoksen arvioidaan lisäävän yhteisöveron tuottoa tätä vähemmän, 1 milj. euroa, yhteisöveron kertymiseen liittyvien ajoitustekijöiden takia. Yritysten edustuskuluja koskevan muutoksen puolestaan arvioidaan vähentävän valtion verotuloja 38 milj. euroa vuositasona ja 8 milj. euroa vuonna 2015. Talletuspankeilta kerätty, vuosina 2013—2015 voimassa oleva pankkivero esitetään peruttavaksi vuoden 2015 osalta ja korvattavaksi vakaussmaksulla vuoden 2015 alusta. Vakausmaksulla ei olisi suoraa vaikutusta valtion verotuloihin. Välillinen vaikutus sillä kuitenkin olisi valtion verotuloihin sitä kautta, että vakausmaksu säädetään

pankkiverosta poiketen vähennyskelpoiseksi elinkeinotulon verotuksessa. Tämän takia vakausmaksun käyttöönotto vähentää yhteisöverotuottoja. Valtion verotuloja vähentävän vaikutuksen suuruudeksi vuositasolla vuonna 2015 arvioidaan alustavasti n. 10 milj. euroa. Arviota tarkistetaan, kun vakausmaksun tarkemmat perusteet ja vakausmaksun jakautuminen erilaisille luottolaitoksille ovat tiedossa.

Edellä mainituista toimenpiteistä aiheutuvat verotuottomuutokset kompensoidaan muille veronsaajille yhteisöveron jako-osuuksia muuttamalla. Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen verontilityslain ja tuloverolain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta, jossa ehdotetaan tehtäväksi edellä mainituista veroperustemuutoksista johtuvat yhteisöveron jako-osuusmuutokset.

Edellä mainittujen veroperustemuutosten lisäksi tutkimus- ja kehittämistoiminnan verokannustinta ja määräaikaista teollisuuden tuotannollisten investointien korotettua poisto-oikeutta ei enää sovelleta vuonna 2015 vuoden 2014 talousarvioesityksen yhteydessä päätetyn mukaisesti. Näiden määräaikaisten verokannustinohjelmien päättymisen arvioidaan lisäävän verotuloja laskennallisesti yhteensä 188 milj. euroa vuositasolla. Ohjelmien päättymisen vaikutus valtion ja muiden veronsaajien vuoden 2015 verotuloihin ja rahoitusasemaan otettiin huomioon kannustimien voimassaoloaika muutettaessa.

Kuntien osuutta yhteisöveron tuotosta korotettiin väliaikaisesti 10 prosenttiyksiköllä ja seurakuntien 0,8 prosenttiyksiköllä verovuosina 2009—2011. Valtion jako-osuutta alennettiin vastaavasti. Verovuosille 2012—2015 kunnille sovelletaan väliaikaisesti 5 prosenttiyksiköllä korotettua osuutta ja seurakunnille 0,4 prosenttiyksiköllä korotettua osuutta. Valtion osuutta alennetaan vastaavasti. Lisäksi kunnille siirrettävästä työmarkkinatuen rahoitusvastuusta kompensoidaan kunnille 75 milj. euroa kuntien jako-osuutta korottamalla ja alentamalla valtion jako-osuutta vastaavasti.

Valtiolle suoritettavalla yleisradioverolla on kerätty Yleisradio Oy:n toiminnan rahoittamiseksi tarvittavat varat vuodesta 2013 alkaen. Yhteisön yleisradioverolla on tarkoitus kerätä noin 20 milj. euroa vuositasolla yhteisöverotuksen yhteydessä.

Verovuoden vero kertyy useamman kalenterivuoden aikana ja näin ollen momentin kertymä koostuu eri verovuosilta tilitetystä yhteisöverosta. Verovuoden lopullisesta yhteisöverosta yleensä runsas 80 % kertyy saman vuoden aikana ennakoina. Vuoden 2015 alusta voimaan tulevien veroperustemuutosten arvioidaan heijastuvan verotuottoihin siten, että verovuoden 2015 osalta 20 % kertyy vuoden 2015 ennakoina ja noin 80 % kohdistuu vuoden 2016 verokertymään. Verovuoden päättymisen jälkeen ennen verotuksen valmistumista oma-aloitteisesti maksettavien ennakon täydennysmaksujen määrä vaihtelee vuosittain huomattavasti. Yrityksille myös palautetaan hakemuksesta ennakoita ennen verotuksen valmistumista. Verotuksen valmistumisen jälkeen kertyy jäännösveroja, ja kertymää pienentävät maksettavat ennakonpalautukset. Vuonna 2015 kertyy vielä veroja verovuosilta 2014 ja 2013.

Ennuste yhteisöveron kertymästä vuonna 2015

Yhteisöveron kertymät eri verovuosilta, milj. euroa	
— verovuodelta 2016	326
— verovuodelta 2015	3 441
— verovuodelta 2014	315
— aikaisemmilta verovuosilta	32
Yhteensä	4 114
— josta valtion osuus	2 532

Elinkeinoverotukseen sisältyy useita verotukia. Näistä merkittävimpiä ovat irtaimen käyttöomaisuuden poistojärjestelmään sisältyvä verotuki, noin 580 milj. euroa ja käyttöomaisuusosakkeiden luovutusvoittojen verovapaus, noin 360 milj. euroa. Edellä esitetyt verotukien määrät ovat suuruusluokka-arvioita. Lisäksi käyttöomaisuusosakkeiden luovutusvoittojen verovapaudesta aiheutuvan verotuen määrä voi vaihdella suurestikin vuosittain riippuen osakekauppojen määrästä.

2015 talousarvio	2 532 000 000
2014 talousarvio	2 477 000 000
2013 tilinpäätös	3 227 197 688

03. Korkotulojen lähdevero

Momentille arvioidaan kertyvän 120 000 000 euroa.

Selvitysosa: Vero perustuu korkotulojen lähdeverosta annettuun lakiin (1550/1992). Veron määrä on 30 % talletukselle tai joukkovelkakirjalainalle Suomeen maksetusta korosta. Verovelvollisia ovat luonnolliset henkilöt.

Kotitalouksien talletukset muodostavat veropohjasta suurimman osan. Vuoden 2013 lopussa suomalaisten kotitalouksien talletusten kanta Suomen rahalaitoksissa oli noin 79 mrd. euroa ja niiden keskiporko oli noin 0,5 %. Kotitalouksien lähdeverollisten talletusten kannan ja keskiporkon arvioidaan kehittyvän taulukossa esitetyn mukaisesti:

	2013 toteutuma	2014 ennuste	2015 ennuste
Lähdeverollisten talletusten kannan muutos, %	-0,5	0,3	1,4
Kotitalouksien talletusten keskiporko, %	0,54	0,36	0,39

2015 talousarvio	120 000 000
2014 talousarvio	159 000 000
2013 tilinpäätös	207 005 440

04. Perintö- ja lahjavero

Momentille arvioidaan kertyvän 540 000 000 euroa.

Selvitysosa: Vero perustuu perintö- ja lahjaverolakiin (378/1940) ja siinä oleviin perintö- ja lahjaverosteikkoihin. Lahjaveron osuudeksi momentin kertymästä arvioidaan 130—140 milj. euroa.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi perintö- ja lahjavero-
lain 14 ja 19 a §:n muuttamisesta. Esityksessä ehdotetaan perintö- ja lahjaverotuksen kaikkien ve-
roasteikkojen rajaveroprosenttien korottamista 1 prosenttiyksiköllä vuoden 2015 alusta. Korotus
koskisi myös määräaikaista vuosina 2013—2015 voimassaolevaa yli 1 000 000 euron perintöjen
ja lahjojen veroluokkaa. Esityksessä myös ehdotetaan tämän veroluokan muuttamista pysyväksi
vuoden 2016 alusta. Veroprosenttien korotuksen arvioidaan lisäävän valtion verotuloja 10 milj.
euroa vuonna 2015. Seuraavina vuosina veroprosenttien korotuksen arvioidaan lisäävän verotu-
loja 40 milj. euroa, kun perintö- ja lahjavero kertyy kokonaisuudessaan uusien veroasteikkojen
mukaan. Ylimmän portaan rajaveroprosentin säätäminen pysyväksi lisäisi verotuloja vuositasolla
noin 10 milj. eurolla vuodesta 2016 lähtien. Vuodesta 2016 lähtien lisäkertymä olisi näin ollen 50
milj. euroa.

Perintö- ja lahjaverotukseen kohdistuu 15 erilaista verotukea, joista merkittävimmän, lähiomai-
sen saaman vakuutuskorvauksen verovapaan osuuden verotuen määräksi arvioidaan noin 102
milj. euroa. Merkittäviä verotukia ovat myös puoliso vähennys (87 milj. euroa) ja yritysten suku-
polvenvaihdoshuojennus (84 milj. euroa).

2015 talousarvio	540 000 000
2014 II lisätalousarvio	-120 000 000
2014 talousarvio	630 000 000
2013 tilinpäätös	646 211 639

(05.) Pankkivero

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi
väliaikaisesta pankkiverosta annetun lain kumoamiseksi.

Momentti ja sen tuloarvio ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.

2014 talousarvio	133 000 000
2013 tilinpäätös	133 784 691

(06.) Voimalaitosvero

Selvitysosa: Momentti ja sen tuloarvio ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.

2014 II lisätalousarvio	-50 000 000
2014 talousarvio	50 000 000

04. Liikevaihdon perusteella kannettavat verot ja maksut

01. Arvonlisävero

Momentille arvioidaan kertyvän 16 932 000 000 euroa.

Selvitysosa: Vero perustuu arvonlisäverolakiin (1501/1993). Merkittävimmän osan arvon-
lisäverotuksen veropohjasta muodostaa kotitalouksien kulutus, josta kertyy noin 65 % arvonlisä-
veron tuotosta. Arvonlisäveroa kertyy myös valtiosektorin ja julkisen sektoriin luettavien sosiaa-
liturvarahastojen välituotekäytöstä. Kuntien ja kuntayhtymien välituotekäytöstä kerätään myös

arvonlisäveroa, mutta koska kerätyt verot palautetaan paikallishallinnolle, ne eivät lisää valtion arvonlisäverotuottoja. Merkittävä verokertymän erä on myös ns. muun verovapaan toiminnan välituotekäytöstä kerättävä arvonlisävero. Tähän sisältyy mm. rahoitus- ja vakuutustoiminnan, asuntojen omistuksen ja vuokrauksen sekä yksityisen terveydenhuollon ja sosiaalipalvelujen välituotekäytön arvonlisävero. Kotitalouksien kulutuksesta, valtion ja sosiaaliturvarahastojen sekä muun verovapaan toiminnan välituotekäytöstä ja investoinneista kertyy yhteensä noin 92 % valtion arvonlisäverokertymästä. Arvonlisäveroa kertyy lisäksi mm. kotitalouksia palvelevien voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen välituotekäytöstä ja investoinneista.

Arvonlisäveron veropohjan keskeisten erien muutos, %

	2013	2014 ennuste	2015 ennuste
Kotitalouksien kulutusmenojen arvo	-0,2	0,9	1,4
Valtiosektorin ja sosiaaliturvarahastojen toiminnan välituotekäyttö	3,0	2,2	3,0
Muun verovapaan toiminnan välituotekäyttö	3,7	1,3	2,6

Arvonlisäveron kertymä koostuu Verohallinnon ja Tullin kantamista arvonlisäveroista sekä muiden valtion tilivirastojen suoraan arvonlisäveromomentille kirjaamista määristä. Tulli kantaa arvonlisäveroa Euroopan unionin ulkopuolisesta tuonnista. Kertymästä vähennettävät arvonlisäveronpalautukset koostuvat arvonlisäverovelvollisille ilmoitusten, hakemusten ja muutosten johdosta palautetuista veroista. Varsinaisen veron lisäksi palautuksiin sisältyy kunnille palautettu arvonlisävero.

Arvonlisäveron kertymät (milj. euroa)

	2013 tilinpäätös	2014 talousarvio	2015 esitys
Verohallinnon bruttokertymä	24 764	25 041	25 514
Tullilaitoksen nettokertymä	2 369	2 396	2 440
Arvonlisäverokertymä muista valtion tilivirastoista	70	71	72
Verohallinnon maksamat palautukset	-10 769	-10 890	-11 095
Arvonlisäverokertymä yhteensä	16 434	16 618	16 932

Arvonlisäveroennusteen osuvuus riippuu keskeisesti siitä, miten kulutuksen kokonaisarvon kehitys ja kohdentuminen kyetään ennakoimaan. Muutokset kulutuksessa vaikuttavat nykyisen kulutuksen lisäksi ennustettuun tulevaan kulutukseen ja sitä kautta ennustettuun arvonlisäveropohjaan.

Tuottoennusteessa on otettu huomioon arvonlisäveron verotuet, jotka muodostuvat alennetuista verokannoista. Ennuste sisältää myös eräät verosanktiot, jotka johtuvat normijärjestelmästä poikkeavista positiivisista verokannoista. Arvonlisäverotukseen kohdistuu 18 verotukea vuonna 2015. Niiden kokonaissummaksi arvioidaan noin 2,9 mrd. euroa.

Arvonlisäveroon kohdistuvat verotuet (milj. euroa)

	2013	2014	2015
Elintarvikkeiden ja rehujen alennettu alv-kanta (14 %)	1 168	1 167	1 183
Lääkkeiden alennettu alv-kanta (10 %)	339	344	348
Henkilökuljetusten alennettu alv-kanta (10 %)	254	257	262
Tilattujen sanoma- ja aikakauslehtien sekä yhdistysten jäsenlehtien painoksen myynnin alennettu alv-kanta (10 %)	128	128	130
Ravintola- ja ateriapalvelujen alennettu alv-kanta (14 %)	458	462	472
Muut verotuet	529	531	542
Verotuet yhteensä	2 876	2 889	2 937

2015 talousarvio	16 932 000 000
2014 II lisätalousarvio	-247 000 000
2014 I lisätalousarvio	-165 000 000
2014 talousarvio	17 030 000 000
2013 tilinpäätös	16 433 747 647

02. Eräistä vakuutusmaksuista suoritettava vero

Momentille arvioidaan kertyvän 760 000 000 euroa.

Selvitysosa: Vero perustuu lakiin eräistä vakuutusmaksuista suoritettavasta verosta eli vakuutusmaksuverolakiin (664/1966). Vero on tarkoitettu ensi vaiheessa vakuutuslaitosten kannettavaksi ja siirrettäväksi vakuutuksenottajien rasitukseksi. Vakuutusmaksuvero täydentää arvonlisäveroa, koska arvonlisäverotuksessa vakuutuspalvelut on jätetty verotuksen ulkopuolelle. Vakuutusmaksuveron verokanta on seurannut yleisen arvonlisäverokannan kehitystä. Vuonna 2015 vero on 24 % vakuutusmaksuista, joihin vero ei sisälly.

2015 talousarvio	760 000 000
2014 II lisätalousarvio	42 000 000
2014 talousarvio	706 000 000
2013 tilinpäätös	712 309 259

03. Apteekkimaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 157 500 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot ovat apteekkimaksusta annetun lain (148/1946) mukaisia maksuja.

Hallitus antaa eduskunnalle esityksen apteekkimaksusta annetun lain 2 §:n muuttamisesta siten, että taulukon tarkistus perustuu toteutuneeseen kokonaisliikevaihdon muutokseen vuodesta 2013 vuoteen 2014. Tarkistettua apteekkimaksutaulukkoa sovelletaan ensimmäisen kerran apteekkimaksuun, joka määrätään vuoden 2014 liikevaihdon perusteella.

2015 talousarvio	157 500 000
2014 talousarvio	143 500 000
2013 tilinpäätös	152 213 453

08. Valmisteverot

01. Tupakkavero

Momentille arvioidaan kertyvän 863 000 000 euroa.

Selvitysosa: Vero perustuu lakiin tupakkaverosta (1470/1994). Lain mukaan savukkeista kannetaan yksikköperusteista veroa 28,00 euroa 1 000 kappaletta kohti ja arvoon perustuvaa veroa 52 % vähittäismyyntihinnasta laskettuna, kuitenkin vähintään 161,50 euroa 1 000 kappaletta kohti. Sikareista ja pikkusikareista vero on 29 % vähittäismyyntihinnasta. Piippu- ja savuketupakasta veroa kannetaan 19,00 euroa kilolta ja lisäksi 48 % vähittäismyyntihinnasta. Savukkeiksi käärittävästä hienoksi leikatusta tupakasta kannetaan veroa 20,00 euroa kilolta ja lisäksi 52 % vähittäismyyntihinnasta, kuitenkin vähintään 97,50 euroa kilolta. Savukepaperista ja muista tupakkaa sisältävistä tuotteista kannetaan lisäksi valmisteveroa, joka on 60 % vähittäismyyntihinnasta.

Tupakkaveroa on korotettu vuosina 2009, 2010, 2012 ja 2014. Veronkorotusten ja muiden tupakan kulutusta vähentävien toimenpiteiden seurauksena savukkeiden veropohja on supistunut noin 7 % vuodesta 2008.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen tupakkaverolain muuttamisesta. Esityksen mukaisen veronkorotuksen seurauksena tupakkaveron tuoton arvioidaan kasvavan vuositasolla 50 milj. euroa.

Tupakkaveron kertymän arvioitu kehitys (milj. euroa)

	2013 tilinpäätös	2014 talousarvio	2015 esitys
Savukkeet	747	664	766
Muut tupakkatuotteet	101	79	97
Yhteensä	848¹⁾	743	863

¹⁾ Osa vuoden 2014 verokertymästä kertyi jo vuoden 2013 aikana.

Tupakkaveroon ei kohdistu verotukia.

2015 talousarvio	863 000 000
2014 I lisätalousarvio	-68 000 000
2014 talousarvio	811 000 000
2013 tilinpäätös	847 761 075

04. Alkoholijuomavero

Momentille arvioidaan kertyvän 1 384 000 000 euroa.

Selvitysosa: Vero perustuu lakiin alkoholi- ja alkoholijuomaverosta (1471/1994). Veron määrä on väkevien alkoholijuomien osalta 45,55 euroa litralta laskettuna sataprosenttisena alkoholina. Väli tuotteiden vero (21 tilavuusprosenttia) on vastaavasti 31,90 euroa ja viinien vero (11 tilavuusprosenttia) 30,82 euroa litralta laskettuna sataprosenttisena alkoholina. Oluen vero litrasa sataprosenttista alkoholia on 32,05 euroa.

Alkoholiveroa on korotettu vuonna 2008, kahdesti vuonna 2009, vuonna 2012 ja vuonna 2014.

Alkoholijuomien kulutusarviot perustuvat valtiovarainministeriön yhteistyössä eri toimijoiden kanssa laatimiin ennusteisiin alkoholin kulutuksesta.

Alkoholin verollisen kulutuksen arvioitu kehitys

	2013 tilinpäätös	2014 ennuste	2015 ennuste
Alkoholin verollisen kulutuksen muutos, %	-4,3	0	-2

Alkoholijuomaveron verokertymän kehitys (milj. euroa)

	2013 tilinpäätös	2014 talousarvio	2015 esitys
Etyylialkoholi	429	450	417
Olut	575	630	613
Viinit ja muut käymisteitse valmistetut tuotteet sekä väli- tuotteet	332	362	354
Yhteensä	1 336	1 442	1 384

Alkoholijuomaveron verotuottoa pienentää pienpanimoiden verohuojennus. Verotuen määrä on noin 6 milj. euroa vuonna 2015.

2015 talousarvio	1 384 000 000
2014 talousarvio	1 442 000 000
2013 tilinpäätös	1 335 524 857

05. Makeisten, jäätelön ja virvoitusjuomien valmistevero

Momentille arvioidaan kertyvän 309 000 000 euroa.

Selvitysosa: Vero perustuu lakiin makeisten, jäätelön ja virvoitusjuomien valmisteverosta (1127/2010). Veron määrä on makeisilla ja jäätelöllä 95 senttiä kilogrammaa kohti ja virvoitusjuomilla 11 tai 22 senttiä litralta valmista juomaa. Veroa kannetaan makeisista, makeisten kaltaisista valmisteista, suklaasta, kaakaota sisältävistä tuotteista, jäätelöstä, mehujäätystä ja alkoholittomista tai vain vähän alkoholia sisältävistä juomista. Makeisten ja jäätelön osalta vero tuli voimaan vuoden 2011 alusta alkaen. Samassa yhteydessä virvoitusjuomien veroa korotettiin. Makeisten ja jäätelön veroa korotettiin vuonna 2012 ja virvoitusjuomien veroa vuosina 2012 sekä 2014.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen makeisten, jäätelön ja virvoitusjuomien valmisteveron muuttamisesta. Esityksen mukaisesti verotuoton arvioidaan kasvavan vuositasolla 50 milj. euroa.

Makeisten, jäätelön ja virvoitusjuomien valmisteveron verokertymän kehitys (milj. euroa)

	2013 tilinpäätös	2014 talousarvio	2015 esitys
Makeiset	77	76	110
Jäätelö	33	34	46
Virvoitusjuomat	94	140	153
Yhteensä	204	250	309

Verotukena momentin kertymää pienentää kliinisten ravintovalmisteiden, äidinmaidonkorvikkeiden ja vieroitusvalmisteiden, lastenruokien, laihdutusvalmisteiden ja ravintolisien vapautus verosta. Verotuen määrän arvioidaan olevan verotuottojen kannalta vähäinen.

2015 talousarvio	309 000 000
2014 talousarvio	250 000 000
2013 tilinpäätös	203 570 656

07. Energiaverot

Momentille arvioidaan kertyvän 4 592 000 000 euroa.

Selvitysosa: Vero perustuu nestemäisten polttoaineiden valmisteverosta annettuun lakiin (1472/1994) sekä lakiin sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteverosta (1260/1996).

Energiaverojen tuottoennusteessa hyödynnetään laajasti työ- ja elinkeinoministeriön energiaosastolla laadittavaa energiatasetta. Sen laadinnassa käytetään valtiovarainministeriön ja eri tutkimuslaitosten suhdanne-ennusteita sekä koko kansantalouden tasolla että toimialatasolla.

Energiaverojen veropohjan keskeisten erien arvioitu kehitys (%)

	2013 tilinpäätös	2014 ennuste	2015 ennuste
Moottoribensiinin kulutus	-2,0	-2½	-2
Dieselöljyn kulutus	-0,8	-½	1
Sähkön kulutus	2,6	1	3½

Lämmityspolttoaineiden ja sähkön veroja korotettiin vuoden 2011 alusta alkaen nettomääräisesti noin 730 milj. eurolla työnantajan kansaneläkemaksun poistamisesta aiheutuneiden verotuotto-menetysten kompensoimiseksi. Samanaikaisesti energiaverotuksessa siirryttiin ympäristöohjausta korostavaan energiasisältöön ja hiilidioksidipäästöihin perustuvaan veroon kaikkien energiatuotteiden osalta lukuun ottamatta sähköä ja turvetta. Edellisen hallituksen päätösten mukaisesti turpeen ja maakaasun veroa oli määrä korottaa kahdessa vaiheessa, joista ensimmäinen tuli voimaan vuonna 2013 ja toinen oli määrä toteuttaa vuonna 2015. Polttoaineverotuksen rakennemuutoksen yhteydessä säädettiin dieselöljyn vero korotettavaksi 7,9 sentillä litralta vuoden 2012 alusta lukien ja samalla ajoneuvoveron käyttövoimaveroa alennettiin. Vuosien 2012 ja 2014 alusta liikenteen polttoaineiden veroja korotettiin molempina noin 5 prosentilla painottaen hiilidioksidiveroa. Turpeen verotasoa korotettiin nykyisen hallituksen toimesta jo aikaisemmin päätettyjen korotusten lisäksi vuonna 2013. Lisäksi muutettiin verotuottoneutraalisti sekä lämmitys- että liikennepolttoaineiden verorakenteen painopistettä ympäristöohjaavammaksi. Vuoden 2014 alusta korotettiin veroluokkan I eli kotitalouksien, palveluelinkeinojen, julkisen sektorin ja rakennustoi-

minnan kuluttaman sähkön veroa. Lisäksi konesalien sähköveroa alennettiin siten, että jatkossa niiden verotaso oli sähköveroluokan II mukainen.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen nestemäisten polttoaineiden sekä sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteveroa koskevien lakien muuttamisesta. Esityksen mukaisesti sähköveroluokan I, liikennepolttoaineiden sekä lämmitys-, työkone- ja voimalaitospolttoaineiden veroja korotetaan. Kaivostoiminnan sähköveron tasoksi esitetään jatkossa sähköveroluokan I mukaista tasoa aiemman alennetun sähköveroluokan II sijaan. Lisäksi turpeen aiemmin sovitusta veronkorotuksesta vuodelle 2015 luovutaan.

	Verotaso vuonna 2014 (sis. huoltovarmuusmaksun)	Verotaso 1.1.2015 alkaen
Moottoribensiini, snt/l	67,29	68,13
Dieselöljy, snt/l	49,66	50,61
Kevyt polttoöljy, snt/l	16,34	18,74
Raskas polttoöljy, snt/kg	19,21	22,12
Sähkö I (kotitaloudet, palveluala jne.), snt/kWh	1,903	2,253
Sähkö II (teollisuus), snt/kWh	0,703	0,703
Kivihiili, €/t	132,71	154,42
Maakaasu, €/MWh	11,464	15,444
Polttoturve, €/MWh	4,90	4,90

Verokertymän arvioitu kehitys energiatuotteittain (milj. euroa)

	2013 tilinpäätös	2014 talousarvio	2015 esitys
Moottoribensiini ¹⁾	1 296	1 300	1 280
Diesel	1 272	1 330	1 365
Sähkö	948	1 025	1 215
Muut	655	617	732
Yhteensä	4 171	4 272	4 592

¹⁾ Sisältää korvaavat biopolttoaineet.

Energiaveromomentille kohdistuu 13 verotukea, joiden kokonaismääräksi arvioidaan n. 2,1 mrd. euroa vuonna 2015. Alla olevassa taulukossa esitettyjen merkittävimpien energiaverotukien lisäksi muita momentille kohdistuvia verotukia ovat liikenteessä käytetyn sähkön ja maakaasun normia alemmat verokannat, konesalien sähkön alempi verokanta sekä puupohjaisten polttoaineiden, nestekaasun, biokaasun ja raideliikenteen sähkön verottomuudet.

Merkittävimmät verotuet (milj. euroa)

	2013	2014	2015
Dieselpolttoaineen alempi verokanta ¹⁾	739	741	736
Työkoneissa käytetyn kevyen polttoöljyn dieseliä alempi verokanta	493	516	509
Turpeen alempi verokanta ²⁾	76	70	86
Maakaasun alempi verokanta	37	32	3
Teollisuuden ja kasvihuoneiden sähkön alempi verokanta	375	458	608
CHP-laitosten puolitetty CO ₂ -vero	80	80	107
Muut	24	34	37

¹⁾ Tämän verotuen osalta on otettava huomioon verosanktioksi luettava henkilö- ja pakettiautojen ajoneuvoveron käyttövoimaverot.

²⁾ Turpeen vero ei noudata nykyistä energiaveromallia.

Lisäksi energiaverotuiksi luetaan maa- ja puutarhatalouden energiaverotuki, jonka määrä on noin 31 milj. euroa, sekä energiasäästöisten yritysten veronpalautus, jonka suuruus on noin 220 milj. euroa vuonna 2015. Edellä mainitut verotuet kuuluvat menomomentille 28.91.41 eivätkä siten vähennä energiaverojen tulomomentin verokertymää.

Vuoden 2015 alusta lähtien momentilta vähennetään verottomasta käytöstä johtuvat palautukset sekä alusliikenteen tuet, jotka aiemmin on maksettu määrärahamomentilta 28.91.41. Niiden yhteismäärä oli vuonna 2013 noin 28 milj. euroa.

2015 talousarvio	4 592 000 000
2014 II lisätalousarvio	-128 000 000
2014 talousarvio	4 400 000 000
2013 tilinpäätös	4 170 712 814

08. Eräiden juomapakkausten valmistevero

Momentille arvioidaan kertyvän 15 000 000 euroa.

Selvitysosa: Vero perustuu lakiin eräiden juomapakkausten valmisteverosta (1037/2004). Alkoholijuomien, virvoitusjuomien, vesien ja eräiden muiden sellaisenaan juotavien juomien eri materiaalista valmistetut juomapakkaukset, lukuun ottamatta nestepakkauskartongista valmistettuja pakkauksia, ovat veronalaisia. Verosta vapaita puolestaan ovat juomapakkaukset, jotka ovat uudelleenkäytettäviä ja kuuluvat panttiin perustuvaan palautusjärjestelmään. Kertakäyttöisten, hyväksytyyn palautusjärjestelmään kuulumattomien juomapakkausten vero on 51 senttiä litralta. Veronalaisten pakkausten määrän oletetaan säilyvän vuonna 2015 likimain vuoden 2014 tasolla.

2015 talousarvio	15 000 000
2014 talousarvio	15 000 000
2013 tilinpäätös	15 110 756

10. Muut verot

03. Autovero

Momentille arvioidaan kertyvän 993 000 000 euroa.

Selvitysosa: Vero perustuu autoverolakiin (1482/1994). Vuoden 2008 alusta sekä uusien että käytettyjen henkilöautojen autovero on määräytynyt hiilidioksidipäästön perusteella. Vero määräytyy yleisestä kuluttajahinnasta ja sen osuus vaihtelee 5 %—50 % välillä hiilidioksidipäästöstä riippuen. Pakettiautojen verotus vastaa henkilöautojen verotusta, mutta kookkaiden pakettiautojen veroa alennetaan kokonaismassan perusteella. Autoveron tasoa on tarkistettu vuoden 2012 huhtikuussa keskimääräisen CO₂-tason alenemisen tuottovaikutuksen kompensoimiseksi ja ympäristöohjauksen tehostamiseksi.

Autoveron tuoton kehitys riippuu sekä verotettavien ajoneuvojen määrän että keskimääräisen veron kehityksestä. Autoveron tuoton kannalta uusien henkilöautojen myynnin kehityksellä on suurin merkitys. Uusia henkilöautoja ennakoidaan verotettavan noin 102 000 kpl vuonna 2014. Vuonna 2015 uusien autojen hankinnan oletetaan kasvavan vuodesta 2014 muutamalla tuhannella kappaleella.

Autoveron veropohjan keskeisten erien arvioitu kehitys

	2013		2014 ennuste		2015 ennuste	
	kpl	keskim. vero, euroa	kpl	keskim. vero, euroa	kpl	keskim. vero, euroa
Uudet henkilöautot	100 250	7 295	102 000	7 200	106 000	7 200
Käytetyt henkilöautot	20 747	5 476	21 000	5 500	22 000	5 500
Uudet pakettiautot	10 185	6 099	10 000	6 100	13 500	6 100

Uusien henkilöautojen keskimääräinen hiilidioksidipäästö vuonna 2013 oli 132,4 g/km. Uusien henkilöautojen hiilidioksidipäästöt ovat laskeneet tasaisesti vuodesta 2008 lähtien. Laskun arvioidaan jatkuvan edelleen noin 3—4 % vuosivauhtia.

Autoveron arvioitu kertymä eri ajoneuvoryhmistä (milj. euroa)

	2013 tilinpäätös	2014 talousarvio	2015 ennuste
Uudet ajoneuvot	812	817	865
Käytetyt ajoneuvot	120	123	128
Yhteensä	932	940	993

Merkittävin autoveroennusteen riski liittyy verotettaviksi tulevien ajoneuvojen kysyntään. Jos uusien henkilöautojen kysyntä poikkeaa ennustetusta 10 000 kappaleella, tämä vaikuttaisi verotuottoon noin 80 milj. eurolla.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen autoverolain muuttamisesta. Esityksen mukaan taksien ja muuttoautojen verotuet poistetaan vuoden 2015 alusta. Poistettavien verotukien laskennallinen määrä vuonna 2013 oli noin 39 milj. euroa.

Autoveron verotukien yhteismääräksi arvioidaan noin 103 milj. euroa vuonna 2015.

Autoveron arvioitu verotuki (milj. euroa)

	2013 tilinpäätös	2014 ennuste	2015 ennuste
Muuttoautojen verotuki	15	15	8
Taksien verotuki	24	24	1
Invalidien verotuki	5	5	5
Pelastusautojen, saira-autojen, invataksien, matkailuautojen sekä muiden ajoneuvojen verotuet	89	89	89
Yhteensä	133	133	103

2015 talousarvio	993 000 000
2014 II lisätalousarvio	-57 000 000
2014 talousarvio	997 000 000
2013 tilinpäätös	932 471 558

05. Varainsiirtovero

Momentille arvioidaan kertyvän 614 000 000 euroa.

Selvitysosa: Vero perustuu varainsiirtoverolakiin (931/1996). Vuonna 2015 varainsiirtoveron määrä on 4 % kiinteistöjen kauppahinnasta. Asunto-osakeyhtiön, keskinäisen kiinteistöosakeyhtiön ja kiinteistöyhtiön osakkeiden omistusoikeuden luovutuksesta suoritettavan varainsiirtoveron määrä on 2 % kauppahinnasta tai muun vastikkeen arvosta. Muiden kuin asunto- tai kiinteistöyhtiöiden osakkeiden omistusoikeuden luovutuksesta suoritettavan varainsiirtoveron määrä on 1,6 % kauppahinnasta tai muun vastikkeen arvosta.

Varainsiirtoveron tuotosta suurin osa kertyy asunto- ja kiinteistökaupasta. Varainsiirtoveron tuotto vaihtelee vuosittain huomattavasti johtuen muun muassa veron piiriin kuuluvien yritysjärjestelyjen määrän vaihtelusta samoin kuin asunto- ja kiinteistömarkkinoiden suhdannevaihteluista. Talousarvioesityksessä on käytetty oletusta, että vuonna 2015 asunto-osakekaupan arvo nousisi 7,9 % ja kiinteistökaupan arvo nousisi 6,5 %. Varainsiirtovero tulee suorittaa 2–6 kuukauden kuluessa, uusien asunto-osakkeiden tapauksessa tätäkin myöhemmin, minkä johdosta asunto- ja kiinteistökaupassa tapahtuvat muutokset näkyvät varainsiirtoveron kertymässä jopa vuoden viiveellä.

Varainsiirtoveroon kohdistuu 12 verotukea, joista neljälle pystytään laskemaan arvo. Merkittävimmät varainsiirtoverotuksen verotuet ovat ensiasunnon ostajien vapautus varainsiirtoverosta ja se, että julkisen kaupankäynnin kohteena olevien arvopaperien kauppa ei kuulu varainsiirtoveron piiriin.

Varainsiirtoverotuksen merkittävimmät verotuet (milj. euroa)

	2013	2014	2015
Ensiasunnon luovutuksen varainsiirtoverovapaus	95	95	95
Julkisesti listatun arvopaperin varainsiirtoverovapaus	2 000	2 000	2 000
Muut	4	4	4
Yhteensä	2 099	2 099	2 099

2015 talousarvio	614 000 000
2014 II lisätalousarvio	80 000 000
2014 talousarvio	581 000 000
2013 tilinpäätös	586 394 998

06. Arpajaisvero

Momentille arvioidaan kertyvän 225 000 000 euroa.

Selvitysosa: Vero perustuu arpajaisverolakiin (552/1992). Vero on 12 % yksinoikeudella toimeenpantujen arpajaisten ja totopelien tuotosta. Vero kertyy lähes kokonaan yksinoikeudella toimeenpannuista arpajaisista, joista vero kerätään rahapanosten ja maksettujen voittojen erotuksesta.

2015 talousarvio	225 000 000
2014 talousarvio	235 000 000
2013 tilinpäätös	214 951 622

07. Ajoneuvovero

Momentille arvioidaan kertyvän 957 000 000 euroa.

Selvitysosa: Vero perustuu ajoneuvoverosta annettuun lakiin (1281/2003). Veron päivää kohden kannettava määrä on perusveron osuus lisättynä käyttövoimaveron osuudella.

Perusveroa kannetaan henkilö- ja pakettiautoista. Perusvero on määräytynyt vuoden 2011 maaliskuusta alkaen ajoneuvon hiilidioksidipäästön perusteella. Jos hiilidioksidipäästön määrästä ei ole merkintää ajoneuvorekisterissä, vero perustuu ajoneuvon suurimpaan sallittuun kokonaismassaan. Käyttövoimaveroa määrätään ajoneuville, jota käytetään muulla voimalla tai polttoaineella kuin moottoribensiinillä.

Perusveron verotaulukkoja tarkistettiin vuoden 2013 alusta lukien ympäristöohjauksen tehostamiseksi vuonna 2011 päätetyn mukaisesti.

Käyttövoimaveroa määrätään ajoneuville, jota käytetään muulla voimalla tai polttoaineella kuin moottoribensiinillä. Käyttövoimaveron tarkoituksena on tasata eri polttoaineiden tai käyttövoiman toisistaan poikkeavasta verotuksesta johtuvaa vuoden aikana maksettavaksi tulevaa verojen määrää niissä ajoneuvoryhmissä, joissa on muita kuin bensiinikäyttöisiä ajoneuvoja. Tämä koskee lähinnä henkilöautoja. Nykyisin käyttövoimaveron on mitoitettu ottaen huomioon dieselöljyn moottoribensiiniä alempi verotus. Koska käyttövoimaveron on kiinteä ja polttoaineverotus taas riippuu ajoneuvokohtaisesta polttoainekulutuksesta ja ajosuoritteesta, verorasituksen tasaus toteutuu tarkasti vain tietyillä keskimääräisyyksiin perustuvilla oletuksilla. Muiden ajoneuvojen kuin henkilöautojen käyttövoimaverolla on lähinnä fiskaliset tavoitteet.

Ajoneuvoveron kertymän jakautuminen perusveroon ja käyttövoimaveroon ajoneuvolajeittain (milj. euroa)

	2013 tilinpäätös	2014 talousarvio	2015 esitys
Perusvero			
— henkilöautot	414	416	487
— pakettiautot	82	83	96
— kuorma-autot	-	-	-
Käyttövoimavero			
— henkilöautot	231	233	233
— pakettiautot	82	83	83
— kuorma-autot	57	58	58
Yhteensä	866	873	957

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen ajoneuvoveron korottamisesta. Paketti- ja henkilöautojen perusveroa korotetaan vuoden 2015 alusta 180 milj. eurolla. Myös verotaulukkoa tarkistetaan tässä yhteydessä päästöohjauksen tehostamiseksi.

Ajoneuvoverotuksen merkittävimmät verotuet ovat invalidien vapautus ajoneuvoveron perusverosta ja eräiden ajoneuvoryhmien vapautus ajoneuvoverosta. Näiden verotukien yhteismääräksi arvioidaan 7 milj. euroa.

2015 talousarvio	957 000 000
2014 I lisätalousarvio	41 000 000
2014 talousarvio	832 000 000
2013 tilinpäätös	866 179 995

08. Jätevero

Momentille arvioidaan kertyvän 64 000 000 euroa.

Selvitysosa: Vero perustuu jäteverolakiin (1126/2010). Lakia uudistettiin vuoden 2011 alusta alkaen. Muutoksen yhteydessä jäteveron veropohjaa laajennettiin koskemaan yleisten kaatopaikkojen lisäksi myös yksityisiä kaatopaikkoja ja veroa korotettiin 30 eurosta 40 euroon jätetonnilta. Samassa yhteydessä päätettiin jäteveron korottamisesta 50 euroon jätetonnilta vuonna 2013. Verotuottoa vastaava summa on lisätty kuntien valtionosuuksiin.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen jäteverolain muuttamisesta. Esityksen mukaisen veronkorotuksen seurauksena jäteveron tuoton arvioidaan kasvavan vuositasolla noin 5 milj. euroa. Tämän korotuksen tuottoa ei kuitenkaan ohjata kunnille valtionosuuksien kautta.

2015 talousarvio	64 000 000
2014 talousarvio	70 000 000
2013 tilinpäätös	55 887 185

19. Muut veronluonteiset tulot

(02.) Lästimaksut

Selvitysosa: Momentti ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta ja sen tuloarvio otettavaksi huomioon momentin 11.19.06 mitoituksessa. Hallitus antaa eduskunnalle talousarviesitykseen liittyvän esityksen lästimaksulain (189/1936) kumoamisesta.

2014 talousarvio	800 000
2013 tilinpäätös	951 022

03. Ratavero

Momentille arvioidaan kertyvän 5 450 000 euroa.

Tuloarvio budjetoidaan suoriteperusteisena.

Selvitysosa: Ratavero perustuu rataverosta annettuun lakiin (605/2003).

Hallitus antaa eduskunnalle talousarviesitykseen liittyvän esityksen rataverolain muuttamiseksi. Hallituksen esityksessä tavaraliikenteen rataveroa ei peritä vuosina 2015—2017 osana rikkikom-pensaatiota ja työmarkkinaratkaisua. Valtion verotulovaikutuksen arvioidaan olevan vuositasolla noin 13,3 milj. euroa. Rataverolain 5 §:n pykälän muuttamisesta annetun lain perusteella momen-tilta 31.10.78 rahoitetun Kerava—Lahti -oikoradan käytöstä peritään investoinnin rataveroa, jon-ka tuotto on arvioitu 4 200 000 euroksi. Henkilöliikenteeltä perittäväksi rataveroksi arvioidaan 1 250 000 euroa.

2015 talousarvio	5 450 000
2014 talousarvio	18 000 000
2013 tilinpäätös	18 833 293

04. Eräät viestinnän maksut

Momentille arvioidaan kertyvän 28 783 000 euroa.

Selvitysosa: Tietoyhteiskuntamaksu 4 180 000 euroa sekä televisio- ja radiotoiminnan val-vontamaksu 1 069 000 euroa, perustuvat tietoyhteiskuntakaareen. Postitoiminnan valvontamak-su 1 535 000 euroa, perustuu postilakiin (415/2011). Varmennemaksu 208 000 euroa, perustuu lakiin vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä allekirjoituksista (617/2009). Edellä mainittuja maksuja arvioidaan kertyvän yhteensä 6 992 000 euroa. Näistä toiminnoista aiheutu-vat menot on otettu huomioon momentin 31.40.01 määrärahan mitoituksessa.

Toimilupamaksu, yhteensä 21 791 000 euroa, perustuu eräiden radiotaajuuksien huutokaupoista annettuun lakiin (462/2009). Viestintävirasto perii 800 megahertsin taajuusalueella vuonna 2013 toteutetun taajuushuutokaupan tuloksen perusteella toimiluvan saaneilta teleyrityksiltä lain edel-lyttämän toimilupamaksun. Toimilupamaksut tuloutetaan tasaerissä toimilupakauden viiden en-simmäisen vuoden aikana. Samoin Viestintävirasto perii vuonna 2009 toteutetun huutokaupan tu-loksen perusteella toimiluvan saaneilta teleyrityksiltä lain edellyttämän toimilupamaksun.

2015 talousarvio	28 783 000
2014 I lisätalousarvio	1 600 000
2014 talousarvio	26 822 000
2013 tilinpäätös	28 378 733

05. Lentoliikenteen valvontamaksu

Momentille arvioidaan kertyvän 11 100 000 euroa.

Selvitysosa: Lentoliikenteen valvontamaksu perustuu lakiin lentoliikenteen valvontamaksusta (1249/2005). Valvontamaksu on 1,20 euroa/matkustaja. Maksu peritään jokaisesta lentoasemilta lähteneestä vähintään kaksivuotiaasta matkustajasta. Maksuvelvollinen on lentoaseman pitäjä. Maksu peritään vain 20 000 euroa ylittävältä osalta. Vuoden 2015 arvio lentoliikenteen valvontamaksukertymästä perustuu arvioon kotimaan ja kansainvälisen liikenteen kehityksestä. Näistä toiminnoista aiheutuvat menot on otettu huomioon momentin 31.20.01 määrärahan mitoituksessa.

2015 talousarvio	11 100 000
2014 talousarvio	11 100 000
2013 tilinpäätös	11 139 305

06. Väylämaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 42 628 000 euroa.

Selvitysosa: Väylämaksu perustuu väylämaksulakiin (1122/2005), jonka perusteella Suomen vesialueella kauppamerenkulkua harjoittavasta aluksesta suoritetaan valtiolle väylämaksua.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen väylämaksulain muuttamiseksi. Hallituksen esityksessä väylämaksu puolitetaan vuosina 2015—2017 osana rikkikompensointia ja työmarkkinaratkaisua siten, että väylämaksua alennetaan lastialuksia ja parhaita jääluokkia painottaen. Lisäksi väylämaksua alennettaessa otetaan huomioon valtion tulojen väheneminen 0,8 milj. eurolla lästimaxujärjestelmän kumoamisen vuoksi. Lakimuutoksessa otetaan huomioon myös jäänmurtopalveluiden vapauttaminen väylämaksusta. Valtion verotulovaikutuksen väylämaksun puolittamisen osalta arvioidaan olevan vuositasolla noin 42,1 milj. euroa ja jäänmurtopalveluiden vapauttamisen väylämaksun osalta noin 0,3 milj. euroa. Vuoden 2015 arvio väylämaksukertymästä perustuu vuoden 2014 toteutuma-arvioon siten, että vuonna 2015 liikenteen määrän on arvioitu kasvavan 1,5 %, mikä korottaa tulokertymää noin 1,0 %.

2015 talousarvio	42 628 000
2014 talousarvio	83 010 000
2013 tilinpäätös	81 925 967

07. Katsastustoiminnan valvontamaksu

Momentille arvioidaan kertyvän 7 329 000 euroa.

Selvitysosa: Katsastustoiminnan valvontamaksu perustuu lakiin katsastustoiminnan valvontamaksusta (960/2013).

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen katsastustoiminnan valvontamaksun tarkistamiseksi. Valvontamaksun suuruudeksi ehdotetaan 2,20 euroa jokaisesta katsastustoimiapaikalla aloitetusta katsastuksesta. Katsastusten enimmäismäärän arvioidaan olevan 3,3 miljoonaa katsastusta vuonna 2015. Näistä toiminnoista aiheutuvat menot on otettu huomioon momentin 31.20.01 määrärahan mitoituksessa.

2015 talousarvio	7 329 000
2014 talousarvio	4 785 000

08. Öljyjättemaksu

Momentille arvioidaan kertyvän 4 000 000 euroa.

Selvitysosa: Maksu perustuu öljyjättemaksusta annettuun lakiin (894/1986). Maksun suuruus on 5,75 senttiä voiteluöljykilolta. Öljyjättemaksulla rahoitettavat vastaavat menot on budjetoitu momenteille 35.10.60 ja 65.

2015 talousarvio	4 000 000
2014 talousarvio	4 000 000
2013 tilinpäätös	3 813 471

09. Muut verotulot

Momentille arvioidaan kertyvän 3 500 000 euroa.

Selvitysosa: Momentille tuloutetaan kaikki sellaiset verot ja veronluonteiset tulot, joiden osalta ei ole katsottu kertymän vähäisyyden vuoksi tarpeelliseksi pitää omaa tulomomenttia. Momentille kertyy lähinnä ennen vuotta 2014 voimassa olleiden veroperusteiden mukaisia veroja ja maksuja. Momentille tuloutetaan myös lakiin säätiön valvontamaksusta (1048/2013) perustuvat tulot. Valvontamaksuilla rahoitettavat menot on otettu huomioon momentilla 32.40.03.

2015 talousarvio	3 500 000
2014 talousarvio	3 500 000
2013 tilinpäätös	2 970 013

10. Sähkö- ja maakaasuverkkomaksut ja Perämeren tuulivoima-alueella perittävä tuulivoimamaksu

Momentille arvioidaan kertyvän 3 020 000 euroa.

Selvitysosa: Sähkö- ja maakaasuverkkomaksut perustuvat lakiin sähkö- ja maakaasuverkkomaksusta (950/2012). Verkkomaksuilla rahoitettavat menot on otettu huomioon momentilla 32.60.01.

Perämeren tuulivoima-alueelta perittävä tuulivoimamaksu perustuu lakiin tuulivoiman kompensatioalueista (490/2013).

Momentin nimike on muutettu.

2015 talousarvio	3 020 000
2014 I lisätalousarvio	—
2014 talousarvio	3 031 000
2013 tilinpäätös	2 840 055

11. Rahoitusvakausviraston hallintomaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 3 000 000 euroa.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi rahoitusvakausviranomaisesta, jossa säädetään viranomaisen toimialasta, tehtävistä, valtuuksista ja organisointitavasta sekä hallituksen esityksen laiksi rahoitusvakausviraston hallintomaksusta.

Momentille tuloutetaan rahoitusvakausviraston luottolaitoksilta ja sijoituspalveluyrityksiltä perimät hallintomaksut, joilla katetaan viraston toiminnasta aiheutuvat kulut.

Vastaavat menot on budjetoitu momentille 28.92.03.

2015 talousarvio	3 000 000

Osasto 12

SEKALAISET TULOT

Selvitysosa:

Osaston tuloarviot vuosina 2013—2015

	v. 2013 tilinpäätös 1000 €	v. 2014 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2015 esitys 1000 €	Muutos 2014—2015 1000 €	%
24. Ulkoasiainministeriön hallinnonala	13 027	17 260	59 430	42 170	244
99. Ulkoasiainministeriön hallinnonalan tulot	13 027	17 260	59 430	42 170	244
25. Oikeusministeriön hallinnonala	110 771	96 160	125 750	29 590	31
10. Tuomioistuintulot	34 624	27 010	31 400	4 390	16
15. Yleisen edunvalvonnan tulot	—	—	22 200	22 200	0
20. Ulosottomaksut	75 927	69 000	72 000	3 000	4
99. Oikeusministeriön hallinnonalan muut tulot	220	150	150	—	0
26. Sisäministeriön hallinnonala	31 932	18 599	14 920	-3 679	-20
98. EU:lta saatavat tulot	18 730	18 149	14 470	-3 679	-20
99. Sisäministeriön hallinnonalan muut tulot	13 202	450	450	—	0
27. Puolustusministeriön hallinnonala	4 358	4 226	2 416	-1 810	-43
01. Puolustushallinnon rakennuslaitoksen tulot	26	8	8	—	0
20. Tulot irtaimen omaisuuden myynnistä ja rojaltimaksuista	18	18	18	—	0
99. Puolustusministeriön hallinnonalan muut tulot	4 314	4 200	2 390	-1 810	-43
28. Valtiovarainministeriön hallinnonala	2 105 578	2 203 291	2 751 567	548 276	25
10. Tullin tulot	3 963	4 162	4 013	-149	-4

Osaston tuloarviot vuosina 2013—2015

	v. 2013 tilinpäätös 1000 €	v. 2014 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2015 esitys 1000 €	Muutos 2014—2015	
				1000 €	%
11. Kuntien osuudet verotus- kustannuksista	142 653	144 836	141 097	-3 739	-3
12. Kansaneläkelaitoksen osuus verotuskustannuksista	27 326	27 744	27 028	-716	-3
13. Evankelisluterilaisten seura- kuntien osuudet verotus- kustannuksista	21 768	22 101	21 531	-570	-3
20. Valtion tieto- ja viestintä- tekniikkakeskuksen eräät tulot	—	1 100	3 200	2 100	191
25. Metallirahatulot	13 728	25 000	20 000	-5 000	-20
50. Siirto valtion eläke- rahastosta	1 678 298	1 732 000	2 274 512	542 512	31
51. Muiden eläkelaitosten puolesta maksettujen eläke- menojen hyvitykset	131 637	152 418	170 300	17 882	12
52. Vakuutusmaksuja vastaavat maksut	18 871	20 410	19 846	-564	-3
60. Työturvallisuusmaksu	900	900	920	20	2
87. Tulot rahoitusmarkkinoiden vakauttamisesta	—	—	1 100	1 100	0
92. Euroopan unionin perinteisten omien varojen kantopalkkiot	42 557	52 000	46 300	-5 700	-11
93. Euroopan unionilta saatavat tulot matkamenojen korvaamiseen	921	2 500	2 900	400	16
99. Valtiovarainministeriön hallinnonalan muut tulot	22 955	18 120	18 820	700	4
29. Opetus- ja kulttuuri- ministeriön hallinnonala	575 107	565 111	565 419	308	0
70. Opintotukitoiminnan tulot	24 735	20 300	20 300	—	0
88. Valtion osuus veikkauksen ja raha-arpajaisten voitto- varoista	535 335	540 811	541 119	308	0
99. Opetus- ja kulttuuri- ministeriön hallinnonalan muut tulot	15 037	4 000	4 000	—	0
30. Maa- ja metsätalous- ministeriön hallinnonala	886 219	618 965	1 131 475	512 510	83
01. EU:n maataloustuki- rahastosta saatavat tulot	532 907	535 888	534 003	-1 885	0
02. Maaseudun kehittämiseen saatavat tulot EU:lta	312 343	45 000	556 000	511 000	1136

Osaston tuloarviot vuosina 2013—2015

	v. 2013 tilinpäätös 1000 €	v. 2014 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2015 esitys 1000 €	Muutos 2014—2015	
				1000 €	%
03. Elinkeinokalatalouden kehittämiseen saatavat tulot EU:lta	7 588	4 000	5 000	1 000	25
04. EU:lta saatavat muut tulot	0	475	2 492	2 017	425
20. Valtion osuus totopeleistä saadusta tulosta	993	1 120	1 080	-40	-4
32. Kasvinjalostusmaksut	193	380	280	-100	-26
40. Vesioikeudelliset kalatalousmaksut	2 907	2 500	2 900	400	16
41. Tenojoen kalastuslupamaksut	442	500	500	—	0
42. Hirvieläinten metsästysmaksut	3 862	3 400	3 400	—	0
44. Kalastuksenhoitomaksut ja viehekalastusmaksut	8 921	9 462	9 580	118	1
45. Riistanhoitomaksut	10 161	10 240	10 240	—	0
99. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan muut tulot	5 902	6 000	6 000	—	0
31. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala	28 996	17 766	16 753	-1 013	-6
10. Liikenneviraston tulot	28 945	17 716	16 143	-1 573	-9
99. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan muut tulot	51	50	610	560	1120
32. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala	451 201	356 927	183 797	-173 130	-49
20. Turvallisuus- ja kemikaaliviraston tulot	3 263	2 700	2 970	270	10
(30.) Rahoitusosuus työ- ja elinkeinoministeriön sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten pk-yritysten osaamisen kehittämispalveluista	208	—	—	—	0
31. Palkkaturvamaksujen palautukset	35 978	36 327	42 327	6 000	17
50. Euroopan aluekehitysrahastosta ja Euroopan sosiaalirahastosta saatavat tulot	290 524	247 000	70 000	-177 000	-72
99. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan muut tulot	121 227	70 900	68 500	-2 400	-3

Osaston tuloarviot vuosina 2013—2015

	v. 2013 tilinpäätös 1000 €	v. 2014 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2015 esitys 1000 €	Muutos 2014—2015	
				1000 €	%
33. Sosiaali- ja terveys- ministeriön hallinnonala	544 752	517 030	522 753	5 723	1
02. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston tulot	1 713	1 460	1 460	—	0
03. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen tulot	55	500	500	—	0
90. Raha-automaatti- yhdistyksen tuotto	413 295	421 695	426 288	4 593	1
98. Valtionapujen palautukset	128 322	93 200	93 200	—	0
99. Sosiaali- ja terveys- ministeriön hallinnonalan muut tulot	1 366	175	1 305	1 130	646
35. Ympäristöministeriön hallinnonala	122 083	99 650	74 150	-25 500	-26
10. Korvaukset ympäristö- vahinkojen torjuntatoimista	1 296	6 150	4 650	-1 500	-24
20. Siirto valtion asunto- rahastosta	117 000	90 000	66 000	-24 000	-27
99. Ympäristöministeriön hallinnonalan muut tulot	3 787	3 500	3 500	—	0
39. Muut sekalaiset tulot	263 238	230 500	548 500	318 000	138
01. Sakkotulot ja tulot hallinnollisista maksu- seuraamuksista	92 852	103 000	105 000	2 000	2
02. Verotukseen liittyvät korko- tulot	67 058	75 000	75 000	—	0
04. Siirrettyjen määrärahojen peruutukset	98 204	50 000	366 000	316 000	632
10. Muut sekalaiset tulot	5 124	2 500	2 500	—	0
Yhteensä	5 137 264	4 745 485	5 996 930	1 251 445	26

24. Ulkoasiainministeriön hallinnonala

99. Ulkoasiainministeriön hallinnonalan tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 59 430 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot kertyvät hallinnonalan viisumien käsittelymaksuista kertyvistä tuloista, kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksujen ja maksuosuuksien sekä kehitysavun palautuksista, YK:n sotilaallisesta kriisinhallinnasta maksamista palkkausmenokorvauksista sekä muista tuloista, joita ei ole nettoutettu hallinnonalan menomomenteille.

Tuloista 400 000 euroa aiheutuu ministeriön ja Norjan ulkoministeriön, 500 000 euroa ministeriön ja Itävallan kehitysyhteistyöviraston (ADA) ja 12 300 000 euroa ministeriön ja Britannian ke-

hityspoliittisen osaston (DFID) osuuksista ao. yhteistoimintahankkeisiin. Yhteistoimintahankkeista saatavilla tuloilla katetaan ao. yhteistoimintahankkeiden menot, jotka on budjetoitu momentille 24.30.66. Sotilaallisen kriisinhallinnan operaatioista aiheutuvat menot on budjetoitu momentille 24.10.20.

2015 talousarvio	59 430 000
2014 talousarvio	17 260 000
2013 tilinpäätös	13 027 321

25. Oikeusministeriön hallinnonala

10. Tuomioistuintulot

Momentille arvioidaan kertyvän 31 400 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot perustuvat tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista annettuun lakiin (701/1993) ja vastaavaan asetukseen (1057/2013), lakiin kaupanvahvistajista (573/2009) sekä avioliittoasetukseen (820/1987).

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	34 495	26 810	31 200
— muut tuotot	129	200	200
Tuotot yhteensä	34 624	27 010	31 400
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	58 500	45 000	54 000
— osuus yhteiskustannuksista	35 200	32 000	34 000
Kustannukset yhteensä	93 700	77 000	88 000
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-59 076	-49 990	-56 600
Kustannusvastaavuus, %	37	35	36

2015 talousarvio	31 400 000
2014 talousarvio	27 010 000
2013 tilinpäätös	34 623 812

15. Yleisen edunvalvonnan tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 22 200 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot perustuvat lakiin holhoustoimesta (442/1999), lakiin holhoustoimen edunvalvontapalveluiden järjestämisestä (575/2008) ja asetukseen edunvalvojan palkkion suuruudesta (696/2012).

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2015 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot	
— suoritteiden myyntituotot	22 200
— muut tuotot	-
Tuotot yhteensä	22 200
— tästä toimintamenomomentille nettouttamattomat tuotot	22 200
Tuotot yhteensä	22 200
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	
— erilliskustannukset	18 400
— osuus yhteiskustannuksista	10 500
Kustannukset yhteensä	28 900
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-6 700
Kustannusvastaavuus, %	77
2015 talousarvio	22 200 000

20. Ulosottomaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 72 000 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot perustuvat lakiin ulosottomaksuista (34/1995) ja vastaavaan asetukseen (35/1995).

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	76 005	69 000	72 000
— muut tuotot	62	-	-
Tuotot yhteensä	76 067	69 000	72 000
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	43 311	38 000	43 500
— osuus yhteiskustannuksista	25 354	30 500	25 500
Kustannukset yhteensä	68 665	68 500	69 000
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	7 402	500	3 000
Kustannusvastaavuus, %	111	101	104
2015 talousarvio			72 000 000
2014 talousarvio			69 000 000
2013 tilinpäätös			75 927 362

99. Oikeusministeriön hallinnonalan muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 150 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot perustuvat oikeusministeriön asetukseen oikeusministeriön ja eräiden hallinnonalalla toimivien viranomaisten suoritteista perittävistä maksuista vuosina 2014—2015 (1020/2013), oikeusministeriön asetukseen julkisen notaarin suoritteiden maksuista (841/2012) ja oikeusministeriön asetukseen eräistä tietosuojavaltuutetun toimiston maksullisista suoritteista (329/2014). Lisäksi momentille kertyvät konkurssilain mukaan valtiolle tilitettävät velkojen menettämät jako-osuudet.

2015 talousarvio	150 000
2014 talousarvio	150 000
2013 tilinpäätös	220 167

26. Sisäministeriön hallinnonala

Selvitysosa: Luvun nimike on muutettu.

98. EU:lta saatavat tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 14 470 000 euroa.

Selvitysosa: Suomeen vuoden 2015 aikana tuloutuvaksi arvioitu kertymä koostuu:

— ulkorajarahaston, paluurahaston, kotouttamisrahaston sekä pakolaisrahaston vuosiohjelman 2012 loppumaksuista ja vuosiohjelman 2013 toisista ennakkomaksuista

— sisäasioiden uusien sisäisen turvallisuuden rahaston ja turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahaston ennakkomaksuista.

Euroopan pakolais-, ulkoraja-, kotouttamis- ja paluurahastojen tuloista tehtävät maksatukset on budjetoitu momentille 26.01.22. Yleisohjelman 2007—2013 alaisten rahastojen tulot ja menot tasapainottuvat ohjelmien loppuun mennessä.

Sisäisen turvallisuuden rahaston ja turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahaston tuloista tehtävät maksatukset on budjetoitu momentille 26.01.24. Rahoitusohjelmakauden 2014—2020 alaisten rahastojen tulot ja menot tasapainottuvat ohjelmien loppuun mennessä.

Tulojen arvioitu kertymä (1 000 euroa)

Vuosiohjelma	2007—2011	2012	2013	Yhteensä
Pakolaisrahasto	-	300	1 883	2 183
Ulkorajarahasto	-	970	5 026	5 996
Kotouttamisrahasto	-	130	623	753
Paluurahasto	-	90	589	679
Yhteensä	-	1 490	8 121	9 611

Tulojen arvioitu kertymä (1 000 euroa)

Ennakkomaksu komissioltta	2015	Yhteensä
Sisäisen turvallisuuden rahasto	1 579	1 579
Turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahasto	3 280	3 280
Yhteensä	4 859	4 859

Momentin nimike on muutettu.

2015 talousarvio	14 470 000
2014 talousarvio	18 149 000
2013 tilinpäätös	18 730 394

99. Sisäministeriön hallinnonalan muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 450 000 euroa.

Selvitysosa: Vuoden 2015 aikana tuloutuvaksi arvioitu kertymä koostuu vastaanottokeskuksille myönnettyjen turvapaikanhakijoiden määrään perustuvien edellisten talousarviovuosien määrärahojen palautuksista, takavarikoitujen esineiden myyntituloista ja muista tuloista.

Tulojen arvioitu kertymä (euroa)

Vastaanottokeskuksille myönnettyjen määrärahojen palautukset	350 000
Takavarikoitujen esineiden myyntitulot	50 000
Muut tulot	50 000
Yhteensä	450 000

Momentin nimike on muutettu.

2015 talousarvio	450 000
2014 talousarvio	450 000
2013 tilinpäätös	13 201 767

27. Puolustusministeriön hallinnonala*01. Puolustushallinnon rakennuslaitoksen tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän nettotulota 8 000 euroa.

Momentille kertyviä tuloja saa käyttää myös peruskorjaus- tai perusparannusmenojen väliaikaiseen rahoittamiseen.

Selvitysosa:

Toiminnalliset tulostavoitteet

Rakennuslaitoksen tuloksellisuus muodostuu useasta tekijästä: toimitilojen ja laitteiden käytettävyyden ja energiatehokkuuden parantumisesta, oman työn tehokkuuden lisäämisestä, hintakehityksestä verrattuna markkinoiden hintakehitykseen, ulkoistettujen toimintojen kilpailutuksen onnistumisesta, asiakastytytyväisyydestä sekä työtyytyväisyydestä.

Toiminnallinen tehokkuus

Varmistetaan puolustushallinnolle järjestettävien palvelujen laatu, kilpailukyky, saatavuus ja toimintavarmuus. Lisätään palvelujen markkinaehtoisuutta turvallisuus ja valmiuskyky huomioiden. Kiinteistöjen ylläpidon, energiapalvelujen ja ympäristönsuojelun tunnusluvuille asetetaan seuraavat tavoitetasot:

Tunnusluku	2013 toteutuma	2014 ennakoitu	2015 arvio
Kiinteistönhoito			
Kiinteistönhoidon hintakehityksen vertailu, %	0,7	-2,0	-2,0
Siivouspalvelut			
Siivouspalvelujen hintakehityksen vertailu, %	1,0	-1,0	-1,0
Siivouspalvelujen ulkoistamisaste, %	41	45	45
Tekniset palvelut			
Teknisten palveluiden ulkoistamisaste, %	72	70	75
Energiapalvelut			
Lämmön ominaiskulutus, kWh/rm ³ /L	37,8	37,5	37,1
Sähkön ominaiskulutus, kWh/rm ³ /S	15,8	15,8	15,6
Veden ominaiskulutus, l/rm ³ /L	85	85	84
Ympäristöpalvelut			
Sekajätteen määrä, %	52	50	40
Hiilidioksidipäästöjen määrä, kgCO ₂ / MWh	235	227	219
Uusiutuvan energian osuus energiantuotannossa, %			
— lämpö, osto	32	31	33
— lämpö, oma tuotanto	10	11	15
— sähkö	30	30	30

Tuotokset ja laadunhallinta

Tunnusluku	2013 toteutuma	2014 ennakoitu	2015 arvio
Kiinteistöpalvelut			
Huoneistoala (milj. htm ²), puolustushallinto	2,80	2,77	2,59
Huoneistoala (milj. htm ²), muut	0,2	0,2	0,1
Siivouspalvelut			
Siivousala (milj. sm ²), puolustushallinto	1,3	1,25	1,17
Siivousala (milj. sm ²), muut	0,1	0,11	0,08
Tekniset palvelut			
Vuosikorjausprojektit (kpl)	1 400	1 400	950
Erillistilausprojektit (kpl)	942	800	400
Pieninvestointiprojektit (kpl)	156	200	200
Energiapalvelut			
Toimitettu lämpö (MWh)	346 193	344 500	316 000
Toimitettu sähkö (MWh)	266 065	257 000	243 000
Toimitettu vesi (1 000 m ³)	1 097	1 060	1 010
Ympäristötavoitteet			
Päivitetyt jätehuoltosuunnitelmat, kpl	2	2	2
Uudet jätehuoltosuunnitelmat, kpl	2	2	2

Tunnusluku	2013 toteutuma	2014 ennakoitu	2015 arvio
Rakennuttamispalvelut			
Valmistuneet hankesuunnitelmat (kpl)	28	20	25
Valmistuneet hankkeet (kpl)	26	25	25
Asiakastyytyväisyys (1—5)	4,0	3,9	3,9

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

Säilytetään työtyytyväisyyden taso panostamalla valittuihin henkilöstöpolitiikan painopistealueisiin.

Tunnusluku	2013 toteutuma	2014 ennakoitu	2015 tavoite
Työtyytyväisyys (1—5)	3,5	3,5	3,5
— naiset	3,5	3,5	3,5
— miehet	3,5	3,5	3,5

Rakennuslaitoksen tulot kertyvät valtion maksuperustelain (150/1992) ja Puolustushallinnon rakennuslaitoksen maksullisista suoritteista annetun puolustusministeriön asetuksen mukaan hinnoiteltavista suoritteista, joita puolustushallinnolle tuotetaan omakustannushintaan ja ulkopuolisille liiketaloudellisin perustein.

Toiminnan tulot ja menot (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Bruttotulot	166 986	156 588	144 252
Bruttomenot	166 960	156 580	144 244
Nettotulot	26	8	8

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot	166 986	156 588	144 252
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	166 960	156 580	144 244
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	26	8	8
Kustannusvastaavuus, %	100	100	100

2015 talousarvio	8 000
2014 talousarvio	8 000
2013 tilinpäätös	26 350

20. Tulot irtaimen omaisuuden myynnistä ja rojaltimaksuista

Momentille arvioidaan kertyvän nettotuloa 18 000 euroa.

Momentille kertyviä tuloja saa käyttää irtaimen omaisuuden hankinta- ja huoltomenoihin, kotimaisen puolustusteollisuuden kanssa tehtävistä materiaalin vaihtosopimuksista aiheutuviin menoihin sekä irtaimen omaisuuden myynnistä aiheutuviin menoihin.

Selvitysosa: Momentille kertyvät tulot ovat irtaimen omaisuuden myyntituloja, häviämiskorvauksia sekä puolustusvoimien rahoittamasta tuotekehityksestä perittäviä rojaltimaksuja.

Tulot ja menot (euroa)

Bruttotulot	
Tulot irtaimen omaisuuden myynnistä, häviämiskorvauksista ja rojaltimaksuista	4 915 000
Bruttomenot	
Irtaimen omaisuuden myynti-, hankinta- ja huoltomenot	4 897 000
Nettotulot	18 000
2015 talousarvio	18 000
2014 talousarvio	18 000
2013 tilinpäätös	18 000

99. Puolustusministeriön hallinnonalan muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 2 390 000 euroa.

Selvitysosa: Momentille kertyvät tulot ovat YK:n suorittamia kustannusten korvauksia kriisinhallintaoperaatioista ja niissä muille osanottajamaille tuotetuista palveluista perittyjä maksuja, hankintaennakkojen viivästyskorkoja, FMS-maksujärjestelyjen palautuksia ja korkotuottoja sekä hallinnonalan kirjanpitoyksikköjen sellaisia tuloja, joita ei ole budjetoitu muille momenteille.

2015 talousarvio	2 390 000
2014 talousarvio	4 200 000
2013 tilinpäätös	4 313 633

28. Valtiovarainministeriön hallinnonala

10. Tullin tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 4 013 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot perustuvat seuraaviin säädöksiin:

- 1) tullilaki (1466/1994)
- 2) valtiovarainministeriön asetus Tullin suoritteiden maksullisuudesta (1041/2012).

Momentille tuloutetaan myös muiden viranomaisten puolesta kannettujen maksujen kantopalkkiot.

Tulojen arvioitu kertymä (euroa)

Julkisoikeudelliset suoritteet	1 980 000
Liiketaloudelliset suoritteet	480 000
Muiden viranomaisten puolesta kannettujen maksujen kantopalkkiot	153 000
Muut sekalaiset tulot	1 400 000
Yhteensä	4 013 000

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot , suoritteiden myyntituotot	2 452	2 560	2 460
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	2 315	2 578	2 315
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	137	-18	145
Kustannusvastaavuus, %	106	99	106

Osa Tullin julkisoikeudellisista suoritteista myydään kohtuusyistä omakustannushintaa alhaisemmalla hinnalla. Ko. suoritteet ovat:

- tietyt ennakkoratkaisut
- tietyt rekisteröintiä koskevat päätökset ja
- pienille tuontierille asetetut valvonta ja tutkimusmaksut.

Toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet

	2013 toteutuma	2014 tavoite	2015 tavoite
Toiminnallinen tehokkuus			
Liiketaloudellisten suoritteiden kustannusvastaavuus, %	125,3	106,5	126,6

2015 talousarvio	4 013 000
2014 talousarvio	4 162 000
2013 tilinpäätös	3 962 759

11. Kuntien osuudet verotuskustannuksista

Momentille arvioidaan kertyvän 141 097 000 euroa.

2015 talousarvio	141 097 000
2014 talousarvio	144 836 000
2013 tilinpäätös	142 652 999

12. Kansaneläkelaitoksen osuus verotuskustannuksista

Momentille arvioidaan kertyvän 27 028 000 euroa.

2015 talousarvio	27 028 000
2014 talousarvio	27 744 000
2013 tilinpäätös	27 326 386

13. Evankelisluterilaisten seurakuntien osuudet verotuskustannuksista

Momentille arvioidaan kertyvän 21 531 000 euroa.

2015 talousarvio	21 531 000
2014 talousarvio	22 101 000
2013 tilinpäätös	21 768 477

20. Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskuksen eräät tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 3 200 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot perustuvat valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskuksen kehittämis- ja laajennusinvestointeja varten osoitetun määrärahan käyttöä vastaavaan, useammalle vuodelle jaksettuihin tuloutukseen.

Vastaavat menot on budjetoitu momentille 28.20.10.

Momentin nimike on muutettu.

2015 talousarvio	3 200 000
2014 talousarvio	1 100 000

25. Metallirahatulot

Momentille arvioidaan kertyvän nettotulona 20 000 000 euroa.

Momentille tuloutetaan metallirahojen liikkeeseenlaskusta ja niiden lyöntioikeuksien luovutuksesta syntyvät tulot ja palautuneiden rahojen metalliseosten myynnistä syntyvät tulot.

Momentille kertyviä tuloja saa käyttää metallirahojen valmistuksesta tehtyjen sopimusten mukaisten valmistus-, rahoitus- ja varastointikustannusten maksamiseen sekä metallirahojen takaisinlunastukseen sekä rahojen varastoinnista ja hävityksestä aiheutuviin menoihin.

Momentille merkitään myös juhla- sekä keräilyrahoista saatavien tulojen ja niistä aiheutuvien menojen erotus.

Selvitysosa:

Tulot ja menot (euroa)

Toiminnan tulot	26 050 000
Toiminnan erillismenot	6 050 000
Nettotulot	20 000 000

2015 talousarvio	20 000 000
2014 talousarvio	25 000 000
2013 tilinpäätös	13 727 802

50. Siirto valtion eläkerahastosta

Momentille arvioidaan kertyvän 2 274 512 000 euroa.

Siirron kuukausittaisen määrän päättää Valtion Eläkerahasto.

Tuloarvio budjetoidaan maksuperusteisena.

Selvitysosa: Siirrosta säädetään valtion eläkerahastosta annetun lain (1297/2006) 6 § 1 momentissa. Valtion eläkerahastosta siirretään vuosittain valtion talousarvioon määrä, joka on 40 % lain piiriin kuuluvaan palvelukseen perustuvista eläkkeistä aiheutuvasta vuotuisesta menosta.

Tuloarvio on laskettu vuodelle 2015 arvioidussa TyEL-indeksitasossa (2519).

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi valtion eläkerahastosta annetun lain 6 §:n väliaikaisesta muuttamisesta. Rahastosta tehtävää siirtoa on tarkoitus nostaa hallituksen 3.4.2014 päättämän julkisen talouden suunnitelmaan mukaisesti.

2015 talousarvio	2 274 512 000
2014 talousarvio	1 732 000 000
2013 tilinpäätös	1 678 298 078

51. Muiden eläkelaitosten puolesta maksettujen eläkemenojen hyvitykset

Momentille arvioidaan kertyvän 170 300 000 euroa.

Tuloarvio budjetoidaan maksuperusteisena.

Selvitysosa: Momentille kertyy tuloja muiden eläkelaitosten valtiolle suorittamina niiden vastuulla olevien eläkemenojen korvauksena valtion eläkelain (1295/2006) nojalla.

Vastaavat menot on budjetoitu momentille 28.50.63.

Tuloarvio on laskettu vuodelle 2015 arvioidussa TyEL-indeksitasossa (2519).

2015 talousarvio	170 300 000
2014 talousarvio	152 418 000
2013 tilinpäätös	131 636 579

52. Vakuutusmaksuja vastaavat maksut

Momentille arvioidaan kertyvän 19 846 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot kertyvät Valtiokonttorista annetun lain (305/1991) perusteella valtion virastoilta ja laitoksilta sekä valtion liikelaitoksilta perittävistä Valtiokonttorin suorittamista tapaturmakorvauksista, ryhmähenkivakuutusta vastaavista eduista, liikennevahinkokorvauksista sekä muita korvauksia vastaavista maksuista.

Tulojen arvioitu kertymä (euroa)

Tapaturmat (tapaturmamaksut)	16 500 000
Ryhmähenkivakuutusta vastaava etu	1 300 000
Vanhat liikelaitokset	46 000
Työvoimapalvelulaki, maahanmuutto, lautamiehet	550 000
Liikennevahingot	1 450 000
Yhteensä	19 846 000

Tuloarviossa on otettu huomioon valtion henkilöstömäärän väheneminen sekä Metsähallituksen vastuunmaksun lakkaaminen.

Momentin nimike on muutettu.

2015 talousarvio	19 846 000
2014 talousarvio	20 410 000
2013 tilinpäätös	18 871 188

60. Työturvallisuusmaksu

Momentille arvioidaan kertyvän 920 000 euroa.

Selvitysosa: Tuloarvio perustuu lakiin työsuojelurahastosta (407/1979), tapaturmavakuutuslakiin (608/1948) ja lakiin Valtiokonttorista (305/1991). Tuloarvio lasketaan siten, että se on 0,23 promillea valtion henkilöstölle maksetuista palkoista. Tuloarviossa on otettu huomioon valtion henkilöstömäärän väheneminen ja toisaalta virka- ja työehtosopimusneuvotteluissa sovittujen palkankorotusten vaikutus palkkasummaan.

Vastaavat menot on budjetoitu momentille 28.60.10.

2015 talousarvio	920 000
2014 talousarvio	900 000
2013 tilinpäätös	900 107

87. Tulot rahoitusmarkkinoiden vakauttamisesta

Momentille arvioidaan kertyvän 1 100 000 euroa.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi valtion vakuusrahastosta annetun lain kumoamiseksi. Esityksen mukaan valtion vakuusrahasto lakkautetaan ja varat tuloutetaan budjettitalouteen.

2015 talousarvio	1 100 000

92. Euroopan unionin perinteisten omien varojen kantopalkkiot

Momentille arvioidaan kertyvän 46 300 000 euroa.

Selvitysosa: Euroopan unionin neuvoston tekemän omien varojen päätöksen (2007/436/EY) mukaan jäsenvaltiot saavat unionin puolesta keräämiään tullituloja, maatalousmaksuja ja so-

kerimaksuja EU:lle tilittäessään vähentää kertyneistä tuloista 25 % jäsenvaltiolle aiheutuvien ke-
ruukustannusten kattamiseen.

Vuosia 2014—2020 koskevan EU:n rahoituskehyksen mukaan jäsenvaltioiden kantopalkkioita
alennetaan 20 prosenttiin. Päättös vaatii vielä uuden omien varojen päätöksen, jonka ei odoteta tu-
levan voimaan vuoden 2015 aikana.

2015 talousarvio	46 300 000
2014 talousarvio	52 000 000
2013 tilinpäätös	42 556 912

93. Euroopan unionilta saatavat tulot matkamenojen korvaamiseen

Momentille arvioidaan kertyvän 2 900 000 euroa.

Selvitysosa: Euroopan unioni maksaa matkamenojen korvauksen ennakoon jäsenmaille.
Jäsenvaltio saa vuotuisen kokonaismäärärahan, joka on kullekin jäsenvaltiolle vahvistettu pro-
sentuaalinen osuus EU:n talousarvion yleiset kokouskulut -alamomentin määrärahasta.

Vastaavat menot on budjetoitu momentille 28.92.20.

2015 talousarvio	2 900 000
2014 talousarvio	2 500 000
2013 tilinpäätös	920 770

99. Valtiovarainministeriön hallinnonalan muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 18 820 000 euroa.

Tuloarvio budjetoidaan maksuperusteisena.

Selvitysosa: Tulot perustuvat seuraaviin säädöksiin:

- 1) vakuutuskorvausten regressit: tapaturmavakuutuslaki (608/1948) ja sotilastapaturmalaki (1211/1990)
- 2) valtionperinnöt: perintökaari (40/1965)
- 3) liikelaitosten ottamista lainoista perityt takausmaksut: laki valtion lainanannosta sekä valtion-
takauksesta ja valtioneuvoston (449/1988)
- 4) eläkkeiden palautukset: valtion eläkelaki (1295/2006)
- 5) maksettujen oikeudenkäynnin viivästyshyvitysten perintätulot: laki oikeudenkäynnin viivästy-
misestä (362/2009).

Momentille kertyy myös Senaatti-kiinteistöjen lainojen valtioneuvoston takauksesta perittäviä maksuja.

Tulojen arvioitu kertymä (euroa)

Vakuutuskorvausten regressit	2 800 000
Valtionperinnöt	4 000 000
Saadut maksut myönnetystä takauksista	7 500 000
Eläkkeiden palautukset	800 000
Investointirahastolainasaamiset	20 000
Maksettujen oikeudenkäynnin viivästyshyvitysten perintätulot	100 000
Muut tulot	3 600 000
Yhteensä	18 820 000

2015 talousarvio	18 820 000
2014 talousarvio	18 120 000
2013 tilinpäätös	22 955 461

29. Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonala*70. Opintotukitoiminnan tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 20 300 000 euroa.

Selvitysosa:

Tulojen arvioitu kertymä (euroa)

Vuonna 2015 maksettujen takausvastuiden lyhennykset	900 000
Takausvastuusaatavien lisäys	17 500 000
Korkotulot	1 900 000
Yhteensä	20 300 000

2015 talousarvio	20 300 000
2014 talousarvio	20 300 000
2013 tilinpäätös	24 735 435

88. Valtion osuus veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovaroista

Momentille arvioidaan kertyvän 541 119 000 euroa.

Selvitysosa: Veikkaus Oy:n arvioitu tuloutus on 541 119 000 euroa, josta 25 500 000 euroa on rahastoituja jakamattomia voittovaroja.

2015 talousarvio	541 119 000
2014 talousarvio	540 811 000
2013 tilinpäätös	535 334 793

99. Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 4 000 000 euroa.

Selvitysosa: Momentille kertyvät tulot ovat hallinnonalan sellaisia tuloja, joita ei ole budjetoitu muille momenteille.

2015 talousarvio	4 000 000
2014 talousarvio	4 000 000
2013 tilinpäätös	15 037 139

30. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala

01. EU:n maataloustukirahastosta saatavat tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 534 003 000 euroa.

Tulojen kohdentamisperusteena ovat EU:n toimielimen varainhoitovuonna tekemät maksupäätökset.

Selvitysosa: EU:n yhteisen maatalouspolitiikan ja kalastuspolitiikan toteuttamiseksi Suomen osuuden Euroopan maatalouden tukirahastosta (maataloustukirahasto) arvioidaan olevan yhteensä 536 966 000 euroa. Kun tästä tuloutetaan talousarvion ulkopuoliseen Maatalouden interventiorahastoon 2 963 000 euroa, momentille arvioidaan tuloutuvan 534 003 000 euroa.

Maidontuotannon maakiintiön ylityksen rahoittamiseksi tuottajilta perittävät maksut tuloutetaan tälle momentille. Koska komissio vähentää maksuja vastaavasti Suomelle suoritettavia maataloustukirahaston osuuksia, maksuilla ei ole vaikutusta momentin tulokertymään. Maitokiintiöjärjestelmä päättyy 1.4.2015.

Momentin tulokertymässä on huomioitu vähennyksenä TSE-, AI-, BT- ja Rabies-ohjelmien sekä kasvinsuojelun tukemisen EU-rahoituksen poistuminen maatalousrahastosta. Näiden ohjelmien EU-osuudet tuloutuvat vuodesta 2015 lukien momentille 12.30.04.

Tulokertymässä ei ole otettu huomioon Ahvenanmaan tuloja sen toimivaltaan kuuluvien tehtävien osalta.

Arvio maataloustukirahaston tuloista

	Yhteensä milj. €	Vastaavia menoja momenteilla
Talousarvioon		
EU-tulotuki	525,000	30.20.41
EU-markkinatuki	6,000	30.20.41
Tuottajaorganisaatiot	2,200	30.20.46
Hunajantuotanto	0,103	30.20.46
Menekinedistäminen	0,700	30.20.46
Yhteensä	534,003	
		Maatalouden interventio- rahastossa
Maatalouden interventiorahastoon	2,963	
Kaikki yhteensä	536,966	

2015 talousarvio	534 003 000
2014 talousarvio	535 888 000
2013 tilinpäätös	532 907 277

02. Maaseudun kehittämiseen saatavat tulot EU:lta

Momentille arvioidaan kertyvän 556 000 000 euroa.

Tuloarvio budjetoidaan maksuperusteisena.

Selvitysosa: Tulokertymä sisältää Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastosta (maaseuturahasto) valtion talousarvioon tuloutuvan Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman toisen ennakon sekä välimaksut 15.10.2015 saakka aiheutuneista menoista ohjelmakauden 2014—2020 osalta. Ennakon määrä on noin 23 597 000 euroa.

2015 talousarvio	556 000 000
2014 talousarvio	45 000 000
2013 tilinpäätös	312 342 697

03. Elinkeinokalatalouden kehittämiseen saatavat tulot EU:lta

Momentille arvioidaan kertyvän 5 000 000 euroa.

Tuloarvio budjetoidaan maksuperusteisena.

Selvitysosa: Euroopan kalatalousrahastosta (EKTR) arvioidaan tuloutuvan ohjelmakauden 2007—2013 tuloja yhteensä 4 000 000 euroa sekä Euroopan meri- ja kalatalousrahastosta (EMKR) uuden ohjelmakauden tuloja yhteensä 1 000 000 euroa.

EU:lta saatavien tulojen mitoituksessa on otettu huomioon myös Ahvenanmaan osuus.

2015 talousarvio	5 000 000
2014 talousarvio	4 000 000
2013 tilinpäätös	7 588 467

04. EU:lta saatavat muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 2 492 000 euroa.

Selvitysosa: Momentin tuloina on otettu huomioon EU:lta maa- ja metsätalousministeriön tehtäväalueelle saatavat muut kuin momenteille 12.30.01, 12.30.02 ja 12.30.03 sekä laitosten rahoittamiin hankkeisiin EU:sta tuloutuvat tulot. Tulot kertyvät EU-säädösten mukaisesti.

Arvio tuloista

	Tulot €	Momentti
Kaupallisen kalastuksen valvonta sekä kalastus- ja vesiviljelytuotteiden jäljitettävyyssjärjestelmät, Neuvoston asetus (EY) 1224/2009 sekä komission täytäntöönpanoasetus 404/2011	2 052 000	30.40.62
Eläinlääkintä ETY 414/90, josta	355 000	
— TSE-, AI- ja BT-ohjelmat	145 000	30.20.02
— Rabies-ohjelma	210 000	30.20.20
Kasvinsuojelutoimien tukeminen (EY) N:o 1290/2005	85 000	30.20.02

Momentille tuloutuvat EU:n edellyttämiin kaupallisen kalastuksen valvonnan ja jäljitettävyyssjärjestelmien vuosien 2013 ja 2014 menoihin kohdistuvat neuvoston asetukseen ja komission täytäntöönpanoasetukseen perustuvat EU:n osuudet, jotka eivät sisälly Euroopan meri- ja kalatalousrahaston toimintaohjelmaan. EU:n tukikelpoisiksi luettavista menoista EU:n rahoitusosuus on enintään 50—90 %. Vuonna 2015 tuloutuu vuosien 2013 ja 2014 menoihin perustuvia saman komission täytäntöönpanoasetuksen mukaisia EU:lta saatavia tuloja arviolta 2 052 000 euroa.

Lisäksi momentille tuloutuvat EU:n osarahoittamien TSE-, AI-, BT- ja Rabies-ohjelmien sekä kasvinsuojelun tukemisesta EU:lta saatavat tulot. Nämä tulot ovat aiemmin tuloutuneet momentilta 12.30.01.

2015 talousarvio	2 492 000
2014 talousarvio	475 000
2013 tilinpäätös	—

20. Valtion osuus totopeleistä saadusta tulosta

Momentille arvioidaan kertyvän 1 080 000 euroa.

Totopelien tuottojen käyttämisestä annetun lain (1055/2001) mukaisten käyttötarkoitusten lisäksi valtion osuutena saadusta tulosta voidaan käyttää 168 000 euroa hevostalouden tutkimukseen.

Tuloarvio budjetoidaan suoriteperusteisena.

Selvitysosa: Tulot perustuvat arpajaislakiin (1047/2001). Totopeleistä arvioidaan kertyvän valtion osuutena 1 080 000 euroa. Tuloja vastaavasti myönnetään määrärahoja 912 000 euroa momentilla 30.10.54 hevoskasvatukseen ja hevosurheilun edistämiseen sekä 168 000 euroa momentilla 30.01.05 Luonnonvarakeskukselle hevostalouden tutkimukseen.

2015 talousarvio	1 080 000
2014 talousarvio	1 120 000
2013 tilinpäätös	992 940

32. Kasvinjalostusmaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 280 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot kertyvät kasvinjalostustoiminnan edistämisestä annetun lain (896/1977) mukaisina maksuina. Jalostettujen lajikkeiden siementavarasta suoritettavia maksuja arvioidaan kertyvän 200 000 euroa, mitä vastaavasti on menoja momentilla 30.20.42. Lisäksi momentille ar-

vioidaan kertyvän 80 000 euroa puutarhakasvien jalostusmaksutuloja, joita vastaavat menot on merkitty momentille 30.01.05.

2015 talousarvio	280 000
2014 talousarvio	380 000
2013 tilinpäätös	192 708

40. Vesioikeudelliset kalatalousmaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 2 900 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot kertyvät vesilain (587/2011) 3 luvun 14 ja 22 §:n sekä ympäristönsuojelulain (86/2000) 44 §:n nojalla määrätyistä kalatalousmaksuista sekä muista vastaavista maksuista. Vastaavat menot on merkitty momentille 30.40.20.

2015 talousarvio	2 900 000
2014 talousarvio	2 500 000
2013 tilinpäätös	2 906 927

41. Tenojoen kalastuslupamaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 500 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot kertyvät Tenojoen kalastuspiirin yhteisestä kalastussäännöstä Norjan kuningaskunnan kanssa tehdyn sopimuksen (Sops 94/1989) 5 artiklan ja kalastussäännön 2 §:n mukaisista kalastuslupamaksuista. Vuoden 2014 tulokertymää vastaavista menoista valtiolle kuuluva osuus on merkitty momentille 30.40.22 sekä kalastuskunnille ja muille yksityisille vesialueen omistajille kuuluva osuus momentille 30.40.40.

2015 talousarvio	500 000
2014 talousarvio	500 000
2013 tilinpäätös	442 140

42. Hirvieläinten metsästysmaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 3 400 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot kertyvät valtion lukuun myytävistä hirvieläimistä sekä riistanhoitomaksusta ja pyyntilupamaksusta annetun lain (616/1993) 4 §:n mukaisista pyyntilupamaksuista saatavina tuloina. Aikuisen hirven pyyntilupamaksu on 120 euroa ja hirvenvasan 50 euroa riistanhoitomaksusta ja pyyntilupamaksusta annetun valtioneuvoston asetuksen (491/2007) 2 §:n mukaan. Maksujen taso säilyy ennallaan. Vastaavat menot on momentilla 30.40.41.

2015 talousarvio	3 400 000
2014 talousarvio	3 400 000
2013 tilinpäätös	3 862 232

44. (12.30.43 ja 44) Kalastuksenhoitomaksut ja viehekalastusmaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 9 580 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot perustuvat kalastuslain (286/1982) 88 ja 99 c §:iin.

Kalastuksenhoitomaksu on 24 euroa kalenterivuodelta ja 7 euroa seitsemän vuorokauden kalastusjaksolta. Kun kalenterivuotta koskevia kalastuksenhoitomaksuja arvioidaan kertyvän vuonna 2015 vähintään 250 000 kpl ja seitsemän vuorokauden maksuja 40 000 kpl, momentille arvioidaan kertyvän yhteensä 6 280 000 euroa. Lisäksi momentille arvioidaan kertyvän 5 000 euroa kalastuksenhoitomaksurekisterin osoite- ja nimitietojen myynnistä saatavina tuloina.

Viehekalastusmaksu on kalenterivuodelta 31 euroa ja seitsemän vuorokauden kalastusjaksolta 7 euroa. Kun kalenterivuotta koskevia viehekalastusmaksuja arvioidaan kertyvän vuonna 2015 vähintään 95 000 ja seitsemän vuorokauden kalastusjaksokohtaisia maksuja vähintään 50 000 suoritusta, kokonaiskertymäksi tulee yhteensä 3 295 000 euroa. Vuoden 2014 arvioitua tulokertymää vastaavat menot vähennettyinä valtiolle maksun kannosta vuonna 2014 koituviksi arvioiduilla menoilla jaetaan vuonna 2015 kalavesien omistajille.

Kalatalouden edistämiseen ja viehekalastusmaksuihin käytettävät menot on merkitty momentille 30.40.51.

Momentin nimike on muutettu.

2015 talousarvio	9 580 000
2014 talousarvio	9 462 000
2013 tilinpäätös	8 921 014

45. Riistanhoitomaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 10 240 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot perustuvat riistanhoitomaksuista ja pyyntilupamaksuista annetun lain (616/1993) 1 §:ään. Jokaisen, joka harjoittaa metsästystä tai toimii metsästyslain (615/1993) 28 §:ssä tarkoitettuna metsästyksen johtajana, on metsästysvuosittain suoritettava valtiolle riistanhoitomaksu. Riistanhoitomaksun suuruus on 33 euroa ja arvioitu metsästäjämäärä vuodelle 2015 on 310 300. Arvioitu kertymä on siten 10 240 000 euroa. Riistatalouden edistämiseen käytettävät menot on merkitty momentille 30.40.50.

2015 talousarvio	10 240 000
2014 talousarvio	10 240 000
2013 tilinpäätös	10 161 258

99. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 6 000 000 euroa.

Selvitysosa: Tulokertymässä otetaan huomioon ne hallinnonalan tulot, joita varten ei ole erillistä tulomomenttia tai joita ei oteta huomioon nettoutettavina tuloina. Lisäksi momentille tuloutetaan momenttien 30.10.61, 30.10.62 ja 30.10.64 takaisinperinnästä aiheutuvat erät.

2015 talousarvio	6 000 000
2014 talousarvio	6 000 000
2013 tilinpäätös	5 901 666

31. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala

10. Liikenneviraston tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 16 143 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot ovat muiden osapuolten osuuksia yhdessä valtion kanssa rahoitettaviin väylähankkeisiin sekä lipputulot, jotka ELY-keskukset saavat bruttomallilla järjestämästään linja-autoliikenteestä.

Tuloarvioon sisältyy Kotkan kaupungin rahoitusosuus E18 Koskenkylä—Kotka erillishankkeesta 6 786 000 euroa, Espoon kaupungin osuus Länsimetron liityntäyhteydet -hankkeesta 4 000 000 euroa, Seinäjoen kaupungin osuus Seinäjoen itäinen ohikulkutie -hankkeesta 565 000 euroa ja Helsingin kaupungin osuus Pisara-radan suunnittelusta 340 000 euroa. Joukkoliikenteen lipputulot arvioidaan kertyvän 4 452 000 euroa.

2015 talousarvio	16 143 000
2014 I lisätalousarvio	23 159 000
2014 talousarvio	17 716 000
2013 tilinpäätös	28 945 198

99. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 610 000 euroa.

Selvitysosa: Hallinnonalan muiden sekalaisten tulojen arvioidaan olevan noin 50 000 euroa.

Lentoliikenteen päästökauppadirektiivin (2008/101/EY) mukaisia tuloja arvioidaan kertyvän 560 000 euroa.

2015 talousarvio	610 000
2014 I lisätalousarvio	33 000
2014 talousarvio	50 000
2013 tilinpäätös	51 058

32. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala

20. Turvallisuus- ja kemikaaliviraston tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 2 970 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot perustuvat työ- ja elinkeinoministeriön asetukseen Turvallisuus- ja kemikaaliviraston maksullisista suoritteista (636/2013), sähköturvallisuuslakiin (410/1996), lakiin tuotteiden ekologiselle suunnittelulle ja energiamerkinnälle asetettavista vaatimuksista (1005/2008), lakiin vaarallisten aineiden käytön rajoittamisesta sähkö- ja elektroniikkalaitteissa (387/2013), painelaitelakiin (869/1999), lakiin vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta (390/2005), kemikaalilakiin (599/2013), lakiin kasvinsuojeluaineista (1563/2011), kuluttajaturvallisuuslakiin (920/2011), lakiin kosmeettisista valmisteista (492/2013), maankäyt-

tö- ja rakennuslakiin (132/1999), lakiin pelastustoimen laitteista (10/2007), mittauslaitelakiin (707/2011), lakiin jalometallituotteista (1029/2000) sekä kaivoslakiin (621/2011).

2015 talousarvio	2 970 000
2014 talousarvio	2 700 000
2013 tilinpäätös	3 263 356

31. Palkkaturvamaksujen palautukset

Momentille arvioidaan kertyvän 42 327 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot ovat palkkaturvalain (866/1998) 31 §:n ja merimiesten palkkaturvalain (1108/2000) 29 §:n mukaisia työttömyysvakuutusrahaston suorituksia sekä työnantajilta ja niiden konkurssipesiltä kyseisen vuoden aikana takaisin perittyjen saatavien pääomia. Palkkaturvalain ja merimiesten palkkaturvalain mukaiset menot 43 000 000 euroa on budjetoitu momentille 32.30.50.

2015 talousarvio	42 327 000
2014 talousarvio	36 327 000
2013 tilinpäätös	35 978 338

50. Euroopan aluekehitysrahastosta ja Euroopan sosiaalirahastosta saatavat tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 70 000 000 euroa.

Selvitysosa: Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) osalta tulot kertyvät ohjelmakauden 2007—2013 alueellinen kilpailukyky ja työllisyys -tavoitetta toteuttavien Itä-Suomen, Pohjois-Suomen, Etelä-Suomen ja Länsi-Suomen toimenpideohjelmien EU-tuen maksuista vuoden 2015 osuutena.

Euroopan sosiaalirahaston (ESR) osalta tulot kertyvät Manner-Suomen ESR-ohjelman 2007—2013 toteuttamiseen myönnettävän EU-tuen maksuista vuoden 2015 osuutena.

Ohjelmakauden 2014—2020 tulot kertyvät investointi, kasvu ja työpaikka -tavoitetta toteuttavan Kestävää kasvua ja työtä 2014—2020 Suomen rakennerahasto-ohjelman ennakkomaksuista.

Tulojen arvioitu kertymä (euroa)

Ohjelmakausi 2007—2013

EAKR	8 000 000
ESR	2 000 000
EAKR ja ESR yhteensä	10 000 000

Ohjelmakausi 2014—2020

EAKR	35 000 000
ESR	25 000 000
EAKR ja ESR yhteensä	60 000 000

Kaikki yhteensä	70 000 000

2015 talousarvio	70 000 000
2014 talousarvio	247 000 000
2013 tilinpäätös	290 524 290

99. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 68 500 000 euroa.

Selvitysosa:

Tulojen arvioitu kertymä (euroa)

Innovaatiorahoituskeskus Tekesin tulot	1 500 000
Royalty-tulot	3 000 000
Palkkaturvapalautusten korot	1 000 000
Korontasaustoiminnan korkohyvitykset ja suojaustulot	12 500 000
Päästöoikeuksien huutokauppatulot	50 000 000
Muut tulot	500 000
Yhteensä	68 500 000

Momentille kertyy tuloja Innovaatiorahoituskeskus Tekesin osallistumisesta eurooppalaisiin yhteistyöhankkeisiin sekä rahoituksen takaisinperinnöistä ja vahingonkorvauksista. Vastaavat menot on merkitty momentille 32.20.40.

Royalty-maksuista saatavat tulot perustuvat lakiin valtioneuvoston oikeudesta luovuttaa toisen omaksi valtion omistamia kivennäislöydöksiä sekä niiden hyväksikäyttöä varten tarvittavia maa-alueita (174/1940).

Palkkaturvapalautusten korot ovat palkkaturvalain (866/1998) 17 §:n ja merimiesten palkkaturvalain (1108/2000) 15 §:n mukaan palkkaturvana maksetuille määrille kertyviä korkolain 4 §:n 1 momentin mukaisia korkoja, jotka työnantaja tai tämän konkurssipesä on velvollinen maksamaan.

Korontasaustoiminnan korkohyvitykset ja suojaustulot liittyvät Suomen Vientiluotto Oy:n OECD-ehtoisten vienti- ja alusluottojen korontasaustoimintaan (1543/2011, 1137/1996).

Päästöoikeuksien huutokauppatulot perustuvat päästökauppalakiin (311/2011) sekä komission huutokauppa-asetukseen (EU) N:o 1031/2010.

2015 talousarvio	68 500 000
2014 talousarvio	70 900 000
2013 tilinpäätös	121 227 165

33. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala

02. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 1 460 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot ovat valtion maksuperustelain (150/1992) nojalla sosiaali- ja terveysministeriön määäämien perusteiden mukaisia alkoholilain (1143/1994) tarkoittamia lupa- ja val-

vontamaksuja, tupakkalain (693/1976) 25 §:n mukaisia käsittelymaksuja, terveydensuojelulain (763/1994) 20 b ja 28 a §:ssä tarkoitettujen suoritteiden maksuja sekä valtioneuvoston määräämien perusteiden mukaisia geenitekniikkalain (377/1995) tarkoittamia tarkastusmaksuja.

2015 talousarvio	1 460 000
2014 talousarvio	1 460 000
2013 tilinpäätös	1 713 068

03. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 500 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot ovat Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksesta annetun lain (668/2008) 7 §:n mukaisia maksuja ja sekalaisia tuloja.

Tulot kertyvät rokotteiden myynnistä ja välitystoiminnasta sekä sekalaisista tuloista. Vastaavat menot on merkitty momenteille 33.03.04 ja 33.70.20.

2015 talousarvio	500 000
2014 talousarvio	500 000
2013 tilinpäätös	55 087

90. Raha-automaattiyhdistyksen tuotto

Momentille arvioidaan kertyvän 426 288 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot ovat arpajaislain (1047/2001) 3 §:n 4 momentin mukaisia tuottoja. Tuloja vastaavasti momentilta 33.90.50 myönnetään 309 300 000 euroa avustuksina yhteisöille ja säätiöille terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen sekä momenteilta 33.50.52, 55 ja 56 yhteensä 86 988 000 euroa valtion korvauksena sotainvalidien laitosten käyttökustannuksiin, eräisiin kuntoutustoiminnan menoihin ja rintamaveteraanien kuntoutustoiminnan menoihin. Edelleen viitaten momentin 33.50.51 perusteluihin tuloarvion mitoituksessa on otettu huomioon 30 000 000 euroa kunnille ja kuntayhtymille korvattavien avohuoltokustannusten kattamiseen.

2015 talousarvio	426 288 000
2014 talousarvio	421 695 000
2013 tilinpäätös	413 295 000

98. Valtionapujen palautukset

Momentille arvioidaan kertyvän 93 200 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot ovat sosiaali- ja terveydenhuollon ja sosiaalivakuutuksen erityislakien nojalla maksettujen valtionapujen ja valtion osuuksien palautuksia.

2015 talousarvio	93 200 000
2014 talousarvio	93 200 000
2013 tilinpäätös	128 322 221

99. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 1 305 000 euroa.

Selvitysosa:

Tulojen arvioitu kertymä (euroa)

Kuntien avopalveluennakoiden palautukset (sotilasvammalaki 404/1948)	800 000
Sotilasvammakorvauksiin liittyvät regressit (sotilasvammalaki 404/1948)	330 000
Muut tulot	175 000
Yhteensä	1 305 000
2015 talousarvio	1 305 000
2014 talousarvio	175 000
2013 tilinpäätös	1 366 494

35. Ympäristöministeriön hallinnonala*10. Korvaukset ympäristövahinkojen torjuntatoimista*

Momentille arvioidaan kertyvän 4 650 000 euroa.

Selvitysosa: Öljysuojarahastosta annetun lain (1406/2004) 10 ja 18 §:n mukaisina korvauksina arvioidaan saatavan merivoimien Hylje-aluksen peruskorjauksesta 4 000 000 euroa sekä muun öljyvahinkojen torjuntakaluston hankinnasta ja torjuntavalmiuden ylläpidosta aiheutuneista menoista 500 000 euroa.

Korotetun öljysuojamaksun perimistä on jatkettu vuosille 2013—2015.

Ympäristövahinkojen torjuntakustannuksista arvioidaan vahingonkorvausvelvollisilta saatavan korvauksina 150 000 euroa.

2015 talousarvio	4 650 000
2014 talousarvio	6 150 000
2013 tilinpäätös	1 296 313

20. Siirto valtion asuntorahastosta

Momentille siirretään 66 000 000 euroa.

Selvitysosa: Rahastosta tehdään valtion lainanoton korkokustannuksiin ja rahaston oma-pääomaeriin perustuva tuloutus valtion talousarvioon. Korollisen pääoman pohjana käytetään vuoden 2013 vahvistetun tilinpäätöksen mukaista omaa pääomaa, josta on vähennetty ne summat, yhteensä noin 1,35 mrd. euroa, jotka valtion talousarviosta on vuosina 1990—1993 siirretty rahastoon. Valtion lainanoton korkokustannuksena käytetään vuoden 2013 valtion euromääräisen pitkäaikaisen lainanoton efektiivistä, nimellistä korkokustannusta (1,2 %) siten, että sen muutoksesta on otettu huomioon puolet. Jälleenrahoituskoron lähtötaso on 2,21 %. Näin jälleenrahoituskoroksi vuodelle 2015 tulee 1,71 %. Rahastosta tehtävää tuloutusta vähentää rahaston yhdys-tilin saldolle samoin perustein laskettu korko, joka on noin 3,6 milj. euroa.

2015 talousarvio	66 000 000
2014 talousarvio	90 000 000
2013 tilinpäätös	117 000 000

99. Ympäristöministeriön hallinnonalan muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 3 500 000 euroa.

Selvitysosa: Momentille arvioidaan kertyvän 2 500 000 euroa lähinnä EU:n ympäristörahas-
taston (LIFE) rahoituskauden 2007—2013 ja uuden kauden 2014—2020 tuloja. Vastaavina me-
noina on budjetoitu aiemmilta vuosilta siirtyvät määrärahat huomioon ottaen 3 000 000 euroa
momentille 35.10.64. Muut tulot perustuvat ympäristöministeriön suoritteista annettuun maksu-
asetukseen (83/2013) ja Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen suoritteista annettuun mak-
suasetukseen (84/2013). Lisäksi momentille tuloutetaan ympäristöministeriön, Suomen ympäris-
tökeskuksen ja Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen sekalaiset tulot.

Momentille tuloutetaan myös Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle kylmälaitteiden sekä sammu-
tus- ja torjuntalaitteiden huoltajien ja jätehuollosta vastaavien pätevyysilmoituksista tulevat tulot.

2015 talousarvio	3 500 000
2014 talousarvio	3 500 000
2013 tilinpäätös	3 786 575

39. Muut sekalaiset tulot

01. Sakkotulot ja tulot hallinnollisista maksuseuraamuksista

Momentille arvioidaan kertyvän 105 000 000 euroa.

Selvitysosa: Momentille tuloutetaan sakkorangaistuksista sekä rangaistusluonteisista hal-
linnollisista maksuseuraamuksista kertyvät tulot.

2015 talousarvio	105 000 000
2014 I lisätalousarvio	44 000 000
2014 talousarvio	103 000 000
2013 tilinpäätös	92 851 678

02. Verotukseen liittyvät korkotulot

Momentille arvioidaan kertyvän 75 000 000 euroa.

Tuloarvio budjetoidaan maksuperusteisena.

Selvitysosa: Momentille tuloutetaan verotuksen toimittamiseen liittyvät korkotulot, kerty-
neet viivekorot ja jäämämaksut, verotilin viivästyskorot sekä verontilityslain mukaiset korkotu-
lot. Momentille kertyvien erien korko on sidottu korkolain mukaiseen viitekorkoon.

2015 talousarvio	75 000 000
2014 talousarvio	75 000 000
2013 tilinpäätös	67 058 320

04. Siirrettyjen määrärahojen peruutukset

Momentille arvioidaan kertyvän 366 000 000 euroa.

Selvitysosa: Momentille tuloutetaan käyttämättä jääneet siirretyt siirtomäärärahat, joita tilinpäätöksessä ei enää voida siirtää seuraavalle vuodelle.

Tuloarviosta 266 000 000 euroa on vuosien 2013 ja 2014 talousarviossa momentille 28.99.87 myönnetyn kolmevuotisen siirtomäärärahan peruutusta.

2015 talousarvio	366 000 000
2014 I lisätalousarvio	77 027 000
2014 talousarvio	50 000 000
2013 tilinpäätös	98 204 236

10. Muut sekalaiset tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 2 500 000 euroa.

Selvitysosa: Momentille tuloutetaan sellaiset sekalaiset tulot, joita ei voida tulouttaa muille momenteille.

2015 talousarvio	2 500 000
2014 I lisätalousarvio	210 000
2014 talousarvio	2 500 000
2013 tilinpäätös	5 123 907

Osasto 13

KORKOTULOT, OSAKKEIDEN MYYNTITULOT JA VOITON TULOUTUKSET

Selvitysosa:

Osaston tuloarviot vuosina 2013—2015

	v. 2013 tilinpäätös 1000 €	v. 2014 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2015 esitys 1000 €	Muutos 2014—2015	
				1000 €	%
01. Korkotulot	147 725	149 800	138 600	-11 200	-7
04. Korot valtion lainoista liikelaitoksille	19 676	21 000	15 900	-5 100	-24
05. Korot muista lainoista	101 754	93 000	87 000	-6 000	-6
07. Korot talletuksista	7 464	11 000	6 500	-4 500	-41
09. Muiden eläkelaitosten puolesta maksettujen eläkemenojen ja valtion muille eläkelaitoksille maksamien ennakoiden korkotulot	18 832	24 800	29 200	4 400	18
03. Osinkotulot ja osakkeiden myyntitulot	1 415 684	1 475 200	2 149 000	673 800	46
01. Osinkotulot, pääomanpalautukset ja osakkeiden nettomyyntitulot	1 415 684	1 475 200	2 149 000	673 800	46
04. Osuus valtion rahanlaitosten voitosta	227 000	150 000	150 000	—	0
01. Osuus Suomen Pankin voitosta	227 000	150 000	150 000	—	0
05. Valtion liikelaitosten voiton tuloutukset	240 000	220 000	345 000	125 000	57
01. Valtion liikelaitosten voiton tuloutukset	240 000	220 000	345 000	125 000	57
Yhteensä	2 030 410	1 995 000	2 782 600	787 600	39

01. Korkotulot*04. Korot valtion lainoista liikelaitoksille*

Momentille arvioidaan kertyvän 15 900 000 euroa.

Selvitysosa: Korot kertyvät Senaatti-kiinteistöille lainaehdoin annetun vieraan pääoman koroista. Liikelaitosten lainoista tehtävät lyhennykset kirjataan momentille 15.01.02.

2015 talousarvio	15 900 000
2014 talousarvio	21 000 000
2013 tilinpäätös	19 675 758

05. Korot muista lainoista

Momentille arvioidaan kertyvän 87 000 000 euroa.

Selvitysosa: Tuloarviossa on otettu huomioon valtion talousarvion määrärahoista myönnettyjen lainojen korot. Näitä lainoja ovat mm. Islannin ja Kreikan valtioille myönnettyt lainat, peruskuivatus- ja metsänparannuslainat, Vientiluoton alustoimitusten lainat sekä viennin jälleensoroitutus- ja Tekesin lainat. Muista lainoista tehtävät lyhennykset kirjataan momentille 15.01.04.

2015 talousarvio	87 000 000
2014 talousarvio	93 000 000
2013 tilinpäätös	101 754 205

07. Korot talletuksista

Momentille arvioidaan kertyvän 6 500 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot ovat valtion talousarviosta annetun asetuksen (1243/1992) mukaisia tuloja. Momentin tuloiksi merkitään yli päivittäisen tarpeen olevien valtion kassareservien sijoitustoiminnasta kertyvät korkotulot.

	2013	2014 talousarvio	2015 esitys
Keskikassa, milj. euroa	8 500	7 000	6 500
Keskimääräinen korkotaso, %	0,1	0,2	0,10

Momentin toteutuma saattaa poiketa merkittävästi arviosta, koska tulevien sijoitusten korkotaso ja velanhallinnan tulevat operaatiot eivät ole etukäteen tiedossa.

2015 talousarvio	6 500 000
2014 talousarvio	11 000 000
2013 tilinpäätös	7 463 738

09. Muiden eläkelaitosten puolesta maksettujen eläkemenojen ja valtion muille eläkelaitoksille maksamien ennakoiden korkotulot

Momentille arvioidaan kertyvän 29 200 000 euroa.

Tuloarvio budjetoidaan maksuperusteisena.

Selvitysosa: Valtio saa korkotuloa VILMA-kustannustenjaosta maksamistaan muiden eläkelaitosten vastuulla olevista eläkemenoista sekä maksamistaan kustannustenjaon ennakoista. Korkokantana käytetään TyEL:n 179 §:n 4 momentissa tarkoitettujen perusteiden mukaista perustekorkoa.

Momentille kirjataan myös mahdollinen valtioneuvoston asetuksessa 784/2010 1 §:n 3 momentissa tarkoitettu korkotulo.

Vastaavat menot on budjetoitu momentille 28.50.95.

2015 talousarvio	29 200 000
2014 talousarvio	24 800 000
2013 tilinpäätös	18 831 785

03. Osinkotulot ja osakkeiden myyntitulot

01. Osinkotulot, pääomanpalautukset ja osakkeiden nettomyyntitulot

Momentille arvioidaan kertyvän nettotuloja 2 149 000 000 euroa.

Momentti on osittain nettobudjetoitu. Momentille osakkeiden myynnistä kertyviä tuloja saa käyttää osakkeiden myynnistä aiheutuvien myyntipalkkioiden maksamiseen enintään 4 000 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot kertyvät osinkotuloina valtion osakeomistuksen perusteella, pääomanpalautuksina sekä valtion osakkeiden myyntituloina. Osinkopolitiikan yleisenä lähtökohtana on, että valtionyhtiöt ja osakkuusyhtiöt maksavat osinkoa, joka osinkosuhteella mitattuna vastaa pörssiyhtiöiden normaalia tasoa.

Osinkotuloiksi ja pääomanpalautuksiksi arvioidaan 985 milj. euroa ja nettotuloiksi osakemyynneistä oletetaan 1 164 milj. euroa.

2015 talousarvio	2 149 000 000
2014 I lisätalousarvio	510 000 000
2014 talousarvio	1 475 200 000
2013 tilinpäätös	1 415 684 460

04. Osuus valtion rahalaitosten voitosta

01. Osuus Suomen Pankin voitosta

Momentille arvioidaan kertyvän 150 000 000 euroa.

Selvitysosa: Suomen Pankista annetun lain (214/1998) mukaan osa pankin voitosta siirretään käytettäväksi valtion tarpeisiin. Lain mukaan voitosta käytetään puolet vararahaston kartuttamiseen ja muu osa siirretään käytettäväksi valtion tarpeisiin. Pankkivaltuusto voi kuitenkin lain mukaan päättää voiton käyttämisestä toisin, jos se on pankin taloudellisen aseman tai vararahas-

ton suuruuden vuoksi perusteltua. Valtiolla tuloutettava osuus sisältää 27 milj. euroa Kreikan valtionvelkakirjoista saatavia tuottoja. Nämä sijoitukset on toteutettu Euroopan keskuspankkijärjestelmän arvopaperimarkkinaohjelman puitteissa. Vastaava meno on budjetoitu momentille 28.01.69.

	2011	2012	2013	2014
Suomen Pankin voiton tuloutus, milj. euroa	195	185	227	180
Osuus edellisen vuoden voitosta, %	69	73	67	75

2015 talousarvio	150 000 000
2014 I lisätalousarvio	30 000 000
2014 talousarvio	150 000 000
2013 tilinpäätös	227 000 000

05. Valtion liikelaitosten voiton tuloutukset

01. Valtion liikelaitosten voiton tuloutukset

Momentille arvioidaan kertyvän 345 000 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot kertyvät valtion liikelaitoksista annetun lain (1185/2002) mukaisesti voitontuloutuksina vuoden 2014 tuloksien perusteella.

Voitontuloutukseksi arvioidaan 345 milj. euroa, josta Metsähallituksen osuus on noin 135 milj. euroa.

Liikelaitosten voiton tuloutus (milj. euroa)

Senaatti-kiinteistöt	210
Metsähallitus	135
Yhteensä	345
2015 talousarvio	345 000 000
2014 I lisätalousarvio	50 000 000
2014 talousarvio	220 000 000
2013 tilinpäätös	240 000 000

Osasto 15

LAINAT

Selvitysosa:

Osaston tuloarviot vuosina 2013—2015

	v. 2013 tilinpäätös 1000 €	v. 2014 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2015 esitys 1000 €	Muutos 2014—2015 1000 €	%
01. Valtiolle takaisin maksettavat lainat	264 196	401 652	414 500	12 848	3
02. Takaisinmaksut valtion lainoista liikelaitoksille	72 253	78 000	78 500	500	1
04. Muiden lainojen lyhennykset	191 944	323 652	336 000	12 348	4
03. Valtion nettolainanotto ja velanhallinta	6 419 516	7 129 086	4 467 821	-2 661 265	-37
01. Nettolainanotto ja velanhallinta	6 419 516	7 129 086	4 467 821	-2 661 265	-37
Yhteensä	6 683 712	7 530 738	4 882 321	-2 648 417	-35

01. Valtiolle takaisin maksettavat lainat

Selvitysosa: Valtion lainasaatavaa hoitavalla viranomaisella on oikeus yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain (57/1993) 78 §:ssä tarkoitetun vapaaehtoisen velkajärjestelyn yhteydessä luopua osasta valtion myöntämän lainan pääomaa ja korkoa.

02. Takaisinmaksut valtion lainoista liikelaitoksille

Momentille arvioidaan kertyvän 78 500 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot kertyvät valtion liikelaitoksista annetun lain (1062/2010) mukaisten liikelaitosten aloittavassa taseessa valtiolta liikelaitoksille myönnettyiksi merkittyjen lainojen takaisinmaksusta. Liikelaitoksista vain Senaatti-kiinteistöillä on valtion lainaa. Liikelaitosten lainojen korkotulot kirjataan momentille 13.01.04.

2015 talousarvio	78 500 000
2014 talousarvio	78 000 000
2013 tilinpäätös	72 252 709

04. Muiden lainojen lyhennykset

Momentille arvioidaan kertyvän 336 000 000 euroa.

Selvitysosa: Tuloarvio koostuu valtion talousarviossa myönnettyjen lainojen lyhennyksistä. Tuloarvio sisältää mm. valtion liikelaitoksista valtion yhtiöiksi muutetuille yhtiöille sekä muille valtion yhtiöille myönnettyjen lainojen lyhennyksiä sekä valtion liikelaitosten eläkemaksulainojen lyhennyksiä. Tuloarvioon sisältyy myös maatila-, maankäyttö- ja maanhankintalain mukaan muodostettujen tilojen kaupp- ja lunastushintojen lyhennykset sekä peruskuivatus- ja metsänparannuslainojen lyhennykset. Tuloarvioon sisältyy myös lyhennykset Vientiluoton lainoista kotimaisille alustoimituksille sekä viennin jälleenrahoituksen ja Tekesin lainojen lyhennykset. Tuloarviossa on huomioitu myös muille valtioille myönnettyjen lainojen lyhennykset. Momentin lainojen korkotulot kirjataan momentille 13.01.05.

2015 talousarvio	336 000 000
2014 II lisätalousarvio	127 448 000
2014 talousarvio	323 652 000
2013 tilinpäätös	191 943 706

03. Valtion nettolainanotto ja velanhallinta

Selvitysosa: Valtion velanhoidon strategisena tavoitteena on velasta aiheutuvien kustannusten minimointi siten, että velanhoidollisten toimenpiteiden ja itse velkasalkun riskit pysyvät hyväksyttävällä tasolla ja siten, että valtion maksuvalmius turvataan kaikissa olosuhteissa. Kustannuksia minimoidaan muokkaamalla aktiivisesti velkasalkun korkorakennetta siten, että velasta aiheutuvia korkomenoja voitaisiin hallitusti vähentää. Lisäksi pidetään yllä mahdollisimman likvidit viitelainamarkkinat edullisen rahoituksen turvaamiseksi.

01. Nettolainanotto ja velanhallinta

Momentille merkitään nettotuloa 4 467 821 000 euroa.

Tuloina otetaan huomioon uusien valtionlainojen nimellisarvot, emissiovoitot, pääomavoitot sekä velan riskiaseman säätelemiseksi tehdyistä johdannaisopimuksista saatavat tulot.

Momentille kertyviä tuloja saa käyttää:

- 1) valtionvelan kuoletusten ja takaisinostojen maksamiseen
- 2) valtion lainanotossa esiintyvien emissiotappioiden ja velan takaisinostoissa esiintyvien pääomatappioiden sekä valtionlainojen ottamista ja takaisinmaksua suojaavista johdannaisista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Momentille budjetoitua lainaa saa valtion maksuvalmiuden salliessa jättää nostamatta siihen määrään asti, jolla talousarvion muille tuloarviomomenteille kertyneet tulot ylittävät vastaavat budjetoidut tuloarviot.

Selvitysosa: Tulot ovat valtion talousarviosta annetun lain (423/1988) mukaisia tuloja.

Budjettitalouden velan nimellisarvon kehitys vuosina 2012—2015 (mrd. euroa)

	2012 tilinpäätös	2013 tilinpäätös	2014 budjetoitu	2015 esitys
Budjettitalouden velka, nimellisarvo	83,3	89,8	97,1	101,6

Momentin nettotuloarvio vastaa muista kuin velanhallinnasta aiheutuvista eristä syntyvää nettolainanottotarvetta. Momentille kertyy nettotuloja uusista valtionlainoista saatavista tuloista vähennettynä velan takaisinmaksuista aiheutuvilla menoilla. Nettotuloon sisällytetään lisäksi valtion lainanotossa esiintyvien emissiotappioiden ja velan takaisinostoissa esiintyvien pääomatappioiden sekä lainan ottamista tai takaisinmaksuhintaa suojaavista johdannaissopimuksista aiheutuvat erät.

Budjettitalouden velan pitkäaikaisten lainojen kuoletuksia arvioidaan maksettavan 7,4 mrd. euroa vuonna 2015. Tämän lisäksi arvioidaan erääntyvän velkasitoumuksia ja lyhytaikaista luottoa 4,8 mrd. euroa. Uusista lainoista saatavan määrän, ml. emissiotappiot, arvioidaan olevan 16 693 821 000 euroa ja lainojen kuoletuksiin ja takaisinmaksuun, ml. pääomatappiot, käytettävän määrän 12 226 000 000 euroa.

Tulot ja menot (milj. euroa)

Tulot	
Nimellisarvoinen nettolainanotto	4 518
Menot	
Emissiotappiot (netto)	-40
Pääomatappiot (netto)	-10
Nettotulot	4 468
2015 talousarvio	4 467 821 000
2014 II lisätalousarvio	327 406 000
2014 I lisätalousarvio	-23 806 000
2014 talousarvio	7 129 086 000
2013 tilinpäätös	6 419 515 623

MÄÄRÄRAHAT

Pääluokka 21 EDUSKUNTA

Selvitysosa:

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2013—2015

	v. 2013 tilinpäätös 1000 €	v. 2014 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2015 esitys 1000 €	Muutos 2014—2015 1000 €	%
01. Kansanedustajat	21 301	21 744	21 866	122	1
01. Kansanedustajien toimintamenot (arviomääräraha)	21 301	21 744	21 866	122	1
10. Eduskunnan kanslia	120 359	106 404	112 587	6 183	6
01. Eduskunnan kanslian toimintamenot (arviomääräraha)	52 355	54 339	55 900	1 561	3
02. Peruskorjaukseen liittyvät toimintamenot (arviomääräraha)	4 208	8 765	7 087	-1 678	-19
29. Arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	15 796	12 500	13 600	1 100	9
70. Tietohallinnon laitehankinnat ja kehittämiss Hankkeet (siirtomääräraha 3 v)	4 000	4 300	4 000	-300	-7

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2013—2015

	v. 2013 tilinpäätös 1000 €	v. 2014 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2015 esitys 1000 €	Muutos 2014—2015 1000 €	%
74. Eduskunnan rakennusten peruskorjaukset (siirtomääräraha 3 v)	44 000	26 500	32 000	5 500	21
20. Eduskunnan oikeusasiamies	5 781	6 049	6 214	165	3
01. Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian toimintamenot (arviomääräraha)	5 781	6 049	6 214	165	3
30. Ulkopoliittinen instituutti	3 438	3 506	3 568	62	2
01. Ulkopoliittisen instituutin toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	3 257	3 338	3 383	45	1
29. Arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	181	168	185	17	10
40. Valtiontalouden tarkastusvirasto	15 896	15 889	15 889	—	0
01. Valtiontalouden tarkastusviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	15 307	15 307	15 307	—	0
29. Arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	589	582	582	—	0
90. Eduskunnan muut menot	4 004	4 005	4 005	—	0
50. Eduskuntaryhmien ryhmäkanslioiden tukeminen (arviomääräraha)	4 004	4 005	4 005	—	0
Yhteensä	170 779	157 597	164 129	6 532	4

01. Kansanedustajat

01. Kansanedustajien toimintamenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 21 866 000 euroa.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Kansanedustajien palkkiot	15 748 000
Kansanedustajien kulukorvaukset	3 670 000
Kansanedustajien kotimaan matkat	2 448 000
Yhteensä	21 866 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkiomuutokset 1.3.2014 ja 1.3.2015 lukien (Eduskunnan palkkiotoimikunta 12.12.2013) sekä kotimaan matkakustannusten tarkistus	122
Yhteensä	122

2015 talousarvio	21 866 000
2014 talousarvio	21 744 000
2013 tilinpäätös	21 301 302

10. Eduskunnan kanslia*01. Eduskunnan kanslian toimintamenot (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 55 900 000 euroa.

Selvitysosa: Määrärahaan sisältyy kansanedustajien avustajajärjestelmän kulut, joista palkkaus- ja muiden henkilöstömenojen, avustajien matkojen ja puhelinkulujen määrä on yhteensä 7 477 000 euroa. Avustajamäärärahaa voidaan käyttää kokeiluun, jossa eduskuntaryhmä toimii avustajien työnantajana, siten kuin kansliatoimikunta on asiasta päättänyt.

Peruskorjauksesta johtuvat kiinteistötoimiston, tietohallintotoimiston ja turvallisuusyksikön käyttömenot maksetaan momentin 21.10.02 määrärahasta.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

ETYJ:n parlamentaarinen yleiskokous	678
Palvelukeskuksen (Palkeet) käyttömaksut ja Kiekun käyttöönottoprojekti	281
Tietohallinnon käyttöoikeusmaksut	100
Toimintamenot	502
Yhteensä	1 561

2015 talousarvio	55 900 000
2014 talousarvio	54 339 000
2013 tilinpäätös	52 354 786

02. Peruskorjaukseen liittyvät toimintamenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 7 087 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää peruskorjauksesta johtuviin sisustus- ja kalustemenoihin, laitehankintoihin, muutto- ja kuljetuskustannuksiin sekä tila- ja aluevuokriin sekä muihin vastaaviin käyttömenoihin.

Selvitysosa: Määrärahaa saa käyttää kiinteistötoimiston, tietohallintotoimiston ja turvallisuusyksikön budjetoimiin peruskorjauksesta johtuviin käyttömenoihin. Näitä menoja ovat mm. väistötilojen ja peruskorjauksen jälkeen käyttöön otettavien tilojen kalustekorjaukset, sisustus-, kaluste- ja laitehankinnat, atk-järjestelmien ja niiden yhteyksien rakentamiskustannukset, muutto- ja kuljetuskustannukset, väistötilojen vuokrat, niiden muutos- ja suunnittelukustannukset sekä

muut peruskorjauksesta aiheutuvat tila- ja aluevuokrat. Lisäksi momentti sisältää peruskorjauksen takia palkatun määräaikaisten henkilökunnan edellyttämät palkkausmenot.

Peruskorjaushankkeeseen sisältyvien kaluste- ja laitteistokustannusten arvioidaan olevan kymmenen vuotta kestävä hankkeen aikana yhteensä noin 15 milj. euroa, tilapäistilojen ja -järjestelyjen sekä muuttojen kustannusten arvioidaan olevan yhteensä noin 14 milj. euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Peruskorjauksen toimintamenojen säästöt	-1 678
Yhteensä	-1 678
2015 talousarvio	7 087 000
2014 talousarvio	8 765 000
2013 tilinpäätös	4 207 627

29. Arvonlisäveromenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 13 600 000 euroa.

Selvitysosa: Momentille on budjetoitu koko pääluokan arvonlisäveromenot lukuun ottamatta momenteille 21.30.29 ja 21.40.29 budjetoituja arvonlisäveromenoja.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Arvonlisäveromenojen muutos	1 100
Yhteensä	1 100
2015 talousarvio	13 600 000
2014 talousarvio	12 500 000
2013 tilinpäätös	15 796 135

70. Tietohallinnon laitehankinnat ja kehittämishankkeet (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 4 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää tietohallinnon kone- ja laitehankintoihin sekä niiden käyttöön liittyvien uusien tai nykyisiä sovellutuksia korvaavien kehittämishankkeiden maksamiseen.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tietohallinnon kehittämishankkeiden säästöt	-300
Yhteensä	-300
2015 talousarvio	4 000 000
2014 talousarvio	4 300 000
2013 tilinpäätös	4 000 000

74. Eduskunnan rakennusten peruskorjaukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 32 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää eduskunnan rakennusten peruskorjausten ja muutostöiden suunnittelu- ja rakentamiskustannuksiin.

Selvitysosa: Peruskorjausohjelman mukaan vuonna 2015 määrärahaa on tarkoitus käyttää vuoden 2015 tammikuussa valmistuvan D-rakennuksen loppurahoitukseen, E-rakennuksen peruskorjaukseen (loppusyksystä 2014 alkaen) sisältäen logistiikka- ja muiden hissien työt VESPER-tiloissa, Arkadiankadun katutöihin (käynnistyvät syksyllä 2014 ja valmistuvat loppukeväällä 2015), Ainonkadun katutöiden viimeistelyyn, jälkitöihin maanalaisten väestönsuoja- ja muiden tilojen rakentamisen loppuun saattamiseen ja Pikkuparlamentin päivitystöihin. Peruskorjauksen muista kuin vuoden 2015 määrärahasta tehdään ratkaisut vuosittain erikseen.

Peruskorjauksen kokonaissuunnitelman kustannukset ovat arviolta yhteensä 269,1 milj. euroa. Ne jakaantuvat siten, että maanpäällisten tilojen rakentamiskustannukset ovat 191,8 milj. euroa ja maanalaisten tilojen 77,3 milj. euroa. Vuodesta 2007 vuoden 2013 loppuun mennessä peruskorjauksen toteutuneet menot ovat olleet 119,6 milj. euroa.

Lisäksi hankkeeseen sisältyy kaluste- ja laitteistokustannukset, tilapäistilojen ja -järjestelyjen sekä muuttojen kustannukset. Nämä menot maksetaan momentilta 21.10.02.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Peruskorjauksen eteneminen suunnitelmien mukaisesti	5 500
Yhteensä	5 500
2015 talousarvio	32 000 000
2014 talousarvio	26 500 000
2013 tilinpäätös	44 000 000

20. Eduskunnan oikeusasiamies

01. Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian toimintamenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 6 214 000 euroa.

Selvitysosa: Määrärahasta 5 793 000 euroa käytetään oikeusasiamiehen kanslian perustehävien hoidosta aiheutuviin menoihin sekä kahteen meneillään olevaan tietojärjestelmän kehittämishankkeeseen, joiden kustannukset ovat pääasiallisin syy määrärahan kasvuun. Kanslian yhteydessä toimivan Ihmisoikeuskeskuksen menot ovat 421 000 euroa. Ihmisoikeuskeskus on toiminnallisesti itsenäinen perus- ja ihmisoikeuksia edistävä valtiollinen toimielin.

Oikeusasiamiehen kanslian tavoitteena on kaikkien kantelujen enintään yhden vuoden käsittelyaika. Keskimääräinen käsittelyaika oli vuoden 2013 lopussa 4,2 kuukautta.

Oikeusasiamiehen kanslian tehtävät laajenivat eduskunnan 5.4.2013 hyväksyttyä lakimuutoksen, jolla oikeusasiamies nimettiin YK:n kidutuksen vastaisen yleissopimuksen valinnaisessa pöytäkirjassa tarkoitetuksi kansalliseksi valvontaelimeksi (ns. OPCAT-tehtävä). Suljettujen ja hoito-

laitosten valvontatehtävä edellyttää lisäresursseja. Määrärahassa on otettu huomioon asiantuntijapalkkioiden kasvu.

Ihmisoikeuskeskus aloitti toimintansa v. 2012 ja sen lakisääteiset tehtävät ovat:

- edistää perus- ja ihmisoikeuksiin liittyvää tiedotusta, koulutusta, kasvatusta ja tutkimusta
- laatia selvityksiä perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisesta
- tehdä aloitteita ja antaa lausuntoja perus- ja ihmisoikeuksien edistämiseksi ja toteuttamiseksi
- osallistua perus- ja ihmisoikeuksien edistämiseen ja turvaamiseen liittyvään eurooppalaiseen ja kansainväliseen yhteistyöhön ja
- huolehtia muista vastaavista perus- ja ihmisoikeuksien edistämiseen ja toteuttamiseen liittyvistä tehtävistä.

Ihmisoikeuskeskus ei käsittele kanteluja.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Ihmisoikeuskeskuksen lakisääteisten tehtävien hoitaminen	6
Oikeusasiamiehen kanslian sähköisen asianhallintajärjestelmän kehittämishanke ja verkkopalvelun uudistushanke	159
Yhteensä	165
2015 talousarvio	6 214 000
2014 talousarvio	6 049 000
2013 tilinpäätös	5 780 895

30. Ulkopoliittinen instituutti

01. Ulkopoliittisen instituutin toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 3 383 000 euroa.

Selvitysosa: Arvioituina toiminnan tuloina on otettu huomioon mm. julkaisutoiminnan tilaustuotot sekä tutkimusten ulkopuolinen hankerahoitus ja kustannusten korvaukset yhteensä 638 000 euroa. Vuosien 2014—2016 tutkimusagenda koostuu kolmesta ohjelmasta, joiden aiheina ovat Euroopan unioni, erityisesti sen ulkosuhteiden, talouden ja poliittisen järjestelmän tutkimus, Euroopan unionin itäinen naapurusto ja Venäjä sekä globaali turvallisuus. Lisäksi on meneillään pieni määrä tutkimusohjelmat poikkileikkaavia tutkimusprojekteja, joista yksi liittyy erityisesti Suomen ulkopoliitiikan tutkimukseen. Instituutilla on myös Jane ja Aatos Erkon säätiön tuella ylläpidettävä Yhdysvaltojen vallan tutkimukseen keskittyvä pienimuotoinen keskus.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Bruttomenot	3 563	4 018	4 021
Bruttotulot	437	680	638
Nettomenot	3 126	3 338	3 383
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	304		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	435		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Toimitilavuokrien korotusten takautuva huomiointi	11
Palkkausten tarkistukset	34
Yhteensä	45

2015 talousarvio	3 383 000
2014 talousarvio	3 338 000
2013 tilinpäätös	3 257 000

29. Arvonlisäveromenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 185 000 euroa.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Arvonlisäveromenojen muutos johtuen hankinnoista, jotka kohdistuvat kertaluonteisiin laitteisiin sekä tietojärjestelmiin	17
Yhteensä	17

2015 talousarvio	185 000
2014 talousarvio	168 000
2013 tilinpäätös	181 147

40. Valtiontalouden tarkastusvirasto*01. Valtiontalouden tarkastusviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)*

Momentille myönnetään 15 307 000 euroa.

2015 talousarvio	15 307 000
2014 talousarvio	15 307 000
2013 tilinpäätös	15 307 000

29. *Arvonlisäveromenot* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 582 000 euroa.

2015 talousarvio	582 000
2014 talousarvio	582 000
2013 tilinpäätös	588 829

90. Eduskunnan muut menot

50. *Eduskuntaryhmien ryhmäkanslioiden tukeminen* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 4 005 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää eduskuntaryhmistä annetun lain (979/2012) mukaisen tuen maksamiseen ryhmien toiminnalle välttämättömän henkilöstön palkkaamiseen ja ryhmien toiminnasta aiheutuviin muihin menoihin.

Kansliatoimikunta antaa tarvittaessa määrärahan käyttöperiaatteita koskevia tarkentavia ohjeita.

Selvitysosa: Määräraha jaetaan ryhmien kesken siten, että kutakin edustajaa kohden suoritetaan 1 545 euroa kuukaudessa, minkä lisäksi kullekin vuoden 2011 kansanedustajainvaalien tuloksen perusteella muodostetulle eduskuntaryhmälle vaalikauden loppuun asti ja vuoden 2015 eduskuntavaalituloksen perusteella muodostetulle eduskuntaryhmälle vaalikauden alusta lukien suoritetaan perussummana kahden edustajan kuukausisummaa vastaava määrä kuukaudessa.

Momentin määräraha on muutettu vaalivuoden takia arviomäärärahaksi.

2015 talousarvio	4 005 000
2014 talousarvio	4 005 000
2013 tilinpäätös	4 004 340

Pääluokka 22

TASAVALLAN PRESIDENTTI

Selvitysosa:

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2013—2015

	v. 2013 tilinpäätös 1000 €	v. 2014 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2015 esitys 1000 €	Muutos 2014—2015 1000 €	%
01. Tasavallan presidentti	1 433	3 175	2 875	-300	-9
01. Tasavallan presidentin palkkio (kiinteä määräraha)	134	126	126	—	0
02. Tasavallan presidentin toimintamenot (siirtomäärä- raha 2 v)	124	199	199	—	0
20. Vierailuista ja kokous- matkoista aiheutuvat menot (arviomääräraha)	1 175	2 850	2 550	-300	-11
02. Tasavallan presidentin kanslia	34 746	34 535	16 275	-18 260	-53
01. Tasavallan presidentin kanslian toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	8 903	8 535	8 175	-360	-4
02. Eläkkeellä olevien presidenttien menot (siirto- määräraha 2 v)	464	600	600	—	0
29. Arvonlisäveromenot (arvio- määräraha)	3 679	6 500	2 500	-4 000	-62
75. Perusparannukset (siirto- määräraha 3 v)	21 700	18 900	5 000	-13 900	-74
Yhteensä	36 180	37 710	19 150	-18 560	-49
Henkilötyövuodet	74,8	78,0	75,0		

01. Tasavallan presidentti*01. Tasavallan presidentin palkkio* (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 126 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää tasavallan presidentin palkkiosta annetun lain (1152/2011) 1 §:n mukaisen tasavallan presidentin palkkion maksamiseen.

2015 talousarvio	126 000
2014 talousarvio	126 000
2013 tilinpäätös	134 000

02. Tasavallan presidentin toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 199 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää muista kuin tasavallan presidentin kanslian toimintamenomomentille tai momentille 22.01.20 budjetoiduista tasavallan presidentin järjestämistä tilaisuuksista tai tasavallan presidentin toiminnasta aiheutuvien menojen maksamiseen.

2015 talousarvio	199 000
2014 talousarvio	199 000
2013 tilinpäätös	124 043

20. Vierailuista ja kokousmatkoista aiheutuvat menot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 550 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) tasavallan presidentin ulkomaille suuntautuvista vierailuista ja kokousmatkoista aiheutuvien menojen maksamiseen
- 2) Suomeen suuntautuvista vierailuista aiheutuvien menojen maksamiseen
- 3) näihin vierailuihin ja matkoihin liittyvän tilapäisen työvoiman palkkioiden ja työnantajamaksujen maksamiseen.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	-300
Yhteensä	-300

2015 talousarvio	2 550 000
2014 talousarvio	2 850 000
2013 tilinpäätös	1 175 291

02. Tasavallan presidentin kanslia

Selvitysosa: Tasavallan presidentin kansliasta annetun lain (100/2012) mukaisesti kanslian tehtävänä on avustaa tasavallan presidenttiä hänen tehtävänsä hoidossa, järjestää tasavallan presidentin ja hänen perheensä tarvitsemat palvelut sekä huolehtia tasavallan presidentin ja hänen käytössään olevien tilojen turvallisuudesta. Lisäksi tasavallan presidentin kanslia järjestää tarvittavat hallintopalvelut.

Tasavallan presidentin kanslia järjestää eläkkeellä oleville presidenteille tasavallan presidentin eläkeoikeudesta annetun lain (40/1994) mukaiset palvelut.

Tasavallan presidentin kanslia on valtion kiinteistöyksikkö, joka huolehtii ja vastaa Presidentinlinnan, Mäntyniemen virka-asunnon ja Kultarannan huvilatilan kiinteistöjen ylläpidosta sekä tarpeellisista ja välttämättömistä vuosi- ja peruskorjauksista sekä perusparannuksista.

01. Tasavallan presidentin kanslian toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 8 175 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös tasavallan presidentin kanslian hallussa olevien valtion antiikki- ja taide-esineiden kunnossapidosta ja Kultarannan huvilatilan puutarha- ja viljelytoiminnasta aiheutuvien tarpeellisten ja välttämättömien menojen maksamiseen sekä vuosittain järjestettävistä valtiollisista edustustilaisuuksista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Momentille kertyy tuloja pääasiassa asuntojen vuokrauksesta ja Kultarannan viljelytoiminnasta. Lisäksi vähäisiä tuloja kertyy muun muassa henkilöstöruokailusta.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Bruttomenot	7 444	8 585	8 225
Bruttotulot	48	50	50
Nettomenot	7 396	8 535	8 175
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	2 137		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	3 643		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	40
Toimintamenojen lisäsäästö	-100
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-43
Tasomuutos	-257
Yhteensä	-360

2015 talousarvio	8 175 000
2014 talousarvio	8 535 000
2013 tilinpäätös	8 903 000

02. Eläkkeellä olevien presidenttien menot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 600 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää tasavallan presidentin eläkeoikeudesta annetun lain (40/1994) 1 §:n 2 momentin mukaisten eläkkeellä olevien presidenttien käytettäväksi osoitetuista palveluista aiheutuvien menojen maksamiseen.

2015 talousarvio	600 000
2014 talousarvio	600 000
2013 tilinpäätös	464 067

29. Arvonlisäveromenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 500 000 euroa.

Selvitysosa: Momentilta maksetaan pääluokan kaikki arvonlisäveromenot.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	-4 000
Yhteensä	-4 000

2015 talousarvio	2 500 000
2014 talousarvio	6 500 000
2013 tilinpäätös	3 679 173

75. Perusparannukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 5 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää Presidentinlinnan, Mäntyniemen virka-asunnon ja Kultarannan huvilatilan tarpeellisiin peruskorjauksiin ja -parannuksiin. Määrärahaa saa käyttää myös kyseisten hankkeiden valmistelun, suunnittelun ja toteuttamisen kanslian varsinaiselle toiminnalle aiheuttamiin lisäkustannuksiin, kuten väistötilojen vuokrauksesta aiheutuviin menoihin.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (1 000 euroa)

Presidentinlinnan peruskorjaukset	1 000
Väistötilojen käytöstä aiheutuvat menot	50
Mäntyniemen ja Kultarannan huvilatilan peruskorjaukset	3 950
Yhteensä	5 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	-13 900
Yhteensä	-13 900

22.02

113

2015 talousarvio
2014 talousarvio
2013 tilinpäätös

5 000 000
18 900 000
21 700 000

Pääluokka 23

VALTIONEUVOSTON KANSLIA

Selvitysosa: Valtioneuvoston kanslia vastaa toimialaansa kuuluvina pääministerin avustamisesta valtioneuvoston yleisessä johtamisessa sekä hallituksen ja eduskunnan työn yhteensovittamisesta; Euroopan unionissa päätettävien asioiden valmistelun ja käsittelyn yhteensovittamisesta sekä Euroopan unionin kehittämisen kannalta keskeisistä horisontaalisista ja institutionaalisista asioista; valtioneuvoston viestinnästä ja valtionhallinnon viestinnän yhteensovittamisesta; valtioneuvoston yleisten toimintaedellytysten ja palvelujen järjestämisestä; valtionyhtiöiden ja valtion osakkuusyritysten yleisestä omistajapolitiikasta. Valtioneuvoston kanslian toiminnassa noudatettavia arvoja ovat asiantuntemus, avoimuus, dynaamisuus ja vastuullisuus.

Toimintaympäristö

Valtioneuvoston kanslia hoitaa toimialansa mukaiset tehtävät kulloinkin voimassa olevan hallitusohjelman mukaisesti. Vuonna 2014 vaihtuva hallitus määrittelee ne tehtävät, joihin valtioneuvoston kansliassa keskitytään vuoden 2015 eduskuntavaalien jälkeisen hallituksen aloittamiseen asti. Huhtikuussa 2015 pidettävien eduskuntavaalien jälkeen aloittava hallitus määrittelee uudet tavoitteet hallitusohjelmassaan ja ne tulevat näkymään valtioneuvoston kanslian yhteiskunnallisissa ja tulostavoitteissa vuoden 2015 loppupuoliskolla.

Valtioneuvosto hyväksyi 5.9.2013 yleisistunnossaan periaatepäätöksen valtion tutkimuslaitosten ja tutkimusrahoituksen kokonaisuudistuksesta. Periaatepäätöksessä on määritelty tutkimuslaitosten ja tutkimusrahoituksen uudistuksen toimenpidekokonaisuudet ja täsmennetty kunkin vastuuministeriöt. Valtioneuvoston kanslian tehtävänä on huolehtia toimeenpanon kokonaiskoordinaatiosta ja toimeenpanon seurannasta. Uudistuksen toimenpidekokonaisuuksia ovat rakenteelliset uudistukset ja tutkimusrahoitusta koskevat uudistukset sekä uudistuksen toimeenpano ja seuranta. Uudistus toteutetaan vuosina 2014—2017.

Maaliskuun alusta 2015 aloitetaan valtioneuvoston hallintoyksikön toiminta. Valtioneuvoston hallintoyksikkö johtaa, sovittaa yhteen ja kehittää valtioneuvoston ja sen ministeriöiden yhteisiä hallinto- ja palvelutoimintoja, sisäistä toiminnan ja talouden suunnittelua ja toimintatapoja sekä tuottaa yhteisiä palveluja ja kehittää valtioneuvoston yhteistä toimintakulttuuria. Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää muutoksia paitsi rakenteissa myös prosesseissa ja toimintakulttuurissa. Tuottavuuden paranemisen osalta tavoitteena on 0,5 prosentin vuotuinen lisääntyminen.

Valtioneuvoston kanslian yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet:

Pääministerin toiminnan tukeminen valtioneuvoston johtamisessa: Hallituspolitiikan keskeiset tavoitteet toteutuvat ja hallitus pystyy päättämään tarvittavista politiikkatoimista hyvän tiedon pohjalta ja oikea-aikaisesti kaikissa tilanteissa.

Suomen tavoitteita Euroopan unionissa edistetään ennakoivasti, aktiivisesti ja tuloksellisesti.

Valtion yritysvarallisuutta hoidetaan tuloksellisesti.

Suomen taloudellisia ulkosuhteita, suomalaisten yritysten kansainvälistymistä, Suomeen suuntautuvia ulkomaisia investointeja sekä Suomen maakuvaa koskevat julkisrahoitteiset toiminnot on organisoitu tehokkaasti ja tuloksellisesti.

Valtion tutkimuslaitosten ja tutkimusrahoituksen kokonaisuudistuksesta annettu valtioneuvoston periaatepäätös toimeenpannaan.

Valtioneuvoston yhteisten hallinto- ja palvelutoimintojen organisoinnin toimeenpano.

Oikeuskanslerinvirasto

Oikeuskanslerinvirasto on itsenäinen virasto, jonka määrärahat ovat valtioneuvoston kanslian pääluokassa omassa luvussaan, jossa todetaan myös viraston yhteiskuntapoliittiset ja toiminnalliset tavoitteet.

Oikeuskanslerinvirasto tukee oikeuskansleria ja apulaisoikeuskansleria valtioneuvoston ja tasavallan presidentin virkatointien lainmukaisuuden valvonnassa, tuomioistuinten, muiden viranomaisten ja muiden julkista tehtävää hoitavien laillisuusvalvonnassa sekä asianajajien toiminnan valvonnassa.

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2013—2015

	v. 2013 tilinpäätös 1000 €	v. 2014 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2015 esitys 1000 €	Muutos 2014—2015 1000 €	%
01. Hallinto	42 494	48 244	51 432	3 188	7
01. Valtioneuvoston kanslian toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	32 160	32 163	32 599	436	1
02. Ministereiden, heidän valtiosihteeriensä ja erityisavustajiensa palkkaukset (arviomääräraha)	5 194	5 764	6 744	980	17
03. Euroopan unionin kansallisten asiantuntijoiden palkkamenot (siirtomääräraha 2 v)	1 000	1 000	1 000	—	0
20. Pääministerin ja hänen avustajiensa matkat (arvio-määräraha)	410	867	867	—	0
22. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta (siirtomääräraha 3 v)	—	5 000	6 400	1 400	28
29. Arvonlisäveromenot (arvio-määräraha)	3 730	3 450	3 822	372	11
10. Omistajaohjaus	117 700	2 700	1 700	-1 000	-37
88. Osakehankinnat (siirtomääräraha 3 v)	117 700	2 700	1 700	-1 000	-37

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2013—2015

	v. 2013 tilinpäätös 1000 €	v. 2014 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2015 esitys 1000 €	Muutos 2014—2015 1000 €	%
20. Poliittisen toiminnan avustaminen	34 000	34 000	32 000	-2 000	-6
50. Puoluetoiminnan tukeminen (kiinteä määräraha)	34 000	34 000	32 000	-2 000	-6
30. Oikeuskanslerinvirasto	3 710	3 717	3 699	-18	0
01. Oikeuskanslerinviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	3 710	3 717	3 699	-18	0
90. Muut menot	803	1 740	1 740	—	0
21. Kunniamerkit (arviomääräraha)	640	640	640	—	0
26. Suomi 100 (siirtomääräraha 3 v)	100	1 100	1 100	—	0
(58.) Avustus Tammenlehvän perinneliiton toiminnan tukemiseen (siirtomääräraha 3 v)	63	—	—	—	0
Yhteensä	198 707	90 401	90 571	170	0

Henkilöstön kokonaismäärä 301 309 321¹⁾

¹⁾ Valtioneuvoston kanslian henkilötyövuosiarvio on 237 henkilötyövuotta, oikeuskanslerinviraston 37 henkilötyövuotta sekä 35 erityisavustajaa ja 12 valtiosihteerä. Valtioneuvoston jäsenet eivät sisälly henkilötyövuosiin.

01. Hallinto

Selvitysosa: Tavoitteena on:

- 1) Pääministerin käytössä on valtioneuvoston johtamisessa tarvittavat tiedot ja välineet sekä yhteen sovitettu valtioneuvoston strateginen viestintä. Valtioneuvoston kanslia huolehtii pääministerin ja hallituksen toiminnan teknisistä ja juridisista puitteista ja viestinnän toimimisesta.
- 2) Hallituksen päätöksenteko-, yhteensovittamis- ja seurantaprosessien toimivuus sekä tutkimustiedon tuottaminen hallitukselle ja tiedon hyödyntäminen taataan kaikissa olosuhteissa.
- 3) Valtion tutkimuslaitosten ja tutkimusrahoituksen kokonaisuudistuksesta 5.9.2013 annetun valtioneuvoston periaatepäätöksen toimeenpano.
- 4) Tulevaisuus- ja ennakointinäkömyksen tuottaminen sekä kansallisen ennakoinnin toimintamallin käyttöönotto.
- 5) Suomen kilpailukykyä, kasvua ja työllisyyttä vahvistava EU-politiikka. Tämän lisäksi tavoitteena on EU-oikeudellisten asioiden koordinoitumpi hoitaminen valtioneuvostossa sekä EU:ssa esille nousevien asioiden vaikutusten systemaattinen ja ennakoiva arviointi.

Inhimillinen pääoma

Valtioneuvoston kanslian inhimillisen pääoman osalta henkilöstösuunnittelun tavoitteena on oikein mitoitettu ja osaava henkilöstö, joka työskentelee ilmapiiriltään innostavassa työyhteisössä, jonka tuloksia seurataan ja jonka toimintaa kehitetään asetettujen tavoitteiden mukaisesti vuosittain. Inhimillisen pääoman mittarit ovat valtion sisäisesti yhtäläiset. Työyhteisön kehittämisen tukena käytetään myös tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaa sekä toiminnallista tasa-arvo-ryhmää. Tasa-arvotavoitteita edistetään rekrytoinneissa.

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

	2013 toteutuma	2014 arvio	2015 arvio
Henkilötyövuosien määrä	301	309	321
Osaaminen (koulutustasoindeksi)	5,4	5,4	5,4
Henkilöstön jaksaminen ja hyvinvointi			
— henkilöstötyytyväisyysindeksi	3,4	3,5	3,5
— johtajuusindeksi	3,4	3,5	3,5
— osaamisen johtamisindeksi	3,5	3,5	3,5
— työhyvinvointi-indeksi	3,7	4,0	4,0
— sairaspöissaolat työpäivää/htv	9	7	7
Innostava johtaminen ja esimiestyö			
— johdon toiminta esimerkkinä ja suunnannäyttäjänä	3,2	3,5	3,5
— töiden yleinen organisointi työyhteisössä	3,3	3,5	3,9
Osaamisen kehittyminen ja uudistuminen/indikaattorit			
— tulos- ja kehityskeskustelujen toimivuus	3,0	3,5	3,5
— esimiesten ja johdon asettamat mahdollisuudet uudistua töissä	3,1	3,5	3,7
Henkinen, fyysinen, sosiaalinen ja eettinen työkyky			
— työyhteisön avoimuus asioiden valmistelussa ja päätöksenteossa	3,1	3,5	3,9
— työn innostavuus ja työssä koettu ilo	3,6	3,7	3,7

01. Valtioneuvoston kanslian toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 32 599 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) ministereiden turvallisuus- ja virka-autokuljetuspalveluihin, valtioneuvoston yhteiseen varautumiseen sekä ministeriöiden keskitetysti hoidettuihin turvallisuus- ja tilapalveluihin
- 2) ministeriöiden kansalliskielten säädöskääntämiseen
- 3) yhteisiin tietojärjestelmiin
- 4) talousneuvostosta, ruotsinkielenlautakunnasta, arvonimilautakunnasta tai muista vastaavista lautakunnista aiheutuviin kustannuksiin.

*Selvitysosa:***Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)**

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Bruttomenot	32 594	32 188	32 624
Bruttotulot	35	25	25
Nettomenot	32 559	32 163	32 599
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	3 892		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	3 493		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Siirto momentille 23.01.02	-75
Siirto momentilta 26.10.01 (1 htv)	20
Team Finland -koordinointi (siirto momentilta 32.20.41)	1 000
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-69
Palkkaliukumasäästö	-37
Palkkausten tarkistukset	98
Toimintamenojen lisäsäästö	-385
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-156
Valtion vahingonkorvaustoiminnan keskittäminen (siirto momentille 28.20.01)	-2
Vuokramenojen indeksikorotus	86
Vuokramenojen indeksikorotusta vastaava säästö	-44
Yhteensä	436

2015 talousarvio	32 599 000
2014 I lisätalousarvio	1 440 000
2014 talousarvio	32 163 000
2013 tilinpäätös	32 160 000

02. Ministereiden, heidän valtiosihteeriensä ja erityisavustajiensa palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 6 744 000 euroa.

Henkilöstön määrä on enintään 66, josta 19 valtioneuvoston jäsentä, 12 valtiosihteeriä ja 35 erityisavustajaa.

Selvitysosa: Momentilta maksetaan ministereiden palkkio (Palkkiolaki 1096/2006), poliittisten valtiosihteerien ja ministerien erityisavustajien palkat sivukuluineen.

Pääministerin matkat ja vieraanvaraisuus maksetaan momentin 23.01.20 määrärahoista.

Pääministerin erityisavustajien matkat maksetaan momentilta 23.01.20 ja muut menot valtioneuvoston kanslian toimintamenomäärärahoista.

Valtioneuvoston kansliassa toimivien muiden ministereiden kanslian toimialasta johtuvat matkat ja vieraanvaraisuus maksetaan momentilta 23.01.20 samoin kuin muun ministerin yksinomaan valtioneuvoston kanslian toimialalla toimivan erityisavustajan matkat ja vieraanvaraisuus.

Muiden ministereiden ja heidän erityisavustajiensa sekä valtiosihteeriensä matkat, työterveys, koulutus- ja muut vastaavat menot maksetaan sijoitusministeriöiden toimintamenomäärärahoista. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon hallitusohjelman edellyttämät muutokset sisältäen viiden prosentin laskun poistuminen ministereiden palkkioista. Valtiosihteereiden palkkakustannukset on esitetty hallituksen vaihtumiseen saakka ja niiden määrärahat siirretään muilta ministeriöiltä taulukon mukaisesti.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Ministereiden 5 %:n palkkioiden lasku poistuu	80
Siirto momentilta 23.01.01	75
Siirto momentilta 26.01.01	75
Siirto momentilta 27.01.01	75
Siirto momentilta 28.01.01	150
Siirto momentilta 29.01.01	75
Siirto momentilta 30.01.01	75
Siirto momentilta 32.01.01	150
Siirto momentilta 33.01.01	150
Siirto momentilta 35.01.01	75
Yhteensä	980

Momentin nimike on muutettu.

2015 talousarvio	6 744 000
2014 talousarvio	5 764 000
2013 tilinpäätös	5 194 188

03. Euroopan unionin kansallisten asiantuntijoiden palkkamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 1 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) Euroopan unionin toimielimissä toimivien suomalaisten kansallisten asiantuntijoiden palkkaus- ja sosiaaliturvakustannusten maksamiseen
- 2) eräissä tapauksissa tiettyjen päivärahojen maksamiseen sellaisille kansallisille asiantuntijoille, joille Euroopan unioni ei maksa korvauksia.

Selvitysosa: Tarkoitus on, että hallinnonalat voivat täydentää soveltuvista toimintamenomäärärahoistaan kansallisten asiantuntijoiden rahoittamista, jos keskitetty rahoitus ei riitä kattamaan kaikkia tarpeellisia pidettyjen asiantuntijoiden kustannuksia.

2015 talousarvio	1 000 000
2014 talousarvio	1 000 000
2013 tilinpäätös	1 000 000

20. *Pääministerin ja hänen avustajiensa matkat (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 867 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) Eurooppa-neuvoston kokouksista sekä pääministerin ja muiden kansliassa toimivien ministerien matkoista aiheutuvien menojen maksamiseen
- 2) pääministerin ja muiden valtioneuvoston kansliassa toimivien ministerien valtioneuvoston kanslian toimialasta johtuvaan vieraanvaraisuuteen
- 3) pääministeriä ja muita kansliassa toimivia ministereitä välittömästi avustavien henkilöiden ja turvamiesten sekä muun ministerin yksinomaan valtioneuvoston kanslian toimialalla toimivan erityisavustajan matkustusmenojen korvaamiseen.

2015 talousarvio	867 000
2014 talousarvio	867 000
2013 tilinpäätös	410 137

22. *Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta (siirtomääräraha 3 v)*

Momentille myönnetään 6 400 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) valtioneuvoston ja sen ministeriöiden selvitys- ja tutkimustoimintaan
- 2) selvitys- ja tutkimustoiminnasta aiheutuvien kulutusmenojen maksamiseen
- 3) valtionavustusten maksamiseen tutkimuslaitoksille, yliopistoille ja muille vastaaville tutkimustoimintaa harjoittaville yhteisöille tutkimustoimintaan.

Määrärahaa saa käyttää enintään kahta henkilötyövuotta vastaavan valtioneuvoston kanslian henkilöstön palkkausmenojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös määräaikaisen enintään 45 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen valtion virastoissa ja laitoksissa.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Momentille saa nettobudjetoida virastolle työnantajana maksetut tulot.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Finanssipolitiikan arviointineuvoston menot (siirto momentille 28.30.02)	-100
Siirto momentilta 28.30.02	35
Siirto momentilta 29.40.03	7
Siirto momentilta 30.20.(01)	285
Siirto momentilta 30.20.02	6
Siirto momentilta 30.40.(01)	79
Siirto momentilta 30.60.(01)	367
Siirto momentilta 30.70.(02)	46
Siirto momentilta 31.50.01	165

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Siirto momentilta 32.20.01	98
Siirto momentilta 32.20.02	789
Siirto momentilta 32.20.05	19
Siirto momentilta 33.02.03	-36
Siirto momentilta 33.03.04	333
Siirto momentilta 33.03.50	190
Siirto momentilta 35.01.04	117
Sektoritutkimussäästö (HO)	-1 000
Yhteensä	1 400

Momentin nimike on muutettu.

2015 talousarvio	6 400 000
2014 talousarvio	5 000 000

29. Arvonlisäveromenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 822 000 euroa.

Selvitysosa: Momentilta maksetaan pääluokan kaikki arvonlisäveromenot.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Valtori (siirto momentille 28.01.29)	-178
Tasomuutos	550
Yhteensä	372

2015 talousarvio	3 822 000
2014 talousarvio	3 450 000
2013 tilinpäätös	3 729 715

10. Omistajaohjaus

Selvitysosa: Tavoitteena on:

- 1) Yhtiöiden kehittäminen ja pitkäjänteisen kasvun tukeminen eli koordinoitumpi omistajaohjaus. Tavoite toteutetaan kaikkien valtio-omisteisten yhtiöiden omistajaohjauksen käytäntöjen ja yhteistyön koordinoinnilla ja kehittämisellä.
- 2) Omistaja-arvon kasvattaminen. Tavoite toteutuu, kun valtion osakesalkun sijoitetun pääoman tuotto ylittää riskittömän korkotason. Valtion suoraan omistamien pörssiyhtiöiden arvonkehitys on sen toimialaindeksiä parempi.
- 3) Edelläkäviyys yritysvastuuasioissa. Tavoite toteutetaan siten, että kaikki valtio-omisteiset yhtiöt raportoivat yritysvastuuasioista ja ovat ottaneet yritysvastuuasiat osaksi liiketoimintastrategiaansa.
- 4) Molempien sukupuolien 40 prosentin edustus määräysvaltayhtiöiden hallituksissa.

5) Osinko- ja myyntituloutukset budjettitalouteen. Momentille 13.03.01 arvioidaan tuloutettavan yhteensä 2,1 mrd. euroa.

88. Osakehankinnat (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 1 700 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) niiden osakkeiden merkintähinnan maksamiseen, joita valtio merkitsee valtioenemmistöisten yhtiöiden tai valtion osakkuusyhtiöiden osakeannissa taikka uusia valtio-omisteisia yhtiöitä perustettaessa

2) muiden omistus- ja yritysjärjestelyistä aiheutuvien menojen sekä valtion osakemyynnteihin ja omistajaohjaukseen liittyvien, muiden kuin toimintamenomomentille kuuluvien menojen maksamiseen

3) osakeyhtiölain (624/2006) 10 luvussa tarkoitettujen osakkeisiin oikeuttavien erityisten oikeuksien, kuten vaihtovelkakirjalainojen, merkitsemiseen. Jos merkintä perustuu lainaan, osakkeiksi muutettavissa oleva laina saa olla vakuudeton.

Selvitysosa: Omistus- ja yritysjärjestelyistä ja osakemyynneistä aiheutuvia tai niihin liittyviä menoja ovat järjestelyistä ja toimenpiteistä sekä niiden valmistelusta aiheutuvien kustannusten lisäksi sellaiset kauppahinnan osittaiset palautukset, jotka perustuvat kauppakirjassa oleviin hinnantarkistusta tai myyjän maksettavaksi tulevia korvauksia koskeviin sopimusehtoihin. Omistajaohjaukseen liittyviä menoja ovat osakkeiden ja arvo-osuuksien hallinnointikustannukset, valtion tarvitsemien neuvonantaja- ja koulutuspalvelujen kustannukset, hallitusjäsenten rekrytointiin ja koulutukseen liittyvät kustannukset, omistajaohjauksen toimiala- ja yritysjärjestelyosaamisen ylläpitämiseen liittyvät kustannukset sekä omistajaohjauksen kansainväliseen yhteistyöhön ja omistajien keskinäiseen yhteistyöhön liittyvät kustannukset.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Säästö päätös	-1 000
Yhteensä	-1 000
2015 talousarvio	1 700 000
2014 I lisätalousarvio	20 000 000
2014 talousarvio	2 700 000
2013 tilinpäätös	117 700 000

20. Poliittisen toiminnan avustaminen

Selvitysosa: Valtiovalta kuuluu perustuslain mukaan kansalle, jota edustaa valtiopäiville kokoontunut eduskunta. Puolueilla on Suomen poliittisessa järjestelmässä vakiintunut asema. Johtuen puolueiden merkittävästä asemasta valtiollisessa toiminnassa on niiden asemasta ja puolue toiminnan tukemiseen tarkoitettun määrärahan jakamisesta säädetty puoluelailia. Puoluerahoitus sisältää yleisen tuen puolueiden toimintaan sekä tuen puolueiden tiedotustoimintaan ja viestintään.

50. Puoluetoinnin tukeminen (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 32 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää puoluelain (10/1969) 9 §:n sekä puolueiden toiminnan tukemiseen myönnettävistä avustuksista annetun asetuksen (27/1973) 1 §:n mukaisesti avustuksiin eduskunnassa edustettuina oleville puolueille niiden säännöissä ja yleisohjelmissa määritellyn julkisen toiminnan tukemiseen. Määrärahasta 16 915 000 euroa on tarkoitettu käytettäväksi puolueiden poliittisen toiminnan tukemiseen, mistä 10 prosenttia on tarkoitettu puolueille naisten poliittiseen toimintaan sekä samoin 10 prosenttia puolueille niiden piirijärjestöjen toimintaan samojen perusteiden mukaisesti kuin edellä mainitut avustukset. Lisäksi määrärahasta saa käyttää 85 000 euroa avustuksen suorittamiseen Ahvenanmaan maakuntahallitukselle poliittisen toiminnan tukemiseen Ahvenanmaan maakunnassa. Lisäksi määrärahasta 14 925 000 euroa on tarkoitettu käytettäväksi puolueille niiden tiedotustoiminnan ja viestinnän tukemiseen sekä 75 000 euroa avustuksena Ahvenanmaan maakuntahallitukselle tiedotustoiminnan tukemiseen Ahvenanmaan maakunnassa.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Säästö päätös	-2 000
Yhteensä	-2 000
2015 talousarvio	32 000 000
2014 talousarvio	34 000 000
2013 tilinpäätös	34 000 000

30. Oikeuskanslerinvirasto

Selvitysosa: Oikeuskansleri seuraa, että asiat ratkaistaan valtioneuvostossa laillista järjestystä ja voimassa olevia säännöksiä noudattaen. Valvonnassa tarkastetaan yleisistuntojen ja tasavallan presidentin istuntojen esittelylistat ennakolta siten, että havaitut virheet voidaan korjata. Tavoitteena on, että valvonta ei sinänsä hidasta tai hankaloita valtioneuvoston toimintaa. Viikoittain tarkastetaan kaikki lista-asiat. Vuonna 2013 tarkastettiin 1 923 lista-asiaa. Kanteluasioiden osalta tavoitteena on käsitellä asiat mahdollisimman nopeasti ja antaa oikeita, asianmukaisesti perusteltuja ja laadukkaita ratkaisuja. Vuosittain pyritään ratkaisemaan vähintään sama määrä asioita kuin mitä on saapunut.

Kanteluasiat

	2013 toteutuma	2014 arvio	2015 arvio
saapuneet	2 177	2 200	2 200
ratkaistut	2 083	2 200	2 200

Saapuneiden kanteluiden määrissä on ollut suurta vuosittaista vaihtelua. Vuonna 2013 kanteluasioiden käsittelyajan mediaani oli 4,9 viikkoa ja keskiarvo 18,0 viikkoa. Vuonna 2013 ns. toimenpideratkaisujen osuus on ollut 16 % tutkituista kanteluasioista.

Omat aloitteet ja tarkastukset

	2013 toteutuma	2014 arvio	2015 arvio
aloitteet	13	20	20
tarkastukset	25	20	20

Omista aloitteista ja tarkastus- ja tutustumiskäynneistä aiheutui vuonna 2013 yhteensä 14 toimenpidettä.

	2013 toteutuma	2014 arvio	2015 arvio
Rangaistustuomioiden tarkastus	3 855	6 000	6 000

Oikeusrekisterikeskus lähettää annettujen ohjeiden mukaisesti muodostuvan otoksen rangaistustuomioista tarkastettavaksi. Rangaistustuomioiden tarkastuksen perusteella pantiin vuonna 2013 vireille 114 asiaa.

Asianajajien, julkisten oikeusavustajien ja luvan saaneiden oikeudenkäyntiavustajien valvonta

	2013 toteutuma	2014 arvio	2015 arvio
saapuneet	487	500	600
tutkitut	446	500	600

01. Oikeuskanslerinviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 3 699 000 euroa.

*Selvitysosa:***Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)**

Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-7
Palkkaliukumasäästö	-7
Palkkausten tarkistukset	16
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-19
Vuokramenojen indeksikorotus	4
Vuokramenojen indeksikorotusta vastaava säästö	-5
Yhteensä	-18
2015 talousarvio	3 699 000
2014 talousarvio	3 717 000
2013 tilinpäätös	3 710 000

90. Muut menot

21. Kunniamerkit (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 640 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtion virkamiehille ja muille lunastuksetta annettavien kunniamerkkien kustannusten korvaamiseen.

2015 talousarvio	640 000
2014 talousarvio	640 000
2013 tilinpäätös	639 814

26. Suomi 100 (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 1 100 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) Suomen itsenäisyyden 100-vuotisjuhlavuoden valmistelun palkkaus- ja muihin kustannuksiin
- 2) enintään neljän henkilötyövuoden palkkakustannuksiin.

Selvitysosa: Suomen itsenäisyyden 100-vuotisjuhlavuoden suunnittelu, toteutus ja järjestelyt suhteutetaan juhlavuoden arvoon ja merkitykseen. Tavoitteena on, että juhlavuoden suunnittelun ja valtakunnallisen yhteisen toteutuksen kustannukset katetaan valtion talousarvioon varattavilla määrärahoilla vuosina 2014—2018.

Suomen valtiollisesta itsenäistymisestä tulee vuonna 2017 kuluneeksi 100 vuotta. Yhteiskunnassa on osoitettu suurta mielenkiintoa juhlavuoden järjestelyjä kohtaan. Eri virastoilta, laitoksilta, kansalaisjärjestöiltä ja kansalaisilta on tullut kymmeniä ehdotuksia ja aloitteita juhlien järjestämiseksi postimerkeistä uusiin rakennuksiin. Valtioneuvoston kanslian valmistelua varten asettaman projektiorganisaation tehtävänä on valmistella ehdotukset juhlavuoden viettämisestä ja ehdotusten toteuttamisesta. Projektiorganisaatiossa ovat edustettuina laajasti yhteiskunnan eri osa-alueet ja toimijat. Valmistelussa otetaan huomioon aiempien vastaavien suurten juhlahankkeiden kokemukset. Lähtökohtana on ottaa huomioon satavuotisjuhlan merkittävyys ja varata valmisteluihin riittävästi aikaa ja voimavaroja. Yleisenä tavoitteena on synnyttää mukaansa tempaava ja kiinnostava juhlavuosi. Juhlavuoden tavoitteena olisi lisätä yhteistä ymmärrystä Suomen valtiollisesta itsenäistymisestä ja kansakunnan kehityksestä, Suomen ja suomalaisuuden merkityksestä nykypäivänä, sekä kansakunnan tulevaisuuden haasteista ja uudesta suunnasta. Juhlavuosi korostaa kansanvaltaisuutta, ihmisarvon loukkaamattomuutta, yksilön vapautta ja oikeuksia sekä edistää oikeudenmukaisuutta ja avoimuutta yhteiskunnassa. Juhlavuoden tavoitteena olisi myös välittää tietoa, edistää oppimista ja luoda edellytyksiä sitouttavalle keskustelulle niistä keskeisistä arvoista ja periaatteista, joille suomalainen moniarvoinen kansanvalta rakentuu.

2015 talousarvio	1 100 000
2014 talousarvio	1 100 000
2013 tilinpäätös	100 000

Pääluokka 24

ULKOASIAINMINISTERIÖN HALLINNONALA

Selvitysosa:

Toiminta-ajatus

Suomen turvallisuus, hyvinvointi ja menestyksen edellytykset perustuvat laaja-alaiseen yhteistyöhön muiden valtioiden ja kansainvälisten toimijoiden kanssa. Suomen ulkopolitiikan tavoitteena on kansainvälisen vakauden, turvallisuuden, rauhan, oikeudenmukaisuuden ja kestävä kehityksen vahvistaminen sekä oikeusvaltion, demokratian ja ihmisoikeuksien edistäminen.

Ulkoasiainministeriön toiminnan keskiössä ovat ulko- ja turvallisuuspolitiikka sekä ulkopoliittisesti merkittävät asiat. Toiminta perustuu hyviin kahdenvälisiin suhteisiin, vahvaan vaikuttamiseen Euroopan unionissa sekä tehokkaaseen monenkeskiseen yhteistyöhön osana kansainvälistä yhteisöä. Ministeriö edistää Suomen kaupallistaloudellisia etuja ja vastaa kehityspolitiikasta ja kehitysyhteistyöstä sekä vaikuttaa globalisaation hallintaan, kehittää kansainvälistä ja EU-oikeutta ja ihmisoikeuksia sekä huolehtii julkisuusdiplomatiasta. Ministeriön edustustoverkko palvelee suomalaisia ja koko suomalaista yhteiskuntaa. Edustustoverkon merkitys ja kattavuus korostuu kansainvälisessä vaikuttamisessa.

Ulkoasiainministeriön arvot ovat yhteistyö, luovuus ja tuloksellisuus. Hallitusohjelman ja ministeriön omien linjausten mukaisesti periaatteena on tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutuminen ministeriön kaikessa toiminnassa.

Toimintaympäristö ja hallinnonalan strategiset prioriteetit

Maailmanpolitiikassa ja -taloudessa jatkuu rakenteellinen muutos ja taloudellisten ulkosuhteiden merkitys korostuu. Kansainvälisiin suhteisiin sisältyy tarve varautua erilaisiin kriiseihin ja häiriötilanteisiin, myös Euroopan alueella, kuten Ukrainan tilanne osoittaa. Keskinäisriippuvuuden merkitys kasvaa ja mm. kyberturvallisuus nousee entistä tärkeämmäksi teemaksi. Suomalaiset odottavat kehitysyhteistyöltä selvempiä tuloksia. Myös kansalaisten, muun valtionhallinnon ja yritysten odotukset Suomen ulkoasiainhallinnon palveluita kohtaan ovat lisääntyneet. Samanaikaisesti julkisen talouden tilanne vaikuttaa heikentävästi myös ulkoasiainhallinnon toimintaedellytyksiin.

Toimintaympäristön muutos edellyttää ulkoasiainhallinnolta paremmin kohdennettua toimintatapaa ja entistä laajempaa ulkopolitiikan välineistöä.

Painopisteet:

Lähialueet ja Euroopan turvallisuus

Suomen lähialueiden merkitys säilyy suurena. Pohjoismaisen yhteistyön merkityksen odotetaan kasvavan. Ukrainan kriisillä on kauaskantoisia seurauksia EU:n ja Venäjän suhteille ja euroopalaiselle turvallisuusjärjestykselle. Kriisi heijastuu myös EU-maiden ja Venäjän kahdenvälisiin suhteisiin. Suomelle ja EU:lle on tärkeää ylläpitää Yhdysvaltojen kiinnostusta Euroopan turvallisuuteen ja siinä tehtävään yhteistyöhön. Yhteistyössämme Naton kanssa on tarkasteltava uusia yhteistyön muotoja operaatiotoiminnan vähentyessä.

Tavoitteet:

- Tiivistetään ja laajennetaan pohjoismaista ulko- ja turvallisuuspoliittista yhteistyötä.
- Vahvistetaan EU:n ulkoista toimintaa sekä yhteistä turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa.
- Tuetaan Ukrainan kriisin ratkaisua sekä Ukrainan poliittisen ja taloudellisen tilanteen vakauttamista. Tarkastellaan suhdetta Venäjään samalla ylläpitäen vuoropuhelua Venäjän kanssa kahdenvälisesti, EU-tasolla ja monenkeskisesti.
- Syvennetään kahdenvälisiä ja EU:n suhteita Yhdysvaltoihin sekä tuetaan Yhdysvaltain sitoutumista monenkeskiseen yhteistyöhön sekä Euroopan vakauteen ja turvallisuuteen.
- Kehitetään yhteistyötä Naton kanssa sekä EU-Nato -yhteistyössä.
- Kehitetään Suomen toimintaa arktisiin alueisiin liittyvissä kysymyksissä.

EU:n toimintakyvyn ja yhteisen ulkopolitiikan vahvistaminen

EU:n ulkosuhteiden vahvistaminen ja tähän sitoutuneet, tehokkaasti toimivat EU-instituutiot ovat Suomelle tärkeitä. EU-tasolla on tavoiteltava parantuvaa taloustilannetta, ratkaisukeskeisyyttä ja yhtenäisyyden säilyttämistä.

Tavoitteet:

- Edesautetaan yhteisen strategian ja sisällön luomista EU:n ulkopolitiikkaan. Tuetaan EU:n ulkosuhdehallinnon kehittämistä. Tavoitteena on ulkosuhteissaan vaikuttavampi, tehokkaampi, johdonmukaisempi ja yhtenäisempi EU. Tuetaan EU:n turvallisuus- ja puolustuspolitiikan sekä puolustusyhteistyön kehittämistä tavoitteellisella tavalla.
- Myötävaikutetaan EU:n laajentumisprosessin etenemiseen ja osallistutaan EU:n naapuruuspolitiikan kehittämiseen. Tuetaan EU:n strategisia kumppanuuksia koskevan politiikan vahvistamista.
- Tuetaan kestävien ratkaisujen löytämistä EU:n talous- ja velkakriisiin, sekä pyritään sitä kautta ylläpitämään unionin yhtenäisyyttä ja toimintakykyä.

Globalisaation hallinta ja monenkeskisen järjestelmän vahvistaminen

Kansainvälisen toimintaympäristön muutokset aiheuttavat uudistamispaineita myös monenkeskiselle järjestelmälle. Euroopan kehitys osoittaa, että YK:n peruskirjan keskeisten periaatteiden kunnioittaminen ei ole itsestään selvää modernissakaan maailmassa. Näiden periaatteiden vahvistamiseksi on edelleen tehtävä työtä maailmanlaajuisesti, sekä kahdenvälisesti että monenkeskisesti. Monenkeskisten toimijoiden on jatkossa entistä selvemmin pystyttävä osoittamaan toimintansa tuloksia ja kustannustehokkuutta. Globaalihallinnan kehittämiseksi on tärkeää sitoutua monenkeskiseen järjestelmään ja vahvistaa nykyisten mekanismien hyödyntämistä. Kansainvälisen yhteisön tulee pyrkiä kehittämään tehokkaita keinoja, mikä Suomen ulkoasiainhallinnon työ-

kentässä tarkoittaa mm. avoimen ja sääntöperustaisen talous- ja kauppajärjestelmän vahvistamista, finanssimarkkinoiden toiminnan ongelmien käsittelyä sekä ratkaisujen hakemista luonnonvarojen hyödyntämiseen tai hauraisiin valtioihin liittyviin ongelmiin.

Tavoitteet:

— Toimitaan aloitteellisesti globaalihallintaan liittyvissä kysymyksissä Suomen kannalta tärkeillä aloilla (mm. kestävä kehitys, asevalvonta ja -riisunta, avoin sääntöihin perustuva talous- ja kauppajärjestelmä, globaalitalouden vakaus ja tasapaino, ympäristö, ilmasto, ihmisoikeudet, naisten oikeuksien edistäminen ja arktiset kysymykset). Tässä toiminnassa EU-vaikuttamisen sekä monenkeskisen ja transatlanttisen yhteistyön rooli on keskeinen.

— Tuetaan YK:n peruskirjan keskeisten periaatteiden, YK-järjestelmän toimintakyvyn ja aseman vahvistamista sekä YK:n reformeja. Vahvistetaan monenkeskisten toimijoiden tuloksellisuutta, vaikuttavuutta ja avoimuutta.

— Vahvistetaan Suomen kykyä seurata uusia kansainvälisen yhteistyön mekanismeja sekä vaikuttaa niihin (mm. G-maita koskevat järjestelyt, ei-valtiolliset toimijat ja verkostot).

Taloudellisten ulkosuhteiden edistäminen

Kansainvälinen talouskriisi varjostaa näkymiä Suomessa ja Euroopassa. Kansainvälisessä taloudessa on nähtävissä positiivista virettä. Kehittyvien markkinoiden suhteellinen painoarvo jatkaa samanaikaisesti kasvuaan ja kilpailu näillä markkinoilla kiihtyy. Taloudellisten ulkosuhteiden edistämisen tulee olla yksi Suomen ulkopoliittikan keskeisiä alueita. Panostaminen Euroopan ulkopuolisiin kasvumarkkinoihin Aasiassa, latinalaisessa Amerikassa ja Afrikassa on tärkeää Suomen taloudellisen hyvinvoinnin ylläpitämiseksi. Uusien mahdollisuuksien hyödyntäminen edellyttää taloudellisissa ulkosuhteissa myös strategisempaa otetta sekä tiiviimpää yhteistyötä eri julkisrahoitteisten toimijoiden kesken. Ulkoasiainministeriö voi kauppapoliittisen ja VKE-toimenpitein edistää merkittävästi taloudellista hyvinvointia ja työllisyyden kasvua.

Tavoitteet:

— Jatketaan Team Finland -toiminnan vahvistamista, mukaan lukien kauppapolitiikka, markkinoillepääsy ja viennin edistäminen, ja ulkoasiainhallinto vastaa osaltaan sen toimeenpanosta.

— Vahvistetaan Suomen maakuvaa erityisesti EU:n ulkopuolisilla markkinoilla, julkisuusdiplomatian ja promootiotoiminnan kautta.

— Panostetaan EU:n kahden- ja alueiden välisiin vapaakauppasopimusneuvotteluihin Suomelle taloudellisesti tärkeiden maiden kuten Yhdysvaltojen ja Japanin kanssa, sekä erityisesti WTO:n puitteissa käytäviin kauppaneuvotteluihin.

— Vaikutetaan Venäjän WTO-velvoitteiden toimeenpanoon sekä EU:n ja Venäjän välisen taloudellisen vuoropuhelun ylläpitämiseen.

Köyhyyden vähentäminen, kestävän kehityksen, ihmisoikeuksien ja laaja-alaisen turvallisuuden edistäminen

Vaikka maailma on kokonaisuudessaan vaurastunut, on kehitys ollut maailmanlaajuisesti epätasaista. Eriarvoisuus sekä maiden sisällä että välillä on kasvanut. Arabimaiden yhteiskunnallinen murros on muuttanut toiminnan merkitystä kansainvälisillä foorumeilla. Väestönkasvu, nuorisotyöttömyys, ääri liikkeen toiminta, ruokakriisi, ympäristöongelmat, eriarvoisuutta ylläpitävät rakenteet (mm. huono hallinto, pääomapako ja korruptio), ihmisoikeusloukkaukset, valtioiden sisäiset ja alueelliset konfliktit ja luonnononnettomuudet muodostavat esteen kehitysmaiden kehity-

tymiselle ja vaikuttavat myös Suomeen ja Eurooppaan mm. lisääntyvän maahanmuuton ja turvallisuusongelmien kautta. Toimintaympäristöä kehitysmaissa ei paranneta yksin kehitysyhteistyön keinoin, vaan tarvitaan myös muiden politiikkalohkojen kokonaisvaltaisia ja johdonmukaisia toimia. Toiminnan perustana ovat Suomen vahvuudet kuten rauhanvälitys, oikeusvaltiokehitys, laadukas koulutus, hyvä hallinto, ekologinen kestävyys, tasa-arvo ja pohjoismainen malli.

Tavoitteet:

- Kehityspoliittisen ohjelman ja ihmisoikeuspoliittisen selonteon mukaisesti vähennetään äärimmäistä köyhyyttä ja eriarvoisuutta sekä konfliktien ja luonnonkatastrofien aiheuttamaa kärsimystä, edistetään kestävästä kehityksestä sekä oikeusvaltion, demokratian, ihmisoikeuksien ja naisten aseman vahvistamista. Vahvistetaan Suomen kehityspolitiikan ja kehitysyhteistyön vaikuttavuutta.
- Kehitysyhteistyötä kohdennetaan kehityspoliittisen toimenpideohjelman linjausten mukaisesti kaikkein köyhimpiin maihin ja toimintaa hauraissa valtioissa vahvistetaan.
- Suomi vaikuttaa aktiivisesti vuoden 2015 jälkeisen kehitysagendan valmistelussa.
- Puututaan kehityksen esteisiin edistämällä kehitystä tukevaa politiikkajohdonmukaisuutta Suomessa, EU:ssa ja globaalitasolla.
- Edistetään rauhaa ja vakautta vahvistamalla Suomen roolia rauhanvälitystoiminnassa ja nykyisiä yhteistyöverkostoja (ml. Pohjoismaat) ja vahvistamalla kansainvälisen oikeuden noudattamista ja kehittämistä.
- Osallistutaan kansainväliseen siviili- ja sotilaalliseen kriisinhallintaan kansainvälistä vastuunkantoa osoittavalla tavalla ja kokonaisvaltaista lähestymistapaa noudattaen.
- Edistetään kehitysmaiden osallistumista kansainväliseen kauppaan sekä talouskehityksen laajapohjaisuutta ja köyhyyttä vähentävää vaikutusta sekä vahvistetaan kehitysmaiden kykyä kotimaisten tulonlähteiden keräämiseksi (ml. verotus).

Joustava ja resurssitehokas ulkoasiainhallinnon toiminta ja palvelut

Ulkoasiainhallinnon väheneviä voimavaroja on keskitettävä erityisesti maihin ja alueisiin, joiden poliittinen ja taloudellinen merkitys on Suomen kannalta kasvamassa. Ulkomaan edustustoihin odotetaan ohjautuvan muiden ministeriöiden henkilöresursseja niiden toimialoihin kuuluvissa tehtävissä.

Tavoitteet:

- Sopeutetaan ulkoasiainhallinnon toiminta entistä täsmällisemmin käytössä oleviin voimavaroihin. Rajataan toimintaa strategisten prioriteettien mukaisesti, keskittämällä ja keventämällä hallinnonalan sisäisiä prosesseja sekä hyödyntämällä yhteistyötä eri toimijoiden kanssa kotimaassa ja ulkomailla. Ulkomaanverkoston vaikuttavuutta ja tuloksellisuutta tehostetaan toiminnan tarkemmalla kohdentamisella sekä edistämällä Suomen kansainvälisiä toimintoja Team Finland -toimintamallin kautta.
- Jatketaan edustustoverkon kehittämistä kokonaisvaltaisesti, huomioiden pohjoismaisen yhteistyön lisäksi yhteistyömahdollisuudet EU:n ulkosuhdehallinnon kanssa.
- Kehitetään kansalaispalvelujen järjestämisen joustavuutta, kustannustehokkuutta ja vastavuutta muuttuvaan kysyntään mm. uusia digitaalisia ratkaisuja hyödyntämällä.

— Kehitetään tietojärjestelmiä vastaamaan ulkoasiainhallinnon laajaa tehtäväkenttää, pyrkimyksenä käyttäjäystävällisyys ja korkeatasoinen tietoturva.

— Tehostetaan ulkoasiainhallinnon viestinnän vaikuttavuutta keskittymällä entistä paremmin hallinnonalan strategiaan painopisteisiin.

Sukupuolten välinen tasa-arvo

Ulkoasiainministeriön hallinnonalalla sitoudutaan hallitusohjelman mukaisesti edistämään sukupuolten välistä tasa-arvoa päätöksenteossa hallinnonalan erityispiirteet huomioon ottaen. Ministeriön periaatteena on sukupuolten välisen tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutuminen ministeriön toiminnassa. Ministeriön johto vahvisti lokakuussa 2013 tätä koskevan toiminnallisen tasa-arvon linjauksen.

Ulkoasiainministeriön hallinnonalan määrärahoista noin 72 % on siirtomenoja, joiden vaikutukset sukupuolten asemaan riippuvat rahoituksen saajien päätöksistä.

Kehityspolitiikassa edistetään läpileikkaavasti naisten ja tyttöjen oikeuksia sekä sukupuolten välistä tasa-arvoa. YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 1325 "Naiset, rauha ja turvallisuus" kansallisen toimintaohjelman toimeenpanossa kiinnitetään huomiota naisten aseman vahvistamiseen ja osallistumiseen konfliktien ehkäisyyn, ratkaisemiseen ja rauhanrakentamiseen. Ohjelma tukee sukupuolinäkökulman valtavirtaistamisen vahvistamista hallitusohjelman linjausten mukaisesti.

Pääluokan valtuudet momenteittain (milj. euroa)

		2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
24.30.50	<i>Valtionapu Teollisen yhteistyön rahasto Oy:lle</i>		
	— kehitysyhteistyö- ja lähialueyhteistyövaltuus	168,19	168,19
	— kehitysyhteistyö- ja lähialueyhteistyövaltuus	100,00	100,00
24.30.66	<i>Varsinainen kehitysyhteistyö (siirtomääräraha 3 v)</i>		
	— kehitysyhteistyö- ja lähialueyhteistyövaltuus	716,88	487,69

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2013—2015

	v. 2013 tilinpäätös 1000 €	v. 2014 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2015 esitys 1000 €	Muutos 2014—2015 1000 €	%
01. Ulkoasiainhallinto	226 640	227 008	276 680	49 672	22
01. Ulkoasiainhallinnon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	200 551	202 407	255 076	52 669	26
21. Ulkoasiainministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)	794	974	1 155	181	19
29. Ulkoasiainministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	21 295	19 627	16 449	-3 178	-16

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2013—2015

	v. 2013 tilinpäätös 1000 €	v. 2014 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2015 esitys 1000 €	Muutos 2014—2015	
				1000 €	%
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)	4 000	4 000	4 000	—	0
10. Kriisinhallinta	57 080	73 662	52 532	-21 130	-29
20. Suomalaisten kriisinhallintajoukkojen ylläpitomenot (arviomääräraha)	43 503	56 302	37 172	-19 130	-34
21. Siviilihenkilöstön osallistuminen kriisinhallintaan (arviomääräraha)	13 577	17 360	15 360	-2 000	-12
30. Kansainvälinen kehitysyhteistyö	958 392	901 844	811 422	-90 422	-10
50. Valtionapu Teollisen yhteistyön rahasto Oy:lle	0	0	—	—	0
66. Varsinainen kehitysyhteistyö (siirtomääräraha 3 v)	940 392	891 844	801 422	-90 422	-10
88. Finnfundin (Teollisen yhteistyön rahasto Oy) pääoman korottaminen (siirtomääräraha 3 v)	18 000	10 000	10 000	—	0
90. Ulkoasiainministeriön hallinnonalan muut menot	96 496	93 008	83 850	-9 158	-10
50. Eräät valtionavut (kiinteä määräraha)	1 733	1 756	1 650	-106	-6
51. Häädänsäntien avustaminen (arviomääräraha)	29	45	45	—	0
66. Eräät jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (siirtomääräraha 2 v)	90 051	86 507	79 455	-7 052	-8
67. Kansainvälisen ilmastosopimuksen alaisen yhteistyön menot (siirtomääräraha 3 v)	500	500	100	-400	-80
68. Itämeren, Barentsin ja arktisen alueen yhteistyö (siirtomääräraha 3 v)	3 200	3 200	1 600	-1 600	-50
95. Kurssivaihtelut (arviomääräraha)	982	1 000	1 000	—	0
Yhteensä	1 338 607	1 295 522	1 224 484	-71 038	-5
Henkilöstön kokonaismäärä ¹⁾	1 562	1 528	1 480		

¹⁾ Hallinnonallalla arvioidaan olevan lisäksi sotilaalliseen ja siviilikriisinhallintaan palkattua henkilöstöä vuonna 2015 noin 660 henkilöä ja ulkomaanedustuksen toimipisteisiin asemamaasta palkattua henkilöstöä vuonna 2015 noin 1 075 henkilöä.

01. Ulkoasiainhallinto

Selvitysosa:

Tuotokset ja laadunhallinta

— Hallinnonalan johtamisen kehittämistä jatketaan tavoitteena toiminnan vaikuttavuuden ja tuloksellisuuden entistä järjestelmällisempi ohjaaminen ja arviointi. Toimintaa rajataan ja resurssit ohjataan strategisten prioriteettien mukaisesti keskittämällä ja keventämällä hallinnonalan sisäisiä prosesseja sekä hyödyntämällä yhteistyötä eri toimijoiden kanssa niin kotimaassa kuin ulkomailla.

— Voimavarat keskitetään erityisesti niihin maihin ja alueisiin, joiden poliittinen ja taloudellinen merkitys on Suomen kannalta kasvamassa. Suomen ulkoisen edustautumisen rakenteen ja toimintatapojen kehittämistä jatketaan. Kehittämistyössä otetaan huomioon pohjoismaisen yhteistyön lisäksi EU:n ulkosuhdehallinnon kehittyminen sekä Team Finland -toimintamalli.

— Edustustojen tarjoamat kansalaispalvelut ovat edustustoja eniten työllistävä sisältötehtävä. Kansalaispalveluita kehitetään vastaamaan muuttuvaa kysyntää kansalaispalvelustrategian mukaisesti mm. uusia digitaalisia ratkaisuja hyödyntämällä. Kansalaisten omaa vastuuta korostetaan. Maahantulopalveluiden järjestämisessä, laittoman maahantulon ja ihmiskaupan torjunnan tehostamisessa sekä kriisiasioissa hyödynnetään viranomaisten välistä yhteistyötä sekä pohjoismaisen ja EU-yhteistyön tuomia mahdollisuuksia.

— Ulkoasiainhallinnon viestinnän tavoitteena on lisätä Suomen ulkopoliittikan painopisteiden, kansainvälisten vahvuuksien sekä ulkoasiainhallinnon ja sen palveluiden näkyvyyttä ja vaikuttavuutta. Ulkoasiainministeriön viestintätoimintojen organisaatorakenteen uudistus viedään loppuun.

— Suomi toimii vuonna 2015 Barentsin euroarktisen neuvoston (BEAC) puheenjohtajana ja isännöi ydinterrorismin torjuntaa koskevan globaalialoitteen (GICNT) yleiskokouksen.

Toiminnallinen tehokkuus

— Osana ministeriön suunnittelujärjestelmää jatketaan toiminnan tuloksellisuuden ja tuottavuuden mittaamisen, ml. toimintolaskenta, kehittämistä valtionhallinnon yhteisiin talous- ja henkilöstöhallinnon prosesseihin perustuvan tietojärjestelmän (Kieku) taloushallinto-osuuden pohjalta.

— Ulkoasiainhallinnon tietojärjestelmiä kehitetään vastaamaan hallinnonalan tehtäväkenttää, tavoitteena käyttäjäystävällisyys ja korkeatasoinen tietoturva. Tavoitteena on korotetun tietoturvalisuustason saavuttaminen vuoden 2015 aikana. Tietoturvallisuuden kehittämistä jatketaan myös JulkICT:n kanssa Satu-hankkeessa kansainvälisten velvoitteiden asettamien reunaehtojen mukaisesti. Muita kehittämiskohteita ovat mm. asiakirjallisen tiedon hallinnan välineet, ulkoasiainhallinnon tuottaman tiedon läpinäkyvyyttä ja käytettävyyttä lisäävä tietovarastohanke sekä viisumitoimintojen tietojärjestelmät.

— Uudistetun valmius- ja tilanneorganisaation toiminta jalkautetaan lopullisesti, ml. ulkoasiainhallinnon keskitetyn päivystysjärjestelyn tarkastelun viimeistely.

— Ulkoasiainministeriö hallinnoi kirjanpitoarvoltaan n. 246 milj. euron kiinteistöomaisuutta. Kiinteistöstrategian mukaisesti tavoitteena on entistä parempi taloudellisuus, tuottavuus ja tarkoituksenmukaisuus kiinteistöjen hallinnassa. Ministeriön kuntokartoitusohjelmaa jatketaan ulko-

mailla sijaitsevien kiinteistöjen kunnon ja arvon tarkentamiseksi. Kotimaassa parannetaan tilatehokkuutta yhteistyössä Senaatti-kiinteistöjen kanssa.

— Suomen viisumitoimintojen kehittäminen jatkuu erityisesti Suomen Venäjän edustustoissa biometriikan käyttöönotolla Schengen-biometriikka-alueen laajetessa. Venäjän toimintoihin liittyen Kouvolan viisumipalvelukeskuksen toimintaa ja resurssointia kehitetään ottaen huomioon erityisesti viisumikysynnän vaihtelut.

— Osana hallinnonalan vaikuttavuus- ja tuloksellisuusohjelmaa ja säästötoimia jatketaan ydin toimintojen läpikäyntiä ja priorisointia sekä tukitoimintojen kehittämistä. Vuonna 2015 hallinnonalalta vähennetään 37 tehtävää.

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

— Henkilöstöpolitiikka ja -hallinto edistää ulkoasiainhallinnon työn tuloksellisuutta. Tehtäväkuvien ja osaamisen kehittäminen, sujuva tehtäväkierto, johdonmukainen urakehitys ja työhyvinvointi laajassa merkityksessä ovat keskeisiä tuloksellisuuden osatekijöitä. Henkilöstövoimavarat, ml. rekrytointi, kohdennetaan entistä paremmin hallinnonalan prioriteettialueille kokonaisvaltaisen resurssisuunnittelun keinoin.

— Ulkoasiainhallinnon henkilöstöstrategian 2015—2020 toimeenpanoa aloitetaan. Johtajapolitiikassa kiinnitetään erityistä huomiota hyvän johtajuuden periaatteiden toteutumiseen kaikessa esimiestyössä.

— Työhyvinvoinnin valtavirtaistamista jatketaan mm. hyödyntämällä työtyytyväisyysbarometrin tuloksia työhyvinvoinnin arvioinnissa. Ulkomaanedustuksen terveydenhuoltoa koskeva lakiuudistus toimeenpannaan osana lakia ulkomaanedustuksen korvauksista.

— Hallinnonalan pitemmän aikavälin tavoitteena on ottaa käyttöön valtionhallinnon yhteisen Kieku-järjestelmän henkilöstöhallinto-osuus siinä vaiheessa, kun siinä voidaan ottaa huomioon ministeriön lainsäädäntöön perustuvien rakenteiden ja toiminnan edellyttämät ominaisuudet.

Ulkoasiainhallinnolle asetettujen tavoitteiden mukaiset tunnusluvut

	2013 toteutuma	2014 ennakoitu	2015 tavoite
<i>Kansalaispalvelut</i>			
Hädäntilanteiden avustaminen	Tapaus aloitettu 24 h kuluessa tiedoksi saamisesta	Tapaus aloitettu 24 h kuluessa tiedoksi saamisesta	Tapaus aloitettu 24 h kuluessa tiedoksi saamisesta
Kriisipäivystys/tehostettu tilanne-seuranta	Käynnistetty 1 h kuluessa tiedoksi saamisesta	Käynnistetty 1 h kuluessa tiedoksi saamisesta	Käynnistetty 1 h kuluessa tiedoksi saamisesta
Matkustustiedotteet	Päivitetty joka toinen kuukausi ja vähintään 10 h kuluessa siitä, kun toimialueen turvallisuustilanteessa on tapahtunut muutos	Päivitetty joka toinen kuukausi ja vähintään 10 h kuluessa siitä, kun toimialueen turvallisuustilanteessa on tapahtunut muutos	Päivitetty joka toinen kuukausi ja vähintään 10 h kuluessa siitä, kun toimialueen turvallisuustilanteessa on tapahtunut muutos
Konsulikomennuskuntien lähtövalmius/vastaanottaminen	Korkeintaan 6 h kuluessa lähettämispäätöksestä	Korkeintaan 6 h kuluessa lähettämispäätöksestä	Korkeintaan 6 h kuluessa lähettämispäätöksestä

Ulkoasiainhallinnolle asetettujen tavoitteiden mukaiset tunnusluvut

	2013 toteutuma	2014 ennakoitu	2015 tavoite
<i>Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen</i>			
Työtyytyväisyysbarometrin johtajuusindeksi	3,6	3,6	3,6
Työtyytyväisyysbarometrin osaamisen johtamisindeksi	3,6	3,7	3,7
Työhyvinvointi-indeksi	3,7	3,8	3,8
Työtyytyväisyysbarometrin vastausprosentti ¹⁾	UM 84 % UE 66 %	UM 80 % UE 63 %	UM 85 % UE 70 %
Terveysprosentti (sairauspäivättömien osuus henkilöstöstä)	55 %	53 %	55 %

¹⁾ UM= ulkoasiainministeriö, UE= ulkomaanedustustot

01. Ulkoasiainhallinnon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 255 076 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) kunniakonsulien menojen maksamiseen
- 2) valtion virastoille maksettavien tutkimus- ja kehittämistoiminnasta aiheutuvien kulutusmenojen maksamiseen
- 3) ulkoasiainhallinnon toimialaan liittyvien tutkimusapurahojen maksamiseen
- 4) Suomeen suuntautuvien ministerivierailujen menojen ja niihin liittyvän tilapäisen työvoiman palkkioiden ja työnantajamaksujen maksamiseen.

Ulkoasiainministeriössä lakkautetaan 10 ulkoasiainneuvoksen virkaa 1.9.2015 lukien.

Selvitysosa:

Ulkoasiainhallinnon toimintamenot vuonna 2015 (euroa)

Ministeriö, 917 henkilötyövuotta	77 248 000
Toimintamenot	15 930 000
Henkilöstömenot	61 318 000
Edustustot, 91 toimipistettä, 562 henkilötyövuotta¹⁾	140 949 000
Toimintamenot	76 304 000
Henkilöstömenot	64 645 000

Ulkoasiainhallinnon toimintamenot vuonna 2015 (euroa)

Hallinnonalan toimialavastaavat menot	36 879 000
Tietohallinto	24 000 000
Kiinteistöhallinto	10 879 000
Turvallisuus	2 000 000
Yhteensä	255 076 000

¹⁾ Toimipisteiden lukumäärä alueittain: Eurooppa 33, Itä 7, Aasia ja Amerikka 26, Afrikka ja Lähi-itä 20 ja pysyvät ja erityisedustustot 5 toimipistettä

Edustustojen henkilöstömenoissa on esitetty lähetetyn henkilökunnan peruspalkkojen lisäksi seuraavat ulkomaan edustautumisen korvaukset: paikallis-, puoliso- ja lapsikorvaus, olosuhdekorvaus, lasten koulutuskorvaukset, hautajais-, kotiloma- ja tapaamismatkat, lähetetyn henkilöstön terveydenhuoltoon liittyvät korvaukset, varustaumiskorvaus, päivähoidonkorvaus sekä muuttokorvaus. Paikalta palkatun henkilöstön henkilöstömenot sisältyvät edustustojen toimintamenoihin.

Hallinnonalan yhteisillä menoilla katetaan vuoden mittaan ko. toimialojen menoja sekä ministeriössä että edustustoissa.

Hallinnonalan julkisoikeudellisista suoritteista saamat tulot kertyvät pääasiassa edustustoista saatavista passi- ja oleskelulupatulosta ja ne esitetään osana edustustojen toimintamenoja.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Bruttomenot	273 758	271 566	265 282
Bruttotulot	62 135	69 159	10 206
Nettomenot	211 623	202 407	255 076
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	24 028		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	12 956		

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma, julkisoikeudelliset suoritteet (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot, suoritteiden myyntituotot	57 541	64 231	5 300
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	15 496	17 576	17 422
— osuus yhteiskustannuksista	16 743	18 941	18 896
Kustannukset yhteensä	32 239	36 517	36 318
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	25 302	27 714	-31 018
Kustannusvastaavuus, %	178	176	15

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon nettobudjetoitavina tuloina ulkoasiainhallinnon suoritteiden maksuista annetun asetuksen (377/2014) mukaiset tulot sekä edustustojen pankkitilien korkotulot. Vuodesta 2015 lähtien viisumien käsittelymaksut bruttobudjetoidaan momentille 12.24.99.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Maksullisen toiminnan tulojen vähentyminen (viisumien käsittelymaksut)	12 000
Siirto momentilta 24.90.66	1 000
Tuottavuusohjelma	-241
Viisumien käsittelymaksujen bruttobudjetointi	43 440
Viisumitoiminnan järjestelmäkehitys	-820
Hallinnon tilatehokkuus (HO)	-40
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-678
Palkkaliukumasäästö	-238
Palkkausten tarkistukset	634
Säästöpäätös	-500
Toimintamenojen lisäsäästö	-833
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-1 004
Vuokramenojen indeksikorotus	229
Vuokramenojen indeksikorotusta vastaava säästö	-280
Yhteensä	52 669

2015 talousarvio	255 076 000
2014 I lisätalousarvio	154 000
2014 talousarvio	202 407 000
2013 tilinpäätös	200 551 000

21. Ulkoasiainministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 1 155 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää ministeriön hallinnonalan tuottavuuden edistämiseen tähtäävien investointien, selvitysten sekä koulutus- ja muiden palvelujen hankkimiseen.

Selvitysosa: Momentille on koottu hallinnonalan tuottavuustoimenpiteistä aiheutuneita säästöjä vastaavat määrärahat.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	181
Yhteensä	181

2015 talousarvio	1 155 000
2014 talousarvio	974 000
2013 tilinpäätös	794 000

29. Ulkoasiainministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 16 449 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös kehitysyhteistyöhön käytettyjen ja kotimaasta hankittujen palvelujen ostoihin sisältyvien arvonlisäveromenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Arvonlisäverolain mukaan ministeriöiden kehitysyhteistyötä varten kotimaasta ostamat palvelut ovat arvonlisäverollisia. Jotta arvonlisäverolla ei rasiteta Suomen kehitysyhteistyötä arvonlisäveromenot budjetoidaan erikseen.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Valtori (siirto momentille 28.01.29)	-3 178
Yhteensä	-3 178
2015 talousarvio	16 449 000
2014 talousarvio	19 627 000
2013 tilinpäätös	21 295 039

74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 4 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää ulkoasiainhallinnon toimitilojen rakennus- ja korjaushankkeisiin.

Määrärahaa saa käyttää myös valtiolle vuokrattujen tilojen peruskorjausluonteisten korjaus- ja muutostöiden maksamiseen.

Momentilta voidaan maksaa myös ennakkomaksuja. Niiden osalta määräraha budjetoidaan maksuperusteisena.

2015 talousarvio	4 000 000
2014 talousarvio	4 000 000
2013 tilinpäätös	4 000 000

10. Kriisinhallinta

Selvitysosa: Suomi osallistuu kriisinhallintatehtäviin eri puolilla maailmaa painopisteiden ollessa Libanonissa, Afganistanissa, Kosovossa, Georgiassa, Libyassa ja Ukrainassa. Sotilaallisiin ja siviilikriisinhallintatehtäviin palkattua henkilöstöä arvioidaan vuonna 2015 olevan n. 660 henkilöä.

Sotilaallisessa kriisinhallintaosallistumisen alueelliset painopisteet ovat Libanonissa ja Afganistanissa, mutta myös muualla Lähi-idässä sekä Afrikassa. Vuosina 2011—2013 tehtyjen linjausten mukaisesti suurin osallistumistaso tulee olemaan UNIFIL-operaatiossa Libanonissa ja RS-operaatiossa Afganistanissa. Suomen toiminnassa korostuu myös kriisialueiden omien turvallisuusrakenteiden ja oikeusvaltiokehityksen tukeminen ja turvallisuustoimijoiden kouluttaminen. Operaatio-osallistumisen ohella pyritään panostamaan lisääntyvästi kriisinhallinnan koulutusaami- sen viemiseen. Tavoitteena on vahvistaa kehittyvien maiden omaa kriisinhallintakykyä, erityisesti Afrikassa.

Siviilikriisinhallinnassa osallistumisen alueelliset painopisteet ovat Kosovossa, Afganistanissa, Georgiassa, Libyassa ja Ukrainassa. Osallistuminen keskitetään niihin ulko- ja turvallisuuspoliit-

tisten tavoitteiden kannalta merkittäviin operaatioihin, joissa Suomen panostuksella voidaan säävuttaa erityistä lisäarvoa ja vaikuttavuutta. Suurin osa Suomen siviilikriisinhallintaosallistumisesta suuntautuu Euroopan unionin operaatioihin.

20. Suomalaisten kriisinhallintajoukkojen ylläpitomenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 37 172 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetussa laissa (211/2006) tarkoitetun kriisinhallintahenkilöstön palkkaus-, päiväraha-, muonanparannusraha- ja koulutusmenojen sekä valtion eläkemaksun ja kriisinhallintahenkilöstölle palvelusajaksi otetun henkilövakuutuksen kustannusten maksamiseen sekä sotilaallisen kriisinhallintahenkilöstön ryhmätapaturmavakuutusta vastaavien etuuksien maksamiseen ja niistä aiheutuvien hallintokulujen maksamiseen

2) kansainvälisen kriisinhallintayhteistyön puitteissa annettavaan koulutukseen ja sen materiaalikuluihin

3) kansainvälisen kriisinhallintatyön puitteissa yksittäisille maille annettavaan tukeen puolustussektorilla ja vakauttamistehtäviin konfliktien jälkeen

4) sellaisten kansainvälisten kriisinhallintaoperaatioiden taloudelliseen tukemiseen, joihin Suomi ei lähetä henkilöstöä tai muutoin osallistu.

Käyttösuunnitelma (euroa)

01.	EU:n taisteluosastojen koulutus- ja valmiusajan menot	1 020 000
03.	Liberian kriisinhallintaoperaation menot (UNMIL-operaatio)	489 000
04.	Suomen Kosovon kriisinhallintajoukon menot (KFOR-operaatio)	2 177 000
05.	Yhteiset menot	3 140 000
06.	Suomen Bosnia-Hertsegovinan kriisinhallintajoukon menot (EUFOR/ALTHEA-operaatio)	970 000
08.	SKJA:n menot (ISAF-operaatio), Afganistan	11 562 000
09.	Varalla käynnissä olevien operaatioiden lisämenoihin ja niiden jatkamiseen, mahdollisiin uusiin kriisinhallintaoperaatioihin sekä muihin kriisinhallintameneihin	400 000
10.	Atalanta-operaation menot	711 000
11.	EUTM/Somalian koulutusoperaation menot	1 313 000
14.	Libanonin kriisinhallintaoperaation menot	13 455 000
15.	EUTM/Malin koulutusoperaation menot	1 145 000
16.	Malin YK-operaation menot (MINUSMA)	790 000
Yhteensä		37 172 000

Selvitysosa: Operaatioiden määrärahat on mitoitettu Suomen kriisinhallintajoukkojen vahvuuksien ja tehtävävaatimusten mukaisesti ottaen huomioon ne kriisinhallintaoperaatiot, joihin Suomi todennäköisesti tulee osallistumaan vuonna 2015. Näissä operaatioissa toimivan henkilöstön määrän arvioidaan vuonna 2015 olevan noin 530 sotilasta.

Pääosa momentin määrärahoista siirretään puolustusvoimien käyttöön. Sotilaallisen kriisinhallinnan kalusto- ja hallintomenot budjetoidaan puolustusministeriön pääluokkaan momentille 27.30.20.

YK:n maksamat palkkausmenokorvaukset on budjetoitu momentille 12.24.99.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Operaatioiden tarkentuneet suunnitteluperusteet	2 570
Säästö päätös	-3 000
Tasomuutos	-18 700
Yhteensä	-19 130

2015 talousarvio	37 172 000
2014 I lisätalousarvio	2 800 000
2014 talousarvio	56 302 000
2013 tilinpäätös	43 502 995

21. Siviilihenkilöstön osallistuminen kriisinhallintaan (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 15 360 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) kriisinhallintatoimintaan ulkomailta osallistuvasta suomalaisesta siviilihenkilöstöstä aiheutuvien erityismenojen ja Suomen siviilikriisinhallintatoiminnasta aiheutuvien muiden menojen maksamiseen
- 2) vaalitarkkailijoiden aiheuttamien menojen maksamiseen
- 3) siviilikriisinhallinnan tehtävissä toimivalle henkilöstölle otetun henkilövakuutuksen kustannusten maksamiseen
- 4) siviilikriisinhallinnan projekteihin ja koulutukseen
- 5) sellaisen rauhanvälittämistoiminnan ja siihen liittyvän kapasiteetin vahvistamiseen, johon Suomi osallistuu, menoihin.

Momentilta voidaan myöntää valtionavustusta.

Käyttösuunnitelma (euroa)

01.	Siviilikriisinhallinta	14 660 000
02.	Vaalitarkkailijat	300 000
03.	Rauhanvälittäminen	400 000
Yhteensä		15 360 000

Selvitysosa: Suomi on osallistunut siviilikriisinhallintaan viime vuosina 100—150 asiantuntijan vuotuisella vahvuudella. Nykyisellä määrärahasolla tavoitteena on vakiinnuttaa Suomen lähettämien siviilikriisinhallinnan asiantuntijoiden lukumäärä keskimäärin 115—120 henkilöön.

Järjestöiltä saatavat tulot on budjetoitu momentille 12.24.99.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Säästö päätös	-2 000
Yhteensä	-2 000
2015 talousarvio	15 360 000
2014 talousarvio	17 360 000
2013 tilinpäätös	13 576 709

30. Kansainvälinen kehitysyhteistyö

Selvitysosa: Kehityspolitiikka on olennainen osa Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa. Suomen kehityspolitiikan päätavoitteena on äärimmäisen köyhyyden poistaminen ja ihmisarvoisen elämän turvaaminen kaikille YK:n vuosituhattulistuksen mukaisesti. Suomi edistää köyhien aseman vahvistamista ja eriarvoisuuden vähentämistä. Köyhyyden poistamisen rinnalla kehityspolitiikalla autetaan löytämään ratkaisuja myös muihin globaaleihin haasteisiin.

Suomen kehityspolitiikka on ihmisoikeusperustaista. Kehitysmaiden hallitukset ovat vastuussa toimistaan ennen kaikkea omille kansalaisilleen, mikä edellyttää oikeusvaltion periaatteiden noudattamista, hyvää hallintoa ja avoimuutta. Tavoitteena on, että köyhimmätkin ihmiset tuntevat oikeutensa ja kykenevät toimimaan niiden puolesta. Kehityspolitiikan muut pääperiaatteet ovat tuloksellisuus, vaikuttavuus, avoimuus ja johdonmukaisuus sekä keskittyminen vähiten kehittyneisiin maihin.

Suomen kehityspolitiikan painopisteet ovat valtioneuvoston kehityspoliittisen toimenpideohjelman mukaisesti ihmisoikeuksia edistävä, demokraattinen ja vastuullinen yhteiskunta, osallistava ja työllistävä vihreä talous, luonnonvarojen kestävä hallinta ja ympäristönsuojelu sekä inhimillisen kehityksen tukeminen. Näiden osalta korostuvat muuan muassa koulutus, kehitysmaiden omien voimavarojen kuten verotuksen kehittäminen, ympäristökysymykset sekä tuki demokraatiakehitykselle. Läpileikkaavia tavoitteita ovat sukupuolten välinen tasa-arvo, eriarvoisuuden vähentäminen ja ilmastokestävyys, joita edistetään valtavirtaistamalla, kohdennetuilla toimilla sekä poliittisella vaikuttamistyöllä.

Suomen kehityspolitiikkaa toteutetaan kahdenvälisesti, EU-tasolla, globaalitasolla monenkeskisesti ja temaattisesti eri toiminta-aloihin liittyen sekä yhteistyössä kansalaisyhteiskunnan kanssa. Nämä kanavat muodostavat toisiaan täydentävän kokonaisuuden, josta Suomen kehityspolitiikan vaikuttavuus maatasolla syntyy. Humanitaarisen avun tavoitteena on pelastaa ihmishenkiä, lievittää inhimillistä hätää ja ylläpitää ihmisarvoa kriisien aikana.

Suomen kehitysyhteistyö perustuu kehityspoliittisiin linjauksiin ja kehitysmaiden omiin kehitystarpeisiin ja kehityssuunnitelmiin. Työssä otetaan huomioon myös muun avunantajayhteistyön toiminta. Kehitysyhteistyön laatua parannetaan kehittämällä tulosperustaista toimintatapaa. Kehitysyhteistyön osapuolet vastaavat keskinäisten sitoumustensa täyttämisestä ja ovat yhdessä vastuussa kehitystulosten saavuttamisesta.

Suomen toiminnan painopiste on Afrikan ja Aasian vähiten kehittyneissä maissa ja niin sanotuisissa hauraissa valtioissa. Kahdenvälistä yhteistyötä keskitetään pitkäaikaisiin kumppanuuksiin, jotta voidaan vähentää pirstaloitumista sekä rahoituksen että työn osalta.

Hallitus tavoittelee määrärahakehitystä, jolla 0,7 prosentin määrärahataso BKTL:stä voidaan saavuttaa. Vuoden 2015 kehitysyhteistyömäärärahojen tasoksi on talousarvioesityksessä arvioitu noin 0,48 % BKTL:sta.

Hallitus tavoittelee kehitysyhteistyömäärärahojen BKTL-osuuden kasvua ohjaamalla päästöoikeuksien huutokaupasta kertyvät tulot kehitysyhteistyöhön ja ilmastorahoitukseen osana Suomen virallista kehitysapua sitä mukaa kuin päästökauppatuloja kertyy. Suomi on sitoutunut kaikkein köyhimpien maiden (LDC-maat) saaman tuen osuuden säilyttämiseen vähintään 0,15 prosentissa BKTL:sta. Tavoite otetaan huomioon kehitysyhteistyön suunnittelussa ja sen saavuttamista seurataan säännöllisesti.

Kööpenhaminan ilmastopuitesopimuksen (UNFCCC) 15. osapuolikokouksessa vuonna 2009 Suomi sitoutui osana EU:n lyhyen aikavälin rahoituslupausta 110 milj. euron osuuteen vuosien 2010—2012 aikana. Tämän lisäksi Cancunin (2010) päätösten mukaan teollisuusmaiden ehdollisena tavoitteena on saada aikaan 100 miljardin USD vuotuinen rahoitusvirta kehitysmaiden ilmastotoimiin vuoteen 2020 mennessä. Tämä summa koostuu teollisuus- ja kehitysmaiden yksityisestä ja julkisesta rahoituksesta sekä innovatiivisista rahoituslähteistä. Pitkän aikavälin julkisen ilmastorahoituksen volyymin tai taakanjaosta ei ole vielä sovittu, joten Suomen maksuosuutta ei tiedetä, mutta vuonna 2009 tehtyjen arvioiden mukaan Suomen vuotuinen budjettirahoitteinen maksuosuus olisi 70—200 milj. euron välillä. Lyhyellä tähtäimellä Suomen ilmastorahoituksen tason tulee pysyä vähintään lyhyen aikavälin ilmastorahoituskauden kokonaisrahoituksen keskimääräisellä tasolla. Vuoden 2015 talousarvioesityksessä arvioitu Suomen ilmastorahoituksen osuus varsinaisen kehitysyhteistyön momentilla on noin 87,7 milj. euroa.

Tuloksellisuus, vaikuttavuus ja johdonmukaisuus

Suomen kehityspolitiikan tavoitteiden saavuttaminen näkyy muutoksina ja kehityksenä yhteistyömaissa ja maailmanlaajuisesti, kuten vuonna 2014 eduskunnalle annetussa selonteossa kehityspolitiikan vaikuttavuudesta ja johdonmukaisuudesta on kuvattu. Köyhyyden poistaminen ja kestävä kehityksen edistäminen ovat moniulotteisia haasteita. Eri ulottuvuuksiin vaikuttamiselle ei ole olemassa yksiselitteisiä mittareita. Suomen kehitysyhteistyö on osa kansainvälisen yhteisön ja kumppanimaan yhteistä panosta, jolla kehitystä edistetään. Kansainvälisiä tuloksellisuuteen liittyviä sitoumuksia (Pariisin julistus, Accran toimintaohjelma ja Busanin loppuasiakirja) noudattamalla Suomi pyrkii parempiin kehitystuloksiin.

Monenkeskisten toimijoiden johtokuntatyöskentelyssä ja muussa vaikuttamistoiminnassa Suomi edistää YK-järjestelmän ja YK-järjestöjen sekä Maailmanpankin ja alueellisten kehityspankkien toiminnan tehokkuutta ja uudistumista. Monenkeskisten toimijoiden osalta on laadittu vaikuttamissuunnitelmat, jotka tehostavat Suomen vaikuttamistyötä.

Kotimaassa ulkoasiainministeriö kehittää omia ja muiden kehitysyhteistyötoimijoiden toimintatapoja linjauksilla, ohjeistuksilla ja koulutuksella. Toimintatapojen kehittämisessä keskitytään vahvistamaan hanke- ja ohjelmayhteistyön tuloksellisuutta maatasolla. Sekä Suomea että kumppanimaita kuormittavaa rahoituksen ja toiminnan pirstaloituneisuutta hallitaan vähentämällä hankkeiden määrää, edistämällä avunantajien välistä työnjakoa ja keskittämällä apua pitkäaikaisille yhteistyömaille ja -kumppaneille. Kehitysrahoituksen avoimuutta ja ennakoitavuutta pyritään parantamaan. Suomen suurlähetystöt kumppanimaissa ovat keskeisessä roolissa, kun maaton tuloksia parannetaan. Edustustojen ja ulkoasiainministeriön yhteistyönä laaditut, tuloslähtöiset maaohjelmat ohjaavat yhteistyötä pitkäaikaisten kumppanimaiden kanssa, ja niitä seurataan ja päivitetään vuosittain.

Kehitysyhteistyön evaluointitoimi toimeenpanee laajojen kokonaisuuksien evaluointeja. Evaluoinneissa noudatetaan OECD:n kehitysapukomitea DAC:n periaatteita. Alueosastot vastaavat kahdenvälisen yhteistyön seurannasta ja arvioinneista.

Kehityspoliittinen toimikunta- valtioneuvoston asettamana neuvoa-antavana elimenä arvioi kehitysyhteistyön laatua, vaikuttavuutta ja johdonmukaisuutta sekä seuraa määrärahakehitystä.

OECD:n kehitysapukomitea DAC on keskeisin kansainvälisen tason kehitysyhteistyön seurannasta ja raportoinnista vastaava elin. Suomi saa suosituksia kehitysapukomitean suorittamista neljän vuoden välein tehtävistä vertaisarvioista. Tuorein Suomen vertaisarvio on vuodelta 2012. Sen suositusten toimeenpanon välitarkastelu tehtiin vuonna 2014. YK seuraa vuosituhattavoitteen edistymistä yksittäisten kehitysmaiden tasolla.

OECD/DAC:in tilastoinnissa seurataan myös ilmastorahoitushankkeita laadullisilla mittareilla koskien ilmastomuutoksen hillintää ja ilmastomuutokseen sopeutumista. Suomi hyödyntää ilmastohankkeiden suunnittelussa ja seurannassa näitä mittareita.-

Monenkeskistä kehitysyhteistyötä toteutetaan kehityspoliittisen toimenpideohjelman mukaan tavoitteellisesti ja strategisesti. Vaikuttamistyötä terävöitetään keskittymällä rajallisiin kokonaisuuksiin. Monenkeskisten järjestöjen arvioinnissa Suomi on hyödyntänyt muun muassa OECD/DAC:n, MOPAN-verkoston (Multilateral Organizations Performance Assessment Network) ja Pariisin julistuksen toimeenpanon seurantamekanismin tuottamaa aineistoa samoin kuin organisaatioiden sisäisten arviointien tuloksia. Suomi on aktiivisesti osallistunut monenkeskisten organisaatioiden arviointiprosesseihin.

Julkisen kehitysavun määrärahat ja maksatukset (milj. euroa) sekä maksatusten %-osuus BKTL:sta

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Määrärahat yhteensä	746,1	830,4	915,6	965,6	1 073,8	1 173,1	1 118,3	1 015,3
Maksatukset	716,9	808,2	926,5	1 006,4	1 013,3	1 026,7	1 081,1	
%-osuus BKTL:sta ¹⁾	0,38	0,42	0,51	0,53	0,51	0,51	0,54	

¹⁾ BKTL-osuudet päivitetty uudistetun kansantalouden tilinpidon mukaisiksi

Valtion kehitysyhteistyöhön kohdistettavat määrärahat vuonna 2015 hallinnonaloittain (1 000 euroa)

Ulkoasiainministeriön hallinnonalalla momentilla 24.30.66	788 222
Ulkoasiainministeriön hallinnonalan muilla momenteilla	109 926
Sisäministeriön hallinnonalalla	15 427
Valtiovarainministeriön hallinnonalalla	95 562
Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla	1 447
Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalalla	210
Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla	1 068
Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla	1 420
Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla	1 514
Ympäristöministeriön hallinnonalalla	481
Yhteensä	1 015 277

50. *Valtionapu Teollisen yhteistyön rahasto Oy:lle*

Momentille ei myönnetä määrärahaa.

Valtuus

Valtioneuvosto voi Teollisen yhteistyön rahasto Oy:stä annetun lain (291/1979) 3 §:n 4 momentin ja 3 a ja b §:n nojalla antaa määräämillään ehdoilla yhtiölle sitoumuksia siitä, että valtio korvaa yhtiölle sen luotonanto- ja takaustoiminnassa mahdollisesti syntyneitä tappioita sekä osake- ja osuussijoitusten menetyksiä ja arvonalennuksia ja valtio maksaa yhtiön ottamasta muusta kuin euromääräisestä lainasta mahdollisesti aiheutuvan kurssitappion. Sitoumuksia saa antaa siten, että niiden piiriin kuuluvien maksettujen luottojen, osake- ja osuussijoitusten ja takausten yhteinen pääomamäärä saa olla vasta-arvoltaan enintään 168 187 926 euroa ja nostettujen muiden kuin euromääräisten lainojen yhteinen pääoma enintään 100 000 000 euroa.

2015 talousarvio

—

2014 talousarvio

—

2013 tilinpäätös

—

66. *Varsinainen kehitysyhteistyö (siirtomääräraha 3 v)*

Momentille myönnetään 801 422 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) käyttösuunnitelmassa yksilöidyistä käyttötarkoituksista aiheutuvien menojen maksamiseen
- 2) kehitysyhteistyöhallintoon liittyvien valtion kulutusmenojen, ei kuitenkaan palkkausmenojen, maksamiseen
- 3) humanitaariseen apuun, johon tarkoitettuja määrärahoja voidaan käyttää muiden kuin kehitysmaiden avustamiseen vain poikkeuksellisen laajan humanitaarisen kriisin niin edellyttäessä kyseisen maan apupyyntöön pohjautuen ja vain mikäli valtioneuvosto niin päättää
- 4) Finnfundin toteuttamaan erityisriskirahoituksen tappioiden korvaamiseen
- 5) ministeriön ja Norjan ulkoministeriön, Britannian kehityspoliittisen osaston (DFID) ja Itävalan kehitysyhteistyöviraston (ADA) yhteistoimintahankkeiden menojen maksamiseen.

Momentin määrärahoista veloitetaan valtion virastojen ja laitosten osallistumisesta kehitysyhteistyöhön annetussa laissa (382/1989) tarkoitetuista kehitysyhteistyötehtävistä virastolle tai laitokselle aiheutuvat kustannukset.

Momentilta voidaan myöntää valtionavustusta.

Momentilta maksettaviin kulutus- ja investointimenoihin liittyvät arvonnäisäveromenot saa maksaa hallinnonalan arvonnäisäveromomentilta 24.01.29.

Käyttösuunnitelma (euroa)

1.	Monenkeskinen kehitysyhteistyö	268 568 000
2.	Maa- ja aluekohtainen kehitysyhteistyö ¹⁾	234 435 000
3.	Euroopan kehitysrahasto	25 158 000
4.	Maittain kohdentamaton kehitysyhteistyö	57 300 000
5.	Humanitaarinen apu	74 800 000
6.	Kehitysyhteistyön suunnittelu ja tukitoiminnot sekä kehityspoliittinen tiedotus	7 961 000
7.	Kehitysyhteistyön evaluointi ja sisäinen tarkastus	2 700 000
8.	Tuki kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyölle, Kehitysyhteistyön Palvelukeskukselle (KePa) ja kehitysyhteistyötiedotukselle	114 000 000
9.	Korkotuki-instrumentti	16 500 000
Yhteensä		801 422 000

¹⁾ Sisältää ministeriön ja Norjan ulkoministeriön yhteistoimintahankkeen menoja 400 000 euroa, ministeriön ja Britannian kehityspoliittisen osaston (DFID) yhteistoimintahankkeen menoja 12 300 000 euroa ja ministeriön ja Itävallan kehitysyhteistyöviraston (ADA) yhteistoimintahankkeen menoja 500 000 euroa.

Valtuus

Vuoden 2015 aikana saa tehdä uusia kehitysyhteistyösopimuksia ja antaa sitoumuksia, joista aiheutuu menoja vuoden 2015 jälkeisille vuosille yhteensä enintään 487 686 000 euroa.

Myöntö- ja sopimusvaltuuksien jakautuminen (euroa)

1.	Monenkeskinen kehitysyhteistyö	29 146 000
2.	Maa- ja aluekohtainen kehitysyhteistyö	257 700 000
3.	Euroopan kehitysrahasto	-
4.	Maittain kohdentamaton kehitysyhteistyö	39 090 000
5.	Humanitaarinen apu	45 000 000
6.	Kehitysyhteistyön suunnittelu ja tukitoiminnot sekä kehityspoliittinen tiedotus	1 350 000
7.	Kehitysyhteistyön evaluointi ja sisäinen tarkastus	-
8.	Tuki kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyölle, Kehitysyhteistyön Palvelukeskukselle (KePa) ja kehitysyhteistyötiedotukselle	100 400 000
9.	Korkotuki-instrumentti	15 000 000
Yhteensä		487 686 000

*Selvitysosa:***Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)**

	2015	2016	2017	2018	2019—	Yhteensä vuodesta 2015 lähtien
Kehitysyhteistyövaltuus						
Ennen vuotta 2015 tehdyt sitoumukset	599 596	487 557	399 197	201 694	836 258	2 524 302
Vuoden 2015 sitoumukset	-	156 100	151 951	134 060	45 575	487 686
Menot yhteensä	599 596	643 657	551 148	335 754	881 833	3 011 988

1. Monenkeskinen kehitysyhteistyö

Käyttökohteeseen ehdotetaan määrärahoja 268 568 000 euroa sekä uusia myöntö- ja sopimusvaltuuksia vuoden 2015 jälkeisille vuosille yhteensä 29 146 000 euroa.

Tuki kohdennetaan YK:n alaisille järjestöille, ohjelmille ja rahastoille, kansainvälisille ja alueellisille kehitysrahoituslaitoksille yleisavustuksina, jäsenmaksuina ja maksuosuuksina, kumppanuushankkeisiin ja temaattisena tukena. Tukea ohjataan kehityspoliittisen toimenpideohjelman painopisteiden mukaisesti, jonka myötä Suomi vahvistaa panostusta monenkeskisiin järjestöihin ja kehitysrahoituslaitoksiin toimien niissä tavoitteellisesti ja strategisesti.

Monenkeskisen kehitysyhteistyön jakosuunnitelma (1 000 euroa, arvio)

YK-järjestöt	116 370
YK:n kehitysohjelma (UNDP)	15 600
YK:n lastenrahasto (UNICEF)	20 000
YK:n väestörahoisto (UNFPA)	33 550
YK:n tasa-arvojärjestö (UN Women)	14 000
Muut	33 220
Maailmanpankkiryhmä	94 958
Kansainvälinen kehitysjärjestö (IDA)	84 316
Velkahelpotusohjelmat (HIPC, MDRI)	7 792
Maailmanpankkiryhmän kumppanuusohjelmat	2 850
Alueelliset kehitysrahoituslaitokset	42 159
Afrikan kehityspankki (AfDB) ja Afrikan kehitysrahasto (AfDF)	36 309
Aasian kehityspankki (ADB) ja Aasian kehitysrahasto (AsDF)	5 250
Latinalaisen Amerikan kehityspankin (IDB), pääomankorotus	600
Muut monenkeskiset järjestöt	13 783
Maailmanlaajuinen ympäristörahoisto (GEF)	4 325
Muut	9 458
Jakamaton	1 298
Yhteensä	268 568

Monenkeskisen kehitysyhteistyön myöntö- ja sopimusvaltuuksien jakosuunnitelma (1 000 euroa, arvio)

Jakamaton	29 146
Yhteensä	29 146

2. Maa- ja aluekohtainen kehitysyhteistyö

Käyttökohteeseen ehdotetaan määrärahoja 234 435 000 euroa sekä uusia myöntö- ja sopimusvaltuuksia vuoden 2015 jälkeisille vuosille yhteensä 257 700 000 euroa.

Maa- ja aluekohtaisen kehitysyhteistyön jakosuunnitelma (1 000 euroa, arvio)

Afrikka ja Lähi-itä	152 800
Pitkäaikaiset yhteistyömaat	86 760
Etiopia	14 000
Kenia	10 000
Tansania	26 000
Mosambik	22 140
Sambia	14 620

Maa- ja aluekohtaisen kehitysyhteistyön jakosuunnitelma (1 000 euroa, arvio)

Hauraat valtiot	21 160
Etelä-Sudan	3 000
Somalia	10 000
Palestiinalaisalueet	8 160
Afrikan alueellinen ja muu yhteistyö	24 440
Lähi-itä ja Pohjois-Afrikka	5 900
Muu Afrikan alueellinen (Syyria ja lähialueet)	5 000
Itä- ja Länsi-Afrikka	7 200
Eteläinen Afrikka	4 640
Muu Afrikan alueellinen	1 700
Paikallinen yhteistyö	7 240
Lähi-itä ja Pohjois-Afrikka	940
Itä- ja Länsi-Afrikka	2 400
Eteläinen Afrikka	3 900
Yhteistoimintahankkeen DFIDn osuus	12 300
Yhteistoimintahankkeen ADAn osuus	500
Yhteistoimintahankkeen Norjan ulkoministeriön osuus	400
 Aasia	 62 115
Pitkäaikaiset yhteistyömaat	23 635
Nepal	18 885
Vietnam	4 750
Hauraat valtiot	26 000
Afganistan	20 000
Myanmar	6 000
Alueellinen ja muu yhteistyö	11 080
Mekongin alueellinen ja temaattinen yhteistyö	8 870
Muu alueellinen ja temaattinen yhteistyö	2 210
Paikallinen yhteistyö	1 400
 Latinalainen Amerikka	 7 320
Alueellinen ja muu yhteistyö	6 840
Andien alueellinen yhteistyö	3 600
Keski-Amerikan alueellinen yhteistyö	1 820
Muu alueellinen ja temaattinen yhteistyö	1 420
Paikallinen yhteistyö	480
 Länsi-Balkan	 1 500
Länsi-Balkan	1 200
Paikallinen yhteistyö	300
 Itä-Eurooppa ja Keski-Aasia	 10 700
Itä-Eurooppa ja Keski-Aasia	10 025
Paikallinen yhteistyö	675
 Jakamaton	 -
Yhteensä	234 435

Maa- ja aluekohtaisen kehitysyhteistyön myöntö- ja sopimusvaltuuksien jakosuunnitelma (1 000 euroa, arvio)

Jakamaton	257 700
Yhteensä	257 700

Maa- ja aluekohtaisen kehitysyhteistyön lähtökohtana ovat yhteistyökumppanien kehityssuunnitelmat ja köyhyysvähentämisstrategiat. Suomen tuki kohdistetaan kehityspoliittisen ohjelman painopisteiden mukaisesti tavoitteena köyhyys poistaminen ja ihmisarvoisen elämän turvaaminen kaikille YK:n vuosituhattulustuksen kehitystavoitteiden mukaisesti käyttämällä eri kahdenkeskisen yhteistyön muotoja monipuolisesti ja toisiaan täydentäen. Hauraiden valtioiden erityistarpeet huomioidaan tukemalla niitä kohti rauhaa ja kehitystä. Tukea ohjataan myös alueelliseen yhteistyöhön. Käyttösuunnitelmakohtaan osoitettuja määrärahoja käytetään edustustoissa paikallisen yhteistyön hankkeisiin.

3. Euroopan kehitysrahasto

Käyttökohteeseen ehdotetaan määrärahoja 25 158 000 euroa.

Tuki kohdennetaan EU:n ja AKT-maiden (Afrikan, Karibian ja Tyynenmeren -maiden) väliseen kehitys- ja muuhun yhteistyöhön Eurooppalaisen kehityspoliittisen konsensuksen ja Cotonoukumppanuussopimuksen linjausten mukaisesti, sekä Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen neljännessä osassa tarkoitettujen merentakaisten maiden ja alueiden kanssa tehtävään yhteistyöhön. Cotonoun sopimukseen perustuva kehitys- ja muu yhteistyö AKT-maille rahoitetaan Euroopan Kehitysrahastosta (European Development Fund, EKR).

4. Maittain kohdentamaton kehitysyhteistyö

Käyttökohteeseen ehdotetaan määrärahoja 57 300 000 euroa sekä uusia myöntö- ja sopimusvaltuuksia vuoden 2015 jälkeisille vuosille yhteensä 39 090 000 euroa. Tukea kohdennetaan YK:n alaisten järjestöjen, ohjelmien ja rahastojen sekä kehitysrahoituslaitosten alaisiin temaattisiin ohjelmiin. Käyttösuunnitelmakohdan jakamatonta määrärahaa tullaan kohdentamaan demokratiatukea koskeviin hankkeisiin. Tukea kohdennetaan myös humanitaariseen miinatoimintaan.

Käyttösuunnitelmakohdasta voidaan myöntää tukea myös Kansainvälisen liikkuvuuden ja yhteistyön keskuksen (CIMO) hallinnoimiin korkeakoulujen vaihto-ohjelmaan (North South South) ja korkea-asteen oppilaitosten kapasiteetin vahvistamisen tukiohjelmaan yhteensä enintään 5 700 000 euroa.

5. Humanitaarinen apu

Käyttökohteeseen ehdotetaan määrärahoja 74 800 000 euroa sekä uusia myöntö- ja sopimusvaltuuksia vuoden 2015 jälkeisille vuosille yhteensä 45 000 000 euroa.

Tuki kohdennetaan tarvelähtöisesti luonnonkatastrofien, humanitaaristen kriisien ja aseellisten konfliktien uhreille puolueettomuuden, tasapuolisuuden ja humanisuuden periaatteita noudattaen. Humanitaarisen avun tavoitteena on ihmishenkien pelastaminen, ihmisten hädän lievittäminen ja kaikkein heikoimmassa asemassa olevien auttaminen. Humanitaarinen apu ohjataan YK-järjestöjen, kansainvälisen Punaisen Ristin ja puolikuun liikkeen sekä EU komission sertifioimien kotimaisten humanitaaristen avustusjärjestöjen kautta.

Humanitaarisesta avusta rahoitetaan myös keskeisten kansainvälisten humanitaaristen järjestöjen yleisavustukset, joita ovat: YK:n pakolaisjärjestö (UNHCR), YK:n Palestiinan pakolaisten avustusjärjestö (UNRWA), YK:n humanitaarisen avun koordinaatioyksikkö (OCHA), YK:n keskitet-

ty hätäapurahasto (CERF) ja YK:n kansainvälinen strategia tuhojen vähentämiseksi (UNISDR). Humanitaarisesta avusta rahoitetaan myös Punaisen Ristin Kansainvälistä Komiteaa (ICRC).

Humanitaarisen avun tuloksellisuutta seurataan humanitaarista apua antavien avustusjärjestöjen omien tuloksellisuutta arvioivien tunnuslukujen sekä ministeriön vaikuttamissuunnitelmien avulla.

6. Kehitysyhteistyön suunnittelu ja tukitoiminnot sekä kehityspoliittinen tiedotus

Käyttökohteeseen ehdotetaan määrärahoja 7 961 000 euroa sekä uusia myöntö- ja sopimusvaltuuksia vuoden 2015 jälkeisille vuosille yhteensä 1 350 000 euroa.

Määrärahat kohdennetaan seuraaviin käyttötarkoituksiin: kehityspoliittinen suunnittelu- ja tutkimustoiminta, kehitysyhteistyön henkilöstön koulutus- ja valmennustoiminta, kehitysviestintä ja kehityskasvatus, vapaaehtoisrahoitus OECD:n kehitysapukomitean alaiseen työhön sekä kehitysyhteistyön tietojärjestelmien ja muun kehitysyhteistyöhallinnon kehittämiseen. Käyttösuunnitelma- ja makohdasta voidaan myöntää Suomen Akatemian hallinnoimaan kehitystutkimukseen määrärahaa enintään 2 825 000 euroa.

7. Kehitysyhteistyön evaluointi ja sisäinen tarkastus

Käyttökohteeseen ehdotetaan määrärahoja 2 700 000 euroa.

Määrärahat kohdennetaan kehitysyhteistyön sisällön, laadun ja hallinnollisten toimintatapojen sekä varainkäytön tehokkuuden ja tarkoituksenmukaisuuden vahvistamiseksi.

8. Tuki kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyölle, Kehitysyhteistyön Palvelukeskukselle (KePa) ja kehitysyhteistyötiedotukselle

Käyttökohteeseen ehdotetaan määrärahoja 114 000 000 euroa sekä uusia myöntö- ja sopimusvaltuuksia vuoden 2015 jälkeisille vuosille yhteensä 100 400 000 euroa.

Tuesta noin 70 % kohdennetaan kumppanuusjärjestöjen kautta ja loput muiden kansalaisjärjestöjen kautta. Tuki kehitysyhteistyötiedotukselle on tarkoitettu kansalaisjärjestöjen Suomessa tapahtuvaan viestintään ja globaalikasvatukseen. Lisäksi tukea voidaan myöntää kansainvälisille kansalaisjärjestöille (INGOt) ja EU-rahoitteisten hankkeiden kansallisiin osuuksiin. Suomen Unicefille, Suomen UN Womenille ja Suomen Pakolaisavulle voidaan myöntää harkinnanvaraista tukea niiden kotimaassa harjoittamaan toimintaan, sekä YK-liitolle sen kehitysviestintä- ja globaalikasvatustoimintaan, enintään yhteensä 1 150 000 euroa vuonna 2015.

Kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyö täydentää ja tukee julkista kahdenvälistä, monenkeskistä ja EU:n kehitysyhteistyötä. Järjestöjen erityinen lisäarvo on toiminta kehitysmaissa ruohonjuuritasolla. Järjestöjen kautta kanavoitava apu vahvistaa kehitysmaiden kansalaisyhteiskuntaa. Tukea myönnetään hankkeisiin, jotka täyttävät asetetut laatukriteerit ja edistävät kehityspoliittisen toimenpideohjelman tavoitteiden toteutumista.

9. Korkotuki-instrumentti

Käyttökohteeseen ehdotetaan määrärahoja 16 500 000 euroa sekä uusia myöntö- ja sopimusvaltuuksia vuoden 2015 jälkeisille vuosille yhteensä 15 000 000 euroa.

Valtioneuvoston Suomen kehityspoliittisessa toimenpideohjelmassa on päätetty, että kehitetään korkotukiluottoinstrumentin korvaavia, kehityspoliittisia tavoitteita edistäviä ja muuta kehityspoliittista keinovalikoimaa täydentäviä yhteistyömuotoja. Tämän johdosta korkotuki-instrumentti on lopetettu, eikä uusia hankkeita oteta valmisteluun. Koska hankkeiden valmisteluprosessi on pitkä ja kustannuksista vastaa kumppanimaa ja/tai vientiyritys, valikoitujen pitkälle valmistelussa ehtineiden hankkeiden valmistelua kuitenkin jatketaan.

Määrärahat kohdennetaan tukemaan kehitysmaiden taloudellista ja sosiaalista kehitystä OECD:n vientiluottoja ja korkotukiluottoja koskevan niin sanotun konsensussopimuksen mukaisesti. Kehitysmaita myönnettävistä korkotukiluotoista on säädetty laissa (1114/2000).

Määrärahaa käytetään myös myönnettyjen luottojen käytön seurantaan ja valvontaan sekä hanke-esitysten valmisteluun ja arviointiin sekä hankkeisiin liittyvään teknisen avun tukemiseen.

Yhteistoimintahankkeista saatavat tulot on budjetoitu momentille 12.24.99.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Yhteistoimintahankkeiden menot	740
Säästö päätös	-53 000
Tasomuutos	-38 162
Yhteensä	-90 422

2015 talousarvio	801 422 000
2014 I lisätalousarvio	48 946 000
2014 talousarvio	891 844 000
2013 tilinpäätös	940 392 000

88. Finnfundin (Teollisen yhteistyön rahasto Oy) pääoman korottaminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 10 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää Finnfundin (Teollisen yhteistyön rahasto Oy) uusien osakkeiden merkitsemisestä valtiolle aiheutuvien menojen maksamiseen.

2015 talousarvio	10 000 000
2014 talousarvio	10 000 000
2013 tilinpäätös	18 000 000

90. Ulkoasiainministeriön hallinnonalan muut menot

Selvitysosa:

Kiotoon joustomekanismit

Tavoitteena on vahvistaa Suomen toimintaa kansainvälisessä ympäristöpolitiikassa, mihin pyritään mm. toteuttamalla Kiotoon pöytäkirjan joustomekanismeja kehitys- ja muissa maissa. Ulkoasiainministeriö huolehtii ns. puhtaan kehityksen mekanismin kautta hankittavista päästövähennismistä hallituksen energia- ja ilmastopoliittisen strategian mukaisesti.

Itämeren, Barentsin ja arktisen alueen yhteistyö

Hallitusohjelman mukaisesti Suomi tehostaa toimintaansa pohjoisilla alueilla tehtävässä alueellisessa yhteistyössä. Toiminnassa painotetaan ensisijaisesti pohjoisen ulottuvuuden politiikkaa sekä monenvälistä yhteistyötä pohjoisissa alueneuvostoissa, kuten Itämeren valtioiden neuvostossa, Barentsin euroarktisessa neuvostossa ja Arktisessa neuvostossa. Lisäksi tuetaan hallituksen Venäjä-toimintaohjelman toimeenpanoa, jossa yhtenä painopistealueena on Suomen ja Venäjän välisen liikkuvuuden edistäminen.

Pohjoisen ulottuvuuden tavoitteita ovat mm. ympäristönsuojelu, terveyden edistäminen sekä alueellisten liikenne- ja logistiikkaratkaisujen kehittäminen. Lisäksi yhteistyötä pohjoisilla alueilla ohjaavat EU:n Itämeren alueen strategia ja Suomen arktisen strategian tavoitteet.

50. Eräät valtionavut (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 1 650 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtionavustusten maksamiseen käyttösuunnitelmassa mainituille yhteisöille.

Kansalaisjärjestöjen Eurooppa-tiedotukseen varatusta määrärahasta osoitetaan Eurooppalainen Suomi ry:lle 220 000 euroa ja Vaihtoehto EU:lle Tiedotuskeskus ry:lle 45 000 euroa.

Käyttösuunnitelma (euroa)

Kansalaisjärjestöjen Eurooppa-tiedotus	464 000
Suomen YK-liitto, ml. YK-juhlavuosi	374 000
Saamelaisneuvosto	71 000
Etyjin toimintaa tukevat järjestöt sekä ihmisoikeusjärjestöt	28 000
SPR:n kansainvälisen humanitaarisen oikeuden ja Geneven sopimusten tunnetuksi tekeminen Suomessa	65 000
Kansalaisjärjestöjen konfliktinehkäisyverkosto KATU ja Ety-yhdistys STETEn tuki	160 000
Suomen Atlantti-seura	85 000
Crisis Management Initiative ry	320 000
Kuurojen Maailmanliitto	50 000
Muut kansainvälistä toimintaa harjoittavat järjestöt	33 000
Yhteensä	1 650 000

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Crisis Management Initiative ry	-69
Erityisavustus Suomen YK-juhlavuoteen	100
Euroopan parlamentin Suomen edustajien vaaleihin liittyvä tiedotus	-100
Kansalaisjärjestöjen Eurooppa-tiedotus	-19
Kansalaisjärjestöjen konfliktinehkäisyverkosto KATU ja Ety-yhdistys STETEn tuki	-7
SPR:n kansainvälisen humanitaarisen oikeuden ja Geneven sopimusten tunnetuksi tekeminen Suomessa	3
Suomen Atlantti-seura	-4
Suomen YK-liitto	-10
Yhteensä	-106

2015 talousarvio	1 650 000
2014 talousarvio	1 756 000
2013 tilinpäätös	1 733 284

51. Häädänalaisten avustaminen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 45 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) konsulipalvelulain mukaan hädänalaisessa asemassa olevien henkilöiden kotiuttamisesta ja avustamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen
- 2) edellisistä aiheutuviin tileistä poistoihin
- 3) avustuksien maksamiseen ulkomailla.

2015 talousarvio	45 000
2014 talousarvio	45 000
2013 tilinpäätös	29 495

66. Eräät jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 79 455 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää ulkoasiainministeriön toimialaan liittyvien järjestöjen jäsenmaksujen ja vapaaehtoisten rahoitusavustusten maksamiseen.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Maksuosuus Pohjoismaiden ministerineuvoston talousarvioon	22 776 000
Maksuosuus YK:n talousarvioon	10 231 000
Maksuosuus YK:n rauhanturvajoukoille	26 445 000
Maksosuudet muille YK:n alaisille järjestöille ja rahastoille	2 428 000
Kemiallisen aseiden kieltojärjestön jäsenmaksu (OPCW)	395 000
Euroopan Neuvoston jäsenmaksut	3 380 000
OECD:n jäsenmaksu	2 521 000
WTO:n jäsenmaksu	927 000
Maksosuudet Etyjin talousarvioihin	3 785 000
Ydinkoekieltosopimus; Suomen maksuosuus valmistelukomitean kustannuksista	573 000
Maksuosuus kansainväliselle rikostuomioistuimelle (ICC)	1 080 000
Muut jäsenmaksut	4 914 000
Yhteensä	79 455 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Euroopan Neuvoston jäsenmaksut	-150
Kertaluonteinen säästö	-1 000
Maksosuudet Etyjin talousarvioihin	-50
Maksosuudet muille YK:n alaisille järjestöille ja rahastoille	-469
Maksuosuus kansainväliselle rikostuomioistuimelle	68
Maksuosuus Pohjoismaiden ministerineuvoston talousarvioon	-1 816
Maksuosuus YK:n rauhanturvajoukoille	-1 614
Maksuosuus YK:n talousarvioon	-949
Muut jäsenmaksut	-106
OECD:n jäsenmaksu	84
Siirto momentille 24.01.01	-1 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

WTO:n jäsenmaksu	-43
Ydinkieltosopimus; Suomen maksuosuus valmistelukomitean kustannuksista	-7
Yhteensä	-7 052

2015 talousarvio	79 455 000
2014 talousarvio	86 507 000
2013 tilinpäätös	90 051 000

67. Kansainvälisen ilmastopimuksen alaisen yhteistyön menot (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 100 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) kansainvälisen ilmastopimuksen alaiseen yhteistyöhön kehitysmaiden kanssa
- 2) Suomen Kioton joustomekanismeja koskevan koeohjelman ja sen hankkeiden kustannuksiin.

Selvitysosa: Energia- ja ilmastopoliittisen strategian mukaisesti ulkoasiainministeriö huolehtii ns. puhtaan mekanismin kautta hankittavista päästövähennyksistä. Koeohjelman kustannusten osalta määrärahat osoitetaan ulkoasiainministeriölle. Koeohjelman kustannuksiin kuuluu myös eräitä ns. yhteistoteutushankkeisiin kuuluvia kustannuksia.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Säästöpäätös	-400
Yhteensä	-400

2015 talousarvio	100 000
2014 talousarvio	500 000
2013 tilinpäätös	500 000

68. Itämeren, Barentsin ja arktisen alueen yhteistyö (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 1 600 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) pohjoisen ulottuvuuden politiikkaa tukeviin hankkeisiin
- 2) Itämeren, Barentsin ja arktisen alueen monenvälisiin hankkeisiin
- 3) hallituksen Venäjä-toimintaohjelman toimeenpanoa tukeviin hankkeisiin
- 4) kansainvälisten rahoituslaitosten yhteydessä toimivien rahastojen tukemiseen
- 5) kansainvälisissä järjestöissä, rahoituslaitoksissa tai näitä vastaavissa organisaatioissa toimivien asiantuntijoiden rahoittamiseen
- 6) Itämeren, Barentsin ja arktisen alueen yhteistyöhön sekä Venäjä-toimintaohjelman toimeenpanon tukemiseen liittyvien valtion kulutusmenojen maksamiseen.

*Selvitysosa:***Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)**

	2015	2016	Yhteensä vuodesta 2015 lähtien
Valtuus			
Ennen vuotta 2015 tehdyt sitoumukset	300	300	600
Menot yhteensä	300	300	600

Määrärahalla edistetään Suomen kansallisia tavoitteita Itämeren alueen yhteistyössä sekä tuetaan Suomen arktisen strategian toimeenpanoa. Tavoitteena on edistää kansainvälisen rahoituksen ohjautumista Suomelle tärkeisiin hankkeisiin.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Itämeren alueen ja pohjoisen ulottuvuuden yhteistyö	400 000
Arktisen ja Barentsin alueen yhteistyö	500 000
Venäjä-toimintaohjelman toimeenpano	400 000
NEFCO:n ympäristökehitysrahasto	300 000
Yhteensä	1 600 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Säästö päätös	-1 600
Yhteensä	-1 600

2015 talousarvio	1 600 000
2014 I lisätalousarvio	—
2014 talousarvio	3 200 000
2013 tilinpäätös	3 200 000

95. Kurssivaihtelut (arviomääräraha)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 1 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) ulkoasiainministeriön vahvistamien tilikurssien ja pankkien virallisten päivänkurssien välisten laskennallisten kurssierojen kattamiseen

2) muiden valuuttamääräisten ulkomaisten maksujen laskennallisten kurssierojen kattamiseen.

2015 talousarvio	1 000 000
2014 talousarvio	1 000 000
2013 tilinpäätös	981 948

Pääluokka 25

OIKEUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

Selvitysosa:

Hallinnonalan toimintaympäristö

Oikeusjärjestelmän vakaa ja luotettava toiminta on yhteiskunnan ja kansantalouden suotuisan kehityksen perusedellytys. Oikeudenmukainen yhteiskunta perustuu luottamukseen ja yhteistoi-
mintaan.

Korkealaatuinen ja tehokas oikeuslaitos lisää hyvinvointia sekä yhteiskunnan kilpailukykyä ja hallinnon toimivuutta. Se myös säästää kustannuksia muilla hallinnonaloilla ja edistää yhteiskun-
nan taloudellista toimivuutta ja voi myös osaltaan estää syrjäytymiskehitystä. Oikeuslaitoksen
toimintakyvystä huolehditaan, vaikka kehyspäätöksissä todetut säästövaatimukset vaikeuttavat
toimintaedellytyksiä. Voimavarojen vähentyessä luodaan edellyksiä sille, että oikeudenhoidon
resursseja voidaan kohdentaa tarkoituksenmukaisesti muun muassa siten, että tuomioistuinten
käsiteltäväksi päätyvät vain ne asiat, joissa on todellista oikeussuojan tarvetta. Voimavarojen
käytön kannalta merkitystä on myös sillä, miten joustavasti tuomioistuin voi valita tarkoituksen-
mukaisimman ratkaisukokoonpanon.

Valtion talous kärsii tällä hetkellä hitaan kasvun, tuotantorakenteen muutoksen sekä väestön
ikäntymisen epäsuotuisista vaikutuksista. Työttömien määrä, kotitalouksien velkaantumisaste ja
tulottomien kotitalouksien määrät ovat jatkaneet kasvuaan eikä merkittävää muutosta ole nähtä-
vissä. Tämä yleinen heikko taloudellinen tilanne heijastuu koko oikeuslaitoksen toimintaan.
Asia- ja velallismäärät kasvavat, mikä vaikuttaa työmääriin ja toiminnan kustannuksiin.

Kotitalouksien velkaantumisaste on noussut voimakkaasti viimeisen kymmenen vuoden aikana.
Myös tulottomien kotitalouksien määrä on kasvanut ja tulottomuus on aiempaa pitkäkestoisem-
paa. Asuntovelkojen pääomat ovat kasvaneet merkittävästi. Uusien maksuhäiriömerkintöjen ja
luottotietorekisteriin merkittyjen henkilöiden määrä on pitkään ollut kasvussa. Kuluttajien uusis-
ta maksuvaikeuksista kertovat velkomistuomiot lisääntyivät voimakkaasti vuoteen 2013 asti, jol-
loin kasvu taittui. Kesäkuussa 2013 voimaan tulleen pikaluottolainsäädännön kiristymisen usko-
taan edelleen jossain määrin vähentävän yleisiin tuomioistuimiin saapuvien velkomusasioiden
sekä ulosottoon saapuvien asioiden määriä. Vaikea taloudellinen tilanne kuitenkin edelleen pitä-
nee näiden asioiden määrän samoin kuin insolvenssiasioden määrän suurena.

Tuomioistuinlaitoksen toimintaympäristön ulkoiset muutokset, kuten kansainvälistyminen ja
monikulttuuristuminen, yhä monimutkaistuvampi oikeudellinen sääntely, EU-oikeuden merki-
tyksen lisääntyminen tuomioistuinten toiminnassa ja erityisalojen syvällistä asiantuntemusta vaa-
tivien asioiden lisääntyminen asettavat tuomioistuinten toiminnalle suuria haasteita.

Oikeusavun ja yleisen edunvalvonnan toimintaympäristön ulkoiset muutokset kuten väestön ikään-tyminen, heikentyneestä taloustilanteesta aiheutuva syrjäytyminen ja asiakaskunnan kansainvälistyminen lisäävät oikeudellisen palvelun tarvetta ja edellyttävät oikeusavulta ja yleiseltä edunvalvonnalta aiempaa laajempaa asiantuntemusta.

Ulosoton asia- ja velallismäärät ovat siis edelleen korkealla tasolla. Perintäkulusaatavien osalta on tapahtunut asiamäärien vähennystä perintälainsäädännön muutoksen seurauksena.

Suomen rikollisuustilanne on pysynyt viime vuosina melko vakaana ja kaikkien rikosten väkilukuun suhteutettu määrä on kansainvälisesti vertaillen alhainen. Poliisin tietoon tulleiden rikosten määrässä ei tapahtunut v. 2013 suuria muutoksia edellisvuoteen verrattuna. Varkauksien, rattijuopumusten, huumausainerikosten, törkeiden huumausainerikosten ja huumausaineen käyttörikosten määrä nousi hieman vuoteen 2012 verrattuna. Ryöstöjen, pahoinpitelyjen ja seksuaalirikosten määrä puolestaan laski. Henkirikosten määrä nousi vuodesta 2012 ollen kuitenkin pienempi kuin vuosina 2008—2011. Lapsiin kohdistuneiden henkirikosten määrä oli v. 2013 huomattavasti pienempi kuin vuosina 2011 ja 2012.

Petoksia ja lieviä petoksia tuli poliisin tietoon v. 2013 9 % edellisvuotta enemmän. Maksuvälinepetokset lisääntyivät 22 prosentilla vuoteen 2012 verrattuna. Internetissä tehdyt petokset ja maksuvälinepetokset selittävät osaltaan näiden rikosten määrän nousua.

Kehitys eri rikoslajeissa johtuu sekä rikollisuuden todellisista muutoksista että siitä, miten aktiivisesti rikoksen uhriksi joutuneet ilmoittavat rikoksista poliisille. Ilmitulleiden rikosten määrään vaikuttavat myös viranomaisten valvonnan tehokkuus ja suuntautuminen.

Suomessa vankiluku, yhdyskuntaseuraamuksia suorittavien määrä ja tilastoidun rikollisuuden määrä ovat kaikki laskussa. Tämä vallitseva kriminaalipoliittinen kehitys on eurooppalaisittain ainutlaatuinen.

Turvallisuutta ja turvallisuuden tunnetta mittaavan kansallisen rikosuhritutkimuksen (Suomalaiset väkivallan ja omaisuusrikosten kohteena 2012) mukaan noin 15 % 15—74-vuotiaista suomalaisista oli vuoden aikana joutunut väkivallan tai uhkailun kohteeksi, ja joka kolmas oli pelännyt joutuvansa väkivallan uhriksi iltaisin kodin ulkopuolella. Väkivallan kohteeksi joutuminen ei näytä aiempien tutkimusten tietoihin verrattuna ainakaan merkittävästi muuttuneen. Kyselyn tulokset eivät ole suoraan vertailukelpoisia aiempiin uhritutkimuksiin, koska sekä tietosisältö että tietojen keruutapa poikkeavat aikaisemmasta.

Yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet

Oikeusministeriön hallinnonalan keskeiset yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet

— Valtiosääntöinen järjestelmä on vakaa, avoin ja luotettava turvaten kansanvaltaisen päätöksenteon ja perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisen.

— Oikeusjärjestys muodostaa hallittavan ja toimivan kokonaisuuden; lainsäädäntö on selkeää ja toimii tehokkaasti täyttäen sille asetetut tavoitteet.

— Julkinen hallinto toimii hyvän hallinnon periaatteiden mukaisesti.

— Edellä mainitut oikeudellista järjestelmää ja sen toimintaa koskevat tavoitteet toteutuvat myös EU:n rakenteissa ja yhteistyössä.

— Perus- ja ihmisoikeudet mukaan lukien kielelliset oikeudet toteutuvat paremmin julkisessa toiminnassa, tietoisuus oikeuksista ja käytettävissä olevista oikeussuojakeinoista on kasvanut.

- Demokratia toimii ja kansalaisvaikuttamisella on hyvät toimintaedellytykset. Kansalaiset osallistuvat ja vaikuttavat valmisteluun sekä päätöksentekoon.
- Vaalioikeudet toteutuvat ja vaaleihin osallistuminen on mahdollisimman helppoa.
- Yhteiskunta on yhä monimuotoisempi ja -arvoisempi. Oikeusjärjestelmä tarjoaa selkeän rakenteen, jossa kansalaiset voivat järjestää oikeussuhteensa ennakoitavasti ja tasa-arvoisesti ja joka varmistaa, että lasten ja muiden heikommassa asemassa olevien oikeudet otetaan huomioon.
- Yhtiöoikeudelliset säännökset tukevat toiminnallista toimeliaisuutta ja varmistavat eri osapuolten oikeussuojan toteutumisen.
- Jokaisella on oikeuksiensa toteuttamiseksi käytettävissään oikeussuojakeino.
- Menettelyt ovat oikeudenmukaisia.
- Oikeussuoja toteutuu taloudellisesti ja tehokkaasti, myös rajat ylittävissä asioissa.
- Rikollisuus ja rikollisuuden haitat vähentyvät.
- Turvallisuus ja turvallisuuden tunne lisääntyvät.
- Rikosvastuu toteutuu tehokkaasti ja laadukkaasti asianosaisten oikeusturva huomioon ottaen.

Valtiollinen järjestelmä ja säädöspolitiikka

Tavoitteena on, että lainsäädäntö on toimivaa, selkeää ja ymmärrettävää. Tämä edistää hallituksen poliittisten tavoitteiden saavuttamista, parantaa kansalaisten ja yritysten oikeusturvaa sekä vähentää hallinnon ja oikeuslaitoksen työtä.

Demokratia ja perusoikeudet

Kansalaisten, viranomaisten sekä poliittisten päätöksentekijöiden tietoisuuden lisääminen perus- ja ihmisoikeuksista ja käytettävissä olevista oikeussuojakeinoista on keskeistä perus- ja ihmisoikeuksien turvaamiseksi.

Parannetaan kansalaisten mahdollisuuksia osallistua ja vaikuttaa yhteiskunnalliseen valmisteluun ja päätöksentekoon kehittämällä oikeusministeriön demokratiapalveluja edelleen yhdenvertaisia osallistumismahdollisuuksia korostaen ja edistämällä kansalaisyhteiskunnan toimintaedellytyksiä.

Vaalioikeuksien toteuttamiseksi ja vaaleihin osallistumisen helpottamiseksi kehitetään vaalitapoja ja -menetelmiä.

Euroopan unionissa tavoitteena on edistää toimielinten asiakirjajulkisuuden toteutumista sekä hyvän hallinnon periaatteiden noudattamista.

Oikeusturvan saatavuus

Oikeusturva on kokonaisuus, joka muodostuu muun muassa tosiasiallisesta pääsystä oikeuteen, oikeudenmukaisesta oikeudenkäynnistä, annettujen ratkaisujen ja menettelyn laadusta sekä kokonaiskäsittelyajasta. Tavoitteena on oikeudenmukaisuus ja oikeusvarmuus sekä oikeusturvan tosiasiallinen toteutuminen. Tavoitteena on myös saada asioihin ratkaisu mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

Tuomioistuinten keskimääräiset käsittelyajat olivat pääosin kohtuullisia, eikä Euroopan ihmisoikeustuomioistuin antanut oikeudenkäynnin kestosta langettavia tuomioita v. 2013, mutta pitkään kestäneissä asioissa maksettiin yleisissä tuomioistuimissa kansallisen lainsäädännön perusteella viivästymishyvityksiä muutamassa kymmenessä asiassa. Myös hallintotuomioistuimissa ja hal-

lintolainkäyttölakia soveltavien lautakuntien viivästymisistä on voitu myöntää hyvitystä kesäkuun 2013 alun jälkeen vireille tulleissa asioissa. Hallintotuomioistuinten osalta viivästymishyvityksiä ei ole vielä tullut maksettavaksi.

Oikeusavun ja yleisen edunvalvonnan tavoitteena on, että asiakkaat saavat tarvitsemansa asiantuntevan avun oikeaan aikaan ja kohtuullisin kustannuksin. Syrjäytymistä voidaan ehkäistä antamalla asianosaisille oikeudellista apua mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Oikeusaputoimistojen oikeudellisen neuvonnan ja riitaisten asioiden vapaamuotoisen sovittelun avulla voidaan riidat ratkaista nopeasti sekä vähentää tuomioistuimiin saapuvien asioiden määrää.

Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisukäytäntö korostaa epäillyn oikeutta neuvotella avustajan kanssa jo ennen kuulustelujen alkamista. Tämän vuoksi avustajat osallistunevat enenevässä määrin myös kuulusteluihin, mikä lisää oikeusavun kustannuksia.

Ulosottolaitoksen tavoitteena on, että ulosotossa asiat ratkaistaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa ja tarkoituksenmukaisessa menettelyssä kohtuullisin kustannuksin. Samalla huomioidaan oikeudenmukaisuus kaikkia osapuolia kohtaan ja menettelyn oikeudenmukaisuus.

Velallisen taloudellisen tilanteen nopealla selvittämisellä ja oikeiden toimenpiteiden valinnalla ehkäistään velkaongelmien syvenemistä ja turvataan velkojan saatavia. Luottotappioiden torjunnassa tavoitteena on saada aikaan hyvä perintätulos ja käsitellä asiat joutuisasti.

Osa luottotappioiden vähentämiseen tähtäävää toimintaa on talousrikollisuuden ja harmaan talouden torjuminen. Valtakunnalliseksi laajentuneen ulosoton erikoisperinnän arvioidaan yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa tehostavan rikoshyödyn poisottamista ja parantavan perintätulosta puuttumalla velallisten väärinkäytöksiin ja täytäntöönpanon välttelyyn ulosotossa. Konkursseihin liittyvä talousrikollisuuden torjunta on keskeinen osa Konkursiasiamiehen toimiston toimintaa.

Oikeusturvan vaikuttavuustavoitteita toteuttavat toimenpiteet ja toiminnalliset tavoitteet esitetään lainsäädännön osalta luvussa 25.01, tuomioistuinten, oikeusavun ja yleisen edunvalvonnan osalta luvussa 25.10 ja maksuhäiriöpolitiikan osalta luvussa 25.20.

Kriminaalipolitiikka

Kriminaalipolitiikan vaikuttavuustavoitteina ovat rikollisuuden ja rikollisuuden haittojen vähentäminen sekä turvallisuuden ja turvallisuuden tunteen parantaminen. Lisäksi vaikuttavuustavoitteena on rikosvastuun toteuttaminen tehokkaasti ja laadukkaasti asianosaisten oikeusturva huomioon ottaen. Nämä edellyttävät useiden hallinnonalojen yhteistä tavoitteenasettelua ja yhteisiä toimintalinjoja.

Kriminaalipolitiikan vaikuttavuustavoitteita toteuttavat toimenpiteet ja toiminnalliset tavoitteet esitetään rikosentorjunnan ja lainsäädännön osalta luvussa 25.01, syyttäjän toimien osalta luvussa 25.30 ja rangaistusten täytäntöönpanon osalta luvussa 25.40.

Kansalaisten oikeussuhteet

Vaikuttavuustavoitteena on turvata kansalaisten toiminnan selkeät oikeudelliset puitteet ja mahdollistaa valinnan vapaus ja siten lisätä yhteiskunnan, talouden ja kansalaisten toimeliaisuutta ja hyvinvointia. Tavoitteena on myös huolehtia lainsäädännössä heikomman osapuolen suojaamisesta, erityisesti kuluttajansuojassa ja perheoikeudessa.

Kansalaisten oikeussuhteiden vaikuttavuustavoitteita toteuttavat toimenpiteet esitetään luvussa 25.01.

Vaikutukset sukupuolten väliseen tasa-arvoon

Toiminnassa noudatetaan sukupuolten välisen tasa-arvon periaatteita. Lainvalmisteluhankkeista valitaan vuosittain 1—2 hanketta tarkasteltavaksi erityisesti tasa-arvonäkökulmasta. Tavoitteena on myös sisällyttää sukupuolinäkökulma vuosittain 1—2 valitun muun kuin lainvalmisteluhankkeen tai ohjelman tavoitteisiin ja arviointiin. Tulosohjauksen käyttöä lisätään asteittain tasa-arvosuunnitelmien laatimisen ja sukupuolinäkökulman valtavirtaistamisen laajentamiseksi hallinnonalan virastoissa.

Hallituksen tasa-arvo-ohjelmaan on kirjattu useita oikeusministeriön päävastuulla olevia hankkeita, joissa kiinnitetään huomiota sukupuolinäkökulmaan ja sukupuolten tasa-arvon edistämiseen.

Vaikuttavuuden ja tuloksellisuuden parantaminen

Julkisen sektorin tuottavuuden lisääminen on osa hallitusohjelmaan kirjattua hallituksen talouspoliittista strategiaa. Aiempi valtionhallinnon tuottavuusohjelma on v. 2011 korvattu uudella vaikuttavuus- ja tuloksellisuusohjelmalla. Hallitusohjelman mukaan toimintojen tehokkuuden lisäämiselle asetetut tavoitteet säilytetään taloudelliselta kokonaisvaikutukseltaan ennallaan. Hallituksen määrärahaileikkaukset edellyttävät uusia, toiminnan vaikuttavuutta ja tuloksellisuutta parantavia toimenpiteitä. Oikeuslaitoksen keskeiset hankkeet liittyvät vuoteen 2025 tähtäävään oikeudenhoidon uudistamisohjelmaan ja siitä tehtyihin linjauksiin. Tavoitteena on oikeusturvan varmistaminen kiristyvässä taloudellisessa tilanteessa. Uudistamisohjelman laatimisen jälkeen tulleet uudet leikkaukset vuosien 2015—2018 kehyspäättöksessä edellyttävät, että mahdollisia säästökohteita on kartoitettava laajasti. Koska säästötoimenpiteet eivät voi vaikuttaa täysimääräisesti vielä v. 2015, tämä edellyttää henkilöstövähennyksiä hallinnon alalla.

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2013—2015

	v. 2013 tilinpäätös 1000 €	v. 2014 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2015 esitys 1000 €	Muutos 2014—2015 1000 €	%
01. Ministeriö ja hallinto	127 582	130 819	129 321	-1 498	-1
01. Oikeusministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	26 842	27 592	26 649	-943	-3
(02.) Oikeushallinnon tietotekniikkakeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	1	1	—	-1	-100
03. Oikeusministeriön yhteydessä toimivien viranomaisten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	7 762	7 821	6 733	-1 088	-14
04. Tutkimus ja kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)	2 062	2 071	628	-1 443	-70
05. Oikeusrekisterikeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	—	—	3 359	3 359	0
20. Erityismenot (arviomääräraha)	10 294	10 865	11 191	326	3

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2013—2015

	v. 2013 tilinpäätös 1000 €	v. 2014 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2015 esitys 1000 €	Muutos 2014—2015	
				1000 €	%
21. Oikeusministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)	207	251	295	44	18
29. Oikeusministeriön hallinnonalan arvonnalisäveromenot (arviomääräraha)	59 582	60 000	58 000	-2 000	-3
50. Avustukset (kiinteä määräraha)	4 069	4 218	4 306	88	2
51. Eräät valtion maksamat korvaukset (arviomääräraha)	16 763	18 000	18 160	160	1
10. Tuomioistuimet ja oikeusapu	371 132	366 083	370 905	4 822	1
01. Korkeimman oikeuden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	8 944	8 999	9 006	7	0
02. Korkeimman hallinto-oikeuden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	10 907	10 970	10 905	-65	-1
03. Muiden tuomioistuinten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	254 587	259 182	246 138	-13 044	-5
04. Oikeusaputoimistojen ja kuluttajariitalautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	38 877	41 782	60 056	18 274	44
(05.) Yleisen edunvalvonnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	—	—	—	—	0
50. Yksityisille oikeusavustajille maksettavat korvaukset (arviomääräraha)	57 817	45 150	44 800	-350	-1
20. Maksuhäiriöt, ulosotto ja konkurssivalvonta	106 214	105 377	102 634	-2 743	-3
01. Ulosottolaitoksen ja konkurssivalvonnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	106 214	105 377	102 634	-2 743	-3
30. Syyttäjät	45 829	45 923	46 050	127	0
01. Syyttäjälaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	45 829	45 923	46 050	127	0

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2013—2015

	v. 2013 tilinpäätös 1000 €	v. 2014 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2015 esitys 1000 €	Muutos 2014—2015 1000 €	%
40. Rangaistusten täytäntöön-					
pano	231 363	234 606	234 342	-264	0
01. Rikosseuraamuslaitoksen					
toimintamenot (siirtomäärä-					
raha 2 v)	225 963	229 206	228 942	-264	0
74. Avolaitostyöt (siirtomäärä-					
raha 3 v)	5 400	5 400	5 400	—	0
50. Vaalimenot	2 195	17 249	17 899	650	4
20. Vaalimenot (arviomäärä-					
raha)	2 195	17 249	17 899	650	4
Yhteensä	884 315	900 057	901 151	1 094	0
Henkilöstön kokonaismäärä	9 224	9 144	9 031		

01. Ministeriö ja hallinto

Selvitysosa: Oikeusministeriö toiminta-ajatuksensa mukaisesti osana valtioneuvostoa luo oikeuspolitiikan linjoja, kehittää säädöspolitiikkaa ja ohjaa hallinnonalaansa. Oikeusministeriön tavoitteena on avoin, aktiivinen ja turvallinen yhteiskunta, jossa jokainen voi luottaa oikeuksiensa toteutumiseen. Oikeusministeriö asettaa toiminnalleen seuraavat alustavat tavoitteet vuodelle 2015.

Valtiollinen järjestelmä ja säädöspolitiikka

Oikeusministeriö edistää yhteisten menettelytapojen ja työvälineiden käyttöä lainvalmistelutyön suunnittelussa, johtamisessa ja seurannassa valtioneuvostossa. Lainvalmistelutyön osaamista parannetaan koulutuksella ja ohjeistuksella. Valtioneuvostossa laaditut säädöshedotukset tarkastetaan oikeusministeriössä lakitekniseltä kannalta.

Huolehditaan oikeusministeriön hallinnonalalle kuuluvista Ahvenanmaan asioista sekä yhteensovitetään valtioneuvostossa ministeriöiden hallinnonaloille kuuluvia Ahvenanmaan asioita. Jatetaan työtä Ahvenanmaan itsehallintojärjestelmän nykyaikaistamiseksi.

EU:ssa vaikutetaan erityisesti asiakirjajulkisuutta koskevan lainsäädännön soveltamiseen sekä henkilötietojen suojaa ja eurooppalaista hallintotapaa koskevan lainsäädännön valmisteluun.

Demokratia ja perusoikeudet

Vuonna 2015 jatketaan demokratiapoliittisen selonteon linjausten toimeenpanoa ja valmistellaan sen pohjalta toimintaohjelmaa. Osallistutaan avoimen hallinnon toimintaohjelman ja kuulemis-käytäntöjen kehittämiseen. Arvioidaan demokratiapalvelujen toimintaa ja kehitetään niitä edelleen. Osallistutaan kansalaisyhteiskunnan ja vapaaehtoistyön toimintaedellytysten kehittämiseen.

Neljännän kerran eduskuntavaalien yhteydessä toteutettava vaalitutkimus on keskeinen osa demokratian tilan ja kehityksen pitkäjänteistä ja systemaattista seurantaa. Vaalitutkimus mahdollistaa vaali- ja poliittisen osallistumisen syvemmän tarkastelun eri näkökulmista, ja sen kansainvä-

lisesti vertailukelpoinen aineisto toimii pohjana muille vaaleja, poliittista osallistumista ja demokratian kehittymistä koskeville tutkimuksille.

Toimeenpannaan ihmisoikeuspoliittisen selonteon linjauksia ja käynnistetään Suomen toisen kansallisen perus- ja ihmisoikeustoimintaohjelman valmistelu. Jatketaan perus- ja ihmisoikeusindikaattoreiden kehittämistä ja systemaattisen seurannan juurruttamista perus- ja ihmisoikeuspolitiikan työvälineenä. Jatketaan työtä EU:n perusoikeusulottuvuuden vahvistamiseksi käytännön toiminnassa ja vahvistetaan yhteistyötä EU:n perusoikeusviraston kanssa.

Muutetaan menettelystä neuvoa-antavissa kunnallisissa kansanäänestyksissä säädettyä lakia niin, että kunnat voisivat käyttää nettiäänestystä kansanäänestyksissä ja kansanäänestys on mahdollista järjestää vaalien yhteydessä. Samalla edistetään nettiäänestyksen käyttöönottoa sitä valmistelevan työryhmän väliraportin ja sen perusteella päätettävien linjausten pohjalta.

Oikeusturvan saatavuus

Oikeusturvaa kehitetään ja sopeutetaan kiristysiin talouden reunaehtoihin v. 2013 valmistuneen vuosille 2013—2025 laaditun oikeudenhoidon uudistamisohjelman ja siitä tehtyjen linjausten pohjalta. Jatketaan syyttäjälaitoksen ja yleisten tuomioistuinten toiminnanohjaus- ja dokumentinhallintajärjestelmän kehittämistä tietojärjestelmähankkeella (AIPA), jossa rakennettavan aineistopankin avulla tuotetaan näille nykyistä paremmat työvälineet. Valmistellaan myös hallintotuomioistuinten asianhallintajärjestelmien uudistamista.

Jatketaan tuomioistuinten hallintoa koskevien säädösten yhtenäistämistä tuomioistuinlakityöryhmän esityksen (mietintöjä ja lausuntoja 26/2014) ja siitä saatavan lausuntopalautteen pohjalta tehtävien linjausten perusteella.

Annetaan esitys sakon ja rikesakon määräämistä koskevan lainsäädännön voimaantulosta niin, että lainsäädäntö voi tulla voimaan vuoden 2015 aikana.

Jatketaan valmistelua oikeudenkäyntimenettelyä hallintoasioissa koskevan sääntelyn uudistamiseksi täsmällisemmäksi ja informatiivisemmaksi. Tavoitteena on korvata nykyinen hallintolainkäyttölaki uudella lailla oikeudenkäynnistä hallintoasioissa. Lisäksi jatketaan työtä hallinnon muutoksenhaun kehittämiseksi laajentamalla oikaisuvaatimus- ja valituslupajärjestelmiä uusiin asiaryhmiin.

Uudistetaan todistelua koskeva lainsäädäntö.

Jatketaan oikeudenhoidon uudistamisohjelmassa mainittujen oikeudenkäynnin tehostamistoimenpiteiden toteuttamista kuten jatkokäsittelylupamenettelyn laajentamista hovioikeudessa sekä oikeusastejärjestyksen muuttamista rikoksesta epäillyn luovuttamista ja kansainvälistä perheoikeutta koskevista asioista.

Kehitetään nykyisen oikeusapujärjestelmän toimivuutta muuttuvassa toimintaympäristössä vuosina 2013—2014 valmistuvien Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen selvitysten mukaisesti. Tavoitteena on, että oikeusapupalvelut kohdentuvat nykyistä oikeudenmukaisemmin.

Osallistutaan ulosoton rakenneuudistushankkeen toteutukseen sen johtoryhmässä ja eri työryhmissä sekä tarvittavin lainsäädäntötoimin.

Kriminaalipolitiikka

Rikoksantorjuntatyössä keskitytään väkivaltarikollisuuden vähentämiseen ja paikallisen rikoksantorjunnan kehittämiseen. Painopisteinä ovat vakavien väkivaltarikosten ehkäiseminen, nuorten kokeman ja tekemän väkivallan vähentäminen sekä Euroopan neuvoston naisiin kohdistuvan

väkivallan vastaisen sopimuksen edellyttämiin yhteensovittamis-, seuranta- ja arviointitehtäviin osallistuminen.

Rikoksen uhrin asemaa parannetaan. Varmistetaan, että rikoksen uhreja kohdellaan asianmukaisesti, heille annetaan riittävä tieto asemastaan ja oikeuksistaan ja että he saavat tarpeen mukaisia tukipalveluja EU:n rikosuhridirektiivin ja Euroopan neuvoston naisiin kohdistuvan väkivallan vastaisen sopimuksen mukaisesti.

Rikoksen uhrien tukipalvelujen vakaan ja riittävän rahoituksen turvaamiseksi valmistellaan hallituksen esitys rikosuhrimaksulaiksi.

Oikeusministeriö toimii korruption vastaisen työn koordinaatioviranomaisena. Tavoitteena on edelleen lisätä keskeisten viranomaisten ja yksityisen sektorin välistä yhteistyötä ja tietoisuutta korruptiosta. Korruption ilmiöiden suojelujärjestelmien edellyttämiä toimenpiteitä arvioidaan.

Yhdyskuntaseuraamusten lainsäädäntöä uudistetaan vuoden 2015 aikana. Painopistettä siirretään suljetuista laitoksista avolaitoksiin ja valvottuun koevapauteen. Tavoitteena on, ettei vankeja si-
joiteta suljetumpaan vankilaan tai osastoon kuin vankilan järjestys ja turvallisuus sekä vankilassa
pitämisen varmuus edellyttävät.

Vuoden 2015 aikana valmistellaan lainsäädäntöä, joka mahdollistaa matkustuskiellon sähköisen valvonnan ja muiden tutkintavankeuden vaihtoehtojen käyttämisen. Sakon muuntorangaistuksen kokonaisprosessia uudistetaan. Tavoitteena on selkeyttää ja tehostaa muuntorangaistusmenet-
lyä, joka nyky muodossaan on monimutkainen ja työllistää useita eri viranomaisia.

Oikeusministeriö osallistuu hallituksen harmaan talouden ja talousrikollisuuden vähentämisen kuudennen torjuntaohjelman toimeenpanoon. Rikosprosessin tehostamiseksi ja nopeuttamiseksi parannetaan poliisin, syyttäjän ja tuomioistuinten yhteistyötä.

Tehostetaan rikosshyödyn menettämistä koskevaa lainsäädäntöä.

Kansalaisten oikeussuhteet

Perheoikeuden alalla isyyslaki tulee voimaan.

Kuluttajansuojaoikeuden alalla annetaan hallituksen esitys kuluttajariitojen vaihtoehtoisesta riidantarkaisusta, jolla helpotetaan kuluttajariitojen ratkaisua rajat ylittävissä tilanteissa, sekä esitys asunto-omaisuuteen liittyvistä kuluttajaluotoista, jolla pannaan täytäntöön asiaa koskeva direktiivi.

Yhtiöoikeuden alalla säätiölaki tulee voimaan.

Rakenteiden uudistaminen ja henkilöstömuutosten tuki

Oikeuslaitoksen ja Rikosseuraamuslaitoksen kehittämistä ja toiminnan sopeuttamista kiristyvään määrärahaatilanteeseen toteutetaan v. 2013 valmistuneen oikeudenhoidon uudistamisohjelman ja siihen sisältyvän sopeuttamisohjelman sekä Rikosseuraamuslaitosta koskevan sopeuttamissuunnitelman pohjalta. Hallinnonalalla viime vuosina toteutetut ja lähivuosina vireillä olevat merkittävät rakennemuutokset edellyttävät kaikilla toimialoilla toimipaikkaverkoston kehittämistä ja tilankäytön tehostamista, mutta luovat tähän myös mahdollisuuksia. Toimitilajohtamista ja hankintatointia tehostetaan hyväksytyjen strategialinjausten pohjalta. Tietohallinnossa jatketaan yhteistyössä eri toimialojen kanssa perusprosesseja tukevien tietojärjestelmien uudistamista ja työskentelyä tukevien palvelujen kehittämistä. Tuomioistuinten, syyttäjien ja Rikosseuraamuslaitoksen tietojärjestelmät korvataan lähivuosina uusilla, työskentelyä paremmin tukevilla järjestelmillä.

Henkilöstöpolitiikassa olennaista on tukea rakennemuutoksia sekä toiminnan ja työyhteisöjen kehittämistä pitkäjänteisesti, kannustavasti sekä hyvään ja tasapainoiseen henkilöstöpolitiikkaan kuuluvien periaatteiden mukaisesti.

Tietoja henkilöstöstä

	2013 toteutuma	2014 arvio	2015 arvio
Oikeusministeriö			
Henkilötyövuodet	249	250	246
Keski-ikä	46,7	46,5	46,5
Naisten osuus, %	69	69	69
Työtyytyväisyysindeksi	3,7	3,7	3,7
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv	7,8	7,0	7,0
Muut erillisvirastot			
Henkilötyövuodet	241	200	168
Keski-ikä	46,0	46,0	46,0
Naisten osuus, %	58	63	63
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv	9,4	9,0	9,0

01. Oikeusministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 26 649 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös kansainvälisten yhteisöjen jäsenmaksujen ja maksuosuuksien maksamiseen.

Selvitysosa:

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Bruttomenot	27 642	27 992	27 049
Bruttotulot	587	400	400
Nettomenot	27 055	27 592	26 649
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	2 778		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	2 565		

Määrärahan arvioitu käyttö päätoiminnoittain (%)

Yhteiskuntapoliittiset tehtävät, sidosryhmäyhteistyö ja ulkoinen viestintä	8
Säädösvalmistelu	18
EU- ja kansainvälinen yhteistyö	12
Ministeriön ja hallinnonalan ohjaus ja kehittäminen	20
Ministeriön muut hallintotehtävät	6
Ministeriön sisäinen hallinto	23
Palkallinen poissaolo	13

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Saamelaiskäräjien kokousten ja vaalilautakunnan menojen kasvu (siirto momentille 25.01.50)	-45
Vaalitutkimus	200
Viran siirto Kouvolan hallinto-oikeudesta	45
Vuoden 2014 talousarvion kertaluonteinen siirto momentilta 25.10.05	-600
Vuoden 2014 talousarvion kertaluonteinen vähennys	1
Hallinnon tilatehokkuus (HO)	-120
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-18
Palkkaliukumäsäästö	-41
Palkkausten tarkistukset	97
Toimintamenojen lisäsäästö	-315
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-135
Valtion vahingonkorvaustoiminnan keskittäminen (siirto momentille 28.20.01)	-15
Vuokramenojen indeksikorotus	41
Vuokramenojen indeksikorotusta vastaava säästö	-38
Yhteensä	-943

2015 talousarvio	26 649 000
2014 I lisätalousarvio	34 000
2014 talousarvio	27 592 000
2013 tilinpäätös	26 842 000

(02.) Oikeushallinnon tietotekniikkakeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.

Oikeushallinnon tietotekniikkakeskuksesta annettu valtioneuvoston asetus (1035/2005) on kumottu 1.3.2014 voimaan tulleella valtioneuvoston asetuksella (135/2014). Oikeushallinnon tietotekniikkakeskuksen tehtävät ja toiminnot siirtyivät 1.3.2014 Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskus Valtoriin.

2014 talousarvio	1 000
2013 tilinpäätös	1 000

03. (25.01.03 ja 26.01.04) Oikeusministeriön yhteydessä toimivien viranomaisten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 6 733 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää lapsiasiavaltuutetun toimiston, tasa-arvovaltuutetun toimiston, yhdenvertaisuusvaltuutetun toimiston, tietosuojavaltuutetun toimiston, onnettomuustutkintakeskuksen, yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan sekä tietosuojalautakunnan toimintamenojen maksamiseen.

Nettobudjetoinnissa ei ole otettu huomioon sähköisen viestinnän tietosuojalain (516/2004) 32 § 1 momentin 1 kohdassa (125/2009) säädetyistä valvontatehtävistä perittävistä maksuista kertyviä tuloja.

Selvitysosa: Hallitus on antanut eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen yhdenvertaisuuslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi. Esityksessä nykyinen vähemmistövaltuutetun virka ehdotetaan korvattavaksi yhdenvertaisuusvaltuutetun viralla. Nykyiset syrjintälautakunta ja tasa-arvolautakunta ehdotetaan yhdistettäväksi yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnaksi. Hallitus antaa edellä mainittua hallituksen esitystä koskevan täydentävän esityksen, jossa lapsiasiavaltuutetun, tasa-arvovaltuutetun ja yhdenvertaisuusvaltuutetun toimistot sekä yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta ehdotetaan siirrettäviksi oikeusministeriön hallinnonalalle vuoden 2015 alusta lukien. Lapsiasiavaltuutettu, tasa-arvovaltuutettu ja yhdenvertaisuusvaltuutettu sekä yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta toimisivat itsenäisinä ja riippumattomina viranomaisina.

Lapsiasiavaltuutetun tehtävänä on yhteistyössä muiden viranomaisten sekä toimialansa järjestöjen ja vastaavien muiden toimijoiden kanssa arvioida ja edistää lapsen edun ja oikeuksien toteutumista yleisellä hallinnon, yhteiskuntapolitiikan ja lainsäädännön tasolla sekä edistää Yhdistyneiden Kansakuntien yleiskokouksen hyväksymän lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen (SopS 59-60/1991) toteutumista. Lasten aseman ja oikeuksien sekä niitä koskevan viranomaisten yhteistyön edistämistä varten lapsiasiavaltuutetun apuna toimii *lapsiasianeuvottelukunta*.

Tasa-arvovaltuutettu valvoo naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain (609/1986) noudattamista ja edistää aloitteiden, neuvojen ja ohjeiden avulla lain tarkoituksen toteutumista. Tasa-arvovaltuutettu antaa tietoja tasa-arvolaista ja sen soveltamisesta sekä seuraa naisten ja miesten tasa-arvon toteutumista yhteiskuntaelämän eri aloilla.

Yhdenvertaisuusvaltuutetun tehtävänä on valvoa yhdenvertaisuuslain noudattamista sen mukaan kuin sanotussa laissa säädetään sekä muutoinkin edistää yhdenvertaisuuden toteutumista ja ehkäistä syrjintää. Lisäksi valtuutettu toimii kansallisena ihmiskaupparaporttijana. Yhdenvertaisuuden yleisen edistämisen ja syrjinnän ehkäisemisen kannalta merkittävien toimijoiden ja viranomaisten tietojenvaihtoa sekä yhdenvertaisuuteen liittyvien kysymysten käsittelyä varten yhdenvertaisuusvaltuutetun toimiston yhteydessä on *yhdenvertaisuusasioiden neuvottelukunta*.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta käsittelee ja ratkaisee yhdenvertaisuuslain ja naisten ja miesten tasa-arvosta annetun lain mukaan sille kuuluvat asiat.

Tietosuojavaaltuutetun tehtävänä on käsitellä ja ratkaista henkilötietojen ja luottotietojen käsittelyä koskevat asiat siten kuin henkilötietolaissa (523/1999) ja luottotietolaissa (527/2007) säädetään sekä hoitaa muut mainituista laeista johtuvat tehtävät. Tietosuojavaaltuutetun toimisto ylläpitää ja edistää perusoikeutta yksityisyyteen ja luottamusta yhteiskunnan palveluihin sekä osallistuu tietoyhteiskunnan kehittämiseen Suomessa ja EU:ssa.

Tietosuojalautakunta käsittelee ja ratkaisee asiat, jotka henkilötietolain mukaan kuuluvat sen päätettäväksi sekä seuraa henkilötietojen käsittelyä koskevan lainsäädännön kehittämistarvetta ja tekee tarpeelliseksi katsomiaan aloitteita.

Onnettomuustutkintakeskuksen tehtävänä on turvallisuustutkintalain (525/2011) mukaan kehittää ja ylläpitää onnettomuuksien tutkintavalmiutta, selvittää tehokkaasti ja luotettavasti onnettomuuksien syitä ja antaa niiden perusteella turvallisuussuosituksia sekä seurata turvallisuussuositusten toteutumista.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Bruttomenot	14 954	14 798	6 833
Bruttotulot	5 980	6 977	100
Nettomenot	8 974	7 821	6 733
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	3 344		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	2 132		

Määrärahan arvioitu käyttö (1 000 euroa)

Lapsiasiavaltuutetun toiminta	551
Tasa-arvovaltuutetun toiminta	899
Yhdenvertaisuusvaltuutetun toiminta	1 328
Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta	230
Lapsiasianeuvottelukunta	20
Edellä olevien valtuutettujen, lautakunnan ja neuvottelukunnan yhteiset menot	392
Tietosuoja-valtuutetun toiminta	1 700
Tietosuojalautakunta	15
Onnettomuustutkintakeskus	1 388
Palvelukeskusten maksut	210
Yhteensä	6 733

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Siirto momentille 25.01.05	-3 397
Toimintamenosäästö	-10
Valtuutettujen toimintamenot (siirto momentilta 26.01.01)	187
Valtuutettujen toimintamenot (siirto momentilta 33.01.01)	1 650
Yhdenvertaisuuslain muutosten toimeenpano (6 htv)	540
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-3
Palkkaliukumasäästö	-6
Palkkausten tarkistukset	16
Toimintamenojen lisäsäästö	-40
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-22
Vuokramenojen indeksikorotus	3
Vuokramenojen indeksikorotusta vastaava säästö	-6
Yhteensä	-1 088

Momentin nimike on muutettu.

2015 talousarvio	6 733 000
2014 talousarvio	7 821 000
2013 tilinpäätös	7 762 000

04. Tutkimus ja kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 628 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää Yhdistyneiden Kansakuntien yhteydessä toimivan Euroopan Kriminaalipolitiikan instituutin toimintamenojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös Euroopan Kriminaalipolitiikan instituutin jakamien apurahojen maksamiseen.

Selvitysosa: Yhdistyneiden Kansakuntien yhteydessä toimiva *Euroopan Kriminaalipolitiikan instituutti* tuottaa kansainvälisiä asiantuntijapalveluja kriminaalipolitiikan alalla. Laitoksen toimintaa ohjaavat keskeisesti YK:n kriminaalipoliittinen ohjelma ja siihen liittyvät linjapäätökset.

Vuonna 2015 Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos yhdistetään Helsingin yliopistoon.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Bruttomenot	2 582	2 571	928
Bruttotulot	653	500	300
Nettomenot	1 929	2 071	628
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	433		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	566		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-2
Oikeuspoliittisen tutkimuksen vahvistaminen (siirto momentille 29.40.50)	-1 441
Palkkaliukumäsäästö	-1
Palkkausten tarkistukset	11
Toimintamenojen lisäsäästö	-7
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-3
Vuokramenojen indeksikorotus	1
Vuokramenojen indeksikorotusta vastaava säästö	-1
Yhteensä	-1 443

2015 talousarvio	628 000
2014 talousarvio	2 071 000
2013 tilinpäätös	2 062 000

05. Oikeusrekisterikeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 3 359 000 euroa.

Selvitysosa: Oikeusrekisterikeskus toimii oikeusministeriön hallinnonalan tietojärjestelmien ja rekisterien rekisterinpitäjänä sekä välittää hallinnonalan viranomaisten ilmoittamia tietoja

muille viranomaisille. Käytetyimpiä rekisterejä ovat rikosrekisteri, sakkorekisteri, konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteri sekä velkajärjestelyrekisteri. Oikeusrekisterikeskus huolehtii sakkoihin, menettämisseuraamuksiin, maksuihin ja saataviin liittyvistä täytäntöönpanotehtävistä ja käyttää valtion puhevaltaa näissä tehtävissä. Lisäksi oikeusrekisterikeskus huolehtii hallinnonalan tietojärjestelmien ylläpidosta ja kehittämisestä yhteistyössä hallinnonalan virastojen kanssa siten kuin palvelusopimuksissa on sovittu. Oikeusrekisterikeskus hoitaa myös hallinnonalan lomakesuunnitteluun liittyviä tehtäviä.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2015 esitys
Bruttomenot	11 359
Bruttotulot	8 000
Nettomenot	3 359

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Siirto momentilta 25.01.03	3 397
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-3
Palkkaliukumasäästö	-14
Palkkausten tarkistukset	38
Toimintamenojen lisäsäästö	-40
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-17
Vuokramenojen indeksikorotus	3
Vuokramenojen indeksikorotusta vastaava säästö	-5
Yhteensä	3 359

2015 talousarvio 3 359 000

20. Erityismenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 11 191 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) turvallisuustutkintalaista (525/2011), Euroopan unionin lainsäädännön ja Suomea velvoittavien kansainvälisten sopimusten mukaan turvallisuustutkintaa varten asetetuista tutkintaryhmistä sekä kansainvälisenä yhteistyönä toimitettavasta tutkinnasta aiheutuvien palkkioiden ja muiden kulutusmenojen maksamiseen
- 2) konkurssiasiamiehen vähävaraisessa konkurssipesässä ottamaan kuluvastuuseen liittyen ulkomaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa antamasta sitoumuksesta mahdollisesti johtuvan korvausvastuun toteuttamiseen
- 3) viranomaistoiminnasta lakien ja asetusten nojalla aiheutuvien oikeudenkäyntikulujen ja alaikäiselle asianosaiselle esitutkintaa varten edunvalvojan määräämisestä aiheutuneiden kulujen sekä edunvalvojan palkkioiden ja kulujen maksamiseen
- 4) valtion maksettavaksi vahingonkorvauslain (412/1974) nojalla määrättyjen korvausten maksamiseen

- 5) oikeudenkäynnin viivästymisen hyvittämisestä annetun lain (362/2009) nojalla aiheutuvien hyvitysten maksamiseen
- 6) oikeusapulain (257/2002) mukaisesti hoidettavien asioiden tulkkaus- ja käännöskulujen maksamiseen
- 7) oikeusgeneettisestä isyystutkimuksesta annetun lain (378/2005) 19 §:n ja 20 §:n mukaisten korvausten maksamiseen
- 8) siirtomenojen maksamiseen yleisen edunvalvonnan ostopalvelujen päämiehille arvonnalisäveron määrää vastaavana hyvityksenä.

Selvitysosa: Hallitus on antanut eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen isyyslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi. Esityksen mukaan lapsille, jotka ovat syntyneet avioliiton ulkopuolella ennen nykyisen isyyslain voimaantuloa, annetaan kanneoikeus isyyden vahvistamiseksi isyyslain voimaantulolaissa asetetusta siirtymäajasta riippumatta, mistä arvioidaan aiheutuvan 39 000 euron kertameno vuodelle 2015. Esitutkintalain (805/2011) 4 luvun 8 §:n perusteella alle 18-vuotiaalle asianosaiselle esitutkintaa varten edunvalvojan määräämisestä aiheutuneet kustannukset sekä edunvalvojan palkkio ja kustannukset maksetaan valtion varoista.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Oikeudenkäynnin viivästymisen hyvittämisestä annetun lain soveltamisalan laajentaminen hallinto- ja erityistuomioistuimiin	100
Oikeudenkäynnin viivästymisestä annetun lain mukaisten korvausten maksatus (siirto momentille 28.50.50)	-200
Oikeusgeneettiset isyystutkimukset (kertaluonteinen siirto momentilta 25.10.04)	39
Yleisen edunvalvonnan ostopalvelujen arvonnalisäveron hyvitys	587
Valtion vahingonkorvaustoiminnan keskittäminen (siirto momentille 28.50.50)	-200
Yhteensä	326

2015 talousarvio	11 191 000
2014 I lisätalousarvio	—
2014 talousarvio	10 865 000
2013 tilinpäätös	10 293 782

21. Oikeusministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 295 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää ministeriön hallinnonallalla tuottavuutta edistävien investointien, tutkimusten, selvitysten sekä koulutus- ja muiden palvelujen hankintaan.

Määrärahaa saa käyttää myös tuottavuutta edistäviin hankkeisiin liittyvän määräaikaisen henkilöstön palkkausmenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Momentille on koottu hallinnonalan tuottavuustoimenpiteistä aiheutuneita säästöjä vastaavat määrärahat. Määräraha on tarkoitettu käyttämään tuottavuutta edistävien hankkeiden rahoittamiseen.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tuottavuusmäärärahan kasvu	44
Yhteensä	44

2015 talousarvio	295 000
2014 talousarvio	251 000
2013 tilinpäätös	207 000

29. Oikeusministeriön hallinnonalan arvonnlisäveromenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 58 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös momentilta 25.10.50 yksityisille oikeusavustajille maksettaviin korvauksiin liittyvien arvonnlisäveromenojen maksamiseen.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Valtori (siirto momentille 28.01.29)	-3 343
Tasomuutos	1 343
Yhteensä	-2 000

2015 talousarvio	58 000 000
2014 talousarvio	60 000 000
2013 tilinpäätös	59 582 146

50. Avustukset (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 4 306 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) avustuksiin saamelaisten kulttuuri-itsehallinnon ylläpitämiseen
- 2) avustuksiin rikollisuutta ehkäisevää työtä tekeville ja rikosten uhreista huolehtiville yhteisöille sekä rikollisuutta ehkäisevän työn arviointiin
- 3) avustuksiin Julkisen Sanan Neuvostolle ja säädösaineistoa julkaiseville yhteisöille
- 4) avustuksiin oikeusjärjestyksen ja demokratian kehittämistä ja tunnetuksi tekemistä tukevaan toimintaan.

Määrärahaa saa käyttää myös valtionhallinnon laitosten kanssa rikoksentorjuntaan ja rikoksentorjunnan arviointiin liittyvistä hankkeista aiheutuviin menoihin.

Käyttösuunnitelma (1 000 euroa)

Avustukset saamelaisten kulttuuri-itsehallinnon ylläpitämiseen (enintään)	3 405
Muut avustukset (enintään)	901
Yhteensä	4 306

*Selvitysosa:***Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista valtiolle aiheutuvat menot (1 000 euroa)**

	2015	2016	2017	2018	2019	2020 lukien
Saamelaiskulttuurikeskuksen vuokrasopimus-valtuus						
Ennen vuotta 2015 tehdyt sitoumukset	1 481	1 481	1 481	1 481	1 481	1 481/vuosi
Vuoden 2015 sitoumukset	-	-	-	-	-	-
Menot yhteensä	1 481	1 481	1 481	1 481	1 481	1 481/vuosi

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten vuoden 2014 tarkistukset	6
Saamelaiskäräjien kokousten ja vaalilautakunnan menojen kasvu (siirto momentilta 25.01.01)	45
Vuokramenojen vuoden 2014 indeksikorotus	18
Vuokramenojen indeksikorotus	19
Yhteensä	88

2015 talousarvio	4 306 000
2014 I lisätalousarvio	24 000
2014 talousarvio	4 218 000
2013 tilinpäätös	4 068 795

51. Eräät valtion maksamat korvaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 18 160 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) rikosvahinkolain (1204/2005) nojalla maksettaviin rikosvahinkokorvauksiin
- 2) syyttömästi vangitulle tai tuomitulle valtion varoista vapauden menetyksen johdosta maksettavasta korvauksesta annetun lain (422/1974) nojalla maksettaviin korvauksiin sekä niihin liittyvien vähäisten asiamiespalkkioiden maksamiseen
- 3) valtion korvauksesta eräille internoiduille siviilihenkilöille annetun lain nojalla maksettaviin korvauksiin.

*Selvitysosa:***Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)**

Valtion korvaukset eräille internoiduille siviilihenkilöille	160
Yhteensä	160

2015 talousarvio	18 160 000
2014 I lisätalousarvio	100 000
2014 talousarvio	18 000 000
2013 tilinpäätös	16 762 920

10. Tuomioistuimet ja oikeusapu

Selvitysosa: Riippumattomat sekä hyvin ja tehokkaasti toimivat tuomioistuimet ovat edellytys perus- ja ihmisoikeusvaatimusten mukaisen oikeusturvan toteutumiselle sekä oikeusvarmuudelle, jota vaaditaan niin talouselämässä kuin kansalaisten keskinäisten suhteiden järjestämisessä. Yleisen järjestyksen ja turvallisuuden säilyttäminen sekä ristiriitojen selvittäminen tasapuolisin menettelyin ennalta asetettujen yleisten sääntöjen pohjalta edellyttävät hyvin toimivaa oikeusjärjestelmää.

Kansallisen lainsäädännön lisäksi oikeusturvatehtävistä on säädetty kansainvälisin sopimuksin. Euroopan neuvoston ihmisoikeustuomioistuin arvioi oikeuskäytännössään sitä, miten jäsenvaltiot noudattavat kansainvälistä ihmisoikeussopimusta.

Tietotekniikan kehitys ja videoneuvottelulaitteiden käyttö antavat mahdollisuuden tehostaa työtä ja parantaa sähköisiä oikeuspalveluja. Lainkäytön laadun parannushankkeita on jatkettava sekä tuomioistuinten työmenetelmiä kehitettävä ottaen huomioon tietotekniikan tarjoamat mahdollisuudet.

Yleisissä tuomioistuimissa riita-asoiden määrät ovat kasvaneet. Suppealla haastehakemuksella vireille tulleiden (summaariset) asioiden määrä on kasvanut huomattavasti muutamassa vuodessa. Summaarisia asioita on viime vuosina saapunut selkeästi enemmän kuin oli vakiintunut taso aiemmin. Asiamäärän arvioidaan vähentyvän noin viidenneksen edellisestä vuodesta v. 2014, mutta olevan edelleen korkea muutaman vuoden takaiseen tilanteeseen verrattuna. Merkittävä osuus käräjäoikeuksiin saapuneiden summaaristen asioiden kasvusta liittyy lyhytaikaisia lainoja koskevaan luottotoimintaan. Epäkohtien lieventämiseksi pikaluottotoimintaa koskevia säännöksiä on kiristetty, minkä voidaan olettaa vaikuttaneen positiivisesti asiamääräkehitykseen.

Tuomioistuinten käsiteltäväksi tulee yhä useammin laajoja ja oikeudellisesti vaativia asioita sekä uudenlaisia oikeudellisia kysymyksiä. Yhtenä syynä tähän on EU-säädösten ulottuminen vähitellen yhä laajemmalle hallintolainkäytössä sekä yksityis- ja rikosoikeudellisissa asioissa. Niin ikään puhtaasti kansallisessa lainsäädännössä tapahtuu jatkuvasti muutoksia, jotka vaativat perehtymistä ja tulkintaa tuomioistuimissa. Myös oikeusturvaa koskevat odotukset ovat kasvaneet. Kaikki tämä asettaa yhä suurempia vaatimuksia niin lainkäyttäjärjestelmän toimivuudelle kuin henkilöstön ammatillisille taidoillekin.

Jotta oikeudenkäynnit eivät pitkittyisi, on tärkeää, että voimavarat on kohdennettu oikein tuomioistuimille ja niitä käytetään tehokkaasti. Keskimääräiset käsittelyajat ovat tuomioistuimissa kohtuulliset, mutta osa oikeudenkäynneistä kestää liian pitkään. Oikeusturvan yhtäläisen saataavuuden kannalta on tärkeää, että yksikkökohtaiset käsittelyajat eivät samantyyppissä asioissa poikkea merkittävästi koko maan keskiarvosta ja että oikeudenkäynnin kokonaiskesto on kohtuullinen. Kokonaiskäsittelyajasta tulee ottaa vastuu asian käsittelyn kaikissa vaiheissa muun muassa seuraamalla erityisesti kussakin tuomioistuinasteessa yli vuoden viipyneitä asioita ja edistämällä niiden nopeaa käsittelyä.

Hovi- ja hallinto-oikeuksien rakenneuudistus toteutettiin 1.4.2014 lukien yhdistämällä Itä-Suomen hovioikeus ja Kouvolan hovioikeus. Itä-Suomen hallinto-oikeus muodostettiin Kuopion ja Kouvolan hallinto-oikeuksista. Oulun ja Rovaniemen hallinto-oikeudet yhdistettiin Pohjois-Suomen hallinto-oikeudeksi. Samassa yhteydessä toteutettiin näiden tuomioistuinten osalta eräitä tuomiopiirijärjestelyjä. Rakenneuudistus luo pitkällä aikavälillä paremmat mahdollisuudet tuomioistuinten yleis- ja erityisosaamisen kehittämiseen yhä vaativammassa oikeusympäristössä. Myös henkilöstöresurssit voi helpommin kohdentaa tarkoituksenmukaisesti suuremmista tuomioistuinyksiköistä koostuvassa tuomioistuinrakenteessa.

Yleisissä tuomioistuimissa käsitellään ja ratkaistaan rikosoikeudellista vastuuta koskevat syyteasiat sekä yksityisoikeudellisia oikeussuhteita koskevat riita-asiat ja hakemusasiat. Yleiset tuomioistuimet huolehtivat siten rikosvastuun toteuttamisesta kaikilla yksityisen ja yhteiskunnallisen toiminnan aloilla. Ne vastaavat myös oikeussuojan antamisesta yksityishenkilöille, yrityksille ja muille yhteisöille niiden keskinäisissä suhteissa sekä myös suhteissa julkisyhteisöihin silloin, kun kysymys ei ole hallinto-oikeudellisen lainsäädännön soveltamisesta.

Hallitusohjelman mukaisesti talousrikollisuuden ja harmaan talouden vastaisia toimenpiteitä jatketaan eri hallinnonaloilla. Tuomioistuimiin saapuvien talousrikosasioiden käsittelyyn kiinnitetään erityistä huomiota niiden käsittelyn joutuisuuden edistämiseksi.

Asiantuntija-avustajan käyttö tuli mahdolliseksi 1.5.2014 lukien kaikissa käräjäoikeuksissa lapsen huoltoa tai tapaamisoikeutta koskevissa riidoissa. Tavoitteena on, että näissä asioissa päästään lapsen edun kannalta parhaaseen mahdolliseen lopputulokseen ilman käsittelyn pitkittymistä. Hovioikeuksissa käytössä olevaa jatkokäsittelylupamenettelyä on tarkoitus laajentaa vuoden 2015 aikana siten, että yhä useampi asia kuuluisi jatkolupasäännösten soveltamispiiriin. Menettelyn tavoitteena on luoda edellytyksiä sille, että voimavaroja kohdennetaan enemmän asioihin, joissa on selkeä oikeussuojatarve. Syyttäjälaitoksen ja yleisten tuomioistuinten toiminnanohjaus- ja dokumentinhallintajärjestelmän (AIPA) kehittämistä jatketaan. Tavoitteena on toteuttaa tietojärjestelmä, joka tukee tehokkaita työmenetelmiä ja mahdollistaa tuottavuuden parantamisen.

Hallintotuomioistuimilta haetaan muutosta viranomaisten eri hallinnonaloilla ja -tasoilla tekemiin päätöksiin. Hallinnossa tehdään vuosittain noin 20—30 milj. päätöstä, joista hallintotuomioistuimiin saapuu valitusasioina käsiteltäviksi noin 30 000 asiaa. Näistä noin 4 000 asiassa valitetaan korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Muutoksenhakutuomioistuimissa käsiteltävien asioiden määrä on hallintopäätösten kokonaismäärään nähden vähäinen, mikä osoittaa, että hallinto toimii hyvin. Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisut, mutta myös muiden hallintotuomioistuinten ratkaisut ohjaavat koko julkisen vallankäytön lainmukaisuutta ja oikeusturvan toteutumista. Ratkaisuilla on myös vaikutuksia yhteiskunnan toimintaan ja kilpailukykyyn. Esimerkiksi verotusta ja taloudellista kilpailua, julkisia hankintoja, maankäytön suunnittelua, rakentamista ja liikenneyhteyksiä, ympäristölupa-asioita sekä ulkomaalaisasioita koskevilla ratkaisuilla on usein myös välittömiä kansantaloudellisia vaikutuksia. Niin yksilön kuin yhteiskunnankin kannalta on tärkeää turvata asioiden joutuisa käsittely ja päätösten oikeusvarmuus. Pitkät oikeusprosessit saattavat vaikuttaa heikentävästi kilpailukykyyn erilaisten investointipäätösten viivästyessä.

Maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan tehtävät siirrettiin hallinto-oikeuksiin 1.9.2014 lukien.

Tietoja henkilöstöstä

	2013 toteutuma	2014 arvio	2015 arvio
Yleiset tuomioistuimet			
Henkilöstömäärä, htv	2 497	2 490	2 410
Keski-ikä	47,6	46,0	46,0
Naisten osuus, %	68,6	69,0	69,0
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv	7,3	8,0	8,0
Hallintotuomioistuimet			
Henkilöstömäärä, htv	667	670	660
Keski-ikä	48,4	47,0	47,0
Naisten osuus, %	69,8	70,0	70,0
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv	8,2	8,0	8,0

Oikeusavun tavoitteena on oikeusturvan toteuttaminen oikeusapuasioissa yhdenvertaisesti, oikea-aikaisesti ja kohtuullisin kustannuksin. Valtion oikeusaputoimistojen tehtävänä on oikeusapupäätösten tekeminen ja asianajo oikeusapuasioissa. Valtion oikeusaputoimistoista kansalainen voi saada itselleen oikeudellisten asioiden hoitamista varten avustajan kokonaan tai osittain valtion varoilla. Oikeusaputoimistojen käsittelemistä asioista keskimäärin 69 % hoidetaan korvauksetta ja osakorvausta vastaan oikeusapua annetaan 24 prosentissa asioista.

Oikeusaputoimistoissa hoidettavista asioista suurimman osan muodostavat perhe- ja perintöoikeudelliset asiat. Oikeudenkäyntiasioissa julkista oikeusapua antavat myös asianajajat ja muut yksityiset lakimiehet.

Hallitusohjelman mukaisesti julkisen oikeusavun oikeudenmukaista kohdentumista on selvitetty. Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos on julkaissut selvitykset julkisen oikeusavun kohdentumisesta (tutkimustiedonanto 117/2013), Oikeusturvavakuutus ja julkinen oikeusapu (tutkimustiedonanto 119/2013) ja yksityisten avustajien toiminnasta (tutkimustiedonanto 124/2014). Julkisen oikeusavun haasteena on sekä oikeusaputoimistojen että yksityisten avustajien antaman oikeusapupalvelun alueellisen saatavuuden ja palvelun laadun turvaaminen. Oikeusavun tavoitettavuutta on selvitysten mukaan parantanut sähköinen asiointi, puhelinpalvelut ja etäpalvelu.

Vuonna 2014 käynnistettiin kokonaisselvitys oikeudellisten neuvontapalvelujen ja oikeusavun nykytilasta ja tarpeesta vuoteen 2025 mennessä. Ensivaiheessa laaditaan suunnitelma, jossa määritellään kokonaisselvityksen tavoitteet, eteneminen sekä niiden kytkeytyminen muuhun oikeudenhoitoon ja julkisiin neuvontapalveluihin.

Oikeusaputoimistojen keskimääräinen jonotusaika on noin 14 päivää. Oikeusaputoimistojen ajanvarausjärjestelmän käytäntöjä ja sähköisen asioinnin ajanvarausta kehitetään. Tavoitteena on, että ajanvaraus on nykyistä joustavampaa ja nopeampaa sekä jonotusaika lyhyempi.

Yleisen edunvalvonnan asiakkaita ovat henkilöt, jotka eivät kykene valvomaan etujaan tai hoitamaan taloudellisia asioitaan sairauden tai muun syyn takia. Edunvalvojan toiminta on luonteeltaan yksityisoikeudellisten asioiden hoitoa, kuten sopimusten tekemistä, kirjanpitoa, sijoitustoimintaa, laskujen maksua ja etuuksien hakemista. Edunvalvojan määrää maistraatti tai kärjäoikeus. Edunvalvojaksi voidaan määrätä joko yksityinen tai yleinen edunvalvoja.

Kuluttajariitalautakunta toteuttaa oikeusturvaa antamalla kirjallisia ratkaisusuosituksia kuluttajien ja elinkeinoharjoittajien välisiin sekä asuntoa koskeviin yksityisten välisiin erimielisyyksiin. Kuluttajariitalautakunta ennaltaehkäisee, sovittelee ja ratkaisee lautakunnan toimivaltaan kuuluvia riita-asioita puolueettomasti, asiantuntevasti ja taloudellisesti. Lautakunnan tavoitteena on joutuisa asian käsittely. Vakiintuneella ratkaisukäytännöllään ja periaatteellisesti tärkeillä täysistuntoratkaisuillaan lautakunta linjaa ja ohjaa kuluttajaoikeutta. EU on antanut kuluttajariitojen vaihtoehtoista riidanratkaisua koskevan direktiivin (2013/11/EU), jota koskeva hallituksen esitys annetaan. Direktiivin voimaan saattamisen johdosta kuluttajariitalautakunnan sähköistä asiointia ja menettelytapoja kehitetään.

Tietoja henkilöstöstä

	2013 toteutuma	2014 arvio	2015 arvio
Oikeusaputoimistot ja yleinen edunvalvonta			
Henkilöstömäärä, oikeusaputoimistot, htv	940	943	949
Keski-ikä	48,8	49,0	49,0
Naisten osuus, %	82,1	83,0	83,0
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv	10,1	10,0	10,0
Kuluttajariitalautakunta			
Henkilöstömäärä, htv	32	32	32
Keski-ikä	47,6	48,0	48,0
Naisten osuus, %	63,6	64,0	64,0
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv	12,8	11,0	10,0

01. Korkeimman oikeuden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 9 006 000 euroa.

Nettobudjetoinnissa otetaan tuloina huomioon EU:lta saatavat tulot sekä yhteistoiminnasta virastojen, laitosten ja talousarvion ulkopuolisten osapuolten kanssa saatavat tulot.

Selvitysosa: Korkein oikeus on ylin tuomioistuin riita- ja rikosasioissa. Sen tehtävä on valituslupajärjestelmän pohjalta yksittäisiä valitusasioita tutkimalla ja ratkaisemalla antaa oikeuskäytäntöä ohjaavia ja yhtenäistäviä ennakkopäätöksiä lain tulkinnasta ja soveltamisesta. Lisäksi korkein oikeus käsittelee ja ratkaisee ylimääräistä muutoksenhakua koskevia asioita ja antaa tasavallan presidentille lausuntoja armahdusasioissa ja Ahvenanmaan itsehallintoa koskevissa asioissa. Korkein oikeus valvoo alempien tuomioistuinten lainkäyttöä.

Korkeimpaan oikeuteen saapuvissa asioissa on havaittavissa sovellettavien oikeussääntöjen moninaistuminen, kuten eurooppaoikeuden ja muun kansainvälisen oikeuden kasvava merkitys. Sääntelyn ja muiden oikeuslähteiden lisääntyminen, muuttuminen ja juttujen monimutkaistuminen lisäävät asioiden käsittelyn vaatavuutta.

Oikeuskäytäntöä ohjataan ennakkopäätöksillä kaikilla esiin tulevilla oikeudenaloilla kulloinkin ajankohtaisten tarpeiden mukaan.

Korkeimpaan oikeuteen arvioidaan v. 2015 saapuvan noin 2 500 asiaa. Tavoitteena on, että valituslupan myöntämisestä tai epäämisestä koskeva päätös annetaan mahdollisimman joutuisasti, jotta niissä asioissa, joissa valituslupaa ei myönnetä, ratkaisun lainvoimaisuus ei viivästy tarpeettomasti. Jatkokäsittelylupajärjestelmän käyttöönoton yhteydessä käyttöön on otettu myös ohivali-

tus suoraan korkeimpaan oikeuteen. Tietyissä oikeudellisissa asioissa on tarpeen saada nopeasti ennakkoratkaisu, jolla on alemmissa asteissa ratkaisuja yhtenäistävä ja muutoksenhakua vähentävä vaikutus. Tavoitteena on, että vuoden 2015 lopussa vireillä olevista valitusasioista (valituslupan saaneet ja suorat valitukset) enintään 65 % on ollut vireillä yli 12 kuukautta. Pidemmän aikavälin tavoitteena on, että vireillä olevista valitusasioista vähintään 33 % on ollut vireillä alle 9 kuukautta, noin 33 % 9—12 kuukautta ja enintään 33 % yli 12 kuukautta.

Tunnuslukutaulukko

	2013 toteutuma	2014 arvio	2015 tavoite/arvio
Ratkaistut asiat, kpl	2 582	2 600	2 450
— myönnetty valitusluvat	134	150	150
— annetut asiaratkaisut valitusasioissa	131	150	135
— julkaistut ratkaisut	102	110	100
Keskimääräinen käsittelyaika (kk)			
— kaikki asiat	6,2	7,0	6,8
— valituslupa-asiat	4,8	5,0	5,1
— asiaratkaisut	19,9	17,0	24,0
Toiminnallinen tehokkuus			
— taloudellisuus (€/asia)	3 427	3 589	3 869
— tuottavuus (asia/htv)	34	33	31

Korkeimman oikeuden päätöksistä lain 701/1993 mukaisesti perittävinä maksuina arvioidaan kertyvän 110 000 euroa momentille 12.25.10.

Toiminnan menot ja tulot

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Bruttomenot	8 844	9 002	9 009
Bruttotulot	-4	3	3
Nettomenot	8 848	8 999	9 006
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	662		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	758		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tietohallintomenot	-1
Toimitilamenot	30
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-6
Palkkaliukumasäästö	-16
Palkkausten tarkistukset	38
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-45
Vuokramenojen indeksikorotus	20
Vuokramenojen indeksikorotusta vastaava säästö	-13
Yhteensä	7

2015 talousarvio	9 006 000
2014 talousarvio	8 999 000
2013 tilinpäätös	8 944 000

02. Korkeimman hallinto-oikeuden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 10 905 000 euroa.

Nettobudjetoinnissa otetaan tuloina huomioon EU:lta saatavat tulot sekä yhteistoiminnasta virastojen, laitosten ja talousarvion ulkopuolisten osapuolten kanssa saatavat tulot.

Selvitysosa: Korkein hallinto-oikeus ratkaisee hallintolainkäyttöasiat ylimpänä oikeusas- teena. Ratkaisuilla on oikeuskäytäntöä ohjaava ja yhtenäistävä vaikutus. Korkeimman hallinto- oikeuden ratkaisemista asioista lähes 90 % koskee alueellisten hallinto-oikeuksien antamia pää- töksiä. Lisäksi korkein hallinto-oikeus ratkaisee muun muassa markkinaoikeuden sekä valtioneu- voston ja ministeriöiden päätöksistä tehtyjä valituksia.

Korkeimman hallinto-oikeuden on voitava vastata oikeusturvatehtävästään ratkaisemalla muu- toksenhakuasiat joutuisasti ja perustellusti. Korkein hallinto-oikeus myös valvoo hallintolain- käyttöä muun muassa seuraamalla hallintotuomioistuinten käsittelyaikoja, voimavarojen riittä- vyyttä ja päätösten laatua sekä järjestämällä neuvottelupäiviä.

Korkeimman hallinto-oikeuden tulisi ratkaista asioita vähintään yhtä paljon kuin uusia tulee vi- reille. Määrärahojen niukkuudesta johtuen tähän ei kuitenkaan välttämättä päästä.

Ratkaistavien asioiden keskimääräinen käsittelyaika on niukoista voimavaroista huolimatta saa- tava pysymään enintään 12 kuukaudessa. Asioista 30 % ratkaistaan alle 6 kuukaudessa ja 20 % 6—9 kuukaudessa. Yli 24 kuukauden käsittelyaikoja voi olla vain poikkeuksellisesti, lähinnä Eu- roopan unionin tuomioistuimen ennakkoratkaisua odottavissa asioissa.

Korkeimpaan hallinto-oikeuteen saapuvista asioista suurimpia asiaryhmiä ovat ulkomaalaisasiat, sosiaali- ja terveydenhuolto, rakentaminen ja ympäristö, verotus, valtio-oikeus ja yleishallinto sekä taloudellinen toiminta kuten kilpailuasiat ja julkiset hankinnat. Ulkomaalaisasioista suurin osa koskee hallinto-oikeuden kielteistä ratkaisua turvapaikkaa koskevissa asioissa. Vuonna 2013 saapui 374 turvapaikka-asiaa. Turvapaikka-asioiden määrän oletetaan olevan edelleen korkealla tasolla v. 2015. Tavoitteena on kuitenkin pitää keskimääräinen käsittelyaika näissä asioissa alle 8 kuukaudessa (8,6 kk v. 2013).

Tunnuslukutaulukko

	2013 toteutuma	2014 arvio	2015 tavoite/arvio
Ratkaistut asiat, kpl	4 304	4 000	3 900
Keskimääräinen käsittelyaika (kk)	12,2	11,0	12,0
Toiminnallinen tehokkuus			
— taloudellisuus (€/ratkaistu asia)	2 522	2 737	2 760
— tuottavuus (ratkaistut asiat/htv)	42	40	40

Korkeimman hallinto-oikeuden suoritteista lain 701/1993 mukaisesti perittävänä maksuina arvi- oidaan kertyvän 290 000 euroa momentille 12.25.10.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Bruttomenot	10 872	10 975	10 915
Bruttotulot	16	5	10
Nettomenot	10 856	10 970	10 905
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	626		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	677		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tietohallintomenot	-55
Toimitilamenot	20
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-7
Palkkaliukumäsäästö	-20
Palkkausten tarkistukset	49
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-55
Vuokramenojen indeksikorotus	18
Vuokramenojen indeksikorotusta vastaava säästö	-15
Yhteensä	-65

2015 talousarvio	10 905 000
2014 talousarvio	10 970 000
2013 tilinpäätös	10 907 000

03. Muiden tuomioistuinten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 246 138 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös luvan saaneista oikeudenkäyntiavustajista annetusta laista (715/2011) aiheutuviin menoihin ja siirtomenojen maksamiseen asianajajayhdistykselle lain 24 §:n 2 momentin mukaisesti.

Nettobudjetoinnissa ei oteta tuloina huomioon tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista annetun lain (701/1993) eikä avioliittoasetuksen (820/1987) mukaisesti perittäviä maksuja.

Selvitysosa: Hovioikeuksiin saapui yhteensä 9 689 asiaa v. 2013 (9 777 asiaa v. 2012). Saapuvien asioiden määrä laskee edelleen ja v. 2015 arvioidaan saapuvan noin 9 500 asiaa. Vuonna 2013 saapuneista asioista oli 37 % siviiliasioita ja 63 % rikosasioita. Keskimääräinen käsittelyaika on lyhentynyt 5,8 kuukauteen. Asioista 61 % käsiteltiin alle 6 kuukaudessa ja 6 % viipyi hovioikeudessa yli vuoden. Yksittäisen hovioikeuden keskimääräinen käsittelyaika ylitti enimmillään 1,5 kuukautta koko maan keskiarvon v. 2013. Tavoitteena on, että alueelliset käsittelyaikaerot pienenevät. Vanhojen, yli vuoden vireillä olleiden asioiden määrään kiinnitetään erityistä huomiota ja tavoitteena on, että näiden osuus vireillä olevista asioista on alle 7 %.

Tavoitteena on estää asioiden kokonaiskäsittelyajan pitkittyminen. Pitkään esitutkinnaissa, syyteharkinnassa ja käräjäoikeusvaiheessa viipyneiden asioiden kokonaiskäsittelyaika tulee ottaa huomioon. Hovioikeudet pyrkivät siihen, että aiemmissa vaiheissa yli kolme vuotta kestäneiden asioiden käsittelyaika hovioikeusvaiheessa on enintään 12 kuukautta.

Käräjäoikeuksiin saapui v. 2013 noin 571 000 rikos- ja siviilioikeudellista asiaa. Siviilioikeudellisia asioita saapui noin 500 000, joista 88 % tuli vireille suppealla haastehakemuksella. Näiden ns. summaaristen asioiden määrä on ollut viime vuosina voimakkaassa kasvussa ja taloudellisen tilanteen vuoksi säilynee korkeana, vaikka lyhytaikaista luottotoimintaa koskevat lainsäädäntömuutokset ovat vähentäneet asiamääriä kuluvana vuonna edellisen vuoden tasosta ja summaaristen asioiden ennustetaan edelleen vähentyvän v. 2015.

Pääkäsittelyssä ratkaistavien laajojen riita-asioiden osalta tavoitteena on, että asioista 35 % ratkaistaan alle 6 kuukaudessa ja enintään 25 prosentissa käsittelyaika on yli vuoden. Yksinkertaiset rikosasiat voidaan käsitellä kirjallisessa menettelyssä pääkäsittelyä toimittamatta. Kirjallisesti ratkaistavien rikosasioiden osuuden arvioidaan v. 2015 olevan aiempien vuosien tasolla (n. 33 %).

Lautamieskokoontalon kevennettiin 1.5.2014 voimaan tulleella muutoksella siten, että eri kokoonpanovaihtoehdoista vähennettiin yksi lautamies. Kokoonpanosäännösten muutoksella tavoitellaan taloudellisia säästöjä.

Rikosasioiden pääkäsittelyn peruuntumisten osalta tavoitteena on, että peruuntumisosuus vähenee nykyisestä noin 20 prosentista. Istuntojen peruuntumistarpeen arvioidaan vähentyvän muun muassa videokuulemisia lisäämällä. Videoyhteyksien käyttöalaa on tarkoitus laajentaa asiaa pohdittujen työryhmän esitysten pohjalta.

Vuoden 2013 lopussa vanhoja, yli vuoden vireillä olleita laajoja riita-asioita oli 3 364 kappaletta eli 38 % vireillä olevista laajoista riita-asioista. Tavoitteena on, että vanhojen asioiden osuus on v. 2015 tätä pienempi. Laajojen riita-asioiden keskimääräisen käsittelyajan ennakoidaan kuitenkin pysyvän korkealla tasolla v. 2014, koska käräjäoikeuksissa on vireillä paljon laajoja riita-asioita, jotka ratkaistaneen vuoden 2014 kuluessa. Keskimääräinen käsittelyaika rikosasioissa v. 2013 oli 4,0 kuukautta ja pääkaupunkiseudun suurissa käräjäoikeuksissa 4,7–7,6 kuukautta. Vuonna 2015 tavoitteena on, ettei minkään käräjäoikeuden keskimääräinen käsittelyaika rikosasioissa ole yli 3 kuukautta koko maan keskiarvoa pidempi. Lisäksi tavoitteena on, että 45 prosentissa rikosasioista käsittelyaika on enintään 2 kuukautta, ja että käsittelyaika ylittää 9 kuukautta enintään 10 prosentissa rikosasioista.

Vuoden 2013 lopussa yli vuoden vireillä olleita rikosasioita oli 3 013 kappaletta eli 17 % vireillä olevista asioista. Tavoitteena on, että vanhojen vireillä olevien asioiden osuus on v. 2015 tätä pienempi.

Tavoitteena on estää asioiden kokonaiskäsittelyajan pitkittyminen. Pitkään esitutkinnaissa ja syyteharkinnassa viipyneiden asioiden kokonaiskäsittelyaika tulee rikosasioissa ottaa huomioon. Keskimääräinen käsittelyaikatavoite on 9 kuukautta niissä asioissa, joissa esitutkinta ja syyteharkinta ovat kestäneet yhteensä yli kaksi vuotta. Sama tavoite koskee kaikkia talousrikosasioita ja tukee näin ollen harmaan talouden torjuntaohjelman tavoitteita. Varsinaisten talousrikosasioiden käsittelyyn kohdennetaan voimavaroja ruuhkautumisen välttämiseksi siten, että niitä ratkaistaan yhtä paljon kuin niitä saapuu.

Asiantuntija-avusteinen lasten huoltoriitojen sovittelumenettely otettiin käyttöön 1.5.2014 lukien koko maassa.

Hallinto-oikeuksiin saapui 20 824 asiaa v. 2013. Vuonna 2013 suurimpia asiaryhmiä olivat sosi-aali- ja terveydenhuolto (31 %), ulkomaalaisasiat (16 %) ja verot (15 %). Vuonna 2015 asiara-kenteessa ei arvioida tapahtuvan merkittäviä muutoksia aiempaan nähden.

Keskimääräinen käsittelyaika oli 7,9 kuukautta v. 2013. Asioista 46 % käsiteltiin alle kuudessa kuukaudessa ja 24 % viipyi hallinto-oikeudessa yli vuoden. Yksittäisen hallinto-oikeuden keski-määräinen käsittelyaika ylitti enimmillään 2,2 kuukautta koko maan keskiarvon v. 2013. Tavoit-teena on, että alueelliset käsittelyaikaerot pienenevät. Vanhojen, yli vuoden vireillä olleiden asi-oiden määrään kiinnitetään erityistä huomiota ja tavoitteena on, että näiden osuus vireillä olevista asioista pysyy alle 10 prosentissa (vuoden 2013 lopussa 1 245 asiaa eli 9 %).

Ulkomaalaisasiat muodostavat merkittävän osan hallinto-oikeuksiin saapuvista asioista. Turva-paikka-asiat kuuluvat ulkomaalaisasioiden ryhmään ja niitä käsittelee yksinomaan Helsingin hal-linto-oikeus. Turvapaikka-asioita saapui yli 1 000 v. 2013. Turvapaikka-asioiden määrän olete-taan olevan korkealla tasolla myös v. 2015. Tavoitteena on, että turvapaikka-asiat käsitellään jou-tuisasti siten, että keskimääräinen käsittelyaika näissä asioissa on alle 6 kuukautta.

Vakuutusoikeuteen saapui 6 696 asiaa v. 2013 (6 521 v. 2012). Asiamäärän arvioidaan pysyvän lähes samalla tasolla. Vakuutusoikeusprosessin avoimuuden lisääminen hallitusohjelman mukai-sesti edellyttää varautumista asiantuntijalausunnoista aiheutuvien kustannusten lisääntymiseen.

Markkinaoikeuteen saapuneiden asioiden määrä tulee kasvamaan merkittävästi v. 2014, kun IPR-asioiden keskittäminen 1.9.2013 lukien vaikuttaa asiamäärään koko vuoden osalta.

Työtuomioistuimeen on 2000-luvulla saapunut vuosittain 100—190 asiaa. Vuonna 2013 saapu-neiden asioiden määrä oli 222 ja asiamäärän arvioidaan pysyvän samalla tasolla v. 2015.

Talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä oikeusministeriö on asettanut vuodelle 2015 seu-raavat alustavat arviot ja toiminnalliset tavoitteet:

Tunnuslukutaulukko

	2013 toteutuma	2014 arvio	2015 tavoite/arvio
Hovioikeudet			
Ratkaistut asiat, kpl	9 675	9 850	9 500
Keskimääräinen käsittelyaika, kk	5,8	5,8	5,5
Taloudellisuus (€/työmäärä)	1 760	1 711	1 700
Tuottavuus (työmäärä/htv)	48	50	52
Käräjäoikeudet			
Ratkaistut asiat yhteensä, kpl	570 725	567 700	450 000
— Rikosasiat	55 455	57 500	60 000
— Laajat riita-asiat	10 446	11 800	9 500
— Summaariset asiat	430 322	420 900	300 000
Keskimääräinen käsittelyaika, kk			
— Rikosasiat	4,0	3,9	3,8
— Laajat riita-asiat	11,4	13,1	8,5
— Summaariset asiat	2,5	2,6	2,4
— Velkajärjestelyasiat	5,9	5,8	5,5

Tunnuslukutaulukko

	2013 toteutuma	2014 arvio	2015 tavoite/arvio
Taloudellisuus (€/työmäärä)	604	580	580
Tuottavuus (työmäärä/htv)	120	127	127
Hallinto-oikeudet			
Ratkaistut asiat, kpl	20 187	20 900	21 400
Keskimääräinen käsittelyaika, kk	7,9	8,3	8,0
Taloudellisuus (€/työmäärä)	1 088	1 062	1 080
Tuottavuus (työmäärä/htv)	72	74	73
Vakuutusoiikeus			
Ratkaistut asiat, kpl	6 000	7 000	7 000
Keskimääräinen käsittelyaika, kk	12,3	11,5	11,5
Taloudellisuus (€/ratkaistu asia)	1 326	1 136	1 100
Tuottavuus (ratkaistut asiat/htv)	58	67	68
Markkinaoikeus			
Ratkaistut asiat, kpl	558	590	700
Keskimääräinen käsittelyaika, kk	6,4	10,0	9,0
Taloudellisuus (€/ratkaistu asia)	4 961	6 660	5 000
Tuottavuus (ratkaistut asiat/htv)	18	13	16
Työtuomioistu			
Ratkaistut asiat, kpl	190	180	180
Keskimääräinen käsittelyaika, kk	4,1	5,5	5,5
Taloudellisuus (€/ratkaistu asia)	5 075	5 400	5 400
Tuottavuus (ratkaistut asiat/htv)	22	21	21

Tuomioistuinten suoritteista lain 701/1993 mukaisesti perittävinä maksuina arvioidaan kertyvän noin 31 milj. euroa momentille 12.25.10. Niiden suoritteiden kokonaiskustannuksista, joista edellä mainitun lain perusteella maksuja peritään, voidaan maksuilla kattaa noin 33 %.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Bruttomenot	244 462	259 252	246 638
Bruttotulot	746	70	500
Nettomenot	243 716	259 182	246 138
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	13 513		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	24 383		

Määrärahan arvioitu käyttö (1 000 euroa)

<i>Yleiset tuomioistuimet</i>	
Hovioikeudet	39 200
Käräjäoikeudet	140 390
Työtuomioistuin	1 000
<i>Yhteensä</i>	<i>180 590</i>
 <i>Hallintotuomioistuimet</i>	
Hallinto-oikeudet	34 800
Markkinaoikeus	3 692
Vakuutusosasto	7 980
<i>Yhteensä</i>	<i>46 472</i>
 <i>Tietohallinto- ja muut menot</i>	<i>19 076</i>
Yhteensä	246 138

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan asioiden siirto hallinto-oikeuksiin (siirto momentilta 30.01.04)	544
Syyttäjälaitoksen ja yleisten tuomioistuinten aineistopankki (AIPA) (vuoden 2014 talousarvion siirto momentilta 28.70.20)	-8 500
Teollis- ja tekijäoikeusasioiden (IPR) keskittäminen markkinaoikeuteen (vuoden 2014 talousarvion siirto momentilta 32.40.03)	-231
Tuottavuustoimet (uusi tuottavuusohjelma -49 000 euroa, tuottavuusmääräraha 19 000 euroa)	-30
Viran siirto Kouvolan hallinto-oikeudesta oikeusministeriöön	-45
Vuoden 2014 kertaluonteinen määräraha (ruuhkautuneet tuomioistuimet)	-1 000
Hallinnon tilatehokkuus (HO)	-100
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-156
Palkkaliukumasäästö	-404
Palkkausten tarkistukset	1 169
Säästö päätös	-4 200
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-1 229
Vuokramenojen indeksikorotus	481
Vuokramenojen indeksikorotusta vastaava säästö	-343
Tasomuutos	1 000
Yhteensä	-13 044

2015 talousarvio	246 138 000
2014 I lisätalousarvio	-34 000
2014 talousarvio	259 182 000
2013 tilinpäätös	254 587 000

04. (25.10.04 ja 05) Oikeusaputoimistojen ja kuluttajariitalautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 60 056 000 euroa.

Momentille nettoutettavista tuloista oikeusavun saajan hävinneen vastapuolen korvaukset oikeudenkäyntikuluista budjetoidaan maksuperusteisena.

Määrärahaa saa käyttää myös holhoustoimen edunvalvontapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa (575/2008) tarkoitettujen edunvalvontapalveluiden järjestämisestä valtiolle aiheutuvien menojen maksamiseen.

Momentin nettobudjetoinnissa ei ole otettu huomioon holhoustoimen edunvalvontapalveluiden järjestämisestä annetun lain 8 §:ssä tarkoitettuja yleisen edunvalvonnan päämiehen varoista perittäviä palkkioita ja korvauksia.

Selvitysosa: Yleisen edunvalvonnan toimintamenomomentti 25.10.05 on yhdistetty momenttiin 25.10.04 ja yleisen edunvalvonnan menot budjetoidaan bruttoperusteisesti 1.1.2015 lukien.

Oikeusaputoimistoihin saapui noin 44 700 oikeusapuasiaa v. 2013. Saapuneista asioista 84 % oli siviili- ja hallinto-oikeudellisia asioita ja rikosasioita 16 %. Perhe- ja perintöoikeudelliset asiat olivat suurin asiaryhmä (49 %). Vuosina 2014 arvioidaan saapuvan noin 47 500 asiaa ja v. 2015 noin 47 600 asiaa. Oikeusaputoimistojen keskimääräinen jonotusaika oli koko maassa 13,9 päivää v. 2013. Tavoitteena on, että koko maan keskimääräinen jonotusaika on 12 päivää v. 2014 ja 11 päivää v. 2015. Tavoitteena on jonotusajan alueellisten erojen kaventaminen oikeusavun henkilöstöresurssien oikealla mitoituksella sekä etäpalvelulla ja muilla tehostamistoimilla. Tavoitteena on, että oikeusapupalvelun alueellinen saatavuus turvataan ja palvelua saadaan tasapuolisesti koko maassa.

Oikeusaputoimistojen yleisen edunvalvonnan päämiesmäärä oli noin 35 900 päämiestä v. 2013. Oikeusaputoimistoissa hoidettiin noin 32 500 päämiehen edunvalvonta ja ostopalveluina noin 3 400 päämiehen edunvalvonta. Päämiehistä täysi-ikäisiä oli 93 %. Ostopalveluja tarvitaan täydentämään oikeusaputoimistojen virkatyönä tuottamaa edunvalvontaa. Palveluja ostetaan erityisesti silloin, kun se on tarpeen palveluiden alueellisen saatavuuden turvaamiseksi.

Kuluttajariitalautakuntaan saapui noin 5 400 valitusta v. 2013. Lautakuntaan valitettiin eniten henkilökuljetuksista (lennon viivästyminen, peruuttaminen), asuntoasioista (rakentaminen ja remontointi) ja autokaupoista. Vuonna 2014 arvioidaan saapuvan noin 5 500 asiaa ja v. 2015 noin 5 600 asiaa. Kuluttajariitalautakunnan keskimääräinen kokonaiskäsittelyaika oli 8,7 kk v. 2013. Tavoitteena on, että kokonaiskäsittelyaika on 8,5 kk v. 2014 ja 8 kk v. 2015. Valitusten sähköistä käsittelyprosessia kehitetään kokonaiskäsittelyajan lyhentämiseksi.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen oikeusministeriö on alustavasti asettanut oikeusaputoimistoille ja kuluttajariitalautakunnalle seuraavat toiminnalliset tavoitteet vuodelle 2015:

Oikeusapu

	2013 toteutuma	2014 arvio	2015 tavoite
Käsitellyt asiat, kpl	44 164	46 100	46 100
Oikeusapuhjaus, kpl	8 651	10 000	10 000
Oikeusapupäätökset yksityisille asiamiehille, kpl	24 184	24 500	25 000
Taloudellisuus (euroa/painotettu työmäärä)	113	116	118
Tuottavuus (painotettu työmäärä/htv)	478	484	486

Yleinen edunvalvonta

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Päämiesten määrä, kpl	35 891	36 900	37 300
— oikeusaputoimisto edunvalvojana	32 530	33 300	33 700
— edunvalvonta ostopalveluna	3 361	3 600	3 600
Taloudellisuus (bruttomeno/päämies)	820	825	830
Tuottavuus (päämiesmäärä/htv)	61	64	64

Kuluttajariitalautakunta

	2013 toteutuma	2014 arvio	2015 tavoite
Käsitellyt valitukset, kpl	5 009	4 900	5 000
Taloudellisuus (€/käsitelty asia)	419	440	440
Tuottavuus (käsitellyt asiat/htv)	159	157	157
Käsittelyaika, kk	8,7	8,5	8,0

Yleisen edunvalvonnan palveluista lain 575/2008 mukaisesti perittävinä palkkioina arvioidaan kertyvän noin 22 200 000 euroa momentille 12.25.15. Edunvalvontapalkkioiden määrä vastaa noin 69 % yleisen edunvalvonnan kokonaismenoista.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Bruttomenot	62 185	65 182	65 256
Bruttotulot	27 349	23 400	5 200
Nettomenot	34 836	41 782	60 056
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	17 983		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	22 024		

Oikeusavun maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (Julkisoikeudellinen toiminta, 1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	3 591	3 700	3 700
— muut tuotot	97	-	-
Tuotot yhteensä	3 688	3 700	3 700
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	6 470	6 450	6 450

Oikeusavun maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (Julkisoikeudellinen toiminta, 1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-2 782	-2 750	-2 750
Kustannusvastaavuus, %	57	57	57

Oikeusavun maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (Liiketaloudellinen toiminta, 1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	1 451	1 500	1 500
— muut tuotot	27	-	-
Tuotot yhteensä	1 478	1 500	1 500
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	1 616	1 700	1 616
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-138	-200	-116
Kustannusvastaavuus, %	91	88	93

Oikeusavun palkkioista säädetään valtioneuvoston asetuksessa oikeusavun palkkioperusteista (290/2008).

Yleisen edunvalvonnan maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	22 237	18 200	22 200
— muut tuotot	4	-	-
Tuotot yhteensä	22 241	18 200	22 200
— tästä toimintamenomomentille nettouttamattomat tuotot	0	0	22 200
Tuotot yhteensä	22 241	18 200	22 200
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	27 829	29 100	28 900
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-5 588	-10 900	-6 700
Kustannusvastaavuus, %	80	63	77

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Oikeusgeneettiset isyystutkimukset (kertaluonteinen siirto momentille 25.01.20)	-39
Tietohallintomenot	-20
Vuoden 2014 talousarvion kertaluonteinen siirto momentille 25.01.01	600
Yleisen edunvalvonnan bruttobudjetointi	19 726
Yleisen edunvalvonnan ostopalvelujen päämiehille suoritettavan hyvityksen vaikutukset toiminnan hallinto- ja muihin menoihin	90
Hallinnon tilatehokkuus (HO)	-85
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-29
Palkkaliukumasäästö	-111
Palkkausten tarkistukset	270
Säästö päätös	-1 100
Toimintamenojen lisäsäästö	-709
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-306
Vuokramenojen indeksikorotus	72
Vuokramenojen indeksikorotusta vastaava säästö	-85
Yhteensä	18 274

2015 talousarvio	60 056 000
2014 I lisätalousarvio	-2 000 000
2014 talousarvio	41 782 000
2013 tilinpäätös	38 876 543

(05.) Yleisen edunvalvonnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha ehdotetaan yhdistettäväksi momenttiin 25.10.04.

50. Yksityisille oikeusavustajille maksettavat korvaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 44 800 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) oikeusapulaissa (257/2002)
- 2) yksityishenkilön velkajärjestelystä annetussa laissa (57/1993)
- 3) oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetussa laissa (689/1997) säädettyjen korvausten maksamiseen
- 4) enintään 1 100 000 euroa konkurssilain (120/2004) mukaisten julkisselvittäjien ja pesänhoitajien palkkioihin sekä julkisselvityksestä aiheutuvien muiden konkurssimenettelyn menojen maksamiseen.

Momentille budjetoituihin yksityisille oikeusavustajille maksettaviin korvauksiin liittyvät arvonnalisäveromenot maksetaan momentilta 25.01.29.

Selvitysosa: Hallitus on antanut talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Oikeusapu ja puolustus	38 700 000
Asianomistajan avustaminen	200 000
Yksityishenkilön velkajärjestely	1 300 000
Syytteestä vapautetun oikeudenkäyntikulujen korvaus	3 500 000
Konkurssilain mukaisten julkisselvittäjien ja pesänhoitajien palkkiot sekä julkisselvityksestä aiheutuvat muut konkurssimenettelyn menot (enintään)	1 100 000
Yhteensä	44 800 000

Vuonna 2013 yksityisten avustajien hoitamiin oikeusapuasioihin annettiin noin 32 600 maksuspäätöstä. Yksityisille asiamiehille oikeusavusta suoritettavista kustannuksista 89 % kertyi yleisiltä tuomioistuimilta ja 6 % hallintotuomioistuimilta. Oikeusavun tuomioistuinasioista rikosasiat ovat määrällisesti ja kustannuksiltaan suurin asiaryhmä. Yksityishenkilön velkajärjestelylain mukaiset korvaukset olivat noin 2,3 milj. euroa. Syytteestä vapautettujen oikeudenkäyntikulujen korvaukset olivat noin 9,8 milj. euroa. Konkurssilain mukaisten julkisselvittäjien palkkiot olivat noin 1,1 milj. euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Julkisselvityksestä aiheutuneen konkurssimenettelyn kertaluonteinen vuoden 2014 talousarvion meno (Ailon Fibres Oy)	-350
Julkisselvityskulujen kasvu	100
Oikeusapu ja puolustus	400
Yksityishenkilön velkajärjestely	-500
Yhteensä	-350

2015 talousarvio	44 800 000
2014 I lisätalousarvio	70 000
2014 talousarvio	45 150 000
2013 tilinpäätös	57 817 023

20. Maksuhäiriöt, ulosotto ja konkurssivalvonta

Selvitysosa: Ulosotto-organisaatio on kaksiportainen. Se muodostuu keskushallinnosta ja sen alaisesta 22 paikallisesta ulosottovirastosta. Keskushallinnon tehtävät kuuluvat Valtakunnanvoudinvirastolle. Asetus ulosottovirastojen toimipaikoista tuli voimaan 1.1.2013. Sen mukaan ulosottovirastot siirtyvät toimimaan vuoden 2015 alusta 66 toimipaikassa entisen 178 sijaan. Ulosottolaitoksessa on meneillään v. 2012 aloitettu tuottavuuden ja taloudellisuuden parantamiseen liittyvä selvitystyö, jossa pohditaan ulosottolaitoksen tehtäviä ja työmenetelmiä sekä niiden edellyttämää virkarakennetta (rakenneuudistus). Erityisesti selvitetään mahdollisuuksia toimistohenkilöstön entistä laajempaan käyttöön täytäntöönpanotoimituksissa, sähköisen asioinnin ja menettelyn lisäämiseen sekä asioiden ja tehtävien keskittämiseen. Selvitystyötä on tarkoitus jatkaa konkreettisella suunnittelutyöllä sekä pilotoinneilla v. 2015.

Talousrikollisuuden torjuntaan ja harmaan talouden vastaiseen toimintaan keskittyvä erikoisperintä toimii maanlaajuisesti jaettuna kuuteen erikoisperintäalueeseen. Erikoisperinnän toimintaedellytyksiä on parannettu harmaan talouden torjunnan lisärahoituksen turvin nimittämällä jokai-

selle alueelle päätoiminen erikoisperinnästä vastaava kihlakunnanvouti ja hänen alaisenaan toimiva erikoisperintätehtäviin erikoistunut henkilöstö, joka on saatu pääosin ulosoton nykyhenkilöstöstä. Erikoisperinnän hallinnollista ohjausta on tehostettu Valtakunnanvoudinvirastossa. Tavoitteena on jatkaa tehokasta velkojen maksamisen välttelyyn liittyvien väärinkäytösten käsittelyä, väärinkäytösten ennaltaehkäisyä sekä erikoisperintään liittyvää viranomaisyhteistyön kehittämistä. Tavoitteena on myös menettelytapojen ja seulontamenettelyn kehittäminen uusien erikoisperintävelallisten yhä paremmaksi tunnistamiseksi ulosotossa vireillä olevien velallisten joukosta. Vuonna 2015 on myös kartoitettava erikoisperinnän toiminta tulevaisuudessa, koska nykyinen harmaan talouden lisärahoitus päättyy vuoden 2015 lopussa.

Konkurssiasiamiehen toimisto on konkurssipesien hallinnon valvontaa hoitava viranomainen.

Tietoja henkilöstöstä

	2013 toteutuma	2014 arvio	2015 arvio
Valtakunnanvoudinvirasto			
Henkilötyövuodet	23	24	24
Keski-ikä	44	45	45
Naisten osuus, %	68	67	66
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv	4,4	4,4	5,0
Ulosottovirastot			
Henkilötyövuodet	1 254	1 250	1 222
Keski-ikä	49	48	48
Naisten osuus, %	67	67	67
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv	9,5	9,5	9,6
Konkurssiasiamiehen toimisto			
Henkilötyövuodet	10	10	10
Keski-ikä	49	50	51
Naisten osuus, %	40	40	40
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv	5,8	6,0	6,0

01. Ulosottolaitoksen ja konkurssivalvonnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 102 634 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää Valtakunnanvoudinviraston, ulosottovirastojen, Ahvenanmaan maakunnanvoudinviraston ja Konkurssiasiamiehen toimiston toimintamenojen maksamiseen.

Nettobudjetoinnissa otetaan tuloina huomioon EU:lta saatavat tulot, yhteistoiminnasta virastojen, laitosten ja talousarvion ulkopuolisten osapuolten kanssa saatavat tulot sekä Konkurssiasiamiehen toimiston erityistilintarkastuksista takaisin perittävät korvaukset.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi vankeuslain (767/2005) muuttamisesta. Esityksen mukaan vankeusrangaistuksen täytäntöönpanon aloittamiseen liittyvät tehtävät keskitettäisiin Rikosseuraamuslaitokselle. Tällä hetkellä osan näistä tehtävistä hoitaa ulosottolaitos.

Ulosottoon arvioidaan v. 2015 saapuvan 2,8 milj. asiaa (v. 2013 3,1 milj. asiaa, v. 2014 arviolta 2,8 milj. asiaa). Vuosittain ulosotossa olevien velallisten määrä on hieman noussut (527 000 eri

velallista v. 2011, 529 000 eri velallista v. 2012 ja 538 000 eri velallista v. 2013). Vuoden 2013 lopussa ulosotossa oli kaikkiaan 238 000 velallista, joista pitkäkestoisessa ulosotossa eli yli kolme vuotta ulosotossa yhtäjaksoisesti oli ollut 19 % ja alle vuoden 58 %.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen oikeusministeriö on asettanut ulosottolaitoksen toiminnalle vuodelle 2015 alustavasti seuraavat tulostavoitteet:

Tunnuslukutaulukko

	2013 toteutuma	2014 arvio	2015 tavoite/arvio
Käsitellyt asiat (1 000 kpl)	3 008	2 900	2 700
Peritty (milj. euroa)	1 031	950	945
Perityn euron kustannukset (euroa)	0,1	0,1	0,1
Perittyjen ja varattomien rahasaamisten suhde			
Asiamäärästä, %	46	45	45
Rahamäärästä, %	50	45	45
Keskimääräinen käsittelyaika, kk	6,9	6,9	7,2
Taloudellisuus (euroa/käsitelty asia)	33	37	37
Tuottavuus (käsitellyt asiat/htv)	2 408	2 245	2 209
Erikoisperinnästä tilitetty suoraan velkojille (milj. euroa)	39	25	20
Erikoisperinnän käsiteltäväksi otettu euromäärä (milj. euroa)	117	90	90
Konkurssipesien erityistarkastuksia	124	140	130
Aloitetaan konkurssipesien julkisselvityksiä	92	80	70
Ulosottokanteluiden määrä	65	70	70
Ulosottokanteluiden käsittelyaika, kk	5	5,2	5,2

Ulosoton tavoitteena on tehokas velkojen perintä samalla asianosaisten oikeusturvasta huolehtien. Ulosottovirastojen toiminnassa pyritään etupainotteiseen toimintaan, jossa velallisen taloudellinen tilanne saadaan selvitettyä, syrjäntymistä ehkäistyä ja oikeat toimenpiteet valittua mahdollisimman nopeasti asian vireille tultua. Lyhyiden käsittelyaikojen tavoitteena on velallisen lisävelkaantumisen ehkäiseminen ja luottotappioiden torjunta.

Erikoisperinnän ja vaativan perinnän avulla pyritään puuttumaan myös aikaa vieviin ja laajaa selvitystyötä edellyttäviin tapauksiin, joissa ulosottoa pyritään tarkoituksellisesti välttelemään erilaisin omaisuusjärjestelyin.

Hallitusohjelman mukaisesti harmaan talouden vastaisia toimenpiteitä on tehostettu kehittämällä erikoisperintää ja lisäämällä konkurssipesien erityistarkastuksia.

Konkurssien määrä on pysynyt korkealla tasolla ja se on lisännyt Konkurssiasiamiehen toimiston työmäärää. Vuoden 2014 keväällä Konkurssiasiamiehen toimiston valvonnassa oli noin 3 860 viireillä olevaa konkurssimenettelyä, joista 450 on julkisselvitystä sekä noin 900 yrityssaneerausta. Konkurssiasiamiehen toimiston toimintaa tehostetaan kehittämällä työmenetelmiä ja hyödyntämällä konkurssien ja yrityssaneerausten tietohallintajärjestelmää, joka otettiin tuotantokäyttöön v. 2013.

Konkurssimenettelyä voidaan konkurssiasiamiehen hakemuksesta jatkaa julkisselvityksenä, jos sitä voidaan pitää perusteltuna pesän vähävaraisuuden taikka velalliseen tai konkurssipesään kohdistuvien selvitystarpeiden vuoksi. Erityistarkastusten kohteena ovat raukeavat ja vähävaraiset

konkurssipesät, joihin erityistarkastus tehdään konkurssivelallisen tekemien talousrikosten ja väärinkäytösten selvittämiseksi. Sekä julkisselvitysmenettelyllä että erityistarkastuksilla pyritään torjumaan harmaata taloutta ja talousrikollisuutta. Erityistarkastusmenoista arvioidaan saatavan perityksi valtiolle takaisin 14 %. Tavoitteena on käynnistää vuosittain 60—80 julkisselvitystä sekä tehdä 130—150 velallisen ja konkurssipesän hallinnon erityistarkastusta. Talousrikollisuuden ja harmaan talouden torjuntaan liittyvää viranomaisyhteistyötä jatketaan ja hyvää pesänhoitotapaa kehitetään pesänhoitajien koulutuksella sekä hyvää pesänhoitotapaa koskevien suositusten päivittäisellä yhdessä konkurssiain neuvottelukunnan kanssa.

Ulosottomaksutuloina arvioidaan momentille 12.25.20 kertyvän 72 000 000 euroa. Ulosottomaksutulojen määrä vastaa noin 70 % ulosottovirastojen kokonaismenoista.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Bruttomenot	104 778	105 491	102 754
Bruttotulot	119	114	120
Nettomenot	104 659	105 377	102 634
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	8 550		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	10 105		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tuottavuustoimet (uusi tuottavuusohjelma -21 000 euroa, tuottavuusmääräraha 8 000 euroa)	-13
Vankeusrangaistuksen täytäntöönpanon aloittamistehtävien keskittäminen	
Rikosseuraamuslaitokselle (siirto momentille 25.40.01)	-274
Hallinnon tilatehokkuus (HO)	-50
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-26
Palkkaliukumäsäästö	-189
Palkkausten tarkistukset	581
Säästö päätös	-1 000
Toimintamenojen lisäsäästö	-1 213
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-529
Vuokramenojen indeksikorotus	118
Vuokramenojen indeksikorotusta vastaava säästö	-148
Yhteensä	-2 743
2015 talousarvio	102 634 000
2014 talousarvio	105 377 000
2013 tilinpäätös	106 214 000

30. Syyttäjät

Selvitysosa: Syyttäjälaitoksen vaikuttavuustavoitteena on huolehtia rikosvastuun toteuttamisesta osana rikosasioiden käsittelyketjua tehokkaasti ja laadukkaasti asianosaisten oikeusturva huomioon ottaen. Asianosaisten kannalta keskeisiä mitattavissa olevia laatuun ja yhdenvertaisuuteen vaikuttavia tekijöitä ovat käsittelyn nopeus ja erot syyttäjänvirastojen välisissä syyteharkinta-ajoissa.

Rikosprosessin laatua ja nopeutta parannetaan kehittämällä syyttäjän ja poliisin esitutkintayhteistyötä ja käyttämällä tarkoituksenmukaisinta prosessimenettelyä. Vuoden 2014 alusta voimaan tulleen uuden esitutkintalain velvoitteet sitovat syyttäjien työpanosta enenevässä määrin esitutkintayhteistyöhön, mutta nopeuttavat siirtymävaiheen jälkeen syyteharkintaa.

Toimintaa sopeutetaan aleneviin määrärahaakehyksiin työprosesseja ja lainsäädäntöä kehittämällä oikeudenhoidon uudistamisohjelman 2013—2025 linjausten mukaisesti.

Talousrikosasioiden käsittelyä tehostetaan hallitusohjelman ja talousrikollisuuden ja harmaan talouden vähentämistä koskevan torjuntaohjelman mukaisesti.

Paikallissyyttäjille saapui v. 2013 yhteensä 83 720 asiaa. Ratkaistujen asioiden määrä oli 82 829 asiaa. Lisäksi ratkaistiin noin 180 000 summaarista asiaa. Kun summaaristen asioiden uusi lainsäädäntö tulee voimaan, syyttäjät käsittelevät jatkossa noin 60 000 summaarista asiaa. Saapuvien asioiden määrän arvioidaan olevan noin 86 000 asiaa.

Tietoja henkilöstöstä

	2013 toteutuma	2014 arvio	2015 arvio
Syyttäjälaitos			
Henkilötyövuodet	543	533	531
— joista syyttäjiä ¹⁾	370	361	359
— joista paikallissyyttäjät	349	340	339
Keski-ikä	46,4	46,0	46,0
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv	6,4	7,0	7,0

¹⁾ Syyttäjiin lasketaan myös valtakunnansyyttäjänviraston neuvotteleva virkamies, ylitarkastajat ja lakimies.

01. Syyttäjälaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 46 050 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtakunnansyyttäjänviraston, syyttäjänvirastojen ja Ahvenanmaan maakunnansyyttäjänviraston toimintamenojen maksamiseen.

Nettobudjetoinnissa otetaan tuloina huomioon EU:lta saatavat tulot sekä yhteistoiminnasta virastojen, laitosten ja talousarvion ulkopuolisten osapuolten kanssa saatavat tulot.

Selvitysosa: Talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä oikeusministeriö on asettanut syyttäjälaitoksen toiminnalle vuodelle 2015 alustavasti seuraavat tavoitteet:

	2013 toteutuma	2014 arvio	2015 tavoite
Joutuisuus			
— keskimääräinen syyteharkinta-aika, kk	1,9	2,0	2,0
— yli 6 kk syyteharkinnassa olleita asioita avoinna	1 791	2 000	2 000
— yli vuoden syyteharkinnassa olleita asioita avoinna	169	150	150
Tuottavuus			
— ratkaistut asiat/htv (koko henkilöstö)	152	171	171
— ratkaistut asiat (painotettu työ määrä/htv, koko henkilöstö ¹⁾)	828	827	827
— ratkaistut asiat/htv (syyttäjät)	224	248	248
— ratkaistut asiat (painotettu työ määrä/htv, syyttäjät)	1 215	1 223	1 223
Taloudellisuus			
— toimintamenot/ratkaisu, euroa	553,3	458,0	458,0
— toimintamenot/ratkaisu (painotettu työ määrä), euroa	101,9	102,12	102,0

¹⁾ Painotetussa työ määrässä huomioidaan se, että tietyt juttutyypit ovat toisia työläämmät ja sitovat enemmän resursseja. Painotettu työ määrä lasketaan ratkaistuista jutuista, joiden aiheuttama työ määrä arvioidaan rikosnimikkeidensä perusteella keskimääräisen työ määrän mukaan. Painotettuun työ määrään vaikuttavat myös vähintään viisi istuntopäivää kestäneet käräjäoikeuskäsittelyt.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Bruttomenot	45 542	45 983	46 110
Bruttotulot	102	60	60
Nettomenot	45 440	45 923	46 050
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	5 708		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	6 097		

Määrärahan arvioitu käyttö (1 000 euroa)

Valtakunnansyyttäjänvirasto	4 494
Paikalliset syyttäjäyksiköt	39 321
Yhteiset menot	2 235
Yhteensä	46 050

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Hallinnon tilatehokkuus (HO)	-45
Harmaan talouden torjunta (HO)	1 000
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-31
Palkkaliukumasäästö	-87
Palkkausten tarkistukset	224
Säästö päätös	-700
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-227

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Vuokramenojen indeksikorotus	56
Vuokramenojen indeksikorotusta vastaava säästö	-63
Yhteensä	127

2015 talousarvio	46 050 000
2014 talousarvio	45 923 000
2013 tilinpäätös	45 829 000

40. Rangaistusten täytäntöönpano

Selvitysosa: Vankeusrangaistusten ja yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanossa huolehditaan täytäntöönpanon varmuudesta, luotettavuudesta ja turvallisuudesta. Rangaistusta suorittavien edellytyksiä rikoksettomaan elämäntapaan parannetaan ja riskiä syyllistyä uusiin rikoksiin vähennetään. Rangaistusten täytäntöönpanon sisältöjä kehitetään erityisesti yhteiskunnan normaalipalvelujen käyttöä tehostamalla jatkumoiden turvaamiseksi.

Vankiluvun arvioidaan v. 2015 hieman laskevan edellisestä vuodesta. Valvotun koevapauden ja valvontarangaistuksen käytön lisääminen alentavat vankilassa olevien vankien määrää. Pitkäaikais-, tutkinta- ja ulkomaalaisten vankien suhteellinen osuus on koko 2000-luvun ajan noussut. Yksinomaan elinkautisvankien osuus vangeista on jo lähes 7 %. Toisaalta enemmistöllä vangeista vankilassaoloaika on enintään kolme kuukautta. Seuraamuksiin liittyvien asiantuntijalausuntojen ja yhdyskuntaseuraamusten määrän arvioidaan pysyvän vuoden 2014 tasolla.

Toiminnan laajuus

	2013 toteutuma	2014 arvio	2015 arvio
Vankeja keskimäärin	3 175	3 175	3 150
Vapaudesta vankilaan tulleet	5 809	5 700	5 650
Yhdyskuntaseuraamuksia täytäntöönpanossa keskimäärin	3 324	3 250	3 250
Täytäntöön pantaviksi tulleet yhdyskuntaseuraamukset	4 270	4 200	4 200
Seuraamuksiin liittyvät pyydetty asiantuntijalausunnot	7 940	7 400	7 400

Rikosseuraamuslaitos päivittää sopeuttamis- ja toimitilasuunnitelmansa nopeasti vaikuttavien ja pysyvien toimintamenosäästöjen varmistamiseksi. Vähentyvä henkilöstömäärä edellyttää toimintaverkoston tiivistämistä yhdistämällä yksiköitä sekä lakkauttamalla niitä. Toiminnan taso sopeutetaan käytettävissä olevien voimavarojen mukaiseksi.

Mikkelin vankilan peruskorjaus valmistuu ja Helsingin vankilan peruskorjaus käynnistyy vuoden 2015 aikana.

Yhdyskuntaseuraamusten ja vankeuden täytäntöönpanon aloittamiseen liittyvät tehtävät siirretään ulosotolta Rikosseuraamuslaitokselle. Muutos mahdollistaa täytäntöönpanon aloitusprosessin sisällöllisen kehittämisen. Resursseja kohdennetaan valvontarangaistuksen toimeenpanoon, valvotun koevapauden valmisteluun ja valvontaan sekä vapauttamisvaiheen verkostoyhteistyöhön. Vapautumista suoraan suljetuista vankiloista vähennetään. Tavoitteena on, että v. 2015 valvotussa koevapaudessa on päivittäin keskimäärin 190 vankia. Yhdyskuntaseuraamusten toimeen-

panon sisältöjä kehitetään. Rikosseuraamuslaitoksen toiminnan kehittämis- ja asiakastietojärjestelmähankkeessa (Roti) jatketaan tuottavuutta parantavien toiminta- ja työprosessien kehittämistä.

Tietoja henkilöstöstä

	2013 toteutuma	2014 arvio	2015 arvio
Henkilöstömäärä, htv	2 768	2 742	2 709
Keski-ikä	45,1	45,2	46,1
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv	14,0	13,0	12,5

01. Rikosseuraamuslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 228 942 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää Rikosseuraamuslaitoksen ja Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksen toimintamenojen maksamiseen.

Määrärahasta saa käyttää Rikosseuraamuslaitoksen toiminnallisista tarpeista aiheutuvien henkilökunnan asuntojen vuokraosuuksien alentamiseen enintään 2 000 000 euroa.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi vankeuslain (767/2005) muuttamisesta. Esityksen mukaan vankeusrangaistuksen täytäntöönpanon aloittamiseen liittyvät tehtävät keskitettäisiin Rikosseuraamuslaitokselle. Tällä hetkellä osan näistä tehtävistä hoitaa ulosottolaitos.

Talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä oikeusministeriö on asettanut vuodelle 2015 alustavasti seuraavat tavoitteet:

	2013 toteutuma	2014 arvio	2015 tavoite
Toiminnalliset tavoitteet			
Laitosten säilytysvarmuus, %	99,2	99,2	99,2
Vangeista avolaitoksissa keskimäärin päivässä, %	35	37	37
Vankeusvangeista toiminnoissa keskimäärin päivässä, %	63	62	60
Valvotun koevapauden loppuun suorittaneet, % aloitetuista	87	80	80
Yhdyskuntapalvelun loppuun suorittaneet, % päättäneistä	85	83	83
Tuottavuus			
Vangit, keskimäärin päivässä/htv	1,36	1,33	1,38
Yhdyskuntaseuraamuksia täytäntöönpanossa, keskimäärin päivässä/htv	12,0	11,9	12,0
Seuraamuksiin liittyvät pyydetty asiantuntijalausunnat vuodessa/htv	261	260	260
Taloudellisuus			
Toimintamenot (netto)/vanki	61 896	63 085	64 635
Toimintamenot (netto)/yhdyskuntaseuraamusta suorittava	5 327	6 074	6 084

Määrärahan arvioitu käyttö (1 000 euroa)

Rangaistusten täytäntöönpano	190 748
Täytäntöönpanon ohjaus, kehittäminen ja hallinto (keskushallinto)	7 290
Rikosseuraamusalan koulutuskeskus	2 791
Täytäntöönpanoyksikkö	1 657
Terveystuolitoyksikkö	15 779
Ostopalvelut palvelukeskuksilta	10 677
Yhteensä	228 942

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Bruttomenot	238 275	243 771	242 712
Bruttotulot	14 291	14 565	13 770
Nettomenot	223 984	229 206	228 942
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	9 635		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	11 614		

Rikosseuraamuslaitoksen maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)¹⁾

	2013 toteutuma	2014 arvio	2015 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	10 105	10 000	9 700
— muut tuotot	889	955	800
Tuotot yhteensä	10 994	10 955	10 500
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	10 574	10 300	9 500
— osuus yhteiskustannuksista	10 726	10 800	10 850
Kustannukset yhteensä	21 300	21 100	20 350
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-10 306	-10 145	-9 850
Kustannusvastaavuus, %	52	52	52

¹⁾ Ei sisällä ateriakorvauksia ja palvelussuhdeasunnoista saatavia vuokratuloja.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Toiminnan kehittämis- ja asiakastietojärjestelmähänke (Roti, aiemmin ATJ) (siirto momentilta 28.70.20)	530
Toiminnan kehittämis- ja asiakastietojärjestelmähänke (Roti, aiemmin ATJ) (vuoden 2014 talousarvion siirto momentilta 28.70.20)	-1 670
Toimitilamenot	800
Tuottavuustoimet (uusi tuottavuusohjelma -47 000 euroa, tuottavuusmääräraha 17 000 euroa)	-30
Vankeusrangaistuksen täytäntöönpanon aloittamistehtävien keskittäminen	
Rikosseuraamuslaitokselle (siirto momentilta 25.20.01)	274
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-155
Palkkaliukumasäästö	-327
Palkkausten tarkistukset	1 158
Säästö päätös	-1 000
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-1 159
Vuokramenojen indeksikorotus	639
Vuokramenojen indeksikorotusta vastaava säästö	-324
Tasomuutos	1 000
Yhteensä	-264

2015 talousarvio	228 942 000
2014 talousarvio	229 206 000
2013 tilinpäätös	225 963 000

74. Avolaitostyöt (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 5 400 000 euroa.

Määrärahasta saa käyttää enintään 1 700 000 euroa avolaitostöihin kunnan, seurakunnan tai yleishyödyllisen yhteisön työkohteissa. Määrärahaa saa käyttää myös maanrakennustöihin ja kansallisomaisuuden kunnan ylläpitämiseen. Työkohteet ovat kulttuurihistoriallisesti arvokkaita tai niihin voidaan liittää kuntouttavaa toimintaa, jonka kustannuksiin asianomainen yhteisö osallistuu. Määrärahaa voi käyttää erityisesti pitkäaikaishankkeissa myös avolaitostyönä toteutettavien rakentamisprojektien edellytysten luomiseksi vaadittavien tarpeellisten tukitoimintojen menoihin, kuten vankien asuintilojen kunnostamiseen.

Selvitysosa: Avolaitosmäärärahalla kyetään työllistämään vankeja ja kunnostamaan kulttuurihistoriallisesti arvokkaita kohteita. Tavoitteena on työllistää keskimäärin 165 avolaitosvankia. Avolaitosten majoituskapasiteettia käytetään myös ko. laitoksiin sijoitettavien arviolta keskimäärin 40 laitoksen ulkopuolella siviilityössä tai opiskelemassa käyvän vangin majoittamiseen. Työllistämisen ja ylläpitomenot ovat noin 31 000 euroa vankia kohti vuodessa.

2015 talousarvio	5 400 000
2014 talousarvio	5 400 000
2013 tilinpäätös	5 400 000

50. Vaalimenot

20. Vaalimenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 17 899 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) vaalilain (714/1998) mukaisten yleisten vaalien ja menettelystä neuvoa-antavissa kansanäänestyksissä annetussa laissa (571/1987) tarkoitettujen valtiollisten kansanäänestysten toimittamisesta ja niihin liittyvästä tiedottamisesta ja tietopalvelusta, vaalitietojärjestelmän ja vaalivalmiuden ylläpidosta, vaalijärjestelmän ja vaalitietojärjestelmän kehittämisestä sekä äänestysaktiivisuuden vahvistamiseen liittyvistä toimenpiteistä aiheutuvien menojen maksamiseen

2) siirtomenojen maksamiseen kunnille vaalilain 188 §:n 2 momentissa tarkoitettuna kertakorvauksena ja saamelaiskäräjästä annetussa laissa (974/1995) tarkoitetuista saamelaiskäräjävaaleista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (1 000 euroa)

Eduskuntavaalit (19.4.2015), vaalitietojärjestelmä, muut vaalimenot	8 309
Eduskuntavaalien kertakorvaus kunnille (2,1 euroa/äänioikeutettu, vähintään 2 400 euroa/kunta)	9 340
Saamelaiskäräjävaalit (syksy 2015)	250
Yhteensä	17 899

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Eduskuntavaalit 2015 sekä saamelaiskäräjävaalit 2015	650
Yhteensä	650

2015 talousarvio	17 899 000
2014 talousarvio	17 249 000
2013 tilinpäätös	2 195 495

Pääluku 26

SISÄMINISTERIÖN HALLINNONALA

Selvitysosa: Sisäministeriö on sisäisen turvallisuuden ja maahanmuuton ministeriö, jonka tehtävänä on vastata:

— yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämisestä, poliisihallinnosta, yksityisestä turvallisuusalaista, pelastustoimen ja hätäkeskustoiminnan ohjaamisesta, rajaturvallisuudesta ja meripelastustoiminnasta, siviilikriisinhallinnan koulutuksesta ja kotimaan valmiuksista sekä aluehallinnon yhteisestä varautumisesta poikkeusoloihin ja häiriötilanteisiin

— Suomen kansalaisuutta, maahanmuuttoa, paluumuuttoa ja kansainvälistä suojelua koskevista asioista sekä hyvien etnisten suhteiden, syrjimättömyyden ja yhdenvertaisuuden edistämisestä.

Sisäasiainhallinnon strategisen tavoitetilän mukaan Suomi on Euroopan turvallisimman ja yhdenvertaisin maa. Tavoitteen saavuttamiseksi toiminta kohdistetaan

— turvallisuusriskien ennaltaehkäisyyn

— kilpailukykyisen, suvaitsevaisen ja monimuotoisen Suomen rakentamiseen

— palvelujen saatavuuden ja laadun varmistamiseen perusoikeuksia kunnioittaen ja hyvää hallintoa noudattaen

— lisäksi pyritään eri toimenpitein varmistamaan tulevaisuuden toimintakyky.

Toimintaympäristön kuvaus

Sisäisen turvallisuuden ylläpito ja hallitun maahanmuuton edistäminen ovat valtion perustehtäviä, joihin kohdistuu kasvavia vaatimuksia niin koko yhteiskunnan kuin hallinnonalan eri toimijoiden taholta. Maamme hyvän turvallisuustason säilyttäminen edellyttää yhtä lailla yhteiskuntapoliittisia toimia kuin muutoksia yksilöiden ja organisaatioiden toimintatavoissa. Julkisten turvallisuuspalveluiden vaikuttavuuden ja laadun kannalta keskeistä on huomion kiinnittäminen eri tahojen yhteistyömahdollisuuksiin ja toimintatapojen uudistamiseen. Uudistuminen ja luovuus ovat tulevaisuuden keskeisimpiä muutostekijöitä.

Väestörakenteemme voimakkaasta muutoksesta huolimatta Suomen oletetaan pysyvän myös lähitulevaisuudessa rauhallisena kansalaisyhteiskuntana, jossa kunnioitetaan oikeudenmukaisen ja tasa-arvoisen yhteiskunnan perinnettä ja ymmärretään julkisten palvelujen merkitys hyvinvointivaltion turvaamisessa. Sosiaalisen rakenteen polarisaatio on kiistämätön tosiasia ja tässä suhteessa ihmisten yhteenkuuluvuuden tunteen vahvistaminen on keskeistä pyrittäessä estämään köyhyyden ja huono-osaisuuden kasautumista. Ihmisten asenteisiin, arvoihin ja käyttäytymiseen vaikuttaminen on keskeinen keino turvallisen yhteiskunnan arvopohjan vahvistamisessa.

Kansainvälistyminen, teknologinen kehitys ja ympäristötietoisuuden sekä toisaalta riskitietoisuuden lisääntyminen saattavat muuttaa sisäisen turvallisuuden tehtäväkenttää jo lähitulevaisuudessa. Keskeisenä haasteena on poliittisen, taloudellisen, teknologisen, sosiaalisen ja ekologisen kehityksen ennakoiminen sekä nopean ja joustavan muutoksiin reagoinnin varmistaminen. Myös kansainvälistyminen on tuonut mukanaan joukon ulkoisia tekijöitä, joiden huomioiminen on välttämätöntä. Globaalit haasteet korostavat yhteistyön merkitystä niin ympäristöuhkien, kansainvälisen rikollisuuden kuin terrorisminkin laajenemisen torjumisessa. Teknisten järjestelmien systemiset riskit ovat merkittävä uhka yhteiskunnalle ja sisäiselle turvallisuudelle.

Euroopan unionin merkitys kaikilla yhteiskunnan sektoreilla on huomattava. Julkisen talouden sopeuttamistoimet pyritään sisäministeriön hallinnonalalla toteuttamaan siten, että hallinnonalan viranomaisten toimintakyky tärkeimmissä tehtävissä kyetään pääosin turvaamaan.

Maahanmuuton avulla voidaan ehkäistä mahdollista tulevaa työvoiman niukkuutta ja vahvistaa myös osaamis pohjaa, jota väestön ikääntyminen maan eri alueilla voisi muuten kaventaa. Monilla toimialoilla maahanmuutolla on jo huomattava merkitys työvoiman saatavuuden kannalta.

Suurten ikäluokkien poistuminen työelämästä vaikuttaa myös sisäasiainhallinnon toimintaan. Käytettävissä olevan työvoiman supistuminen edellyttää toimintojen tehostamista ja rationalisointia sekä työn tuottavuuden parantamista. Työelämän uudistaminen ja innovatiivisen julkisen hallinnon kehittäminen ovat keskeisiä muutostekijöitä myös sisäministeriön hallinnonalalla.

Yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet

Valtioneuvosto asettaa sisäministeriön hallinnonalalle seuraavat yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet vuodelle 2015:

Poliisitoimi, pelastustoimi ja Rajavartiolaitos osallistuvat omalta osaltaan kansallisen kilpailukyvyn kannalta tärkeän sisäisen turvallisuuden ylläpitämiseen, jonka tavoitteena on, että Suomi on Euroopan turvallisimaa maa. Sisäisen turvallisuuden keskeiset tavoitteet vahvistetaan hallinnonalan strategiassa vuosille 2012—2015 ja sisäisen turvallisuuden ohjelmassa.

Varmistetaan, että maahanmuuttopolitiikassa toteutuvat perus- ja ihmisoikeudet, hallinto on toimivaa ja oikeusvarmaa sekä noudattaa hyvän hallinnon periaatteita.

Hallinnon tietotekniikkakeskus

Hallinnon tietotekniikkakeskuksen (HALTIK) yhteiskunnallinen vaikuttavuus kohdistuu kriittisten sisäiseen turvallisuuteen liittyvien tietojärjestelmien häiriöttömän toiminnan turvaamiseen, sisäministeriön hallinnonalan keskeisten kehityshankkeiden menestykselliseen toteuttamiseen sekä valtion verkkoturvallisuuden edistämiseen.

HALTIK:n yhteiskunnallisen vaikuttavuuden ydintavoitteena on käytettävyys ja tehokkuus. Tavoitteen mukaisesti viraston tuottamat palvelut mahdollistavat sisäasiainhallinnon toimijoiden toiminnan integraation ja vapauttavat niiden resurssit operatiiviseen toimintaan.

Poliisitoimi

Poliisitoimen osalta painotetaan rikosten, järjestyshäiriöiden ja onnettomuuksien ennaltaehkäisemistä ja vähentämistä, järjestytyneen ja talousrikollisuuden sekä harmaan talouden torjuntaa sekä poliisin toimintavalmiuden, palvelukyvyn ja näkyvyyden turvaamista. Lisäksi poliisitoimi edistää osaltaan myönteistä turvallisuusajattelua sekä kansalaisten turvallista elinympäristöä.

Kehityskuvaaja

	2013 toteutuma	2014 arvio	2015 tavoite
Rikoslakirikosten määrä, enintään	480 712	485 000	485 000
Katuturvallisuusindeksin arvo, vähintään (1999=100) ¹⁾	92,1	86,5	85
Liikenneturvallisuusindeksin arvo, vähintään (1999=100) ²⁾	n. 175,3	170	170
Kansalaisten luottamus poliisin toimintaan, keskiarvo, vähintään asteikolla 1—4 ³⁾	-	3,6	-
Kansalaisten kokema turvallisuuden tunne, keskiarvo, vähintään asteikolla 1—4 ⁴⁾	-	3,0	-

¹⁾ Katuturvallisuusindeksissä painotetaan poliisille ilmoitettujen ryöstöjen, pahoinpitelyjen, vahingontekojen sekä ratti- ja liikennejuopumusten lukumäärät ja lasketaan yhteen. Saatu summaluku suhteutetaan alueen asukasluukuun. Mitä suurempi indeksiluku, sitä parempi tilanne on verrattuna valtakunnalliseen keskiarvoon vuodelta 1999.

²⁾ Liikenneturvallisuusindeksi on rekisteröityjen autojen ja moottoripyörien määrä jaettuna liikenteessä kuolleiden ja loukkaantuneiden painotetulla lukuarvolla.

³⁾ Kansalaisten luottamusta poliisin toimintaan mitataan Poliisibarometri-tutkimuksen kysymyksellä "Missä määrin luotatte seuraavien viranomaisten toimintaan...?", 1 = erittäin vähän, 2 = melko vähän, 3 = melko paljon, 4 = erittäin paljon. Lähde: Poliisibarometri 2012 ja 2014. Joka toinen vuosi tehtävä kansalaishaastattelu.

⁴⁾ Kansalaisten turvallisuuden tunnetta mitataan Poliisibarometri-tutkimuksen kysymyksellä "Kuinka vakavana ongelmana pidätte rikollisuutta lähiympäristössä?", 1 = erittäin vakava, 2 = melko vakava, 3 = ei kovin vakava, 4 = ei lainkaan vakava. Lähde: Poliisibarometri 2012 ja 2014. Joka toinen vuosi tehtävä kansalaishaastattelu.

Rajavartiolaitos

Rajavartiolaitoksen yhteiskunnallisina vaikuttavuustavoitteina on ylläpitää rajaturvallisuutta, varmistaa sujuva rajaliikenne, tuoda viranomaisapua rajaseudun ja rannikon harvaan asutuille alueille, lisätä merellistä turvallisuutta ja osallistua sotilaalliseen maanpuolustukseen. Nämä vaikuttavuustavoitteet tuotetaan kustannustehokkaasti maalla, merellä ja ilmassa vaikeissakin luononoloissa myös yhteiskunnan kaikissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.

Tunnusluku/mittari	2013 toteutuma	2014 arvio	2015 tavoite
Yhteiskunnallinen vaikuttavuus (ind)	106	106	110
Vaikuttavuus (ind)	96	95	96
— Rajaturvallisuuden ylläpitäminen (1—5)	3,9	3,9	4,0
— Sujuvan rajaliikenteen varmistaminen (1—5)	4,6	4,6	4,6
— Viranomaisavun tuominen rajaseudun ja rannikon harvaan asutuille alueille (1—5)	4,0	3,4	3,4
— Merellisen turvallisuuden lisääminen (1—5)	4,4	4,2	4,2
— Sotilaalliseen maanpuolustukseen osallistuminen (1—5)	3,8	3,8	4,0
Kustannusvaikuttavuus (ind)	115	118	124
— Painotetut suoritteet (1 000 kpl)	115 964	115 217	118 157
— Kustannukset (milj. euroa)	245,7	244,8	247,6

Pelastustoimi

Pelastustoimen keskeisenä yhteiskunnallisena vaikuttavuustavoitteena on vähentää onnettomuuksia, erityisesti tulipaloja ja niistä aiheutuvia henkilö- ja omaisuusvahinkoja. Onnettomuuksien tapahtuessa pelastustoimen tehtävänä on antaa kiireellistä ja tehokasta apua sekä pyrkiä pienentämään onnettomuuksista aiheutuneita vahinkoja.

Tunnusluku	2013 toteutuma	2014 arvio	2015 tavoite
Tulipalojen määrä, enintään (pl. metsä- ja maasto-palot) (kpl)	10 657	11 000	11 000
— josta rakennuspalojen määrä, enintään (kpl) ¹⁾	5 727	5 400	5 400
Palokuolemien määrä, 5 vuoden keskiarvo, enintään (hlö)	79	68	62
Pelastuslaitosten kiireellisten tehtävien keskimääräinen toimintavalmiusaika, enintään	9:36	9:20	9:20
Luottamus pelastustoimeen, % väestöstä ²⁾	-	98	-

¹⁾ Sisältää rakennuspalovaarat.

²⁾ Lähde: TNS Gallup-tutkimus, joka toteutetaan joka kolmas vuosi.

Hätäkeskustoiminta

Suomessa on vuonna 2016 yhtenäinen, verkottunut ja luotettava valtakunnallinen Hätäkeskuslaitos, joka ensimmäisenä lenkinä vastaa avun tarpeeseen viipymättä ja ammattitaitoisesti.

Tunnusluku	2013 toteutuma	2014 arvio	2015 tavoite
Hätäkeskus vastaa hätäpuheluun nopeasti			
Hätäpuheluun vastataan 10 sekunnissa (x %-ssa hätäpuheluista)	92	90	90
Hätänumeroon soittaneet ovat tyytyväisiä hätäkeskuslaitoksen palveluihin			
Hätänumeroon soittaneiden tyytyväisyys hätäkeskusten tuottamiin palveluihin (asteikolla 1—5), vähintään	-	4,4	-
Hätäkeskustietojärjestelmän toimintavarmuus			
Hätäkeskustietojärjestelmän toimintavarmuus (käyttöaste), (%)	100	100	100

Maahanmuutto

Maahanmuuttopolitiikan tavoitteena on edistää Suomen kansainvälistä kilpailukykyä sekä tukea suvaitsevan, turvallisen ja monimuotoisen Suomen rakentamista. Maahanmuutto on ennakoitua ja hallittua. Lainsäädäntöä uudistettaessa otetaan huomioon työvoiman tarve, maahanmuuttajien moninaiset lähtökohdat ja tarpeet sekä kansainväliset velvoitteet. Vahvistetaan laittoman maahanmuuton ja ihmiskaupan vastaista toimintaa laaja-alaisen viranomaisyhteistyön ja verkostoitumisen kautta. Varmistetaan kansainvälisen suojelun velvoitteiden toteutuminen turvapaikkamenettelyssä ja vastaanotossa. Keskeisenä tavoitteena on maahanmuuttohallinnon tehostaminen ja tähän liittyvien lupaprosessien nopeuttaminen. Turvapaikanhakijoiden vastaanoton kokonaiskustannuksia sopeutetaan turvapaikanhakijoiden määrää ja käsittelyaikojen lyhenemistä vastaa-

vaksi. Panostetaan kiintiöpakolaisten ja oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden kuntaan siirtymisen nopeutumiseen yhteistyössä työ- ja elinkeinoministeriön kanssa.

Tunnusluku	2013 toteutuma	2014 arvio	2015 tavoite
Käsittelyaika keskimäärin (vrk)			
Maahanmuutto			
— työntekijän oleskelulupa (sis. TE-toimiston osapäätöksen)	90	65	65
— oleskelulupa, opiskelija	19	30	30
Kansainvälinen suojelu, kokonaiskäsittelyaika ilman muutoksenhakua			
— turvapaikkahakemukset	190	180	180
Kansalaisuushakemukset, kokonaiskäsittelyaika			
— kansalaisuushakemukset	317	254	244
Maahanmuuttoviraston päätösten pysyvyys muutoksenhaussa (%) ¹⁾	> 95	> 95	> 95
Kuntaan sijoituksen odotusaika vastaanotto-keskuksissa, keskimäärin enintään kk ²⁾	3,8	2,0	2,0

¹⁾ Tavoitteena on, että niiden muutoksenhakutuomioistuinten päätösten, joissa Maahanmuuttoviraston päätös kumotaan sillä perusteella, että virasto on tehnyt laintulkinta- tai menettelyvirheen on alle 5 % valitusten kokonaismäärästä.

Niitä päätöksiä, joissa Maahanmuuttoviraston päätös kumotaan olosuhteiden perusteella, ei oteta tässä huomioon.

²⁾ Oleskeluluvan myöntämisen tiedoksisaannista kuntaan muuttoon kuluva aika.

Vaikuttavuus ja tuloksellisuus

Julkisen sektorin tuottavuuden lisääminen on osa hallitusohjelmaan kirjattua hallituksen talouspoliittista strategiaa. Sisäministeriön hallinnonalalla toteutetaan vaikuttavuus- ja tuloksellisuusohjelmaa sekä koko hallinnonala koskevin toimenpitein että virastotasolla yksittäisin toimenpitein. Vaikuttavuus- ja tuloksellisuusohjelman kokonaisuus muodostuu vaikuttavuus- ja tuloksellisuushankkeista sekä inhimilliseen pääomaan ja tuloksellisuusajatteluun liittyvistä kokonaisuuksista.

Sisäministeriön hallinnonalan henkilötyövuodet

	2013 toteutuma	2014 arvio	2015 tavoite
Sisäministeriö	254	242	231
Hallinnon tietotekniikkakeskus	435	410	406
Vähemmistövaltuutetun toimisto ja syrjintälautakunta	13	13	13
Poliisitoimi	10 364	10 320	9 800
Rajavartiolaitos	2 747	2 713	2 719
Pelastusopisto (ml. CMC)	134	134	131
Hätäkeskuslaitos	684	685	655
Maahanmuuttovirasto	307	290	289
Valtion vastaanottokeskukset	88	120	120
Yhteensä	15 026	14 927	14 364

Tasa-arvovaikutukset

Henkilöstön yhdenvertainen kohtelu on osa hyvää henkilöstöpolitiikkaa ja liittyy kaikkeen työnantajatoimintaan. Sisäministeriön hallinnonalalla noudatetaan hallituksen tasa-arvo-ohjelmaa ja sisäasiainhallinnon yleisiä linjauksia yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta koskevien tavoitteiden toteutumista seurataan osana toiminnan ja talouden suunnittelua ja seurantaa. Seurantaa koordinoi sisäministeriön tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusasioiden koordinaatioryhmä.

Ministeriössä sukupuolinäkökulma otetaan huomioon kaikessa toiminnassa. Naisten ja miesten välistä tasa-arvoa edistetään tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti sekä luodaan ja vakiinnutetaan sellaiset toimintatavat, joilla varmistetaan tasa-arvon edistäminen asioiden valmistelussa ja päätöksenteossa. Ministeriön henkilöstöpoliittinen tasa-arvosuunnitelma on päivitetty vuonna 2014.

HALTIKissa on laadittu tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma, joka päivitetään vuosittain. Henkilöstön tasa-arvoista kohtelua seurataan säännöllisiin kyselyihin sekä tilastoaineistoihin pohjautuen.

Poliisihallinnossa sukupuolten välistä tasa-arvoa edistetään tulosohjauksen ja tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmien avulla. Poliisin tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma laaditaan henkilöstöstrategian yhteydessä. Vuoden 2014 alusta toimeenpannaan poliisin hallintorakennemuutos (PORA III). Sisäministeriön vahvistamien linjausten mukaisesti PORA III -toimenpiteisiin liittyviä henkilötöyvuosivähennyksiä kohdistetaan mahdollisimman vähän poliisin operatiiviseen toimintaan ja ne pyritään kohdistamaan hallinto- ja tukitehtäviin. Naiset työskentelevät poliisihallinnossa pääosin toimisto- ja lupahallinnon tehtävissä, naisten osuus poliisimiehistä on verrattain pieni. Tuki- ja hallintotehtäviin kohdistuvat vähennysvelvoitteet näin ollen kohdistuvat naisvaltaisiin henkilöstöryhmiin.

Rajavartiolaitoksen päivittäinen toiminta rajaturvallisuus- ja merellisissä tehtävissä kohdistuu miehiin ja naisiin sekä etniseltä alkuperältään monipuoliseen joukkoon. Rajavartiolaitos ottaa yhdenvertaisuussuunnitelmansa mukaisesti moniperustaisen syrjinnän huomioon kaikessa toiminnassaan eikä hyväksy syrjintää missään muodossa. Rajavartiolaitos jatkaa toimenpiteitä, joilla naisten osuutta sotilasviroissa (vuonna 2012, 3 %) pyritään lisäämään. Vuoden 2014 aikana laaditaan tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma seuraaville vuosille. Toimenpiteitä saamenkielisten palveluiden parantamiseksi jatketaan lisäämällä saamenkielisten viranomaislomakkeiden saatavuutta.

Pelastusopistolla on laadittu yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma sekä oppilaitoksen toiminnallinen tasa-arvosuunnitelma 2012—2014 pääpainona opiskelijoiden tasa-arvoiseen kohteluun liittyvät asiat. Vuonna 2013 toteutetun tasa-arvokyselyn perusteella valitaan keskeiset kehittämistoimenpiteet vuodelle 2014.

Hätäkeskuslaitoksessa on tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma, jota päivitetään vuosittain. Operatiivisessa koulutuksessa sekä rekrytoinnissa toimitaan sukupuolineutraalisti ja henkilöstön sukupuolijakaumaa seurataan. Tällä hetkellä operatiivisiin tehtäviin hakeutuu enemmän naisia kuin miehiä. Kokonaishenkilöstömäärästä naisia on lähes kaksi kolmasosaa.

Maahanmuuttovirastossa ja kaikissa vastaanottokeskuksissa on laadittu tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmat. Maahanmuuttoviraston suunnitelma päivitetään joka kolmas vuosi laajemmin. Vastaanottokeskuksien suunnitelmat tarkistetaan vuosittain. Turvapaikanhakijat tilastoidaan sukupuolen perusteella. Vuonna 2013 turvapaikanhakijoista oli miehiä 72 %. Alaikäisistä

yksin, ilman huoltajaa tulleista turvapaikanhakijoista oli poikia 80 %. Vastaanoton kustannukset hakijoiden sukupuolijakaumasta johtuen kohdentuvat enemmän miehiin kuin naisiin.

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2013—2015

	v. 2013 tilinpäätös 1000 €	v. 2014 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2015 esitys 1000 €	Muutos 2014—2015	
				1000 €	%
01. Hallinto	129 077	135 361	104 952	-30 409	-22
01. Sisäministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	21 460	21 774	21 528	-246	-1
03. Hallinnon tietotekniikka-keskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	921	21	22	1	5
(04.) Vähemmistövaltuutetun ja syrjintälautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	—	—	—	—	0
20. Tietohallinnon yhteiset menot (siirtomääräraha 2 v)	12 488	12 890	8 917	-3 973	-31
22. EU:n osuus yhteisvastuun ja maahanmuuttovirtojen hallintaan (siirtomääräraha 3 v)	22 100	21 500	4 603	-16 897	-79
23. Siviilikriisinhallinnan kotimaan valmiudet (siirtomääräraha 2 v)	1 439	1 439	1 439	—	0
24. EU:n osuus sisäisen turvallisuuden ja maahanmuuton hallintaan (siirtomääräraha 3 v)	—	10 480	6 288	-4 192	-40
29. Sisäministeriön hallinnonalan arvonnalisäveromenot (arviomääräraha)	69 881	66 240	61 138	-5 102	-8
66. Kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksut ja maksu-osuudet ulkomaille (arviomääräraha)	788	1 017	1 017	—	0
10. Poliisitoimi	729 345	739 535	738 832	-703	0
01. Poliisitoimen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	724 613	729 035	731 032	1 997	0
20. Maasta poistamis- ja noutokuljetuksista aiheutuvat menot (arviomääräraha)	3 732	3 500	3 800	300	9
21. KEJO-hankkeen yhteiset toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	1 000	7 000	4 000	-3 000	-43
20. Rajavartiolaitos	325 370	229 939	235 896	5 957	3
01. Rajavartiolaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	228 870	229 939	228 186	-1 753	-1

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2013—2015

	v. 2013 tilinpäätös 1000 €	v. 2014 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2015 esitys 1000 €	Muutos 2014—2015	
				1000 €	%
70. Ilma- ja vartioalusten hankinta (siirtomääräraha 3 v)	96 500	0	7 710	7 710	0
30. Pelastustoimi ja hätäkeskustoiminta	92 782	93 194	77 972	-15 222	-16
01. Pelastustoimen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	13 659	16 362	14 148	-2 214	-14
02. Hätäkeskuslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	68 857	65 326	53 318	-12 008	-18
20. Erityismenot (arviomääräraha)	2 166	3 406	2 406	-1 000	-29
43. Turvallisuusviranomaisten viestintäverkot (siirtomääräraha 3 v)	8 100	8 100	8 100	—	0
40. Maahanmuutto	78 909	68 159	61 658	-6 501	-10
01. Maahanmuuttoviraston ja valtion vastaanotto-keskusten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	26 707	26 609	26 346	-263	-1
20. Paluumuuttajien muuttovalmennus (arviomääräraha)	606	876	876	—	0
21. Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanotto (arviomääräraha)	35 601	30 657	25 852	-4 805	-16
63. Vastaanottotoiminnan asiakkaille maksettavat tuet (arviomääräraha)	15 995	10 017	8 584	-1 433	-14
Yhteensä	1 355 483	1 266 188	1 219 310	-46 878	-4
Henkilöstön kokonaismäärä	15 026	14 927	14 364		

Pääluokan nimike on muutettu.

01. Hallinto

Selvitysosa:

Sisäministeriö

Sisäministeriö toteuttaa hallitusohjelman mukaisesti poliisitoimen, Rajavartiolaitoksen, pelastustoimen, Hätäkeskuslaitoksen sekä maahanmuuttohallinnon strategisia tavoitelinjauksia ja toiminnallisia tulostavoitteita, jotka on tarkemmin kerrottu pääluokan eri lukujen perusteluissa.

Hallinnonalan tietohallinto

Sisäministeriön tietohallinto vastaa ministeriön ja hallinnonalan yhteisen tietohallinnon kehittämisestä, strategisesta ohjauksesta, valvonnasta ja tietoturvallisuudesta. Sen tulosohtaukseen kuuluva Hallinnon tietotekniikkakeskus (HALTIK) hankkii, kehittää ja ylläpitää hallinnonalan strategisena palvelukeskuksena hallinnonalan virastojen ja laitosten korkean käytettävyyden ja turvallisuuden tieto- ja viestintätekniiset palvelut.

EU:n rahastot

Sisäministeriö vastaa Euroopan unionin yhteisvastausta ja maahanmuuttovirtojen hallintaa koskevan yleisohjelman 2007—2013 kansallisesta hallinnoinnista. Rahastojen rahoituksella tuetaan Haagin ja Tukholman ohjelmissa määriteltyjen tavoitteiden toteutumista mm. tukemalla turvapaikkaprosessin ja palauttamismenettelyjen hallinnoinnin kehittämistä, pakolaisten ja muiden kolmansien maiden kansalaisten kotoutumista sekä EU:n ulkorajojen valvontaan liittyvää kehittämistoimintaa. Rahoitusohjelmakaudelle 2014—2020 perustetaan EU:ssa sisäasioiden alalle kaksi uutta rahastoa: Sisäisen turvallisuuden rahoitusväline sekä Turvapaikka- ja maahanmuuttoa koskeva rahoitusväline. Sisäministeriö vastaa rahastojen valmistelun kansallisesta koordinoinnista ja toimii rahastojen hallinnoinnista vastaavana kansallisena viranomaisena.

Siviilikriisinhallinta

Sisäministeriö vastaa Suomen valmiuksista osallistua kansainväliseen siviilikriisinhallintatoimintaan. Siviilikriisinhallinnan kotimaan valmiuksia kehitetään ja ylläpidetään, jotta lähetettävien asiantuntijoiden osallistumistaso ja asiantuntemus vastaavat Suomen prioriteetteja. Siviilikriisinhallintatoiminnoissa edistetään kokonaisvaltaisuutta yhteistyöllä sotilaallisten ja siviilivoimavarojen käytössä. Laajalla sidosryhmäyhteistyöllä edistetään hallinnonalojen ja kansalaisjärjestöjen välistä kanssakäymistä ja tietojenvaihtoa siviilikriisinhallinnasta.

01. Sisäministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 21 528 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) EU:n hyväksymien ja rahoittamien hankkeiden maksamiseen
- 2) EU:n Progress-ohjelman kansallisen syrjinnän vastaisen hankkeen sekä maahanmuuton kehittämisestä aiheutuvien siirtomenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Sisäministeriö asettaa toiminnalleen seuraavat alustavat tulostavoitteet vuodelle 2015:

Tuotokset ja laadunhallinta

— Toteutetaan hallitusohjelmaa ja sisäministeriön hallinnonalan strategiaa vuosille 2012—2015.

— Ministeriön toimialan ohjaus edistää yhteiskunnallisen vaikuttavuuden ja toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteiden toteutumista.

— Toimitaan hallinnonalan osalta sekä muiden ministeriöiden kanssa yhteistyössä hallitusohjelman tavoitteiden toteuttamiseksi sellaisten toimintasektoreiden osalta, joiden voidaan katsoa kuuluvan ensisijaisesti sisäministeriön vastuualueelle.

— Ministeriön ja sen hallinnonalan toiminnan ja talouden suunnittelu sekä seuranta on systemaattista ja kokonaisvaltaista.

— Ministeriön lainsäädäntötyö täyttää valtioneuvoston asettamat laatuvaatimukset. Vahvistetaan suunnitelmallisuutta, yhteistyötä ja osaamista lainsäädännön valmistelussa.

Toiminnallinen tehokkuus

— Luodaan edellytyksiä ministeriön vaikuttavuuden ja tuottavuuden paranemiselle. Toteutetaan ministeriön hallinnonalan vaikuttavuus- ja tuloksellisuusohjelman mukaisia hankkeita.

Henkisten voimavarojen kehittäminen

	2013 toteutuma	2014 arvio	2015 tavoite
Henkilötyövuodet	251	240	229
Sairauspoissaolot (pv/htv)	8,0	7,5	7,5
Työtyytyväisyysindeksi (1—5)	3,6	3,7	3,8

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Bruttomenot	22 641	22 274	22 028
Bruttotulot	920	500	500
Nettomenot	21 721	21 774	21 528

Siirtyvät erät

— siirtynyt edelliseltä vuodelta	3 202
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	2 941

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Muutosta ja kalustuksesta aiheutuvat menot (kertakorvauksen poistuminen)	-400
Siirto momentille 23.01.02	-75
Siirto momentilta 26.01.20	950
Säästöjen kohdentuminen (osuus 10 milj. eurosta)	-50
Toimintamenojen säästö (osuus 60 milj. eurosta)	19
Uudet tuottavuustoimenpiteet	-90
Valtuutettujen toimintamenot (siirto momentille 25.01.03)	-187
Viran siirto (siirto momentille 26.20.01)	-93
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-14
Palkkaliukumasäästö	-38
Palkkausten tarkistukset	96
Toimintamenojen lisäsäästö	-257
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-111
Valtion vahingonkorvaustoiminnan keskittäminen (siirto momentille 28.20.01)	-8
Vuokramenojen indeksikorotus	43
Vuokramenojen indeksikorotusta vastaava säästö	-31
Yhteensä	-246

Momentin nimike on muutettu.

2015 talousarvio	21 528 000
2014 talousarvio	21 774 000
2013 tilinpäätös	21 460 000

03. Hallinnon tietotekniikkakeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 22 000 euroa.

Selvitysosa: Hallinnon tietotekniikkakeskus (HALTIK) kehittää, hankkii, tuottaa ja ylläpitää sisäministeriön hallinnonalan strategisena palvelukeskuksena hallinnonalan virastojen ja laistosten korkean käytettävyyden ja turvallisuuden tieto- ja viestintätekniset palvelut.

HALTIKin päätehtävänä on tuottaa sisäisen turvallisuuden keskeiset tietojärjestelmät ja säädetyt tai määrätyt turvallisuusverkon palvelut ja hankkia sisäministeriön hallinnonalan yhteiset palvelut sekä tuottaa ICT-asiantuntijapalvelut.

HALTIKin rahoitus muodostuu asiakasvirastoilta perittävistä palvelusopimusmaksuista.

Toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet

HALTIKin keskeisin tavoite on nykyisen palvelutuotannon turvaaminen asiakastarpeiden mukaisesti sekä sen laadun varmistaminen. Hallinnonalalla on merkittäviä tietohallintohankkeita ja järjestelmien kokonaisuudistuksia, joiden onnistuminen on kriittisten järjestelmien ylläpidon ohella koko kehyskauden tärkeimpiä tavoitteita. Asiakastytyväisyys HALTIKin toimintaan kasvaa.

Palvelukohtaiset tavoitteet:

- Tietoliikennepalveluiden palvelutaso säilytetään korkealla ja muiden kuin suunniteltujen katkojen määrä vähenee.
- Datacenterpalveluissa varmistetaan tietojärjestelmien toiminnan jatkuvuus konesali- ja palvelinympäristöjen osalta.
- Tietojärjestelmien ylläpitopalvelu painottuu turvallisuuskriittisten tietojärjestelmien ylläpitoon ja kehittämiseen.
- Työasemapalvelut tuottaa vakioitujen, varmennettujen ja hyväksytyjen päätelaitteiden koko elinkaaren mittaisen palvelun.
- Viestintäpalveluiden keskeinen tavoite on se, että sisäisen turvallisuuden toimijoiden viestintäratkaisut ovat käytettävissä ja viranomaisten tavoitettavuus on teknisesti mahdollista.
- ServiceDesk-palveluiden tavoitteena on yhtenäisen prosessin mukaiset toimivat palvelut.
- Aluepalvelun tavoitteena on tuottaa tietoteknisiä tukipalveluita alueellisesti asiakkaiden operatiivisten tehtävien tukemiseksi.
- Yhteyspalveluyksikkö tuottaa laadukkaat puhelunvälityspalvelut keskitetysti koko sisäministeriön hallinnonalalle sekä lisäksi valtiovarainministeriön hallinnonalalta maistraateille sekä aluehallintovirastoille ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille.
- Sisäministeriön hallinnonalan keskeisten kehityshankkeiden menestyksellinen toteuttaminen.

Toiminnallisen tuloksellisuuden toimenpiteet

- Tietoliikenteen häiriötön toiminta turvataan kaikissa oloissa ja verkkoturvallisuutta parannetaan sekä yhdistetään lähiverkkoja suunnitellun mukaisesti.

- Keskitetään palvelimia ja rationalisointia pääsaleihin jatketaan.
- Kehitetään järjestelmien käytön tukea ja ongelmanratkaisua edelleen.
- Palvelupyynnöt vastaanotetaan asiakkaan näkökulmasta yhdessä virtuaalisesti toimivassa palvelupisteessä ja kehitetään käyttöön otettua toiminnanohjausjärjestelmää.
- Parannetaan palvelun laatua ja kehitetään toimintaa edistämällä palvelunhallinnan prosesseja ja terävöittämällä työnohjausjärjestelmän käyttöä.
- Yhteyspalvelun teknisen ympäristön ja puhelunvälitysjärjestelmän vaihtaminen sekä tietokannan sisällöntuoton kehittäminen.
- Projektitoiminnan laatua parannetaan yhtenäistämällä projektikäytäntöjä, testausprosesseja ja käyttöönottamalla järjestelmäarkkitehtuurien hallinnan ja järjestelmäkehityksen työkaluja.

Toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet mittareilla esitettynä	2013 toteutuma	2014 tavoite	2015 tavoite
Toiminnallinen tehokkuus			
Tuettavien päätelaitteiden lkm/htv	227,6	228	228
Virtualisointisuhde (loogisia palvelimia/fyysinen palvelin)	4,00	5,00	5,20
Vastaanotetut palvelupyynnöt/htv	9 345	10 292	10 417
Vastaanotetut palvelupyynnöt (SLA-%)	87,0	87,5	87,5
Suoritteet ja julkishyödykkeet			
Tuettavat päätelaitteet, kpl	17 300	16 000	14 000
Videoneuvottelut, kpl	115 000	130 000	160 000
Vastaanotetut palvelupyynnöt, kpl	224 288	240 000	240 000
Palvelukyky ja laatu			
Asiakastytytyväisyys (1—5)	3,01	3,03	3,10

Henkilöstövoimavarojen hallinnan ja kehittämisen tavoitteet

Henkiset voimavarat	2013 toteutuma	2014 tavoite	2015 tavoite
Työtyytyväisyysindeksi	3,3	3,5	3,5
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv	7,6	8	7,8
Henkilöstö yhteensä, htv	435	410	406
— josta vakinaisessa palvelussuhteessa	381	358	355
Naisia, %-osuus	34,6	36	36

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Bruttomenot	79 969	83 085	75 085
Bruttotulot	77 089	83 064	75 063
Nettomenot	2 880	21	22

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	2 189		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	230		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	1
Yhteensä	1

2015 talousarvio	22 000
2014 talousarvio	21 000
2013 tilinpäätös	921 000

(04.) Vähemmistövaltuutetun ja syrjintälautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha ehdotetaan yhdistettäväksi momenttiin 25.01.03.

20. Tietohallinnon yhteiset menot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 8 917 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää sisäasiainhallinnon runkoverkon ja ministeriön lähiverkon, yhteiskäytössä olevien tietojärjestelmien ylläpito- ja kehittämismenoihin, Turvallisuusverkko-hankkeen (TUVE) käyttömenoihin sekä S-TUVE-verkon ylläpitomenoihin.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Sisäiset palveluostot (TUVE)	6 400 000
Verkkomaksut (S-TUVE)	2 400 000
Muut sisäministeriön hallinnonalan yhteiset tietohallintomenot	117 000
Yhteensä	8 917 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Muut muutokset	40
Siirto momentille 26.01.01	-950
S-TUVE-määrärahat (kertalisäyksen poisto)	-3 000
S-TUVE-palveluiden lisäkustannukset	2 400
TUVE-määrärahat (kertalisäyksen poisto)	-5 830
TUVE-ylläpitomenojen lisäys	4 700
TUVE-ylläpitomenot	-1 000
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-333
Yhteensä	-3 973

2015 talousarvio	8 917 000
2014 talousarvio	12 890 000
2013 tilinpäätös	12 488 000

22. EU:n osuus yhteisvastuun ja maahanmuuttovirtojen hallintaan (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 4 603 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) Euroopan unionin mukaisiin yhteisvastuuta ja maahanmuuttovirtojen hallintaa koskevan yleisohjelman 2007—2013 alaisten rahastojen mukaisesti toteutettaviin hankkeisiin (Euroopan parlamentin ja neuvoston päätökset 575/2007/EY, 573/2007/EY ja 574/2007/EY sekä neuvoston päätös 435/2007/EY)

2) teknisen avun ja edellä mainittujen ohjelmien toteuttamiseen tarvittavan ja näihin tehtäviin kohdennettavan sisäministeriön hallinnonalan eri virastojen, enintään 16 henkilötyövuotta vastaavan, henkilöstön palkkausmenojen maksamiseen sekä ohjelmien toteuttamisen kannalta muiden välttämättömien kulutusmenojen maksamiseen

3) hankkeisiin sisältyvien arvonlisäveromeno-osuuksien maksamiseen

4) siirtomenojen maksamiseen.

Momentille voidaan nettouttaa virastolle työnantajana maksetut tulot.

Selvitysosa: Yhteisvastuuta ja maahanmuuttovirtojen hallintaa koskeva yleisohjelma koostuu neljästä rahastosta: Euroopan pakolaisrahasto, paluurahasto, ulkorajarahasto sekä kotouttamisrahasto. Yleisohjelman hallinnointi- ja valvontajärjestelmiä koskevat jäsenvaltion velvollisuudet on määritelty rahastoja koskevissa päätöksissä. Sisäministeriö vastaa rahastojen kansallisesta hallinnoinnista. Rahastoille yhteisen kansallisen hallinto- ja valvontajärjestelmän kuvauksen mukaisesti ministeriöön on nimetty vastuu-, todentamis- ja tarkastusviranomaiset.

Rahastojen arvioidut maksatukset vuosiohjelmittain (1 000 euroa)

Vuosiohjelma	2007—2012	2013	Yhteensä
Pakolaisrahasto	-	1 133	1 133
Ulkorajarahasto	-	2 700	2 700
Kotouttamisrahasto	-	320	320
Paluurahasto	-	450	450
Yhteensä	-	4 603	4 603

Kansallinen vastinrahoitus on budjetoitu momenteille 24.01.01, 26.01.01, 26.10.01, 26.20.01 ja 70 sekä 26.40.01, 26.40.21 ja 63 sekä momentille 28.10.02 ja 32.70.03. Komissiosta saatavat tulot on budjetoitu momentille 12.26.98. Yleisohjelman 2007—2013 alaisten rahastojen tulot ja menot tasapainottuvat ohjelmien loppuun mennessä.

Hankkeille tältä momentilta maksettavaan EU:n tukiosuuteen on mahdollista sisältyä arvonlisäveroa. EU:n tukiosuus maksetaan hankkeille pääsääntöisesti kahtena ennakkomaksuna ja yhtenä loppumaksuna, jolloin tukikelpoisten kustannusten raportointi (ml. alv-menot) tapahtuu jälkikäteen eikä alv-osuuden arvioiminen etukäteen ole mahdollista.

Pakolaisrahastosta tuetaan turvapaikanhakijoiden vastaanotto-olosuhteiden kehittämistä, turvapaikkaprosessia, pakolaisten uudelleensijoitusohjelmia ja pakolaisten integroitumista yhteiskuntaan.

Ulkorajarahastosta tuetaan toimia, joilla kehitetään maahantuloa edeltäviä tarkistuksia, viisumien myöntämistä rajoilla, maahantulon sujuvuutta siihen oikeutetuille henkilöille, laittoman maahan-tulon vähentämistä ja yhteistyötä kolmansien maiden kanssa.

Kotouttamisrahasto kohdentuu kolmansien maiden kansalaisten maahanmuuttoon ja integraation tukemiseen pois lukien pakolaiset (myönteisen päätöksen saaneet turvapaikanhakijat, kiintiöpa-kolaiset ja tilapäistä suojelua saavat henkilöt).

Paluurahasto on tarkoitettu laittomasti maassa oleskelevien ulkomaalaisten palauttamiseen, turvapaikanhakijoiden, jotka eivät ole vielä saaneet päätöstä, vapaaehtoisen paluun tukemiseen ja pakolaisten vapaaehtoisen paluun avustamiseen.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Maksatusaikataulujen täsmentyminen	-16 897
Yhteensä	-16 897
2015 talousarvio	4 603 000
2014 talousarvio	21 500 000
2013 tilinpäätös	22 100 000

23. Siviilikriisinhallinnan kotimaan valmiudet (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 1 439 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) siviilikriisinhallinnan kotimaan valmiuksiin liittyvään toimintaan
- 2) EU-rahastojen tuella toteutettavien siviilikriisinhallintahankkeiden omahoitoisuusosuutta koskevien menojen maksamiseen
- 3) enintään 33 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

Nettobudjetoinnissa otetaan huomioon yhteisrahoitteisesta toiminnasta saatavat tulot.

Momentille voidaan nettobudjetoida Kriisinhallintakeskuksen vastuulla toteutettavista tutkimushankkeista tuloina saatavat muiden osapuolten maksuosuudet ja hankkeesta aiheutuvat menot.

Selvitysosa: Pelastusopiston yhteydessä toimiva Kriisinhallintakeskus vastaa sisäministeriön ohjauksessa kokonaisvaltaisesti siviilikriisinhallinnan operatiivisesta toiminnasta: koulutuksesta, rekrytoinnista, tutkimus- ja kehittämistoiminnasta, materiaali- ja logistiikkavalmiuksista sekä vaadittavasta tilannekuvasta.

Siviilikriisinhallintatoimintaan ulkomailla osallistuvien henkilöiden aiheuttamat menot maksetaan momentilta 24.10.21.

Sisäministeriö asettaa toiminnalle seuraavat alustavat tulostavoitteet vuodelle 2015:

— Kriisinhallintakeskus kouluttaa Suomen osallistumistasoa vastaavan määrän siviiliasiantuntijoita lähetettäväksi siviilikriisinhallintatehtäviin.

— Kriisinhallintakeskus lähettää vuositasolla asiantuntijoita siviilikriisinhallintatehtäviin valtioneuvoston linjausten mukaisesti.

— Naisten osuus lähetettävistä asiaintuntijoista pysyy edelleen Euroopan unionin jäsenvaltioiden keskitasoa korkeammalla.

— Siviilikriisinhallinnan kotimaan valmiuksien toiminta on suunnitelmallista ja kustannustehokasta kohdistuen perustehtäviin.

Toiminnan tunnuslukuja

	2013 toteutuma	2014 arvio	2015 tavoite
Siviilikriisinhallintakoulutettavapäivät	1 545	2 033	1 500
Koulutettavapäivän hinta	450	469	460
Hyväksytyt/ehdolle asetetut asiantuntijat	0,44	0,6	0,6

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Bruttomenot	1 643	1 489	1 489
Bruttotulot	70	50	50
Nettomenot	1 573	1 439	1 439
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	233		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	99		

2015 talousarvio	1 439 000
2014 talousarvio	1 439 000
2013 tilinpäätös	1 439 000

24. EU:n osuus sisäisen turvallisuuden ja maahanmuuton hallintaan (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 6 288 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) Euroopan unionin rahoitusohjelmakauden 2014—2020 sisäasioiden uusien sisäisen turvallisuuden rahaston ja turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahaston (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU) N:o 513—516/2014) toteuttamiseen

2) edellä mainittujen rahastojen toteuttamiseen tarvittavan teknisen avun ja näihin tehtäviin kohdennettavan, enintään 16 henkilötyövuotta vastaavan, henkilöstön palkkausmenojen maksamiseen sekä rahastojen toteuttamisen kannalta muiden välttämättömien kulutusmenojen maksamiseen

3) hankkeisiin ja toimiin sisältyvien arvonalisäveromeno-osuuksien maksamiseen Euroopan unionin asetusten salliessa

4) siirtomenojen maksamiseen.

Momentille voidaan nettouttaa virastolle työnantajana maksetut tulot.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi sisäasioiden rahastoista.

Rahoitusohjelmakaudelle 2014—2020 perustettiin EU:ssa sisäasioiden alalle kaksi uutta rahastoa: sisäisen turvallisuuden rahasto sekä turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahasto. Jäsenvaltion velvollisuudet rahastoihin liittyen määritellään rahastokohtaisissa asetuksissa (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU) N:o 513/2014, 515/2014 ja 516/2014) sekä hallinnointia koskevassa horisontaaliasetuksessa (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 514/2014). Sisäministeriö vastaa rahastojen kansallisesta koordinoimisesta ja toimii rahastojen nimettynä vastuu- ja tarkastusviranomaisena.

Komissiosta saatavat tulot on budjetoitu momentille 12.26.98. Rahoitusohjelmakauden 2014—2020 rahastojen tulot ja menot tasapainottuvat ohjelmien loppuun mennessä.

Rahastoista rahoitettavilla hankkeilla ja toimilla tulee pääsääntöisesti olla kansallista rahoitusta niiden toimeenpanoa varten.

Sisäisen turvallisuuden rahasto jakaantuu kahteen rahoitusvälineeseen: ulkorajoja ja viisumipoliittikkaa koskevaan rahoitusvälineeseen sekä poliisiyhteistyötä, rikollisuuden ehkäisemistä ja torjuntaa sekä kriisinhallintaa koskevaan rahoitusvälineeseen.

Rahastot, joissa on perusosa, sisältävät myös ns. muuttuvan osan. Tällöin rahastoista on mahdollista saada kansallisiin ohjelmiin perusosan lisäksi rahoituksen muuttuvaa osaa tiettyjen erityistoimen toteuttamiseen sekä turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahastosta uudelleensijoitettujen pakolaisten vastaanottamiseen. Erityistoimista mahdollisesti saatavan rahoitusosuuden suuruus ei ole vielä tiedossa. Kunkin maan rahoitusosuudet määritellään rahastokohtaisissa asetuksissa.

Uudelleensijoitettujen pakolaisten vastaanotosta saatava rahoitus voi kasvattaa merkittävästi Suomen rahastosta saamaa määrärahaa. Rahoitus myönnetään jäsenvaltioille kahden vuoden välein ja sen saamiseksi pakolaisten on tullut saapua Suomeen rahoituksen myöntämistä edeltävällä kahden vuoden ajanjaksolla. Yhdestä uudelleensijoitetusta pakolaisesta maksettava kertakorvaus on 6 000 euroa tai EU:n uudelleensijoittamisohjelman painopisteiden mukaisten ryhmien osalta 10 000 euroa pakolaista kohti. Jos Suomen pakolaiskiintiö säilyy vuosittain vähintään nykyisessä 750 henkilössä, joista vähintään puolet kuuluu EU:n uudelleensijoittamisohjelman painopisteiden mukaisiin ryhmiin, Suomi voi saada vuosittain 6 milj. euron rahoitusosuuden. Tämä edellyttää lisäksi, että EU:n tasolla uudelleensijoittamistoimiin kohdennettu rahoitus riittää ohjelmakauden loppuun.

Teknisen avun suuruus tulee koostumaan perusosan lisäksi noin 5 %:n osuudesta jäsenvaltiolle myönnetyn rahaston kokonaissummasta (perusosa + muuttuva osa). Teknistä apua käytetään yksinomaan rahastojen hallinnoinnista vastuuviranomaiselle aiheutuviin kustannuksiin.

Vuosina 2014—2020 toteutettavien sisäasioiden rahastojen kansallisten ohjelmien rahoituksen kokonaismääräksi arvioidaan muodostuvan noin 113 milj. euroa.

Vuoden 2014 vuosiohjelmien maksatukset siirtyvät osittain vuodelle 2015 ohjelmien viivästyneen käynnistymisen takia.

Koko ohjelmakauden 2014—2020 arvioidut rahoitusosuudet (perusosat) (1 000 euroa)

Rahastot	
Turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahasto, perusosa	23 489
Sisäisen turvallisuuden rahasto, ulkorajoja ja viisumipolitiikkaa koskeva rahoitusväline, perusosa ¹⁾	36 935
Sisäisen turvallisuuden rahasto, poliisiyhteistyötä, rikollisuuden ehkäisemistä ja torjuntaa sekä kriisinhallintaa koskeva rahoitusväline	15 682

¹⁾ Jäsenvaltio voi käyttää enintään 40 prosenttia perusosasta rahoittaakseen operatiivista tukea.

Rahastojen arvioidut maksatukset vuonna 2015 (1 000 euroa)

Vuosiohjelmat	2014—2015	Yhteensä
Sisäisen turvallisuuden rahasto	3 288	3 288
Turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahasto	3 000	3 000
Yhteensä	6 288	6 288

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Ohjelmakauden aloitus (maksatusaikataulujen arvio)	-4 192
Yhteensä	-4 192

2015 talousarvio	6 288 000
2014 talousarvio	10 480 000

29. Sisäministeriön hallinnonalan arvonnalisäveromenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 61 138 000 euroa.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Siirto momentilta 26.40.63	88
Valtori (siirto momentille 28.01.29)	-5 190
Yhteensä	-5 102

Momentin nimike on muutettu.

2015 talousarvio	61 138 000
2014 talousarvio	66 240 000
2013 tilinpäätös	69 880 762

66. Kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksut ja maksuosuudet ulkomaille (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 017 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää sisäasiainhallinnon kansainvälisten järjestöjen (Interpol, FATF¹⁾, IGC²⁾, IOM, ICMPD³⁾, COSPAS-SARSAT⁴⁾ ja ICAO PKD⁵⁾) jäsenmaksujen, maksuosuuksien ja vastaavien velvoitteiden suorittamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Poliisin kansainvälisessä yhteistyössä ja sen kehittämisessä erityinen pääpaino on EU:n puitteissa suoritettavalla poliisiyhteistyöllä sekä lainsäädännön että käytännön toiminnan tasolla. Huomiota kiinnitetään myös lähialueyhteistyön, YK:n ja Euroopan neuvoston sekä muiden kansainvälisten organisaatioiden piirissä tapahtuvaan poliisin toimialaan liittyvään kehitykseen.

IGC:ssä käsitellään kaikkia kansainvälisten maahanmuuttovirtojen hallintaan liittyviä merkittäviä kysymyksiä. Kansainvälinen siirtolaisuusjärjestö (IOM) on hallitustenvälinen järjestö, joka harjoittaa laaja-alaista siirtolaisuuteen liittyvää toimintaa. ICMPD on riippumaton hallitustenvälinen tutkimuslaitos. Se pyrkii edistämään kestävästä maahanmuuttopolitiikkaa ja keskittyy Länsi- ja Itä-Euroopan kannalta tärkeisiin maahanmuuttokysymyksiin ja toimii Budapest-prosessin sihteeristönä.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Interpol	526 000
FATF	30 000
IGC	85 000
IOM	300 000
ICMPD	5 000
COSPAS-SARSAT	45 000
ICAO PKD	26 000
Yhteensä	1 017 000
2015 talousarvio	1 017 000
2014 talousarvio	1 017 000
2013 tilinpäätös	788 280

¹⁾ FATF = Financial Action Task Force

²⁾ IGC = Inter-Governmental Consultations on Asylum, Refugee and Migration Policies in Europe, North America and Australia

³⁾ ICMPD = International Centre for Migration Policy Development

⁴⁾ COSPAS-SARSAT = satelliittipaikannusta maalla, merellä ja ilmassa hyödyntävä maailmanlaajuinen etsintä- ja pelastusjärjestelmä

⁵⁾ ICAO PKD = kansainvälisen siviili-ilmailujärjestön sähköinen varmennepankki

10. Poliisitoimi

Selvitysosa: Poliisi turvaa oikeus- ja yhteiskuntajärjestystä, ylläpitää yleistä järjestystä ja turvallisuutta, estää ennalta, paljastaa ja selvittää rikoksia sekä saattaa ne syyteharkintaan.

Poliisitoiminnan eri osa-alueiden tuloksellisella toiminnalla osaltaan vaikutetaan siihen, että Suomi on Euroopan turvallisimma maa.

Uudet poliisiyksiköt aloittivat toimintansa 1.1.2014. PORA III -linjausten mukaisesti jatketaan palveluverkkouudistusta sekä edistetään eräiden tietoteknisten kehittämistoimien toteuttamista (lupapalvelujen kehittämishanke, automaattisen liikennevalvonnan kehittäminen). Julkisen talouden suunnitelman 2015—2018 säästövelvoitteiden kattamiseksi selvitetään muun muassa mitä toiminnallisia, taloudellisia ja henkilöstöllisiä vaikutuksia olisi poliisin talous-, henkilöstö- ja mahdollisesti muiden tukipalveluiden keskittämisellä. Kehyskauden säästövelvoitteiden johdosta PORA III -linjausten mukainen poliisitoiminnan toiminnallinen tavoitetaso ja poliisin resurssit arvioidaan uudelleen vastaamaan taloudellisia realiteetteja. Lisäksi arvioidaan poliisilaitosten johtorakenteita ja poliisin nykyistä toimipaikkaverkostoa. Myös poliisin maksullisen toiminnan kehittämismahdollisuuksia tullaan tarkastelemaan. Poliisihallinnon sisäisten toimenpiteiden lisäksi tarvitaan myös laajempaa arviointia turvallisuusviranomaisten erilaisista organisatorisista ratkaisumalleista sekä selvitystä poliisin resursseja säästävästä säädosmuutosmahdollisuuksista. Poliisi pitää yhdessä sidosryhmien kanssa turvallisuuden tason ja yleisen turvallisuuden tunteen hyvänä kiinnittäen paikallisessa yhteistoiminnassa erityistä huomiota turvallisuushaasteisiin ja sosiaaliseen mediaan.

Poliisi toimii asiakaslähtöisesti ja eettisesti korkeatasoisesti niin, että kansalaisten luottamus toimintaan säilyy. Poliisin arvot eli oikeudenmukaisuus, ammattitaito, palveluperiaate ja henkilöstön hyvinvointi toteutuvat sekä toiminnassa että viestinnässä. Viestintä on strategisen johtamisen väline ja luonnollinen osa johtamista.

Poliisi reagoi toimintaympäristön muutoksiin sekä kohdistaa turvallisuusriskien analysointiin, tietojohtoisuuteen ja oikeaan tilannekuvaan perustuen yhdessä muiden turvallisuusalan toimijoiden kanssa ennakoivat toimet ja voimavarat turvallisuuden kannalta kriittisiin asioihin.

Poliisin peruspalveluiden saatavuus, mukaan lukien kielelliset palvelut, palveluiden laatu ja niiden toimintaedellytykset kansalaisille koko maassa asuinpaikasta riippumatta, tulee laskemaan kehyskaudella. Palvelun laatu saattaa heiketä resurssien vähetessä. Poliisin näkyvyyden vähentyminen voi vaikuttaa negatiivisesti kansalaisten kokemaan turvallisuuden tunteeseen.

Poliisi vaikuttaa aktiivisesti tietojenvaihdon ja operatiivisen yhteistyön tehostamiseksi Euroopan unionin jäsenvaltioiden kesken ja lähialueiden maiden kanssa ja hyödyntää kansainvälistä yhteistyötä sisäisen turvallisuuden ylläpitämiseksi ja parantamiseksi. Kansainvälisellä yhteistyöllä torjutaan Suomeen ulottuvaa ja Suomesta käsin toimivaa kansainvälistä rikollisuutta mukaan lukien talousrikollisuus. Kansainvälisen poliisiyhteistyön keinoin torjutaan ulkopuolelta Suomeen kohdistuvaa rikollisuutta jo lähtömaissa. Poliisitoiminnassa hyödynnetään Euroopan unionin rahoitusmahdollisuudet.

Poliisi valmistautuu vastaamaan kasvavan itäliikenteen ja mahdollisen EU-Venäjä-viisumivapauden tuomiin haasteisiin ja lisätehtäviin lisäämällä yhteistyötä lähialueilla ja syventämällä henkilöstön osaamista.

Poliisi torjuu talousrikollisuutta ja harmaata taloutta edistämällä kuudennen talousrikosohjelman täytäntöönpanoa tehostamalla talousrikostorjuntaa ja rikoshyödyn jäljittämistä. Harmaata taloutta kitketään monipuolisella keinovalikoimalla. Korruptionvastaista toimintaa johtavaa viranomaisverkostoa jatketaan ja kartoitetaan korruptiolle riskialttiit alat ja tilanteet, jotta niihin voidaan puuttua.

Poliisi osallistuu eri rikoslajit huomioivan järjestäytyneen rikollisuuden torjuntastrategian toimeenpanoon. Poliisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen yhteistyötä, samoin yhteistyötä syyttäväviranomaisten kanssa arvioidaan uudelleen organisatorisen järjestämistavan ja muun muassa kustannusvaikutusten osalta. Toimivalla kansainvälisellä yhteistyöllä erityisesti lähialueiden viranomaisten kanssa turvataan rikosvastuun toteutuminen tekijän kotimaassa.

Päivitetystä terrorismin torjuntastrategiassa esitettyjen toimenpiteiden täytäntöönpanoa ja väkivaltaisen ekstremismin torjuntaa jatketaan. Poliisi torjuu väkivaltarikollisuutta painopisteenä vakavat väkivaltarikokset, perhe- ja lähisuhdeväkivalta sekä nuorten väkivaltaisuuden vähentäminen. Haavoittuviin ryhmiin kohdistuvan väkivallan tunnistamiseen kiinnitetään huomiota ja jatketaan naisiin kohdistuvan väkivallan vähentämishankkeen toimeenpanoa. Niin sanotun kunniaväkivallan samoin kuin pakkoavioliittojen kohteeksi joutumisen riskien tunnistamista tehostetaan.

Ennalta estävän toiminnan strategian toimeenpanoa jatketaan.

Poliisi jatkaa rasismien ja suvaitsemattomuuden vastaista työtään ja torjuntaa muun muassa tunnistamalla viharikoksia.

Poliisi jatkaa LUPA 2016 -hankkeessa lupahallinnon kehittämistä lupahallintostrategian, hallinnonalan TTS-asiakirjan ja lupahallinnon kehittämishankkeen linjauksia noudattaen: lupahallinto keskittyy ydintehtäviinsä, joita ovat aseasioihin, yksityiseen turvallisuusalaan, yleisötilaisuuksiin ja henkilöllisyyttä osoittaviin asiakirjoihin liittyvät tehtävät. Poliisi ulkoistaa lupahallinnon menettelyitä (esim. valmiiden asiakirjojen luovuttaminen luvan haltijalle). Lisäksi poliisi lisää sähköistä asiointia. Poliisin lupahallinnon palvelut ovat henkilökohtaisesti saatavilla pääsääntöisesti ajanvarausta käyttämällä. Poliisi huolehtii näiden tehostamistoimenpiteiden seurannaisvaikutusten hallinnasta suunnitelmallisesti ja ennakoiden. Näillä kehittämistoimilla toteutetaan hyvää hallintoa sekä tuetaan asiakaspalvelun joustavaa saatavuutta. Lupahallinnon palvelut toimivat kustannustehokkaasti, taloudellisesti ja tuottavasti siten, että asiakasaloitteisen lupapalvelun kustannusvastaavuus on varmistettu. Lupavalvonnan toimintaprosessit arvioidaan ja uudistaminen aloitetaan tehokkuuden ja vaikuttavuuden varmistamiseksi.

Poliisi osallistuu sisäisen turvallisuuden ohjelman toteuttamiseen ja tekee osaltaan monialaista viranomais- ja sidosryhmäyhteistyötä paikallisten ja alueellisten turvallisuussuunnitelmien toteuttamiseksi, kuntien turvallisuuden ylläpitämiseksi, syrjäytymisen ehkäisemiseksi ja harvaan asuttujen alueiden turvallisuuden ylläpitämiseksi. Poliisin resurssit kohdennetaan enenevässä määrin poliisin ydintehtäviin, mikä voi heikentää sidosryhmäyhteistyön mahdollisuuksia ja hidastaa virka-apupyyntöihin vastaamista. Tämä vaatii PTR- ja muulta yhteistyöltä tehostamista.

Tietoverkkojen avulla tehtävien rikosten torjuntatoimenpiteitä jatketaan yhteistyössä eri tahojen kanssa. Poliisi osallistuu osaltaan Suomen kyberturvallisuusstrategian toimeenpanoon ja huolehtii, että poliisilla on edellytykset ennalta ehkäistä, paljastaa ja selvittää kybertoimintaympäristöön kohdistuvia ja sitä hyödyntäviä rikoksia.

Poliisin sisäisellä laillisuusvalvonnalla varmistetaan kansalaisten perus- ja ihmisoikeuksien sekä poliisin toiminnan laillisuuden ja laadun toteuttaminen.

01. Poliisitoimen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 731 032 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) EU:n hyväksymien ja rahoittamien poliisitoimeen liittyvien hankkeiden maksamiseen
- 2) poliisihallinnosta Ahvenanmaan maakunnassa annetun asetuksen (1177/2009) 2 §:n nojalla suoritettavien korvausten maksamiseen Ahvenanmaan maakunnan hallitukselle.

Selvitysosa: Sisäministeriö asettaa poliisille seuraavat alustavat toiminnalliset tulostavoitteet:

Valvonta- ja hälytystoiminta

PORA III -linjausten mukaiset toiminnalliset tulostavoitteet on tarkistettu vastaamaan taloudellisia reunaehtoja. Kiireellisten hälytyspalvelujen saatavuus pyritään säilyttämään entisellä tasolla, samoin raskaan liikenteen valvonta ja liikennevalvonnan tuottavuus. Yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen liittyvän valvonnan taso kuitenkin laskee käytettävien resurssien pienentyessä. Liikenneturvallisuuden myönteiseen kehittymiseen pyritään vaikuttamaan aktiivisin toimin mm. hyödyntämällä teknisiä valvontamenetelmiä ja poliisin liikenneturvallisuusstrategiaa toimeenpannaan erillisen toteuttamissuunnitelman mukaisesti. Myös liikennevalvonnan vaikuttavuutta parannetaan. Perhe- ja lähisuhdeväkivaltaan puututaan kotihäilytyksillä. Laittoman maahantulon tilanne pysyy Suomessa hallittuna ja toimenpiteet laittoman maahantulon torjumiseksi ovat uskottavia ja tehokkaita. Turvapaikkamenettelyn prosessia kehitetään.

Valvonta	2013 toteutuma	2014 arvio	2015 tavoite
Tuottavuus			
Tuottavuus (yjt-tehtävät/htv)	391	377	392
Liikennevalvonnan tuottavuus, kpl/vhtv	842	832	832
Taloudellisuus			
Toimintamenomääräraha, 1 000 euroa	186 861	189 520	188 217
Henkilötyövuodet	2 581	2 600	2 499
Valvonnan kustannukset, 1 000 euroa	227 796	230 205	227 008
Taloudellisuus (kustannukset/yjt-tehtävät), euroa	226	235	232
Palvelukyky ja laatu			
Onnistuminen kotiväkivaltaan puuttumisessa, keskiarvo vähintään, arvosana 1—4 ¹⁾	-	3,0	-
Onnistuminen liikennevalvonnessa, keskiarvo vähintään, arvosana 1—4	-	3,2	-
Onnistuminen poliisin partioinnissa ja muussa näkyvässä toiminnassa, keskiarvo vähintään, arvosana 1—4	-	3,1	-
Liikennevalvontaan käytetty työaika, htv	582	619	590
— josta raskaan liikenteen valvontaan käytetty työaika, htv	47	54	54
Automaattisen liikennevalvonnan suoritteet, kpl	326 918	330 000	350 000
Törkeä liikenneturvallisuuden vaarantaminen, tapaukset enintään, kpl	3 800	4 000	4 000
Henkilövahinkoon johtaneet liikenneonnettomuudet enintään, kpl	-	5 500	5 500
Rattijuopumusrikosten määrä enintään, kpl	17 882	20 000	20 000
Ulkomaalaisvalvontaan käytetty työaika, htv	21,6	29	29
Turvapaikkatutkinnan tutkinta-aika, päätetyt jutut, keskiarvo, vrk	31	30	30

	2013 toteutuma	2014 arvio	2015 tavoite
Valvonta			
Suoritteet			
Yleisen järjestyksen ja turvallisuuden (yjt) tehtävämäärä, kpl	1 008 797	980 000	980 000
— josta oma-aloitteiset tehtävät, %	21	20	20
Oma-aloitteellisuus (%) eräissä taajamavalvontaan liittyvissä tehtävissä (03 Pahoinpitely, tappelu 15 Vahingonteko 34 Päihtynyt henkilö 35 Häiriökäyttäytyminen ja ilkivalta)	9,3	10,0	10,0

¹⁾ Lähde: Poliisibarometri 2012 ja 2014

	2013 toteutuma	2014 arvio	2015 tavoite
Hälytystoiminta			
Tuottavuus			
Tuottavuus (hälytystehtävät, määrä/htv)	876	901	989
Taloudellisuus			
Toimintamenomääräraha, 1 000 euroa	81 885	74 350	71 667
Henkilötyövuodet	1 151	1 087	991
Hälytystoiminnan kustannukset, 1 000 euroa	101 795	94 346	93 036
Taloudellisuus (kustannukset/hälytystehtävät A+B), euroa	150	135	133
Palvelukyky ja laatu			
Toimintavalmiusaika A-luokan tehtävissä, min	9,4	10,0	10,1
Toimintavalmiusaika A- ja B-luokan tehtävissä, min	17,4	16,7	18,0
Toimintavalmiusaika alle 20 min (% , tehtävistä)	72,0	74,0	72,0
Toimintavalmiusaika alle 45 min (% , tehtävistä)	92,7	92,0	90,0
Onnistuminen kiireellisissä hälytystehtävissä, keskiarvo vähintään, arvosana 1—4 ¹⁾	-	3,2	-
Suoritteet			
Perheväkivaltaan liittyvät hälytystehtävät enintään, kpl	25 275	25 000	25 000
A ja B hälytystehtävien määrä enintään, kpl	680 725	700 000	750 000
A, B ja C hälytystehtävien määrä enintään, kpl	1 008 797	980 000	980 000

¹⁾ Lähde: Poliisibarometri 2012 ja 2014

Rikostorjunta

Kansalaisten luottamus poliisin kykyyn ehkäistä, paljastaa ja selvittää rikoksia pyritään säilyttämään korkeana. Rikosasioden pitkiin käsittelyaikoihin kiinnitetään huomiota. Poliisi toteuttaa tehostettua harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjuntaohjelmaa. Talousrikostorjunnassa pyritään reaaliaikaiseen rikostutkintaan, avoinna olevien juttujen määrän vähentämiseen, tutkinta-aikojen lyhentämiseen ja takaisin saadun rikoshyödyn määrän kasvuun käytettävissä olevan kokonaisrahoituksen puitteissa. Rikosten ennalta estävää toimintaa toteutetaan lisäämällä moniviranomaisyhteistyötä, ihmisten omaa varautumista rikosuhkiin ja vastuuta rikostorjunnasta sekä kolmannen sektorin toimijoiden mukanaoloa. Henkeen ja terveyteen kohdistuvien rikosten sekä seksuaalirikosten kokonaismäärää pyritään vähentämään ennalta estävällä toiminnalla ja rikostapausten paremmalla tunnistamisella. Järjestäytyneen rikollisuuden toimintaedellytyksiä heikennetään muun muassa hallinnollisten toimien mukaan ottamisella. Järjestäytyntä rikollisuutta torjutaan yhteistyöllä Tullin ja Rajavartiolaitoksen kanssa sekä toimivalla kansainvälisellä yhteistyöllä. Tietoverkkorikollisuuden torjuntaan panostetaan osana järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaa ja ennalta ehkäisevää nettipoliisitoimintaa. Poliisi puuttuu rasistisia piirteitä omaavaan ja muuhun viharikollisuuteen sekä ihmiskauppaan. Poliisi ylläpitää muiden lainvalvontaviran-

omaisten, hallinnollisten viranomaisten sekä yksityisen sektorin toimijoiden kanssa tilannekuvaa rikollisuudesta yleisesti sekä sen tietyistä erityisalueista, mm. terrorismi ja järjestäytynyt rikollisuus.

Rikostorjunta reagoi toimintaympäristön muuttuviin tarpeisiin ja kykenee estämään ennalta rikoksia, paljastamaan piilossa olevaa rikollisuutta sekä toteuttamaan rikosvastuuta.

Rikostorjunta	2013 toteutuma	2014 arvio	2015 tavoite
Tuottavuus			
Tuottavuus (selvitetyt rikoslakirikokset/hvt)	77	75	71
Taloudellisuus			
Toimintamenomääräraha, 1 000 euroa	282 761	282 093	280 154
Henkilötyövuodet	3 901	3 854	3 749
Rikostorjunnan kustannukset, 1 000 euroa	349 191	354 742	349 815
Taloudellisuus (kustannukset/selvitetyt rikoslakirikokset), euroa	1 160	1 223	1 320
Palvelukyky ja laatu			
Rikoslakirikosten selvitystaso (pl. liikenne rikokset), %, vähintään	49,0	50,0	45,0
Rikoslakirikosten tutkinta-aika (pl. liikenne rikokset), ka, vrk	102	100	100
Omaisuusrikosten selvitystaso, %, vähintään	37,4	37,5	35
Henkeen ja terveyteen kohdistuneiden rikosten selvitystaso, %, vähintään	76,4	80,0	78,0
Päätettyjen talousrikosjuttujen sisälläoloaika, ka, vrk, enintään	501	500	500
Talousrikostorjunnan henkilötyövuodet	355	430	430
Järjestäytyneiden rikollisryhmien määrä (EU- ja muut ryhmät), kpl	80	73	73
Järjestäytyneisiin rikollisryhmiin kuuluvien henkilöiden määrä, kpl	1 000	950	950
Onnistuminen väkivaltarikosten selvittämisessä ja torjunnassa, keskiarvo, vähintään, arvosana 1—4 ¹⁾	-	3,1	-
Onnistuminen talousrikosten torjunnassa, keskiarvo, vähintään, arvosana 1—4	-	3,0	-
Onnistuminen huumorikosten selvittämisessä/paljastamisessa, keskiarvo, vähintään, arvosana 1—4	-	3,0	-
Onnistuminen asuntomurtojen selvittämisessä, keskiarvo, vähintään, arvosana 1—4	-	2,9	-
Onnistuminen autovarkauksien selvittämisessä, keskiarvo, vähintään, arvosana 1—4	-	2,9	-
Onnistuminen rasismiin viittaavien rikosten paljastamisessa ja tutkinnassa, keskiarvo, vähintään, arvosana 1—4	-	3,0	-
Verkossa tapahtuva poliisitoiminta (esim. vihjepalvelu, verkko-poliisi), keskiarvo, vähintään, arvosana 1—4	-	3,5	-
IT-tutkintaan käytetyt henkilötyövuodet	36	35	35
Suoritteet			
Kaikki selvitetty rikokset, määrä, sis. liikenne rikkomukset	664 752	640 000	630 000
Selvitetyt rikoslakirikokset, määrä	300 818	290 000	265 000
Haltuun saatu rikoshyöty kaikissa rikoksissa (netto), milj. euroa	42,7	55	60
Haltuun saatu rikoshyöty talousrikoksissa (netto), milj. euroa	41	50	55
Päätettyjen talousrikosten määrä, kpl	1 822	2 000	2 000
Avoinna olevien talousrikosten määrä, kpl	2 215	2 000	2 000

	2013 toteutuma	2014 arvio	2015 tavoite
Rikostorjunta			
Päätettyjen järjestäytyneen rikollisuuden juttujen määrä, kpl	785	600	590
Henkeen ja terveyteen kohdistuvien rikosten määrä, kpl	38 118	38 000	38 000
Poliisin tietoon tulleet törkeät huumausainerikokset, määrä	1 044	800	800

¹⁾ Lähde: Poliisibarometri 2012 ja 2014

Lupahallinto

Lupahallinto vaikuttaa lupaharkinnan ja -valvonnan keinoin yleisen järjestyksen ja turvallisuuden säilymiseen ja hallinnolliseen rikostorjuntaan vaikuttavasti tukien prosesseillaan myös poliisin ennalta estävää toimintaa. Asehallinto ja turvallisuusalan valvonta toimivat luotettavasti ja yhteiskunnan turvallisuusintressit huomioiden. Vaikutukset ulottuvat myös yksityisen turva-alan luotettavaan toimintaan. Erityisesti ampuma-aseturvallisuuden parantamista tuetaan kehittämällä yhtenäisiä lupaprosesseja. Maahanmuuttoon liittyviä lupamenettelyjä tehostetaan ja yhdenmukaistetaan. Lisäksi saatetaan loppuun ajokorttiasioden siirto poliisilta Liikenteen turvallisuusvirastolle vuoden 2016 alusta lukien. Henkilöllisyyttä osoittavan asiakirjan hakijan luotettavaan tunnistamiseen kiinnitetään erityistä huomiota. Poliisin lupahallinnon palvelut noudattavat hyvän hallinnon periaatteita. Tietojärjestelmät, menettelyt ja rakenteet tukevat päätösten yhdenmukaista sekä sujuvaa, yhdenmukaista, taloudellisesti tehokasta ja oikeudenmukaista päätöksentekoa. Asiakaskäyntien määrää vähennetään mm. sähköisiä palveluita kehittämällä ja tavoitteiden mukainen käyttöaste varmistamalla. Lupapalveluiden kustannusvastaavuus varmistetaan.

	2013 toteutuma	2014 arvio	2015 tavoite
Lupahallinto			
Tuottavuus			
Tuottavuus (poliisin myöntämät luvat/htv)	1 542	1 586	1 580
Lupahallinnon tuottotavoite, 1 000 euroa	64 249	61 000	61 000
Taloudellisuus			
Toimintamenomääräraha, 1 000 euroa	2 665	2 187	4 343
Henkilötyövuodet	871	860	860
Lupahallinnon kustannukset, 1 000 euroa	58 205	61 000	61 000
Taloudellisuus (kustannukset/poliisin myöntämät luvat), euroa	43	45	45
Lupahallinnon kustannusvastaavuus, %	110	100	100
Palvelukyky ja laatu			
Onnistuminen lupahallinnossa, arvosana 1—4 ¹⁾	-	3,3	-
Suoritteet			
Poliisin myöntämät luvat yhteensä, kpl	1 339 959	1 354 000	1 359 000
— Matkustusasiakirjat (passit ja henkilökortit yhteensä)	827 964	800 000	800 000
— Ajoluvat	316 597	350 000	350 000
— Aseluvat	59 324	60 000	60 000
— Turva-alan luvat	62 349	62 000	62 000
— Ulkomaalaisluvat	61 244	70 000	75 000
— Muut luvat	12 481	12 000	12 000

¹⁾ Lähde: Poliisibarometri

Lupavalvonta	2013 toteutuma	2014 arvio	2015 tavoite
Taloudellisuus			
Henkilötyövuodet (sisältyvät lupahallinnon kokonaishtv-määrään)	199	212	200
Lupavalvonnan kustannukset (maksuttomat lupapalvelut), 1 000 euroa	15 858	16 477	16 284
Suoritteet			
Valvonnalliset toimenpiteet yhteensä, kpl	-	72 700	72 000

Poliisikoulutus

Poliisikoulutuksen tavoitteena on vastata poliisin henkilöstötarpeeseen. Poliisiammattikorkeakoulun uusien opiskelijoiden määrästä päätettäessä varmistetaan suunnitelmallinen rekrytointi käytettävissä olevien määrärahojen puitteissa. Poliisikoulutusta annetaan edelleen molemmilla kansalliskielillä. Koulutuksessa kehitetään kansainvälisen poliisiyhteistyön ja monikulttuurisuuden edellyttämää ammattitaitoa. Koulutuksen tuottavuutta parannetaan laajentamalla verkko-opetuksen käyttöä. Poliisiammattikorkeakoulu harjoittaa poliisitoimintaa ja -hallintoa koskevaa monitieteistä tutkimusta.

Poliisikoulutus	2013 toteutuma	2014 arvio	2015 tavoite
Tuottavuus			
Vuoden aikana suoritettujen tutkintokoulutuksen opintopisteet/ opettajien kokonaishtv	373	237	290
Julkaisut/tutkimuksen htv:t	3,9	3,8	3,8
Taloudellisuus			
Poliisikoulutuksen kokonaiskustannukset, 1 000 euroa	25 875	25 000	24 500
Henkilötyövuodet	197,3	204	198
Perustutkinto/poliisi (AMK) - koulutuksen koulutuspäivän hinta, enintään, euroa	301	360	360
Poliisipääällystötutkinto/poliisi (YAMK) - koulutuspäivän hinta, enintään, euroa	253	260	260
Palvelukyky ja laatu			
Perustutkinto/poliisi (AMK) - koulutuksesta tavoiteajassa valmistuneet, %	98,4	97,0	97,0
Suoritteet			
Perustutkinto/poliisi (AMK) - koulutukseen hakijoiden määrä aloituspaikkaa kohden	7,1	6,6	5,1
Perustutkinto/poliisi (AMK) - koulutuksen aloittaneiden määrä, hlöä	174	180	100
Perustutkinto/poliisi (AMK) - koulutuksesta valmistuvien määrä, hlöä	322	133	175

Yhteiset palvelut - tukitoiminnot ja muut tehtävät

	2013 toteutuma	2014 arvio	2015 tavoite
Yhteiset palvelut - tukitoiminnot¹⁾			
Taloudellisuus			
Toimintamenomääräraha, 1 000 euroa	135 460	133 506	132 476
Henkilötyövuodet	932	911	850
Yhteiset palvelut - muut tehtävät²⁾			
Taloudellisuus			
Toimintamenomääräraha, 1 000 euroa	47 691	47 380	47 054
Henkilötyövuodet	691	682	653
Muiden tehtävien kustannukset, 1 000 euroa	58 609	58 872	58 054

¹⁾ Tukitoiminnot = taloushallinto, henkilöstöhallinto, materiaalitoiminnot, tietotekniikka, tutkimus- ja analyysitoiminto, koulutus, työhyvinvointi, konsernipalvelut

²⁾ Muut tehtävät = vartijat, vankilatoiminnot, vankikuljetukset, virka-avut, löytötavaratoiminto, kantelu- ja valitusasiat

Henkiset voimavarat

Poliisin organisaatiota, toimintaa ja prosesseja kehitetään taloudellisemmaksi ja tuottavammaksi. Organisaatiomuutoksen toimeenpano varmistetaan pitkän aikavälin henkilöstösuunnittelulla. Poliisin henkilöstömäärä on sovitettu taloudellisiin reunaehtoihin. Poliisin palkkausjärjestelmä otetaan tarkasteluun.

	2013 toteutuma ¹⁾	2014 arvio	2015 tavoite
Henkiset voimavarat			
Henkilötyövuodet	10 364	10 199	9 800
Naisia, %-osuus	29,1	29,2	29,3
Poliisimiehet, htv	7 512	7 500	7 375
Naisia, %-osuus	15,0	15,1	15,2
Opiskelijat, htv ²⁾	207	210	100
Naisia, %-osuus	24,3	24,4	24,4
Muu henkilöstö, htv	2 645	2 489	2 325
Naisia, %-osuus	69,6	70,0	70,1
Naisten %-osuus alipäällystössä, päällystössä ja päällikkötasolla	9,6	9,8	9,9
Sairauspoissaolot, pvä/htv	9,8	10,0	10,0
Työtyytyväisyysindeksi	-	3,45	-

¹⁾ Lähde PolStat, kaikki momentit. Vuoden 2013 toteutumassa poliisin momentilta 26.10.01 palkattujen osuus yht. 10 219 htv, muilta momenteilta palkattujen osuus yht. 144,9 htv. Vuoden 2014 arviossa muilta momenteilta palkattujen osuus yht. 144,9 htv. Vuoden 2014 arviossa muilta momenteilta palkattavien osuus yht. 150 htv. Vuoden 2015 tavoitteessa muilta momenteilta palkattavien osuus yht. 100 htv (75 htv poliisit + 25 htv muita virkoja).

²⁾ Opiskelijoilla tarkoitetaan käytettävissä olevaan työvoimaan luettavat opiskelijat, jotka ovat työssäoppimisjaksolla työ- tai kenttäharjoittelussa.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Bruttomenot	812 603	805 435	809 532
Bruttotulot	80 049	76 400	78 500
Nettomenot	732 554	729 035	731 032
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	22 234		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	14 293		

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot	72 376	69 262	70 120
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	65 302	69 292	70 120
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	7 074	-	-
Kustannusvastaavuus, %	111	100	100

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

AFIS-kertakorvauksen poistuminen	-2 000
Aspa (siirto momentille 28.40.03)	-13
Poliisiammattikorkeakouluopiskelijat ateriatuen piiriin 1.8.2014 (siirto momentille 29.70.57)	-79
Poliisiammattikorkeakouluopiskelijat korkea-asteen tuen piiriin 1.8.2014 (siirto momentille 29.70.55)	-593
Poliisin lupahallinnon sähköinen asiointi (v. 2014 rahoitus) (siirto momentille 28.70.20)	-875
Siirto momentille 23.01.01 (-1 htv)	-20
Telekuuntelun menot	-500
Toiminnan turvaaminen	6 500
Toimintamenosäästö (osuus 60 milj. eurosta)	625
Toimitilahankkeet	500
Tuottavuusohjelma	-2 025
Harmaan talouden torjunta (HO)	-150
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-471
Palkkaliukumasäästö	-1 364
Palkkausten tarkistukset	4 299
Säästöpäätös	-5 000
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-3 652
Valtion vahingonkorvaustoiminnan keskittäminen (siirto momentille 28.50.50)	-5
Vuokramenojen indeksikorotus	840

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Vuokramenojen indeksikorotusta vastaava säästö	-1 020
Tasomuutos	7 000
Yhteensä	1 997

2015 talousarvio	731 032 000
2014 I lisätalousarvio	2 387 000
2014 talousarvio	729 035 000
2013 tilinpäätös	724 613 000

20. Maasta poistamis- ja noutokuljetuksista aiheutuvat menot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 800 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) poliisin vastuulla olevien maasta poistettavien henkilöiden maasta poistamiskuljetuksista aiheutuviin menoihin
- 2) turvapaikanhakijoiden tulkkaus- ja käännöspalveluista aiheutuviin menoihin
- 3) Suomeen luovutettavien rikoksentekijöiden noutokuljetuksista aiheutuviin menoihin
- 4) turvapaikanhakijoiden identiteetin ja kansalaisuuden varmistamisesta sekä iänmäärittelyn ja kielitestien tekemisestä aiheutuviin menoihin
- 5) turvapaikkatutkinnan valmiusryhmän käytöstä aiheutuneiden matka- ja majoitusmenojen korvaamiseen.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Maasta poistamiskuljetukset	2 900 000
Tulkkaus- ja käännöspalvelut	350 000
Noutokuljetukset	150 000
Henkilöllisyyden selvittäminen	200 000
Valmiusryhmän käyttö	200 000
Yhteensä	3 800 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	300
Yhteensä	300

2015 talousarvio	3 800 000
2014 talousarvio	3 500 000
2013 tilinpäätös	3 731 681

21. KEJO-hankkeen yhteiset toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 4 000 000 euroa.

Valtuus

Mikäli vuoden 2013 talousarviossa kenttäjohtajärjestelmän hankintaan tarkoitettua valtuutta on jäänyt käyttämättä vuonna 2014, saa käyttämättä jääneestä osasta tehdä sitoumuksia vuonna 2015.

Selvitysosa: Poliisin, pelastustoimen, sosiaali- ja terveystoimen, Rajavartiolaitoksen, Puolustusvoimien sekä Tullin yhteisen kenttäjohtajärjestelmähankkeen (KEJO) tavoitteena on hankkeeseen osallistuvien keskeisten turvallisuusviranomaisten yhteisen kenttäjohtajärjestelmän käyttöönotto ja sovittaminen osaksi viranomaisten yhteistä sähköistä tapahtumankäsittelykokonaisuutta ja verkottunutta hätäkeskusmallia.

Viranomaisten yhteisen kenttäjohtajärjestelmän keskeisimpiä tavoitteita ovat viranomaisten toiminnan ja viranomaisyhteistyön tehostuminen, viranomaisten yhteisen tilannekuvan mahdollistaminen, uusien työprosessien käyttöönotto kenttäolosuhteissa, kenttäjohtamisen ja viranomaisten välisen reaaliaikaisen tiedonvaihdon ja viestinnän tehostuminen sekä viranomaisten yhteisen kenttäjärjestelmäratkaisun myötä saavutettava kustannustehokkuus. Hanke ajoittuu vuosille 2013—2016 ja sen kokonaiskustannukset ovat n. 19,16 milj. euroa. Valtiovarainministeriö rahoittaa hanketta yhteensä 15 milj. eurolla tuottavuuden edistämiseen tarkoitetulla määrärahalla vuosina 2013—2016 erikseen laaditun KEJO-hankkeeseen osallistuvien ministeriöiden (sisäministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, puolustusministeriö ja valtiovarainministeriö) välisen yhteistyöpöytäkirjan mukaisesti.

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2015	2016	2017	2018	2019—	Yhteensä vuodesta 2015 lähtien
Turvallisuusviranomaisten yhteinen kenttäjohtajärjestelmä						
Ennen vuotta 2015 tehdyt sitoumukset	4 000	3 000	-	-	-	7 000
Menot yhteensä	4 000	3 000	-	-	-	7 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Viranomaisen kenttäjohtamisjärjestelmä (v. 2014 rahoitus) (siirto momentille 28.70.20)	-7 000
Viranomaisen kenttäjohtamisjärjestelmä (v. 2015 rahoitus) (siirto momentilta 28.70.20)	4 000
Yhteensä	-3 000
2015 talousarvio	4 000 000
2014 I lisätalousarvio	—
2014 talousarvio	7 000 000
2013 tilinpäätös	1 000 000

20. Rajavartiolaitos

Selvitysosa: Rajavartiolaitos on yhteistyökykyinen ja kansainvälisesti arvostettu rajaturvallisuuden ja meripelastuksen asiantuntija. Rajavartiolaitoksen tavoitteina on ylläpitää rajaturvallisuutta, varmistaa sujuva rajaliikenne, lisätä merellistä turvallisuutta, osallistua sotilaalliseen maanpuolustukseen ja tuoda viranomaisapua rajaseudun ja rannikon harvaan asutuille alueille. Rajavartiolaitos toimii maalla, merellä ja ilmassa, turvana kaikissa oloissa.

Rajavartiolaitoksen toimintaan vaikuttavat merkittävimmin tilanne Venäjällä ja Itämeren alueella, rajaliikenteen kehitys sekä hallituksen toimenpiteet julkisen talouden vakauttamiseksi. EU:n yhdenmetyt rajaturvallisuusjärjestelmän ja meripolitiikan kehitykseen vaikuttaminen on Rajavartiolaitokselle tärkeää. Suomi varautuu itäliikenteen kasvuun kehittämällä rajanylityspaikkojen läpäisykykyä.

Rajavartiolaitoksen toiminnan painopiste on itärajalla, jossa ylläpidetään uskottava ja itsenäinen toimintakyky. Kriisivalmiudesta ja sotilaallisen maanpuolustuksen velvoitteista huolehditaan täysimääräisesti.

Itämeren pitäminen turvallisena on Suomelle tärkeää. Kasvava alusliikenne lisää monialaisen merellisen onnettomuuden riskiä. Rajavartiolaitoksen jatkuva johtamisvalmius, kattava valvontajärjestelmä sekä uudistuva alus- ja ilma-aluskalusto parantavat valmiuksia onnettomuuksien ennaltaehkäisyssä ja hallinnassa. Itämeren maiden yhteisvastuullisuutta riskien hallinnassa edistetään.

Julkishallinnon säästöt yhdessä kustannustason nousun kanssa kaventavat merkittävästi Rajavartiolaitoksen talouden liikkumavaraa. Rajavartiolaitoksen voimavarat turvataan kaakkoisrajalla, pääkaupunkiseudulla, Suomenlahden alueella ja pohjoisella Itämerellä. Rajavartiolaitoksen toimintakyky ja strateginen kehittäminen varmistetaan määrätietoisin ja ennakoivin toimenpitein.

01. Rajavartiolaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 228 186 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) meripelastuslain (1145/2001) 21 §:n 3 momentin nojalla suoritettavien korvausten maksamiseen sekä Rajavartiolaitoksen ilma-alusten rajaturvallisuustehtävistä (ml. meripelastus) johtuvien lennonvarmistuspalvelujen ja meripelastustoimeen liittyvän lentopelastuksen hälytys- ja johtamistoiminnasta aiheutuvien kustannusten korvaamiseen Finavialle
- 2) Rajavartiolaitoksen omistajahallinnassa olevien rakennusten sekä rakenteiden ja muiden rakennettujen kiinteistöjen ulkopuolella sijaitsevien rajavalvontaan ja koulutukseen käytettävien rakennusten ja rakenteiden perusparannuksesta ja uudisrakentamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen
- 3) rajavartiolain (578/2005) 81 §:n nojalla työsuhteasuntojen vuokratkompensaatioon
- 4) EU:n hyväksymiin ja rahoittamiin hankkeisiin
- 5) Merivartiomuseon toiminnan tukemiseen
- 6) Meripelastusseuratoiminnan tukemiseen.

Selvitysosa: Sisäministeriö asettaa Rajavartiolaitokselle seuraavat alustavat toiminnalliset tulostavoitteet:

Rajojen valvonta

Rajojen valvonnalla ennaltaehkäistään ja paljastetaan laitton maahantulo ulkorajoilla. Riskianalyysiin perustuvilla painopistealueilla luvattomat rajanylitykset on kyettävä havaitsemaan välittömästi ja luvattomat rajanylittäjät ottamaan kiinni raja-alueella. Toistuva laitton toiminta paljastetaan myös muualla raja-alueella. Luvattomat rajanylitykset selvitetään luotettavasti siten, että kaikista tarvittavista jatkotoimenpiteistä voidaan päättää viivytyksettä.

Rajojen valvonta	2013 toteutuma	2014 arvio	2015 tavoite
Tulosmittarit			
Tuotokset			
Partiointi (h)	238 015	234 000	225 000
— josta itärajalalla	171 680	167 500	159 500
Tekninen valvonta	884 967	907 500	907 500
Tarkastukset	31 803	31 800	31 700
Rajavyöhykeluvat	10 250	8 800	8 800
Turvallisuuspalvelut harva-alueella (poliisi- ja virka-aputehtävät)	576	615	595
Panokset			
Kustannukset (milj. euroa)	113,6	107,6	101,7
Henkilötyövuodet	1 232	1 170	1 119
Tehokkuus			
Tuottavuus (ind)	132	134	140
Taloudellisuus (ind)	123	128	137
Toiminnan laatu ja palvelukyky (1—5)	3,6	4,5	4,5
Rajatapahtumien estäminen (%)	88	99	99
Rajatapahtumien paljastaminen (%)	73	93	93
Tilannekuvan laatu	3,6	3,9	3,9

Rajatarkastukset

Kaikki Schengen-alueen ulkorajan ylittävät henkilöt tarkastetaan. EU/ETA-kansalaisille tehdään vähimmäistarkastus ja muille perusteellinen tarkastus. Schengen-alueen sisärajoilla ylläpidetään valmius rajavalvonnan väliaikaiseen palauttamiseen. Maahantulo ja maastalähtö vastoin säädettyä järjestystä paljastetaan turvaten sujuva rajanylitysliikenne. Rajatarkastuksissa ja niihin liittyvissä tutkimuksissa ja hallintopäätöksissä huolehditaan henkilöiden oikeusturvasta.

Rajatarkastukset	2013 toteutuma	2014 arvio	2015 tavoite
Tulosmittarit			
Tuotokset			
Rajatarkastukset (milj. hlöä)	17,8	19,2	20,8
Tullitarkastukset (hlöä)	5 073	6 560	6 610
Käännättämisspäätos	1 673	1 620	1 770
Myönnetty viisumit	1 268	1 377	1 489
Päätökset rajanylityslupa-anomuksiin	6	4	4
Vastaanotetut turvapaikkahakemukset	328	313	325
Vastaanotetut kiintiöpakolaiset	490	600	650

	2013 toteutuma	2014 arvio	2015 tavoite
Rajatarkastukset			
Muun viranomaisen päätöksen täytäntöönpano	604	550	555
Panokset			
Kustannukset (milj. euroa)	103,1	106,5	110,2
Henkilötyövuodet	1 119	1 158	1 213
Tehokkuus			
Tuottavuus (ind)	153	158	165
Taloudellisuus (ind)	143	151	161
Toiminnan laatu ja palvelukyky (1—5)	4,5	4,3	4,4
Rajatarkastusten kattavuus (%)	100	100	100
Rajatarkastusten laatu (%)	96,3	93,2	96,1
Rajatarkastusten sujuvuus (min)	10	9	10
Rajatarkastusten asiakaspalvelu (1—5)	4,1	4,1	4,1
Oikeusturva (%)	100,0	100,0	100,0

Rikostorjunta, hallinnolliset maksuseuraamukset ja valvontatoimenpiteet

Rajavartiolaitos toimii ammattitaitoisena, yhteistyökykyisenä ja tehokkaana rikostorjuntaviranomaisena rajaturvallisuuden ylläpitämiseksi ja erityisesti Schengenin ulkorajat ylittävän rikollisuuden torjumiseksi. Rajavartiolaitoksen rikostorjuntatyössä keskitytään laittoman maahantulon ja ihmiskaupan torjuntaan.

	2013 toteutuma	2014 arvio	2015 tavoite
Rikostorjunta, hallinnolliset maksuseuraamukset ja valvontatoimenpiteet			
Tulosmittarit			
Tuotokset			
Rikosilmoitus (R-ilmoitus)	1 177	1 135	1 180
Valtionrajarikos (kpl)	250	269	299
Laittoman maahantulon järjestäminen ja ihmiskauppa (kpl)	115	102	113
Muu rikos (kpl)	7 173	7 600	7 800
Rikesakko	818	935	915
Rangaistusvaatimusilmoitus	4 173	4 400	4 440
Pakkokeino	3 991	3 960	3 940
Huomautus	686	820	800
Päätös alusöljypäästöasiassa	4	7	7
Päätös liikkeenharjoittajan seuraamusmaksussa	162	150	160
Turvaamistoimenpide	2 933	3 220	3 230
Sekalainen ilmoitus (S-ilmoitus)	3 097	2 420	2 370
Valvontailmoitus	386	385	390
Panokset			
Kustannukset (milj. euroa)	18,3	18,1	18,1
Henkilötyövuodet	198	197	199
Tehokkuus			
Tuottavuus (ind)	121	127	127
Taloudellisuus (ind)	113	120	124
Toiminnan laatu ja palvelukyky (1—5)	4,3	4,4	4,4
Rikoslakirikosten selvitystaso (pl. liikenne rikokset)	81	87	87
Laittoman maahantulon järjestämisten ja ihmis- kaupparikosten selvitystaso (%)	43	65	68
Aluspäätötapauksen selvitystaso (1—5)	5,0	5,0	5,0

Rikostorjunta, hallinnolliset maksuseuraamukset ja valvontatoimenpiteet	2013 toteutuma	2014 arvio	2015 tavoite
Tavoiteajassa (60 vrk) selvitettyjen rikoslakirikosten osuus (%)	75	84	85
Tavoiteajassa (180 vrk) selvitettyjen laittoman maahantulon järjestämisten ja ihmiskauppatapausten osuus (%)	83	67	71
Oikeusturva (%)	100,0	99,9	99,9

Meri- ja muu pelastustoiminta

Kaikkiin meripelastuksen hätätilanteisiin osoitetaan apua viivytyksettä. Meripelastustapahtumien havaitsemiseksi, ennalta ehkäisemiseksi ja läheltä piti -tilanteiden taltioimiseksi huolehditaan merialueiden riittävästä valvonnasta rajavallvonnan yhteydessä. Pelastustoimea ja lentopelastuspalvelua tuetaan tarpeen mukaan Rajavartiolaitoksen kalustolla ja henkilöstöllä.

Meri- ja muu pelastustoiminta	2013 toteutuma	2014 arvio	2015 tavoite
Tulosmittarit			
Tuotokset			
Etsinnät (kpl)	389	217	213
merialue (kpl)	57	60	60
maa-alue (kpl)	332	157	153
Pelastustehtävät (kpl)	1 658	1 250	1 250
merialue (kpl)	1 170	1 100	1 100
maa-alue (kpl)	488	150	150
Sairaankuljetus (kpl)	1 104	434	434
merialue (kpl)	31	50	50
maa-alue (kpl)	1 073	384	384
Avustustehtävä (kpl)	421	463	463
merialue (kpl)	383	420	420
maa-alue (kpl)	38	43	43
Muu pelastussuorite (kpl)	559	547	557
merialue (kpl)	251	250	260
maa-alue (kpl)	308	297	297
Päivystyspalvelu ja meripelastuksen työaika (tuntia)	315 602	401 000	401 000
Pelastettu henkilö (kpl)	5 664	3 705	3 705
Estetty onnettomuus (kpl)	21	16	16
Panokset			
Kustannukset (milj. euroa)	7,7	6,5	6,5
Henkilötyövuodet	83	70	72
Tehokkuus			
Tuottavuus (ind)	166	122	119
Taloudellisuus (ind)	155	116	116
Toiminnan laatu ja palvelukyky (1—5)	3,5	4,2	4,2
Johtamisen laatu (1—5)	-	4,0	4,0
Yksiköiden valmius (1—5)	-	4,5	4,5
Meritilannekuva (1—5)	3,5	3,8	3,8

Sotilaallinen maanpuolustus

Puolustus suunnitelmat, tilanteen edellyttämä johtamis- ja toimintavalmius sekä valmius joukkojen perustamiseen ylläpidetään. Vastataan osaltaan rajajoukkojen tuottamisesta kouluttamalla varusmiehiä ja järjestämällä kertausharjoituksia.

Sotilaallinen maanpuolustus	2013 toteutuma	2014 arvio	2015 tavoite
Tuotokset			
Koulutusvuorokaudet	78 549	82 100	85 500
Panokset			
Kustannukset (milj. euroa)	10,6	10,8	10,5
Henkilötyövuodet	115	118	116
Tehokkuus			
Tuottavuus (ind)	124	126	134
Taloudellisuus (ind)	115	120	130
Toiminnan laatu ja palvelukyky			
Suunnitelmavalmius (1—5)	3,7	3,9	4,0
Sijoitettavuus (%)	3,5	3,7	3,8
Sijoitettavuus (%)	73	82	83
Koulutettavuus (%)	84	93	93
Sijoitustilanne (1—5)	4,6	4,6	4,6
Koulutus (1—5)	3,6	3,7	4,0
Materiaalivalmius (1—5)	3,7	3,6	3,7

Henkiset voimavarat

Rajavartiolaitoksen henkilöstörakenne, henkilöstömäärä ja henkilöstön osaaminen pidetään tehtävien edellyttämällä tasolla.

Henkiset voimavarat	2013 toteutuma	2014 arvio	2015 tavoite
Ammattitaidon ylläpito (koulpv/htv)	13	10	11
Lähtövaihtuvuus (%)	0,3	0,6	0,6
Kenttäkelpoisuus (1—5)	4,4	4,4	4,4
Fyysinen kunto (1—5)	4,3	4,4	4,3
Sairastavuus (sa pv/htv)	8,6	8,6	8,2
Tapaturmat (sa pv/htv)	0,8	0,8	0,8
Työilmapiiri (1—5)	3,5	3,6	3,6
Henkilöstön keski-ikä (vuotta)	40	40	40
Koulutustasoindeksi	4,2	4,2	4,1
Sukupuolijakauma (% naisia)	13	12	12

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Bruttomenot	235 116	237 439	235 686
Bruttotulot	7 072	7 500	7 500
Nettomenot	228 044	229 939	228 186

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	28 078		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	28 904		

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	2 438	3 375	2 580
— muut tuotot	21	25	20
Tuotot yhteensä	2 459	3 400	2 600
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	2 499	3 420	2 600
— osuus yhteiskustannuksista	1 711	2 280	1 800
Kustannukset yhteensä	4 210	5 700	4 400
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-1 751	-2 300	-1 800
Kustannusvastaavuus, %	58	60	59

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Imatran ja Vaalimaan raja-asemien kehittäminen	-1 296
Lästimaksuilla aiemmin rahoitettu toiminta (siirto momentilta 31.30.(50))	241
Rajavartijoiden määrän lisääminen	1 200
Säästöjen kohdentuminen (osuus 10 milj. eurosta)	-1 500
Toimintamenojen säästö (osuus 60 milj. eurosta)	201
Uusien tuottavuustoimenpiteiden vähennys	-135
Viran siirto (siirto momentilta 26.01.01)	93
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-147
Palkkaliukumasäästö	-375
Palkkausten tarkistukset	1 297
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-1 148
Valtion vahingonkorvaustoiminnan keskittäminen (siirto momentille 28.50.50)	-18
Vuokramenojen indeksikorotus	259
Vuokramenojen indeksikorotusta vastaava säästö	-321
Tasomuutos	-104
Yhteensä	-1 753
2015 talousarvio	228 186 000
2014 talousarvio	229 939 000
2013 tilinpäätös	228 870 000

70. Ilma- ja vartioalusten hankinta (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 7 710 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) Rajavartiolaitoksen AB/B 412 helikopterien uusimiseen
- 2) AS 332 Super Puma meripelastushelikopterien modifikaatioon ja G-huoltoon
- 3) kahden AB/B 412 helikopterin ja niiden varaosavaraston yhdenmukaistamiseen
- 4) ulkovartiolaivan varustamiseen liittyviin hankintoihin ja mahdollisiin muihin toiminnallisiin muutostarpeisiin
- 5) indeksien ja valuuttakurssien muutoksista aiheutuviin hankintasopimusten mukaisiin menoihin.

Tilausvaltuuksista aiheutuvien indeksien ja valuuttakurssien noususta aiheutuvat lisätarpeet sekä indeksien ja valuuttakurssien alenemisesta syntyvät vähennykset budjetoidaan talousarviossa varainhoitovuoteen kuuluviksi maksuperusteisina.

Momentille voidaan myös tulouttaa sopimuksista aiheutuvia sopimussakkoja tai muita vastaavia korvauksia.

Selvitysosa: Momentille 26.01.22 arvioidaan saatavan kirjaus- ja käyttöoikeutta ulkorajarahaston 2013 vuosiohjelmasta vuonna 2015 kaksimooottoristen helikoptereiden hankintaan noin 2 800 000 euroa.

Vuoden 2011 talousarviossa Rajavartiolaitos sai tilausvaltuuden AB/B 412 helikopterien uusimiseen, tilausvaltuus uusittiin vuoden 2012 talousarviossa. Hankinta ajoittuu vuosille 2012—2015 ja sen kokonaiskustannusarvio on 62 000 000 euroa. Hankkeeseen on haettu rahoitusta EU:n ulkorajarahaston 2012 ja 2013 vuosiohjelmista yhteensä noin 12 000 000 euroa. Hankkeen kilpailutuksen yhteydessä todettiin, että taloudellisin vaihtoehto on hankkia kaksi uutta Super Puma helikopteria ja yhdenmukaistaa kaksi uusinta AB/B 412 helikopteria. Sopimus kahden uuden Super Puma koneen hankinnasta tehtiin vuoden 2012 lopussa. Tilausvaltuuteen suunnitellusta määrärahasta jää käyttämättä 4 600 000 euroa, joka kohdennetaan kahden jäljelle jäävän AB/B 412 helikopterin ja niiden varaosavaraston yhdenmukaistamiseen joko vaihtokaupalla tai uusimalla helikoptereiden varusteita ja järjestelmiä sekä varaosia.

Vuoden 2012 toisessa lisätalousarviossa Rajavartiolaitos sai tilausvaltuuden AS 322 Super Puma meripelastushelikopterien modifikaatioon ja G-huoltoon. Valtuuden perusteella tehtiin vuonna 2013 sopimus modifikaatiosta ja huollosta. Hanke ajoittuu vuosille 2013—2019 ja sen kokonaiskustannusarvio on 33 710 000 euroa.

Vuoden 2014 ensimmäisessä lisätalousarviossa Rajavartiolaitokselle ulkovartiolaivan hankintaan myönnetystä vuoden 2013 talousarviomäärärahasta peruutettiin 3 000 000 euroa. Samalla myönnettiin valtuus vuodelle 2014 jonka perusteella Rajavartiolaitos oikeutettiin tekemään sopimuksia ulkovartiolaivan varustamiseen liittyviin hankintoihin ja mahdollisiin muihin toiminnallisiin muutostarpeisiin enintään 3 000 000 eurolla. Tämän johdosta ehdotetaan budjetoitavaksi 3 milj. euron määräraha.

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2015	2016	2017	2018	2019—	Yhteensä vuodesta 2015 lähtien
Super Puma modifikaatio ja G-huolto						
Ennen vuotta 2015 tehdyt sitoumukset	4 600	-	7 000	6 700	4 500	22 800
Menot yhteensä	4 600	-	7 000	6 700	4 500	22 800

Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Yhteisrahoitteisen toiminnan tuotot, EU:lta saatava rahoitus	3 000	5 800	2 800
Hankkeiden kokonaiskustannukset	3 000	22 923	14 000
Omarahoitusosuus (tuotot - kustannukset)	-	-17 123	-11 200
Omarahoitusosuus, %	0	75	80

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Super Puma modifikaatio ja G-huolto	4 710
Ulkovartiolaivan varustamiseen liittyvät hankinnat	3 000
Yhteensä	7 710
2015 talousarvio	7 710 000
2014 I lisätalousarvio	750 000
2014 talousarvio	—
2013 tilinpäätös	96 500 000

30. Pelastustoimi ja hätäkeskustoiminta

Selvitysosa: Pelastustoimen tehtävänä on tulipalojen ehkäiseminen ja pelastustoiminta normaali- ja poikkeusoloissa sekä häiriötilanteissa, pelastustoimelle kuuluvat kansainvälisiin sopimuksiin perustuvat väestönsuojelutehtävät sekä varautuminen näihin tehtäviin. Lisäksi pelastustoimi osallistuu yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa onnettomuuksien ehkäisytyöhön. Pelastustoimella on valmius kansainvälisen avun antamiseen ja vastaanottamiseen.

Vastuun pelastustoimen eri tehtävien hoitamisesta jakavat valtio ja kuntien ylläpitämät pelastuslaitokset. Valtion talousarviosta rahoitetaan Pelastusopiston toiminta sekä sisäministeriön johtama pelastustoimen valtakunnallinen kehittämistoiminta. Pelastuslaitosten rahoituksesta vastaavat kunnat. Rakennepoliittisen ohjelman mukaisesti pelastuslaitosten tavoitteena on saavuttaa pysyvä, vähintään 7,5 milj. euron vuosittainen säästö palvelutasoa heikentämättä vuoteen 2017 mennessä.

Pelastustoiminnan valmiudet erilaisissa onnettomuustilanteissa ja poikkeusolojen toiminnassa ovat hyvällä tasolla.

Hätäkeskuslaitoksen tehtävänä on hätäkeskuspalvelujen tuottaminen sekä hätäkeskuspalvelujen tuottamiseen liittyvä pelastustoimen, poliisitoimen sekä sosiaali- ja terveystoimen viranomaisten toiminnan tukeminen, kuten tehtävän välittämiseen liittyvät toimenpiteet, viestikeskustehtävät, väestön varoittamistoimenpiteiden käynnistäminen äkillisessä vaaratilanteessa sekä muut viranomaisten toiminnan tukemiseen liittyvät tehtävät. Hätäkeskuslaitoksen tehtävänä on myös hätäkeskuspalveluihin liittyvien tehtävien ja toimintatapojen kehittäminen ja valvonta.

Hätäkeskustoimintaa tehostetaan ja toiminnan tuottavuutta lisätään Hätäkeskuksen rakenteita kehittämällä. Hätäkeskusten ja hätäkeskuspalveluita käyttävien viranomaisten toimintaa yhdenmukaistetaan hälytyspalveluiden osalta valtakunnan tasolla. Tavoitteena on parantaa hätäkeskusten toimintaa ja viranomaisyhteistyötä ja sitä kautta väestön turvallisuuspalveluja. Hätäkeskustoiminta ja tietojärjestelmät uudistetaan vuoden 2016 loppuun mennessä siten, että verkottuneet hätäkeskukset voivat tukea toisiaan ruuhka- ja häiriötilanteissa.

01. Pelastustoimen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 14 148 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) EU:n hyväksymiin ja rahoitamiin hankkeisiin sekä EU-rahastojen tuella toteutettaviin pelastustoimen kansainvälisiin hankkeisiin sisältyvien omarahoitusosuuksien maksamiseen
- 2) Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen tapaturmat ja toimintakyky -yksikölle myönnettävään rahoitukseen yhteistyösopimuksen mukaisesti
- 3) Turvallisuus- ja kemikaaliviraston pelastustoimen laitelain (10/2007) mukaisten valvontaviranomaistehtävien sekä vuosittain laadittavan tulossopimuksen mukaisien pelastustoimen kehitys-, selvitys- ja valmistelutehtävien toimintamenoihin
- 4) pelastuslain (379/2011) 107 §:n mukaisten erityisten palon- tai onnettomuuden syiden tutkimusten aiheuttamien menojen suorittamiseen
- 5) pelastuslain 100 §:n 1 momentin nojalla suoritettavien korvausten maksamiseen
- 6) pelastuslain 97 §:ssä tarkoitettulla tavalla valmiuden ylläpitämiseen
- 7) pelastustoimeen liittyvään standardisointitoiminnan edistämiseen ja standardisointityöhön osallistumisesta johtuviin menoihin

Momentille saa nettobudjetoida siirtotalouden tuottoina Palosuojelurahastolta tutkimus- ja kehittämistoimintaan saadut erityisavustukset.

Selvitysosa: Sisäministeriö asettaa pelastustoimelle seuraavat alustavat tuloksellisuustavoitteet:

Onnettomuuksien ehkäisy

Pelastustoimen tehtävä on erityisesti tulipalojen ehkäisy. Toimiala osallistuu myös muiden onnettomuuksien ehkäisyyn. Onnettomuuksia ja niiden seurauksia pyritään ehkäisemään parantamalla ihmisten ja yhteisöjen omatoimista varautumista, lisäämällä väestön turvallisuustietoisuutta ja -osaamista sekä toteuttamalla pelastuslaitosten laatimien valvontasuunnitelmien mukaisia toimia. Pelastuslain vaikutuksia pelastusviranomaisten toimintaan seurataan.

Onnettomuuksien ehkäisy	2013 toteutuma	2014 arvio	2015 tavoite
Tuotokset			
Erheellisten paloilmoitusten määrä (kpl), enintään	19 019	18 100	17 200
Neuvontaa ja valistusta saaneiden osuus väestöstä (%), vähintään	17	20	20

Pelastustoiminta ja varautuminen

Pelastustoimi kykenee toimimaan nopeasti ja riskejä vastaavasti onnettomuustilanteissa, antamaan pelastustoimeen kuuluvaa apua suuronnettomuustilanteissa myös ulkomailla ja varautumaan avun vastaanottamiseen. Pelastuslaitosten toiminta on järjestetty pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohjeen mukaisesti. Pelastustoimen palvelutasopäätökset noudattavat pelastuslakia ja ohjetta palvelutasopäätöksen sisällöstä ja rakenteesta.

Pelastustoimella on yhteiskunnan turvallisuusstrategian mukaisesti uhka-arvio pelastustoimen valtakunnallista koordinaatiota edellyttäviä erityistilanteita varten. Pelastustoimen osuutta yhteiskunnan turvallisuusstrategiasta toteutetaan. Tavoitteena on saada strategian päämäärät ulottumaan nykyistä laajemmin myös alue- ja paikallishallintoon.

Huolehditaan aluehallintovirastojen ja muiden alueellisen tason toimijoiden varautumisen valtakunnallisesta yhteensovittamisesta keskushallinnossa.

Turvataan väestön suojaamismahdollisuudet. Pelastustoimi toteuttaa sille osoitettua varautumisen yhteensovittamistehtävää.

Pelastustoiminta ja varautuminen	2013 toteutuma	2014 arvio	2015 tavoite
Tuotokset			
Pelastuslaitosten hälytysluonteisten tehtävien määrä, kpl, arvio, josta ¹⁾	104 849	96 900	96 900
— tulipaloista (pl. maastopalot) aiheutuvat tehtävät	10 657	11 000	11 000
— maastopaloista aiheutuvat tehtävät	2 764	2 900	2 900
— tarkistus- ja varmistustehtävät	29 815	21 000	21 000
— ensivastetehtävät (pl. sairaankuljetustehtävät)	26 226	30 000	30 000
— muut tehtävät	35 387	32 000	32 000
Toiminnan laatu ja palvelukyky			
Pelastuslaitosten kiireellisten tehtävien toimintavalmiusaika			
1. riskialueella ensimmäisen yksikön mukaan, % tavoitteesta	76	50	50
Pelastuslaitosten kiireellisten tehtävien toimintavalmiusaika			
2. riskialueella ensimmäisen yksikön mukaan, % tavoitteesta	75	50	50

¹⁾ Pelastuslaitoksen eri tehtävätyypeille ei aseteta tavoitteita, vaan niiden kehitystä seurataan.

Koulutus- ja tutkimustoiminta

Pelastusopistossa annettavan tutkintoon johtavan koulutuksen avulla varmistetaan pelastus- ja hätäkeskushenkilöstön riittävyys ja oikeanlainen osaaminen.

Pelastusopiston jatko- ja täydennyskoulutusjärjestelmä tukee monipuolisesti pelastustoimen osaamista.

Vahvistetaan pelastustoimen tutkimus- ja kehittämistoiminnan koordinoitua. Lisätään pelastustoimen kotimaista tutkimustoimintaa ja kansainvälisen tutkimuksen sekä uusien toimintamenetelmien ja tekniikoiden hyödyntämistä.

Pelastustoimi	2013 toteutuma	2014 arvio	2015 tavoite
Tuotokset			
Pelastusopiston ammatillisen peruskoulutuksen koulutettavapäivien määrä, kpl, vähintään	48 578	50 400	43 560
Pelastusopiston tutkintojen määrä, kpl, vähintään	173	215	172
AMK-tutkintojen määrä, kpl	51	38	30
Panokset			
Momentin 26.30.01 henkilötyövuodet, josta	116,2	114,4	112,7
— Pelastusopiston henkilötyövuodet	104	104	102
— Sisäministeriön henkilötyövuodet	3	2	2
— Turvallisuus- ja kemikaaliviraston henkilötyövuodet	5	3,7	3,7
— Kriisinhallintakeskuksen henkilötyövuodet (kv. pelastustoimi)	4,2	4,7	5
Koulutuksen kokonaiskustannukset (1 000 euroa)	12 225	12 666	12 512
Toiminnan tehokkuus			
Pelastusopiston koulutettavapäivät/henkilötyövuodet	1 000	995	995
Pelastusopiston koulutettavapäivät/opettaja	1 321	1 331	1 330
Pelastusopiston ammatillisen peruskoulutuksen opiskelija-kohtainen vuosikustannus, euroa, enintään	26 718	27 682	27 364
Pelastusopiston ammatillisen peruskoulutuksen koulutettavapäivän hinta, euroa, enintään	148	150	150
Toiminnan laatu ja palvelukyky			
Pelastusopiston tutkintopalaute (asteikolla 1—4)	3,18	3,08	3,08
Hakeneiden lukumäärä/aloituspaiikat	5,86	5,0	5,0
Henkiset voimavarat			
Pelastusopiston henkilöstön määrä	111	111	108
Kriisinhallintakeskuksen henkilöstön määrä (kv. pelastuspalvelu)	6	6	6
Työtyytyväisyys, indeksi (asteikko 1—5)	3,4	3,4	3,4
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv, enintään	6,6	6,5	6,5

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Bruttomenot	19 476	20 508	18 560
Pelastustoimen bruttotulot	4 968	4 146	4 412
Nettomenot	14 508	16 362	14 148
— Pelastusopisto	11 876	11 142	12 243
— Sisäministeriö	2 256	4 770	1 455
— Kansainvälinen pelastuspalvelu	375	450	450

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	3 473		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	2 624		

Pelastustoimen maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot, suoritteiden myyntituotot	1 143	1 053	1 200
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	473	594	533
— osuus yhteiskustannuksista	874	810	968
Kustannukset yhteensä	1 347	1 404	1 501
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-204	-351	-301
Kustannusvastaavuus, %	85	75	80

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kunnallisten toimijoiden liittäminen TUVEen	-3 000
Säästöjen kohdentuminen (osuus 10 milj. eurosta)	-100
Uusien tuottavuustoimien vähennys	-90
Ylimääräisen hätäkeskuspäivystäjäkurssin järjestäminen	1 000
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-9
Palkkaliukumasäästö	-14
Palkkausten tarkistukset	37
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-66
Toimintamenosäästö (HO)	13
Vuokramenojen indeksikorotus	33
Vuokramenojen indeksikorotusta vastaava säästö	-18
Yhteensä	-2 214

2015 talousarvio	14 148 000
2014 I lisätalousarvio	—
2014 talousarvio	16 362 000
2013 tilinpäätös	13 659 000

02. Hätäkeskuslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 53 318 000 euroa.

Selvitysosa: Sisäministeriö asettaa Hätäkeskuslaitokselle seuraavat alustavat toiminnalliset tulostavoitteet:

Toteutetaan hätäkeskustoiminnan strategisten linjausten mukaisia toimenpiteitä. Hätäkeskuslaitos jatkaa toiminnan yhdenmukaistamista yhdessä hätäkeskuspalveluita käyttävien viranomaisien kanssa. Yhdenmukaistaminen tulee saattaa tasolle, joka mahdollistaa verkottuneen toimintamallin käyttöönoton uudella tietojärjestelmällä. Uuden hätäkeskustietojärjestelmän kehitystyötä ja käyttöönoton valmistelua jatketaan siten, että käyttöönotto voidaan toteuttaa vuoden 2016 loppuun mennessä.

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2015	2016	2017	2018	2019—	Yhteensä vuodesta 2015 lähtien
Hätäkeskustietojärjestelmän hankinta						
Ennen vuotta 2015 tehdyt sitoumukset	14 564	-	-	-	-	14 564
Menot yhteensä	14 564	-	-	-	-	14 564

Hätäkeskuslaitos	2013 toteutuma	2014 arvio	2015 tavoite
Tuotokset			
Ilmoitusten määrä, kpl, josta	4 050 000	3 985 000	4 050 000
— hätäpuhelujen määrä, kpl	2 886 000	2 754 000	2 886 000
— välitettyjen tehtävien määrä, kpl	1 678 000	1 842 000	1 678 000
Panokset			
Hätäkeskustoiminnan kokonaismenot, brutto, 1 000 euroa	64 548	69 296	56 374
Henkilötyövuodet	684	685	655
Toiminnan tehokkuus			
Hätäilmoitusten määrä/hätäkeskuspäivystäjä (pl. vuoromestarit)	8 200	8 200	8 200
Hätäkeskustoiminnan kustannukset, euroa/asukas, enintään	11,0	11,7	10,1
Hätäkeskustoiminnan kustannukset, euroa/hätäkeskus-ilmoitus, enintään	14,7	13,7	12,6
Toiminnan laatu ja palvelukyky			
Hätäkeskuslaitoksen yhteistyöviranomaisten tyytyväisyys, indeksi, vähintään (asteikko 1—5)	-	3,4	-
Väestöstä keskeiset hätäkeskuspalvelut tuntee, (%)	96	96	96
Henkiset voimavarat			
Henkilöstön määrä	691	670	655
Työtyytyväisyys, indeksi (asteikko 1—5)	3,14	3,22	3,3
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv, enintään	16,5	16,0	16,0

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Bruttomenot	64 548	69 296	56 374
Bruttotulot	4 444	3 970	3 056
Nettomenot	60 104	65 326	53 318

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	3 672		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	12 425		

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot, suoritteiden myyntituotot	4 303	3 973	3 000
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	1 360	2 183	2 110
— osuus yhteiskustannuksista	1 092	467	820
Kustannukset yhteensä	2 452	2 650	2 930
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	1 851	1 323	70
Kustannusvastaavuus, %	175	150	102

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Hätäkeskustoiminnan rakennemuutokseen liittyvä muutosturva	-540
Hätäkeskustuodistuksen rakennemuutokseen liittyvän muutosturvan aikaistaminen	-1 336
Säästöjen kohdentuminen (osuus 10 milj. eurosta)	-651
Toimitilasäästöjen kohdentaminen	-800
Toti-hanke ja rakennemuutos	-11 480
Uuden hätäkeskustietojärjestelmän investointi	4 256
Uuden hätäkeskustietojärjestelmän liittäminen Tuve-palveluihin	-1 000
Uusien tuottavuustoimien vähennys	-405
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-42
Palkkaliukumasäästö	-98
Palkkausten tarkistukset	295
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-268
Toimintamenosäästö (HO)	53
Vuokramenojen indeksikorotus	83
Vuokramenojen indeksikorotusta vastaava säästö	-75
Yhteensä	-12 008
2015 talousarvio	53 318 000
2014 I lisätalousarvio	687 000
2014 talousarvio	65 326 000
2013 tilinpäätös	68 857 000

20. Erityismenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 406 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) pelastuslain (379/2011) 97 §:ssä tarkoitetulla tavalla toimintakustannuksiin, jotka aiheutuvat ilma-alusten käytöstä etsintä- ja pelastustehtäviin sekä poliisiviranomaisen johtamiin etsintä- tai muihin vastaaviin virka-aputehtäviin ja niistä aiheutuvan valmiuden ylläpitämiseen sekä ilma-alusten käyttöön liittyvän hälytys- ja johtamisjärjestelmän välittömien kustannusten korvaamisesta Finavialle

2) pelastuspalveluavun antamisesta ja vastaanottamisesta sekä siihen varautumisesta aiheutuviin kustannuksiin Euroopan unionin ja kansainvälisten järjestöjen yhteistyössä sekä Suomen kahden- ja monenvälisten pelastuspalvelun yhteistoimintasopimusten perusteella, mihin luetaan myös Suomen osallistuminen Euroopan unionin, YK:n sekä NATO:n euroatlanttisen kumppanuusneuvoston pelastuspalvelun hälytys- ja informaatiokeskusten ja järjestelmien asiantuntijatehtäviin niistä aiheutuvine palkkaus- ja toimintakustannuksineen. Määrärahaa saa käyttää enintään 7 henkilötuntavuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkauksiin.

3) pelastuslain 31 §:n mukaisiin metsäpalojen tähystystoiminnasta ja sen valmiuden ylläpidosta aiheutuneisiin kustannuksiin.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

1) Ilma-alusten käyttö etsintä- ja pelastustehtäviin	706 000
2) Kansainvälisen hätäavun antaminen ja vastaanottaminen sekä siihen varautuminen	1 100 000
3) Metsäpalojen tähystystoiminta	600 000
Yhteensä	2 406 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	-1 000
Yhteensä	-1 000

2015 talousarvio	2 406 000
2014 talousarvio	3 406 000
2013 tilinpäätös	2 166 077

43. Turvallisuusviranomaisten viestintäverkot (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 8 100 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää viranomaisradioverkon hintatuen ja alijäämätuen maksamiseen Suomen Virveverkko Oy:lle.

Selvitysosa: Momentilta myönnetyn rahoituksen tavoitteena on turvata viranomaisradioverkon toiminta.

2015 talousarvio	8 100 000
2014 I lisätalousarvio	—
2014 talousarvio	8 100 000
2013 tilinpäätös	8 100 000

40. Maahanmuutto

Selvitysosa: Sisäministeriö ohjaa ja kehittää maahanmuuttohallintoa ja vastaa maahanmuuttopolitiikan sekä maahanmuuttoa ja kansalaisuutta koskevan lainsäädännön valmistelusta ja edustaa maahanmuuttoasioissa Suomea Euroopan unionissa ja kansainvälisessä yhteistyössä. Sisäministeriö yhteensovittaa maahanmuuttoasioihin liittyvää toimintaa hallinnonalojen välillä.

Sisäministeriö vastaa turvapaikanhakijoiden vastaanoton ja tilapäistä suojelua saavien vastaanoton yleisestä kehittämisestä, suunnittelusta, ohjauksesta, seurannasta ja yhteensovittamisesta sekä ihmiskaupan vastaisen toiminnan koordinoimisesta.

Sisäministeriö huolehtii Maahanmuuttoviraston toimintaedellytyksistä. Maahanmuuttovirasto käsittelee ja ratkaisee ulkomaalaisten maahantuloon, maassa oleskeluun, pakolaisuuteen ja kansalaisuuteen liittyviä asioita, vastaa turvapaikanhakijoiden ja tilapäistä suojelua saavien vastaanoton käytännön toiminnan ohjauksesta ja suunnittelusta, säilöönottoyksiköiden käytännön toiminnan ohjauksesta ja valvonnasta sekä ihmiskaupan uhrien auttamisen toimeenpanon ohjauksesta. Lisäksi Maahanmuuttovirasto ylläpitää ulkomaalaisasioiden sähköistä asiankäsittelyjärjestelmää (UMA) ja tuottaa tietoja viranomaisille ja kansainvälisille järjestöille. Turvapaikanhakijoiden vastaanottopalvelut tuotetaan kahdessa valtion vastaanottokeskuksessa sekä ostopalveluina. Valtion vastaanottokeskukset sijaitsevat Joutsenossa ja Oulussa ja ne toimivat Maahanmuuttoviraston alaisina. Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän toimintaa koordinoi Joutsenon vastaanottokeskus. Ulkomaalaisten säilöönottoyksiköt toimivat Helsingin Metsälän ja Joutsenon vastaanottokeskusten yhteydessä.

Maahanmuuttoa kuvaavat tunnusluvut	2013 toteutuma	2014 arvio	2015 arvio
Suomessa asuvat ulkomaalaiset ¹⁾	207 511	215 900	224 300
Maahanmuutto/ulkomaalaiset ²⁾	23 873	22 900	22 900
Nettomaahanmuutto/ulkomaalaiset ²⁾	19 638	17 400	17 400
Suomen kansalaisuuden saaneet/vuosi ³⁾	9 292	9 000	9 000

¹⁾ Vuosi 2013: Tilastokeskus/Väestörakenne 2013. Vuodet 2014 ja 2015: SM:n arvio on laskettu Tilastokeskuksen vuosien 2013 ja 2014 tammi—maaliskuun väestön ennakkotilastoista toteutuneen muutosprosentin perusteella.

²⁾ Vuosi 2013: Tilastokeskus/Muuttoliike 2013. Vuodet 2014 ja 2015: SM:n arvio on laskettu Tilastokeskuksen vuosien 2013 ja 2014 tammi—maaliskuun väestön ennakkotilastoista toteutuneen muutosprosentin perusteella.

³⁾ Taulukossa on esitetty Suomen kansalaisuuden hakemuksesta tai ilmoituksesta saaneiden henkilömäärä. Momentin 26.40.01 perusteluissa oleva taulukko kuvaa Maahanmuuttovirastossa vireille tulevien ja ratkaistujen hakemusten määrää. Samassa hakemuksessa voi olla useita henkilöitä.

Sisäministeriön hallinnonalan menot maahanmuuttajista (1 000 euroa)

	2013 tilinpäätös	2014 talousarvio	2015 esitys
26.40.01 Maahanmuuttoviraston ja valtion vastaanottokeskusten toimintamenot	26 707	26 609	26 346
26.40.20 Paluumuuttajien muuttovalmennus	606	876	876
26.40.21 Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanotto	35 601	30 657	25 852
26.40.63 Vastaanottotoiminnan asiakkaille maksettavat tuet	15 996	10 017	8 584
Yhteensä	78 910	68 159	61 658

Maahanmuuttopolitiikka

Maahanmuuttopolitiikka perustuu hallitusohjelman linjauksiin.

Keskeiset strategiset tavoitelinjaukset ovat:

- Edistämme Suomen kilpailukykyä ja väestön hyvinvointia tukevaa maahanmuuttoa
- Huolehdimme kansainvälisen suojelun hakemiseen liittyvien menettelyjen oikeudenmukaisuudesta, tehokkuudesta ja inhimillisyydestä
- Nopeutamme maahanmuuttohallinnon hakemusten käsittelyä
- Torjumme laitonta maahantuloa. Varmistamme ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän toimivuuden.

Maahanmuuttopolitiikan toteutusta ohjaavan Maahanmuuton tulevaisuus 2020 -strategian mukaisesti maahanmuutto on ennakoitua ja hallittua. Maahanmuutto edistää väestön hyvinvointia ja vahvistaa Suomen kilpailukykyä. Maahanmuuttajat voivat hyödyntää osaamistaan ja osallistuvat yhteiskunnan rakentamiseen. Kansainvälistyvässä Suomessa arvostetaan moninaisuutta, ja yhdenvertaisuus sekä tasa-arvo kuuluvat kaikille.

Maahanmuuttohallinnon tuloksellisuutta parannetaan muun muassa viranomaisyhteistyötä kehittämällä sekä tarkastelemalla maahanmuuttoviranomaisten välistä tehtäväjakoa. Tavoitteena on, että maahanmuuttohallinto kykenee vastaamaan lakisääteisiin käsittelyaikatavoitteisiin maahanmuuton lupahakemusten käsittelyssä. Tavoitteena on kehittää edelleen turvapaikanhakijoiden vastaanottotoiminnan kustannustehokkuutta.

Sisäministeriön hallinnonalan toimijoiden yhteistyötä ulkomaalaisten maahantuloon ja maassa oleskeluun liittyen tehostetaan. Yhteistyössä hyödynnetään maahanmuuttoviranomaisten moniviranomaismallia (MPR), joka antaa puitteet Maahanmuuttoviraston, poliisin ja Rajavartiolaitoksen väliselle yhteistyölle.

Maahanmuuttohallinnossa kehitetään maahanmuuton tieto- ja analyysipalveluja osana Maahanmuutto 2020 -strategian toimenpideohjelman toteutusta.

Kehitetään edelleen ulkomaalaisasioiden sähköistä asiankäsittelyjärjestelmää (UMA), jotta pystytään tarjoamaan kattavasti lupaprosesseihin liittyvät sähköiset asiointipalvelut hakija-asiakkaille sekä automatisoidaan mahdollisuuksien mukaan lupaprosesseja.

Maahanmuutto

Maahantuloon liittyvää viranomaisyhteistyötä vahvistetaan. Oleskelulupajärjestelmän kehittämisessä tavoite on menettelyn selkeyttäminen. Vastataan tarpeeseen kehittää vaihtoehtoisia tapoja

vastaanottaa oleskelulupahakemuksia ulkomailla. Toisaalta samalla on huolehdittava siitä, että valvonta on riittävää eivätkä laitton maahanmuutto ja ihmiskauppa lisäänty. Työvoiman maahanmuuton osalta on tärkeää vastata oikea-aikaisesti työmarkkinoiden tarpeisiin, jolloin käsittelyaikoihin kohdistuu erityinen huomio. Lupatoiminnalla on erittäin tärkeä merkitys työehtojen ennakkovalvonnassa. Jälkivalvonnassa kyse on käytännössä pitkälti poliisin ja työsuojeluhallinnon tarkastustoiminnan resursseista ja niiden kohdentamisesta.

Yhteistyötä opetushallinnon kanssa jatketaan EU:n ulkopuolelta tulevien ulkomaalaisten opiskelijoiden maahantuloon liittyen. Väärinkäytösten määrä tulee pitää pienenä. Opiskelupaikkojen kohdentamisessa tulisi ottaa huomioon ne alat, joilla mahdollisesti esiintyy ulkomaisen työvoiman tarvetta tulevaisuudessa. Tämä vaatii myös kotimaisten kielten opintojen lisäämistä opiskelun aikana. Pidennetään Suomessa tutkinnon suorittaneiden ulkomaalaisten opiskelijoiden työnhakua varten myönnettävän oleskeluluvan pituus kuudesta kuukaudesta vuoteen.

Vaikutetaan siihen, että EU-maiden maahanmuutto-, pakolais- ja turvapaikkapolitiikka pystytään sovittamaan entistä paremmin yhteen kehitys- ja ihmisoikeuspolitiikan tarpeisiin. EU-maiden maahanmuuttopolitiikan yhteyttä EU-maiden oman työvoimapolitiikan tarpeisiin vahvistetaan. EU:n yhteisessä maahanmuuttopolitiikassa tapahtuvassa lainsäädännön harmonisoinnissa Suomi huolehtii kansallisten etujen huomioon ottamisesta.

Ongelmina laittoman maahanmuuton lisääntyessä ovat myös laittoman työnteon ja ihmiskaupan sekä muun eriaistaisen hyväksikäytön lisääntyminen. Toteutetaan laittoman maahantulon vastaisista toimintaohjelmaa. Tehostetaan viranomaisyhteistyötä laittoman maahantulon torjunnassa sekä huolehditaan tarvittavan lainsäädännön kehittämisestä. Keskeisiin maahanmuuttomaihin pyritään sijoittamaan maahanmuuton yhdyshenkilöitä. Laittoman maahanmuuton ongelmat näkyvät osaltaan myös lieveilmiöiden lisääntymisenä pidempiaikaisen maassa oleskelun tilanteissa henkilöiden jäädessä kotouttamistoimien ja yhteiskunnan palvelujen ulkopuolelle. Tehokas laittoman maahanmuuton torjunta ehkäisee näistä ongelmista yhteiskunnalle aiheutuvia kustannuksia.

Kansainvälinen suojelu

Seurataan turvapaikkamenettelyä ja turvapaikanhakijoiden vastaanottoa koskevien säännösten toimivuutta ja valmistellaan mahdolliset lainmuutokset. Kehitetään edelleen eri viranomaisten välistä yhteistyötä turvapaikkaprosessin tehostamiseksi.

Jatketaan yhteisen eurooppalaisen turvapaikkajärjestelmän kehittämistä saattamalla loppuun turvapaikkajärjestelmän toisen vaiheen säädöksiä koskeva kansallinen täytäntöönpano ja osallistutaan EU-jäsenvaltioiden yhteistyöhön. Lainsäädännön kehittämisen ohella tiivistetään jäsenvaltioiden turvapaikkaviranomaisten välistä käytännön yhteistyötä erityisesti tukemalla Euroopan turvapaikka-asioiden tukiviraston (EASO) toimintaa.

Turvapaikkapolitiikan kehittämisessä vahvistetaan johdonmukaisuutta eri maahanmuuton politiikkalohkojen, kuten rajavalvonnan, laittoman maahanmuuton torjunnan ja palautuspolitiikan kanssa.

Kiintiöpakolaispolitiikan toimeenpanoa jatketaan uudelleen sijoittamalla Suomeen kansainvälisen suojelun tarpeessa olevia ulkomaalaisia (ulkomaalaislaki 301/2004 90 §). Uudelleen sijoittamisen perusteet (voimavarat kiintiöpakolaisten ottamiselle ja kiintiöpakolaisten määrä) vahvistetaan vuosittain valtion talousarviossa. Vuoden 2015 pakolaiskiintiö on 750 henkilöä.

Jatketaan valmisteluja paluuta koskevien yhteistyöpöytäkirjojen solmimiseksi lähtömaiden kanssa ja toteutetaan vapaaehtoisen paluun toimintamalli. Turvapaikanhakijoita arvioidaan saapuvan vuoden aikana noin 3 000, joista alaikäisiä ilman huoltajaa tulleita noin 150.

Vastaanottokeskusten paikkaluku keskimäärin vuodessa

	2013	2014	2015
Vastaanottokeskusten paikkaluku yhteensä	3 005	2 880	2 410
— valtion vastaanottokeskukset	670	560	550
— yksityisen, kunnan tai järjestön ylläpitämät keskukset	2 295	2 250	1 790
— säilöönottoyksikkö	40	70	70
— käyttöaste keskimäärin %	83,0	90,0	90,0
Ryhmäkotien ja tukiasuntojen paikkaluku yhteensä	151	140	130
— ryhmäkodit	104	70	65
— tukiasunnot	47	70	65
— käyttöaste keskimäärin %	63,0	85,0	85,0

Vastaanottopalvelujen saajat	2013	2014	2015
Keskimäärin vastaanoton piirissä olevia / henkilöä / vuosi	3 577	3 539	3 180
— Vastaanottokeskuksiin majoitettuja	2 475	2 220	2 100
— Alaikäisiä yksintulleita	96	149	110
— Säilöön otetut ulkomaalaiset	40	70	70
— Yksityismajoituksessa	966	1 100	900

Vastaanoton kustannukset / euroa / vuosi	2013 tilinpäätös	2014 talousarvio	2015 esitys
Vastaanoton kokonaiskustannukset	60 282 475	49 823 000	43 673 000
Vastaanottokeskusten kokonaiskustannukset	56 643 247	47 243 000	41 643 000
— vastaanottokeskusten yksikkökustannus / hlö	17 532	16 367	13 657
— alaikäisen kustannus ryhmäkodissa / hlö	108 964	82 487	84 775
— alaikäisen kustannus tukiasunnossa / hlö	63 072	33 376	49 070
— säilöön otetun kustannus / hlö	63 075	50 856	62 857
— yksityismajoituksen kustannukset	7 438 408	4 003 817	4 028 400
— yksityismajoituksen kustannus / hlö	5 752	4 003	4 476
Lasten edustaminen	181 245	134 000	130 000
Pakolaisten maahantuloon liittyvät kustannukset	872 518	946 000	800 000
Muut maahantuloon liittyvät menot ¹⁾	2 585 464	1 500 000	1 100 000

¹⁾ Tulkkaus- ja käännöspalkkiot, Maahanmuuttoviraston ulkopuolella suoritettavat turvapaikkapuhuttelut, DNA-testit ja sähköiset palvelut (Umarek).

01. Maahanmuuttoviraston ja valtion vastaanottokeskusten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 26 346 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta annetun lain (746/2011) 33 §:n mukaisen ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän toiminnan rahoittamiseen
- 2) EU:n rahoittamiin hankkeisiin
- 3) maahanmuuttohallinnon toiminnan kehittämiseen.

Selvitysosa: Maahanmuuttovirasto käsittelee ja ratkaisee maahantuloon, maassa oleskeluun, pakolaisuuteen sekä Suomen kansalaisuuteen liittyviä asioita hyödyntäen ja kehittäen ulkomaalaisasioiden sähköistä asiankäsittelyjärjestelmää viranomaisten ajantasaisena asianhallintaja tietopalvelurekisterinä. Virasto tuottaa ajankohtaista tietoa maahanmuutto- ja kansalaisuusasioista. Virasto vastaa turvapaikanhakijoiden ja tilapäistä suojelua saavien vastaanoton käytännön toiminnan ohjauksesta ja suunnittelusta, säilöönottoyksiköiden käytännön toiminnan ohjauksesta ja valvonnasta sekä ihmiskaupan uhrien auttamisen toimeenpanon ohjauksesta. Valtiolla on kaksi vastaanottokeskusta: Joutsenon ja Oulun vastaanottokeskukset, jotka toimivat Maahanmuuttoviraston alaisina. Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän toimintaa koordinoi Joutsenon vastaanottokeskus.

Sisäministeriö asettaa Maahanmuuttovirastolle alustavasti seuraavat toiminnalliset tulostavoitteet:

Maahanmuuttovirasto ja valtion vastaanottokeskukset	2013 toteutuma	2014 arvio	2015 tavoite
Tuotokset			
Päätökset	59 878	60 450	57 550
Panokset			
Toimintamenot (1 000 €)			
Maahanmuuttovirasto	18 524	17 460	17 109
Valtion vastaanottokeskukset	8 183	9 149	9 237
Henkilötyövuodet			
Maahanmuuttovirasto	307,4	290	289
Valtion vastaanottokeskukset	87,6	120	120
Tehokkuus			
Toiminnallinen tuloksellisuus			
— tuottavuus (pääöstä/Maahanmuuttoviraston htv)	195	208	199
— taloudellisuus (nettomenot €/pääös)	295	300	300
— maksullisen toiminnan kustannusvastaavuus (%)	93	90	90

Nopea ja oikeusvarma päätöksenteko

Vireille tulleiden hakemusten läpivientiajat lyhenevät. Perheenyhdistämishakemusten käsittelyaika on enintään yhdeksän kuukautta. Asiakkaiden oikeusturva säilyy hyvänä. Henkilö- ja teknisiä resursseja käytetään joustavasti ja tehokkaasti. Päätöksentekoprosessit ovat laadullisesti mitattavia sekä läpinäkyviä, ohjaavia ja rutiiniväisiä säästäviä. Soveltamiskysymykset linjataan sisäisellä ohjeistuksella.

Vireille tulleet ja ratkaistut asiat 2013—2015

	2013 toteutuma Vireille tulevat		2014 talousarvio Vireille tulevat		2015 tavoite Vireille tulevat	
	Ratkaistut		Ratkaistut		Ratkaistut	
Maahanmuutto yhteensä	21 265	28 760	25 200	30 200	22 000	27 400
— työntekijän oleskelulupa	5 740	5 953	6 700	6 700	6 000	6 000
— opiskelijan oleskelulupa	5 755	5 730	6 500	6 500	6 000	6 000
— muut oleskeluluvat (sis. kv. suojelu)	9 764	11 484	12 000	17 000	10 000	11 000
Maasta poistaminen	7 088	8 147	4 000	4 000	6 000	6 000

Vireille tulleet ja ratkaistut asiat 2013—2015

	2013 toteutuma Vireille tulevat	Ratkaistut	2014 talousarvio Vireille tulevat	Ratkaistut	2015 tavoite Vireille tulevat	Ratkaistut
Kansainvälinen suojelu yhteensä	10 695	10 573	12 050	12 550	11 750	11 650
— turvapaikkahakemukset	3 238	4 055	3 000	4 000	3 000	4 000
— kiintiöpakolaiset	750	746	1 050	1 050	750	750
— matkustusasiakirjat	5 271	5 593	6 000	5 000	5 600	5 600
Kansalaisuus yhteensä	10 955	12 398	8 000	10 000	12 500	12 500
— kansalaisuushakemukset	8 639	10 119	6 000	9 000	7 000	9 000
Yhteensä	50 003	59 878	49 250	56 750	52 250	57 550

Käsittelyaika keskimäärin (vrk)

	2013 toteutuma	2014 arvio	2015 tavoite
Maahanmuutto			
— työntekijän oleskelulupa (sis. TE-toimiston osapäätöksen)	90	65	65
— oleskelulupa, opiskelija	19	30	30
Kansainvälinen suojelu, kokonaiskäsittelyaika ilman muutoksenhakua			
— turvapaikka	190	180	180
Kansalaisuushakemukset, kokonaiskäsittelyaika			
— kansalaisuushakemukset	317	254	244
Ratkaistut/vireille tulleet (%)	120	125	110

Maahanmuuttohallinnon prosessien sähköistäminen

Maahanmuuttohallinnon kaikkien viranomaisten sähköistä asianhallintajärjestelmää (UMA) käytetään tehokkaasti ja sen ylläpidosta huolehditaan. Sähköisten palvelujen käyttöä laajennetaan ja samalla nopeutetaan prosessien kulkua automatisoinnin mahdollisuuksia hyödyntäen. Järjestelmän toimintoja kehitetään vastaamaan ulkomaalaislain muutoksia.

*Henkisten voimavarojen hallinta***Henkiset voimavarat, Maahanmuuttovirasto**

	2013 toteutuma	2014 arvio	2015 tavoite
Henkilötyövuodet	307,4	290	289
Sairauspoissaolot (työpäivää/htv)	9,6	9,9	9,7
Työtyytyväisyysindeksi (1—5)	3,50	3,40	3,51

Henkiset voimavarat, Valtion vastaanottokeskukset

	2013 toteutuma	2014 arvio	2015 tavoite
Henkilötyövuodet	87,6	120	120
Sairauspoissaolot (työpäivää/htv)	11,2	10	10
Työtyytyväisyysindeksi (1—5)	3,40	3,70	3,60

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Bruttomenot	34 600	34 309	34 046
Bruttotulot	8 174	7 700	7 700
Nettomenot	26 426	26 609	26 346
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	1 909		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	2 190		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Muu muutos	-33
Toimintameno säästö	-83
Toimitilas säästö	-100
Julkisen hallinnon atk-meno säästö, II-kohdennus (HO)	-12
Palkkaliukumasäästö	-51
Palkkausten tarkistukset	153
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-133
Vuokramenojen indeksikorotus	33
Vuokramenojen indeksikorotusta vastaava säästö	-37
Yhteensä	-263

2015 talousarvio	26 346 000
2014 talousarvio	26 609 000
2013 tilinpäätös	26 707 000

20. Paluumuuttajien muuttovalmennus (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 876 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) ulkomaalaislain (301/2004) 48 §:n perusteella järjestettävään paluumuuttovalmennukseen
- 2) suomen tai ruotsin kielen taidon testaamiseksi laaditun kielitutkinnon järjestämiseen ja muihin menoihin
- 3) enintään 40 000 euroa asiantuntijapalkkioiden maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös enintään neljää henkilötyövuotta vastaavan määräaikaisen henkilöstön palkkausmenojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan suoriteperusteisena.

Selvitysosa: Ulkomaalaislain 48 §:n perusteella oleskelulupaa Suomesta hakevalta edellytetään todistusta Suomen viranomaisen järjestämän kielitutkinnon hyväksytystä suorittamisesta, jollei kielitutkintoon osallistumista ole pidettävä hakijan olosuhteet huomioon ottaen kohtuuttomana. Kielitutkintoja järjestetään useamman kerran vuodessa ja tutkintoihin osallistuu enimmä-

lään noin 2 000 henkilöä vuodessa. Kielitutkintoon valmistavaa paluumuuttovalmennusta on tar-
koitus järjestää noin 600 henkilölle vuodessa.

Asiantuntijapalkkioina maksetaan kielikokeen arvioijien matkakustannuksia ja palkkioita sivu-
kuluineen.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Paluumuuttovalmennus	836 000
Asiantuntijapalkkiot (enintään)	40 000
Yhteensä	876 000
2015 talousarvio	876 000
2014 talousarvio	876 000
2013 tilinpäätös	605 621

21. Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanotto (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 25 852 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta annetun lain (746/2011) (vastaanottolaki) 7 §:n mukaisesti vastaanotto- ja järjestelykeskusten perustamis- ja ylläpitokustannusten sekä palvelun-
tuottajalle vastaanottopalveluiden järjestämisestä aiheutuvien kustannusten korvaamiseen, ilman
kotikuntalaissa (201/1994) tarkoitettua kotikuntaa Suomessa olevan ihmiskaupan uhrin auttami-
sesta aiheutuvien kulujen korvaamiseen vastaanottorahaa lukuun ottamatta ja alaikäisen, jolla ei
ole oleskelulupaa Suomessa, edustajan palkkion maksamiseen sekä kansainvälistä suojelua hake-
vien yleisen oikeudellisen neuvonnan kustannuksiin
- 2) säilöönottoyksiköstä annetun lain (116/2002) 3 luvun mukaisen toimeentulon ja huolenpidon
järjestämiseen säilöön otetuille ulkomaalaisille käyttörahaa lukuun ottamatta
- 3) vastaanottopalveluna järjestettyyn työ- ja opintotoimintaan osallistuvien henkilöiden vastaan-
ottolain 30 §:n mukaisten tapaturmakorvausten ja ryhmävastuuvakuutusten sekä Valtiokonttorin
näistä perimien hoitokulujen maksamiseen
- 4) vastaanoton toteuttamiseksi erityistilanteissa tarpeellisten palvelujen hankkimisesta aiheutuvi-
en menojen maksamiseen sekä vastaanottojärjestelmän kehittämisestä aiheutuvien menojen mak-
samiseen ja vastaanottotoiminnan kehittämistä tukeviin EU:n rahoittamiin hankkeisiin
- 5) turvapaikkapuhuttelujen tulkkaus- ja käännösmenoihin sekä vapaaehtoisesta paluusta aiheutu-
viin kuluihin
- 6) Maahanmuuttoviraston toimipisteiden ulkopuolella suoritettavien turvapaikkapuhuttelujen
matkakustannusten, perhesiteen selvittämiseksi tehtävien DNA-testien ja oikeuslääketieteellisten
testien kustannuksiin sekä kotipaikan tai kansalaisuuden selvittämiseksi tehtävien kielianalyysi-
en kustannuksiin
- 7) kotoutumisen edistämisestä annetun lain (1386/2010) 86 §:n mukaisesti kiintiöpakolaisten ja
heidän perheenjäsentensä maahantulomatkojen järjestämisestä, lähtömaassa suoritettavista ter-
veystarkastuksista ja koulutuksesta (kulttuuriorientaatiosta) sekä vastaanottoa edistävän koulu-
tuksen ja tiedotustoiminnan järjestämisestä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisesti.

Vuoden 2015 pakolaiskiintiö on 750 henkilöä.

Selvitysosa: Kansainvälistä suojelua hakevien ja tilapäistä suojelua saavien vastaanottopalvelut järjestää vastaanottokeskus vastaanottolain 13 §:n nojalla. Laajamittaisen maahantulon yhteydessä vastaanottopalvelut järjestetään vastaanottolain 12 §:n mukaisesti. Maahanmuuttovirasto sopii kuntien, kuntayhtymien ja muiden yhteisöjen tai säätiöiden kanssa vastaanottopalvelujen järjestämisestä ja siitä aiheutuvien kustannusten korvaamisesta.

Tilapäistä suojelua saaneen, ihmiskaupan uhrin tai kansainvälistä suojelua hakeneen, jonka oleskelulupahakemus on hylätty tai joka on peruuttanut hakemuksensa, vapaaehtoista paluuta voidaan tukea kohtuullisten matka- ja muuttokustannusten ja paluuavustuksen verran.

Turvapaikkapuhuttelujen tulkkaus- ja käännöskustannukset vaihtelevat turvapaikanhakijoiden määrän ja hakijoiden kielen mukaan. Turvapaikkahakemuslomakkeella selvitetään hakemuksen perusteet ennen turvapaikkapuhuttelua. Hakijan täyttämä lomake sekä hakijan vieraskieliset asiakirjat ja selvitykset käännetään Maahanmuuttovirastossa. Maahanmuuttoviraston turvapaikkapuhuttelussa käytetään hakijan äidinkieltä tai hänen ymmärtämänsä kielen tulkkausta.

Ulkomaalaislain (301/2004) 65 §:n mukaan Maahanmuuttovirasto voi varata hakijalle ja perheenkokoajalle tilaisuuden osoittaa biologinen sukulaisuus toteen valtion varoista kustannettavan DNA-tutkimuksen avulla, jos biologiseen sukulaisuuteen perustuvasta perhesiteestä ei muutoin voida saada riittävää selvitystä ja jos DNA-tutkimuksen avulla on mahdollista saada olennaista näyttöä perhesiteestä. Ulkomaalaislain 6 a §:n mukaan oleskelulupaa hakevan ulkomaalaisen tai perheenkokoajan iän selvittämiseksi voidaan tehdä oikeuslääketieteellinen tutkimus jos on olemassa ilmeisiä perusteita epäillä hänen itsestään antamien tietojen luotettavuutta. Perheenkokoajille, joiden henkilöllisyyttä ei ole voitu varmistaa, voi olla tarpeen joissakin tapauksissa osana henkilöllisyyden selvittämistä tehdä kielianalyysi hakijan kielellisen identiteetin ja taustan ja sitä kautta kotiseudun selvittämiseksi. Kielianalyysin avulla selvitetään, täyttyvätkö perheen yhdistämisen edellytykset perheen yhdistämishakemusten käsittelyn yhteydessä.

Kiintiössä otettavat pakolaiset voidaan valita talousarviovuonna ja he voivat saapua maahan sinä vuonna sekä sitä seuraavien kahden vuoden aikana. Kansainvälinen siirtolaisuusjärjestö (IOM) järjestää kiintiöstä valittujen pakolaisten maahantulomatkat ostopalveluna. Sopimus sisältää matkustusta varten tehtävän terveystarkastuksen. Vastaanoton erityistilanteissa korvataan erityispalveluja, kuten matkan aikana tarvittavat lääkäripalvelut tai kauttakulku- tai maasta poistumiseen vaadittavien viisumien kustannukset.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Kuntien, kuntayhtymien, järjestöjen vastaanottokustannukset	18 157 000
Vastaanoton muut menot	5 795 000
— palvelujen ostot	1 200 000
— terveydenhuolto	4 490 000
— muut menot	105 000
Vastaanottokustannukset yhteensä	23 952 000
Muut maahantuloon liittyvät menot	1 100 000
Pakolaisten maahantuloon liittyvät kustannukset	800 000
Yhteensä	25 852 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Maahanmuuttopolitiikan tehostaminen ja turvapaikanhakijoiden määrän lasku	-4 805
Yhteensä	-4 805

2015 talousarvio	25 852 000
2014 talousarvio	30 657 000
2013 tilinpäätös	35 601 000

63. Vastaanotto toiminnan asiakkaille maksettavat tuet (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 8 584 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää ulkomaalaiselle kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta annetun lain (746/2011) (vastaanottolaki) ja säilöönottoyksiköstä annetun lain (116/2002) perusteella myönnettävän vastaanottorahan, käyttörahan ja toimeentulotuen maksamiseen.

Selvitysosa: Kansainvälistä suojelua hakevalle ja tilapäistä suojelua saavalle sekä ihmis-
kaupan uhrille, jolla ei ole kotikuntalaissa tarkoitettua kotikuntaa Suomessa, myönnetään vas-
taanottoraha välttämättömän toimeentulon turvaamiseksi ja itsenäisen selviytymisen edistämi-
seksi, jos hän on tuen tarpeessa eikä voi saada toimeentuloa muulla tavalla. Jos vastaanottokeskus
järjestää täyden ylläpidon, ilman huoltajaa olevalle lapselle myönnetään vastaanottorahan sijasta
käyttöraha.

Säilöön otetulle ulkomaalaiselle annetaan käyttörahaa, jos hänellä ei ole käytettävissään omia va-
roja eikä hän voi saada käyttövaroja muulla tavalla. Säilöön otetulle ulkomaalaiselle voidaan
poikkeuksellisesti myöntää täydentävää vastaanottorahaa siten kuin vastaanottolaissa säädetään
tai toimeentulotukea siten kuin toimeentulotuesta annetussa laissa (1412/1997) säädetään.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Vastaanottoraha	8 150 000
Täydentävä vastaanottoraha	340 000
Käyttöraha	94 000
Yhteensä	8 584 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Maahanmuuttopolitiikan tehostaminen ja turvapaikanhakijoiden määrän lasku	-1 433
Siirto momentille 26.01.29	-88
Tasomuutos	88
Yhteensä	-1 433

2015 talousarvio	8 584 000
2014 talousarvio	10 017 000
2013 tilinpäätös	15 995 475

Pääluokka 27

PUOLUSTUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

Selvitysosa:

Toimintaympäristön kuvaus

Suomen puolustukseen vaikuttavat lähialueen kehityksen ohella globaalin toimintaympäristön muutos, talous ja kansainvälisen yhteistyön tarve. Suomen asema on yhdistelmä perinteistä geopolitiikkaa ja lisääntyvän keskinäisriippuvuuden mukanaan tuomaa yhteistyö- ja kilpailuasetelmaa.

Turvallisuustilanteemme on vakaa, vaikka globaalia toimintaympäristöä leimaavat ennakoimattomuus, keskinäisriippuvuus ja muutosnopeus. Sodankäynti kattaa sotilaallisen voimankäytön ja painostustoimien lisäksi erilaisia epäsymmetrisiä keinoja ja voimankäytön eri keinojen yhdistelmiä. Tulevaisuuden vaikutuskeinoina korostuvat myös informaatio- ja kybersodankäynti, CBRN- ja kyberuhkat sekä terrorismi. Teknologian kehittymisen ja yhteiskunnan lisääntyvän haavoittuvuuden myötä myös ei-valtiollisten toimijoiden vaikuttamismahdollisuudet kasvavat. Yhteisten toimintaympäristöjen (meri, ilma, avaruus, kyber) käytön turvaaminen korostuu. Ilmasto-, raaka-aine- ja energiakysymykset kasvattavat etenkin arktisen alueen merkitystä.

Uhkakuvien kirjon laajentuessa sotilaallisen voimankäytön mahdollisuus säilyy. Lähialueen turvallisuuspoliittinen merkitys korostuu. Monet valtiot varautuvat edelleen konventionaaliseen sodankäyntiin samalla kun ne kehittävät uudenlaista keinovalikoimaa. Suomikin voi joutua painostuksen tai voimankäytön kohteeksi yleiseurooppalaisessa tai alueellisessa kriisissä. Puolustuskyvyn tarve säilyy ja samalla sille asetetut vaatimukset monipuolistuvat.

Julkisen sektorin resurssien niukkuus on lähitulevaisuudessa vallitseva trendi. Enemmistö Euroopan valtioista hakee tasapainoa tehtävien sekä rajallisten resurssien välillä. Suomen valtiontalous uhkaa pysyä ennustetulla kasvulla jatkossakin alijäämäisenä, ja julkisen talouden rahoitustilanteen arvioidaan jatkuvan haasteellisena myös pitkällä aikavälillä. Taloudelliset suhdanteet, yhteiskunnan rakennemuutos ja kestävyysvaje vaikuttavat kaikkien hallinnonalojen toimintaan.

Tulevaisuuden uhkat kohdistuvat yhteiskuntiin kokonaisuudessaan. Yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaaminen, kriisinsietokyky ja huoltovarmuus ovat keskeisiä puolustukseenkin vaikuttavia tekijöitä. Yhteiskunnan voimavarojen suuntaaminen pitkäkestoisiin ja laajamittaisiin puolustustoimiin on tulevaisuudessa entistä haastavampaa. Huoltovarmuuden ylläpitäminen pelkästään kansallisin toimenpitein ja voimavaroin on käytännössä mahdotonta. Kriisitilanteessa muualta yhteiskunnasta sekä strategisilta kumppaneilta tai puolustusyhteistyön kautta saatava tuki on ratkaisevaa sotilaallisen puolustuksen toteuttamiseksi.

Puolustus edellyttää kansallisen puolustuskyvyn ylläpitoa sekä sitä tukevan kansainvälisen yhteistyön laajentamista ja syventämistä. Puolustuskykyä on tarkasteltava kokonaisuutena, jossa on toisiaan tukeva sisäinen (kansallinen) ja ulkoinen (kansainvälinen) ulottuvuus. Tavoitteena on turvallisuusympäristöön ja voimavaroihin suhteutetun puolustuskyvyn ylläpitäminen, puolustuksen kehittäminen osana kokonaisturvallisuutta sekä kansainvälisen yhteistyön syventäminen.

Yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet

Puolustusministeriön hallinnonalalle asetetaan seuraavat yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet:

Suomen etujen mukainen puolustuspolitiikka

Puolustuspolitiikan tavoitteena on puolustuskyky, joka muodostaa ennaltaehkäisevän kynnyksen sotilaalliselle voimankäytölle ja sillä uhkaamiselle.

Suorituskykyinen puolustusjärjestelmä

Puolustuskyky perustuu puolustusjärjestelmän suorituskykyihin, ja niille kansallisella ja kansainvälisellä yhteistyöllä saatavaan tukeen. Puolustusjärjestelmä on kokonaisuus, jonka tärkeimmät osat ovat johtamisjärjestelmä, tiedustelu- ja valvontajärjestelmä, logistiikkajärjestelmä sekä maa-, meri- ja ilmavoimien joukoista ja järjestelmistä koostuva taistelujärjestelmä. Joukkotuo-
tantojärjestelmällä sekä toiminnanohjausjärjestelmällä tuetaan puolustusjärjestelmän suorituskykyjen suunnittelua, rakentamista ja ylläpitoa sekä käyttöä. Puolustusjärjestelmän suorituskykyä käytetään puolustusvoimien lakisääteisten tehtävien mukaisesti. Tavoitetilassa suorituskykyinen puolustusjärjestelmä ennaltaehkäisee ja tarvittaessa torjuu maahamme kohdistuvat sotilaalliset uhat turvaten valtiollisen itsenäisyyden ja valtionjohdon toimintavapauden.

Turvallinen yhteiskunta

Suorituskykyisen puolustusjärjestelmän tuottamisen ohella puolustushallinto tukee muuta yhteiskuntaa omilla suorituskyvyillään, voimavaroillaan ja osaamisellaan. Puolustushallinto edistää toiminnallaan yhteiskunnan kokonaisturvallisuutta. Puolustusministeriössä sijaitseva Turvallisuukskomitea sovittaa yhteen kokonaisturvallisuutta, jonka tavoitteena on yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaaminen viranomaisten, elinkeinoelämän sekä järjestöjen ja kansalaisten yhteistoimintana. Kokonaisturvallisuuden yhteensovittamisen päämääränä on yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen ylläpitäminen kaikissa tilanteissa. Yhteensovittamisessa noudatetaan Yhteiskunnan turvallisuusstrategian periaatteita.

Kansainvälisen turvallisuuden vahvistaminen

Kriisinhallinta on Suomen turvallisuuspolitiikan keskeinen keino, jolla Suomi osaltaan pyrkii edistämään maailman konfliktialueiden vakautta. Sotilaallinen kriisinhallinta on osa Suomen puolustusta. Kansainvälisellä kriisinhallinnalla ennaltaehkäistään ja rajoitetaan kriisejä ja niiden vaikutusten ulottumista Suomeen. Osallistuminen operaatioihin kehittää Suomen puolustuksessa ja Suomeen vaikuttavissa kriiseissä tarvittavia valmiuksia ja kykyjä. Suomi pyrkii vahvistamaan kriisinhallintatoimintansa vaikuttavuutta sekä kykyjään osallistua myös vaatimaan kansainväliseen kriisinhallintatoimintaan kokonaisvaltaisella ja Suomen vahvuudet huomioon ottavalla tavalla.

Vaikuttavuustavoitteisiin liittyvät puolustusministeriön hallinnonalan menot (milj. euroa)¹⁾

	2013 toteutuma	2014 ennakoitu	2015 arvio
Suomen etujen mukainen puolustuspolitiikka	10	16	16
Suorituskykyinen puolustusjärjestelmä	2 412	2 328	2 289
Turvallinen yhteiskunta	21	4	4
Kansainvälisen turvallisuuden vahvistaminen	55	64	41
Yhteensä	2 498	2 412	2 350

¹⁾ Vuoden 2013 osalta kassaperusteinen toteutuma. Ei sisällä arvonlisäveromenoja eikä UM:n pääluokkaan budjetoituja kriisinhallintajoukkojen ylläpitomenoja.

Sukupuolten välinen tasa-arvo

Puolustusministeriön hallinnonalalla sitoudutaan edistämään sukupuolten välistä tasa-arvoa kaikessa päätöksenteossa huomioiden hallinnonalan erityispiirteet.

Puolustusministeriössä, puolustusvoimissa ja puolustushallinnon rakennuslaitoksessa ylläpidetään tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmia, jotka on suunnattu hallinnonalan palkatulle henkilöstölle sekä puolustusvoimissa myös kriisinhallintahenkilöstölle ja asevelvollisille. Tavoitteena on edistää tasa-arvoisen työympäristön ja johtamisen kehittymistä mm. puuttamalla ja poistamalla toimintatapoja, jotka voivat johtaa epätasa-arvoon. Toiminnassa seurattavia kohteita eri työntekijä- ja ikäryhmät huomioiden ovat mm. palkkaus, urasuunnittelu, koulutus, poissaolot, työ- ja perhe-elämän yhteensovittaminen, työpaikkakiusaaminen sekä häirintä eri muodoissa. Puolustushallinnon palkatun henkilöstön tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumista seurataan säännönmukaisesti toteutettavilla työilmapiirikyselyillä ja varusmiesten tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustilannetta varusmiesten loppukyselyillä.

Puolustushallinto toteuttaa YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 1325 ”Naiset, rauha ja turvallisuus” -periaatteita kaikissa sotilaallisissa kriisinhallintaoperaatioissa. Päätöslauselmassa 1325 ja sitä tukevassa kansallisessa toimintaohjelmassa korostetaan sitä, että kriisinhallinnassa ja muussa yhteiskunnan jälleenrakentamisessa tulisi huomioida aikaisempaa paremmin naisten asema ja erityisongelmat, taata heidän turvallisuutensa ja tukea heidän osallisuuttaan erilaisissa poliittisissa prosesseissa. Puolustushallinnon tavoitteena on sulauttaa tasa-arvoisuuden ja yhdenvertaisuuden näkökulmat entistä kokonaisvaltaisemmin kriisinhallintatoimintaan jo koulutusvaiheessa. Sekä naisten osuutta kriisinhallintahenkilöstöstä että Gender -neuvonantajien ja -yhdyshenkilöiden määrää pyritään lisäämään kriisinhallintatehtävissä. Lisäksi puolustushallinto on mukana NORDEFECO-yhteistyössä kehittämässä tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistävää kriisinhallintatoimintaa.

Puolustusvoimauudistus vaikuttaa hallinnonalan henkilöstöön sekä henkilöstön vähentämisenä että uudelleensijoittamisina. Henkilöstön yhdenvertaisuuteen ja tasa-arvoisuuteen on kiinnitetty huomiota suunnittelun ja toimeenpanon kaikissa vaiheissa. Henkilöstövaikutukset ja -vähennykset kohdentuvat kaikkiin ikä- ja henkilöstöryhmiin. Uudistukseen liittyvien organisaatiomuutosten perusteella arvioidaan 2 000 puolustusvoimien tehtävän siirtyvän paikkakunnalta toiselle. Puolustusvoimien henkilöstön kokonaismäärä tulee vähenemään n. 2 100 henkilöllä vuoteen 2015 mennessä. Sotilaiden määrän arvioidaan vähenevän 670 henkilöllä ja siviilien määrän 1 430 henkilöllä. Suurin osa vähennyksestä toteutuu eläkepoistuman avulla. Irtisanomisuhan alaisia on puolustusvoimissa alle 500 henkeä. Heistä naisia on noin 56 % ja miehiä 44 %. Puolustushallin-

non rakennuslaitoksen toiminnan volyymi pienenee puolustusvoimauudistuksen seurauksena siten, että henkilöstöön kohdistuu noin 12 prosentin htv-vähennys. Muutoksen kohteena olevista noin 71 % on miehiä ja 29 % naisia.

Maa- ja merivoimien materiaalin tason 2 kunnossapito siirtyy strategisena kumppanuutena Millog Oy:n vastuulle. Uudelleenjärjestelyn myötä materiaalin kunnossapitotehtävissä oleva henkilöstö siirtyy kokonaisuudessaan Millog Oy:n palvelukseen, yhteensä 354 henkilöä. Lisäksi Helsingin turvallisuusverkkohankkeen liikkeenluovutuksen yhteydessä siirtyy puolustusvoimista Suomen Turvallisuusverkko Oy:lle 154 tehtävää. Molemmissa hankkeissa siirtävistä henkilöistä enemmistö on miehiä.

Tuottavuuden parantaminen

Julkisen sektorin tuottavuuden lisääminen on osa hallitusohjelmaan kirjattua hallituksen talouspoliittista strategiaa. Puolustusministeriön hallinnonalan osalta hallitusohjelman mukaisen vaikuttavuus- ja tuloksellisuusohjelman muodostaa puolustusvoimauudistuksen toimeenpanokokonaisuus, jonka taloudelliset vaikutukset sisältyvät voimassa olevaan valtioneuvoston kehyspäättökseen.

Pääluokan valtuudet momenteittain (milj. euroa)

		2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
27.10.01	<i>Puolustusvoimien toimintamenot</i> (siirtomääräraha 2 v)		
	— tilausvaltuus	113,3	707,7
27.10.18	<i>Puolustusmateriaalihankinnat</i> (siirtomääräraha 3 v)		
	— tilausvaltuus	452,9	155,6

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2013—2015

	v. 2013 tilinpäätös 1000 €	v. 2014 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2015 esitys 1000 €	Muutos 2014—2015 1000 €	%
01. Puolustuspolitiikka ja hallinto	347 315	360 174	358 452	-1 722	0
01. Puolustusministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	20 145	20 183	19 840	-343	-2
21. Puolustusministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)	1 755	2 315	2 875	560	24
29. Puolustusministeriön hallinnonalan arvonnäköveromenot (arviomääräraha)	324 265	337 676	335 737	-1 939	-1
(40.) Avustus Leijona Catering Oy:lle (siirtomääräraha 3 v)	1 150	—	—	—	0
10. Sotilaallinen maanpuolustus	2 443 142	2 329 861	2 291 398	-38 463	-2
01. Puolustusvoimien toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	1 784 193	1 857 426	1 842 710	-14 716	-1

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2013—2015

	v. 2013 tilinpäätös 1000 €	v. 2014 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2015 esitys 1000 €	Muutos 2014—2015 1000 €	%
18. Puolustusmateriaali- hankinnat (siirtomääräraha 3 v)	656 871	470 357	446 810	-23 547	-5
50. Maanpuolustusjärjestöjen toiminnan tukeminen (kiinteä määräraha)	2 078	2 078	1 878	-200	-10
30. Sotilaallinen kriisin- hallinta	61 486	60 076	37 528	-22 548	-38
20. Sotilaallisen kriisinhallin- nan kalusto- ja hallinto- menot (siirtomääräraha 2 v)	61 478	60 066	37 518	-22 548	-38
95. Kurssivaihtelut (arvio- määräraha)	8	10	10	—	0
Yhteensä	2 851 943	2 750 111	2 687 378	-62 733	-2
Henkilöstön kokonaismäärä	14 570	14 440	12 680		

01. Puolustuspolitiikka ja hallinto

Selvitysosa:

PUOLUSTUSMINISTERIÖ

Puolustusministeriö vastaa valtioneuvoston osana ja hallinnonalan ohjaajana puolustuspolitiikan valmistelusta ja toimeenpanosta sekä sotilaallisen maanpuolustuksen ohjauksesta. Puolustuspolitiikan valmistelun ja toimeenpanon lisäksi puolustusministeriö vastaa sotilaallisen maanpuolustuksen voimavaroista ja muista toimintaedellytyksistä, kokonaismaanpuolustuksen yhteensovittamisesta ja kansainväliseen sotilaalliseen kriisinhallintaan osallistumisesta sekä vapaaehtoisen maanpuolustuksen kehittämisestä ja yhteensovittamisesta.

Toiminnan painopisteenä on puolustusvoimien uudistaminen siten, että 2020-luvun puolustuskyvyn vaatimuksia vastaavat puolustusvoimien rauhan ja sodan ajan rakenteet ja toimintatavat ovat täysimääräisesti käytössä vuoden 2016 alusta lukien.

Toiminnalliset tulostavoitteet

Puolustusministeriölle asetetaan seuraavat, pääluokkaperusteluissa esitettyjä hallinnonalan yhteiskunnallisia vaikuttavuustavoitteita edistävät, alustavat toiminnalliset tulostavoitteet:

Suomen etujen mukainen puolustuspolitiikka

— Ohjataan valtioneuvoston turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon linjausten toteuttamista ja puolustuskyvyn pitkäjänteistä kehittämistä.

— Syvennetään ja monipuolistetaan monikansallista, alueellista ja kahdenvälistä puolustusyhteistyötä.

Suorituskykyinen puolustusjärjestelmä

- Ohjataan hallitusohjelman linjausten toimeenpanoa puolustushallinnossa.
- Edistetään puolustuskyvyn kehittämistä ja huoltovarmuutta kansainvälisellä yhteistoiminnalla erityisesti EU:n, Naton ja pohjoismaiden kanssa.
- Kehitetään kriisinhallintatehtävissä palvelevien ja palvelleiden henkilöiden tukea ja tapaturmaetuuksia poikkihallinnollisessa yhteistoiminnassa asianomaisten viranomaistahojen kanssa Kansallisen kriisinhallinnan veteraaniohjelman mukaisesti.
- Priorisoidaan työyhteisöissä kolmea osa-aluetta: (1) osaamisen kehittämistä ja uudistumista, (2) henkistä, fyysistä, eettistä ja sosiaalista toimintakykyä sekä (3) johtamisen, osallistumisen ja esimiestyön kehittämistä.
- Selvitetään puolustusministeriön työilmapiirikyselyssä olevien tasa-arvoa koskevien tulosten tilanne ja ryhdytään tarvittaviin toimenpiteisiin tilanteen parantamiseksi.
- Kehitetään tilahallintaa kokonaistarkastelusta tehtävien linjausten mukaisesti.
- Toimeenpannaan toimet, joilla saatetaan ministeriön luokiteltujen asiakirjojen käsittely vastaamaan tietoturvallisuusasetuksen (681/2010) 4. luvussa säädettyjä vaatimuksia.

Turvallinen yhteiskunta

- Kokonaisturvallisuutta yhteensovitetään ja kehitetään yhteiskunnan turvallisuusstrategian periaatteiden mukaisesti.

Kansainvälisen turvallisuuden vahvistaminen

- Kehitetään kyberturvallisuutta kansainvälisessä toimintaympäristössä.

PUOLUSTUSHALLINNON RAKENNUSLAITOS

Rakennuslaitoksen toiminta-ajatuksena on järjestää maanpuolustukselle laadukkaat ja tarkoituksenmukaiset kiinteistöpalvelut kaikissa oloissa. Rakennuslaitos toimii puolustushallinnon kiinteistöalan osaamiskeskuksena, josta puolustushallinto saa tarvitsemansa kiinteistö- ja ympäristöalan asiantuntemuksen ja niihin liittyvät palvelut.

Toiminnalliset tulostavoitteet

Puolustushallinnon rakennuslaitokselle asetetaan seuraavat, pääluokkaperusteluissa esitettyjä hallinnonalan yhteiskunnallisia vaikuttavuustavoitteita edistävät, alustavat toiminnalliset tulostavoitteet:

Suorituskykyinen puolustusjärjestelmä

- Rakennuslaitosta kehitetään ottaen huomioon valtiokonsernin linjaukset, puolustushallinnon strategiat, puolustusvoimauudistus ja tilahallinnan kokonaistarkastelusta tehtävät linjaukset.
- Puolustusvoimauudistukseen, erityisesti puolustusvoimien logistiikkajärjestelmään sopeutettua rakennuslaitoksen henkilöstöjärjestelmää kehitetään muutosjohtamisen menettelytapojen mukaisesti siten, että kustannustehokkuus toteutuu ja henkilöstön osaaaminen, toimintakyky ja työhyvinvointi varmistetaan.
- Rakennuslaitos järjestää puolustusministeriön räjähdevarastoinnin kehittämispäätöksestä (FI.PLM.2013-4162) aiheutuvat puolustusvoimien ja kumppanien tilaamat rakentamis- yms. toimenpiteet.

— Puolustushallinnon rakennuslaitos on mukana kehittämässä ja käyttöön ottamassa valtionhallinnon ja erityisesti turvallisuusviranomaisten yhteisiä ICT-palveluja ja siirtää toimialariippumattomat ICT-tehtävät valtionhallinnon yhteiseen palvelukeskukseen.

— Rakennuslaitos järjestää puolustusministeriön, puolustusvoimien ja kumppanien tilaamat kiinteistö- ja ympäristöpalvelut (ml. investoinnit, ylläpito, kunnossapito, ympäristönsuojelu) kustannustehokkaasti huomioiden kevään 2014 kehyspäättöksen säästövelvoitteet.

Turvallinen yhteiskunta

— Rakennuslaitoksen sopimushallinnalla, turvallisuusjärjestelyillä ja koulutuksella varmistetaan rakennuslaitoksen ja alihankkijoiden palvelutuotanto häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.

Kansainvälisen turvallisuuden vahvistaminen

— Rakennuslaitos kehittää kykyään tukea puolustusvoimia sotilaallisissa kriisinhallintaoperaatioissa toimeksiantojen mukaisesti.

01. Puolustusministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 19 840 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

1) räjähtävän materiaalin turvallisuuteen keskittyvän järjestön (Munitions Safety Information Analysis Center) ja Euroopan puolustusviraston sekä muiden kansainvälisten yhteisöjen jäsenmaksujen ja maksuosuuksien maksamiseen

2) ETY-järjestön luottamusta ja turvallisuutta lisäävien toimien täytäntöönpanosta sekä näistä johtuvista hallinnollisista toimista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa:

Toiminnalliset tulostavoitteet¹⁾

	2013 toteutuma	2014 ennakoitu	2015 arvio
Toiminnallinen tehokkuus			
Taloudellisuus			
Menot tulosalueittain (1 000 euroa)			
Puolustuspolitiikka	3 645	4 031	1 834
Sotilaallinen maanpuolustus	1 134	315	597
Kokonaismaanpuolustuksen yhteensovittaminen	1 316	992	1 219
Sotilaallinen kriisinhallinta	355	164	224
Ohjaustoiminnot	11 505	5 009	6 298
Tukitoiminnot		10 188	10 599
Yhteensä	17 955	20 699	20 771

Tuottavuus

Henkilötyövuodet tulosalueittain

Puolustuspolitiikka	31	30	16
Sotilaallinen maanpuolustus	10	4	5
Kokonaismaanpuolustuksen yhteensovittaminen	16	6	9
Sotilaallinen kriisinhallinta	5	2	3

Toiminnalliset tulostavoitteet¹⁾

	2013 toteutuma	2014 ennakoitu	2015 arvio
Toiminnallinen tehokkuus			
Ohjaustoiminnot	87	48	45
Tukitoiminnot		57	68
Yhteensä	149	147	146

¹⁾ Tiedot ovat kassamenopohjaisia ja vuoden 2013 osalta tukitoiminnot on vyörytetty tulosalueille.

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

	2013 toteutuma	2014 ennakoitu	2015 tavoite
Työtyytyväisyys (1—5)	3,62	3,5	3,6
— naiset	3,42		
— miehet	3,77		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Siirto momentille 23.01.02	-75
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	38
Palkkaliukumasäästö	-24
Palkkausten tarkistukset	62
Toimintamenojen lisäsäästö	-235
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-101
Vuokramenojen indeksikorotus	20
Vuokramenojen indeksikorotusta vastaava säästö	-28
Yhteensä	-343

2015 talousarvio	19 840 000
2014 talousarvio	20 183 000
2013 tilinpäätös	20 145 000

21. Puolustusministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 2 875 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää puolustusministeriön hallinnonalan tuottavuutta edistävien investointien, tutkimusten, selvitysten sekä koulutus- ja muiden palveluiden hankkimiseen samoin kuin tuottavuushankkeiden toimeenpanoon.

Selvitysosa: Momentille on koottu hallinnonalan tuottavuustoimenpiteistä kertyneitä säästöjä 75-prosenttisesti vastaavat määrärahat. Määrärahaa on tarkoitus käyttää hankkeisiin, joilla tuetaan hallinnonalan virastojen ja laitosten tuottavuuden paranemista.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	560
Yhteensä	560

2015 talousarvio	2 875 000
2014 talousarvio	2 315 000
2013 tilinpäätös	1 755 000

29. Puolustusministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 335 737 000 euroa.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kunnossapidon kumppanuus (Millog) -tilausvaltuudesta aiheutuva muutos	3 800
Valtori (siirto momentille 28.01.29)	-2 045
Tasomuutos	-3 694
Yhteensä	-1 939

2015 talousarvio	335 737 000
2014 talousarvio	337 676 000
2013 tilinpäätös	324 265 014

10. Sotilaallinen maanpuolustus

Selvitysosa: Puolustusvoimien tärkein tehtävä on Suomen sotilaallinen puolustaminen. Tehtävä toteutetaan ylläpitämällä ajantasaista ja turvallisuusympäristöön suhteutettua puolustuskykyä valtioneuvoston vuoden 2012 turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon (VNS 6/2012) määrittämien toimintalinjojen mukaisesti. Puolustusvoimille osoitettuja voimavaroja kohdennetaan niin, että priorisoidut tehtävät voidaan toteuttaa kaikissa tilanteissa. Materiaalisen valmiuden, toiminnan tason sekä suorituskykyjen rakentamisen tasapaino tarkastellaan vuosittain.

Toiminnan painopisteitä ovat puolustusvoimauudistuksen loppuunsaattaminen, puolustuksen pitkän aikavälin haasteisiin vastaaminen sekä puolustusyhteistyön syventäminen ja laajentaminen.

Puolustusvoimauudistuksessa otetaan käyttöön uusi poikkeusolojen joukkorakenne sisältäen operatiiviset, alueelliset ja paikalliset joukot. Puolustusvoimien suorituskykyjen kehittämisen painopiste on alueellisten joukkojen ja kaukovaikuttamiskyvyn kehittämisessä.

Puolustusvoimien koulutus- ja harjoitustoiminta palautetaan sodan ajan joukkojen koulutusvaatimusten edellyttämälle tasolle. Yleisen asevelvollisuuden toimivuutta edistetään turvaamalla kouluttavien yksiköiden toimintamahdollisuudet.

Toiminnalliset tulostavoitteet

Sotilaalliselle maanpuolustukselle asetetaan seuraavat pääluokkaperusteluissa esitetyt hallinnonalan yhteiskunnallisia vaikuttavuustavoitteita edistävät, alustavat toiminnalliset tulostavoitteet:

Suorituskykyinen puolustusjärjestelmä

- Puolustusvoimilla on riittävän ennakkovaroituksen antava sotilasstrateginen tilannekuva.
- Puolustusvoimat on valvonut alueellista koskemattomuutta sekä ennalta ehkäissyt ja tarvittaessa torjunut alueloukkaukset.
- Puolustusvoimat kykenee muodostamaan painopisteen kulloisenkin tilanteen vaatimusten mukaisesti torjuessaan sotilaallisen voiman käyttöä.
- Puolustusvoimat osallistuu hallituksen strategisen toimeenpanosuunnitelman mukaisten kärkihankkeiden valmisteluun ja toimeenpanoon puolustusministeriön ohjauksen mukaan.
- Puolustusvoimat on toimeenpannut rakenteelliset ja toiminnalliset uudistukset sekä siirtynyt uudistuksen edellyttämään organisaatioon ja toimintatapamalliin vuonna 2015.
- Toiminnan taso on palautettu tehtävien ja suorituskykyisten joukkojen tuottamisen edellyttämälle tasolle (puolustusministerin ja puolustusvoimain komentajan tulossopimuksen kriteeristön mukaisesti).
- Puolustusvoimat loppuunsaattaa rakenteellisen uudistuksen mukaiset henkilöstömuutokset hyvän työnantajan periaatteiden mukaisesti.
- Puolustusvoimat jatkaa asevelvollisuuden ja vapaaehtoisen maanpuolustuksen kehittämistä yhteistyössä puolustusministeriön ja muiden hallinnonalojen kanssa.
- Kansainvälistä puolustusyhteistyötä syvennetään ja laajennetaan tukemaan puolustuskyvyn ylläpitämistä ja kehittämistä. Meri- ja ilmatilannekuvayhteistyötä syvennetään ja niiden kehittämistä jatketaan. Puolustusvoimat hyödyntää resurssien puitteissa monikansallisen harjoitusyhteistyön tarjoamat mahdollisuudet ja kehittää osallistumistaan harjoitustoimintaan.
- Puolustusvoimat suuntaa kiinteistö- ja ympäristöinvestoinnit kustannustehokkaasti painopisteinä terveys, turvallisuus ja poikkeusolojen vaatimukset.
- Puolustusvoimat toteuttaa puolustusministeriön räjähdevarastoinnin kehittämis päätöksen (FI.PLM.2013-4162) mukaiset toimenpiteet.
- Puolustusvoimat on mukana kehittämässä valtionhallinnon ja erityisesti turvallisuusviranomaisten yhteisiä ICT-palveluita ja siirtää toimialariippumattomat ICT-tehtävät valtionhallinnon yhteiseen palvelukeskukseen.

Turvallinen yhteiskunta

- Puolustusvoimilla on valmius tukea muita viranomaisia.
- Puolustusvoimat kehittää yhteistoimintakykyä ja menettelytapoja muiden viranomaisten kanssa mm. valtakunnallisessa turvallisuusvalvonnassa. Lisäksi puolustusvoimat kehittää turvallisuusvalvontaa keskittämällä toimintoja ja yhdenmukaistamalla turvallisuustekniikkaa ottaen huomioon yhteistoiminnan muiden viranomaisten kanssa.
- Puolustusvoimat osallistuu kansallisen kyberstrategian toimeenpanoon ja kehittämiseen hallinnonalan toimeenpano-ohjelman mukaisesti.

01. Puolustusvoimien toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 1 842 710 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) ulkomaalaisille oppilaille annettavasta sotilaskoulutuksesta ja puolustusvoimien joukkojen kansainvälisestä harjoitustoiminnasta ja sen valmisteluista sekä muusta puolustusvoimien kansainvälisestä yhteistoiminnasta aiheutuvien menojen maksamiseen
- 2) enintään 4 000 000 euroa palvelussuhdeasuntojen vuokraosuuksien maksamiseen puolustusvoimien toiminnallisiin tarpeisiin perustuen tai puolustusministeriön määräämäksi siirtymäajaksi puolustushallinnon rakennemuutoksen henkilöstöjärjestelyihin liittyvistä syistä tai muihin puolustushallinnon vastaaviin tarpeisiin perustuen
- 3) enintään 155 000 euroa sotainvalideille ja sotaveteraaneille, maanpuolustustyölle, partiolais-toimintaan sekä merkittävälle urheilu- ja muille vastaaville tapahtumille suoritettavan liiketaloudellisin perustein hinnoitellun maksullisen toiminnan hintojen alentamiseen
- 4) puolustusvoimien toimintaan liittyvien kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksuihin ja monikansallisten yhteishankintajärjestelyjen kuluosuuksiin
- 5) Vapaudenristin Ritarikunnan menoihin
- 6) kotimaisen puolustusteollisuuden vientiedellytysten ja kansainvälistymisen tukemiseen liittyvien menojen maksamiseen
- 7) puolustusvoimien tarpeita vastaavaan museotoimintaan liittyvien menojen maksamiseen

Valtuudet

1) Vuonna 2015 saa tehdä puolustusvoimien toiminnan edellyttämiä materiaalin ja palvelujen hankintaan liittyviä pitkäaikaisia sopimuksia siten, että niistä saa aiheutua talousarvion voimaantulopäivän valuuttakurssitasolla valtiolle menoja vuosina 2015—2017 enintään 81 653 000 euroa (Vuoden 2015 toimintamenojen tilausvaltuus).

2) Vuonna 2015 saa tehdä maa- ja merivoimien materiaalin kunnossapitopalveluiden hankkimiseksi Millog Oy:ltä pitkäaikaisia sopimuksia siten, että niistä saa aiheutua valtiolle menoja vuosina 2015—2020 enintään 581 003 000 euroa (Kunnossapidon kumppanuus (Millog) -tilausvaltuus).

Kunnossapidon kumppanuus (Millog) -tilausvaltuuden enimmäismäärän mukaiset suoritukset voidaan sitoa alaa kuvaavaan hintakehitykseen vuoden 2015 ensimmäisestä vuosineljänneksestä alkaen.

3) Vuonna 2015 saa tehdä ilmavoimien alkeis- ja peruslentokoulutuksen koulutusjärjestelmän hankkimiseksi pitkäaikaisia sopimuksia siten, että niistä saa aiheutua talousarvion voimaantulopäivän valuuttakurssitasolla valtiolle menoja vuosina 2015—2018 enintään 45 000 000 euroa (Alkeis- ja peruslentokoulutuksen koulutusjärjestelmän hankinta -tilausvaltuus).

Alkeis- ja peruslentokoulutuksen koulutusjärjestelmän hankinta -tilausvaltuuden enimmäismäärän mukaiset suoritukset voidaan sitoa alaa kuvaavaan hintakehitykseen vuoden 2015 ensimmäisestä vuosineljänneksestä alkaen.

4) Vuonna 2015 saa tehdä sopimuksia aiemmin hyväksytyjen tilausvaltuuksien käyttämättä olevaa määrää vastaavasti kunkin valtuuden kokonaismäärän puitteissa.

5) Aiemmin hyväksytyistä tilausvaltuuksista saa aiheutua valtiolle menoja valtuuksissa olevista vuosittaisista enimmäismääristä poiketen, mutta pysyen kuitenkin kunkin valtuuden kokonaismäärän puitteissa.

Uusiin tilausvaltuuksiin sisältyvien tavaroiden ja palvelujen hintojen tarkistuksista aiheutuvien lisämenojen maksamiseen käytetään puolustusvoimien toimintamenoihin vuosittain myönnettäviä määrärahoja.

Tilausvaltuuksien maksatusmäärärahat sekä niihin liittyvät indeksien ja valuuttakurssien noususta aiheutuvat lisätarpeet tai alenemisesta syntyvät vähennykset budjetoidaan talousarviossa varainhoitovuoteen kuuluviksi maksuperusteisina.

Selvitysosa:

Toiminnalliset tulostavoitteet

	2013 toteutuma	2014 ennakoitu	2015 arvio
Toiminnallinen tehokkuus			
Taloudellisuus			
Varusmiespäivän hinta (euroa)	46	53	58
Reserviläispäivän hinta (euroa)	235	238	166
HN lentotunnin hinta (euroa)	9 000	9 000	9 000
NH-90 lentotunnin hinta (euroa)	4 500	6 000	6 000
Taistelualus 1A valmiusvuorokauden hinta (euroa)	7 565	9 900	10 600
Tuottavuus			
Pääesikunnan, puolustushaarojen ja sotilasläänien esikuntien henkilötöyvuosimäärä/puolustusvoimien henkilötöyvuosimäärä yhteensä (%)	11	11	10
Kouluttajien määrä/koulutusjoukkue (lkm)	2,4	2,4	2,5
Kannattavuus			
Maksuperustelain mukaisen maksullisen toiminnan kustannusvastaavuus-% on vähintään	106	105	105
Tuotokset ja laadunhallinta			
Koulutetut varusmiehet (lkm)	21 904	21 300	21 300
Varusmiesten sotaharjoitusperusteiset maastovuorokaudet (lkm)	26	25	35
Kertausharjoituksissa koulutetut reserviläiset (lkm)	4 863	6 000	18 000
Kertausharjoituskoulutetut reserviläiset/SA-joukkoihin sijoitetut (%)	1,4	1,7	7,8
HN lentotunnit (lkm)	7 919	8 000	8 900
NH-90 lentotunnit (lkm)	1 323	1 250	1 650
Taistelualus 1A valmiusvuorokaudet (lkm)	1 161	1 300	1 400

**Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot
(1 000 euroa)**

	2015	2016	2017	2018	2019—	Yhteensä vuodesta 2015 lähtien
Vanhat tilausvaltuudet						
Peruslentokoulutus VN-kalustolla -tilausvaltuus	4 581	4 581	3 502	2 424		15 088
Vuoden 2012 toimintamenojen tilausvaltuus	7 000					7 000
Vuoden 2013 toimintamenojen tilausvaltuus	18 034	14 373				32 407
Puolustusvoimien logistiikka 2013 (PVLOG 2013) -tilausvaltuus	26 780	30 520	9 750			67 050
Vuoden 2014 toimintamenojen tilausvaltuus	66 400	22 400				88 800
KASI-järjestelmän ylläpito -tilausvaltuus	3 000	3 000	3 000	3 000	6 000	18 000
Vanhat tilausvaltuudet yhteensä	125 795	74 874	16 252	5 424	6 000	228 345
Uudet tilausvaltuudet						
Vuoden 2015 toimintamenojen tilausvaltuus	515	60 138	21 000			81 653
Kunnossapidon kumppanuus (Millog) -tilausvaltuus	99 948	99 254	97 214	95 559	189 028	581 003
Alkeis- ja peruslentokoulutuksen koulutus- järjestelmän hankinta -tilausvaltuus	6 000	2 000	22 000	15 000		45 000
Uudet tilausvaltuudet yhteensä	106 463	161 392	140 214	110 559	189 028	707 656
Valtuudet yhteensä	232 258	236 266	156 466	115 983	195 028	936 001

Momentilta palkattavan henkilöstön määrä vähenee 1 700 henkilötyövuotta. Vähennys aiheutuu puolustusvoimauudistuksesta, maa- ja merivoimien materiaalin kunnossapidon siirrosta Millog Oy:lle sekä turvallisuusverkkotoiminnan siirrosta Suomen Turvallisuusverkko Oy:lle.

Vuoden 2015 toimintamenojen tilausvaltuudella on tarkoitus hankkia varaosia ja materiaalin kunnossapitopalveluja maa-, meri- ja ilmavoimille.

Uusi tilausvaltuus kaikkine taloudellisine seurannaisvaikutuksineen toteutetaan puolustusministeriön hallinnonalalle vahvistettujen valtiontalouden kehysten puitteissa.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Bruttomenot	1 789 786	1 880 208	1 870 364
Bruttotulot	30 186	22 782	27 654
Nettomenot	1 759 600	1 857 426	1 842 710
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	98 279		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	122 872		

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	3 410	4 771	3 336
— muut tuotot	13 319	11 597	13 032
Tuotot yhteensä	16 729	16 368	16 368
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	14 075	13 664	13 577
— osuus yhteiskustannuksista	1 698	1 950	1 937
Kustannukset yhteensä	15 773	15 614	15 514
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	956	754	854
Kustannusvastaavuus, %	106	105	106
Hintatuki	113	200	200
Kustannusvastaavuus hintatuen jälkeen	1 069	954	1 054

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Ennakollinen kustannustasotarkistus (1,5%)	15 962
Hallinnonalakohtainen menosäästö (HO)	-48 287
PHRAKL:n tilahallinnan ja kunnossapitotoimintojen uudistaminen	-7 000
Siirto momentilta 27.10.18	17 178
Tekniset siirrot ja rakennekorjaukset	-4 307
Tietoluovutusten maksuttomuus (HO) (siirto momentille 31.20.01)	-10
TUVE-lisärahoitus	1 500
Vuokrasopimusten ennenaikaisten päättymisten vaikutukset	3 716
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	3 420
Palkkaliukumasäästö	-1 953
Palkkausten tarkistukset	5 810
Valtion vahingonkorvaustoiminnan keskittäminen (siirto momentille 28.20.01)	-10
Valtion vahingonkorvaustoiminnan keskittäminen (siirto momentille 28.50.50)	-125
Vuokramenojen indeksikorotus	1 949
Vuokramenojen indeksikorotusta vastaava säästö	-2 559
Yhteensä	-14 716
2015 talousarvio	1 842 710 000
2014 I lisätalousarvio	293 000
2014 talousarvio	1 857 426 000
2013 tilinpäätös	1 784 193 000

18. Puolustusmateriaalihankinnat (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 446 810 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) puolustusmateriaalin hankkimisesta ja puolustusvoimien turvallisuushankinnoista aiheutuvien menojen maksamiseen sekä hankittujen järjestelmien testaukseen ja käyttökoulutukseen
- 2) puolustusmateriaalihankintoihin ja puolustusvoimien turvallisuushankintoihin välittömästi liittyvään tutkimus- ja kehittämistoimintaan
- 3) puolustusmateriaalin sodan ajan välttämättömän varastotarpeen mukaisten varaosien ja vaihtolaitteiden hankkimisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Muihin puolustusmateriaalihankintoihin kuin tilausvaltuuksista aiheutuvien menojen tai niihin liittyvistä indeksi- ja valuuttakurssimuutoksista aiheutuvien menojen maksamiseen määrärahaa saa käyttää enintään 47 057 000 euroa.

Valtuus

1) Vuonna 2015 saa tehdä sotilaallisen maanpuolustuksen suorituskyvyn parantamiseksi puolustusvoimien materiaaliseen kehittämiseen liittyen uusia sopimuksia siten, että niistä saa aiheutua talousarvion voimaantulopäivän valuuttakurssitasolla valtiolle menoja vuosina 2015—2019 enintään 155 600 000 euroa (Puolustusvoimien materiaallinen kehittäminen 2015 -tilausvaltuus, PVKEH 2015).

PVKEH 2015 -tilausvaltuuden enimmäismäärän mukaiset suoritukset voidaan sitoa alaa kuvaavaan hintakehitykseen vuoden 2015 ensimmäisestä vuosineljänneksestä alkaen.

2) Vuonna 2015 saa tehdä sopimuksia aiemmin hyväksytyjen tilausvaltuuksien käyttämättä olevaa määrää vastaavasti kunkin valtuuden kokonaismäärän puitteissa.

3) Aiemmin hyväksytyistä tilausvaltuuksista saa aiheutua valtiolle menoja valtuuksissa olevista vuosittaisista enimmäismääristä poiketen, mutta pysyen kuitenkin kunkin valtuuden kokonaismäärän puitteissa.

Tilausvaltuuksien maksatusmäärärahat ja niihin liittyvät indeksien noususta aiheutuvat lisätarpeet tai alenemisesta syntyvät vähennykset budjetoidaan talousarviossa varainhoitovuoteen kuuluviksi maksuperusteisina.

Selvitysosa:

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2015	2016	2017	2018	2019—	Yhteensä vuodesta 2015 lähtien
Vanhat tilausvaltuudet						
Valmiusyhtymien varustaminen (VYV 1)						
-tilausvaltuus	9 214	9 800	9 800	19 100		47 914
Helikopterien huolto- ja tukeutumis- järjestelmien kehittäminen (HTH)						
-tilausvaltuus	580					580

**Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot
(1 000 euroa)**

	2015	2016	2017	2018	2019—	Yhteensä vuodesta 2015 lähtien
Puolustusvoimien materiaallinen kehittäminen (PVKEH 2007) -tilausvaltuus	15 128	24 107				39 235
Puolustusvoimien materiaallinen kehittäminen (PVKEH 2009) -tilausvaltuus	48 710	22 042	15 000			85 752
Puolustusvoimien materiaallinen kehittäminen (PVKEH 2010) -tilausvaltuus	4 280					4 280
Puolustusvoimien materiaallinen kehittäminen (PVKEH 2012) -tilausvaltuus	45 000	38 680	10 000			93 680
Puolustusvoimien materiaallinen kehittäminen (PVKEH 2013) -tilausvaltuus	129 421	132 250	29 900			291 571
Tekninen tutkimus, tuotekehitys ja hankeval- mistelu 2013 (TTK-PROTO 2013) -tilausvaltuus	9 980	8 160				18 140
Puolustusvoimien materiaallinen kehittäminen (PVKEH 2014) -tilausvaltuus	100 700	97 600	71 300	58 000	75 000	402 600
Vanhhat tilausvaltuudet yhteensä	363 013	332 639	136 000	77 100	75 000	983 752
Uudet tilausvaltuudet						
Puolustusvoimien materiaallinen kehittäminen (PVKEH 2015) -tilausvaltuus	27 400	43 750	50 050	16 700	17 700	155 600
Uudet tilausvaltuudet yhteensä	27 400	43 750	50 050	16 700	17 700	155 600
Valtuudet yhteensä	390 413	376 389	186 050	93 800	92 700	1 139 352

Puolustusvoimien materiaallinen kehittäminen perustuu seuraaviin puolustusvoimien kehittämisohjelmiin sekä niissä kehitettäviin suorituskykyihin:

Kehittämishjelma / Suorituskyky / Tavoite
Puolustusvoimien johtamisen kehittämisohjelma

Rakennetaan puolustusvoimien yhteinen suorituskykyjen käyttöä tukeva johtamisjärjestelmä sekä tuetaan yhteisoperaatioiden johtamista kehittämällä yhteistä tilannetietoisuutta ja varmennuttu operatiivisia tietoteknisiä palveluita.

— korvataan puolustushaarojen itsenäisiä järjestelmiä ja sovelluksia yhteisellä johtamisjärjestelmällä

— luodaan edellytyksiä operaatioiden johtamiselle muuttamalla ja uusimalla teknisiä rakenteita ja palveluita

— kehitetään integroitua tiedustelun, valvonnan ja johtamisen tiedonsiirtoa ja tietoteknisen alustan liityntäkykyä

— uudistetaan tietohallintoa, toteutetaan tietotekninen integraatio, lisätään hallinnollisissa tietopalveluissa valtionhallinnon keskinäistä yhteistoimintaa ja muita kumppanuusratkaisuja sekä siirretään henkilöstövoimavaroja hallinnollisista tietopalveluista operatiiviseen tietojenkäsittelyympäristöön

— laajennetaan toiminnanohjausjärjestelmien hyödyntämistä tavoitteena toimintavarmuuden ja kustannustehokkuuden lisääminen

— jatketaan puolustusvoimien 2020-luvun tarpeita vastaavan puolustushaarojen yhteisen tiedustelu-, valvonta- ja johtamisjärjestelmän arkkitehtuurin luomista, jolla mahdollistetaan sähköinen, kansainvälinen tieto- ja tilannekuvavaihto

— aloitetaan kyberpuolustuksen kehittäminen.

Puolustusvoimien tiedustelun, valvonnan ja maalittamistuen kehittämisohjelma

Ylläpidetään ja kehitetään päätöksenteon ja yhteisoperaatioiden johtamisen tukena tarvittavaa ennakkovaroituskykyä, toimintaympäristötietoisuutta sekä valvonta- ja maalitilannekuvaa.

— ylläpidetään ja kehitetään tiedonhankinta- ja analysointikykyä

— ylläpidetään ilmavalvonnan kauko- ja keskivalvontaa

— ylläpidetään ja kehitetään ilmasta maahan tapahtuvaa tiedustelu- ja valvontakykyä

— ylläpidetään tiedustelun tietojärjestelmää

— kehitetään puolustusvoimien yhteisen maalitilannekuvan luomista

— kehitetään sotilastiedustelun kykyä tukea tulenkäyttöä ja vaikuttamista.

Puolustusvoimien taistelujärjestelmän yhteisten suorituskkyjen kehittämisohjelma

Rakennetaan ja ylläpidetään suorituskkyjä, joilla vaikutetaan operatiivisesti merkittäviin kohteisiin.

— rakennetaan ilmasta maahan -suorituskky

— hankitaan kaukovaikuttamisen ampumatarvikkeita

— jatketaan puolustusvoimien erikoisjoukkojen rakentamista.

Puolustusvoimien logistiikan kehittämisohjelma

Ylläpidetään puolustusvoimien yhteinen logistinen järjestelmä, jolla varmistetaan joukkojen toimintakyky.

— luodaan puolustusvoimille yhtenäiset logistiikan rakenteet, toimintatavat ja osaaminen sekä integroidaan puolustushaarojen huoltojärjestelmät tiiviimmin kansainvälistyvään elinkeinoelämään yhteensopivaksi

— kehitetään kuljetuskkyä jatkamalla helikopterihankintoja ja hyödyntämällä kansainvälisen strategisen kuljetuskyyvyn hankkeita

— jatketaan alueellisten joukkojen materiaalihankintoja täydennys-, kuljetus- ja kunnossapitojärjestelmän puutteiden korvaamiseksi.

Maapuolustuksen taistelujärjestelmän kehittämisohjelma

Kehitetään alueellisten joukkojen tulivoimaa, suojaa ja liikkuvuutta sekä ylläpidetään operatiivisten joukkojen suorituskkyä.

— kehitetään alueellisia joukkoja toteuttamalla poistuvien suorituskkyjen korvaaminen sekä kokonaisrakenteen uudistus

— täydennetään ja ylläpidetään operatiivisia joukkoja

- kehitetään suojelukykyä ja uusitaan lähipanssarintorjunta-aseistusta
- jatketaan jalkaväkimiinojen suorituskyvyn korvaavien järjestelmien hankintoja.

Meripuolustuksen taistelujärjestelmän kehittämisohjelma

Kehitetään meriyhteyksien turvaamiskykyä, miinantorjuntakykyä ja rannikkojoukkojen liikkuvuutta.

- otetaan käyttöön uudet miinantorjunta-alukset
- ylläpidetään miina-asetta
- kehitetään rannikkojoukkojen liikkuvuutta ja tulivoimaa
- aloitetaan ampumatarvikkeiden hankinnat.

Ilmapuolustuksen taistelujärjestelmän kehittämisohjelma

Ylläpidetään ilmatorjunnan sekä Hornet-järjestelmän suorituskykyä.

- jatketaan Hornet-torjuntahävittäjien elinjaksopäivitystä (MLU2) sekä hankitaan hävittäjäkalustojen elinkaaren turvaavia kriittisiä koneiden sekä moottoreiden vaihtolaitteita ja osia
- aloitetaan erittäin lyhyen kantaman ilmatorjuntaohjusten hankinnat
- saatetaan päätökseen keskikantaman ilmatorjuntaohjus-hanke.

Puolustusvoimien joukkotuotantojärjestelmän kehittämisohjelma

Rakennetaan ja ylläpidetään joukkorakenteen mukaisia suorituskykyisiä joukkoja sekä luodaan edellytyksiä uusien joukkojen perustamiselle.

- aloitetaan taistelukoulutuksen oppimisympäristön simulaattorihankinnat.

Puolustusvoimien toiminnanohjausjärjestelmän kehittämisohjelma

Kehitetään kattavia ohjausmenettelyjä ja yhtenäisiä periaatteita, joilla edistetään päätöksenteon ja toimeenpanon kokonaisuuksien hallintaa, läpileikkaavuutta, tuloksellisuutta, tuottavuutta ja kustannustehokkuutta.

- tuotetaan tutkimustietoa ensisijaisesti puolustusvoimien strategisen suunnittelun tarpeisiin.

Sekä aiemmin hyväksytyt tilausvaltuudet että uusi PVKEH 2015 -tilausvaltuus kaikkine taloudellisine seurannaisvaikutuksineen toteutetaan puolustusministeriön hallinnonalalle vahvistettujen valtiontalouden kehysten puitteissa.

PVKEH 2015 -tilausvaltuuteen sisältyvät kehittämisohjelmien suurimmat hankkeet

Puolustusvoimien johtamisen kehittämisohjelmassa rakennetaan maapuolustuksen liityntäverkkoa sekä taistelunjohtoverkkoa, hankitaan varustusta maapuolustuksen johtoportaille ja ilmavoimien Link 16 -järjestelmän hankintaa jatketaan.

Puolustusvoimien tiedustelun, valvonnan ja maalittamisen tuen kehittämisohjelmassa tehdään elinkaaripäivitys maavoimien tiedustelujärjestelmään.

Maapuolustuksen taistelujärjestelmän kehittämisohjelmassa tehdään elinjaksopäivitys BMP2 rynnäköpanssarivaunuihin sekä hankitaan raskaita lähipanssarintorjuntaohjuksia ja kevyitä lähipanssarintorjunta-aseita.

Meripuolustuksen taistelujärjestelmän kehittämisohjelmassa peruskorjataan Pansio-luokan miinalautat.

Tilausvaltuuksista aiheutuviin indeksi- ja valuuttakurssimuutoksista aiheutuviin menoihin arvioidaan tarvittavan 9 340 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Hallinnonalakohtainen menosäästö (HO)	-11 710
Maksatusten siirrot	4 740
Siirto momentille 27.10.01	-17 178
Vuoden 2013 toteutuneen indeksikehityksen jälkikäteinen kustannustasotarkistus	601
Yhteensä	-23 547

2015 talousarvio	446 810 000
2014 I lisätalousarvio	-7 750 000
2014 talousarvio	470 357 000
2013 tilinpäätös	656 871 000

50. Maanpuolustusjärjestöjen toiminnan tukeminen (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 1 878 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) maanpuolustusjärjestöjen toiminnan tukemiseen
- 2) Maanpuolustuskoulutusyhdistykselle (MPK) myönnettävään valtionavustukseen sille laissa vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta (556/2007) säädettyjen julkisten hallintotehtävien hoitamisesta aiheutuviin toimintamenoihin
- 3) kaatuneiden muiston vaalimistyöstä aiheutuviin menoihin.

Selvitysosa:

Toiminnalliset tulostavoitteet

	2013 toteutuma	2014 ennakoitu	2015 tavoite
Toiminnallinen tehokkuus			
Taloudellisuus			
MPK:n julkisten hallintotehtävien vuosikustannukset (pl. puolustusvoimien tilaama sotilaallinen koulutus)/ko. toiminnan koulutusvuorokausimäärä (pl. puolustusvoimien tilaama sotilaallinen koulutus) (euroa)	40	53	53
Tuottavuus			
MPK:n julkisten hallintotehtävien mukaisen koulutuksen koulutusvuorokausimäärä (pl. puolustusvoimien tilaama sotilaallinen koulutus)/ko. toimintaan kohdistettu MPK:n palkatun henkilöstön henkilötyövuosimäärä (pl. puolustusvoimien tilaama sotilaallinen koulutus) (vrk)	1 783	1 360	1 360

Tuotokset ja laadunhallinta	2013 toteutuma	2014 ennakoitu	2015 tavoite
MPK:n julkisten hallintotehtävien mukaisen koulutuksen koulutusvuorokausimäärä (pl. puolustusvoimien tilaama sotilaallinen koulutus) (vrk)	50 800	45 000	45 000
MPK:n koulutuksen laadun parantamiseksi annettavan kouluttajakoulutuksen määrä koulutuspäivinä	6 700	3 000	3 000
MPK:n kurssityytyväisyys (oppilastytytyväisyys) asteikolla 1—5	4,27	4,00	4,00

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kertalisäyksen poisto	-200
Yhteensä	-200

2015 talousarvio	1 878 000
2014 talousarvio	2 078 000
2013 tilinpäätös	2 078 000

30. Sotilaallinen kriisinhallinta

Selvitysosa: Määrärahat suomalaisten kriisinhallintajoukkojen ylläpitomenoihin budjetoidaan ulkoasiainministeriön pääluokassa momentille 24.10.20 (sisältää EU:n taisteluosastojen koulutus- ja valmiusajan menot sekä operaatioihin lähdeittäessä palkkausmenot). Määrärahat sotilaallisen kriisinhallinnan kalusto- ja hallintomenoihin sekä tarkkailijatoiminnan menoihin budjetoidaan puolustusministeriön pääluokassa momentille 27.30.20.

Kriisinhallinta on turvallisuus- ja puolustuspolitiikan keskeinen keino, jolla edistetään Suomen turvallisuutta ja maailman konfliktialueiden vakautta. Puolustusvoimien osallistuminen kansainväliseen sotilaalliseen kriisinhallintaan on osa puolustusvoimien toimintaa ja suorituskyvyn kehittämistä. Puolustusvoimat käyttää kansainväliseen sotilaalliseen kriisinhallintaan samoja suorituskykyjä kuin Suomen puolustamiseen. Suorituskykyjä on kyettävä käyttämään vaativissa ja nopeasti käynnistettävissä eri organisaatioiden operaatioissa. Puolustusvoimat kehittää valmiuksia osallistua myös koulutus-, neuvonta- ja tukitehtäviin kriisialueilla.

Toiminnalliset tulostavoitteet

Sotilaalliselle kriisinhallinnalle asetetaan seuraavat, pääluokkaperusteluissa esitetyt hallinnonalan yhteiskunnallisia vaikuttavuustavoitteita edistävät, alustavat toiminnalliset tulostavoitteet:

Kansainvälisen turvallisuuden vahvistaminen

— Puolustusvoimat on toteuttanut sille osoitetut kriisinhallintatehtävät.

— Puolustusvoimat käyttää sotilaallisessa kriisinhallinnassa ensisijaisesti joukkoluettelon evaluoituja yksiköitä.

— Suorituskykyjä on kyettävä käyttämään vaativissa ja nopeasti käynnistettävissä eri organisaatioiden operaatioissa.

Sotilaallisen kriisinhallinnan menot (milj. euroa)

	2013 ¹⁾ toteutuma	2014 ennakoitu	2015 arvio
Suomalaisten kriisinhallintajoukkojen ylläpitomenot (UM)	43,4	56,3	34,6
Sotilaallisen kriisinhallinnan kalusto- ja ylläpitomenot (PLM)	49,3	60,1	37,5
Yhteensä	92,7	116,4	72,1

¹⁾ Vuoden 2013 osalta kassaperusteinen toteutuma. Ei sisällä kriisinhallintaan käytetyn kansallisen puolustuksen materiaalin hankkimisesta aiheutuvia menoja eikä arvonlisäveromenoja. Kriisinhallintajoukkojen suorituskyky perustuu pääosin kansallisen puolustuksen materiaaliin, jota täydennetään momentin 27.30.20 määrärahoilla hankitulla, olosuhteiden ja tehtävien kannalta välttämättömällä erikoismateriaalilla.

20. Sotilaallisen kriisinhallinnan kalusto- ja hallintomenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 37 518 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) EU:n taisteluosastojen koulutusajan palkkaus-, muutto- ja asumismenoihin sekä siirtokorvauksiin
- 2) sotilastarkkailijoiden palkkojen ja kansallisen päivärahan maksamiseen
- 3) valmiusjoukon palkkaus-, koulutus-, ylläpito-, varustamis-, hallinto- ja muiden kulutusmenojen sekä kansainvälisten kriisinhallintakurssien menojen maksamiseen
- 4) suomalaisten kriisinhallintajoukkojen henkilöstön matkakustannusten, terveydenhoito-, kuljetus-, varustamis-, huolto-, edustus- ja hallintomenojen maksamiseen
- 5) Suomen kansainväliseen kriisinhallintaan nimeämien joukkojen varustamisesta aiheutuviin menoihin
- 6) kansainvälisen kriisinhallintayhteistyön puitteissa annettavaan koulutukseen ja sen materiaalikuluihin sekä kansainvälisen kriisinhallintatyön puitteissa yksittäisille maille annettavaan tukeen puolustussektorilla ja vakauttamistehtäviin konfliktien jälkeen
- 7) sellaisten kansainvälisten kriisinhallintaoperaatioiden materiaalisuun tukemiseen, joihin Suomi ei lähetä henkilöstöä tai muuten osallistu
- 8) SALIS-sopimuksen mukaisen ilmakuljetusjärjestelyn Suomen maksuosuuden hallinnollisten kulujen maksamiseen
- 9) Strategic Airlift Capability (SAC) -sopimuksen hallinto- ja käyttökustannuksista aiheutuviin menoihin
- 10) Suomen osallistumisesta kansainväliseen helikopterirahastoon aiheutuviin menoihin.

Käyttösuunnitelma (euroa)

01.	Suomen Kosovon kriisinhallintajoukon menot (KFOR-operaatio)	830 000
02.	Suomen Bosnia-Hertsegovinan kriisinhallintajoukon menot (EUFOR/ALTHEA-operaatio)	275 000
03.	Sotilastarkkailijatoiminnan menot	3 191 000
04.	SKJA:n menot (ISAF-operaatio), Afganistan	7 105 000
06.	Liberian kriisinhallintaoperaation menot (UNMIL-operaatio)	78 000
07.	Kriisinhallintaoperaatioiden yhteiset menot	5 867 000
08.	Kriisinhallinnan joukkojen kehittämisohjelma	9 500 000
09.	EU:n taisteluosastojen koulutusajan palkkaus-, muutto- ja asumismenot sekä siirtokorvaukset	82 000
11.	EUTM/Somalian koulutusoperaation menot	396 000
13.	Atalanta-operaation menot	250 000
15.	Libanonin kriisinhallintaoperaation menot	6 316 000
16.	EUTM/Malin koulutusoperaation menot	449 000
17.	Malin YK-operaation menot (MINUSMA)	240 000
20.	Varalla käynnissä olevien operaatioiden lisämenoihin ja niiden jatkamiseen, kansainvälisestä helikopterirahastosta aiheutuviin menoihin, mahdollisiin uusiin kriisinhallintaoperaatioihin sekä muihin kriisinhallintamenoihin	2 939 000
Yhteensä		37 518 000

Selvitysosa: Määräraha on mitoitettu Suomen kriisinhallintajoukkojen vahvuuksien ja tehtävävaatimusten mukaisesti ottaen huomioon ne kriisinhallintaoperaatiot, joihin Suomi todennäköisesti tulee osallistumaan vuonna 2015. Näissä operaatioissa toimivan henkilöstön määrän arvioidaan olevan noin 298 henkilötyövuotta. Sotilaallisen kriisinhallinnan kustannusten korvaukset ja muut tulot tuloutetaan momentille 12.27.99.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Ennakollinen kustannustason tarkistus (1,5 %)	702
Hallinnonalakohtainen menosäästö	-13 250
Sopeutustoimi	-7 000
Varalla-erän pienentäminen	-3 000
Yhteensä	-22 548

2015 talousarvio	37 518 000
2014 I lisätalousarvio	-2 800 000
2014 talousarvio	60 066 000
2013 tilinpäätös	61 478 000

95. Kurssivaihtelut (arviomääräraha)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 10 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää suomalaisista kriisinhallintajoukoista aiheutuvien puolustusministeriön hallinnonalan menojen laskutuksessa syntyviin kurssieroisiin.

27.30

275

2015 talousarvio

10 000

2014 talousarvio

10 000

2013 tilinpäätös

8 085

Pääluokka 28

VALTIOVARAINMINISTERIÖN HALLINNONALA

Selvitysosa:

Valtiovarainhallinto

Valtiovarainhallinnolla on strateginen vastuu tasapainoisen ja kestävä kasvun talouspolitiikasta, valtiontalouden hyvästä hoidosta, kestävä kuntatalouden toimintaedellytyksistä sekä tuloksellisesta julkisesta hallinnosta.

Valtiovarainhallinto on talouden, julkisen hallinnon ja julkisten palvelujen uudistaja ja ohjaaja. Valtiovarainhallinnon toiminnan tavoitteena on kestävä, kilpailukykyinen ja innovatiivinen kansantalous, jonka julkinen sektori on tehokas ja laadukas. Valtiovarainhallinto turvaa osaltaan tulevien sukupolvien talouden perustan ja valinnanmahdollisuudet.

Valtiovarainhallinnon toiminta perustuu vahvaan tietopohjaan ja näkemykseen tulevaisuuden muutostarpeista ja niitä tukevista ohjausprosesseista, asiakaslähtöisten julkisten palvelujen tehokkaaseen tuottamiseen sekä valtion yhteisten palvelujen tehokkaaseen järjestämiseen.

Valtiovarainministeriö suunnittelee ja johtaa toimintaansa seuraavina kokonaisuuksina:

- talouspolitiikan valmistelu
- hallintopolitiikan valmistelu ja
- hallinnonalan ohjaus.

Talouspolitiikan valmistelu

Valtiovarainministeriö valmistelee ja toteuttaa hallituksen talouspolitiikkaa. Ministeriö myös valmistelee Suomen osalta EU:n talouspolitiikan koordinoitua ja euroalueen talouspolitiikkaa.

Taloustutkimus ja talouden ennustaminen

Talouspolitiikan valmistelu edellyttää talouden kehityksen seuranta, analysointia ja ennustamista. Valtiovarainministeriö kehittää talouden ennustamista ja julkaisutoimintaa vastaamaan yhä paremmin yhteiskunnan muuttuvia tarpeita. Ministeriö tekee tiiviisti yhteistyötä Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen kanssa ja hyödyntää enenevässä määrin tutkimuskeskuksen asiantuntevasta talouspolitiikan valmistelutyössä. Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen tutkimusalueita ovat julkisten palvelujen vaikuttavuus, julkisen talouden rahoitus ja tulonsiirrot sekä työmarkkinat ja kestävä kasvua tukeva politiikka.

Julkinen toiminta ja talous

Valtiovarainministeriö tiivistää talouspolitiikan valmistelun yhteyttä hallintopolitiikan valmisteluun. Ministeriö kohdentaa resurssejaan enenevässä määrin julkisen toiminnan ja talouden ana-

lyyseyhin ja jatkaa toimenpiteitä julkisen talouden tasapainon vahvistamiseksi. Keskeistä on hallitusohjelman menolinjauksen noudattaminen ja uuden hallituksen toimintalinjan valmistelu. Valtion- ja yleisemmin julkistaloudelle asetettavien tavoitteiden lisäksi keskeinen tehtävä on hallituksen meno- ja kehysääntöjen sekä julkisen talouden suunnitelman valmistelu.

Peruspalvelujen turvaaminen edellyttää rakenteellisia muutoksia väestön ikärakenteen muuttuessa ja kuntien menopaineiden kasvaessa. Rakenteellisia muutoksia toimeenpannaan hallitusohjelman mukaisesti. Julkisessa toiminnassa keskeistä on vaikuttavuuden ja tuloksellisuuden parantaminen mm. lisäämällä sähköisiä toimintaprosesseja, keskittymällä ydintoimintoihin sekä valtion ja kuntien välisen työnjaon ja rahoitussuhteiden tarkistaminen.

EU:n budjetti

Valtiovarainministeriö vaikuttaa EU:n budjetin valmisteluun ja rahoituskehysten uudistamiseen nettomaksajan näkökulmasta. Ministeriö pyrkii vaikuttamaan siihen, että EU:n toimintaa ja voimavaroja kohdennetaan asioihin, joissa EU:n ja jäsenvaltioiden yhteistyö saa aikaan lisäarvoa unionille.

Rahoitusmarkkinoiden säätely

Rahoitusmarkkinapolitiikalla valtiovarainministeriö vahvistaa ja luo rahoitusmarkkinoille toimintapuitteet ja pelisäännöt, jotka ylläpitävät yleisön luottamusta rahoitusmarkkinoiden toimintaan Suomessa ja kansainvälisesti. Suomen tavoitteena EU:n talouskriisin ajan on ollut euroalueen taloudellisen vakauden, kasvun ja työllisyyden turvaaminen sekä Suomen riskien rajaaminen pienimpään mahdolliseen turvaten suomalaisten veronmaksajien edut.

Verotus ja tulli

Veropolitiikan tavoitteena on Suomen verojärjestelmän kilpailukyvyn säilyttäminen ja veropohjan turvaaminen eri veromuodoissa. Valtiovarainministeriön tehtävänä on kehittää verojärjestelmiä ja arvioida veropoliittisten toimenpiteiden vaikutuksia.

Verohallinto toimittaa verotusta ja tilittää verot ja veronluonteiset maksut veronsaajille. Tulli turvaa yritysten ulkomaankaupan sujuvuuden, huolehtii EU:n kauppapolitiikan ja kansallisen tavara- ja verotuksen täytäntöönpanosta sekä takaa tuloksellisen rikostorjunnan.

Valtion varainhallinta

Valtiovarainministeriö vastaa valtion velanhoidon strategisesta ohjauksesta ja tavoitteenasettelusta ja Valtiokonttori toteuttaa velanhoidossa tarvittavat rahoitusoperaatiot. Valtion budjettitalouden velanhallinnan strategisena tavoitteena on tyydyttää valtion budjettitalouden rahoitustarve ja minimoida velasta aiheutuva kustannus pitkällä aikavälillä hyväksyttäväksi katsottavalla riskitasolla. Toiminnon merkitys korostuu valtion siirryttyä velkojensa lyhentämisestä uusien velkojen ottajaksi.

Valtion eläkerahaston (VER) avulla valtio varautuu eläkemenojen maksamiseen ja niistä aiheutuvien vuosittaisten menojen tasaamiseen. VER on valtion talousarvion ulkopuolinen rahasto, josta voidaan siirtää varoja talousarvion katteeksi.

Tilastotoimi

Tilastokeskus huolehtii tilastojen laadinnasta sekä kansallisen tilastotoimen kehittämisestä yhteistyössä muiden tilastoja laativien valtion viranomaisten kanssa.

Hallintopolitiikan valmistelu

Valtiovarainministeriö valmistelee julkisen hallinnon kehittämisen yleiset periaatteet poliittiseen päätöksentekoon. Valmistelu ulottuu valtionhallinnon lisäksi kuntien toiminnan yleisten edelly-

tysten kehittämiseen. Tavoitteena on hallitusohjelman tavoiteasettelun pohjalta kehittää hallinnon rakenteita ja ohjausjärjestelmiä, parantaa ministeriöiden tulos- ja talousohjausta, kehittää tietohallintoa ja julkishallinnon informaatioteknologian hyödyntämistä sekä syventää konserniohjausta ja -ratkaisuja.

Hallinto- ja palvelurakenteiden kehittäminen

Valtiovarainministeriö jatkaa kuntauudistusta hallitusohjelman mukaisesti. Kuntauudistuksen tavoitteena on vahvoin peruskuntiin pohjautuva elinvoimainen kuntarakenne. Kuntalain kokonaisuudistus toteutetaan vuoteen 2015 mennessä.

Peruspalveluohjelman taloudellisia ohjauskeinoja tehostetaan siten, että ohjelma on tehokas poikkihallinnollinen kunnallisten palvelujen ja niiden rahoituksen kokonaisuuden ohjausväline poliittisessa päätöksenteossa.

Valtion aluehallinnossa seurataan aluehallintouudistuksen toteutumista eduskunnan edellyttämällä tavalla. Keskus- ja aluehallinnon toimintoja kootaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukseen ja aluehallintovirastoihin hallinnon kehittämisen ministeriryhmän linjauksen mukaisesti. Valtion paikallishallintoa uudistetaan osana hallinto- ja palvelurakenteiden uudistamista. Valtion paikallishallinnon asiakaspalvelut tarjotaan pääasiassa yhteispalveluna.

Valtionhallinnon työpaikkojen alueellistamista jatketaan aiempaa tasaisemmin maan eri osiin.

Valtionhallinnon konserniohjaus ja yhteisten palvelujen kehittäminen

Valtion yhteisiä toimintoja ja palveluja ohjataan ja kehitetään tavoitteena yhtenäisesti toimiva, lisäarvoa ja mittakaavaetuja tuottava, osaamista yhdistävä valtiokonserni.

Valtiovarainministeriö luo valtion vastuulla olevan palvelutuotannon konserniperiaatteita ja konsernipalveluja.

Henkilöstövoimavarojen käytön ohjaus ja tietotekniikan tehokkaampi hyödyntäminen korostuvat sekä palvelutuotannossa että valtionhallinnon sisäisissä järjestelmissä.

Valtiovarainministeriö varmistaa valtiolle yhtenäisen ja taloudellisen hankinta-, toimitila- ja matkustuspolitiikan.

Valtiovarainhallinto edistää valtion kilpailukykyä työnantajana. Valtiovarainministeriö valmistelee valtion työnantajapolitiikkaa ja eläketurvaa koskevat säädökset.

Konsernipalvelujen tuottajana Valtiokonttorin toiminnan painopisteenä on virastojen yhteisen talous- ja henkilöstöhallinnon tietojärjestelmäkokonaisuuden (Kieku) toteutus ja käyttöönotto.

Talous- ja henkilöstöhallinnon tehtävien uudistamista jatketaan. Palvelukeskusprosesseja ja toimintakulttuuria yhdenmukaistetaan tehokkuushyötyjen saavuttamiseksi.

Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskus Valtori tuottaa ja kehittää valtionhallinnolle suunnatut toimialariippumattomat ICT-palvelut valtiovarainministeriön ohjauksessa. Palvelukeskukseen kootaan hallitusohjelman ja talouspoliittisen ministerivaliokunnan linjausten mukaisesti valtion toimialariippumattomat ICT-tehtävät vuosien 2014—2015 aikana.

Julkisen hallinnon viranomaisten tietohallinnon yleinen ohjaus

Valtiovarainministeriö vastaa julkisen hallinnon tieto- ja viestintätekniisten toimintojen (ICT) ohjaamisesta ja kehittämisestä. Valtiovarainministeriö ohjaa julkisen hallinnon viranomaisten tietohallintoa vuonna 2012 laaditun JulkICT-strategian mukaisesti. Ohjauksen tavoitteena on yhteen toimiva, kustannustehokas, asiakaslähtöinen ja tietoturvallinen julkisen hallinnon tiedonhallinta.

Valtiovarainministeriö huolehtii julkisen hallinnon tietohallinnon ohjauksesta annetun lain edellyttämien julkisen hallinnon yhteentoimivuuden ja kokonaisarkkitehtuurin määrittelystä, suunnittelusta ja kuvaamisesta, näiden ylläpidosta ja muiden tietohallintoon liittyvien yhteisten palvelujen, hankkeiden ja toimenpiteiden ohjauksesta. Vuonna 2015 jatketaan Kansallinen palveluarkkitehtuuri -ohjelmaa, jossa luodaan arkkitehtuurin kannalta keskeisiä yhteentoimivuuden komponentteja kuten kansallinen palveluväylä, kansallinen sähköinen tunnistusratkaisu, kansalliset ratkaisut yritysten, muiden organisaatioiden ja luonnollisten henkilöiden roolien ja valtuutusten hallintaan, yhteiset palvelunäkymät (kansalaisille, yrityksille ja viranomaisille) sekä ohjaus- ja hallintamallit. Tavoitteena on, että palveluväylän valmistuttua kansalaisilla on mahdollisuus omien keskeisten tietojen tarkasteluun sähköisesti. Kuntiin kohdistuvalla IT-toiminnan ohjauksella edistetään valtakunnallisiin ratkaisuihin perustuvaa kunnallishallinnon tietoteknologian yhteen sovittamista. Valtiovarainministeriö ohjaa ja yhteen sovittaa myös julkisen hallinnon ja erityisesti valtionhallinnon tietoturvallisuuden kehittämistä. Lisäksi valtiovarainministeriö vastaa hallinnon turvallisuusverkkotoiminnan yleishallinnollisesta, strategisesta, taloudellisesta ja tieto- ja viestintätekniikan varautumisen, valmiuden ja turvallisuuden ohjauksesta ja valvonnasta sekä julkisen hallinnon sähköisen asioinnin yleisestä ohjauksesta.

Hallinnonalan ohjaus

Hallinnonalan ohjaus on ministeriön ydintoimintaa, jossa painottuvat strategisesti tärkeät kysymykset, kuten hallinnonalan keskeiset substanssiasiat, hallinnonalan rakenteiden ja toimintatapojen kehittäminen sekä valtiokonsernin strategiset, vaikuttavuuden ja tuloksellisuuden ja laadun parantamiseen tähtäävät hankkeet.

Hallinnonalalla toimeenpannaan vaikuttavuus- ja tuloksellisuusohjelmassa valmisteltuja uudistamistoimia. Tavoitteena on hallinnollisen taakan vähentäminen sekä inhimillisten voimavarojen kokonaisuuden hyvä hallinta ja johtaminen.

Sukupuolten välinen tasa-arvo

Valtiovarainministeriön pääluokan menoista noin 95 % on erilaisia säädös- tai sopimusperusteisia etuuksia, jäsenmaksuja ja tukia, joilla ei ole välittömiä sukupuolivaikutuksia.

Valtiovarainministeriön hallinnonalalla otetaan huomioon sukupuolivaikutukset lainsäädännön valmistelussa, henkilöstö- ja työnantajapolitiikassa, hankkeissa, talousarvion valmistelussa ja virastojen tulosohtauksessa.

Vaikuttavuustavoitteet

Valtioneuvosto asettaa valtiovarainministeriön hallinnonalalle seuraavat vaikuttavuustavoitteet:

1) Taloudellisesti kestävä hyvinvointi

Talous- ja hallintopolitiikan tavoitteena on taloudellisesti kestävä hyvinvointi. Vaikuttavuustavoitteen saavuttamiseksi tulee turvata kilpailukyky ja vakaus avoimilla ja globaaleilla markkinoilla, parantaa julkisten palvelujen tuottavuutta sekä kannustaa työntekoon, innovatiivisuuteen ja yrittämiseen. Valtiovarainministeriö voi vaikuttaa tavoitteen saavuttamiseen lainsäädännöllä, valtionhallinnon ohjauksella, kehittämällä julkisen sektorin hallinto- ja palvelurakenteita sekä edistämällä teknologian hyödyntämistä.

2) Laadukkaat ja taloudellisesti tuotetut julkiset palvelut

Hallintopolitiikan tavoitteena on turvata laadukkaat ja taloudellisesti tuotetut julkiset palvelut, joiden kehittämisessä Suomi on edelläkävijä. Julkisten palvelujen järjestämiseen ja tuottamiseen liittyvät työnjaot selkiytetään ja poistetaan päällekkäisyyksiä. Palvelujen tuottamisessa otetaan

huomioon sekä asiakas- että tuottavuusnäkökulma. Vaikuttavuustavoitteen saavuttamiseksi syvennetään konserniohjausta sekä kehitetään toimintatapoja ja julkisia palveluja, tietohallinnon yhteen toimivuutta ja konserniratkaisuja, hallinto- ja palvelurakenteita ja uusia innovatiivisia ratkaisuja.

Vaikuttavuus- ja tuloksellisuusohjelma

Talousarviovuonna toteutettavat vaikuttavuus- ja tuloksellisuustoimet täsmentyvät hankkeen valtioneuvostokäsittelyn myötä.

Pääluokan valtuudet momenteittain (milj. euroa)

		2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
28.90.20	<i>Valtion ja kuntien yhteiset tietojärjestelmähankkeet (siirtomääräraha 3 v)</i>		
	— hankesopimusvaltuus	5,0	-

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2013—2015

	v. 2013 tilinpäätös 1000 €	v. 2014 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2015 esitys 1000 €	Muutos 2014—2015 1000 €	%
01. Hallinto	172 472	162 591	171 171	8 580	5
01. Valtiovarainministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	38 823	39 971	37 488	-2 483	-6
13. Julkisen hallinnon yhteisten tietojärjestelmien ja -palvelujen käyttöönottojen tuki (siirtomääräraha 3 v)	5 584	3 031	1 844	-1 187	-39
20. Valtion kiinteistöstrategian toteuttaminen ja hallinnonalan omistaja-ohjaus (siirtomääräraha 2 v)	415	415	315	-100	-24
21. Valtiovarainministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)	616	30	400	370	1233
29. Valtiovarainministeriön hallinnonalan arvonnalisäveromenot (arviomääräraha)	78 634	79 144	104 124	24 980	32
69. Suomen Pankin eräiden sijoitustuottojen siirto Kreikan valtiolle (kiinteä määräraha)	40 400	35 000	27 000	-8 000	-23
(89.) Suomen Erillisverkot Oy:n pääomittaminen (siirtomääräraha 3 v)	8 000	5 000	—	-5 000	-100

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2013—2015

	v. 2013 tilinpäätös 1000 €	v. 2014 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2015 esitys 1000 €	Muutos 2014—2015	
				1000 €	%
10. Verotus ja tulli	617 596	627 162	602 710	-24 452	-4
01. Verohallinnon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	431 378	431 903	410 456	-21 447	-5
02. Tullin toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	167 475	166 359	163 354	-3 005	-2
63. Takaisin maksetut verot (arviomääräraha)	4 170	3 200	3 200	—	0
95. Verotukseen liittyvät korkomenot (arviomääräraha)	13 588	22 700	22 700	—	0
97. Autoveron vientipalautus (arviomääräraha)	986	3 000	3 000	—	0
20. Palvelut valtioyhteisölle	36 344	48 191	52 183	3 992	8
01. Valtiokonttorin toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	31 856	30 617	28 080	-2 537	-8
02. Keskitettyjen valuuttatilien kurssierot (arviomääräraha)	0	1	1	—	0
03. Valtiovarain controller-toiminnon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	1 089	891	1 057	166	19
06. Sähköisen asioinnin ja hallinnon yhteiset palvelut (siirtomääräraha 2 v)	915	2 454	3 804	1 350	55
07. Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 3 v)	1 684	2 000	2 000	—	0
08. Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskuksen kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	800	2 228	4 241	2 013	90
09. Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	—	4 000	3 000	-1 000	-25
10. Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskuksen investointimenot (siirtomääräraha 2 v)	—	6 000	10 000	4 000	67
88. Senaatti-kiinteistöt	0	0	—	—	0
30. Tilastotoimi, taloudellinen tutkimus ja rekisterihallinto	64 492	65 461	62 695	-2 766	-4
01. Tilastokeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	50 451	51 454	50 337	-1 117	-2

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2013—2015

	v. 2013 tilinpäätös 1000 €	v. 2014 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2015 esitys 1000 €	Muutos 2014—2015 1000 € %	
02. Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	4 222	4 191	4 044	-147	-4
03. Väestörekisterikeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	9 819	9 816	8 314	-1 502	-15
40. Valtion alue- ja paikallis- hallinto	89 449	90 283	90 669	386	0
01. Aluehallintoviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	55 926	57 878	57 805	-73	0
02. Maistraattien toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	32 749	32 181	31 082	-1 099	-3
03. Alue- ja paikallishallinnon tukitoimet (siirtomääräraha 3 v)	774	224	1 782	1 558	696
50. Eläkkeet ja korvaukset	4 402 084	4 564 021	4 692 983	128 962	3
15. Eläkkeet (arviomääräraha)	4 206 277	4 342 620	4 448 533	105 913	2
16. Ylimääräiset eläkkeet (arviomääräraha)	2 395	2 200	2 205	5	0
17. Muut eläkemenot (arviomääräraha)	2 605	2 798	2 720	-78	-3
50. Vahingonkorvaukset (arviomääräraha)	41 934	39 185	40 025	840	2
63. Muiden eläkelaitosten vastattavaksi kuuluvat eläkemenot (arviomääräraha)	129 733	152 418	170 300	17 882	12
95. Muiden eläkelaitosten valtion puolesta maksamien eläkemenojen ja valtiolle maksamien ennakoiden korkomenot (arviomääräraha)	19 140	24 800	29 200	4 400	18
60. Valtionhallinnon yhteiset henkilöstömenot	1 080	13 548	4 538	-9 010	-67
02. Erikseen budjetoidut palkkamenot (arviomääräraha)	45	90	3 418	3 328	3698
(03.) Valtion henkilöstöjärjestelyistä aiheutuvat palkkamenot (arviomääräraha)	—	—	—	—	0

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2013—2015

	v. 2013 tilinpäätös 1000 €	v. 2014 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2015 esitys 1000 €	Muutos 2014—2015	
				1000 €	%
10. Työturvallisuuden edistäminen (siirtomääräraha 2 v)	900	900	920	20	2
(12.) Osaamisen kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)	—	12 328	—	-12 328	-100
60. Siirto Koulutusrahastolle (arviomääräraha)	135	230	200	-30	-13
70. Valtionhallinnon kehittäminen	82 205	54 970	68 295	13 325	24
01. Valtion ICT:n ohjaus ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	14 300	11 613	4 600	-7 013	-60
02. Valtion talous-, henkilöstö- ja toimitilahallinnon tietojärjestelmät (siirtomääräraha 3 v)	27 200	8 652	10 560	1 908	22
03. Kansallisen tietöalan ohjaus ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	—	13 000	32 000	19 000	146
04. Yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen tietojärjestelmien tietoturvallisuus ja varautuminen (siirtomääräraha 3 v)	—	1 700	8 600	6 900	406
20. Tuottavuuden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	40 705	20 005	12 535	-7 470	-37
80. Siirrot Ahvenanmaan maakunnalle	229 486	249 206	249 568	362	0
30. Ahvenanmaan tasoitusmaksu (arviomääräraha)	209 392	211 206	221 568	10 362	5
31. Verohyvytys Ahvenanmaan maakunnalle (arviomääräraha)	9 783	25 000	15 000	-10 000	-40
(32.) Ylimääräinen määräraha Ahvenanmaan maakunnalle (siirtomääräraha 3 v)	—	—	—	—	0
40. Arpajaisveron tuoton palauttaminen Ahvenanmaan maakunnalle (arviomääräraha)	10 311	13 000	13 000	—	0
90. Kuntien tukeminen	8 757 953	8 665 808	8 487 981	-177 827	-2
20. Valtion ja kuntien yhteiset tietojärjestelmähankkeet (siirtomääräraha 3 v)	16 995	16 995	9 465	-7 530	-44

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2013—2015

	v. 2013 tilinpäätös 1000 €	v. 2014 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2015 esitys 1000 €	Muutos 2014—2015	
				1000 €	%
22. Kunta- ja palvelurakenne- muutosten toteuttaminen (siirtomääräraha 3 v)	600	600	600	—	0
30. Valtionosuus kunnille peruspalvelujen järjestämiseen (arviomäärä- raha)	8 676 002	8 612 665	8 441 261	-171 404	-2
31. Kuntien yhdistymisen taloudellinen tuki (arvio- määräraha)	64 356	35 028	36 135	1 107	3
34. Paikallisten kuntakokeilujen rahoitus (siirtomääräraha 3 v)	—	520	520	—	0
91. Työllisyyden ja elinkeino- elämän tukeminen	229 223	302 020	251 000	-51 020	-17
41. Energiaverotuki (arvio- määräraha)	229 223	302 020	251 000	-51 020	-17
92. EU ja kansainväliset järjestöt	2 170 552	2 030 950	2 200 376	169 426	8
03. Rahoitusvakausviraston toimintamenot (siirtomäärä- raha 2 v)	—	—	3 000	3 000	0
20. Euroopan unionin osallistuminen matka- menojen korvauksiin (siirto- määräraha 2 v)	2 800	2 500	2 900	400	16
40. Isäntämaakorvaus Pohjois- maiden Investointipankille (kiinteä määräraha)	8 342	9 140	9 976	836	9
60. Siirto rahoitusvakaus- rahastoon (siirtomääräraha 3 v)	—	—	166 000	166 000	0
67. Kansainvälisille rahoitus- laitoksille annettujen sitoumusten lunastaminen (arviomääräraha)	0	170	170	—	0
68. Suomen osuus Kansain- välisen jälleenrakennus- ja kehityspankin peruspää- oman korottamisesta (arvio- määräraha)	3 142	3 340	2 530	-810	-24
69. Maksut Euroopan unionille (arviomääräraha)	2 027 690	2 015 000	2 015 000	—	0

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2013—2015

	v. 2013 tilinpäätös 1000 €	v. 2014 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2015 esitys 1000 €	Muutos 2014—2015 1000 €	%
(87.) Suomen osuus Euroopan investointipankin peruspääoman korottamisesta (siirtomääräraha 3 v)	127 835	—	—	—	0
95. Valtion takaussuoritukset (arviomääräraha)	743	800	800	—	0
99. Erikseen budjetoidut valtionhallinnon menot	138 108	138 450	15 450	-123 000	-89
87. Pankkiveron tuoton käyttö (siirtomääräraha 3 v)	133 000	133 000	—	-133 000	-100
95. Satunnaiset säädösperusteiset menot (arviomääräraha)	0	300	300	—	0
96. Ennakoimattomat menot (siirtomääräraha 3 v)	5 000	5 000	5 000	—	0
97. Valtion saatavien turvaaminen (arviomääräraha)	108	150	150	—	0
98. Kassasijoitusten riskinhallinta (siirtomääräraha 3 v)	—	—	10 000	10 000	0
Yhteensä	16 991 044	17 012 661	16 949 619	-63 042	0
Henkilöstön kokonaismäärä	12 390	12 366	12 768		

01. Hallinto

Selvitysosa: **Valtiovarainministeriö** vastaa valtioneuvoston osana

— tasapainoisen ja kestävä kasvun talouspolitiikasta

— valtiontalouden hyvästä hoidosta

— kestävä kuntatalouden toimintaedellytyksistä

— julkisen hallinnon vaikuttavuudesta ja tuloksellisuudesta.

Hallinnonalan tulosohjaajana valtiovarainministeriö vastaa hallinnonalan toiminnan tuloksellisuudesta sekä siitä, että konserniohjauksen linjaukset toimeenpannaan omalla hallinnonala-

Valtiovarainministeriön strategisena tavoitteena on

— julkisen talouden vakauttaminen ja talouden kestävä kasvun turvaaminen

— varmistaa julkisten palvelujen ja hallinnon vaikuttavuus ja tuloksellisuus

— taata henkilöstön hyvinvoinnin ja johtamisjärjestelmien kehittämisellä tehokas ja tuloksellinen työnteko siten, että VM on hyvä paikka työskennellä.

Strategisten tavoitteiden kohteena ovat poliittiset päätöksentekijät, valtionhallinto, kunnat, kuntayhtymät ja muu julkishallinto, EU ja muut kansainväliset tahot, työmarkkinaosapuolet sekä välillisesti myös yritykset, yhteisöt ja kansalaiset.

Valtiovarainministeriö toimii siten, että valtiontalouden ja -hallinnon kokonaisuuden edut ja tavoitteet valtion yhteisissä palveluissa ja toiminnoissa tunnustetaan ja edistetään niiden ottamista huomioon eri hallinnonaloilla, niiden virastoissa, laitoksissa ja rahastoissa. Valtiovarainministeriö luo ja toimeenpanee toimialueellaan yhteisiä pelisääntöjä sekä järjestää ja ohjaa hallinnonalan virastoja, Senaatti-kiinteistöjä ja Hansel Oy:tä järjestämään toimialallaan valtioyhteisölle yhteisiä, sisäisiä palveluja sekä työ- ja toimintaprosesseja siten, että niiden avulla hallinnonala voi saavuttaa ja tuottaa taloudellista ja toiminnallista hyötyä ja hyvää toiminnan laatua.

01. Valtiovarainministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 37 488 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) vastikkeettomien menojen maksamiseen kansainvälisille yhteisöille
- 2) EU-yhteistyöhön hallinnon kehittämisessä.

Nettobudjetoinnissa otetaan tuloina huomioon

- 1) siirtyvän omaisuuden väliaikaisesta hallinnasta valtiovarainministeriölle saatavat tulot
- 2) Julkishallinnon ja -talouden tilintarkastuslautakunnan (JHTT-lautakunnan) tulot.

Selvitysosa: Valtiovarainministeriö asettaa toiminnalleen seuraavat vaikuttavuustavoitteet vuodelle 2015 ja toimenpiteet niiden saavuttamiseksi:

Vaikuttavuustavoitteet	Toimenpiteet ¹⁾
Turvaamme julkisen talouden kestävän rahoituksen	Toteutetaan hallitusohjelmaan sisältyvät säästö-tavoitteet. Vahvistetaan peruspalveluohjelman ohjaavuutta. Kartoitetaan kuntien lakisääteiset tehtävät. Uudistetaan kuntalaki kestävään talouden pitoon kannustavaan ja tehokkaamman seurannan mahdollistavaan suuntaan.
Luomme suotuisat puitteet talouden kasvuille	Kehitetään välineitä työllisyyttä, tuottavuutta ja kilpailukykyä edistävien toimien vaikutusten arvioimiseksi. Ohjataan pääomamarkkinoita kasvua edistävään suuntaan. Vahvistetaan euroalueen vakautta. Pannaan toimeen valtion vaikuttavuus ja tuloksellisuusohjelma.

Vaikuttavuustavoitteet	Toimenpiteet ¹⁾
Vahvistamme finanssipolitiikan ohjausmekanismeja	Saatetaan voimaan julkista taloudenpitoa ohjaavat EU-asetusten ja -sopimusten edellyttämät menettelytavat. Koko julkista taloutta koskevien finanssi-poliittisten tavoitteiden lisääminen ja tavoitteiden saavuttamisen seuranta mahdollisine korjaus-toimineen. Valmistellaan kuntarakennelaki sekä uudistetaan valtionosuuslainsäädäntö ja kuntalaki (kuntauudistus). Luodaan menettelytavat kunta-konsernien tilinpäätösinformaation keräämiseksi ja hyödyntämiseksi.
Valtionhallinto toimii joustavana verkostona	Valmistellaan keskushallinnon uudistusta. Kehitämme valtionhallinnon yhteisiä palveluja.
Hallinnon ohjausjärjestelmät toimivat saumattomasti yhteen	Selkeytämme VM:n roolia ja vahvistamme yhteis-työtä muiden toimijoiden kanssa. Uudistamme tulos-ohjausta ja vakiinnutamme tuloksellisuusajattelun. Toteutamme kuntauudistusta. Rakennamme julkisen hallinnon yhteistä asiakaspalvelua.
Turvaamme julkiset palvelut, niiden asiakas-lähtöisyyden ja uudistamme hallinnon rakenteita	Yhdistämme toimialariippumattomat ICT-palvelut. Kehitämme sähköisiä yhteisiä palveluita.
ICT on julkisten palvelujen strateginen voimavara ja tukee palveluja ja hallintoa	Strategian toimeenpano sisältyy tulostavoiteasia-kirjoihin ja johtamisen prosesseihin. Selkeytämme johtoryhmärakennetta.
Johtamisjärjestelmä on selkeä ja johtaminen ammattimaista	Henkilöstösuunnittelu on tulevaisuuteen suuntautunutta ja tukee ministeriön ydintoimintoja. Vahvistamme kaikkien henkilöstöryhmien osaamista.
Osaamisemme on sekä syvää että laaja-alaista	Lisäämme asiakasajattelua yhteistyökumppaneiden kanssa. Käytämme aktiivisesti verkkoviestintää työn-teen tukena ja tiedon jakamisen välineenä. Hankkeiden suunnitelmallisella viestinnällä edistämme vaikuttavuutta ja ymmärrettävyyttä.
Viestintä on strateginen voimavara, joka vahvistaa vaikuttavuutta ja luottamusta	Hyödynnämme tutkimustietoa entistä paremmin osana valmistelua. Tietojohtaminen on osa kokonais-kehittämistä. Kehitämme säädösaluvalmistelua.
Valmistelumme on suunnitelmallista ja tietopohja tukee päätöksentekoa	Sähköiset toimintatavat ovat joustavia ja yhteisöllisiä. Yhteisissä tietojärjestelmissä on oikeat ja ajantasaiset tiedot ja edistämme niiden käyttöä.
Laadukas ICT ja luotettava tieto tukevat joustavaa työntekoa	

¹⁾ Taulukossa esitetty esimerkinomaisesti muutamia toimenpiteitä.

Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen on osa valtiovarainministeriön henkilöstöpolitiikkaa sekä toimintatapojen ja työhyvinvoinnin kehittämistä. Valtiovarainministeriö toimeenpanee ja seuraa laatimaansa tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaa. Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämisen alueita suunnitelmassa ovat

- rekrytointi ja perehdyttäminen
- työssä kehittyminen ja uralla eteneminen
- työ- ja yksityiselämän yhteensovittaminen
- arvojen mukainen johtaminen ja toiminta

— moniarvoisuus ja häirinnän ehkäiseminen

— sama palkka samasta ja samanarvoisesta työstä.

Valtiovarainministeriön tasa-arvotyöryhmä arvioi suunnitelman toteutumista vuosittain sekä päivittää sitä tarvittaessa.

Henkilöstövoimavarojen hallinta ja kehittäminen

	2013 toteutuma	2014 arvio	2015 tavoite
Henkilöstömäärä, htv	364	354	353
Sairauspoissaolot, pv/htv	6,2	8,0	7,8
Työtyytyväisyysindeksi, 1—5 VM Baro	3,48	3,5	3,6

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Bruttomenot	40 488	40 987	39 338
Bruttotulot	2 236	1 016	1 850
Nettomenot	38 252	39 971	37 488
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	1 882		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	2 453		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kansainvälinen virkamiesvaihto (siirto momentille 29.01.03)	-120
Siirto momentille 23.01.02	-150
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-514
Palkkaliukumasäästö	-63
Palkkausten tarkistukset	151
Toimintamenojen lisäsäästö	-443
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-192
Valtion vahingonkorvaustoiminnan keskittäminen (siirto momentille 28.20.01)	-4
Vuokramenojen indeksikorotus	55
Vuokramenojen indeksikorotusta vastaava säästö	-54
Tasomuutos	-1 149
Yhteensä	-2 483

2015 talousarvio	37 488 000
2014 talousarvio	39 971 000
2013 tilinpäätös	38 823 000

13. Julkisen hallinnon yhteisten tietojärjestelmien ja -palvelujen käyttöönottojen tuki (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 1 844 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää julkisen hallinnon yhteisten tietojärjestelmien ja palveluiden käyttöönottoihin ja alkuvaiheen kuluja alentamiseen sekä asiakasvirastojen ja -laitosten yhteisten järjestelmien ja palveluiden kanssa päällekkäisten ratkaisujen alasajoon.

Selvitysosa: Määrärahaa voidaan käyttää muun muassa seuraaviin järjestelmiin ja palveluihin:

- valtion yhteinen turvallinen tietoliikennetietoliikenne (VY-verkko)
- valtion yhteinen viestintäratkaisu (VyVi)
- virkamiehen tunnistaminen (Virtu)
- valtion yhteinen päätelaite- ja käyttäjätukipalvelu
- valtion yhteinen integraatiopalvelu (VIA)
- julkisen hallinnon verkkotunnistamis- ja maksamispalvelu (VETUMA)
- kansalaisen asiointitili.

Valtiovarainministeriö päättää määrärahan käyttämisestä myös muihin julkisen hallinnon tai valtionhallinnon yhteisiin tietojärjestelmiin ja palveluihin.

Vaikuttavuus- ja tuloksellisuustavoitteet	Toimenpiteet
Palveluiden laajennukset uusien palveluiden osalta onnistuvat hallinnonaloittain suunnitellun aikataulun mukaisesti kustannustehokkaasti ja laadukkaasti. Palveluiden käyttöönottojen myötä päällekkäinen toiminta vähenee IT-palvelutuotannossa sekä valtionhallinnon kokonaiskustannukset alenevat.	— Päivitetään palveluiden toteutussuunnitelmat valtiotasoisesti ja asiakaskohtaisesti huomioiden JulkICT-strategia. — Sovitaan valtion yhteisten strategisten järjestelmien käyttöönottoista virastoissa ja laitoksissa. Toteutetaan käyttöönottojen tehokas läpivienti.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-22
Tasomuutos	-1 165
Yhteensä	-1 187

2015 talousarvio	1 844 000
2014 talousarvio	3 031 000
2013 tilinpäätös	5 584 000

20. Valtion kiinteistöstrategian toteuttaminen ja hallinnonalan omistajaohjaus (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 315 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) kiinteistövarallisuuteen liittyvistä omaisuus- ja omistusjärjestelyistä aiheutuviin menoihin
- 2) kiinteistövarallisuuden hallinnoinnista ja käytön tehostamisesta aiheutuviin menoihin

3) omistus- ja yritysjärjestelyistä aiheutuvien menojen sekä omaisuuden hallinnointiin ja omistajaohjaukseen liittyvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon kiinteistöstrategian mukaisiin hallinnansiirtoihin liittyvistä arvioinneista ja lausunnoista aiheutuvat menot sekä muut valtion kiinteistövarallisuuden hoidosta ja käytön tehostamisesta sekä investoinneista aiheutuvat menot. Lisäksi mitoituksessa on otettu huomioon omistus- ja yritysjärjestelyjen toimenpiteistä sekä niiden valmistelusta aiheutuvat kulut, kuten osakkeiden hallinnointi- ja valtion tarvitsemien asian-
tuntijapalvelujen kulut.

Valtiovarainministeriön hallinnonalan omistajaohjauksessa on Fingrid Oyj, Aalto-yliopistokiinteistöt Oy, Hansel Oy, HAUS Kehittämiskeskus Oy, Helsingin yliopistokiinteistöt Oy, Suomen yliopistokiinteistöt Oy sekä Tietokarhu Oy.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Kiinteistöstrategian toteuttaminen	215 000
Omistajaohjauksen menot	100 000
Yhteensä	315 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Finanssialan asiantuntijapalvelut	-100
Yhteensä	-100

2015 talousarvio	315 000
2014 talousarvio	415 000
2013 tilinpäätös	415 000

21. Valtiovarainministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 400 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtiovarainministeriön hallinnonalalla tuottavuuden edistämiseen tähtäävien investointien, tutkimusten, selvitysten sekä koulutus- ja muiden palveluiden hankkimiseen.

Selvitysosa: Momentille on koottu hallinnonalan tuottavuustoimenpiteistä aiheutuneita säästöjä vastaavat määrärahat. Määrärahaa on tarkoitus käyttää hankkeisiin, joilla tuetaan hallinnonalan tuottavuuden paranemista. Hallinnonalan virastot saavat rahoittaa määrärahalla hankkeita, joista valtiovarainministeriö on erikseen sopinut viraston kanssa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Analytiikkatyökalujen hankinta ja käyttöönotto (investointimenot) (siirto momentille 28.10.01)	-1 250
Asiakirjojen digitalisointi sähköiseen muotoon 2014-2018 (investointimenot) (siirto momentille 28.10.01)	-550
Asiakkaan sähköinen tavoittamisen hallinta (investointimenot) (siirto momentille 28.10.01)	-1 050

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Asiakkaiden itsepalvelua ohjaavan ohjelmiston hankinta ja käyttöönotto, ns. sääntö-kone (investointimenot) (siirto momentille 28.10.01)	-200
Avoimen datan kehitys (investointimeno) (siirto momentille 28.40.02)	-100
Johdon tietojärjestelmä (investointimeno) (siirto momentille 28.40.02)	-140
Prosessiohjauksen ja -johtamisen edellyttämien työvälineiden hankinnat ja käyttöönotot, mm. prosessien mallinnus ja -kuvausväline, arkkitehtuurin mallinnusväline, hankesalkku, projektinhallintaohjelmisto (investointimenot) (siirto momentille 28.10.01)	-600
Sopeutustoimi	-2 000
Tietojärjestelmien teknologiauudistus (investointimeno) (siirto momentille 28.40.02)	-150
Valtiokonttorin toiminnan turvaaminen (siirto momentille 28.20.01)	-1 000
Väestötietojärjestelmän käyttöympäristön ja aineistohallinnan käyttöpalveluiden kilpailutus ja käyttöönotto (Käypä-hanke 2014-2015) (siirto momentille 28.30.03)	-900
XBRL-muotoinen taloustietojen raportointi (investointimenot) (siirto momentille 28.10.01)	-500
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-32
Tasomuutos	8 842
Yhteensä	370

2015 talousarvio	400 000
2014 talousarvio	30 000
2013 tilinpäätös	616 000

29. Valtiovarainministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 104 124 000 euroa.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Valtori (siirto momenteilta 23.01.29, 24.01.29, 25.01.29, 26.01.29, 27.01.29, 29.01.29, 30.01.29, 31.01.29, 32.01.29, 33.01.29 ja 35.01.29)	25 990
Tasomuutos	-1 010
Yhteensä	24 980

2015 talousarvio	104 124 000
2014 talousarvio	79 144 000
2013 tilinpäätös	78 633 699

69. Suomen Pankin eräiden sijoitustuottojen siirto Kreikan valtiolle (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 27 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää eräiden sijoitustuottojen siirtoon Kreikan valtiolle.

Selvitysosa: Eduskunnan suuren valiokunnan hyväksymän järjestelyn mukaisesti euroryhmä päätti 27.11.2012 osana Kreikan talouden sopeutusohjelman jatkoa, että euroalueen jäsenvaltiot siirtävät niiden kansallisten keskuspankkien Kreikan valtionvelkakirjoihin osana Eurojärjes-

telmän arvopaperimarkkinaohjelmaa tekemistä sijoituksista saatavia tuottoja vastaavan määrän Kreikan valtiolle. Suomen osuus näistä siirrettävistä tuotoista vuonna 2015 on 27 milj. euroa.

Vastaava tulo on merkitty momentille 13.04.01.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	-8 000
Yhteensä	-8 000
2015 talousarvio	27 000 000
2014 talousarvio	35 000 000
2013 tilinpäätös	40 400 000

(89.) Suomen Erillisverkot Oy:n pääomittaminen (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.

2014 talousarvio	5 000 000
2013 tilinpäätös	8 000 000

10. Verotus ja tulli

Selvitysosa:

Verohallinto on yhteiskunnan suurin verojen ja maksujen kerääjä ja siten ratkaiseva toimija julkisen talouden rahoitustoiminnan näkökulmasta. Verohallinnon perustehtävä on toimittaa verotus ja tilittää verot ja veronluonteiset maksut veronsaajille siten, että veronsaajat saavat verotulonsa oikean määräisinä, oikea-aikaisesti ja kustannustehokkaasti. Verotus toimitetaan niin, että se aiheuttaa varsinaisten verojen lisäksi mahdollisimman vähän kustannuksia ja haittaa asiakkaan taloudelliselle toiminnalle.

Tullin tehtävänä on huolehtia tulliselvityksestä, tulli-, valmiste- ja autoverotuksesta, maahan-tuonnin arvonnäkökulmasta, maahan tuotavien ja maasta vietävien tavaroiden ja ulkomaanlii-kenteen tullivalvonnasta, tullirikosten estämisestä ja paljastamisesta sekä muista tullitoimenpi-teistä ja sen mukaan kuin erikseen säädetään toimittaa muuta verotusta ja suorittaa tullirikosten esitutkintaa. Lisäksi Tulli huolehtii ulkomaankaupan tilastoinnista, muusta toimialaansa liitty-västä tilastoinnista ja tehtävissään tarvitsemistaan laboratoriotutkimuksista. Tullilla voi olla myös muita sille erikseen säädettäviä tai määrättäviä tehtäviä. Valtiovarainministeriö voi antaa Tullille selvitys-, kokeilu-, seuranta-, suunnittelu- ja muita vastaavia tehtäviä.

Valtiovarainministeriö asettaa Verohallinnolle ja Tullille seuraavat alustavat vaikuttavuustavoit-teet vuodelle 2015:

Vaikuttavuustavoitteet**Toimenpiteet**

Verotulojen kertymä turvataan edistämällä veronmaksusmyönteisyyttä, antamalla ennakoivaa ohjausta ja hoitamalla verovalvonta uskottavasti. Verotulojen kertymä turvataan helpottamalla asiointia, antamalla ennakoivaa ohjausta ja valvomalla, että verot tulevat maksetuiksi.

Harmaan talouden torjuntaa tehostetaan kehittämällä verotustoimintoja, tehostamalla valvontaa ja parantamalla yhteistyötä viranomaisten välillä.

Verohallinnon verotustoimenpiteet kohdennetaan veronmaksajien tilanteiden ja toiminnan edellyttämällä tavalla. Segmentoinnin avulla tunnistetaan eri asiakasryhmien erilaiset neuvonta-, ohjaus- ja valvontatarpeet. Verotukseen liittyvä neuvonta annetaan kullekin asiakasryhmälle kohdennetusti. Keinoja ovat esim. sähköiset uutiskirjeet, ohjaus- ja valvontakampanjat, verohallintoalioitteinen ohjaus puhelimitse sekä verovälittäjä- ja tilitoimistoyhteistyön kehittäminen. Verohallinto panostaa veroja kerryttävään valvontaan, kuten suurten ja kansainvälisten yhtiöiden valvontaan sekä siirtohinnoittelun valvontaan. Kansainvälistä tietojenvaihtoa kehitetään edelleen. Verovajeen kokonaismäärän ja eri osatekijöiden selvittämistä jatketaan.

Tulli: Kehitetään verotuksen varmistavia menettelyjä ja järjestelmiä. Asiakasohjausta kohdennetaan tarpeiden mukaisesti ja verot kannetaan pienin verojäämin.

Harmaan talouden toimintaedellytyksiä ennaltaehkäistään tehokkaalla valvonnalla, yleiseen mieliteeseen vaikuttavalla tiedottamisella ja kehittämällä verojen ilmoittamisen ja maksamisen menettelyjä. Konkreettisia keinoja ovat mm. Verohallinnon ylläpitämän julkisen veronumerorekisterin ylläpito, rakennusalaalla käyttöönotettava työntekijä- ja urakkatietojen kuukausittainen ilmoittamisvelvollisuus ja verovelkatietojen julkistaminen verovelkarekisterin avulla. Viranomaistiedon käytettävyyttä lisätään velvoitteidenhoitoselvityksiin liittyvällä viranomaistietopalvelurajapintahankkeella. Myös viranomaisyhteistyötä kehitetään edelleen.

Tulli: Harmaan talouden torjuntaohjelman toimintasuunnitelma toteutetaan.

Vaikuttavuustavoitteet

Asiakasvaikuttavuutta parannetaan ja sähköistä asiointia edistetään.

Toimenpiteet

Asiointitarvetta Verohallinnossa vähennetään edelleen mm. joustavia sähköisiä palveluita ja menettelytapoja kehittämällä. Henkilöasiakkaiden tarvetta veroasiointiin vähennetään hankkimalla mahdollisimman suuri osa verotukseen tarvittavista tiedoista heidän puolestaan. Tietoja toimittavien tahojen kustannuksia ja hallinnollista taakkaa kevennetään kehittämällä yhtenäisiä sähköisiä palveluja ja ratkaisuja, joiden avulla tiedot välittyvät Verohallinnon järjestelmiin automaattisesti ja mahdollisimman reaaliaikaisesti. Verotustietojen kerääminen ja käsittely tapahtuu sähköisessä muodossa. Sähköinen käsittely mahdollistaa mm. valtakunnalliset tehokkaat toimintaprosessit, valtakunnalliset työjonot ja valtakunnallisesti tasa-puolisen työnjaon.

EU:n laajuisten sähköisten tullitoimintojen käyttöön ottaminen varmistetaan uudistetun tullikoodeksin edellyttämässä aikataulussa.

Tullia koskevat sisäiseen turvallisuuteen liittyvät kansalliset ja EU-tason toimintastrategiat ja periaatepäätökset toteutetaan.

Kansainvälisen rikollisuuden torjuntaa tehostetaan.

Tulli osallistuu EU-tasoiseen valmisteluun ja kehittää tietojärjestelmiä EU-aikataulujen mukaisesti.

Tulli osallistuu järjestäytyneen rikollisuuden torjunta-, terrorismintorjunta- ja kyberturvallisuus-strategioiden täytäntöönpanoon.

Tullin toimintaedellytyksiä rajat ylittävän tulli-rikollisuuden torjumiseksi parannetaan. Rikos-torjunnassa korostuu kansallinen ja kansainvälinen viranomaisyhteistyö.

Turvataan kasvavan itärajan liikenteen sujuvuus ja tullivarmuus.

Kehitetään itärajan rajanylityspaikkojen kapasiteettia ja toimintaprosesseja viranomaisyhteistyössä.

Luvun nimike on muutettu.

01. Verohallinnon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 410 456 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksuihin
- 2) kansainvälisestä yhteistyöstä aiheutuvien maksuosuuksien maksamiseen
- 3) verohallinnon menettelystä asiakkaille aiheutuneiden vahinkojen sopimusperusteisiin korvauksiin.

Valtuus

Mikäli verotusjärjestelmien kokonaisuudistamiseen liittyvään valmisohjelmistohankintaan myönnettyä valtuutta on jäänyt käyttämättä vuonna 2014, saa käyttämättä jääneestä osasta tehdä sopimuksia vuonna 2015 enintään 30 101 000 eurolla.

*Selvitysosa:***Toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet**

	2013 toteutuma	2014 tavoite	2015 tavoite
Vaikuttavuus			
Asiakkaiden osuus, jotka maksavat mielellään veronsa, %	69	70	70
Asiakkaiden osuus, joiden mielestä pimeän työn teettäminen ja kuitittomat ostokset ovat väärin, %	57	60	60
Asiakkaiden osuus, joiden mielestä valvonta on tehokasta, %	77	78	80
Tuotokset ja laadunhallinta			
Asiakaskohtaisen perinnän kertymä, %	50	49	50
Suurten ja keskisuurten yritysten tarkastuskattavuus, %	21	15	15
Sähköisten alv-ilmoittajien osuus, %	85	85	85
Sähköisten tuloveroilmoitusten osuus, henkilöasiakkaat, %	45	45	50
Sähköisten verokorttimuutosten osuus, %	44	45	45
Toiminnallinen tehokkuus			
Tuottavuusindeksi, parivuosi ¹⁾	103,1	99,9	103,1
Taloudellisuusindeksi, parivuosi	98,6	104,3	101,4
Siirtohinnoitteluvalvontaan kohdistettava työaika, htv	39	43	52
Harmaan talouden tarkastuksiin kohdistettavan työajan osuus, %	34	30	30
Henkilöstövoimavarojen hallinta ja kehittäminen			
Henkilötyövuodet yhteensä	5 072	5 135	4 956
Htv:t tehtävittäin			
— Harmaan talouden torjunnan lisätehtävät (HO:n vaatimukset)	36	92	90
— Hallinnon rakenneuudistukset; 87 henkilöstön siirtyminen Valtoriin ²⁾	-	73	87
— Uudet tehtävät Verohallinnolle	-	29	0
Sairauspoissaolot, pv/htv	10,4	10,0	9
Työtyytyväisyysindeksi, 1—5 VMBaro	3,47	3,46	3,46

¹⁾ Indeksiluvut on laskettu parivuosisimenetelmällä, jolloin edellisen vuoden vertailuluku on 100. Indeksikaavat: tuottavuusindeksi = tuotosindeksi/työpanosindeksi ja taloudellisuusindeksi = kustannusindeksi/tuotosindeksi.

²⁾ Henkilötyövuosisitasossa on huomioitu 87 henkilöstön siirtyminen Valtorin palvelukseen 1.3.2014 alkaen.

Verohallinto on valmistellut kokonaisarkkitehtuurinsa uudistusta, joka kattaisi kaikki nykyiset verolait ja niiden käsittelyä hoitavat verotusohjelmistot. Uudistus perustuu tuotepohjaiseen toiminnanohjausjärjestelmään. Tämän ns. valmisohjelmistouudistuksen arvioidaan turvaavan parhaiten verotuksen pidemmän aikavälin häiriöttömän toiminnan. Valtuudesta, kokonaismäärältään 109 000 000 euroa, arvioidaan aiheutuvan menoja vuoden 2014 loppuun mennessä 15 124 000 euroa.

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2015	2016—	Yhteensä vuodesta 2015 lähtien
Ennen vuotta 2015 tehdyt sitoumukset	31 329	32 446	78 899
Vuoden 2015 sitoumukset	-	30 101	30 101
Menot yhteensä	31 329	62 547	109 000

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Bruttomenot	401 152	436 403	405 956
Bruttotulot	5 984	4 500	4 500
Nettomenot	395 168	431 903	410 456
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	49 378		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	85 588		

Määrärahan mitoituksessa on huomioitu:

- 1) alle omakustannusarvon hinnoitelluista ennakkopäätöksistä ja julkisoikeudellisista suoritteista aiheutuvien menojen kattaminen
- 2) Ahvenanmaan ajoneuvoverotuksen kustannukset vuonna 2015
- 3) tulot yhteistoiminnasta muiden viranomaisten kanssa
- 4) tietojärjestelmien kokonaisuudistus.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Analytiikkatyökalujen hankinta ja käyttöönotto (investointimenot) (siirto momentilta 28.01.21)	1 250
Asiakirjojen digitalisointi sähköiseen muotoon 2014-2018 (investointimenot) (siirto momentilta 28.01.21)	550
Asiakkaan sähköinen tavoittamisen hallinta (investointimenot) (siirto momentilta 28.01.21)	1 050
Asiakkaiden itsepalvelua ohjaavan ohjelmiston hankinta ja käyttöönotto, ns. sääntökone (investointimenot) (siirto momentilta 28.01.21)	200
Harmaan talouden torjunta (HO), v. 2014 rahoitus	-2 200
Harmaan talouden torjunta (HO), v. 2015 rahoitus	2 000
Kv. maksuliikenteen muutokset verojen laskutuksessa v. 2013-2015 mm. RF-viitteen käyttöönotto (investointihanke)	800
Kv. verotustietojen tietojenvaihdon uudet vaatimukset, 2. vaihe 2015-2016, mm. EU:n hallinnollisen yhteistyön direktiivi, FATCA, EU-FATCA ja CRS (investointi- ja IT-ylläpito)	1 380

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Perustoiminnan turvaaminen VALMIS-ohjelmistouudistuksen käynnistyessä	2 500
Prosessiohjauksen ja -johtamisen edellyttämien työvälineiden hankinnat ja käyttöön- otot, mm. prosessien mallinnus ja -kuvausväline, arkkitehtuurin mallinnusväline, hankesalkku, projektinhallintaohjelmisto (investointimenot) (siirto momentilta 28.01.21)	600
Suoraveloituksen poistumisen korvaavien ratkaisuiden käyttöönotto v. 2013-2016, mm. suoramaksu, e-lasku, verkkolasku ja verkkomaksu (investointihanke)	230
Tietojärjestelmiin liittyvät ylläpitomenot pl. htv-menot (mini one stop shop, kiinteistötietojärj. lähdevero, sijoitustoiminta, verovelkarekisteri)	250
Toiminnan turvaaminen (kertaluonteinen siirto momentilta 28.20.01)	1 000
Turun toimitilajärjestelyihin liittyneen KAKOLA-hankkeen purkautuminen	-800
Turun toimitilojen muutto- ja kalustekulut	1 500
Valmisohjelmisto ja ohjelmistouudistushanke (v. 2014 rahoitus) (siirto momentille 28.70.20)	-26 800
Valmisohjelmisto ja ohjelmistouudistushanke (v. 2015 rahoitus) (siirto momentilta 28.70.20)	13 900
XBRL-muotoinen taloustietojen raportointi (investointimenot) (siirto momentilta 28.01.21)	500
Yhteinen asiakaspalvelu, perusosa (siirto momentille 28.40.03)	-15
Yritystietorajapinta viranomaiskäyttöön (v. 2014 rahoitus) (siirto momentille 28.70.20)	-500
Yritystietorajapinta viranomaiskäyttöön (v. 2015 rahoitus) (siirto momentilta 28.70.20)	500
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-5 507
Palkkaliukumäsäästö	-612
Palkkausten tarkistukset	1 846
Säästöpäätös	-1 000
Toimintamenojen lisäsäästö	-4 852
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-2 018
Vuokramenojen indeksikorotus	426
Vuokramenojen indeksikorotusta vastaava säästö	-564
Tasomuutos	-7 061
Yhteensä	-21 447
2015 talousarvio	410 456 000
2014 II lisätalousarvio	2 500 000
2014 I lisätalousarvio	27 900 000
2014 talousarvio	431 903 000
2013 tilinpäätös	431 378 000

02. Tullin toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 163 354 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksuihin.

Nettobudjetoinnissa otetaan tuloina huomioon:

- 1) huumekoiratoimintaan saatavat lahjoitukset
- 2) EU:lta saatavat tulot pois lukien EU:lle kannettavista kolmansien maiden tulleista saatava kantopalkkio
- 3) mahdolliset tulot viranomaisyhteistyöstä
- 4) tullin käsikirjojen ja muiden vastaavien tuotteiden myynnistä saatavat julkaisupalkkiot
- 5) tullialan ammattitutkinnon valmistavasta koulutuksesta saatavat tulot.

Selvitysosa:

Toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet

	2013 toteutuma	2014 tavoite	2015 tavoite
Tuotokset ja laadunhallinta			
Sähköisten tuonti- ja vienti-ilmoitusten käsittelyaika: alle tunnissa			
käsiteltyjen osuus, %	95	90	95
Neuvonta-asiakastukipalveluiden odotusaika enintään, minuuttia	> 3	3	3
Käteisasiakkaiden autoveroilmoitusten käsittelyajan mediaani, pv	8	7	7
Tullivalvonnan avainsuoritteet, kpl	1 192 000	1 200 000	1 200 000
Paljastetut tullirikokset, kpl	10 725	11 000	11 000
Toiminnallinen tehokkuus			
Tuottavuusindeksi	100	102	104
Verojäämien osuus maksettavaksi määräytyistä veroista, %	0,25	0,1	0,1
Elintarvike- ja kulutustavaravalvonnan osuus, %	20,7	23	23
Tullirikosten selvittämistaso, %	80,6	82	84
Takaisin saatu rikoshyöty, milj. €	24,9	22	24
Henkilöstövoimavarojen hallinta ja kehittäminen			
Henkilötyövuodet, yhteensä	2 282	2 240	2 140
Henkilötyövuodet, harmaan talouden torjuntaohjelma	22	21	21
Sairauspoissaolot, pv/htv	11,9	11,5	11
Työtyytyväisyysindeksi, 1—20 Työterveyslaitoksen tutkimus			13,1

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Bruttomenot	168 653	166 869	163 864
Bruttotulot	1 477	510	510
Nettomenot	167 176	166 359	163 354
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	10 500		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	10 799		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Alkoholijuomien laittoman maahantuonnin hillitseminen	300
Auto- ja valmisteverotuksen tason säilyttäminen ja rikostorjunnan turvaaminen	2 500
Pasilan muuttokustannukset (v. 2014 kertaluonteisen lisäyksen poisto)	-1 800
Toiminnan/valvonnan turvaaminen itärajan raja-aseilla	750
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-2 068
Palkkaliukumasäästö	-273
Palkkausten tarkistukset	891
Säästö päätös	-1 000
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-810
Valtion vahingonkorvaustoiminnan keskittäminen (siirto momentille 28.50.50)	-2
Vuokramenojen indeksikorotus	188
Vuokramenojen indeksikorotusta vastaava säästö	-226
Tasomuutos	-1 455
Yhteensä	-3 005

2015 talousarvio	163 354 000
2014 talousarvio	166 359 000
2013 tilinpäätös	167 475 000

63. Takaisin maksetut verot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 200 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) veron takaisin maksamiseen tapauksissa, joissa maksuvelvollinen on sosiaalisista tai muista veronhuojennussäännöksissä taikka verosopimuksissa tarkoitetuista syistä valtiovarainministeriön, Verohallinnon ja Tullin päätöksen nojalla oikeutettu saamaan takaisin jo maksetun veron
- 2) tuomioistuimen päätöksellä palautettavaksi määrättyjen verojen, korkojen ja oikeudenkäyntikulujen maksamiseen tapauksissa, joissa vastaavaa tulo- tai muuta momenttia ei ole käytettävissä
- 3) EU:lle korvattavien perimättä jääneiden tullien ja niistä aiheutuvien korko- ja muiden kulujen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena.

2015 talousarvio	3 200 000
2014 I lisätalousarvio	3 700 000
2014 talousarvio	3 200 000
2013 tilinpäätös	4 169 592

95. Verotukseen liittyvät korkomenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 22 700 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää verotukseen liittyvien korkomenojen maksamiseen.

Korkomenot perustuvat seuraaviin säädöksiin:

- 1) verontilityslaki (532/1998)
- 2) veronkantolain 27 b § ja siihen liittyvä voimaantulosäännös (568/2004)
- 3) autoverolain 65 § (1482/1994)
- 4) valmisteverotuslain 49 §:n 1 momentti (182/2010)
- 5) tullilain 39 §:n 2 momentti (1258/2009)
- 6) arvonlisäverolain 101 §:n 2 momentti (1486/1994).

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena.

2015 talousarvio	22 700 000
2014 talousarvio	22 700 000
2013 tilinpäätös	13 587 751

97. Autoveron vientipalautus (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää ajoneuvon arvossa jäljellä olevan autoveron palauttamiseen, kun Suomessa käytössä ollut ajoneuvo viedään maasta pysyvästi ulkomaille käytettäväksi. Vientipalautusta voidaan myöntää vain niille ajoneuvoille, jotka on ensiverotettu lain 5/2009 voimaantulon jälkeen.

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena.

Selvitysosa: Määräraha perustuu autoverolakiin (1482/1994).

Autoveroa palautetaan se määrä, joka ajoneuvon arvossa on jäljellä vientiajankohtana. Vientipalautusta ei voida maksaa enempää kuin ajoneuvosta on maksettu autoveroa. Palautuksen edellytyksenä on myös, että ajoneuvon ensimmäisestä käyttöönotosta on kulunut enintään 10 vuotta ja että ajoneuvo on käyttökelpoinen.

2015 talousarvio	3 000 000
2014 talousarvio	3 000 000
2013 tilinpäätös	985 907

20. Palvelut valtioyhteisölle

Selvitysosa: Valtiovarainministeriön hallinnonalan keskitetysti koko valtioyhteisölle tuotamia palveluja ovat mm. valtion rahoituksen hankinta, valtion myöntämien lainojen hoito, valtion eläkejärjestelmä, valtion yhteiset IT-palvelut, talous- ja henkilöstöhallinnon palvelut, valtiovarain controller -toiminnon palvelut sekä toimitilapalvelut. Valtion yhteisiä toimintoja ja palveluja kehitetään tavoitteena yhtenäisesti toimiva, osaamista yhdistävä valtiokonserni, joka tuottaa lisäarvoa ja mittakaavaetuja.

Valtiokonttorin tehtävänä on toimia valtionhallinnon sisäisten palveluiden kehittäjänä ja tuottajana. Valtiokonttori mahdollistaa toiminnallaan toimintamenosäästöjen toteutumista ja tuottavuuden kasvua valtion virastoissa ja laitoksissa sujuvilla ja tehokkailla sisäisillä palveluilla sekä osallistumalla aktiivisesti näiden palveluiden ja prosessien kehittämiseen. Palveluiden ja prosessien kehittäminen tapahtuu yhteistyössä Palkeiden, valtiovarainministeriön ja asiakkaiden kanssa.

Valtiokonttorin hoidossa olevia valtion sisäisiä palveluita ovat:

- valtion rahoitustoiminnot
- valtion keskuskirjanpidon hoito sekä laskentatoimen ja maksuliikkeen ohjaus
- valtionhallintotasaisen talous- ja henkilöstötiedon tuottaminen ja raportointi
- valtionhallintatasoiset talous- ja henkilöstöhallinnon prosessit ja tietojärjestelmät
- valtion virastojen ja laitosten lakisääteistä vahinkovakuuttamista vastaava vahinkoturva samoin kuin niihin liittyvät työnantajapalvelut
- valtion henkilöstön työkykyä ylläpitävän toiminnan tuki
- valtion henkilöstön liikkuvuutta ja uudelleensijoittumista tukevat palvelut
- valtionperinnöt.

Valtiokonttorin toisena keskeisenä toiminta-alueena on tuottaa palveluita yksityisille kansalaisille ja yrityksille.

Tällaisia palveluita ovat:

- sotilasvammakorvaukset
- rikosvahinkokorvaukset ja korvaukset syyttömästi vangituille sekä vahingonkorvaukset eräille erityisryhmille ym. korvaukset
- tietopalvelut kansalaisille (Suomi.fi ja Netra)
- kansalaisten neuvontapalvelut
- maksuvapautuspäätökset.

Valtiovarain controller -toiminto on valtioneuvoston yhteinen tulos- ja valtiovarainvalvoja. Toiminto palvelee valtioneuvostoa sekä ministeriöiden johtoa ylimmän johdon neuvonantajana, hallinnon ohjaajana ja toiminnallisesti riippumattomana valvontaviranomaisena valtion talouden ja toiminnan ohjaus- ja raportointijärjestelmien laadun varmistamisessa ja kehittämisessä sekä tilivelvollisuuden varmistamisessa.

Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskus Palkeet tuottaa talous- ja henkilöstöhallinnon tuki- ja asiantuntijapalveluja valtion virastoille, laitoksille ja valtion liikelaitoksille sekä valtion kokonaan omistamille valtiolle palveluja tuottaville osakeyhtiöille. Rahoitus muodostuu asiakaslaskutuksesta, joka perustuu omakustannushintaiseen palvelujen hinnoitteluun. Omakustannushinta sisältää palvelujen tuottamisesta ja kehittämisestä aiheutuneet kustannukset. Omakustannushintaan ei sisälly varautumista liiketoimintariskeihin, jotka valtion sisäisessä liiketoiminnassa voivat liittyä mm. tietojärjestelmien toimintahäiriöihin tai yleisen kustannustason ennakkoimattomaan nousuun, jonka vaikutus voidaan viedä hintoihin vasta viiveellä. Kieku-tietojärjestelmän käyttöönottovaiheessa aiheutuu päällekkäisiä tietojärjestelmäkustannuksia, jot-

ka on huomioitu bruttomenoissa ja -tuloissa. Kieku-tietojärjestelmän ja -toimintamallin käyttöönottoon liittyvä työ (esim. konversiot) edellyttää tilapäisen lisätyöpanoksen vuosittain, joka rahoitetaan momentilta 28.20.08. Bruttomenoissa, -tuloissa tai htv-määrissä on huomioitu tiedossa olevat muutokset, jotka aiheutuvat mahdollisista Kiekun toimintamallin muutoksista tai tuotantoon tulevista uusista palveluista.

Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskus Valtori tuottaa ja kehittää yhteisiä valtionhallinnon toimialariippumattomia perustietotekniikkapalveluja ja niihin liittyviä omaisuudenhallintapalveluja. Palvelukeskus voi tuottaa ja kehittää yhteisiin tietojärjestelmäpalveluihin liittyviä perustietotekniikkapalveluja. Lisäksi palvelukeskus tuottaa ja kehittää valtion yhteisiä sähköisen asioinnin ja hallinnon tukipalveluja valtioneuvoston asetuksen (132/2014) mukaisesti. Palvelukeskus voi tuottaa ja kehittää myös palveluihinsa liittyviä projekti- ja asiantuntijapalveluja. Palvelukeskukseen kootaan valtionhallinnon toimialariippumattomat ICT-tehtävät vaiheittain vuosien 2014—2015 aikana. Palvelukeskus vastaa valtion toimialariippumattomien ICT-palveluiden tuottamisesta yhdistämällä palvelukeskuksen omaa palvelutuotantoa ja markkinoilta hankittuja palveluita asiakkaille toimitettaviksi palveluiksi. Palvelukeskus vastaa palvelutuotannon järjestämiseen liittyvästä kehittämisestä, hankinnasta, toteutuksesta, ylläpidosta ja tuotannosta. Rahoitus muodostuu asiakaslaskutuksesta. Asiakasmaksujen on katettava suoritteiden tuottamisesta palvelukeskukselle aiheutuvat kokonaiskustannukset.

Senaatti-kiinteistöt on valtiovarainministeriön hallinnonalalla toimiva liikelaitos, joka huolehtii valtion kiinteistövarallisuuden hallinnasta, kehittämisestä ja toimitilojen vuokraamisesta pääosin valtiosyhteisöön kuuluville yksiköille. Senaatti-kiinteistöt muodostaa liikelaitoskonsernin, johon kuuluu 26 tytäryhtiönä toimivaa kiinteistöosakeyhtiötä. Senaatti-kiinteistöjen arvoperusta on yhteiskuntavastuullinen toiminta osana valtiosyhteisöä. Tehtävässään Senaatti-kiinteistöt toimii valtiosyhteisön sisäisenä työympäristö- ja toimitila-asiantuntijana. Valtionhallinnolle yhteisiä toimitila- ja asiantuntijapalveluja tarjoavaa Senaatti-kiinteistöt -liikelaitosta ohjataan siten, että virastojen ja laitosten tilat tukevat toimintaa kustannustehokkaasti, valtion kokonaisuus ja toiminnan yhteiskuntavastuullisuus varmistetaan sekä virastojen ja laitosten saatavana on tilakysymyksiin liittyviä asiantuntijapalveluita rakenteellisten ja toiminnallisten muutosten tueksi.

Senaatti-kiinteistöjen tehtävänä on tarjota tilapalveluja, jotka ovat taloudelliselta, sosiaaliselta ja ympäristön näkökulmasta vastuullisesti tuotettuja ja hinnoiteltuja. Tavoitteena on tarjota entistä asiakaskeskeisempiä työympäristöihin liittyviä asiantuntijapalveluita sekä muita toimitiloihin läheisesti liittyviä palveluja. Toiminnan keskeisiä painopistealueita ovat valtion työympäristö- ja toimitila-asiantuntijan roolin haltuunotto, kestävän kehityksen haasteisiin vastaaminen ja sisäisen tehokkuuden parantaminen. Työympäristö- ja toimitila-asiantuntijana toimiminen konkretisoituu asiakaskumppanuutena, jossa yhteistyössä kehitetään toiminnalle soveltuvia työympäristöjä sekä asiakkaille mittakaavaetuina mm. toimitilahankintamenojen säästöinä. Toimitilojen tehokkaaseen johtamiseen ja kehittämiseen tarvitaan kattavaa ja yhtenäistä tietoa tiloista, niiden määrästä, kustannuksista ja energiankulutuksesta. Tätä tarkoitusta varten Senaatti-kiinteistöt on rakentanut koko valtionhallinnon käyttöön tilahallinnan tietopalvelun.

Valtion kiinteistöhallinnan kokoamista ja tehostamista jatketaan samoin kuin virastojen ja laitosten työympäristöjen parantamista valtion toimitilastrategian mukaisesti. Valtion tilankäyttöä ja toimitiloihin liittyvää energiankulutusta voidaan seurata ja ohjata tehokkaammin, kun yhteisen tietojärjestelmän tietopohja täydentyy. Tavoitteena on toimitila- ja energiatehokkuuden parantaminen.

Valtion yhteishankintayksikkö **Hansel Oy:n** tehtävänä on koota valtionhallinnon hankintavolyymejä, kilpailuttaa tavaroiden ja palveluiden puitesopimuksia, tuottaa virastoille ja laitoksille hankintoihin liittyviä maksullisia asiantuntijapalveluita sekä tukea omalta osaltaan valtion hankintastrategian toimeenpanoa.

Yhtiön tavoitteena on toiminnallaan edistää avointa kilpailua, laadukkaiden hankintojen tekemistä ja valtion yhteistä etua sekä tukea asiantuntemuksellaan virastojen ja laitosten hankintaprojekteja sekä aikaansaada valtionhallinnolle kustannussäästöjä. Hansel Oy:n toimintaa kehitetään siten, että nykyistä palvelumaksutasoa (keskimäärin 1,19 % vuonna 2013) voidaan keskipitkällä aikavälillä hieman vielä laskea päästen edelleen vähintään nollatulokseen ja säilyttäen asiakasyytyväisyys ja palvelujen laatutaso hyvinä. Tavoitteena on saada Hansel Oy:n puitejärjestelyt mukaan valtion sähköiseen tilaustenhallintajärjestelmään.

Valtionhallinnon hankintatoimen tuottavuutta lisätään nostamalla yhteishankintojen käyttöastetta ja laajentamalla yhteishankintojen käyttöalaa. Valtiovarainministeriö tukee valtion hankintatoimen kehittämistä valtion hankintastrategian mukaisesti.

HAUS kehittämiskeskus Oy on valtion omistama julkisen hallinnon ja palvelutoimintojen kouluttaja, kehittäjä ja valmentaja. HAUSin toimintaa sekä palvelusisältöä ja -valikoimaa kehitetään siten, että virastot ja laitokset voivat jatkossa hyödyntää palveluja laajemmin mm. sisäisen koulutuksensa korvaajana.

Valtiovarainministeriö asettaa valtioyhteisön palveluille seuraavat alustavat vaikuttavuustavoitteet vuodelle 2015:

Vaikuttavuustavoitteet	Toimenpiteet
Valtion rahoitustoiminta	
Valtion rahoitustoimet hoidetaan kustannustehokkaasti pitäen riskit hyväksyttävällä tasolla.	Valtiokonttori toteuttaa velanhoidossa ja maksuvalmiuden ylläpitämisessä tarvittavat rahoitusoperaatiot valtiovarainministeriön asettamien tavoitteiden mukaisesti. Valtiokonttori kehittää valtion velan hallintamalleja suuntaan, joka luo toimeksiantajille taloudellista lisäarvoa ja kustannustehokkuutta. Valtiokonttori hoitaa luotonmyöntäjävirastojen päätösten pohjalta luottojen elinkaaren aikaisen hallinnoinnin. Valtiokonttori panostaa ennakoivaan ja kokonaisvaltaiseen riskienhallintaan. Valtiokonttori ottaa käyttöön uudet digitalisoidut luottojen hallinnoinnin toimintamallit.

Vaikuttavuustavoitteet**Toimenpiteet****Talousjohtamisen tukeminen, yhteinen talous-hallinto ja sen kehittäminen**

Valtion hyvä taloudenhallinta muodostaa läpinäkyvän, hyvän hallinnon periaatteita noudattavan ja tuottavasti toimivan kokonaisuuden, joka tukee virastojen vaikuttavuuden ja tuloksellisuuden parantamista.

Valtiokonttori toteuttaa valtion taloushallinnolle määritellyjä strategisia linjauksia ohjaamalla ja kehittämällä valtion taloushallintoa koko hallituskauden ajan.

Valtiokonttori ohjaa ja kehittää valtion taloushallintoa siten, että virastot ja laitokset voivat keskittyä oman toimintansa ja taloutensa suunnitteluun, ohjaukseen ja seurantaan ja saavat tarvitsemansa talous- ja henkilöstöhallinnon palvelut niiden tuottamiseen tarkoitetulta palvelukeskukselta. Valtiokonttori kehittää valtion talous- ja henkilöstöhallinnon yhteistä toimintamallia, kuten palvelukeskuksen käyttöä, yhtenäisiä menetelmiä, prosesseja ja tietorakenteita sekä yhteisiä tietojärjestelmiä ja seuraa valtion talous- ja henkilöstöhallinnon tuottavuuskehitystä.

Valtiokonttori huolehtii siitä, että Kieku-toimintamalli otetaan käyttöön kaikilla hallinnonaloilla siitä tehtyjen päätösten ja aikataulujen mukaan.

Valtiokonttori varautuu käynnistämään EU:n julkisen sektorin yhteisten tilinpäätösstandardien (EPSAS) kansallisen käyttöönottohankkeen v. 2015 aikana.

Henkilöstöjohtamisen tukeminen, yhteinen henkilöstöhallinto ja sen kehittäminen

Valtion yhtenäinen ja hyvä henkilöstöjohtaminen, hallinnonalarajat ylittävä henkilöstön liikkuvuus sekä yhteiset henkilöstöhallinnon prosessit ja niitä tukevat tietojärjestelmät mahdollistavat valtionhallinnon tuloksellisuuden ja työurien pidentymisen sekä hyvän työelämän laadun.

Valtiokonttori toteuttaa henkilöstöhallinnolle määritellyjä strategisia linjauksia ohjaamalla ja kehittämällä valtion henkilöstöhallintoa koko hallituskauden ajan.

Valtiokonttori kehittää valtion talous- ja henkilöstöhallinnon yhteistä toimintamallia, kuten palvelukeskuksen käyttöä, yhtenäisiä menetelmiä, prosesseja ja tietorakenteita sekä yhteisiä tietojärjestelmiä ja seuraa valtion talous- ja henkilöstöhallinnon tuottavuuskehitystä.

Valtiokonttori tukee ja kehittää toimintatapoja, työvälineitä sekä henkilöstötietoa johtamisen, esimiestyön ja muutostilanteiden tukemiseksi sekä niiden laadun ja tuloksellisuuden kehittämiseksi.

Valtiokonttori kehittää sisäisen liikkuvuuden yhtenäisiä työvälineitä ja ohjauskeinoja, ja tukee niiden käyttöönottoja sekä aktivoi hallinnonalojen välisiä yhteyksiä. Valtiokonttori tukee sisäisen liikkuvuuden toimintatapojen kehittämistä muutosten läpiviennissä ja strategioiden toteuttamisessa.

Vaikuttavuustavoitteet**Toimenpiteet****Kansalaispalvelut**

Kansalaisille tuotetaan oikeudenmukainen, tasapuolinen ja saavutettavissa oleva peruspalvelu.

Valtiokonttori kehittää työurien pidentymistä ja työkyvyn säilyttämistä edistäviä toimintamalleja. Valtiokonttori tukee työhyvinvoinnin, työsuojelun ja työterveyshuollon toimintojen hyödyntämistä kokonaisvaltaisesti valtion työelämän kehittämis-toiminnoissa. Valtiokonttori tukee nykyaikaista, hyvää työnantajakuvaa vahvistavaa rekrytointiprosessia ja kehittää sähköisiä työkaluja vuoden 2015 loppuun mennessä.

Valtiokonttori tuottaa kansalaisille Valtiokonttorin vastuulle kuuluvat kansalaisten korvaus- ja etuuspalvelut laadukkaasti ja tehokkaasti. Valtiokonttori vakiinnuttaa julkisen hallinnon yleisneuvontapalvelun toiminnan. Valtiokonttori ylläpitää ja kehittää Suomi.fi-kansalaisportaalialue julkishallinnon yhteisenä sähköisen asioinnin portaalina. Valtiokonttori toteuttaa valtion tapaturmakorvauspalvelua tukevan sähköisen asioinnin palvelukokonaisuuden henkilö- ja yhteisöasiakkaiden käyttöön hyödyntäen julkisen hallinnon sähköisen asioinnin alustaa. Valtiokonttori hoitaa luotettavasti ja tehokkaasti valtion vastuulla olevia vahingonkorvausasioita. Valtion vahingonkorvausasioiden hallinnointi on järjestetty tehokkaasti ja laadukkaasti. Hallinnointia laajennetaan kattamaan valtion virastojen vastuulla nykyisin olevia vahingonkorvausasioita. Hallinnointi järjestetään vahingonkorvaustoimintaa keskittämällä.

Hallintopalvelut

Hallinnon palveluja tuotetaan laadukkaasti ja kustannustehokkaasti varmistaen hyvä asiakaskokemus.

Tuottavuuden positiivinen kehitys varmistetaan palveluja ja prosesseja kehittämällä yhteistyössä asiakkaiden ja Valtiokonttorin kanssa.

Monikanavaisen palvelukanavamallin kehittämistä jatketaan. Palveluvalikoimaa kehitetään ja uusia palveluja tuoteistetaan käyttäjäkeskeisen suunnittelun periaatteiden mukaisesti. Kieku-järjestelmän käyttöönottoja jatketaan hyväksytyn aikataulun mukaisesti. Varmistetaan yhtenäisen Kieku-toimintamallin käyttöönotto tuotannossa. Jatketaan päästä päähän prosessien optimointia ja rajapintojen selkeyttämistä yhteistyössä asiakasvirastojen ja Valtiokonttorin kanssa. Automaatiota ja itsepalvelua lisätään prosesseissa. Viedään käytäntöön Taloushallinto 2020 -strategian tavoitteita. Nostetaan Palkeiden palvelujen käyttöastetta. Vahvistetaan vastuuta ICT-järjestelmistä ja -toiminnoista. Kevennetään kirjanpitoyksikön ja

Vaikuttavuustavoitteet	Toimenpiteet
Yhteiset perustietotekniikka- ja järjestelmä-palvelut	Palkeiden välisiä sopimusmenettelyjä. Osaamista ja johtamista kehitetään niin, että ne vastaavat uusien toimintamallien ja kokonaisuuden hallinnan tarpeita. Tehokasta palvelutuotantoa tukeva palveluverkkorakenteen 2. vaihe toteutetaan.
ICT-palvelut ovat kilpailukykyisiä, laadukkaita, ekologisia, tietoturvallisia ja asiakastarpeet täyttäviä. Laadukkaiden, toimintavarmojen ja yhdenmukaisten infrastruktuuripalveluiden avulla palvelukeskuksen asiakkaat kykenevät tuottamaan laadukkaita ja toimintavarmat palvelut kansalaisille ja yhteisöille. Palvelukeskuksella on valmius tuottaa asiakkailleen julkisen hallinnon turvallisuusverkkotoiminnasta annettavan lain mukaisia palveluita. Virastojen ja laitosten tietohallintojohto voi keskittyä ydintoimintojen tietojärjestelmien kehittämiseen. Palvelukeskuksen toiminnassa tavoitellaan toimialariippumattomien ICT-palvelujen tuottamisen säästöjä. Henkilöstö on motivoitunut ja tyytyväinen. Yhteiset sähköisen asioinnin ja hallinnon tukipalvelut Sähköisen asioinnin palvelut ovat palveluarkkitehtuurin mukaisia, Suomen kilpailukykyä edistäviä, yhteisiä, kansallisia, yhteentoimivia ja tietoturvallisia. Palveluita hankitaan ja rakennetaan ketterin menetelmin yhteistyössä sidosryhmien kanssa. Palveluiden tuotantotapojen ja toimintamallien muuttuessa varmistetaan asiakkaille katkeamaton palvelutuotanto. Palvelutuotanto on kustannustehokasta.	Palvelut tuotetaan siten, että tuottamisessa huomioidaan erityisesti valtionhallinnon turvallisuuden ja varautumisen erityistarpeet. Toimintaa tehostetaan ottamalla käyttöön yhdenmukaiset toimintatavat ja ratkaisut. Palvelukeskuksessa otetaan käyttöön yhteinen palvelunhallintajärjestelmä. Toteutetaan palveluiden tuotteistus. TUVE-toimintamallien suunnittelu ja toteutus. Palvelukeskuksessa otetaan käyttöön tavoitteiden, erityisesti tehostamistavoitteiden, suunnittelu ja seuranta. Palvelukeskuksessa toteutetaan henkilöstön kehittämistoimenpiteitä siten, että henkilöstöllä on hyvät kehitymis- ja uramahdollisuudet. Palveluiden rakentamisen sidosryhmäverkostot kartoitetaan ja varmistetaan sidosryhmätoimijoiden tietämys palveluarkkitehtuurista ja sen tavoitteista ja vaikuttavuudesta. Edistetään ketterän kehittämisen osaamista. Varmistetaan sähköisen asioinnin häiriötön tuotanto ja jatkuvuus. Sähköisen asioinnin palveluiden tuottamisen ansaintamalli on sovittu.

01. Valtiokonttorin toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 28 080 000 euroa.

*Selvitysosa:***Toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet**

	2013 toteutuma	2014 tavoite	2015 tavoite
Vaikuttavuus			
Velanhallinnan tulos	> 0	> 0	> 0
Tuotokset ja laadunhallinta			
Asiakastyytyväisyyden painottamattomien yleis- arvosanojen keskiarvo, asteikko 4—10	7,8	7,5	7,5
Valtiokonttorin maksullisen toiminnan kustannusvastaavuus, %	> 90	> 90	> 80
Tapaturmakorvausten käsittelyaika 80 %:ssa päätöksistä, pv	73	24	21
Elinkoron oikaisujen käsittelyaika, kk	2,1	1,5	1,5
Rikosvahinkokorvausten käsittelyaika, kk	5,6	6	6
Suomi.fi käyttömäärän seuranta, käyntejä/kk	226 800	230 000	245 000
Toiminnallinen tehokkuus			
Sähköisen talous- ja henkilöstöhallinnon levinneisyysaste, %	90	90	90
Kiekun levinneisyysaste, htv käyttöönotaneissa kirjanpitoyksiköissä	13 000	17 850	42 000
Henkilöstövoimavarojen hallinta ja kehittäminen			
Toimintamenomomentin henkilötyövuodet, htv	326	299	297
Sairauspoissaolot, pv/htv	10,8	8	8
Työtyytyväisyysindeksi, VMBaro, asteikko 1—5	3,2	3,6	3,6

Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon maksullisesta toiminnasta saatavat tulot.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Bruttomenot	37 608	44 039	44 458
Bruttotulot	9 504	13 422	16 378
Nettomenot	28 104	30 617	28 080
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	1 570		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	5 322		

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	5 748	5 012	4 668
— muut tuotot	3 716	8 409	11 710
Tuotot yhteensä	9 464	13 422	16 378
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	5 306	9 540	12 562
— osuus yhteiskustannuksista	4 514	5 176	6 884
Kustannukset yhteensä	9 820	14 716	19 446
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-356	-1 295	-3 068
Kustannusvastaavuus, %	96	91	84

Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Yhteisrahoitteisen toiminnan tulot, muilta valtion virastoilta saatava rahoitus	21 578	19 910	15 590
Hankkeiden kokonaiskustannukset	17 539	14 648	9 763
Omarahoitusosuus (tuotot - kustannukset)	4 039	5 262	5 827
Omarahoitusosuus, %	23	36	60

Laskelma sisältää erillisrahoituksella rahoitettavia taseen aktivoitavia eriä vuonna 2013 9,1 milj. euroa, vuonna 2014 9,9 milj. euroa ja vuonna 2015 9,2 milj. euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Toiminnan turvaaminen (kertaluonteinen siirto momentille 28.10.01)	-1 000
Toiminnan turvaaminen (siirto momentilta 28.01.21)	1 000
Valtion vahingonkorvaustoiminnan keskittäminen (siirto momenteilta 23.01.01, 25.01.01, 26.01.01, 27.01.01, 28.01.01, 29.01.01, 30.01.01, 32.01.01, 33.01.01, 35.01.01)	52
Julksen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-360
Palkkaliukumasäästö	-48
Palkkausten tarkistukset	128
Toimintamenojen lisäsäästö	-332
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-148
Vuokramenojen indeksikorotus	35
Vuokramenojen indeksikorotusta vastaava säästö	-41
Tasomuutos	-1 823
Yhteensä	-2 537

2015 talousarvio	28 080 000
2014 talousarvio	30 617 000
2013 tilinpäätös	31 856 000

02. Keskitettyjen valuuttatilien kurssierot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää Valtiokonttorin virastojen ja laitosten puolesta keskitetysti hoitamien valuuttatilien käytöstä aiheutuvien kurssierojen maksamiseen.

Selvitysosa: Valtiokonttori hankkii keskitetysti virastojen ja laitosten valuuttamääräisiin hankintoihin tarvittavat valuutat. Toimintamallilla tavoitellaan valuutanvaihdon prosessin tehostumisen sekä osaamisen ja skaalaetujen hyödyntämisen myötä huomattavia kustannussäästöjä valtiolla.

Momentille kirjataan keskitetysti hoidettujen valuuttamääräisten pankkitilien saldojen kurssierot. Kurssiero syntyy esimerkiksi silloin, kun hyödykkeen valuuttamääräinen hankintameno kirjataan kirjanpitoon suoriteperusteella käyttäen Euroopan keskuspankin edellisen päivän keskipurssia ja meno maksetaan valuutalla, joka on viety kirjanpitoon valuuttamääräisen tulon kertymispäivän arvolla tai jonka hankinta on viety kirjanpitoon valuuttaerästä maksetulla euromäärällä. Varainhoitovuoden aikana syntynyt kumulatiivinen kurssiero voi olla tilinpäätöksessä joko positiivinen, jolloin se tuottaa valtiolle tuloa, tai negatiivinen, jolloin se aiheuttaa valtiolle menoa, jota varten talousarviossa on osoitettava määräraha.

2015 talousarvio	1 000
2014 talousarvio	1 000
2013 tilinpäätös	—

03. Valtiovarain controller -toiminnon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 1 057 000 euroa.

Selvitysosa: Valtiovarain controller -toiminnon toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteena on varmistaa, että hallituksen vuosikertomus antaa oikeat ja riittävät tiedot valtion tuloksellisuudesta. Sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa vahvistetaan osana tulosohtaus- ja tilivelvollisuusprosessia. Valtiovarain controller -toiminnon yhteydessä oleva tarkastusviranomaisen tuottaa vastuullaan olevien järjestelmä- ja hanketarkastusten perusteella EU:n komissiolle raportin rakennerahastojen hallinto- ja valvontajärjestelmien toimivuudesta sekä laatii yhteisön varainhoitoasetuksen mukaisen vuotuisen yhteenvedon rakennerahastojen saatavilla olevista tarkastuksista ja ilmoituksista.

Henkilöstövoimavarojen hallinnan ja kehittämisen tavoitteet

	2013 toteutuma	2014 tavoite	2015 tavoite
Henkilöstömäärä, htv	10	10	10

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-15
Palkkaliukumasäästö	-1
Palkkausten tarkistukset	3
Toimintamenojen lisäsäästö	-13
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-5
Vuokramenojen indeksikorotusta vastaava säästö	-2
Tasomuutos	199
Yhteensä	166

2015 talousarvio	1 057 000
2014 talousarvio	891 000
2013 tilinpäätös	1 089 000

06. Sähköisen asioinnin ja hallinnon yhteiset palvelut (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 3 804 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää yhteisten sähköisen asioinnin ja hallinnon palvelujen keskitettyyn hankintaan.

Selvitysosa: Momentin määrärahalla hankitaan keskitetysti Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskus Valtorin tai muiden organisaatioiden tuottamia sähköisen asioinnin ja hallinnon yhteisiä palveluja. Tällaisia palveluja ovat mm. kansalaisen tunnistamis- ja maksamispalvelu (VETUMA), yhteentoimivuusportaali, kansalaisen asiointitili, avoimen datan portaali ja julkisen hallinnon palvelutietovaranto.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Sähköisen asioinnin ja hallinnon yhteiset palvelut (siirto momentilta 28.70.01)	1 070
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-26
Tasomuutos	306
Yhteensä	1 350

2015 talousarvio	3 804 000
2014 I lisätalousarvio	1 964 000
2014 talousarvio	2 454 000
2013 tilinpäätös	915 007

07. Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 2 000 000 euroa.

Selvitysosa: Määräraha mahdollistaa palvelukeskuksen hinnoittelukäytännön edellyttämän liikkumavaran. Palvelukeskuksen toiminnan tavoitteena on, että toiminnan kustannusvastaavuus toteutuu siirtomäärärahakauden aikana. Määräraha tulee käytettäväksi vain, jos asiakasmaksutot eivät yksittäisenä varainhoitovuonna riitä kattamaan toiminnasta aiheutuvia menoja.

Bruttomenoihin sisältyy 2 415 000 euron rahoitusvaraus matkahallintajärjestelmän, asiointipor-
taalin ja maksuliikejärjestelmän kilpailutukseen ja hankintaan.

Toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet

	2013 toteutuma	2014 tavoite	2015 tavoite
Tuotokset ja laadunhallinta			
Ostolaskut, kpl	1 459 485	1 512 000	1 430 000
Myyntilaskut (kaikki), kpl	434 893	595 000	595 000
Palkkalaskelmat, kpl	1 243 402	1 257 000	1 218 000
Palvelusuhteen hallinta (alkaneet ja päättyneet palvelu- jaksot), kpl	67 737	54 800	54 250
Asiakastyytyväisyys	3,8	-	3,8
Toiminnallinen tehokkuus			
Ostolaskut, kpl/htv	12 042	12 500	12 800
Myyntilaskut (kaikki), kpl/htv	16 571	23 750	24 300
Palkkalaskelmat, kpl/htv, muut	8 048	8 600	8 700
Palkkalaskelmat, kpl/htv, Kieku	3 525	3 800	4 400
Kokonaistuottavuusindeksi (perusvuosi 2011=100)	106,34	99,44	102,80
Henkilöstövoimavarojen hallinta ja kehittäminen			
Henkilötyövuodet			
Perustoiminta	720,4	748	740
Kiekun lisätarve	2	6	4,5
Uudet palvelut, lisätarve	-	18	14
Sairauspoissaolot, pv/htv	11,2	< 10	< 10
Työtyytyväisyysindeksi, 1—5 VMBaro	3,24	-	3,4

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Bruttomenot	52 260	56 881	61 598
Bruttotulot	52 576	54 881	59 598
Nettomenot	-316	2 000	2 000
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	-		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	2 000		

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot, suoritteiden myynti- tuotot	52 516	56 566	59 598
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	54 726	56 566	61 598
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-2 210	-	-2 000
Kustannusvastaavuus, %	96	100	97

2015 talousarvio	2 000 000
2014 talousarvio	2 000 000
2013 tilinpäätös	1 684 363

08. Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskuksen kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 4 241 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtion yhteisen henkilöstö- ja taloushallintojärjestelmän käyttöönotosta palvelukeskukselle aiheutuviin menoihin sekä järjestelmän keskeneräisyydestä aiheutuvan lisätyön kulujen rahoittamiseen.

Selvitysosa: Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskus ja Valtiokonttori toteuttavat Kieku-tietojärjestelmän käyttöönottopalvelun. Momentin rahoitusta käytetään Kieku-tietojärjestelmän ja yhtenäisten Kieku-prosessien käyttöönotosta aiheutuviin menoihin sekä järjestelmän keskeneräisyydestä palvelukeskukselle aiheutuviin lisätyön kulujen rahoittamiseen. Käyttöönottoihin tarvittavat resurssit joudutaan osittain hankkimaan lisärekrytointina ja ostopalveluina.

	2013 toteutuma	2014 tavoite	2015 tavoite
Henkilötyövuodet	18	33	40

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kiekun käyttöönotto v. 2016 loppuun mennessä	2 013
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-11
Tasomuutos	11
Yhteensä	2 013

2015 talousarvio	4 241 000
2014 I lisätalousarvio	970 000
2014 talousarvio	2 228 000
2013 tilinpäätös	800 000

09. Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 3 000 000 euroa.

Selvitysosa: Valtion yhteisten tieto- ja viestintätekniisten palvelujen järjestämisestä annettu laki (1226/2013) tuli voimaan 1.1.2014. Lailla luodaan puitteet järjestää valtion yhteisten tieto- ja viestintätekniisten palvelujen yhtenäinen tuotanto ja käyttö.

Valtion yhteisten perustietotekniikka- ja tietojärjestelmäpalvelujen palvelukeskus on aloittanut toimintansa 1.3.2014. Palvelukeskukseen kootaan valtionhallinnon toimialariippumattomat ICT-tehtävät. Siirtoja toteutetaan arviolta 80 virastosta ja laitoksesta vuosina 2014–2015. Virastoista ja laitoksista tehtävien siirtojen tarkoittamat talousarviomuutokset tehdään kustannusneutraalisti myöhemmässä vaiheessa. Palvelukeskuksen juoksevan palvelutoiminnan tulot ja menot on netto-budjetoitu tälle momentille. Momentille kertyvillä asiakasmaksu- ja muilla tuloilla rahoitetaan

palvelukeskuksen toiminnasta aiheutuvat juoksevat menot. Määräraha mahdollistaa palvelukeskuksen hinnoittelukäytännön edellyttämän liikkumavaran.

Toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet

	2014 tavoite	2015 tavoite
Tuotokset ja laadunhallinta		
Asiakastytyväisyys asteikolla 1—5	4,0	4,0
Toiminnallinen tehokkuus ja palvelukyky		
Työasemapalvelut	Palveluiden tuotteistaminen aloitettu	Palvelut on tuotteistettu
Käyttöpalvelut	Palveluiden tuotteistaminen aloitettu	Palvelut on tuotteistettu
Henkilöstövoimavarojen hallinta ja kehittäminen		
Sairauspoissaolot, pv/htv	8	8
Työtyytyväisyys (asteikolla 1—5)	3,5	3,5
Henkilötyövuodet	556	1 201

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Bruttomenot	101 757	237 683
Bruttotulot	97 757	234 683
Nettomenot	4 000	3 000

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot	97 757	234 683
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	101 757	237 683
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-4 000	-3 000
Kustannusvastaavuus, %	96	99

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	-1 000
Yhteensä	-1 000

Momentin nimike on muutettu.

2015 talousarvio	3 000 000
2014 talousarvio	4 000 000

10. Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskuksen investointimenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 10 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää palvelukeskuksen ja sen tuottamien palveluiden korvaus-, kehittämis- ja laajennusinvestoinneista aiheutuviin menoihin.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään palvelukeskuksen ja sen tuottamien palveluiden kehittämis- ja laajennusinvestoinneista aiheutuviin menoihin sekä palvelutuotannon korvausinvestointeihin kuten laite- ja lisenssihankintoihin. Palvelukeskus sisällyttää momentin määrärahan käyttöä vastaavat kustannukset asiakashintoihin. Palvelukeskus tulouttaa määrärahan käyttöä vastaavan määrän useammalle vuodelle jaksotettuna. Palvelukeskuksen tuloutuksesta kertyvät tulot on budjetoitu momentille 12.28.20.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	4 000
Yhteensä	4 000

Momentin nimike on muutettu.

2015 talousarvio	10 000 000
2014 talousarvio	6 000 000

88. Senaatti-kiinteistöt

Momentille ei myönnetä määrärahaa.

1. Palvelu- ja muut toimintatavoitteet

Senaatti-kiinteistöt on valtiovarainministeriön hallinnonalalla toimiva valtion liikelaitos. Valtion liikelaitoksista annetun lain (1062/2010) mukaan Senaatti-kiinteistöjen tehtävänä on tuottaa tila- ja palveluja ja niihin välittömästi liittyviä muita palveluja valtion virastoille ja laitoksille, valtion talousarvion ulkopuolisille rahastoille ja muille valtion liikelaitoksille samoin kuin eduskunnalle sekä sen alaisuudessa, valvonnassa ja yhteydessä toimiville yksiköille sekä huolehtia hallinnassaan olevasta valtion kiinteistövarallisuudesta. Liikelaitos voi tuottaa palveluja myös sellaisille yhteisöille, joiden toiminta rahoitetaan pääosin valtion talousarvioon otetuilla määrärahoilla.

2. Investoinnit

Senaatti-kiinteistöjen investoinneista saa aiheutua menoja vuonna 2015 enintään 270 milj. euroa. Lisäksi Senaatti-kiinteistöt saa tehdä sitoumuksia, joista saa aiheutua menoja seuraavina varainhoitovuosina enintään 220 milj. euroa. Investoinnit painottuvat rakennuskannan arvoa säilyttävään ja sen toimintakelpoisuutta parantaviin peruskorjausinvestointeihin. Investointikehys ei sisällä maankäyttömaksuja eikä varainsiirtoveroja.

Senaatti-kiinteistöt saa antaa vastavakuutta vaatimatta omavelkaisia takauksia tytäryhtiöiden lainoista yhteensä enintään 50 milj. euron arvosta.

3. Lainanotto

Senaatti-kiinteistöt oikeutetaan ottamaan vuoden 2015 aikana toimintansa rahoittamiseksi valtion liikelaitoksista annetun lain (1062/2010) 5 §:n 1 momentissa tarkoitettua lainaa nettomääräisesti enintään 50 milj. euroa.

Selvitysosa: Valtiovarainministeriö on huomioon ottaen palvelu- ja muut toimintatavoitteet asettanut alustavasti Senaatti-kiinteistöjen vuokraustoiminnan tulostavoitteeksi 98,5 milj. euroa vuodelle 2015.

Vuonna 2015 Senaatti-kiinteistöt tulouttaa valtion talousarvioon yhteensä 311,9 milj. euroa takausmaksuina, lainan korkoina ja lyhennyksinä sekä vuoden 2014 voiton tuloutuksena. Vuoden 2015 rahoitussuunnitelmassa valtion lainojen korkojen ja lainanlyhennysten osuudeksi on arvioitu 94 milj. euroa ja voiton tuloutukseksi 210 milj. euroa ja takausmaksujen suuruudeksi 7,5 milj. euroa. Lähinnä investointien rahoittamiseen tarvittavan lainanoton määrä on nettomääräisesti enintään 50 milj. euroa ja bruttomääräisesti enintään 340 milj. euroa.

Tulos- ja rahoitussuunnitelmaan perustuva alustava investointisuunnitelma vuodelle 2015 (milj. euroa)

Rakennuskannan arvoa ja käyttökelpoisuutta parantavat korjausinvestoinnit	180
Uudisrakennusinvestoinnit	90
Yhteensä	270

Tunnuslukutaulukko (sis. myyntivoitot ja -tappiot)

	2013 toteutuma liikelaitos	konserni	2014 ennakoitu liikelaitos	konserni	2015 arvio liikelaitos	konserni
Liikevaihto, milj. €	590	597	604	611	622	629
Liiketoiminnan muut tuotot ¹⁾	40	40	21	21	50	50
Vuokrakate, milj. € ²⁾	331		339		347	
— % vuokraustoiminnan liikevaihdosta	57,5		57,7		57,4	
Liikevoitto, milj. €	172	168	177	173	201	197
— % liikevaihdosta	29,2	28,1	29,3	28,3	32,3	31,3
Tilikauden tulos, milj. €	122	130	127	132	148	153
— % liikevaihdosta	20,7	21,8	21,0	21,6	23,8	24,3
— % peruspääomasta	18,2	19,4	18,8	19,6	22,0	22,7
Tuloutus valtion talousarvioon, milj. €	120		140		210	
Nettotuotto, %	8,3		8,2		8,3	
Sijoitetun pääoman tuotto, % koko toiminnasta	3,9	3,9	3,9	3,9	4,4	4,4
Sijoitetun pääoman tuotto, % vuokraustoiminnasta	3,0		3,7		3,5	
Oman pääoman tuotto, %	4,1	4,3	4,2	4,4	5,0	5,2
Omavaraisuusaste, %	66,0	65,1	63,7	62,8	62,0	61,1
Taseen loppusumma, milj. €	4 590	4 655	4 782	4 848	4 764	4 830

Tunnuslukutaulukko (sis. myyntivoitot ja -tappiot)

	2013 toteutuma liikelaitos	konserni	2014 ennakoitu liikelaitos	konserni	2015 arvio liikelaitos	konserni
Investoinnit, milj. €	199,0		270,0		270,0	
Investoinnit % liikevaihdosta	33,7		44,7		43,4	
Henkilöstömäärä	273	276	274	277	280	283

¹⁾ Myyntivoitot esitetään 1.1.2014 alkaen liiketoiminnan muissa tuotoissa, sisältyivät aiemmin liikevaihtoon.

²⁾ Vuokraustoiminnan tunnuslukuja

Liikelaistosta koskevat tulomomentit (milj. euroa)

	2013 toteutuma	2014 ennakoitu	2015 arvio
Tuloutus tulomomenteille			
12.28.99 Takausmaksut	6,1	7,05	7,5
13.01.04 Korot	19,7	20,5	15,9
13.05.01 Voiton tuloutus	120,0	140,0	210,0
15.01.02 Lainat	72,3	78,6	78,5
Yhteensä	218,1	246,1	311,9

2015 talousarvio

—

2014 talousarvio

—

2013 tilinpäätös

—

30. Tilastotoimi, taloudellinen tutkimus ja rekisterihallinto

Selvitysosa: Valtion tilastotoimen tehtävänä on vastata yhteiskuntaoloja ja niiden kehitystä kuvaavien tilastojen laatimisesta yleistä käyttöä varten. **Tilastokeskus** on valtion tilastotoimen yleisviranomaisena, joka tilastojen laadinnan lisäksi huolehtii kansallisen tilastotoimen kehittämisestä yhteistyössä muiden tilastojen laativien valtion viranomaisten kanssa. Tilastotuotannossa tavoitteena on yhdistää mahdollisimman hyvin kotimaiset tietotarpeet ja kansainväliset velvoitteet. Euroopan tilastojärjestelmään vaikutetaan niin, että tilastoja uudistettaessa vältettäisiin päällekkäistä tilastointia ja tilastosäädösten vaatimuksia yksinkertaistettaisiin ja karsittaisiin. Kansainvälisessä tilastoyhteistyössä edistetään hyvien käytäntöjen leviämistä ja omaksumista.

Valtion taloudellinen tutkimuskeskus (VATT) tekee päätöksentekoa palvelevaa soveltavaa taloustieteellistä tutkimusta ja talouspoliittista analyysiä Suomen kansantalouden ja talouspolitiikan päätösten kannalta tärkeitä aiheista.

Väestörekisterikeskus

Väestörekisterikeskuksen (VRK) tehtävänä on mahdollistaa väestötietojärjestelmän tietojen ja Väestörekisterikeskuksen varmennetun sähköisen asioinnin palvelujen käyttö yhteiskunnan toimintojen ja tietohuollon tukena. VRK edistää toiminnallaan yksityiselämän ja henkilötietojen suojaa ja tietoturvallisuutta sekä hyvän tietojenkäsittely- ja tiedonhallintatavan kehittämistä ja noudattamista. VRK on yhdessä maistraattien kanssa väestötietojärjestelmän rekisterinpitäjä. VRK ylläpitää ja kehittää väestötietojärjestelmää, sen tietoja ja tietojen laatua sekä varmennettua sähköistä asiointia. VRK tarjoaa väestötietojärjestelmän tietopalveluja ja varmennepalveluja.

Valtiovarainministeriö asettaa tilastotoimelle, valtion taloudelliselle tutkimukselle ja Väestörekisterikeskukselle seuraavat vaikuttavuustavoitteet vuodelle 2015:

Vaikuttavuustavoitteet	Toimenpiteet vuodelle 2015
Varmistetaan tilastojen ja tietoaineistojen korkea laatu ja luotettavuus.	Internet-tiedonkeruuta lisätään sekä yritys- että henkilötiedonkeruissa. Kehittämisen painopiste on henkilötiedonkeruissa. Käynnistetään Euroopan tilastojen laadunhallintajärjestelmän toimeenpano. Kuntatilastoinnin kehittämishanke jatkuu ja laajenee ottaen huomioon kuntatalouden makro-ohjauksen uusia tarpeita. Ympäristötilinpitoa ja hyvinvoinnin tilastointia kehitetään kansainvälisen kehityksen tahdissa.
Yhteiskunnallisen päätöksenteon, tutkimuksen, kansalaisten ja yritysten tiedonsaannin edellykset paranevat.	Vuonna 2014 tehtävän relevanssiselvityksen perusteella tuotantoa kohdennetaan asiakkaiden välttämättömien tietotarpeiden mukaisesti. Tiedonhankintaa keskitetään suunnitelmallisesti tiedonantajien palvelujen parantamiseksi ja toiminnan tehostamiseksi.
Tilastojen ja tietoaineistojen ajantasaisuus, kattavuus ja käytettävyys paranevat ja tilastotuotanto pystyy reagoimaan nopeasti muuttuviin tietotarpeisiin.	Avoimen datan määrän lisäämistä jatketaan. Tutkijapalveluita kehitetään kansalliseksi palveluksi yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa.
Tietoaineistojen hyödynnettävyyttä ja saatavuutta edistetään kansallisen tietopolitiikan ja sovittujen kehittämislinjausten mukaisesti. VATT:n tutkimus tukee päätöksentekoa, joka vastaa Suomen kansantalouden tärkeimpiin haasteisiin.	VATT tuottaa tieteellistä tutkimusta ja soveltavaa analyysiä julkispalvelujen tuottavuudesta ja tehokkuudesta, julkisyhteisöjen rakenteista, verojen ja tulonsiirtojen vaikutuksesta yritysten ja kotitalouksien käyttäytymiseen ja erityisesti työn tarjontaan, työmarkkinoiden, työvoimapolitiikan ja sosiaalipolitiikan toimivuudesta, ympäristö- ja energiapolitiikan tehokkuudesta ja vaikutuksista kansantalouden rakenteeseen, asuntopolitiikasta, tulonjaosta, koulutuksesta, julkisen talouden kestävyydestä sekä Suomen kansantalouden pitkän aikavälin rakennemuutoksista.
VATT varmistaa tutkimuksen ja soveltavan analyysin laadun käyttämällä akateemista vertaisarviointia sekä sisäistä ohjausta. VATT varmistaa tutkimus- ja asiantuntijatiedon välittymisen talouspolitiikan valmisteluun.	VATT pyrkii nostamaan julkaisutoiminnan tuotosindeksillä mitattuna tuotosta. Indeksi perustuu julkaisujen laatupainotettuun yhteismäärään. VATT tiedottaa tutkimuksistaan ja analyyseistään kotisivuillaan ja erillisissä tiedotustilaisuuksissa sekä avoimissa tutkimusseminaareissa. VATT julkaisee asiantuntijaraportteja talouspoliittisesti ajankohtaisista aiheista. VATT:n johto ja tutkijat ovat esitelmäitsijöinä käytettävissä valtioneuvoston ministeriöiden tilaisuuksissa. VATT järjestää yhdessä valtiovarainministeriön kanssa yhteisiä seminaareja talouspolitiikkaa tukevista analyyseistä.

Vaikutavuustavoitteet

Väestötietojärjestelmän (VTJ) ja varmenne-
palvelujen luotettavuus säilyy sekä käytettävyys ja
hyödyntäminen lisääntyvät.

Asiakkaat voivat VRK:n palvelujen avulla tehostaa
ja tukea toimintaansa.

Väestökirjanpidon ja sen tietojärjestelmien
kehittämisellä edistetään yhteiskunnan perus-
rekisteritietojen laatua ja kustannustehokasta
saatavuutta ottaen erityisesti huomioon tietosuoja-
ja tietoturvanäkökohdat.

Toimenpiteet vuodelle 2015

VTJ:n laatua varmistetaan edistämällä sähköistä
tietojenvaihtoa niin kansalaisilta kuin toisilta viran-
omaisiltakin.

Järjestelmien käytettävyydestä huolehditaan osana
jatkuvaa toimintaa.

Pidetään erityisesti huolta eduskuntavaalien ääni-
oikeusrekisterin virheettömästä toteuttamisesta.

Jatketaan Kansallinen palveluarkkitehtuuri
-ohjelman toimeenpanoa hyväksytyn hanke-
suunnitelman mukaisesti.

Pyritään väestötietojärjestelmän rakennustietojen
avaamiseen käytettävissä olevan rahoituksen
puitteissa.

Kehitetään varmennetietojärjestelmää ja
varmenneprosesseja vastaamaan tulevia laajempia
tarpeita niin teknologian kun volyymienkin osalta.
Ulkomaalaisten rekisteröinnin kehittämistä jatketaan
Maahanmuuttoviraston ja poliisin suora-
rekisteröinnin toteutusprojektissa.

Toteutetaan VTJ:n käyttöpalveluiden ja aineiston-
hallinnan kehittämishanke (Käypä-hanke)
hyödyntäen soveltuvin osin valtionhallinnon yhteisiä
puitesopimusjärjestelyjä.

Jatketaan kehittämissuunnitelman toteuttamista tieto-
turvan korotetun tason saavuttamiseksi ydintieto-
järjestelmissä ja niihin liittyvissä palveluissa.

01. Tilastokeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 50 337 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) vastikkeettomien jäsenmaksujen maksamiseen
- 2) EU-jäsenyyteen liittyvien tilastohankkeiden rahoitukseen.

Nettobudjetoinnissa otetaan tuloina huomioon

- 1) maksullisen toiminnan tulot
- 2) EU:lta ja yhteishankkeista talousarvion ulkopuolisilta tahoilta saatavat tulot.

Selvitysosa:

Toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet

	2013 toteutuma	2014 tavoite	2015 tavoite
Tuotokset ja laadunhallinta			
Julkistusten lukumäärä, kpl	627	636	620
Toimeksiantopalveluiden määrä, kpl (yli 500 €)	834	820	820
Oikea-aikaisten julkistusten osuus, %	97	98	98

Toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet

	2013 toteutuma	2014 tavoite	2015 tavoite
Virheettömien julkistusten osuus, %	94	96	97
Tutkijapalveluiden tietopalvelusopimusten määrä, kpl	90	80	130

Toiminnallinen tehokkuus

Tuottavuuden muutos, %	-0,1	2	0,5
Kiinteiden kustannusten osuus kokonaiskustannuksista, %	78	76	76
Tilastotietojen tuotantomienot tilastojulkistusta kohti, 1 000 €	90	84	84
Maksullisen palvelutoiminnan kustannusvastaavuus, %	111	100	100
Internet-lomakkeilla tai automaattisella raportoinnilla vastanneiden osuus vastanneista yritystiedonkeruissa, %	79	90	95

Henkilöstövoimavarojen hallinta ja kehittäminen

Henkilötyövuodet virasto yhteensä	842	838	802
Sairauspoissaolot, pv/htv	9,8	10,0	9,5
Työtyytyväisyysindeksi, 1—5 VMBaro	3,41	3,48	3,50

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Bruttomenot	60 915	62 154	59 887
Bruttotulot	10 052	10 700	9 550
Nettomenot	50 863	51 454	50 337
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	4 856		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	4 444		

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	7 528	8 850	7 000
— muut tuotot	567	150	500 ¹⁾
Tuotot yhteensä	8 095	9 000	7 500
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	7 259	9 000	7 500
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	836	-	-
Kustannusvastaavuus, %	112	100	100

¹⁾ Muut tuotot sisältävät RVL:ltä saatavat vuokratulot.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Julkisten tietovarantojen avaaminen (HO), v. 2014 rahoitus	-250
Julkisten tietovarantojen avaaminen (HO), v. 2015 rahoitus	150
Pakollisten EU-säädösten vaatimusten toteuttaminen	200
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-653
Palkkaliukumasäästö	-107
Palkkausten tarkistukset	275
Toimintamenojen lisäsäästö	-595
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-257
Vuokramenojen indeksikorotus	63
Vuokramenojen indeksikorotusta vastaava säästö	-72
Tasomuutos	129
Yhteensä	-1 117

2015 talousarvio	50 337 000
2014 I lisätalousarvio	325 000
2014 talousarvio	51 454 000
2013 tilinpäätös	50 451 000

02. Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 4 044 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös talouspolitiikan arviointineuvoston toimintamenojen maksamiseen.

*Selvitysosa:***Toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet**

	2013 toteutuma	2014 tavoite	2015 tavoite
Tuotokset ja laadunhallinta			
Asiakastyytyväisyys paranee		3,5	
Julkaisujen lukumäärä			
— kansainväliset artikkelit ja artikkelikokoelmat, kpl	22	22	23
— VATT:n omien julkaisusarjojen julkaisut, kpl	45	45	45
— muut julkaisut, kpl	38	39	39
Toiminnallinen tehokkuus			
Kokonaisuustuottavuusindeksin muutos, keskim.			
+1 %/v (3 vuoden keskiarvona)		1	1
Julkaisutoiminnan tuottavuusindeksin muutos, keskim. +1 %/v (3 vuoden keskiarvona)		1	1
VATT:n osuus yhteistutkimuksen kustannuksista, %	50	50	50
Henkilöstövoimavarojen hallinta ja kehittäminen			
Henkilötyövuodet, htv	53	58	57
Sairauspoissaolot, pv/htv	4,8	7	7
Työtyytyväisyysindeksi, 1—5 VMBaro		3,5	3,5

28.30

321

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Bruttomenot	5 381	5 471	5 324
Bruttotulot	1 106	1 280	1 280
Nettomenot	4 275	4 191	4 044
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	1 815		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	1 762		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Finanssipolitiikan arviointineuvoston menot (siirto momentilta 23.01.22)	100
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-55
Oikeuspoliittisen tutkimuksen vahvistaminen (siirto momentille 29.40.50)	-7
Palkkaliukumäsäästö	-9
Palkkausten tarkistukset	21
Strategisen tutkimuksen rahoitusväline (siirto momentille 29.40.54)	-62
Toimintamenojen lisäsäästö	-48
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-21
Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta (siirto momentille 23.01.22)	-35
Vuokramenojen indeksikorotus	5
Vuokramenojen indeksikorotusta vastaava säästö	-6
Tasomuutos	-30
Yhteensä	-147
2015 talousarvio	4 044 000
2014 talousarvio	4 191 000
2013 tilinpäätös	4 222 000

03. Väestörekisterikeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 8 314 000 euroa.

*Selvitysosa:***Toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet**

	2013 toteutuma	2014 tavoite	2015 tavoite
Toiminnallinen tehokkuus			
Tietopalvelun tuottavuus, 1 000 €/htv	424	410	410
Varmennepalvelun tuottavuus, 1 000 €/htv	337	338	338
Tuotokset ja laadunhallinta			
Sähköisen identiteetin oikeellisuus, %	100	100	100
Sovelluskyselyssä luovutetut tietoyksiköt, milj. kpl	11,6	11	11

Toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet

	2013 toteutuma	2014 tavoite	2015 tavoite
Väestötietojärjestelmän suorakäytön käytettävyys, %	99,86	99,95	99,95
Varmennejärjestelmien käytettävyys, %	100	99,95	99,95
Muuttolmoitus internetissä, %	64	65	66
Henkilöstövoimavarojen hallinta ja kehittäminen			
Henkilötyövuodet, virasto yhteensä	120,5	118	115
Sairauspoissaolot, pv/htv	10,2	9	9
Työtyytyväisyysindeksi, 1—5 VMBaro	3,41	3,40	3,45

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Bruttomenot	30 804	24 016	24 414
Bruttotulot	15 004	14 200	16 100
Nettomenot	15 800	9 816	8 314
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	6 327		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	346		

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa) (Tietopalvelu)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Julkisoikeudelliset suoritteet			
Maksullisen toiminnan tuotot , suoritteiden myyntituotot	1 059	1 100	1 100
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	1 577	1 200	1 200
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-517	-100	-100
Kustannusvastaavuus, %	67	92	92
Liiketaloudelliset suoritteet			
Maksullisen toiminnan tuotot , suoritteiden myyntituotot	7 857	7 500	7 500
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	3 545	3 900	3 900
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	4 312	3 600	3 600
Kustannusvastaavuus, %	222	192	192

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa) (Varmennepalvelu)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Julkisoikeudelliset suoritteet			
Maksullisen toiminnan tuotot , suoritteiden myyntituotot	6 721	6 580	6 680
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	6 955	6 580	6 680
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-233	-	-
Kustannusvastaavuus, %	97	100	100
Liiketaloudelliset suoritteet			
Maksullisen toiminnan tuotot , suoritteiden myyntituotot	1 041	1 100	1 100
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	1 142	1 100	1 100
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-101	-	-
Kustannusvastaavuus, %	91	100	100

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Isyyslain uudistaminen	100
Käypä-hanke (siirto momentilta 28.01.21)	900
Muuttopuhelinpalvelun siirto maistraateilta (siirto momentilta 28.40.02)	200
Varmennepalvelun rahoittaminen käyttöönottoaiheessa, v. 2014 rahoitus	-2 040
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-91
Julkisten tietovarantojen avaaminen (HO)	250
Palkkaliukumasäästö	-4
Palkkausten tarkistukset	9
Toimintamenojen lisäsäästö	-98
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-41
Vuokramenojen indeksikorotus	4
Vuokramenojen indeksikorotusta vastaava säästö	-11
Tasomuutos	-680
Yhteensä	-1 502

2015 talousarvio	8 314 000
2014 I lisätalousarvio	200 000
2014 talousarvio	9 816 000
2013 tilinpäätös	9 819 000

40. Valtion alue- ja paikallishallinto

Selvitysosa: **Aluehallintovirasto** toteuttaa alueellista yhdenvertaisuutta edistämällä oikeusturvaa, hyvinvointia ja turvallisuutta yhteistyössä muiden tahojen kanssa.

Aluehallintovirastot hoitavat tehtäviä seuraavilla toimi- ja tehtäväaloilla: sosiaali- ja terveydenhuolto, ympäristöterveydenhuolto, opetus- ja kulttuuritoimi, kuluttaja- ja kilpailuhallinto, ympäristönsuojelu- ja vesilainsäädännön alaan kuuluvat lupa- ja muut hakemusasiat, työsuojelun valvonta ja kehittäminen, työssä käytettävien tuotteiden tuotevalvonta sekä työsuojelulainsäädännön noudattamisen valvonta työsuojeluviranomaisena, pelastustoimi, varautumisen yhteensovittaminen alueella, peruspalvelujen alueellisen saatavuuden arviointi ja maistraattien ohjaus, valvonta ja kehittäminen.

Maistraatit tuottavat laadukkaita oikeusturva- ja yhteiskunnan tietohuoltopalveluja. Maistraattien tehtävänä on varmistaa järjestyneen yhteiskunnan toimivuutta ja yhteiskäyttöisen tiedon saatavuutta eri asiakkaiden tarpeisiin huolehtimalla maistraattien vastuulla olevista rekistereistä ja niiden tietosisällöstä sekä turvata asiakkaiden perusoikeuksien toteutumista suomalaisessa yhteiskunnassa. Maistraatit vastaavat toimialueensa väestötiedoista, holhousasioista, kauppa- ja yhdistysrekisteristä ja valtakunnallisesta kuluttajaneuvonnasta. Maistraateissa suoritetaan myös julkisen notaarin tehtäviä ja hoidetaan siviilivihkimisiä ja parisuhteen rekisteröintejä, kaupanvahvistuksia sekä vaaleihin ja kansanäänestyksiin liittyviä tehtäviä. Muita maistraatin tehtäviä ovat muun muassa nimenmuutosasiat, avioliiton esteiden tutkinta ja perukirjojen osaksluetteloiden vahvistaminen.

Valtiovarainministeriö asettaa valtion alue- ja paikallishallinnolle seuraavat yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet vuodelle 2015:

Vaikuttavuustavoitteet	Toimenpiteet vuodelle 2015
Peruspalvelujen saatavuus turvataan ja alueen asukkaiden hyvinvointi lisääntyy.	Kuntien ohjaus ja valvontaohjelmien toimeenpanoon osallistuminen hyvinvointi- ja terveyserojen vähentämiseksi ja informaatio-ohjaus sekä kuntien tukeminen koulutus- ja sivistyspalvelujen tasa-vertaiseksi edistämiseksi. Valtakunnallisten valvontaohjelmien toimeenpano ja informaatio-ohjaus syrjäytymisen ehkäisemiseksi.
Perusoikeudet ja oikeusturva toteutuvat.	Kanteluiden käsittelyn tehostaminen ja valvonnan painopisteen siirtäminen ennaltaehkäisyyn. Lupien, valvonnan ja kanteluiden yhdenmukaisten menettelyjen kehittäminen ja käyttöönotto, käsittelyprosessien tehostaminen sekä ratkaisukäytäntöjen yhtenäisyyden parantaminen. Valvontaohjelmien toimeenpano. Markkinoiden toimivuuden valvonta.

Vaikuttavuustavoitteet	Toimenpiteet vuodelle 2015
Asuin-, työ- ja elinympäristön terveellisyys ja turvallisuus paranee.	Kuntien ohjaus ja valvonta ympäristöterveydenhuollossa. Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin ja eläinlääkintähuoltopalvelujen ohjaus ja valvonta. Ympäristön pilaantumisen ehkäisy sekä vesivarojen ja vesiympäristön kestävä käytön edistäminen. Varautumisen ja valmiussuunnittelun yhteensovittaminen ja yhteistoiminnan järjestäminen. Sisäisen turvallisuuden ohjelman toimeenpano. Pelastustoimen valvonta ja yhteistoiminnan edistäminen.
Maistraatti on luotettava toimija reaaliaikaisen tiedon välittäjänä osana julkisen sektorin asiakaspalvelukokonaisuutta.	Viranomaisyhteistyö harmaan talouden torjunnassa. Maistraatit ylläpitävät väestötietojärjestelmän tietosisältöä omalta osaltaan mahdollisimman korkeatasoisena siten, että Väestötietojärjestelmän vakinaisten osoitetietojen oikeellisuus on 99 %. Sähköistä tietopalvelua lisätään maistraateissa ja sähköistä tietopalvelua annetaan keskitetysti valtakunnallisena palveluna.
Yhdenmukaiset palveluprosessit koko maassa.	Ulkomaalaisten rekisteröintiprosessia yhdenmukaistetaan maistraateissa. Parannetaan asunto-osakeyhtiötietojen rekisteröintikäytäntöjen yhdenmukaisuutta maistraateissa.
Asiakkaat saavat laadukkaita ja oikein kohdentuvia palveluja riittävästi koko maassa.	Maistraatti huolehtii edunvalvonnan oikeasta kohdentumisesta ja laadun parantamisesta. Maistraatit kehittävät ja yhtenäistävät todistajapalveluprosessia siten, että asiakkaat saavat luotettavia palveluja koko maassa. Maistraatit varmistavat, että kuluttajaneuvonta toimii yhtenäisesti ja laadukkaasti koko maassa ja että resurssit on kohdennettu oikein.
Maistraatit toimivat tehokkaasti ja taloudellisesti.	Maistraatit parantavat toiminnan tuottavuutta, vaikuttavuutta ja tuloksellisuutta kehittämällä tietojohdantaa, ohjausjärjestelmää ja toimintakulttuuria. Maistraattien palveluverkkoa sopeutetaan turvaten palvelujen saatavuus yhteisten asiakaspalvelupisteiden kautta.

01. Aluehallintoviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 57 805 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös

1) hankkeisiin, joihin saadaan EU-rahoitusta

2) eräiden terveyden- ja sairaanhoidon tehtävien hallinnosta Ahvenanmaan maakunnassa annetussa asetuksessa (1179/2009) määritellyistä tehtävistä aiheutuvien kustannusten korvaamiseen Ahvenanmaan maakunnan hallitukselle.

Selvitysosa: Aluehallintovirastoille asetetaan strategisissa tulossopimuksissa toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet, joiden toteutumista arvioidaan ministeriöiden, keskushallintoviranomaisten ja aluehallintovirastojen välisissä tulosneuvotteluissa ja arviointiraporteissa.

Toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet

	2013 toteutuma	2014 tavoite	2015 tavoite
Tuotokset ja laadunhallinta			
Käsittelyajat keskimäärin, kk			
Kantelut	9,7	8	8
Opetus- ja kulttuuritoimen valitukset ja lausunnot	2,5	3	3
Alkoholiluvat	0,8	1	1
Yksityisen sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottajien luvat	2,2	2	2
Ympäristönsuojelu- ja vesilain mukaiset asiat	14,1	10	10
Asiakaskyselyn tulokset, asteikko 0—5			
Asiakastytyväisyys palvelualltiuteen ja yhteistyökykyyn	4 ¹⁾	4	4
Maanpuolustuskurssien laatu	4,2	4	4
Toiminnallinen tehokkuus			
Valvontakäynnit sekä toteutetut arvioinnit ja tarkastukset, toteutumisaste %			
Yksityisen ja julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköiden valvonta, valvontakäynnit ympärivuorokautista hoitoa antavat toimintayksiköt	5,8	10	10
Ympäristöterveydenhuollon ohjaus ja valvonta: kuntien ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelmista arvioidaan (valvontaohjelma-kauden aikana) ja toteutetaan (vuosittain)	81	100	100
Eläinten hyvinvoinnin ja täydentävien ehtojen otantatarkastusten toteutumisaste	80	100	100
Kuluttaja-, kilpailu- ja elinkeino-oikeudellisten tehtävien toimintasuunnitelman toteutumisaste	88	100	100
Kustannusvastaavuus, %			
Alkoholiluvat sekä sosiaali- ja terveydenhuollon luvat	73	100	100
Ympäristönsuojelulain ja vesilain mukaiset asiat	40	50	50
Henkilöstövoimavarojen hallinnan ja kehittämisen tavoitteet			
Henkilötyövuodet, yhteensä	1 204	1 293	1 261
josta aluehallintoviraston toimintamenot	744	809	782
Työsuojelun aluehallintoviranomaisten toimintamenot, momentti 33.70.01	446	457	459
Muut momentit	14	26	20
Sairauspoissaolot, pv/htv	9,0	9,0	9,0
Työtyytyväisyysindeksi, 1—5 VMBaro	3,5	3,4	3,4

¹⁾ Vuoden 2012 toteutuma

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Bruttomenot	66 398	67 878	69 845
Bruttotulot	11 150	10 000	12 040
Nettomenot	55 248	57 878	57 805
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	3 656		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	4 334		

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Julkisoikeudelliset suoritteet			
Maksullisen toiminnan tuotot	10 598	10 000	12 000
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	21 220	19 500	20 100
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-10 622	-9 500	-8 100
Kustannusvastaavuus, %	50	51	60
Liiketaloudelliset suoritteet			
Maksullisen toiminnan tuotot	54	20	40
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	20	20	30
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	34	-	10
Kustannusvastaavuus, %	270	100	133

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Eläinsuojelu- ja elintarviketurvallisuustehtävien resursointi	400
Valtori (siirto momentilta 32.01.02)	865
Vähennys ELY-keskuksista siirrettyihin OKM-tehtäviin	-39
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-706
Palkkaliukumasäästö	-106
Palkkausten tarkistukset	381
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-291
Vuokramenojen indeksikorotus	109
Vuokramenojen indeksikorotusta vastaava säästö	-81
Tasomuutos	-605
Yhteensä	-73

2015 talousarvio	57 805 000
2014 I lisätalousarvio	716 000
2014 talousarvio	57 878 000
2013 tilinpäätös	55 926 000

02. Maistraattien toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 31 082 000 euroa.

Selvitysosa: Maistraateille asetetaan strategisissa tulossopimuksissa toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet, joiden toteutumista arvioidaan Itä-Suomen aluehallintoviraston maistraattien ohjaus- ja kehittämisyksikön ja maistraattien välisissä tulosneuvotteluissa ja arviointiraporteissa.

	2013 toteutuma	2014 tavoite	2015 tavoite
Tuotokset ja laadunhallinta			
Edunvalvontaan määrääminen			
— maistraatin päätöksellä ratkaistut, aika keskimäärin	3,6 kk	4 kk	4 kk
Edunvalvonta-tilintarkastus			
— vuositilit tarkastettu tilin saapumisesta maistraattiin, aika keskimäärin	3,6 kk	6 kk	6 kk
Lupa-asiat			
— ratkaisut hakemuksen saapumisesta maistraattiin, aika keskimäärin	1,3 kk	2 kk	2 kk
Julkisen notaarin palvelut			
— palvelujen saanti, aika enintään	2 pv	2 pv	2 pv
Kuluttajaneuvonta			
— valtakunnallinen puhelinneuvonta, soittoyrityksistä vastaan vähintään	80 %	80 %	80 %
Toiminnallinen tehokkuus			
Maksullinen julkisoikeudellinen tietopalvelu			
— tuottavuus: suoritetta/htv	6 505	7 200	7 200
— taloudellisuus: euroa/suorite	14,20		
Maksuttomat henkilö-, perhe- ja perintöoikeudelliset palvelut			
— tuottavuus: suoritetta/htv	6 939	8 375	8 375
— taloudellisuus: euroa/suorite	13,31		
Maksullinen julkisoikeudellinen kaupparekisterin ylläpito			
— tuottavuus: suoritetta/htv	1 462	1 570	1 570
— taloudellisuus: euroa/suorite	63,19		
Maksulliset julkisoikeudelliset todistajapalvelut			
— tuottavuus: suoritetta/htv	11 754	12 450	12 450
— taloudellisuus: euroa/suorite	7,86		
Kuluttajaneuvontapalvelut, neuvonta			
— tuottavuus: suoritetta/htv	2 292	2 320	2 320
— taloudellisuus: euroa/suorite	39,51		
Henkilövoimavarojen hallinta ja kehittäminen			
Henkilötyövuodet virasto, yhteensä	742,3	717	696
Sairauspoissaolot, pv/htv	9,9	9	9
Työtyytyväisyysindeksi, 1—5 VMBaro	3,3	3,3	3,3

Henkilötyövuosimäärässä on huomioitu asunto-osakeyhtiötehtävien 4 htv:n vähennys siirtona Patentti- ja rekisterihallituksen toimintamenomomentille 32.40.03 1.9.2015 lukien.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Bruttomenot	49 162	47 781	45 763
Bruttotulot	16 812	15 600	14 681
Nettomenot	32 350	32 181	31 082
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	5 069		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	5 468		

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Julkisoikeudelliset suoritteet			
Maksullisen toiminnan tuotot	15 807	11 650	11 650
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	21 796	16 400	16 400
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-5 988	-4 750	-4 750
Kustannusvastaavuus, %	73	71	71
Liiketaloudelliset suoritteet			
Maksullisen toiminnan tuotot	571	380	380
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	213	342	342
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	357	38	38
Kustannusvastaavuus, %	268	111	111

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Avoimen datan kehitys (investointimeno) (siirto momentilta 28.01.21)	100
Johdon tietojärjestelmä (investointimeno) (siirto momentilta 28.01.21)	140
Muuttopuhelinpalvelun siirto VRK:lle (siirto momentille 28.30.03)	-200
Tietojärjestelmien teknologiauudistus (investointimeno) (siirto momentilta 28.01.21)	150
Valtori (siirto momentilta 32.01.02)	546
Yhteinen asiakaspalvelu, perusosa (siirto momentille 28.40.03)	-9
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-424
Palkkaliukumasäästö	-56
Palkkausten tarkistukset	177
Toimintamenojen lisäsäästö	-367
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-159
Vuokramenojen indeksikorotus	50

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Vuokramenojen indeksikorotusta vastaava säästö	-44
Tasomuutos	-1 003
Yhteensä	-1 099

2015 talousarvio	31 082 000
2014 I lisätalousarvio	236 000
2014 talousarvio	32 181 000
2013 tilinpäätös	32 749 000

03. Alue- ja paikallishallinnon tukitoimet (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 1 782 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) valtion keskushallinnon toimintojen alueellistamisen hallinnointiin
- 2) valtion alueellisten ja paikallisten hallintorakenteiden kehittämiseen
- 3) viranomaisten yhteisten asiakaspalvelumuotojen kehittämiseen ja yhteispalvelun hallinnointiin
- 4) enintään kahta henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen
- 5) julkisen hallinnon yhteisen asiakaspalvelun järjestämisestä kunnille koituvien kulujen korvaamiseen
- 6) julkisen hallinnon yhteisen asiakaspalvelun käyttöön tarkoitettujen ICT-järjestelmien hankintaan ja ylläpitoon.

Selvitysosa: Julkisen hallinnon yhteistä asiakaspalvelua pilotoidaan vuoden 2015 aikana.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Yhteinen asiakaspalvelu, perusosa (siirto momentilta 26.10.01)	13
Yhteinen asiakaspalvelu, perusosa (siirto momentilta 28.10.01)	15
Yhteinen asiakaspalvelu, perusosa (siirto momentilta 28.40.02)	9
Yhteinen asiakaspalvelu, perusosa (siirto momentilta 32.30.01)	21
Yhteinen asiakaspalvelu, tietojärjestelmät	1 500
Yhteensä	1 558

2015 talousarvio	1 782 000
2014 I lisätalousarvio	—
2014 talousarvio	224 000
2013 tilinpäätös	774 000

50. Eläkkeet ja korvaukset

Selvitysosa: Ikääntymiskehitys aiheuttaa merkittävää kasvupainetta valtion eläkemenoihin seuraavien parin vuosikymmenen ajan. Tavoitteena on parantaa eläkkeiden rahoituksen kestävyyttä ja nostaa pitkällä aikavälillä keskimääräistä eläkkeellesiirtymisikää 2—3 vuodella. Valtio-konttorin Kaiku-toiminnalla, joka rahoitetaan virastoilta perittävällä työturvallisuusmaksulla, pyritään torjumaan työkyvyn alenemisen riskiä ja siten vaikutetaan valtion eläkemenojen kasvun hidastumiseen.

15. Eläkkeet (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 4 448 533 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtion eläkelain (1295/2006) ja siihen liittyvän lainsäädännön mukaisten

1) eläkkeiden, perhe-eläkkeiden, kuntoutustukien ja muiden kuntoutusetuuksien (ml. mahdolliset arvonlisäverot) ja niiden lisien

2) eri lakien nojalla valtion toimintojen kunnallistamisen yhteydessä suoritettujen eläkejärjestelyjen korvausten

3) viivästyskorotusten

4) mahdollisten oikeudenkäyntikulujen

5) viimeisen eläkelaitoksen periaatteesta johtuvien ennakkomenojen

6) viimeisen eläkelaitoksen periaatteesta johtuvien selvittelyerien

maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös eräiden omistajanvaihdostilanteiden johdosta aikaisempaan valtion palvelukseen perustuvien eläkkeen osien korvaamiseen kunnalliselle eläkelaitokselle. Korvaus suoritetaan VILMA-kustannustenjaon yhteydessä.

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena.

Selvitysosa: Määräraha on laskettu vuodelle 2015 arvioidussa TyEL-indeksitasossa (2519). Momentin suurin määrä siirretään katteeksi Kevalle momentilla rahoitettavien eläkkeiden maksamista varten.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Valtion, kunnan, seurakunnan, yksityisen palveluksen perusteella myönnetty eläkkeet, kuntoutustuet ja perhe-eläkkeet sekä valtionapulaitosten, liikelaitosten ja liiketoimintaa harjoittavien valtion virastojen ja laitosten vastaavat eläkkeet	4 422 350 000
Kansanedustajien eläkkeet ja perhe-eläkkeet	13 905 000
Valtion eläketurvan piiriin kuuluville henkilöille myönnetty kuntoutusetuudet	2 610 000
Korvaus kunnalliselle eläkelaitokselle	9 668 000
Yhteensä	4 448 533 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Eläkkeiden volyymikasvusta aiheutuva muutos	88 605
Indeksikorotusten vaikutus	17 308
Yhteensä	105 913

2015 talousarvio	4 448 533 000
2014 talousarvio	4 342 620 000
2013 tilinpäätös	4 206 277 168

16. Ylimääräiset eläkkeet (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 205 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää ylimääräisten eläkkeiden maksamiseen voimassa olevien valtioneuvoston päätösten mukaisesti sekä aiemmin myönnettyjen ylimääräisten eläkkeiden maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää enintään 9 000 euroa eduskunnan kansliatoimikunnan myöntämien ylimääräisten eläkkeiden maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena.

Selvitysosa: Määräraha on laskettu vuodelle 2015 arvioidussa TyEL-indeksitasossa (2519).

Momentin suuruinen määrä siirretään katteeksi Kevalle momentilla rahoitettavien eläkkeiden maksamista varten.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Ylimääräiset eläkkeet	2 196 000
Eduskunnan kansliatoimikunnan ylimääräiset eläkkeet (enintään)	9 000
Yhteensä	2 205 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Indeksikorotusten vaikutus	9
Muun kuin indeksikorotuksen mukainen muutos	-4
Yhteensä	5

2015 talousarvio	2 205 000
2014 talousarvio	2 200 000
2013 tilinpäätös	2 394 892

17. Muut eläkemenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 720 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) korvausten maksamiseen Nokia Oyj:lle, Vapo Oy:lle, Vammas Oy:lle ja Lapua Oy:lle siitä valtion eläkelain tasaisen eläketurvan säilyttämisestä syntyvästä lisärasituksesta, joka näille yhtiöille

aiheutuu 31.8.1976 Televan, 31.12.1983 Valtion polttoainekeskuksen, 31.12.1990 Vammaskosken tehtaan ja Lapuan patruunatehtaan palveluksessa olleen henkilöstön siirrosta yhtiöiden palvelukseen

2) korvausten maksamiseen yrityskauppojen tai vastaavien yritysten omistuspohjan uudelleenjärjestelyjen yhteydessä tai konsernin sisällä yhtiöstä toiseen vanhana työntekijänä ennen 1.1.1994 siirretyn henkilön työnantajalle sekä Patria Vammas Oy:n tai Patria Lapua Oy:n palveluksesta yrityskauppojen, liikkeen luovutuksen tai vastaavien uudelleenjärjestelyjen yhteydessä vanhana työntekijänä siirretyn henkilön työnantajalle, jolloin vanhana työntekijänä tarkoitetaan 31.12.1990 Vammaskosken tehtaan tai Lapuan patruunatehtaan palveluksesta Vammas Oy:n tai Patruunatehdas Lapua Oy:n palvelukseen ja myöhemmin Patria-konserniin siirtyneitä henkilöitä

3) eläkeoikeuden siirtämisestä Suomen työeläkejärjestelmän ja Euroopan yhteisöjen eläkejärjestelmän välillä suoritettuihin eläkeoikeuksien pääoma-arvojen siirtoihin valtion eläkejärjestelmää asiaa koskevan lain (165/1999) mukaisesti.

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena.

Selvitysosa: Korvaukset maksetaan pääasiassa vakuutusmatemaattisin perustein laskettuihin kertasuorituksina, joista Keva voi sopia. Korvauksia voidaan maksaa myös jatkuvina suorituksina.

Momentin suuruinen määrä siirretään katteeksi Kevälle momentilla rahoitettavien eläkkeiden maksamista tai korvaamista varten.

Määrärahaa ei tulla käyttämään eläkekorvausten maksamiseen vuoden 1992 jälkeen perustettaville yhtiöille.

Määräraha on laskettu vuodelle 2015 arvioidussa TyEL-indeksitasossa (2519).

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Korvaus Nokia Oyj:lle	50 000
Korvaus Vapo Oy:lle	400 000
Korvaus Vammas Oy:lle	300 000
Korvaus Lapua Oy:lle	300 000
Muut korvaukset	20 000
Eläkeoikeuksien pääoma-arvojen siirrot Euroopan yhteisöjen eläkejärjestelmiin	1 650 000
Yhteensä	2 720 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Indeksikorotusten vaikutus	11
Muu kuin indeksikorotuksen mukainen muutos	-89
Yhteensä	-78

2015 talousarvio	2 720 000
2014 talousarvio	2 798 000
2013 tilinpäätös	2 604 977

50. Vahingonkorvaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 40 025 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) tapaturmakorvauksiin
- 2) liikennevahinkokorvauksiin
- 3) ryhmähenkivakuutusta vastaavaan etuun
- 4) valtion virkamiesten toistuviin korvauksiin
- 5) valtion henkilöstölle aiheutuvien eräiden kustannusten ja vahinkojen korvauksiin
- 6) rautatien käytöstä johtuvan vahingon vastuusta annetun lain mukaisiin korvauksiin
- 7) oikeudenkäynnin viivästymisen hyvittämisestä annetun lain (362/2009) nojalla aiheutuvien hyvitysten maksamiseen
- 8) vahingonkorvauksen maksamiseen sovellettaessa valtion vahingonkorvaustoiminnasta annettua lakia
- 9) tapaturma- ja liikennevahinkojen korvauksiin liittyviin asiantuntijapalkkioihin
- 10) valtioneuvoston erikseen päättäessä luonnonkatastrofien johdosta katastrofialueilla tehdyistä pelastus- ja evakuointitoimista, evakuointilennoista ja annetusta sairaanhoidosta sekä surmansa saaneiden kotimaahan kuljettamisesta aiheutuvien kustannusten korvaamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena.

Selvitysosa: Määräraha perustuu seuraaviin säädöksiin:

- 1) tapaturmakorvaukset: tapaturmavakuutuslaki (608/1948), ammattitautilaki (1343/1988), valtion virkamiesten tapaturmakorvauksesta annettu laki (449/1990), julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain (1295/2002) 6 luvun 14 §, sotilastapaturmalaki (1211/1990), valtion eläkelain (1295/2006) 26 §, käräjäoikeuslaki (581/1993) sekä tapaturmakorvausjärjestelmään liittyvä muu lainsäädäntö
- 2) liikennevahinkokorvaukset: liikennevakuutuslaki (279/1959) ja liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annettu laki (626/1991)
- 3) valtion virkamiesten toistuvat korvaukset: valtion virkamieslaki (750/1994) ja eroraha-asetus (1350/1994)
- 4) valtion henkilöstölle aiheutuvien eräiden kustannusten ja vahinkojen korvaukset: eräistä oikeudenkäynneistä valtion palveluksessa oleville aiheutuvien kustannusten korvaamisesta annettu laki (269/1974) ja valtion virantoimituksesta tai työtehtävästä aiheutuneiden eräiden vahinkojen korvaamisesta annettu laki (794/1980)
- 5) rautatienkäytöstä johtuvan vahingon vastuusta annettu laki (8/1898)
- 6) laki oikeudenkäynnin viivästymisen hyvittämisestä (362/2009).

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi valtion vahingonkorvaustoiminnasta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi.

Tapaturma- ja liikennevahinkojen korvauksiin liittyvien asiantuntijapalkkioiden menovaikutus on noin 10 000 euroa vuodessa.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Tapaturmakorvaukset	35 000 000
Liikennevahinkokorvaukset	2 350 000
Ryhmähenkivakuutusta vastaavan edun korvaukset	1 600 000
Valtion virkamiesten toistuvat korvaukset	130 000
Valtion henkilöstölle aiheutuvien eräiden kustannusten ja vahinkojen korvaukset	100 000
Rautatien käytöstä johtuvan vahingon vastuusta annetun lain mukaiset korvaukset	140 000
Lapuan patruunatehtaan onnettomuuden tapaturmakorvaukset	75 000
Oikeudenkäynnin viivästysshyvitykset	200 000
Valtion vahingonkorvaustoiminnan keskittäminen	430 000
Yhteensä	40 025 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Oikeudenkäynnin viivästymisestä annetun lain mukaisten korvausten maksatus (siirto momentilta 25.01.20)	200
Työ- ja sotilastapaturmien korvausmenojen kasvu	500
Valtion vahingonkorvaustoiminnan keskittäminen (siirto momenteilta 25.01.20, 26.10.01, 26.20.01, 27.10.01, 28.10.02, 29.80.03, 29.80.75, 30.01.01, 31.10.20, 31.20.01, 32.01.02, 32.30.01, 33.01.01, 33.03.04, 35.01.01)	430
Virkamieslakiin perustuvien toistuvien korvausten väheneminen	-190
Tasomuutos	-100
Yhteensä	840

2015 talousarvio	40 025 000
2014 talousarvio	39 185 000
2013 tilinpäätös	41 934 255

63. Muiden eläkelaitosten vastattavaksi kuuluvat eläkemenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 170 300 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtion eläkelain (1295/2006) nojalla viimeisen eläkelaitoksen periaatteesta johtuvien, valtion toisten eläkelaitosten puolesta myöntämien eläkkeiden maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös niiden valtion eläkkeisiin sisältyvien määrien maksamiseen, joista Keva eräiden omistajanvaihdostilanteiden johdosta suorittaa korvauksen VILMA-kustannustensaon yhteydessä.

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena.

Selvitysosa: Määräraha on laskettu vuodelle 2015 arvioidussa TyEL-indeksitasossa (2519).

Vastaavat tulot on budjetoitu momentille 12.28.51.

Momentin suuruinen määrä siirretään katteeksi Kevalle momentilla rahoitettavien eläkkeiden maksamista varten.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Indeksikorotusten vaikutus	607
VILMA-eläkkeiden volyymikasvusta aiheutuva muutos	17 275
Yhteensä	17 882

2015 talousarvio	170 300 000
2014 talousarvio	152 418 000
2013 tilinpäätös	129 733 124

95. Muiden eläkelaitosten valtion puolesta maksamien eläkemenojen ja valtiolle maksamien ennakoiden korkomenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 29 200 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää muiden eläkelaitosten valtion puolesta maksamien eläkemenojen korkoihin sekä muiden eläkelaitosten valtiolle maksamien ennakoiden korkoihin.

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena.

Selvitysosa: Valtio maksaa korkoa VILMA-kustannustenjakoon muiden eläkelaitosten maksamista valtion eläkelain mukaisista eläkkeistä sekä saaduista kustannustenjaon ennakoista. Korkokantana käytetään TyEL:n 179 §:n 4 momentissa tarkoitettujen perusteiden mukaista perustekorkoa.

Momentille kirjataan myös mahdollinen VnA 784/2010 1 §:n 3 momentissa tarkoitettu korkomeno.

Vastaavat tulot on budjetoitu momentille 13.01.09.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Indeksikorotusten vaikutus	99
Muutos laskuperustekorona ennusteessa	1 451
VILMA-eläkkeiden volyymikasvusta aiheutuva muutos	2 850
Yhteensä	4 400

2015 talousarvio	29 200 000
2014 talousarvio	24 800 000
2013 tilinpäätös	19 139 952

60. Valtionhallinnon yhteiset henkilöstömenot

Selvitysosa: Luku sisältää keskitetysti koko valtionhallinnon puolesta budjetoituja henkilöstömenoja.

02. (28.60.02 ja 03) Erikseen budjetoidut palkkamenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 418 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) välttämättömän lisähenkilökunnan palkkausten maksamiseen sellaisissa tapauksissa, joissa henkilöstön lisätarve ei ole ollut tiedossa varsinaista talousarvioesitystä laadittaessa
- 2) valtiovarainministeriön tekemistä virkasuhteen ehtoja koskevista päätöksistä aiheutuvien menojen maksamiseen
- 3) lakkautuspalkkalain (182/1931) mukaisten lakkautuspalkkojen maksamiseen
- 4) enintään 3 328 000 euroa virastojen fuusioimisesta ja uusien virastojen perustamisesta aiheutuvien palkkajärjestelmien harmonisoinnin erityisiin kustannuksiin.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Lisähenkilökunnan palkkaus ja virkasuhteen ehtoja koskevista päätöksistä aiheutuvat menot	50 000
Lakkautuspalkat	40 000
Virastojen fuusioimisesta ja uusien virastojen perustamisesta aiheutuvat palkkajärjestelmien harmonisoinnit (kertaluonteinen)	3 328 000
Yhteensä	3 418 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kertaluonteinen siirto momentilta 28.60.12	3 328
Yhteensä	3 328

2015 talousarvio	3 418 000
2014 talousarvio	90 000
2013 tilinpäätös	45 053

(03.) Valtion henkilöstöjärjestelyistä aiheutuvat palkkamenot (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha ehdotetaan yhdistettäväksi momenttiin 28.60.02. Ns. lakkautuspalkkamomentin määräraha on lähivuosina supistumassa, joten tarve erilliselle momentille poistuu.

10. Työturvallisuuden edistäminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 920 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) työsuojelua, työhyvinvointia ja työterveyshuoltoa edistävään tietojen keräämiseen ja tutkimukseen valtionhallinnossa
- 2) valtiotyönantajan ja sen palveluksessa olevan henkilöstön välisiä työelämysuhteita edistävään tutkimukseen ja kehittämiseen
- 3) edellä mainittuja koskevaan koulutukseen ja tiedottamiseen.

Selvitysosa: Määräraha perustuu lakiin työsuojelurahastosta (407/1979), tapaturmavakuutuslakiin (608/1948) ja lakiin Valtiokonttorista (305/1991). Määräraha lasketaan siten, että se on 0,23 promillea valtion henkilöstölle maksetuista palkoista. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon valtion henkilöstömäärän väheneminen ja toisaalta virka- ja työehtosopimusneuvotteluissa sovittujen palkankorotusten vaikutus palkkasummaan. Tavoitteena on turvallisen työn tekemisen edellytysten parantaminen valtion työpaikoilla sekä valtion henkilöstön työhyvinvoinnin tukeminen rahoittamalla aihepiiriin liittyvää tiedotusta, tutkimusta ja kehittämishankkeita. Valtion työelämäneuvottelukunta päättää vuosittain määrärahan kohdistamisen painopistealueista.

Vastaava tulo on budjetoitu momentille 12.28.60.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Arvion päivitys vuodelle 2015	20
Yhteensä	20
2015 talousarvio	920 000
2014 talousarvio	900 000
2013 tilinpäätös	900 000

(12.) Osaamisen kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)

Selvitysosa: Koulutuksen korvaamisesta annetun lain tarkoittama korvaus valtionhallinnon virastoille ja laitoksille on tarkoitus maksaa vuonna 2015 vuoden 2014 talousarvion momentin 28.60.12 määrärahan vuodelle 2015 siirtyvästä erästä.

Momentti ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kertaluonteinen siirto momentille 28.60.02	-3 328
Momentin poistaminen talousarviosta	-9 000
Yhteensä	-12 328

2014 talousarvio	12 328 000

60. Siirto Koulutusrahastolle (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 200 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää Koulutusrahastosta annetun lain (1306/2002) 13 §:n mukaisen valtion maksun maksamiseen Koulutusrahastolle.

Selvitysosa: Valtio suorittaa palveluksessaan olevan henkilöstönsä osalta Koulutusrahastolle sen tilinpäätöksessä vahvistetut valtion henkilöstölle myönnettyistä ammattitutkintostipendeistä aiheutuneet kustannukset.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Toteuman perusteella tarkentunut arvio	-30
Yhteensä	-30
2015 talousarvio	200 000
2014 talousarvio	230 000
2013 tilinpäätös	135 234

70. Valtionhallinnon kehittäminen

Selvitysosa: Valtion ICT-toiminnan uudistaminen perustuu julkisen hallinnon ICT-strategiassa tunnistettuihin kehittämiskohteisiin. Kohteet sisältyvät viiteen linjausalueeseen:

- Palveluinnovaatioiden ekosysteemit
- Avoin tieto ja tiedon yhteiskäyttö
- Kyky hyödyntää ICT:tä
- Selkeät tietohallinnon rakenteet
- Toimintavarma ja kustannustehokas ICT-infrastrukturi.

Tämän lisäksi toiminnan uudistamista ohjaavat julkisen hallinnon tietohallinnon ohjauksesta annettu laki (634/2011), valmiuslaki (1552/2012), viranomaisten tietojärjestelmien ja tietoliikennejärjestelyjen tietoturvallisuuden arvioinnista annettu laki (1406/2011), valtionhallinnon tietoturvallisuusasetus (681/2010) ja eduskuntakäsittelyssä oleva julkisen hallinnon turvallisuusverkko-toimintaa koskeva laki (HE 54/2013 vp), jonka oletetaan tulevan voimaan vuoden 2014 aikana, sekä tietoturvallisuuden kehittämisen osalta valtioneuvoston periaatepäätösten 26.11.2009 valtion tietoturvallisuuden kehittämisestä ja 24.1.2013 Suomen kyberturvallisuusstrategiasta toimeenpano.

Valtion ICT-toiminnan uudistamista rahoitetaan mm. seuraavilta viideltä momentilta: Valtion ICT:n ohjaus ja kehittäminen (28.70.01) ja Valtion talous-, henkilöstö- ja toimitilahallinnon tietojärjestelmät (28.70.02), Kansallisen tietoalan ohjaus ja kehittäminen (28.70.03), Yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen tietojärjestelmien tietoturvallisuus ja varautuminen (28.70.04) ja Valtion ja kuntien yhteiset tietojärjestelmähankeet (28.90.20).

Keskeisiä hallinnonala- ja virastokohtaisia ICT-hankkeita, joilla kehitetään organisaatioita, prosesseja, palveluja ja tietotekniikkaa, tuetaan tuottavuusmäärärahalla momentilta 28.70.20. Kysei-

seltä momentilta siirretään määrärahoja hallinnonalojen ja virastojen käyttöön vuosittain talousarviossa.

Valtiovarainministeriö asettaa valtionhallinnon ICT-kehittämiselle seuraavat alustavat **vaikutta-
vuustavoitteet** vuodelle 2015:

- Hyödynnetään ICT:n mahdollisuuksia niin, että julkisen hallinnon järjestämisvastuulla olevat palvelut kyetään tuottamaan entistä enemmän organisaatorajat ylittävinä prosesseina ja yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa
- Lisätään kustannustehokkuutta kokoamalla yhteen valtion toimialariippumattomia ICT-tehtäviä
- Kehitetään operatiivista reagointikykyä ja käynnistetään 24/7 tietoturvatointiminta
- Lisätään tietoturvallisuustoiminnan vaikuttavuutta mm. tietoturvallisuusasetuksen ja kyberturvallisuusstrategian toimeenpanolla sekä tietoturvallisuuden arvioinneilla
- Edistetään kokonaisarkkitehtuuria ja yhteentoimivuutta sekä yhteisiä palveluja
- Kehitetään Kansallista palveluarkkitehtuuria yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa.

01. Valtion ICT:n ohjaus ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 4 600 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) valtion yhteisten tietojärjestelmämuutosten sekä yhteisten ICT-palvelujen ja -ratkaisujen toteuttamiseen
- 2) julkisen hallinnon yhteisten sähköisen asioinnin ja hallinnon tukipalvelujen kehittämiseen ja toteuttamiseen
- 3) julkisen hallinnon tietohallinnon ohjauksesta annetun lain (634/2011) ja valtion yhteisten tietojä viestintätekniisten palvelujen järjestämisestä annetun lain (1226/2013) edellyttämään ohjaukseen ja kehittämiseen
- 4) julkisen hallinnon tieto- ja kyberturvallisuuden, varautumisen ja tietoturvapalveluiden ohjaamiseen ja kehittämiseen
- 5) enintään viittä henkilötyövuotta vastaavan määräaikaisten (2 vuotta) lisähenkilöstön palkkaamiseen julkisen hallinnon ICT-strategiaan ja avoimeen tiedon ohjelmaan, valtion ympärivuorokautisen tietoturvatointiminnan suunnitteluun ja toteutukseen sekä julkisen hallinnon tieto- ja kyberturvallisuuden ja varautumisen ohjaamiseen
- 6) tarvittaessa ostopalveluna toteutettavaan ICT-menojen, toteutuneiden hyötyjen ja hankkeiden seurantaan virastoissa ja laitoksissa paikanpäällä tehtävän selvitystyön tai muun erillisen raportoinnin avulla
- 7) ICT:n sekä tieto- ja kyberturvallisuuden ohjaukseen liittyvään kansainväliseen toimintaan ja yhteistyöhankkeisiin.

Selvitysosa: Valtiovarainministeriö johtaa ja kehittää valtion ICT-toimintaa ja tietoturvalisuutta. Yhteisiä palveluja tuottavat ICT- ja tietoturvapalveluista vastaavat viranomaiset ja niitä tarjoavat kaupalliset toimijat. Valtiovarainministeriö ohjaa eri hallinnonaloilla toimivia viran-

omaisia ja palvelukeskuksia yhteisten ja toimialariippumattomien ICT- ja tietoturvapalvelujen osalta. Laki julkisen hallinnon tietohallinnon ohjauksesta korostaa valtiovarainministeriön roolia ja vastuuta koko julkisen hallinnon ICT:n ohjaajana.

Toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet	Toimenpiteet
Palveluinnovaatioiden ekosysteemit -linjausalueella tavoitellaan hallinnon palveluiden kehittämisen nopeutumista, innovaatioiden laajempaa hyödyntämistä sekä sähköisten palvelujen käytön kasvua. Tavoitteena on merkittävästi vähentää suuriin ICT-hankkeisiin liittyviä riskejä, nopeuttaa järjestelmä- ja palvelukehityshankkeita, vähentää pitkäaikaisia toimittajariippuvaisuuksia sekä edesauttaa innovatiivisten ratkaisujen käyttöönottoa kuntasektorilla ja valtionhallinnossa. Avoim tieto ja tiedon yhteiskäyttö -linjausalueen tavoitteena on, että julkisen hallinnon tuottama tieto hyödynnetään tehokkaasti. Kyky hyödyntää ICT:tä -linjausalueen tavoitteena on, että tieto- ja viestintätekniikasta tulee arkipäiväinen osa kuntien ja virastojen toimintaa ja johtamista. Uusimman teknologian ja tiedon hyödyntäminen täysipainoisesti toiminnan kehittämisessä vaatii osaamista, jossa korostuu tarve samanaikaisesti ymmärtää toiminnan tarpeet ja kehittämissuunta sekä tietotekniikan mahdollisuudet. Kaikilla julkisen hallinnon organisaatioilla tulee olla tämä kyvykkyys. Selkeät tietohallinnon rakenteet -linjausalueen tavoitteena on selkeyttää koko julkisen hallinnon tietohallinnon rakenteita, ohjausta ja eri toimijoiden rooleja. Lähtökohtia kehittämiselle ovat hallitusohjelman mukainen ICT-palveluiden kokoaminen valtionhallinnossa, nykyisen verkostomaisen toimintamallin kehittäminen sekä ohjauksen vahvistaminen tietohallintolain edellyttämällä tavalla.	Innovaatiot vauhdittamaan kehitystä (JulkICT-labin eli palvelukehittämisen ja innovaatiotoiminnan mahdollistavan alustan toteuttaminen) ja sähköisen palvelutoiminnan kehittäminen. Sähköisen asioinnin ja hallinnon tukipalveluja (mm. Suomi.fi-portaali ja yleisneuvontapalvelu, Kansalaisen tunnistamis- ja maksamispalvelu Vetuma, Kansalaisen asiointitili, Lomake.fi) kehitetään edelleen. Valtioneuvoston yhteinen verkkoviestintäratkaisu otetaan käyttöön. Tavoitteena on, että keskeisimmät julkisen hallinnon tietovarannot ovat avoimesti saatavilla verkosta, jollei yksityiselämän ja henkilötietojen suojaa, salassapitoa tai muita tietojen käsittelyn rajoituksia koskevista säännöksistä muuta johdu. Aloitetaan lisäksi kansallisen palveluarkkitehtuurin luominen sekä vakiomuotoisten tietopalvelurajapintojen toteuttaminen. Lisäksi toteutetaan julkisten palvelujen metatiedot kokoava palvelutietovaranto. Kehitetään johdon ja henkilöstön osaamista muun muassa kokonaisarkkitehtuurin ja tietoturva-kulttuurin osalta. Jatketaan julkisen hallinnon kokonaisarkkitehtuurin kehittämistä. Jatketaan työtä tietohallintoviraston muodostamiseen liittyen.

Toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet

Parannetaan hallinnon toiminnan jatkuvuutta, riskien hallintaa ja laatua tietoturvallisuutta ja varautumista kehittämällä sekä integroimalla tietoturvallisuus kiinteäksi osaksi hallinnon toimintaa, johtamista ja kehittämistä. Parannetaan VAHTI-tietoturvaohjeistoa ja sen käytettävyyttä. Viranomaiset ja niiden toiminnot täyttävät valtionhallinnon tietoturvallisuusasetuksen vaatimukset ja sen täytäntöönpanon VAHTI-ohjeiden tietoturvallisuuden linjaukset. Vahvistetaan viranomaisten varautumista häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin.

Toimintavarma ja kustannustehokas ICT-infrastrukturi on edellytys valtionhallinnon ja kuntasektorin toiminnalle. ICT-infrastruktuurin tulee muodostaa yhteensopiva, kustannustehokas ja joustava pohjarakenne julkisen hallinnon palveluille. Niiden tulee mahdollistaa nykyistä paremmin julkisen hallinnon toimintatapa- ja organisaatiomuutokset. Julkisen hallinnon ICT-infrastruktuurin ylläpito ja hankinta on tällä hetkellä hajanaista. Tavoitteiden saavuttamiseksi infrastruktuuri- palveluiden tuotanto tulee keskittää suurempiin yksiköihin, jotta palvelut voidaan tuottaa tehokkaasti ja laadukkaasti tarpeita ja odotuksia vastaavasti.

Yhteentoimivuutta tavoitellaan yhtenäistämällä tietoja ja järjestelmiä valtionhallinnon toiminnassa, muodostamalla valtionhallinnon yhteinen kokonaisarkkitehtuuri sekä vähentämällä tietojen päällekkäistä keräämistä ja ylläpitoa. Tavoitteena on kehittää yhteentoimivuutta myös laajemmin koko julkisen hallinnon tasolla.

Toimenpiteet

Tehostetaan hallinnon tietoturvatyötä ja yhteistoimintaa sekä valtionhallinnon tieto- ja kyberturvallisuutta. Osallistutaan kyberturvallisuusstrategian toimeenpanoon. Huolehditaan VAHTI-ohjeiston ajantasaisuudesta ja kattavuudesta sekä käynnistetään rakenteistamisen ja toimintamallien seuraavan vaiheen kehittäminen. Ohjataan yhteisiä tietoturvapalveluita sekä tietoturvatasojen toteuttamista ja auditointia virastoissa ja laitoksissa. Tehostetaan valtionhallinnon ICT-toiminnan varautumista yhdenmukaisten linjausten ja yhteistyön avulla. Valtion operatiivista kyber- ja tietoturvallisuuden tilannekuvaa sekä reagointikykyä parannetaan JulkICT-toiminnon ohjauksessa (SecICT-hanke) käynnistämällä tietoturvallisuuden operointipalvelut (Valtion ympärivuorokautinen tietoturvatoiminto ja GovSOC-operointikeskus), kehittämällä keskitettyjen ICT-palveluiden tietoturvaa (GovCERT, GovHAVARO) sekä yhteisten verkkojen havainnointi- ja reagointikykyä sekä toteuttamalla riskien hallitsemiseksi välttämätön tietoturvallisuuden tilannekuva- ja raportointiympäristö (GovHUOVI-palvelu). Keskitetty ympäristö lisää tieto- ja kyberturvallisuuden tilanteen ajantasaisuutta ja läpinäkyvyyttä sekä parantaa ohjaustoiminnan kykyä reagoida kehittämisen muutostarpeisiin. Ajantasainen tilannekuva parantaa valtionjohdon päätöksentekokykyä kyberhäiriötilanteissa. Kehitetään yhteisiä ICT-infrastruktuuri-palveluja ja toimeenpannaan konesalistrategiaa. Ylläpidetään ja kehitetään julkisen hallinnon ja valtionhallinnon kokonaisarkkitehtuureja. Käynnistetään arkkitehtuurin mukaisten yhteisten ratkaisujen toteutuksia. Ohjataan ja tuetaan arkkitehtuurityötä, kokonaisarkkitehtuurimenetelmän käyttöönottoa ja arkkitehtuurin suunnittelua julkisen hallinnon organisaatioissa. Kehitetään yhteentoimivuuspalveluiden toiminnallisuutta, sisältöä ja käyttöä. Kehitetään yhteisiä ratkaisuja julkisen hallinnon yhteisten perustietovarantojen käyttöön ja hyödyntämiseen. Valmistellaan tietohallintolain mukaisia asetuksia yhteentoimivuuden parantamiseksi.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kertaluonteinen säästö	-5 000
Sähköisen asioinnin ja hallinnon yhteiset palvelut (siirto momentille 28.20.06)	-1 070
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-143
Säästöpäätös	-1 000
Tasomuutos	200
Yhteensä	-7 013

2015 talousarvio	4 600 000
2014 I lisätalousarvio	-450 000
2014 talousarvio	11 613 000
2013 tilinpäätös	14 300 000

02. Valtion talous-, henkilöstö- ja toimitilahallinnon tietojärjestelmät (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 10 560 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtionhallintoa palvelevien talous-, henkilöstö- ja toimitilahallinnon prosessien ja tietojärjestelmien kehittämiseen, hankintaan ja toimeenpanoon.

Valtuus

Mikäli valtion keskitetysti hankittavan talous- ja henkilöstöjärjestelmän toisen vaiheen järjestelmälisenssien hankintaan ja palvelujen ostoon myönnettyä valtuutta on jäänyt käyttämättä vuonna 2014, saa käyttämättä jääneestä osasta tehdä sopimuksia vuonna 2015.

Selvitysosa: Määrärahaa on tarkoitus käyttää valtionhallinnon yhteisen talous- ja henkilöstöhallinnon Kieku-tietojärjestelmähankinnan ensimmäisen ja toisen vaiheen toimeenpanoon ja järjestelmän käyttöönottojen ja alkuvaiheen käytön tukemiseen virastoissa ja laitoksissa sekä välttämättömien integraatioiden ja tietojen siirron aikaansaamiseen virastojen ja laitosten muihin tietojärjestelmiin. Virastojen ja laitosten aikataulun mukaisen käyttöönoton varmistamiseksi ja säästöjen aikaansaamiseksi on tarkoituksena rahoittaa keskitetysti virastojen ja laitosten keskeisten tietojärjestelmien integraatioita ja tietojen siirtoja talous- ja henkilöstöhallinnon Kieku-järjestelmään. Valtuudesta, kokonaismäärältään 30 821 000 euroa, arvioidaan aiheutuvan menoja vuoden 2014 loppuun mennessä noin 13 milj. euroa.

Määrärahaa on tarkoitus käyttää vähäisessä määrin myös talousarvion ja valtiontalouden kehyspäätösten valmistelua tukevan tietojärjestelmän kehittämisestä aiheutuviin menoihin. Järjestelmän vuosittaisia ylläpitomenoja maksetaan momentilta 28.01.01. Lisäksi määrärahaa on tarkoitus käyttää muihin valtion yhteisten talous- ja henkilöstöhallinnon järjestelmien kehittämiseen ja uudistamiseen.

Hankkeiden erittely ja määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Talous- ja henkilöstöhallinnon Kieku-tietojärjestelmä sekä valtioneuvoston budjetointi- ja kehysjärjestelmä	9 960 000
Yhteisten talous- ja henkilöstöhallinnon tietojärjestelmien toimeenpano	600 000
Yhteensä	10 560 000

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2015	2016	2017	2018	Yhteensä vuodesta 2015 lähtien
Ennen vuotta 2015 tehdyt sitoumukset	5 851	4 308	-	-	10 159
Vuoden 2015 sitoumukset	341	5	-	-	346
Menot yhteensä	6 192	4 313	-	-	10 505

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-352
Tasomuutos	2 260
Yhteensä	1 908

2015 talousarvio	10 560 000
2014 talousarvio	8 652 000
2013 tilinpäätös	27 200 000

03. Kansallisen tietotalouden ohjaus ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 32 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää menojen maksamiseen, jotka aiheutuvat:

- 1) tietotalouden (ICT) kansallisten ratkaisujen, kuten kansallisen palveluarkkitehtuurin sisältäen palveluväylän, sähköisen identiteetin, tietoturvan ja palvelunäkymien kehittämisestä ja ohjauksesta
- 2) tietotalouden (ICT) kansallisten ratkaisujen edellyttämän enintään 15 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamisesta
- 3) tietotalouden (ICT) kansallisten ratkaisujen käyttöönottoa eri hallinnonaloilla tukevista toimenpiteistä
- 4) tietotalouden (ICT) kansallisten ratkaisujen kehittämiseen liittyvästä kansainvälisestä yhteistyöstä
- 5) harkinnanvaraisista valtionavustuksista tietotalouden (ICT) kansallisten ratkaisujen kehittämisestä ja käyttöönottoa tukevista toimenpiteistä
- 6) palkinnoista tietotalouden (ICT) kansallisten ratkaisujen kehittämisessä.

Määrärahaa saa käyttää enintään 100 000 euroa edellä kohdassa 6) mainittujen palkintojen maksamiseen.

Selvitysosa: Valtiovarainministeriö ohjaa kansallisen tietotalouden toimialat ylittävien tietoteknologisten palveluiden kehittämistä ja toimeenpanee kansallista tietopolitiikkaa. Ohjausrakenteiden vahvistamisella varmistetaan kansallisten ratkaisujen tehokas kehittäminen ja laaja käyttöönotto.

Kansallinen palveluarkkitehtuuri on merkittävä kokonaisuus, jonka luominen mahdollistaa tietojärjestelmien ja tietojen yhteentoimivuuden vahvistamisen ja tietoteknologisten ratkaisujen kaut-

ta toiminnan tehostumisen kattaen koko julkisen hallinnon ja soveltuvin osin yritys- ja kolmannen sektorin.

Momentin määrärahoilla kehitettävät tietotalon ratkaisut ovat uusia kansallisia keskeisiä infrastruktuuripalveluita, jotka ovat yhteiskunnan kehittyneen digitalisoinnin edellytyksiä.

Toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet	Toimenpiteet
Tietotalon ohjauksen vahvistamisella ja kansallisen palveluarkkitehtuurin mukaisten toimialat ylittävien tietoteknologisten ratkaisujen toteutuksella pyritään vahvistamaan kansallista tietojärjestelmien yhteentoimivuutta erityisesti julkisessa hallinnossa. Palveluarkkitehtuurin myötä hallinnossa kehitettävien sähköisten palvelujen ja hallinnon operatiivisten tietojärjestelmien laatu paranee ja hallinnollista taakkaa voidaan pienentää. Palveluväylä mahdollistaa tiedon välityksen organisaatioiden välillä yhdenmukaisesti sovitulla tavoilla (yhtenäiset tiedon kuvaukset, rajapintakuvaukset ja standardit). Päälekkäisestä tiedon tallennuksesta ja yksittäisistä integraatoratkaisuista päästään keskitettyyn malliin, joka mahdollistaa tietojärjestelmien kehittämisen kustannustehokkaammin ja nopeammin. Kansallisen palveluarkkitehtuurin toimivuus ja sähköisten palvelujen kehittäminen ja tuottaminen edellyttää luotettavaa ja helppokäyttöistä sähköistä tunnistamista sisältäen organisaatioiden roolitunnistamisen. Kansallisen palveluarkkitehtuurin mukaiset ratkaisut edellyttävät tietoturvan varmistamista ja asettavat tietoturvalle korkeat vaatimukset. Palveluarkkitehtuuri luo aiempaa paremmat liiketoimintaedellytykset yrityksille (erityisesti PK-yrityksille).	Tehostetaan valtiovarainministeriön johdolla kansallisen tietotalon ohjausta ja ohjausrakenteita. Ohjataan julkista hallintoa kansallisen palveluarkkitehtuurin mukaisten ratkaisujen käyttöön. Toteutetaan kansallinen palveluarkkitehtuuri ja sen mukaiset kansalliset ratkaisut. Jatketaan kansallisen palveluväylän toteuttamista valtiovarainministeriön johdolla. Palveluväylän käyttö laajennetaan asteittain koko julkiseen hallintoon keskitetysti ohjatuilla toimenpiteillä. Luodaan kansallinen sähköisen tunnistamisen ratkaisu yhteistyössä keskeisten sidosryhmien kanssa mahdollistaen henkilötunnistamisen ja organisaatiotunnistamisen. Rakennetaan palveluarkkitehtuurin toiminnan kannalta välttämättömät tietoturvaratkaisut ja luodaan tarvittavat ohjausmallit- ja rakenteet. Palveluarkkitehtuurin keskeisten osien toteuttamisen ja käyttöönoton myötä tarjotaan yrityksille (erityisesti PK-yritykset) entistä paremmat puitteet uuden sähköisen liiketoiminnan innovointiin ja käynnistämiseen.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	19 000
Yhteensä	19 000
2015 talousarvio	32 000 000
2014 talousarvio	13 000 000

04. Yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen tietojärjestelmien tietoturvallisuus ja varautuminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 8 600 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää julkisen hallinnon elintärkeiden toimintojen yhteisten verkkojen ja tietojärjestelmien hankinta-, käyttö- ja ylläpitokuluista sekä niiden tarvitsemien hallinnan, kehittämisen ja rakenteiden rahoittamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös menojen maksamiseen, jotka aiheutuvat VN-verkon liittamisestä osaksi hallinnon turvallisuusverkkoa.

Selvitysosa: SATU-hankkeessa tuotetaan valtion ylimmän johdon (tasavallan presidentin kanslian ja valtioneuvoston), Suomen ulkomaanedustustojen ja turvallisuusverkkotoimijoiden käyttöön korotetun ja korkean suojaustason tietojen tuottamisen, tiedonsiirron, tiedon taltioinnin ja tiedonhallinnan sekä viestinnän kehittämisen mahdollistavat tieto- ja viestintätekniset järjestelmät sekä -palvelut. Tarkoituksena on mahdollistaa valtioneuvoston johtamistoiminta normaalioloissa, normaaliolojen häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa korkean suojaustason mahdollistaville tietojärjestelmillä sekä STIII-tasolle salattu mobiili tiedonkäsittely ja puheliikenne rajatulle käyttäjäkunnalle samoin kuin korvata VALTU-järjestelmä.

Osaltaan tätä tarkoitusta palvelee VN-verkon liittäminen osaksi hallinnon turvallisuusverkkoa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

SATU-hanke	7 200
Tasomuutos	-300
Yhteensä	6 900
2015 talousarvio	8 600 000
2014 I lisätalousarvio	2 650 000
2014 talousarvio	1 700 000

20. Tuottavuuden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 12 535 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) julkisen hallinnon tuottavuuden edistämiseen tähtäävien tietohallintohankkeiden, tutkimusten, selvitysten sekä koulutus- ja muiden palvelujen hankkimiseen
- 2) hallinnonalojen keskeisten tietojärjestelmähankeiden kehittämiseen.

Määrärahaa saa käyttää enintään 25 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen määräaikaisiin tehtäviin.

Selvitysosa: Määrärahaa on tarkoitus käyttää sellaisten hallinnon tuottavuutta lisäävien hankkeiden rahoittamiseen, joista valtiovarainministeriö on tehnyt asianomaisen ministeriön kanssa tuottavuuden lisäämistä ja tuottavuushyötyjen toteuttamista koskevan yhteistoimintasopimuksen. Ministeriöissä, virastoissa ja laitoksissa käytössä olevien tietojärjestelmien uudistamisella ja toimintojen automatisoinnilla voidaan saavuttaa tuottavuuden lisääntymistä, edistää sähköiseen asiointiin siirtymistä ja korvata vanhentuneita järjestelmiä. Määrärahaa voidaan myös

käyttää tuottavuutta lisäävien keskeisten tietojärjestelmähankkeiden kehittämistyöhön ja valtionhallinnon yhteiseen käyttöön tulevien tietojärjestelmien kehittämishankkeisiin.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Tietojärjestelmähankkeet	7 535 000
Muut tuottavuushankkeet	5 000 000
Yhteensä	12 535 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Asiakastietojärjestelmähanke (ATJ) (v. 2014 rahoitus) (siirto momentilta 25.40.01)	1 670
Asiakastietojärjestelmähanke (ATJ) (v. 2015 rahoitus) (siirto momentille 25.40.01)	-530
Kertaluonteinen säästö	-15 000
Maaseutuviraston sähköinen hallinto (v. 2014 rahoitus) (siirto momentilta 30.20.03)	700
Poliisin lupahallinnon sähköinen asiointi (v. 2014 rahoitus) (siirto momentilta 26.10.01)	875
Syyttäjälaitoksen ja yleisten tuomioistuinten aineistopankki (AIPA) (v. 2014 rahoitus) (siirto momentilta 25.10.03)	8 500
Sähköisen hallinnon ja Terhikki-rekisterin uudistamishanke (SAMPO) (v. 2015 rahoitus) (siirto momentille 33.02.05)	-825
Tasotarkistus	50
Verohallinnon valmisohjelmisto ja ohjelmistouudistushanke (v. 2014 rahoitus) (siirto momentilta 28.10.01)	26 800
Verohallinnon valmisohjelmisto ja ohjelmistouudistushanke (v. 2015 rahoitus) (siirto momentille 28.10.01)	-13 900
Vesihuollon tiedonhankintahanke (v. 2014 rahoitus) (siirto momentilta 30.40.21)	250
Vesihuollon tiedonhankintahanke (v. 2015 rahoitus) (siirto momentille 30.40.21)	-150
Viranomaisten kenttäjohtamisjärjestelmä (v. 2014 rahoitus) (siirto momentilta 26.10.21)	7 000
Viranomaisten kenttäjohtamisjärjestelmä (v. 2015 rahoitus) (siirto momentille 26.10.21)	-4 000
Vähennys	-10 000
Ympäristötiedon hankinnan, varastoinnin ja jakelun kehittämishanke Envibase (v. 2015 rahoitus) (siirto momentille 35.01.21)	-2 610
Yritystietopalvelurajapinta viranomaiskäyttöön (v. 2014 rahoitus) (siirto momentilta 28.10.01)	500
Yritystietopalvelurajapinta viranomaiskäyttöön (v. 2015 rahoitus) (siirto momentille 28.10.01)	-500
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-20 000
Tasomuutos	13 700
Yhteensä	-7 470

2015 talousarvio	12 535 000
2014 I lisätalousarvio	-1 995 000
2014 talousarvio	20 005 000
2013 tilinpäätös	40 705 000

80. Siirrot Ahvenanmaan maakunnalle

Selvitysosa: Yleisiä veroja ja maksuja koskeva lainsäädäntövalta sekä oikeus kantaa veroja kuuluvat Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) mukaan valtakunnalle. Tämän vuoksi Ahvenanmaan maakunnalle suoritetaan itsehallinnosta aiheutuvien menojen kattamiseksi vuosittain valtion varoista määrä, joka vahvistetaan itsehallintolain tarkoittamassa tasoituksessa. Ahvenanmaan valtuuskunta toimittaa tasoituksen vuosittain jälkikäteen kultakin kalenterivuodelta. Tasoitussmäärä lasketaan siten, että valtion tilinpäätöksen mukaiset asianomaisen vuoden tulot lukuun ottamatta uusia valtion lainoja, kerrotaan itsehallintolain mukaisella tasoitusperusteella, joka on 0,45 %.

Tasoitussmäärästä maksetaan vuosittain ennakkoa, joka on otettava valtion talousarvioesitykseen. Ahvenanmaan valtuuskunta vahvistaa ennakon suuruuden. Myös vuotuisen ennakon arvioitu määrä lasketaan edellä tarkoitettulla tavalla.

Ahvenanmaan maakunnalle voidaan itsehallintolain mukaan myöntää myös ylimääräistä määrärahaa, verohyvitystä ja erityistä avustusta itsehallintolaissa tarkemmin säädetyn perusteella. Myös näistä määrärahoista päättää Ahvenanmaan valtuuskunta. Itsehallintolain mukaan tasavallan presidentti vahvistaa tasoitusta koskevan valtuuskunnan päätöksen sekä edellä tarkoitettuja muita määrärahoja koskevat valtuuskunnan päätökset. Ahvenanmaan valtuuskunnan päätökset on vahvistettava niitä muuttamatta tai jätettävä vahvistamatta.

30. Ahvenanmaan tasoitusmaksu (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 221 568 000 euroa.

Määrärahaa saa Ahvenanmaan valtuuskunnan päätöksen mukaisesti käyttää Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) mukaista tasoitusta ja tasoitusmäärää koskevien ennakkomaksujen suorittamiseen. Kun tasoitus lain mukaan suoritetaan jälkikäteen, saattavat tällöin vielä vahvistamattomien tasoitusten määrät nousta ennakkomaksuja suuremmiksi. Tämän johdosta määrärahaa saa käyttää ennen lopullisen tasoituksen vahvistamista myös lisäennakon myöntämiseen varainhoitovuotta edeltäneiden vuosien menoihin.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tuloarvioiden muutokset	10 362
Yhteensä	10 362
2015 talousarvio	221 568 000
2014 II lisätalousarvio	-1 046 000
2014 I lisätalousarvio	2 448 000
2014 talousarvio	211 206 000
2013 tilinpäätös	209 391 832

31. Verohyvitys Ahvenanmaan maakunnalle (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 15 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää Ahvenanmaan itsehallintolain 49 §:n mukaisen verohyvityksen maksamiseen Ahvenanmaan maakunnalle.

Selvitysosa: Ahvenanmaan itsehallintolain 49 §:n mukaan Ahvenanmaan maakunnalle on maksettava ylimenevä osa, jos maakunnassa verovuodelta maksuunpantu tulo- ja varallisuusvero ylittää 0,5 % vastaavasta verosta koko maassa (verohyvitys).

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Määräraha-arvion tarkentuminen	-5 000
Tarkentunut arvio	-5 000
Yhteensä	-10 000

2015 talousarvio	15 000 000
2014 I lisätalousarvio	-19 700 000
2014 talousarvio	25 000 000
2013 tilinpäätös	9 783 220

40. Arpajaisveron tuoton palauttaminen Ahvenanmaan maakunnalle (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 13 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää arpajaisveron tuoton palauttamiseen Ahvenanmaan maakunnalle.

2015 talousarvio	13 000 000
2014 talousarvio	13 000 000
2013 tilinpäätös	10 311 180

90. Kuntien tukeminen

Selvitysosa: Vuoden 2010 alusta toteutetussa valtionosuusuudistuksessa edellisen valtionosuuslainsäädännön mukaiset sektorikohtaiset valtionosuudet (VM, OKM ja STM) keskitettiin valtiovarainministeriöön. Yhdistetyissä valtionosuuksissa on otettu huomioon yleinen valtionosuus, sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuudet kokonaisuudessaan sekä esi- ja perusopetus, yleiset kirjastot (pl. maakunta- ja keskuskirjastokorotukset), yleinen kulttuuritoimi sekä taiteen perusopetuksen asukaskohtainen osa.

Kunnan peruspalvelujen valtionosuudella ja verotuloihin perustuvalla valtionosuuden tasauksella pyritään turvaamaan kuntien mahdollisuudet pitää yllä riittävät peruspalvelut eri osissa maata ja tasapainottamaan kuntien lakisääteisiä tehtäviä ja niiden kokonaisrahoitusta alueittain ja kuntaryhmittäin.

Kuntien yhdistymisavustuksilla edistetään vapaaehtoiselta pohjalta kuntien yhdistymisiä sekä muita sellaisia kunta- ja seuturakenteen muutoksia, jotka edesauttavat laadukkaiden ja tasaverstaisten kunnallisten peruspalveluiden tuottamista taloudellisemmin.

Keskeiset uudistukset

Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen laiksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain (1704/2009) muuttamisesta. Uudistuksessa valtionosuusjärjestelmästä ehdotetaan poistettavaksi nykyiset erilliset valtionosuusperusteet, jotka koskevat yleisen osan määräytymisperusteita, sosiaali- ja terveydenhuollon laskennallisia kustannuksia, esi- ja perusopetuksen ja yleisten kirjastojen laskennallisia kustannuksia sekä taiteen perusopetuksen ja yleisen kulttuuritoimen määräytymisperusteita. Uuden järjestelmän peruspalvelujen valtionosuuden laskennalliset kustannukset perustuvat keskeisesti ikäryhmittäisiin kustannuksiin ja sairastavuuteen. Ikäryhitys pohjautuu pääosin nykyisiin ikäluokituksiin. Uudessa järjestelmässä ehdotetaan kuitenkin otettavaksi käyttöön uusi, 16—18-vuotiaiden ikäryhmä. Sairastavuuskertoimen osatekijöitä olisivat terveyden-, vanhusten- ja sosiaalihuolto. Muina laskennallisten kustannusten määräytymistekijöinä ehdotetaan otettavaksi käyttöön työttömyyskerroin, vieraskielisyyskerroin, kaksikielisyys, saaristoisuus, asukastiheyskerroin ja koulutustaustakerroin. Kriteerien toinen osa muodostuisi lisäosista. Niitä olisivat syrjäisyyden, työpaikkaomavaraisuuden ja saamelaiden kotiseutualueen kunnan lisäosat. Lisäksi uudistusesityksessä ehdotetaan korotettavaksi verotuloihin perustuvan valtionosuuden tasauksen tasausraja 100 prosenttiin. Tasaussisäksi ehdotetaan 80 prosenttia tasausrajan ja kunnan asukaskohtaisen laskennallisen verotulon erotuksesta. Tasaussvähennystä ehdotetaan alennettavaksi niin, että se olisi 30 prosenttia tasausrajan ylittävästä euromäärästä lisättynä mainitun ylityksen luonnollisella logaritmilla, joka muutetaan prosenttiyksiköiksi. Uudistuksen aiheuttamia muutoksia kuntakohtaisiin valtionosuuksiin lievennetään viiden vuoden pituisella siirtymätasauksella. Uudistuksen on tarkoitus tulla voimaan vuoden 2015 alusta.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi sosiaalihuoltolain (710/1982) muuttamisesta. Muutokset kohdistuvat lasten ja lapsiperheiden kotipalveluun ja perhetyöhön sekä sosiaalisen kuntoutuksen järjestämiseen nuorille.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen lasten päivähoidosta annetun lain (36/1973) muuttamisesta. Subjektiiivista päivähoito-oikeutta esitetään rajoitettavaksi silloin, kun vanhempi on kotona äitiys-, isyys-, vanhempain- tai hoitovapaalla tai kotihoidon tuella.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi perusopetuslain (628/1998) muuttamisesta. Muutoksessa muiden kuin evankelis-luterilaisen ja ortodoksisen uskonnon sekä elämäntietämystiedon opetuksen minimiryhmäkokoja tarkistetaan perusopetuksessa.

Hallituksen kehyspäättöksen mukaisesti esitetään, että kuntien harkinnanvarainen valtionosuuden korotus lopetetaan.

Vaikuttavuustavoitteet

Ehkäisevän toiminnan tavoitteena on terveyttä, sosiaalista turvallisuutta, elämäntietämystä ja itsestä selviytymistä tukevien olosuhteiden ja ympäristön luominen, ihmisten työ- ja toimintakyvyn edistäminen, elämäntietämisen parantaminen, sosiaalisten ja terveydellisten ongelmien ennaltaehkäisy, väestöryhmien välisten terveyserojen vähentäminen sekä ympäristöterveydenhuollon toimintaedellytysten parantaminen. Tavoitteisiin pyritään johtamista ja rakenteita kehittämällä sekä tuottamalla ja levittämällä työvälineitä ja hyvän toiminnan malleja kuntien käyttöön. Vaikuttavuustavoitteita kuvataan tarkemmin sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan pääluokkaan kuuluvassa luvussa 33.60.

Sosiaali- ja terveyspalvelujen tavoitteena on julkisen vallan järjestämisvastuulla olevien, pääosin verovaroin kustannettavien sosiaali- ja terveyspalvelujen toimivuuden, saatavuuden ja kattavuuden sekä perustoimeentulon turvaaminen koko maassa. Peruspalveluita vahvistetaan ja uudiste-

taan, ikäihmisille turvataan ihmisarvoinen vanhuus sekä panostetaan mielenterveys- ja päihdepalveluihin.

Kuntien järjestämän esi- ja perusopetuksen sekä yleisten kirjastojen ja kulttuuritoimen lähtökohdiana on koulutuksen perusturvan sekä kirjasto- ja kulttuuripalveluiden takaaminen ja vahvistaminen kaikille asuinpaikasta, kielestä ja taloudellisesta asemasta riippumatta koko maan kattavasti. Kunnille myönnettävän rahoituksen keskeisiä tavoitteita ovat sivistyksellisten perusoikeuksien turvaaminen jokaiselle oppilaalle ja opiskelijalle hänen kykyjensä ja erityisten tarpeidensa mukaan sekä osana kansalaisten sivistyksellisiä oikeuksia turvata jokaiselle mahdollisuus kehittää itseään koko maan kattavilla kirjasto- ja tieto- ja kulttuuripalveluilla sekä varmistaa väestön tasavertainen tiedon ja kulttuurin saatavuus.

Taiteen perusopetuksen tavoitteena on tarjota kunnan asukkaille mahdollisuus osallistua taiteen perusopetukseen sekä harrastusta tukevaan opetukseen taiteen eri aloilla.

Laskennallisten kustannusten laskennassa käytettäviä tietoja

	2014 arvio ¹⁾	2015 arvio
Laskennalliset kustannukset		
0—5-vuotiaat euroa/asukas	8 483,08	8 484,92
6-vuotiaat euroa/asukas	8 789,01	8 940,00
7—12-vuotiaat euroa/asukas	7 198,70	7 266,05
13—15-vuotiaat euroa/asukas	12 349,40	12 471,90
16—18-vuotiaat euroa/asukas	3 904,34	3 975,89
19—64-vuotiaat euroa/asukas	1 029,36	1 035,28
65—74-vuotiaat euroa/asukas	2 103,65	2 129,17
75—84-vuotiaat euroa/asukas	5 622,65	5 717,11
85-vuotiaat ja vanhemmat euroa/asukas	18 841,70	19 112,65
Sairastavuuden mukaan	1 118,58	1 125,29
Työttömyysasteen mukaan euroa/asukas	86,92	87,44
Kaksikielisuuden mukaan euroa/asukas	268,00	269,61
Vieraskielisuuden mukaan euroa/asukas	1 882,50	1 893,80
Asukastiheyden mukaan euroa/asukas	37,87	38,10
Saaristoisuuden mukaan euroa/asukas	368,87	371,08
Koulutustaustan mukaan euroa/asukas	407,38	409,82
Lisäosat		
Syrjäisyys euroa/asukas	205,88	207,12
Saamelaisten kotiseutualueen kunnat euroa/asukas	2 615,00	2 630,69
Työpaikkaomavaraisuus euroa/asukas	62,49	62,86

¹⁾ Vuoden 2014 tiedot on muutettu valtionosuusjärjestelmän uudistusesityksen mukaisiksi.

20. Valtion ja kuntien yhteiset tietojärjestelmähankkeet (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 9 465 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) valtion ja kuntien yhteisten sähköisten asiointipalvelujen ja tietojärjestelmäratkaisujen suunnitteluun ja hankintaan sekä niiden keskitetystä asiakaskäyttöönnoton tuesta aiheutuviin kustannuksiin
- 2) kuntien informaatioteknologiaan kohdennettuihin, kuntien tietovarantojen hyväksikäytön edellytyksiä parantaviin kehittämishankkeisiin sekä tietoteknisten palveluiden järjestämiseen ja jo toteutettujen ratkaisuiden käyttöönnoton tukemiseen
- 3) harkinnanvaraisiin valtionavustuksiin sekä EU:n hyväksymien ja rahoittamien hankkeiden maksamiseen
- 4) muuhun yhteiseen julkisen tietohallinnon kehittämiseen
- 5) enintään 30 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen vuodessa SAdE-ohjelman palvelukokonaisuuksien ja erillishankkeiden suunnittelua ja toteutusta sekä ohjelman hankeohjausta varten enintään ohjelmakauden päättymiseen saakka
- 6) enintään kolmea henkilötyövuotta vastaavan määräaikaisen henkilöstön palkkaamiseen kunta-uudistuksen ICT-muutostuen ohjaustehtäviin sekä kuntien talous- ja toimintatietojen, tilastoinnin ja tietohuollon kehittämisohjelman tehtäviin liittyviin tehtäviin.

Selvitysosa: Määrärahalla toteutetaan Sähköisen asioinnin ja demokratian vauhdittamisohjelman (SAdE-ohjelma) linjausten mukaisesti valtion ja kuntien yhteisiä hankkeita tavoitteena tuottavuuden parantaminen julkisessa hallinnossa.

SAdE-ohjelman tavoitteena on tarjota kansalaisille ja yrityksille hyödyllistä, sujuvaa ja helppoa sähköistä asiointia julkisiin palveluihin. Ohjelma tuottaa asiakaslähtöisiä ja yhteentoimivia, julkisen sektorin kustannustehokkuutta ja laatua vahvistavia sähköisiä palvelukokonaisuuksia. Ohjelman toimeenpano kytkeytyy käynnissä oleviin merkittäviin julkisen hallinnon kehittämistoimenpiteisiin kuten vaikuttavuus- ja tuloksellisuusohjelmaan, asiakaspalvelun kehittämishankkeeseen ja kunta- ja palvelurakenneuudistukseen. Ohjelman toimikausi päättyy vuoden 2015 lopussa. Määrärahasta palkattavat henkilöt toimivat projektipäälliköinä ja muuna projektihenkilöstönä SAdE-ohjelman palvelukokonaisuuksissa ja erillishankkeissa sekä ohjelman ohjaukseen liittyvänä projektihenkilöstönä valtiovarainministeriössä ohjelman keston ajan.

Määrärahalla tuetaan ja nopeutetaan kuntien tietohallintokehitystä tavoitteena parantaa tuottavuutta sekä edistää kuntien ja julkishallinnon yhteisiä informaatioteknologian kehittämishankkeita ja sähköisten toimintatapojen käyttöönottoa. Määrärahalla tuetaan kunta- ja palvelurakenneuudistukseen liittyvää kuntasektorin ICT-muutostyötä.

Määrärahaa käytetään Julkisen hallinnon suositusten ja lakiin julkisen hallinnon tietohallinnon ohjauksesta (634/2011) perustuvien standardien laadintaan sekä muuhun yhteiseen julkisen hallinnon tietohallinnon kehittämistoimintaan, kuten valtion ja kuntien yhteisten ICT-ratkaisujen keskitettyyn käyttöönnoton tukeen ja julkisen hallinnon ICT-strategian toimeenpanoon.

Määrärahalla voidaan tukea ja edistää julkisen hallinnon tietohallinnon ohjauksesta annetun lain mukaisen julkisen hallinnon kokonaisarkkitehtuurityön käynnistystä, arkkitehtuurikuvausten to-

teutusta, työvälineiden käyttöönottoa sekä toteutettujen tulosten julkaisua arkkitehtuurityölle asetettujen tavoitteiden ja hyötyjen aikaansaamiseksi.

Hankkeiden erittely ja määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

SADe-ohjelman hankkeet	5 455 000
Kuntien informaatioteknologian kehittämishankkeet	3 960 000
Muu julkisen hallinnon tietohallintoyhteistyö	50 000
Yhteensä	9 465 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Siirto momentille 28.90.30	-2 765
Uudelleenkohdentaminen	-2 000
Tasomuutos	-2 765
Yhteensä	-7 530

2015 talousarvio	9 465 000
2014 I lisätalousarvio	—
2014 talousarvio	16 995 000
2013 tilinpäätös	16 995 000

22. Kunta- ja palvelurakennemuutosten toteuttaminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 600 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) kunta- ja palvelurakennemuutosten toteuttamiseen liittyvien hankkeiden valmisteluun ja toteuttamiseen
- 2) enintään kahta henkilötyövuotta vastaavan määräaikaisen henkilöstön palkkaamiseen kunta- ja palvelurakennemuutosten ohjaus- ja hanketehtäviin. Nämä voidaan toteuttaa henkilötyövuositavoitteiden ulkopuolella.

Selvitysosa: Määrärahalla toteutetaan hallituksen kuntauudistuksen muutoksentukiohjelmaa. Ohjelman avulla käynnistetään ja seurataan kehittämishankkeita, jotka tukevat kuntaorganisaatioita uudistuksen toteuttamisessa sekä toiminnan ja palvelujärjestelmien kehittämisessä.

Määrärahan arvioitu käyttö (1 000 euroa)

Muutostukihankkeet	400
Viestintä ja kenttätyö kunnissa	200
Yhteensä	600

2015 talousarvio	600 000
2014 talousarvio	600 000
2013 tilinpäätös	600 000

30. Valtionosuus kunnille peruspalvelujen järjestämiseen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 8 441 261 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain (1704/2009) mukaisen valtionosuuden maksamiseen
- 2) verotuloihin perustuvan valtionosuuksien tasauksen maksamiseen
- 3) enintään 30 000 000 euroa opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettujen lakien (635/1998 ja 1705/2009) mukaisten ennen vuotta 2015 oppilaitosten perustamishankkeisiin myönnettujen valtionosuuksien ja -avustusten maksamiseen.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (1 000 euroa)

Kunnan peruspalvelujen valtionosuus

<i>Laskennalliset kustannukset</i>	25 600 814
— ikärakenne	18 053 725
— sairastavuus	6 090 740
— työttömyys	477 732
— kaksikielisyys	91 680
— vieraskielisyys	522 868
— asukastiheys	188 135
— saaristaisuus	14 324
— koulutustausta	161 610

Kuntien rahoitusosuus -19 093 193

Valtionosuus **6 507 621**

Lisäosat **310 891**

Verotuloihin perustuva valtionosuuksien taseus **674 874**

V. 2015 järjestelmämuutoksen taseus **27 022**

Valtionosuusjärjestelmän uudistamiseen liittyvä kotikuntakorvausten siirtymäjärjestely **1 628**

Kotikuntaa vailla olevien 6—15 v. kotikuntakorvaukset (valtio korvaa) **2 302**

Yksityisten opetuksen järjestäjien ja yliopistojen arvonnäisävero **5 246**

Valtionosuuteen tehtävät lisäykset ja vähennykset **911 677**

Yhteensä **8 441 261**

Kuntien peruspalvelujen valtionosuusprosentti on 25,42. Valtionosuuksiin on tehty 0,6 prosentin kustannustason tarkistus. Valtionosuuksien määräytymisen perusteena oleva vuodenvaihteen 2013/2014 asukasluku on 5 422 604.

Määrärahan mitoitukseen liittyvät hallituksen esitykset

Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen laiksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta siten, että valtionosuuden määräytymisperusteet uudistetaan poistamalla nykyiset erilliset yleisen osan, sosiaali- ja terveydenhuollon, esi- ja perusopetuksen, yleisten kirjastojen, taiteen perusopetuksen sekä yleisen kulttuuritoimen määräytymisperusteet. Samalla määräytymisperusteiden lukumäärää vähennetään ja poistetaan päällekkäisyyksiä sekä määräytymisperusteiden porrastuksia. Esitys ei vaikuta momentin määrärahan mitoitukseen. Uudistuksen on tarkoitus tulla voimaan vuoden 2015 alusta lukien.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta siten, että kuntien peruspalvelujen valtionosuusprosentti muuttuu 29,57 prosentista 25,42 prosenttiin vuonna 2015. Muutoksessa on vähennyksenä otettu huomioon 2,88 prosenttiyksikköä liittyen valtionosuusjärjestelmän uudistamiseen. Muutoksessa on otettu huomioon vähennyksenä 0,73 prosenttiyksikköä liittyen valtionosuuden 188 000 000 euron leikkaukseen. Muutoksessa on otettu huomioon vähennyksenä 0,64 prosenttiyksikköä liittyen 163 658 000 euron siirtoon momentille 29.40.55. Siirto liittyy ammattikorkeakoulujen rahoitusuudistukseen. Muutoksessa on otettu huomioon vähennyksenä 0,16 prosenttiyksikköä liittyen asiakasmaksujen korotusta vastaavaan 40 000 000 euron säästöön. Muutoksessa on otettu huomioon vähennyksenä 0,02 prosenttiyksikköä liittyen turvakotitoiminnan siirtoon valtion vastuulle. Lisäksi muutoksessa on otettu huomioon vähennyksenä 0,08 prosenttiyksikköä liittyen harkinnanvaraisen valtionosuuden korotuksen lakkauttamiseen. Muutoksessa on otettu huomioon lisäyksenä 0,27 prosenttiyksikköä liittyen jäteveron tuottoa vastaavaan 70 000 000 euron valtionosuuden lisäykseen. Muutoksessa on otettu huomioon lisäyksenä 0,05 prosenttiyksikköä liittyen vanhuspalvelulain toteuttamiseen siten, että valtionosuus on 54,3 %. Muutoksessa on otettu huomioon lisäyksenä 0,04 prosenttiyksikköä liittyen muilta osin uusien ja laajenevien tehtävien toteuttamiseen siten että valtionosuus on 50 %. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 322 158 000 euroa lain muutoksen johdosta.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi sosiaalihuoltolain (710/1982) muuttamisesta. Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 9 400 000 euroa lain muutoksen johdosta.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi lasten päivähoidosta annetun lain (36/1973) muuttamisesta. Subjektiivista päivähoito-oikeutta rajoitetaan hallituksen rakennepoliittisen ohjelman mukaisesti sosiaaliset perusteet huomioivalla tavalla osa-aikaiseksi silloin, kun vanhempi on kotona äitiys-, isyys-, vanhempain- tai hoitovapaalla tai kotihoidontuella. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 6 012 000 euroa lain muutoksen johdosta.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi perusopetuslain (628/1998) muuttamisesta. Muutoksessa muiden kuin evankelis-luterilaisen ja ortodoksisen uskonnon sekä elämäntietämystiedon opetuksen minimiryhmäkokoa tarkistetaan perusopetuksessa. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 127 000 euroa lain muutoksen johdosta.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen oppivelvollisuuslaiksi ja siihen liittyvien lakien muuttamisesta. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 175 000 euroa lain muutoksen johdosta.

Valtionosuus kunnille peruspalvelujen järjestämiseen, laskentaperusteet (1 000 euroa)

Perushinta	Laskennallinen kustannus
Ikärakenteen mukaan	
— 0—5-vuotiaat (8 484,92 euroa/as)	3 073 399
— 6-vuotiaat (8 940,00 euroa/as)	536 820
— 7—12-vuotiaat (7 266,05 euroa/as)	2 550 936
— 13—15-vuotiaat (12 471,90 euroa/as)	2 185 014
— 16—18-vuotiaat (3 975,89 euroa/as)	743 528
— 19—64-vuotiaat (1 035,28 euroa/as)	3 350 390
— 65—74-vuotiaat (2 129,17 euroa/as)	1 253 828
— 75—84-vuotiaat (5 717,11 euroa/as)	1 907 542
— 85-vuotiaat ja vanhemmat (19 112,65 euroa/as)	2 452 268
Sairastavuuden mukaan (1 125,29 euroa/as)	6 090 740
Työttömyyden mukaan (87,44 euroa/as)	477 732
Kaksikielisyyden mukaan (269,61 euroa/as)	91 680
Vieraskielisyyden mukaan (1 893,80 euroa/as)	522 868
Asukastiheyden mukaan (38,10 euroa/as)	188 135
Saaristoisuuden mukaan (371,08 euroa/as)	14 324
Koulutustaustan mukaan (409,82 euroa/as)	161 610
Yhteensä	25 600 814

Kuntien rahoitusosuus

Asukasluku	5 422 604
Rahoitusosuus, euroa/as	3 521,07
Rahoitusosuus, 1 000 euroa	19 093 193

Syrjäisyyden, työpaikkaomavaraisuuden sekä saamelaisten kotiseutualueen kunnan lisäosat (1 000 euroa)

Perushinta	
Syrjäisyyden mukaan (207,12 euroa/as)	113 232
Työpaikkaomavaraisuuden mukaan (62,86 euroa/as)	194 071
Saamelaisten kotiseutualueen kunnan mukaan (2 630,69 euroa/as)	3 588
Yhteensä	310 891

Verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus (1 000 euroa)

Lisäykset	Vähennykset	Netto
1 253 275	-578 401	674 874

V. 2015 järjestelmämuutoksen tasaus (1 000 euroa)

Lisäykset	Vähennykset	Netto
125 096	-98 074	27 022

Valtionosuusjärjestelmän
uudistamiseen liittyvä kotikunta-
korvauksen siirtymäjärjestely

1 628

Muut valtionosuuteen tehtävät vähennykset ja lisäykset (1 000 euroa)

Valtionosuuden vähennykset	
— vakiomuotoisten tietoluovutusten hinnoittelumuutos	-1 301
— lääkäintä- ja lääkärihelikopteritoiminnan rahoitus	-22 233
— valtion ja kuntien yhteisten tietojärjestelmähankkeiden rahoitus	-4 748
— siirto momentille 29.01.02	-2 006
— järjestelmämuutoksen kustannusneutraalisuuteen liittyvä vähennys	-27 022
— valtionosuusuudistukseen liittyvä yksityisten opetuksenjärjestäjien kotikuntakorvausten tasausjärjestelmän rahoitus	-1 628

Vähennykset yhteensä **-58 938**

Valtionosuuden lisäykset	
— työmarkkinatukeen liittyvä korjauserä	29 549
— v. 2010 järjestelmämuutoksen tasaus	497
— v. 2010 verotulomenetysten kompensatio	375 000
— v. 2011 verotulomenetysten kompensatio	129 000
— v. 2012 verotulomenetysten kompensatio	299 000
— v. 2013 verotulomenetysten kompensatio	11 500
— v. 2014 verotulomenetysten kompensatio	9 500
— v. 2015 veroperustemuutokset	83 000
— maakuntien liittojen tehtäviin liittyvä lisäys	488
— oppilaitosten perustamiskustannusten valtionavustusten siirto	30 000
— tasauksen neutraalisuus	3 081

Lisäykset yhteensä **970 615**

Muu rahoitus (1 000 euroa)

Kotikuntaa vailla olevien 6—15 v. kotikuntakorvaukset	2 302
Yksityisen opetuksen järjestäjien ja yliopistojen arvonnalisävero	5 246

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Aikuisten hammashuollon säästötoimet	-859
Ammattikorkeakoulujen rahoitusuudistus (siirto momentille 29.40.55)	-163 658
Asukasluvun ja määräytymistekijöiden muutos	59 886
Elatustuen takaisinperinnän palautus	-6 964
Indeksikorotus	42 524
Koulurakennusten korjausrahat	-12 100
Kuntien harkinnanvaraisen valtionosuuden korotuksen lakkauttaminen	-20 000
Lastensuojelulaki	5 350
Muut muutokset	819
Opiskelijavalintapalvelut (siirto momentille 29.01.02)	822
Oppilaitosten perustamiskustannusten valtionavustukset (siirto momentilta 29.10.34)	42 100
Oppilas- ja opiskeluhoitolaki	4 650
Siirto momentilta 28.90.20	3 765
Sosiaalihuoltolain muutosten toimeenpano	9 400
Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksujen korotuksiin liittyvä vähennys	-40 000
Subjekttiivisen päivähoitooikeuden rajaaminen	-6 012
Turvakotitoiminta (siirto momentille 33.60.52)	-4 000
Uskonnon ja elämäntietämystiedon opetusperusteiden tiukennus	-127

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Valtionosuuden vähennys	-188 000
Valtionosuusjärjestelmän uudistamiseen liittyvä kotikuntakorvausten siirtymä-järjestely	1 628
Valtionosuusjärjestelmän uudistamiseen liittyvä yksityisten opetuksen järjestäjien kotikuntakorvausten tasausjärjestelmän rahoitus	-1 628
Veroperustemuutokset	73 500
Vanhuspalvelulaki	27 500
Yhteensä	-171 404

2015 talousarvio	8 441 261 000
2014 I lisätalousarvio	8 816 000
2014 talousarvio	8 612 665 000
2013 tilinpäätös	8 676 001 810

31. Kuntien yhdistymisen taloudellinen tuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 36 135 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) kuntarakennelain (1698/2009) 43 §:n mukaisiin laskennallisiin yhdistymisavustuksiin
- 2) lain 44 §:n mukaisten valtionosuuksien vähenemisen korvaamiseen
- 3) enintään 1 600 000 euroa kuntarakennelain 16 §:n mukaisten erityisiin selvityksiin ja lain 41 §:n mukaisiin selvitysavustuksiin
- 4) enintään 200 000 euroa selvitysmenettelystä yhteistyön edistämiseksi eräillä kaupunkiseuduilla annetun lain (1408/2010) mukaisten selvitysten kustannuksiin
- 5) metropolihallintoon liittyviin selvityksiin.

Selvitysosa: Säännökset yhdistymisavustusten muodosta ja tasosta on uudistettu vuoden 2008 alusta ja sen jälkeen toteutettavissa kuntajaon muutoksissa. Samalla on luovuttu kuntajaon muutosten yhteydessä erikseen maksettavasta investointi- ja kehittämishankkeiden tuesta.

Määrärahan arvioitu käyttö (1 000 euroa)

Yhdistymisavustus	
— vuoden 2015 kuntien yhdistymiset, 3 liitosta	5 114
— vuoden 2014 kuntien yhdistymiset, 0 liitosta	-
— vuoden 2013 kuntien yhdistymiset, 10 liitosta	10 410
Yhteensä, 13 liitosta	15 524
Valtionosuusmenetysten kompensatio	
— vuoden 2015 yhdistymiset	556
— vuoden 2014 yhdistymiset	-
— vuoden 2013 yhdistymiset	15 361
— vuoden 2012 yhdistymiset	-
— vuoden 2011 yhdistymiset	2 894
Yhteensä	18 811

Määrärahan arvioitu käyttö (1 000 euroa)

Kuntarakennelain mukaiset selvityskustannukset ja yhdistymisiin liittyviin esiselvityksiin myönnettävä avustus (enintään)	1 600
Kaupunkiseutuselvitysten kustannukset (enintään)	200
Kaikki yhteensä	36 135

	2013 toteutuma	2014 toteutuma	2015 arvio
Kuntien yhdistymisiä	10	0	3
Kuntien määrän vähennys	17	0	3
Määräraha, milj. €	44,2	35,1	36,1
— josta ko. vuoden yhdistymisten osuus, milj. €	29,2	0,0	5,7

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kuntajakolain mukaiset selvitykset	-2 400
Valtionosuuden menetysten kompensatio	-1 607
Yhdistymisavustukset	5 114
Yhteensä	1 107

2015 talousarvio	36 135 000
2014 talousarvio	35 028 000
2013 tilinpäätös	64 356 284

34. Paikallisten kuntakokeilujen rahoitus (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 520 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) kuntien lakisääteisten tehtävien perusteella säädettyjen velvoitteiden vähentämisen toimintaohjelman tueksi käynnistettävien paikallisten kuntakokeilujen valmisteluun, ohjaukseen, seurantaan ja arviointiin
- 2) paikallisiin kuntakokeiluihin osallistuvilla kunnilla kohdennettaviin avustuksiin projektipäälliköiden palkkaamiseksi
- 3) enintään kahta henkilötyövuotta vastaavan määräaikaisen henkilöstön palkkaamiseen paikallisten kuntakokeilujen ohjaus- ja hanketehtäviin. Nämä voidaan toteuttaa henkilötyövuositavoitteiden ulkopuolelta.

Selvitysosa: Määrärahalla toteutetaan kuntauudistukseen ja kuntien tehtävien arviointiin liittyviä kuntien velvoitteiden vähentämisen toimintaohjelman tueksi käynnistettäviä paikallisia kokeiluja. Niiden avulla on tarkoitus vähentää kuntien velvoitteita. Paikallisissa kuntakokeiluissa ministeriöt ja kunnat sopivat yhdessä palveluja koskevat tavoitteet.

Kokeilun tuloksia hyödynnetään kuntien tehtävien arviointi-työryhmän työssä.

2015 talousarvio	520 000
2014 talousarvio	520 000

91. Työllisyyden ja elinkeinoelämän tukeminen

Selvitysosa: Työllisyyttä ja elinkeinoelämää tuetaan energiaverotuella.

Yleisillä energiaverotuilla edistetään ammattimaisen toiminnan ja energiaintensiivisen teollisuuden kilpailukykyä sekä uusiutuvien energialähteiden kilpailukykyä ja käyttöä. Maa- ja puutarhatalouden energiaverotuella tuetaan maatalouden tulonmuodostusta.

41. Energiaverotuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 251 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valmisteverojärjestelmän kautta maksettavaan

- 1) maatalouden tukeen
- 2) energiaintensiivisten yritysten veronpalautukseen.

Selvitysosa: Määräraha perustuu seuraaviin säädöksiin:

- 1) maatalouden tuki: laki maataloudessa käytettyjen eräiden energiatuotteiden valmisteveron palautuksesta (603/2006)
- 2) energiaintensiivisten yritysten veronpalautus: laki sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteverosta (1168/2002 8 a §).

Energiaintensiivisten yritysten veronpalautusta kasvatettiin 120 milj. eurolla vuoden 2012 alusta alkaen.

Maataloudelle maksettavaa tukea muutetaan vuonna 2014 ympäristöohjaavammaksi siten, ettei sille palauteta enää hiilidioksidiveron osuutta. Budjettitalouteen muutos vaikuttaa vuonna 2015.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen nestemäisten polttoaineiden sekä sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteveroa koskevien lakien muuttamisesta. Esityksen mukaisesti kaivostoiminnalle ei jatkossa makseta energiaintensiivisten yritysten veronpalautusta. Lämmitys-, työkone- ja voimalaitospolttoaineiden veronkorotus puolestaan kasvattaa palautuksen määrää. Budjettitalouteen muutos vaikuttaa vuonna 2016.

Määrärahalta maksettavista eristä on poistettu verottomasta käytöstä johtuvat palautukset sekä alusliikenteen tuet, jotka jatkossa otetaan huomioon tulon vähennyksenä momentilla 11.08.07. Näiden palautusten suuruudeksi arvioitiin 42 milj. euroa vuodelle 2014.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

1. Maatalouden tuki	31 000 000
2. Energiaintensiivisten yritysten veronpalautus	220 000 000
Yhteensä	251 000 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Verottomasta käytöstä aiheutuvien palautusten ja alusliikenteen tuen poisto ja huomiointi vähennyksenä momentilla 11.08.07	-42 000
Tasomuutos	-9 020
Yhteensä	-51 020

2015 talousarvio	251 000 000
2014 talousarvio	302 020 000
2013 tilinpäätös	229 222 593

92. EU ja kansainväliset järjestöt

Selvitysosa: Vuosi 2015 on seuraavan EU:n monivuotisen rahoituskehyksen toinen varainhoitovuosi ja vuoden 2014 EU-vaalien jälkeisen Euroopan parlamentin ja komission ensimmäinen kokonainen toimintavuosi. Vuosia 2014—2020 koskevan rahoituskehyksen toimeenpano vaatii vielä omien varojen päätöksen hyväksymisen ja ratifioinnin kansallisissa parlamenteissa, minkä odotetaan vievän muutaman vuoden. Eräille muille nettomaksajamaille hyväksytyistä maksualennuksista vuoden 2015 talousarvioon sisältyy Yhdistyneen kuningaskunnan maksualennuksen jatkuminen. Lisäksi edellä mainittuun alennukseen osallistumisesta myönnettyt alennukset Saksalle, Itävalle, Alankomaille ja Ruotsille jatkuvat ennallaan keskeytyksettä. Arvonlisäveropohjaan perustuvia alennuksia ja kertakorvausalennuksia ei odoteta maksettavan vuonna 2015, koska ne päättyivät voimassaolevan omien varojen päätöksen mukaisesti vuoden 2013 lopussa. Niitä korvaavat uudet arvonlisäveropohjaan perustuvat ja kertakorvausalennukset tulevat maksuun vasta takautuvasti omien varojen päätöksen hyväksymisen jälkeen, mikä arvion mukaan tapahtuu vuonna 2016.

03. Rahoitusvakausviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 3 000 000 euroa.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi rahoitusvakausviranomaisesta. Laissa on tarkoitus säätää viranomaisen toimialasta, tehtävistä, valtuuksista ja organisointitavasta sekä hallituksen esityksen laiksi rahoitusvakausviraston hallintomaksusta.

Luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten elvytystä ja kriisinratkaisua koskevan EU-direktiivin johdosta Suomeen perustetaan uusi viranomainen, Rahoitusvakausvirasto, jolle säädetään direktiivissä ja yhteistä kriisinratkaisumekanismia koskevassa asetuksessa tarkemmin määritellyt kriisinratkaisun ennakointiin liittyvät viranomaistehtävät ja valtuudet ongelmalaitosten toiminnan hallittuun uudelleenjärjestelyyn ja mahdolliseen alasajoon. Viranomaisen on EU-säädösten voimaantulon ja niiden soveltamisen johdosta tarve aloittaa toimintansa 1.1.2015.

Rahoitusvakausviraston toiminnasta aiheutuvat kulut on tarkoitus kattaa luottolaitoksilta ja sijoituspalveluyrityksiltä perittävin hallintomaksuin, joista säädettäisiin laissa Rahoitusvakausviraston hallintomaksusta.

Vastaavat tulot on merkitty momentille 11.19.11.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kriisinratkaisua koskevan EU-sääntelyn edellyttämien toimintamenojen arvio	
vuodelle 2015	3 000
Yhteensä	3 000

2015 talousarvio	3 000 000

20. Euroopan unionin osallistuminen matkamenojen korvauksiin (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 2 900 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää EU:n jäsenvaltioiden valtuuskuntien matkakulujen korvaamisesta annetun päätöksen mukaisten matkustusmenojen sekä matkustusmenoihin liittyvien arvonlisäverojen maksamiseen.

Selvitysosa: Euroopan unioni maksaa neuvoston ja sen työryhmien kokouksiin osallistumisesta aiheutuvien matkamenojen korvauksen ennakoon jäsenmaille. Jäsenvaltio saa vuotuisen kokonaismäärärahan, joka on kullekin jäsenvaltiolle vahvistettu prosentuaalinen osuus EU:n talousarvion yleiset kokouskulut -alamomentin määrärahasta. Siltä osin kuin matkustamisesta aiheutuu menoja, joita EU ei hyväksy korvattavaksi, ne maksetaan toimintamenomäärärahoista. Jäsenvaltioiden on toimitettava vuosittain helmikuun loppuun mennessä neuvoston pääsihteerille tilitys jäsenvaltiolle osoitetun määrärahan käytöstä.

Vastaavat tulot on merkitty momentille 12.28.93.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	400
Yhteensä	400
2015 talousarvio	2 900 000
2014 talousarvio	2 500 000
2013 tilinpäätös	2 800 000

40. Isäntämaakorvaus Pohjoismaiden Investointipankille (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 9 976 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää sen taloudellisen hyödyn korvaamiseksi, minkä Suomen Pohjoismaiden Investointipankin isäntämaana katsotaan saavan.

Selvitysosa: Suomen katsotaan hyötyvän Pohjoismaiden Investointipankin sijainnista Helsingissä vuosittain noin 9 976 000 euroa, mikä vastaa pankin vuonna 2013 henkilökuntansa palkkoista pidättämien verojen määrää. Määrärahan tarkoituksena on vahvistaa pankin asemaa erityisesti kansainvälisillä markkinoilla. Sitä ei ole tarkoitettu käytettäväksi lisäetujen antamiseksi pankin henkilökunnalle. Järjestelystä sovittiin aikanaan 10.11.1997 Helsingissä pidetyssä Pohjoismaiden valtiovarainministereiden kokouksessa. Koska Pohjoismaiden ympäristörahoitusyhdistiön ja Pohjoismaiden kehitysrahaston työntekijät ovat muodollisesti Pohjoismaiden investointipankin palkkaamia, sisältyy isäntämaakorvaukseen myös edellä mainittujen instituutioiden työntekijöiden maksamat palkkaverot.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	836
Yhteensä	836

2015 talousarvio	9 976 000
2014 talousarvio	9 140 000
2013 tilinpäätös	8 342 387

60. *Siirto rahoitusvakausrahastoon (siirtomääräraha 3 v)*

Momentille myönnetään 166 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää varojen siirtoon rahoitusvakausraviranomaisesta annetun lain mukaiseen rahastoon siirrettäväksi edelleen vakausmaksuna EU:n yhteiseen kriisinratkaisurahastoon.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi rahoitusvakausraviranomaisesta, joka hallinnoisi myös uutta talousarvion ulkopuolista valtion rahastoa, rahoitusvakausrahastoa. Rahastoon siirrettäväksi ehdotetut varat on tarkoitus siirtää edelleen vakausmaksuna EU:n yhteiseen kriisinratkaisurahastoon.

2015 talousarvio	166 000 000

67. *Kansainvälisille rahoituslaitoksille annettujen sitoumusten lunastaminen (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 170 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) kansainvälisille rahoituslaitoksille jäsenyyden perusteella vuosina 1982—1986 annettujen sitoumusten lunastamiseen sekä lunastamisesta aiheutuvien kustannusten maksamiseen
- 2) vuoden 1986 jälkeen annettujen sitoumusten lunastamisen yhteydessä aiheutuvien valuuttakurssitappioiden ja lunastamiskustannusten maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena.

Selvitysosa: Vuosina 1982—1986 annettuja sitoumuksia oli 31.12.2013 lunastamatta noin 1,0 milj. euroa.

2015 talousarvio	170 000
2014 talousarvio	170 000
2013 tilinpäätös	—

68. *Suomen osuus Kansainvälisen jälleenrakennus- ja kehityspankin peruspääoman korottamisesta (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 2 530 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää Kansainvälisen jälleenrakennus- ja kehityspankin (*International Bank for Reconstruction and Development*, IBRD) peruspääoman korottamisesta aiheutuvan vuoden 2015 Suomen viidennen maksusuuden, suuruudeltaan noin 3 500 000 Yhdysvaltain dollaria vasta-arvoltaan noin 2 530 000 euroa, maksamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää arvonsäilytysvelvoitteesta mahdollisesti aiheutuviin maksuihin.

Selvitysosa: Momentin vasta-arvot on laskettu 17.4.2014 mukaisella valuuttakurssilla EUR/USD=1,3855.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Päivitetty arvio valuuttakurssilla EUR/USD=1,3855	-810
Yhteensä	-810

2015 talousarvio	2 530 000
2014 talousarvio	3 340 000
2013 tilinpäätös	3 141 960

69. Maksut Euroopan unionille (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 015 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) Euroopan unionille suoritettavien arvonlisäveropohjaan ja bruttokansantuloon perustuvien Suomen maksusuuksien maksamiseen
- 2) Yhdistyneelle Kuningaskunnalle myönnettävän maksuhelpotuksen rahoitusosuuden maksamiseen.

Selvitysosa: EU:n talousarvion rahoittamiseen annettavista varoista ja jäsenvaltioiden maksusuuksista säädetään EU:n omia varoja koskevassa neuvoston päätöksessä (2007/436/EY).

EU:n omat varat sisältävät

- 1) sekalaisia tuloja ja perinteisiä omia varoja eli tulleja ja sokerin tuotantomaksuja
- 2) jäsenvaltioiden suoritettavat arvonlisäveropohjaan ja bruttokansantuloon perustuvat maksut (ALV-maksu ja BKTL-maksu).

Suomen EU:n puolesta keräämät perinteiset omat varat eivät kantopalkkioita lukuun ottamatta sisälly Suomen valtion talousarvioon.

ALV-maksun ja BKTL-maksun tarkemmat laskentaperusteet sisältyvät seuraaviin neuvoston asetuksiin (EY)

- 1) N:o 1150/2000: asetus EU:n omista varoista tehdyn päätöksen soveltamisesta
- 2) N:o 1553/1989: asetus arvonlisäverosta kertyvien omien varojen kannon lopullisesta menettelystä
- 3) N:o 2223/1996: asetus markkinahintaisen bruttokansantulon muodostamisesta.

Määrärahataso perustuu vuosia 2014—2020 koskevan rahoituskehyksen maksukaton tasolle.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Arvonlisäveropohjaan perustuvat maksut	284 000 000
Bruttokansantuloon perustuvat maksut	1 595 000 000
Yhdistyneelle Kuningaskunnalle myönnettävän maksuhelpotuksen rahoitus	136 000 000
Yhteensä	2 015 000 000
2015 talousarvio	2 015 000 000
2014 talousarvio	2 015 000 000
2013 tilinpäätös	2 027 689 677

95. Valtion takaussuoritukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 800 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää Pietari-säätiölle annetusta takauksesta aiheutuvien takaussuoritusten maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan tarve aiheutuu Pietari-säätiölle 21.8.2008 annetusta 10 milj. euron ja 17.9.2009 annetusta 3,5 milj. euron suuruudesta takauksesta kuluvana vuonna mahdollisesti aiheutuvista takaussuorituksista.

Pietari-säätiö ylläpitää Suomen Pietarin kulttuuri-instituuttia. Säätiö on ajautunut talousvaikeuksiin sen ylläpitämän Pietarin Suomi-talon peruskorjauksen tultua arvioitua kalliimmaksi.

2015 talousarvio	800 000
2014 I lisätalousarvio	4 505 000
2014 talousarvio	800 000
2013 tilinpäätös	743 288

99. Erikseen budjetoidut valtionhallinnon menot

Selvitysosa: Luku sisältää keskitetysti koko valtionhallinnon puolesta budjetoituja menoja. Osalla lukuun sisältyvistä määrärahoista varaudutaan harkinnanvaraisiin tai säädösperusteisiin ennakoimattomiin menoihin.

87. Pankkiveron tuoton käyttö (siirtomääräraha 3 v)

Momentille ei myönnetä määrärahaa.

Vuosien 2013 ja 2014 talousarviossa myönnetyt kolmevuotiset siirtomäärärahat yhteensä 266 000 000 euroa peruutetaan.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi väliaikaisesta pankkiverosta annetun lain kumoamisesta.

Määrärahan peruuttaminen on otettu huomioon momentin 12.39.04 tuloarviossa. Peruutetusta määrärahasta 166 000 000 euroa uudelleenbudjetoidaan momentille 28.92.60.

2015 talousarvio	—
2014 talousarvio	133 000 000
2013 tilinpäätös	133 000 000

95. Satunnaiset säädöspäätökset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 300 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää sellaisten lakiin tai asetukseen perustuvien menojen maksamiseen, joita varten talousarvioon ei ole erikseen myönnetty määrärahaa.

2015 talousarvio	300 000
2014 talousarvio	300 000
2013 tilinpäätös	—

96. Ennakoimattomat menot (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 5 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää sellaisten edeltä arvaamattomien välttämättömien menojen maksamiseen, joita varten talousarviossa ei ole erikseen määrärahaa.

2015 talousarvio	5 000 000
2014 talousarvio	5 000 000
2013 tilinpäätös	5 000 000

97. Valtion saatavien turvaaminen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 150 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) valtion laina- ja takaussaatavien sekä muiden saatavien perintään
- 2) valtion laina-, takaus- ja muiden saatavien sekä perintöomaisuuden turvaamiseen ja hoitoon
- 3) aiheuttomasti maksettujen etuuksien takaisin perimisestä ja valtion takautumisoikeuden käyttämisestä aiheutuvien menojen maksamiseen
- 4) kiinnityksen haltijan vastuuvakuutuksen maksamiseen
- 5) kiinteistön tai muun omaisuuden ostamiseen konkurssi- tai pakkohuutokaupassa tai muussa realisointijärjestelyssä, milloin se on valtion laina-, takaus- tms. saatavien turvaamiseksi tai takausvastuiden minimoimiseksi tarpeen sekä valtiolle näin tulleen omaisuuden hoidosta ja realisoinnista aiheutuvien menojen maksamiseen.

2015 talousarvio	150 000
2014 talousarvio	150 000
2013 tilinpäätös	107 613

98. *Kassasijoitusten riskinhallinta* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 10 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtion kassasijoituksiin liittyvän riskin hallintamenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitettu valtion kassasijoituksiin liittyvän riskin hallinnasta poikkeuksellisissa rahoitusmarkkinaolosuhteissa aiheutuviin menoihin silloin, kun sijoittaminen on riskiä alentavin ja kustannuksia aiheuttavin ehdoin lain mukaan ollut mahdollista.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kassasijoitusten negatiivisten korkotuottojen maksaminen	10 000
Yhteensä	10 000

2015 talousarvio	10 000 000

Pääluokka 29

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖN HALLINNONALA

Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla myönnettävät valtionosuudet budjetoidaan vuonna 2015 myöntöpäätöksen perusteella poiketen tulojen ja menojen kohdentamista koskevista yleisistä määräyksistä. Valtuusmenettelyn piiriin kuuluvat valtionosuudet ja -avustukset budjetoidaan kuitenkin maksuperusteisesti.

Selvitysosa:

Hallinnonalan toimintaympäristö

Maailmantalouden suhdanteet vaikuttavat vahvasti Suomeen. Osaamisen, hyvinvoinnin ja kilpailukyvyn varmistaminen edellyttää panostamista varhaiskasvatukseen, koulutukseen, tutkimukseen, luovuuteen, kulttuuriin ja innovaatiotoimintaan. Nuorisotyöttömyys on erityinen haaste koulutus- ja nuorisopolitiikalle. Ministeriö on laatinut vuoteen 2020 ulottuvan toimintastrategian, joka osaltaan vastaa toimintaympäristön haasteisiin.

Päivähoidossa olevien lasten määrä on kasvanut vuodesta 2004 lähtien, ja vuonna 2011 noin 63 prosenttia 1—6-vuotiaista oli päivähoidon piirissä. Hoitojärjestelmän muutosten myötä vanhempien työssäkäynnin ennustetaan lisääntyvän, jolloin myös päivähoidon kysyntä saattaa kasvaa.

Lukioon ja ammatilliseen peruskoulutukseen siirtyvä ikäluokka pienenee. Korkea-asteelle siirtyvien ikäluokassa ei tapahdu olennaisia muutoksia. Maahanmuuttajataustaisten lasten ja nuorten osuudet kasvavat kaikilla koulutusasteilla. Aikuiskoulutuksen kysyntä kasvaa.

Luovan työn, toiminnan ja tuotannon sekä kulttuurisisältöjen digitaalisen käytön merkitys kasvaa tietoyhteiskuntakehityksen myötä. Luovan talouden työllistävä vaikutus lisääntyy. Yhteiskunnan edelleen moninaistuessa ja eriytyessä nousee haasteeksi yhteisöllisyyttä, hyvinvointia ja terveyttä edistävän kansalaistoiminnan vahvistaminen. Kulttuurin ja liikunnan palvelutuotannon roolin ennakoidaan kasvavan kansalaistoiminnassa.

Alueiden erilaistuminen on haaste tasa-arvoisten palveluiden ylläpitämiseksi maanlaajuisesti. Lisäksi lasten ja nuorten oppimisen ja hyvinvoinnin vahvistaminen korostuu ikäluokkien pienentyessä ja kansantalouden huoltosuhteen muuttuessa epäedullisemmaksi.

Peruspalvelujen turvaaminen edellyttää kuntarakenteen ja kuntien palvelurakenteiden uudistamisen jatkamista.

Hallinnonalan yhteiskunnallinen vaikuttavuus

Koulutus- ja tiedepolitiikka

Korkea sivistystaso, toimivat päivähoitopalvelut sekä laadukas ja maksuton koulutus ovat suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan perusta. Tasapuoliset mahdollisuudet laadukkaaseen koulutukseen varhaiskasvatuksesta korkeakoulutukseen on turvattava koko maassa. Tavoitteena on väestön koulutus- ja osaamistason kohottaminen siten, että suomalaiset ovat maailman osaavin kansa vuonna 2020. Toisen asteen koulutuksen palvelukykyä edistetään. Suomalaisten koulutustasoa kehitetään siten, että tavoitevuonna 2020 työikäisestä aikuisväestöstä 88 prosenttia on suorittanut perusasteen jälkeisen tutkinnon ja 30 prosenttia korkeakoulututkinnon. Vastaavasti 30-vuotiaista 94 prosenttia olisi suorittanut perusasteen jälkeisen ja 42 prosenttia korkeakoulututkinnon.

Jo lähitulevaisuudessa osaavan työvoiman saatavuudesta tulee pulaa ainakin joillain aloilla. Eri-tyisen suuria saatavuusongelmia tulee olemaan sosiaali- ja terveysalalla, mutta myös esimerkiksi joillain tekniikan ja liikenteen aloilla. Koulutusjärjestelmään kohdentuvilla toimenpiteillä piden-
netään työuria niiden alkupäästä ja kohdennetaan koulutustarjontaa siten, että se vastaa työvoiman alakohtaiseen tarpeeseen. Tavoitteena on, että nuorten kokonaiskoulutuspolku on aikaisempaa lyhyempi ja että he kouluttautuvat aloille, joilla työllistymisen edellytykset ovat hyvät. Koulutuksen ala- ja aluekohtaista tarjontaa suunnataan uudelleen väestökehityksen ja työvoiman tarpeen mukaisesti.

Varmistetaan nuorisotakuun toteutuminen ja toteutetaan nuorten aikuisten osaamisohjelmaa. Edistetään nuorten oppisopimuskoulutusta ja nuorten oppilaitosmuotoisen koulutuksen ja oppisopimuskoulutuksen yhdistämistä.

Tavoitteena on, että

- Varhaiskasvatukseen osallistuvien määrä on 95 % 4-vuotiaista vuoteen 2020 mennessä
- Esiopetukseen osallistuneiden osuus 6-vuotiaista on 100 %
- Kaikki perusasteen päättävät aloittavat perusasteen jälkeiset opinnot
- Puolet uusista ylioppilaista jatkaa opintojaan samana vuonna
- Korkeakouluista valmistuneiden keskimääräinen ikä laskee
- Koulutuksen läpäisyä parannetaan kaikilla koulutusasteilla.

Työvoiman saatavuuteen vaikutetaan nuorten koulutuksen lisäksi aikuiskoulutuspalveluita kehittämällä. Aikuiskoulutuksella tuetaan työssä jaksamista ja työssä viihtymistä. Tavoitteena on, että vuosittain 60 prosenttia aikuisista osallistuu koulutukseen ja aikuiskoulutuksen osallistumispohja laajenee.

Perusopetuksen päättäneiden välitön sijoittuminen koulutukseen (%)

	2011	2012	2013 arvio	2014 arvio	2015 arvio
Ammatilliseen koulutukseen sijoittuneet	44,3	44,6	44,7	45,5	45,5
— perustutkintoon johtava koulutus ¹⁾	41,2	41,5	41,8	42,5	42,5
— valmistavat koulutukset ²⁾	3,1	3,1	2,9	3,0	3,0
Lukiokoulutukseen sijoittuneet	49,6	50,0	52,0	52,0	52,0

Perusopetuksen päättäneiden välitön sijoittuminen koulutukseen (%)

	2011	2012	2013 arvio	2014 arvio	2015 arvio
Perusopetuksen lisäopetukseen sijoittuneet ³⁾	2,5	2,4	2,5	2,5	2,5
— peruskouluissa	2,0	1,9	2,0	2,0	2,0
— kansanopistoissa	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
<i>Tutkintoon johtavat koulutukset yhteensä</i>	90,8	91,5	93,8	94,5	94,5
<i>Lisäopetus ja valmistavat koulutukset yhteensä</i>	5,6	5,5	5,4	5,5	5,5
Yhteensä	96,4	97,0	99,2	100,0	100,0

¹⁾ Lähde: Tilastokeskus.

²⁾ Lähde: valtionosuusjärjestelmän tilastot (myös vuoden 2013 luku on toteutumatiieto). Sisältää vammaisten valmentavan ja kuntouttavan opetuksen ja ohjauksen, maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavan koulutuksen, talouskouluopetuksen sekä ammatilliseen peruskoulutukseen ohjaavan ja valmistavan koulutuksen (ammattistartin).

³⁾ Peruskoulujen yhteydessä järjestettävän lisäopetuksen luvut ovat Tilastokeskuksen oppilasmäärätilastojen perusteella tehtyjä arvioita. Kansanopistoissa järjestettävän lisäopetuksen luvut ovat valtionosuustilaston oppilasmäärien perusteella tehtyjä arvioita.

Korkeakoulututkinnon suorittaneiden keski-ikä (mediaani)¹⁾

	2010	2011	2012	2013 arvio	2014 arvio	2015 arvio
Ammattikorkeakoulututkinto	25,2	25,2	25,2	25,2	24,9	24,9
Ylempi korkeakoulututkinto	27,9	27,6	27,7	27,6	27,4	27,4

¹⁾ Lähde: Tilastokeskus. Ammattikorkeakoulujen osalta nuorten koulutus.

Tavoiteajan kuluessa valmistuneiden osuus (%) aloittaneista¹⁾

	2009	2010	2011	2012	2013 arvio	2014 arvio	2015 arvio
Lukiokoulutus (3 vuotta)	79,4	79,2	80,3	81,0	82,0	83,0	84,0
Ammatillinen perustutkinto (3 vuotta)	59,7	60,6	61,0	62,0	63,0	64,0	65,0
Ammattikorkeakoulututkinto (5 vuotta)		64,0	60,5	61,0	63,0	63,0	63,0
Alempi ja ylempi korkeakoulututkinto (7 vuotta)		49,4	46,9	48,4	49,0	52,0	52,0

¹⁾ Lähde: Tilastokeskus. Mukana vain opetushallinnon alainen koulutus. Ei sisällä näyttötutkintona suoritettavaan ammatilliseen perustutkintoon valmistavaa koulutusta, eikä oppisopimuskoulutusta. Tarkoittaa alemmissa ja ylemmissä korkeakoulututkinnoissa tavoitetutkinnon suorittaneiden osuutta, ylin tutkinto, johon uusi opiskelija on saanut tutkinnon suorittamisoikeuden. Vuoden 2011 luku on ammatilliseen perustutkintoon johtavan koulutuksen osalta arvio.

Opiskelijat ja tutkinnot¹⁾

	2010	2011	2012	2013 arvio	2014 arvio	2015 arvio
Päivähoito						
— lapset	204 750	206 350	208 300	209 700	211 000	214 400
Esiopetus						
— oppilasmäärä	58 770	58 910	59 700	60 000	61 000	62 500
Perusopetus						
— uudet oppilaat	57 880	59 100	59 200	60 500	60 500	60 500
— päättötodistuksen saaneet	64 960	63 440	61 200	61 000	60 000	61 000
— oppilasmäärä	530 680	526 930	522 000	522 000	519 000	531 000
Lukiokoulutus						
— uudet opiskelijat	37 870	36 790	38 000	38 000	38 000	38 000
— suoritettut ylioppilastutkinnot ²⁾	32 700	32 810	33 000	33 000	33 000	33 000
— opiskelijamäärä	107 400	106 320	110 000	110 000	110 000	108 000
Ammatillinen peruskoulutus						
(oppilaitosmuotoinen)						
— uudet opiskelijat	60 000	61 000	61 430	63 000	63 500	62 000
— suoritettut tutkinnot	36 750	40 160	41 810	42 900	44 100	45 000
— opiskelijamäärä ³⁾	149 200	150 560	150 300	150 470	150 700	149 200
Ammatillinen peruskoulutus						
(oppisopimuskoulutus)⁴⁾						
— uudet opiskelijat	6 835	8 438	7 651	8 500	8 900	8 900
— suoritettut tutkinnot	5 922	5 985	4 084	6 200	6 400	6 400
— opiskelijamäärä	23 099	23 378	19 776	21 000	24 000	24 000
Ammatillinen lisäkoulutus⁵⁾						
— uudet opiskelijat	32 634	31 801	31 141	26 000	27 000	27 000
— suoritettut tutkinnot	16 006	16 153	17 468	15 400	15 600	15 600
— opiskelijamäärä oppilaitosmuotoisessa koulutuksessa	33 586	35 190	35 402	37 000	38 500	39 500
— opiskelijamäärä oppisopimuskoulutuksessa	36 470	33 356	35 670	27 000	28 500	28 500
Ammattikorkeakoulun perustutkinnot						
— aloittaneet ⁶⁾	31 492	31 038	31 004	29 900	30 600	30 600
— suoritettut tutkinnot	20 581	21 312	22 121	22 800	22 800	22 800
— opiskelijamäärä	131 595	131 838	131 369	129 634	128 600	128 600
Ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot						
— aloittaneet	2 722	2 739	2 826	2 900	2 900	2 900
— suoritettut tutkinnot	1 253	1 521	1 708	1 948	2 000	2 018
— opiskelijamäärä	6 580	7 321	7 834	8 566	8 600	8 600

Opiskelijat ja tutkinnot¹⁾

	2010	2011	2012	2013 arvio	2014 arvio	2015 arvio
Yliopiston perustutkinnot⁷⁾						
— uudet opiskelijat	19 988	20 119	19 853	20 233	20 900	20 900
— suoritettut alemmat korkeakoulututkinnot	12 300	13 275	13 014	13 017	14 200	14 200
— suoritettut ylemmät korkeakoulututkinnot	14 384	12 515	13 829	14 444	15 023	15 023
— opiskelijamäärä	144 321	144 441	143 505	141 756	142 400	143 100
Yliopiston tohtorintutkinnot	1 518	1 653	1 649	1 724	1 635	1 635

¹⁾ Opetushallinnon alainen koulutus. Päivähoidon, perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen perus- ja lisä-koulutuksen uusia opiskelijoita, perusopetuksen päättötodistuksen saaneita ja ammatillisen perus- ja lisäkoulutuksen tutkinnon suorittaneita sekä ulkomaalaisia opiskelijoita koskevat luvut ovat vuoden 2013 osalta arvioita. Esiopetuksen, perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen peruskoulutuksen (pl. oppisopimuskoulutus) opiskelijamäärät ovat valtionosuusjärjestelmän mukaisia opiskelijamääriä.

²⁾ Ei sisällä IB-lukioiden eikä Reifeprüfung-tutkintoja.

³⁾ Sisältää myös muun kuin tutkintoon johtavan koulutuksen opiskelijat.

⁴⁾ Sisältää ammatilliseen perustutkintoon johtavan oppisopimusmuotoisen koulutuksen sekä opetussuunnitelmaperusteisena että näyttötutkintoon valmistavana koulutuksena.

⁵⁾ Uudet opiskelijat ja suoritettut tutkinnot sisältävät ammattitutkintoon ja erikoisammattitutkintoon valmistavan oppilaitosmuotoisen ja oppisopimusmuotoisen koulutuksen.

⁶⁾ AMK-tutkinnon aloittaneilla tarkoitetaan v. 2010 lähtien opiskelijoita, jotka ovat kyseisenä tilastovuonna ensimmäistä kertaa kirjautuneet amk-tutkintoon johtavan koulutuksen läsnäoleviksi ko. ammattikorkeakouluun.

⁷⁾ Sisältää alemman ja ylemmän korkeakoulututkinnon opiskelijat ja tutkinnot.

Taide- ja kulttuuripolitiikka

Taide ja kulttuuri edistävät väestön hyvinvointia ja elämänlaatua sekä vahvistavat kulttuurista pääomaa. Vahvistamalla kulttuurin perustaa, luovan työn tekijöiden toimintaedellytyksiä, kansalaisten kulttuuriosallistumisen mahdollisuuksia ja kulttuurin taloutta, edistetään sivistystä, luovuutta, osaamista ja innovatiivisuutta, alueiden elinvoimaisuutta sekä työllisyyden ja kansantalouden kehitystä.

Keskeiset kulttuuripolitiikan alat ovat taide- ja taiteilija-, kulttuuriperintö-, kirjasto-, kulttuurivienti-, tekijänoikeus- ja audiovisuaalinen politiikka sekä kunnallinen kulttuuritoiminta.

Kulttuuriosallistuminen on Suomessa lisääntynyt ja väestöryhmien väliset osallistumiserot ovat tasoittuneet. On kuitenkin ryhmiä, joissa osallistuminen on hyvin vähäistä. Kulttuuripalvelut keskittyvät suurimpiin kaupunkeihin, jolloin palveluiden saatavuus vaihtelee maan eri osissa. Kirjas-toissa ja teattereissa käyminen on eurooppalaisesti vertaillen erityisen aktiivista mutta lukemisak-tiivisuus on vähenemässä. Kiinnostus kulttuuriperintöön on vähäisempää kuin Euroopassa keski-määrin. Kotimaisten elokuvien katsojaosuus on Suomessa suurempi kuin monissa muissa maissa, vaikka kokonaisuutena elokuvissa käyminen on hieman vähäisempää kuin EU:ssa keskimäärin. Tietoisuus taiteen ja kulttuurin myönteisistä vaikutuksista väestön hyvinvointiin ja kulttuuriläh-töisten menetelmien hyödyntäminen yhteiskunnallisen toiminnan eri alueilla on lisääntynyt.

Taide- ja kulttuuriammateissa työskentelevien määrä on kasvanut edelleen viime vuosien aikana. Kulttuurin toimialan osuus työllisistä (n. 4 %) on suurempi kuin BKT-osuus (n. 3 %). Kulttuuri-alan tutkinnon suorittaneiden työttömyys on kuitenkin suurempaa kuin koulutetun työvoiman työttömyys keskimäärin.

Kulttuuristen ja taiteellisten ilmaisu- ja osallistumismuotojen ja kulttuurin kulutustarpeiden mo-ninaistuminen sekä digitalisoituminen leimaavat taiteen ja kulttuurin kehitystä. Digitaalisuus vai-

kuttaa läpileikkaavasti kulttuurin ja taiteen tuotantoon, jakeluun, säilyttämiseen ja kuluttamiseen. Kulttuurin talous nähdään osana luovaa taloutta.

Taiteen ja kulttuurin toimialalla kohdistuu säästöjä sekä virastoihin ja laitoksiin ja muuhun budjettirahoitukseen toimintaan, valtionosuuksiin että veikkausvoittovarojen rahoitettaviin toimintoihin.

Kulttuuripolitiikan yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteet ovat:

1. Kulttuurin perusta säilyy elinvoimaisena

Pyritään vahvistamaan kulttuurin perustaa edistämällä kulttuurin ja tiedon infrastruktuuria ja saatavuutta, kulttuuriperinnön ja -ympäristöjen säilymistä, taide-, kulttuuriperintö- ja mediakasvatusta sekä kansallisen, alueellisen ja paikallisen taide- ja kulttuurihallinnon toimivuutta ja kulttuurin kansainvälistymistä ottaen huomioon toimintaympäristön globaalit, teknologiset ja kestävä kehityksen haasteet sekä toimialalle kohdistuvat säästöt.

2. Luovan työn tekijöiden toimintaedellytykset turvataan

Turvataan luovan työn tekijöiden toimintaedellytyksiä kehittämällä taiteen ja kulttuurin tukijärjestelmiä, monipuolistamalla taiteilijoiden toimeentulomahdollisuuksia, kehittämällä toimivaa tekijänoikeusjärjestelmää sekä vahvistamalla kulttuuri- ja luovien alojen yrittäjyyden edellytyksiä.

3. Turvataan kaikkien väestöryhmien ja parannetaan vähän osallistuvien mahdollisuuksia osallistua kulttuuriin

Turvataan kaikkien väestö- ja kansalaisryhmien osallisuutta kulttuuriin ja kulttuuriosallistumisen mahdollisuuksia huolehtimalla kansallisesti, alueellisesti ja paikallisesti taide- ja kulttuuripalveluiden ja kulttuuriperinnön saatavuudesta ja saavutettavuudesta, lisätään osallistumista edistäviä toimia vähän osallistuvissa ryhmissä sekä edistetään kulttuurisen moninaisuuden kehitystä (ml. kulttuuripalvelut).

4. Kulttuurin talous ja luova talous vahvistuvat

Vahvistetaan kulttuurin taloutta ja luovan talouden kehitysedellytyksiä ja työllisyysvaikutuksia kehittämällä ja laajentamalla kulttuurin rahoitus- ja tietopohjaa, parantamalla tekijänoikeuksien hyödyntämistä, panemalla toimeen hallitusohjelman luovia aloja koskevia kärkihankkeita.

Kulttuuripolitiikan tunnuslukuja

	2012 toteutuma	2013 toteutuma	2015 arvio
1. Kulttuurisen perustan vahvistaminen			
Valtionosuuden piirissä olevien teattereiden			
— laskennalliset henkilötyövuodet	2 469	2 469	2 469
— esitysten määrä	13 467	13 047	13 000
Valtionosuuden piirissä olevien orkestereiden			
— laskennalliset henkilötyövuodet	1 033	1 033	1 037
— konserttien määrä	1 907	2 138	2 100
Suomen Kansallisoopperan			
— kuukausipalkkaisen henkilöstön määrä	532	526	523
— esitysten määrä	429	444	327

Kulttuuripolitiikan tunnuslukuja

	2012 toteutuma	2013 toteutuma	2015 arvio
Suomen Kansallisteatterin			
— henkilöstön määrä	326	326	325
— esitysten määrä	698	641	700
Kansallisgallerian			
— henkilöstön määrä	228	230	230
— kokoelma- ja erikoisnäyttelyiden määrä	19	18	18
Valtionosuuden piirissä olevien museoiden laskennalliset henkilötyövuodet	1 183	1 183	1 183
2. Luovan työn tekijät			
Vuosiapurahan saajien/hakijoiden määrä	303/2 131	288/2 298	300/2 100
Pääkaupunkiseudulla asuvien osuus valtion taidetoimi- kuntien apurahojen saajista, %	57	53	50
Taiteilijaeläkkeiden kokonaismäärä (31.12.)	1 044	1 056	1 054
— Uusien taiteilijaeläkkeiden saajien määrä suhteessa hakijoiden määrään, %	11,96	12,32	12,32
Kulttuuriammateissa työskentelevät (työvoimatutkimus)	81 725	83 463	85 000
3. Kulttuuri ja kansalaiset			
Valtionosuuden piirissä olevien teattereiden kävijät, 1 000 henk.	2 393	2 227	2 300
Suomen Kansallisteatterin yleisökontaktit, 1 000 henk.	185	176	175
Valtionosuuden piirissä olevien orkestereiden kuulijat, 1 000 henk.	777	772	775
Suomen Kansallisoopperan yleisökontaktit, 1 000 henk.	278	267	290
Kansallisgallerian kokonaiskävijämäärä, 1 000 henk.	607	472	450
Museoiden kävijät valtionosuuden piirissä olevissa ja muissa päätoimisesti hoidetuissa museoissa, 1 000 henk.	5 254	5 482	5 300
Kotimaisten elokuvien teatteriensi-illat	32	35	28
Kotimaisten elokuvien katsojat elokuvateattereissa, 1 000 henk.	2 362	1 835	1 900
Pää- ja sivukirjastojen määrä, kpl	787	778	778
Yleisten kirjastojen kokonaislainaus, 1 000 kpl	94 908	92 779	93 000
Fyysiset kirjastokäynnit, 1 000 kpl	52 838	51 293	52 000
Kirjastojen verkkokäynnit, 1 000 kpl	58 161	53 130	54 000
Kirjastojen järjestämien tapahtumien osallistujat, 1 000 henk.	650	756	760
4. Kulttuuri ja talous			
Audiovisuaalisen alan kansainvälinen rahoitus ja myynti- tulot (1 000 euroa)	27	-	38
Musiikin alan talouden arvo (1 000 euroa)	837	-	862
Kulttuurialan yritysten toimipaikat	21 577	..	22 000

Liikuntapolitiikka

Liikunta tuottaa elämyksiä ja iloa, lisää yhteisöllisyyttä sekä edistää terveyttä ja hyvinvointia. Liikunnallinen elämäntapa on osa sivistysperustaa. Huippu-urheilu antaa elämyksiä ja lisää myös kiinnostusta oman liikuntaharrastuksen aloittamiseksi. Liikuntapolitiikan päämääränä on liikunnan edistäminen ja tämän myötä osallisuuden kasvattaminen sekä liikunnan avulla väestön hyvinvoinnin lisääminen. Liikunnalla ja urheilulla on myös taloudellisia sekä työ- ja toimintakykyä lisääviä vaikutuksia.

Opetus- ja kulttuuriministeriö ohjaa ja kehittää liikuntapolitiikkaa, jonka päämääränä on liikunnan edistäminen. Liikunnan järjestämisestä vastaavat pääasiassa alan järjestöt ja liikunta- ja urheiluseurat. Kunnat tarjoavat liikuntapaikkoja sekä liikuntapalveluja yhdenvertaisesti kansalaisille. EU:n koulutus-, nuoriso- ja liikunta-alan Erasmus+-ohjelman puitteissa eurooppalainen yhteistyö urheilun alalla lisääntyy.

Liikuntapolitiikan yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteet ovat:

1. Liikunta on yhdenvertaisesti saavutettavissa

Liikunta kuuluu sivistyksellisiin perusoikeuksiin. Liikuntapalveluiden tarjoamisen edellytyksiin vaikuttavat julkisen talouden kiristyminen, kuntaliitokset ja muuttovirrat sekä liikuntahallinnossa ja -kulttuurissa tapahtuvat muutokset. Tavoitteena on turvata liikuntapalveluiden ja liikuntapaikkapalveluiden saavutettavuus koko maassa ja varmistaa, että liikunnan edistäminen huomioidaan kuntien strategioissa. Tavoitteena on lisätä liikunnan kansalaistoiminnan laatua ja elinvoimaisuutta sekä kansalaistoimintaan osallistumista paikallisesti etenkin sellaisilla väestöryhmillä, joiden osallistumisen esteenä ovat sosiaaliset, taloudelliset tai kulttuuriset tekijät.

2. Liikunnan kansalaistoiminta lisää väestön osallistumista ja vahvistaa osallisuutta

Suomalaiset osallistuvat liikunta- ja urheiluseurojen toimintaan melko aktiivisesti. Seuratoimintaan osallistumisessa, sitoutumisessa ja liikunta-aktiivisuudessa on kuitenkin eroja eri väestöryhmien kesken. Tarve liikuntajärjestöjen toimintakulttuurin ja -tapojen uudistamiselle kasvaa, kun sitoutuminen liikunnan järjestö- ja seuratoimintaan vähenee ja tilalle tulee vapaita toimintaryhmiä ja muita uusia osallistumisen tapoja. Lisäksi liikunnan ja huippu-urheilun eettisten periaatteiden toteutus järjestöjen toiminnassa on entistä tärkeämpää. Huippu-urheilu on osa suomalaista kulttuuria, sen perusta luodaan liikunta- ja urheiluseuratoiminnassa. Huippu-urheilu on osa suomalaista kulttuuria ja sen arvo elämysten tuottajana ja myönteisten esikuvien tarjoajana kasvaa. Lisäksi huippu-urheilutoiminta vahvistaa etenkin suur tapahtumien järjestämisen myötä liikunnan ja urheilun merkitystä kansantaloudessa. Tavoitteena on lisätä suomalaisten urheilijoiden menestymistä huippu-urheilussa, vammaishuippu-urheilun integroitumista sekä Suomessa järjestettävien urheilun suur tapahtumien vaikuttavuutta. Aktiivisella kansainvälisellä toiminnalla edesautetaan liikunnan ja huippu-urheilun eettisen perustan vahvistamista.

3. Liikunnallinen elämäntapa yleistyy

Liikunnalla on myönteisiä vaikutuksia terveyteen ja hyvinvointiin. Aktiivisella liikunnan harrastamisella on myös yhteiskunnallisia ja kansantaloudellisia vaikutuksia työurien pidentymisen ja työhyvinvoinnin edistämiseksi. Tavoitteena on koko väestön fyysisen aktiivisuuden, liikuntaharrastuksen määrän ja liikuntaintensiteetin kasvu. Kohderyhmänä ovat etenkin lapset ja nuoret, joiden liikunta-aktiivisuus luo perustan koko elämänkaaren mittaiselle liikunnalliselle elämäntavalle. Keskeisiä kohderyhmiä ovat myös muut riittämättömästi liikkuvat ja liikunnasta syrjäytymisvaarassa olevat.

4. Tiedolla johtaminen vahvistuu liikuntapolitiikassa ja -hallinnossa

Liikunta-alan ohjauksessa ja liikuntapoliittisessa päätöksenteossa korostuu strategisen tason ohjaus ja koordinaatio sekä toimenpiteiden vaikutusten seuranta ja arviointi. Haasteet liikuntakulttuurissa edellyttävät aiempaa laaja-alaisempaa liikunta-alaan liittyvää asiantuntemusta ja osaamista. Tavoitteena on, että liikuntakulttuurissa toimitaan tiedolla johtamisen periaatteen mukaisesti ja että toimenpiteiden kehittäminen ja uudistaminen perustuu riittävän laadukkaaseen ja relevanttiin tietotuotantoon.

Liikuntapolitiikan tunnuslukuja

	2012 toteutuma	2013 toteutuma	2015 arvio
Liikuntaa vapaa-ajalla vähintään 4 krt/vko vähintään puoli tuntia kerrallaan harrastavat¹⁾			
8—9-luokkalaiset yhteensä	59	61	63
— Pojat	61	63	65
— Tytöt	58	60	62
Lukion 1—2-luokkalaiset yhteensä	56	59	62
— Pojat	58	60	62
— Tytöt	54	57	60
Ammattiin opiskelevat 1—2-luokkalaiset yhteensä	42	44	46
— Pojat	44	45	46
— Tytöt	41	43	45
Vapaa-ajan liikuntaa vähintään 4 krt/vko harrastavat 15—64 -vuotiaat %²⁾			
— miehet	30	33	34
— naiset	33	34	35
Palvelukseen astuvien miesten juoksutestin keskiarvo (m)³⁾	2 447	2 440	2 395
Liikunnan harrastaminen liikunta- ja urheiluseuroissa⁴⁾			
7—14-vuotiaat	55	63	63
15—18-vuotiaat	35	37	37
19—	15	12	12
Arvokisamitalit olympialajeissa			
— Olympiakisat, lkm	3	-	-
— MM-kisat, lkm	4	7	15
— EM-kisat, lkm	3	1	6

¹⁾ Kouluterveyskysely. Tutkimusta ei tehty vuonna 2012. Luku perustuu vuosien 2010 ja 2011 yhdistelmäaineistoihin.

²⁾ Aikuisväestön terveyskäyttämiskysely, AVTK

³⁾ Santtila et. al. Medicine & Science in Sports & Exercise 2006, mukaillen PEHENKOS, VM-kuntotestitulostatot

⁴⁾ Perustuu julkaisun Liikunnan kansalaistoiminnan tietopohja (Lehtonen & Hakonen) 2013 -raportin keskiarvoihin.

Vuoden 2013 luvut perustuvat Nuorten vapaa-aikatutkimukseen 2013 (Myllyniemi & Berg) ja Eurobarometriin 2013.

Nuorisotyö ja -politiikka

Nuorisotyön ja -politiikan tavoitteena on tukea nuorten kasvua ja itsenäistymistä, edistää nuorten aktiivista kansalaisuutta ja nuorten sosiaalista vahvistamista sekä parantaa nuorten kasvu- ja elinoloja. Nämä tavoitteet koskevat kaikkia Suomessa asuvia alle 29-vuotiaita. Tavoitteiden lähtökohtina ovat yhteisöllisyys, yhteisvastuu, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo, monikulttuurisuus ja kansainvälisyys, terveet elämäntavat sekä ympäristön ja elämän kunnioittaminen. Keskeisenä ohjelma-asiakirjana on valtioneuvoston joka neljäs vuosi hyväksymä lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma, joka toteuttaa myös EU:n nuorisotalan yhteisiä tavoitteita.

Kiristynyt taloustilanne kasvattaa nuorten välistä eriarvoisuutta ja edellyttää uudenlaisia ratkaisuja nuorisotyössä ja -politiikassa. Nuorten mahdollisuudet osallistua ja vaikuttaa yhteiskunnassa

ovat viime vuosien aikana kehittyneet. Alueelliset erot ovat edelleen huomattavia, kuten myös nuorisoryhmien väliset erot. Nuorten osallistuminen tapahtuu nykyisin aiempaa enemmän perinteisen järjestötoiminnan ulkopuolella, erityisesti verkkoyhteisöissä.

Nuorisopolitiikan yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteet ovat:

1. Nuorten aktiivinen kansalaisuus kasvaa

Edistetään nuorten tavoitteellista toimintaa yhteiskunnassa. Luodaan edellytyksiä nuorten osallistumiselle ja vaikuttamiselle sekä harrastustoiminnalle.

2. Nuorten sosiaalinen vahvistaminen lisääntyy

Parannetaan nuorten arjen hallintaa ja ehkäistään syrjäytymistä. Tavoitteena on saada jokainen nuori mukaan yhteiskunta- ja työelämään.

3. Nuorten kasvu- ja elinolot paranevat

Pyritään yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa saamaan nuorten elinolot samalle tasolle muiden väestöryhmien kanssa.

Nuorisotyön ja -politiikan tunnuslukuja

	2012 toteutuma	2013 toteutuma	2015 arvio
Nuorten aktiivinen kansalaisuus			
— Nuorten aloitekanava, kattavuus kunnista	44 %	37 %	65 %
— Nuorisovaltuustojen tms. kattavuus kunnista	70 %	73 %	75 %
Nuorten sosiaalinen vahvistaminen			
— Nuorten tieto- ja neuvontapalvelut, kattavuus kunnista	77 %	69 ¹⁾ %	83 %
— Työpajojen kattavuus kunnista	82 %	86 %	86 %
— Nuoria (alle 29 v.) työpajoissa	14 400	14 288	14 200
— Alle 29 v. työttömät (TEM:n työllisyyskatsaus)	32 836	44 229	45 000
— Etsivän nuorisotyön tavoittamat nuoret/joista pitempiaikaista etsivän nuorisotyön tukea tarvitsevat	20 408/14 614	27 117/16 627	30 000/17 000
— Etsivä nuorisotyö, kattavuus kunnista	87 %	93 %	100 %
Nuorten kasvu- ja elinolojen parantaminen			
— Nuorten ohjaus- ja palveluverkosto, kattavuus kunnista	81 %	93 %	100 %
Peruskouluikäiset, joilla ei ole yhtään läheistä ystävää (Kouluterveyskysely THL)	9 %	8 %	7 %
Terveystilansa erittäin tai melko hyväksi kokevat peruskouluikäiset (Kouluterveyskysely THL)	84 %	84 %	85 %

¹⁾ kuntaliitosten vaikutus

Kirkollisasiat

Opetus- ja kulttuuriministeriön tavoitteena on turvata toimintaedellytykset evankelis-luterilaiselle ja ortodoksiselle kirkolle sekä muille uskonnollisille yhdyskunnille, edistää mahdollisuuksia uskonnon tunnustamiseen ja harjoittamiseen sekä muilla tavoin edistää uskonnonvapauden toteutumista. Hautaustoimen yleisessä järjestämisessä lähtökohtana on uskonnonvapauden ja yhdenvertaisuuden sekä arvokkuuden ja kunnioittavuuden toteutuminen.

Kansainvälinen yhteistyö

Vahvistetaan suomalaisen koulutuksen ja osaamisen vientiä hyödyntämällä olemassa olevaa kansainvälistä kiinnostusta sekä suomalaisten koulutuksen järjestäjien ja muiden toimijoiden korkeaa osaamista.

Vaikutetaan Euroopan unionissa sekä kansainvälisissä järjestöissä Suomen tavoitteiden edistämiseen koulutus- ja tutkimuspolitiikkaa, kulttuuri-, audiovisuaali-, liikunta- sekä nuorisopolitiikkaa koskeissa asioissa.

Valtionosuusmäärärahat opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla (1 000 euroa)

Mom.	Toimintamuoto	2013	2014	2015	2014/2015 muutos
29.10.30	Yleissivistävä koulutus ¹⁾	851 818	844 023	741 056	-102 967
29.10.34	Koulurakentaminen ²⁾	58 000	46 400	0	-46 400
29.20.30	Ammatillinen koulutus	723 774	722 067	492 096	-229 971
29.30.30	Vapaa sivistystyö	164 818	164 818	156 345	-8 473
29.30.31	Ammatillinen lisäkoulutus	142 175	138 075	133 006	-5 069
29.30.32	Oppisopimuskoulutus	116 494	124 843	110 042	-14 801
29.30.33	Nuorten aikuisten osaamisohjelma	27 000	52 000	57 440	5 440
29.30.51	Ammatilliset erikoisoppilaitokset	19 279	15 879	16 055	176
29.80.30	Kirjastot	4 513	4 713	4 750	37
29.80.31 ja 52	Teatterit ja orkesterit	81 163	80 851	81 271	420
29.80.32 ja 52	Museot	36 811	36 811	36 811	0
29.80.33	Kuntien kulttuuritoiminta	106	106	106	0
29.80.34	Kirjastorakentaminen	5 000	4 500	4 500	0
29.90.50 ja 52	Liikunnan koulutuskeskukset	18 673	18 673	19 165	492
29.90.50	Kuntien liikuntatoimi	19 147	19 200	19 200	0
29.91.50	Kuntien nuorisotyö	8 099	8 099	8 086	-13
Yhteensä		2 276 870	2 281 058	1 879 929	-401 129

Arvio valtionosuuksien ja -avustusten jakautumisesta

Kunnat ja kuntayhtymät	917 579	736 782	607 217	-129 565
— Kunnat	-384 465	-449 437	-370 402	79 034
— Kuntayhtymät	1 302 044	1 186 219	977 619	-208 599
Yksityiset	1 359 291	1 544 276	1 272 712	-271 564

¹⁾ Momenttien 29.10.30, 29.20.30 ja 29.30.32 vuoden 2015 mitoituksessa on otettu huomioon ammattikorkeakoulujen rahoitusuudistuksesta aiheutuva kuntien rahoitusosuuden kasvun vaikutus valtionosuuksiin, yhteensä -291 milj. euroa.

²⁾ Avustukset oppilaitosten perustamishankkeisiin on siirretty momentille 28.90.30 vuodesta 2015 lukien. Uusia hankkeita ei rahoiteta.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) muuttamiseksi siten, että kunnan omarahoitusosuus lukiokoulutuksen ja ammatillisen peruskoulutuksen käyttökustannuksiin on 58,11 % lisättynä 290 948 000 eurolla kunnan rahoitusosuuden ammattikorkeakoulujen rahoituksesta poistamisen johdosta.

Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarot

Arpajaislain (1047/2001) mukaisesti raha-arpajaisten sekä veikkaus- ja vedonlyöntipelien tuotto käytetään tieteen, taiteen, urheilun ja liikuntakasvatuksen sekä nuorisotyön edistämiseen. Veik-

kausvoittovarot muodostavat keskeisen rahoituslähteen tieteen, taiteen, urheilun ja liikuntakasvatuksen sekä nuorisotyön sektoreilla. Arpajaislain mukaan em. pelejä toimeenpanevan rahapeliyhdistyksen asianomaisen tilikauden voittoa sekä voittovaroista myönnettyistä lainoista kertyviä kuoletuksia ja korkoja vastaavaksi arvioitu määräraha otetaan vuosittain valtion talousarvioon.

Veikkaus Oy:n varsinainen tuottoarvio vuodelle 2015 on 515,6 milj. euroa. Varsinaisen tuottoarvion lisäksi Veikkaus Oy:n jakamattomien voittovarojen rahastoa puretaan yhteensä 25,5 milj. euroa, jolloin veikkausvoittovaroja on käytettävissä vuonna 2015 yhteensä 541,119 milj. euroa eli noin 0,3 milj. euroa enemmän vuoden 2014 talousarvioon verrattuna. Lisäyksessä on otettu huomioon jakamattomien voittovarojen rahaston ylimääräinen purku 7,0 milj. euroa edunsaajille työllisyyden lisäämiseksi, kulttuuripalvelujen saatavuuden turvaamiseksi, kansanterveyden parantamiseksi ja nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Tuottoarvio on kohdennettu edunsaajille jakosuhdelain mukaisesti.

Voittovaroista ehdotetaan myönnettäväksi momentilta 29.40.53 tieteen tukemiseen 102,6 milj. euroa, momentilta 29.80.52 taiteen tukemiseen 237,0 milj. euroa, momentilta 29.90.50 liikunnan tukemiseen 148,2 milj. euroa ja momentilta 29.91.50 nuorisotyön tukemiseen 53,4 milj. euroa.

Tieteen, taiteen, liikunnan ja nuorisotyön valtionrahoituksen määräksi luvuissa 29.40, 80, 90 ja 91 vuodelle 2015 ehdotetaan 1 030,1 milj. euroa, josta 541,119 milj. euroa eli 52,5 % myönnetään veikkausvoittovaroista.

Veikkausvoittovarot ja samoihin tarkoituksiin myönnettyt muut määrärahat, milj. euroa

	2007 TP	2008 TP	2009 TP	2010 TP	2011 TP	2012 TP	2013 TP	2014 TA	2015 TAE
Kirjastojen käyttökustannusten valtionosuus	110,6	115,2	119,5	-	-	-	-		
— veikk.varat	36,5	24,7	13,1	-	-	-	-		
— budj.varat	74,1	90,5	106,4	1)	-	-	-		
Tiede	270,6	283,7	332,1	355,1	388,3	409,9	398,8	308,6	314,7
— veikk.varat	76,6	77,1	86,9	95,8	100,3	101,2	102,2	103,2	102,6
— budj.varat ²⁾	194,0	206,6	245,2	259,3	288,0	308,7	296,6	205,4	212,1
Taide	281,6	311,2	363,9	400,6	425,1	432,6	451,8	455,2	452,0
— veikk.varat	152,3	164,5	191,3	209,3	220,3	222,4	224,6	237,1	237,0
— budj.varat	129,3	146,7	172,6	191,3	204,8	210,2	227,2	218,1	215,0
Liikunta	101,4	106,7	127,6	137,6	142,5	153,6	151,7	147,6	188,8
— veikk.varat	100,1	104,0	124,3	135,8	141,9	150,9	151,6	147,4	148,2
— budj.varat	1,3	2,7	3,3	1,8	0,6	2,7	0,1	0,1	40,6

Veikkausvoittovarot ja samoihin tarkoituksiin myönnettyt muut määrärahat, milj. euroa

	2007 TP	2008 TP	2009 TP	2010 TP	2011 TP	2012 TP	2013 TP	2014 TA	2015 TAE
Nuoriso	42,7	47,0	55,6	69,3	65,2	71,8	73,9	74,7	74,8
— veikk.varat	36,0	37,4	44,7	51,3	51,5	51,9	52,4	53,1	53,4
— budj.varat	6,7	9,6	10,9	18,0	13,7	19,9	21,5	21,6	21,4
Veikkausvoittovarot yhteensä ilman kirjastoa	365,0	383,0	447,2	492,2	514,0	526,4	530,8	540,8	541,1
Veikkausvoittovarot yhteensä	401,5	407,7	460,3	492,2	514,0	526,4	530,8	540,8	541,1

¹⁾ Kirjastojen käyttökustannusten valtionosuus on siirretty vuodesta 2010 lukien rahoitettavaksi valtiovarainministeriön pääluokasta.

²⁾ Määrärahoihin ei sisälly yliopistojen valtionrahoituksen mom. 29.40.50 määrärahat.

Eräisiin käyttötarkoituksiin varatut määrärahat veikkausvoittovaroista ja muilta talousarvion momenteilta (euroa)

	Veikkaus- voittovarot	Yleiset budjettivarat	Yhteensä
Kotimaisten kielten keskuksen toimintamenot	3 547 000	1 479 000	5 026 000
Suomen Akatemian tutkimusmäärärahat	74 673 000	135 096 000	209 769 000
Valtionosuus ja -avustus teattereille ja orkestereille	42 920 000	38 351 000	81 271 000
Valtionosuudet museoille	20 400 000	16 411 000	36 811 000
Liikunnan koulutuskeskukset	18 608 000	557 000	19 165 000
Nuorten työpajatoiminnan kehittäminen ja etsivä nuorisotyö	6 000 000	21 000 000	27 000 000

Hallinnonalan tietohallinto

Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan tietohallintostrategian 2006—2015 toteuttamista jatketaan. Tietohallintostrategian linjausten mukaisesti opetuksen, tutkimuksen ja kulttuurin yhteistä tietopohjaa vahvistetaan ja uudet palvelut toteutetaan sähköisinä. Hallinnonallalla siirrytään kaikessa hallinnon sisäisessä ja virastojen välisessä toiminnassa sähköiseen asiointiin ja sähköiseen hallintoon. Tietohallinnon kustannustehokkuutta parannetaan edelleen. Keskeisiä keinoja ovat yhteisten palvelujen ja muiden resurssien käytön lisääminen ja yhteistyö hankintojen toteuttamisessa.

Tuottavuuden parantaminen

Julkisen sektorin tuottavuuden lisääminen on osa hallitusohjelmaan kirjattua hallituksen talouspoliittista strategiaa. Tuottavuutta parannetaan muun muassa vaikuttavuus- ja tuloksellisuusohjelman mukaisilla toimenpiteillä. Hallitusohjelman mukaan mittaluokaltaan toimintojen tehokkuuden lisäämiselle asetetut tavoitteet säilytetään taloudelliselta kokonaisvaikutukseltaan ennallaan. Tuottavuustoimenpiteitä selvitetään yksityiskohtaisemmin asianomaisten lukujen yhteydessä.

Talousarvioesitykseen liittyvät sukupuolivaikutukset

Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan määrärahoista yli puolet on siirtomenoja, joiden vaikutukset sukupuolten asemaan riippuvat rahoituksen saajien päätöksistä.

Naisten ja miesten koulutustaso eroaa nuorissa ikäryhmissä varsin huomattavasti naisten eduksi. Perusopetuksen suorittamatta jättäminen, pelkän perusopetuksen varaan jääminen sekä ammatil-

lisen tai korkeakoulutuksen keskeyttäminen on tyypillistä erityisesti poikaoppilaille ja miesopiskelijoille. Perusopetuksen laadun parantamisen, joustavan perusopetuksen käytäntöjen sekä ammatilliseen koulutukseen valmistavan koulutuksen arvioidaan pienentävän erityisesti ilman ammatillista koulutusta jäävien osuutta väestöstä ja siltä osin sukupuolten koulutustasoeroja.

Tyttöjen ja poikien opiskeluvalinnat pitävät yllä työelämän segregaatiota. Jatketaan toimia, joilla vaikutetaan tyttöjen ja poikien opiskeluvalintoihin.

Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan toiminnot suuntautuvat lähtökohtaisesti sukupuolineutraalisti. Liikuntatoimen valtionavustuspolitiikan lähtökohtana on liikuntalain mukainen tasa-arvon edistäminen, ja tämä otetaan huomioon avustuskriteereissä. Nuorisotyössä rahoitusta suunnataan tarvittaessa eriytetysti tyttöjä ja poikia koskeviin hankkeisiin. Monikulttuurisuuden lisääntyessä eriytetyn toiminnan tarve nuorisotyössä kasvaa. Kulttuuriala on sekä toimijoiden että palvelujen käytön ja harrastamisen osalta naisvaltaista, mutta miesten osuus kulttuuripalveluiden käyttäjinä on noussut 2000-luvulla. Toisaalta naisten toimeentulo taiteen aloilla on keskimäärin miehiä heikompaa, ja asia on tarkoitus huomioida luovan työn tekijöiden toimintaedellytyksiä parannettaessa.

Opetus- ja kulttuuriministeriö seuraa tilastoinnin ja tutkimusten avulla hallinnonalansa toimintojen sukupuolivaikutuksia ja ottaa nämä huomioon talousarviota laadittaessa.

Pääluokan valtuudet momenteittain (milj. euroa)

		2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
29.10.34	<i>Valtionosuus ja -avustus oppilaitosten perustamiskustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)</i>		
	— yleissivistävän koulutuksen perustamishankevaltuus	15,0	-
29.40	Korkeakouluopetus ja tutkimus		
	— Suomen Akatemian tutkimushankevaltuus	280,0	318,8
29.40.02	<i>Arkistolaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)</i>		
	— vuokrasopimusvaltuus	0,25	-
29.40.54	<i>Strateginen tutkimusrahoitus (arviomääräraha)</i>		
	— tutkimushankevaltuus	-	55,6
29.80.34	<i>Valtionosuus ja avustus yleisten kirjastojen perustamiskustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)</i>		
	— perustamishankevaltuus	4,50	4,50
29.80.75	<i>Toimitilojen ja kiinteistövarallisuuden perustamiskustannukset ja kunnossapito (siirtomääräraha 3 v)</i>		
	— perusparannus- ja pienhankevaltuus	1,30	1,30

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2013—2015

	v. 2013 tilinpäätös 1000 €	v. 2014 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2015 esitys 1000 €	Muutos 2014—2015	
				1000 €	%
01. Hallinto, kirkollisasiat ja toimialan yhteiset menot	123 066	123 763	116 920	-6 843	-6
01. Opetus- ja kulttuuri- ministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	27 624	27 776	26 488	-1 288	-5
02. Opetushallituksen toiminta- menot (siirtomääräraha 2 v)	22 656	22 668	20 005	-2 663	-12
03. Kansainvälisen liikkuvuuden ja yhteistyön keskuksen CIMOn toiminta- menot (siirtomääräraha 2 v)	8 789	8 655	8 422	-233	-3
04. Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen toimintamenot (siirtomäärä- raha 2 v)	2 539	3 575	3 891	316	9
21. Kansainvälinen yhteistyö (siirtomääräraha 2 v)	3 790	3 726	3 526	-200	-5
22. Eräät käyttöoikeus- korvaukset (siirtomääräraha 3 v)	18 088	18 338	18 488	150	1
(23.) Opetus- ja kulttuuri- ministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirto- määräraha 2 v)	—	1 994	—	-1 994	-100
29. Opetus- ja kulttuuri- ministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arvio- määräraha)	33 628	30 803	30 111	-692	-2
50. Eräät avustukset (kiinteä määräraha)	685	748	648	-100	-13
51. Avustukset kirkolliseen ja uskonnolliseen toimintaan (kiinteä määräraha)	3 195	3 298	3 143	-155	-5
66. Rahoitusosuudet kansain- välisille järjestöille (arvio- määräraha)	2 072	2 182	2 198	16	1
10. Yleissivistävä koulutus	975 876	957 316	803 491	-153 825	-16
01. Valtion yleissivistävän koulutuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	49 443	50 924	48 740	-2 184	-4
02. Ylioppilastutkintolauta- kunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	1 905	1 949	1 870	-79	-4

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2013—2015

	v. 2013 tilinpäätös 1000 €	v. 2014 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2015 esitys 1000 €	Muutos 2014—2015	
				1000 €	%
20. Yleissivistävän koulutuksen ja lasten päivähoidon kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)	12 818	12 717	10 697	-2 020	-16
30. Valtionosuus ja -avustus yleissivistävän koulutuksen käyttökustannuksiin (arvio-määräraha)	817 307	844 023	741 056	-102 967	-12
(34.) Valtionosuus ja -avustus oppilaitosten perustamiskustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)	58 000	46 400	—	-46 400	-100
(35.) Avustus yleissivistävien oppilaitosten ja päiväkotien sisäilma- ja kosteusvauriohankkeisiin (siirtomääräraha 3 v)	35 000	—	—	—	0
51. Valtionavustus järjestöille (kiinteä määräraha)	1 403	1 303	1 128	-175	-13
20. Ammatillinen koulutus	733 975	734 926	504 675	-230 251	-31
01. Valtion ammatillisen koulutuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	8 553	8 494	6 314	-2 180	-26
(20.) Työpaikalla tapahtuva oppiminen (siirtomääräraha 2 v)	—	—	—	—	0
21. Ammatillisen koulutuksen kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)	4 365	4 365	6 265	1 900	44
30. Valtionosuus ja -avustus ammatillisen koulutuksen käyttökustannuksiin (arvio-määräraha)	721 057	722 067	492 096	-229 971	-32
30. Aikuiskoulutus	502 982	529 138	508 241	-20 897	-4
20. Opetustoimen henkilöstökoulutus ja eräät muut menot (siirtomääräraha 2 v)	25 347	23 147	21 647	-1 500	-6
21. Aikuiskoulutuksen kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)	4 010	3 010	6 440	3 430	114
30. Valtionosuus vapaan sivistystyön oppilaitosten käyttökustannuksiin (arvio-määräraha)	164 827	164 818	156 345	-8 473	-5

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2013—2015

	v. 2013 tilinpäätös 1000 €	v. 2014 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2015 esitys 1000 €	Muutos 2014—2015 1000 €	%
31. Valtionosuus ja -avustus ammatilliseen lisäkoulutukseen (arviomääräraha)	141 853	138 075	133 006	-5 069	-4
32. Valtionosuus ja -avustus oppisopimuskoulutukseen (arviomääräraha)	117 856	124 843	110 042	-14 801	-12
33. Nuorten aikuisten osaamisohjelma ja aikuisten osaamisperustan vahvistaminen (arviomääräraha)	22 419	52 000	57 440	5 440	10
51. Valtionosuus ammatillisten erikoisoppilaitosten käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	19 255	15 879	16 055	176	1
53. Valtionavustus järjestöille (kiinteä määräraha)	7 416	7 366	7 266	-100	-1
40. Korkeakouluopetus ja tutkimus	2 748 835	2 661 590	3 204 192	542 602	20
01. Suomen Akatemian toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	12 429	12 332	10 423	-1 909	-15
02. Arkistolaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	19 554	19 102	18 683	-419	-2
03. Kotimaisten kielten keskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	2 042	1 999	1 464	-535	-27
04. Varastokirjaston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	1 618	1 869	1 863	-6	0
20. Korkeakoululaitoksen ja tieteen yhteiset menot (siirtomääräraha 3 v)	35 631	31 964	43 160	11 196	35
22. Tutkimusinfrastruktuurihankkeiden rahoitus (siirtomääräraha 3 v)	5 000	8 500	8 500	—	0
(30.) Valtionosuus ja -avustus kunnallisten ja yksityisten ammattikorkeakoulujen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	—	—	—	—	0
50. Valtionrahoitus yliopistojen toimintaan (siirtomääräraha 2 v)	1 862 922	1 887 593	1 904 269	16 676	1

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2013—2015

	v. 2013 tilinpäätös 1000 €	v. 2014 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2015 esitys 1000 €	Muutos 2014—2015 1000 €	%
51. Suomen Akatemian tutkimusmäärärahat (arviomääräraha)	238 565	143 809	139 097	-4 712	-3
52. Erityinen valtionrahoitus Helsingin yliopiston ja Itä-Suomen yliopiston opetus- ja tutkimustoimintaan (kiinteä määräraha)	30 159	29 144	30 299	1 155	4
53. Veikkauksen ja raharpajaisten voittovarot tieteen edistämiseen (arviomääräraha)	102 186	103 213	102 601	-612	-1
54. Strateginen tutkimusrahoitus (arviomääräraha)	—	—	14 631	14 631	0
55. Valtionrahoitus ammattikorkeakoulujen toimintaan (siirtomääräraha 2 v)	421 106	404 277	861 787	457 510	113
66. Rahoitusosuudet kansainvälisille järjestöille (arviomääräraha)	17 435	17 788	17 415	-373	-2
86. Valtion rahoitus ammattikorkeakoulujen pääomaan (kiinteä määräraha)	—	—	50 000	50 000	0
(89.) Valtion rahoitus yliopistojen pääomasijoituksiin (siirtomääräraha 2 v)	188	—	—	—	0
70. Opintotuki	842 482	899 488	916 291	16 803	2
01. Opintotuen muutoksenhakulautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	701	705	700	-5	-1
52. Opintolainojen valtiontakaus (arviomääräraha)	28 831	30 200	30 200	—	0
55. Opintoraha ja asumislisä (arviomääräraha)	727 064	781 256	799 962	18 706	2
57. Korkeakouluopiskelijoiden ateriatuki (arviomääräraha)	29 636	30 750	31 329	579	2
58. Avustus vuokra-kustannusten korvaamiseen (siirtomääräraha 2 v)	5 549	5 877	2 100	-3 777	-64
59. Lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkatuki (arviomääräraha)	50 701	50 700	52 000	1 300	3

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2013—2015

	v. 2013 tilinpäätös 1000 €	v. 2014 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2015 esitys 1000 €	Muutos 2014—2015	
				1000 €	%
80. Taide ja kulttuuri	451 774	455 207	451 940	-3 267	-1
01. Taiteen edistämiskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	4 908	4 511	4 382	-129	-3
(02.) Valtion taidemuseon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	19 444	—	—	—	0
03. Suomenlinnan hoitokunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	2 937	2 723	2 344	-379	-14
04. Museoviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	24 513	19 543	19 416	-127	-1
05. Näkövammaisten kirjaston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	6 377	5 812	5 649	-163	-3
06. Kansallisen audio-visuaalisen instituutin toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	7 650	7 451	6 935	-516	-7
16. Ylimääräiset taiteilija- ja sanomalehtimieseläkkeet (arviomääräraha)	17 912	18 575	18 848	273	1
20. Museoviraston kulttuuri- ja nähtävyyshankkeiden tilakustannukset (siirtomääräraha 2 v)	—	16 650	16 945	295	2
30. Valtionavustukset yleisten kirjastojen toimintaan (kiinteä määräraha)	4 512	4 713	4 750	37	1
31. Valtionosuus ja -avustus teattereiden ja orkestereiden käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	40 800	41 040	38 351	-2 689	-7
32. Valtionosuudet ja -avustukset museoille (arviomääräraha)	17 431	17 431	16 411	-1 020	-6
33. Valtionavustukset kuntien ja alueiden kulttuuritoiminnan kehittämiseen (arviomääräraha)	106	106	106	—	0
34. Valtionosuus ja -avustus yleisten kirjastojen perustamiskustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)	5 000	4 500	4 500	—	0

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2013—2015

	v. 2013 tilinpäätös 1000 €	v. 2014 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2015 esitys 1000 €	Muutos 2014—2015 1000 €	%
35. Valtionavustus Suomen itsenäisyyden 100-vuotis-juhlavuoden merkki-hankkeen perustamiskustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)	—	1 000	5 000	4 000	400
40. Korvaus Suomenlinnan huoltoliikenteen käyttötappioon (arviomääräraha)	142	252	252	—	0
50. Eräät avustukset (siirtomääräraha 3 v)	14 420	1 160	1 072	-88	-8
51. Apurahat taiteilijoille, kirjailijoille ja kääntäjille (arviomääräraha)	13 704	14 246	14 470	224	2
52. Veikkauksen ja raharpajaisten voittovarat taiteen edistämiseen (arviomääräraha)	224 634	237 069	236 962	-107	0
53. Valtionavustus tilakustannuksiin (kiinteä määräraha)	19 824	29 156	29 837	681	2
54. Valtionavustus taide- ja kulttuurilaitosten toimittainvestointeihin (kiinteä määräraha)	7 336	7 210	8 177	967	13
55. Kulttuuriperinnön digitoinnin tukeminen (siirtomääräraha 3 v)	3 100	2 200	2 200	—	0
59. Eräät avustukset Kansallisgallerialle (siirtomääräraha 2 v)	—	14 670	11 245	-3 425	-23
70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha 3 v)	2 250	500	150	-350	-70
72. Kansallisgallerian kokoelman kartuttaminen (siirtomääräraha 3 v)	739	739	739	—	0
75. Toimitilojen ja kiinteistövarallisuuden perusparannukset ja kunnossapito (siirtomääräraha 3 v)	4 000	3 800	3 149	-651	-17
95. Kulttuuriympäristön suojelusta aiheutuvat menot (arviomääräraha)	36	150	50	-100	-67

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2013—2015

	v. 2013 tilinpäätös 1000 €	v. 2014 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2015 esitys 1000 €	Muutos 2014—2015 1000 €	%
(96.) Lahjoitus valtiopäivätoiminnan 150. merkki- vuoden juhlarahastoon (siirtomääräraha 2 v)	10 000	—	—	—	0
90. Liikuntatoimi	151 722	147 558	188 751	41 193	28
50. Veikkauksen ja raha- arpajaisten voittovarat urheilun ja liikunta- kasvatuksen edistämiseen (arviomääräraha)	145 313	147 448	148 194	746	1
52. Valtionosuus liikunnan koulutuskeskuksille ja rahoitus liikuntatieteellisten hankkeiden arviointi- kustannuksiin (kiinteä määräraha)	109	110	557	447	406
(53.) Veikkauksen ja raha- arpajaisten voittovarat Helsingin Olympiastadionin perusparannukseen (arvio- määräraha)	6 300	—	—	—	0
54. Avustus Helsingin Olympiastadionin perus- parannukseen (siirtomäärä- raha 3 v)	—	—	40 000	40 000	0
91. Nuorisotyö	73 919	74 631	74 762	131	0
50. Veikkauksen ja raha- arpajaisten voittovarat nuorisotyön edistämiseen (arviomääräraha)	52 419	53 081	53 362	281	1
51. Nuorten työpajatoiminta ja etsivä nuorisotyö (siirto- määräraha 2 v)	21 000	21 000	21 000	—	0
52. Saamelaisten kulttuuri- ja kielipesätoiminta (siirto- määräraha 2 v)	500	550	400	-150	-27
Yhteensä	6 604 631	6 583 617	6 769 263	185 646	3
Henkilöstön kokonaismäärä	3 472	3 430	3 384		

01. Hallinto, kirkollisasiat ja toimialan yhteiset menot

Selvitysosa: Opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa osana valtioneuvostoa koulutus-, tiede-, kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan kehittämisestä ja kansainvälisestä yhteistyöstä. Ministeriö vahvistaa toiminnallaan yhteiskunnan osaamisen ja luovuuden perustaa.

Opetus- ja kulttuuriministeriön toiminnallista tuloksellisuutta koskevat tavoitteet:

1. Ministeriön strateginen toiminta on toimintaympäristön muutoksia ennakoivaa ja ministeriön toimialaa ohjaavaa. Tiedolla johtaminen tukee ministeriön päätöksentekoa ja strategista toimintaa.
2. Lainsäädäntöprosessi on selkeästi ja suunnitelmallisesti johdettu. Lainsäädännön valmistelu on laadukasta ja asiantuntevaa.
3. Toiminnan ja talouden suunnittelussa varaudutaan talouden ja työllisyyden kehityksestä sekä muusta yhteiskunnallisesta kehityksestä aiheutuviin vaikutuksiin. Jatketaan hallinnonalan rakenteen uudistamista. Toimialan ohjaus edistää yhteiskunnallisen vaikuttavuuden ja toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteiden toteutumista.
4. Ministeriön johtaminen ja toimintatavat tukevat asetettujen tulostavoitteiden saavuttamista ja henkilöstön työhyvinvointia. Kehitetään ministeriön henkilöstöstrategian mukaisesti pitkäjänteistä ja ennakoivaa henkilöstösuunnittelua ja johtamista.

01. Opetus- ja kulttuuriministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 26 488 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös opiskelijoiden oikeusturvalautakunnan menoihin.

Selvitysosa:

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Bruttomenot	27 168	27 976	26 688
Bruttotulot	1 191	200	200
Nettomenot	25 977	27 776	26 488
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	6 410		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	8 057		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Hallinnonalan rakenteen uudistaminen	-645
Siirto momentille 23.01.02	-75
Siirto momentilta 29.01.23	39
Tuottavuustoimet	-45
Hallinnon tilatehokkuus (HO)	-100
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-93

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkaliukumasäästö	-43
Palkkausten tarkistukset	114
Toimintamenojen lisäsäästö	-313
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-135
Valtion vahingonkorvaustoiminnan keskittäminen (siirto momentille 28.20.01)	-2
Vuokramenojen indeksikorotus	48
Vuokramenojen indeksikorotusta vastaava säästö	-38
Yhteensä	-1 288

2015 talousarvio	26 488 000
2014 talousarvio	27 776 000
2013 tilinpäätös	27 624 000

02. Opetushallituksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 20 005 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) oppimateriaalin kehittämiseen ja tuottamiseen
- 2) enintään 650 000 euroa ruotsinkielisen ja muun vähälevikkisen oppimateriaalimyynnin liikelatoudellisten suoritteiden hintojen alentamiseen
- 3) enintään 50 000 euroa avustuksina jaettavaksi vähälevikkisen ruotsinkielisen oppimateriaalin tuottamiseen
- 4) 500 000 euroa avustuksena saamelaiskäräjille saamenkielisen oppimateriaalin tuottamiseen.

Selvitysosa: Opetushallitus toimii opetustoimialan toimeenpanon, seurannan ja kehittämisen asiantuntijakeskusvirastona, joka toteuttaa toimialan opetussuunnitelmien ja tutkintojen perusteiden valmistelu-, päätös- ja toimeenpanotehtävät sekä koulutuksen tuloksellisuuden parantamiseen tähtäävän informaatio-ohjauksen ja hanketoiminnan. Opetushallitus toteuttaa virastolle erikseen säädetyt ja määrätyt hallinto- ja palvelutehtävät. Opetushallitus vastaa auktorisoitujen kääntäjien sekä kielitutkintojen tutkintojärjestelmien kehittämisestä ja valvonnasta. Opetushallituksen yhteydessä toimii 26 koulutustoimikuntaa ja 147 tutkintotoimikuntaa, joiden hallintotehtävistä Opetushallitus huolehtii. Opetushallitus tulosoittaa Opetushallituksen kirjanpitoyksikköön kuuluvia valtion oppilaitoksia.

Opetus- ja kulttuuriministeriö asettaa Opetushallitukselle seuraavat tavoitteet:

Koulutuksen normatiivinen ohjaus

- Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden valmistelu
- Esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden toimeenpanon tukeminen
- Lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteiden uudistaminen
- Ammatillisten tutkintojen ja valmistavien koulutusten perusteiden uudistaminen ja muiden määräysten uudistaminen uusien säädösten mukaiseksi
- Ammatillisen tutkintojärjestelmän kehittämiseen osallistuminen
- Opetussuunnitelmien ja tutkintojen perusteiden rakenteistaminen ja sähköistäminen.

Informaatio-ohjaus ja hanketoiminta

- Kehittämisen-, kokeilu- ja käynnistämishankkeiden toteuttaminen koulutuspoliittisten ohjelmien mukaisesti
- Hyvien käytäntöjen, toimintamallien ja -menetelmien tuottaminen ja levittäminen yhteistyössä koulutuksen järjestäjien ja oppilaitosten kanssa
- Nuorten oppisopimuskoulutuksen ja työssäoppimisen kehittäminen sekä yksilöllisten opintopolkujen ja joustavien tutkinnon suorittamistapojen vahvistamiseen osallistuminen
- Tieto- ja viestintäteknologian opetuskäytön edistäminen
- Oppilaitosten työrauhaa sekä oppilas- ja opiskelijahuoltoa koskevien uudistusten toimeenpanon tuki
- Koulutuksen tasa-arvon toimenpideohjelman toimeenpanoon osallistuminen.

Koulutuksen järjestäminen ja koulutuksen tuloksellisuuden parantaminen

- Koulutuspoliittisen päätöksenteon ja koulutuksen kehittämisen tietoperustaisuuden vahvistaminen sekä indikaattori- ja tilannekatsaustuotanto päätöksentekijöiden ja koulutuksen kehittäjien tarpeisiin
- Mallit ja käytännöt opintojen läpäisyasteen nostamiseksi ja opintojen nopeuttamiseksi
- Ennakointitiedon tuottaminen, määrällisen ja laadullisen ennakkoinnin yhteensovittaminen
- Ammatillisen koulutuksen laatustrategian toimeenpano
- Paikallisen ja alueellisten kehittämissuunnitelmien valmistelun tukeminen opetustoimen johdon kehittämisohjelmalla sekä kehittämisverkoston avulla tavoitteena opetushallinnon tehokkuuden ja tuottavuuden parantaminen sekä koulutuksen järjestäjäkentän muutoksesta nousevien opetushallinnon uudistamistarpeiden tukeminen
- Jatketaan Opintopolku.fi -palvelukokonaisuuden kehittämistä ja laajentamista. Osana SADE-ohjelmaa toteutetaan aikuiskoulutuksen hakujärjestelmän aikuiskoulutustarjonnan kattava käyttöönotto. Korkeakoulujen sähköistä hakujärjestelmää kehitetään toisen vaiheen edellyttämin toiminnallisuuksin.

Rakenteellinen kehittäminen

- Kehittämistoiminnan kokoaminen laajoihin, kansallista koulutuspolitiikkaa tukeviin hankkeisiin
- Opetustoimen henkilöstökoulutuksen kehittäminen tukemaan eri koulutusmuotojen ja koko opetustoimen kansallisia kehittämisohjelmia siten, että yhteyttä opettajien peruskoulutukseen tiivistetään
- Lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen rakenteellisen kehittämisen tukeminen
- Koulutustoimikuntien toiminnan kehittäminen.

Toiminnallinen tehokkuus

- Opetushallitus kehittää rakenteitaan, toimintatapojaan ja -prosessejaan sekä palveluitaan tehokkaan ja laadukkaan toiminnan turvaamiseksi keskittyen ydintehtäviinsä
- Opetushallitus tukee maksullisella palvelutoiminnallaan koulutuspoliittisten tavoitteiden toteutumista ja edistää opetustoimen tuloksellisuutta

— Opetushallitus turvaa vähälevikkisen oppimateriaalin saatavuuden

— Opetushallituksen liiketaloudellisen toiminnan tavoitteena on taloudellisen kannattavuuden säilyminen.

Tuotokset ja laadunhallinta

Opetushallituksen suoritteet (kpl)

	2011 toteutuma	2012 toteutuma	2013 toteutuma	2014 tavoite	2015 tavoite
1. Perustoiminnan tuotoksia					
Opetussuunnitelmien perusteet	1	2	-	3	-
Tutkinnon perusteet/ammattikoulutus					
— Perustutkinnot	2	1	1	54 ¹⁾	52
— Ammatti- ja erikoisammattitutkinnot	32	45	40	30	30
— Ammatillisen, lukiokoulutuksen, ammatti- korkeakoulun ja yliopistojen yhteishaun hakija- määrät	306 500	314 500	349 035	500 000	1 500 000
— Opetustoimen henkilöstön täydennys- koulutuksiin osallistuneiden määrät	25 000	33 042	27 946	20 000	20 000
2. Maksullisen palvelutoiminnan tuotokset					
Julkisoikeudelliset suoritteet					
— Opetushallinnon tutkinto	382	345	460	300	300
— Päätös korkeakoulututkinnon tunnustamisesta	751	720	897	950	1050
— Valtionhallinnon kielitutkinnot	1 200	1 200	1 249	1 200	1 200
— Aikuiskoulutuksen näyttötutkintojen tutkinto- maksut (kpl)	54 000	48 000	49 419	47 000	47 000
Liiketaloudelliset suoritteet					
— Koulutettavapäivät	13 682	12 995	10 922	10 000	10 000
— Tilatut konsultoinnit ja arvioinnit	61	59	27	4	4
— Myydyt julkaisut ja oppimateriaalituotteet	78 000	69 140	73 672	60 000	60 000
— Ulkomaisten tutkintojen vastaavuuslausunnot	71	71	60	50	50
3. Palvelukyvyyn tunnuslukuja					
— Tutkinnon tunnustamista koskevien päätösten käsittelyaika (kk)	2,5	3,5	3,5	3,5	3,5
— Maksullisten koulutusten asiakastytyväisyys (1—5)	4,1	4,3	4,3	4,1	4,1

¹⁾ mukaan laskettu myös muutokset

Henkilöstövoimavarat

— Opetushallitus kehittää työyhteisöään tavoitteena henkilöstön jaksaminen, hyvä työkyky ja työhyvinvointi

— Opetushallitus kehittää johtamista ja esimiestyötä

— Opetushallitus turvaa riittävät resurssit ydintehtävien hoitamiseen kehittämällä henkilöstöraken-
nnetta, henkilöstösuunnittelua, työtä ja osaamista sekä toimimalla verkostoyhteistyössä.

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

	2011 toteutuma	2012 toteutuma	2013 toteutuma	2014 arvio	2015 arvio
Henkilötyövuodet (momentti 29.01.02)	263	264	261	228	217
Henkilötyövuodet (muut momentit)	24	23	24	20	20
Määräaikaiset koko henkilöstömäärästä %	12,8	8,2	15,5	6,9	6,1
Työtyytyväisyysindeksi	3,4	3,4	3,5	3,6	3,6
Sairaspoissaolot, työpäivää/htv	10,4	8,6	8,1	9,0	9,0
Koulutustasoindeksi	6,1	6,1	6,2	6,0	6,0

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Bruttomenot	31 768	30 668	28 005
Bruttotulot	8 226	8 000	8 000
Nettomenot	23 542	22 668	20 005
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	5 116		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	4 230		

Maksullisen palvelutoiminnan kustannusvastaavuuslaskelma, liiketaloudelliset suoritteet, vähälevikkinen oppimateriaalituotanto (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot	1 218	1 300	1 250
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	2 130	2 050	1 900
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-912	-750	-650
Kustannusvastaavuus, %	57	63	66
Hintatuki	912	750	650
Kustannusvastaavuus hintatuen jälkeen, %	100	100	100

Maksullisen palvelutoiminnan kustannusvastaavuuslaskelma, muut liiketaloudelliset suoritteet (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot	2 450	2 550	2 550
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	2 478	2 300	2 100
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-28	250	450
Kustannusvastaavuus, %	99	111	121

Maksullisen palvelutoiminnan kustannusvastaavuuslaskelma, julkisoikeudelliset suoritteet (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot	3 302	3 200	3 500
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	3 652	3 200	3 500
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-350	-	-
Kustannusvastaavuus, %	90	100	100

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Hallinnonalan rakenteen uudistaminen	-351
Opiskelijavalintapalveluiden kehittämiseen osoitettu lisäys (siirrot momenteilta 29.10.01, 29.20.30, 29.30.21)	302
Opiskelijavalintapalveluiden kehittämiseen osoitetun lisäyksen poistuminen (siirto momentille 28.90.30)	-822
Opiskelijavalintapalveluiden turvaamiseen osoitetun kertaluonteisen lisäyksen poistuminen	-704
Oppimistulosten arviointitoiminnan menot (siirto momentille 29.01.04)	-563
Tuottavuustoimet	-225
Palkkaliukumasäästö	-30
Palkkausten tarkistukset	77
Toimintamenojen lisäsäästö	-236
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-102
Vuokramenojen indeksikorotus	19
Vuokramenojen indeksikorotusta vastaava säästö	-28
Yhteensä	-2 663

2015 talousarvio	20 005 000
2014 talousarvio	22 668 000
2013 tilinpäätös	22 656 000

03. Kansainvälisen liikkuvuuden ja yhteistyön keskuksen CIMOn toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 8 422 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

1) 1 600 000 euroa ulkomailla tapahtuvan Suomen kielen ja kulttuurin opetuksen järjestämiseen ja tunnettuuden lisäämiseen mukaan lukien ulkomailla palvelevien yliopisto-opettajien sekä muiden asiantuntijoiden, yhteensä enintään 47 henkilön, palkkaukseen

2) 2 870 000 euroa opiskelija-, harjoittelija-, opettaja-, nuoriso- ja asiantuntijavaihtoon sekä virkamiesvaihtoon myönnettäviin stipendeihin, apurahoihin ja avustuksiin.

Momentille saa nettobudjetoida Euroopan unionin rahoittaman Erasmus + -ohjelman ja Pohjoismaiden ministerineuvoston rahoittaman Nordplus-ohjelman apurahoja koskevat tulot ja menot.

Selvitysosa: Kansainvälisen liikkuvuuden ja yhteistyön keskus CIMO on asiantuntija- ja palveluvirasto, jonka tehtävänä on edistää suomalaisen yhteiskunnan kansainvälistymistä koulutuksen, työelämän, kulttuurin ja kansalaistoiminnan alueilla sekä nuorison keskuudessa erilaisten liikkuvuus- ja yhteistyöinstrumenttien sekä tiedon avulla.

Toiminnan tavoitteena on aidosti kansainvälinen ja avarakatseinen yhteiskunta, jonka jäsenet osaavat ja haluavat toimia monikulttuurisessa yhteisössä ja näkevät erilaisuuden rikkautena.

Opetus- ja kulttuuriministeriö asettaa Kansainvälisen liikkuvuuden ja yhteistyön keskus CIMOLle seuraavat tavoitteet:

Toiminnallinen tuloksellisuus

Kansainvälisen liikkuvuuden ja yhteistyön keskus CIMO

— toimeenpanee apuraha- ja muita liikkuvuus- ja yhteistyöohjelmia sekä vastaa Euroopan unionin Erasmus + -ohjelman sekä Luova Eurooppa -ohjelman, Kansalaisten Eurooppa ja Management Partnership -ohjelman kansallisesta toimeenpanosta ja pohjoismaisen Nordplus- ja Nordkurs-ohjelman toimeenpanosta

— vahvistaa kansainvälistä liikkuvuutta ja yhteistyötä sekä edistää suomalaisen koulutuksen ja kulttuurin kansainvälistä näkyvyyttä ja kilpailukykyä varsinkin painopistealueina olevien Kiinan, Pohjois-Amerikan sekä Venäjän kanssa

— koordinoi Science without Borders -ohjelman opiskelijaliikkuvuusosiota Brasilian kanssa solmitun sopimuksen mukaisesti

— kehittää Suomen kielen ja kulttuurin opetusta ulkomaisissa yliopistoissa sekä järjestää ulkomaisille yliopisto-opiskelijoille suomen kielen kursseja Suomessa

— vahvistaa omaa asiantuntijarooliaan, lisää eri kohderyhmille tarkoitettujen ohjelmien osallistujamääriä sekä tehostaa informaation ja tiedon tuottamista ja levittämistä koskien suomalaisten ja ulkomaisten toimijoiden liikkuvuutta ja yhteistyötä

— edistää kansalaisten tasa-arvoisia mahdollisuuksia osallistua ohjelmiin tiedottamalla kansainvälistymisen mahdollisuuksista ja seuraamalla toiminnan kansallista ja alueellista vaikuttavuutta.

Määrälliset tavoitteet

	2011 toteutuma	2012 toteutuma	2013 toteutuma	2014 arvio	2015 tavoite
EU:n Erasmus + -ohjelma ¹⁾	20 466	21 998	22 056	18 660	18 990
— Suomesta lähteneet	13 793	15 236	14 941	10 600	10 900
— Suomeen saapuvat	6 673	6 762	7 115	7 000	7 000
— Nuorisohjelmaan osallistujat				1 060	1 090
EU:n nuorisotoimintaohjelmaan (YiA) osallistuvat²⁾	3 413	3 744	3 954		
Rahoitus Pohjoismaiden ministerineuvoston ohjelmista					
— Nordplus Högre utbildning (opiskelijoiden ja opettajien liikkuvuus)			3 330	3 800	3 800
Rahoitus kansallisista määrärahoista					
— Eurooppa			390	290	300
— Aasia ³⁾	99	126	200	200	250
— Pohjois-Amerikka	159	116	250	250	250
— Venäjä	483	889	500	850	850
— Muut apurahat ja kansainvälinen harjoittelu	850	686	510	360	360
North-South -kehitysmäärahjelma	279	492	300	450	450
Suomen kielen ja kulttuurin edistäminen					
— kesäkurssiapurahat ja opetusvierailut	200	223	270	270	270
Yhteensä	25 949	28 274	31 760	25 130	25 520

¹⁾ Vuoteen 2013 EU:n Elinikäisen oppimisen ohjelma, vuodesta 2014 yhdistetty Erasmus + -ohjelma

²⁾ Vuodesta 2014 yhdistetty Erasmus + -ohjelma

³⁾ Vuodesta 2013 vain Kiina

Toiminnallinen tehokkuus

Kansainvälisen liikkuvuuden ja yhteistyön keskuksen CIMOn tuottavuuden lisäämiseksi jatketaan toimintaprosessien ja sähköisten palveluiden kehittämistä sekä vahvistetaan kestävästä kehityksen mukaista toimintaa.

Opetus- ja kulttuuriministeriön, CIMOn ja Opetushallituksen yhteistyötä ja yhteisiä toimintoja kartoitetaan tuottavuuden ja tehokkuuden parantamiseksi.

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

Toiminnan tuloksellisuutta tuetaan panostamalla henkilöstökoulutukseen ja osaamisen kehittämiseen päämääränä tasa-arvoinen, ammatillisesti korkeatasoinen työyhteisö, jossa henkilöstön asiantuntijuus kasvaa sisäisen ja ulkoisen vuorovaikutuksen avulla.

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

	2011 toteutuma	2012 toteutuma	2013 toteutuma	2014 arvio	2015 tavoite
Henkilötyövuodet:					
— CIMO	108,5	109,4	107,0	107,5	107,0
— Ulkomaanlehtorit	21,5	20,8	19,3	20,0	19,0
Yhteensä	130,0	130,2	126,3	127,5	126,0
Määräaikaaiset koko henkilöstömäärästä %	21,8	21,4	18,9	21,0	19,0

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

	2011 toteutuma	2012 toteutuma	2013 toteutuma	2014 arvio	2015 tavoite
Työtyytyväisyysindeksi (asteikko 1—5)	3,4	3,3	3,6	3,6	3,6
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv	10,4	8,7	9,3	8,0	8,0
Koulutustasoindeksi	6,1	6,1	6,2	6,1	6,2

Päätösosan kohdassa 1) tarkoitetut palkkausmenot määräytyvät soveltuvin osin ulkomailta työskentelevien Suomen kielen ja kulttuurin yliopisto-opettajien ohjesäännön mukaisesti.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Bruttomenot	37 783	38 700	38 962
Bruttotulot	28 946	30 045	30 540
Nettomenot	8 837	8 655	8 422
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	1 394		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	1 346		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Hallinnonalan rakenteen uudistaminen	-149
Tuottavuustoimet	-45
Virkamiesvaihto (siirto momentilta 28.01.01)	120
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-33
Palkkaliukumasäästö	-15
Palkkausten tarkistukset	38
Toimintamenojen lisäsäästö	-100
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-43
Vuokramenojen indeksikorotus	7
Vuokramenojen indeksikorotusta vastaava säästö	-12
Tasomuutos	-1
Yhteensä	-233

2015 talousarvio	8 422 000
2014 talousarvio	8 655 000
2013 tilinpäätös	8 789 000

04. Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 3 891 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös avustusten myöntämiseen opetuksen ja koulutuksen sekä korkeakoulujen arviointitoimintaan ja laadunhallinnan tukemiseen.

Selvitysosa: Kansallinen koulutuksen arviointikeskus toimii koulutuksen ulkopuolista arviointia suorittavana riippumattomana asiantuntijaorganisaationa, joka tuottaa tietoa koulutuspoliittista päätöksentekoa ja koulutuksen kehittämistä varten.

Arviointikeskuksen tehtävänä on:

- toteuttaa koulutukseen sekä opetuksen ja koulutuksen järjestäjien ja korkeakoulujen toimintaan liittyviä arviointeja arviointisuunnitelman mukaisesti
- tehdä arviointisuunnitelman mukaisesti perusopetuksen ja lukiokoulutuksen tuntijaon ja opetussuunnitelman perusteiden tavoitteiden saavuttamista koskevia oppimistulosten arviointeja, ammatillisesta koulutuksen opetussuunnitelman perusteiden ja ammatillisesta aikuiskoulutuksen tutkinnon perusteiden sekä taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden tavoitteiden saavuttamista koskevia oppimistulosten arviointeja
- tukea opetuksen ja koulutuksen järjestäjiä sekä korkeakouluja arviointia ja laadunhallintaa koskevilla asioilla
- kehittää koulutuksen arviointia
- huolehtia muista tehtävistä, jotka säädetään tai määrätään sen tehtäviksi.

Arviointikeskuksen yhteydessä toimiva arviointineuvosto osallistuu arviointikeskuksen strategiaan suunnitteluun, päättää laajakantoisista tai periaatteellisesti merkittävistä lausunnoista ja aloitteista, laatii esityksen arviointisuunnitelmasta arvioitavista kohteista aikatauluineen sekä esityksen arviointisuunnitelman muutoksista.

Arviointineuvoston yhteydessä toimivan korkeakoulujen arviointijaosto päättää korkeakouluja koskevien arviointien hankesuunnitelmasta, suunnittelu- ja arviointiryhmien kokoonpanosta sekä korkeakoulujen laatu järjestelmien auditointien lopputulosten hyväksymisestä.

Arviointikeskuksen asettaman arviointiasian neuvottelukunnan tehtävänä on edistää arviointikeskuksen ja sidosryhmien välistä yhteistyötä sekä arviointikeskuksen tuottaman arviointitiedon hyödyntämistä.

Arviointikeskuksen toimintaperiaatteena on:

- noudattaa arvioinnin riippumattomuuden ja kehittävän arvioinnin periaatetta
- julkistaa käyttämänsä arviointiperusteet ja arviointiensa tulokset
- huolehtia tiedonvälityksestä sidosryhmille
- toimittaa arvioinnissa mukana olleille oppilaitoksille, opetuksen ja koulutuksen järjestäjille sekä korkeakouluille niitä koskevat arviointitulokset
- osallistua kansainväliseen arviointitoimintaan ja yhteistyöhön
- osallistua säännöllisesti oman toimintansa ulkopuoliseen arviointiin.

Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen tavoitteena on suorittaa:

- ennen 1.5.2014 laaditun arviointisuunnitelman mukaiset tehtävät kunnes opetus- ja kulttuuriministeriö on hyväksynyt uuden arviointisuunnitelman
- 1.5.2014 jälkeen hyväksytyn arviointisuunnitelman mukaiset tehtävät.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Bruttomenot	2 471	3 615	3 991
Bruttotulot	122	40	100
Nettomenot	2 349	3 575	3 891
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	892		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	1 082		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Hallinnonalan rakenteen uudistaminen	-64
Oppimistulosten arviointitoiminnan menot (siirto momentilta 29.01.02)	563
Palkkaliukumasäästö	-3
Palkkausten tarkistukset	20
Säästö päätös	-200
Yhteensä	316

Momentin nimike on muutettu.

2015 talousarvio	3 891 000
2014 talousarvio	3 575 000
2013 tilinpäätös	2 539 000

21. Kansainvälinen yhteistyö (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 3 526 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) menoihin, jotka aiheutuvat osallistumisesta kansainvälisten järjestöjen toimintaan ja pohjoismaiseen kulttuuriyhteistyöhön
- 2) kulttuurisopimusten ja vaihto-ohjelmien toimeenpanosta aiheutuviin menoihin
- 3) ulkomaille suuntautuvan kulttuuri- ja sivistystoiminnan edellyttämiin palkkaus- ja ohjelmamenoihin tarkoitettujen avustusten ja apurahojen maksamiseen henkilöille ja yhteisöille, jotka edistävät opetus-, tiede- ja kulttuurivaihtoa sekä Suomen kulttuurin tunnetuksi tekemistä ulkomailla.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Koulutuksen ja tieteen toimialan kansainväliset hankkeet	422 000
Fulbright-stipendivaihtotoiminta	277 000
Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisotoimen toimialan kansainväliset hankkeet	2 033 000
Muut kansainväliset hankkeet	794 000
Yhteensä	3 526 000

Määrärahalla rahoitetaan opetus- ja kulttuuriministeriön toimialan monenkeskiseen ja kahdenväliseen kansainväliseen yhteistyöhön, ulkosuomalaistoimintaan sekä sukukansayhteistyöhön liittyviä hankkeita.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Sopeutustoimi	-200
Yhteensä	-200

2015 talousarvio	3 526 000
2014 talousarvio	3 726 000
2013 tilinpäätös	3 790 000

22. Eräät käyttöoikeuskorvaukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 18 488 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) tekijänoikeuslakiin (404/1961) perustuvien kopiointi- ja muiden käyttöoikeuskorvausten sekä kopiointia, tallennusta ja käyttöoikeuksia koskevan tiedotus- ja selvitystoiminnan menojen maksamiseen

2) enintään 4 225 000 euroa suojattujen teosten tekijöille maksettavan lainauskorvauksen järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin.

Selvitysosa: Määrärahasta maksetaan tekijänoikeuslakiin perustuvia korvauksia oppilaitoksissa, yleisissä kirjastoissa, valtionhallinnossa ja julkisen rahoituksen piirissä olevissa kulttuuriperintölaitoksissa tapahtuvasta suojatun aineiston käytöstä tekijänoikeuksien haltijoita edustavien järjestöjen kanssa tehtävien sopimusten mukaisesti.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	150
Yhteensä	150

2015 talousarvio	18 488 000
2014 talousarvio	18 338 000
2013 tilinpäätös	18 088 000

(23.) Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)

Selvitysosa: Momentti ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Siirto momentille 29.01.01	-39
Tasomuutos	-1 955
Yhteensä	-1 994

2014 talousarvio	1 994 000

29. Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 30 111 000 euroa.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Valtori (siirto momentille 28.01.29)	-651
Tasomuutos	-41
Yhteensä	-692

2015 talousarvio	30 111 000
2014 talousarvio	30 803 000
2013 tilinpäätös	33 627 530

50. Eräät avustukset (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 648 000 euroa.

Käyttösuunnitelma (euroa)

1.	Svenska Finlands folkting -nimisestä järjestöstä annetun lain (1331/2003) mukainen valtionavustus	575 000
2.	Paasikivi-Seura	10 000
3.	Tammenlehvän perinneliitto	63 000
Yhteensä		648 000

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	-100
Yhteensä	-100

2015 talousarvio	648 000
2014 talousarvio	748 000
2013 tilinpäätös	685 000

51. Avustukset kirkolliseen ja uskonnolliseen toimintaan (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 3 143 000 euroa.

Käyttösuunnitelma (euroa)

1.	Avustus Ortodoksiselle kirkolle (L 985/2006, 119 §)	2 377 000
2.	Avustukset Suomen Merimieskirkolle, eräiden siirtoväen sankari- hautojen hoitoon ja luovutetun alueen hautausmaiden kunnostamiseen — mistä merimieskirkkojen rakennusavustuksiin ja rakennuslainojen hoitoon (enintään)	566 000 452 000
3.	Avustus rekisteröidyille uskonnollisille yhdyskunnille	200 000
Yhteensä		3 143 000

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Aiemmin lästimaksuilla rahoitetun Merimieskirkon toiminnan avustaminen (siirto momentilta 31.30.(50))	48
Indeksikorotus Ortodoksisen kirkon avustukseen	47
Säästö päätös	-100
Tasomuutos	-150
Yhteensä	-155

2015 talousarvio	3 143 000
2014 talousarvio	3 298 000
2013 tilinpäätös	3 195 259

66. Rahoitusosuudet kansainvälisille järjestöille (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 198 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää Unescon ja muiden hallitustenvälisten monenkeskisen sivistyksellisen yhteistyön järjestöjen ja ohjelmien jäsenmaksujen ja rahoitusosuuksien maksamiseen.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Suomen maksuosuus Unescolle	1 450 000
Suomen maksuosuus Euroopan nuorisosäätiöön	37 000
Suomen maksuosuus Euroopan neuvoston nuorisokortin osittaissopimuksesta	5 000
Suomen maksuosuus WIPOlle	110 000
Suomen maksuosuus ICCROMille	22 000
Maailman kulttuuri- ja luonnonperinnön suojelua koskevasta sopimuksesta aiheutuvat menot	15 000
OECD/CERI jäsenmaksu	26 000
Suomen maksuosuus Euroopan neuvoston EURIMAGES-rahastoon	320 000
Suomen maksuosuus Euroopan audiovisuaaliselle observatoriolle	22 000
Suomen maksuosuus Euroopan nykykielten keskukselle	32 000
Suomen maksuosuus WADAlle	57 000

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

OECD/INES jäsenmaksu	28 000
Suomen maksuosuus kulttuuri-ilmaisujen moninaisuuden suojelemista ja edistämistä koskevasta UNESCO:n yleissopimuksesta	20 000
Suomen maksuosuus urheilun dopinginvastaisesta UNESCO:n yleissopimuksesta	20 000
Suomen maksuosuus aineettoman kulttuuriperinnön suojelua koskevasta UNESCO:n yleissopimuksesta	16 000
Suomen maksuosuus Euroopan neuvoston urheilua koskevasta laajennetusta osittaissopimuksesta	18 000
Yhteensä	2 198 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Suomen maksuosuus aineettoman kulttuuriperinnön suojelua koskevasta Unescon yleissopimuksesta	16
Yhteensä	16

2015 talousarvio	2 198 000
2014 talousarvio	2 182 000
2013 tilinpäätös	2 071 862

10. Yleissivistävä koulutus*Selvitysosa:***Yhteiskunnallinen vaikuttavuus**

Varhaiskasvatuksen ja yleissivistävän koulutuksen (päivähoito, esiopetus, perusopetus, lisäopetus, lukiokoulutus, taiteen perusopetus ja aamu- ja iltapäivätoiminta) tavoitteena on turvata sivistykselliset perusoikeudet jokaiselle lapselle, oppilaalle ja opiskelijalle sekä edistää heidän hyvinvointiaan, kehitystään ja oppimistaan. Varhaiskasvatuksen ja yleissivistävän koulutuksen kehittämisen lähtökohtana on yhdenvertaisten mahdollisuuksien luominen sekä laadukkaan kasvatuksen ja koulutuksen takaaminen kaikille asuinpaikasta, kielestä ja taloudellisesta asemasta riippumatta. Tavoitteena on päivähoidon sekä koulu- ja oppilaitosverkon toimintakyvyn ja saavutettavuuden sekä toiminnan vaikuttavuuden turvaaminen.

Varhaiskasvatus koostuu hoidon, opetuksen ja kasvatuksen kokonaisuudesta. Varhaiskasvatuksen lähtökohtana on laaja-alaiseen, monitieteiseen tietoon ja tutkimukseen sekä pedagogisten menetelmien hallintaan perustuva kokonaisvaltainen näkemys lapsen kasvusta, kehityksestä ja oppimisesta. Varhaiskasvatuksella luodaan vahvaa perustaa lapsen persoonallisuuden sekä taitojen, kykyjen ja arvopohjan tasapainoiselle kasvulle, kehitykselle, elinikäiselle oppimiselle sekä hyvinvoinnille ja terveydelle. Tavoitteena on vahvistaa varhaiskasvatuksen sekä esi- ja perusopetuksen jatkumoa. Varhaiskasvatuspalveluilla tuetaan työn ja perheen yhteensovittamista.

Esi- ja perusopetusta kehitetään koko ikäluokalle yhteisenä, tasavertaiset edellytykset turvaavana opetuksena. Perusopetuksen lähtökohtina ovat laadukas ja turvallinen lähikoulu sekä yhtenäinen peruskoulu. Tavoitteena on kehittää koulua lasten ja nuorten oppimista ja hyvinvointia edistävänä yhteisönä. Tämä saavutetaan turvaamalla ammattitaitoinen ja laadukas opetus, ohjaus ja tukitoimet, oppilas- ja opiskelijahuolto sekä turvallinen oppimisympäristö.

Lukiokoulutuksen järjestäjäverkkoa sekä taiteen perusopetuksen oppilaitosverkkoa kehitetään ottaen huomioon koulutustarve ja -tarjonta.

Lasten ja nuorten hyvinvoinnin vahvistaminen alkaa varhaiskasvatuksessa ja jatkuu esi- ja perusopetuksessa, toisen asteen koulutuksessa sekä muussa yleissivistävässä koulutuksessa. Esi- ja perusopetus sekä lukiokoulutus toteutetaan laadukkaasti ja tuloksellisesti siten, että oppilaat ja opiskelijat saavuttavat jatko-opintojen edellyttämät valmiudet ja koulutuksen keskeyttäminen väheenee. Koulutuksellista tasa-arvoa edistetään. Yhteiskunnallista vaikuttavuutta kuvataan kansallisilla ja kansainvälisillä arviointi- ja tutkimustuloksilla.

Toiminnallinen tuloksellisuus

Subjekttiivista päivähoito-oikeutta rajoitetaan sosiaaliset perusteet huomioivalla tavalla osa-aikaiseksi silloin, kun vanhempi on kotona äitiys-, isyys-, vanhempain- tai hoitovapaalla tai kotihoidon tuella. Varhaiskasvatuslain ja päivähoitoa koskevien asiakasmaksusäännösten valmistelua jatketaan.

Säädetään kuusivuotiaiden esiopetus velvoittavaksi ja koko ikäluokkaa koskevaksi. Parannetaan peruskoulun edellytyksiä toimia kaikkien lasten oppivelvollisuuskouluna huomioimalla koulujen toimintaympäristö niiden rahoituksessa. Varmistetaan tasa-arvoisen ja tasalaatuisen perusopetuksen saatavuus myös jatkossa.

Suunnataan voimavaroja koulutuksellista tasa-arvoa edistäviin toimenpiteisiin. Ryhmäkokoja pienennetään. Tuetaan aamu- ja iltapäivätoiminnan tarjontaa perusopetuksen 1.—2. luokan oppilaille sekä erityistä tukea tarvitseville. Tuetaan koulun kerhotoimintaa. Käynnistetään Tulevaisuuden peruskoulu - uuteen nousuun -kehittämistoiminta, jonka tavoitteena on tuottaa parhaaseen asiantuntemukseen perustuva kuvaus perusopetuksen nykytilasta, siihen liittyvistä ilmiöistä, oppimistulosten heikkenemisen syistä ja perusopetuksen kehittämistarpeista, jotka tukevat sivistykseen perustuvaa yhteiskuntarakennetta. Lasten ja nuorten luku- ja kirjoitustaitoa vahvistetaan jatkamalla valtakunnallista Lukuinto-ohjelmaa. Luonnontieteiden ja matematiikan osaamista ja kiinnostusta oppimiseen vahvistetaan valtakunnallisella kehittämisohjelmalla. Tuetaan kielitaidon vahvistamista laajentamalla kielikylypytoimintaa. Tuetaan tehostetun ja erityisen tuen piirissä olevien oppilaiden oppimisen ja hyvinvoinnin tukea osana yleisopetusta sekä koulupudokkuutta estäviä toimia.

Säädetään muiden kuin evankelisluterilaisen ja ortodoksisen uskonnon sekä elämäntietämystiedon opetuksen minimiryhmäkoon nostamisesta kolmesta oppilaasta 10 oppilaaseen.

Valmistellaan lukiokoulutuksen järjestäjäverkon rakenteellinen uudistaminen ja rahoitusjärjestelmän uudistaminen siten, että rahoitus perustuu ensisijaisesti suorituksiin (esim. tutkinnot, osatutkinnot, osaamispisteet) ja tuloksiin, ei opiskeluaikaan. Valmistellaan rahoituksen määräytymisestä todellisen kustannuspohjan perusteella luovuttavaksi ja toisen asteen koulutukseen kohdennettava valtion rahoituksen kokonaismäärä muutettavaksi talousarvioon perustuvaksi. Valmistellaan valtionosuusrahoituksen lakkauttamista lukiokoulutuksen aineopintoihin ylioppilastutkintoon suorittaneilta. Samoin valmistellaan rajattavaksi lukion opiskelijasta koulutuksen järjestäjälle myönnettävä valtionosuusrahoitus enintään kolmeen vuoteen.

Lukiolaissa tarkoitetun koulutuksen valtakunnallisia tavoitteita ja tuntijakoa koskeva valtioneuvoston asetus sekä lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteet uudistetaan siten, että ne voidaan ottaa käyttöön 1.8.2016.

Vahvistetaan lasten ja nuorten emotionaalisia ja psykososiaalisia taitoja sekä jatketaan toimia koulukiusaamisen vähentämiseksi. Jatketaan psykososiaalisen hyvinvoinnin ja elämäntietämystiedon

taitojen edistämiseen sekä kiusaamisen ja sen vaikutusten vähentämiseen liittyvän Kaikki Mukaan (KaMu) -toimenpideohjelman kehittämistä toisen asteen oppilaitoksissa vuonna 2015.

Ylioppilastutkintoa kehitetään tukemaan koulutuksen yleissivistäviä tavoitteita ja mahdollistamaan tutkinnon laajempi hyödyntäminen korkeakoulujen opiskelijavalinnoissa. Tutkinnon toisesta äidinkielen kokeesta kehitetään tiedon käsittelyä ja pätevyyden arvioinnin taitoja mittaava koe. Ylioppilastutkintolautakunta selvittää tapoja yleissivistyksen mittaamiseksi. Valmistellaan tieto- ja viestintätekniikan asteittaista käyttöönottoa tutkinnon suorittamisessa.

Tuetaan oppimisympäristöjen kehittämistä ja monipuolistamista sekä kehitetään vuorovaikutteisten oppimisympäristöjen pedagogiikkaa ja edistetään opetushenkilöstön osaamista. Edistetään oppimateriaalien keskitettyä hankintaa yleissivistävässä koulutuksessa ja siirtymistä kohti digitaalisia materiaaleja. Kehitetään kansallista koulutuspilvipalvelua. Sen tarkoituksena on tuottaa järjestelmä, jolla opetusmateriaalit saadaan helposti koulujen ja opettajien käyttöön. Kehitetään tapoja tukea opettajien omaa oppimateriaalien tuotantoa ja levitystä muidenkin käyttöön ja helppottaa yritysten mahdollisuuksia päästä oppimateriaalimarkkinoille.

Edistetään taiteen perusopetuksen maanlaajuista saatavuutta, monipuolisuutta ja laatua.

OECD:n PISA-tutkimuksen tulokset Suomen osalta 2003—2012 ja tavoite vuodelle 2015

	2003 toteutuma	2006 toteutuma	2009 toteutuma	2012 toteutuma	2015 ¹⁾ tavoite
Lukutaito	543	547	536	524	538—550
Matematiikka	544	548	541	541	538—550
Luonnontiede	548	563	554	554	550—560

¹⁾ Tutkimuksen tekovuodet. Tietojen julkistamisvuodet ovat 2004, 2007, 2010 ja 2013.

Päivähoitoon osallistuvien määrät sekä yleissivistävän koulutuksen oppilasmäärät, opetus-tunnit ja ohjaustunnit vuosina 2012—2015

	2012 toteutuma	2013 arvio	2014 arvio	2015 tavoite
Päivähoito ¹⁾	209 530	212 700	213 700	214 400
Esiopetus ²⁾	59 700	61 000	61 000	62 500
Perusopetus	525 410	526 840	530 000	531 000
Lisäopetus	2 000	1 840	2 300	2 060
Vaikeimmin kehitysvammaiset oppilaat	1 450	1 470	1 450	1 470
Muut vammaisoppilaat	10 430	10 260	10 200	10 430
Maahanmuuttajien valmistava opetus	2 650	2 800	2 820	2 830
Joustavan perusopetuksen oppilaat (enintään)	1 750	1 840	2 000	2 000
Sisäoppilaitoslisä	570	530	600	540
Vieraskielisten oppilaiden äidinkielen ja suomi/ruotsi toisena kielenä sekä heidän muun opetuksensa tukeminen (enintään)	18 080	20 690	24 000	24 000
Nuorten lukiokoulutus	100 410	99 460	102 000	102 000
Aikuisten lukiokoulutus	25 300	25 650	26 000	26 000
— josta yli 18-vuotiaat	5 590	5 650	6 000	7 100

Päivähoitoon osallistuvien määrät sekä yleissivistävän koulutuksen oppilasmäärät, opetus-tunnit ja ohjaustunnit vuosina 2012—2015

	2012 toteutuma	2013 arvio	2014 arvio	2015 tavoite
— aikuislukioiden/-linjojen aineopiskelijoiden suorittamien lukion pakollisten ja syventävien/valinnaisten kurssien lukumäärien perusteella lasketut opiskelijat	1 070	1 150	1 200	1 200
Taiteen perusopetus				
— musiikkioppilaitosten tunnit	1 653 000	1 653 000	1 653 000	1 653 000
— muun taiteen perusopetuksen tunnit	140 800	140 800	140 800	140 800
Aamu- ja iltapäivätoiminta				
— osallistuvat lapset	51 280	56 000	56 000	56 000
— ohjaustunnit	3 320 000	3 390 000	3 390 000	3 390 000

¹⁾ Kuntien järjestämä päivähoito, sisältää koko- ja osapäivähoidossa päiväkodissa ja perhepäivähoidossa olevat lapset yhteensä.

²⁾ Esi- ja perusopetuksen luvut ovat toteutumavuoden syksyn valtionosuustietoja (kunnat, kuntayhtymät, yksityiset opetuksen järjestäjät).

Ylioppilastutkintoon osallistuu vuonna 2015 noin 78 800 kokeilasta, ja heidän arvioidaan suorittavan yhteensä noin 202 000 koetta.

01. Valtion yleissivistävän koulutuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 48 740 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) Eurooppa-koulujen opettajien ja hallinto henkilökunnan palkkaus- ja eräiden muiden menojen maksamiseen
- 2) valtion yleissivistävien oppilaitosten kansainvälistämiseen, maahanmuuttajien täydentävään opetukseen, valtion yleissivistävien erityiskoulujen palvelu- ja kehittämiskeskustoimintaan sekä avustuksina oppimisympäristöjen kehittämiseen ja monipuolistamiseen
- 3) Helsingin eurooppalaisen koulun toiminnasta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Suomalais-venäläinen koulu ja Helsingin ranskalais-suomalainen koulu toimivat esi-, perus- ja lukio-opetuksen kouluina. Koulut kehittävät kulttuuriyhteyksien ja verkottumisen kautta koulujen kielten- ja kulttuuriopetusta. Valtion yleissivistäviä erityiskouluja kehitetään. Helsingin eurooppalaisen koulun tehtävänä on tarjota Eurooppa-koulujen opetussuunnitelmiin perustuvaa opetusta.

Oppilasmäärät

	2012 toteutuma	2013 toteutuma	2014 arvio	2015 tavoite
Helsingin ranskalais-suomalainen koulu	821	814	860	860
Suomalais-venäläinen koulu	682	683	709	705
Valtion yleissivistävät erityiskoulut	440	454	396	387
Eurooppa-koulut (suomalaiset oppilaat)	667	642	650	640

Oppilasmäärät

	2012 toteutuma	2013 toteutuma	2014 arvio	2015 tavoite
Koulukotien perusopetus	154	141	141	141
Helsingin eurooppalainen koulu	239	267	285	290
Yhteensä	3 003	3 001	3 041	3 023

Ohjaustoiminnan tunnusluvut

	2012 toteutuma	2013 toteutuma	2014 arvio	2015 tavoite
Ohjaustoiminta kentällä				
— ohjauskäyntejä	1 249	1 108	1 599	1 534
— oppilaita	866	918	834	958
Tilapäinen opetus ja kuntoutus				
— Tukijaksopäivät	4 469	3 258	5 038	5 386
— Tukijaksojen oppilaat	474	445	497	502

Henkilötyövuodet

	2012 toteutuma	2013 toteutuma	2014 arvio	2015 tavoite
Helsingin ranskalais-suomalainen koulu	76,3	76,5	77	78
Suomalais-venäläinen koulu	84,4	81,1	81	81
Valtion yleissivistävät erityiskoulut	631,4	623	624	613,7
EU:n Eurooppa-koulut	34,0	30	30	30
Helsingin eurooppalainen koulu	55,0	59,8	60,6	60,6
Yhteensä	881,1	870,4	872,6	863,3

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Kielikoulut	4 610 000
Valtion yleissivistävät erityiskoulut	37 825 000
Koulukotien perusopetus	1 679 000
EU:n Eurooppa-koulut	1 791 000
Helsingin eurooppalainen koulu	2 835 000
Yhteensä	48 740 000

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Bruttomenot	67 439	69 424	68 740
Bruttotulot	20 406	18 500	20 000
Nettomenot	47 033	50 924	48 740
Siirtyneet erät			
— edelliseltä vuodelta siirtyneet	10 657		
— seuraavalle vuodelle siirtyneet	13 067		

Kuntien rahoitusosuus valtion yleissivistävän lukiokoulutuksen kustannuksiin, 1 366 000 euroa, on otettu huomioon momentin 29.10.30 mitoituksessa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Jyväskylän näkövammaisten koulun ja Haukkarannan koulun hanke	2 000
Onerva Mäen koulun kalustaminen (kertamenon poistuminen)	-2 500
Onerva Mäen koulun lisävuokran tarkistus	-1 250
Onerva Mäen uudisrakennushankkeen kalustaminen	1 250
Opiskelijavalintapalvelut (siirto momentille 29.01.02)	-96
Suomalais-venäläisen koulun peruskorjauksen lisävuokramenon vähentyminen	-600
Tuottavuustoimet	-180
Valtion järjestämän lukiokoulutuksen säästö (siirto momentille 29.10.30)	-127
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-100
Palkkaliukumäsäästö	-88
Palkkausten tarkistukset	278
Toimintamenojen lisäsäästö	-576
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-249
Vuokramenojen indeksikorotus	124
Vuokramenojen indeksikorotusta vastaava säästö	-70
Yhteensä	-2 184

2015 talousarvio	48 740 000
2014 talousarvio	50 924 000
2013 tilinpäätös	49 443 000

02. Ylioppilastutkintolautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 1 870 000 euroa.

Selvitysosa:

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Bruttomenot	8 337	8 741	9 168
Bruttotulot	6 907	6 792	7 298
Nettomenot	1 430	1 949	1 870
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	603		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	1 078		

Nettobudjetoitavat tulot kertyvät ylioppilastutkintolautakunnan suoritteista perittävistä maksuista annetun opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksen (908/2010) mukaan.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tuottavuustoimet	-45
Toimintamenojen lisäsäästö	-22
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-10
Vuokramenojen indeksikorotus	1
Vuokramenojen indeksikorotusta vastaava säästö	-3
Yhteensä	-79

2015 talousarvio	1 870 000
2014 talousarvio	1 949 000
2013 tilinpäätös	1 905 000

20. Yleissivistävän koulutuksen ja lasten päivähoidon kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 10 697 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) yleissivistävän koulutuksen ja lasten päivähoidon sekä niihin liittyvien kokeilu-, tutkimus-, kehittämis- ja arviointihankkeista aiheutuvien suunnittelu-, käynnistämisen- ja toimintamenojen sekä avustusten maksamiseen

2) EU:n ja OECD:n hyväksymien muiden kuin rakennerahastoista rahoitettavien tutkimus- ja koulutushankkeiden maksamiseen

3) enintään yhtä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kertamenon poistuminen	-20
Säästöpäätös	-2 000
Yhteensä	-2 020

2015 talousarvio	10 697 000
2014 talousarvio	12 717 000
2013 tilinpäätös	12 818 000

30. Valtionosuus ja -avustus yleissivistävän koulutuksen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 741 056 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) mukaisten valtionosuuksien ja -avustusten maksamiseen

2) enintään 3 800 000 euroa edellä mainitun lain 13 §:n 3 momentin mukaisille muille kuin op-
pivelvollisille järjestettävän perusopetuksen aineenopetuksen käyttökustannuksiin

3) enintään 2 400 000 euroa avustuksina yksityisten opetuksen järjestäjien käyttökustannuksiin

- 4) enintään 6 000 000 euroa joustavan perusopetuksen käyttökustannuksiin
- 5) enintään 1 300 000 euroa opetus- ja kulttuuriministeriön määräämin perustein edellä mainitun lain 44 §:n mukaisten avustusten maksamiseen opetustuntikohtaista taiteen perusopetuksen valtionosuutta saaville opetuksen järjestäjille
- 6) enintään 136 000 euroa muiden kuin opetustuntikohtaista valtionosuutta saavien taiteen perusopetuksen järjestäjien harkinnanvaraisiin valtionavustuksiin
- 7) enintään 8 296 000 euroa innovatiivisiin oppimisympäristöihin, digitaalisiin koulutuspalveluihin, tieto- ja viestintätekniikan opetuskäytön edistämiseen sekä sen hyödyntämisen kehittämiseen ylioppilastutkinnon suorittamisessa ja ylioppilastutkintolautakunnan tieto- ja viestintäteknologiseen varustamiseen sekä koulujen ja oppilaitosten kansainväliseen toimintaan
- 8) enintään 17 325 000 euroa yleissivistävän koulutuksen laadun kehittämiseen
- 9) enintään 10 000 000 euroa avustuksina erityisopetukseen liittyvän koulunkäyntiavustajien palkkaamiseen
- 10) enintään 12 000 000 euroa koulutuksellista tasa-arvoa edistäviin toimenpiteisiin
- 11) enintään 30 000 000 euroa perusopetuksen opetusryhmäkoon pienentämiseen
- 12) enintään 3 745 000 euroa avustuksina koululaisten kerhotoiminnan tukemiseen
- 13) enintään 160 000 euroa Suomen ja Ruotsin välillä yhteistyöstä ulkomaanopetuksen alalla tehdyn sopimuksen mukaisten menojen maksamiseen
- 14) enintään 3 000 000 euroa avustuksina kielikylpytoiminnan laajentamiseen
- 15) enintään 11 975 000 euroa opetus- ja kulttuuriministeriön määräämin perustein edellä mainitun lain 45 §:n mukaisten avustusten maksamiseen täydentävän vieraskielisten oppilaiden äidinkielen ja suomi/ruotsi toisena kielenä -opetuksen sekä heidän muun opetuksensa tukemiseen
- 16) opetus- ja kulttuuriministeriön määräämin perustein edellä mainitun lain 45 §:n mukaisten avustusten maksamiseen saamenkielisten ja romanikielisten oppilaiden äidinkielen opetuksen järjestämiseen
- 17) enintään 120 000 euroa saamelaiskäräjien käytettäväksi valtionavustuksen maksamiseen saamelaiskäräjistä annetun lain (974/1995) 4 §:ssä tarkoitetuille saamelaisten kotiseutualueen kunnille saamenkielisten lasten päivähoitopalveluiden turvaamiseksi
- 18) rahoituslain 45 §:n 1 momentin ja saamenkieliseen ja saamen kielen opetukseen perusopetuksessa, lukiossa ja ammatillisessa koulutuksessa myönnettävän valtionavustuksen perusteista annetun valtioneuvoston päätöksen (191/1999) 4 ja 5 §:n mukaisten saamenkielisen ja saamen kielen opetuksen valtionavustuksen maksamiseen
- 19) EU:n kemikaaliviraston henkilöstön lasten päivähoiton järjestämiseen Suomessa samoin edellytyksin kuin henkilöiden omissa kotikunnissa.

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukaisen aamu- ja iltapäivätoiminnan valtionosuuden laskennallisena perusteena käytettävä ohjaustuntien määrä on enintään 3 390 000 tuntia. Ohjaustuntien hinta on 26,00 euroa.

Valtionosuuden laskennallisena perusteena käytettävä tuntimäärä on musiikin perusopetuksessa enintään 1 653 000 ja muussa opetustuntiperusteisen valtionosuuden piiriin kuuluvassa taiteen perusopetuksessa enintään 140 800 tuntia.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle esityksen laiksi lukiolain (629/1998), opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) ja kunnan peruspalveluiden valtionosuudesta annetun lain (1704/2009) muuttamisesta. Lisäksi eräitä kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain perusteella määräytyviä perusopetuksen rahoitusperusteita muutetaan. Osana yleissivistävän koulutuksen kehittämistä tuetaan perusopetuksen tehostetun ja erityisen tuen piirissä olevien oppilaiden oppimisen ja hyvinvoinnin tukea osana yleisopetusta sekä koulupudokkuutta estäviä toimia.

Määrärahan arvioitu käyttö ja siihen vaikuttavat tekijät (euroa)

1) Laskennalliset kustannukset (opiskelijamäärä * yksikköhinta)	637 508 000
— kunnallinen lukiokoulutus (91 850 * 6 028,58 €)	553 725 000
— yksityinen lukiokoulutus (9 560 * 6 308,37 €, sis. alv.)	60 308 000
— kunnallinen yli 18-vuotiaana aloittaneiden lukiokoulutus (5 660 * 3 290,81 €)	18 626 000
— yksityinen yli 18-vuotiaana aloittaneiden lukiokoulutus (1 400 * 3 463,57 €, sis. alv.)	4 849 000
Kuntien rahoitusosuus	-457 852 000
Perusopetus, vaikeimmin kehitysvammaiset	43 631 000
Perusopetus, muut vammaisoppilaat	192 985 000
Maahanmuuttajien valmistava opetus	43 952 000
Lisäopetus	16 251 000
Muiden kuin oppivelvollisten esi- ja perusopetus	13 919 000
Sisäoppilaitoslisä	1 590 000
Koulukotikorotus	1 026 000
Aamu- ja iltapäivätoiminnan valtionosuus	50 240 000
Opetustuntikohtainen taiteen perusopetuksen valtionosuus	78 166 000
Ulkomailla toimivien koulujen valtionosuus	3 220 000
Yksityisen opetuksen järjestäjän alkavan ja laajenevan toiminnan rahoitus	3 588 000
2) Muiden kuin oppivelvollisten perusopetuksen aineenopetus (enintään)	3 800 000
3) Avustukset yksityisten opetuksen järjestäjien käyttökustannuksiin (enintään)	2 400 000
4) Joustavan perusopetuksen lisä (enintään)	6 000 000
5) Avustukset opetustuntikohtaista taiteen perusopetuksen valtionosuutta saaville opetuksen järjestäjille (enintään)	1 300 000
6) Avustukset muille kuin opetustuntikohtaista valtionosuutta saaville taiteen perusopetuksen järjestäjille (enintään)	136 000
7) Innovatiivisiin oppimisympäristöihin, digitaalisiin koulutuspilvipalveluihin, tieto- ja viestintätekniikan opetuskäytön edistämiseen sekä sen hyödyntämisen kehittämiseen ylioppilastutkintolautakunnan tieto- ja viestintäteknologiseen varustamiseen sekä koulujen ja oppilaitosten kansainväliseen toimintaan (enintään)	8 296 000
8) Yleissivistävän koulutuksen laadun kehittäminen (enintään)	17 325 000
9) Erityisopetukseen liittyvään koulunkäyntiavustajien palkkaamiseen (enintään)	10 000 000
10) Koulutuksellista tasa-arvoa edistäviin toimenpiteisiin (enintään)	12 000 000
11) Perusopetuksen opetusryhmäkoon pienentämiseen (enintään)	30 000 000
12) Kerhotoiminnan tukeminen (enintään)	3 745 000
13) Ulkomaanopetuksen menot	160 000
14) Kielikylpytoiminnan laajentaminen (enintään)	3 000 000

Määrärahan arvioitu käyttö ja siihen vaikuttavat tekijät (euroa)

15) Vieraskielisten oppilaiden äidinkielen ja suomi/ruotsi toisena kielenä -opetuksen sekä heidän muun opetuksensa tukeminen (enintään)	11 975 000
16) Rahoituslain 45 §:n mukaiset avustukset saamenkielisten ja romanikielisten oppilaiden äidinkielen opetuksen järjestämiseen	75 000
17) Saamenkielisten lasten päivähoitopalveluiden turvaamiseen saamelaisten kotiseutualueen kunnissa (enintään)	120 000
18) Rahoituslain 45 §:n 1 momentin ja saamenkieliseen ja saamen kielen opetukseen perusopetuksessa, lukiossa ja ammatillisessa koulutuksessa myönnettävän valtionavustuksen perusteista annetun valtioneuvoston päätöksen (191/1999) 4 ja 5 §:n mukaisten saamenkielisen ja saamen kielen opetuksen valtionavustuksen maksamiseen	2 000 000
19) Euroopan kemikaaliviraston henkilöstön lasten päivähoiton tuki	500 000
Yhteensä	741 056 000

Päivähoitopalvelun EU:n kemikaaliviraston henkilöstön lapselle tuottavalla kunnalla on oikeus periä palvelun tuottamisesta aiheutuneiden kokonaiskustannusten ja perheen maksuosuuden välinen erotus Suomen valtiolta.

Määrärahan mitoituksessa käytetyt arviot (ei sis. alv)

Kotikuntakorvauksen perusosa	6 226,21 euroa/asukas
Lukiokoulutus	6 004,44 euroa/opisk.
Taiteen perusopetus	
— opetustuntikohtainen yksikköhinta	75,48 euroa/opetustunti
Aamu- ja iltapäivätoiminta	26,00 euroa/ohjaustunti

Valtionosuuden mitoituksessa huomioon otettu kuntien rahoitusosuus sisältää 10 945 000 euroa kuntien osuutena lukiokoulutuksesta harjoittelukouluissa ja valtion yleissivistävissä oppilaitoksissa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Avustukset erityisopetukseen liittyvään koulunkäyntiavustajien palkkaamiseen	10 000
Kertaluontoisen vähennyksen poistuminen	2 680
Kielikylpyopetuksen laajentaminen	3 000
Koulupudokkuuden esto ja perusopetuksen kehittäminen	7 325
Kuntien omarahoitussuuden muutos ammattikorkeakoulujen rahoitusuudistuksen vuoksi (siirto momentille 29.40.55)	-80 773
Kustannustason muutos, lukio ja taiteen perusopetus (1,1 %)	4 004
Kustannustason muutos, perusopetuksen kotikuntakorvaus (+0,6 %)	1 888
Laskennallisten tekijöiden vaikutus lukiokoulutuksen rahoitukseen (HO)	-15 000
Lukiokoulutuksen menosäästön uudelleenkohdennus (siirto momentilta 29.10.01)	127
Lukiokoulutuksen yksikköhinnan leikkaus (säästöpäätös)	-7 000
Maahanmuutto ja kotiuttaminen; lukiokoulutukseen valmistava koulutus	1 100
Muiden kuin evankelis-luterilaisen ja ortodoksisen uskonnon sekä elämäntieteen tiedon opetuksen minimiryhmäkoon nostaminen 10 henkeen, lukiokoulutus	-18
Muu muutos	500
Perusopetuksen opetusryhmäkoon pienentäminen (HO)	17 300
Yksityisten perusopetuksen järjestäjien valtionavustusten leikkaus (säästöpäätös)	-1 100

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Yleissivistävän koulutuksen laadun kehittäminen, kertaluontoinen	10 000
Säästö päätös	-57 000
Yhteensä	-102 967

2015 talousarvio	741 056 000
2014 II lisätalousarvio	15 000 000
2014 talousarvio	844 023 000
2013 tilinpäätös	817 307 162

(34.) Valtionosuus ja -avustus oppilaitosten perustamiskustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Oppilaitosten perustamiskustannusten valtionavustukset (siirto momentille 28.90.30)	-42 100
Säästö päätös	-4 300
Yhteensä	-46 400

2014 I lisätalousarvio	9 600 000
2014 talousarvio	46 400 000
2013 tilinpäätös	58 000 000

51. Valtionavustus järjestöille (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 1 128 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen kodin ja koulun yhteistyöstä huolehtiville järjestöille, Kerhokeskus - Koulutyön tuki ry:lle, koulun vapaan harrastustoiminnan tukemiseen, Suomen lasten ja nuorten kuvataidekoulujen liitto ry:lle, Ympäristökasvatuksen seura ry:lle, Kesälukioseura ry:lle, Suomi-koulujen Tuki ry:lle ja Suomi-koulujen toimintaan ja kehittämiseen sekä kotiperuskoulu/ hemgrundskola -toimintaan, sekä eräiden vaihto-oppilasjärjestöjen ja lukio-laisten tiedeolympiatoiminnan tukemiseen.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kertamenon poistuminen	-175
Yhteensä	-175

2015 talousarvio	1 128 000
2014 talousarvio	1 303 000
2013 tilinpäätös	1 403 000

20. Ammatillinen koulutus

Selvitysosa: Ammatillisen koulutuksen päämääränä on vahvistaa työelämän ja yhteiskunnan hyvinvointia ja kilpailukykyä kansainvälistyvässä toimintaympäristössä parantamalla väestön ammatillista osaamista sekä tukemalla elinikäistä oppimista ja työelämälähtöistä innovaatio-toimintaa. Työelämä- ja kysyntälähtöisyys sekä reagoitiherkkyys ovat keskeisiä tekijöitä, joilla vahvistetaan ammatillisen koulutuksen vaikuttavuutta, laatua ja osuvuutta. Koulutustakuun toteuttaminen osana nuorisotakuuta, nuorten aikuisten osaamisohjelman onnistuminen ja osaavan työvoiman saatavuuden varmistaminen edellyttävät nuorten koulutukseen pääsyn turvaamista, joustavien koulutuspolkujen rakentamista sekä riittävää ammatillisen peruskoulutuksen tarjontaa myös aikuisväestölle.

Nuorisotakuun toteuttamiseen suunnatulla määrärahalla varmistetaan ammatillisen peruskoulutuksen riittävä tarjonta koko maassa. Lisäksi nuorisotakuuta toteutetaan kehittämällä edelleen opiskelijavalintaprosesseja ja ottamalla käyttöön uusi ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavan koulutuksen yhtenäinen kokonaisuus. Koulutuksen työelämävastaavuutta vahvistetaan kehittämällä perustutkinnon suorittamisen malleja, joissa hyödynnetään nykyistä laajemmin ja monipuolisemmin työvaltaisia opiskelumenetelmiä, työpaikalla tapahtuvaa opiskelua sekä koulutuksen eri järjestämismuotoja.

Ammatillisen koulutuksen järjestäjaverkon rakenteellista kehittämistä jatketaan rakennepoliittisen ohjelman mukaisesti tavoitteena lisätä koulutuksen vaikuttavuutta ja kustannustehokkuutta sekä varmistaa yksilöiden ja työelämän tarpeisiin vastaavien koulutuspalveluiden saatavuus maan eri osissa ja molemmissa kieliryhmissä. Tavoitteena on aikaansaada toimintaedellytyksiltään vahvoja monialaisia ammatillista perus- ja lisäkoulutusta tarjoavia koulutuksen järjestäjiä, jotka kykenevät vastaamaan omalla toiminta-alueellaan työelämän ja yksilöiden osaamistarpeisiin asiakaslähtöisesti ja tehokkaasti käyttäen hyödyksi koko ammatillisen koulutuksen palveluvalikoimaa ja molempia järjestämismuotoja.

Ammatillisen koulutuksen tutkintojärjestelmää uudistetaan siten, että muodostuu selkeä ja työelämän muuttuviin tarpeisiin vastaava ja elinikäistä oppimista tukeva osaamisperusteinen tutkintorakenne ja tutkinnot. Opintopolkujen joustavoittamiseksi ja monipuolistamiseksi lisätään mahdollisuuksia suorittaa osia tutkinnoista yli tutkintorajojen ja edistetään tutkinnon osien suorittamismahdollisuutta, kuitenkin siten että jokaiselle vailla ammatillista tutkintoa olevalle ensisijaiseksi tavoitteeksi asetetaan koko tutkinnon suorittaminen. Ammatillisten perustutkintojen ja niiden osien tuottaman osaamisen laajuus määritellään osaamisperusteisesti eurooppalaiseen opintosuoritusten siirtojärjestelmään (ECVET) perustuvina osaamispisteinä.

Ammatillisen perus- ja lisäkoulutuksen rahoitus- ja säätelyjärjestelmä uudistetaan rakennepoliittisen ohjelman mukaisesti yhtenäisenä kokonaisuutena siten, että se tukee työelämävastaavuudelle, elinikäisen oppimisen edistämiseksi, nuorisotakuun toteuttamiselle sekä koulutusjärjestelmän laadulle, tehokkuudelle ja tuloksellisuudelle asetettavien tavoitteiden saavuttamista. Koulutuksen järjestäjien saama rahoitus perustuu jatkossa ensisijaisesti suorituksiin ja tuloksiin, ei opiskeluai-kaan.

Toiminnan tuloksellisuus

Perusasteen päättäneiden ja vailla toisen asteen tutkintoa tai koulutuspaikkaa olevien pääsy ammatilliseen peruskoulutukseen paranee uudistettujen ammatillisen koulutuksen opiskelijaksi ottamisen perusteiden sekä koulutukseen hakeutumis- ja valintaprosessien uudistamisen johdosta. Koulutukseen hakeutumis- ja valintaprosesseja tehostetaan edelleen laajentamalla ammatillisen

ja lukiokoulutuksen sähköinen haku- ja koulutustietojärjestelmä koskemaan myös yhteishaun ulkopuolista nuorille suunnattua koulutusta ja aikuiskoulutusta.

Työelämän ammatilliseen koulutukseen kohdistamat vaatimukset lisääntyvät samanaikaisesti, kun koulutukseen käytettävät resurssit vähenevät ja uusien opiskelijoiden yksilölliset erot ovat yhä suurempia. Tämä lisää joustavien, opiskelijan ja työelämän tarpeista lähtevien opintopolkujen sekä tavoitteellista oppimista tukevien monimuotoisten oppimisympäristöjen, opetusmenetelmien ja tukitoimenpiteiden tarvetta.

Tavoitteeksi asetetaan, että ammatillisen peruskoulutuksen keskeyttämisaste laskee 7,5 prosenttiin vuonna 2015, kun se oli 8,7 % vuonna 2012¹⁾. Läpäisyastetta pyritään nostamaan 65 prosenttiin vuonna 2015, kun se oli arviolta 62 % vuonna 2012²⁾.

Ammatillisen koulutuksen korkean laadun ja vaikuttavuuden varmistamiseksi koulutuksen järjestäjien tulee kehittää johtamis- ja toimintajärjestelmiään. Tavoitteena on, että kaikilla ammatillisen koulutuksen järjestäjillä on toimiva laadunhallinta ja laadun jatkuvaa parantamista tukeva järjestelmä. Laatujärjestelmien tilaa arvioidaan kriteeriperustaisella itsearvioinnilla.

Toiminnan laajuus

Koko tutkinnon suorittamiseen tähtäävän ammatillisen peruskoulutuksen tarjonta mitoitetaan siten, että koko perusopetuksen päättävälle ikäluokalle voidaan tarjota mahdollisuus lukio- tai ammatillisiin opintoihin. Lisäksi ammatillisen peruskoulutuksen opiskelupaikkoja varataan riittävästi lukiosta ammatilliseen koulutukseen siirtyville, aiemman koulutuksen keskeytymisen tai muun syyn johdosta ilman ammatillista tutkintoa jääneille nuorille, valmistavaa koulutusta tarvitseville ja työelämästä tai muutoin koulutusjärjestelmän ulkopuolelta tuleville ilman ammatillista tutkintoa oleville aikuisille. Ammatillisen perustutkinnon jo suorittaneet ohjataan pääsääntöisesti aikuiskoulutukseen. Nuorisotakuun toteutukseen osoitetulla määrärahalla ammatillista peruskoulutusta lisätään niille alueille, joilla sitä nuorisoi-ikäluokkaan nähden on muita alueita vähemmän, painottuen metropolialueelle ja turvataan samalla tarjonnan säilyminen väestökehityksen ja työvoimatarpeen edellyttämällä tasolla myös muilla alueilla.

Ammatillisen peruskoulutuksen uusien opiskelijoiden, tutkintojen ja opiskelijamäärien sekä koulutuksen järjestäjien lukumäärien arvioidaan kehittyvän seuraavasti:

¹⁾ Lähde: Tilastokeskus. Ammatillisen koulutuksen keskeyttäneistä osa siirtyy muiden sektoreiden koulutukseen, joten kokonaan opiskelunsa keskeyttäneiden osuudeksi tavoitellaan noin 6,5 prosenttia vuonna 2015, kun se oli 7,8 % vuonna 2012. Tilasto ei sisällä näyttötutkintona suoritettavaan ammatilliseen perustutkintoon valmistavaa koulutusta, oppisopimuskoulutusta eikä erityisoppilaitoksissa järjestettävää koulutusta.

²⁾ Tilastokeskus. Läpäisyaste tarkoittaa tässä kolme vuotta tilastointivuotta aikaisemman kalenterivuoden uusista opiskelijoista niiden osuutta, jotka ovat suorittaneet ammatillisen perustutkinnon enintään kolmessa vuodessa. Tilasto ei sisällä näyttötutkintona suoritettavaan ammatilliseen perustutkintoon valmistavaa koulutusta eikä oppisopimuskoulutusta.

Ammatilliseen perustutkintoon johtavan/valmistavan koulutuksen uudet opiskelijat (oppilaitosmuotoinen koulutus)¹⁾

	2010 toteutuma	2011 toteutuma	2012 toteutuma	2013 arvio	2014 arvio	2015 arvio
Perustutkintoon johtava/valmistava koulutus yhteensä	60 002	61 022	61 429	63 000	63 500	62 000
— perustutkintoon johtava koulutus (nuorten koulutus)	49 817	49 858	49 381	50 000	49 500	48 000
— näyttötutkintona suoritettavaan perustutkintoon valmistava koulutus (aikuiskoulutus)	10 185	11 164	12 048	13 000	14 000	14 000

¹⁾ Lähde: Tilastokeskus. Vain opetushallinnon alainen valtionosuusrahoitteinen koulutus. Oppisopimusmuotoisen peruskoulutuksen tavoitteenasettelu esitetään luvussa 29.30.

Ammatillisen perustutkinnon suorittaneet (oppilaitosmuotoinen koulutus)¹⁾

	2010 toteutuma	2011 toteutuma	2012 toteutuma	2013 arvio	2014 arvio	2015 arvio
Perustutkinnot yhteensä	36 745	40 155	41 813	42 900	44 100	45 000
— peruskoulutuksessa suoritettututkinnot (nuorten koulutus)	32 976	34 581	35 773	36 200	36 800	37 000
— näyttötutkintona suoritettututkinnot (aikuiskoulutus)	3 769	5 574	6 040	6 700	7 300	8 000

¹⁾ Lähde: Tilastokeskus. Vain opetushallinnon alainen valtionosuusrahoitteinen koulutus. Oppisopimusmuotoisen peruskoulutuksen tavoitteenasettelu esitetään luvussa 29.30.

Ammatillisen peruskoulutuksen vuosipiskelijämäärät (oppilaitosmuotoinen koulutus)¹⁾

	2010 toteutuma	2011 toteutuma	2012 toteutuma	2013 toteutuma	2014 arvio	2015 arvio
Peruskoulutus yhteensä	149 202	150 557	150 295	150 470	150 700	149 200
— josta erityisopetus	20 916	21 264	21 904	22 660	22 500	22 200
1. Nuorten peruskoulutus yhteensä	131 940	132 595	131 281	129 830	129 000	127 500
1.1. Tutkintoon johtava koulutus	125 451	126 055	124 881	123 553	123 000	121 300
1.2. Valmistavat ja valmentavat koulutukset yhteensä ²⁾	6 489	6 540	6 400	6 277	6 000	6 200
— josta ammatilliseen peruskoulutukseen ohjaava ja valmistava koulutus (ammattistartti)	1 466	1 555	1 534	1 404	1 300	1 400
— josta vammaisten valmentava ja kuntouttava opetus ja ohjaus	2 903	2 906	2 839	2 780	2 700	2 700

Ammatillisen peruskoulutuksen vuosiopiskelijamäärät (oppilaitosmuotoinen koulutus)¹⁾

	2010 toteutuma	2011 toteutuma	2012 toteutuma	2013 toteutuma	2014 arvio	2015 arvio
— josta maahanmuuttajien ammattilliseen peruskoulutukseen valmistava koulutus	1 570	1 586	1 598	1 714	1 700	1 800
— josta talouskoulutus	550	494	429	379	300	300
2. Aikuisten peruskoulutus (näyttötutkintona suoritettavaan perustutkintoon valmistava koulutus)	17 262	17 962	19 014	20 640	21 700	21 700

¹⁾ Lähde: valtionosuusjärjestelmä. Vuosiopiskelijamäärä on kevään ja syksyn tilastointipäivien opiskelijamäärien aritmeettinen keskiarvo. Oppisopimusmuotoisen peruskoulutuksen tavoitteenasettelu esitetään luvussa 29.30.

²⁾ 1.8.2015 alkavasta koulutuksesta lukien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavat ja valmentavat koulutukset yhdistetään yhtenäiseksi kokonaisuudeksi. Nykyisestä neljästä erillisestä valmistavasta/valmentavasta koulutuksesta ja oppisopimuskoulutuksen ennakkojaksosta muodostetaan yksi ammatilliseen peruskoulutukseen valmentava koulutus, kuitenkin siten että osasta nykyisestä vammaisten valmentavasta ja kuntouttavasta opetuksesta ja ohjauksesta muodostetaan erillinen työhön ja itsenäiseen elämään valmentava koulutus.

Ammatillisen peruskoulutuksen rahoituksen perusteena olevat opiskelijamäärät (oppilaitosmuotoinen koulutus)¹⁾

	2010 toteutuma	2011 toteutuma	2012 toteutuma	2013 toteutuma	2014 arvio	2015 arvio
Peruskoulutus yhteensä	147 038	148 235	148 971	149 640	150 050	148 600
1. Kunnallinen ammatillinen koulutus	117 367	118 446	119 134	119 289	119 660	117 350
— josta kuntajärjestäjien	24 495	23 851	23 843	30 362	30 750	30 050
— josta kuntayhtymäjärjestäjien	92 872	94 595	95 291	88 927	88 910	87 300
2. Yksityinen ammatillinen koulutus	29 536	29 648	29 693	30 199	30 240	30 100
3. Valtion järjestämä ammatillinen koulutus	135	141	144	152	150	150

¹⁾ Lähde: valtionosuusjärjestelmä. Oppilaitosmuotoisessa peruskoulutuksessa rahoituksen perusteena oleva opiskelijamäärä perustuu kevään ja syksyn tilastointipäivien opiskelijamäärien painotettuun keskiarvoon (kevään opiskelijamäärä kerrotaan 7:llä ja syksyn opiskelijamäärä 5:llä). Koulutuksen järjestämisluvien enimmäisopiskelijamäärän ylittävä opiskelijamääräosuus ei sisälly rahoituksen perusteena olevaan opiskelijamäärään.

Ammatillisen peruskoulutuksen järjestäjien lukumäärät (oppilaitosmuotoinen koulutus)¹⁾

	2010 toteutuma	2011 toteutuma	2012 toteutuma	2013 toteutuma	2014 toteutuma	2015 arvio
Kaikki järjestäjät yhteensä	144	139	137	134	131	129
— kuntajärjestäjät	15	12	11	11	11	10
— kuntayhtymäjärjestäjät	39	39	38	36	35	34
— yksityiset järjestäjät	89	87	87	86	84	84
— valtio koulutuksen järjestäjänä	1	1	1	1	1	1

¹⁾ Kalenterivuoden alun tilanne.

Ammatillisen koulutuksen kokonaisuuden jäsentyminen eri osa-alueisiin ilmenee seuraavasta taulukosta. Ammatillista koulutusta rahoitetaan tämän luvun lisäksi myös luvun 29.30 momenteilta. Taulukossa on mainittu talousarvion luku, jolta koulutusta vuonna 2015 rahoitetaan.

Ammatillinen koulutus

Peruskoulutus				Lisäkoulutus		
Oppilaitosmuotoinen koulutus		Oppisopimuskoulutus		Oppilaitosmuotoinen koulutus	Oppisopimus-koulutus	
Perus-tutkintoon johtava koulutus	Perus-koulutukseen valmistavat ja valmentavat koulutukset	Näyttötutkintona suoritettavaan perus-tutkintoon valmistava koulutus	Perus-tutkintoon johtava koulutus	Näyttötutkintona suoritettavaan perus-tutkintoon valmistava koulutus	Ammatti- ja erikois-ammatti-tutkintoon valmistava koulutus	Ammatti- ja erikois-ammatti-tutkintoon valmistava koulutus
rahoitus kokonaan luvussa 29.20	rahoitus kokonaan luvussa 29.20	valtionosuus-rahoitus luvussa 29.20 ja valtion-avustus-rahoitus luvussa 29.30	rahoitus kokonaan luvussa 29.30	rahoitus kokonaan luvussa 29.30	rahoitus kokonaan luvussa 29.30	rahoitus kokonaan luvussa 29.30

01. Valtion ammatillisen koulutuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 6 314 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös Saamelaisalueen koulutuskeskuksen ja Merenkulun turvallisuus-koulutuskeskuksen kansainvälistämiseen, oppimisympäristöjen kehittämiseen ja tietoverkkojen rakentamiseen sekä tieto- ja viestintätekniikan käyttöön opetuksessa ja opiskelussa, maahanmuuttajien tukiopetukseen, ammatilliseen lisäkoulutukseen sekä työnantajille maksettaviin koulutuskorvauksiin.

Selvitysosa: Merenkulun turvallisuuskoulutuskeskus tuottaa merenkulkuelinkeinon, viranomaisten ja vesillä liikkuvien kansalaisten turvallisuustasoa parantavaa ja ylläpitävää sekä ympäristöönnettomuuksia ehkäisevää turvallisuuskoulutusta pelastautumiskoulutusyksikössä Lohjalla ja palokoulutusyksikössä Upinniemiessä. Tavoitteena on, että vuonna 2015 Merenkulun turvallisuuskoulutuskeskus kouluttaa yhteensä 4 600 henkilöä.

Saamelaisalueen koulutuskeskuksen tehtävänä on lisätä saamelaisväestön ammatillista osaamista, järjestää saamelaisalueen elinkeinoelämän tarpeita vastaavaa koulutusta ja edistää alueen työllisyyttä sekä säilyttää ja kehittää saamelaiskulttuuria ja saamen kieltä. Koulutuskeskuksen erityistehtävänä on palvella Euroopan unionin ainutta alkuperäiskansaa. Vuonna 2015 koulutuskeskuksen ammatillisen peruskoulutuksen opiskelijamäärä on noin 150 ja ammatillisessa lisäkoulutuksessa toteutetaan noin 4 500 opiskelijatyöpäivää. Saamen kielen ja kulttuurin luku-vuosikoulutuksessa toteutetaan noin 7 000 opiskelijatyöpäivää ja kurssitoiminnassa 5 000 opiskelijatyöpäivää.

Henkilötyövuodet

	2012 toteutuma	2013 toteutuma	2014 arvio	2015 tavoite
Saamelaisalueen koulutuskeskus	68,3	70,2	65	65
Merenkulun turvallisuuskoulutuskeskus	22,6	23,3	24	26
Yhteensä	90,9	93,5	89	91

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Bruttomenot	10 898	9 994	8 114
Bruttotulot	2 036	1 500	1 800
Nettomenot	8 862	8 494	6 314
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	4 312		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	4 003		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kertaluonteinen säästö	-2 000
Tuottavuustoimet	-67
Palkkaliukumasäästö	-5
Palkkausten tarkistukset	14
Toimintamenojen lisäsäästö	-98
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-42
Vuokramenojen indeksikorotus	30
Vuokramenojen indeksikorotusta vastaava säästö	-12
Yhteensä	-2 180
2015 talousarvio	6 314 000
2014 talousarvio	8 494 000
2013 tilinpäätös	8 553 000

(20.) Työpaikalla tapahtuva oppiminen (siirtomääräraha 2 v)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha ehdotetaan yhdistettäväksi momenttiin 29.20.21.

21. (29.20.21 ja 20) Ammatillisen koulutuksen kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 6 265 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) ammatillisen koulutuksen kokeilu-, tutkimus-, kehittämis- ja arviointihankkeista aiheutuvien suunnittelu-, käynnistämisen- ja toimintamenojen sekä avustusten maksamiseen

2) työpaikalla tapahtuvan oppimisen sekä työvaltaista oppimista ja koulutuksen eri järjestämismuotoja joustavasti yhdistävien koulutusmallien kehittämishankkeiden menojen ja avustusten maksamiseen

3) EU:n hyväksymien muiden kuin rakennerahastoista rahoitettavien tutkimus- ja koulutushankkeiden maksamiseen

4) enintään kahta henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Työvaltaista oppimista ja koulutuksen eri järjestämismuotoja yhdistävien koulutusmallien rahoitus (siirto momentilta 29.20.30)	4 000
Säästö päätös	-600
Uudelleen kohdentaminen	-1 500
Yhteensä	1 900

2015 talousarvio 6 265 000

2014 talousarvio 4 365 000

2013 tilinpäätös 4 365 000

30. Valtionosuus ja -avustus ammatillisen koulutuksen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 492 096 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) mukaisten valtionosuuksien ja -avustusten sekä muiden avustusten maksamiseen

2) enintään 6 072 000 euroa edellä mainitun lain 44 §:ssä tarkoitettuihin avustuksiin sekä avustuksina ammatillisen koulutuksen yhteisiin tehtäviin ja laatupalkintoihin ja Örebron kuulovammaisten oppilaitoksen suomalaisten ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden kustannusten kattamiseen

3) enintään 851 000 euroa avustuksina ammatillisen erityisopetuksen kehittämis- ja palvelutoiminnan sekä työelämälähtöisyyden vahvistamiseen

4) enintään 1 825 000 euroa avustuksina virtuaalisten oppimisympäristöjen kehittämiseen ja monipuolistamiseen

5) enintään 4 000 000 euroa avustuksina työvaltaisia opiskelumenetelmiä ja koulutuksen eri järjestämismuotoja joustavasti yhdistävien koulutusmallien kehittämiseen perustutkinnon suorittamisessa.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) 8 §:n mukaisen kunnan omarahoitusosuuden muuttamisesta.

Määrärahan arvioitu käyttö ja siihen vaikuttavat tekijät (euroa)

Laskennalliset kustannukset (opiskelijat * omistajatyypin mukainen yksikköhinta)	1 623 861 000
— kunnallinen ammatillinen koulutus (118 350 * 10 225,69 €)	1 205 168 000
— yksityinen ammatillinen koulutus (30 100 * 13 979,58 €, sis. alv.)	418 693 000
Kuntien rahoitusosuus	-1 141 513 000
Arvonlisäverojen takaisin maksamisesta aiheutuvien kulujen kompensointi	1 000 000
Rahoituslain mukaiset avustukset, yhteiset tehtävät, laatupalkinnot sekä Örebron kuulovammaisten oppilaitos (enintään)	6 072 000
Erityisopetuksen kehittämis- ja palvelutoiminta sekä työelämälähtöisyys (enintään)	851 000
Virtuaalisten oppimisympäristöjen kehittäminen ja monipuolistaminen (enintään)	1 825 000
Työvaltaista oppimista ja koulutuksen eri järjestämismuotoja yhdistävät koulutusmallit (enintään)	4 000 000
Yhteensä	492 096 000

Valtionosuuden määräytymisperusteena käytetty ammatillisen peruskoulutuksen keskimääräinen yksikköhinta on 10 822,22 euroa opiskelijaa kohden.

Valtionosuuden mitoituksessa huomioon otettu arvio kuntien rahoitusosuudesta sisältää kuntien osuutena Saamelaisalueen koulutuskeskuksessa ja Pelastusopistossa annettavan koulutuksen kustannuksiin yhteensä 2 585 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kuntien omarahoitusosuuden muutos ammattikorkeakoulujen rahoitusuudistuksen vuoksi (siirto momentille 29.40.55)	-198 972
Kustannustason muutos (+1,1 %)	7 224
Läpäisyn tehostamisohjelman päättymisen	-4 000
Menovähennys: avustusten leikkaaminen	-2 000
Menovähennys: opiskelijamäärien sopeuttaminen	-6 519
Menovähennys: yksikköhinnan leikkaaminen	-19 554
Muut muutokset	-14
Opiskelijavalintapalvelut (siirto momentille 29.01.02)	-136
Työvaltaista oppimista ja koulutuksen eri järjestämismuotoja yhdistävien koulutusmallien rahoitus (siirto momentille 29.20.21)	-4 000
Uudelleenkohdentaminen	-2 000
Yhteensä	-229 971

2015 talousarvio	492 096 000
2014 talousarvio	722 067 000
2013 tilinpäätös	721 056 763

30. Aikuiskoulutus

Selvitysosa: Tämän luvun momenteilta rahoitetaan ammatillista lisäkoulutusta, oppisopimuskoulutusta, vapaata sivistystyötä, sivistys- ja neuvontajärjestöjä, opetustoimen henkilöstökoulutusta sekä aikuiskoulutuksen kehittämistä. Aikuiskoulutuksen ja vapaan sivistystyön voimavaroja sisältyy opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla lisäksi lukujen 29.10, 29.20, 29.40 ja 29.90 määrärahoihin.

Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

Aikuiskoulutuspolitiikan tehtävänä on työvoiman saatavuuden ja osaamisen turvaaminen, koko aikuisväestön koulutus- ja sivistysmahdollisuuksista huolehtiminen sekä yhteiskunnan eheyden ja tasa-arvon vahvistaminen. Aikuiskoulutuspolitiikalla tuetaan pyrkimyksiä työurien pidentämiseen, työllisyysasteen nostamiseen, tuottavuuden parantamiseen, aikuiskoulutuksen suhteen ali-edustettujen ryhmien osallistumisen lisäämiseen, monikulttuurisuuden vahvistumiseen sekä elinikäisen oppimisen edellytysten toteutumiseen. Aikuiskoulutusta suunnataan myös opetustoimen henkilöstön osaamisen varmistamiseen sekä maahanmuuttajien työllistymisen ja integraation tukemiseen. Vapaa sivistystyö vahvistaa toiminnallaan yhteiskunnan eheyttä, aktiivista kansalaisuutta sekä elinikäistä oppimista. Vapaa sivistystyö vastaa muutoin koulutustarjonnan ulkopuolelle jäävien ryhmien sivistyksellisiin tarpeisiin.

Tavoitteeksi asetetaan, että vuosittain koulutukseen osallistuvien osuus työikäisestä aikuisväestöstä kasvaa 60 prosenttiin. Tavoitteena on, että mikään osa aikuisväestöstä ei jää pysyvästi aikuiskoulutuksen ulkopuolelle.

Toiminnallinen tuloksellisuus

Toteutetaan nuorten aikuisten osaamisohjelmaa ja nuorisotakuun toimenpiteitä. Näyttötutkintojärjestelmää kehitetään edelleen osana ammatillisen tutkintojärjestelmän kokonaisuutta. Näyttötutkintojärjestelmää vahvistetaan työelämässä hankitun osaamisen osoittamisen ja kehittämisen välineenä sekä joustavana osaamisen tunnustamisjärjestelmänä.

Edistetään nuorten oppisopimuskoulutusta ja nuorten oppilaitosmuotoisen koulutuksen ja oppisopimuskoulutuksen yhdistämistä suoritettavissa tutkinnoissa.

Korkeakoulujen erikoistumiskoulutus otetaan käyttöön.

Valmistellaan vapaan sivistystyön rahoituksen kehittämistä koskevat linjaukset siten, että muutokset voivat tulla voimaan vuonna 2016. Tuetaan vapaan sivistystyön laadun kehittämistä. Maahanmuuttajataustaisen ja maahanmuuttajien opetuksessa toimivan opetustoimen henkilöstön SPECIMA-tyyppistä täydennyskoulutusohjelmaa jatketaan.

Opetushenkilökunnan mahdollisuuksia ammatillisen osaamisen kehittämiseen parannetaan jatkamalla Osaava-täydennyskoulutusohjelmaa. Tavoitteena on, että vuonna 2015 osaamista parantavaan täydennyskoulutukseen osallistuu 45 000 opetustoimen henkilöstöön kuuluvaa.

Elinikäistä oppimista tukevia tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluja kehitetään.

Toiminnan laajuus

Opetushallinnon alaista aikuiskoulutusta järjestetään kaikilla koulutussektoreilla. Tutkintoon johtavassa ammatillisessa aikuiskoulutuksessa opiskelee vuosittain noin 120 000 opiskelijaa. Näistä runsas puolet opiskelee oppilaitosmuotoisessa koulutuksessa ja vajaa puolet oppisopimuskoulutuksessa. Vapaana sivistystyönä järjestettyyn koulutukseen osallistuu vuosittain noin miljoona henkilöä. Näistä kansalaisopistojen opiskelijoita on noin 600 000.

Omaehtoisen aikuiskoulutuksen opiskelijamäärä ja suoritettut tutkinnot koulutusmuodoittain opetushallinnon alaisessa aikuiskoulutuksessa ja vapaassa sivistystyössä

Koulutusmuoto	2011 toteutuma	2012 toteutuma	2013 arvio	2014 arvio	2015 arvio
Aikuisten perusopetus					
tutkinto-opiskelijat	2 390	2 530	2 500	2 500	2 500
aineopiskelijat	1 491	1 561	1 500	1 500	1 500
Aikuisten lukiokoulutus					
tutkinto-opiskelijat	9 778	9 357	10 000	10 000	10 000
aineopiskelijat	17 518	18 586	17 500	17 500	17 500
Ammatillinen peruskoulutus					
näyttötutkintoon valmistava oppilaitos-					
muotoinen koulutus, opiskelijat	27 175	28 759	27 800	28 000	28 000
oppisopimuskoulutus, opiskelijat	23 378	19 776	21 000	24 000	24 000
suoritettut tutkinnot, yhteensä	11 911	10 483	13 000	13 000	13 000
Ammatillinen lisäkoulutus					
näyttötutkintoon valmistava koulutus,					
opiskelijat	35 190	35 402	37 000	38 500	39 500
oppisopimuskoulutus, opiskelijat	33 356	35 670	27 000	28 500	28 500
suoritettut tutkinnot	16 153	17 468	15 400	15 600	15 600
ei-tutkintoon valmistava lisäkoulutus,					
muu kuin oppisopimuskoulutus ¹⁾	3 280	3 278	3 300	3 100	3 100
ei-tutkintoon valmistava lisäkoulutus,					
oppisopimuskoulutus	5 058	4 654	3 200	3 200	3 200
Ammattikorkeakoulujen aikuiskoulutus					
amk-tutkinto, opiskelijat	21 492	21 598	21 827	21 900	21 900
ylempi amk-tutkinto, opiskelijat	7 321	7 834	8 566	8 600	8 600
avoin ammattikorkeakoulu, opiskelijat ²⁾	9 155	8 368	10 105	10 000	10 000
suoritettut amk-tutkinnot	3 986	3 759	4 011	4 100	4 100
suoritettut ylemmät amk-tutkinnot	1 521	1 708	1 948	2 000	2 000
Yliopistojen aikuiskoulutus					
avoin yliopisto-opetus ja erilliset opinnot,					
opiskelijat ³⁾	82 597	82 629	84 646	85 000	85 000
Vapaan sivistystyön oppilaitokset⁴⁾					
kansalaisopistot, opiskelijat	1 144 809	1 140 455	1 094 000	1 094 000	1 033 000
kansanopistot, opiskelijat	135 168	138 702	124 700	124 700	119 600
kesäyliopistot, opiskelijat	52 256	53 008	51 200	51 200	49 700
opintokeskukset, opiskelijat	228 967	238 507	226 500	226 500	225 400
liikunnan koulutuskeskukset, opiskelijat	95 999	86 842	90 000	90 000	90 000

¹⁾ Henkilötyövuosia.

²⁾ Mukana ainoastaan ulkopuoliset osallistujat, ei amk:n omia tutkinto-opiskelijoita, jotka suorittavat amk:n opintoja.

³⁾ Luvut eivät sisällä ikäihmisten yliopistossa opiskelevia, joita ei tilastoida vuodesta 2010 lähtien. Rahoitus perustuu muiden kuin yliopiston omien opiskelijoiden suorittamiin opintosuorituksiin.

⁴⁾ Vapaan sivistystyön oppilaitosten opiskelijamäärät ovat osallistujien bruttomääriä, nettomäärät ovat tässä esitettyjä pienempiä.

20. Opetustoimen henkilöstökoulutus ja eräät muut menot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 21 647 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) opetustoimen ja sitä tukevan henkilöstön henkilöstö- ja lisäkoulutukseen sekä sen seurantaan ja arviointiin
- 2) ammattitutkintojen ja kielitutkintojen kehittämiseen, auktorisoitujen kääntäjien koulutuksen ja tutkintojen kehittämiseen, oikeustulkikirekisterin kehittämiseen sekä näyttötutkintomestarikoulutukseen
- 3) erityisryhmien koulutukseen
- 4) enintään seitsemää henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkausmenojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös siirtomenojen maksamiseen.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

1. Opetustoimen henkilöstökoulutus

Yleissivistävään koulutukseen liittyvä henkilöstökoulutus, ml varhaiskasvatus	5 200 000
Ammatilliseen koulutukseen liittyvä henkilöstökoulutus	2 000 000
Aikuiskoulutukseen ja vapaaseen sivistystyöhön liittyvä henkilöstökoulutus	1 100 000
Aluehallinnon toteuttama henkilöstön täydennyskoulutus	700 000
Koko opetustoimen henkilöstöä koskeva täydennyskoulutus	500 000
Opetustoimen henkilöstökoulutuksen neuvottelukunnan kustannukset sekä opetustoimen henkilöstökoulutuksen seurannan ja arvioinnin kehittäminen	228 000
Maahanmuuttajataustaisen opetus- ja opetuksen tukihenkilöstön koulutus (Specima)	1 500 000
Opetushenkilöstön erikoistumiskoulutus	1 600 000
Opetustoimen henkilöstön Osaava-ohjelma (ml. TALIS 2013)	6 000 000
Yhteensä	18 828 000

2. Ammattitutkintojen ja kielitutkintojen kehittäminen ja toimeenpano

Ammattitutkintojen kehittäminen ja toimeenpano	1 395 000
Näyttötutkintojärjestelmän ylläpitäminen ja kehittäminen	400 000
Kielitutkintojen kehittäminen ja toimeenpano	372 000
Oikeustulkikirekisterin kehittäminen	50 000
Auktorisoitujen kääntäjien tutkintojärjestelmän kehittäminen	102 000
Yhteensä	2 319 000

3. Erityisryhmien koulutus

Suomessa asuvien ulkomaalaisten opetus	500 000
Yhteensä	500 000

Kaikki yhteensä	21 647 000

Valtion rahoittamaan opetustoimen lyhyt- ja pitempiketoiseen perus- ja toisen asteen sekä ammatillisen aikuiskoulutuksen ja vapaan sivistystyön henkilöstökoulutukseen osallistuu yhteensä noin 60 000 henkilöä vuonna 2015. Opetustoimen henkilöstön ammatillisen osaamisen varmis-

tamiseksi jatketaan Osaava-ohjelmaa, jonka tarkoituksena on edistää työurien pidentämistä sekä lisätä ammatillista kehittymistä, parantaa työolosuhteita ja edistää koulutukseen osallistumista. Kehitetään opetushenkilöstön digitaalisia valmiuksia. Käynnistetään direktiivissä 2010/64/EU tarkoitetun oikeustulkinkirekisterin kehittämistoimet.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Uudelleenkohdentaminen	-1 500
Yhteensä	-1 500

2015 talousarvio	21 647 000
2014 talousarvio	23 147 000
2013 tilinpäätös	25 347 000

21. Aikuiskoulutuksen kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 6 440 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) aikuiskoulutuspolitiikkaa, aikuisopiskelua, tutkintojärjestelmiä, koulutustarjontaa ja elinikäistä oppimista koskevasta valtakunnallisesta tutkimus-, kehittämis- ja kokeilutoiminnasta, maahanmuuttajien koulutuksen kehittämisestä sekä aikuisopiskelun tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluiden kehittämisestä aiheutuvien menojen ja avustusten maksamiseen

2) muista kuin rakennerahastoista rahoitettavista EU:n tutkimus- ja koulutushankkeista aiheutuvien menojen ja avustusten maksamiseen sekä OECD:n toteuttaman aikuisten osaamista mittaavan kansainvälisen aikuistutkimuksen (PIAAC) kansallisesta toimeenpanosta ja käytöstä aiheutuviin kustannuksiin

3) korkeakoulujen erikoistumiskoulutuksen kehittämiseen ja siirtymävaiheen tukemiseen

4) enintään kahtatoista henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkausmenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen yliopistolain (558/2009) ja ammattikorkeakoululain muuttamisesta siten, että laissa säädetään yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen järjestämistä työelämässä jo toimineille suunnatuista ammatillista kehittymistä ja erikoistumista edistävästä erikoistumiskoulutuksista. Lain nojalla on tarkoitus säätää koulutusten maksullisuudesta.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Ammatillisen aikuiskoulutuksen ja oppisopimuskoulutuksen kehittäminen	310 000
Korkeakoulujen aikuiskoulutuksen kehittäminen	240 000
Vapaan sivistystyön ja yleissivistävän aikuiskoulutuksen kehittäminen	240 000
Maahanmuuttajien koulutuksen kehittäminen	190 000
Elinikäisen oppimisen tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluiden kehittäminen	150 000
Aikuisopiskelua ja elinikäistä oppimista koskeva tutkimus, arviointi ja seuranta (ml. PIAAC, aikuiskoulutustutkimus)	750 000
Aikuiskoulutukseen ja elinikäiseen oppimiseen liittyvä EU- ja kansainvälinen yhteistyö	390 000

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Muu elinikäisen oppimisen ja aikuiskoulutusjärjestelmän kehittäminen	170 000
Korkeakoulujen erikoistumiskoulutuksen kehittäminen ja siirtymävaiheen tukeminen	4 000 000
Yhteensä	6 440 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Opiskelijavalintapalvelut (siirto momentille 29.01.02)	-70
Siirto momentilta 29.30.32 (josta 1 milj. LTA I 2014)	4 000
Säästö päätös	-500
Yhteensä	3 430

2015 talousarvio	6 440 000
2014 I lisätalousarvio	1 000 000
2014 talousarvio	3 010 000
2013 tilinpäätös	4 010 000

30. Valtionosuus vapaan sivistystyön oppilaitosten käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 156 345 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) vapaasta sivistystyöstä annetun lain (632/1998) mukaisen valtionosuuden maksamiseen kansalaisopistoille, kansanopistoille, opintokeskuksille ja kesäyliopistoille sekä Snellman-korkeakoulu -nimiselle oppilaitokselle

2) enintään 5 838 000 euroa vapaasta sivistystyöstä annetun lain 14 §:n mukaisiin avustuksiin.

Valtionosuuteen oikeuttavat yksiköt

	enimmäismäärä	yksikkö
Valtionosuus kansalaisopistojen käyttökustannuksiin	1 793 625	opetustunti
Valtionosuus kansanopistojen käyttökustannuksiin	255 187	opiskelijaviikko
Valtionosuus opintokeskusten opintokerhotoimintaan	255 000	opintokerhotunti
Valtionosuus opintokeskusten muuhun opintotoimintaan	166 358	opetustunti
Valtionosuus kesäyliopistojen käyttökustannuksiin	55 747	opetustunti

Kansanopistojen valtionosuuteen oikeuttavista laskennallisista opiskelijaviikoista suunnataan enintään 5 750 opiskelijaviikkoa Lehtimäen opisto -nimiselle kansanopistolle ja enintään 4 400 opiskelijaviikkoa Snellman-korkeakoulu -nimiselle vapaan sivistystyön oppilaitokselle. Tuntitai opiskelijaviikkokiintiön estämättä määrärahaa saa käyttää oikaisupäätöksistä aiheutuvien valtionosuuksien maksamiseen.

*Selvitysosa:***Valtionosuuksien ja -avustusten arvioitu jakautuminen (euroa)**

	Valtionosuus	Valtionavustus	Yhteensä
Kansalaisopistot	85 856 000	3 158 000	89 014 000
Kansanopistot	46 694 000	2 330 000	49 024 000
Opintokeskukset	12 704 000	300 000	13 004 000
Kesäyliopistot	5 253 000	50 000	5 303 000
Yhteensä	150 507 000	5 838 000	156 345 000

Määräraha käytetään vapaan sivistystyön oppilaitosten tehtävään järjestää elinikäisen oppimisen periaatteen pohjalta yhteiskunnan eheyttä, tasa-arvoa ja aktiivista kansalaisuutta tukevaa koulutusta. Valtionavustusten painotuksena on tukea vapaan sivistystyön rakenteellista kehittämistä, laatua ja vaikuttavuutta sekä koulutuspoliittisesti tärkeiden kohderyhmien koulutusmahdollisuuksia. Nuorisotakuun opintoteliavustukset suunnataan nuorten maahanmuuttajien opiskelu- ja kielitaitoa parantavaan koulutukseen.

Määrärahan mitoituksessa käytetyt keskimääräiset yksikköhinnat

Kansalaisopistot	83,51 euroa/opetustunti
Kansanopistot	299,51 euroa/opiskelijaviikko
Opintokeskukset:	
opintokerhotoiminta	4 euroa/opintokerhotunti
opintotoiminta	108,05 euroa/opetustunti
Kesäyliopistot	157,96 euroa/opetustunti

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kertamenon poistuminen	-200
Kustannustason muutos (+1,1 %)	1 727
Säästö päätös	-10 000
Yhteensä	-8 473
2015 talousarvio	156 345 000
2014 I lisätalousarvio	—
2014 talousarvio	164 818 000
2013 tilinpäätös	164 827 020

31. Valtionosuus ja -avustus ammatilliseen lisäkoulutukseen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 133 006 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) mukaisten valtionosuuksien ja -avustusten maksamiseen
- 2) enintään 1 550 000 euroa koulutuksen laadun kehittämiseen, näyttötutkintojärjestelmän kehittämiseen ja koe- ja materiaali palveluihin sekä edellisiin vuosiin kohdistuviin loppusuorituksiin ja oikaisuihin.

Valtionosuuteen oikeuttavia laskennallisia opiskelijatyövuosia on enintään 16 200. Opiskelijatyövuosikiintiön estämättä määrärahaa saa käyttää oikaisupäätöksistä aiheutuvien valtionosuuksien maksamiseen.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (631/1998) ja opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) muuttamisesta, jossa työelämän kehittämis- ja palvelutehtävän rahoitusta koskevat säännökset kumotaan ja jatketaan vuosille 2013 ja 2014 talousarvioissa toteutettujen menoleikkausten vuoksi käyttöön otetun yksikköhintakertoimen vaikutusta.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Valtionosuus käyttökustannuksiin	131 456 000
Valtionavustus työelämän palvelutoiminnan ja koulutuksen laadun kehittämiseen, näyttötutkintojen koe- ja materiaali- ja palveluihin sekä edellisvuosien loppusuorituksiin ja oikaisuihin (enintään)	1 550 000
Yhteensä	133 006 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kustannustason muutos (+1,1 %)	1 431
Rakennepoliittinen ohjelma	-6 500
Yhteensä	-5 069

2015 talousarvio	133 006 000
2014 talousarvio	138 075 000
2013 tilinpäätös	141 852 810

32. Valtionosuus ja -avustus oppisopimuskoulutukseen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 110 042 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) mukaisesti valtionosuuksien ja enintään 13 350 000 euroa valtionavustusten maksamiseen.

Oppisopimusopiskelijoiden enimmäismäärä ammatillisessa lisäkoulutuksessa on 22 120. Oppisopimuksena järjestettävän ammatti- ja erikoisammattitutkintoon valmistavan koulutuksen yksikköhinta on 3 268,70 euroa ja muun ammatillisen lisäkoulutuksen 2 360,73 euroa opiskelijaa kohden.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) 8 §:n mukaisen kunnan omarahoitusosuuden muuttamisesta.

Määrärahan arvioitu käyttö ja siihen vaikuttavat tekijät (euroa)

Peruskoulutuksen laskennalliset kustannukset (opiskelijat * yksikköhinta)	96 976 000
— kunnallinen ammatillinen koulutus (10 180 * 7 003 €)	71 225 000
— yksityinen ammatillinen koulutus (3 500 * 7 368 €, sis. alv)	25 751 000
Kuntien rahoitusosuus	-67 556 000

Määrärahan arvioitu käyttö ja siihen vaikuttavat tekijät (euroa)

Lisäkoulutus	
— ammattitutkintoon ja erikoisammattitutkintoon valmistava koulutus (16 590 * 3 268,70 €)	54 222 000
— muu lisäkoulutus (5 530 * 2 360,73 €)	13 050 000
Valtionavustus nuorten oppisopimuskoulutuksen edistämiseen, tuettuun oppisopimuskoulutukseen ja muuhun kehittämiseen (enintään)	5 850 000
Valtionavustus korotettuun koulutuskorvaukseen (enintään)	5 000 000
Valtionavustus työpaikkaohjaajien koulutukseen (enintään)	2 500 000
Yhteensä	110 042 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Aikuiskoulutuksen kehittäminen (siirto momentille 29.30.21)	-4 000
Kertamenon poistuminen	-7 500
Kuntien omarahoitusosuuden muutos ammattikorkeakoulujen rahoitusuudistuksen vuoksi (siirto momentille 29.40.55)	-11 203
Kustannustason muutos (+1,1 %)	402
Siirto momentilta 32.30.51	7 500
Yhteensä	-14 801

2015 talousarvio	110 042 000
2014 I lisätalousarvio	-1 000 000
2014 talousarvio	124 843 000
2013 tilinpäätös	117 855 890

33. Nuorten aikuisten osaamisohjelma ja aikuisten osaamisperustan vahvistaminen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 57 440 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) mukaisten oppilaitosmuotoisesti ja oppisopimuksena järjestettävän ammatti- ja erikoisammattitutkintoon valmistavan ammatillisen lisäkoulutuksen valtionosuuksien maksamiseen

2) enintään 52 000 000 euroa valtionavustuksina näyttötutkintoon valmistavaan ammatilliseen peruskoulutukseen, ammattitutkintoon valmistavaan koulutukseen ja erikoisammattitutkintoon valmistavaan koulutukseen, tutkintotilaisuuksien järjestämiseen sekä tuki-, ohjaus- ja neuvontapalveluihin. Rahoitusta voidaan käyttää tutkinnon osien suorittamiseen.

Valtionosuuteen oikeuttavia laskennallisia opiskelijatyövuosia on enintään 450. Oppisopimusopiskelijoiden enimmäismäärä ammatillisessa lisäkoulutuksessa on enintään 520. Oppisopimuksena järjestettävän ammatti- ja erikoisammattitutkintoon valmistavan koulutuksen yksikköhinta on 3 268,70 euroa.

Suoritekiintiöiden estämättä määrärahaa saa käyttää oikaisupäätöksistä aiheutuvien sekä valtionavustusten enimmäismäärästä myöntämättä jätetyn euromäärän suuruisten valtionosuuksien maksamiseen.

Selvitysosa: Nuorten aikuisten osaamisohjelman mukaisesti määrärahaa käytetään vailla perusasteen jälkeistä koulutusta olevien 20—29 -vuotiaiden nuorten aikuisten oppilaitosmuotoisesti tai oppisopimuskoulutuksena järjestettävään ammattitutkintoon ja erikoisammattitutkintoon valmistavaan koulutukseen, näyttötutkintoon valmistavaan oppilaitosmuotoiseen ammatilliseen peruskoulutukseen sekä tutkinnon osiin ja aikuisille suunnattujen ohjaus- ja neuvontapalvelujen vahvistamiseen. Tavoitteena on, että ohjelmakauden aikana opintonsa aloittaisi vuosittain noin 4 000 kohderyhmään kuuluvaa opiskelijaa. Määrärahasta 47 480 000 euroa on tarkoitus käyttää nuorten aikuisten osaamisohjelmaan.

Lisäksi aikuisten osaamisperustan vahvistamiseksi määrärahaa käytetään 30—50 -vuotiaiden, vailla toisen asteen tutkintoa olevien aikuisten oppilaitosmuotoisesti tai oppisopimuskoulutuksena järjestettävään ammattitutkintoon ja erikoisammattitutkintoon valmistavaan koulutukseen, näyttötutkintoon valmistavaan oppilaitosmuotoiseen ammatilliseen peruskoulutukseen sekä tutkinnon osiin ja aikuisille suunnattujen ohjaus- ja neuvontapalvelujen vahvistamiseen. Määrärahaa 10 000 000 euroa on tarkoitus käyttää aikuisten osaamisperustan vahvistamiseen.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Valtionavustus oppilaitosmuotoisen koulutuksen kustannuksiin	42 000 000
Valtionosuus oppilaitosmuotoisena ja oppisopimuksena järjestettävän koulutuksen käyttökustannuksiin	5 440 000
Valtionavustus ohjaus- ja neuvontapalveluihin	10 000 000
Yhteensä	57 440 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kasvupanostus aikuisten osaamisperustan vahvistamiseen	10 000
Kustannustason muutos (+1,1 %)	440
Nuorten yhteiskuntatakuu ja työllistämistoimenpiteet (HO)	-5 000
Yhteensä	5 440

Momentin nimike on muutettu.

2015 talousarvio	57 440 000
2014 I lisätalousarvio	10 000 000
2014 talousarvio	52 000 000
2013 tilinpäätös	22 418 597

51. Valtionosuus ammatillisten erikoisoppilaitosten käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 16 055 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) mukaisen valtionosuuden maksamiseen.

Valtionosuuteen oikeuttavia laskennallisia opiskelijatyöpäiviä on yhteensä enintään 221 530, josta Suomen Ilmailuopiston osuus on enintään 11 600 opiskelijatyöpäivää.

Selvitysosa: Valtionosuuden perusteena käytettävä yksikköhinta on 72,47 euroa opiskelijatyöpäivää kohden.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kustannustason muutos (+1,1 %)	176
Yhteensä	176

2015 talousarvio	16 055 000
2014 talousarvio	15 879 000
2013 tilinpäätös	19 255 092

53. Valtionavustus järjestöille (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 7 266 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) eräiden naisjärjestöjen valtionavusta annetun lain (663/2007) mukaisiin valtionavustuksiin
- 2) avustusten maksamiseen Maa- ja kotitalousnaisten Keskus ry:lle, Marttaliitto ry:lle ja Käsi- ja taideteollisuusliitto TAITO ry:lle ja niiden edelleen jaettavaksi piiri- tai jäsenjärjestöilleen, Finlands svenska Marthaförbund rf:lle, Sami Duodji ry:lle, järjestöille sivistystyöhön, Karjalan Liitto ry:lle, Sofian kannatusyhdistys ry:lle sekä Kriittiselle korkeakoululle.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Eräiden naisjärjestöjen valtionavusta annetun lain (663/2007) mukaisiin valtionavustuksiin	310 000
Kotitalousneuvontajärjestöjen toimintaan	2 215 000
Käsi- ja taideteollisuusjärjestöjen toimintaan	2 537 000
Opintokeskusta ylläpitävien järjestöjen sivistys- ja kulttuuritoimintaan	1 290 000
Karjalan Liitolle	151 000
Vapaan sivistystyön keskusjärjestöjen toimintaan ja muiden järjestöjen sivistystoimintaan	573 000
Sofian kannatusyhdistys ry:n ulkosuomalaisten sivistystoimintaan	100 000
Kriittisen korkeakoulun toimintaan	90 000
Yhteensä	7 266 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kertamenon poistuminen	-100
Yhteensä	-100

2015 talousarvio	7 266 000
2014 talousarvio	7 366 000
2013 tilinpäätös	7 416 000

40. Korkeakouluopetus ja tutkimus

Valtuus

Suomen Akatemian momenteilta 29.40.51 ja 29.40.53 rahoitettaviin tutkimushankkeisiin ja Akatemian rahoittamaan tutkimuksen edistämiseen saa vuonna 2015 hyväksyä sitoumuksia 318 829 000 euron arvosta. Valtuudesta vähintään 10 000 000 euroa on tarkoitettu kansallisen, kansainvälisen tason tutkimusinfrastruktuurien vahvistamiseen ja vähintään 10 000 000 euroa on tarkoitettu tutkimus-, kehittämis- ja innovaatio-ohjelman (ICT) toteuttamiseen ja 50 000 000 euroa yliopistojen profiloitumisen vahvistamiseen. Lisäksi mikäli vuoden 2014 myöntämisvaltuutta on jäänyt käyttämättä, saa käyttämättä jääneestä osasta hyväksyä sitoumuksia vuonna 2015.

Tieteellisten seurain valtuuskunnalle voidaan edelleen luovuttaa tilat vastikkeetta.

Selvitysosa:

Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

— Yliopistot ja ammattikorkeakoulut edistävät toiminnallaan suomalaista kilpailukykyä, hyvinvointia ja sivistystä sekä kestäväää kehitystä. Toiminta on korkealaatuista, kansainvälistä, vaikuttavaa, eettistä ja tukee monikulttuurisen yhteiskunnan kehitystä.

— Suomen tieteen kansainvälinen taso, tieto- ja osaamis pohja vahvistuvat sekä kansantalouden innovaatiokapasiteetti kasvaa.

— Korkeasti koulutetun työvoiman ja tutkijakunnan saatavuus turvataan.

— Korkeakoulutuksen ja korkeakoulututkintojen sisältöjä kehitetään määrällisesti ja laadullisesti paremmin yhteiskunnan ja työelämän muuttuvia tarpeita vastaavaksi. Opintoprosesseja kehitetään siten, että työurat pitenevät.

— Edistetään tutkimusaineistojen, tutkimustulosten ja osaamisen laajaa hyödyntämistä ja avoimuutta, mukaan lukien kaupallistaminen.

Toiminnallinen tuloksellisuus

Korkeakoulut (yliopistot ja ammattikorkeakoulut) kehittävät toimintaansa kansainvälisinä ja vetovoimaisina oppimis- ja tutkimusympäristöinä. Korkeakoulut profiloituvat omille vahvuusalueilleen ja niiden rooli eurooppalaisen korkeakoulu- ja tutkimusalueen toimijoina vahvistuu. Yliopistoja ja ammattikorkeakouluja kehitetään edelleen tutkintojen erilaisten tavoitteiden ja sisältöjen pohjalta.

Korkeakoulut järjestävät toimintansa taloudellisesti, tuottavasti ja tehokkaasti. Korkeakoulut vahvistavat tarkoituksenmukaista yhteistyötä ja jatkavat toimintarakenteidensa uudistamista. Korkeakoulujen nykyistä toimipisteverkkoa kootaan riittävän laajoiksi, laadukkaiksi ja innovatiivisiksi osaamiskeskittymiksi. Korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten yhteistyötä syvennetään monivuotisessa prosessissa. Huippututkimuksen edellytyksiä vahvistetaan ja luodaan edellytyksiä nousevien alojen kehittämiselle. Yliopistot edistävät tutkijanuraa.

Korkeakoulut suunnittelevat koulutustarjontansa ja -rakenteensa siten, että tutkintoon johtava koulutus ja muu koulutus muodostavat työelämän tarpeisiin vastaavan yhtenäisen elinikäistä oppimista tukevan kokonaisuuden. Korkeakoulujen opiskelijavalintoja uudistetaan siten, että ensimmäistä korkeakoulupaikkaa hakevien osuutta sisäänotettavista lisätään. Työurien pidentämistavoitteen saavuttamiseksi toteutetaan korkeakoulujen hakijasuman purku kasvattamalla määräaikaaisesti korkeakoulujen sisäänottoa vuosina 2014–2015 tulevaisuuden työvoimatarpeen

kannalta oleellisilla aloilla. Korkeakoulupaikkojen käytön tehostamiseksi kehitetään korkeakoulujen yhteistä sähköistä hakujärjestelmää. Tutkinnon jälkeisen koulutuksen kehittämällä tuetaan osaamisen uusintamista ja työurien pidentämistä.

Korkeakoulut parantavat opetuksen laatua ja hyvän oppimisen edellytyksiä. Korkeakoulut kehittävät toimintaansa siten, että ne ovat kilpailukykyisiä, tasa-arvoisia, esteettömiä ja kiinnostavia työ- ja oppimisympäristöjä.

Tiedepoliittisin instrumentein edistetään vahvojen ja verkottuneiden tutkimuskeskittymien muodostumista, kansainvälistymistä ja kytkeytymistä EU:n ja globaaleihin tutkimus- ja osaamisverkostoihin. Tutkimusrahoituksella vahvistetaan huippututkimuksen edellytyksiä ja tutkimusinfrastruktuureja sekä kansallisia vahvuuksia tukevaa ja synnyttävää tutkimusta. Tutkimuslaitosten ja -rahoituksen kokonaisuudistuksen puitteissa tehostetaan tutkimustoimintaa ja sen vaikuttavuutta sekä suunnataan voimavaroja uudelleen yhteiskunnan muuttuneiden tarpeiden mukaisesti.

Edistetään tutkimuksen media- ja kansalaisnäkyvyyttä, tiedekasvatusta sekä tutkimustulosten hyödyntämistä julkisessa päätöksenteossa ja elinkeinoelämän kehittämisessä.

Tutkimustoiminnan ja tietoyhteiskunnan kehittäminen turvataan korkeatasoisilla tukipalveluilla ja tutkimuksen tietohuollolla. Tutkimusaineistojen avointa saatavuutta parannetaan. Avointa tieteellistä julkaisuutoimintaa sekä aineistojen haettavuutta ja pitkäaikaissäilyttämistä edistetään hallinnonalojen välisenä yhteistyönä.

Tutkimuksen laatu ja vaikuttavuus

	2009	2010	2011	2012 ¹⁾	2013 arvio	2014 arvio	2015 arvio
T&K-menojen BKT-osuus (%)	3,94	3,90	3,80	3,55	3,49	3,40	3,30
Tutkimushenkilöstön osuus työllisistä (%)	2,46	2,44	2,35	2,35	2,35	2,35	2,35
Tieteelliset julkaisut miljoonaa asukasta kohden (kpl) ²⁾	1 900	1 900	1 900	1 900	2 000	2 000	2 000

¹⁾ Vuoden 2011 tiedoissa tieteelliset julkaisut arvio.

²⁾ Lähde ISI Web of Knowledge (artikkelit, katsausartikkelit, kommentit, kirjeet ja konferenssijulkaisut).

Tutkimushankkeiden myöntämisvaltuuden käytöstä valtiolle aiheutuvat menot (milj. euroa)

Myöntämisvaltuus		Menot						
Vuosi		2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
2006	205,6	4,4						
2007	225,3							
2008	245,6							
2009	258,5	17,3	0,9					
2010	369,1	60,2	9,6	0,0				
2011	316,1	107,2	34,3	6,9	0,0			
2012	282,4	90,0	70,5	31,4	6,6	0,1		
2013	302,6	82,3	87,4	73,2	30,0	4,0	0,0	
2014	280,0	16,2	68,8	68,8	65,9	50,8	1,0	
2015	318,8		19,8	70,8	75,8	85,8	57,8	8,6
Yhteensä		377,6	291,3	251,1	178,3	140,7	58,8	8,6

Myöntämisvaltuuden muutoksessa on otettu lisäyksenä huomioon 50 000 000 euroa siirtona yliopistoilta kilpailtuun rahoitukseen, 17 000 000 euroa vuoden 2014 kertaluonteinen säästö päätös ja 4 000 euroa työmarkkinaratkaisusta ja vähennyksenä 7 500 000 euroa strategisen tutkimuksen rahoitusvälineeseen, 20 000 000 euroa sopeutussäästönä, 3 000 euroa palkkaliukumasäästönä ja 689 000 euroa 1-vuotisten hankkeiden rahoituksen osuutena, jota ei sisällytetä myöntövaltuuteen.

01. Suomen Akatemian toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 10 423 000 euroa.

Selvitysosa: Suomen Akatemia on tieteellisen tutkimuksen keskeinen rahoittaja Suomessa ja aktiivinen toimija kansallisessa ja kansainvälisessä tiede- ja innovaatiopolitiikassa. Suomen Akatemian yhteydessä toimii strategisen tutkimuksen neuvosto, jonka hallinnolliset palvelut tuottaa Akatemian hallintovirasto.

Toiminnallinen tuloksellisuus

— Suomen Akatemia kohdentaa tutkimusrahoitusta suomalaisen tutkimuksen vahvuusalueisiin huolehtien samalla tieteen monimuotoisuudesta ja uudistumisesta. Akatemia tukee kaikissa rahoitusmuodoissa uusia tieteellisiä avauksia ja läpimurtoja sekä innovaatioiden syntymistä.

— Akatemia tukee riittävän ja kansainvälisesti kilpailukykyisen tutkijakunnan kehittymistä ottaen huomioon Suomen tutkimuksen vahvuusalueet sekä tutkimus- ja innovaatiojärjestelmän tarpeet.

— Akatemia tukee tutkimusyhteistyötä strategisesti valittujen kohdemaitten kanssa. Akatemia edistää tutkijoiden kansainvälistä liikkuvuutta ja verkostoitumista tukemalla tutkijoiden ja tutkimusorganisaatioiden osallistumista eurooppalaiseen ja globaaliin tutkimusyhteistyöhön.

— Akatemia edistää tieteellisten aineistojen ja julkaisujen avointa saatavuutta.

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

— Suomen Akatemia kehittää työyhteisöään tavoitteena henkilöstön hyvä työkyky ja -hyvinvointi. Akatemia kehittää rakenteitaan, toimintatapojaan ja päätöksentekojärjestelmäänsä tehokkaan ja laadukkaan toiminnan turvaamiseksi keskittyen ydintehtäviinsä.

Tunnuslukuja	2012 toteutuma	2013 toteutuma	2014 tavoite	2015 tavoite
Yhteiskunnallinen vaikuttavuus				
Hankekanan volyymi, strateginen painotus (%)				
Akatemian tutkimusohjelmat	6	8	kasvaa	kasvaa
Huippuyksikköohjelmat	8	8	kasvaa	kasvaa
Tutkimusinfrastruktuurit	3	2	kasvaa	kasvaa
Tuotokset ja laadunhallinta				
Käsiteltyjen hakemusten määrä ¹⁾	3 724	3 800	3 800	3 800
Tutkimusohjelmat/joissa kv. rahoitusyhteistyötä	12/12	11/11	12/12	12/12
Toiminnallinen tehokkuus				
Rahoitustoiminnan kokonaiskustannukset/rahoituspäätökset (%)	2,9	<3,5	<3,5	<3,5

Tunnuslukuja	2012 toteutuma	2013 toteutuma	2014 tavoite	2015 tavoite
Henkisten voimavarojen hallinta				
Sairauspäivien lkm/htv	7,9	<8	<8	<8
Henkilötyövuodet ²⁾	142,5	143	135	<=151

¹⁾ Vuoden 2015 luku ei sisällä syksyllä 2014 toimintansa aloittavan strategisen tutkimuksen neuvoston käsittelemiä hakemuksia.

²⁾ Vuoden 2015 tavoiteluku sisältää enintään 16 htv:n lisäyksen strategisen tutkimuksen neuvoston hallinnointiin.

Suomen Akatemian tulostavoitteiden toteuttamiseen käytetään myös momenttien 29.40.22, 29.40.51, 29.40.53, 29.40.54 ja 29.40.66 määrärahoja.

Tulot maksullisesta palvelutoiminnasta perustuvat opetus- ja kulttuuriministeriön asetukseen Suomen Akatemian suoritteista perittävistä maksuista (694/2012).

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Bruttomenot	12 356	12 732	10 623
Bruttotulot	428	400	200
Nettomenot	11 928	12 332	10 423
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	7 301		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	7 802		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kertaluonteinen säästö	-3 000
Strategisen tutkimuksen neuvoston hallinnointi (siirto momentilta 29.40.54)	1 512
Tuottavuustoimet	-135
Hallinnon tilatehokkuus (HO)	-100
Palkkaliukumasäästö	-18
Palkkausten tarkistukset	50
Toimintamenojen lisäsäästö	-159
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-61
Vuokramenojen indeksikorotus	19
Vuokramenojen indeksikorotusta vastaava säästö	-17
Yhteensä	-1 909

2015 talousarvio	10 423 000
2014 talousarvio	12 332 000
2013 tilinpäätös	12 429 000

02. Arkistolaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 18 683 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

1) arkistolaitoksen kansainvälisen yhteistyön edellyttämien järjestöjen ja ohjelmien jäsenmaksujen ja rahoitusosuuksien maksamiseen

2) EU:n hyväksymien hankkeiden menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Arkistolaitos on asiantuntija- ja palveluorganisaatio, jonka toiminnan tavoitteena on, että yhteiskunnan ja yksilön kannalta merkittävä arkistoaines säilyy suppeassa ja käytökelpoisessa muodossa ja on tehokkaasti käytettävissä. Arkistolaitoksen tehtävänä on varmistaa kansalliseen kulttuuriperintöön kuuluvien asiakirjojen säilyminen ja niiden käytettävyys, tukea tutkimusta ja kehittää arkistotointa.

Toiminnallinen tuloksellisuus

— Arkistolaitos kehittää ja ohjaa arkistotointa siten, että julkisen sektorin asiakirjahallintoa ja arkistotointa hoidetaan tehokkaasti ja taloudellisesti.

— Arkistolaitos säilyttää hallussaan olevat arkistoaineet tehokkaasti ja turvallisesti sekä parantaa niiden käytettävyttä ja saatavuutta.

— Arkistolaitos tarjoaa asiakkailleen monipuolista, luotettavaa ja nopeaa tietopalvelua kehittämien sähköistä tilaus- ja asiakaspalvelua.

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

— Arkistolaitos kehittää työyhteisöään tavoitteena henkilöstön hyvä työkyky ja -hyvinvointi. Arkistolaitos kehittää rakenteitaan, toimintatapojaan ja organisaatiotaan tehokkaan ja laadukkaan toiminnan turvaamiseksi keskittyen ydintehtäviinsä.

Tulot maksullisesta palvelutoiminnasta perustuvat opetus- ja kulttuuriministeriön asetukseen arkistolaitoksen suoritteiden maksuista (1064/2013).

Tunnuslukuja	2012 toteutuma	2013 toteutuma	2014 tavoite	2015 tavoite
Yhteiskunnallinen vaikuttavuus				
Arkistoaineiden kokonaismäärä (hyllymetriä)	195 292	200 631	204 000	208 000
Digitoitu aineisto (kuvatiedostojen määrä)	16 788 779	21 495 535	22 100 000	23 100 000
Tutkijasalikäynnit (kpl)	39 827	37 160	38 000	35 000
Aineiston verkkokäyttö (latauksia kpl)	28 470 000	33 740 000	38 000 000	40 000 000
Tuotokset ja laadunhallinta				
Aineistojen kartunta (hm/vuosi)	5 246	5 339	4 000	4 000
Digitointi (kuvatiedostoja/vuosi)	3 755 660	4 706 756	800 000	1 000 000
Annettu koulutus (luentotunnit/osallistujat)	550/1 233	266/1 004	350/700	
Annetut todistukset ja selvitykset (kpl)	22 068	23 120	25 000	22 000
Toiminnallinen tehokkuus				
Arkistoaineiden kokonaismäärä hm/htv	829	837	864	946
Henkisten voimavarojen hallinta				
Sairauspäivien lkm/htv	7,2	7,5	<9	<8
Henkilötyövuodet ¹⁾	235,7	239,5	236	220

¹⁾ Sisältää myös määräaikaisten hankkeiden henkilöstön.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Bruttomenot	21 864	19 702	19 383
Bruttotulot	2 796	600	700
Nettomenot	19 068	19 102	18 683
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	263		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	749		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Hallinnonalan rakenteen uudistaminen	-100
Tuottavuustoimet	-180
Julkisten tietovarantojen avaaminen (HO)	-55
Palkkaliukumäsäästö	-25
Palkkausten tarkistukset	79
Toimintamenojen lisäsäästö	-221
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-95
Vuokramenojen indeksikorotus	104
Vuokramenojen indeksikorotusta vastaava säästö	-26
Tasomuutos	100
Yhteensä	-419

2015 talousarvio	18 683 000
2014 talousarvio	19 102 000
2013 tilinpäätös	19 554 000

03. Kotimaisten kielten keskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 1 464 000 euroa.

Selvitysosa: Kotimaisten kielten keskus on asiantuntija- ja palveluorganisaatio, joka huoltaa suomea ja ruotsia sekä koordinoi saamen kielten, viittomakielten ja romanikielen huoltoa. Kotimaisten kielten keskuksen tehtävänä on lisäksi neuvonta, sanakirjatyö sekä kielenhuoltoon ja sanakirjatyöhön liittyvä tutkimus.

Tunnuslukuja	2012 toteutuma	2013 toteutuma	2014 tavoite	2015 tavoite
Julkaisutoiminta, kpl	382	527	300	300
Tietopalvelutehtävät, kpl	1 419	1 338	1 200	1 000
Sähköiset aineistot ¹⁾	43 099	44 395	48 000	51 000
Sairauspäivien lkm/htv	5	5,9	<8	<8
Henkilötyövuodet	76,1	76,1	<88,8	<88

¹⁾ Aineiston määrän ja jalostusasteen kehittyminen kumulatiivisesti.

Kotimaisten kielten keskuksen tulostavoitteiden toteuttamiseen käytetään myös momentin 29.40.53 määrärahoja.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Bruttomenot	2 304	2 599	2 064
Bruttotulot	559	600	600
Nettomenot	1 745	1 999	1 464
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	1 087		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	1 384		

Tulot maksullisesta palvelutoiminnasta perustuvat opetus- ja kulttuuriministeriön asetukseen Kotimaisten kielten keskuksen suoritteiden maksuista (1063/2013).

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tuottavuustoimet	-495
Oikeuspoliittisen tutkimuksen vahvistaminen (siirto momentille 29.40.50)	-2
Palkkaliukumasäästö	-3
Palkkausten tarkistukset	7
Strategisen tutkimuksen rahoitusväline (siirto momentille 29.40.54)	-15
Toimintamenojen lisäsäästö	-17
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-7
Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta (siirto momentille 23.01.22)	-7
Vuokramenojen indeksikorotus	7
Vuokramenojen indeksikorotusta vastaava säästö	-2
Tasomuutos	-1
Yhteensä	-535

2015 talousarvio	1 464 000
2014 talousarvio	1 999 000
2013 tilinpäätös	2 042 000

04. Varastokirjaston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 1 863 000 euroa.

Selvitysosa: Varastokirjaston tehtävänä on vastaanottaa ja säilyttää tieteellisistä ja yleisistä kirjastoista siirrettävää aineistoa sekä asettaa se käyttöön. Varastokirjasto vastaa osaltaan valtakunnallisen kokoelmapolitiikan kehittämisestä. Toiminnan tarkoituksena on vähentää kaikkien Suomen kirjastojen kokoelmatilan tarvetta ottamalla vastaan niiden aineistoa.

Tunnuslukuja	2012 toteutuma	2013 toteutuma	2014 tavoite	2015 tavoite
Vastaanotetun aineiston määrä (hm)	7 718	6 459	5 000	5 000
Tilausten määrä	79 448	80 871	82 000	81 000
Sairauspäivien lkm/htv	12,6	13,3	<8	<8
Henkilötyövuodet	18,95	22,2	19	19

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Bruttomenot	1 636	1 874	1 869
Bruttotulot	6	5	6
Nettomenot	1 630	1 869	1 863
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	90		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	78		

Tulot maksullisesta palvelutoiminnasta perustuvat opetusministeriön asetukseen Varastokirjaston suoritteista perittävistä maksuista (1346/2006).

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tuottavuustoimet	-9
Vuokramenojen indeksikorotus, vuonna 2014 käyttöön otetut lisätilat	7
Palkkaliukumäsäästö	-2
Palkkausten tarkistukset	6
Toimintamenojen lisäsäästö	-22
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-9
Vuokramenojen indeksikorotus	9
Vuokramenojen indeksikorotusta vastaava säästö	-3
Tasomuutos	17
Yhteensä	-6

2015 talousarvio	1 863 000
2014 talousarvio	1 869 000
2013 tilinpäätös	1 618 000

20. Korkeakoululaitoksen ja tieteen yhteiset menot (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 43 160 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) ammattikorkeakouluja, yliopistoja ja tiedelaitoksia koskevan tutkimus-, arviointi-, selvitys- ja kehittämistoiminnan menojen ja avustusten maksamiseen sekä CIMOn kanssa erikseen sovittaviin korkeakoulujen kansainvälistymistä edistäviin apurahoihin

2) korkeakoulujen ja tieteen yhteisten tietoteknisten palvelujen ja tietoverkon rahoittamiseen, korkeakoulujen ja tieteen toiminnan seurannan ja ohjauksen tietojärjestelmien sekä muiden vastaavien yhteisten menojen keskitettyyn rahoittamiseen

3) EU:n hyväksymien muiden kuin rakennerahastoista rahoitettavien tutkimus- ja koulutushankkeiden maksamiseen

4) enintään 186 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen määräaikaan tehtäviin

5) enintään 18 000 000 euroa avustuksina korkeakoulutuksen aloituspaikkojen määräaikaan liittykseen.

Selvitysosa: Kehittämistoimilla tuetaan erityisesti korkeakoulu- ja tutkimusjärjestelmän rakenteellista kehittämistä ja uudistamista. Tavoitteena on korkeakoulujen ja tieteen yhteisillä tai yhtenäisillä tietoteknisillä palveluilla kohottaa tukitoimintojen palvelutasoa, alentaa kustannuksia ja edistää sähköistä asiointia. Opintojen nopeuttamiseksi ja opintojen aloitusajan alentamiseksi kehitetään uutta korkeakoulujen sähköistä hakujärjestelmää. Korkeakouluopintoihin sijoittumisen nopeuttamiseksi tavoitteena on lisätä määräaikaan korkeakoulutuksen aloituspaikkoja yhteensä noin 3 000 vuosina 2014–2015. Aloituspaikkalisäykset kohdennetaan ennakointien mukaisesti aloille, joilla on työvoimakysyntää ja aloille, joilla on merkitystä tulevaisuuden kasvupotentiaalin kannalta.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Tutkimus-, arviointi-, selvitys- ja kehittämistoiminta	5 144 000
Korkeakoulujen ja tieteen yhteiset tietotekniset palvelut ja tietoverkko	17 016 000
Korkeakoulutuksen aloituspaikkojen määräaikainen lisäys	18 000 000
Tietovarantojen avaaminen ja avoimen tieteen edistäminen	3 000 000
Yhteensä	43 160 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kasvutoimi (Tietovarantojen avaaminen ja avoimen tieteen edistäminen)	3 000
Kertamenojen poistuminen	-9 000
Korkeakoulujen hakijasuman purkaminen	18 000
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-804
Yhteensä	11 196

2015 talousarvio	43 160 000
2014 I lisätalousarvio	9 450 000
2014 talousarvio	31 964 000
2013 tilinpäätös	35 631 000

22. Tutkimusinfrastruktuurihankkeiden rahoitus (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 8 500 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää tutkimusinfrastruktuurihankkeista aiheutuvien palkkaus- ym. menojen ja valtionavustusten maksamiseen sekä tutkimusinfrastruktuurihankkeiden kansainväliseen yhteistyöhön osallistumisesta ja kansainvälisten järjestöjen rahoitusosuuksista aiheutuvien menojen

maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös arvioinneista aiheutuvien menojen maksamiseen. Määräraha budjetoidaan maksupäätösperusteisesti.

Selvitysosa: Rahoituksella vahvistetaan tutkimuksen infrastruktuureja ja edistetään kansallista infrastruktuuripolitiikkaa. Rahoituksen suuntaamisessa otetaan huomioon vuonna 2014 julkaistettu tutkimusinfrastruktuurien tiekartta, jossa on tunnistettu Suomen kansallisesti ja kansainvälisesti keskeisimmät tutkimusinfrastruktuurit.

2015 talousarvio	8 500 000
2014 talousarvio	8 500 000
2013 tilinpäätös	5 000 000

(30.) *Valtionosuus ja -avustus kunnallisten ja yksityisten ammattikorkeakoulujen käyttökustannuksiin* (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ehdotetaan siirrettäväksi momentiksi 29.40.55.

50. *Valtionrahoitus yliopistojen toimintaan* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 1 904 269 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää yliopistoille yliopistolain (558/2009) mukaisena rahoituksena

- 1) 1 657 264 000 euroa laskennallisin perustein määräytyvään perusrahoitukseen
- 2) 161 675 000 euroa korvausta yliopistoille aiheutuneisiin arvonlisäverolain (1501/1993) 39 ja 40 §:ssä tarkoitettuihin koulutuspalveluihin sekä yliopistojen muuhun kuin liiketaloudelliseen toimintaan liittyviin hankintoihin ja toimitilavuokriin sisältyvien arvonlisäverojen kustannuksiin
- 3) 58 330 000 euroa Aalto-yliopistolle toiminnan lisärahoitukseen
- 4) 27 000 000 euroa muiden kuin Aalto-yliopiston toiminnan lisärahoitukseen.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen yliopistolain (558/2009) väliaikaisesta muuttamisesta siten, että mitä lain 49 §:n 2 momentissa säädetään sovelletaan vuonna 2015 vain puolella indeksin vaikutuksesta. Yliopistojen valtionrahoitus määräytyy yliopistolain (558/2009) 49 §:n, yliopistoista annetun valtioneuvoston asetuksen (770/2009) ja yliopistojen perusrahoituksen laskentakriteereistä annetun opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksen (182/2012) perusteella. Perusrahoitusta kohdennetaan yliopistoille laskennallisin perustein ottaen huomioon toiminnan laajuus, laatu ja vaikuttavuus (75 %) sekä muiden koulutuksen ja tiedepolitiikan tavoitteiden perusteella (25 %). Toiminnan laajuuden, laadun ja vaikuttavuuden perusteella määräytyvä rahoitusosio jakaantuu koulutuksen osuuteen, joka on 41 prosenttia koko perusrahoituksesta ja tutkimuksen osuuteen, joka on 34 prosenttia koko perusrahoituksesta. Valtion rahoituksella kannustetaan yliopistojen profiloitumisen ja jatkuvan laadun parantamisen ohella tuottavaan ja taloudelliseen toimintaan.

Yliopistojen rahoitusmalli korostaa laatua, vaikuttavuutta, tuloksellisuutta ja kansainvälistymistä. Valtion rahoitusta kohdennetaan erityisesti suoritettujen tutkintojen ja opintopisteiden sekä tieteellisten julkaisujen ja kilpaillun tutkimusrahoituksen perusteella. Kansainvälistyminen otetaan huomioon useamman kriteerin kautta. Muut koulutus- ja tiedepolitiikan tavoitteet ottavat huomioon yliopistojen valtakunnalliset tehtävät, alakohtaisuuden, harjoittelukoulut ja Kansalliskirjaston toiminnan. Tähän kokonaisuuteen liittyy myös strategiaperusteinen rahoitus, joka pe-

rustuu yliopistojen strategiatyöhön ja sen keskeisiin painopisteisiin sekä yliopistojen profiloitumiseen.

Vuodesta 2015 alkaen yliopistojen rahoitusmallissa vahvistetaan laadullisia tekijöitä ottaen huomioon opiskelijapalaute ja julkaisujen tasoluokitus. Lisäksi opiskelijoiden nopeampaa valmistumista tukevan lukuvuodessa vähintään 55 opintopistettä suorittaneiden painoarvoa rahoituksen kohdentamisessa nostetaan.

Valtion tutkimuslaitosten ja tutkimusrahoituksen kokonaisuudistukseen liittyen yhdistetään Kuluttajatutkimuskeskus ja Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos Helsingin yliopistoon vuoden 2015 alusta lukien. Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvät esitykset laiksi kuluttajatutkimuskeskuksen toiminnan siirtämisestä Helsingin yliopistolle ja kuluttajatutkimuskeskuksen lakkauttamisesta sekä laeiksi Oikeuspoliittisesta tutkimuslaitoksesta annetun lain (1139/2007) ja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 24 §:n muuttamisesta.

Yliopistojen perusrahoitusta korotetaan kertaluonteisia eriä lukuun ottamatta yliopistoindeksin mukaista vuotuista kustannustason nousua vastaavasti.

Kohdan 2 korvausta tarkistetaan vuosittain viimeksi toteutuneen yliopistokohtaisen euromääräisen arvonnäisäverokertymän perusteella.

Kohdassa 4 tarkoitettu rahoitus kohdennetaan yliopistojen kesken yliopistoista annetun valtioneuvoston asetuksen 5 ja 6 §:n mukaisten rahoitusperusteiden mukaisessa suhteessa.

Helsingin yliopiston yhteydessä toimii Kansalliskirjasto, jonka tehtävistä säädetään yliopistolaisissa (558/2009) ja kulttuuriaineistojen tallentamisesta ja säilyttämisestä annetussa laissa (1433/2007). Tavoitteena on vahvistaa Kansalliskirjaston roolia kirjastoalan kansallisena kehittäjänä ja koko kirjastoverkon peruspalvelujen tarjoajana.

Opettajankoulutusta järjestävissä yliopistoissa on opetusharjoittelua ja opettajankoulutuksen kehittämistä varten harjoittelukouluja, joiden tavoitteena on opettajankoulutusta palvelevan toiminnan korkea taso ja läheinen vuorovaikutus yliopiston muun toiminnan kanssa. Harjoittelukoulujen oppilasmäärä on noin 7 900.

Valtio on varautunut pääomittamaan yliopistoja kolminkertaisesti yliopistojen keräämään yksityiseen pääomaan nähden, kuitenkin enintään 150 milj. eurolla. Valtion vastinrahoitukseen oikeuttava varainkeruu toteutetaan tarkemmin määriteltävällä tavalla vuosien 2014—2016 aikana siten, että vastinrahoituspäätökset tehdään yhdellä kertaa vuonna 2016.

Yliopistojen toiminnallisen tuloksellisuuden tunnuslukuja ja määrälliset tavoitteet

	2009 toteutuma	2011 toteutuma	2013 toteutuma	2015 ¹⁾ tavoite
Alemmat korkeakoulututkinnot	10 755	13 275	13 017	14 200
Ylemmät korkeakoulututkinnot	10 535 ²⁾	12 515	14 444	15 023
Tohtorintutkinnot	1 642	1 653	1 724	1 635
Ulkomaalaiset tutkinto-opiskelijat	6 984	8 752	9 628 ³⁾	8 950
Vaihto-opiskelijat (lähteneet ja saapuneet, yli 3 kk)	10 327	10 257	10 713	11 950
Tieteelliset julkaisut/opetus- ja tutkimushenkilökunta	1,51	1,68	..	1,75
Tohtorintutkinnot/tutkijanuravaihe IV, htv	0,56	0,61	..	0,72

Yliopistojen toiminnallisen tuloksellisuuden tunnuslukuja ja määrälliset tavoitteet

	2009 toteutuma	2011 toteutuma	2013 toteutuma	2015 ¹⁾ tavoite
Opettaja- ja tutkijavierailut/opetus- ja tutkimushenkilökunta	0,36	0,36	..	0,42
Ylemmät kk-tutkinnot/opetus- ja tutkimushenkilökunta ⁴⁾	0,69	0,70	..	0,88
Lukuvuodessa vähintään 55 opintopistettä suorittaneiden osuus	25,2 %	25,6 %	27,9 %	31,7 %

¹⁾ Määrällisissä tavoitteissa vuoden 2015 arvo on keskimääräinen tavoite vuosille 2013—2016.

²⁾ Ylempien korkeakoulututkintojen määrän merkittävä väheneminen selittyy vuoden 2008 tutkintorakenneuudistuksella.

³⁾ Vuoden 2012 toteutuma.

⁴⁾ Vuoden 2010 tiedoista lähtien vierailujen minimipituus 1 vko, tätä aiemmin 2 vko.

Määrärahan arvioitu käyttö ja siihen vaikuttavat tekijät (euroa)

Yliopistojen laskennallinen perusrahoitus	1 657 264 000
— mistä kertaluonteisesti	11 189 000
— Kansalliskirjasto	17 043 000
— Harjoittelukoulut	49 467 000
— Yliopistojen muu laskennallinen perusrahoitus	1 590 754 000
Aalto-yliopiston toiminnan lisärahoitus	58 330 000
Muiden yliopistojen kuin Aalto-yliopiston toiminnan lisärahoitus	27 000 000
Arvonlisäverolain (1501/1993) 39 § ja 40 §:ssä tarkoitettuihin koulutuspalveluihin sekä yliopistojen muuhun kuin liiketaloudelliseen toimintaan liittyviin hankintoihin ja toimintavuokriin sisältyvien arvonlisäverojen osuus yliopistoille aiheutuneista kustannuksista	161 675 000
— Arvio vuoden 2015 ALV-kompensaatioksi	148 826 000
— Vuoden 2013 korvauksiin kohdennetun ALV-kompensaation ja toteutuman välisen eron mukainen tarkistus	12 849 000
Yhteensä	1 904 270 000

Kuntien rahoitusosuus harjoittelukouluissa annettavan lukiokoulutuksen kustannuksiin, 9 572 000 euroa, on otettu huomioon momentin 29.10.30 mitoituksessa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

ALV-kompensaation tarkentuminen	-1 469
Hallitusohjelman mukainen kertaluonteinen lisäys	11 189
Kasvutoimi (siirto momentille 29.40.51)	-5 000
Kertaluonteisten lisäysten poisto	-2 950
Kuluttajatutkimuskeskuksen siirto Helsingin yliopistoon (siirto momentilta 32.40.(04))	1 776
Oikeuspoliittisen tutkimuksen vahvistaminen (siirto momenteilta 28.30.02, 29.40.03, 30.20.(01), 30.20.02, 30.40.(01), 30.60.(01), 30.70.(02), 31.50.01, 32.20.01, 32.20.02, 32.20.05, 33.02.03, 33.03.04, 33.03.50, 35.01.04)	500
Oikeuspoliittisen tutkimuskeskuksen siirto Helsingin yliopistoon (siirto momentilta 25.01.04)	1 441
Yliopistoindeksi (1,3 %)	11 189
Yhteensä	16 676

2015 talousarvio	1 904 269 000
2014 I lisätalousarvio	7 342 000
2014 talousarvio	1 887 593 000
2013 tilinpäätös	1 862 922 000

51. Suomen Akatemian tutkimusmäärärahat (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 139 097 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) akatemiaprofessorien ja akatemiatutkijoiden tehtävistä, tutkimusohjelmista, tutkimuksen huipputyksiköistä, tutkijankoulutuksesta, tutkimuksen infrastruktuureista, muista tutkimushankkeista, tutkimuksen erityisrahoituksesta, valtionavustuksista ja apurahoista sekä kansainvälisestä yhteistyöstä aiheutuvien menojen maksamiseen

2) kansainvälisten järjestöjen rahoitusosuuksista aiheutuvien menojen maksamiseen

3) EU:n hyväksymien tutkimus- ja koulutushankkeiden menojen maksamiseen

4) Suomen Akatemian rahoittamiin tutkimushankkeisiin ja ohjelmiin liittyviin palkkaus-, eläke-maksu- ja muihin kulutusmenoihin, laite- ja ohjelmistohankintojen menoihin ja yleiskustannuksiin yhdessä momentin 29.40.53 kanssa enintään 11 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkausmenoihin.

Kohdassa 1 tarkoitettu tutkimusrahoitus on budjetoitu maksupäätösperusteisena. Tutkimusrahoituksesta saadaan maksaa ennakoita talousarvion ulkopuolisille rahoituksen saajille.

Selvitysosa: Aiemmilla talousarviovuosilla siirtyneet määrärahat tullaan käyttämään Akatemian tekemien sitoumusten rahoittamiseen vuosina 2014—2015. Siirtyneiden määrärahojen käyttö pienentää talousarviovuoden määrärahatarvetta kertaluonteisesti.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Arviomäärärahaksi muuttamisen ja valtuuden maksatuksen ajoituksen muutoksen vaikutus määrärahatarpeeseen (sis. 1-vuotisten hankkeiden määrärahalaskennan)	-1 214
Kasvutoimi (siirto momentilta 29.40.50)	5 000
Palkkaliukumasäästö	-2
Palkkausten tarkistukset	4
Strategisen tutkimuksen rahoitusväline (siirto momentille 29.40.54)	-7 500
Säästöpäätös	-1 000
Yhteensä	-4 712

2015 talousarvio	139 097 000
2014 talousarvio	143 809 000
2013 tilinpäätös	238 565 000

52. Erityinen valtionrahoitus Helsingin yliopiston ja Itä-Suomen yliopiston opetus- ja tutkimustoimintaan (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 30 299 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää yliopistolain 75 ja 92 a §:n mukaisten korvausten maksamiseen Helsingin yliopistolle ja Itä-Suomen yliopistolle apteekkiliikkeen harjoittamisesta.

Selvitysosa: Yliopistolain perusteella valtio korvaa Helsingin yliopistolle ja Itä-Suomen yliopistolle vuosittain määrän, joka vastaa niiden apteekkiliikkeen harjoittamisesta saadun elinkeinotulon perusteella maksamaa yhteisöveroa. Valtio korvaa lisäksi vuosittain yliopistolle määrän, joka vastaa yliopiston apteekkiliikkeestä suorittamaa apteekkimaksua. Määräraha on mitoitettu vuoden 2013 toteutuman, 30 616 000 euroa, perusteella ottaen huomioon vähennyksenä 317 000 euroa vuoden 2013 korvauksiin budjetoidun määrän ja toteutuman välisenä erotuksena.

Määrärahasta on tarkoitus myöntää Helsingin yliopistolle 29 354 000 euroa ja Itä-Suomen yliopistolle 945 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Apteekkikompensaation tarkentuminen	1 155
Yhteensä	1 155

2015 talousarvio	30 299 000
2014 talousarvio	29 144 000
2013 tilinpäätös	30 159 000

53. Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarot tieteen edistämiseen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 102 601 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) akatemiaprofessorien ja akatemiatutkijoiden tehtävistä, tutkimusohjelmista, tutkimuksen huipputyöryhmiä, tutkijankoulutuksesta, tutkimuksen infrastruktuureista, muista tutkimushankkeista, tutkimuksen erityisrahoituksesta, valtionavustuksista ja apurahoista sekä kansainvälisestä yhteistyöstä aiheutuvien menojen maksamiseen

2) arvioinneista, tieteellisestä julkaisutoiminnasta ja tieteen tunnetuksi tekemisestä aiheutuvien menojen maksamiseen

3) Suomen Akatemian käytettäväksi myöntämisvaltuuteen sisältyväksi enintään 4 755 000 euroa 1-vuotisiin hankkeisiin: kansainvälisten järjestöjen rahoitusosuuksista aiheutuvien menojen maksamiseen, EU:n hyväksymien tutkimus- ja koulutushankkeiden menojen maksamiseen, tutkimusrahoituksen tietojärjestelmien kehittämis- ja ylläpitomaksuihin sekä muihin 1-vuotisiin hankkeisiin

4) Suomen Akatemian rahoittamiin tutkimushankkeisiin ja ohjelmiin liittyviin palkkaus-, eläkemaksu- ja muihin kulutusmenoihin, laite- ja ohjelmistohankintojen menoihin ja yleiskustannuksiin yhdessä momentin 29.40.51 kanssa enintään 11 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkausmenoihin

5) yksityisten arkistojen valtionavusta annetun lain mukaisten menojen maksamiseen

6) Kotimaisten kielten keskuksesta annetun lain 8 §:n 1 momentin mukaisesti viraston toiminnasta aiheutuviin menoihin. Määrärahaa saa käyttää yhdessä momentin 29.40.03 kanssa enintään 88 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön, myös virkaan nimitettyjen virkamiesten palkkausmenoihin

7) päätöksentekoa tukevaa yhteiskunnallista tutkimusta tekeville yhteisöille ja tutkimuslaitoksille myönnettävien valtionavustusten maksamiseen

8) kansainväliseen yhteistyöhön osallistumisesta aiheutuvien menojen maksamiseen

9) tieteen edistämiseksi, tieteen ja yhteiskunnan sekä kansalliskielten ja yhteiskunnan vuorovaikutuksen edistämiseksi myönnettävien valtionavustusten, -palkintojen ja apurahojen, tieteellisen kirjallisuuden kääntämis- ja painattamismenojen, tiedonjulkistamisen ja tutkimusetiikan edistämismenojen ja tutkimuksen tietohuollon menojen sekä tieteen tukemiseen liittyvistä tutkimuksista, selvityksistä ja julkaisuista aiheutuvien menojen maksamiseen

10) tutkimusaineistojen käytön saatavuuden parantamiseksi ja tutkimuksen infrastruktuurihankkeisiin myönnettäviin valtionavustuksiin ja valtion laitosten vastaavien hankkeiden menojen maksamiseen sekä enintään 7 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen määräaikaisiin tehtäviin

11) tiedeyhteisöjen käytössä olevien valtion toimitilojen vuokriin.

Kohdassa 1 tarkoitettu tutkimusrahoitus on budjetoitu maksupäätösperusteisena. Tutkimusrahoituksesta saadaan maksaa ennakolta talousarvion ulkopuolisille rahoituksen saajille.

Kohdassa 6 tarkoitettujen henkilöiden osalta työnantajalle maksetut sairausvakuutuksen mukaiset etuudet otetaan nettobudjetoitaessa tuloina huomioon.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Suomen Akatemian käytettäväksi tutkimushankkeiden rahoittamiseen ja tieteellisen tutkimuksen edistämiseen	70 673 000
Yksityisten arkistojen valtionavusta annetun lain mukaisiin menoihin	5 443 000
Kotimaisten kielten keskuksen toimintaan	3 547 000
Tiedeinstituuttien ja tutkimuslaitosten, Tiedekeskus Heurekan sekä eräiden tieteellisten seurojen ja yhdistysten toiminta-avustuksiin	11 890 000
Päätöksentekoa tukevaa yhteiskunnallista tutkimusta tekeville yhteisöille ja tutkimuslaitoksille myönnettäviin avustuksiin	600 000
Eräisiin kansainvälisen tieteellisen yhteistyön menoihin, jäsenmaksuihin ja rahoitusosuuksiin	2 068 000
Tieteen ja yhteiskunnan vuorovaikutuksen edistämiseen ja muihin tieteen tukemisesta aiheutuviin menoihin	7 700 000
Avustusten maksamiseen niiden tiedeinstituuttien tilakustannuksiin, jotka maksavat vuokraa Senaatti-kiinteistöille	680 000
Yhteensä	102 601 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	-612
Yhteensä	-612

2015 talousarvio	102 601 000
2014 talousarvio	103 213 000
2013 tilinpäätös	102 185 964

54. Strateginen tutkimusrahoitus (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 14 631 000 euroa.

Valtuus

Vuonna 2015 uusia rahoituspäätöksiä saa tehdä enintään 55 631 000 euron arvosta.

Valtuutta ja määrärahaa saa käyttää valtioneuvoston päättämien tema-alueiden ja painopisteiden mukaisesti kohdentamalla kilpailun kautta strategiseen tutkimukseen, millä tarkoitetaan pitkäjänteistä, ongelmakeskeistä ja tieteellisesti korkeatasoista yhteiskuntapolitiikkaa ja yhteiskunnan toimintojen kehittämistä palvelevaa tutkimusta, jonka tarkoituksena on löytää ratkaisuja merkittäviin yhteiskunnan haasteisiin ja ongelmiin.

Valtuutta ja määrärahaa saa käyttää strategisen tutkimuksen neuvoston rahoittamien tutkimushankkeiden ja -ohjelmien, tutkimuksen infrastruktuureista, apurahoista ja kansainvälisestä yhteistyöstä aiheutuvien palkkaus- ynnä muiden menojen ja valtionavustusten maksamiseen myös ulkomaiselle organisaatiolle.

Valtuutta ja määrärahaa saa käyttää myös arvioinneista aiheutuvien kulutusmenojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös kansallisena vastinrahoituksena EU-hankkeiden ja muiden kansainvälisten tutkimusrahoittajien hankkeisiin, jos hankkeet ovat valtioneuvoston päättämien tema-alueiden ja painopisteiden sekä neuvoston ohjelmarakenteen mukaisia.

Määräraha budjetoidaan maksupäätösperusteisesti. Tutkimusrahoituksesta saadaan maksaa ennakolta talousarvion ulkopuolisille rahoituksen saajille lukuun ottamatta yrityksiä.

Selvitysosa: Rahoituksella on tarkoitus vahvistaa yhteiskuntapolitiikka ja yhteiskunnan toimintojen kehittämistä. Rahoitusta kohdennetaan tutkimukseen, jonka tarkoituksena on etsiä ratkaisuja merkittäviin yhteiskunnallisiin haasteisiin. Rahoitusta kohdennetaan laaja-alaisesti erilaisten yhteiskunnan merkittävien ja suurien haasteiden tutkimukseen ja muun muassa tutkimukseen, joka palvelee elinkeinoelämän uudistamista ja kilpailukykyä, työelämän kehittämistä julkisen sektorin kehittämistä palvelevaan tutkimukseen jne. Rahoitus mahdollistaa tutkimuksen suuntaamisen yhteiskunnan muuttuvien tietotarpeiden mukaisesti sekä tutkimuksen katvealueille. Tutkimushankkeita rahoitetaan yhteiskunnallisen merkityksen, vaikuttavuuden ja tutkimuksen laadun perusteella.

Strategisen tutkimuksen neuvoston tutkimushankkeiden myöntämisvaltuuden käytöstä valtiolle aiheutuvat menot (1 000 euroa), arvio

Vuosi	Valtuus	2015	2016	2017	2018
2015	55 631	14 631	24 000	17 000	
2016	55 631		14 631	24 000	17 000
2017	55 631			14 631	24 000
2018	55 631				14 631
Yhteensä		14 631	38 631	55 631	55 631

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Strategisen tutkimuksen neuvoston hallinnointi (siirto momentille 29.40.01)	-1 512
Strategisen tutkimuksen rahoitusväline (siirto momenteilta 28.30.02, 29.40.03, 29.40.51, 30.20.(01), 30.20.02, 30.40.(01), 30.60.(01), 30.70.(02), 31.50.01, 32.20.01, 32.20.02, 32.20.05, 32.20.40, 33.02.03, 33.03.04, 33.03.50, 35.01.04)	22 000
Strategisen tutkimuksen rahoitusväline (siirto momentilta 32.20.06)	143
Sektoritutkimussäästö (HO)	-3 000
Säästö päätös	-3 000
Yhteensä	14 631

2015 talousarvio 14 631 000

55. (29.40.30) Valtionrahoitus ammattikorkeakoulujen toimintaan (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 861 787 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää ammattikorkeakouluille ammattikorkeakoululain mukaisena rahoituksena

- 1) 816 421 000 euroa laskennallisin perustein määräytyvään perusrahoitukseen
- 2) 45 366 000 euroa korvausta ammattikorkeakouluille aiheutuneisiin arvonlisäverolain (1501/1993) 39 ja 40 §:ssä tarkoitettuihin koulutuspalveluihin sekä ammattikorkeakoulujen muuhun kuin liiketaloudelliseen toimintaan liittyviin hankintoihin ja tilavuokriin sisältyviin arvonlisäverojen kustannuksiin.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen uuden ammattikorkeakoululain väliaikaisesta muuttamisesta siten, että mitä lain 43 §:n 2 momentissa säädetään sovelletaan vuonna 2015 vain puolella indeksin vaikutuksesta. Ammattikorkeakoululain mukaan ammattikorkeakouluista muodostetaan osakeyhtiömuotoisia oikeushenkilöitä. Laisa säädetään myös ammattikorkeakoulujen rahoituksesta, joka aiemmin on ollut osa valtionosuusjärjestelmää. Ammattikorkeakoulu-uudistuksen yhteydessä kunnan omarahoitusosuus ammattikorkeakoulujen käyttökustannuksiin poistetaan ja valtio vastaa kokonaisuudessaan ammattikorkeakoulujen rahoituksesta. Ammattikorkeakoululaki tulee voimaan 1.1.2015.

Ammattikorkeakoulu-uudistuksella on vauhditettu ammattikorkeakoulujen rakenteellista uudistumista sekä toiminnan laadun ja vaikuttavuuden parantamista. Uudistuksen ensimmäisessä vaiheessa toimilupien uudistamisessa korostuivat koulutustarpeen lisäksi toiminnan laatuun, vaikuttavuuteen ja tehokkuuteen liittyvät näkökohdat. Toimilupia myönnettäessä kiinnitettiin huomiota ammattikorkeakoulujen taloudellisiin toimintaedellytyksiin pitkällä tähtäyksellä. Ammattikorkeakoulujen toimintaedellytyksiä on parannettu rakenteellisten uudistusten ja uudelleen arvioitujen koulutusvastuiden kautta. Myös ammattikorkeakoulujen säästövelvoitteiden toteuttaminen on edellyttänyt ammattikorkeakouluilta rakenteellista uudistumista ja toiminnan tehostamista. Toimenpiteinä tämä on merkinnyt mm. koulutustarjonnan vähentämistä, yksikköhintojen leikkausta sekä erilaisia toimintaa sopeuttavia toimenpiteitä. Rakenteiden uudistaminen on merkinnyt myös uudenlaisia yhteistyörakenteita sekä opetustarjonnassa tapahtuvaa rationalisointia suhteessa voimavaroihin ja koulutustarpeisiin.

Keskeisimmät ammattikorkeakoulu-uudistuksen yhteydessä tapahtuneet rakenneratkaisut ovat uuden Lapin ammattikorkeakoulun toiminnan alkaminen vuoden 2014 alusta entisten Kemi-Tor-

nion ja Rovaniemen ammattikorkeakoulujen pohjalta sekä vuoden 2017 alusta toteutuva Kymenlaakson ja Mikkelin ammattikorkeakoulujen yhdistyminen. Ammattikorkeakoulujen toimipisteverkko on tiivistynyt siten, että ammattikorkeakoulujen tutkintoon johtavaa koulutusta on toimilupahakemuksiin pohjautuen vuoden 2014 alusta noin 50 paikkakunnalla, kun vuonna 2010 paikkakuntia oli 62. Lisäksi ammattikorkeakoulutoimintojen kokoaminen suuremmille kampuksille ja tilojen yhteiskäyttö yliopistojen kanssa on edennyt.

Ammattikorkeakoulujen valtionrahoitus määräytyy ammattikorkeakoululain 43 §:n, ammattikorkeakouluista annettavan valtioneuvoston asetuksen ja opetus- ja kulttuuriministeriön ammattikorkeakoulujen perusrahoituksen laskentakriteereistä annettavan asetuksen perusteella. Perusrahoitusta kohdennetaan ammattikorkeakouluille laskennallisista perusteista ottaen huomioon toiminnan laatu, vaikuttavuus ja laajuus sekä muiden koulutuspolitiikan ja tutkimus- ja kehittämisselityöpolitiikan tavoitteiden perusteella. Valtion rahoituksen määräytymisperusteissa huomioidaan koulutuspolitiikan sekä tutkimus- ja kehitystyöpolitiikan tavoitteet. Koulutuksen perusteella määräytyvä rahoitusosuus perustuu suoritettuihin ammattikorkeakoulututkintoihin (46 %) ja suoritettuihin ammatillisiin opettajankoulutusopintoihin (2 %), suoritettuihin opintopisteisiin (24 %), avoimessa ammattikorkeakouluopetuksessa tai muutoin erillisinä opintoina ja maahanmuuttajien valmentavassa koulutuksessa suoritettuihin opintopisteisiin (4 %), opiskelijapalautteeseen (3 %), kansainväliseen opiskelijaliikkuvuuteen (3 %) sekä ammattikorkeakoulusta valmistuneiden työllisten määrään (3 %).

Soveltavan tutkimus- ja kehitystyön perusteella määräytyvä rahoitusosuus perustuu julkaisuihin (2 %), suoritettuihin ylempiin ammattikorkeakoulututkintoihin (4 %), henkilöstön kansainväliseen liikkuvuuteen (1 %) sekä tutkimus- ja kehitystyön ulkopuoliseen rahoitukseen (8 %).

Ammattikorkeakoulujen perusrahoitusta korotetaan kertaluonteisia eriä lukuun ottamatta korkeakouluindeksiin mukaista vuotuista kustannustason nousua vastaavasti.

Kohdan 2 korvaus perustuu viimeksi toteutuneen vahvistetun tilinpäätöksen tietoihin.

Ammattikorkeakoulujen toiminnallisen tuloksellisuuden tunnuslukuja ja määrälliset tavoitteet

	2009 toteutuma	2011 toteutuma	2013 toteutuma	2015 ¹⁾ arvio
Ammattikorkeakoulututkinnot	20 044	21 312	22 800	21 907
Ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot	941	1 591	1 948	2 018
Ammatillinen opettajankoulutus, valmistuneet	1 476	1 669	1 877	1 600
Ulkomaalaiset tutkinto-opiskelijat	7 746	8 727	9 378	7 745
Vaihto-opiskelijat (lähteneet ja saapuneet, yli 3 kk)	8 120	8 525	8 926	8 830
Ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneet viiden vuoden kuluttua aloittamisesta, % aloittaneista	59,8	60,0	..	67,3
Lukuvuodessa vähintään 55 op suorittaneet opiskelijat, % amk-tutkinnon opiskelijoista	37,1	38,02	46,2	44,9
Tutkinnot/opetus- ja t&k-henkilökunta	..	2,97	3,47	3,7
Opettajien ja asiantuntijoiden kv-liikkuvuus/opettajat ja t&k-henkilöstö	0,88	0,98	1,00	1,09
T&k-hankkeissa suoritettut opintopisteet/läsnä olevat vaihto-opiskelijat	3,78	6,07	7,72	6,4

¹⁾ Määrällisissä tavoitteissa vuoden 2015 arvo on keskimääräinen tavoite vuosille 2013–2016.

Määrärahan arvioitu käyttö ja siihen vaikuttavat tekijät (euroa)

Ammattikorkeakoulujen laskennallinen perusrahoitus	816 421 000
— mistä kertaluonteisesti	5 402 000
Arvonlisäverolain (1501/1993) 39 § ja 40 § tarkoitettuihin koulutuspalveluihin sekä ammattikorkeakoulujen muuhun kuin liiketaloudelliseen toimintaan liittyviin hankintoihin ja toimitilavuokriin sisältyvien arvonlisäverojen osuus ammattikorkeakouluille aiheutuneista kustannuksista	45 366 000
Yhteensä	861 787 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

ALV-kompensaation tarkentuminen	12 100
AMK-rahoituksen vastuun siirto kokonaan valtiolle (siirto momenteilta 28.90.30, 29.10.30, 29.20.30, 29.30.32)	454 606
Indeksikorotus (1,3 %)	5 402
Kertaluonteinen lisäys	5 402
Säästö päätös	-20 000
Yhteensä	457 510

2015 talousarvio	861 787 000
2014 talousarvio	404 277 000
2013 tilinpäätös	421 106 117

66. Rahoitusosuudet kansainvälisille järjestöille (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 17 415 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää Suomen maksuosuuksien maksamiseen Euroopan hiukkasfysiikan tutkimuskeskukselle (CERN), Euroopan eteläiselle observatoriolle (ESO), Euroopan molekyylibiologian laboratoriolle (EMBL), Euroopan molekyylibiologian konferenssille (EMBC), Euroopan Yliopistoinstituutille (EUI) ja eurooppalaiselle synkrotonisäteilykeskukselle (ESRF) sekä vastaaville kansainvälisille tieteellisille järjestöille.

Selvitysosa: Jäsenmaksuosuudet määräytyvät pääsääntöisesti jäsenmaiden kansantuoteosuuksien perusteella järjestöjen hallintoelinten tekemien päätösten mukaisesti.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kansantuoteosuuksien ja valuuttakurssimuutosten aiheuttama jäsenmaksujen lasku	-373
Yhteensä	-373

2015 talousarvio	17 415 000
2014 talousarvio	17 788 000
2013 tilinpäätös	17 434 550

86. *Valtion rahoitus ammattikorkeakoulujen pääomaan* (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 50 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää ammattikorkeakoulujen pääomasijoitusten maksamiseen.

Selvitysosa: Valtion ammattikorkeakouluille osoittamat pääomituserät sijoitetaan ammattikorkeakoulujen SVOP-rahastoihin. Pääomittamisen edellytyksenä on opetus- ja kulttuuriministeriön ja ammattikorkeakoulun välinen sopimus pääomituksen ehdoista. Ammattikorkeakoulun tulee määrätä yhtiöjärjestyksessään, että valtiolla on - osakeyhtiölain rajoittein - pääomituserää vastaava oikeus yhtiön varoihin varojen jaossa ammattikorkeakoulutoiminnan loppuessa tai yhtiötä purettaessa.

Valtion pääomitukset ammattikorkeakouluihin tehdään kahdessa kategoriassa siten, että 12 milj. euroa kohdennetaan tasan kaikkien ammattikorkeakoulujen kesken ja 38 milj. euroa kohdennetaan ammattikorkeakouluille niiden toiminnan laajuuden perusteella. Tämä tapahtuu puoliksi vuoden 2013 ammattikorkeakoulututkintoa suorittavien kokopäiväopiskelijoiden (FTE) ja puoliksi vuoden 2013 opetus-, tutkimus- ja kehittämistoiminnan yhteenlasketun henkilötyövuosimäärän suhteessa. Yhdistyneiden ammattikorkeakoulujen osalta otetaan huomioon uuden ammattikorkeakoulun taustalla olleiden aiempien ammattikorkeakoulujen tiedot.

2015 talousarvio

50 000 000

70. Opintotuki

Selvitysosa: Opintotukilain (65/1994) mukainen opintotuki koostuu opintorahasta, opintotuen asumislisästä ja opintolainan valtiontakauksesta. Opintoraha on veronalainen etuus. Lisäksi opintolainojen erääntyneet korot voidaan maksaa korkoavustuksena valtion varoista ilman takaisinmaksuvelvollisuutta. Opintolainan saaneella on oikeus opintolainavähennykseen verotuksessa. Opintolainahyvitykseen on oikeus opintolainaa saaneella henkilöllä, joka on ottanut opiskelupaikan vastaan ensimmäistä korkeakoulututkintoa varten 1 päivänä elokuuta 2014 tai sen jälkeen.

Opintotukitoiminnan tavoitteena on opiskeluaikaisen toimeentulon turvaaminen ja opintotuen mitoittaminen siten, että tuetaan omaehtoiseen koulutukseen hakeutumista ja päätoimista opiskelua. Opintotukea kehitetään koulutuspoliittisten tavoitteiden pohjalta. Tavoitteena on riittävä ja kannustava opintotuki, jolla edistetään suunnitelmallista ja päätoimista opiskelua ja opintoaikojen lyhenemistä.

Koulumatkatuen tarkoituksena on korvata lukiodien ja ammatillisten oppilaitosten opiskelijoiden kohtuulliset päivittäiset koulumatkakustannukset. Tukea myönnetään, kun opiskelijan yhden-suuntainen koulumatka on vähintään kymmenen kilometriä ja koulumatkakustannukset ovat yli 54 euroa kuukaudessa. Opiskelijan omavastuuosuus on 43 euroa kuukaudessa. Koulumatkakustannusten laskentaperusteista säädetään opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella.

Opintotuen toimeenpanotehtävät hoitaa Kansaneläkelaitos. Korkeakoulujen opintotukilautakunnat voivat myöntää opintotuen oman korkeakoulunsa opiskelijoille Kansaneläkelaitoksen kanssa solmitun sopimuksen perusteella. Kansaneläkelaitos maksaa korvauksen sopimuksen perusteella korkeakouluissa hoidettavista tehtävistä. Myös muilla oppilaitoksilla on opintotukiasioiden hoitamiseen liittyviä tehtäviä. Opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa opintotukitoiminnan yleisestä johtamisesta, ohjauksesta ja kehittämisestä.

Opintotukimäärärahat ja opintotuen saajat

	2011	2013	2015 arvio
Opintotukimenot (milj. euroa)			
Opintoraha			
— korkea-aste	352,5	337,9	381,3
— toinen aste	135,0	129,9	138,6
Asumislisä	267,2	259,2	280,1
Koulumatkatuki	41,9	50,7	52,9
Ateriatuki	25,4	29,6	31,4
Opintotuen saajat			
Opintoraha			
— korkea-aste	187 856	184 091	185 000
— toinen aste	140 812	135 411	141 500
Asumislisä			
— korkea-aste	153 999	150 173	155 000
— toinen aste	66 558	66 542	66 500
Koulumatkatuki	67 142	68 220	69 000
Valtiontakauksen saajat			
Korkea-aste	171 148	181 418	185 000
Toinen aste	40 828	42 389	43 000

Valtion takaamien opintolainojen lainakanta oli vuoden 2013 lopussa 1 621,63 milj. euroa, josta ns. vanhojen opintolainojen osuus oli 1,66 milj. euroa. Opintolainaa oli vuoden 2013 lopussa 321 586 henkilöllä. Keskimääräinen opintolainan määrä oli ammatillisen perustutkinnon suorittaneella 4 400 euroa, ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneella 7 000 euroa ja ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneella 8 800 euroa.

Määrärahan mitoitusperusteet

	2011	2013	2015 arvio
Keskimääräinen opintotuki			
Opintoraha, €/kk			
— korkea-aste	288	287	299
— toinen aste	154	156	162
Asumislisä, €/kk	191	193	195
Koulumatkatuki, €/kk	147	167	173

Vuonna 2015 määrärahan mitoituksessa säännönmukaisesti opintorahaa saavien määräksi arvioitiin 243 300, joista korkeakouluopiskelijoita 147 300 ja muita opiskelijoita 96 000. Asumislisän saajamääräksi arvioidaan 160 500. Koulumatkatuen säännönmukaisen saajamäärän arvioidaan olevan 35 400 opiskelijaa.

Opintorahan perusmäärä eri koulutusasteilla 1.8.2014 lukien ja arvio perusmäärästä 1.8.2015 lukien (euroa/kk)

	1.8.2014	1.8.2015 ¹⁾
Korkeakouluopiskelijat		
— vanhempiensa luona asuvat, alle 20-vuotiaat	55,72	55,96
— vanhempiensa luona asuvat, 20 vuotta täyttäneet	123,59	124,12
— muualla asuvat, alle 18-vuotiaat	146,89	147,52
— muualla asuvat, 18 vuotta täyttäneet	301,89	303,19
Muissa oppilaitoksissa opiskelevat		
— vanhempiensa luona asuvat, alle 20-vuotiaat	38,50	38,66
— vanhempiensa luona asuvat, 20 vuotta täyttäneet	81,04	81,39
— muualla asuvat, alle 18-vuotiaat	101,31	101,74
— muualla asuvat, 18 vuotta täyttäneet	249,21	250,28

¹⁾ Indeksikorotus tehdään 2015 0,4 %:n suuruisena.

Opintorahan määrä korkea-asteella opiskelijalla, joka on ottanut ensimmäisen opiskelupaikan vastaan korkeakoulussa 1.8.2014 tai sen jälkeen (euroa/kk)

	1.8.2014	1.8.2015 ¹⁾
Korkeakouluopiskelijat		
— vanhempiensa luona asuvat, alle 20-vuotiaat	61,80	62,06
— vanhempiensa luona asuvat, 20 vuotta täyttäneet	136,76	137,35
— muualla asuvat, alle 18-vuotiaat	163,10	163,80
— muualla asuvat 18 vuotta täyttäneet	335,32	336,76

¹⁾ Indeksikorotus tehdään 2015 0,4 %:n suuruisena.

Opintotuen asumislisän määrä on 80 prosenttia määritellystä asumismenosta. Asumislisää myönnettäessä asumismenoja ei oteta huomioon 252 euron ylittävältä osalta. Ulkomailla opiskelevan asumislisän määrä on enintään 210 euroa kuukaudessa.

Opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksessa eräiden koulumatkakustannusten laskentaperusteista säädettäviä laskennallisten kustannusten perusteita voidaan tarkistaa kustannuskehityksen perusteella 1.8.2015 lukien.

Opintotuen saajamäärän ja käyttöasteen arvioitu kehitys

	2011	2013	2015 arvio
Lukio	30 393 (29 %)	27 786 (25 %)	26 500 (25 %)
Ammatillinen koulutus	109 585 (66 %)	107 172 (65 %)	107 000 (65 %)
Ammattikorkeakoulu	91 287 (69 %)	89 283 (70 %)	90 000 (71 %)
Yliopisto	91 409 (63 %)	88 094 (62 %)	90 000 (64 %)

01. Opintotuen muutoksenhakulautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 700 000 euroa.

Selvitysosa: Opintotuen muutoksenhakulautakunta toimii ensimmäisenä muutoksenhakuasteena opintotukiasioissa. Vuonna 2015 arvioidaan valituksia tulevan vireille noin 3 000. Valitusten tavoitteellinen keskimääräinen käsittelyaika on korkeintaan 5,5 kuukautta.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Atk-laitteiden uusiminen ja tietoliikennekustannukset	50
Tuottavuustoimet	-45
Palkkaliukumasäästö	-1
Palkkausten tarkistukset	3
Toimintamenojen lisäsäästö	-8
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-4
Vuokramenojen indeksikorotus	1
Vuokramenojen indeksikorotusta vastaava säästö	-1
Yhteensä	-5

2015 talousarvio	700 000
2014 talousarvio	705 000
2013 tilinpäätös	701 000

52. Opintolainojen valtiontakaus (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 30 200 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää opintotukilain (65/1994) mukaisista valtiontakauksista aiheutuviin menoihin.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Takausvastuusuoritukset	20 000 000
Maksuvapautukset	4 000 000
Tileistä poistot	5 500 000
Korkoavustukset	700 000
Yhteensä	30 200 000

2015 talousarvio	30 200 000
2014 talousarvio	30 200 000
2013 tilinpäätös	28 830 733

55. Opintoraha ja asumislisä (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 799 962 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää opintotukilain (65/1994) mukaisten opintorahojen ja opintotuen asumislisän maksamiseen.

*Selvitysosa:***Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)**

Korkeakouluopiskelijoiden opintorahat	381 277 600
Muiden oppilaitosten opiskelijoiden opintorahat	138 573 600
Asumislisä	280 110 800
Yhteensä	799 962 000

Rakennepoliittinen ohjelma lisää opintotukimenoja yhteensä 13,3 milj. eurolla, josta 6,5 milj. euroa osoitetaan korkeakoulujen hakijasuman purkuun ja 6,8 milj. euroa opintotuen 11 prosentin tasokorotukseen ja opintotukeen oikeuttavan ajan lyhentämiseen 1.8.2014 alkaen (1243/2013).

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Indeksikorotus, vuoden 2014 kokovuotinen vaikutus (HO)	2 053
Indeksikorotus 1.8.2015 (HO)	1 145
Korkeakouluopiskelijoiden opintotuen rakenteelliset muutokset (lait 52/2011 ja 53/2011)	-2 000
Opintotuen rakenteellinen muutos 1.8.2014 alkaen (laki 1243/2013, asetus 360/2014)	1 915
Opintotuen vapaaehtoisten palautusten määrän kasvu	-7 400
Poliisiammattikorkeakouluopiskelijat korkea-asteen tuen piiriin 1.8.2014 (siirto momentilta 26.10.01)	593
Saajamäärämuutokset	9 600
Toisen asteen opintojen enimmäistukiajan rajaaminen (HO)	-500
Rakennepoliittinen ohjelma	13 300
Yhteensä	18 706

2015 talousarvio	799 962 000
2014 I lisätalousarvio	2 096 000
2014 talousarvio	781 256 000
2013 tilinpäätös	727 064 276

57. Korkeakouluopiskelijoiden ateriatuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 31 329 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) avustuksen maksamiseen opiskelijaravintoloille Suomessa suomalaisessa korkeakoulussa alempaa tai ylempää korkeakoulututkintoa, ammattikorkeakoulututkintoa tai ylempää ammattikorkeakoulututkintoa suorittavien opiskelijoiden sekä opintotukeen oikeuttaviin korkeakoulujen ammatillisiin täydennyskoulutusohjelmiin, erikoistumiskoulutusohjelmiin taikka ammatilliseen kelpoisuuteen tai virkakelpoisuuteen tähtääviin lisäopintoihin osallistuvien opiskelijoiden aterioiden hinnan alentamiseksi 1,94 eurolla ateriala kohti

2) ylimääräisen avustuksen maksamiseen muualla kuin korkeakoulun tiloissa sijaitsevan opiskelijaravintolan pitäjälle enintään 1 euroa, kuitenkin enintään opiskelijaruokailusta aiheutuvien tilaaja laitekustannusten määrä, sellaista ateriala kohden, josta maksetaan ateriatukea.

*Selvitysosa:***Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)**

Korkeakouluopiskelijoiden ateriatuki	29 337 000
Opiskelijaravintoloiden ylimääräinen avustus	1 992 000
Yhteensä	31 329 000

Rakennepoliittisen ohjelman mukainen hakijasuman purku lisää määrärahatarvetta 500 000 eurolla.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Poliisiammattikorkeakouluopiskelijat ateriatuen piiriin 1.8.2014 (siirto momentilta 26.10.01)	79
Rakennepoliittinen ohjelma	500
Yhteensä	579

2015 talousarvio	31 329 000
2014 I lisätalousarvio	137 000
2014 talousarvio	30 750 000
2013 tilinpäätös	29 635 906

58. Avustus vuokratustannusten korvaamiseen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 2 100 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää avustuksen maksamiseen Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle korkeakouluopiskelijoiden terveydenhoitoa varten tarvittavien tilojen vuokratustannusten korvaamiseen.

Selvitysosa: Vuokrat on hinnoiteltu siten, että ne sisältävät arvonlisäveron määrän, jonka yliopistot joutuvat maksamaan Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle jälleenvuokraamistaan tiloista.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Säästöpäätös	-3 777
Yhteensä	-3 777

2015 talousarvio	2 100 000
2014 talousarvio	5 877 000
2013 tilinpäätös	5 549 000

59. Lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkatuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 52 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkatuesta annetun lain (48/1997) mukaisen tuen maksamiseen.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Matkalippujen hinnan nousu ja taksa-asetuksen tarkistus 1.8.2015	1 300
Yhteensä	1 300
2015 talousarvio	52 000 000
2014 talousarvio	50 700 000
2013 tilinpäätös	50 701 294

80. Taide ja kulttuuri

Selvitysosa: Kulttuuripolitiikan tavoitteena on vahvistaa kansallisessa ja kansainvälisessä toimintaympäristössä kulttuurin perustaa, parantaa luovan työn tekijöiden toimintaedellytyksiä, lisätä kansalaisten kulttuuriosallistumisen mahdollisuuksia sekä tukea kulttuurin taloutta.

Opetus- ja kulttuuriministeriö toteuttaa näitä tavoitteita taide- ja taiteilija-, kulttuuriperintö-, kirjasto-, kulttuurivienti-, tekijänoikeuspolitiikan sekä audiovisuaalisen politiikan keinoin. Opetus- ja kulttuuriministeriön tehtävä on huolehtia erityisesti kulttuurin toimialan lainsäädännöstä, hallintorakenteesta ja -käytännöistä, rahoituksesta, strategisesta ohjauksesta ja muista yleisistä toiminnan edellytyksistä. Valtion ohella kuntien rooli kulttuuripolitiikan toteuttamisessa on merkittävä. Myös kotitaloudet ohjaavat valinnoillaan kulttuuripolitiikkaa sijoittamalla kulttuuriin ja joukkoviestintään yli kuusinkertaisesti valtion ja kuntien yhteenlaskettuun kulttuuritukeen verrattuna.

Kulttuuripolitiikan keinoin edistetään myös eri hallinnonaloja läpäisevien kehittämistehtävien, kuten kestävä kehityksen, perus- ja ihmisoikeuksien, maahanmuuttajien kaksisuuntaisen kotoutumisen, arkkitehtuuri- ja muotoilupolitiikan, luovuus-, elinkeino- ja innovaatiopolitiikan, alueiden kehittämispolitiikan, lapsi- ja nuorisopolitiikan sekä terveys- ja hyvinvointipolitiikan toimeenpanoa. Samalla huolehditaan kaikkien väestöryhmien kulttuuristen oikeuksien toteutumisesta.

Taiteen ja kulttuurin perustan vahvistamisen haasteita ovat taidehallinnon rakenteellisten uudistusten tavoiteltujen vaikutusten varmistaminen, taiteen ja kulttuurin toimialan perustan ja elinvoimaisuuden säilyttäminen rahoituksen vähentyessä sekä rahoitusjärjestelmien kehittäminen. Huolehditaan monikulttuurisen yhteiskunnan kehittämistarpeista taiteen ja kulttuurin toimialoilla sekä turvallisen mediaympäristön kehittämisestä. Kulttuuripolitiikan tietoperustaa vahvistetaan, ja sitä hyödynnetään päätöksenteossa.

Luovan työn tekijöiden ja taiteilijoiden toiminta- ja toimeentuloedellytyksiä pyritään monipuolistamaan ja esittävän taiteen vapaiden ammattilaisryhmien asemaa parantamaan.

Kansalaisten kulttuuriosallistumisen tavoitealueella haasteena on vahvistaa eri väestöryhmien, erityisesti vähän osallistuvien osallisuutta ja osallistumista kulttuuriin, turvata kirjasto-, kulttuuri- ja tietopalvelujen tasavertainen saatavuus ja saavutettavuus maan eri osissa sekä kulttuuriperintöaineistojen digitaalinen saatavuus ja säilyttäminen. Kulttuuripalvelujen tuottamiseen ja osallistumisen lisäämiseen tarvitaan uusia malleja ja tapoja. Tekijänoikeusratkaisuilla tuetaan opetusta ja tutkimusta sekä kirjastojen, arkistojen ja museoiden toimintaa.

Kulttuurin ja luovan talouden haasteita ovat taiteen ja kulttuurin sekä audiovisuaalisen alan kotimarkkinoiden ja kulttuuriviennin vahvistaminen, kulttuurin ja matkailun toimialojen yhteistyön lisääminen, kulttuurin kansainvälisten suur tapahtumien tukijärjestelyt sekä audiovisuaalisen ja muiden kulttuuri- ja taidealojen tuote- ja palvelukehityksensä parantaminen ja yrittäjyyden edellytysten, kuten osaamisen, tuote- ja palvelukehityksen parantaminen sekä tekijänoikeusjärjestelmän kehittäminen.

Taiteen ja kulttuurin toimialalle kohdistuu vuonna 2015 viisi milj. euroa säästöjä budjettirahoitukseen toimintaan.

Kulttuuripolitiikan tavoitteet ja keskeisimmät toimenpiteet vuonna 2015 ovat:

Kulttuuripolitiikan tavoitteet	Keskeisimmät toimenpiteet
Kulttuurin perustan vahvistaminen:	— Tuetaan Taiteen edistämiskeskuksen toiminnan vakiintumista ja tehostumista. — Edistetään medialukutaitoa, media- ja elokuvakasvatusta ja yleisten kirjastojen mediakasvatustyötä. — Tuetaan audiovisuaalisen alan tilastoinnin ja tiedonkeruun menetelmien yhtenäistämistä ja vakiinnuttamista. — Parannetaan digitaalisten kulttuuriperintö- ja kirjastoaineistojen saatavuutta ja pitkäaikais säilytystä osana kansallista digitaalista kirjastoa. — Toteutetaan Kirjastopolitiikka 2015 -ohjelmaa ja edistetään yleisten kirjastojen laatusuosituksen käyttöönottoa. Valmistellaan kirjastolainsäädännön ajantasaistamista. — Tuetaan taiteen ja kulttuurin aluetoimijoita sekä viranomais- ja muiden toimijoiden yhteistyötä. — Valmistellaan maailmanperintöstrategia ja käynnistetään sen toimeenpano. Osallistutaan kulttuuriympäristöstrategian toimeenpanoon. — Hyödynnetään kulttuuripoliittista sektori-tutkimusta.
Luovan työn tekijöiden toimintaedellytysten parantaminen:	— Edistetään taiteilijoiden, kulttuurialan toimijoiden ja teosten kansainvälistä liikkuvuutta sekä toimijoiden kansainvälistä verkostoitumista. — Kehitetään taiteen ja kulttuurin tukirakenteita ottaen huomioon vapaan ammattilaiskentän tarpeet. — Edistetään julkisen rakentamisen ns. prosentti taiteeseen -periaatetta. — Jatketaan resurssien puitteissa DigiDemo-tuki-ohjelman kehittämistä.

Kulttuuripolitiikan tavoitteet	Keskeisimmät toimenpiteet
Kaikkien väestö- ja kansalaisryhmien kulttuuri-osallistumisen edellytysten lisääminen:	— Museoiden, orkestereiden ja teattereiden valtion-osuusjärjestelmän kehittämistä jatketaan. — Tuetaan kulttuuritilojen työllisyyttä lisääviä peruskorjaushankkeita ja muusta käytöstä vapautuvan rakennuskannan muuntamista kulttuuri-käyttöön. — Tuetaan kuntien kulttuuritoiminnan palvelurakenteen uudistamista ja käyttäjien osallistumismahdollisuuksien parantamista. — Parannetaan kulttuuripalveluiden tasa-arvoista saatavuutta, saavutettavuutta ja moninaisuutta mm. luomalla Kulttuuripassi-järjestelmä. — Lisätään lasten kulttuurikompetenssia ja mahdollisuuksia osallistua taiteeseen ja kulttuuriin. — Kehitetään kirjasto- ja tietopalveluja väestön kunnallisina perus- ja lähipalveluina. — Tuetaan taiteesta ja kulttuurista hyvinvointia -toimintaa. — Edistetään aineettoman kulttuuriperinnön elinvoimaisena säilymistä.
Kulttuurin ja luovan talouden edistäminen:	— Tuetaan kulttuuriyrittäjyyttä ja luovien alojen työpaikkojen syntymistä sekä luovien alojen elinkeinotoiminnan ja kulttuurin matkailullisen tuotteistamisen mahdollisuuksia. — Luova talous työssä -hankkeessa kehitetään taide- ja kulttuurilähtöisiä toimintamalleja ja palvelutuotteita. Kulttuurivientiä ja luovien alojen markkinointiosaamista edistetään. — Toimeenpannaan valtioneuvoston periaatepäätöstä aineettoman arvonluonnin kehittämisohjelmasta ja perustetaan poikkihallinnollinen luovan talouden koordinaatioryhmä. — Tuetaan kulttuurin ja luovan talouden asemaa pohjoismaisessa ja Venäjä-yhteistyössä. — Tuetaan käytettävissä olevien resurssien puitteissa elokuva- ja audiovisuaalisen alan rahoituspohjan laajentamiseen tähtääviä hankkeita. — Jatketaan resurssien puitteissa CreaDemotukiohjelman kehittämistä. — Edistetään laillista online-tarjontaa ja vähennetään laitonta verkkojakelua. — Selkeytetään tekijänoikeuslakia ja toimeenpannaan teollis- ja tekijänoikeuksien strategiaa (IPR-strategia).

01. Taiteen edistämiskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 4 382 000 euroa.

Määrärahasta saa käyttää enintään 10 000 euroa maksullisen palvelutoiminnan tukemiseen.

Selvitysosa: Taiteen edistämiskeskus kehittää suomalaisen taiteen laatua, monimuotoisuutta, kansainvälistä tasoa ja uudistumista sekä lisää taiteen ja kulttuurin saatavuutta ja saavutettavuutta. Taiteen edistämiskeskuksen työ edistää hyvinvointia, kulttuuria ja sen moninaisuutta. Toiminnan tavoitteena on vahvistaa taiteen ja kulttuurin asemaa ja arvostusta yhteiskuntaa uudistavana monimuotoisena voimavarana ja merkitysten luojana.

Tavoitteen saavuttamiseksi Taiteen edistämiskeskus edistää taidetta ja kulttuuria kansallisesti ja kansainvälisesti toteuttamalla kehittämishankkeita, nimittämällä läänintaiteilijoita, myöntämällä rahoitusta ja tukea yhteisöille. Taiteen edistämiskeskus edistää myös taiteilijoiden kansallisia ja kansainvälisiä työskentelyedellytyksiä tukemalla taiteilijoiden verkottumista, residenssitoimintaa ja toteuttamalla kehittämishankkeita. Virasto osallistuu myös taiteilijoiden toimeentulomahdollisuuksien edistämiseen toimimalla asiantuntijana. Virasto vastaa yhteydessään olevien itseinäistä päätöksentekovoimaa käyttävien luottamuselinten kuten valtion taidetoimikuntien, alueellisten taidetoimikuntien ja erillislautakuntien sekä taideneuvoston hallinnosta ja niille kuuluvien asioiden valmistelusta, päätösten esittelystä ja toimeenpanosta.

Henkilöstön hyvinvointia ja organisaation osaamista edistetään henkilöstösuunnittelulla ja koulutuksella sekä työhyvinvointihankkeita toteuttamalla.

Taidetoimikuntien tehtävänä on myöntää apurahoja, toimia oman toimialansa asiantuntijana ja osallistua viraston strategioiden laadintaan. Rahoitus on määräaikaista ja perustuu taiteellisen laadun vertaisarviointiin ja laajaan taidepoliittiseen asiantuntemukseen. Apurahapolitiikassa otetaan huomioon hakijakunnan sukupuoli-, ikä-, kieli- ja alueellinen jakauma sekä erityisesti nuorten taiteilijoiden asema apurahan hakijoina ja saajina.

Taideneuvoston tehtävänä on päättää valtion taidetoimikuntien määrästä, niiden tarkemmista nimistä ja toimialoista. Taideneuvosto myös nimeää jäsenet valtion taidetoimikuntiin ja alueellisiin taidetoimikuntiin ja esittää taiteen akateemikon arvonimeä. Taideneuvosto voi tukea kokeilu- ja kehittämishankkeita.

Kulttuuripoliittisista syistä hintatuella katetaan noin 33 % maksullisen toiminnan erillismenoista.

Tuloksellisuuden tunnusluvut

	2013 toteutuma	2014 tavoite	2015 tavoite
Tuotokset ja laadunhallinta			
<i>Taiteen edistämiskeskus ja alueyksiköt</i>			
Yhteisöjen valtionavustushakemukset	2 290	2 300	2 400
— myönteiset päätökset	1 060	990	1 000
Lausunnot valtionavustushakemuksista	825	850	600
Hankkeet	18	80	10
Kansainväliset residenssit	6	5	3
Julkaisut ja vaikuttavuuden arvioinnit	2	4	2
Lausunnot, kannanotot ja aloitteet	50	50	50

Tuloksellisuuden tunnusluvut

	2013 toteutuma	2014 tavoite	2015 tavoite
<i>Valtion taidetoimikunnat ja erillislautakunnat</i>			
Apurahahakemukset	8 243	8 200	8 200
— myönteiset päätökset	2 490	1 700	2 500
Lausunnot valtionavustushakemuksista	1 851	1 015	1 600
<i>Alueelliset taidetoimikunnat</i>			
Apurahahakemukset	3 484	2 800	3 400
— myönteiset päätökset	669	600	600
Lausunnot valtionavustushakemuksista	1 264	650	1 200
Toiminnallinen tehokkuus			
Apuraha-/avustushakemuksen käsittelyaika (keskimäärin viikkoa)	20	20	18
Henkisten voimavarojen hallinta			
Henkilötyövuodet	106,3	105	104

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Bruttomenot	4 945	4 531	4 402
Bruttotulot	166	20	20
Nettomenot	4 779	4 511	4 382
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	290		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	419		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Taitelijaprofessorien virkojen muuttaminen valtion taiteilija-apurahoiksi (siirto momentille 29.80.51)	-75
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-24
Julkisten tietovarantojen avaaminen (HO)	30
Palkkaliukumäsäästö	-7
Palkkausten tarkistukset	21
Toimintamenojen lisäsäästö	-52
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-22
Vuokramenojen indeksikorotus	6
Vuokramenojen indeksikorotusta vastaava säästö	-6
Yhteensä	-129
2015 talousarvio	4 382 000
2014 talousarvio	4 511 000
2013 tilinpäätös	4 908 000

03. Suomenlinnan hoitokunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 2 344 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) perusparannushankkeiden rahoittamiseen
- 2) kalusto- ja laitehankintoihin.

Selvitysosa: Suomenlinnan hoitokunta vastaa Unescon maailmanperintöluetteloon otetun ja kansallisesti merkittävän Suomenlinnan rakennuskulttuurimuistomerkin restauroinnista, ylläpidosta ja käyttämisestä sekä kohteen perusinformaation tuottamisesta ja jakamisesta yleisölle.

Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteena on Suomenlinnan maailmanperintökohteen esimerkillinen hoito, ylläpito ja esittely siten, että linnoitusalue säilyy elinvoimaisena ja vetovoimaisena.

Vuonna 2015 jatketaan viraston strategisen kehittämissuunnitelman toteuttamista, uudistetaan viraston laatu- ja arviointijärjestelmä ja varaudutaan tuleviin julkisen talouden sopeutusten mukaisiin toimenpiteisiin sekä ylläpitokustannusten kohoamiseen.

Käytettävissä olevien resurssien puitteissa toteutetaan Suomenlinnan kunnostusohjelmaa, jonka tavoitteena on pienentää korjausvelkaa saattamalla korjausta odottavat asunnot ja muut tilat vuokrattaviksi. Käynnistetään uuden huoltotunnelin rakentamista koskevat suunnittelutyöt ja luku-laskelmat.

Jatketaan Lonnan saaren käyttöönottoa, parannetaan kävijäpalveluita ja kehitetään Suomenlinnan opaskeskusta yhteistyössä sidosryhmien kanssa. Sesongin ulkopuolisen matkailijamäärän tavoitteeksi asetetaan 185 000 matkailijaa. Jatketaan Suomenlinnan avovankilan kanssa tehtävää yhteistyötä. Kunnostus- ja perusparannustoissa käytetään myös ulkopuolisia urakoitsijoita.

Maailmanperintökohteen tunnetuksi tekemisessä noudatetaan Unescon edellyttämän hallinta- ja hoitosuunnitelman mukaisia toimia ja osallistutaan hallitusohjelman mukaiseen maailmanperintöstrategian toteuttamiseen. Yhteisön elinvoimaisuuden säilyttämiseksi tavoitteena on tukea monipuolista asukasrakennetta ja säilyttää alueella riittävät palvelut. Toiminnan taloudellisuuden tavoitteena on vuokratuottojen yhden prosentin kasvu vuonna 2015. Tarkoitus on, että perittävät vuokrat tulevat osaltaan kattamaan kiinteistöjen ylläpidon ja kiinteistökustannusten nousun aiheuttamat kustannukset. Laadullisena tavoitteena ovat suunnittelun ja rakentamisen taso, asukastyytyväisyys, linnoitukselle soveltuvat kulttuuriohjelmat sekä Suomenlinnan saavutettavuushankkeen saattaminen valmiiksi. Toteutetaan asukastyytyväisyyskysely.

Tuloksellisuuden tunnusluvut	2012 toteutuma	2013 toteutuma	2015 arvio
Tuotokset ja laadunhallinta			
Matkailijamäärät sesongin ulkopuolisina kuukausina (loka—huhtikuu)	180 000	184 000	185 000
Toiminnallinen tehokkuus			
Hoitokunnan kokous- ja juhlatilojen käyttöaste, %	26	23	28
Linnoitusmuureista parhaassa kuntoluokassa koko linnoitus- muurimäärästä (52 800 m ²), %	50	51	49
Vuokratuotot, kasvu %	4,4	2,97	1
Henkisten voimavarojen hallinta			
Henkilötyövuodet	89,4	91	91

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Bruttomenot	8 595	8 188	7 918
Bruttotulot	5 418	5 465	5 574
Nettomenot	3 177	2 723	2 344
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	332		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	92		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kosteusvaurioituneiden asuntojen ja muiden toimitilojen korjaamisen kerta- luonteisen määrärahan vähennys	-200
Tuottavuustoimet	-180
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-18
Julkisten tietovarantojen avaaminen (HO)	50
Palkkaliukumasäästö	-7
Palkkausten tarkistukset	20
Toimintamenojen lisäsäästö	-28
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-12
Valtion vahingonkorvaustoiminnan keskittäminen (siirto momentille 28.50.50)	-1
Vuokramenojen indeksikorotusta vastaava säästö	-3
Yhteensä	-379

2015 talousarvio	2 344 000
2014 I lisätalousarvio	250 000
2014 talousarvio	2 723 000
2013 tilinpäätös	2 937 000

04. Museoviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 19 416 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös kalusto- ja laitehankintoihin.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Kansallismuseon toimintamenot	8 979 000
Museoviraston muut toimintamenot	10 437 000
Yhteensä	19 416 000

Museovirasto vastaa kulttuuriperinnön vaalimiseen liittyvistä asiantuntija- ja viranomaistehtävistä kansallisella tasolla. Se johtaa ja kehittää maan museotointa, suojelee ja hoitaa kulttuuriperintöä ja kulttuuriympäristöä sekä tuottaa ja välittää alaa koskevaa tutkimustietoa. Museoalaa kehitetään valtakunnallisesti yhteistyössä museoalan kanssa. Museovirasto osallistuu aktiivisesti alan kansainväliseen viranomais-, sidosryhmä- ja hankeyhteistyöhön. Museovirasto toimii asiantuntijana Unescon maailmanperintökomiteassa Suomen jäsenyyskaudella ja huolehtii Unescon aineettoman kulttuuriperinnön suojelua koskevan sopimuksen toimeenpanosta.

Museoviraston toiminnan ja talouden sopeuttamisessa painotetaan keskeisten strategisten tavoitteiden saavuttamista. Toiminnassa korostetaan asiakaslähtöisyyttä, palvelukykyä sekä fyysistä, tiedollista ja kulttuurista saavutettavuutta. Kulttuuriperintökasvatuksella vahvistetaan kansalaisten osallisuutta kulttuuriperintöön. Kulttuuriperinnön digitaalista saatavuutta parannetaan ja arkisto-, kirjasto- ja kokoelmapalveluita kehitetään edelleen. Museovirasto luo aikaisempaa parempia tutkimusedellytyksiä ja kehittää tutkimusyhteistyötä oppilaitosten kanssa.

Kulttuuriympäristöä vaalitaan kiinteiden muinaisjäännösten, rakennetun ympäristön ja kulttuurimaiseman suojelun keinoin ottaen huomioon kulttuuriympäristöstrategian linjaukset. Toiminnassa keskitytään valtakunnallisiin ja maakunnallisiin kysymyksiin, ohjelmallisen suojelun kehittämiseen sekä toimialan yhteistyöhön ja ohjaukseen. Viranomaistoiminnassa pyritään ennakoivaan ja vuorovaikutteiseen toimintaan sekä asioiden kohtuullisiin käsittelyaikoihin. Kulttuuriympäristörekistereiden laatua ja kattavuutta parannetaan yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa.

Rakennettujen ja arkeologisen kohteiden osalta on kehitetty vuoden 2014 alusta Senaatti-kiinteistöille ja Metsähallitukselle siirrettyjen kiinteistöjen käyttöä, esittelyä, hoitoa ja restaurointia sekä niihin liittyviä yhteistyömenettelyjä.

Suomen Kansallismuseo edistää suomalaisten aineellisen kulttuuriperinnön säilymistä, välittää siihen liittyvää tietoa ja vahvistaa sen merkitystä yhteiskunnassa. Kansallinen kokoelmatyö on osa Kansallismuseon toimintaa. Kansallismuseossa painopisteenä on varsinkin lähimenneisyyden ja nykyajan aineellisen kulttuuriperinnön ja siihen liittyvä tiedon tallentaminen. Kansallismuseossa jatketaan näyttely- ja asiakaspalvelutoimintojen kehittämistä sekä museoiden toiminnan ja avoinna pidon suunnittelua osana Museoviraston sopeuttamistoimia. Käynnistetään konservointi- ja kokoelmakeskuksen toiminta uusissa tiloissa. Selvitetään Kulttuurien museon sijoittamista nykyisen konservointilaitoksen tiloihin Kansallismuseon yhteyteen. Henkilöstön hyvinvointia sekä organisaation osaamista ja tuottavuutta edistetään henkilöstösuunnittelulla ja koulutuksella, ottamalla käyttöön sähköisiä toiminnan tuen järjestelmiä, kehittämällä palkkausjärjestelmää sekä toteuttamalla työhyvinvointihankkeita.

29.80

465

Tuloksellisuuden tunnusluvut	2012 toteutuma	2013 toteutuma	2015 tavoite
Tuotokset ja laadunhallinta			
Käynnit Museoviraston verkkosivuilla	3 935 638	5 837 399	6 250 000
Lausuntojen käsittelyaika, pv	36	35	38
Museoiden ja linnojen kävijämäärä			
— kokonaiskävijämäärä	472 418	490 980	510 000
— näyttelyiden kävijämäärä	-	360 951	370 000
— maksavien kävijöiden osuus, %	-	66	66
Tutkimus- ja näyttelyjulkaisut, kpl	9	5	7
Esinetietojen digitointiaste, %	45	45	47
Toiminnallinen tehokkuus			
Museo- ja linnassakäynnin keskihinta, euroa	2,8	2,6	2,6
Museo- ja linnassakäynnin keskitulo, euroa	3,1	2,9	2,9
Henkisten voimavarojen hallinta			
Henkilötyövuodet (htv)	293	299	298

Toiminnan tulot ja menot (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Bruttomenot	26 643	22 843	22 716
Bruttotulot	4 901	3 300	3 300
Nettomenot	21 742	19 543	19 416
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	3 071		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	5 842		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kokoelma- ja konservointikeskuksen vuokra	1 000
Tuottavuustoimet	-90
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-116
Julkisten tietovarantojen avaaminen (HO)	250
Palkkaliukumasäästö	-34
Palkkausten tarkistukset	136
Säästöpäätös	-1 000
Toimintamenojen lisäsäästö	-229
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-93
Vuokramenojen indeksikorotus	75
Vuokramenojen indeksikorotusta vastaava säästö	-26
Yhteensä	-127

2015 talousarvio	19 416 000
2014 I lisätalousarvio	—
2014 talousarvio	19 543 000
2013 tilinpäätös	24 513 000

05. Näkövammaisten kirjaston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 5 649 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) kalusto- ja laitehankintoihin
- 2) enintään 4 000 euroa maksullisen palvelutoiminnan hintatukeen.

Selvitysosa: Näkövammaisten kirjasto Celia on asiantuntija saavutettavien kirjastopalveluiden tarjoajana ja saavutettavien aineistojen tuottajana (äänikirjat, yhdistelmäkirjat, pistekirjat, e-kirjat, koskettelukirjat, kohokuvat). Sen toiminnan tavoitteena on näkövammaisten ja muiden lukemisesteisten henkilöiden tasa-arvo kirjallisuuden ja tiedon saannissa. Toiminnan kohderyhmä on 5 % väestöstä.

Oppikirjapalvelujen tulosalueella kirjasto tuottaa lähes kokonaan näkövammaisten ja muiden lukemisesteisten koululaisten ja toisen asteen opiskelijoiden tarvitsemat oppikirjat sekä tutkintoa suorittavien korkea-asteen opiskelijoiden tutkintovaatimuksissa olevat kirjat. Kirjasto tuottaa noin 600 uutta oppikirjanimikettä. Oppikirjoja myydään maksuperustepäätöksen mukaisesti kaikkien lukemisesteisten käyttöön 9 700 kappaletta.

Kauno- ja tietokirjallisuuspalvelujen tulosalueella kirjasto tuottaa nimikkeitä määrän, joka vastaa noin 25 % Suomessa vuosittain julkaistavasta yleisestä kirjallisuudesta. Kirjasto välittää kirjallisuutta asiakkaiden käyttöön postitse ja tietoverkon kautta noin miljoona kertaa. Postitse välitettävien kirjojen lainausta vähennetään ja verkkotoimituksia lisätään.

Asiantuntija- ja konsultointitoiminnan tulosalueella painopisteenä on Kirjasto kaikille -projekti, jonka tavoitteena on palvella enemmän lukemisesteisiä henkilöitä yleisistä kirjastoista käsin Näkövammaisten kirjaston verkkopalveluita hyödyntäen.

	2012 toteutuma	2013 toteutuma	2015 arvio
Tuloksellisuuden tunnusluvut			
Vaikuttavuus, tuotokset ja laadunhallinta			
— kirjatutanto/nimikettä	2 419	2 217	1 900
— lainojen määrä, kauno- ja tietokirjat	1 023 907	1 018 300	1 070 000
— oppikirjatoimitukset/kpl	12 273	13 100	13 500
— verkkotoimitusten osuus kokonaislainauksesta/%	7	10,5	25
— asiakastytyväisyys (arvosana 1—5)	4,43	4,42	4,1
Toiminnallinen tehokkuus			
— kirjalainan keskihinta/euroa	5,23	5,1	5,0
— oppikirjatoimituksen keskihinta/euroa	149	137	145
Henkisten voimavarojen hallinta			
— Henkilötyövuodet	48,2	50,9	53

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Bruttomenot	6 782	5 977	5 829
Bruttotulot	324	165	180
Nettomenot	6 458	5 812	5 649
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	1 575		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	1 494		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Käyttökorvausten tasomuutos	-12
Tuottavuusvähennys	-45
Julksen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-25
Palkkaliukumäsäästö	-6
Palkkausten tarkistukset	24
Toimintamenojen lisäsäästö	-67
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-29
Vuokramenojen indeksikorotus	5
Vuokramenojen indeksikorotusta vastaava säästö	-8
Yhteensä	-163

2015 talousarvio	5 649 000
2014 talousarvio	5 812 000
2013 tilinpäätös	6 377 000

06. Kansallisen audiovisuaalisen instituutin toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 6 935 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) kalusto- ja laitehankintoihin
- 2) enintään 170 000 euroa esitystoiminnan ja muun maksullisen palvelutoiminnan hintatukeen.

Selvitysosa: Kansallisen audiovisuaalisen instituutin (KAVI) tehtävänä on elokuvien, televisio- ja radio-ohjelmien tallettaminen ja säilyttäminen, audiovisuaalisen kulttuuriperinnön edistäminen sekä lasten kehityksen ja hyvinvoinnin turvaaminen mediaympäristössä valvomalla kuvaohjelmien tarjontaa ja edistämällä mediakasvatusta. KAVI palvelee väestön kulttuurisia, tiedollisia ja tutkimuksellisia tarpeita sekä luovaa teollisuutta asiakas- ja tietopalvelullaan. KAVI turvaa audiovisuaalisen kulttuuriperinnön näkymisen esittämällä taiteellisesti, historiallisesti tai muutoin merkittäviä elokuvia ja ohjelmia ja harjoittamalla näyttely- ja julkaisutoimintaa. KAVI valvoo elokuvien, televisio-ohjelmien ja kuvataallenteiden tarjontaa, ylläpitää kuvaohjelmien ikärajojen luokittelujärjestelmää ja vastaa kuvaohjelmaluokittelijoiden koulutuksesta sekä toimii mediakasvatuksen valtakunnallisena asiantuntijaviranomaisena. KAVI osallistuu aktiivisesti alan kansainväliseen viranomais-, sidosryhmä- ja hankeyhteistyöhön.

Vuonna 2015 käynnistetään kattava strateginen suunnittelu, jossa luodaan Instituutille uudistetut yhteiset strategiset tavoitteet, arvot ja visio.

KAVI osallistuu Kansallisen digitaalisen kirjaston pitkäaikaissäilytysjärjestelmän suunnitteluun ja KAVIn digitoituja kokoelmia tarjotaan yleisön saataville Elonetin ja FINNAn kautta.

Hankitaan kokoelmiin lakisääteisen talletusvelvollisuuden alaisen filmi- ja videotuotannon esityskopiot ja oheismateriaalit vuodelta 2011 sekä originaalimateriaali vuonna 2009 tarkastetuista elokuvista. Video- ja dvd-kokoelma karttuneen n. 2 000 tallenteella.

Tallennetaan digitaalisesti radion ja television ohjelmavirtaa opetus- ja kulttuuriministeriön hyväksymän suunnitelman mukaisesti, aineistoa kertyy noin 60 teratavua. Lisäksi otetaan vastaan kotimaisten radio- ja tv-ohjelmien alkuperäislaatuista tallenteita lakisääteisinä talletuksina. Uusia katselu- ja kuuntelupisteitä avataan vapaakappalekirjastojen filiaaleissa tarpeen mukaan. Jatetaan YLE:n jo digitoitujen radio- ja tv-aineistojen käyttöönottoa RTVA:n yleisöpalvelun kautta ja järjestetään yleisötilaisuuksia radio- ja tv-ohjelmien historiasta ja toimitustyöstä.

Elokuvakulttuuria edistetään elokuvien esitystoiminnalla ja elokuvakasvatuksella Helsingissä ja yhdeksällä muulla paikkakunnalla. Oppilaitosten kautta lapsille ja nuorille suunnattua elokuvakasvatussivustoa (elokuvapolku.kavi.fi) kehitetään. Lisäksi tuetaan ja harjoitetaan elokuvatutkimusta ja julkaistaan filmografista tietoa www.elonet.fi-palvelussa. Museotoiminnassa keskitytään kokoelmien järjestelyyn ja karsimiseen. Osallistutaan Suomen itsenäisyyden 100-vuotiskirjaston tilasuunnitteluun opetus- ja kulttuuriministeriön valtuutuksella.

KAVI tuottaa ja toteuttaa mediakasvatukseen liittyvää tiedotus- ja oppimateriaalia, asiantuntijataapaamisia ja tiedotuskampanjoita, ylläpitää Mediataitokoulu.fi -sivustoa, kouluttaa lasten ja nuorten kanssa työskenteleviä ammattilaisia ja edistää alan tutkimusta. KAVI toimii Suomen Safer Internet Centrenä.

KAVI valvoo kuvaohjelmien tarjoamista ja kuvaohjelmaluokittelijoiden työtä, ylläpitää rekisteriä kuvaohjelmien tarjoajista sekä julkista kuvaohjelmaluetteloa. Tarjotaan ohjausta koulutusta kuvaohjelmaluokittelijoille ja kuvaohjelmien tarjoajille. Kuvaohjelmien ikärajaluokittelujärjestelmää ylläpidetään ja luokittelukriteeristöä kehitetään.

	2012	2013	2015
Tuloksellisuuden tunnusluvut	toteutuma	toteutuma	arvio

Tuotokset ja laadunhallinta

— Kokoelmien hoito/arkistoidut elokuvat, lkm	156 133	159 666	171 000
— Kirjasto-, tieto-, laina- ja asiakaspalvelut, lkm	35 260	37 120	36 000
— Maksulliset palvelut/esitystoiminta, katsojamäärät	49 635	46 572	50 000
— Maksullinen arkistopalvelu/kuva- ja filmipalvelu	3 395	3 405	4 000
— Digitaalisesti talletettu ohjelmavirta, teratavua (RTVA)	203	266	400
— Mediakasvatustutkimukset ja selvitykset, lkm	-	7	1
— Mediakasvatuksen tiedotuskampanjat, lkm	5	6	5
— Luokitellut ja ilmoitetut ohjelmat, lkm	15 414	22 557	21 000
— Tarjoamisen valvontaan liittyvät tapahtumat, lkm	54	30	40
— Valvontaan liittyvät uudelleen luokittelut	29	218	200

Tuloksellisuuden tunnusluvut	2012 toteutuma	2013 toteutuma	2015 arvio
Toiminnallinen tehokkuus			
— Kokoelma- ja arkistyo yht., euroa/elok. lkm	21,50	22,13	18,81
— Kirjasto, euroa/kirjastopalvelu	9,02	9,67	8,82
— Maksullinen palvelu: esitystoiminnan subventio	273 112	267 650	240 400
— Radio- ja tv-arkisto yht. euroa/talletettu ohjelmavirta teratavua	7 846	6 184	5 000
— Kuvaohjelmista saadun yleisöpalautteen käsittely, euroa / käsittely	-	33	35
— Kuvaohjelmien luokittelun kustannukset, euroa / ohjelma	-	157	160
— Luokittelijoiden valvonnan kustannukset, euroa / ohjelma	-	230	230
Henkisten voimavarojen hallinta			
— Henkilötyövuodet	87,5	87,5	87

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Bruttomenot	9 145	8 241	7 725
Bruttotulot	1 027	790	790
Nettomenot	8 118	7 451	6 935
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	1 249		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	781		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Hallinnonalan rakenteen uudistaminen	-100
Kertamenon poisto	-100
Tuottavuustoimet	-135
Virastojen yhdistämisestä aiheutuvan kertamenon poisto	-80
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-26
Julkisten tietovarantojen avaaminen (HO)	15
Palkkaliukumasäästö	-10
Palkkausten tarkistukset	30
Toimintamenojen lisäsäästö	-82
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-35
Vuokramenojen indeksikorotus	17
Vuokramenojen indeksikorotusta vastaava säästö	-10
Yhteensä	-516
2015 talousarvio	6 935 000
2014 talousarvio	7 451 000
2013 tilinpäätös	7 650 000

16. Ylimääräiset taiteilija- ja sanomalehtimieseläkkeet (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 18 848 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) aiemmin myönnettyjen ylimääräisten taiteilija- ja sanomalehtimieseläkkeiden sekä taiteilijaeläkkeisiin liittyvien perhe-eläkkeiden maksamiseen

2) enintään 1 015 000 euroa uusiin taiteilijaeläkkeisiin sekä taiteilijaeläkkeisiin liittyviin perhe-eläkkeisiin siten, että enintään saadaan myöntää täyttä eläkettä vastaavina 51 ylimääräistä taiteilijaeläkettä.

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena.

Selvitysosa: Määräraha on laskettu vuoden 2015 arvioidussa TyEL-indeksitasossa (2546).

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	273
Yhteensä	273

2015 talousarvio	18 848 000
2014 talousarvio	18 575 000
2013 tilinpäätös	17 912 238

20. Museoviraston kulttuuri- ja nähtävyyshkohteiden tilakustannukset (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 16 945 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää Museoviraston käytössä olevien kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden kulttuuri- ja nähtävyyshkohteiden tilakustannuksiin.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kansallismuseon maanalaisten tilojen vuokrannousu	300
Tasomuutos vuokrasopimusten arvonnäisäverotuksesta johtuen	-350
Vuokramenojen indeksikorotus	247
Tasomuutos	98
Yhteensä	295

2015 talousarvio	16 945 000
2014 I lisätalousarvio	300 000
2014 talousarvio	16 650 000

30. Valtionavustukset yleisten kirjastojen toimintaan (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 4 750 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) kirjastolain (904/1998) ja opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) mukaisten kirjastojen valtionavustusten maksamiseen
- 2) yleisille kirjastoille tuotettujen tietokanta- ja aineistopalvelujen ostoon ja yleisten kirjastojen erityistehtävien valtionavustusten maksamiseen sekä kirjastojen sisältötuotantoon liittyvien valtionavustusten maksamiseen
- 3) viittomakielisen kirjaston perustamiseen ja toimintaan liittyvien valtionavustusten maksamiseen.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Avustukset keskus- ja maakuntakirjastoille	3 240 000
Kirjastojen sisältötuotantoon	326 000
Yleisten kirjastojen tietokanta ja -aineistopalvelujen tuottaminen ja avustukset muihin erityistehtäviin	934 000
Avustukset viittomakielisen kirjaston perustamiseen ja toimintaan	250 000
Yhteensä	4 750 000

Yleisten kirjastojen tavoitteena on tarjota väestölle yhtäläiset mahdollisuudet sivistyksen, tietojen ja taitojen ja kansalaisvalmiuksien hankkimiseen, kirjallisuuden ja taiteen harrastamiseen, kansainvälistymiseen sekä elinikäiseen oppimiseen. Kirjaston tehtävänä on myös tarjota mahdollisuus virtuaalisten ja vuorovaikutteisten verkkopalvelujen käyttöön ja opastaa käytössä.

Valtionavustuksilla tuetaan kirjasto- ja tietopalvelujen alueellisesti tasavertaista tuottamista ja kehittämistä. Tavoitteena on turvata palveluverkon toimivuus, kirjasto- ja tietopalvelujen laatu sekä koko väestön kattava tiedon ja kulttuurin saatavuus ja saavutettavuus.

Kirjastotoimen vaikuttavuutta arvioidaan kirjastojen käytön, aineistohankintojen, henkilöstövoimavarojen ja saatavuuden indikaattoreilla.

Eräitä kirjastotoimen tunnuslukuja	2012 toteutuma	2013 toteutuma	2015 arvio
Kirjahankinta, kpl/1 000 asukasta	309	297	300
Muu aineistohankinta, kpl/1 000 asukasta	58	54	55
Henkilötyövuodet, htv/1 000 asukasta	0,8	0,8	0,8
Aukiolotunnit, 1 000 tuntia	1 380	1 362	1 380
Fyysiset käynnit, kpl/asukas	9,9	9,5	9,6
Verkkokäynnit, kpl/asukas	10,6	9,9	10
Lainaukset, kpl/asukas	17,7	17,2	17,3
Toimintakustannukset, euroa/asukas	59	56	58

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kustannustason muutos (+1,1 %)	37
Yhteensä	37

2015 talousarvio	4 750 000
2014 talousarvio	4 713 000
2013 tilinpäätös	4 512 033

31. Valtionosuus ja -avustus teattereiden ja orkestereiden käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 38 351 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) mukaisten teattereiden ja orkestereiden valtionosuuksien ja -avustusten maksamiseen.

Valtionosuuden laskennallisena perusteena käytettävä henkilötövuosien määrä on teattereilla enintään 2 474 ja orkestereilla enintään 1 037.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioon liittyvän esityksen laiksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) muuttamisesta siten, että teattereiden ja orkestereiden yksikköhintoja alennetaan menosäästön toteuttamiseksi, ja että vuonna 2012 voimaan tulleella lailla (1511/2011) teattereille ja orkestereille kohdistetut säästöt muutetaan vuoden 2015 jälkeen pysyviksi.

Valtionosuuden laskennallisena perusteena käytettävä keskimääräinen arvonlisäveroton yksikköhinta on teattereilla 54 658 euroa ja orkestereilla 54 178 euroa henkilötövuotta kohden.

Lakisääteisiin valtionosuuksiin ja -avustuksiin on lisäksi myönnetty 42 920 000 euroa momentilla 29.80.52.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kertamenon poistuminen	-620
Kustannustason muutos (+1,1 %)	901
Säästöpäätös	-2 970
Yhteensä	-2 689

2015 talousarvio	38 351 000
2014 talousarvio	41 040 000
2013 tilinpäätös	40 800 000

32. Valtionosuudet ja -avustukset museoille (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 16 411 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) mukaisten museoiden valtionosuuksien maksamiseen.

Valtionosuuden laskennallisena perusteena käytettävä henkilötövuosien määrä on enintään 1 183.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioon liittyvän esityksen laiksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) muuttamisesta siten, että museoiden yksikköhintoja alennetaan menosäästön toteuttamiseksi, ja että vuonna 2012 voimaan tulleella lailla (1511/2011) museoilta kohdistetut säästöt muutetaan vuoden 2015 jälkeen pysyviksi.

Valtionosuuden perusteena käytettävä keskimääräinen arvonlisäveroton yksikköhinta on 67 636 euroa.

Lakisääteisiin valtionosuuksiin ja -avustuksiin on lisäksi myönnetty 20 400 000 euroa momentilla 29.80.52.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kustannustason muutos (+1,1 %)	460
Säästö päätös	-1 480
Yhteensä	-1 020

Momentin nimike on muutettu.

2015 talousarvio	16 411 000
2014 talousarvio	17 431 000
2013 tilinpäätös	17 431 000

33. Valtionavustukset kuntien ja alueiden kulttuuritoiminnan kehittämiseen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 106 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) 44 §:n mukaisten valtionavustusten maksamiseen sekä kuntien kulttuuritoiminnan palveluiden kehittämiseksi ja palveluiden tuotantorakenteiden monipuolistamiseksi käynnistettävään kokeilutoimintaan ja sen valtakunnalliseen koordinaatioon sekä kuntien kulttuuritoiminnan tutkimus- ja selvitystoimintaan.

Selvitysosa: Kuntien kulttuuritoiminnasta annetun lain (728/1992) mukaisesti valtionosuuksiin myönnetään rahoitusta momentilta 28.90.30.

2015 talousarvio	106 000
2014 talousarvio	106 000
2013 tilinpäätös	106 000

34. Valtionosuus ja -avustus yleisten kirjastojen perustamiskustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 4 500 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) mukaisten yleisten kirjastojen perustamishankkeiden valtionavustusten maksamiseen sekä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (635/1998) nojalla myönnettyjen yleisten kirjastojen perustamishankkeiden valtionosuuksien maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena. Määrärahasta maksetaan myös jälkirahoitteisina myönnettyjen valtionosuuksien ja -avustusten vuosieriin lain mukaan lisättävät korot.

Valtuus

Vuonna 2015 saa myöntää valtionavustusta yleisten kirjastojen perustamishankkeille siten, että hankkeista aiheutuvat valtionavustukset ovat yhteensä enintään 4 500 000 euroa. Valtionavustuksista enintään 1 500 000 euroa saa myöntää toteutusaikaisena.

Selvitysosa: Myönnettävillä valtionavustuksilla arvioidaan voitavan uusia seitsemän kirjastoautoa sekä rakentaa ja peruskorjata neljä kirjastoa (yhteensä 4 000 m²).

Myönnettyistä valtionosuuksista ja -avustuksista aiheutuvat menot (1 000 euroa)

	2015	2016	2017	2018—	Yhteensä vuodesta 2015 lähtien
Ennen vuotta 2015 tehtyjen rahoituspäätösten vuosierät	2 900	3 400	3 500	9 400	19 200
Vuosierien korko	100	200	300	400	1 000
Vuonna 2015 tehtävät rahoituspäätökset	1 500	200	500	2 300	4 500
Vuosierien korko	-	-	100	300	400
Yhteensä	4 500	3 800	4 400	12 400	25 100

2015 talousarvio 4 500 000

2014 talousarvio 4 500 000

2013 tilinpäätös 5 000 000

35. *Valtionavustus Suomen itsenäisyyden 100-vuotisjuhlavuoden merkkihankkeen perustamiskustannuksiin* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 5 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) nojalla Suomen itsenäisyyden 100-vuotiskirjaston rakentamiseen myönnettävän valtionavustuksen maksamiseen Helsingin kaupungille.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	4 000
Yhteensä	4 000

2015 talousarvio 5 000 000

2014 talousarvio 1 000 000

40. *Korvaus Suomenlinnan huoltoliikenteen käyttötappioon* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 252 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää korvauksen maksamiseen Suomenlinnan huoltoliikenteen käyttötappioon.

Selvitysosa: Valtion ja Helsingin kaupungin kesken solmitun Suomenlinnan liikenteen hoitoa koskevan sopimuksen mukaisesti valtio ja kaupunki yhdessä vastaavat Suomenlinnan huoltoliikenteen käyttötappiosta.

2015 talousarvio	252 000
2014 talousarvio	252 000
2013 tilinpäätös	141 828

50. Eräät avustukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 1 072 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää avustusten myöntämiseen:

- 1) kulttuuri-instituuttien tukemiseen
- 2) rauhantyön edistämiseen
- 3) Suomen Islamilainen Neuvosto (SINE) ry:n menoihin
- 4) eräiden kansalaisjärjestöjen toimintaan
- 5) Luotsikirjaston toimintaan.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Lontoon instituutin tilakustannuksiin	276 000
Luotsikirjaston toimintaan	12 000
Rauhantyön edistämiseen	540 000
Eräiden kansalaisjärjestöjen toimintaan	102 000
Suomen Islamilainen Neuvosto (SINE) ry	52 000
Ihmisoikeusliiton toiminnan tukeminen	90 000
Yhteensä	1 072 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Aiemmin lästimaksuilla rahoitetun Luotsikirjaston toiminta-avustus (siirto momentilta 31.30.(50))	12
Säästö päätös	-100
Yhteensä	-88

2015 talousarvio	1 072 000
2014 talousarvio	1 160 000
2013 tilinpäätös	14 420 000

51. Apurahat taiteilijoille, kirjailijoille ja kääntäjille (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 14 470 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) valtion taiteilija-apurahoista annetun lain (734/1969, muut. 1135/2010) 3 §:n mukaisten 545 apurahavuotta vastaavien taiteilija-apurahojen sekä 3 §:n 2 momentin mukaisten erittäin ansioituneille taiteenharjoittajille myönnettävien valtion taiteilija-apurahojen maksamiseen

2) eräistä kirjailijoille ja kääntäjille suoritettavista apurahoista ja avustuksista annetun lain (1080/1983) mukaisiin apurahiin ja avustuksiin.

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Valtion taiteilija-apurahat (545 kpl)	10 929 000
Kirjailijoiden ja kääntäjien apurahat ja avustukset	3 100 000
Taiteilijaprofessoriapurahat (22 kpl)	441 000
Yhteensä	14 470 000

Taiteilija-apurahan suuruus on tammikuusta lukien 1 669,77 euroa/kk ja elokuusta lukien 1 674,78 euroa/kk. Taiteilija-apurahoja tarkistetaan valtion virkamiesten palkkatarkistuksia vastaavasti Taiteen edistämiskeskuksen päätöksellä. Kirjailijoiden ja kääntäjien apurahojen kokonaismäärä on 10 % edellisenä kalenterivuonna kuntien ylläpitämiin yleisiin kirjastoihin hankittuun kirjallisuuteen käytetystä rahamäärästä.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Taiteilijaprofessorien virkojen muuttaminen valtion taiteilija-apurahoiksi (siirto momentilta 29.80.01)	75
Palkkausten tarkistukset	149
Yhteensä	224

2015 talousarvio	14 470 000
2014 talousarvio	14 246 000
2013 tilinpäätös	13 703 816

52. Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarot taiteen edistämiseen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 236 962 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) taiteen ja kulttuurin edistämisen rahoittamiseen, taide- ja kulttuuripolitiikan tutkimus-, selvitys- ja tiedotustoiminnan palkkaus- ja muiden menojen maksamiseen sekä valtion laitosten kulttuuria koskeviin kokeilu- ja tutkimushankkeisiin

2) taideteosten hankkimiseen valtion ja yliopistojen kiinteistöihin sekä niiden käytössä oleviin rakennuksiin

3) Taiteen edistämiskeskuksesta annetun lain mukaisesti Taiteen edistämiskeskuksen, taideneuvoston ja taidetoimikuntien myöntämiin apurahoihin ja avustuksiin sekä enintään 960 000 euroa eräistä kuvataiteen tekijöille suoritettavista apurahoista annetun lain (115/1997) mukaisesti apurahoihin

4) opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukaisten valtionosuuksien ja -avustusten maksamiseen teattereille ja orkestereille sekä enintään 6 547 000 euroa teatteri- ja orkesterilain (730/1992) 6 a §:n mukaisen valtionavustuksen maksamiseen

5) opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) mukaisten valtionosuuksien ja -avustusten maksamiseen museoille sekä muuhun museo- ja kulttuuriperintöalan tukemiseen

6) enintään 4 887 000 euroa opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukaisten valtionavustusten maksamiseen kirjastoille ja yleisten kirjastojen valtion aluehallinnolle kirjastotoimen alueelliseen ja muuhun kehittämiseen

7) EU:n kulttuuriohjelmien kansalliseen hallinnointiin

8) maailmanperintösopimuksen ja Haagin vuoden 1954 yleissopimuksen mukaiseen suojelu-, tutkimus- ja valistustoimintaan sekä Unescon aineettoman kulttuuriperinnön suojelua koskevan sopimuksen kansalliseen toimeenpanoon

9) enintään 37 877 000 euroa valtionavustuksena käyttökustannuksiin Suomen Kansallisoppe-
ran säätiölle, enintään 11 391 000 euroa valtionavustuksena käyttökustannuksiin Suomen Kan-
sallisteatterin Osakeyhtiölle ja enintään 12 573 000 euroa valtionavustuksena käyttökustannuk-
siin Kansallisgallerialle

10) tekijänoikeuslain (404/1961) 55 §:ssä säädetyn tekijänoikeusneuvoston toimintamenoihin
sekä tekijänoikeusasioiden neuvottelukunnan ja tekijänoikeusselvitysten kuluihin

11) enintään 49 henkilön palkkaamiseen ja siitä aiheutuviin menoihin Taiteen edistämiskeskuk-
sen määräaikaisiin taiteen edistämisen tehtäviin.

Kohdan 2 määräraha sekä kohdasta 3 myönnettävät apurahat budjetoidaan maksuperusteisina.

Kohdassa 11 tarkoitettujen henkilöiden osalta työnantajalle maksetut sairausvakuutuksen mukai-
set etuudet otetaan nettobudjetoitaessa tuloina huomioon.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Elokuvien ja lastenelokuvien tuotantoon, jakeluun ja esitystekniikan kehittämiseen	24 064 000
Elokuvakulttuurin edistämiseen	2 467 000
Kirjallisuuden edistämiseen	2 595 000
Kuvataiteen edistämiseen	2 106 000
Näyttämötaiteen edistämiseen	3 940 000
Rakennustaiteen edistämiseen	404 000
Musiikin edistämiseen	4 675 000
Muotoilun edistämiseen	835 000
Tanssitaiteen edistämiseen	2 400 000
Valokuvataiteen edistämiseen	755 000
Sirkustaiteen edistämiseen	588 000
Mediataiteen edistämiseen	209 000

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Sarjakuvataiteen ja kuvitustaiteen edistämiseen	270 000
Valtion julkisten rakennusten taidehankintoihin ja valtion taidekokoelmien hoitoon	1 044 000
Muu taiteenalojen edistäminen	1 240 000
Apurahat ja palkinnot	1 528 000
Cultura-säätiölle ja kirjastotehtävän hoitamiseen	1 160 000
Kansallislagerialle	12 573 000
Suomen elokuvasäätiölle	2 007 000
Suomen Kansallisoopperan Säätiölle	37 877 000
Suomen Kansallisteatterin Osakeyhtiölle	11 391 000
Rahoituslain mukaisiin valtionosuuksiin ja -avustuksiin teattereille ja orkestereille	42 920 000
Kirjastotoimen valtionavustuksiin ja kehittämistoimiin	4 887 000
Rahoituslain mukaisiin valtionosuuksiin ja -avustuksiin museoille	20 400 000
Museot ja kulttuuriperintö	8 986 000
Seurantalojen korjausavustuksiin ja valistustyöhön	1 889 000
Alueelliseen taiteen edistämiseen	14 015 000
Taiteen edistämiskeskuksen valtionavustuksiin ja kehittämistoimiin	7 149 000
Saamelaisen taiteen ja kulttuurin edistämiseen	369 000
Kulttuuripolitiikan kehittämiseen	4 462 000
Kulttuurivientiin ja kansainväliseen yhteistyöhön	6 807 000
Kulttuuriin digitaalisessa ympäristössä	1 616 000
Kulttuurin kansainvälisiin suurtahtumiin	480 000
Kulttuuri-instituuttien valtionavustuksiin	5 559 000
Ystävyyssseurojen valtionavustuksiin	2 034 000
Eräiden kansainvälisten sopimusten toimeenpanoon	427 000
Opetus- ja kulttuuriministeriön käytettäväksi	834 000
Yhteensä	236 962 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	-107
Yhteensä	-107

2015 talousarvio	236 962 000
2014 talousarvio	237 069 000
2013 tilinpäätös	224 633 630

53. Valtionavustus tilakustannuksiin (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 29 837 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää avustuksen myöntämiseen eräiden taide- ja kulttuurilaitosten sekä -yhteisöjen tilakustannuksiin.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kansallislagerian toimitilamuutoksesta johtuva siirto (siirto momentilta 29.80.59)	255
Vuokramenojen indeksikorotus	426
Yhteensä	681

2015 talousarvio	29 837 000
2014 I lisätalousarvio	—
2014 talousarvio	29 156 000
2013 tilinpäätös	19 824 000

54. Valtionavustus taide- ja kulttuurilaitosten toimitilainvestointeihin (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 8 177 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää avustuksen myöntämiseen Suomen Kansallisteatterin, Svenska Teaternin ja Tampereen Työväen Teatterin peruskorjauksista aiheutuneiden lainojen lyhennyksiin ja korkojen maksuun.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Avustus Tampereen Työväen Teatterin peruskorjauksesta aiheutuviin lainanhoito-	
kuluihin	1 000
Kansallisteatterin lainanhoitokulujen korkotason muutos	-33
Yhteensä	967

2015 talousarvio	8 177 000
2014 talousarvio	7 210 000
2013 tilinpäätös	7 335 742

55. Kulttuuriperinnön digitoinnin tukeminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 2 200 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) kansallinen digitaalinen kirjasto -ohjelman ja toimintasuunnitelman toimeenpanosta aiheutuviin kustannuksiin
- 2) keskeisten, priorisoitujen museo- ja kulttuuriperintöaineistojen suunnitelmallisesta digitoinnista aiheutuviin kustannuksiin
- 3) museoiden sisältötuotannon tukemiseen
- 4) digitaalisessa muodossa olevien kulttuuriperintöaineistojen saatavuutta, käyttöä ja säilyttämistä parantavien järjestelmien ja palveluiden kehittämiseen sekä kirjastojen, arkistojen ja museoiden yhteisen hakupalvelun kehittämiseen ja liittämiseen osaksi Euroopan digitaalista kirjastoa
- 5) kulttuuri- ja kulttuuriperintöaineistojen digitointia, digitaalista saatavuutta ja pitkäaikaissäilytystä koskevan osaamisen kehittämisestä ja jakamisesta aiheutuviin kustannuksiin
- 6) valtion virastoille ja laitoksille kulttuuriperintöaineistojen digitoinnista ja digitaalisten kulttuuriperintöaineistojen säilyttämisestä aiheutuviin kustannuksiin
- 7) enintään kymmentä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen määräaikaisiin tehtäviin.

2015 talousarvio	2 200 000
2014 talousarvio	2 200 000
2013 tilinpäätös	3 100 000

59. Eräät avustukset Kansallisgallerialle (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 11 245 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) enintään 10 000 000 euroa Kansallisgallerian säätiön pääoman maksamiseen. Määrärahan käytön edellytyksenä on, että yksityiset rahoittajatahot osallistuvat pääomittamiseen. Valtion osuus pääomittamiseen on suhteessa (5:2) yksityisiltä rahoittajatahoilta kerättävään pääomaan
- 2) enintään 1 245 000 euroa määräaikaisiin toimitilamuutoksista aiheutuviin kustannuksiin.

Selvitysosa: Pääomittukseen kohdennettava määräraha on vuoden 2015 osuus Kansallisgallerian perustamisen rahoituksesta. Julkisoikeudellisen säätiön pääomittaminen on tarkoitus toteuttaa vuosina 2015—2016 siten, että valtion osuus on yhteensä enintään 20 000 000 euroa edellyttäen, että yksityisten rahoittajatahojen osuus on vähintään 8 000 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kansallisgallerian maksuvalmiuden turvaamisen kertamenon poistuminen	-2 500
Kansallisgallerian määräaikaista toimitilamuutoksista johtuva siirto (siirto momentille 29.80.53)	-255
Lisäeläkejärjestelyiden korvauksen kertamenon poistuminen	-510
Tehtyjen investointien arvonlisäpalautusten kertamenon poistuminen	-1 660
Tulomenetysten kompensatio	1 500
Yhteensä	-3 425

2015 talousarvio	11 245 000
2014 talousarvio	14 670 000

70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 150 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) toiminta- ja näyttelyvarustuksen sekä niiden suunnittelumenojen maksamiseen
- 2) enintään yhtä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen määräaikaisiin tehtäviin.

Käyttösuunnitelmassa mainitut virastot voivat käyttää myös toimintamenomäärärahoja kalusto- ja laitehankintoihin.

Käyttösuunnitelma (euroa)

Kansallinen audiovisuaalinen instituutti	25 000
Suomenlinnan hoitokunta	20 000
Museovirasto	80 000
Näkövammaisten kirjasto	25 000
Yhteensä	150 000

*Selvitysosa:***Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)**

Säästöpäätös	-350
Yhteensä	-350

2015 talousarvio	150 000
2014 talousarvio	500 000
2013 tilinpäätös	2 250 000

72. Kansallisgallerian kokoelman kartuttaminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 739 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää Kansallisgallerian taidehankinnoista aiheutuvien menojen maksamiseen.

2015 talousarvio	739 000
2014 talousarvio	739 000
2013 tilinpäätös	739 000

75. Toimitilojen ja kiinteistövarallisuuden perusparannukset ja kunnossapito (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 3 149 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää kiinteistövarallisuuden perusparannuksista ja kunnossapidosta sekä pienhköistä uudisrakennushankkeista aiheutuvien investointimenojen maksamiseen ja museolaivojen korjaustöistä aiheutuviin kustannuksiin.

Käyttösuunnitelma (euroa)

1.	Museovirasto	799 000
2.	Suomenlinnan hoitokunta	2 350 000
Yhteensä		3 149 000

Määrärahaa saa käyttää käyttösuunnitelman kohdan 2. osalta enintään kahta henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen määräaikaan tehtäviin.

Valtuus

1) Käyttösuunnitelman kohdan 1. hankkeita koskevia sitoumuksia saa tehdä siten, että niistä vuoden 2015 jälkeen aiheutuvat menot ovat yhteensä enintään 300 000 euroa.

2) Käyttösuunnitelman kohdan 2. hankkeita koskevia sitoumuksia saa tehdä siten, että niistä vuoden 2015 jälkeen aiheutuvat menot ovat yhteensä enintään 1 000 000 euroa.

*Selvitysosa:***Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)**

Kertamenon poisto	-900
Suomenlinnan kaukolämpötunnelin perusparannus	250
Valtion vahingonkorvaustoiminnan keskittäminen (siirto momentille 28.50.50)	-1
Yhteensä	-651

2015 talousarvio	3 149 000
2014 talousarvio	3 800 000
2013 tilinpäätös	4 000 000

95. Kulttuuriympäristön suojelusta aiheutuvat menot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 50 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää muinaismuistolain (295/1963) toteuttamisesta aiheutuvien menojen ja lain nojalla suoritettavien korvausten maksamiseen.

*Selvitysosa:***Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)**

Säästöpäätös	-100
Yhteensä	-100

2015 talousarvio	50 000
2014 talousarvio	150 000
2013 tilinpäätös	35 586

90. Liikuntatoimi

Selvitysosa: Liikuntatoimen tehtävänä on liikunnan edistäminen. Valtio ja kunnat luovat edellytyksiä liikunnalle. Liikunnan järjestämisestä vastaavat pääasiassa liikuntajärjestöt. Opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa liikuntatoimen yleisestä johdosta, kehittämisestä ja yhteensovittamisesta valtionhallinnossa.

Toimialaa ohjaavat liikuntalaki ja -asetus, hallitusohjelma, valtion talousarvio, opetus- ja kulttuuriministeriön strategiat ja linjaukset sekä toimialan kansainväliset yleissopimukset. EU:n liikuntapolitiikan vaikutus kansalliseen liikuntatoimeen on lisääntymässä. Liikunnan toimialan strateginen johtaminen ja ohjausjärjestelmät perustuvat tiedolla johtamisen periaatteelle sekä liikuntapolitiittisten toimenpiteiden vaikutusten jatkuvalle arvioinnille.

Liikunnan edistämiseksi ja liikunnan yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteiden saavuttamiseksi liikuntapolitiikan eri tavoitealueilla toteutetaan toimenpiteitä, joille on yhteistä alan tietoperustan vahvistaminen ja osaamisen kehittäminen sekä yhdenvertaisuuden, eettisyyden ja rehellisyyden toteutuminen.

Urheilun ja liikuntakasvatuksen veikkausvoittovaramomentille kohdennettava Veikkauksen rahastosta tehtävästä ylimääräisestä irrotuksesta johtuva jakosuhteen mukainen lisämääräraha 2,7 milj. euroa käytetään avustusten myöntämiseen toimialan työllisyyttä edistäviin hankkeisiin.

Liikuntatoimen toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet ja keskeiset toimenpiteet ovat:

Toiminnalliset tavoitteet	Keskeisimmät toimenpiteet
Liikunta on yhdenvertaisesti saavutettavissa	— Parannetaan kunnallisia liikunta- ja liikunta-paikkapalveluja koskevaa tietopohjaa ja varmistetaan ohjauksen yhdensuuntaisuus paikallistasoa koskevissa liikuntapoliittisissa toimenpiteissä — Liikuntapaikkarakentamisen avustamisessa painotetaan ensisijaisesti laadukkaiden ja laajoille käyttäjäryhmille suunnattujen liikuntapaikkojen rakentamista ja peruskorjaamista — Avustetaan liikunnan yhdenvertaisuutta lisääviä hankkeita — Tuetaan maahanmuuttajien kotouttamista liikunnan avulla — Edistetään informaatio-ohjauksella, että liikunnan edistäminen huomioidaan kuntien strategioissa
Liikunta ja urheilu lisäävät osallistumista	— Tuetaan liikunnan kansalaisjärjestötoimintaa — Tuetaan paikallista seuratoimintaa ja matalan kynnyksen liikuntatoimintaa — Tuetaan eettistä ja yhteiskuntavastuullista huippu-urheilutoimintaa ja urheilijoiden valmentautumismahdollisuuksia — Vahvistetaan urheilu-uran ja opiskelun tai koulun käynnin yhdistämisen toimenpiteitä — Myönnetään tunnustuspalkintoja suomalaisille olympiavoittajille — Vahvistetaan järjestöjen edellytyksiä hakea ja järjestää kansainvälisiä urheilun suur tapahtumia — Tuetaan liikunnan ja urheilun eettisiä toimenpiteitä avustamalla Suomen Antidopingtoimikuntaa. — Vahvistetaan urheilun integriteettiä lisäämällä ottelutulosten manipulointia ehkäiseviä toimia — Tuetaan liikuntajärjestöjen kansainvälisiä yhteistyö- ja vaikuttamismahdollisuuksia
Liikunnallinen elämäntapa yleistyy	— Tuetaan OKM:n ja STM:n yhteisen terveyttä edistävän liikunnan strategian ja toimenpideohjelman toimeenpanoa — Tuetaan Liikkuva koulu-ohjelmaa, työelämän liikunnallistamiseen tähtäviä toimenpiteitä ja ohjelmia sekä muita liikunnan edistämishankkeita koko elämänkulussa — Huomioidaan liikunta-alan yrittäjyys osana luovien alojen yrittäjyyden edistämistä

Toiminnalliset tavoitteet	Keskeisimmät toimenpiteet
Liikunta-alan tietopohja ja osaaminen vahvistuu	— Tuetaan liikunnan koulutuskeskusten osaamisen ja laadun kehittämistä — Parannetaan eri väestöryhmien osallistumismahdollisuuksia liikunta-alan vapaatavoitteiseen koulutukseen — Tuetaan liikunta-alan tutkimus- ja tiedonvälitystoimintaa liikuntapoliittisen päätöksenteon tarpeiden näkökulmasta — Lisätään liikuntatieteellisen tutkimuksen laatua tekemällä yhteistyötä Suomen Akatemian kanssa — Lisätään tiedon saavutettavuutta sekä kehitetään valtion liikuntaneuvoston liikuntapolitiikan vaikutusten arviointijärjestelmää — Tuetaan tiedon tuotantoa liikuntapaikkarakentamisen ja liikuntaa suosivan yhdyskuntasuunnittelun kehittämiseksi — Tuetaan urheiluoikeuden professuuria — Tuetaan Suomessa järjestettäviä liikunnan toimialan tieteellisiä kansainvälisiä kongresseja

Eräitä liikuntatoimen tunnuslukuja

	2012 toteutuma	2013 toteutuma	2015 arvio
Kuntien liikunnan edistämisaktiivisuus, kuvaa toiminnan suunnittelua ja johtamista/Tea-viisari¹⁾			
— koko maan väestöpainotettu keskiarvo	62	62	70
Valtionavustuksilla tuetut liikuntatilat (peruskorjaus- ja uudisrakentamishankkeet)			
— uimahallit (m ²)	24 243	17 315	24 000
— liikuntahallit (m ²)	19 025	30 914	15 000
— jäähallit (m ²)	21 579	18 492	7 000
Yhteensä	64 847	66 721	46 000
— lähiliikuntapaikat (kpl)	67	52	65
Kunnossa Kaiken Ikää -ohjelma			
Hankkeet	211	229	220
Kunnat	103	100	100
Liikkujat			
— naiset (%)	65	64	63
— miehet (%)	35	36	37
Liikkujat	120 000	140 000	150 000

Eräitä liikuntatoimen tunnuslukuja

	2012 toteutuma	2013 toteutuma	2015 arvio
Kehittämistuki liikunta- ja urheiluseuroille			
Myönnetty	380	309	350
Hakemukset	1 093	1 205	1 100
Lapsia ja nuoria	80 000	90 000	94 000
— tytöt (%)	45	40	40
— pojat (%)	55	60	60
Liikkuva koulu -ohjelma²⁾			
Koulut	111	172	850
Oppilaat	30 000	60 000	220 000
Urheiluakatemioiden avustaminen			
Avustetut urheiluakatemit, kpl	10	19	17
Akatemioihin kiinnittyneiden urheilijoiden määrä, I ja II-taso	n. 1 100	2 370	2 400
Dopingtestit (ADT ry)			
Kansallisen testausohjelman testit, yht	3 006	2 877	2 700
— kilpailun ulkopuoliset	1 570	1 453	1 350
— kilpailutestit	1 436	1 424	1 350
— joista veritestejä	122	27	200
Urheilijaprofiilit, verinäytteet	104	245	250
Vapaan sivistystyön toteutuneet suoritteet liikunnan koulutuskeskuksissa			
Valtakunnalliset	410 296	420 390	411 982
Muutos ed. vuoteen, opiskelijavrk.	24 182	10 094	-8 408
Muutos ed. vuoteen, %	6,3	2,5	-2,0
Valtionosuudella rahoitetut vuorokaudet/%	279 900/68,2	279 900/66,6	279 900/67,9
Alueelliset	85 788	86 588	85 722
Muutos ed. vuoteen, opiskelijapv	407	800	-866
Muutos ed. vuoteen, %	0,5	0,9	-1,0
Valtionosuudella rahoitetut päivät/%	53 000/61,8	53 000/61,2	53 000/61,8

¹⁾ Tea-viisarijärjestelmän tunnusluku kertoo kunnan liikunnan edistämisestä 7 eri näkökulmasta (mm. johtaminen, seuranta ja voimavarat). Koko maan luku on kaikkien vastanneiden keskiarvo, joka on painotettu vastanneen yksikön väestöpohjalla.

²⁾ V. 2012—2013 koulujen määrä sisältää ainoastaan valtakunnalliset kokeiluhankkeet, kun taas v. 2015 arvio sis. kokeilu-hankkeiden (330 koulua) lisäksi OKM:n määrärahasta aluehallinnon kautta rahoitetut hankkeet (520 koulua). Vv. 2012—2013 oppilaiden määrä sisältää ainoastaan valtakunnalliset kokeiluhankkeet, kun taas v. 2015 arvio sis. kokeilu-hankkeiden (90 000 oppilasta) lisäksi OKM:n määrärahasta aluehallinnon kautta rahoitetut hankkeet (130 000 oppilasta).

50. *Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarar urheilun ja liikuntakasvatuksen edistämiseen (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 148 194 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) liikuntalakiin (1054/1998), opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettuun lakiin (1705/2009) ja vapaasta sivistystyöstä annettuun lakiin (632/1998) perustuvien valtionosuuksien ja -avustusten maksamiseen sekä muiden urheilun ja liikuntakasvatuksen edistämiseen tarkoitettujen avustusten maksamiseen valtionavustuslain (688/2001) mukaisesti

2) kokeilu-, kehittämis-, selvitys- ja ohjelmatoiminnan menoihin

3) enintään 1 700 000 euroa urheilijoiden valmennus- ja harjoitteluapurahojen maksamiseen

4) yhteisöjen ja valtionhallinnon kansainvälisen liikunta-alan yhteistyön, liikuntatieteellisen toiminnan, liikunnan ja huippu-urheilun eettisen ja dopinginvastaisen toiminnan, testaustoiminnan ja dopingin vastaisen kasvatuksen tehostamisen menoihin, korkeakoulujen, tutkimuslaitosten ja tutkijoiden liikuntatieteellisten tutkimushankkeiden sekä näiden kanssa yhteistyössä toteutettavien tietojärjestelmä- ja muiden hankkeiden rahoittamiseen

5) enintään 339 000 euroa opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukaisen avustuksen maksamiseen Suomen Urheilumuseosäätiölle

6) valtion liikuntaneuvoston ja sen jaostojen menoihin

7) enintään 300 000 euroa suomalaisten olympiavoittajien eläkkeisiin sekä Pro Urheilu -tunnustusten maksamiseen

8) liikunnan aluehallinnon toiminnan menoihin

9) enintään neljää henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

Kunnan liikuntatoimen valtionosuuden perusteena käytettävä yksikköhinta on 12,00 euroa asukasta kohden.

Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten valtionosuuden perusteena olevien opiskelijavuorokausien enimmäismäärä on 279 900 ja alueellisten liikunnan koulutuskeskusten opiskelijapäivien enimmäismäärä on 53 000. Mainittujen määrien estämättä määrärahaa saa käyttää valtionosuuksien oikaisupäätöksistä aiheutuviin menoihin.

Alueellisten liikunnan koulutuskeskusten yksikköhinta on 16,60 euroa opiskelijapäivää kohden.

Kohdan 7 määrärahaa saa käyttää enintään 12 täyttä eläkettä vastaavan ylimääräisen urheilijaeläkkeen myöntämiseen.

Kohtien 3 ja 7 määrarahat budjetoidaan maksuperusteisina.

Kohdassa 9 tarkoitettujen henkilöiden osalta työnantajalle maksetut sairausvakuutuksen mukaiset etuudet otetaan nettobudjetoitaessa tuloina huomioon.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi ylimääräisistä urheilijaeläkkeistä.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

<i>Liikunnan yhdenvertaiseen saavutettavuuteen</i>	28 500 000
Liikuntapaikkarakentamisen avustamiseen	27 000 000
Liikunnan yhdenvertaisuuteen	1 500 000
<i>Liikuntaan ja urheiluun osallistuminen</i>	63 049 000
Liikunnan kansalaistoimintaan	45 882 000
Huippu-urheiluun	11 760 000
Liikunnan ja urheilun suurtahtumiin	1 700 000
Liikunnan ja urheilun eettiseen toimintaan	3 250 000
Kansainvälisyyteen	457 000
<i>Koko väestön liikunnan edistäminen</i>	27 970 000
Valtionosuudet kuntien liikuntatoimintaan	19 200 000
Liikunnallisen elämäntavan edistämiseen	8 770 000
<i>Liikunnan osaaminen ja tietopohja</i>	28 825 000
Liikunnan koulutuskeskuksille	18 608 000
Liikuntatieteeseen ja tutkimuksiin	3 730 000
Tutkimus- ja kehitysyhteisöille sekä koulutustoimintaan	4 489 000
Liikunnan aluehallinnon toimintaan	350 000
Valtion liikuntaneuvoston toimintaan	480 000
Opetus- ja kulttuuriministeriön käytettäväksi	1 368 000
Yhteensä	148 194 000

Määrärahan mitoituksessa käytetty valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten arvonlisäveroton keskimääräinen yksikköhinta on 88,85 euroa opiskelijavuorokautta kohden. Liikunnan koulutuskeskusten valtionosuuksiin myönnetään 471 000 euroa momentilta 29.90.52.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	746
Yhteensä	746

2015 talousarvio	148 194 000
2014 talousarvio	147 448 000
2013 tilinpäätös	145 312 935

52. Valtionosuus liikunnan koulutuskeskuksille ja rahoitus liikuntatieteellisten hankkeiden arviointikustannuksiin (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 557 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) vapaasta sivistystyöstä annetun lain (632/1998) mukaisten valtionosuuksien maksamiseen valtakunnallisille liikunnan koulutuskeskuksille

2) enintään 80 000 euroa Suomen Akatemialle liikuntatieteellisten tutkimusten arvioinnin hallintokustannuksiin

3) enintään yhtä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

Selvitysosa: Momentin 29.90.50 määrärahasta osoitetaan valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten valtionosuuksiin yhteensä enintään 18 608 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kustannustason muutos (+1,1 %)	190
Tasomuutos	257
Yhteensä	447
2015 talousarvio	557 000
2014 talousarvio	110 000
2013 tilinpäätös	109 000

54. Avustus Helsingin Olympiastadionin perusparannukseen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 40 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää avustuksen myöntämiseen Stadion-säätiölle Helsingin Olympiastadionin perusparannuksesta aiheutuviin kustannuksiin.

Selvitysosa: Valtio osallistuu Helsingin Olympiastadionin perusparannuksesta aiheutuviin kustannuksiin. Valtion osuus on yhteensä 92,7 milj. euroa, josta 52,7 milj. euroa on osoitettu vuosina 2011—2014. Vuonna 2015 on tarkoitus osoittaa hankkeen rahoituksen loppuosuus, 40 milj. euroa. Lisäksi avustuksen saaja saa rahoituksen etupainotteisuudesta johtuvan korkohyödyn suunnittelu- ja rakennusajalta. Hankkeen arvioidut työllisyysvaikutukset ovat suunnittelu- ja rakennusvaiheen osalta noin 2 400 henkilötyövuotta ja tuoteteollisuuden osalta noin 1 000 henkilötyövuotta. Perusparannuksen on määrä valmistua vuonna 2018.

2015 talousarvio	40 000 000
2014 I lisätalousarvio	40 000 000

91. Nuorisotyö

Selvitysosa: Opetus- ja kulttuuriministeriöllä on vastuu nuorisotyön ja -politiikan yleisestä kehittämisestä. Tavoitteena on edistää nuorten aktiivista kansalaisuutta ja sosiaalista vahvistamista sekä parantaa nuorten kasvu- ja elinoloja. Yleisen kehittämisen välineenä toimii valtakunnallisen nuorisotyön palvelu- ja kehittämiskeskusrakenne. Opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa valtioneuvoston lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelman 2012—2015 toimeenpanosta nuorisotyön alueella sekä ohjelman koordinaatiosta yhteistyössä sen toimeenpanoon osallistuvien ministeriöiden kanssa. Valtion nuorisosiain neuvottelukunta arvioi ohjelman toimeenpanoa vuosittain. Lapsi- ja nuorisopolitiikan vaikuttavuutta seurataan lasten ja nuorten elinoloja kuvaavilla indikaattoreilla. Kehittämisohjelmassa lapsi- ja nuorisopolitiikkaa lähestytään osallisuuden, arjen hallinnan ja yhdenvertaisuuden näkökulmista.

Nuorisolaki velvoittaa kuntia huolehtimaan nuorten osallistumismahdollisuuksista. Opetus- ja kulttuuriministeriö tukee kansalaisjärjestöjä sekä erilaisia osallistumis- ja kuulemisjärjestelmiä, joissa nuoret toimivat aktiivisesti.

Nuorisotyöttömyyden, eriarvoisuuden ja syrjäytymisen torjumiseksi toteutetaan nuorten yhteiskuntatakuu. Etsivän nuorisotyön kautta tavoitetaan yhteiskunnan palvelujärjestelmien ulkopuolella olevat nuoret ja heistä suurin osa ohjataan jatkotoimenpiteisiin. Tavoitteena on laajentaa etsivä nuorisotyö koko maata kattavaksi. Nuorten työpajatoimintaa kehitetään etsivän nuorisotyön jatkeeksi tavoitteena parantaa nuorten elämäntaitoja ja vähentää nuorisotyöttömyyttä.

Otetaan huomioon sukupuolten tasa-arvonäkökulma, yhdenvertaisuus sekä vähemmistöt ja mahanmuuttajataustaiset nuoret ensisijaisesti integroidusti nuorisotyön tukijärjestelmissä.

Toimialan yleistä kehittämistä suuntaavat myös nuorisoalan eurooppalaisen yhteistyön uudistetut puitteet (2010—2018) sekä Euroopan neuvoston suositukset.

Nuorisotyön veikkausvoittovaramomentille kohdennettava Veikkauksen rahastosta tehtävästä ylimääräisestä irrotuksesta johtuva jakosuhteen mukainen lisämääräraha 1 milj. euroa käytetään avustusten myöntämiseen toimialan työllisyyttä edistäviin hankkeisiin.

Nuorisotyön tavoitteet ja keskeisimmät toimenpiteet ovat:

Toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet	Keskeisimmät toimenpiteet
Toimialan yleinen kehittäminen	— Valmistellaan nuorisolain uudistusta. — Huolehditaan hallituksen lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelman toimeenpanosta ja arvioinnista. Valmistellaan uutta kehittämisohjelmaa (2016—2019). — Kehitetään nuorisotyön valtakunnallisen palvelu- ja kehittämiskeskrakenteen ohjausta. — Kehitetään nuorisotyölle laadullista ajantasaisen seurannan työkalua. — Kehitetään nuorisojärjestöjen avustusperusteita. — Jatketaan valtakunnallisten nuorisokeskusten yhteistä strategia- ja kehittämistyötä.
Edistetään osallisuutta ja yhdenvertaisuutta	— Kehitetään lasten ja nuorten kuulemista sekä osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia. — Edistetään kaikkien nuorten yhdenvertaisia harrastusmahdollisuuksia. — Avustetaan osallisuutta ja yhdenvertaisuutta edistäviä kehittämishankkeita. — Tuetaan valtakunnallisia nuorisojärjestöjä, valtakunnallisia nuorisotyön palvelujärjestöjä ja muita nuorisotyötä tekeviä järjestöjä. — Toimeenpannaan nuorten yhteiskuntatakuu nuorisotoimen osalta. — Huolehditaan Euroopan neuvoston vihapuheen vastaisen nuorisokampanjan kansallisesta toteutuksesta.
Seurataan ja tuetaan arjen rakentumista	— Seurataan lakisääteisten monialaisten yhteistyöverkostojen toimintaa ja luodaan edellytyksiä verkostojen väliselle yhteistyölle. — Jatketaan 2013 käynnistynyttä nuorten sosiaalisen vahvistamisen valtakunnallista kehittämistä.

Eräitä nuorisotoimen tehokkuutta kuvaavia tunnuslukuja

Toiminnot	2012	2013	2015
Kuntien nuorisotyö			
— nuorisotilat, lkm (Kuntaliitto)	1 100	1 100	1 100
— nuorisotyöntekijät, lkm (Kuntaliitto)	3 400	3 400	3 400
Valtakunnalliset nuorisokeskukset (10 kpl)			
— nuorisokäyttöpäivät	210 605	248 640	260 000
Nuorten harrastaminen			
— aluehallinnon kautta tuetut paikalliset harrastustoimintaryhmät, lkm	4 500	4 979	5 500
— nuoret (15—29 v.) joilla vähintään yksi harrastus, osuus ikäryhmästä	83 %	83 %	83 %
— nuoret (15—29 v.) jotka kuuluvat vähintään yhteen järjestöön, osuus ikäryhmästä	50 %	50 %	50 %
Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelman toimeenpano			
— tuetut hankkeet (sekä valtakunnalliset että paikalliset)	128	99	100
Nuorisotutkimus			
— tutkijat, OKM:n rahoittamat (htv)	5,6	4,7	5
— painetut kirjat ja verkkojulkaisut	17	16	16

50. Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarot nuorisotyön edistämiseen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 53 362 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) ja nuorisolain (72/2006) perusteella kuntien nuorisotoimen valtionosuuksiin
- 2) nuorisolakiin (72/2006) perustuviin valtionavustuksiin valtakunnallisille nuorisojärjestöille, nuorisotyön valtakunnallisille palvelujärjestöille ja nuorisotyötä tekeville järjestöille
- 3) nuorisolakiin (72/2006) perustuviin avustuksiin valtakunnallisten nuorisokeskusten toimintaan ja rakentamiseen sekä nuorisotilojen rakentamis-, peruskorjaus- ja varustamisavustuksiin
- 4) nuorisotutkimuksen avustamiseen ja apurahojen maksamiseen, nuorisotyöhön ja -politiikkaan liittyvien selvitysten laatimiseen ja nuorten tieto- ja neuvontapalvelujen, nuorten kuulemis- ja osallistumisjärjestelmien sekä nuorten verkkomedioiden ja niiden kehittämistoiminnan menoihin
- 5) yhteisöjen ja valtionhallinnon kansainvälisen nuorisoalan yhteistyön ja nuorison kansainvälisten toimintaohjelmien tukemiseen
- 6) lasten ja nuorten paikallisen harrastustoiminnan, liikunnallisen, kulttuurisen ja monikulttuurisen nuorisotyön ja -toiminnan sekä nuorten ympäristökasvatuksen tukemiseen
- 7) nuorten työpajatoiminnan valtakunnalliseen tukeen, etsivään nuorisotyöhön, ehkäisevään päihde- ja huumetyöhön, sosiaaliseen nuorisotyöhön sekä muuhun nuorten sosiaaliseen vahvistamiseen
- 8) valtion nuorisoasiain neuvottelukunnan ja sen jaostojen, valtakunnallisten nuorisojärjestöjen ja nuorisotyön palvelujärjestöjen arviointi- ja avustustoimikunnan, saamelaiden nuorisoneuvoston menoihin ja saamenkielisen nuorisokulttuurin vahvistamiseen
- 9) nuorisotyön valtakunnallisten palvelu- ja kehittämiskeskusten tukemiseen

10) lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelman toimeenpanoon, arviointiin ja kehittämiseen sekä alueellisen nuorisotoimen menoihin ja nuorisotyön alueelliseen kehittämiseen

11) toimialan aluehallinnon ja valtion virastojen määräaikaisten nuorisotoimialan hankkeiden toteuttamiseen

12) enintään seitsemää henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen, josta aluehallinnon nuorisotoimet voivat käyttää enintään kolme henkilötyövuotta henkilöstön palkkaamiseen määräaikaisiin tehtäviin nuorten yhteiskuntatakuun tavoitteiden toteuttamiseksi.

Kuntien nuorisotoimen valtionosuuden laskennallisena perusteena käytettävä yksikköhinta on 15,00 euroa alle 29-vuotiasta asukasta kohden.

Kohdassa 12 tarkoitettujen henkilöiden osalta työnantajalle maksetut sairausvakuutuksen mukaiset etuudet otetaan nettobudjetoitaessa tuloina huomioon.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

<i>Nuorten aktiivinen kansalaisuus</i>	
Valtakunnalliset nuorisotalon järjestöt	14 500 000
Lakisääteiset kansalliset toimikunnat	900 000
<i>Nuorten sosiaalinen vahvistaminen</i>	
Etsivä nuorisotyö ja muu nuorten sosiaalinen vahvistaminen	7 000 000
<i>Nuorten kasvu- ja elinolot, paikallinen ja alueellinen nuorisotyö</i>	
Valtionosuus kuntien nuorisotoimeen	8 086 000
Kasvu- ja elinolot paikallisesti ja alueellisesti	5 050 000
<i>Nuorisotyön ja -politiikan kehittäminen</i>	
Nuorisotyön palvelu- ja kehittämiskeskukset	6 000 000
Lasten ja nuorten kehittämisohjelman toimeenpano, kokeilu, kehittäminen, tutkimus	5 626 000
Kansainvälinen yhteistyö	900 000
Valtakunnalliset nuorisokeskukset	5 300 000
Yhteensä	53 362 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	281
Yhteensä	281

2015 talousarvio	53 362 000
2014 talousarvio	53 081 000
2013 tilinpäätös	52 419 164

51. Nuorten työpajatoiminta ja etsivä nuorisotyö (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 21 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) nuorten työpajatoiminnan tukemiseen
- 2) etsivän nuorisotyön tukemiseen.

Selvitysosa: Nuorten työpajatoiminnan ja etsivän nuorisotyön tukeminen, laajentaminen ja laadun kehittäminen sisältävät nuorten yhteiskuntatakuun toimeenpanoa. Momentin 29.91.50 määrärahasta osoitetaan samaan tarkoitukseen yhteensä 6 000 000 euroa hallitusohjelman mukaisena tältä momentilta tehtynä veikkausvoittovaroista rahoitettavana menosäästönä.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Työpajatoiminnan tukemiseen	13 000 000
Etsivän nuorisotyön tukemiseen	8 000 000
Yhteensä	21 000 000
2015 talousarvio	21 000 000
2014 talousarvio	21 000 000
2013 tilinpäätös	21 000 000

52. Saamelaisten kulttuuri- ja kielipesätoiminta (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 400 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää inarinsaamen, koltansaamen ja pohjoissaamen kulttuuri- ja kielipesätoiminnan tukemiseen.

Selvitysosa: Valtioneuvoston lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelman mukaisesti saamen kielten kielipesien rahoitus vakiinnutetaan, mikä huomioidaan momentilla 29.91.50.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	-150
Yhteensä	-150
2015 talousarvio	400 000
2014 talousarvio	550 000
2013 tilinpäätös	500 000

Pääluokka 30

MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

Selvitysosa:

Toimialan toimintaympäristö

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan toiminnalla turvataan kotimaisen ruuan tuotanto ja uusiutuvien luonnonvarojen kestävä käyttö sekä luodaan edellytyksiä niihin perustuville elinkeinoille ja hyvinvoinnille. Maa- ja metsätalousministeriön toimialaan vaikuttaminen tapahtuu pitkälti EU-politiikkojen, säädösvalmistelun sekä tulosohjauksen ja kehittämistoimenpiteiden kautta.

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan elinkeinot ovat merkittäviä uusiutuvien luonnonvarojen käyttäjiä. Ilmastomuutos, luonnonvarojen määrä, saatavuus ja laatu, energian tuotantotavat ja puhtaan veden riittävyys vaikuttavat olennaisesti myös ministeriön toimialaan. Tulevaisuudessa tärkeinä haasteina säilyvät ilmastomuutoksen hillitseminen ja siihen sopeutuminen. Ne edellyttävät ratkaisuja, jotka vaikuttavat maataloustuotantoon, tuotantotekniikoihin ja -tapoihin, maankäyttöön ja energian kulutukseen. Aktiivisilla, toteuttamiskelpoisilla ja kustannustehokkailla ilmastomuutoksen hillintä- ja sopeutumistoimilla voidaan luoda uusia mahdollisuuksia myös liiketoiminnalle. Maa- ja metsätalousministeriö koordinoi ilmastomuutokseen sopeutumista kansallisesti.

Toimialan menestyminen perustuu korkeatasoiseen ja laaja-alaiseen osaamiseen sekä innovaatioiden nopeaan hyödyntämiseen uusiutuvien luonnonvarojen kestävässä käytössä, uusiutuvan energian tarjoamisessa mahdollisuuksissa sekä ilmastomuutokseen sopeutumisessa ja hillitsemisessä. Hallinnonalan tutkimus tuottaa ennakoivasti tietoa, osaamista ja innovaatioita päätöksenteon tueksi, elinkeinojen kilpailukyvyn kehittämiseksi ja hyvinvoinnin edistämiseksi.

Ruokaketjun pidentyminen lisää elintarviketurvallisuusriskejä. Kuluttajat haluavat enemmän ja varmistettua tietoa ruuan alkuperästä ja tuotantotapojen vastuullisuudesta. Hyvä ravitseminen edistää terveyttä. Terveellinen ruokavalio sisältää tarvittavat ravintoaineet ja sopivasti energiaa. Ruuan terveysvaikutuksista, maataloustuotannon ympäristövaikutuksista sekä muista vastuullisuuskäsitteistä kiinnostuneiden kuluttajien määrä on jatkuvasti kasvanut. Luomu- ja lähiruoka ovat lisänneet suosiotaan. Ruokaketjun toiminta ja ruuan jatkojalostus perustuvat suurelta osin kotimaisten raaka-aineiden käytölle. Ruuan alkuperä tunnetaan mahdollisimman hyvin, kun ruuantuotanto säilyy lähellä. Kotimaisen ruuan tuotannon turvaamiseksi maatalouden kannattavuuden, kilpailukyvyn sekä rakenne- ja tuottavuuskehityksen ylläpitäminen on tärkeää. Sektorin kannalta on myös välttämätöntä saada uusia yrittäjiä alalle. Riittävät investoinnit ja osaamisen kehittäminen parantavat tuotannon tehokkuutta ja luonnonvarojen kestäväää käyttöä.

Ministeriön hallinnonalan toiminnalla luodaan edellytyksiä biotalouden kehittymiselle edistämällä uusiutuvien luonnonvarojen kestävää käyttöä ja kilpailukykyistä elinkeinotoimintaa. Maa- ja metsätalousministeriön tavoitteena on kehittää hajautettua biotaloutta, jonka ratkaisuilla on mahdollista parantaa alueellista energia- ja ravinneomavaraisuutta sekä edistää energia- ja materiaalihokkuutta. Hajautetuissa ratkaisuisa raaka-aineet hyödynnetään usein lähellä tuotantopaikkaa, jolloin toiminnasta saatavat hyödyt jäävät alueelle. Ravinteiden käyttöä voidaan tehostaa erilaisilla suljetun kierron toimilla, mikä vähentää riippuvuutta tuontiravinteista ja edistää samalla ympäristö- ja ilmastohyötyjä. Alueellista energiaomavaraisuutta ja huoltovarmuutta on mahdollista lisätä käyttämällä maaseudun monipuolisia raaka-aineen lähteitä energian tuottamiseen. Ympäristöön ja luonnonvaroihin liittyvät palvelut luovat maaseudulle uusia liiketoimintamahdollisuuksia ja lisäävät alueiden elinvoimaisuutta ja monipuolistavat toimeentulomahdollisuuksia. Kustannustehokkaiden hajautettujen ratkaisujen aikaansaaminen vaatii toimivien markkinoiden luomista, lainsäädännöllisten ja muiden esteiden poistamista, raaka-aineiden tuotantopaikkojen selvittämistä, prosessointia markkinoitavaan muotoon sekä logistiikan ja hyödyntämispaikkojen optimointia.

Ympäristöön, luonnonvaroihin ja ruokaketjuun liittyvien hajautettujen prosessien ja tehokkaiden palveluiden kehittäminen edellyttää hyvin toimivaa logistiikkaa ja tietovarantojen hallintaa. Paikatiedon ja paikantamisen kytkeminen kiinteäksi osaksi tuotanto- ja palveluprosesseja luo merkittäviä kehittämismahdollisuuksia kaikilla toimialoilla.

Toimialan ympäristövaikutukset

Euroopan unioni on sitoutunut yksipuolisesti vähentämään 20 prosentilla kasvihuonekaasupäästöjä vuoden 1990 tasosta vuoteen 2020 mennessä. Suomen maataloussektorille asetetun tavoitteen mukaan kasvihuonepäästöjen tulee olla 13 prosenttia alemmat vuonna 2020 kuin vuonna 2005. Metsien ja maankäytön merkitys ilmaston muutoksen hillinnässä on kasvanut edelleen. Energian riittävyys on haaste, joka vaatii energiansäästötoimia sekä energiatehokkuuden ja uusiutuvan energian lisäämistä. EU on sitoutunut kasvattamaan uusiutuvan energian osuutta 20 prosenttiin koko unionin alueella vuoteen 2020 mennessä. Suomen vastuulla on lisätä uusiutuvan energian käyttöä nykyisestä 28,5 prosentista 38 prosenttiin. Uusiutuvan energian velvoitepaketin (2010) mukaan metsähakkeen energiakäyttötavoite on 13,5 milj. kuutiometriä vuonna 2020. Vuonna 2013 metsähaketta käytettiin energiaksi 8,9 milj. kuutiometriä.

Maataloussektorin päästöt (pl. maankäyttö ja energia) ovat noin 9 prosenttia Suomen kasvihuonekaasupäästöistä. Maatalouden päästöjä vähennetään useiden erilaisten toimenpiteiden avulla, mutta vähennysten aikaansaaminen on usein vähemmän kustannustehokasta kuin muilla sektoreilla. Merkittävien päästövähennysten aikaansaaminen tarkoittaisi kotimaisen maataloustuotannon vähentämistä, elintarviketuonnin kasvua ja siten tuotannon kasvihuonekaasupäästöjen siirtymistä muualle. Metsät ja maankäyttösektori on nettonielu, joka sitoo noin 30—50 prosenttia muiden sektoreiden päästöistä. Kestävän metsätalouden harjoittaminen tuottaa merkittäviä ilmastohyötyjä.

Vesien hyvän tilan saavuttamiseksi ravinne-, kiintoaine- ja maaperän happamuudesta aiheutuvaa kuormitusta on edelleen vähennettävä. Laaja-alaisin vesiensuojeluongelma on ravinnekuormituksesta aiheutuva rehevöityminen. Suomen osuus Itämeren fosfori- ja typpikuormituksesta on noin 15 % luonnonhuuhtouma mukaan lukien. Itämeren koko ravinnekuormituksesta Suomen maatalouden osuus on fosforin ja typen osalta vajaat 8—9 %. Vesien tilaa parannetaan vesien- ja merenhoitosuunnitelmien mukaisin toimenpitein sekä EU:n Itämeristrategian puitteissa.

Uudistuvat tukijärjestelmät

Kaikki merkittävät maatalouden ja kalatalouden EU:n ja kansalliset tukijärjestelmät uudistuvat vuonna 2015. Silloin otetaan käyttöön CAP2020-uudistuksen yhteydessä sovittu suorien tukien järjestelmä sekä rahoituskauden 2014—2020 Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma ja elinkeinokalatalouden toimintaohjelma. Myös EU:n valtiontuen suuntaviivat rahastokaudelle 2014—2020 uudistettiin vuonna 2014, minkä seurauksena kansalliset tukijärjestelmät muutetaan vastaamaan uusia suuntaviivoja.

EU:n rahoituskehyskauden 2014—2020 ohjelmat

Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto (maaseuturahasto) sekä Euroopan meri- ja kalatalousrahasto ovat Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1303/2013 mukaisia Euroopan rakenne- ja investointirahastoja (jäljempänä ERI-rahastot). ERI-rahastojen varoilla edistetään EU:n älykästä, kestävää ja osallistavaa kasvua koskevia tavoitteita Suomen ja EU:n komission välisen kumppanuussopimuksen mukaisesti viiden ohjelman kautta, jotka ovat valtion talousarviossa pääluokassa 30 olevien Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman ja Euroopan meri- ja kalatalousrahaston toimintaohjelman lisäksi pääluokassa 32 oleva Suomen rakennerahasto-ohjelma sekä valtion talousarvion ulkopuolella olevat Ahvenanmaan maaseudun kehittämisohjelma ja rakennerahasto-ohjelma.

Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma 2014—2020

Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma (jäljempänä maaseutuohjelma) on myös yksi hallinnonalan päärahoitusvälineistä, jonka varoin ohjelmakaudella 2014—2020 rahoitettavaksi valitut toimenpiteet edistävät seuraavia strategisia painopisteitä:

- 1) Edistetään biotaloutta ja sen osana maataloutta harjoitetaan taloudellisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti kestäväällä ja eettisesti hyväksyttävällä tavalla.
- 2) Monipuolistetaan maaseudun elinkeinoja ja parannetaan työllisyyttä kehittämällä yritysten kilpailukykyä, uutta yrittäjyyttä ja yritysten verkostoitumista.
- 3) Lisätään maaseudun elinvoimaa ja elämänlaatua vahvistamalla paikallista omaehtoista toimintaa.

Maaseutuohjelman rahoitusta on valtion talousarviossa kahdella politiikkasektorilla (maaseudun kehittäminen sekä maa- ja elintarviketalous). Maaseutuohjelmaa varten on käytettävissä koko ohjelmakauden 2014—2020 aikana noin 5,6 mrd. euroa julkista rahoitusta. Kun yksityisen rahoituksen määrä on noin 1,8 mrd. euroa, maaseutuohjelman kokonaiskustannukset arvioidaan noin 7,4 mrd. euroksi. Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahaston (maaseuturahasto) rahoitusosuus on koko ohjelmassa 42 prosenttia julkisesta rahoituksesta. Lisäksi maaseutuohjelman yhteydessä ilmoitettava kansallinen lisärahoitus on noin 2,6 mrd. euroa.

Maaseutuohjelmassa rahoitettavat toimenpiteet ja niihin käytettävissä oleva julkinen rahoitus sekä sen yhteydessä ilmoitettava kansallinen lisärahoitus on Suomen ohjelmaesityksen mukaan momenteittain alustavasti seuraava, milj. euroa:

Toimenpiteet	Ohjelmakausi 2007—2013 ¹⁾ Julkinen rahoitus yhteensä	Ohjelmakausi 2014—2020				Kansallinen lisärahoitus
		Käytettävissä oleva julkinen rahoitus				
		EU	Valtio	Muu kansallinen	Yhteensä	
Nuorten viljelijöiden tilanpidon aloitustuki sekä maatalouden investoinnit (30.10.40)	291	171	236	-	407	242 ²⁾
Korkotuki tilanpidon aloittamiseen ja maatalouden investointeihin (30.10.41)	-	-	-	-	-	481 ³⁾
Eläinten hyvinvointikorvaukset (30.10.43)	126	192	266	-	458	-
Yritys- ja hanketuet sekä tekninen apu (30.10.64)	954	416	501	74	991	-
Ympäristökorvaukset, luonnon- mukainen tuotanto, neuvonta (uusi) ja ei-tuotannolliset investoinnit (30.20.43)	2 388	820	1 132	-	1 952	-
Luonnonhaittakorvaukset (30.20.44)	2 948	760	1 050	-	1 810	1 924
Yhteensä	6 707	2 359	3 185	74	5 618	2 647

¹⁾ Sisältää vain ohjelmakauden 2007—2013 EU-osarahoitteiset toimenpiteet ja niiden julkisen rahoituksen.

²⁾ Rahoitetaan Makerasta.

³⁾ Korkotuesta arvioidaan noin 210 milj. euroa toteutuvan menoina ohjelmakauden 2014—2020 aikana, loppu sen jälkeen.

Valtioneuvosto hyväksyi Suomen ohjelmaesityksen 24.4.2014. Euroopan komission hyväksyntä saataneen syksyn 2014 aikana.

Maaseutuohjelman toimenpiteillä edistetään horisontaalisesti innovointia, ympäristöä sekä ilmastomuutoksen lieventämistä ja siihen sopeutumista koskevia tavoitteita sekä niiden lisäksi kaikkia Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EU) N:o 1305/2013 maaseudun kehittämiselle asetettuja prioriteetteja, jotka ovat seuraavat:

— Prioriteetti 1: Tietämyksen siirron ja innovaatioiden edistäminen maa- ja metsätaloudessa sekä maaseudulla.

— Prioriteetti 2: Maatilojen elinkelpoisuuden ja kilpailukyvyn parantaminen kaikenlaisessa maataloudessa kaikilla alueilla sekä innovatiivisen maatilateknologian ja kestävän metsänhoidon edistäminen.

— Prioriteetti 3: Elintarvikeketjun organisoitumisen edistäminen mukaan lukien maataloustuotteiden jalostus ja kaupan pitäminen, eläinten hyvinvointi ja maatalouden riskienhallinta.

— Prioriteetti 4: Maa- ja metsätalouteen liittyvien ekosysteemien ennallistaminen, säilyttäminen ja parantaminen.

— Prioriteetti 5: Voimavarojen tehokkaan käytön sekä vähähiiliseen ja ilmastoa säästävään talouteen siirtymisen edistäminen maatalous-, elintarvike- ja metsäsektoreilla.

— Prioriteetti 6: Sosiaalisen osallisuuden, köyhyyden vähentämisen ja taloudellisen kehityksen edistäminen maaseudulla.

Elinkeinokalatalouden toimintaohjelma

Vuoden 2014 aikana valmistellaan ja lähetetään Euroopan komissiolle hyväksyttäväksi Euroopan meri- ja kalatalousrahaston Suomen toimintaohjelma vuosille 2014—2020. Toimintaohjelma on jatkoa Suomen elinkeinokalatalouden toimintaohjelmalle 2007—2013, johon verrattuna uusi ohjelma on laajempi kattaen elinkeinokalatalouden kehittämisen lisäksi myös kaupallisen kalastuksen valvonnan ja kalataloustietojen keruuohjelman sekä yhdennetyn meripolitiikan toimenpiteet. Kalastuksen valvonnan ja tiedonkeruuohjelman toimenpiteet on käynnistetty jo vuoden 2014 aikana. Muut toimenpiteet käynnistyvät vuonna 2015, kun toimintaohjelma on valmistunut. Toimintaohjelmaa varten on käytettävissä EU:n rahoitusosuutta yhteensä 74,4 milj. euroa ohjelma-kaudella 2014—2020 (Komission päätös 11.6.2014).

Euroopan meri- ja kalatalousrahaston tärkeimmät painopisteet ovat:

- Kestävän ja kilpailukykyisen kaupallisen kalastuksen, vesiviljelyn, kalanjalostuksen ja kala-kaupan edistäminen
- EU:n yhteisen kalastuspolitiikan täytäntöönpanon edistäminen
- EU:n yhdennetyn meripolitiikan täytäntöönpanon edistäminen

Yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet

Maa- ja metsätalousministeriö asettaa toimialansa politiikkasektoreille seuraavat yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet ja poikkihallinnolliset tavoitteet. Lukuperusteluissa on kuvattu toimenpiteitä yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden toteutumiseksi sekä kehitystä kuvaavia mittareita.

Maaseudun kehittäminen

- Vahvistetaan maaseudun elinvoimaisuutta ja monipuolista yrittäjyyttä
- edistetään maatalouden rakenne- ja tuottavuuskehitystä.

Maa- ja elintarviketalous

- Parannetaan ruuan alkutuotannon ja jalostuksen toimintaedellytyksiä
- turvataan ihmisten, eläinten ja kasvien terveyttä sekä edistetään eläinten hyvinvointia
- edistetään ruokaketjun vastuullisuutta.

Luonnonvaratalous

- Uusiutuvia luonnonvaroja hoidetaan ja käytetään kestävästi sekä niihin liittyvät riskit hallitaan
- metsät ovat tuottavia, vesivarojen käytettävyys on hyvä ja kala- ja riistakannat ovat elinvoimaisia
- luodaan edellytyksiä luonnonvarojen kestävään käyttöön perustuvalle kilpailukykyiselle liike-toiminnalle
- sovitetaan yhteen luonnonvarojen käytön ja suojelun tarpeet
- luodaan hyvinvointia luonnon virkistyskäytön avulla.

Maanmittaus ja tietovarannot

- Kiinteistö- ja maastotietojärjestelmät turvaavat osaltaan yksityisen maanomistuksen ja kansallisen luototus- ja vakuusjärjestelmän toimivuuden

— ylläpidetään lainhuuto- ja kiinnitysrekisteriin kirjattujen tietojen korkeaa luotettavuutta ja hyvää palvelutasoa

— tietovarantoja on avattu uudelleenkäytettävässä muodossa tietoverkkojen kautta yhteiskunnassa hyödynnettäväksi.

Poikkihallinnolliset tavoitteet

— Luodaan edellytyksiä kilpailukyiselle liiketoiminnalle ja taloudelliselle kasvulle

— ilmastonmuutosta hillitään ja siihen sopeudutaan

— huolehditaan elinympäristöistä ja luonnon monimuotoisuudesta

— edistetään kansalaisten ja sidosryhmien tiedonsaantia ja vaikutusmahdollisuuksia.

Sukupuolten välinen tasa-arvo

Maa- ja metsätalousministeriö jatkaa hallituksen tasa-arvo-ohjelman 2012—2015 mukaisesti sukupuolinäkökulman valtavirtaistamista ja sisällyttämistä lainvalmisteluun, toiminnan ja talouden ohjaukseen sekä muihin tasa-arvon kannalta merkittäviin toimintoihin. Maa- ja metsätalousministeriön pääluokan menoista noin 90 % on siirtomenoja, joilla tuetaan eri politiikkasektoreiden vaikuttavuustavoitteiden saavuttamista. Pääsääntöisesti tukien myöntämisperusteena ei ole niiden vaikutus sukupuolten väliseen tasa-arvoon.

Tuottavuuden parantaminen

Hallituksen säästöpäätökset supistavat vuonna 2015 hallinnonalan virastojen ja laitosten toimintamenoja vuoteen 2014 verrattuna noin 17,8 milj. eurolla, josta julkisen talouden suunnitelman vuosille 2015—2018 (kehyspäätös 3.4.2014) vaikutus on 1,7 milj. euroa. Julkisen talouden suunnitelmassa todetaan mm., että toimintamenoäärärahoihin tehdään vuosittain niiden nykytasoon nähden 0,5 prosentin tuottavuuden kasvua merkitsevät määrärahavähennykset sekä palkkaliukumarajoite, joka myös lisää määrärahavähennyksiä. Lisäksi valtioneuvoston periaatepäätös tutkimuslaitosten ja tutkimusrahoituksen kokonaisuudistukseksi (5.9.2013) vähentää hallinnonalan tutkimuksen nettomäärärahoja 2,3 milj. eurolla. Hallinnonalan toimintamenot alenevat näiden toimenpiteiden johdosta 7,9 prosentilla vuonna 2015, mikä edellyttää toiminnan sopeuttamista niukkeneviin voimavaroihin: tehtävien priorisointia, tuottavuuden kasvua tukevia toimenpiteitä ja aktiivista henkilöstöpolitiikkaa.

Aiempien hallitusten hyväksymät valtionhallinnon tuottavuusohjelmat edellyttävät, että maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan virastoista ja laitoksista vähennetään vuosina 2005—2015 yhteensä 898 henkilötyövuotta vastaava henkilöstö ja vastaavat määrärahat sekä 160 henkilötyövuoden vähentämistä metsätalouden valtionapuorganisaatioista. Ministeriö arvioi, että henkilöstön väheneminen vastaa tuottavuusohjelmassa edellytettyä määrää. Vuonna 2015 Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksen, Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen, Metsäntutkimuslaitoksen ja Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksen tilasto- ja tiedonhallintatehtävät siirretään perustettavaan Luonnonvarakeskukseen. Lisäksi vuoden 2015 alusta lukien hallinnonalan tieto- ja paikkatietotehtäviä kootaan Maanmittauslaitokseen, jolloin Geodeettisen laitoksen tehtävät ja pääosa Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksen tehtävistä siirtyvät Maanmittauslaitokseen.

Talousarvioesitykseen sisältyy tuottavuustoimenpiteiden määrärahavähennyksiin liittyvät, ministeriön käyttöön jääviä varoja vastaavat tuottavuushankkeisiin kohdistettavat kertaluonteiset henkilötyövuosi- ja määrärahaehdotukset (tuottavuussäästöjen käyttö on yhteensä 3,990 milj. euroa).

Pääluokan valtuudet momenteittain (milj. euroa)

	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
30.10.40 <i>Maatalouden aloittamis- ja investointiavustukset (siirtomääräraha 3 v)</i>		
— myöntämisvaltuus	-	66,0
30.10.41 <i>Maaseutuelinkeinotoiminnan korkotuki (arviomääräraha)</i>		
— korkotukivaltuus	250,0 ¹⁾	250,0
30.10.61 <i>EU:n osallistuminen maaseudun kehittämiseen (arviomääräraha)</i>		
— myöntämisvaltuus	2)	-
30.10.62 <i>Valtion rahoitusosuus EU:n osaksi rahoittamasta maaseudun kehittämisestä (arviomääräraha)</i>		
— myöntämisvaltuus	-	-
30.10.64 <i>EU:n ja valtion rahoitusosuus alueelliseen ja paikalliseen maaseudun kehittämiseen (arviomääräraha)</i>		
— myöntämisvaltuus	105,9	176,9
30.20.40 <i>Maa- ja puutarhatalouden kansallinen tuki (siirtomääräraha 2 v)</i>		
— myöntämisvaltuus	30,0	30,0
30.20.43 <i>Ympäristökorvaukset, luonnonmukainen tuotanto, neuvonta ja ei-tuotannolliset investoinnit (siirtomääräraha 3 v)</i>		
— myöntämisvaltuudet	20,0	1 039,0
30.40.44 <i>Tuki puuntuotannon kestävyys turvaamiseen (arviomääräraha)</i>		
— myöntämisvaltuus	35,0 ³⁾	25,0

¹⁾ TA 2014: mom. 30.20.49 korkotukivaltuus.

²⁾ Mikäli ohjelmakauteen 2007—2013 kohdistuvia edellisen vuoden myöntämisvaltuuksia on jäänyt käyttämättä, saa käyttämättä jääneestä osasta tehdä myöntämispäätöksiä ao. vuonna.

³⁾ TA 2014: mom. 30.60.44.

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2013—2015

	v. 2013 tilinpäätös 1000 €	v. 2014 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2015 esitys 1000 €	Muutos 2014—2015 1000 €	%
01. Hallinto ja tutkimus	75 344	75 424	153 512	78 088	104
01. Maa- ja metsätalous- ministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	30 951	30 596	28 886	-1 710	-6
(02.) Maa- ja metsätalous- ministeriön tietopalvelu- keskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	6 064	6 153	—	-6 153	-100
(04.) Lautakuntien toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	893	597	—	-597	-100
05. Luonnonvarakeskuksen toimintamenot (siirtomäärä- raha 2 v)	—	—	90 311	90 311	0

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2013—2015

	v. 2013 tilinpäätös 1000 €	v. 2014 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2015 esitys 1000 €	Muutos 2014—2015	
				1000 €	%
21. Kansainvälinen yhteistyö (siirtomääräraha 2 v)	669	669	669	—	0
22. Tutkimus ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	3 853	2 795	1 593	-1 202	-43
(23.) Hallinnolliset järjestelyt (siirtomääräraha 2 v)	—	—	—	—	0
29. Maa- ja metsätalous- ministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arvio- määräraha)	28 900	30 500	28 539	-1 961	-6
(40.) Bioenergiatuotannon avustukset (siirtomääräraha 3 v)	500	—	—	—	0
66. Eräät jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (siirto- määräraha 2 v)	3 514	4 114	3 514	-600	-15
10. Maaseudun kehittäminen	314 657	366 994	408 047	41 053	11
40. Maatalouden aloittamis- ja investointiavustukset (siirtomääräraha 3 v)	—	—	22 000	22 000	0
41. Maaseutuelinkeino- toiminnan korkotuki (arvio- määräraha)	11 251	31 400	32 800	1 400	4
42. Luopumistuet ja -eläkkeet (siirtomääräraha 2 v)	97 084	84 390	76 630	-7 760	-9
43. Eläinten hyvinvointi- korvaukset (siirtomääräraha 3 v)	56 286	52 300	64 933	12 633	24
(44.) Maatalouden toiminta- edellytysten turvaaminen (siirtomääräraha 3 v)	—	—	—	—	0
50. Valtionapu maaseudun elinkeinojen kehittämiseen (siirtomääräraha 3 v)	6 978	7 068	6 168	-900	-13
51. Porotalouden edistäminen (siirtomääräraha 2 v)	1 764	1 764	1 764	—	0
54. Hevostalouden edistäminen totopeleistä valtion osuutena kertyvillä varoilla (siirto- määräraha 2 v)	952	952	912	-40	-4
55. Valtionapu 4H-toimintaan (siirtomääräraha 2 v)	4 610	4 220	3 820	-400	-9
61. EU:n osallistuminen maaseudun kehittämiseen (arviomääräraha)	69 217	86 200	70 500	-15 700	-18

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2013—2015

	v. 2013 tilinpäätös 1000 €	v. 2014 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2015 esitys 1000 €	Muutos 2014—2015 1000 € %	
62. Valtion rahoitusosuus EU:n osaksi rahoittamasta maaseudun kehittämisestä (arviomääräraha)	66 515	80 900	73 400	-7 500	-9
64. EU:n ja valtion rahoitusosuus alueelliseen ja paikalliseen maaseudun kehittämiseen (arviomääräraha)	—	17 800	55 120	37 320	210
20. Maa- ja elintarviketalous	1 897 968	1 895 414	1 830 151	-65 263	-3
(01.) Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	31 754	32 268	—	-32 268	-100
02. Elintarviketurvallisuusviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	41 690	41 521	41 740	219	1
03. Maaseutuviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	27 449	27 021	24 687	-2 334	-9
20. Eläinlääkintähuolto ja kasvintuhoajien torjunta (arviomääräraha)	5 365	5 318	6 278	960	18
40. Maa- ja puutarhatalouden kansallinen tuki (siirtomääräraha 2 v)	511 000	498 800	322 900	-175 900	-35
41. EU-tulotuki ja EU-markkinatuki (arviomääräraha)	523 246	530 000	531 000	1 000	0
42. Eräät korvaukset (siirtomääräraha 3 v)	6 890	3 730	230	-3 500	-94
43. Ympäristökorvaukset, luonnonmukainen tuotanto, neuvonta ja ei-tuotannolliset investoinnit (siirtomääräraha 3 v)	322 323	316 245	338 334	22 089	7
44. Luonnonhaittakorvaukset (siirtomääräraha 3 v)	411 673	422 673	551 888	129 215	31
46. EU:n osarahoittama ruokaketjun kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	4 861	6 605	3 605	-3 000	-45
47. Kansallinen ruokaketjun kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	3 293	5 349	3 509	-1 840	-34
(48.) Puutarhatalouden erityistoimenpiteet (siirtomääräraha 3 v)	2 000	—	—	—	0

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2013—2015

	v. 2013 tilinpäätös 1000 €	v. 2014 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2015 esitys 1000 €	Muutos 2014—2015	
				1000 €	%
60. Siirto interventiorahastoon (kiinteä määräraha)	1 000	354	400	46	13
62. Eräät valtionavut (siirtomääräraha 2 v)	5 424	5 530	5 580	50	1
(30.) Elintarvikkeiden turvallisuus ja laatu	—	—	—	—	0
40. Luonnonvaratalous	240 807	209 817	210 987	1 170	1
(01.) Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	17 437	17 104	—	-17 104	-100
20. Kalakannan hoitovelvoitteet (siirtomääräraha 3 v)	2 400	2 500	2 900	400	16
21. Vesivarojen käytön ja hoidon menot (siirtomääräraha 3 v)	16 742	12 792	12 752	-40	0
22. Luonnonvara- ja biotalouden edistäminen (siirtomääräraha 2 v)	2 289	2 500	9 010	6 510	260
31. Vesihuollon ja tulvasuojelun tukeminen (siirtomääräraha 3 v)	12 079	12 879	11 879	-1 000	-8
40. Eräät luonnonvaratalouden korvaukset (arviomääräraha)	1 008	1 245	1 245	—	0
41. Hirvieläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 3 v)	5 400	3 400	3 400	—	0
42. Petoeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 2 v)	7 520	4 300	4 300	—	0
44. Tuki puuntuotannon kestävyys turvaamiseen (arviomääräraha)	64 100	59 230	51 230	-8 000	-14
45. Metsäluonnon hoidon edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	7 077	6 077	6 027	-50	-1
46. Valtionapu Suomen metsäkeskukselle (siirtomääräraha 2 v)	45 458	43 958	42 720	-1 238	-3
47. Pienpuun energiatuki (siirtomääräraha 2 v)	18 000	20 000	7 000	-13 000	-65
48. Poikkeuksellisten tulvien aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 3 v)	5 379	841	100	-741	-88

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2013—2015

	v. 2013 tilinpäätös 1000 €	v. 2014 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2015 esitys 1000 €	Muutos 2014—2015	
				1000 €	%
50. Riistatalouden edistäminen (siirtomääräraha 2 v)	10 187	10 240	10 213	-27	0
51. Kalatalouden edistäminen (siirtomääräraha 2 v)	8 981	9 291	9 477	186	2
53. Eräät metsätalouden valtionavut (siirtomääräraha 2 v)	1 543	1 043	1 443	400	38
62. Elinkeinokalatalouden edistäminen (siirtomäärä- raha 3 v)	13 439	1 650	36 484	34 834	2111
77. Kalataloudelliset rakentamis- ja kunnostus- hankkeet (siirtomääräraha 3 v)	1 757	757	757	—	0
83. Lainat puuntuotannon kestävyyden turvaamiseen (siirtomääräraha 3 v)	10	10	50	40	400
(50.) Vesitalous	—	—	—	—	0
(60.) Metsätalous	44 180	44 141	—	-44 141	0
(01.) Metsäntutkimuslaitoksen toimintamenot (siirtomäärä- raha 2 v)	44 180	44 141	—	-44 141	-100
63. Metsähallitus	6 373	6 373	6 250	-123	-2
50. Metsähallituksen eräät julki- set hallintotehtävät (siirto- määräraha 3 v)	6 373	6 373	6 250	-123	-2

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2013—2015

	v. 2013 tilinpäätös 1000 €	v. 2014 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2015 esitys 1000 €	Muutos 2014—2015 1000 €	%
70. Maanmittaus ja tieto- varannot	61 511	60 962	52 480	-8 482	-14
01. Maanmittauslaitoksen toimintamenot (siirtomäärä- raha 2 v)	50 897	50 463	47 480	-2 983	-6
(02.) Geodeettisen laitoksen toimintamenot (siirtomäärä- raha 2 v)	5 614	5 499	—	-5 499	-100
40. Kiinteistötoimitusten tukemisesta aiheutuvat menot (arviomääräraha)	5 000	5 000	5 000	—	0
Yhteensä	2 640 839	2 659 125	2 661 427	2 302	0

Henkilöstön kokonais-
määrä¹⁾

5 103 5 030 4 904

¹⁾ Lisäksi pääluokan 30 määrärahoja (mom. 30.10.61, 62 ja 64, 30.20.47, 30.40.21, 31, 41, 42, 50, 51, 62 ja 77, 30.63.50 ja 30.70.40) voidaan käyttää 589 henkilötyövuotta vastaavasti tilapäisluonteisiin tehtäviin palkattavien määräaikaisten henkilöiden palkkaamiseen valtion virastoihin tai laitoksiin. Lisäksi hallinnonalan tehtäviä hoitaa toisten pääluokkien henkilöstömäärissä: TEM: Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset noin 900 htv EU:n maatalous-, maaseutu-, kasvin- terveys- ja kalastuspolitiikan toimeenpanotehtävissä sekä vesivarojen käyttö- ja hoitotehtävissä, YM: noin 25 htv vesi- varojen käyttö- ja hoitotehtävissä SYKE:ssä, VM: Aluehallintovirastot: noin 50 htv eläinlääkintähuollon ja elintarvikevalvonnan tehtävissä ja noin 50 htv Tullissa tarkastustehtävissä sekä UM: 6 erityisasiantuntijaa.

01. (30.01, osa) Hallinto ja tutkimus

Selvitysosa: Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan pääluokkaperusteluissa on esitetty toimialan yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet, joita hallinto ja tutkimus -luvussa budjetoidut virastot ja muu toiminta tukevat.

Tässä luvussa on budjetoitu maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan hallinnosta maa- ja metsätalousministeriön ja tutkimuksesta Luonnonvarakeskuksen menot.

Hallinnonalan tutkimus tuottaa ennakoivasti tietoa, osaamista ja innovaatioita päätöksenteon tueksi, elinkeinojen kilpailukyvyn kehittämiseksi ja hyvinvoinnin edistämiseksi. Tutkimuksen aihealueet kattavat vastuulliseen ruokaketjuun, uusiutuvien luonnonvarojen kestäväan käyttöön, maaseudun elinvoimaisuuteen ja elinkeinojen kilpailukykyyn sekä paikkatietoinfrastruktuurin kehittämiseen liittyvät kysymykset. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan tutkimus- ja asiantuntijatehtävät on pääosin keskitetty Luonnonvarakeskukseen ja Maanmittauslaitoksen yhteydessä toimivaan paikkatietokeskukseen.

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan laitosten (30.01.05, 30.20.02, 30.70.01) toimintamenomäärärahoja on siirretty 2,3 milj. euroa lisää opetus- ja kulttuuriministeriön ja valtioneuvoston kanslian pääluokkiin osana valtion tutkimuslaitosten rakenteiden ja rahoituksen kokonaisuu- distusta. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan tutkimuslaitokset osallistuvat strategisen

tutkimuksen rahoitukseen ja valtioneuvoston päätöksentekoa tukevaan hankerahoitukseen liittyviin avoimiin hakuihin pääluokkaperusteluissa esitettyjen toimialan yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden tukemiseksi.

Maa- ja metsätalousministeriön toimialaan kuuluvia tehtäviä hoidetaan valtion aluehallinnossa (elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksissa ja aluehallintovirastoissa), joiden määrärahoja ei ole budjetoitu tässä pääluokassa. Maatalous- ja maaseutupolitiikan, kalastuspolitiikan, kasvinterveysten sekä maa- ja metsätalousministeriön toimialan vesitalouden toimeenpanotehtäviä valtion aluehallinnossa hoitavat elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset, niiden toimintamenot on budjetoitu työ- ja elinkeinoministeriön pääluokassa (32.01.02).

Maa- ja metsätalousministeriön toimialan henkilötövuodet ja kustannukset politiikkasektoreittain ELY-keskusten toimintamenomomentilla (32.01.02)

Politiikkasektorit	Toteutuma 2013		Muutostarve 2015	
	htv	milj. euroa	htv	milj. euroa
Maaseudun kehittäminen	113,3	7,849		
Maa- ja elintarviketalous	487,4	30,629	+71,0 ¹⁾	4,600
Luonnonvaratalous	274,2	18,546	+12,0	0,800
Yhteensä	874,9	57,024	83,0	5,400
ELY-keskukset yhteensä, josta	3 116,8	216,360		
MMM:n toimialan osuus, %	28	26		

¹⁾ Lisävoimavarojen tarve kohdentuu osin myös maaseudun kehittämisen politiikkasektorille.

Maatalous- ja kalatalousvalvonnan lisätarpeet perustuvat komission tarkastuksissa tehtyihin muutosvaatimuksiin ja myös yhteisen maatalouspolitiikan uudistuksen vaikutuksiin. Ne on tarpeen ottaa huomioon ELY-keskusten voimavarojen mitoituksessa ja kohdentamisessa rahoituskorjausuhan vähentämiseksi.

Maa- ja metsätalousministeriön toimialaan kuuluvia eläinten terveyden ja hyvinvoinnin sekä elintarviketurvallisuuden valvonnan tehtäviä valtion aluehallinnossa hoitavat aluehallintovirastot. Niiden toimintamenot on budjetoitu valtiovarainministeriön pääluokkaan, missä vuonna 2013 toimi noin 50 henkilötövuotta vastaava henkilöstö eläinlääkintähuollon ja elintarvikevalvonnan tehtävissä. Vesitalouden tehtäviin käytetään edelleen myös pääluokassa 35 budjetoitua ympäristöhallinnon voimavaroja. Lisäksi Tulli suorittaa EU:n yhteisen maatalouspolitiikan edellyttämiä tarkastustehtäviä (toimintamenot momentilta 28.10.02).

Luvun nimike on muutettu.

01. Maa- ja metsätalousministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 28 886 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös eläinkoelautakunnan menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Maa- ja metsätalousministeriö tukee pääluokkaperusteluissa esitettyjen maa- ja metsätalousministeriön *toimialan vaikuttavuustavoitteiden* saavuttamista.

Maa- ja metsätalousministeriö asettaa toiminnalleen vuoden 2015 talousarvioesityksen valmisteluun liittyen alustavasti seuraavat tulostavoitteet:

Toiminnallinen tuloksellisuus*Toiminnallinen tehokkuus*

— Ministeriön toimintatapoja kehitetään ja tuottavuutta parannetaan.

Taloudellisuus

Taulukossa on maa- ja metsätalousministeriön koko toiminnan kustannukset, tuotot ja henkilötyövuodet (myös muut kuin momentin 30.01.01).

Maa- ja metsätalousministeriön päätoimintojen kustannukset, tuotot ja henkilötyövuodet

	2013 toteutuma			2014 arvio			2015 arvio		
	Kust. 1 000 €	Tuotot 1 000 €	Htv	Kust. 1 000 €	Tuotot 1 000 €	Htv	Kust. 1 000 €	Tuotot 1 000 €	Htv
Maaseudun kehittäminen	7 181	2 490	48	5 100	720	37	5 211	700	38
Maa- ja elintarviketalous	17 275	457	142	17 600	465	137	17 982	455	138
Luonnonvaratalous	12 924	205	96	12 280	220	101	10 427	1 604	100
Maanmittaus ja paikkatieto-varannot	584	2	5	1 050	1	11	1 073	1	12
Yhteensä¹⁾	37 964	3 154	291	36 030	1 406	286	34 693	2 760	288

¹⁾ Momentin 30.01.01 henkilötyövuosikiintiöt: 281 htv TA 2013, 278 htv TA 2014 ja 280 htv TAE 2015.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Bruttomenot	30 661	31 796	31 646
Bruttotulot	3 153	1 200	2 760
Nettomenot	27 508	30 596	28 886
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	2 488		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	5 931		

Määrärahasta käytetään 1 100 000 euroa Maanmittauslaitokselta hankittaviin IT-palveluihin.

Tuottavuussäästöjen tilapäiseen käyttöön tarkoitettua määrärahaa käytetään Kieku-järjestelmän kehittämisen menoihin (1 htv).

Henkilötyövuosien määrä vähenee viidellä tuottavuustoimien johdosta.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kala- ja riistatalouden erillismenot (siirto momentille 30.40.22) (-3 htv)	-560
Kertaluonteisen vähennyksen poisto (EK)	100
Siirto momentille 23.01.02	-75
Siirto momentille 30.40.62	-1 560
Siirto momentilta 30.01.(02) (10 htv)	850
Tuottavuussäästöjen kertaluonteisen käytön poisto (-1 htv)	-70
Tuottavuussäästöjen käyttö (1 htv)	40
Palkkaliukumasäästö	-46

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	115
Toimintamenojen lisäsäästö	-341
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-154
Valtion vahingonkorvaustoiminnan keskittäminen (siirto momentille 28.20.01)	-2
Valtion vahingonkorvaustoiminnan keskittäminen (siirto momentille 28.50.50)	-2
Vuokramenojen indeksikorotus	38
Vuokramenojen indeksikorotusta vastaava säästö	-43
Yhteensä	-1 710

2015 talousarvio	28 886 000
2014 I lisätalousarvio	-963 000
2014 talousarvio	30 596 000
2013 tilinpäätös	30 951 000

(02.) Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Selvitysosa: Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus (Tike) lakkautetaan 1.1.2015 lukien ja sen tehtävät siirretään hallinnonalan muihin virastoihin. Kun vuoden 2014 talousarvion nettomäärärahasta 6 153 000 eurosta vähennetään maatalouden rakennetutkimuksen kertameno 150 000 euroa, jää muille momenteille siirrettäväksi 6 003 000 euroa. Tike on toteuttanut vuosien 2005—2015 tuottavuusohjelmissa sovitut henkilötyövuosivähennykset yhteensä 59 henkilötyövuotta vuoden 2014 loppuun mennessä. Täten Tikestä muihin virastoihin siirtyvien henkilövuosien kokonaismäärä on 164.

Vuoden 2014 käyttämättä jäänyttä siirtomäärärahaa on tarkoitus käyttää vastaaviin tehtäviin Maanmittauslaitoksessa.

Momentti ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.

Määrärahan ja henkilötyövuosien siirrot

	1 000 euroa	Htv
Maa- ja metsätalousministeriöön siirtyvät (siirto momentille 30.01.01)	-850	-10
Luonnonvarakeskukseen siirtyvät (siirto momentille 30.01.05)	-2 430	-23
Elintarviketurvallisuusvirastoon siirtyvät (siirto momentille 30.20.02)	0	-2
Maaseutuvirastoon siirtyvät (siirto momentille 30.20.03)	0	-5
Maanmittauslaitokseen siirtyvät (siirto momentille 30.70.01)	-2 723	-124
Yhteensä	-6 003	-164

2014 talousarvio	6 153 000
2013 tilinpäätös	6 064 000

(04.) *Lautakuntien toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Selvitysosa: Momentti ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan asioiden siirto hallinto-oikeuksiin (siirto momentille 25.10.03) (7 htv)	-544
Siirto momentille 30.20.02	-40
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-16
Palkkausten tarkistukset	3
Yhteensä	-597

2014 I lisätalousarvio	-597 000
2014 talousarvio	597 000
2013 tilinpäätös	893 000

05. *Luonnonvarakeskuksen toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 90 311 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) maksullisen toiminnan hintojen alentamiseen valiotaimituotannon osalta enintään 80 000 euroa
- 2) sijoitusmenoiksi luettaviin talonrakennus-, maa- ja vesirakennustöihin sekä kalanviljelylaitosten ja tutkimusasemien perusparannuksiin
- 3) kasvinsuojeluaineiden tarkastus- ja testaustoiminnasta aiheutuvien menojen maksamiseen
- 4) EU-rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen
- 5) virastojen ja laitosten osallistumisesta kehitysyhteistyöhön annetussa laissa (382/1989) tarkoitettujen hankkeiden toteuttamiseksi määrärahan siirtoon ulkomaille vähäisten rahoitusennakoiden maksamiseen kehitysyhteistyön kohdemaille edellyttäen, että vastaava meno veloitetaan momentin 24.30.66 määrarahasta.

Selvitysosa: Hallitus on antanut eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen Luonnonvarakeskusta koskevaksi lainsäädännöksi (HE 33/2014 vp).

Luonnonvarakeskuksen *tehtävänä* on toimialallaan:

- 1) harjoittaa tieteellistä tutkimus- ja kehittämistoimintaa
- 2) tuottaa tietoa ja asiantuntijapalveluita yhteiskunnallisen päätöksenteon sekä viranomaistoiminnan tueksi
- 3) harjoittaa tiedon ja teknologian siirtoa
- 4) tuottaa toimialaansa kuuluvia tilastoja, jollei tehtävä kuulu muulle viranomaiselle
- 5) ylläpitää toiminnassaan tarvittavia rekistereitä
- 6) hoitaa geenivarojen monimuotoisuuden säilyttämiseen liittyviä tehtäviä

7) edistää kansainvälistä yhteistyötä

8) hoitaa muut sille laissa tai sen nojalla säädetyt tehtävät

9) hoitaa maa- ja metsätalousministeriön sille erikseen määräämät tehtävät.

Luonnonvarakeskus toimii tilastolaissa (280/2004) tarkoitettuna tilastoviranomaisena.

Luonnonvarakeskus tukee pääluokkaperusteluissa esitettyjen maa- ja metsätalousministeriön *toimialan yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden* saavuttamista tuottamalla tutkimukseen perustuvaa tietoa, osaamista, ratkaisumalleja ja asiantuntijapalveluita.

Maa- ja metsätalousministeriö asettaa vuoden 2015 talousarvioesityksen valmisteluun liittyen Luonnonvarakeskukselle seuraavat alustavat tulostavoitteet:

Toiminnallinen tuloksellisuus

Toiminnallinen tehokkuus

— Vahvistetaan asiakas- ja sidosryhmäyhteistyötä sekä toiminnan kansainvälistä ulottuvuutta.

— Jatketaan valtionhallinnon yhteisten järjestelmien ja palvelujen asiakkaana ja osallistutaan valtionhallinnon muihin yhteisiin kehittämishankkeisiin sekä laajennetaan niiden käyttöä.

— Sopeudutaan julkisen tutkimusrahoituksen rakennemuutokseen, valtionhallinnon säästötoimenpiteisiin sekä laitoksen käynnistymisvaiheeseen liittyvään lisärahoitustarpeeseen.

— Hyödynnetään Lynet-yhteistyön (Luonnonvara- ja ympäristötutkimuksen yhteenliittymä) ja yliopistoyhteistyön mahdollisuudet toiminnan tehostamisessa.

— Hyödynnetään julkisten tietovarantojen avaamista ja hyödyntämistä.

— Uudistetaan luonnonvara- ja muita seurantoja niiden tehokkuuden ja vaikuttavuuden lisäämiseksi.

— Osallistutaan valtion yhteisten tietojärjestelmien käyttöönottoon sekä aletaan hankkia palveluja valtion yhteisestä ICT-palvelukeskuksesta (Valtori). Varaudutaan Kiekun käyttöönottoon vuonna 2016.

Seuraavassa taulukossa on esitettyä Luonnonvarakeskuksen koko toiminnan kustannukset, tuotot ja henkilötyövuodet (myös muut kuin momentti 30.01.05).

Luonnonvarakeskuksen päätoimintojen kustannukset, tuotot ja henkilötyövuodet

	2013 toteutuma			2014 arvio			2015 arvio		
	Kust. 1 000 €	Tuotot 1 000 €	Htv	Kust. 1 000 €	Tuotot 1 000 €	Htv	Kust. 1 000 €	Tuotot 1 000 €	Htv
Maa- ja elintarviketalouden tutkimus- ja muut tehtävät (MTT)	56 513	21 971	751	55 200	22 640	751	56 280	23 240	740
Metsätalouden tutkimus- ja muut tehtävät (Metla)	54 599	11 596	668	56 641	11 500	656	54 500	11 800	629

Luonnonvarakeskuksen päätoimintojen kustannukset, tuotot ja henkilötövuodet

	2013 toteutuma			2014 arvio			2015 arvio		
	Kust. 1 000 €	Tuotot 1 000 €	Htv	Kust. 1 000 €	Tuotot 1 000 €	Htv	Kust. 1 000 €	Tuotot 1 000 €	Htv
Riista- ja kalatalouden tutkimus- ja muut tehtävät (RKTL)	26 002	7 004	274	24 050	4 740	272	23 550	5 937	262
Tilastotoimen tehtävät (Tike)	1 896	30	27	2 050	20	27	2 450	20	23
Yhteensä¹⁾	139 010	40 601	1 720	137 941	38 900	1 706	136 780	40 997	1 654

¹⁾ Momentin 30.01.05 henkilötövuosikiintiö vuonna 2015 on 1 602.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2015 esitys
Bruttomenot	134 068
Bruttotulot	43 757
Nettomenot	90 311

Bruttomenot ovat yhteensä 134 068 000 euroa. Tästä siirtona otetaan huomioon 56 731 000 euroa momentilta 30.20.(01), 21 608 000 euroa momentilta 30.40.(01), 52 710 000 euroa momentilta 30.(60.01) ja 2 450 000 euroa momentilta 30.01.(02). Bruttomenoissa otetaan huomioon lisäävinä erinä 517 000 euroa palkkausten tarkistuksista, 14 000 euroa vuokramenojen indeksikorotuksesta, 2 402 000 euroa yhteisrahoitteisen toiminnan kasvusta ja 197 000 yhteistoiminnan menojen kasvusta johtuen ja vähentävinä erinä 1 187 000 euroa atk-menosäästön II kohdennuksesta, 448 000 euroa toimintamenojen tuottavuussäästöstä, 176 000 euroa palkkaliukumasäästöstä ja 750 000 euroa HO-säästöstä johtuen.

Bruttotulot ovat yhteensä 43 757 000 euroa, tästä on yhteisrahoitteisen toiminnan tuloja 29 200 000 euroa, maksullisen toiminnan tuloja 9 140 000 euroa, EU-maataloustukia 1 100 000 euroa sekä muita tuloja 4 317 000 euroa.

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuus (1 000 euroa)

	2015 esitys
<i>Julkisoikeudelliset suoritteet</i>	
Maksullisen toiminnan tuotot	
— suoritteiden myyntituotot	100
Tuotot yhteensä	100
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	
— erilliskustannukset	60
— osuus yhteiskustannuksista	40
Kustannukset yhteensä	100
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-
Kustannusvastaavuus, %	100

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuus (1 000 euroa)

	2015 esitys
<i>Muut suoritteet</i>	
Maksullisen toiminnan tuotot	
— suoritteiden myyntituotot	9 120
— muut tuotot	20
Tuotot yhteensä	9 140
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	
— erilliskustannukset	5 160
— osuus yhteiskustannuksista	4 060
Kustannukset yhteensä	9 220
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-80
Kustannusvastaavuus, %	99
Hintatuki	80
Kustannusvastaavuus hintatuen jälkeen, %	100

Kotimaisen marjakasvien tuotannon turvaamiseksi sekä ilmastonmuutoksen ja ulkomaisten kasvintuhoojien riskien hallitsemiseksi tarvitaan puhdasta taimiaineistoa. Varmennetun valiotaimiaineiston tuotannon jatkuminen edellyttää hintatukea, joka on enintään 80 000 euroa.

Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2015 esitys
Yhteisrahoitteisen toiminnan tuotot	
— muilta valtion virastoilta saatava rahoitus	16 000
— EU:lta saatava rahoitus	3 500
— muu valtionhallinnon ulkopuolinen rahoitus	9 700
Tuotot yhteensä	29 200
Hankkeiden kokonaiskustannukset	57 200
Omarahoitusosuus (tuotot - kustannukset)	-28 000
Omarahoitusosuus, %	49

Määrärahasta käytetään vähintään 168 000 euroa hevostalouden tutkimukseen, mikä on otettu huomioon määrärahassa totopelien tuotto-osuutena momentille 12.30.20 kertyvistä varoista.

Määrärahasta käytetään 400 000 euroa Maanmittauslaitokselta hankittaviin IT-palveluihin.

Määrärahasta noin 600 000 euroa käytetään kalakantojen hoitamiseksi arvokalojen sopimuskasvatukseen ja istutuksiin.

Tuloina otetaan huomioon muut kuin momenteille 12.30.32 ja 12.30.99 kertyvät Luonnonvarakeskuksen toiminnan tulot. Puutarhakasvien jalostusmaksuina vuonna 2015 kertyvät tulot 80 000 euroa on merkitty momentille 12.30.32 ja pääomaluonteiset tulot momentille 12.30.99.

Henkilötyövuosissa ei ole otettu huomioon vähennyksenä TORI-hankkeen yhteydessä tapahtuvaa ICT-henkilöstön mahdollista siirtymistä yhteiseen palvelukeskukseen. Tällä ei ole toteutusaan vaikutusta määrärahoihin.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

HO-säästö	-750
Siirto momentilta 30.01.(02) (23 htv)	2 430
Siirto momentilta 30.20.(01) (725 htv)	31 333
Siirto momentilta 30.40.(01) (250 htv)	15 868
Siirto momentilta 30.60.(01) (604 htv)	42 710
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-1 187
Palkkaliukumasäästö	-176
Palkkausten tarkistukset	517
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-448
Vuokramenojen indeksikorotus	138
Vuokramenojen indeksikorotusta vastaava säästö	-124
Yhteensä	90 311

2015 talousarvio 90 311 000

21. Kansainvälinen yhteistyö (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 669 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) niiden kulutusmenojen maksamiseen, jotka aiheutuvat yhteistyöstä kansainvälisten järjestöjen puitteissa, solmituista kansainvälisistä ja valtioiden välisistä sopimuksista ja muusta alan kansainvälisestä yhteistyöstä
- 2) kansainvälisen taloudellis-teknologisen yhteistyön edistämiseen tähtäävien soveltuvuustutkimusten yms. selvitysten hankkimiseen
- 3) kansainväliseen toimintaan liittyviin valtionapuihin.

Määrärahaa saa käyttää enintään kahta henkilötyövuotta vastaavan määräaikaisen henkilöstön palkkausmenojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

2015 talousarvio	669 000
2014 talousarvio	669 000
2013 tilinpäätös	669 000

22. Tutkimus ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 1 593 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) virastoilta, laitoksilta tai muilta organisaatioilta hankittavista, maa- ja metsätalousministeriön toimialan strategista ohjaamista ja kehittämistä tukevista tutkimuksista, selvityksistä sekä arvioinneista aiheutuviin palkkioihin ja muihin kulutusmenoihin

2) valtionapujen myöntämiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös enintään 25 henkilöttyvuotta vastaavan määräaikaisen henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Nettobudjetoinnissa on otettu huomioon tuloina valtion virastojen ja laitosten osuudet yhteistutkimushankkeisiin.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Määrärahalla hankitaan tutkimustietoa pääluokkaperusteluissa todettuja vaikuttavuustavoitteita ja toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteita tukevan päätöksenteon tueksi.

Määrärahalla rahoitetaan EU:n ERA-NET -ohjelmiin liittyviä kansallisia tutkimushankkeita ja muiden EU:n strategioiden ja toimintasuunnitelmien toimeenpanoon liittyvien tutkimushankkeiden kansallisia osuuksia. Muiden valtion virastojen ja laitosten rahoitusosuudet tästä määrärahas-
ta rahoitettaviin maa- ja metsätalousministeriön kokonaisvastuulla oleviin yhteistutkimushankkeisiin tuloutetaan tälle momentille. Tulokertymäksi arvioidaan 100 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Biotalouslaitoksiin liittyvät selvitykset	250
Tuottavuussäätöjen tilapäisen käytön poisto	-1 452
Yhteensä	-1 202

2015 talousarvio	1 593 000
2014 talousarvio	2 795 000
2013 tilinpäätös	3 853 000

29. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan arvonnalisäveromenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 28 539 000 euroa.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Valtori (siirto momentille 28.01.29)	-1 961
Yhteensä	-1 961

2015 talousarvio	28 539 000
2014 talousarvio	30 500 000
2013 tilinpäätös	28 900 035

66. Eräät jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 3 514 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää maa- ja metsätalousministeriön toimialaan liittyvien jäsenmaksujen ja vapaaehtoisten rahoitusosuuksien maksamiseen muissa maissa ja Suomessa toimiville kansainvälisille organisaatioille sekä muihin kansainvälisistä sitoumuksista aiheutuviin maksuihin.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kertaluonteisen lisäyksen poisto (EK)	-400
Järjestöjen tuki- ja jäsenmaksusäästö (HO)	-200
Yhteensä	-600
2015 talousarvio	3 514 000
2014 talousarvio	4 114 000
2013 tilinpäätös	3 514 000

10. (30.10, 20, osa ja 40, osa) Maaseudun kehittäminen

Selvitysosa:

Toimintaympäristö

Väestön väheneminen maaseudulla on tasaantunut, mutta väestörakenne on edelleen vinoutunut. Maaseudun elinkeinorakenne on monipuolistunut. Mikro- ja pienyritysten määrä on kasvanut erityisesti kaupunkien läheisellä maaseudulla. Muuta yritystoimintaa harjoittavien maatilojen suhteellinen osuus on lisääntynyt. Kaupunkien läheisen maaseudun kehitysero suhteessa harvaan asuttuun ja ydinmaaseutuun on kuitenkin edelleen hieman kasvanut. Kehityssuunnan arvioidaan jatkuvan.

Maatalouden rakennekehityksen arvioidaan jatkuvan edelleen nopeana. Tilamäärä alenee ja tuotanto keskittyy suurempiin tuotantoyksiköihin. Suhteellisen kilpailukyvyn säilyttäminen edellyttää, että maatalouden rakenne- ja tuottavuuskehitys on vähintään yhtä nopeaa kuin keskeisissä kilpailijamaissa.

Maa- ja elintarviketalouden kilpailukyky Suomen olosuhteissa perustuu tulevaisuudessa entistä enemmän kaikkien elintarvikeketjun toimijoiden vahvaan osaamiseen ja uusien innovaatioiden kehittämiseen ja nopeaan käyttöönottoon. Suomessa on hyödynnettävä aikaisempaa tehokkaammin koko tiedonsiirtoketjua biotalouden mahdollisuuksien hyödyntämisessä. Lisäksi maatalouden harjoittajan toimintaympäristön nopea muutos edellyttää uusinta tietoa ja sen nopeaa välittymistä viljelijöille mm. laajenevien tilojen tuotannon järjestämisestä, johtamisesta ja riskienhallinnasta.

Keskeiset toimenpiteet ja keinot yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden saavuttamiseksi

Maaseudun kehittämisen ensisijaisena tavoitteena on maaseudun elinvoiman säilyminen kestäväällä tavalla. Erityinen haaste on harvaan asutun ja ydinmaaseudun väestökehityksen tasapainottuminen, työllisyyden paraneminen ja elinkeinotoiminnan monipuolistuminen. Tähän vaikute-

taan kehittämällä maaseutua kilpailukykyisenä asuinympäristönä, yritysten sijoituspaikkana ja asukkaiden työllistäjänä.

Maaseudun säilymistä asuttuna ja elinvoimaisena tuetaan maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla muun muassa maaseudun yritys-, tutkimus- ja kehittämishankkeiden sekä maaseudun neuvonnan avulla. Keskeisenä välineenä on Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma (jäljempänä maaseutuohjelma). Voimavaroja suunnataan erityisesti harvaan asutulle ja ydinmaaseudulle. Lisäksi maaseudun ja kaupungin vuorovaikutuksen antamia mahdollisuuksia hyödynnetään. Osa maaseudun kehittämisestä (mm. maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän (YTR) työ ja valtakunnalliset kehittämishankkeet) kuuluu työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalle.

Kauden 2014—2020 maaseutuohjelman avulla edistetään maaseutualueiden kasvua, työllisyyttä ja kestävästä kehitystä sekä maatalouden kilpailukykyä. Ohjelmalla pyritään maaseudun peruselinten säilymiseen ja niiden monipuolistamiseen, biotalouden kehitykseen, muun yritystoiminnan kehittämiseen ja paikallisen omaehtoisen toiminnan vahvistamiseen. Maaseudulla asuminen ja yrittämisen edellytyksiin vaikutetaan tukemalla palveluita ja saavutettavuutta. Ohjelman varat maaseutuyrityksille, koulutuksiin, palveluihin sekä yhteistyöhön ja innovaatioihin jaetaan ELY-keskusten ja vastaavasti paikallisten Leader-ryhmien käyttöön suhteessa alueiden haasteisiin, mahdollisuuksiin, strategioihin ja suunnitelmiin. Tuki on avoimesti haettavissa ja sen tuloksiin tähtäävää käyttöä ohjaavat säädökset, ohjeistus sekä asetettavat valintakriteerit. Käyttöön otettava sähköinen asianhallinta ja yksinkertaistetut menettelyt helpottavat ja vähentävät sekä asiakkaiden että hallinnon työtä.

Maaseutuohjelmassa on asetettu tavoitteeksi, että ohjelmakauden 2014—2020 aikana luodaan yhteensä vähintään 5 000 uutta työpaikkaa, tuetaan 6 000 yrityksen aloittamista, kehittämistä ja investointeja sekä koulutetaan vähintään 20 000 henkilöä. Maatalouden rakennetuen tavoitteena on 9 000 tuettua investointia ja 2 700 tuettua sukupolvenvaihdosta. Ohjelman tuloksia seurataan vuosittain.

Kauden 2014—2020 maaseutuohjelman toimenpiteet sekä tekninen apu rahoitetaan sekä tämän luvun määrärahoihin (mom. 30.10.40, 30.10.41, 30.10.43 ja 30.10.64) että luvun 30.20 määrärahoihin (mom. 30.20.43 ja 30.20.44). Esitys ohjelman rahoitukseksi sisältyy valtioneuvostossa 24.4.2014 käsiteltyyn ohjelmaehdotukseen. Euroopan komission hyväksyntä maaseutuohjelmalle saataneen loppuvuodesta 2014.

Kauden 2007—2013 ohjelman toteutus jatkuu vuonna 2015 ja siihen liittyvät maksatukset tehdään hakijoille vuoden 2015 loppuun mennessä. Tavoitteena on ohjelman mahdollisimman täysimääräinen ja tuloksekas toteuttaminen.

Tunnusluvut

Maaseutualueiden työllisyysaste, %¹⁾

	2009	2010	2011	Arvioitu kehitys 2012—2015
Harvaan asuttu maaseutu	47,6	48,7	49,1	pysyy samana
Ydinmaaseutu	55,1	56,2	56,8	pysyy samana
Kaupunkien läheinen maaseutu	60,3	60,9	61,5	pysyy samana
Manner-Suomi	56,7	57,4	57,8	

¹⁾ Lähde: Tilastokeskuksen maaseutuindikaattoripalvelu.

Maaseutualueiden työpaikat toimialoittain, %¹⁾

	2007			2010		
	Alku- tuotanto	Jalostus	Palvelut	Alku- tuotanto	Jalostus	Palvelut
Harvaan asuttu maaseutu	16,3	23,2	58,8	15,4	21,4	61,1
Ydinmaaseutu	12,9	30,7	55,1	12,3	28,5	57,6
Kaupunkien läheinen maaseutu	5,3	33,2	60,0	4,9	29,3	64,1
Manner-Suomi	3,9	24,7	70,3	3,7	22,2	72,8
Toimialan työpaikkojen osuus maaseutualueilla	75,6	31,8	21,8	85,6	31,7	21,8

¹⁾ Ei sisällä ryhmää toimiala tuntematon. Lähde: Tilastokeskuksen maaseutuindikaattoripalvelu.

Maatalouden rakennekehitys

	2010	2011	2012	2013	Arvioitu kehitys 2014—2015
Tukea saaneiden tilojen määrä (kpl)	62 003	60 824	58 527	57 220	laskee
Keskipeltoala (ha)	37,7	38,5	39,9	40,9	kasvaa
Viljelijöiden keski-ikä ¹⁾	50,6	50,9	50,7	50,6	ennallaan

¹⁾ Lähde: Tike. Vuoden 2013 laskentaperuste poikkeaa aikaisemmista vuosista.

Yhteiskunnan taloustilanteen ja työllisyyden kehityksen perusteella uhkana on, että maaseutualueidenkin työllisyysaste ja työpaikkojen lukumäärä tulevat lähivuosina laskemaan. Ohjelman toimenpiteillä pyritään osaltaan hidastamaan laskua ja jopa säilyttämään työllisyysaste vuosien 2009—2011 tasolla. Työpaikkojen arvioidaan vähenevän edelleen alkutuotannossa, mutta tulevaisuudessa tilojen koon kasvaessa ulkopuolisen työvoiman palkkaaminen yleistyy. Ohjelmakauden 2014—2020 aikana arvioidaan, että työpaikkojen määrä jalostuksessa kasvaa ohjelman toimenpiteiden vaikutuksesta. Palvelusektorin odotetaan kehittyvän kauden 2014—2020 aikana. Palveluiden tuottamisen uudet tavat ja menetelmät on yksi maaseutuohjelman tavoitteista.

Maataloustukea saaneiden tilojen määrä on 2000-luvulla vähentynyt keskimäärin 2,1 % vuodessa (57 220 tilaa vuonna 2013). Keskimääräinen peltoala on kasvanut (28,0 ha vuonna 2000, 40,9 ha vuonna 2013). Vastaavasti myös kotieläintalouden tuotantoyksiköiden koko kasvaa ja tuotannossa otetaan käyttöön uutta teknologiaa. Tilamäärän laskun ja keskipeltoalan kasvun arvioidaan jatkuvan viime vuosien tasoisena. Maataloudessa työskentelevien määrä on alentunut. Vuoden 2013 lopussa MYEL-vakuutettuja maatalousyrittäjiä oli 70 448, mikä on noin kolmannes vuotta 2000 vähemmän.

Rakennetuet edistävät rakenne- ja tuottavuuskehitystä sekä parantavat maatalouden kilpailukykyä. Aloitustukien tavoitteena on parantaa maatalousyrittäjien ikärakennetta ja turvata tuotannon jatkuvuutta. Rakennetuki suunnataan perheviljelmille ja niiden muodostamille yhteenliittymille. Käytettävissä olevat varat kohdennetaan elinkeinon jatkuvuuden ja tuotannon kannattavuuden parantamisen kannalta keskeisiin kohteisiin. Tukea myönnetään pääasiassa maatilojen tuotantorakennusinvestointeihin sekä nuorten viljelijöiden aloitustukeen liittyviin kiinteistö- ja irtaimistohankintoihin. Lisäksi tuetaan esimerkiksi salaojitusta sekä työympäristön parantamiseen, eläinten hyvinvointiin ja ympäristön tilan edistämiseen liittyviä investointeja.

Ohjelmakauden 2014—2020 rakennetuet on tarkoitus ottaa käyttöön heti vuoden 2015 alussa. Samalla Maatilatalouden kehittämisrahastosta (Makera) aiemmin rahoitetut EU-osarahoitteiset

investointi- ja aloitusavustukset siirretään rahoitettavaksi valtion talousarviosta (mom. 30.10.40). Kokonaan kansallisesti rahoitettavat investointiavustukset myönnetään ja maksetaan edelleen Makeran varoista. Maatalouden investointeja ja tilanpidon aloittamista rahoitetaan myös korkotukena (mom. 30.10.41).

Luopumistukijärjestelmän (mom. 30.10.42) avulla edistetään yksikkökoon kasvua sekä maatalouden ja porotalouden sukupolvenvaihdoksia. Tavoitteena on myös alentaa maatalousyrittäjien keski-ikää. Vuonna 2014 käytössä ollut luopumistukijärjestelmää jatketaan vuosina 2015—2018. Varhaiseläkettä arvioidaan vuoden 2015 lopussa nostavan noin 15 200 henkilöä.

Eläinten hyvinvointikorvauksien tavoitteena on eläinten hyvinvoinnin kohentuminen ja tuotanto-eläinten lajinnukaisemman hoidon edistäminen sekä viljelijöiden tietoisuuden lisääminen eläinten hyvinvointiin vaikuttavista tekijöistä. Kaudella 2014—2020 toimenpiteen toteutus laajenee koskemaan sika- ja nautatilojen lisäksi siipikarja- ja lammastiloja. Tavoitteena on, että järjestelmään sitoutuneiden tilojen osuus kasvaa. Kaudella 2007—2013 nautatiloista 40 %:lla ja sikatiloista 48 %:lla oli eläinten hyvinvointia edistävä sitoumus.

Neuvontajärjestöt tukevat maaseutuyritysten toimintaa lisäämällä liiketoiminta- ja markkinaosaamista, edistämällä tuottavuutta ja sukupolvenvaihdoksia ja muita omistajanvaihdoksia. Neuvontajärjestöt osallistuvat myös momentin 30.20.43 varoin maaseutuohjelman 2014—2020 uuden neuvontajärjestelmän toteutukseen. Valtionavustuksella turvataan osaltaan neuvonnan alueellinen ja sisällöllinen tarjonta sekä sen kattavuus.

4H-toiminnalla lisätään nuorten käytännön taitoja ja omatoimisuutta muun muassa kurssien, harjoittelun, työllistämisen, työelämävalmiuksien ja yrittäjyyden avulla. Järjestö toteuttaa omalta osaltaan nuorten yhteiskuntatakuun tavoitteita työllistämällä itse markkinaehtoisesti suuren joukon nuoria. Lisäksi 4H-toiminnalla vahvistetaan maaseudun ja kaupungin välistä vuorovaikutusta.

Kansallisilla totopelivaroilla edistetään hevostaloutta, erityisesti kotimaista hevoskasvatusta.

MAKERasta ja talousarviosta myönnettävän maatalouden rakennetuen kehittyminen tukimuodoittain vuosina 2013—2015 (milj. euroa)

	2013 tilinpäätös	2014 arvio	2015 arvio
MAKERA			
Käytettävissä olevat varat yhteensä	196,76	156,65	97,00
— omat tulot (mm. lainojen lyhennykset ja korot)	40,63	36,40	34,10
— lainojen ja avustusten peruutukset	0,13	1,00	0,50
— tulot EU:lta + sekalaiset tulot	27,28	28,90	15,60
— edelliseltä vuodelta siirtyvä määrä	128,16	90,15	46,70
— muut tulot	0,56	0,20	0,10
— siirto talousarviosta	-	-	-

MAKERAsta ja talousarviosta myönnettävän maatalouden rakennetuen kehittyminen tutkimuodoittain vuosina 2013—2015 (milj. euroa)

	2013 tilinpäätös	2014 arvio	2015 arvio
LAINAT , yhteensä			
MAKERAsta (valtionlainat)	2,09	2,50	2,50
Korkotukilainat yhteensä (mom. 30.10.41) ¹⁾	209,18 ²⁾	250,00	250,00
AVUSTUKSET (MAKERAsta)	95,10	95,50	25,50
KORKOTUKILAINOJEN KORKOTUKI (mom. 30.10.41)	11,25	31,40	32,80

¹⁾ Vuosien 2013 ja 2014 talousarvioissa momentti oli tunnuksella 30.20.49.

²⁾ Vuoden 2013 osalta sidottu määrä.

Maatilatalouden kehittämisrahastoon ei esitetä tehtäväksi määrärahan siirtoa vuoden 2015 talousarviosta. Vuodelle 2015 ehdotettujen avustusten, korkotukilainojen myöntövaltuuden ja Makerassa käytettävissä olevien varojen arvioidaan riittävän maatalouden rakennetukeen.

40. Maatalouden aloittamis- ja investointiavustukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 22 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) ohjelmakauden 2014—2020 Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmaa toteuttavien nuorten viljelijöiden tilanpidon aloitusavustusten ja maatalouden investointiavustusten Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastosta (maaseuturahasto) maksettavan EU:n rahoitusosuuden sekä valtion rahoitusosuuden maksamiseen

2) ohjelmakauden 2014—2020 sitoumuksista aiheutuneiden velvoitteiden maksamiseen sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU 1306/2013) artiklojen 52 (sääntöjenmukaisuuden tarkastaminen) sekä 54 ja 56 (yhteiset säännökset ja maaseuturahastoa koskevat erityissäännökset sääntöjenvastaisuuksista) mukaisten Suomen velvoitteiden maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Valtuus

Ohjelmakauteen 2014—2020 liittyviä nuorten viljelijöiden aloittamisavustuksia ja maatalouden investointiavustuksia saa vuonna 2015 myöntää siten, että niistä aiheutuu vuoden 2016 ja sitä seuraavien vuosien määrarahasta maksettavia menoja yhteensä enintään 66 000 000 euroa.

Selvitysosa: EU:n ohjelmakauden 2014—2020 mukaiset nuoren viljelijän aloitustuet ja maatalouden investointituet otetaan käyttöön vuonna 2015. Tukea maksetaan momentilta myönnettävien osarahoitteisten avustusten lisäksi Maatilatalouden kehittämisrahastosta myönnettävinä kansallisina avustuksina ja valtiontakauksina sekä korkotukena (mom. 30.10.41). Avustuksilla parannetaan maatalouden tuottavuutta ja kilpailukykyä, pienennetään tilanpidon aloittamiseen liittyvää taloudellista riskiä sekä osaltaan turvataan maataloustuotannon jatkumista.

Avustuspäätösten kokonaismäärä on 88 000 000 euroa. Tästä määrästä aloitusavustuksia arvioidaan olevan noin 16 000 000 euroa ja investointiavustuksia 72 000 000 euroa. Avustusten maksatus ajoittuu neljälle vuodelle. Vuonna 2015 määrärahaa arvioidaan tarvittavan yhteensä

22 000 000 euroa, mistä EU:n rahoitusosuutta on 9 240 000 euroa (42 %) ja kansallista osuutta 12 760 000 euroa.

Momentin menoihin liittyvät tulot on merkitty momentille 12.30.02.

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (milj. euroa)

	2015	2016	2017	2018	2019—	Yhteensä vuodesta 2015 lähtien
Vuoden 2015 sitoumukset	22,0	35,2	22,0	8,8	-	88,0

Ohjelmakauden rahoituskehys ja määrärahan arvioitu käyttö momentilla 30.10.40 (milj. euroa)

Toimenpide	Ohjelmakauden 2014—2020 rahoituskehys			Määrärahat 2014—2015	
	EU	valtio	Julkinen yhteensä	budjetoitu 2014	esitys 2015
Aloitus- ja investointiavustukset	170,9	236,1	407,0	-	22,0

Ohjelmakaudella 2007—2013 nuoren viljelijän aloitustuet ja maatalouden investointituet on rahoitettu Maatilatalouden kehittämisrahastosta.

2015 talousarvio 22 000 000

41. (30.20.49) Maaseutuelinkeinotoiminnan korkotuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 32 800 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää maatalouden rakennetuista annetun lain (1476/2007), maaseutuelinkeinon rahoituslain (329/1999), porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetuista annetun lain (986/2011), porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslain (45/2000), maaseutuelinkeinolain (1295/1990) ja maatilalain (188/1977) mukaisista korkotukilainoista luottolaitoksille suoritettavien korkohyvitysten maksamiseen.

Valtuus

Vuonna 2015 korkotukea saa hyväksyä enintään 250 000 000 euron lainapääomalle. Mikäli vuoden 2014 myöntämisvaltuutta on jäänyt käyttämättä, saa käyttämättä jääneestä osasta tehdä myöntämispäätöksiä vuonna 2015.

Selvitysosa: Maatalouden rakennetukilain nojalla myönnettävissä korkotukilainoissa korkotuki on vuodesta 2013 alkaen myönnettyissä lainoissa enintään 3 prosenttiyksikköä lainan korkoprosentista ja aiemmin myönnettyissä enintään 4 prosenttiyksikköä. Aikaisemman rahoituslain-säädännön nojalla vuosina 1996—2012 myönnettyissä lainoissa korkotuen enimmäismäärä on enintään 4 tai 5 prosenttiyksikköä lainan myöntämisaikankohdasta riippuen. Ennen vuotta 1996 myönnettyistä maaseutuelinkeinolain mukaisista lainoista maksetaan luottolaitokselle korkotukea 50 % luottolaitoksen perimästä kokonaiskorosta. Maatilalain mukaisille lainoille maksettavan korkohyvityksen määrä vaihtelee lainan myöntämisvuodesta ja lainalajista riippuen. Myönnetty-

jen korkotukilainojen pääoma oli vuoden 2013 lopussa yhteensä noin 1,50 mrd. euroa. Määrärahan mitoituksessa on oletettu vuonna 2015 keskimääräiseksi korkotueksi 2,6 prosenttiyksikköä.

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (milj. euroa)

	2015	2016	2017	2018	2019—	Yhteensä vuodesta 2015 lähtien
Ennen vuotta 2015 myönnettyt korkotukilainat	31,3	49,1	36,9	31,4	162,9	311,6
Vuonna 2015 myönnettävät korkotukilainat	1,5	5,1	6,4	5,9	48,7	67,6
Menot yhteensä	32,8	54,2	43,3	37,3	211,6	379,2

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Hallituksen menosäästö päätös	-4 000
Tasomuutos	5 400
Yhteensä	1 400

2015 talousarvio	32 800 000
2014 talousarvio	31 400 000
2013 tilinpäätös	11 251 114

42. (30.20.45) Luopumistuet ja -eläkkeet (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 76 630 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) luopumiseläkelain (16/1974) mukaisten korvausten maksamiseen
- 2) maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain (1293/1994), maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annetun lain (612/2006) mukaisten luopumistukien ja hoitokustannusten maksamiseen
- 3) vuosien 1995—1999 luopumistukijärjestelmän ja maatalouden metsätoimenpideohjelman kokonaan kansallisesti rahoitettavien neuvoston asetuksen (EY 1290/2005) artiklan 31 (sääntöjen mukaisuuden tarkastaminen) ja 33 (maaseuturahastoa koskevat erityiset säännökset), neuvoston asetuksen (EY 1260/1999) artiklan 30 (tukikelpoisuus) ja artiklan 39 (varainhoitoa koskevat oikaisut) ja neuvoston asetuksen (ETY 2082/1993) artiklan 24 (tuen vähentäminen, pidättäminen ja peruuttaminen) mukaisten Suomen velvoitteiden maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annetun lain muuttamisesta siten, että vuonna 2014 voimassa olevaa luopumistukijärjestelmää voidaan jatkaa vuoden 2018 loppuun saakka.

Luopumistuella edistetään yksikkökoon suurentamista ja sukupolvenvaihdoksia maa- ja porotaloudessa. Tavoitteena on myös alentaa maatalousyrittäjien keski-ikää.

Vuonna 2015 maksetaan kokonaan kansallisesti rahoitettavista viidestä maatalousyrittäjien luopumistukijärjestelmästä (ajanjaksot 2000—2002, 2003—2006, 2007—2010, 2011—2014 ja 2015—2018) sekä aiempien vuosien luopumiseläke- ja -korvausjärjestelmästä aiheutuvia menoja sekä niihin liittyviä sopimusten hoitokuluja. Luopumistukijärjestelmän tuen piiriin arvioidaan vuonna 2015 tulevan noin 230 luopujaa.

Momentilta voidaan maksaa myös vuosien 1995—1999 luopumistukijärjestelmästä ja maatalouden metsätoimenpideohjelmasta aiheutuneita kokonaan kansallisesti rahoitettavia yhteisön oikeuden mukaisia velvoitteita, joita arvioidaan tulevan maksettavaksi vain vähäisiä määriä. Näiden tukijärjestelmien menot on maksettu osana Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmaa 2007—2013.

Momentin menoihin liittyvät tulot on merkitty momentille 12.30.02.

Luopumistukien ja -eläkkeiden toteutuminen vuonna 2015

Tukimuoto	Järjestelmän piiriin tullut sen voimassaoloaikana		Eläkkeitä maksussa v. 2015 lopussa, arvio kpl	Keskimääräinen korvaus v. 2015, arvio euroa/kk
	Tiloja	Luopujia		
Luopumiseläke			11 281	240
Luopumistuki 1995—1999	6 167	9 132	-	-
Luopumistuki 2000—2002	1 844	2 947	44	914
Luopumistuki 2003—2006	3 389	5 794	371	952
Luopumistuki 2007—2010	2 484	4 323	1 247	842
Luopumistuki 2011—2014	1 733	2 438	2 019	1 039
Luopumistuki 2015—2018 ¹⁾	152	228	224	1 090
Yhteensä	15 769	24 862	15 186	

¹⁾ Arvio vuoden 2015 lopun tilanteesta.

Vuosina 2014 ja 2015 määrärahan tarpeen arvioidaan jakautuvan seuraavasti (milj. euroa)

	2014 arvio	2015 arvio
Luopumiseläkkeet	37,49	34,95
Maatalousyrittäjien luopumistuki, vuosina 1995—1999 ¹⁾	0,23	-
Maatalousyrittäjien luopumistuki, vuosina 2000—2002	1,37	0,74
Maatalousyrittäjien luopumistuki, vuosina 2003—2006	11,23	6,32
Maatalousyrittäjien luopumistuki, vuosina 2007—2010	17,96	14,55
Maatalousyrittäjien luopumistuki, vuosina 2011—2014	18,33	25,29
Maatalousyrittäjien luopumistuki, vuosina 2015—2018	-	1,47
Hoitokulu ²⁾	2,11	1,80
Yhteensä	88,72	85,12³⁾

¹⁾ Sisältää EU:n osuutta 0,08 milj. euroa vuonna 2014.

²⁾ Hoitokulun perusteet ovat voimassa vuosille 2011—2014. Hoitokulun taso riippuu jatkossa uudesta ohjelmasta.

³⁾ Vuonna 2015 menoista arvioidaan rahoitettavan 8,49 milj. euroa edelliseltä vuodelta siirtyvällä määrärahalla, minkä johdosta vuonna 2015 budjetoidaan 76,63 milj. euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Hallituksen menosäästö päätös	-3 000
Tasomuutos	-4 760
Yhteensä	-7 760
2015 talousarvio	76 630 000
2014 talousarvio	84 390 000
2013 tilinpäätös	97 084 000

43. (30.20.43, osa) Eläinten hyvinvointikorvaukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 64 933 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) ohjelmakauden 2014—2020 Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmaa toteuttavien eläinten hyvinvointikorvausten Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastosta (maaseuturahasto) maksettavan EU:n rahoitusosuuden sekä valtion rahoitusosuuden maksamiseen

2) EU:n aikaisempien ohjelmakausien ja ohjelmakauden 2014—2020 sitoumuksista aiheutuneiden velvoitteiden maksamiseen sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU 1306/2013) artiklojen 52 (sääntöjenmukaisuuden tarkastaminen) sekä 54 ja 56 (yhteiset säännökset ja maaseuturahastoa koskevat erityissäännökset sääntöjenvastaisuuksista) sekä aikaisempien ohjelmakausien vastaavien säädösten mukaisten Suomen velvoitteiden maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi ohjelmaperusteisista viljelijätuista. Määrärahatarpeeksi arvioidaan yhteensä 64 933 000 euroa.

Eläinten hyvinvointikorvausten tavoitteena on eläinten hyvinvoinnin kohentuminen. Tavoitteena on tuotantoeläinten lajinnukaisemman hoidon edistäminen ja viljelijöiden tietoisuuden lisääminen eläinten hyvinvointiin vaikuttavista tekijöistä. Eläinten hyvinvointisitoumus voidaan tehdä naudoista, sioista, lampaista, vuohista sekä siipikarjasta. Eläinten hyvinvointisitoumuksissa viljelijä sitoutuu noudattamaan toimenpiteen ehtoja valitsemiensa eläinlajien osalta.

Eläinten hyvinvointikorvaukset sisältyvät Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmaan 2014—2020. Eläinten hyvinvointikorvauksilla edistetään ensisijaisesti prioriteettia 3 (elintarviketun organisoitumisen edistäminen mukaan lukien maataloustuotteiden jalostus ja kaupan pitäminen, eläinten hyvinvointi ja maatalouden riskienhallinta).

Yhteisen maatalouspolitiikan uudistuksen (CAP2020) viivästyisestä johtuen vuonna 2014 jatkettiin vuodelle vuoden 2013 lopussa voimassa olleita kauden 2007—2013 mukaisia sitoumuksia. Eläinten hyvinvointia edistävään järjestelmään oli vuonna 2013 sitoutunut noin 6 200 kotieläintuotannon harjoittajaa (nautatiloista 40 % ja sikatiloista 48 %).

Vuodesta 2015 lukien kaikki voimassa olevat sitoumukset päättyvät ja tukijärjestelmä sopeutetaan ohjelmakauden 2014—2020 sääntöihin. Sitoumus on 1-vuotinen, mutta se voidaan uusita vuosittain.

EU:n rahoitusosuus ohjelmakaudella 2014—2020 on 42 %.

Eläinten hyvinvointikorvausten vuoden 2015 määrärahojen arvioitu jakautuminen (euroa)

Yhteensä, josta	64 933 000
— EU-osuus	27 272 000
— valtion osuus	37 661 000

EU:n ohjelmakauden 2007—2013 ohjelman momentilta 30.20.43 tehdystä sitoumuksista aiheutuvien maksujen maksaminen kokonaan kansallisista varoista on mahdollista, jos tuensaajalla on lakiin perustuva oikeus tukeen.

Ohjelmakauden rahoituskehys ja määrärahan arvioitu käyttö momentilla 30.10.43 (milj. euroa)

Toimenpide	Ohjelmakauden 2014—2020 rahoituskehys			Määräraha	
	EU	valtio	Julkinen yhteensä	budjetoitu 2014	esitys 2015
Eläinten hyvinvointikorvaukset	192,360	265,640	458,000	52,300	64,933

Momentin menoihin liittyvät tulot on merkitty momentille 12.30.02.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	12 633
Yhteensä	12 633

2015 talousarvio	64 933 000
2014 talousarvio	52 300 000
2013 tilinpäätös	56 286 000

50. Valtionapu maaseudun elinkeinojen kehittämiseen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 6 168 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää maaseudun neuvontajärjestöjen valtionavustuksista annetun valtioneuvoston asetuksen (244/2002) mukaisesti yleisavustuksena neuvontaan ja tutkimukseen myönnettävien valtionapujen maksamiseen lähinnä valtakunnallista, koko maan kattavaa neuvontaa harjoittaville rekisteröidyille yhdistyksille ja muille yhteisöille. Erikseen haettaessa määrärahaa saadaan myöntää myös erityisavustuksena.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Valtionavulla turvataan tasokkaan sekä alueellisesti ja sisällöllisesti kattavan neuvonnan tarjonta, joka omalta osaltaan luo edellytyksiä maataloustuotannon harjoittamiselle koko Suomessa. Valtionapua saavien neuvontajärjestöjen vaikuttavuutta mitataan mm. asiakkaiden määrällä. Järjestöjen palveluja käyttää vuosittain noin 40 % maataloista.

Valtionavun käytön alustavat tavoitteet maaseudun elinkeinojen edistämiseksi:

1. Maataloustuotannon kannattavuus ja kilpailukyky

— Kannattavan maatalouden edellytyksiä parannetaan kohdentamalla neuvonnan resursseja lii-
ketalous- ja yrittäjäosaamiseen sekä yksikkökustannusten alentamiseen. Tällöin kiinnitetään huo-

miota yrityksen johtamiseen sekä toiminnan jatkuvuuteen (omistajanvaihdokset ja investoinnit). Neuvonnan erityisenä painopisteenä on lisätä maatilayritysten markkinaosaamista, jotta maatalouden kannattavuutta voidaan parantaa myös markkinaehtoisesti.

2. Ympäristö

— Maataloustuotannon ravinnekuormituksen ja maatalouden kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen.

3. Ruokapolitiikka

— Kotimaisen elintarvikeketjun tarvitsemien laadukkaiden raaka-aineiden ja kuluttajien odotuksia vastaavien tuotteiden tuottaminen ja tuotantojärjestelmien varmistaminen.

— Luomu- ja lähiruuan osuuden kasvattaminen.

Määrärahan käyttöön liittyvät vuoden 2015 tavoitteet sovitaan tarkemmin tulossopimuksessa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kertaluonteisen lisäyksen poisto (EK)	-900
Yhteensä	-900

2015 talousarvio	6 168 000
2014 talousarvio	7 068 000
2013 tilinpäätös	6 978 000

51. (30.40.43) Porotalouden edistäminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 1 764 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää seuraaviin poronhoitolain (848/1990) mukaisiin Paliskuntain yhdistykselle myönnettäviin avustuksiin:

- 1) valtakunnan rajoilla sijaitsevien poroasteaitojen rakentamiseen ja kunnossapitoon myönnettävien valtionapujen maksamiseen
- 2) porotalouden edistämiseen tähtäävän neuvonta- ja kehittämistyön tukemiseen.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Valtakunnan rajoilla olevien poroasteaitojen valtion vastuulla olevat velvoitteet perustuvat valtioiden välillä solmittuihin poroaitasopimuksiin ja koskevat Suomen ja Norjan sekä Suomen ja Venäjän rajoilla olevien poroaitojen rakennus- ja kunnossapitotoimenpiteitä.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Poroaitasopimusten mukaisten valtakunnan rajoilla sijaitsevien poroaitojen rakentaminen ja kunnossapito	840 000
Neuvontatyön tukeminen	871 000
Porotalouden koetoiminta	53 000
Yhteensä	1 764 000

2015 talousarvio	1 764 000
2014 talousarvio	1 764 000
2013 tilinpäätös	1 764 000

54. Hevostalouden edistäminen totopoleista valtion osuutena kertyvillä varoilla (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 912 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää arpajaislain (1047/2001) 18 §:ssä tarkoitettua valtion osuudesta suoritettavien avustusten maksamiseen, totopelien tuottojen käyttämisestä hevoskasvatuksen ja hevosurheilun edistämiseen annetun lain (1055/2001) mukaisesti.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Totopoleista arvioidaan valtion osuutena kertyvän 1 080 000 euroa, jota vastaava tulo on merkitty momentille 12.30.20. Kun valtion osuudesta käytetään momentilla 30.01.05 myönnettäviä määrärahoja vastaavasti Luonnonvarakeskuksen hevostalouden tutkimukseen 168 000 euroa, valtion osuudesta jää tälle momentille 912 000 euroa käytettäväksi hevoskasvatuksen ja hevosurheilun edistämiseen.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	-40
Yhteensä	-40

2015 talousarvio	912 000
2014 talousarvio	952 000
2013 tilinpäätös	952 000

55. Valtionapu 4H-toimintaan (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 3 820 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää maaseudun neuvontajärjestöjen valtionavustuksista annetun valtioneuvoston asetuksen (244/2002) mukaisesti 4H-toiminnan tukemiseen.

Selvitysosa: 4H-toiminta edistää maaseudun elinvoimaisuutta ja vetovoimaisuutta asuin- ympäristönä tarjoamalla monipuolista harrastus- ja palvelutoimintaa, työllistämällä nuoria sekä tarjoamalla heille mahdollisuuksia yrittäjyyden kokeilemiseen omalla kotiseudulla. Erityisenä haasteena on nuorten kasvava työttömyys, johon 4H-yhdistysten painopisteet (työelämävalmiudet ja työllistäminen sekä nuorten yritykset) osaltaan vastaavat.

4H-järjestö on valtakunnan suurin nuorisojärjestö, jossa on yhteensä 270 valtionavustusta saavaa yhdistystä, joiden toiminta kattaa noin 90 % Suomen kunnista. Jäseniä yhdistyksissä on n. 70 000.

4H-yhdistykset toimivat työnantajina tuhansille nuorille turvaten samalla osaltaan maaseudun palvelutarjontaa. Nuoret perustavat myös omia yrityksiä 4H-toiminnan kautta. Toiminnan keskeisiä teemoja ovat ruoka, metsä, luonto, ympäristö, kotieläimet, kädentaidot sekä kansainvälisyys.

Määrärahan käyttöön liittyvät vuoden 2015 tavoitteet sovitaan tarkemmin tulossopimuksessa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kertaluonteisen lisäyksen poisto (EK)	-400
Yhteensä	-400

Momentin määräraha on muutettu kaksivuotiseksi siirtomäärärahaksi.

2015 talousarvio	3 820 000
2014 talousarvio	4 220 000
2013 tilinpäätös	4 610 000

61. EU:n osallistuminen maaseudun kehittämiseen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 70 500 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) EU:n ohjelmakauden 2007—2013 Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmaa toteuttavien hankkeiden ja sen toteutukseen liittyvän teknisen avun Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastosta (maaseuturahasto) maksettavan EU-rahoitusosuuden maksamiseen
- 2) yhdessä vastinrahoitusmomentin 30.10.62 määrärahojen kanssa ohjelmakauden 2007—2013 rahoituksen maaseuturahaston rahoitusosuutena enintään 65 henkilötövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen, josta teknisellä avulla palkattavien osuus on enintään 55 henkilötövuotta
- 3) ohjelmakauden 2007—2013 rahoituksen toteuttamisen kannalta muiden välttämättömien kulusmenojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Valtuus

Mikäli ohjelmakauteen 2007—2013 kohdistuvia myöntämisvaltuuksia on jäänyt käyttämättä, saa vuonna 2014 käyttämättä jääneestä osasta tehdä myöntämispäätöksiä vuonna 2015.

Selvitysosa: Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmaa toteutetaan Suomen maaseudun kehittämisstrategian 2007—2013 mukaisesti. Strategiassa on määritelty maaseudun kehittämiselle seuraavat kolme painopistealuetta:

1. Maa- ja metsätalouden harjoittaminen taloudellisesti ja ekologisesti kestäväällä sekä eettisesti hyväksyttävällä tavalla koko Suomessa.
2. Yritysten kilpailukykyä, uutta yrittäjyyttä ja yrittäjien verkostoitumista suosiva ja kehittävä toiminta maaseudun elinkeinojen monipuolistamiseksi ja työllisyyden parantamiseksi.
3. Paikallisen omaehtoisen toiminnan vahvistaminen maaseudun elinvoiman ja elämänlaadun lisäämiseksi.

Painopistealueita edistetään tämän momentin varoin yritystukina sekä paikallisina, alueellisina, alueiden välisinä, valtakunnallisina ja myös Leader-toimintaryhmien välisinä kansainvälisinä hankkeina.

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (milj. euroa)

	2015	2016—	Yhteensä vuodesta 2015 lähtien
Ennen vuotta 2015 tehdyt sitoumukset	70,500	-	70,500

Myöntämisvaltuuden ja määrärahan käyttö (milj. euroa)

Ohjelma	Ohjelmakauden rahoituskehys valtuutena	Myöntämis- valtuus v. 2015	Käytetty määrärahaa v. 2007—2013	Budjetoitu määrärahaa v. 2014	Määräraha v. 2015
Manner-Suomen maaseudun kehittämishjelma (ohjelmakausi 2007—2013) ¹⁾					
yhteensä	436,320	-	257,328	86,200	70,500
— josta laajakaistahankkeet	24,570	-	3,470	10,000	10,000
— josta tekninen apu	22,455	-	13,789	4,300	4,300

¹⁾ Sisältää osan toimintalinjasta 1, toimintalinjan 3, osan toimintalinjasta 4 ja teknisen avun.

Momentin teknisen avun määrärahaa käytetään myös momenttien 30.20.43 ja 30.20.44 sekä Maatilatalouden kehittämisrahaston toimeenpanon osalta Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman toteutukseen liittyvän teknisen avun maaseuturahaston rahoitusosuuden maksamiseen ohjelmakaudella 2007—2013.

Momentin menoihin liittyvät tulot on merkitty momentille 12.30.02 sekä valtion rahoitusosuus momentille 30.10.62. Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 2007—2013 viimeiset maksut tuensaajille on toteutettava vuoden 2015 aikana.

Takaisinperinnästä aiheutuvat erät merkitään momentille 12.30.99.

Vastaavat ohjelmakauden 2014—2020 Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmaan liittyvät määrärahat ja valtuudet ovat momentilla 30.10.64.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	-15 700
Yhteensä	-15 700

2015 talousarvio	70 500 000
2014 talousarvio	86 200 000
2013 tilinpäätös	69 216 978

62. Valtion rahoitusosuus EU:n osaksi rahoittamasta maaseudun kehittämisestä (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 73 400 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) EU:n ohjelmakauden 2007—2013 Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastosta (maaseuturahasto) rahoitettavan Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmaa toteuttavien hankkeiden ja sen toteutukseen liittyvän teknisen avun valtion rahoitusosuuden maksamiseen

2) yhdessä momentilla 30.10.61 olevan ohjelmakauden 2007—2013 maaseuturahaston rahoitusosuuden kanssa valtion rahoitusosuutena henkilöstön palkkaamiseen sekä muiden välttämättömien kulutusmenojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Valtuus

Mikäli ohjelmakauteen 2007—2013 kohdistuvia myöntämisvaltuuksia on jäänyt käyttämättä, saa vuonna 2014 käyttämättä jääneestä osasta tehdä myöntämispäätöksiä vuonna 2015.

Selvitysosa: Momentin määrärahan käytön tavoitteet on esitetty momentin 30.10.61 selvitysosassa.

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (milj. euroa)

	2015	2016—	Yhteensä vuodesta 2015 lähtien
Ennen vuotta 2015 tehdyt sitoumukset	73,400	-	73,400

Myöntämisvaltuuden ja määrärahan käyttö (milj. euroa)

Ohjelma	Ohjelmakauden rahoituskehys valtuutena	Myöntämis- valtuus v. 2015	Käytetty määrärahaa v. 2007—2013	Budjetoitu määrärahaa v. 2014	Määräraha v. 2015
Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma (ohjelmakausi 2007—2013) ¹⁾					
yhteensä	422,125	-	261,143	80,900	73,400
— josta tekninen apu	27,445	-	16,851	5,300	5,300
Ohjelmien korjaukset	-	-	1,725	-	-
Kaikki yhteensä	422,125	-	262,868	80,900	73,400

¹⁾ Sisältää osan toimintalinjasta 1, toimintalinjan 3, osan toimintalinjasta 4 ja teknisen avun.

Momentin teknisen avun määrärahaa käytetään myös momenttien 30.20.43 ja 30.20.44 sekä Maatilatalouden kehittämisrahaston toimeenpanon osalta Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman toteutukseen liittyvän teknisen avun valtion rahoitusosuuden maksamiseen ohjelmakaudella 2007—2013.

Takaisinperinnästä aiheutuvat erät merkitään momentille 12.30.99.

Vastaavat ohjelmakauden 2014—2020 Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmaan liittyvät määrärahat ja valtuudet ovat momentilla 30.10.64.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	-7 500
Yhteensä	-7 500

2015 talousarvio	73 400 000
2014 talousarvio	80 900 000
2013 tilinpäätös	66 514 711

64. EU:n ja valtion rahoitusosuus alueelliseen ja paikalliseen maaseudun kehittämiseen (arvio-määräraha)

Momentille myönnetään 55 120 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) ohjelmakauden 2014—2020 Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmaa toteuttavien hankkeiden ja sen toteutukseen liittyvän teknisen avun Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastosta (maaseuturahasto) maksettavan EU:n rahoitusosuuden sekä valtion rahoitusosuuden maksamiseen
- 2) ohjelmakauden 2014—2020 Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman toteuttamiseen tarvittavan yhteensä enintään 164 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen sekä muiden välttämättömien kulutusmenojen maksamiseen
- 3) EU:n aikaisempien ohjelmakausien ja ohjelmakauden 2014—2020 sitoumuksista aiheutuneiden velvoitteiden maksamiseen sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU 1306/2013) artiklojen 52 (sääntöjenmukaisuuden tarkastaminen) sekä 54 ja 56 (yhteiset säännökset ja maaseuturahastoa koskevat erityissäännökset sääntöjenvastaisuuksista) sekä aikaisempien ohjelmakausien vastaavien säädösten mukaisten Suomen velvoitteiden maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Valtuus

Vuonna 2015 saa tehdä ohjelmakauteen 2014—2020 kohdistuvia myöntämispäätöksiä 176 900 000 eurolla. Mikäli ohjelmakauteen 2014—2020 kohdistuvia vuoden 2014 myöntämismääräyksiä on jäänyt käyttämättä, saa käyttämättä jääneestä osasta tehdä myöntämispäätöksiä vuonna 2015.

Selvitysosa: Momentin varoin rahoitetaan ohjelmakaudella 2014—2020 Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman mukaisia maaseudun yritystoiminnan, palvelujen, kylien ja yhteistyön kehittämiseen, koulutukseen ja tiedonvälitykseen sekä Leader-toiminnalla toteutettavaan paikalliseen kehittämiseen liittyviä toimia. Näillä toimilla edistetään kaikkia pääluokkaperusteluissa todettuja maaseudun kehittämistä koskevia prioriteetteja.

Rahoitus toteutetaan yritystukina sekä paikallisina, alueellisina, alueiden välisinä, valtakunnallisina ja kansainvälisinä hankkeina. Tekninen apu tukee koko ohjelman toimeenpanoa. Ohjelman toteuttamiseen tarvittavat henkilötyövuodet vastaavat teknisen avun lisäksi nk. valtion hallinnon

oman tuotannon hankkeissa vuosittain palkattavan henkilöstön enimmäismäärää. Teknistä apua käytetään 879 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen vuosina 2014—2023 ohjelmakauden 2014—2020 Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman toimeenpanoa varten.

Määrärahojen ja myöntämisvaltuuksien arvioitu jakautuminen (euroa)

	Määräraha	Valtuus
Yhteensä, josta	55 120 000	176 900 000
— EU-osuus	24 973 000	76 617 000
— valtion osuus	30 147 000	100 283 000

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (milj. euroa)

	2015	2016	2017	2018	2019—	Yhteensä vuodesta 2015 lähtien
Ennen vuotta 2015 tehdyt sitoumukset	37,106	31,811	21,280	12,532	-	102,729
Vuoden 2015 sitoumukset	18,014	37,939	44,225	44,225	32,497	176,900
Yhteensä	55,120	69,750	65,505	56,757	32,497	279,629

Myöntämisvaltuuden ja määrärahan käyttö (milj. euroa)

Ohjelma	Ohjelma- kauden rahoituskehys valtuutena	Budjetoitu valtuutta ohjelma- kautena	Myöntämis- valtuus v. 2015	Käytetty määrärahaa v. 2014— 2020	Budjetoitu määrärahaa v. 2014	Määräraha v. 2015
Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma (ohjelmakausi 2014—2020)						
yhteensä	917,000	105,900	176,900	-	17,700	55,020
— josta Leader	-	30,000	-	-	1,500	-
— josta tekninen apu	70,000	10,000	20,000	-	3,200	4,200
Ohjelmien korjaukset	-	-	-	-	0,100	0,100
Kaikki yhteensä	917,000	105,900	176,900	-	17,800	55,120

Momentit 30.10.40, 30.10.43, 30.20.43 ja 30.20.44 ovat myös osa Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmaa 2014—2020, jonka toimeenpanoon tarkoitetun teknisen avun valtuus ja määräraha ovat tällä momentilla.

Momentin menoihin liittyvät tulot on merkitty momentille 12.30.02. Vastaavat ohjelmakauden 2007—2013 Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmaan liittyvät määrärahat ja valtuudet ovat momenteilla 30.10.61 ja 30.10.62.

Takaisinperinnästä aiheutuvat erät merkitään momentille 12.30.99.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	37 320
Yhteensä	37 320
2015 talousarvio	55 120 000
2014 talousarvio	17 800 000

20. (30.20, osa, 01, osa ja 30) Maa- ja elintarviketalous*Selvitysosa:**Toimintaympäristö*

Maatalouden taloudellinen toimintaympäristö on muuttunut vaikeammin ennakoitavaksi tuotteiden ja tuotantopanosten hintojen aikaisempaa suuremman vaihtelun vuoksi. Viime vuosina tuotantopanosten hinnat ovat nousseet tuotteiden hintoja nopeammin, mikä on heikentänyt tuotannon kannattavuutta erityisesti kotieläintaloudessa. Kilpailutilanteesta johtuen maatilojen mahdollisuudet parantaa kannattavuutta markkinaehtoisesti ovat rajalliset. Maataloustuotteiden myyntitulojen ja tuotantopanosten hintojen kehitykseen valtiovallan toimin ei voida juurikaan vaikuttaa. Maataloustuotannon kannattavuuteen vaikuttaa myyntitulojen ja kustannusten ohella keskeisesti maatalouden EU- ja kansalliset tuet. Niiden osuus maa- ja puutarhatalouden kokonaistuotosta on noin 37 %. Kaikki merkittävät tukijärjestelmät uudistuvat vuonna 2015. Tukikokonaisuus on rakennettu siten, että se on eri tuotantosuuntien ja alueiden kannalta mahdollisimman tasapainoinen. Tukijärjestelmien sisältö on nyt pääosin tiedossa lähivuosiksi, mikä helpottaa viljelijöiden tuotannon suunnittelua.

Tilatasolla tarkasteltuna maatalouden kannattavuuden arvioidaan paranevan vuonna 2013 hieman edellisvuosiin verrattuna. Asetetusta kannattavuustavoitteesta saavutettiin kirjanpitolitoilla keskimäärin 50 % (46—48 % vuosina 2010—2012). Tuotannon kannattavuus vaihtelee tuotantosuunnittain ja tilakohtaisesti. Pääsääntöisesti kannattavuus paranee tilakoon kasvun myötä. Myös sääolojen vaihtelu heijastuu suoraan maatalouden taloudellisiin tuloksiin ja tuotantomääriin. Koko sektorin tasolla tarkasteltuna maa- ja puutarhatalouden kokonaislaskennan mukainen vuoden 2013 ennakkollinen yrittäjätulo jäi hieman vuotta 2012 pienemmäksi.

Maataloustuotannon määrä säilyi vuonna 2013 likimain aiempien vuosien tasolla, vaikka tilamäärä jatkoi laskua. Maatalouden rakenne- ja tuottavuuskehitystä on tarkasteltu luvussa 30.10. Maatalouskäytössä oleva peltoala on yhteensä 2,26 milj. ha, mistä elintarvikkeita, energiaa ja rehua tuotetaan 1,98 milj. ha:n alalla. Kesannolla ja viherlannoitusnurmella oli 0,28 milj. ha. Keskeisten tuotteiden tuotantomäärät vastasivat likimain kotimaista kulutusta lukuun ottamatta naudanlihan ja lampaanlihan sekä rukiin ja valkuaiskasvien tuotantoa.

Maatalouden ravinnepäästöt maaperään, vesistöihin ja ilmaan vähenevät ympäristötietoisuuden ja -osaamisen lisääntymisen, kulutustottumusten muutosten, sekä uusien, tarkennettujen tuotantomenetelmien seurauksena. Kansallisen energia- ja ilmastostrategian päästörajoitusten mukaisesti maatalousperäisten energialähteiden tuotanto ja käyttö lisääntyvät lähivuosina.

Keskeiset toimenpiteet ja keinot yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden saavuttamiseksi
Pääluokkaperusteluissa esitettyjen yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden saavuttamiseksi maa- ja puutarhataloutta tuetaan Suomessa EU:n yhteisen maatalouspolitiikan mukaisten tukimuotojen lisäksi kansallisilla tukijärjestelmillä.

Viljelijätukien menot ja niiden EU-osuus vuosina 2013—2015 (milj. euroa)

	2013 maksettu tuki	2014 budjetoitu	2015 esitys
Eläinten hyvinvointikorvaukset (vuonna 2015 mom. 30.10.43, aik. 30.20.43)	42,9	52,3	64,9
— valtion osuus	30,9	30,3	37,6
— EU:n osuus	12,0	22,0	27,3
Maa- ja puutarhatalouden kansallinen tuki (mom. 30.20.40)	504,9	498,8	322,9
EU-tulotuki (mom. 30.20.41) ¹⁾	519,3	524,0	525,0
Ympäristökorvaukset, luonnonmukainen tuotanto, neuvonta ja ei-tuotannolliset investoinnit yhteensä (mom. 30.20.43 osa)	279,8	315,9	338,3
— valtion osuus	194,3	200,0	196,0
— EU:n osuus	85,5	115,9	142,3
Luonnonhaittakorvaukset yhteensä (mom. 30.20.44)	420,2	422,7	551,9
— valtion osuus	302,5	265,3	454,8
— EU:n osuus	117,7	157,4	97,1
Yhteensä viljelijätuet	1 767,1	1 813,7	1 803,0
— valtion osuus	1 032,6	994,4	1 011,3
— EU:n osuus	734,5	819,3	791,7
— EU:n osuus, %	41,6	45,2	43,9

¹⁾ Ei sisällä EU-markkinatukea, joka ei ole viljelijätuki.

Maa- ja elintarviketalouden kilpailukyky Suomen olosuhteissa perustuu tulevaisuudessa myös entistä enemmän kaikkien elintarvikeketjun toimijoiden vahvaan osaamiseen ja uusien innovaatioiden (kuten uudet tuotteet sisältäen bioenergian, uudet tuotantoteknologiat, uudet ympäristöystävällisemmät tuotantotavat) kehittämiseen ja nopeaan käyttöönottoon.

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla on kaksi talousarvion ulkopuolista rahastoa: Maatilatalouden kehittämisrahasto (Makera) ja Maatalouden interventiorahasto (Mira). Makeraa on tarkasteltu luvussa 30.10. Momentilta 30.20.60 (Siirto interventiorahastoon) tehtävällä siirrolla katetaan lähinnä interventiovarastoinnista valtion vastattavaksi jääviä menoja.

Valtioneuvoston ruokapoliittisen selonteon mukaan koko suomalaisen ruokaketjun kannattavuus ja kilpailukyky tulee turvata ilmastonmuutoksen ja globaalin kilpailun tuomassa uudessa toimintaympäristössä. Momentin 30.20.46 varoista myönnetään tukea EU-rahoitteisiin ruokaketjun kehittämistoimenpiteisiin, kuten hedelmä- ja vihannesorganisaatioiden toimenpideohjelmiin. Momentin 30.20.47 varoista myönnetään kokonaan kansallisesti rahoitettavaa tukea toimenpiteisiin, joiden tavoitteina ovat muun muassa kuluttajan luottamuksen vahvistaminen, ruuan ja ruokakulttuurin arvostuksen nostaminen, ruuantekijöiden osaamisen varmistaminen, terveellisten ruokattomusten edistäminen sekä varmistetun jäljitettävyyden ja vastuullisuusjärjestelmän kehittäminen suomalaiseen ruokaketjuun. Samoin tuetaan hallituksen luomualan ja lähiruuan kehittämisohjelmien mukaisia toimenpiteitä sekä luomu- ja lähiruokasektoreille valtioneuvoston periaatepäätöksenä vuoteen 2020 asetettujen tavoitteiden saavuttamista.

Tunnusluvut

	2011	2012	2013 arvio	2014—2015 tavoite
1. Maatalouden kannattavuuden turvaaminen				
— Maatalouden yrittäjätulo (kokonaistasolla), milj. euroa ¹⁾	813	755	733	nousee
— Kirjanpitotilojen yrittäjätulo euroa/tila	20 800	21 900	22 000	nousee
— Kannattavuuskerroin ²⁾				
— hyvät tilat ³⁾	0,84	0,83	0,88	nousee
— keskiarvo tilat	0,48	0,46	0,50	nousee
— heikot tilat	-0,05	-0,06	-0,17	nousee
2. Maataloustuotanto				
— Omavaraisuus-%				
— maito, neste				kysyntää
	96	93	94	vastaavasti
— naudanliha	83	79	82	ennallaan
— sianliha				kysyntää
	103	99	100	vastaavasti
— siipikarjanliha				kysyntää
	103	105	105	vastaavasti
— kananmunat				kysyntää
	116	111	115	vastaavasti
— Rukiin viljelyala, ha	27 100	21 400	12 300	kasvaa
— Rehuviljan (rehuohra/kaura/sekavilja) viljelyala, ha	728 000	781 000	831 000	ennallaan
— Valkuaiskasvien viljelyala, ha	23 600	19 600	23 100	kasvaa
3. Luomu- ja lähiruoka				
— Luomuviljelty peltoala, %	8,1	8,7	9,0	kasvaa
— Luomukotieläintilojen lukumäärä (kpl)	643	759	814	nousee
— Luomuelintarvikevalmistajien lukumäärä (kpl)	487	624	> 624	nousee
— Elintarvikealan mikro- ja pienyritysten — lukumäärä (lkm)	2 764	2 722	> 2 797	nousee
— tuotannon jalostusarvo (milj. euroa) ⁴⁾	655,3	> 655,3	> 655,3	kasvaa

Tunnusluvut

	2011	2012	2013 arvio	2014—2015 tavoite
4. Ympäristökuormituksen vähentäminen				
— Valtakunnallinen typpitase, kg N/ha ⁵⁾	49,8	46,7	44,4	laskee
— Valtakunnallinen fosforitase, kg P/ha	3,8	3,7	3,7	laskee
— Maataloussektorin kasvihuonekaasupäästöt, milj. tonnia CO ₂ /ekv ⁶⁾	5,8	5,7	5,7	alenee
— Maatalouden maankäyttösektorin kasvihuonekaasu- päästöt, milj. tonnia CO ₂ /ekv ⁷⁾	6,8	6,8	6,8	alenee

¹⁾ Maatalouden yrittäjätulo kokonaistasolla kuvaa kaikkien tilojen (vuonna 2012 noin 57 000 tilan) taloudellista asemaa ja muut kohdan 1 tunnusluvut kirjanpiti tilojen (n. 39 000 suurimman tilan) taloudellista asemaa. Vuoden 2013 yrittäjätulo on ennakkotieto.

²⁾ Kannattavuuskerroin osoittaa, kuinka suuri osa oman työn palkkavaatimuksesta ja oman pääoman korkovaatimuksesta yrittäjätulo kattaa. Esim. MTT:n kannattavuustietojen perusteella tavoitteeksi asetettu oman työn palkkavaatimus oli 14,1 euroa vuonna 2011, 14,5 euroa vuonna 2012 ja 14,9 euroa vuonna 2013. Oman pääoman korkovaatimus oli 5,3 % vuonna 2011, 5,7 % vuonna 2012 ja 4,7 % vuonna 2013. Vuoden 2013 kannattavuuskerroin on ennakkotieto.

³⁾ Kannattavuuskertoimen hyvät-ryhmä on muodostettu vuosittain kannattavuudeltaan parhaimmista tiloista siten, että paras 10 prosenttia painotetusta tila-aineistosta on jätetty pois ja seuraavaksi parhailta 20 prosentilta tiloista on laskettu keskimääräinen kannattavuuskerroin. Heikot-ryhmä on muodostettu samalla periaatteella heikoimmin kannattavista tiloista.

⁴⁾ Tiedot Tilastokeskuksen toimipaikkatilastoista. Vuodesta 2012 lähtien luvut ovat arvioita.

⁵⁾ Typpi- ja fosforitase kuvaavat peltohehtaarille käytetyistä panoksista tulevien ja lopputuotteisiin sitoutuneiden ravinnemäärien erotusta (lukutiedot MTT).

⁶⁾ Maataloussektorin kasvihuonekaasupäästöiksi luetaan metaanipäästöt kotieläinten ruuansulatuksesta ja lannankäsittelystä sekä dityppioksidipäästöt lannankäsittelystä ja viljelymaasta, lukutiedot MTT. Vuoden 2013 luvut ovat arvioita.

⁷⁾ Maatalouden maankäyttösektorin (maankäyttö, maankäytön muutos ja metsätaloussektori) kasvihuonepäästöjä ovat maatalousmaasta, viljelemättömästä maatalousmaasta ja kalkituksesta syntyvät hiilidioksidipäästöt, lukutiedot MTT. Vuoden 2013 luvut ovat arvioita.

Turvallisuusriskien hallinnassa painottuvat eläinten ja ihmisten välillä tarttuvien tautien (zoonoosit) leviämisen estäminen sekä kriisinhallinnan kehittäminen. Keskeisintä kriisinhallinnassa on ihmisten terveyttä uhkaavien vakavien tautien vastustaminen. Tavoitteena on varmistaa elintarvikkeiden hyvä ravitsemuksellinen laatu. Varmistetaan, että maatalouden tuotantopanokset ja markkinoilla olevat elintarvikkeet ovat turvallisia eivätkä niistä annetut tiedot johda kuluttajia harhaan.

Julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyöllä suomalaiseen elintarvikeketjuun luodaan sellaiset turvallisuus-, laatu- ja jäljitettävyyssjärjestelmät, joilla varmistetaan elintarviketurvallisuusriskien sekä toimijoiden ja kuluttajien taloudellisten riskien hallinta. Eläinten hyvinvointia edistetään lainsäädäntöä uudistamalla ja tehostamalla valvontaa. Estetään ennakoivasti ja valvonnan keinoin uusien vakavien eläintautien ja vaarallisten kasvintuhoojien leviäminen Suomeen. Tehostetaan väarennösten, petosten ja harmaan talouden vastaisia toimia elintarvikeketjussa.

Koko elintarvikeketjun kattavaa elintarvikkeiden turvallisuuteen ja laatuun liittyvää valvontaa kehitetään EU:n säädösten edellyttämällä tavalla. Valvontaa ja tutkimusta suunnataan siten, että ne tukevat pääluokkaperusteluissa asetettuja yhteiskunnallisia vaikuttavuustavoitteita.

Viranomaisvalvonnan kehittämisessä tavoitteena on samantasoisten ja yhdenmukaisten palveluiden turvaaminen koko maassa sekä vaikuttavuuden ja kattavuuden parantaminen riskinarvioinnin perusteella ja omavalvonnan avulla. Elintarvikevalvontatietojen julkistamista kehitetään. Elintar-

viketurvallisuusvirasto (Evira, mom. 30.20.02) vastaa valvonnasta sekä riskien arvioinnista ja hallinnasta koko elintarvikeketjussa yhtenäisellä tavalla.

Elintarvikkeiden laatuun ja turvallisuuteen liittyviä tunnuslukuja

	2011 toteutuma	2012 toteutuma	2013 toteutuma	2014—2015 arvio
1. Eläintaudit ja kasvintuhoojat				
Vaarallisia tai helposti leviäviä eläintauteja, kpl	ei lainkaan	2	2	ei lainkaan
Vaarallisia kasvintuhoojia (uusia pysyvästi), kpl	ei lainkaan	1	ei lainkaan	ei lainkaan
2. Zoonoosit				
Todetut elintarvikevälitteiset tautitapaukset ihmisillä				
— yleisimmät tartunnanaiheuttajat, kotimaiset	1 831 kpl	2 220 kpl	1 839 kpl	-3 %
— vakavimmat tartunnanaiheuttajat	72 kpl	92 kpl	161 kpl	-3 %
Salmonellan esiintyvyys				
— elintarviketuotantoeläimissä ja elintarvikkeissa, %	alle 1	alle 1	alle 1	alle 1
— elintarviketuotantoeläinten rehuissa, %	ei lainkaan	ei lainkaan	alle 0,5	ei lainkaan
3. Valvonnan vaikuttavuus				
Eläimistä saatavien elintarvikkeiden vierasaine- valvonnassa havaitut ongelmat, %	alle 0,5	alle 0,5	alle 0,5	alle 0,5
OIVA-huoneistotarkastuksissa parhaimman tason saavuttaneet kohteet, %	-	-	82,4	85
Vaatimukset täyttävien tarkastuskohteiden osuus, %				
— elintarvikkeiden pakkausmerkintätarkastukset	95	95	- ¹⁾	yli 97
— tuotantoeläinten EU-tarkastukset: merkintä	61	52	54	yli 63
— tuotantoeläinten EU-tarkastukset: hyvinvointi	73	75	70	yli 80
— siemenkauppa	96	yli 95	97	yli 95
— lannoitevalmisteet	94	98	98	yli 94
— kasvinsuojeluaineet	94	yli 95	yli 95	yli 95
— luonnonmukainen elintarvikeketju	95	yli 95	96	yli 95
— muuntogeeniset rehut	98	98	100	yli 85
— rehut	99	99	99	99
4. Eläinlääkintähuolto				
Eläinlääkärin avun saanti kiireellisissä sairaus- tapauksissa	alle 12 h	alle 12 h	alle 12 h	alle 12 h

¹⁾ Tiedonkeruun muutoksen vuoksi lukua ei ole saatavissa.

Luvun nimike on muutettu.

(01.) Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Selvitysosa: Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus (MTT) lakkautetaan 1.1.2015 lukien ja sen tutkimus- ja kehittämistehtävät siirretään perustettavaan Luonnonvarakeskukseen. Kun vuoden 2014 talousarvion nettomäärärahasta 32 268 000 eurosta vähennetään eduskunnan kertaluonteisen lisäyksen poisto 80 000 euroa, jää muille momenteille siirrettäväksi 32 188 000 euroa. MTT on toteuttanut vuosien 2005—2015 tuottavuusohjelmissa sovitut henkilötyövuosivä-

hennykset, yhteensä 189 henkilötyövuotta, vuoden 2014 loppuun mennessä. Täten MTT:sta Luonnonvarakeskukseen siirtyvien henkilötyövuosien kokonaismäärä on 725.

Vuodelta 2014 käyttämättä jäänyttä siirtomäärärahaa on tarkoitus käyttää vastaaviin tehtäviin Luonnonvarakeskuksessa.

Momentti ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.

Määrärahan ja henkilötyövuosien siirrot

	1 000 euroa	Htv
Luonnonvarakeskukseen siirtyvät (siirto momentille 30.01.05)	-31 333	-725
Strategisen tutkimuksen rahoitusväline (siirto momentille 29.40.54)	-513	
Oikeuspoliittisen tutkimuksen vahvistaminen (siirto momentille 29.40.50)	-57	
Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta (siirto momentille 23.01.22)	-285	
Yhteensä	-32 188	-725
2014 talousarvio		32 268 000
2013 tilinpäätös		31 754 000

02. (30.30.01) Elintarviketurvallisuusviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 41 740 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) eläinlääkintävahinkojen arviolautakunnan toiminnasta aiheutuvien menojen maksamiseen
- 2) EU:n parlamentin ja neuvoston asetuksen nojalla saatavalla tuella toteutettavien eläin- ja kasvitautien torjuntaohjelmien menojen maksamiseen
- 3) enintään 75 000 euroa valtionavun maksamiseen eläinten hyvinvointikeskusverkoston menoihin.

Määräraha budjetoidaan eläinten hyvinvointikeskusverkostolle maksettavan valtionavun osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Elintarviketurvallisuusviraston (Evira) *tehtävänä* on elintarvikkeiden ja maa- ja metsätalouden tuotantotarvikkeiden turvallisuuden ja laadun, eläinten terveyden ja hyvinvoinnin sekä kasvinterveyden valvonta ja tutkimus. Evira varmistaa elintarvikkeiden ja alkutuotannon tuotteiden sekä niiden tuotantoketjun turvallisuutta ja laatua.

Eviran *strategiset päämäärät* ovat:

- elintarviketurvallisuuden, eläinten terveyden ja kasvinterveyden korkea taso säilyy
- eläinten hyvinvointi paranee
- korkealaatuisen ruoan tuottamisen edellytykset turvataan ja maa- ja elintarviketalouden tuotantokyky kasvaa
- maa-, metsä- ja elintarviketalous sopeutuvat kestävästi ilmastonmuutokseen

- elintarvikeketjun toiminnan vastuullisuus voidaan todentaa
- turvallisella ravitsemuksella edistetään hyvinvointia.

Evira tukee pääluokkaperusteluissa esitettyjen maa- ja metsätalousministeriön *toimialan yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden* saavuttamista seuraavasti:

- johtaa, kehittää ja valvoo elintarviketurvallisuuden, eläinten terveyden ja hyvinvoinnin sekä kasvinterveyden viranomaisten vastuulla olevaa riskinhallintaa alue- ja paikallistasoilla ja suorittaa valvontaa omalla toimialallaan
- rakentaa elintarviketurvallisuutta varmistavia järjestelmiä yhdessä tuottajien ja elintarviketollisuuden ja elintarvikekaupan kanssa
- tekee eläintauteihin ja kasvintuhojiin sekä elintarviketurvallisuuteen liittyvää diagnostiikkaa ja analytiikkaa tautien osoittamiseksi ja vastustamiseksi sekä elintarviketurvallisuuden lisäämiseksi
- toimii oman alansa vertailulaboratoriona
- suorittaa tieteellistä tutkimusta ja riskinarviointoja sekä tekee seurantatutkimuksia
- vastaa riskiviestinnästä viranomaisten ja kuluttajien sekä elintarvikealan toimijoiden välillä.

Maa- ja metsätalousministeriö asettaa vuoden 2015 talousarvioesityksen valmisteluun liittyen Eviralle seuraavat alustavat tulostavoitteet:

Toiminnallinen tuloksellisuus

Toiminnallinen tehokkuus

Tuottavuuden parantamiseksi toteutetaan ydintoiminta-analyysissä sovittuja hankkeita, jatketaan kuntien elintarvikevalvonnan tiedonkeruujärjestelmän (KUTI), eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontatietojärjestelmän (ELVI) ja laboratorio- ja valvontatietojärjestelmän (ELMO), eläinrekisterin sekä sähköisen asioinnin kehittämistä. Lisäksi jatketaan zoonoosistrategian ja elintarviketurvallisuusselonteon toimeenpanoa. Evira osallistuu maa- ja metsätalousministeriön ja ympäristöministeriön hallinnonalojen yhteisen Luonnonvara- ja ympäristötutkimuksen yhteenliittymän (LYNET) toimintaan. Evira osallistuu aluehallinnon kehittämiseen tehtäväalueellaan.

Seuraavassa taulukossa on esitettyä Eviran koko toiminnan kustannukset, tuotot ja henkilötövuodet.

Elintarviketurvallisuusviraston päätoimintojen kustannukset, tuotot ja henkilötövuodet

	2013 toteutuma			2014 arvio			2015 arvio		
	Kust. 1 000 €	Tuotot 1 000 €	Htv	Kust. 1 000 €	Tuotot 1 000 €	Htv	Kust. 1 000 €	Tuotot 1 000 €	Htv
Elintarviketurvallisuus	25 723	11 484	313	24 133	11 340	310	23 978	12 506	310
— tieteellinen tutkimus	1 315	462	19	669	190	11	665	210	11
— riskiarviointi	1 069	119	14	1 190	167	16	1 182	184	16
— laboratoriopalvelut	4 879	309	57	4 623	239	57	4 593	264	57
— valvonnan ohjaus	6 282	90	73	5 692	100	68	5 656	110	68
— valvonnan toimeenpano	12 178	10 504	150	11 959	10 644	158	11 882	11 738	158

Elintarviketurvallisuusviraston päätoimintojen kustannukset, tuotot ja henkilötyövuodet

	2013 toteutuma			2014 arvio			2015 arvio		
	Kust. 1 000 €	Tuotot 1 000 €	Htv	Kust. 1 000 €	Tuotot 1 000 €	Htv	Kust. 1 000 €	Tuotot 1 000 €	Htv
Eläinten terveys ja hyvinvointi	23 394	3 740	229	23 059	3 657	226	24 461	4 033	226
— tieteellinen tutkimus	925	228	13	650	108	10	646	119	10
— riskiarviointi	486	53	6	427	56	6	424	62	6
— laboratoriopalvelut	11 534	715	136	11 019	679	137	10 948	749	137
— valvonnan ohjaus	7 536	39	65	7 109	37	63	8 614	41	63
— valvonnan toimeenpano	2 913	2 705	9	3 854	2 777	10	3 829	3 062	10
Kasvintuotannon edellytykset									
ja kasvinterveys	16 986	5 901	191	16 183	5 395	184	16 079	5 949	184
— tieteellinen tutkimus	33	-	-	22	2	-	22	2	-
— riskiarviointi	263	11	5	147	4	2	146	4	2
— laboratoriopalvelut	6 128	909	76	5 568	774	71	5 532	854	71
— valvonnan ohjaus	4 998	50	60	4 861	57	60	4 830	63	60
— valvonnan toimeenpano	5 564	4 931	50	5 585	4 558	51	5 549	5 026	51
Yhteensä¹⁾	66 103	21 125	733	63 375	20 392	720	64 518	22 488	720

¹⁾ Momentin 30.20.02 henkilötyövuosikiintiöt: 710 htv TA 2013, 750 htv (josta 210 htv maksulliseen toimintaan) TA 2014 ja 742 htv TAE 2015.

Eviran tunnusluvut

	2013 toteutuma	2014 tavoite	2015 tavoite
Toiminnallinen tehokkuus			
— Taloudellisuusindeksi	103	-	-
— Tuottavuusindeksi	99	102	101

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Bruttomenot	65 533	62 413	64 228
Bruttotulot	21 125	20 892	22 488
Nettomenot	44 408	41 521	41 740
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	6 075		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	3 357		

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
<i>Julkisoikeudelliset suoritteet</i>			
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	17 362	18 192	18 839
— muut tuotot	17	-	-
Tuotot yhteensä	17 379	18 192	18 839
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	14 622	14 792	14 639
— osuus yhteiskustannuksista	4 012	4 000	4 200
Kustannukset yhteensä	18 634	18 792	18 839
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-1 255	-600	-
Kustannusvastaavuus, %	93	97	100
<i>Muut suoritteet</i>			
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	2 492	2 200	2 649
— muut tuotot	-	-	-
Tuotot yhteensä	2 492	2 200	2 649
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	1 739	1 530	1 929
— osuus yhteiskustannuksista	663	670	720
Kustannukset yhteensä	2 402	2 200	2 649
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	90	-	-
Kustannusvastaavuus, %	104	100	100

EU:n parlamentin ja neuvoston asetuksen nojalla eläin- ja kasvintautien torjuntaohjelmien toteutuksesta maksettavat tuet on huomioitu tuloina momentilla 12.30.04.

Määrärahaa käytetään 1 480 000 euroa Maanmittauslaitokselta hankittaviin IT-palveluihin.

Henkilötyövuosien määrä vähenee 8 henkilötyövuodella, missä on otettu huomioon vähennyksenä 10 henkilötyövuotta tuottavuustoimien johdosta ja lisäyksenä 2 henkilötyövuotta siirtona Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksesta 30.01.(02). Henkilötyövuosissa ei ole otettu huomioon vähennyksenä TORI-hankkeen yhteydessä tapahtuvaa ICT-henkilöstön mahdollista siirtymistä valtion yhteiseen palvelukeskukseen. Siirrolla ei ole toteutuessaan vaikutusta määrärahoihin.

Tuottavuussäästöjen tilapäiseen käyttöön tarkoitettua määrärahaa käytetään eläinten hyvinvoinnin ja terveyden valvontajärjestelmän toteuttamiseen, eläinpitäjärekisterin sähköistämiseen sekä nautarekisterin uudistamiseen.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Siirto momentilta 30.01.(04)	40
Tuottavuussäästöjen kertaluonteisen käytön poisto	-800
Tuottavuussäästöjen tilapäinen käyttö	1 550
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-530
Oikeuspoliittisen tutkimuksen vahvistaminen (siirto momentille 29.40.50)	-2
Palkkaliukumasäästö	-93
Palkkausten tarkistukset	270
Strategisen tutkimuksen rahoitusväline (siirto momentille 29.40.54)	-12
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-202
Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta (siirto momentille 23.01.22)	-6
Vuokramenojen indeksikorotus	61
Vuokramenojen indeksikorotusta vastaava säästö	-57
Yhteensä	219

2015 talousarvio	41 740 000
2014 I lisätalousarvio	—
2014 talousarvio	41 521 000
2013 tilinpäätös	41 690 000

03. (30.01.03) Maaseutuviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 24 687 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) maatalouden tukien toimeenpanosta annetussa laissa (192/2013) tarkoitettujen korvausten maksamiseen Ahvenanmaan maakunnan kunnille
- 2) vähävaraisimmille suunnattuun eurooppalaiseen apuun liittyvien siirtomenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Maaseutuviraston (Mavi) tehtävänä on EU:n yhteisen maatalouspolitiikan mukaisten toimenpiteiden, yhteisön osaksi rahoittamien maaseudun kehittämistoimien ja näitä täydentävien kansallisten toimenpiteiden hallinto- ja toimeenpanotehtävät. Eduskunta on hyväksynyt talousarvioesitykseen liittyvän esityksen Maaseutuvirastosta annetun lain muuttamisesta. Mavi hoitaa sen perusteella vähävaraisimmille suunnatun eurooppalaisen avun rahaston hallinto- viranomaistehtävät.

Mavi tukee pääluokkaperusteluissa esitettyjen maa- ja metsätalousministeriön *toimialan yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden* saavuttamista seuraavasti:

— Suorittamalla tukijärjestelmien ja muiden toimenpiteiden suunnittelu-, ohjaus- ja toimeenpanotehtäviä.

— Toimeenpanemalla Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman täysimääräisesti.

Maa- ja metsätalousministeriö asettaa vuoden 2015 talousarvioesityksen valmisteluun liittyen Maville seuraavat alustavat tulostavoitteet:

— Aloitetaan uudistetun EU:n yhteisen maatalouspolitiikan, ohjelmakauden 2014—2020 sekä niitä täydentävien kansallisten toimenpiteiden toimeenpano.

— Toteutetaan ohjelmakauden 2007—2013 sulkemisen toimenpiteitä aikataulusuunnitelman mukaisesti.

— Sähköistetään edelleen hallinnon prosesseja ja palveluja.

Toiminnallinen tuloksellisuus

Toiminnallinen tehokkuus

Seuraavassa taulukossa on esitettyä Mavin koko toiminnan kustannukset, tuotot ja henkilötövuodet (myös muut kuin momentti 30.20.03).

Maaseutuviraston päätoimintojen kustannukset, tuotot ja henkilötövuodet

	2013 toteutuma			2014 arvio			2015 arvio ¹⁾		
	Kust. 1 000 €	Tuotot 1 000 €	Htv ²⁾	Kust. 1 000 €	Tuotot 1 000 €	Htv	Kust. 1 000 €	Tuotot 1 000 €	Htv
Tukijärjestelmien suunnittelu ja hallinnointi	6 238	211	70	6 300	230	70	5 497	366	72
Hakemusten käsittely	862	10	10	930	12	11	752	10	9
Tukimaksujen käsittely	1 742	37	18	1 694	30	18	1 369	24	17
Tukien valvonta ja tarkastukset	2 534	195	27	3 170	170	36	2 732	138	30
Tukien takaisinperintä ja saatavien seuranta	741	10	9	750	12	9	606	10	9
Yhteistyö ja kehittäminen	1 582	75	18	3 440	1 943	25	2 837	1 576	25
Sisäinen tarkastus ja valvonta	454	9	5	450	11	5	364	9	5
Tietotekniikka ja -hallinto	16 438	518	49	18 154	410	47	15 810	332	49
Yhteensä³⁾	30 591	1 065	206	34 888	2 818	221	29 967	2 465	216

¹⁾ Vuoden 2015 arvio sisältää vähävaraisimmille suunnatun eurooppalaisen avun hallinnointiin arvioidun henkilötövuoden (2,5 htv) ja vähävaraisimmille suunnatun eurooppalaisen avun rahaston (vähävaraisten rahasto) teknisen avun hallinnoinnista aiheutuvien kustannusten kattamisen. Kustannukset ja tuotot eivät tässä taulukossa kuitenkaan sisällä itse toimeenpantavaa apua (n. 3,5 milj. euroa), sillä sen kirjaaminen tietyille, tämän hetkessä seurannassa olevalle toiminnolle, vääristäisi kyseisen toiminnon kustannuksia ja tuottoja merkittävästi verrattuna muihin ydintoimintoihin.

²⁾ Htv- ja kulujakaumat on laadittu työajanseurantajärjestelmän tietojen perusteella. Htv-määrät sisältävät myös Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman teknisellä avulla palkatut ja harjoittelijat. Ohjelman teknisellä avulla palkattujen htv-kertymä oli vuonna 2013 noin 7,5 htv. Vuonna 2014 ohjelman teknisellä avulla palkattujen htv-kertymä nousee arviolta 15 htv:een johtuen maaseutuverkostoyksikön tehtävien ja resurssien siirrosta maa- ja metsätalousministeriöstä Maviin. Siirtoon liittyvät lisäykset on otettu huomioon kokonaisuudessaan yhteistyön ja kehittämisen toiminnolla. Vuoden 2015 Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman teknisellä avulla palkattujen htv-kertymän arvioidaan olevan n. 17 htv. Tämän lisäksi vähävaraisimmille suunnatun eurooppalaisen avun hallinnointiin tarvitaan 2,5 htv, jotka katetaan TEM:n vastuulla olevan vähävaraisten rahaston teknisellä tuella.

³⁾ Momentin 30.20.03 henkilötövuosikiintiöt: 202 htv TA 2013, 198 htv (+8 todentamisviranomaisen resurssseja) TA 2014 ja 196 htv (ei sisällä todentamisviranomaisen htv resurssseja) TAE 2015. Henkilötövuosikiintiöt eivät sisällä teknisellä avulla palkattuja.

Viraston tunnusluvut

	2013 toteutuma	2014 tavoite ¹⁾	2015 tavoite
Toiminnallinen tehokkuus			
Taloudellisuusindeksi (2011=100)	103	-	100
Tuottavuusindeksi (2011=100)	111	-	110

¹⁾ Talousarviossa 2014 ei asetettu tavoitetta vuodelle 2014.

Tuotokset ja laadunhallinta

Mavi laajentaa sähköisiä palveluitaan mm. sähköistämällä hallinnon prosesseja. Mavi tukee, ohjeistaa, kouluttaa, neuvoa ja ohjaa ELY-keskuksia, kuntien yhteistoiminta-alueita ja toimintaryhmiä. Asiakas- ja kumppanittuväisyysskyselyjen tulokset ja muu palaute otetaan huomioon toiminnan kehittämisessä ja laadunhallinnassa. Virasto kehittää tukijärjestelmien toimeenpanossa käytettäviä tietojärjestelmiä.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Bruttomenot	27 856	29 601	30 652
Bruttotulot	1 065	2 580	5 965
Nettomenot	26 791	27 021	24 687
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	4 092		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	4 751		

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon 1 950 000 euroa sekä menoissa että tuloissa Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman teknisen avun määränä.

Määrärahasta käytetään 3 600 000 euroa Maanmittauslaitokselta hankittaviin IT-palveluihin.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon Ahvenanmaan maakunnan kunnille suoritettavat korvaukset maatalouden tukien toimeenpanosta annetussa laissa (192/2013) tarkoitettujen tehtävien hoitamisesta. Korvaus määräytyy tukihakemusten lukumäärän perusteella ja sen suuruudesta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Määrärahan mitoituksessa on lisäksi otettu huomioon lisäyksenä sekä menoissa että tuloissa 3 680 000 vähävaraisimmille suunnatun eurooppalaisen avun hallinnoinnin ja toimeenpanon vaikutukset. Mavi toimii työ- ja elinkeinoministeriön vastuulla olevan vähävaraisimmille suunnatun eurooppalaisen avun rahaston (vähävaraisten rahasto) hallintoviranomaisena. Rahastosta rahoitettavan toimenpideohjelman toimeenpanoon henkilötöiden osalta käytetään vähävaraisten rahaston teknistä apua ja varsinaiseen ruoan hankintaan, jakeluun ja varastointiin itse ohjelman rahoitusta.

Henkilötövuosissa ei ole otettu huomioon vähennyksenä TORI-hankkeen yhteydessä tapahtuvaa ICT-henkilöstön mahdollista siirtymistä valtion yhteiseen palvelukeskukseen. Siirrolla ei ole toteutuessaan vaikutusta määrärahoihin.

Henkilötyövuosien määrä vähenee 5 henkilötyövuodella, missä on otettu huomioon vähennyksenä 10 henkilötyövuotta tuottavuustoimien johdosta ja lisäyksenä 5 henkilötyövuotta siirtona Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksesta 30.01.(02).

Tuottavuussäästöjen tilapäiseen käyttöön tarkoitettua määrärahaa on tarkoitus käyttää menoihin, jotka aiheutuvat tukisovelluksen ja tukioikeusrekisterin uudistamisesta sekä Hyrrä-projektista (11 htv).

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Maaseutuviraston sähköinen hallinto (v. 2014 rahoitus) (siirto momentille 28.70.20)	-700
Tuottavuussäästöjen kertaluonteisen käytön poisto (-8 htv)	-2 500
Tuottavuussäästöjen tilapäinen käyttö (11 htv)	1 600
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-349
Palkkaliukumasäästö	-27
Palkkausten tarkistukset	72
Toimintamenojen lisäsäästö	-292
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-118
Vuokramenojen indeksikorotus	13
Vuokramenojen indeksikorotusta vastaava säästö	-33
Yhteensä	-2 334

2015 talousarvio	24 687 000
2014 talousarvio	27 021 000
2013 tilinpäätös	27 449 000

20. (30.30.20, osa ja 41, osa) Eläinlääkintähuolto ja kasvintuhoojien torjunta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 6 278 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) eläinlääkintähuoltolain (765/2009) nojalla kunnilta ostettavista palveluista aiheutuviin menoihin
- 2) eläintautien vastustamisesta ja ennalta ehkäisemisestä, eläinsuojelusta sekä näihin liittyvistä korvauksista, koulutuksista ja selvityksistä aiheutuvien menojen sekä eläinlääkintähuollon toteuttamisen kannalta välttämättömien menojen maksamiseen
- 3) kasvinterveyden suojelemisesta annetun lain (702/2003) mukaisten korvausten maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös edellisiin vuosiin kohdistuviin menoihin ja korvauksiin sekä siirtomenoihin.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Eläinlääkintähuoltolain 23 §:n nojalla kunnille maksetaan korvauksia kunnan-eläinlääkärien eläntätilain (441/2013), eläinsuojelulain (247/1996), eläinten kuljetuksesta annetun lain (1429/2006), eläinten lääkitsemisestä annetun lain (617/1997), elintarvikelain (23/2006) sekä maatalouden tukien toimeenpanosta annetun lain (192/2013) perusteella suorittamista tehtävistä. Lisäksi korvauksia maksetaan kunnaneläinlääkärien tekemästä sivutuotevalvonnasta vanhan eläntätilain (55/1980) nojalla.

Toimijoiden maksut eläintautilain (441/2013) nojalla tehdyistä maksullisista kunnaneläinlääkäreiden suoritteista tuloutuvat momentille 12.30.99.

Kasvintuhoojien hävittämiskustannuksista voidaan maksaa korvauksia, jos kasvintuotannolle aiheutuneet vahingot ovat poikkeuksellisen suuret ja korvaaminen on toimijan elinkeinon jatkamisen kannalta tarpeellista. Korvauksia kasvintuhoojan hävittämiskustannuksista voidaan maksaa myös metsässä kasvavien puiden osalta.

Määrärahasta on valtion osuutta 6 068 000 euroa ja EU-osuutta 210 000 euroa. Euroopan unionin rahoitusosuus eläintautien torjuntaohjelmista tuloutuu momentille 12.30.04.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Ostopalvelut kunnilta	4 340 000
Eläintautitorjunnan ja eläinsuojelun menot	1 000 000
Kasvintuhoojien torjunta	938 000
Yhteensä	6 278 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

EU:n osuus eläintautien torjuntaohjelmista	210
Tasomuutos (vastaava vähennys momentilla 30.20.40)	750
Yhteensä	960

2015 talousarvio	6 278 000
2014 talousarvio	5 318 000
2013 tilinpäätös	5 364 973

40. Maa- ja puutarhatalouden kansallinen tuki (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 322 900 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista annetun lain (1559/2001) ja Euroopan unionin suorista tuista maataloudelle annetun lain (193/2013) mukaiseen kansalliseen tukeen
- 2) vuonna 2014 ja sitä aikaisempina vuosina myönnettyjen tukien maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Valtuus

Vuonna 2015 tehdyistä tukipäätöksistä saa aiheutua vuoden 2016 ja sitä seuraavien vuosien määrärahasta maksettavia menoja enintään 30 000 000 euroa.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laeiksi Euroopan unionin suorista tuista annetun lain, maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista annetun lain ja maatalouden tukien toimeenpanosta annetun lain muuttamisesta. Maa- ja puutarhatalouden kansallisen tuen tavoitteena on täydentää EU:n tukijärjestelmiä (EU-tulotuet, luonnonhaittakorvaukset, ympäristökorvaus ja eläinten hyvinvointikorvaukset) sekä osaltaan turvata maa- ja puutarhatalouden toimintaedellytyksiä ja tuotannon kannattavuutta sekä maaseudun elinvoimaisuuden säilymistä.

Etelä-Suomen kansallista tukea maksetaan tukialueiden A ja B sika- ja siipikarjataloudelle sekä puutarhataloudelle komission vuonna 2013 hyväksymän tukiohjelman perusteella. Vuoteen 2014 asti Etelä-Suomen kansallista tukea maksettiin myös märehitijät-sektorille, mutta vuodesta 2015 alkaen märehitijät-ryhmän tuotantoon sidotut tuet tukialueella A ja B rahoitetaan kokonaan EU:n varoista ja budjetoidaan momentille 30.20.41.

Pohjoista tukea maksetaan Keski- ja Pohjois-Suomessa (C-tukialueella) kotieläintaloudelle, puutarhataloudelle, kasvinviljelylle ja eräille muille kohteille komission vuonna 2009 hyväksymän pitkäaikaisen pohjoisen tuen tukijärjestelmän perusteella. Vuoteen 2014 asti momentilta maksettiin luonnonhaittakorvauksen kansallista lisäosaa, mutta vuodesta 2015 alkaen vastaavanlainen tuki maksetaan momentilta 30.20.44.

Lisäksi määrärahasta maksetaan eräitä muita kansallisia tukia.

Maa- ja puutarhatalouden kansallisen tuen arvioitu jakautuminen eri kohteisiin vuosina 2013—2015 sekä arvio menojen siirtymisestä seuraavien vuosien määrärahasta maksettavaksi (milj. euroa)

	2013 toteutuma	2014 arvio	2015 arvio
Tuki yhteensä ao. vuoden tuotannolle	504,9	499,4	322,9
Etelä-Suomen kansallinen tuki	62,5	62,9	28,9
Pohjoinen tuki	317,4	310,9	288,5
Luonnonhaittakorvauksen kansallinen lisäosa	119,3	119,7	-
Muu kansallinen tuki	5,7	5,9	5,5
Edellisiin vuosiin kohdistuvia tukimenoja maksetaan ao. vuoden määrärahasta	6,1	-	-
Valtuus budjetissa	30,0	30,0	30,0

Valtuuksien käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (milj. euroa)

	2015	2016	2017	2018	2019	Yhteensä vuodesta 2015 lähtien
Vuoden 2015 sitoumukset	-	30,0	-	-	-	30,0
Menot yhteensä	-	30,0	-	-	-	30,0

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Hallituksen menosäästö päätös	-31 000
HO-säästön vähennys	1 200
Kertaluonteisen lisäyksen poisto	-15 000
Siirto momentille 30.20.44	-120 000
Tasomuutos (vastaava lisäys momentilla 30.20.20)	-750
Tasomuutos (vastaava lisäys momentilla 30.20.62)	-50
Säästö päätös	-10 300
Yhteensä	-175 900

2015 talousarvio	322 900 000
2014 talousarvio	498 800 000
2013 tilinpäätös	511 000 000

41. EU-tulotuki ja EU-markkinatuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 531 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1307/2013 mukaisten suorien tukien maksamiseen
- 2) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1308/2013 mukaisten maataloustuotteiden vientituen, yksityisen varastoinnin tuen ja eräiden muiden maataloustuotteiden markkinointa ohjaavien toimenpiteiden menojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laeiksi Euroopan unionin suorista tuista annetun lain, maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista annetun lain ja maatalouden tukien toimeenpanosta annetun lain muuttamisesta. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vuonna 2015 uudistuvan yhteisen maatalouspolitiikan perusteella maksettavat EU-tulotuet ja EU-markkinatuet, jotka rahoitetaan kokonaan EU:n varoista. EU-tulotuet turvaavat omalta osaltaan maataloustuotannon kannattavuutta ja muiden EU:n yhteisen maatalouspolitiikan tavoitteiden toteutumista. Tukien ehtona on muun muassa ympäristöön sekä eläinten ja kasvien terveyteen liittyvien vaatimusten eli ns. täydentävien ehtojen noudattaminen. Uusina jäsenmaille pakollisina tukijärjestelminä otetaan käyttöön viherryttämistuki (30 % EU-tulotuesta) ja nuorten viljelijöiden tuki (enintään 2 % EU-tulotuesta).

Pääosa EU-tulotuista maksetaan tuotannosta irrotettuna perustukena (aiemmin tilatuki). Lisäksi maksetaan tuotantosidonnaisia tukia noin 20 % EU-tulotuen määrästä (aiemmin 10 %). Osa tuotantosidonnaisesta tuesta on aiemmin maksettu Etelä-Suomen kansallisena tukena.

EU-markkinatukia (vienti- ja sisämarkkinatukia) arvioidaan maksettavan 6 000 000 euroa.

Momentin menoihin liittyvät tulot on merkitty momentille 12.30.01.

EU-tulotuki ja EU-markkinatuet vuonna 2015 käyttökohteittain (euroa)

EU-tulotuki yhteensä	525 000 000
— Perustuki	253 000 000
— Viherryttämistuki	157 000 000
— Nuorten viljelijöiden tuki	10 000 000
— Tuotantosidonnaiset tuet	105 000 000
EU-markkinatuet yhteensä	6 000 000
— Vientituki	1 000 000
— Sisämarkkinatuet	5 000 000
Yhteensä	531 000 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	1 000
Yhteensä	1 000

2015 talousarvio	531 000 000
2014 I lisätalousarvio	—
2014 talousarvio	530 000 000
2013 tilinpäätös	523 245 713

42. (30.20.42 ja 30.41, osa) Eräät korvaukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 230 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) satovahinkojen korvaamisesta annetun lain (1214/2000) mukaisten korvausten maksamiseen
- 2) hukkakauran torjuntasuunnitelmien laatimiseen
- 3) avustusten maksamiseen kasvinjalostustoiminnan edistämisestä annetun lain (896/1977) mukaisesti kasvinjalostajille jalostukseen ja kotimaisen kasvinjalostustoiminnan edistämiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös edellisiin vuosiin kohdistuviin menoihin ja korvauksiin sekä kulusmenoihin.

Määräraha budjetoidaan valtionapujen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Satovahinkojen korvaamisesta annetun lain perusteella korvauksia voidaan maksaa vielä vuoden 2015 satovahingoille. Momentille ei ehdoteta vuodelle 2015 satovahinkokorvausmäärärahaa. Aikaisemmilta vuosilta siirtyneen määrärahan arvioidaan riittävän vuoden 2015 aikana maksettaviin korvauksiin. Päätösosan kohta 1 tekee mahdolliseksi määrärahan käytämisen edellisiin vuosiin kohdistuviin menoihin.

Kasvinjalostustoiminnan edistämisestä annetun lain 6 §:n mukaiseksi määrärahan vähimmäismääräksi on arvioitu 200 000 euroa, mitä vastaavat tulot on merkitty momentille 12.30.32. Kasvinjalostajille maksetaan kasvinjalostustukea jalostajan kehittämien lajikkeiden osalta. Hukkakauralain (185/2002) mukaisesti korvataan hukkakauran torjuntasuunnitelmista aiheutuneita kuluja. Hukkakauran torjuntasuunnitelmat tehdään pahiten saastuneille alueille, joilla myös hukkakauran aiheuttamat taloudelliset tuhot ovat suurimpia.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Hukkakauran torjuntasuunnitelmat	30 000
Kasvinjalostustoiminnan edistäminen	200 000
Yhteensä	230 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

HO-säästö	-3 400
Tasomuutos	-100
Yhteensä	-3 500

Momentin nimike on muutettu.

2015 talousarvio	230 000
2014 talousarvio	3 730 000
2013 tilinpäätös	6 890 000

43. (30.20.43, osa) *Ympäristökorvaukset, luonnonmukainen tuotanto, neuvonta ja ei-tuotannolliset investoinnit* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 338 334 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) ohjelmakauden 2014—2020 Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmaa toteuttavien ympäristökorvausten, luonnonmukaisen tuotannon, neuvonnan ja ei-tuotannollisten investointien Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastosta (maaseuturahasto) maksettavan EU:n rahoitusosuuden sekä valtion rahoitusosuuden maksamiseen

2) EU:n komission vuosille 1995—1999 hyväksymän maatalouden ympäristöohjelman, vuosille 2000—2006 hyväksymän horisontaalisen maaseudun kehittämisohjelman mukaisten maatalouden ympäristötukien ja vuosille 2007—2013 hyväksymän ja vuodelle 2014 yhdellä vuodella jatkettavien Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman mukaisten maatalouden ympäristötukien, eläinten hyvinvointia edistävien tukien ja ei-tuotannollisten investointitukien maksamiseen

3) EU:n aikaisempien ohjelmakausien ja ohjelmakauden 2014—2020 sitoumuksista aiheutuneiden velvoitteiden maksamiseen sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU 1306/2013) artiklojen 52 (sääntöjenmukaisuuden tarkastaminen) sekä 54 ja 56 (yhteiset säännökset ja maaseuturahastoa koskevat erityissäännökset sääntöjenvastaisuuksista) sekä aikaisempien ohjelmakausien vastaavien säädösten mukaisten Suomen velvoitteiden maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena.

Valtuus

1) Vuonna 2015 saa tehdä EU:n ohjelmakauteen 2014—2020 kohdistuvia ympäristökorvausten sitoumuksia ja sopimuksia siten, että niistä saa aiheutua vuoden 2016 ja sitä seuraavien vuosien määrärahasta maksettavia ympäristökorvausten menoja enintään 844 000 000 euroa.

2) Vuonna 2015 saa tehdä EU:n ohjelmakauteen 2014—2020 kohdistuvia luonnonmukaisen tuotannon sitoumuksia siten, että niistä saa aiheutua vuoden 2016 ja sitä seuraavien vuosien määrärahasta maksettavia luonnonmukaisen tuotannon menoja enintään 195 000 000 euroa.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi ohjelmaperusteisista viljelijätuista. Määrärahatarpeeksi arvioidaan yhteensä 338 334 000 euroa.

Ympäristökorvausten, luonnonmukaisen tuotannon tuen ja ei-tuotannollisten investointien tuen tavoitteena on maatalous- ja puutarhatuotannon harjoittaminen kestävästi siten, että tuotanto kuormittaa ympäristöä nykyistä vähemmän, luonnon monimuotoisuus ja maatalouden kulttuurimaisemien säilyminen turvataan ja tuotannon harjoittamisen edellytykset säilyvät hyvinä myös pitkällä aikavälillä. Neuvonnan tavoitteena on vastata viljelijöiden kokemaan neuvontatarpeeseen unionin yhteisen maatalouspolitiikan tavoitteiden edistämiseksi ja maaseudun kehittämisohjelman tavoitteiden saavuttamiseksi. Neuvonnan avulla voidaan kasvattaa viljelijän osaamista maatalan hoitamisessa niin ympäristökysymyksissä kuin eläinten hyvinvointi- ja terveysasioissa,

vähentää maatalojen ilmastovaikutuksia, lisätä energiatehokkuutta sekä ehkäistä ilmastonmuutoksen aiheuttamia riskejä.

Ympäristökorvaukset, luonnonmukainen tuotanto, neuvonta ja ei-tuotannolliset investoinnit sisältyvät Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmaan 2014—2020. Ympäristökorvauksilla, luonnonmukaisella tuotannolla, neuvonnalla ja ei-tuotannollisilla investoinneilla edistetään ensisijaisesti prioriteettia 4 (Maa- ja metsätalouteen liittyvien ekosysteemien ennallistaminen, säilyttäminen ja parantaminen). Neuvonnalla edistetään ensisijaisesti lisäksi prioriteetteja 3 (Elintarvikeketjun organisoitumisen edistäminen mukaan lukien maataloustuotteiden jalostus ja kaupan pitäminen, eläinten hyvinvointi ja maatalouden riskienhallinta) ja 5 (Voimavarojen tehokkaan käytön sekä vähähiiliseen ja ilmastoa säästävään talouteen siirtymisen edistäminen maatalous-, elintarvike- ja metsäsektoreilla).

Ympäristökorvauksia ja ei-tuotannollista investointitukea voidaan myöntää myös yhdistyksille kosteikkojen ja perinnebiotooppien alkuraivaukseen ja hoitoon sekä luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistämiseen. Ympäristökorvauksilla, luonnonmukaisella tuotannolla ja ei-tuotannollisten investointien tuella tuetaan valtioneuvoston periaatepäätöksen ”Vesiensuojelun suuntaaviivat vuoteen 2015” tavoitteita. Valtioneuvosto hyväksyi vesienhoitosuunnitelmat vuonna 2009 ja niiden toteuttamiseksi laaditun vesienhoidon toteutusohjelman alkuvuodesta 2011.

Yhteisen maatalouspolitiikan uudistuksen (CAP2020) viivästymisestä johtuen vuonna 2014 jatkettiin vuodelle vuoden 2013 lopussa voimassa olleita kauden 2007—2013 mukaisia sitoumuksia ja sopimuksia. Sääntöjen muuttuessa ohjelmakaudella 2014—2020 on vuoden 2010 jälkeen tehty ympäristötuen sitoumukset ja sopimukset uusittava vuonna 2015.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon myös vuosina 1995—1999, 2000—2006 ja 2007—2013 tehdyt ympäristötuen erityistukisopimukset. Ympäristötukijärjestelmän piirissä oli ohjelmakauden 2007—2013 lopussa 94 % käytettävissä olevasta maatalousmaasta ja 90 % kaikista maataloustukia saaneista viljelijöistä.

EU:n rahoitusosuus ohjelmakaudella 2014—2020 on 42 %.

Ympäristötukijärjestelmän ja muiden järjestelmien vuoden 2015 määrärahojen arvioitu jakautuminen (euroa)

Yhteensä, josta	338 334 000
— EU-osuus	142 301 000
— valtion osuus	196 033 000

Momentilta aiemmin maksettuihin eläinten hyvinvointikorvauksiin on varattu määrärahaa momentilla 30.10.43 ja kokonaan kansallisesti rahoitettuihin toimenpiteisiin (usein tilojen yhteisten vesitaloudellisten toimenpiteiden hankekohtainen suunnittelu, yhteisön vesipolitiikan puitedi-
rektiivin toimeenpanoon liittyvän maa- ja metsätalouden kuormituksen ja sen vaikutusten seuranta) on varattu määrärahaa momentilla 30.40.21 sekä määrärahaan liittyvät 16 henkilötyövuotta. Momentilta aiemmin maksettuja kokonaan kansallisesti rahoitettuja tukia suojavyöhykkeiden, luonnon monimuotoisuutta ja kosteikkoja koskevien yleissuunnitelmien laatimiseen ei enää sisällytetä talousarvioon.

EU:n ohjelmakausien 2000—2006, 2007—2013 ja 2014—2020 ohjelmien tältä momentilta tehtyistä sitoumuksista aiheutuvien maksujen maksaminen kokonaan kansallisista varoista on mahdollista, jos tuensaajalla on lakiin perustuva oikeus tukeen.

Ohjelmakauden rahoituskehys ja määrärahan arvioitu käyttö momentilla 30.20.43 (milj. euroa)

Toimenpide	Ohjelmakauden 2014—2020 rahoituskehys			Määräraha	
	EU	valtio	Julkinen yhteensä	budjetoitu 2014	esitys 2015
Ympäristökorvaukset ¹⁾	666,259	920,072	1 586,331	315,245	278,318
Luonnonmukainen tuotanto	136,920	189,080	326,000	-	48,683
Neuvonta	14,280	19,720	34,000	-	10,333
Ei-tuotannolliset investoinnit	2,520	3,480	6,000	1,000	1,000
Yhteensä	819,979	1 132,352	1 952,331	316,245	338,334

¹⁾ Vuoden 2015 esitys sisältää ohjelmakauden 2007—2013 sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvia maksuja 67,318 milj. euroa. Vuodelle 2014 budjetoidun määrärahan osalta luonnonmukainen tuotanto sisältyy ympäristökorvauksiin.

Momentin menoihin liittyvät tulot on merkitty momentille 12.30.02.

Ympäristökorvausten ja luonnonmukaisen tuotannon valtuudesta aiheutuvat menot, valtion ja EU:n osuudet yhteensä (milj. euroa)

	2015	2016	2017	2018	2019—	Yhteensä vuodesta 2015 lähtien	Valtuus vuodesta 2016 lähtien
Vuosia 2014—2020 koskevat toimenpiteet, josta	259,683	259,683	259,683	259,683	259,951	1 298,683	1 039,000
— ympäristökorvaukset	211,000	211,000	211,000	211,000	211,000	1 055,000	844,000
— luonnonmukainen tuotanto	48,683	48,683	48,683	48,683	48,951	243,683	195,000
Vuosia 2007—2013 ja siirtymävuotta 2014 koskevat toimenpiteet	64,418	-	-	-	-	64,418	
Vuosia 2000—2006 koskevat toimenpiteet	2,200	2,000	0,500	-	-	4,700	
Vuosia 1995—1999 koskevat toimenpiteet	0,700	0,600	0,500	0,400	0,300	2,500	
Menot yhteensä	327,001	262,283	260,683	260,083	260,251	1 370,301	

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

HO-säästö	-260
Tasomuutos	22 349
Yhteensä	22 089

Momentin nimike on muutettu ja määräraha on muutettu kolmevuotiseksi siirtomäärärahaksi.

2015 talousarvio	338 334 000
2014 I lisätalousarvio	—
2014 talousarvio	316 245 000
2013 tilinpäätös	322 323 000

44. Luonnonhaittakorvaukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 551 888 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) ohjelmakauden 2014—2020 Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmaa toteuttavien luonnonhaittakorvausten Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastosta (maaseuturahasto) maksettavan EU:n rahoitusosuuden ja valtion rahoitusosuuden sekä ohjelmaan sisältyvän kokonaan kansallisesti rahoitettavan luonnonhaittakorvauksen maksamiseen

2) EU:n komission vuosille 2007—2013 hyväksymän ja vuonna 2014 yhdellä vuodella jatkuneen Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman mukaisten luonnonhaittakorvausten maksamiseen

3) EU:n aikaisempien ohjelmakausien ja ohjelmakauden 2014—2020 sitoumuksista aiheutuneiden velvoitteiden maksamiseen sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU 1306/2013) artiklojen 52 (sääntöjenmukaisuuden tarkastaminen) sekä 54 ja 56 (yhteiset säännökset ja maaseuturahastoa koskevat erityissäännökset sääntöjenvastaisuuksista) sekä aikaisempien ohjelmakausien vastaavien säädösten mukaisten Suomen velvoitteiden maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi ohjelmaperusteisista viljelijätuista. Luonnonhaittakorvauksilla korvataan maatalousyrittäjille pysyvien epäsuotuisten luonnonolojen maataloustuotannolle aiheuttamaa luonnonhaittaa. Luonnonhaittakorvausten tavoitteena on turvata maatalouden toimintaedellytykset ja jatkuvuus sekä säilyttää maatalousmaa maatalouskäytössä. Toimenpide vaikuttaa tilalukumäärän hallittuun kehittymiseen sekä taloudellisesti elinvoimaisten maatilayksiköiden säilyttämiseen ja tätä kautta maaseudun työllisyyden ylläpitämiseen ja maaseutualueiden taloudellisen kehityksen edistämiseen.

Luonnonhaittakorvaukset sisältyvät Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmaan. Maaseutuohjelman toimenpiteillä edistetään horisontaalisesti innovointia, ympäristöä sekä ilmastonmuutoksen lieventämistä ja siihen sopeutumista koskevia tavoitteita sekä niiden lisäksi kaikkia Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EU) N:o 1305/2013 maaseudun kehittämiseksi asetettuja prioriteetteja. Luonnonhaittakorvauksilla edistetään ensisijaisesti prioriteettia 4 (Maa- ja metsätalouteen liittyvien ekosysteemien ennallistaminen, säilyttäminen ja parantaminen).

EU:n rahoitusosuus ohjelmakaudella 2014—2020 on 42 %. Lisäksi määrärahasta maksetaan kokonaan valtion rahoittamia luonnonhaittakorvauksia.

Luonnonhaittakorvausjärjestelmän vuoden 2015 määrärahojen arvioitu jakautuminen (euroa)

Yhteensä, josta	551 888 000
— EU-osuus	97 113 000
— valtion osuus	134 108 000
— kokonaan kansallisesti rahoitettava luonnonhaittakorvaus	320 667 000

Ohjelmakauden rahoituskehys ja määrärahan käyttö momentilla 30.20.44 (milj. euroa)

Toimenpide	Ohjelmakauden 2014—2020 rahoituskehys			Määräraha		
	EU	valtio	kansallinen kokonaan	Julkinen yhteensä	budjetoitu 2014	esitys 2015
Luonnonhaittakorvaukset	760,200	1 049,800	1 924,000	3 734,000	422,673	551,888

Yhteisen maatalouspolitiikan uudistuksen (CAP2020) viivästyisestä johtuen vuonna 2014 jatkettiin vuodella vuoden 2013 lopussa voimassa olleita kauden 2007—2013 mukaisia sitoumuksia.

Vuodesta 2015 lukien kaikki voimassa olevat sitoumukset päättyvät ja tukijärjestelmä sopeutetaan ohjelmakauden 2014—2020 sääntöihin. Luonnonhaittakorvaukset ovat yksivuotisia.

EU:n ohjelmakausien 2000—2006, 2007—2013 ja 2014—2020 ohjelmien tältä momentilta tehtyjen sitoumusten maksaminen on mahdollista kokonaan kansallisista varoista, jos tuensaajalla on lakiin perustuva oikeus tukeen.

Ahvenanmaan maakunnan luonnonhaittakorvauksia ei makseta valtion talousarvioon varatuista varoista.

Momentille on siirretty määrärahaa momentilta 30.20.40 yhteensä 120 000 000 euroa kokonaan kansallisesti rahoitettavaa luonnonhaittakorvausta varten.

Momentin menoihin liittyvät tulot on merkitty momentille 12.30.02.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Siirto momentilta 30.20.40	120 000
Tasomuutos	9 215
Yhteensä	129 215

Momentin nimike on muutettu ja määräraha on muutettu kolmevuotiseksi siirtomäärärahaksi.

2015 talousarvio	551 888 000
2014 I lisätalousarvio	—
2014 talousarvio	422 673 000
2013 tilinpäätös	411 673 000

46. EU:n osarahoittama ruokaketjun kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 3 605 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) neuvoston asetuksen (EY 3/2008) mukaiseen maataloustuotteiden tiedotukseen ja menekinedistämiseen
- 2) neuvoston asetuksen (EY 1308/2013) mukaisesti hunajan tuotannon ja markkinoinnin kehittämiseksi laaditusta ohjelmasta aiheutuviin menoihin
- 3) neuvoston asetuksen (EY 1308/2013) mukaisesti hedelmä- ja vihannestuottajaorganisaatioiden toimintaohjelmien menojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Momentilta rahoitetaan EU:n maataloustuotteiden menekinedistämisen ohjelmien menoja 1 200 000 euroa, mistä EU:n osuus on 700 000 euroa ja valtion osuus 500 000 euroa. EU-osarahoitteisen hunajan tuotannon ja markkinoinnin edistämiseen arvioidaan tarvittavan 205 000 euroa, mistä EU:n rahoitusosuus on 50 %.

Tuottajien muodostamille markkinointiyhteenliittymille eli tuottajaorganisaatioille maksetaan tukea toimintaohjelman toteuttamiseen. Tuottajaorganisaatioille maksettavat tuet rahoitetaan kokonaisuudessaan EU:n maataloustukirahastosta.

Momentin menoihin liittyvät tulot on merkitty momentille 12.30.01.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

	Yhteensä,	mistä EU:n osuus
Menekinedistäminen sisämarkkinoilla ja yhteisön ulkopuolella (EY 3/2008)	1 200 000	700 000
Hunajan tuotannon ja markkinoinnin edistäminen (EY 1308/2013)	205 000	102 500
Tuottajaorganisaatioiden toimintaohjelmat (EY 1308/2013)	2 200 000	2 200 000
Yhteensä	3 605 000	3 002 500

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

HO-säästö	-1 000
Tasomuutos	-2 000
Yhteensä	-3 000
2015 talousarvio	3 605 000
2014 talousarvio	6 605 000
2013 tilinpäätös	4 861 000

47. Kansallinen ruokaketjun kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 3 509 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) ruokaketjun kehittämisestä annettavan valtioneuvoston asetuksen mukaisesti ruokaketjun toimenpideohjelman toteuttamiseen liittyvien hankkeiden avustuksiin sekä muihin erityisavustuksiin, jotka toteuttavat ruokapoliittisen selonteon tavoitteita
- 2) enintään 25 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen ja muiden kulutusmenojen maksamiseen.

Määrärahasta voidaan myöntää avustusta myös julkisyhteisöille.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Ruokaketjun kansallisesti rahoitettaviin kehittämistoimenpiteisiin tarkoitettuilla varoilla tuetaan laajoja valtakunnallisia hankkeita. Määrärahaa voidaan käyttää muun muassa maataloustuotteista tiedottamiseen ja mainostamiseen sekä ruokaketjun toimenpideohjelman

man täytöntöönpanoon. Määrärahaa käytetään myös ruokapoliittisen selonteon tavoitteita tukevien toimenpiteiden rahoittamiseen.

Määrärahasta 1 580 000 euroa on tarkoitettu luomualan ja lähiruuan kehittämisohjelmien valmisteluun ja ohjelmatoimien toteuttamiseen (HO-lisäys: Vihreä talous).

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

HO-säästö	-1 740
Kertaluonteisen lisäyksen poisto (EK)	-100
Yhteensä	-1 840
2015 talousarvio	3 509 000
2014 talousarvio	5 349 000
2013 tilinpäätös	3 293 000

60. Siirto interventiorahastoon (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 400 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää Maatalouden interventiorahastoon tarkoitettun siirron maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää niiden rahaston menojen maksamiseen, joita ei rahoiteta EU:n maataloustukirahastosta.

Selvitysosa: Budjettisiirrolla katetaan niitä Maatalouden interventiorahaston menoja, jotka jäävät valtion vastattavaksi. Valtion vastattavaksi arvioidaan jäävän lähinnä interventiovarastoinnista aiheutuvia menoja, joiden määrää ei voida tarkkaan arvioida. Valtion vastattaviksi menoiksi arvioidaan 565 000 euroa, mistä 400 000 euroa katetaan budjettisiirrolla ja 165 000 euroa rahaston omasta pääomasta.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	46
Yhteensä	46
2015 talousarvio	400 000
2014 talousarvio	354 000
2013 tilinpäätös	1 000 000

62. (30.30.20, osa ja 4I, osa) Eräät valtionavut (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 5 580 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) enintään 4 880 000 euroa tiloilla kuolleiden tuotantoeläinten hävittämisestä aiheutuneiden valtionapujen maksamiseen (VNA 96/2010)

2) valtakunnallisille eläinsuojelujärjestöille myönnettäviin valtionapuihin enintään 100 000 euroa

3) valtionapujen myöntämiseen Helsingin yliopistolle käytettäväksi eläinlääkäreiden erikoistumisharjoitteluun ja eläinten hyvinvointikeskusverkoston menoihin

4) valtionapujen myöntämiseen Tampereen yliopistolle käytettäväksi eläinkokeita korvaavien vaihtoehtoisten tutkimusmenetelmien kehittämiseen.

Määräraha budjetoidaan maksatuspääätösperusteisena.

Selvitysosa: Tavoitteena on varmistaa, että tiloilla kuolleet tuotantoeläimet hävitetään sivutuoteasetuksen (EU:n asetus 1069/2009) vaatimusten mukaisesti.

Valtionapuja on tarkoitus myöntää eläinsuojelujärjestöille ja Helsingin yliopistolle eläinlääkäreiden erikoistumisharjoitteluun sekä eläinten hyvinvointikeskusverkostosta aiheutuviin menoihin.

Lisäksi valtionapua myönnetään Tampereen yliopistolle (FICAM, vaihtoehtomenetelmäkeskus eläinkokeille) eläinkokeettomien menetelmien edistämiseen ja siihen liittyvään tutkimukseen sekä hallitusohjelman tavoitetta edistävään eläinkokeille vaihtoehtoisten menetelmien kehittämiseen.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Tiloilla kuolleiden tuotantoeläinten hävittäminen (enintään)	4 880 000
Valtionavut valtakunnallisille eläinsuojelujärjestöille (enintään)	100 000
Valtionapu Helsingin yliopistolle	500 000
Valtionapu Tampereen yliopistolle, FICAM	100 000
Yhteensä	5 580 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos (vastaava vähennys momentilla 30.20.40)	50
Yhteensä	50

2015 talousarvio	5 580 000
2014 talousarvio	5 530 000
2013 tilinpäätös	5 424 217

(30.) Elintarvikkeiden turvallisuus ja laatu

Selvitysosa: Luku ehdotetaan yhdistettäväksi lukuun 30.20 ja sen momentti 30.30.01 siirrettäväksi momentiksi 30.20.02, momentti 30.30.20 siirrettäväksi osiksi momentteja 30.20.20 ja 30.20.62 sekä momentti 30.30.41 siirrettäväksi osiksi momentteja 30.20.20, 30.20.42 ja 30.20.62.

40. (30.40, osa, 20, osa, 50 ja 60) Luonnonvaratalous

Selvitysosa:

Toimintaympäristö

Suomen monipuoliset luonnonvarat — tuottavat metsät, elinvoimaiset kala- ja riistakannat sekä puhtaat ja runsaat vesivarat tarjoavat hyvät kasvuedellytykset uusiutuvien luonnonvarojen kestävään käyttöön perustuvalle kilpailukykyiselle liiketoiminnalle ja luonnon virkistyskäytölle.

Maailmanlaajuiset ja kansalliset muutokset taloudessa, väestössä ja sen elintason kasvussa, ilmastossa, ekosysteemeissä, teknologioissa, sosiaalisissa suhteissa ja arvoissa heijastuvat luonnonvarojen käyttöön. Luonnonvarojen käyttö lisääntyy, monipuolistuu ja tehostuu. Teknologian kehitys mahdollistaa aikaisemmin käyttämättömien luonnonvarojen hyödyntämisen. Myös luonnon markkinattomien hyödykkeiden kuten virkistyspalvelujen merkitys kasvaa.

Luonnonvarojen käytön erilaiset arvostukset sekä ristiriidat korostuvat. Arvostukset vaihtelevat luonnonvarojen erilaisten käyttötarkoitusten ja suojelun kesken. Uusiutuvien luonnonvarojen käytön yhteiskunnallisen hyväksyttävyyden ja arvostuksen lisääminen on tärkeää.

Viime vuosina uusiutuviin luonnonvaroihin perustuvan tuotannon määrä ja arvo ei ole kasvanut odotetusti. Kehityksen kääntämiseksi kilpailukykyä tulisi parantaa ja rakenteita uudistaa, jotta syntyy investointeja, uutta tuotantoa ja palveluja. Näin voidaan turvata myös kotimaisen raaka-aineen kysyntä ja tarjonta sekä luonnonvaroihin perustuvien elinkeinojen kannattavuus.

Vuonna 2014 julkistetut teollisuuden investointisuunnitelmat ovat positiivinen merkki uusiutuviin luonnonvaroihin perustuvan talouden kasvusta.

Maa- ja metsätalousministeriön toimialan luonnonvaratalouden tehtäviä ovat metsätalous, elinkeinokalatalous, vapaa-ajankalastus ja riistatalous sekä vesitalous ja yleiset luonnonvara-asiat. Pääosa näiden tehtävien hoitamiseen tarvittavista määrärahoista, noin 211 milj. euroa, on budjetoitu tähän lukuun. Lisäksi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksissa luonnonvaratalouden tehtävissä ja Suomen ympäristökeskuksessa vesitaloustehtävissä työskentelee vakinaista henkilöstöä noin 295 henkilötyövuoden verran. Näistä aiheutuvat palkkaus- ja yleishallintomenot, yhteensä noin 15,1 milj. euroa, on otettu huomioon työ- ja elinkeinoministeriön pääluokan momentilla 32.01.02 sekä ympäristöministeriön momentilla 35.01.04. Luonnonvaratalouden tehtäviin kuuluu myös sisäministeriön hallinnonalalla Rajavartiolaitoksen suorittama riista- ja kalatalouden valvonta.

Keskeisten toimenpiteiden tavoitteet

Maa- ja metsätalousministeriö asettaa vuoden 2015 talousarvioesityksen valmisteluun liittyen alustavasti luonnonvaratalouden politiikkasektorille seuraavat pääluokkaperusteluissa esitettyjä yhteiskunnallisia vaikuttavuustavoitteita tukevat toimenpiteiden tavoitteet:

Kalatalous

— Turvataan kalakantojen elinvoimaisuus, monimuotoisuus sekä niiden käytön kestävyys tietoon perustuvalla kalastuksen säätelyllä ja muilla kalavarojen tilaa parantavilla hoitotoimenpiteillä.

— Tuetaan kalatalouselinkeinojen uudistumiseen ja kasvuun tähtäävää tutkimus- ja kehitystoimintaa sekä kalatalousyritysten kasvua ja kilpailukykyä parantavia investointeja.

— Luodaan hyvät edellytykset vapaa-ajankalastukselle ja siihen liittyville hyvinvointipalveluille.

- Kehitetään asiakaslähtöisiä toimintatapoja julkisen ja yksityisen sektorin sekä kansalaisten välille.
- Kehitetään hallintojärjestelmää kalataloustehtävien kustannustehokkaaksi hoitamiseksi.
- Varmistetaan valvonta- ja seurantajärjestelmällä kalakantojen kestävä käyttö sekä arvoketjun vastuullinen ja tuottava toiminta.

Riistatalous

- Vahvistetaan riistataloutta osana ekosysteemipalveluita ja luonnon monimuotoisuuden säilyttämistä.
- Lisätään riistatalouden hyvinvointivaikutuksia.
- Kehitetään ajantasaista ja yhteiskäyttöistä riistatietoa ja lisätään sen käyttöä riistatalouden ohjauksessa.
- Lisätään alueellista ja paikallista osallistamista suurpetopolitiikan suunnittelussa ja valmistelussa.
- Uudistetaan metsästyslainsäädäntöä ministeriön tekemän selvityksen perusteella.
- Vähennetään merkittävästi suurpetojen aiheuttamia vahinkoja ja valtion korvaustarvetta.

Metsätalous

- Aloitetaan Kansallinen metsästrategia 2025:n toimeenpano.
- Edistetään metsäalan sähköisten palveluiden kehittämistä.
- Metsäorganisaatiot edistävät metsiin perustuvaa yrittäjyyttä ja liiketoimintaa.
- Käynnistetään uudistettujen metsätalouden tukijärjestelmien toimeenpano.
- Jatketaan Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelman (METSO) toteutusta yhteistyössä ympäristöviranomaisten ja muiden yhteistyötahojen kanssa.

Vesitalous ja yleiset luonnonvara-asiat

- Edistetään rakennettujen vesistöjen monipuolista käyttöä ja hoitoa sekä elinkeinotoiminnan edellytyksiä ottaen huomioon tulva- ja kuivuusriskit, kalatalous, virkistyskäyttö, elinympäristöjen tila ja uusiutuvan energian tuotanto.
- Edistetään ilmastonmuutokseen sopeutumista ja muita riskienhallintaa parantavia vesitalous-hankkeita.
- Vesihuollon tietohuoltopalvelu valmistuu käyttöönotettavaksi.
- Hyödynnetään uuden tekniikan, innovatiivisten julkisten hankintojen ja kansalaishavainnoinnin käyttöä veden laadun ja määrän seurannassa.
- Edistetään suomalaiseen vesiosaamiseen perustuvaa kansainvälistä yhteistyötä ja vientiä Suomen vesifoorumin kanssa.

Tunnusluvut

	2012 toteutuma	2013 arvio	2014 arvio	2015 tavoite
Kalatalous				
— Kaupallisen kalastuksen tuotannon arvo, milj. euroa	45,3	56,1	57,0	nousee
— Vesiviljelyn tuotannon arvo, milj. euroa	67,0	80,5	83,0	nousee
— Kalanjalostuksen ja kalakaupan liikevaihto, milj. euroa	666,4	685,0	700,0	nousee
— Vapaa-ajankalastuksen saaliin arvo, milj. euroa	50,5	50,8	51,0	nousee
— Vapaa-ajankalastajien kalastuspäivien lukumäärä, milj. kpl	16,2	16,0	16,0	ennallaan
Riistatalous				
— Riistasaaliin arvo, milj. euroa	63,2	64,8	65,0	nousee
— Metsästyspäivien lukumäärä, milj. kpl	5,4	5,0	5,5	nousee
— Suurpetojen aiheuttamat vahingot, milj. euroa	7,3	8,5	3,8	laskee
— Suurpetojen vahinkotapahtumat, kpl	5 257	5 303	3 000	laskee
Metsätalous				
— Metsätalouden tuotannon arvo, milj. euroa	4 097	4 216	4 350	nousee
— Yksityismetsien puuntuotannon reaalinen sijoitustuotto, % (ilman kantohintojen vuotuista muutosta)	3,8	3,8	3,9	nousee
— Ainespuun hakkuukertymä, milj. m ³	52,7	55,2	56,5	nousee
— Metso-toimenpiteet yksityismetsissä, ha	39 170	43 236	47 500	51 000
Vesitalous ja muu luonnonvaratalous				
— Asukkaiden määrä merkittävillä tulvariskialueilla	1) ¹⁾	4 857	5 000	5 000
— Vesihuoltolaitokset, joiden varmuusluokka paranee, kpl	13	10	10	10

¹⁾ Ei kerättyä tilastotietoa.

Luvun nimike on muutettu.

(01.) Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Selvitysosa: Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos (RKTL) lakkautetaan 1.1.2015 lukien ja sen tutkimus- ja kehittämistehtävät siirretään Luonnonvarakeskukseen. Momentille 30.40.62 siirretään kokonaismenoja 2 000 000 euroa ja kokonaistuloja 1 000 000 euroa (EU:n rahoitusosuutta) Euroopan meri- ja kalatalousrahaston kalatalouden tiedonkeruun johdosta. RKTL on toteuttanut vuosien 2005—2015 tuottavuusohjelmissa sovitut henkilötövuosivähennykset 53 henkilötövuotta vuoden 2014 loppuun mennessä. Täten RKTL:stä Luonnonvarakeskukseen siirtyvien henkilötövuosien kokonaismäärä on 250.

Vuodelta 2014 käyttämättä jäänyttä määrärahaa on tarkoitus käyttää vastaaviin tehtäviin Luonnonvarakeskuksessa.

Momentti ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.

Määrärahan ja henkilötövuosien siirrot

	1 000 euroa	Htv
Luonnonvarakeskukseen siirtyvät (siirto momentille 30.01.05)	-15 868	-250
Siirto momentille 30.40.62	-1 000	
Strategisen tutkimuksen rahoitusväline (siirto momentille 29.40.54)	-142	
Oikeuspoliittisen tutkimuksen vahvistaminen (siirto momentille 29.40.50)	-15	
Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta (siirto momentille 23.01.22)	-79	
Yhteensä	-17 104	-250
2014 I lisätalousarvio	-1 000 000	
2014 talousarvio	17 104 000	
2013 tilinpäätös	17 437 000	

20. Kalakannan hoitovelvoitteet (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 2 900 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) vesilain (587/2011) 3 luvun 14 ja 22 §:n sekä ympäristönsuojelulain (86/2000) 44 §:n nojalla annettujen sekä muiden vastaavien lupapäätösten lupaehtojen edellyttämien kalakannan hoitotoimenpiteiden toteuttamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen
- 2) enintään kolmea henkilötövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen
- 3) EU-rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen, silloin kun ne liittyvät suoraan kohdan 1) mukaisiin kalakannan hoitotoimenpiteisiin
- 4) siirtomenojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksuperusteisena.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään vesistön rakentamisen, säännöstelyn, perkausten, jäteveden päästöjen ym. luvanvaraisen toiminnan kalakannoille aiheuttamien vahinkojen kompensoimisen ja estämisen sekä kalataloudellisen tarkkailun menoihin. Vuonna 2015 kertyväksi arvioidut vesioikeudelliset kalatalousmaksut on merkitty tuloina momentille 12.30.40.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tulokertymän kasvu	400
Yhteensä	400
2015 talousarvio	2 900 000
2014 talousarvio	2 500 000
2013 tilinpäätös	2 400 000

21. (30.20.43, osa ja 50.20, osa) *Vesivarojen käytön ja hoidon menot* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 12 752 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) vesivarojen käytön ja hoidon kulutus- ja sijoitusmenoihin, jotka liittyvät tulvariskien hallintaan, patoturvallisuuteen, vesistöjen säännöstelyyn, vesistön käytön ja hoidon kehittämiseen, vesihuollon kehittämiseen sekä valtion kompensatio-, tarkkailu- ja muihin velvoitteisiin

2) Inarijärven säännöstelystä aiheutuviin toimenpiteisiin sekä valtioiden välisiin sopimuksiin perustuvaan rajavesistöyhteistyöhön

3) maaseutuelinkeinojen rahoituslain (329/1999) 15 §:n mukaisista vesistötoimenpiteistä sekä vesistörakenteiden peruskorjauksista ja velvoitetöistä valtiolle aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös enintään 167 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen ja muiden kulutusmenojen sekä vesialan kansallisten järjestöjen jäsenmaksujen ja vapaaehtoisten rahoitusosuuksien maksamiseen.

Momentille nettoutetaan yhteistyösapuolten rahoitusosuudet hankkeista, selvityksistä tai muista toimenpiteistä, joiden toteuttaminen on elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten vastuulla sopimusten tai vesilainsäädännön mukaisten päätösten perusteella. Momentille nettoutetaan myös työnantajalle maksettavat sairaus- ja äitiyspäivärahat.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Tulvariskien hallinta, patoturvallisuus ja vesistöjen säännöstely	2 000 000
Vesitalouden kehittäminen, rahoitusosuudet ja jäsenmaksut	2 380 000
Valtion vesistörakenteiden peruskorjaukset ja muut vesistötoimenpiteet	5 000 000
Valtion vesitalousluvista aiheutuvat velvoitteet	2 200 000
Valtiosopimuksiin perustuva rajavesistöyhteistyö	238 000
Useiden tilojen yhteisten vesitaloudellisten toimenpiteiden suunnittelu	84 000
Maa- ja metsätalouden kuormituksen ja sen vaikutusten seuranta	700 000
Vesihuollon tiedonhallinta	150 000
Yhteensä	12 752 000

Palkkauksiin käytettävää määrärahaa on tarkoitus käyttää 151 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen työ- ja elinkeinoministeriön ja ympäristöministeriön hallinnonaloilla ja 16 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Vesihuollon tiedonhallintahanke (v. 2014 rahoitus) (siirto momentille 28.70.20)	-250
Vesihuollon tiedonhallintahanke (v. 2015 rahoitus) (siirto momentilta 28.70.20)	150
Palkkausten tarkistukset	60
Yhteensä	-40

2015 talousarvio	12 752 000
2014 II lisätalousarvio	100 000
2014 I lisätalousarvio	25 000
2014 talousarvio	12 792 000
2013 tilinpäätös	16 742 000

22. (50.20, osa, 60.44, osa, 45, osa ja 50, osa) Luonnonvara- ja biotalouden edistäminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 9 010 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) uusiutuvien luonnonvarojen kestävää käyttöä, ympäristön hoitoa, luonnon monimuotoisuutta, ilmastonmuutoksen hillintää ja siihen sopeutumista edistäviin kehittämis- ja kokeiluhankkeisiin ja viestintään sekä näihin liittyvien avustusten maksamiseen
- 2) uusiutuvien luonnonvarojen kestävään käyttöön liittyvien tietojärjestelmien ylläpitoon ja kehittämiseen
- 3) eräiden Suomen tekemien kalastusta koskevien sopimusten valvonnasta aiheutuvien menojen maksamiseen
- 4) EU:n rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen
- 5) enintään 3 500 000 euroa kertaluonteisesti Metsätalouden tutkimuskeskus Tapion yhtiöittämiseen liittyvästä lisäeläketurvasta aiheutuvien valtionavustusten maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös enintään 11 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään uusiutuvien luonnonvarojen kestävää käyttöä edistäviin kokeilu- ja kehittämishankkeisiin. Tavoitteena on luoda edellytyksiä metsä-, kala-, riista- ja vesivarojen kestävään käyttöön perustuvalla kilpailukykyiselle liiketoiminnalle.

Määrärahalla edistetään vuonna 2014 hyväksytyn kansallisen biotalousstrategian toimeenpanoa sekä sopeutumista ilmastonmuutokseen.

Tietojärjestelmien kehittämisessä painopisteenä on kalataloushallinnon sähköisten palveluiden kehittäminen. Palveluita kehittämällä ja sähköistä asiointia lisäämällä tehostetaan toimintaa kalataloushallinnon organisaatioissa ja luodaan asiakaslähtöisiä toimintatapoja julkisen ja yksityisen sektorin sekä kansalaisten välille. Muita tietojärjestelmien kehittämisen painopisteitä vuonna 2015 ovat uusiutuvien luonnonvarojen käyttöön liittyvien tietojärjestelmien ja -varantojen yhteiskäyttöisyyden parantaminen, paikkaan sidotun ja ajantasaisen tiedon käyttö sekä sähköisen asiointin kehittäminen.

Luonnon monimuotoisuutta ja luonnonhoitoa edistävinä toimenpiteinä rahoitetaan kokeilu- ja kehittämishankkeita, joiden aihepiirinä ovat muun muassa luonnon monimuotoisuuden turvaaminen mukaan luettuna haitallisten vieraslajien torjunnan edistäminen sekä geenivarojen suojelu ja kestävä käyttö, luontoarvoihin liittyvän elinkeinotoiminnan ja yrittäjyyden edistäminen sekä luonnon virkistyskäytön edistäminen. Lisäksi määrärahalla voidaan toteuttaa selvityksiä, joiden

avulla pyritään vähentämään luonnonvarojen tilaan ja niiden käyttöön heikentävästi vaikuttavia toimintoja.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi Metsätalouden kehittämisskeskus Tapion yhtiöittämisestä. Yhtiöittämiseen liittyen momentille on sisällytetty 3 500 000 euron määräraha perustettavaan yhtiöön siirtyvän henkilöstön lisäeläketurvan järjestämisestä aiheutuviin menoihin. Tenojoen kalastuslupamaksutuloista vuonna 2014 valtiolle kuuluvana osuutena on otettu huomioon tällä momentilla 135 000 euroa.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Luonnonvaratalouden kokeilu- ja kehittämishankkeet, biotalousstrategian toimeenpano	4 660 000
Tietojärjestelmien kehittäminen ja ylläpito	700 000
Kalastusta koskevien sopimusten valvonta	150 000
Tapion yhtiöittämiseen liittyvät lisäeläkemenot (enintään)	3 500 000
Yhteensä	9 010 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Biotalousstrategian toimeenpano (vastaava vähennys momentilla 30.40.44)	2 000
Kala- ja riistatalouden erillismenot (siirto momentilta 30.01.01) (3 htv)	560
Tapion eläkejärjestelyt	3 500
Tuottavuussäästöjen tilapäinen käyttö	400
Valtakunnalliset hankkeet (vastaava vähennys momentilla 30.40.45)	50
Yhteensä	6 510

2015 talousarvio	9 010 000
2014 talousarvio	2 500 000
2013 tilinpäätös	2 289 000

31. (30.50.31) Vesihuollon ja tulvasuojelun tukeminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 11 879 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) vesihuollon tukemisesta annetun lain (686/2004) mukaisiin vesihuoltotoimenpiteisiin myönnettävien avustusten ja valtion työnä toteutettavista vesihuoltohankkeista aiheutuvien menojen maksamiseen
- 2) maaseutuelinkeinojen rahoituslain (329/1999) 15 §:n mukaisesti vesistötoimenpiteisiin myönnettävien avustusten ja valtion työnä toteutettavista vesistöhankeista aiheutuvien menojen maksamiseen
- 3) luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/1977) mukaisten vesihuoltolaitteiden rakentamiseen ennen vuotta 2002 myönnettyjen lainojen korkohyvitysten maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös enintään 27 henkilötyövuotta vastaavan hankkeista aiheutuvan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien palkkausmenojen ja muiden kulutusmenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon ennen vuotta 2002 hyväksytyistä lainoista aiheutuvat korkohyvitykset. Vuoden 2013 lopussa korkotukilainaa oli noin 4 milj. euroa. Korkotukilainoista arvioidaan valtiolle aiheutuvan korkohyvitysmenoja 39 000 euroa vuonna 2015 ja sen jälkeen vuoteen 2018 asti yhteensä noin 111 000 euroa.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

	Kokonais- kustannusarvio	Valtion osuus	Myönnetty aikaisemmin	Myönnetään
Tulvasuojelu- ja kunnostushankkeet	9 320 000	5 244 000	3 624 000	1 240 000
Vesihuoltohankkeet	19 500 000	1 500 000	2 600 000	2 600 000
Maaseudun vesihuoltotoimenpiteet	-	-	-	8 000 000
Vesihuoltolaitteiden rakentamisen korkotuki	-	-	-	39 000
Yhteensä				11 879 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kertaluonteisen lisäyksen poisto (EK)	-800
Tasomuutos	-200
Yhteensä	-1 000

2015 talousarvio	11 879 000
2014 I lisätalousarvio	760 000
2014 talousarvio	12 879 000
2013 tilinpäätös	12 079 000

40. (30.40.52, osa, 50.43 ja 60.43) Eräät luonnonvaratalouden korvaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 245 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) Tenojoen kalastuslupatuloista vesialueen omistajille palautettavan osuuden maksamiseen
- 2) saimaannorpan suojeluun liittyvistä vesialueiden omistajille maksettavista sopimuspalkkioista aiheutuvien menojen maksamiseen
- 3) lupaviranomaisten ja tuomioistuinten vesiasioista antamien päätösten ja lain tai valtioiden välisten sopimusten perusteella valtion maksettavaksi määrättyjen tai sovittujen korvausten sekä päätösmaksujen maksamiseen
- 4) metsän hyönteis- ja sienituhojen torjunnasta annetun lain (263/1991) sekä metsätuhojen torjunnasta annetun lain (1087/2013) perusteella aiheutuvien korvausten ja muiden menojen maksamiseen
- 5) laajuudeltaan ja taloudelliselta merkitykseltään huomattavien metsätuhojen kartoituksesta ja tuhoalueita koskevien ilmakuvien tuottamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen
- 6) metsälaissa tarkoitetuista uhkasakkolain (1113/1990) mukaisista ja niihin verrattavista suorituksista aiheutuvien sellaisten menojen maksamiseen, jotka maksetaan etukäteen valtion varoista.

Määrärahaa saa käyttää myös kulutusmenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Tenojoen kalastuslupatuloista palautetaan vuonna 2015 vesialueiden omistajille vuonna 2014 kertyneiden kalastuslupatulojen palautettava osuus. Vuoden 2014 talousarviossa kertymäksi on arvioitu 500 000 euroa. Kun yksityisille vesialueen omistajille vesialueomistuksen mukaisessa suhteessa palautettava osuus on noin 73 %, on palautettava määräraha 365 000 euroa. Tenojoen kalastuslupamaksutuloista valtiolle kuuluva osuus on otettu huomioon momentin 30.40.22 määrärahasssa. Tenojoen kalastusluvista vuonna 2015 kertyväksi arvioitu tulo on merkitty momentille 12.30.41.

Saimaannorpan suojeluun liittyvillä sopimuspalkkioilla korvataan sopimuksista aiheutuvia haittoja vesialueiden omistajille. Tavoitteena on, että vuonna 2015 kalastuksen rajoitussopimuksia olisi voimassa noin 2 000 km² alueella. Momentille 30.40.62 on varattu varoja saimaannorpan suojelusta aiheutuvien taloudellisten vahinkojen korvaamiseen Saimaan alueen ammattikalastajille.

Valtio voi joutua maksamaan korvauksia vesilain mukaisten päätösten, ennen päätöksiä vahingonkäräjöiden kanssa tehtyjen sopimusten tai valtioiden välisten sopimusten perusteella hankkeiden varsinaisen lupakäsittelyn jälkeen. Myös mahdolliset vesistöjen poikkeusjuoksutukset saattavat vesilain nojalla aiheuttaa valtiolle korvausvelvollisuuden.

Metsänomistajalle korvataan metsätuhojen torjunnasta annetun lain sekä metsän hyönteis- ja sienituhojen torjunnasta annetun lain perusteella kustannukset, jotka ovat aiheutuneet laajojen metsätuhojen torjunnasta aiheutuneista toimenpiteistä sekä niihin mahdollisesti liittyvistä puuston kasvunmenetyksistä.

Laajuudeltaan ja taloudelliselta merkitykseltään huomattavien metsätuhojen tapahduttua on saatava nopeasti tarvittavat tiedot tuhojen määrästä ja laajuudesta. Kartoitusta voi edellyttää esimerkiksi ilmakuvioiden hankkimista tuhoalueilta.

Momentin määrärahoista maksetaan myös ne metsälain 20 §:n mukaiset korjaavat toimenpiteet, jotka aiheutuvat metsälain vastaisesta toiminnasta ja jotka on päätetty teettää asianomaisen kustannuksella. Toimenpiteistä aiheutuvat kustannukset maksetaan ensin valtion varoista ja ne peritään takaisin asianomaiselta. Korjaavia toimenpiteitä voi aiheutua esimerkiksi hakkuun jälkeisen metsän uudistamisvelvoitteen laiminlyönnistä.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Tenojoen kalastuslupamaksutulojen palautukset	365 000
Saimaannorpan suojelusopimusten palkkiot	360 000
Vesilain mukaisiin päätöksiin ja sopimuksiin perustuvat korvaukset	420 000
Metsätuhojen torjunnan korvaukset	20 000
Metsätuhojen kartoitus	50 000
Metsälain mukaiset korjaavat toimenpiteet	30 000
Yhteensä	1 245 000
2015 talousarvio	1 245 000
2014 talousarvio	1 245 000
2013 tilinpäätös	1 008 208

41. Hirvieläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 3 400 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää riistanhoitomaksusta ja pyyntilupamaksusta annetun lain (616/1993) 6 §:n mukaisesti:

1) riistavahinkolain (105/2009) mukaisten hirvieläinten aiheuttamien vahinkojen ehkäisemisestä ja korvaamisesta aiheutuviin menoihin sekä edellisiin vuosiin kohdistuvien korvausten maksamiseen

2) hirvieläinkantojen seurannasta ja hirvieläinten tutkimuksesta aiheutuviin menoihin

3) EU-rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös enintään neljää henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen ja muiden kulutusmenojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään hirvieläinten aiheuttamien vahinkojen ehkäisemisestä ja pääosin vuonna 2014 aiheutuneiden vahinkojen korvaamisesta sekä hirvieläinkantojen seurannasta ja hirvieläinten tutkimuksesta aiheutuviin menoihin. Hirvieläinkantojen seurantaan ja hirvieläinten tutkimukseen sisältyy hirvieläimiä koskevien hoitosuunnitelmien valmistelu ja toimeenpano. Vastaavat tulot on merkitty momentille 12.30.42.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Vahinkojen korvaukset	2 000 000
Vahinkojen estämistoimenpiteet	400 000
Hirvikannan seuranta ja tutkimus	400 000
Metsäpeurakannan seuranta ja tutkimus	300 000
Hirvieläinten hoitosuunnitelmien valmistelu ja toimeenpano	300 000
Yhteensä	3 400 000

Momentin määräraha on muutettu kolmevuotiseksi siirtomäärärahaksi.

2015 talousarvio	3 400 000
2014 I lisätalousarvio	—
2014 talousarvio	3 400 000
2013 tilinpäätös	5 400 000

42. Petoeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 4 300 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) riistavahinkolaissa (105/2009) määriteltyjen suurpetojen aiheuttamien vahinkojen korvaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen

2) edellisiin vuosiin kohdistuvien korvausten ja riistavahinkolain toimeenpanosta aiheutuvien menojen maksamiseen

3) suurpetojen aiheuttamien vahinkojen ehkäisemisestä ja valvonnasta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös enintään viittä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen ja muiden kulutusmenojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksatuspääätösperusteisena.

Selvitysosa: Määrärahaa on tarkoitus käyttää vuonna 2015 toteutuvien suurpetojen aiheuttamien vahinkojen korvaamiseen, vahinkomäärät ovat tiedossa vasta vuonna 2016. Vahinkojen suuruutta pyritään pienentämään suurpetojen hoitosuunnitelmien ja muiden toimenpiteiden avulla.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Suurpetojen vahinkojen korvaaminen	3 800 000
Vahinkojen ehkäiseminen ja valvonta	500 000
Yhteensä	4 300 000
2015 talousarvio	4 300 000
2014 I lisätalousarvio	3 200 000
2014 talousarvio	4 300 000
2013 tilinpäätös	7 520 000

44. (30.60.44, osa) Tuki puuntuotannon kestävyys turvaamiseen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 51 230 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää kestävä metsätalouden tukia koskevan lainsäädännön nojalla lukuunottamatta energiapuun korjuutukea, jolla edistetään pienpuun energiakäyttöä.

Määräraha budjetoidaan maksatuspääätösperusteisena.

Valtuus

Vuonna 2015 saa tehdä kestävä metsätalouden rahoituksesta annetun lain (1094/1996) mukaisia suunnitelman edellyttämiä työlajeja koskevia tukipäätöksiä enintään 25 000 000 eurolla.

Selvitysosa: Määrärahalla edistetään metsien kestävä hoitoa ja käyttöä myöntämällä tukea yksityismetsissä tehtäviin metsänhoito- ja perusparannustöihin.

Tarkoitus on, että hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen kestävä metsätalouden rahoituslaiksi. Uusi tukijärjestelmä on tarkoitus saada voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun komissio on sen hyväksynyt. Tukien myöntäminen kestävä metsätalouden rahoituksesta annetun lain (1094/1996) nojalla päättyy uuden tukilain voimaantultua taikka EU:n päätösten edellyttämänä ajankohtana. Uuteen lakiin on tarkoitus sisällyttää ne muutokset, joita vuonna 2014 uudistetut EU:n maa- ja metsätalouden valtiontuen suuntaviivat rahastokaudelle 2014—2020 edellyttävät. Uudessa laissa on tarkoitus karsia tuettavia työlajeja ja tarkistettu tukiehtoja ja tukitasoja.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon se, että pienpuun energiakäyttöä edistetään momentin 30.40.47 määrärahasta myönnettävällä tuella.

Momentin valtuutta käytetään vain suunnitelman edellyttäviä työlajeja koskeviin tukipäätöksiin. Suunnitelman edellyttämiä työlajeja ovat muun muassa metsänuudistaminen, terveyslannoitus, kunnostusojitus ja metsätien tekeminen.

Määrärahalla toteutettavien töiden suora työllisyysvaikutus on noin 2 500 henkilötyövuotta.

Määrärahan jakautuminen ja myöntämisvaltuudesta valtiolle aiheutuvat menot

	2015	2016	2017	2018	2019—	Yhteensä vuodesta 2015 lähtien
Ennen vuotta 2015 tehdyt sitoumukset	17,61	11,26	5,70	2,50	1,17	38,24
Vuoden 2015 sitoumukset (suunnitelmalliset hankkeet)	12,50	6,25	3,00	2,00	1,25	25,00
Nuoren metsän hoito, juurikäävän torjunta	21,12					21,12
Yhteensä	51,23	17,51	8,70	4,50	2,42	84,36

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Biotalousstrategian toimeenpano (vastaava lisäys momentilla 30.40.22)	-2 000
Hallituksen menosäästö päätös	-3 000
HO-säästö	-2 000
Tasomuutos (vastaava lisäys momentilla 30.40.45)	-1 000
Yhteensä	-8 000

2015 talousarvio	51 230 000
2014 talousarvio	59 230 000
2013 tilinpäätös	64 100 224

45. (30.60.45, osa) Metsäluonnon hoidon edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 6 027 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää kestävän metsätalouden tukia koskevan lainsäädännön nojalla tuen maksamiseen metsien biologisen monimuotoisuuden turvaamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Tarkoitus on, että hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen kestävän metsätalouden rahoituslaiksi. Uusi tukijärjestelmä on tarkoitus saattaa voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun komissio on sen hyväksynyt. Tukien myöntäminen kestävän metsätalouden rahoituksesta annetun lain (1094/1996) nojalla päättyy uuden tukilain voimaantultua taikka EU:n päätösten edellyttämänä ajankohtana. Ympäristötuen vaikuttavuutta lisätään kytkemällä tuki ensisijaisesti niihin kohteisiin, joissa metsätalous uhkaa monimuotoisuuden turvaamista.

Maa- ja metsätalousministeriö asettaa vuoden 2015 talousarvioesityksen valmisteluun liittyen metsäluonnon hoidon edistämiseksi seuraavat alustavat toiminnalliset tulostavoitteet:

— metsäluonnon monimuotoisuuden säilymistä turvataan ympäristötuella ja metsäluonnon hoitohankkeilla 3 500 hehtaarin alueella (vuoden 2014 tavoite 3 500 hehtaaria).

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Ympäristötuki	4 227 000
Metsäluonnon hoitohankkeet	1 800 000
Yhteensä	6 027 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Hallituksen menosäästö päätös	-1 000
Tasomuutos (vastaava vähennys momentilla 30.40.44)	1 000
Valtakunnalliset hankkeet (vastaava lisäys momentilla 30.40.22)	-50
Yhteensä	-50

2015 talousarvio	6 027 000
2014 talousarvio	6 077 000
2013 tilinpäätös	7 077 000

46. (30.60.42) Valtionapu Suomen metsäkeskukselle (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 42 720 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) Suomen metsäkeskuksesta annetun lain (418/2011) mukaisista tehtävistä aiheutuvien menojen maksamiseen
- 2) muuna julkisena rahoitusosuutena Suomen metsäkeskuksen valtionaputoimintaan kuuluvissa EU-hankkeissa
- 3) Suomen metsäkeskukselle kuuluvien Eläke-Tapio -lisäeläkejärjestelmän vuosimaksuista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Suomen metsäkeskus on metsien kestävä hoitoa ja käyttöä sekä niiden monimuotoisuuden säilyttämistä koskevia tehtäviä hoitava koko maan kattava kehittämis- ja toimeenpano-organisaatio. Suomen metsäkeskuksen tehtävänä on metsiin perustuvien elinkeinojen edistäminen, metsiä koskevan lainsäädännön toimeenpano ja metsätietoihin liittyvien tehtävien hoitaminen. Maa- ja metsätalousministeriö ohjaa ja valvoo Suomen metsäkeskusta.

Suomen metsäkeskuksen toiminnan tärkein kohderyhmä ovat yksityismetsänomistajat, jotka omistavat 440 000 metsälöä, joiden yhteispinta-ala on 12,1 milj. hehtaaria (noin 60 % Suomen metsämaa-alasta). Suomen metsäkeskus valvoo metsätaloutta koskevien lakien noudattamista ja hoitaa muut sille säädetyt viranomaistehtävät, esimerkiksi käsittelee vuosittain noin 100 000 metsänkäyttöilmoitusta ja noin 50 000 rahoitushakemusta. Metsäkeskus kerää alueellista metsävaratietoa noin 1,8 milj. hehtaaria sekä neuvoo ja kouluttaa noin 50 000 metsänomistajaa ja metsäalan toimijaa vuosittain.

Metsäkeskuksen toiminnan tuottavuutta parantavia toimenpiteitä ovat toimipaikkaverkoston, sähköisen asioinnin, tietojärjestelmäarkkitehtuurin sekä metsänomistajien ja metsäalan toimijoiden neuvontapalveluiden kehittäminen. Tuottavuuden paraneminen vähentää valtionavulla rahoitettavan henkilöstön tarvetta noin 30 henkilötyövuotta vuonna 2015.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvät esitykset Suomen metsäkeskuksesta annetun lain muuttamisesta sekä laista, jolla Suomen metsäkeskuksen liiketoimintayksikkö Otsosta muodostetaan markkinoilla toimiva osakeyhtiö 1.1.2015 alkaen. Yhtiöittämisessä noudatetaan aikaisemmissa valtion sisälle tapahtuneissa yhtiöittämisissä noudatettua periaatetta, jolloin valtio ottaa kantaakseen lisäeläkkeistä aiheutuvan ylimääräisen rasituksen. Toimenpiteellä Otso saatetaan lisäeläkkeistä aiheutuvan kustannusrasituksen suhteen samalle tasolle muiden Eläke-Tapio -lisäeläkejärjestelmään kuuluvien työnantajien kanssa. Lisäeläketurva rahoitetaan perustettavan yhtiön taseen kautta. Lisäksi Eläke-Tapio -lisäeläkejärjestelmässä Suomen metsäkeskuksen liiketoimintayksikölle kohdistettu vuotuinen lisämaksuvelvoite edellyttää 400 000 euron suuruisen vuotuisen maksuvastuun siirtämistä pysyvästi Suomen metsäkeskuksen julkisen palvelun yksikön hoidettavaksi. Suomen metsäkeskuksesta annetun lain muutoksella uudelleenjärjestetään metsäkeskuksen valtakunnallista ja alueellista organisaatiorakennetta.

Metsätaloudelle pääluokan selvitysosassa asetettujen yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden toteuttamiseksi maa- ja metsätalousministeriö asettaa vuoden 2015 talousarvioesityksen valmisteluun liittyen alustavasti Suomen metsäkeskuksen toiminnalle seuraavat tavoitteet:

Suomen metsäkeskuksen tulostavoitteet

	2014 tulostavoite	2015 tulostavoite
1. Taloudellisuustavoitteet		
Metsälain mukaisten ilmoitusten käsittelyn ja päätöksenteon kokonaiskustannukset ilmoitusta kohden, €	alle 17	alle 17
Rahoituslain mukaisten hakemusten käsittelyn kokonaiskustannukset hakemusta kohden, €	alle 90	alle 90
Maastotarkastusten yksikkökustannukset €/ha	alle 175	alle 173
Alueellisen metsävaratiedon keruukustannukset €/ha	alle 11	alle 10
2. Suoritetavoitteet		
Alueellisen metsävaratiedon keruutavoite, ha	1 800 000	1 800 000
Metsään.fi-tiedotteiden määrä, kpl	42 000	45 000
Mukana olevien yritysten määrä metsään.fi-toimijapalvelussa	200	300
3. Laatuavoitteet		
Ajantasaisen metsävaratiedon kattavuus yksityismetsien pinta-alasta, %	65	68
Nuoren metsän hoidossa metsänhoidollisesti hyvien hankkeiden osuus pinta-alasta, %	vähintään 90	vähintään 90
Päätös nuoren metsän hoitohankkeista, viikkoa vireille tulosta	enintään 4	enintään 4
Sähköisten ilmoitusten ja hakemusten osuus saapuneista, %	65	70

Momentin määrärahalla toteutettavan toiminnan kustannusten (milj. euroa) ja henkilötövuosien (htv) arvioitu jakautuminen tulosalueille

	2014 kustannukset	htv	2015 kustannukset	htv
Rahoitus- ja tarkastustoiminta	12,7	185	12,3	175
Alueellisen metsävaratiedon keruu ja ylläpito	17,0	220	16,6	210
Asiantuntijapalvelut	8,7	145	8,2	135
Muu valtionaputoiminta	5,6	21	5,6	21
Yhteensä	44,0	571	42,7	541

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tuottavuusrahan kertaluonteisen käytön poistaminen	-1 500
Palkkausten tarkistukset	262
Yhteensä	-1 238

2015 talousarvio	42 720 000
2014 I lisätalousarvio	85 000
2014 talousarvio	43 958 000
2013 tilinpäätös	45 458 000

47. (30.60.47) Pienpuun energiatuki (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 7 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää kestävän metsätalouden tukia koskevan lainsäädännön nojalla energia-puun korjuutukeen, jolla edistetään pienpuun energiakäyttöä.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Pienpuun energiatuen tavoitteena on lisätä pienpuun energiakäyttöä ja turvata pienpuuhakkeen saatavuus lämpö- ja voimalaitoksille.

Eduskunta on hyväksynyt pienpuun energiatuesta annetun lain (101/2011). Tukijärjestelmä ei ole tullut voimaan, koska sille ei ole vielä saatu EU-komission hyväksyntää. Tukijärjestelmään tehdään komission edellyttämät muutokset. Samalla tukijärjestelmään tehdään EU:n valtiontuen suuntaviivojen edellyttämät muutokset. EU:n valtiontuen suuntaviivat rahastokaudelle 2014—2020 uudistettiin vuonna 2014. Tukijärjestelmä on tarkoitus saattaa voimaan vuoden 2015 aikana, kun sille on saatu komission hyväksyntä.

Pienpuun energiatukijärjestelmän voimaantuloon saakka energiapuun korjuun edistämistä jatketaan kestävän metsätalouden rahoituksesta annetun lain mukaisella energiapuun korjuutuella.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon se, että vuodelta 2014 arvioidaan siirtyvän varoja käytettäväksi vuodelle 2015 yhteensä noin 10 000 000 euroa. Kun tuen tarpeeksi vuonna 2015 arvioidaan 17 000 000 euroa, momentille esitetään 7 000 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

HO-säästö	-1 000
Säästöpäätös; Metsätalouden tuet	-5 000
Säästöpäätös	-10 000
Tasomuutos	3 000
Yhteensä	-13 000

2015 talousarvio	7 000 000
2014 talousarvio	20 000 000
2013 tilinpäätös	18 000 000

48. (30.50.48) Poikkeuksellisten tulvien aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 100 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää vuonna 2013 tai sitä aiemmin tapahtuneiden poikkeuksellisten tulvien aiheuttamien vahinkojen korvaamisesta annetun lain (284/1983) 2 §:n mukaisten vahinkojen ja kustannusten korvaamiseen sekä metsäkeskusten asiantuntija-avusta aiheutuviin menoihin.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Määrärahaa voidaan käyttää vuoden 2013 aikana ja sitä ennen aiheutuneiden tulvien aiheuttamien vahinkojen korvauksiin. Laki poikkeuksellisten tulvien aiheuttamien vahinkojen korvaamisesta (284/1983) on kumottu 1.1.2014 lähtien.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Muuttunut tarve	-741
Yhteensä	-741

2015 talousarvio	100 000
2014 talousarvio	841 000
2013 tilinpäätös	5 379 000

50. Riistatalouden edistäminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 10 213 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) riistanhoitomaksusta ja pyyntilupamaksusta annetun lain (616/1993) 3 §:ssä tarkoitettujen menojen maksamiseen
- 2) EU-rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitussuutta koskevien menojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös enintään viittä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen ja muiden kulutusmenojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Riistanhoitomaksusta ja pyyntilupamaksusta annetun lain 3 §:n nojalla valtion talousarvioon otetaan vuosittain määräraha, joka vastaa vähintään sitä määrää, minkä kolmen edellisen vuoden metsästäjämäärien perusteella (309 477) arvioidaan samana vuonna kertyvän riistanhoitomaksuina. Riistanhoitomaksun suuruus on 33 euroa. Vuonna 2015 kertyväksi arvioituihin riistanhoitomaksutulot on merkitty momentille 12.30.45.

Momentin varojen käyttöä suunnataan julkisen riistakonsernin strategian perusteella.

Suomen riistakeskus on itsenäinen julkisoikeudellinen laitos, jonka toimialueena on koko maa lukuun ottamatta Ahvenanmaan maakuntaa. Suomen riistakeskuksen tehtävänä on edistää kestävästi riistataloutta, tukea riistanhoitoyhdistysten toimintaa, huolehtia riistapolitiikan toimeenpanosta ja hoitaa sille säädetyt julkiset hallintotehtävät. Suomen riistakeskusta ohjaa ja valvoo maa- ja metsätalousministeriö.

Suomen riistakeskuksen toiminnallinen tuloksellisuus

Suomen riistakeskus tukee pääluokkaperusteluissa esitettyjen riistapolitiikan yhteiskunnallisia vaikuttavuustavoitteita seuraavasti:

- vastaa riistaeläinlajeja ja niiden elinympäristöjä koskevien hoitosuunnitelmien ja niiden päivitysten osallistavasta valmistelusta
- ottaa toiminnassaan, ml. julkiset hallintotehtävät, huomioon vahvistettujen hoitosuunnitelmien linjaukset sekä kansallisen vieraslajistrategian toimenpiteet
- huolehtii kattavasta sidosryhmien kuulemisesta ja osallistamisesta alueellisissa riistaneuvostoissa ja valtakunnallisessa riistaneuvostossa
- kehittää ja tukee suurpetoyhdyshenkilöverkoston toimintaa yhteistyössä Luonnonvarakeskuksen ja riistanhoitoyhdistysten kanssa sekä edistää vapaaehtoisuuteen perustuvien muiden riistakantaseurantojen toteuttamista ja havaintojen ja terveystietojen toimittamista tutkimuslaitoksille
- kehittää yhteistyössä julkisen riistakonsernin toimijoiden kanssa saalistilastointia sekä muita riistatietovarantoja riistahallinnon suunnittelutoiminnan perustaksi
- huolehtii, että riistaeläinten aiheuttamien vahinkojen määrä vähenee mm. aktiivisin vahinkojen estämistoimenpitein sekä kohdentamalla metsästystä vahinkoa aiheuttaviin riistaeläinlajeihin
- pyrkii aktiivisin toimenpitein vähentämään riistaeläimiin kohdistuvaa laitonta tappamista ja
- huolehtii valtionavustusten ohjaamisesta riistanhoitoyhdistysten toimintaan valtionavustuslain 7 §:n 2 momentin mukaisella menettelyllä.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Suomen riistakeskus	6 825 000
Riistanhoitoyhdistykset	2 343 000
Metsästysmuseotoiminnan tukeminen	385 000
Riistakonsernin strategian toiminnallistaminen kuten suurpetojen laskenta ja riistakonsernin yhteisten tietojärjestelmien kehittäminen	660 000
Yhteensä	10 213 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	-27
Yhteensä	-27

2015 talousarvio	10 213 000
2014 talousarvio	10 240 000
2013 tilinpäätös	10 187 000

51. (30.40.51 ja 52, osa) Kalatalouden edistäminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 9 477 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää kalastuslain (286/1982) 89 a, 91 ja 91 a §:n perusteella:

1) vesialueiden omistajille kalavesien käytöstä maksettaviin korvauksiin

- 2) kalastusalue toiminnasta
- 3) kalastusalan järjestöjen toiminnasta
- 4) kalatalouden edistämisestä
- 5) valtiolle maksun kannosta ja kalastuksenhoitomaksurekisterin pidosta aiheutuvien menojen maksamiseen
- 6) viehekalastusmaksujen palautuksina vesialueiden omistajille
- 7) vuonna 2015 kerättävien viehekalastusmaksujen kannosta aiheutuvien kulutus- ja muiden menojen maksamiseen.

Lisäksi määrärahaa saa käyttää myös enintään viittä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen ja muiden kulutusmenojen maksamiseen sekä EU-rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Kalastuslain 90 §:n mukaan valtion talousarvioon on vuosittain otettava kalatalouden edistämiseen määräraha, joka vastaa ainakin sitä määrää, mikä kolmen edellisen vuoden aikana kalastuksenhoitomaksun suorittaneiden henkilöiden keskimääräisen lukumäärän perusteella kalastuksenhoitomaksuina kertyisi, mutta kuitenkin vähintään se määrä, mikä kalastuksenhoitomaksuina on kertynyt budjetointivuotta edeltävänä vuonna. Vuonna 2013 kalastuksenhoitomaksuina kertyi yhteensä 5 769 674 euroa. Kalastuksenhoitomaksu koko vuodelta on edelleen 24 euroa ja seitsemän vuorokauden maksu 7 euroa. Kun vuosina 2011—2013 kalastuksenhoitomaksun vuosimaksujen suorittaneiden henkilöiden keskimääräinen lukumäärä oli 249 912 kpl ja seitsemää vuorokautta koskevia maksuja suorittaneita keskimäärin 39 412 kpl, tulee kalastuksenhoitomaksujen kolmen vuoden keskiarvoksi kalastuslain 90 §:n mukainen kalastuksenhoitomaksuvarojen vähimmäismäärä 6 273 772 euroa.

Määrärahan mitoituksessa on lisäksi otettu huomioon 5 000 euroa kalastuksenhoitomaksurekisterin osoite- ja nimitietojen myyntituloja vastaavina menoina. Vuonna 2015 kertyviksi arvioidut kalastuksenhoitomaksut ja kalastuksenhoitomaksurekisterin myyntituotot on merkitty momentille 12.30.44.

Määrärahan mitoituksessa on lisäksi otettu huomioon viehekalastusmaksuista vesialueiden omistajille vuonna 2015 jaettavana määränä 3 048 000 euroa, mikä saadaan, kun vuoden 2014 talousarviossa kertyväksi arvioidusta 3 198 000 euron viehekalastusmaksutuotosta vähennetään viehekalastusmaksujen kannosta valtiolle vuonna 2014 aiheutuvaksi arvioidut kulut, joiden määräksi on arvioitu vuoden 2014 talousarviossa 150 000 euroa. Valtiolle arvioidaan vuonna 2015 aiheutuvan kuluja viehekalastusmaksujen hoidosta 150 000 euroa. Vuonna 2015 kertyviksi arvioidut viehekalastusmaksut on merkitty momentille 12.30.44.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Viehekalastusmaksuista vesialueen omistajille palautettava osuus	3 048 000
Viehekalastusmaksujen kannosta valtiolle aiheutuva meno	150 000
Kalastuslain (286/1982) 89 a, 91 ja 91 a §:n mukaiset menot	6 279 000
Yhteensä	9 477 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kertaluonteisen menon poisto (EK)	-100
Tasomuutos	286
Yhteensä	186

2015 talousarvio	9 477 000
2014 talousarvio	9 291 000
2013 tilinpäätös	8 981 146

53. (30.60.41 ja 50, osa) Eräät metsätalouden valtionavut (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 1 443 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) metsäpuiden siemenviljelysten perustamista varten myönnettävien valtionavustusten maksamiseen
- 2) avustusten maksamiseen käyttösuunnitelmassa mainituille metsätalouden yleishyödyllisille yhdistyksille ja säätiöille.

Käyttösuunnitelma (euroa)

Avustukset metsäpuiden siemenviljelysten perustamiseen	600 000
Föreningen för Skogskultur rf	30 000
Työtehoseura ry	349 000
Mustilan Kotikunnas -säätiö	30 000
Suomen Metsäyhdistys ry	434 000
Yhteensä	1 443 000

Selvitysosa: Metsäpuiden siemenviljelysten perustamiseen tarkoitettun määrärahan tarve on 600 000 euroa. Määrärahan mitoitus perustuu vuonna 2011 tarkistettuun metsäpuiden siemenviljelysten perustamisohjelmaan sekä Siemen- ja taimituotannon toimialajärjestelyt -työryhmän esitysten perusteella tehtyihin linjauksiin siemenhuollon tuen tasosta. Metsäpuiden siemenviljelysten perustamiseen myönnettävien valtionavustusten tavoitteena on varmistaa, että metsätalouden käyttöön on saatavissa jatkuvasti ja riittävästi alkuperältään kasvupaikan olosuhteisiin sopivaa ja hyvälaatuista metsänviljelyaineistoa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	400
Yhteensä	400

2015 talousarvio	1 443 000
2014 talousarvio	1 043 000
2013 tilinpäätös	1 543 000

62. Elinkeinokalatalouden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 36 484 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) Euroopan meri- ja kalatalousrahaston (EMKR) varoista osittain rahoitettavien elinkeinokalataloutta ja meripolitiikkaa koskevien toimenpiteiden EU:n rahoitusosuuden ja valtion rahoitusosuuden maksamiseen

2) kansallisesti rahoitettavista elinkeinokalatalouden edistämistoimenpiteistä ja kaupallisen kalastuksen valvonnasta sekä ammattikalastajille myönnettävistä saimaannorpan suojelusta aiheutuvien taloudellisten vahinkojen korvauksista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös enintään 40 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen ja muiden kulutusmenojen maksamiseen.

Määrärahasta on varattu 15 905 000 euroa EU:n osarahoittamien hankkeiden valtion rahoitusosuutta varten.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksuperusteisena.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon EU:n yhteisen kalastuspolitiikan ja yhdenmetyt meripolitiikan mukaisina menoina 34 874 000 euroa, joka on vuosille 2014—2020 Euroopan meri- ja kalatalousrahastosta (EMKR) osaksi rahoitettavan toimintaohjelman rahoitusosuutta. EU:n osuus tästä on 18 969 000 euroa. Määrärahassa on otettu huomioon ne vuoden 2014 EMKR:n menot, joita ohjelman käynnistymisen viivästyessä ei voitu ottaa huomioon vuoden 2014 talousarviossa. EU:n ja kansalliset rahoitusosuudet vahvistetaan valtioneuvoston hyväksymässä toimintaohjelmassa, joka toimitetaan Euroopan komission hyväksyttäväksi. Meri- ja kalatalousrahaston varoja voidaan käyttää kalatalouselinkeinojen investointi- ja kehittämishankkeiden, kalatalouden ympäristöhankkeiden ja meripolitiikan toteuttamiseen liittyvien hankkeiden rahoittamiseen sekä kaupallisen kalastuksen valvonnan ja tiedonkeruun toimenpiteiden rahoittamiseen. Momentille siirretään momentilta 30.01.01 1 560 000 euroa (EU:n osuutta 500 000 euroa ja kansallista osuutta 1 060 000 euroa) ja momentin 30.40.(01) selvitysosaan viitaten 1 000 000 euroa kansallista osuutta ja 1 000 000 euroa EU:n osuutta. Arvonlisäveron osuus määrärahasta on 210 000 euroa, joka tuloutuu vastaavasti momentille 12.39.10.

Määrärahan EU-osuudessa on otettu huomioon myös Ahvenanmaan osuus. Ahvenanmaa osoittaa tarvittavan kansallisen julkisen rahoitusosuuden omassa talousarviossaan.

Momentille 12.30.03 on arvioitu kertyvän yhteensä 1 000 000 euroa ohjelmakauden 2014—2020 EMKR:n rahoitusosuutena.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen Euroopan meri- ja kalatalousrahastoa koskevaksi kansalliseksi täytäntöönpanolaiksi sekä esityksen laiksi yhteisen kalastuspolitiikan valvontaa ja seuraamuksia koskevien säännösten toimeenpanosta.

Määrärahassa on otettu huomioon kokonaan kansallisesti rahoitettavina elinkeinokalatalouden edistämistoimenpiteinä kalastusvakuutusyhdistyksistä annetun lain (331/1958) ja kaupallisen kalastuksen vakuutustuesta annetun lain (998/2012) mukaiset avustukset sekä kaupallisen kalastuksen valvonnasta aiheutuvat menot, siltä osin kuin valvontatoimenpiteet eivät sisälly Euroopan meri- ja kalatalousrahaston toimintaohjelmaan. Määrärahaa voidaan käyttää maa- ja metsätalousministeriön hyväksymillä perusteilla myös muuhun elinkeinokalatalouden edellytysten parantamiseen tai muuhun kalatalous-alan vähämerkityksiseen tukeen tai ns. ryhmäpoikkeus-asetuksen

mukaiseen tukeen komission asetusten mukaisesti. Lisäksi määrärahaa on tarkoitus käyttää saimaannorpan suojelusta aiheutuvien taloudellisten vahinkojen korvaamiseen Saimaan alueen ammattikalastajille arviolta 80 000 euroa. Vuonna 2015 kokonaan kansallisesti rahoitettaviin menoihin arvioidaan tarvittavan 1 610 000 euroa.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

	Kansallinen osuus	EU:n osuus (EMKR)	Yhteensä
Euroopan meri- ja kalatalousrahaston toimintaohjelma, yhteensä	15 905 000	18 969 000	34 874 000
Kansalliset toimenpiteet	1 610 000		1 610 000
Yhteensä	17 515 000	18 969 000	36 484 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

EMKR-toimintaohjelman rahoitus	34 874
HO-säästö	-500
Kertaluonteisen lisäyksen poisto	-150
Siirto momentilta 30.01.01	1 560
Tasomuutos	-950
Yhteensä	34 834

Momentin nimike on muutettu.

2015 talousarvio	36 484 000
2014 I lisätalousarvio	7 740 000
2014 talousarvio	1 650 000
2013 tilinpäätös	13 439 000

77. Kalataloudelliset rakentamis- ja kunnostushankkeet (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 757 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) vaelluskalakantojen turvaamiseen ja elvyttämiseen tähtäävien kalataloudellisten kunnostushankkeiden sekä muiden kalataloutta edistävien rakennushankkeiden suunnittelu- ja toteuttamismenojen maksamiseen

2) hankkeita koskevissa lupapäätöksissä määrättyjen velvoitteiden toteuttamiseen

3) EU-rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös enintään 15 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen ja muiden kulutusmenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään kalan kulkua, kalakantojen luontaista lisääntymistä ja monimuotoisuuden ylläpitoa edistävien hankkeiden toteuttamiseen. Hankkeilla vähennetään samalla kalanistutuksina toteutettavan kalavesien hoidon tarvetta.

2015 talousarvio	757 000
2014 talousarvio	757 000
2013 tilinpäätös	1 757 000

83. (30.60.83) *Lainat puuntuotannon kestävyys turvaamiseen (siirtomääräraha 3 v)*

Momentille myönnetään 50 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää kestävä metsätalouden rahoituksesta annetun lain (1094/1996) mukaisen lainojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan tarpeeksi arvioidaan 100 000 euroa. Kun aiemmilta vuosilta siirrettäväksi eräksi arvioidaan 50 000 euroa, vuoden 2015 määrärahan tarve on 50 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	40
Yhteensä	40

2015 talousarvio	50 000
2014 talousarvio	10 000
2013 tilinpäätös	10 000

(50.) Vesitalous

Selvitysosa: Luku ehdotetaan yhdistettäväksi lukuun 30.40 ja sen momentti 30.50.20 siirrettäväksi osiksi momentteja 30.40.21 ja 30.40.22, momentti 30.50.31 siirrettäväksi momentiksi 30.40.31, momentti 30.50.43 siirrettäväksi osaksi momenttia 30.40.40 ja momentti 30.50.48 siirrettäväksi momentiksi 30.40.48.

(60.) Metsätalous

Selvitysosa: Luku ehdotetaan yhdistettäväksi lukuun 30.40. Momentin 30.60.01 määräraha ehdotetaan siirrettäväksi momentille 30.01.05, momentti 30.60.41 siirrettäväksi osaksi momenttia 30.40.53, momentti 30.60.42 siirrettäväksi momentiksi 30.40.46, momentti 30.60.43 siirrettäväksi osaksi momenttia 30.40.40, momentti 30.60.44 siirrettäväksi osiksi momentteja 30.40.22 ja 30.40.44, momentti 30.60.45 siirrettäväksi osiksi momentteja 30.40.22 ja 30.40.45, momentti 30.60.47 siirrettäväksi momentiksi 30.40.47, momentti 30.60.50 siirrettäväksi osiksi momentteja 30.40.22 ja 30.40.53 ja momentti 30.60.83 siirrettäväksi momentiksi 30.40.83.

(01.) Metsäntutkimuslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Selvitysosa: Metsäntutkimuslaitos (Metla) lakkautetaan 1.1.2015 lukien ja sen tutkimus- ja kehittämistehtävät siirretään Luonnonvarakeskukseen. Kun vuoden 2014 talousarvion nettomäärärahasta 44 141 000 euroa vähennetään tuottavuussäästöjen kertaluonteisen käytön poisto 330 000 euroa, jää muille momenteille siirrettäväksi 43 811 000 euroa. Metla on toteuttanut vuosien 2005—2015 tuottavuusohjelmissa sovitut henkilötyövuosivähennykset 189 henkilötyövuot-

ta vuoden 2014 loppuun mennessä. Täten Metlasta Luonnonvarakeskukseen siirtyvien henkilötyövuosien kokonaismäärä on 604.

Vuodelta 2014 käyttämättä jäänyttä määrärahaa on tarkoitus käyttää vastaaviin tehtäviin Luonnonvarakeskuksessa.

Momentti ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.

Määrärahan ja henkilötyövuosien siirrot

	1 000 euroa	Htv
Luonnonvarakeskukseen siirtyvät (siirto momentille 30.01.05)	-42 710	-604
Strategisen tutkimuksen rahoitusväline (siirto momentille 29.40.54)	-661	
Oikeuspoliittisen tutkimuksen vahvistaminen (siirto momentille 29.40.50)	-73	
Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta (siirto momentille 23.01.22)	-367	
Yhteensä	-43 811	-604
2014 talousarvio		44 141 000
2013 tilinpäätös		44 180 000

63. Metsähallitus

1. Peruspääoman muutokset

Metsähallituksen peruspääomaa voidaan korottaa 0,79 milj. eurolla. Muutoksen jälkeen peruspääoman arvo on 2 538,0 milj. euroa.

2. Liiketoiminnan keskeiset palvelutavoitteet ja muut toimintatavoitteet

Metsähallitus ottaa liiketoimintaa harjoittaessaan huomioon metsähallituslain (1378/2004) mukaiset yleiset yhteiskunnalliset velvoitteet.

Metsähallituksen liiketoimintojen kannattavuutta parannetaan edelleen.

Metsähallitus voi avustaa Suomen Metsäsäätiötä vuonna 2015 enintään 0,2 milj. eurolla.

3. Liiketoiminnan investointien ja investointisitoumusten enimmäismäärä

Metsähallituksen investoinneista saa aiheutua menoja vuonna 2015 enintään 20 milj. euroa. Lisäksi Metsähallitus saa tehdä vuonna 2015 investointeja koskevia sitoumuksia, joista saa aiheutua menoja seuraavina vuosina enintään 25 milj. euroa.

4. Liiketoiminnan lainanoton enimmäismäärä

Metsähallitus oikeutetaan ottamaan liiketoimintaansa varten valtion liikelaitoksista annetun lain (1185/2002) 5 §:n 1 momentissa tarkoitettua lainaa enintään 80 milj. euroa.

5. Liiketoiminnan takausvaltuudet

Metsähallitus saa myöntää takauksia samaan liikelaitoskonserniin kuuluvien osakeyhtiömuotoisten tytäryritysten lainojen vakuudeksi enintään 20 milj. euron arvosta.

6. Liiketoiminnan vakuuksien enimmäismäärä

Metsähallitus saa antaa toimintaansa varten tarvittavia vakuuksia ulkopuolisille enintään 0,5 milj. euron arvosta.

*Selvitysosa:**Liiketoiminta*

Peruspääoman määrä vuoden 2014 alussa oli 2 536,5 milj. euroa. Vuoden 2014 aikana sen arvioidaan lisääntyvän 0,70 milj. eurolla ja olevan vuoden 2014 lopussa 2 537,2 milj. euroa. Vuonna 2015 Metsähallituksen peruspääoma ehdotetaan korotettavaksi 0,79 milj. eurolla. Peruspääoma lisääntyy 1,55 milj. eurolla hallinnan siirtojen, valtionperintöjen sekä muiden vastaavien muutosten nettovaikutuksena.

Metsähallituksen liiketoiminnan toimialana ovat metsätalous ja muu luonnonvarojen käyttö. Liiketoimintaa harjoitetaan metsähallituslaissa säädettyjen yhteiskunnallisten velvoitteiden (luonnon monimuotoisuuden, virkistyskäytön, porotalouden, saamelaiskulttuurin ja työllisyyden edistäminen) asettamissa puitteissa. Metsähallitus tarjoaa muille yrityksille tasapuoliset liiketoimintamahdollisuudet aktiivisella hankekehityksellä ja kilpailuun perustuvalla alueiden vuokrauksella.

Yhteiskunnalliset velvoitteet on tarkoitus ottaa huomioon seuraavasti: luonnon monimuotoisuus 27 milj. euroa, virkistyskäyttö 10 milj. euroa, porotalous 2 milj. euroa, saamelaiskulttuuri 3 milj. euroa ja työllisyys 3 milj. euroa.

Ottaen huomioon eduskunnan hyväksymät vuoden 2015 palvelu- ja muut toimintatavoitteet, maa- ja metsätalousministeriö on alustavasti asettanut Metsähallituksen liiketoiminnan vuoden 2015 tulostavoitteeksi (tilikauden tulos) 121,0 milj. euroa ja liiketoimintakonsernille 121,4 milj. euroa. Tavoite vastaa 4,8 prosentin tuottoa Metsähallituksen liiketoimintaan sijoitetulle pääomalle. Tuloutustavoite vuonna 2016 on 120,0 milj. euroa. Tuloutustavoitteen saavuttamiseksi Metsähallitus jatkaa valtion toiminnan ja talouden kannalta epätarkoituksenmukaisen maan myyntiä ja parantaa liiketoiminnan kannattavuutta. Valtioneuvosto päättää tuloutuksen määrästä vuoden 2015 tilinpäätöksen vahvistamisen yhteydessä.

Alustava liiketoiminnan liikevaihtotavoite on 349,6 milj. euroa ja liiketoimintakonsernin 357,7 milj. euroa.

Metsähallitus tekee liiketoiminnan investointeja alustavan investointisuunnitelman mukaan 14,5 milj. eurolla. Merkittävimmät investointikohteet ovat puolustusvoimien ja tutkimuksen tarpeisiin tehtävät maa- ja vesialuehankinnat. Puolustusvoimien tarpeisiin on tarkoitus hankkia alueita noin 3,4 milj. eurolla.

Metsähallituksen liiketoiminnan tunnuslukutaulukko

	2013 toteutuma		2014 ennakoitu		2015 esitys	
	Liikelaitos	Konserni	Liikelaitos	Konserni	Liikelaitos	Konserni
Liikevaihto, milj. €	346,7	370,0	347,7	358,8	349,6	357,7
— muutos, %	0	-2	0	-3	1	0
Käyttökate, %	37	36	42	41	37	38
Liikevoitto/tappio, milj. €	126,9	127,0	142,5	142,3	128,3	129,3
Tilikauden tulos, milj. €	116,1	118,4	135,0	134,5	121,0	121,4
— liikevaihdosta, %	33	32	39	37	35	34
— peruspääomasta, %	4,6	4,7	5,3	5,3	4,8	4,8
Tuloutus valtion talousarvioon, milj. €	120,0 ¹⁾		130,0		135,0 ²⁾	
Sijoitetun pääoman tuotto, % ³⁾	4,8	4,7	5,3	5,3	4,8	4,8
Investoinnit liikevaihdosta, %	3	3	4	4	4	4

Metsähallituksen liiketoiminnan tunnuslukutaulukko

	2013 toteutuma		2014 ennakoitu		2015 esitys	
	Liikelaitos	Konserni	Liikelaitos	Konserni	Liikelaitos	Konserni
Omavaraisuusaste, %	98	98	99	99	99	99
Taseen loppusumma, milj. €	2 715	2 724	2 710	2 714	2 696	2 699
Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä (htv)	1 065	1 204	1 074	1 184	1 054	1 164

¹⁾ Valtioneuvoston vahvistama tuloutus.

²⁾ Vuoden 2014 toiminnan perusteella vuoden 2015 talousarvioesityksen (mom. 13.05.01) tuloutusarvio.

³⁾ Sijoitetun pääoman tuotto prosentissa mukana osingot tytäryhtiöiltä.

Liikelaitoksen tuloutus ja rahoitus momenteittain (milj. euroa)

	2013 toteutuma	2014 ennakoitu	2015 esitys
Liikelaitoksen tuloutus tulomomenteille			
13.05.01 Voiton tuloutus	120,000	130,000	135,000
Yhteensä	120,000	130,000	135,000
Julkisten hallintotehtävien määräraharahoitus			
30.63.50 Metsähallituksen eräät julkiset hallintotehtävät	6,373	6,373	6,250
MMM:n hallinnonala yhteensä	6,373	6,373	6,250
35.10.52 Metsähallituksen julkiset hallintotehtävät	32,484	29,555	34,098
35.10.63 Luonnonsuojelualueiden hankinta- ja korvausmenot ¹⁾	2,000	2,000	-
YM:n hallinnonala yhteensä	34,484	31,555	34,098
Yhteensä (MMM ja YM)	40,857	37,928	40,348

¹⁾ Metsähallituksen osuus.

Julkiset hallintotehtävät

Metsähallituksesta annetun lain (1378/2004) 6 §:n mukaisten julkisten hallintotehtävien palvelu- ja toimintatavoitteet sekä niiden rahoitus esitetään tarkemmin maa- ja metsätalousministeriön toimialan osalta momentilla 30.63.50 ja ympäristöministeriön toimialan osalta momentilla 35.10.52.

Julkisten hallintotehtävien rahoitus ja menorakenne (1 000 euroa, sisältää koko toiminnan, myös ympäristöministeriön toimialaan liittyvän osuuden)

	2013 toteutuma	2014 ennakoitu	2015 esitys
Rahoitus¹⁾			
Maa- ja metsätalousministeriö (30.63.50)	6 846	6 616	6 250
Ympäristöministeriö (35.10.52)	31 819	34 820	34 098
Ympäristöministeriö (35.10.63)	1 474	2 500	-
Ympäristöministeriö (35.10.22)	104	145	150
Muiden ministeriöiden rahoitus	2 904	1 420	1 136
Muu rahoitus valtion talousarviosta	772	730	800
Euroopan unionin rahoitus	4 563	4 787	4 294

Julkisten hallintotehtävien rahoitus ja menorakenne (1 000 euroa, sisältää koko toiminnan, myös ympäristöministeriön toimialaan liittyvän osuuden)

	2013 toteutuma	2014 ennakoitu	2015 esitys
Tulorahoituksella maksetut menot	10 478	9 537	8 500
Muu rahoitus	2 807	2 448	1 959
Yhteensä	61 767	63 003	57 187
Menot			
Palkkausmenot	27 634	31 088	29 972
Muut kulutusmenot	31 820	28 615	24 515
Maa-aluehankinnat	1 432	2 400	-
Muut investoinnit	881	900	2 700
Yhteensä	61 767	63 003	57 187

¹⁾ Rahoituseriin 2013—2014 sisältyvät myös edellisiltä vuosilta siirtyneet erät.

Julkisten hallintotehtävien kehitystä kuvaava tunnuslukutaulukko

	2013 toteutuma	2014 ennakoitu	2015 esitys
Tuotot (1 000 euroa)			
Maksullinen toiminta	11 225	9 537	8 500
Muut tuotot	5 480	7 235	6 253
Tuotot yhteensä	16 705	16 772	14 753
Kulut (1 000 euroa)			
Henkilöstökulut	27 634	31 088	29 972
Muut kulut	34 456	30 615	26 515
Kulut yhteensä	62 090	61 703	56 487
Valtion talousarviosta saatu rahoitus	43 186	42 831	39 734
Yli-/alijäämä	-2 199	-2 100	-2 000
Henkilöstömäärä (htv)	578	585	564
— josta virkamiehiä (htv)	68	68	68

50. Metsähallituksen erät julkiset hallintotehtävät (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 6 250 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) Metsähallitusta koskevan lain 6 §:n mukaisten Metsähallituksen julkisista hallintotehtävistä maa- ja metsätalousministeriön toimialalla aiheutuvien menojen maksamiseen
- 2) EU:n rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen.

Lisäksi Metsähallitus saa käyttää edellä 1) kohdassa mainittuihin julkisiin hallintotehtäviin Metsähallitukselle kertyvät ne julkisten hallintotehtävien tulot, jotka kuuluvat maa- ja metsätalousministeriön toimialaan.

Selvitysosa: Maa- ja metsätalousministeriö asettaa Metsähallituksen julkisille hallintotehtäville maa- ja metsätalousministeriön toimialan osalta seuraavat alustavat tulostavoitteet:

— tarjotaan mahdollisimman laajalti kansalaisille metsästys- ja kalastusmahdollisuuksia ekologisesti ja sosiaalisesti kestäväällä tavalla ja seurataan toiminnan vaikuttavuutta

— viestitään tehokkaasti riista- ja kalakantojen hoidosta sekä valtion retkeilyalueiden ja muiden valtion alueiden käyttömahdollisuuksista edistään luonnossa virkistäytymisestä koituvia myönteisiä vaikutuksia

— varmistetaan, että asiakastytyväisyys säilyy hyvänä

— kehitetään erävalvonnan viranomaisten yhteistyöverkoston toimintaa sekä uusia yhteistyömahdollisuuksia riistakonsernin ja kalatalouskentän toimijoiden kanssa

— luodaan edellytyksiä luontomatkailulle ja luonnon virkistyskäytölle parantamalla käytön kannalta keskeisten retkeilyalueiden palveluvarustusta, opastusta ja kulutuskestävyyttä sekä seurataan näiden alueiden taloudellista merkitystä ja muita hyötyjä.

Metsähallituksen julkisista hallintotehtävistä arvioidaan Metsähallitukselle kertyvän tuloja arviolta 5 270 000 euroa, joista metsästyksen ja kalastuksen tuloja 4 570 000 euroa ja metsäpuiden siemenen myyntituloja 700 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 151 000 euroa siirtona momentille 35.10.52 Teijon retkeilyalueen muuttamisesta kansallispuistoksi.

Määrälliset ja laadulliset tavoitteet Metsähallituksen julkisille hallintotehtäville

	2013 toteutuma	2014 ennakoitu	2015 esitys
Käyntimäärät: kansallispuistot, valtion retkeilyalueet, luontokeskukset	3 642 600	3 645 000	3 745 000
Luontokeskusten, maastopalveluiden ja lupa-asiakkaiden asiakastytyväisyys (asteikko 1—5)	4,08	4,05	4,05
Metsästysluvat (kpl)	56 389	50 000	50 000
Kalastusluvat (kpl)	71 267	70 000	70 000
Erävalvontatapahtumien määrä	8 094	9 500	9 500

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Luonnon virkistyskäyttö	4 054 000
Eräasiat	1 694 000
Muut tehtävät	502 000
Yhteensä	6 250 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Teijon kansallispuiston perustaminen (siirto momentille 35.10.52)	-151
Palkkausten tarkistukset	28
Yhteensä	-123

2015 talousarvio	6 250 000
2014 I lisätalousarvio	14 000
2014 talousarvio	6 373 000
2013 tilinpäätös	6 373 000

70. Maanmittaus ja tietovarannot

Selvitysosa: Tässä luvussa on budjetoitu Maanmittauslaitoksen toiminnasta aiheutuvat menot sekä kiinteistötoimitusten tukemisesta aiheutuvat menot.

Toimintaympäristö

Yleiset taloudelliset suhdanteet vaikuttavat erityisesti maanmittaustoimituksiin ja kirjaamisasioihin niin, että niiden kysyntä seuraa suhdannekehitystä pienellä viiveellä. Taloudellisen tilanteen alkaessa aikanaan elpyä kysynnän on arvioitu vähitellen nousevan, mutta rakennemuutoksesta ja rakentamisen suuntautumisesta johtuen tuotteiden ja palvelujen kysynnän kehityksessä on alueellisia eroja. Euroopan epäselvä tilanne vaikeuttaa talouden kehityksen arviointia. Maanmittauslaitoksen budjettirahoituksen tasoon vaikuttavat valtiontalouden tilan kehittyminen lähivuosina sekä vaikuttavuus- ja tuloksellisuusohjelman toteuttaminen. Maksuttomuuden piiriin tulevien aineistojen määrä todennäköisesti lisääntyy. Avautuessaan näiden tietoaineistojen ylläpito, tietopalvelu ja tuki kasvattavat budjettirahoituksen tarvetta.

Asiakkaiden ja yhteiskunnan tarpeet ohjaavat yhä selvemmin palvelutuotantoa. Asiakkaat vaativat nopeaa, laadukasta ja hinnaltaan edullista palvelua. Sähköistä asiointia lisätään, siitä tulee vuorovaikutteista ja vahvaan tunnistamiseen perustuvaa ja näin otetaan askel kohti kansalaisen keskitettyjen palvelujen käyttöä.

Tekniikan kehittyminen näkyy maanmittaus- ja paikkatietotehtävissä käytettävän teknologian jatkuvana uudistamistarpeena. Tietotekniikka ja sen hyödyntämiseen liittyvät prosessit ja yhteistyörakenteet ovat entistä näkyvämmiin kriittinen menestystekijä. Mobiiliteknologian käyttö yleisyy myös erilaisissa loppukäyttäjien sovelluksissa. Paikannusta, paikkatietoja ja navigointipalveluja käytetään yhä laajemmin elinkeinoelämän tarpeisiin, turvallisuutta lisäämässä, arkipäivän asiointitehtävissä sekä harrastustoiminnassa.

Kansainvälinen kehitys vaikuttaa maanmittaus- ja paikkatietoalan kehitykseen sekä suoraan että välillisesti EU-yhteistyön ja -lainsäädännön kautta. Aineistojen lisääntyvä kansainvälinen käyttö ja siihen liittyvät tekniset, sisällölliset ja juridiset vaatimukset edellyttävät laajempaa osallistumista standardointiin, yhteisten tavoitteiden määrittelyyn ja muuhun yhteistyöhön.

Maatilatalouden rakennekehityksen johdosta tarve ja kysyntä tilusjärjestelyille jatkuvat. Tilusjärjestelytoiminnassa keskitytään peltoalueiden kiinteistörakenteen kehittämiseen.

EU-maatalouspolitiikan ohjelmakauden toimeenpanoa tukevien tietojärjestelmien muutosprojektit sekä elintarvikkeiden turvallisuuteen ja laatuun liittyvät kehittämisprojektit lisäävät merkittävästi toimintansa vuodenvaihteessa aloittavan tietotekniikkapalvelukeskuksen palveluiden kysyntää.

Kokonaisarkkitehtuurityö ja tietovarantojen avaaminen edellyttävät toimenpiteitä tietovarantojen sekä niihin liittyvien kuvaustietojen (metatietojen) ja tietopalveluiden kehittämisessä. Yhteistyö tietovarantojen tuottamisessa ja ylläpidossa tarvittavien muutos- ja seurantatietojen keruussa ja käytössä lisääntyy. Tiedon laatuun kiinnitetään huomiota yhä enemmän.

Perustietovarantojen rooli hallinnon ja siihen liittyvien palveluiden järjestämisessä ja tietojohdattamisessa vahvistuu palvelujen teknisen rungon (palveluväylän) yhtenäistyessä. Kiinteistörekisterin ylläpidolla ja parantamisella luodaan edellytyksiä toimivalle markkinataloudelle ja luonnonvarojen kestäväälle hyödyntämiselle. Maastotietokannalla, joka rinnastetaan tietohallintolaissa (634/2011) perusrekistereihin, on tärkeä rooli yhtenäisenä koko maan kattavana paikkatiedon pohja-aineistona. Koska maastotietoja kerätään ja ylläpidetään sekä valtionhallinnossa että kunnissa, voidaan tuotantoa tehostaa yhteistyötä lisäämällä ja parantamalla. Laserkeilausaineistoja aletaan hyödyntää laajemmin sekä itsenäisenä aineistona että myös muiden tietovarantojen ajantasaistuksessa ja keruussa.

Kansallisen paikkatietoinfrastruktuurin rakentaminen etenee ja INSPIRE-direktiivin toimeenpano laajenee uusiin aineistokokonaisuuksiin ja edellyttää aineistojen saatavuuden ja yhteiskäyttöisyyden kehittämistä.

Metsähovin tutkimusaseman toimintaedellytysten parantamista jatketaan ajankäytöllä tutkimusaseman laitekantaa. Paikantamisen luotettavuuden parantamiseksi Suomen pysyvä GNSS-verkko FinnRef uusitaan vaiheittain vuoteen 2017 mennessä.

Maanmittauslaitoksen organisaatiota ja tehtäviä uudistetaan vuoden 2015 alusta lukien kokoomalla Maanmittauslaitokseen maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan tieto- ja paikkatieto-tehtäviä, jolloin Geodeettisen laitoksen tehtävät ja pääosa Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksen (Tike) tehtävistä siirtyvät Maanmittauslaitokseen. Samalla parannetaan edellytyksiä maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan palveluiden ja tietovarantojen laajalle sähköistymiselle ja tietotekniselle yhtenäistymiselle ja ICT-toiminnan tehostumiselle. Geodeettisen tutkimuksen vahva kansainvälinen brändi säilytetään.

Yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet

Maanmittaus ja tietovarannot -politiikkasektorilla toimeenpannaan pääluokkaperusteluissa mainittujen yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden lisäksi seuraavia tavoitteita:

- kiinteistötoimituksilla turvataan selkeä ja luotettava kiinteistöjärjestelmä
- kiinteistöjä ja maastoa koskevat tiedot ovat valtakunnallisesti kattavia, ajantasaisia, tehokkaasti ylläpidettyjä ja riittävän laadukkaita ja tietopalvelua tuotetaan tehokkailla ja standardien mukaisilla palveluilla
- tutkimuksella tuetaan paikkatietojen tuotantoa, ylläpitoa ja hyödyntämistä sekä kansallisen paikkatietoinfrastruktuurin kehittämistä koko yhteiskunnan tarpeet huomioiden
- paikkatietoa keräävillä ja ylläpitävillä organisaatioilla on käytössään tukipalveluita, jotka edistävät paikkatiedon tehokasta yhteiskäyttöä ja kansallisen paikkatietoinfrastruktuurin kehittämistä
- tilusjärjestely on toimiva, hallittu ja hyväksytty kiinteistörakenteen kehittämisen väline, jota käytetään tehokkaasti ja taloudellisesti siten, että toiminnalla saavutetaan hyvä vaikuttavuus.

Luvun nimike on muutettu.

01. Maanmittauslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 47 480 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) laitoksen toimintaan liittyvien jäsenmaksujen maksamiseen
- 2) Maanmittauslaitoksen omarahoitussuutena yhteisrahoitteisissa tutkimushankkeissa
- 3) EU-rakennerahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitussuutta koskevien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Maanmittauslaitoksen *tehtävänä* ovat:

— maanmittaustoimitukset, kiinteistöjä koskevat kirjaamisasiat, kiinteistörekisterin ja lainhuuto- ja kiinnitysrekisterin pitäminen sekä kiinteistötietojärjestelmän hallinnosta ja kehittämisestä huolehtiminen, maastotietoja koskevien tietokantojen ylläpito ja ilmakuvapalvelut

— geodeettisten perusedellytyksien luominen maanmittaukselle ja paikkatietojen käytölle koko maassa, paikkatietojen yhteiskäytöstä huolehtiminen, tutkimukseen perustuvan tiedon tuottaminen kiinteistö- ja paikkatietoinfrastruktuurien kehittämiseksi

— huolehtia rekisteri- ja tietohallintotehtävistä, tuottaa tietohallinnon asiantuntija- ja IT-palveluita hallinnonalan virastoille ja laitoksille sen mukaan kuin maa- ja metsätalousministeriö on määrännyt ja sopimuksissa on sovittu

— tuottaa myös edellä mainittuihin tehtäviin liittyviä muita palveluja.

Hallitus on antanut eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi Maanmittauslaitoksesta annetun lain muuttamisesta (HE 34/2014 vp).

Maanmittauslaitos osallistuu maa- ja metsätalousministeriön ja ympäristöministeriön hallinnonalojen yhteisen Luonnonvara- ja ympäristötutkimuksen yhteenliittymän (LYNET) toimintaan. Laitos ylläpitää ja kehittää Metsähovin ja Vironlahden tutkimusasemia, joiden laitteistoilla ylläpidetään valtakunnallisia paikannus- ja referenssijärjestelmiä. Metsähovin tutkimusaseman ja -laitteistojen sekä pysyvän satelliittipaikannusverkon (GNSS) kehittämiseen on varattu vuosina 2012—2014 yhteensä 4,5 milj. euroa ja uudistustyötä jatketaan vuosien 2015—2017 aikana. Korjausten kustannusarvio on yhteensä 7,5 milj. euroa.

Maa- ja metsätalousministeriö asettaa Maanmittauslaitokselle vuoden 2015 talousarvioesityksen valmisteluun liittyen seuraavat alustavat tulostavoitteet:

Toiminnallinen tuloksellisuus*Toiminnan tehokkuus*

Seuraavassa taulukossa on esitettynä Maanmittauslaitoksen koko toiminnan kustannukset, tuotot ja henkilötyövuodet (myös muut kuin momentti 30.70.01).

Maanmittauslaitoksen päätoimintojen kustannukset, tuotot ja henkilötyövuodet

	2015 arvio		
	Kust. 1 000 €	Tuotot 1 000 €	Htv
Maanmittaustehtävät			
Maksullinen toiminta	70 658	70 750	876
Budjettirahoitteinen toiminta	47 776	1 050	912
Paikkatiedon tutkimus- ja kehittämistehtävät			
Maksullinen ja yhteisrahoitteinen toiminta	2 670	1 800	30
Budjettirahoitteinen toiminta	2 951	-	46
Hallinnonalan tietotekniset palvelut			
Maksullinen toiminta ja yhteistoiminta	7 880	7 560	90
Budjettirahoitteinen toiminta	2 772	-	34
Yhteensä¹⁾	134 707	81 160	1 988

¹⁾ Momentin 30.70.01 henkilötyövuosikiintiö vuodelle 2015 on 1 988 htv.

Viraston tunnusluvut

	2013 toteutuma	2014 ennakoitu	2015 tavoite
Vaikuttavuus			
— maastotietokannan ajantaisuusindeksi, %	99	98	98
— kiinteistörekisterin perusparannuksen kattavuusindeksi (versio VTS2013) (1.1.2003 = 0), %	88,3	93	96
— rajapintapalvelujen hakujen määrä (milj.)	210	220	230
Toiminnallinen tuloksellisuus			
Toiminnallinen tehokkuus			
— taloudellisuusindeksi	103,3	102,0	102,0
— tuottavuusindeksi	102,4	102,0	102,0
— lohkomistoimitukset, kpl/htv	56,3	58	61
— maastotietokannan ajantasaistus, euroa/km ²	136	162	162
Tuotokset ja laadunhallinta			
Suoritteiden määrä			
— toimitustuotanto, toimituksia, kpl	19 159	19 200	19 000
— tilusjärjestelyt (uusjaot), kpl	7	11	7
— kirjaamisasiat, kpl	213 402	280 000	245 000
— maastotietotuotanto yhteensä, km ²	51 236	54 000	54 000
— referoidut tieteelliset julkaisut	100	60	60
— muut tieteelliset julkaisut	31	40	40
— muut julkaisut	48	10	10
— IT-, ylläpito- ja kehittämispalveluiden toimenpidepyynnöt, kpl	7 815	7 000	7 000
— IT-palveluiden tuotantoonviennit (sovellukset, tietokanta ja data)	450	400	500
Laadunhallinta			
— lohkomisten kesto aika, kk	7,1	6,0	6,0
— maastotietojen täydellisyys, %	96	95	95
— toteutuneiden tuotantoonvientien (sovellukset, tietokanta- muutokset) osuus suunnitelluista julkaisuista, %			99
— asiakkaiden kokonaistyytyväisyys, %	86,6	75	75

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Bruttomenot	127 059	122 830	128 640
Bruttotulot¹⁾	74 511	72 367	81 160
Nettomenot	52 548	50 463	47 480
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	38 511		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	36 859		

¹⁾ Sisältää vuonna 2015 tietohallintopalveluja koskeviin palvelussopimuksiin perustuen tuloja yhteensä 6 630 000 euroa (Maa- ja metsätalousministeriöltä 1 100 000 euroa, Maaseutuvirastolta 3 600 000 euroa, Elintarviketurvallisuusvirastolta 1 480 000 euroa, Luonnonvarakeskuksesta 400 000 euroa sekä muilta hallinnonalan virastoilta ja laitoksilta 50 000 euroa).

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuus (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
<i>Julkisoikeudelliset suoritteet</i>			
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	69 499	68 610	68 700
— muut tuotot	394	-	200
Tuotot yhteensä	69 893	68 610	68 900
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	48 705	46 017	46 105
— osuus yhteiskustannuksista	24 305	22 751	22 795
Kustannukset yhteensä	73 010	68 768	68 900
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-3 117	-157	-
Kustannusvastaavuus, %	96	100	100
<i>Muut suoritteet</i>			
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	2 952	2 729	2 800
— muut tuotot	20	50	50
Tuotot yhteensä	2 972	2 779	2 850
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	1 320	1 366	1 508
— osuus yhteiskustannuksista	1 576	1 278	1 220
Kustannukset yhteensä	2 896	2 644	2 728
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	76	135	122
Kustannusvastaavuus, %	103	105	104

Momentin henkilötyövuosissa on otettu huomioon 55 henkilötyövuoden vähennys tuottavuustoimien johdosta. Henkilötyövuosissa ei ole otettu huomioon vähennyksenä TORI-hankkeen yhte-

ydessä tapahtuvaa ICT-henkilöstön mahdollista siirtymistä valtion yhteiseen palvelukeskukseen. Siirrolla ei ole toteutuessaan vaikutusta määrärahoihin.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Hallituksen menosäästöpäätös	-3 000
HO-säästön lisäys	-1 350
Kertaluonteinen säästö	-5 000
Siirto momentilta 30.01.(02) (124 htv)	2 723
Siirto momentilta 30.70.(02) (76 htv)	3 862
Tuottavuussäästöjen tilapäinen käyttö	400
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-2 525
Palkkaliukumasäästö	-145
Palkkausten tarkistukset	411
Toimintamenojen lisäsäästö	-620
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-282
Vuokramenojen indeksikorotus	59
Vuokramenojen indeksikorotusta vastaava säästö	-78
Tasomuutos	2 562
Yhteensä	-2 983
2015 talousarvio	47 480 000
2014 talousarvio	50 463 000
2013 tilinpäätös	50 897 000

(02.) Geodeettisen laitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Selvitysosa: Geodeettinen laitos lakkautetaan 1.1.2015 lukien ja sen tutkimus- ja kehittämistehtävät siirretään Maanmittauslaitokseen. Kun vuoden 2014 talousarvion nettomäärärahasta 5 499 000 eurosta vähennetään Metsähovin tutkimusaseman korjauksesta aiheutunut kertameno 1 500 000 euroa, jää muille momenteille siirrettäväksi 3 999 000 euroa. Geodeettinen laitos on toteuttanut vuosien 2005—2015 tuottavuusohjelmassa sovitun henkilötyövuosivähennyksen yhteensä 2 henkilötyövuotta vuoden 2014 loppuun mennessä. Täten Geodeettisesta laitoksesta siirtyvien henkilötyövuosien kokonaismäärä on 76.

Vuoden 2014 käyttämättä jäänyttä määrärahaa on tarkoitus käyttää vastaaviin tehtäviin Maanmittauslaitoksessa.

Momentti ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.

Määrärahan ja henkilötyövuosien siirrot

	1 000 euroa	Htv
Maanmittauslaitokseen siirtyvät (siirto momentille 30.70.01)	-3 862	-76
Strategisen tutkimuksen rahoitusväline (siirto momentille 29.40.54)	-82	
Oikeuspoliittisen tutkimuksen vahvistaminen (siirto momentille 29.40.50)	-9	
Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta (siirto momentille 23.01.22)	-46	
Yhteensä	-3 999	-76

2014 talousarvio	5 499 000
2013 tilinpäätös	5 614 000

40. Kiinteistötoimitusten tukemisesta aiheutuvat menot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 5 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) uusjakotoiminnan tukemisesta annetun lain, kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain (603/1977) 102 §:n mukaisten lainojen ja korkotuen rahoituksesta ja eräistä vesitilusjärjestelyistä annetun lain (31/1980) 19 §:n mukaisista lunastuksista aiheutuvien menojen maksamiseen

2) vesistöhankkeiden johdosta suoritettavista tilusjärjestelyistä annetun lain (451/1988) 21 ja 22 §:n mukaisten menojen maksamiseen

3) kiinteistönmuodostamislain (554/1995) 207 §:n 2 momentissa tarkoitettujen toimitusmenojen maksamiseen uusjakojen ja vesitilusjärjestelyjen osalta.

Määrärahaa saa käyttää enintään 12 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen ja muiden kulutusmenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määräraha käytetään peltotilusjärjestelyjen tukemiseen ja pilottiluonteisiin metsätilusjärjestelyihin. Määrärahan käytön arvioidaan jakautuvan siten, että asianosaisilta takaisinperittävä osuus määrärahasta on noin 2,3 milj. euroa ja valtion lopulliseksi menoksi jää noin 2,7 milj. euroa.

2015 talousarvio	5 000 000
2014 talousarvio	5 000 000
2013 tilinpäätös	5 000 000

Pääluokka 31

LIIKENNE- JA VIESTINTÄMINISTERIÖN HALLINNONALA

Selvitysosa: Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala palvelee yhteiskuntaa vastamalla toimivista ja turvallisista liikenne- ja viestintäyhteyksistä kestävin ratkaisuin.

Toimintaympäristö

Sähköisten viestintäverkkojen ja digitaalisten palveluiden merkitys yhteiskunnan toimivuudelle on keskeinen. Yleisten muutostrendien lisäksi toimintaympäristöä muokkaavat vahvasti teknologisen kehityksen ja internetin hyödyntämisen ohella yhä laajentuvan toimialan globaali luonne, muuttuvat käyttötottumukset sekä toiminnan luotettavuuteen ja turvallisuuteen liittyvät haasteet. Julkisen talouden haasteet, kansallisen kilpailukyvyn parantaminen, ilmastopolitiikka, alue- ja yhdyskuntarakenteen samoin kuin elinkeino- ja väestörakenteen muutokset sekä palveluiden turvaaminen edellyttävät poikkihallinnollista yhteistyötä sekä uusia, nykyistä tehokkaampia ja vaikuttavampia keinoja kestäväan liikenne- ja viestintäpoliittiseen päätöksentekoon.

Viestintäpolitiikka

Digitaalisen yhteiskunnan kehittäminen edellyttää aktiivista viestintäpolitiikkaa sekä kaikkien ministeriöiden omilla hallinnonaloillaan toteuttamia älystrategioita. Viestintäpolitiikassa toteutetaan omaa älystrategiaa (KIDE-hanke). Yhteiskunnan toiminta perustuu merkittävässä määrin erilaisten tieto- ja viestintäverkkojen ja -järjestelmien hyödyntämiseen ja niiden mahdollistamien digitaalisten palveluiden ja sisältöjen käyttöön. Internetin yli tapahtuvat toiminnot ja välitettävät palvelut yleistyvät hyvin nopeasti ja näistä hyvänä esimerkkinä ovat nopeasti kehittyvät ja laajentuvat pilvipalvelut. Suomen talouskehityksen, kasvun ja kilpailukyvyn kannalta on keskeistä pystyä muuttamaan vahva viestintäinfrastruktuuri- ja palveluosaaminen vahvuuksiksi digitaalisen kehityksen laajassa hyväksikäytössä. Kyse ei ole vain erilaisten teknologisten sovellusten tai uusien palveluiden kehittämisestä, vaan myös niiden laajamittaisesta käytöstä ja sen ympärille syntyvästä liike- ja muusta toiminnasta. Huomiota tulee kiinnittää myös siihen, että tietoliikenneyhteydet Suomesta ulkomaille ovat riittävät.

Viestintäpolitiikalla haetaan välineitä toimivaan ja turvalliseen yhteiskuntaan sekä tehoa yritysten ja julkisen sektorin toimintaan. Kasvavassa määrin huomio kohdistuu tieto- ja viestintäteknologian ja digitaalisten palveluiden kasvupotentiaalin hyödyntämiseen työllisyyden ja taloudellisen kasvun edistämiseksi. Keskeisessä roolissa on myös sähköisen viestinnän lainsäädännön uudistamishanke (tietoyhteiskuntakaari), jolla pyritään selkeyttämään, ajanmukaistamaan ja parantamaan lainsäädäntöä. EU-tasolla tuetaan digitaalisten sisämarkkinoiden syntymistä Eurooppa 2020 -strategian mukaisesti. Viestintäpolitiikan tavoitteena on myös huolehtia siitä, että viestinnän peruspalvelut ovat kaikkien saatavilla laadukkaina ja kohtuuhintaisina. Tällaisia peruspalveluita ovat lainsäädännössä määritellyt puhelin-, laajakaista- ja postitoiminnan yleispalve-

lut sekä Yleisradio Oy:n julkinen palvelu. Laajakaista 2015 -hankkeella edistetään haja-asutus-alueiden laajakaistarakentamista. Myös viestintäverkkojen luotettavuus, häiriöttömyys ja turvallisuus on varmistettava kaikissa oloissa ja kyberuhkien torjuntaan on varauduttu riittävästi.

Viestintäpolitiikalla vaikutetaan myös siihen, että monipuolisia, käyttäjien tarpeisiin vastaavia viestintä- ja sisältöpalveluita on mahdollista tarjota toimivilla viestintämarkkinoilla. Lainsäädännön, toimilupa- ja taajuuspolitiikan sekä vastaavin keinoin edistetään viestintäverkkojen kehittämistä, monipuolista palvelutarjontaa ja tervettä kilpailua. Median sopeutumista digitaaliseen murroksen edistetään uudella innovaatiotuella.

Digitaalisen teknologian murrosvaiheessa on tärkeätä pystyä ennakoimaan tulevaa ja mahdollistamaan kehityksen mukanaan tuomaa potentiaalia kasvun ja hyvinvoinnin lisäämisessä sekä parantamaan tätä kautta yhteiskunnan toimivuutta. Tavoitteena on, että erilaisilla sähköisten palveluiden käyttöä edistävillä hankkeilla, julkisten tietovarantojen avaamisella ja laajalla yhteistyöllä saadaan aikaan toimintatapojen muutos, jolla vastataan yhteiskunnan rakenteellisiin muutoksiin ja vahvistetaan Suomen hyvinvointia ja taloudellista kasvua.

Viestintäpolitiikkaa tukevia määrärahoja ovat Viestintäviraston määrärahat, valtakunnallisen laajakaistahankkeen toteuttamiseen varatut määrärahat, sanomalehdistön tuki, median innovaatiotuki sekä Yleisradio Oy:n rahoitukseen tarkoitettu määräraha.

Liikenne- ja viestintäministeriö asettaa *viestinnän toimialalle* seuraavat yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteet:

- Monipuolisia, korkealaatuisia ja kohtuuhintaisia viestintä- ja tietoyhteiskuntapalveluita on saatavilla koko maassa.
- Viestinnän ja tietoyhteiskunnan peruspalvelut ja niiden turvallisuus on varmistettu.
- Tieto- ja viestintäteknologiaa ja digitaalisia palveluita käytetään täysimääräisesti yhteiskunnan toimivuuden, kansalaisten hyvinvoinnin ja yritysten kilpailukykyyn edistämiseksi.

Liikennepolitiikka

Liikennepolitiikan tavoitteena on taata sujuvat ja turvalliset matkat ja kuljetukset elinkeinoelämän ja asukkaiden tarpeiden mukaisesti ympäristökysymykset huomioon ottaen. Tarjottava palvelutaso perustuu asiakastarpeisiin, yhteiskunnallisiin tavoitteisiin sekä käytettävissä oleviin resursseihin. Liikennepolitiikan keinoin tavoitteena on luoda edellytykset elinkeinoelämälle globaalisti kilpailukykyiseen toimintaan ja jokaiselle toimivaan arkeen. Liikennepolitiikan uusien toimintatapojen sekä liiketoimintojen ja markkinoiden kehittymistä vauhditetaan laaja-alaisella yhteistyöllä ja monipuolisilla kokeiluilla. Liikenteen EU- ja kansainvälisen tason asioihin vaikutetaan aktiivisesti ja ennakoivasti.

Tulevaisuuden liikennejärjestelmä nähdään infrastruktuurin, palveluiden ja tiedon yhdessä muodostamana kokonaisuutena. Liikennejärjestelmä palvelee ja on osa elinkeinoelämän, talouden, työllisyyden, hyvinvoinnin ja alueiden kehittämistä. Liikennejärjestelmää kehitetään toimintavarmaksi, ennakoitavaksi ja esteettömäksi.

Liikenneverkolla varmistetaan keskeisen väyläverkon tarkoituksenmukainen kunto sekä koko verkon päivittäinen liikennöitävyys ja hoitotaso. Erityisesti painotetaan raideliikenteen täsmällisyyttä ja toimintavarmuutta parantavia toimenpiteitä.

Kuljetusjärjestelmän ja liikennepalvelujen logistista varmuutta kehitetään alan toimijoiden yhteistyönä. Joukkoliikenteestä luodaan pidemmän aikavälin kuluessa eri osapuolten yhteistyönä

kaikille käyttäjäryhmille helppokäyttöinen ja yhtenäinen palvelukokonaisuus, joka sisältää myös käyttäjäystävällisen, yhteentoimivan joukkoliikenteen maksu- ja informaatiojärjestelmän. Julkisin varoin rahoitettuja henkilökuljetuksia tehostetaan hallituksen rakennepoliittisen ohjelman toimeenpanopäätöksen mukaisesti.

Kaupunkiseutujen liikenneolosuhteiden parantamiseksi tehostetaan olemassa olevan kapasiteetin käyttöä sekä edistetään kaupunkiseutujen joukkoliikennettä, erityisesti raideliikennettä ja sen liityntäyhteyksiä ja pyritään löytämään ratkaisu liityntäpysäköinnin järjestämistapoihin sekä parannetaan kävelyn ja pyöräilyn olosuhteita. Yhteensovittamalla maankäytön, asumisen, liikenteen sekä palvelurakenteiden ja elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä voidaan tehostaa resurssien käyttöä. Maankäytön, asumisen ja liikenteen kattavien MAL-aiesopimusmenettelyn edistämiseksi valtio rahoittaa pieniä kustannustehokkaita hankkeita kuluvalle hallituskaudella.

Liikenteen turvallisuusvision mukaan kenenkään ei tarvitse kuolla eikä loukkaantua vakavasti liikenteessä. Vision toteutumista edistetään vastuullisuutta korostaviin, ennalta ehkäiseviin ja riskianalyysipohjaisiin toimintamalleihin perustuvalla pitkäjänteisellä ja poikkihallinnollisella liikennejärjestelmän kehittämällä. Tieliikenteessä tavoitteena on jatkuva turvallisuuden parantaminen. Lentoliikenteen, merenkulun ja rautatieliikenteen saavutetun hyvän turvallisuustason säilyttäminen edellyttää jatkuvaa määrätietoista turvallisuustyötä.

Liikenteen aiheuttamia haittoja vähennetään vaikuttamalla liikkumistarpeeseen sekä liikkumista ja kuljetusvalintoihin informaatiolla ja ohjaamalla liikennettä kestäviin liikennemuotoihin. Pidemmän aikavälin tavoitteet edellyttävät kestäviin, uusiutuviin polttoaineisiin ja vähäpäästöisiin ajoneuvoihin perustuvan liikennejärjestelmän kehittämistä. Lisäksi kiinnitetään erityistä huomiota myös liikenteen energiatehokkuuden parantamiseen.

Liikennepoliittikkaa tukevia määrärahoja ovat perusväylänpidon määrärahat, liikenneverkon kehittäminen, liikenteen viranomaispalvelut, joukkoliikenteen palvelujen ostot sekä tuet, merenkuluelinkeinon tukeminen, ilmailiikenteen korvaukset ja tuet sekä tienpidon valtionavut.

Liikenne- ja viestintäministeriö asettaa *liikenteen toimialalle* seuraavat yhteiskunnallisen vaikutavuuden tavoitteet:

— Matka- ja kuljetusketjut toimivat sujuvasti hyvinvointia ja kilpailukykyä edistäen. Painopisteinä ovat liikennejärjestelmän toimintavarmuuden parantaminen, raideliikenteen lisääminen ja palvelutason parantaminen sekä palvelutason parantaminen joukkoliikenteessä tavoitteena matkustajamäärien kasvu ja yksityisautoilun vähentäminen.

— Matka- ja kuljetusketjut toimivat turvallisesti. Tavoitteena on, että Suomi on liikenneturvallisuudeltaan Euroopan parhaiden maiden joukossa. Painopisteenä on tieliikenteen turvallisuuden jatkuva parantaminen.

— Liikenteen terveydelle ja luonnolle aiheuttamat haitat minimoidaan. Painopisteenä on liikenteen kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen Suomen kansainvälisten sopimusten mukaisesti.

— Liikennejärjestelmän ylläpidon ja kehittämisen sekä liikennetoimialan toiminnan tehokkuus paranee käyttäen hyväksi monipuolisesti erilaisia keinoja mm. tieto- ja viestintäteknologiaa.

Tutkimus

Hallinnonalalla tutkimustoimintaa harjoittaa Ilmatieteen laitos, joka on keskeisessä roolissa yhteiskunnan ilmastomuutoksen sopeutumiseen tarvittavan perustiedon tuottamisessa. Tuotettavalla tiedolla edistetään turvallisuutta.

Hallinnonalan yhteiset tavoitteet

Lisäksi liikenne- ja viestintäministeriö asettaa koko hallinnonalalle seuraavat tavoitteet:

- Huolehditaan yhteiskunnan turvaamiseen liittyvien tehtävien toteuttamisesta.
- Hallinnonalan toiminnan tuottavuutta parannetaan.
- Kehitetään liikenne- ja viestintäalalla tarvittavaa osaamista ja asiantuntemusta sekä tuotetaan tietoa lainsäädännön ja poliittisen päätöksenteon pohjaksi.
- Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan toimintaa kehitetään edelleen tavalla, joka edistää sekä toimialan yhteiskunnallista vaikuttavuutta että hallinnonalan virastojen ja laitosten toiminnallista tuloksellisuutta, taloudellisuutta ja tuottavuutta.
- Lainsäädäntötyö täyttää valtioneuvoston asettamat laatuvaatimukset.
- Inhimillistä pääomaa kehitetään.

Valtion yhtiöt

Liikenne- ja viestintäministeriön omistajaohjauksessa ovat valtion yhtiöt Finavia Oyj ja Finnpiilot Pilotage Oy, joiden tavoitteena on tukea liikenteen toimialalle asetettuja yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteiden toteutumista.

Määrärahat ja tuloarviot

Hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja 2 854 milj. euroa. Poliittikalohkoille ehdotetaan määrärahoja seuraavasti: hallinto ja toimialan yhteiset menot 377 milj. euroa, liikenneverkko 1 629 milj. euroa, liikenteen viranomaispalvelut 49 milj. euroa, liikenteen tukeminen ja ostopalvelut 208 milj. euroa, viestintäpalvelut ja -verkot sekä viestinnän tukeminen 546 milj. euroa sekä tutkimus 45 milj. euroa.

Liikenteen toimialan veronluonteisista maksuista tuottoarvioiltaan suurimpia ovat meriväylien pidon kustannuksia kattava väylämaksu 42,6 milj. euroa, lentoliikenteen valvontamaksu 11,1 milj. euroa, katsastustoiminnan valvontamaksu 7,3 milj. euroa, Kerava—Lahti -oikoradan investointivero 4,2 milj. euroa ja ratavero 1,25 milj. euroa. Liikenteen toimialalta kerättävistä muista maksuista tuottoarvioiltaan suurin on radanpitoon käytettävä ratamaksu 43,8 milj. euroa. Liikenteen turvallisuusviraston maksutulojen arvioidaan olevan yhteensä 85,0 milj. euroa.

Viestinnän toimialalta arvioidaan kerättävän veronluonteisina maksuina 28,8 milj. euroa, josta huutokauppatulojen ja huutokaupattujen taajuusalueiden toimilupamaksutulojen arvioidaan olevan 21,8 milj. euroa. Lisäksi Viestintäviraston arvioidaan saavan muina maksutuloina 21,1 milj. euroa.

Hallinnonalan sekalaisten tulojen arvioidaan olevan 16,2 milj. euroa.

Yhteenvetotarkastelu sukupuolivaikutuksiltaan merkittävästä toiminnasta

Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalalla otetaan huomioon sukupuolivaikutukset lainsäädännön valmistelussa ja tulosohjauksessa. Tavoitteena on tuottaa suoritteita ja julkisia palveluita, joiden käyttämisessä eri väestöryhmien kuten naisten, miesten, lasten, vanhusten ja vammaisten tarpeet otetaan huomioon. Hallinnonalan henkilöstösuunnittelun tavoitteena on oikein mitoitettu ja osaava henkilöstö, joka työskentelee hyvässä työyhteisössä, jonka työilmapiiriä seurataan ja kehitetään hyväksytyjen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmien mukaisesti. Määrärahat kohdennetaan tasa-arvoneutraalisti.

Pääluokan valtuudet momenteittain (milj. euroa)

		2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
31.10.20	<i>Perusväylänpito (siirtomääräraha 2 v)</i>		
	— maa- ja vesirakennusvaltuus	-	135,0
31.10.77	<i>Väyläverkon kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)</i>		
	— maa- ja vesirakennusvaltuus	124,0	239,0
31.10.79	<i>Elinkaarirahoitushankkeet (siirtomääräraha 3 v)</i>		
	— maa- ja vesirakennusvaltuus	660,0	-
31.40.50	<i>Valtionavustus valtakunnallisen laajakaistahankkeen toteuttamiseen (siirtomääräraha 3 v)</i>	-	5,5

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2013—2015

	v. 2013 tilinpäätös 1000 €	v. 2014 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2015 esitys 1000 €	Muutos 2014—2015 1000 €	%
01. Hallinto ja toimialan yhteiset menot	440 413	406 341	376 579	-29 762	-7
01. Liikenne- ja viestintäministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	20 731	20 721	20 360	-361	-2
21. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)	720	1 154	1 660	506	44
29. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan arvonnäköveromenot (arvio- määräraha)	418 340	383 438	353 581	-29 857	-8
40. Eräät valtionavut (kiinteä määräraha)	622	1 028	978	-50	-5
10. Liikenneverkko	1 880 394	1 710 020	1 629 180	-80 840	-5
01. Liikenneviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	86 355	86 154	81 060	-5 094	-6
20. Perusväylänpito (siirtomääräraha 2 v)	969 235	990 484	907 159	-83 325	-8
35. Valtionavustus länsimetron rakentamiseen (siirtomääräraha 3 v)	24 000	55 744	88 713	32 969	59
(40.) Avustus Finavia Oyj:lle (siirtomääräraha 3 v)	1 100	—	—	—	0
41. Valtionavustus eräiden lentopaikkojen rakentamiseen ja ylläpitoon (siirtomääräraha 3 v)	1 000	1 000	1 000	—	0

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2013—2015

	v. 2013 tilinpäätös 1000 €	v. 2014 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2015 esitys 1000 €	Muutos 2014—2015	
				1000 €	%
50. Valtionavustus yksityisten teiden kunnossapitoon ja parantamiseen (siirtomääräraha 3 v)	9 000	8 000	3 000	-5 000	-62
70. Jäänmurtajan hankinta (siirtomääräraha 3 v)	27 000	46 000	55 000	9 000	20
76. Maa- ja vesialueiden hankinnat ja korvaukset (arviomääräraha)	25 574	34 997	34 997	—	0
77. Väyläverkon kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	369 303	393 641	338 501	-55 140	-14
78. Eräät väylähankkeet (siirtomääräraha 3 v)	120 827	25 000	22 000	-3 000	-12
79. Elinkaarirahoitushankkeet (siirtomääräraha 3 v)	47 000	69 000	97 750	28 750	42
(88.) Finavia Oyj:n pääomittaminen (siirtomääräraha 3 v)	200 000	—	—	—	0
20. Liikenteen viranomaispalvelut	42 562	47 613	48 594	981	2
01. Liikenteen turvallisuusviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	42 562	47 613	48 594	981	2
30. Liikenteen tukeminen ja ostopalvelut	241 941	229 132	207 888	-21 244	-9
42. Valtionavustus koulutuksesta (siirtomääräraha 3 v)	841	841	841	—	0
43. Meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukyvyn parantaminen (arviomääräraha)	84 963	84 700	86 420	1 720	2
46. Alusinvestointien ympäristötuki (siirtomääräraha 3 v)	38 000	20 000	—	-20 000	-100
(50.) Lästimaksuista suoritettavat avustukset (arviomääräraha)	970	800	—	-800	-100
51. Luotsauksen hintatuki (siirtomääräraha 2 v)	4 200	4 200	4 200	—	0
63. Joukkoliikenteen palvelujen osto ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	100 243	102 543	98 899	-3 644	-4

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2013—2015

	v. 2013 tilinpäätös 1000 €	v. 2014 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2015 esitys 1000 €	Muutos 2014—2015 1000 €	%
64. Saariston yhteysalus- liikennepalvelujen ostot ja kehittäminen (siirtomäärä- raha 3 v)	12 724	10 745	12 225	1 480	14
66. Yhteysalusliikenne- palvelujen ostosopimukset (siirtomääräraha 3 v)	0	5 303	5 303	—	0
40. Viestintäpalvelut ja -verkot sekä viestinnän tukeminen	529 265	529 993	546 342	16 349	3
01. Viestintäviraston toiminta- menot (siirtomääräraha 2 v)	9 895	11 045	11 894	849	8
42. Sanomalehdistön tuki (kiinteä määräraha)	500	500	500	—	0
(43.) Digitaalisten palveluiden toimintaympäristön kehittäminen (siirtomäärä- raha 3 v)	—	—	—	—	0
44. Median innovaatiotuki (siirtomääräraha 3 v)	—	—	10 000	10 000	0
50. Valtionavustus valta- kunnallisen laajakaista- hankkeen toteuttamiseen (siirtomääräraha 3 v)	18 870	10 500	16 000	5 500	52
60. Siirto valtion televisio- ja radiatorhastoon (siirtomäärä- raha 3 v)	500 000	507 948	507 948	—	0
50. Tutkimus	47 197	47 366	45 415	-1 951	-4
01. Ilmatieteen laitoksen toimintamenot (siirtomäärä- raha 2 v)	47 197	47 366	45 415	-1 951	-4
Yhteensä	3 181 772	2 970 465	2 853 998	-116 467	-4
Henkilöstön kokonaismäärä	2 286	2 222	2 259		

01. Hallinto ja toimialan yhteiset menot

Selvitysosa: Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala palvelee yhteiskuntaa vastamalla toimivista ja turvallisista liikenne- ja viestintäyhteyksistä kestävin ratkaisuin.

01. Liikenne- ja viestintäministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 20 360 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) lähialueyhteistyöhankkeiden menoihin
- 2) kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksujen maksamiseen
- 3) vastikkeettomien menojen maksamiseen kansainvälisille yhteisöille.

Selvitysosa: Liikenne- ja viestintäministeriö asettaa alustavasti toiminnalleen vuodelle 2015 seuraavat toiminnalliset tavoitteet, jotka tukevat hallinnonalalle asetettuja yhteisiä tavoitteita:

Tuotokset ja laadunhallinta

— Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan toimintaa kehitetään edelleen tavalla, joka edistää sekä toimialan yhteiskunnallista vaikuttavuutta että hallinnonalan virastojen ja laitosten toiminnallista tuloksellisuutta, taloudellisuutta ja tuottavuutta.

— Lainsäädäntötyö täyttää valtioneuvoston asettamat laatuvaatimukset.

Toiminnallinen tehokkuus

— Kokonaistuottavuus paranee vuosittain 2 % ja työn tuottavuus 1 % suhteessa edelliseen vuoteen.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Bruttomenot	20 359	20 801	20 440
Bruttotulot	333	80	80
Nettomenot	20 026	20 721	20 360
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	6 252		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	6 957		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-58
Palkkaliukumasäästö	-28
Palkkausten tarkistukset	67
Toimintamenojen lisäsäästö	-241
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-104

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Vuokramenojen indeksikorotus	32
Vuokramenojen indeksikorotusta vastaava säästö	-29
Yhteensä	-361

2015 talousarvio	20 360 000
2014 talousarvio	20 721 000
2013 tilinpäätös	20 731 000

21. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 1 660 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää hallinnonalan tuottavuuden edistämiseen tähtäävien investointien, tutkimusten, selvitysten sekä koulutus- ja muiden palvelujen hankintaan.

Selvitysosa: Momentille on koottu hallinnonalan tuottavuustoimenpiteistä aiheutuneita säästöjä vastaavat määrärahat siltä osin kuin niitä ei ole käytetty muiden määrärahojen lisäyksinä.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	506
Yhteensä	506

2015 talousarvio	1 660 000
2014 talousarvio	1 154 000
2013 tilinpäätös	720 000

29. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 353 581 000 euroa.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Valtori (siirto momentille 28.01.29)	-4 737
Tasomuutos	-25 120
Yhteensä	-29 857

2015 talousarvio	353 581 000
2014 talousarvio	383 438 000
2013 tilinpäätös	418 339 932

40. Eräät valtionavut (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 978 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen liikenne- ja viestintäalan yhteisöjen ja museotoiminnan sekä digitaalisten palveluiden kehittämistä ja niiden turvallista käyttöä sekä viestintä-

valmiuksia edistävien hankkeiden tukemiseksi. Lisäksi määrärahaa saa käyttää Kiinteistö Oy Tieliikennemuseolle myönnettävään avustukseen.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitettu käytettäväksi liikenne- ja viestintäalan museoiden tukemiseen sekä viranomaistehtävissä avustamisesta aiheutuvien kustannusten kattamiseen. Määrärahaa saa käyttää avustuksen maksamiseen hankkeisiin, joilla edistetään digitaalisten palveluiden kehittämistä ja niiden turvallista käyttöä, itsesääntelytoimenpiteitä sekä viestintävalmiuksia. Määrärahasta on tarkoitus osoittaa v. 2015 Kiinteistö Oy Tieliikennemuseolle 350 000 euroa Mobilian keskustalon peruskorjaukseen ja laajentamiseen.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Liikenne- ja viestintäalan museot	385 000
Mobilia-säätiö	134 000
Kiinteistö Oy Tieliikennemuseo	350 000
Liikennealan yhteisöt	25 000
Tietoyhteiskuntahankkeet	84 000
Yhteensä	978 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Mobilian rakentamisavustus (siirto momentilta 31.10.20)	350
Tasomuutos	-400
Yhteensä	-50

2015 talousarvio	978 000
2014 talousarvio	1 028 000
2013 tilinpäätös	622 000

10. Liikenneverkko

Selvitysosa: Liikenneverkko muodostuu maantieverkosta, rataverkosta ja vesiväylistä. Maantieverkon pituus oli 78 090 km, rataverkon pituus 5 944 km ja vesiväylien pituus 16 265 km vuoden 2013 lopussa. Vastaava väyläomaisuuden kirjanpitoarvo oli maantieverkon osalta 14,9 mrd. euroa, rataverkon osalta 4,1 mrd. euroa ja vesiväylien osalta 0,2 mrd. euroa. Liikenneverkon jälleenhankinta-arvoa ei ole tarkkaan laskettu, mutta sen arvioidaan olevan yli 50 mrd. euroa.

Liikenneverkon tasearvo (milj. euroa)

	v. 2013	v. 2014 (arvio)	v. 2015 (arvio)
Tiet	14 863	14 910	14 980
Radat	4 089	4 370	4 650
Vesiväylät	196	196	196
Yhteensä	19 148	19 476	19 826

Maanteiden, rautateiden ja vesiväylien ns. korjausvelka on yhteensä noin 2,3 mrd. euroa. Korjausvelalla tarkoitetaan rahasummaa, joka tarvittaisiin väylien saattamiseksi nykytarpeita vastaavaan hyvään kuntoon. Hyvä kunto tarkoittaa sellaista teknis-taloudellista tasoa, jolla väylän pal-

velutaso on väylän liikennemäärään ja merkittävyysnähtävyyteen nähden riittävä ja palvelutason ylläpitäminen ei tule kohtuuttoman kalliiksi. Kun käyttökelpoinen infra voi aina sisältää myös huonokuntoisia osia, todellinen korjaustarve on suuruusluokkaa 1 000 milj. euroa, joka edellyttäisi vuosittaista n. 100 milj. euron lisärahoitusta. Osa huonokuntoisista rakenteista vaikuttaa suoraan tämän päivän liikenteeseen ja osa välillisesti pidemmällä aikavälillä.

Valtion omistaman liikenneverkon ylläpitoon eli perusväylänpitoon käytetään 973 milj. euroa bruttona ja kehittämiseen 548 milj. euroa ml. jäänmurtajan hankinta ja maa-alueiden hankinta.

Vuonna 2015 käynnistetään kuusi uutta kehittämishanketta: vt 3 Tampere—Vaasa Laihian kohta, 1. vaihe, vt 22 Oulu—Kajaani—Vartius, Riihimäen kolmioraide, Helsinki—Riihimäki rataosan kapasiteetin lisääminen, 1. vaihe, Pännäinen—Pietarsaari, sähköistys ja Savonlinnan syväväylän siirtäminen. Perusväylänpidossa jatketaan vuonna 2014 aloitettuja hankeohjelmia: pääratojen routa- ja pehmeikkökorjaukset, raskaan liikenteen massat ja mitat, raakapuutermiinaalit ja maankäytön, liikenteen ja asumisen aiesopimukset. Lisäksi jatketaan vuonna 2013 aloitettua hankeohjelmaa tie-, meri- ja rautatieliikenteen ohjausjärjestelmien uusimiseksi.

Liikenne- ja viestintäministeriö asettaa alustavasti Liikennevirastolle vuodelle 2015 seuraavat toiminnalliset tavoitteet, jotka tukevat pääluokkaperusteluissa liikenteen toimialalle asetettuja yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteita ja hallinnonalalle asetettuja yhteisiä tavoitteita.

Tulostavoite	2013 toteutuma	2014 tavoite/ ennuste	2015 tavoite
TUOTOKSET JA LAADUNHALLINTA			
Palvelukyky ja laatu			
Kansalaisten tyytyväisyys matkojen toimivuuteen (asteikko 1—5)	3,4	..	3,3
Elinkeinoelämän tyytyväisyys kuljetusten toimivuuteen (asteikko 1—5)	3,9	..	3,8
Sidosryhmien tyytyväisyys Liikenneviraston toimintaan (asteikko 1—5)	3,4	3,5	3,6
Matka- ja kuljetusketjujen toimivuus			
Radanpidosta johtuvat viivästykset kaukoliikenteessä, % junista 5 min.	6,7	4,0	4,0
Radanpidosta johtuvat viivästykset lähiliikenteessä, % junista 3 min.	1,1	1,5	1,5
Jäänmurtopalveluiden odotusaika, h	3,7	3,5	3,5
Väylien kunto			
Kauppamerenkulun huonokuntoiset väylät, km, enintään	360	340	320
Päällystetyt tiet kuntoluokissa huono ja erittäin huono, km, (keskeinen/muu tieverkko) enintään	850/4 150	800/5 000	850/6 100
Maantie- ja ratasillat kuntoluokissa huono ja erittäin huono, kpl, enintään	795	800	860
Radan huonosta kunnosta johtuvat liikennerajoitukset, km, (keskeinen rataverkko/muu rataverkko), enintään	49/237	50/300	50/350
Liikenneturvallisuus ja ympäristö			
Tieliikenteen henkilövahinko-onn. vähenemä perusväylänpidon toimin, kpl	18	23	15
Väylänpidon meluntorjunnan vaikutus, henkilö/vuosi	3 300	985	450
Pohjavesien pilaantumisriskin vähenemä väylänpidon toimin, km	10,7	5,7	5,0

Tulostavoite	2013 toteutuma	2014 tavoite/ ennuste	2015 tavoite
TOIMINNALLINEN TEHOKKUUS			
Tuottavuus ja kokonaistaloudellisuus			
Työn tuottavuuden kasvu, %	0,9	1	1
Kokonaistuottavuuden kasvu, %	5,4	0,2	0,2

Liikenneviraston menot ja tulot (milj. euroa)¹⁾

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Toimintamenot (01)	83,5	86,1	81,1
— Tulot toiminnasta	1,2	2,0	1,2
— Toimintamenot	84,7	88,1	82,3
— Hallinto	79,2	82,1	76,2
— T&K	5,5	6,0	6,0
Perusväylänpito (20)	978,6	990,5	907,2
Tulot	94,7	73,5	65,5
— Yhteisrahoitteisen toiminnan tulot	31,7	18,3	10,6
— Ratamaksu	43,8	44,3	43,8
— Muut tulot	19,2	10,9	11,1
Menot	1 073,3	1 064,0	972,7
Päivittäinen kunnossapito	372,5	394,0	382,1
— Hoito	321,7	334,0	317,8
— Käyttö	50,8	60,0	64,3
Ylläpito	411,9	372,4	335,6
— Korjaus	68,0	79,0	57,5
— Elinkaaren hallinta	329,7	276,4	263,1
— Omaisuuden hallinta	14,2	17,0	15,0
Parantaminen	113,4	116,0	74,0
— Liikenneväylien parantamisinvestoinnit	83,9	75,0	46,5
— Liikenteen hallinnan järjestelmät	9,5	23,0	16,0
— Suunnittelu	20,0	18,0	11,5
Liikenteen palvelut	175,5	181,6	181,0
— Liikenteen ohjaus ja informaatio	67,4	74,6	79,3
— Jäänmurto	53,7	50,0	49,0
— Maantielauttaliikenne	49,8	50,0	48,2
— Merikartoitus	4,6	7,0	4,5
Kehittämisinvestoinnit (70, 76, 77, 78, 79)	589,7	568,6	548,3
Jäänmurtajan hankinta (70)	27,0	46,0	55,0
Maa- ja vesialueiden hankinnat ja korvaukset (76)	25,6	35,0	35,0
Väyläverkon kehittäminen (77)	369,3	393,6	338,5
Eräät väylähankkeet (78)	120,8	25,0	22,0
Elinkaarirahoitushankkeet (79)	47,0	69,0	97,8
Nettomenot yhteensä	1 651,8	1 645,2	1 536,5
Bruttomenot yhteensä	1 747,7	1 720,7	1 603,2

¹⁾ Perusväylänpidon tuoteryhmittelyä on muutettu vuodesta 2014 alkaen.

Väylämaksulain mukaisen toiminnan tehtävien kehitys ja väylämaksutulot (11.19.06)

	2013 toteutuma	2014 arvio	muutos	2015 arvio	muutos
Väylämaksuilla katettava toiminta					
Ulkomaan tavaraliikenne rannikolla, milj. tonnia	94 617	95 000	0,4 %	96 000	1,1 %
Matkustajaliikenne, milj. matkustajaa	18,2	18,4	1,1 %	18,5	0,5 %
Väylämaksutuotot, 1 000 euroa	81 926	82 745	1,0 %	42 628	-48,5 %
Muut tuotot, 1 000 euroa	1 578	500	-68,3 %	500	0,0 %
Kustannukset, 1 000 euroa	91 444	84 318	-7,8 %	90 318	7,1 %
Kustannusvastaavuus	91,3 %	98,7 %	7,4 %-yks.	47,8 %	-50,9 %-yks.

01. Liikenneviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 81 060 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) lähialueyhteistyöhankkeiden menoihin
- 2) kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksujen maksamiseen.

Selvitysosa: Liikenneviraston tehtävänä on vastata liikenteen palvelutason ylläpidosta ja kehittämisestä valtion hallinnoimilla liikenneväylillä. Virasto edistää toiminnallaan koko liikennejärjestelmän toimivuutta, liikenteen turvallisuutta, alueiden tasapainoista kehitystä ja kestävästä kehitystä.

Liikennevirasto kehittää toimintaansa erityisesti koko liikennejärjestelmän näkökulmasta parantamalla liikennemuotojen yhteistoimintaa ja tuottavuusedellytyksiä.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Bruttomenot	84 696	88 154	82 260
Bruttotulot	1 207	2 000	1 200
Nettomenot	83 489	86 154	81 060
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	20 156		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	23 022		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-3 162
Julkisten tietovarantojen avaaminen (HO)	-300
Palkkaliukumasäästö	-113
Palkkausten tarkistukset	266
Toimintamenojen lisäsäästö	-958
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-413
Vuokramenojen indeksikorotus	61

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Vuokramenojen indeksikorotusta vastaava säästö	-115
Tasomuutos	-360
Yhteensä	-5 094

2015 talousarvio	81 060 000
2014 talousarvio	86 154 000
2013 tilinpäätös	86 355 000

20. Perusväylänpito (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 907 159 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) väylien hoidosta, käytöstä, korjauksista, elinkaaren hallinnasta, omaisuuden hallinnasta, liikenneväylien parantamisinvestoinneista, liikenteen hallinnan järjestelmistä, suunnittelusta, liikenteen ohjauksesta ja informaatiosta, jäänmurrosta, maantielauttaliikenteestä, merikartoituksista ja muista väylänpitäjän vastuulle kuuluvista tehtävistä aiheutuvien menojen sekä väylänpidosta aiheutuvien vahingonkorvauksien maksamiseen

2) toimintamenomäärärahan vakiosisältöisen käyttötarkoituksen mukaisesti sellaisten välttämättömien lakisääteisten velvoitteiden tekemiseen, joista voi aiheutua menoja myös tulevana varainhoitovuosina

3) EU-rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen

4) väliaikaisesti radanpidon materiaalitoimituksien maksamiseen ennen materiaalin kohdentamista sijoitusmenomomentille budjetoiduille väylien kehittämishankkeille.

Nettobudjetoinnissa otetaan huomioon ratamaksu, yhteisrahoitteisen toiminnan tulot, Saimaan kanavan lupamaksutulot, maksullisen palvelutoiminnan tulot ja omaisuuden myyntituotot lukuun ottamatta kiinteän omaisuuden myyntituloja sekä väylänpidon vahingonkorvaustulot.

Valtuus

Liikennevirasto oikeutetaan solmimaan

1) viiden vuoden mittaiselle sopimuskaudelle sopimuksia perinteisten jäänmurtopalveluiden hankkimiseksi siten, että siitä saa aiheutua valtiolle menoja enintään 135 milj. euroa

2) aikaisempina vuosina myönnettyjen valtuuksien mukaisia sopimuksia siltä osin kuin valtuuksia ei ole käytetty.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon nettobudjetoituina tuloina 43,8 milj. euron ratamaksun perusmaksu. Liikennevirasto tulouttaa lisäksi rataverolain perusteella momentille 11.19.03 yhteensä 5,45 milj. euroa rataveroa.

Liikennevirastolla on jäänmurtopalveluja koskeva monivuotinen palvelusopimus Arctia Icebreaking Oy:n kanssa. Sopimus koskee ns. perinteisiä jäänmurtajia. Nykyinen sopimus päättyy 31.10.2015. Liikennevirasto ottaa käyttöön sopimukseen liittyvät molemmat viiden vuoden mittaiset optiot. Kustannukset viiden vuoden sopimuskaudelta ovat enintään 135 milj. euroa. Polttoainekustannukset maksettaisiin todellisen käytön mukaisesti eri sopimuksella. Sopimuksen pe-

rusmaksu talvelta 2015—2016 on noin 26 milj. euroa ja arvio polttoainekustannuksista on 7,5 milj. euroa.

Olemassa oleva liikenneverkko pidetään kunnossa *perusväylänpidon* toimin. Perusväylänpidon määrärahoilla rahoitetaan tien- ja radanpitoa sekä vesiväylänpitoa. Maantielain mukaan tienpito käsittää maantien suunnittelun, rakentamisen, kunnossapidon ja liikenteen hallinnan. Maantien rakentamisella tarkoitetaan uuden tien tekemistä ja tien parantamista. Ratalain mukaan *radanpidolla* tarkoitetaan rautatien ja siihen liittyvän kiinteän omaisuuden suunnittelua, hankintaa, rakentamista, hallintaa ja kunnossapitoa sekä olemassa olevan rautatien parantamista. Rakentamisella tarkoitetaan uuden rautatien rakentamista ja olemassa olevan rautatien parantamista.

Väylänpito jaetaan päivittäiseen kunnossapitoon, ylläpitoon, parantamiseen sekä liikenteen palveluihin. Nämä on jaettu edelleen momentin päätösosassa mainittuihin osiin. Päivittäistä kunnossapitoa ovat hoito ja käyttö ja ylläpitoa ovat korjaukset, elinkaaren sekä omaisuuden hallinta. Parantamista ovat liikenneväylien parantamisinvestoinnit (pienehköt rakennuskohteet), liikenteen hallinnan järjestelmät sekä hankesuunnittelua edeltävä suunnittelu. Liikenteen palvelut käsittävät liikenteen ohjauksen ja informaation, jäänmuron, maantielauttaliikenteen ja merikartoituksen. Perusväylänpidon rahoituksesta noin 60 % on sidottu yli vuoden kestäviin indeksisidonnaisiin sopimuksiin.

Päivittäiseen kunnossapitoon arvioidaan käytettävän 382 milj. euroa. Päivittäinen kunnossapito muodostuu liikenneverkon hoidosta ja käytöstä. Väylien hoidolla (318 milj. euroa) varmistetaan liikenneverkon päivittäinen liikennöitävyys. Käyttömenot (64 milj. euroa) aiheutuvat väylien ja niiden laitteiden toiminnan edellyttämästä energiasta sekä sähkö- ja ict-järjestelmien tarvitsemista tukipalveluista. Rahoitustaso laskee hieman (3 %) vuoden 2014 tasolta.

Ylläpitoon käytetään 341 milj. euroa. Ylläpidolla korjataan liikenneverkon ja sen erityisrakenteiden kulumisesta ja ikääntymisestä aiheutuvia vaurioita ja uusitaan toimivuudeltaan heikkeneviä rakenteita. Ylläpidolla varmistetaan rakenteiden toimivuus niiden elinkaaren ajan. Ylläpito on verkon jaksottaista kunnossapitoa, jota tehdään 5—30 vuoden välein rakenteiden käytön ja keskon mukaan. Ylläpito muodostuu korjauksista, elinkaaren hallinnasta ja omaisuuden hallinnasta. Korjaukset (58 milj. euroa) ovat akuutteja toimia, jotka kohdistuvat yksittäisiin kohteisiin. Elinkaaren hallinta (258 milj. euroa) on laajaan väyläverkon osan tai suuren yksittäisen kohteen suunnitelmallista korjausta ja uusimista, ml. hankeohjelma pääratojen routa- ja pehmeikkökorjauksille (5 milj. euroa) ja perusväylänpidon tarvitsemien järjestelmien ylläpito. Näillä toimilla estetään kunnan heikkenemisen haittavaikutuksia liikenteelle ja parannetaan liikenteen turvallisuutta, sujuvuutta ja täsmällisyyttä. Omaisuuden hallinnan määrärahoilla (15 milj. euroa) ylläpidetään väylänpitoon tarvittavia tuotantokiinteistöjä ja uusitaan perustietojärjestelmiä. Rahoitustaso alenee 42 milj. euroa (11 %).

Parantamiseen käytetään 80 milj. euroa ja sillä pidetään väylien palvelutaso lisääntyneen liikenteen tai maankäytön muutosten edellyttämällä tasolla. Liikenneväylien parantamisinvestoinneilla (47 milj. euroa) rahoitetaan pienehköjä rakennuskohteita ja niihin liittyvä hankesuunnittelu. Näihin kuuluvat mm. raakaputerminaalien hankeohjelma (7 milj. euroa), raskaiden ajoneuvojen mitta- ja painokorotusten hankeohjelma (10 milj. euroa) sekä maankäytön, liikenteen ja asumisen aiesopimukset (15 milj. euroa). Liikenteen hallinnan järjestelmät (16 milj. euroa) ovat liikennekeskusten käyttämien järjestelmien pienimuotoista uusimista, ml. v. 2013 aloitettu liikenteen ohjausjärjestelmien uudistaminen (8 milj. euroa). Suunnittelu (12 milj. euroa) on hankesuunnittelua edeltävää esi- ja yleissuunnittelua, liikennejärjestelmäsuunnittelua ja tarveselvityksiä. Rahoitustaso alenee 39 milj. euroa (35 %).

Liikennepalveluihin käytetään 181 milj. euroa. Liikennepalvelut muodostuvat liikenteen ohjauksesta ja informaatiosta (79 milj. euroa), jäänmurrosta (49 milj. euroa), maantielauttaliikenteestä (48 milj. euroa) ja merikartoituksesta (4,5 milj. euroa). Toimilla edistetään liikenteen, kuljetusten ja liikkumisen turvallisuutta, sujuvuutta ja ympäristöystävällisyyttä. Liikenteen ohjauksen ja informaation menot muodostuvat pääosin rataliikennekeskuksen, tieliikennekeskusten ja VTS-keskusten palveluiden ostoista. Jäänmurron menot on mitoitettu jäänmurtajien 480 toimintapäivän mukaan ja väylämaksulain mukaisten tehtävien kustannusvastaavuuden arvioidaan olevan 47,8 % vuonna 2015. Väylämaksun tarkoituksena on kattaa kauppamerenkulun väylien rakentamisesta, hoidosta ja ylläpidosta sekä alusliikennepalvelusta ja jäänmurtajien avustustoiminnasta aiheutuvat kustannukset. Maantielauttaliikenteen menot muodostuvat lautta-alusten ja lossien liikennöinnistä. Merikartoitus sisältää merenmittauksen ja merikarttojen valmistuksen menot. Rahoitustaso säilyy vuoden 2014 tasolla.

Toiminnalliset tulostavoitteet koskevat palvelukykyä ja laatua, matka- ja kuljetusketjujen toimivuutta, väylien kuntoa, liikenneturvallisuutta, ympäristön tilaa sekä tuottavuutta ja kokonaistaloudellisuutta. Palvelukykyä ja laatua mitataan kansalaisille, elinkeinoelämälle ja sidosryhmille ja palveluntuottajille tehdyillä tyytyväisyystutkimuksilla vähintään joka toinen vuosi ja tavoitteena on, että tyytyväisyys säilyy vähintään tyydyttävällä tasolla, tosin tyytyväisyys voi laskea tiestön kunnan heikentyessä. Matka- ja kuljetusketjujen toimivuuden turvaamisessa keskitytään junaliikenteen täsmällisyyden parantamiseen ja jäänmurtopalveluiden riittävyyden varmistamiseen.

Väylien kuntoa turvaavat toimet mitoitetaan siten, että keskeisen väylästä kunto pysyy pääosin ennallaan. Muun kuin keskeisen päällystetyn tieverkon ja sorateiden kunto heikkenevät merkittävästi, mikä johtaa lisääntyviin nopeus- ja painorajoituksiin. Huonokuntoisten maantie- ja rautatiesiltojen määrä ja radanpidosta aiheutuvat liikennerajoitukset lisääntyvät, erityisesti vähäliikenteisellä rataverkolla. Tieliikenteen turvallisuutta parannetaan hoidon toimenpiteillä ja taajamajärjestelyillä ja rautatieliikenteen turvallisuutta tasoristeysjärjestelyillä. Kauppamerenkulun turvallisuutta parannetaan kartoittamalla lisää vesiväyliä ja uudistamalla meriliikenteen ohjauspalveluja. Ympäristön tilaa parannetaan pohjavesisuojauskeinoilla ja meluntorjunnalla. Pohjavesialueita suojellaan myös korvaamalla näillä alueilla liukkaudentorjunnassa käytettävää maantiesuoalaa kaliumformiaatilla. Väylänpidon toiminnan tuottavuutta ja kokonaistaloudellisuutta parannetaan.

Perusväylänpidon menot ja tulot liikennemuodoittain vuosina 2013—2015 (milj. euroa)

	2013 toteutuma		2014 varsinainen talousarvio			2015 esitys			
	brutto- menot	bruttotulot	netto- menot	brutto- menot	bruttotulot	netto- menot	brutto- menot	bruttotulot	netto- menot
Tienpito	584	24	560	578	16	562	521	11	510
Radanpito	392	60	333	393	56	337	364	53	311
Vesiväylänpito	89	3	86	93	1	92	87	1	86
Yhteensä	1 065	87	978	1 064	74	990	972	65	907

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kasvua ja työllisyyttä tukevat toimenpiteet	30 000
Mobilian rakentamisavustus (siirto momentille 31.01.40)	-350
Pääratojen routa- ja pehmeikköalueiden korjaukset (siirto momentilta 31.10.77)	5 000
Raakaputerminaalit (siirto momentilta 31.10.77)	7 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tie-, meri- ja rataliikenteen ohjausjärjestelmien uusiminen (siirto momentilta 31.10.77)	8 000
Julkisten tietovarantojen avaaminen (HO)	-360
Säästöpäätös	-100 000
Uudelleenkohdentaminen	30 000
Valtion vahingonkorvaustoiminnan keskittäminen (siirto momentille 28.50.50)	-35
Tasomuutos	-62 580
Yhteensä	-83 325

2015 talousarvio	907 159 000
2014 II lisätalousarvio	500 000
2014 I lisätalousarvio	25 954 000
2014 talousarvio	990 484 000
2013 tilinpäätös	969 235 000

35. Valtionavustus länsimetron rakentamiseen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 88 713 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtionavustuksen maksamiseen länsimetron rakentamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Länsimetrohankkeessa jatketaan Helsingin metroa Ruoholahdesta Matinkylään. Avustus maksetaan edellisenä vuonna toteutuneiden kustannusten perusteella. Vuoden 2013 loppuun mennessä rakentamiskustannukset ovat olleet yhteensä 412 milj. euroa. Vuonna 2014 syntyvien rakentamiskustannusten arvioidaan olevan noin 301 milj. euroa, josta valtion avustuksen 30 % osuus on 90,2 milj. euroa. Vuonna 2015 tarvittavasta määrärahasta puuttuva osa rahoitetaan aikaisempina vuosina myönnettyistä määrärahoista, jotka ovat jääneet käyttämättä.

Länsimetron rakentamisen avustamisesta on valtiolle kertynyt menoja vuosina 2011—2014 yhteensä 127,7 milj. euroa. Vuoden 2014 kustannustasossa avustusta ennakoidaan maksettavan vielä vuosina 2015—2016 yhteensä 110,7 milj. euroa.

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2015	2016	Yhteensä vuodesta 2015 lähtien
Ennen vuotta 2015 tehdyt sitoumukset	88 713	20 400	109 113

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Hankkeen etenemisestä aiheutuvat määrärahatarpeet	32 969
Yhteensä	32 969

2015 talousarvio	88 713 000
2014 talousarvio	55 744 000
2013 tilinpäätös	24 000 000

41. Valtionavustus eräiden lentopaikkojen rakentamiseen ja ylläpitoon (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 1 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtionavustuksen maksamiseen Seinäjoen (Rengonharjun) sekä Mikkelin lentokenttien rakenteiden ja laitteiden investointeihin sekä ylläpitomenoihin. Investointiavustus saa olla enintään 90 % investointimenoista. Muiden avustusten yhteismäärä saa olla enintään 70 % käyttömenoista. Avustukset myönnetään kustannuksiin ilman arvonlisäveroa.

Selvitysosa: Määrärahaa on tarkoitus käyttää v. 2015 Seinäjoen (Rengonharju) ja Mikkelin lentopaikkojen investointi- ja ylläpitomenoihin 1 milj. euroa.

2015 talousarvio	1 000 000
2014 talousarvio	1 000 000
2013 tilinpäätös	1 000 000

50. Valtionavustus yksityisten teiden kunnossapitoon ja parantamiseen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 3 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) yksityisistä teistä annetun lain (358/1962) ja asetuksen (1267/2000) mukaisten valtionavustusten maksamiseen yksityisten teiden kunnossapitoon ja parantamiseen
- 2) tiekuntien neuvonnan ja opastamisen tukemiseen ja sitä tukevan materiaalin ja palveluiden tuottamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Määrärahaa on tarkoitus käyttää yksityisten teiden kunnossapidon ja parantamisen tukemiseen. Määrärahaa käytetään tasa-arvoisen liikkumisen turvaamiseen sekä pysyvän asutuksen ja elinkeinoelämän tarvitsemien teiden avustamiseen.

Valtionavustus kohdistuu ensisijassa lauttojen käytön ja kunnossapidon tukemiseen sekä vähäisessä määrin teiden parantamiseen. Valtionavustukseen oikeutettuja teitä on noin 55 000 km, ja niiden hoitamista varten on perustettu noin 16 000 tiekuntaa.

Avustettavia lautta- ja lauttapaikkoja on noin 20 kpl ja niihin käytettävä tuki on noin 2 milj. euroa.

Avustettavia kohteita ovat vain tien liikennekäytävyyden kannalta kiireellisimmät siltojen ja suurien rumpujen parantamiset tai tien vaurioitumisen korjaamiset. Tuki voi olla korkeintaan 75 % todellisista hyväksytyistä kustannuksista. Tavanomaisissa tien parantamiskohteissa tuen osuus tällä hetkellä on 50 % ja eräissä merkittävimmissä siltakohteissa enintään 75 %. Kuntien tuki kyseisiin kohteisiin on vaihdellut välillä 0—20 %. Vuonna 2015 voidaan avustaa vain yksittäisiä tienparannuskohteita.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Säästö päätös	-2 000
Tasomuutos	-3 000
Yhteensä	-5 000

2015 talousarvio	3 000 000
2014 talousarvio	8 000 000
2013 tilinpäätös	9 000 000

70. Jäänmurtajan hankinta (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 55 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää uuden jäänmurtajan hankkimisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Valtuus

Liikennevirasto oikeutetaan tekemään jäänmurtajan hankkimiseksi vuonna 2013 myönnetyn valtuuden mukaisia sopimuksia siltä osin kuin valtuutta ei ole käytetty.

Selvitysosa: Jäänmurtaja valmistuu toimintakaudelle 2015—2016. Jäänmurtajan hankkimiseksi on vuoden 2013 talousarviossa myönnetty 125 milj. euron valtuus, jota tarkistettiin vuoden 2013 viidennessä lisätalousarviossa 128 milj. euroon. Valtuuden mitoituksessa on otettu huomioon perusjäänmurtajan hankintakustannuksena noin 123 milj. euroa ja öljyntorjuntalaitteiston varustamiskustannuksena noin 5 milj. euroa. Murtajan huolto-, miehitys- ja operointimenot rahoitetaan vuodesta 2016 lähtien momentilta 31.10.20. Öljyntorjuntavalmiudesta aiheutuvat menot rahoitetaan momentilta 35.10.20, jonka lisärahoitustarve on 500 000 euroa aluksen käyttöönotosta lähtien.

Valtuuden käytöstä valtiolle aiheutuu menoja 55,0 milj. euroa v. 2015.

Aikaisempien vuosien valtuuksia arvioidaan uusittavan noin 20 milj. euroa. Valtuuksien uusiminen aiheutuu hankkeen etenemisen mukaan tehtävistä sopimuksista.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Valtuuden tarkistuksesta aiheutuva määrärahatarve	3 000
Tasomuutos	6 000
Yhteensä	9 000

2015 talousarvio	55 000 000
2014 talousarvio	46 000 000
2013 tilinpäätös	27 000 000

76. Maa- ja vesialueiden hankinnat ja korvaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 34 997 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) maantielain (503/2005) mukaisten maa-alueiden ja korvausten lisäksi myös näihin liittyvien välttämättömien menojen maksamiseen

2) kiinteistötoimitusmaksusta annetun lain (558/1995) mukaisten kiinteistötoimitusmaksujen maksamiseen

3) maantietä tai rautatietä varten tarvittavien alueiden sekä tilusjärjestelyihin käytettävien vaihtomaiden hankkimiseen ja korvaamiseen ennen tie- tai ratasuunnitelman hyväksymistä

4) ratalain (110/2007) mukaista toimintaa varten hankittavien maa-alueiden kauppahintojen ja korvausten maksamiseen sekä lisäksi myös näihin liittyvien välttämättömien menojen maksamiseen

5) väylien ja muiden maa- ja vesirakennuskohteiden rakentamista varten tarpeellisten maa- ja vesialueiden hankintamenojen maksamiseen

6) vesilain (587/2011) mukaisten korvausten maksamiseen.

Selvitysosa: Tiealueiden hankintoihin, korvauksiin ja lunastuksiin on tarkoitus käyttää 28 440 000 euroa, rata-alueiden hankintoihin, korvauksiin ja lunastuksiin 6 540 000 euroa sekä maa- ja vesialueiden hankintoihin ja korvauksiin 17 000 euroa.

2015 talousarvio	34 997 000
2014 talousarvio	34 997 000
2013 tilinpäätös	25 574 174

77. Väyläverkon kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 338 501 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) momentille budjetoitujen väyläverkon kehittämisinvestointien toteuttamisesta aiheutuviin menoihin

2) sijoitusmenomomenteilta rahoitettavien investointihankkeiden hankesuunnittelusta aiheutuviin menoihin ennen kuin hankkeen aloittamisesta tehdään päätös valtion talousarvion yhteydessä.

Valtuus

Valtuus tehdä sitoumuksia uusiin väylähankkeisiin: Liikennevirasto oikeutetaan tekemään sopimuksia alla olevassa taulukossa yksilöityihin hankkeisiin siten, että niistä aiheutuu valtiolle menoja enintään taulukossa mainittu määrä (sitoumuksista valtiolle aiheutuvien menojen enimmäismäärä):

Uudet väylähankkeet

	Sitoumuksista valtiolle aiheutuvien menojen enimmäismäärä (euroa)
Vt 3 Tampere—Vaasa Laihian kohta, 1. vaihe	27 000 000
Vt 22 Oulu—Kajaani—Vartius	15 000 000
Riihimäen kolmioraide	10 000 000
Helsinki—Riihimäki rataosan kapasiteetin lisääminen, 1. vaihe	150 000 000
Pännäinen—Pietarsaari, sähköistys	4 000 000
Savonlinnan syväväylän siirtäminen	40 000 000

Valtuus tehdä sitoumuksia aiempina varainhoitovuosina päätettyihin väylähankkeisiin:

Liikennevirasto oikeutetaan tekemään sopimuksia alla olevassa taulukossa yksilöityihin, aiemmissa talousarvioissa päätettyihin hankkeisiin siten, että niistä aiheutuu valtiolle menoja aiemmin tehdyt sitoumukset mukaan lukien enintään taulukossa mainittu määrä (sitoumuksista valtiolle aiheutuvien menojen enimmäismäärä, ml. aiempina varainhoitovuosina tehtyjen sitoumusten aiheuttamat menot):

Aiempina varainhoitovuosina päätetyt väylähankkeet

	Sitoumuksista valtiolle aiheutuvien menojen enimmäismäärä (euroa)
Tiehankkeet	
Vt 6 Lappeenranta—Imatra	177 000 000
Vt 4 Kemin kohta ja sillat	74 000 000
Kt 51 Kirkkonummi—Kivenlahti	80 000 000
Vt 5 Päiväranta—Vuorela	90 000 000
Vt 6 Joensuun kohta	47 100 000
E18 Haminan ohikulkutie	180 000 000
Vt 8 Sepänkylän ohikulkutie	55 000 000
Vt 19 Seinäjoen itäinen ohikulkutie	75 500 000
E18 Koskenkylä—Kotka erillishanke	33 000 000
Vt 8 Turku—Pori	92 500 000
Länsimetron liityntäyhteydet	19 900 000
Vt 4 Rovaniemen kohta	25 000 000
Vt 5 Mikkelin kohta	27 000 000
Mt 101 Kehä I parantaminen	32 000 000
Vt 6 Taavetti—Lappeenranta	76 000 000
Mt 148 parantaminen Keravan kohdalla	13 000 000
Vt 3 Arolammin eritasoliittymä	6 000 000
Kt 77 Viitasaari—Keitele	13 000 000
Ratahankkeet	
Rovaniemi—Kemijärvi, sähköistys	24 000 000
Ilmalan ratapiha	115 000 000
Keski-Pasila palvelutason parantaminen	50 000 000
Kehärata	489 000 000
Pohjanmaan rata	674 000 000
Keski-Pasila, länsiraide	40 000 000
Vesiväylähankkeet	
Pietarsaaren meriväylä	11 400 000
Uudenkaupungin meriväylä	11 000 000
Rauman meriväylä	20 000 000
Yhteiset väylähankkeet	
Vt 14 Savonlinnan keskusta, 1. vaihe	20 000 000
Vt 14 Savonlinnan keskusta, 2. vaihe	80 000 000

Selvitysosa: Momentille budjetoidaan kaikki valtion suoralla talousarviorahoituksella toteutettavien väylähankkeiden määrärahat. Hankkeiden ulkopuoliset rahoitusosuudet otetaan huo-

mioon momentilla 12.31.10 silloin, kun Liikennevirasto maksaa ensin ja laskuttaa ulkopuolista tahoa sen jälkeen. Vastaavasti tämän momentin määrärahatarve jää pienemmäksi. Ulkopuolisella rahoitusosuudella tarkoitetaan muiden tahojen osallistumista valtion vastuulle kuuluvien väylähankkeiden kustannuksiin.

Hanke-erittely

	Hyväksytty	Valmis liikenteelle	Sopimusvaltuus milj. €	Ulkopuolisen rahoituksen osuus sopimusvaltuudesta milj. €	Arvioitu käyttö milj. €	Määräraha v. 2015 milj. €	Rahoitus-tarve myöhemmin milj. €
Keskeneräiset väylähankkeet							
Tiehankkeet							
E18 Haminan ohikulkutie	TA 2011	2015	180,0	5,2	155,3	11,2	13,5
Vt 8 Sepänkylän ohikulkutie	TA 2011	2014	55,0		51,0	4,0	-
Vt 19 Seinäjoen itäinen ohikulkutie	TA 2011	2016	75,5	2,8	41,1	24,6	9,8
E18 Koskenkylä—Kotka erillishanke	TA 2012	2015	33,0	16,4	21,0	12,0	-
Vt 8 Turku—Pori	LTA 2013	2018	92,5	2,5	33,1	33,5	25,9
Länsimetron liityntäyhteydet	LTA 2013/						
	LTA 2014	2015	19,9	6,8	8,0	9,9	2,0
Vt 4 Rovaniemen kohta	TA 2014	2016	25,0	2,0	5,0	14,0	4,0
Vt 5 Mikkelin kohta	TA 2014	2017	27,0	3,0	2,0	10,0	12,0
Mt 101 Kehä I parantaminen	TA 2014	2018	32,0		6,0	5,5	20,5
Vt 6 Taavetti—Lappeenranta	LTA 2014	2018	76,0		1,5	3,0	71,5
Ratahankkeet							
Kehärata	TA 2009/						
	LTA 2013/						
	LTA 2014	2015	489,0	22,5	474,7	14,3	-
Pohjanmaan rata	TA 2011/						
	LTA III 2011	2017	674,0		414,2	166,7	93,1
Keski-Pasila, länsiraide	TA 2014	2020	40,0		5,0	4,0	31,0
Vesiväylähankkeet							
Pietarsaaren meriväylä	TA 2009	2015	11,4		9,3	2,1	-
Rauman meriväylä	LTAE II 2014	2017	20,0		1,0		19,0
Yhteiset väylähankkeet							
Pisara—radan suunnittelu	TA 2012	2016		6,8	27,0	2,0	11,0
Muu kehittämisen hanke-suunnittelu					-	8,0	-
Keskeneräiset väylähankkeet yhteensä			1 850,3	68,0	1 255,2	324,8	313,3

Hanke-erittely

	Hyväksytty	Valmis liikenteelle	Sopimusvaltuus milj. €	Ulkopuolisen rahoituksen osuus sopimusvaltuudesta milj. €	Arvioitu käyttö milj. €	Määräraha v. 2015 milj. €	Rahoitus-tarve myöhemmin milj. €
Uudet väylähankkeet							
Vt 3 Tampere—Vaasa Laihian kohta, 1. vaihe	TA 2015	2017	27,0		-	2,0	25,0
Vt 22 Oulu—Kajaani—Vartius	TA 2015	2017	15,0			2,7	12,3
Riihimäen kolmioraide	TA 2015	2016	10,0		-	4,5	5,5
Helsinki—Riihimäki rataosan kapasiteetin lisääminen, 1. vaihe	TA 2015	2019	150,0		-	2,0	148,0
Pännäinen—Pietarsaari, sähköistys	TA 2015	2017	4,0			0,5	3,5
Savonlinnan syväväylän siirtäminen	TA 2015	2018	40,0		-	2,0	38,0
Uudet väylähankkeet yhteensä							
			246,0		-	13,7	232,3
Keskeneräiset ja uudet väylähankkeet yhteensä							
			2 096,3	68,0	1 255,2	338,5	545,6

Keskeneräisten tässä talousarviossa määrärahaa saavien hankkeiden sopimusvaltuudet ilman hankesuunnittelua ovat yhteensä 1 850,3 milj. euroa, josta ulkopuolisten rahoitusosuus on 68,0 milj. euroa. Vuoden 2014 loppuun mennessä arvioidaan näiden hankkeiden määrärahojen kumulatiiviseksi käytöksi 1 228,2 milj. euroa. Vuonna 2015 momentin mitoituksessa on otettu huomioon määrärahoja 324,8 milj. euroa. *Uusista hankkeista* aiheutuu valtiolle menoja vuonna 2015 yhteensä 13,7 milj. euroa. *Väylähankkeiden suunnittelusta* aiheutuu menoja lisäksi yhteensä 10,0 milj. euroa.

Momentin 338,5 milj. euron määrärahasta on valtion rahoitusosuutta 326,8 milj. euroa. Vuodelle 2015 kertyy ulkopuolisia rahoitusosuuksia noin 11,7 milj. euroa, jotka on otettu huomioon momentilla 12.31.10.

Aikaisemmin päätetyn hankkeen valtuuksien tarkistuksina esitetään seuraavaa:

Pohjanmaan rata

Seinäjoki—Oulu palvelutason parantaminen II-vaihe loppuunsaattaminen ja Kokkola—Ylivieska 2. raide on yhdistetty synergiaedun ja liikenteelle aiheutuvien viiveiden minimoimiseksi Pohjanmaan rata -hankkeeksi valtuudeltaan 654 milj. euroa vuoden 2014 talousarviossa. Tässä talousarviossa hankkeelle myönnettyä 654 milj. euron valtuutta tarkistetaan 20 milj. eurolla 674 milj. euroon. Tarkistus aiheutuu huonokuntoisten ratasiltojen ennakoitua suuremmasta korjaustarpeesta sekä siitä, että päällysrakennustöiden hintataso on ollut ennakoitua korkeampi.

Uusien hankkeiden perusteluna esitetään seuraavaa:

Vt 3 Tampere—Vaasa Laihian kohta, 1. vaihe

Hankkeen ensimmäisessä vaiheessa toteutetaan vt 3 ja vt 18 Maunulan eritasoliittymä ja siihen liittyviä tiejärjestelyitä, joilla saadaan valtateiltä poistettua mm. kaksi vaarallista valo-ohjattua risteystä. Lisäksi toteutetaan liittymäjärjestelyt Ratinkylään sekä parannetaan kevyen liikenteen yhteyksiä. Hankkeen H/K-suhde on 1,2.

Vt 22 Oulu—Kajaani—Vartius

Hankkeen tavoitteena on liikenteen sujuvuuden parantaminen lähinnä Oulun kaupunkiseudulla ja lisäksi liikenneturvallisuuden parantaminen koko yhteysvälillä. Hankkeessa on tehty uudelleenarviointi, joka on osoittanut, että kustannustehokkaimmat kohteet ovat Oulun ja Kajaanin päissä. Hanke sisältää Oulun päässä lähinnä valtatie 22 parantamisen välillä Joutsentie—Iinatti. Lisäksi koko yhteysvälillä tehdään pienimuotoisia turvallisuutta parantavia liikennejärjestelyjä useissa kohdissa. Hankkeen kustannusarvio on valtion menojen osalta 15,0 milj. euroa (MAKU-indeksi 150, 2005=100). Lisäksi hankkeessa on kunnan omien töiden rahoitusosuuksia. Hankkeen hyötykustannussuhde (H/K) on noin 2,8.

Riihimäen kolmioraide

Hankkeen tavoitteena on tavaraliikenteen tehostaminen. Hankkeessa rakennetaan Kouvolan suunnasta Tampereen suuntaan johtava noin 1,2 kilometrin pituinen Riihimäen kolmioraide, joka mahdollistaa tavarajunien suoran ja joustavan liikennöinnin rataverkon vilkkaimpien järjestelyratapihojen välillä. Hanke mahdollistaa myös vaihdottoman henkilöliikenteen. Hankkeen kustannusarvio on 10 milj. euroa (MAKU-indeksi 150, 2005=100). Hankkeen H/K-suhde on 2,8.

Helsinki—Riihimäki rataosan kapasiteetin lisääminen, 1. vaihe

Hankkeen tavoitteena on parantaa rautatieliikenteen toimintaedellytyksiä lisäämällä rataosan välityskykyä. Hanke toteutetaan kahdessa vaiheessa. Ensimmäisessä vaiheessa junaliikenteen toimintavarmuus parantuu ja häiriö- ja poikkeustilanteista aiheutuvat viivytykset vähenevät. Hanke sisältää Kyrölä—Purola -välin lisäraiteiden rakentamisen, raide- ja vaihdejärjestelyjä sekä laituraiden kunnostuksia (mm. Riihimäellä). Junaliikenteen säännöllinen junatarjonta voidaan kasvat-
taa kahdella junaparilla tunnissa Helsingin ja Riihimäen välillä nykyisen kahden lisäksi. Junatarjonnan merkittävä lisääminen on kuitenkin mahdollista vasta toisessa vaiheessa rakennettavien muiden lisäraiteiden myötä. Hankkeen kustannusarvio on 150,0 milj. euroa (MAKU-indeksi 150, 2005=100). Hankkeen H/K-suhde on 1,2.

Pännäinen—Pietarsaari, sähköistys

Hankkeen tavoitteena on parantaa rautatiekuljetusten kustannustehokkuutta ja vähentää kuljetusten aiheuttamia haitallisia päästöjä. Hankkeessa tehdään rataosan Pännäinen—Pietarsaari—Alholma (11 km) sähköistys ja sähköistyksen edellyttämät ratatyöt. Hankkeen kustannusarvio on 4,0 milj. euroa (MAKU-indeksi 150, 2005=100). Hankkeen H/K-suhde on 3,9.

Savonlinnan syväväylän siirtäminen

Hankkeessa siirretään Saimaan syväväylä kulkemaan Laitaatsalmeen Savonlinnan kohdalla. Laitaatsalmi avarretaan ja oikaistaan syväväyläliikenteen tarpeita vastaavaksi ja vt:lle 14 rakennetaan tarvittavat kiinteät alikulkukorkeudeltaan 24,5 metrin sillat. Hankkeen H/K-suhde on 0,5.

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2015	2016	2017	2018—	Yhteensä vuodesta 2015 l ähtien
Keskeneräiset väylähankkeet	314 801	178 727	75 415	39 000	607 943
Uudet väylähankkeet	13 700	66 500	70 500	95 300	246 000
Menot yhteensä	328 501	245 227	145 915	134 300	853 943

Aikaisempien vuosien valtuuksia arvioidaan uusittavan noin 360 milj. euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Pääratojen routa- ja pehmeikköalueiden korjaukset (siirto momentille 31.10.20)	-5 000
Raakapuutermiinaalit (siirto momentille 31.10.20)	-7 000
Tie-, meri- ja rataliikenteen ohjausjärjestelmien uusiminen (siirto momentille 31.10.20)	-8 000
Ulkopuolisten rahoitusosuuksien muutos	-1 139
Väylähankkeiden määrärahatarpeiden muutos	-72 001
Uudelleen kohdentaminen	38 000
Yhteensä	-55 140

2015 talousarvio	338 501 000
2014 II lisätalousarvio	48 000 000
2014 I lisätalousarvio	16 500 000
2014 talousarvio	393 641 000
2013 tilinpäätös	369 303 000

78. Eräät väylähankkeet (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 22 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää väyläverkon kehittämisinvestointien toteuttamisesta aiheutuviin menoihin.

Valtuus

Liikennevirasto oikeutetaan tekemään aikaisempina vuosina myönnettyjen valtuuksien mukaisia sopimuksia siltä osin kuin valtuuksia ei ole käytetty.

Selvitysosa: Momentille budjetoidaan jälkirahoituksella rahoitettavat hankkeet, joita rahoittavat myös ulkopuoliset tahot kuten esimerkiksi kunnat ja yritykset.

Hanke-erittely

	Hyväksytty	Valmis liikenteelle	Sopimus- valtuus milj. €	Arvioitu käyttö milj. €	Määräraha v. 2015 milj. €	Rahoitus- tarve myöhemmin milj. €
Keskeneräiset väylähankkeet						
Tiehankeet						
Vt 12 Tampereen rantaväylä	TA 2012/ LTA 2013	2017	61,0	-	5,0	56,0
E18 Kehä III, 2. vaihe	TA 2013/ LTA 2013	2016	110,0	22,0	17,0	51,0
Yhteensä			171,0	22,0	22,0	107,0

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2015	2016	2017	2018—	Yhteensä vuodesta 2015 lähtien
Ennen vuotta 2015 tehdyt sitoumukset	22 000	56 000	58 000	-	136 000

Aikaisempien vuosien valtuuksia arvioidaan uusittavan noin 41,3 milj. euroa. Valtuuksien uusiminen aiheutuu hankkeiden etenemisen mukaan tehtävistä sopimuksista.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	-3 000
Yhteensä	-3 000

2015 talousarvio	22 000 000
2014 talousarvio	25 000 000
2013 tilinpäätös	120 827 000

79. Elinkaarirahoitushankkeet (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 97 750 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää väyläverkon kehittämisinvestointien toteuttamisesta elinkaarihankkeina aiheutuviin menoihin.

Valtuus

Liikennevirasto oikeutetaan tekemään aikaisempina vuosina myönnettyjen valtuuksien mukaisia sopimuksia siltä osin kuin valtuuksia ei ole käytetty.

Selvitysosa: Momentille budjetoidaan kaikkien elinkaarihankkeiden valtion rahoitusosuiden edellyttämät määrärahat. Vuonna 2015 momentilta rahoitetaan kolmea elinkaarihanketta.

Hanke-erittely

	Hyväksytty	Valmis liikenteelle	Sopimus- valtuus milj. €	Arvioitu käyttö milj. €	Määräraha v. 2015 milj. €	Rahoitus- tarve myöhemmin milj. €
Keskeneräiset elinkaari- hankkeet						
E18 Muurla—Lohja	LTA I 2004	2008	700,0	244,0	41,3	414,7
E18 Koskenkylä—Kotka	TA 2010	2014	650,0	39,8	54,5	555,7
E18 Hamina—Vaalimaa	TA 2014	2018	660,0	3,0	2,0	655,0
Yhteensä			2 010,0	286,8	97,8	1 625,4

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2015	2016	2017	2018—	Yhteensä vuodesta 2015 lähtien
Ennen vuotta 2015 tehdyt sitoumukset	97 800	106 000	101 200	1 418 300	1 723 300

Aikaisempien vuosien valtuuksia arvioidaan uusittavan noin 686,1 milj. euroa. Valtuuksien uusiminen aiheutuu hankkeiden etenemisen mukaan tehtävistä sopimuksista.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Hankkeiden etenemisen edellyttämät määrärahatarpeet	28 750
Yhteensä	28 750
2015 talousarvio	97 750 000
2014 talousarvio	69 000 000
2013 tilinpäätös	47 000 000

20. Liikenteen viranomaispalvelut

Selvitysosa: Liikenteen turvallisuusvirasto vastaa kaikkien liikennemuotojen viranomaispalveluista. Liikenteen viranomaispalvelut liittyvät liikennejärjestelmän turvallisuuteen, tietovarantoihin, toimintavarmuuteen ja markkinoihin. Trafin tehtävänä on muun muassa:

- liikenteen verotus-, rekisteröinti- ja tietopalvelutehtävät
- liikennejärjestelmän lupa- ja valvontatehtävät
- liikennealan koulutukseen ja tutkintojen järjestämiseen liittyvät tehtävät
- viraston toimialaan kuuluvat liikennemarkkinoihin liittyvät tehtävät
- liikenteen turvallisuuden edistämiseen ja liikenteen ympäristövaikutuksiin liittyvät tehtävät
- liikenteen viestintä- ja valistustehtävät
- liikennejärjestelmän toimivuuden varmistaminen normaaliolojen häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa

Lisäksi Liikenteen turvallisuusviraston tehtäviin oman toimialan osalta kuuluu muun muassa:

- liikennejärjestelmälle asetettujen tavoitteiden seuranta ja kehittäminen
- liikennejärjestelmän muutosten ennakointi
- liikennejärjestelmän kansallisen ja kansainvälisen sääntelyn kehittäminen
- liikennejärjestelmän tietovarantojen kehittäminen ja ylläpitäminen

01. Liikenteen turvallisuusviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 48 594 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksujen maksamiseen.

Selvitysosa: Liikenne- ja viestintäministeriö asettaa alustavasti Liikenteen turvallisuusvirastolle vuodelle 2015 seuraavat toiminnalliset tavoitteet, jotka tukevat pääluokkaperusteluissa liikenteen toimialalle asetettuja yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteita sekä hallinnonalalle asetettuja yhtenäisiä tavoitteita.

Tulostavoite	2013 toteutuma	2014 tavoite	2015 tavoite
TUOTOKSET JA LAADUNHALLINTA			
Liikennejärjestelmän turvallisuus ja ympäristö			
Turvallisuuden ja ympäristön tilakuva	Toteutui, ympäristötilakuva kehitetty, turvallisuus-tilakuva käytössä	Turvallisuus- ja ympäristötilakuva käytössä	Tilakuva on käytössä ja se on arvioitu
Vastuulliset toimintamallit (ammattiliikenne)	Toteutui, mallit kehitetty ja kolme kokeilua tehty	Mallit tuoteistettu ja otettu käyttöön	Mallia laajennettu uusiin yrityksiin
Vastuulliset valinnat (yksityiset)	Toteutui, ajo-käyttäytymisen palautejärjestelmä-kokeilut	TrafiSafe ja autovalintatyökalut valmiit	TrafiSafen ja autovalintatyökalujen käyttö laajenee
Kansainvälisen vaikuttamisen tehostaminen	Toteutui, vaikuttamisprosessit on tunnistettu ja vaikuttamissuunnitelma on tehty	Vaikuttamissuunnitelma toteutunut	Vaikuttamissuunnitelma toteutunut ja se on arvioitu
Palvelutaso			
Asiakastyytyväisyys, asiakkaat (asteikko 1—5)	3,4	väh. 3,6	väh. 3,6
Asiakastyytyväisyys, sidosryhmät (asteikko 1—5)	3,4	väh. 3,6	väh. 3,6
TOIMINNALLINEN TEHOKKUUS			
Viranomaistehtävät			
Normien antaminen määräajassa, %	100	100	100
Lupien myöntäminen tavoiteajassa, %	Ei toteutunut, 1/6 luparyhmästä ei toteutunut	90	90

Tulostavoite	2013 toteutuma	2014 tavoite	2015 tavoite
Vaikuttavuus- ja tuloksellisuusohjelman (VATU) ydintoimintoanalyysin (YTA) perusteella suunnitellut toimenpiteet		YTA-toimenpiteet etenevät suunnitelman mukaisesti	YTA-toimenpiteet etenevät suunnitelman mukaisesti
Valvonnan kehittäminen riskiperusteiseksi	Toteutui, riskiperusteinen menetelmä valvontaan kehitetty	Menetelmän toimivuuden pilotointi, toimivuuden arviointi ja hyväksyminen	Menetelmä käytössä
Ajoneuvojen katsastustoimintaa koskevan lain täytäntöönpano ja katsastustoiminnan valvonta sekä yksittäishyväksyntätehtävien järjestäminen		Katsastustoimintaa koskevan lain täytäntöönpano on hoidettu ja katsastuksen laatua koskevat suorituskymittarit on pilotoitu. Yksittäishyväksyntäpalvelujen saatavuus on turvattu ja yksittäishyväksynnän myöntäjää koskevat sopimukset tehty	Katsastustoimintaa valvotaan ja lain vaikutuksia seurataan
Työn tuottavuuden kasvu, %	-0,9	1	1
Kokonaistuottavuuden kasvu, %	2,0	2	2
Julkisoikeudellisten suoritteiden kustannusvastaavuus, % (kolmen vuoden keskiarvo, %)	109	101..108	101..107
Liiketaloudellisten suoritteiden kustannusvastaavuus, % (kolmen vuoden keskiarvo, %)	136	125..131	118..125
Sähköiset palvelut ja asiointi	Toteutui, määrä ja käyttöaste lisääntynyt	Määrä ja käyttöaste lisääntynyt	Määrä ja käyttöaste lisääntynyt

Liikenteen turvallisuusviraston bruttomenot ovat noin 133,6 milj. euroa. Tästä maksullisen toiminnan tuloilla katetaan 85,0 milj. euroa ja 48,6 milj. euroa nettomäärärahalta. Nettomäärärahan mitoituksessa on otettu huomioon momentille 11.19.05 budjetoitua lentoliikenteen valvontamaksua vastaavat menot 11 100 000 euroa sekä momentille 11.19.07 budjetoitua katsastustoiminnan valvontamaksua vastaavat menot 7 329 000 euroa. Ajoneuvoverotustehtävän menot ovat 11 157 000 euroa. Keskeisimmät julkisoikeudelliset suoritteet tulonmuodostuksen kannalta ovat tieliikenteen ajoneuvojen rekisteröintiin ja liikenteeseen ottoon, ajokokeisiin, tutkintoihin ja ajokortteihin liittyvät suoritteet sekä erilaiset henkilöiden pätevyyteen liittyvät suoritteet.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Bruttomenot	133 971	135 972	133 635
Bruttotulot	89 693	88 359	85 041
Nettomenot	44 278	47 613	48 594
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	16 767		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	15 051		

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot			
Julkisoikeudelliset suoritteet	79 797	80 019	75 824
— Liikennevälineiden rekisteröinti	37 018	35 270	33 975
— Pätevyyksien rekisteröinti	8 188	9 232	8 522
— Tutkinnot, luvat ja valvonta	34 591	35 517	33 327
Liiketaloudelliset suoritteet (tietopalvelu)	9 323	8 340	9 217
Tuotot yhteensä	89 120	88 359	85 041
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
Julkisoikeudelliset suoritteet	77 429	81 301	75 627
— Liikennevälineiden rekisteröinti	32 424	34 231	30 675
— Pätevyyksien rekisteröinti	7 761	9 189	9 159
— Tutkinnot, luvat ja valvonta	37 244	37 881	35 793
Liiketaloudelliset suoritteet (tietopalvelu)	8 402	7 644	8 612
Kustannukset yhteensä	85 831	88 945	84 239
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)			
Julkisoikeudelliset suoritteet	2 368	-1 282	197
— Liikennevälineiden rekisteröinti	4 594	1 039	3 300
— Pätevyyksien rekisteröinti	427	43	-637
— Tutkinnot, luvat ja valvonta	-2 653	-2 364	-2 466
Liiketaloudelliset suoritteet (tietopalvelu)	921	696	605
Kustannusvastaavuus yhteensä	3 289	-586	802
Kustannusvastaavuus, %			
Julkisoikeudelliset suoritteet	103	98	100
— Liikennevälineiden rekisteröinti	114	103	111
— Pätevyyksien rekisteröinti	106	100	93
— Tutkinnot, luvat ja valvonta	93	94	93
Liiketaloudelliset suoritteet (tietopalvelu)	111	109	107
Kustannusvastaavuus, % yhteensä	104	99	101

Veroluonteisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Tuotot			
Lentoliikenteen valvontamaksu	11 139	11 100	11 100
Katsastustoiminnan valvontamaksu	-	4 785	7 329
Tuotot yhteensä	11 139	15 885	18 429
Kustannukset			
Lentoliikenteen valvontamaksu	12 348	11 874	11 870
Katsastustoiminnan valvontamaksu	-	4 785	7 329
Kustannukset yhteensä	12 348	16 659	19 199
Ylijäämä (+)/Alijäämä (-)			
Lenntoliikenteen valvontamaksu	-1 209	-774	-770
Katsastustoiminnan valvontamaksu	-	-	-
Ylijäämä (+)/Alijäämä (-) yhteensä	-1 209	-774	-770
Kustannusvastaavuus, %			
Lentoliikenteen valvontamaksu	90	93	94
Katsastustoiminnan valvontamaksu	0	100	100
Kustannusvastaavuus, %	90	95	96

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Katsastustoiminnan valvontamaksun laskun johdosta tehtävä määrärahan tarkistus	2 544
Tietojen avaamisen aiheuttamat tuottojen menetykset	400
Tietoluovutusten maksuttomuus (HO) (siirto momentilta 27.10.01)	-10
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-1 560
Palkkaliukumasäästö	-27
Palkkausten tarkistukset	78
Toimintamenojen lisäsäästö	-575
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-259
Valtion vahingonkorvaustoiminnan keskittäminen (siirto momentille 28.50.50)	-5
Vuokramenojen indeksikorotus	23
Vuokramenojen indeksikorotusta vastaava säästö	-72
Tasomuutos	444
Yhteensä	981

2015 talousarvio	48 594 000
2014 talousarvio	47 613 000
2013 tilinpäätös	42 562 000

30. Liikenteen tukeminen ja ostopalvelut

Selvitysosa: Merenkulkupolitiikan tavoitteena on turvata Suomen kauppalaivaston myönteinen kehitys, suomalaisten merenkulkijoiden työllisyys ja huoltovarmuus. Oman kauppalaivaston tarvetta korostaa Suomen syrjäinen sijainti ja ulkomaankaupan riippuvuus merikuljetuksista Itämeren yli. Jo pelkästään huoltovarmuuskohdat edellyttävät riittävän suurta kotimaista tonnistoa. Suomen kauppalaivaston kehitys on 2000-luvulla ollut aleneva, mutta viimeksi kuluneiden kahden vuoden aikana kauppa-alusluetteloon on merkitty aiempaa selvästi enemmän aluksia. Kauppalaivaston keski-ikä on kuitenkin edelleenkin korkeampi kuin EU:ssa keskimäärin.

Kaukoliikenteessä joukkoliikenteen peruspalvelutasoa voidaan turvata ostamalla liikennettä tai myöntämällä yksinoikeuksia julkisen palveluvelvoitteen vastineeksi silloin kun riittävät yhteydet eivät synny markkinaehtoisesti. Peruspalvelutasoa tarkastellaan liikennejärjestelmätasolla, joten riittää, että määränpään päästään yhtäkin liikennemuotoa käyttäen.

Joukkoliikennejärjestelmää kehitetään vahvasti palvelusajattelun suuntaan. Palvelutaso perustuu asiakastarpeisiin, yhteiskunnallisiin tavoitteisiin sekä käytettävissä oleviin resursseihin. Neljällä suurimmalla kaupunkiseudulla tavoitteena on yksityisautoilun kanssa kilpailukykyinen joukkoliikenne erityisesti työmatkoilla. Keskisuurilla kaupunkiseuduilla pyritään houkuttelevaan joukkoliikenteen tarjontaan. Pienillä kaupunkiseuduilla ja kaupunkiseutujen läheisillä haja-asutusalueilla pyritään joukkoliikenteen peruspalvelutasoon.

Joukkoliikennelain mukaisesti joukkoliikenteen järjestämistavat muuttuivat 1.7.2014 alkaen. Muutos tapahtuu asteittain 2.12.2019 mennessä. Muutos vaikuttaa myös valtionavustuksella tuettaviin lipputyyppeihin.

Joukkoliikenteen matkustajainformaation, tietojärjestelmien sekä yhteiskäyttöisten maksujärjestelmien kehitystä edistetään. Pitkällä aikavälillä valtion rahoituksella tullaan ostamaan tai avustamaan liikennettä vain sellaisilta toimijoilta, jotka sitoutuvat joukkoliikenteen yhteiseen maksu- ja informaatiojärjestelmien kehittämistyöhön.

Saaristoliikenteen lauttojen ja yhteysalusten palvelut turvataan nykytasolla.

Liikenteen tukeminen ja ostopalvelut (milj. euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Vesiliikenne (43, 46, 50, 51)			
Meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukyvyn parantaminen (43)	85,0	84,7	86,4
Alusinvestointien ympäristötuki (46)	38,0	20,0	-
Lästimaksuista suoritettavat avustukset (50)	1,0	0,8	-
Luotsauksen hintatuki (51)	4,2	4,2	4,2
Joukkoliikenteen ostot ja valtionavustukset (42, 63, 64, 66)			
Valtionavustus koulutuksesta (42)	0,8	0,8	0,8
Joukkoliikenteen palvelujen osto ja kehittäminen (63)	100,2	102,5	98,9
Saariston yhteysalusliikennepalvelujen ostot ja kehittäminen (64)	12,7	10,7	12,2
Yhteysalusliikennepalvelujen ostosopimukset (66)	-	5,3	5,3
Yhteensä	241,9	229,1	207,9

42. Valtionavustus koulutuksesta (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 841 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtionavustuksen maksamiseen rautatieliikenteen ammattikoulutuksen järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitettu rautatiealan toimijoista riippumattomalle ja laaja-alaista rautatiealan ammatillista koulutusta eri tehtäviin tarjoavalle oppilaitokselle tai sen osakeyhtiölle.

2015 talousarvio	841 000
2014 talousarvio	841 000
2013 tilinpäätös	841 000

43. Meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukyvyn parantaminen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 86 420 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukyvyn parantamisesta annetun lain (1277/2007) mukaisen tuen maksamiseen kauppa-alusluetteloon merkityille aluksille.

Selvitysosa: Aluksille maksettava tuki vastaa verovelvollisen merenkulkijan kauppa-alusluetteloon merkityltä edellä tarkoitettulta alukselta saamasta merityötulosta toimitettujen ennakonpidätysten ja maksettujen työnantajan sosiaaliturvamaksujen määrää sekä merimieseläkevaikutus-, työttömyysvakuutus-, tapaturmavakuutus- ja ryhmähenkivakuutusmaksujen samoin kuin vapaa-ajan ryhmähenkivakuutuksen ja vapaa-ajan lisäakuutuksen työnantajaosuuden määrää. Rajoitetusti verovelvollisten osalta tuki vastaa vain toimitetun lähdeveron ja työnantajan maksaman sosiaaliturvamaksun määrää.

Vuonna 2015 tukea maksetaan 1.7.2014—30.6.2015 välisenä aikana syntyneistä kustannuksista. Matkustaja-aluksilla, jotka saavat kuljettaa enemmän kuin 120 matkustajaa, tuki vastaa verohallinnolle toimitettujen ja maksettujen työnantajasuoritusten osalta ennakonpidätysten, työnantajan sosiaaliturvamaksujen sekä lähdeveron määrää ajalta 1.11.2014—31.10.2015.

Vuonna 2013 tukea maksettiin noin 85 milj. euroa. Kauppa-alusluettelossa arvioidaan v. 2015 olevan 116 tuen piiriin kuuluvaa alusta, joista 98 on lastialuksia ja 18 matkustaja-aluksia. Luetteloon merkittyjen alusten bruttovetoisuuden arvioidaan olevan yhteensä 1 578 937 tonnia. Vuonna 2013 tukea saaneiden lastialusten tuki oli keskimäärin 375 823 euroa alusta kohden ja osuus bruttopalkoista noin 37,6 %. Tukea saaneiden matkustaja-alusten tuki oli v. 2013 keskimäärin 2 417 276 euroa alusta kohden ja osuus merityöstä maksetuista bruttopalkoista noin 33,5 %.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Aluskannan mukainen määrärahatason muutos	1 720
Yhteensä	1 720

2015 talousarvio	86 420 000
2014 talousarvio	84 700 000
2013 tilinpäätös	84 962 723

46. Alusinvestointien ympäristötuki (siirtomääräraha 3 v)

Momentille ei myönnetä määrärahaa.

Valtuus

Vuonna 2015 saa tehdä aikaisempina vuosina myönnettyjen valtuuksien mukaisia sitoumuksia varustamoiden alusinvestointien ympäristötukien myöntämisestä siltä osin kuin valtuutta ei ole käytetty.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	-20 000
Yhteensä	-20 000
2015 talousarvio	—
2014 II lisätalousarvio	—
2014 talousarvio	20 000 000
2013 tilinpäätös	38 000 000

(50.) Lästimaksuista suoritettavat avustukset (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta. Lästimaksujen perintä lopetetaan ja lästimaksuista annettu laki (189/1936) kumotaan budjettilakina.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Siirto momentille 26.20.01	-241
Siirto momentille 29.01.51	-48
Siirto momentille 29.80.50	-12
Siirto momentille 32.40.51	-499
Yhteensä	-800
2014 I lisätalousarvio	151 000
2014 talousarvio	800 000
2013 tilinpäätös	970 000

51. Luotsauksen hintatuki (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 4 200 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää Saimaan alueen luotsaukseen luotsauslain (940/2003) mukaisen luotsauksen hintatuen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Luotsauslain mukaan Saimaan kanavalla ja Saimaan vesistöalueella peritään alennettuun yksikköhintaan perustuvaa luotsausmaksua. Alennettu yksikköhinta on enintään kaksi kolmasosaa varsinaisesta yksikkö hinnasta. Tämän johdosta liiketaloudellisesti kannattamatonta Saimaan alueen lakisääteistä luotsausta varten on tarkoitus maksaa momentin mukaista hintatukea luotsauspalveluja tuottavalle yhtiölle.

Luotsausmatkat ovat Saimaan alueella huomattavasti pidemmät kuin meriliikenteessä. Yleisen luotsausmaksun ja Saimaan luotsausmaksun välistä erotusta korvataan siten, että se on enintään Saimaan alueen (ml. kanava) alijäämän suuruinen.

2015 talousarvio	4 200 000
2014 talousarvio	4 200 000
2013 tilinpäätös	4 200 000

63. Joukkoliikenteen palvelujen osto ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 98 899 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) liikenteenharjoittajille maksettaviin korvauksiin julkisia palveluhankintoja koskevien sopimusten mukaisesti siten kuin palvelusopimusasetuksessa (EY) N:o 1370/2007 säädetään
- 2) junaliikenteen palvelujen ostoihin
- 3) lentoliikenteen palvelujen ostoihin
- 4) Merenkurkun laivaliikenteen palvelujen ostoihin
- 5) alueellisen ja paikallisen liikenteen ostoihin sekä hintavelvoitteiden korvaamiseen
- 6) suurten kaupunkiseutujen joukkoliikenteen tukemiseen
- 7) keskisuurten kaupunkiseutujen joukkoliikenteen tukemiseen
- 8) joukkoliikenteen kehittämishankkeisiin ja muihin joukkoliikenteen käyttöä edistäviin menoihin sekä liikkumisen ohjaukseen.

Määrärahasta saa myöntää avustusta joukkoliikenteen valtionavustuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen (1273/2013) mukaisesti kunnille ja muille yhteisöille.

Määrärahaa saa käyttää myös kulutusmenojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitettu joukkoliikennelain (869/2009) mukaisiin menoihin sekä eräisiin muihin joukkoliikenteen palvelujen tuottamiseen ja joukkoliikenteen edistämiseen ja kehittämiseen sekä liikkumisen ohjaukseen osoitettaviin menoihin.

Joukkoliikennelain mukaisesti joukkoliikenteen järjestämistavat muuttuivat 1.7.2014 alkaen. Muutos tapahtuu asteittain 2.12.2019 mennessä. Joukkoliikenteen järjestämistavan muutos tarkoittaa sitä, että valtio korvaa alueellisia ostoja pääsääntöisesti liikenteenharjoittajille suoraan eikä enää avusta kuntia. Kunnat maksavat myös jatkossa osuutensa kustannuksista. Valtio saa lipputulot, jotka budjetoidaan valtion talousarvion tuloihin. Vuoden 2015 osalta momentin mitoituksessa on otettu huomioon 4 452 000 euroa lipputuloina, jotka on budjetoitu tuloarviona momentille 12.31.10.

Määrärahan arvioitu käyttö (1 000 euroa)

Joukkoliikenteen peruspalvelutaso	
Junien kaukoliikenteen osto	34 600
Alueellisen ja paikallisen liikenteen ostot, hintavelvoitteet ja kehittäminen	33 345
Kilpailukykyinen joukkoliikenne	
Suurten kaupunkiseutujen joukkoliikennetuki	9 750
Keskisuurten kaupunkiseutujen joukkoliikennetuki	8 000
Junien lähiliikenteen palvelujen osto	9 100
Joukkoliikenteen erityispalvelutaso	
Lentoliikenteen palvelujen osto	1 000
Merenkurkun liikenne	250
Joukkoliikenteen strateginen kehittäminen ja liikkumisen ohjaus	
Kehittämishankkeet	1 954
Liikkumisen ohjaus	900
Yhteensä	98 899

Joukkoliikenteen peruspalvelutaso

Joukkoliikenteen peruspalvelutason tavoitteena on turvata jokapäiväiset liikkumistarpeet ja liikkumisen tasa-arvo. Peruspalvelutasoisella liikenteellä tarkoitetaan kansalaisten ja elinkeinoelämän välttämättömiin liikkumistarpeisiin liittyvää palvelutasoa, joka toteutetaan koko maassa. Peruspalvelutaso määritellään liikennejärjestelmätasolla ja riittää, että se toteutuu yhdellä liikenne- ja viestintäministeriön määräämällä tavalla.

Junien kaukoliikenteen palveluiden osto

Kaukojunaliikenteen tukemisessa tavoitteena on pitää yllä ja nostaa junaliikenteen palvelutasoa ja joukkoliikenteen kulkutapaosuutta. Junaliikenteen ostoilla tyydytetään tarpeelliseksi arvioituja alueellisia ja valtakunnallisia matkustustarpeita siltä osin kuin näitä palveluja ei pystytä järjestämään markkinaehtoisesti.

Valtion ja VR-Yhtymä Oy:n välinen sopimus junien kaukoliikenteen ostoista kattaa vuodet 2012–2015 ja on kokonaisuudessaan 135,6 milj. euroa. Sopimuksella ostettavan liikenteen lisäksi VR-Yhtymä Oy on velvollinen hoitamaan henkilöjunaliikenteen yksinoikeutta koskevan käyttöoikeussopimuksen 3.12.2009–31.12.2019 mukaista liikennettä siten kuin liikenne- ja viestintäministeriö määrittelee.

Alueellisen ja paikallisen liikenteen ostot, hintavelvoitteet ja kehittäminen

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset rahoittavat maaseudun peruspalveluluonteista linja-autoilla ja takseilla harjoitettavaa joukkoliikennettä sekä siirtymäajan mukaisia seutu- ja työmatkalippuja koskevia hintavelvoitteita. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten myöntämän tuen perusteet määritellään valtioneuvoston asetuksessa joukkoliikenneavustuksista. Liikenteen ostoilla pyritään ylläpitämään joukkoliikenteen peruspalvelutasoa.

Joukkoliikenteen tuella kompensoidaan myös seutu-, kaupunki- ja työmatkalippujen hintavelvoitetta liikenteessä, jota liikennöidään siirtymäajan sopimuksilla. Tähän tarkoitukseen käytettävän rahoituksen edellytyksenä on, että kunta osallistuu julkisen palvelun velvoitteen kustannuksiin vähintään yhtä suurella osuudella kuin valtio.

Alueellisen ja paikallisen liikenteen kehittämistoimien painopisteenä ovat henkilökuljetusten koordinoinnin edistäminen ja kehittäminen.

Kilpailukykyinen joukkoliikenne

Kilpailukykyisen joukkoliikenteen tukemisen tavoitteena on joukkoliikenteen palvelun parantaminen sekä kulkutapaosuuden ja matkamäärien kasvattaminen.

Helsingin seudun lähiliikenne

Valtio ostaa liikenteen Helsinki—Karjaa, Helsinki—Riihimäki ja Helsinki—Lahti välisiltä rata-osuuksilta. Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymän (HSL) alueen ulkopuolisen Helsingin lähiliikenteen ostolla mahdollistetaan korkeampi palvelutaso kuin mihin suorat lipputulot antavat mahdollisuuden. Ostolla mahdollistetaan liikennepoliittisesti tarpeelliseksi katsottava rautateiden lähiliikenne siinä laajuudessa kuin vuosittain tarkoitukseen myönnettävä määräraha riittää. Valtion ostamassa lähiliikenteessä tehdään vuosittain noin 12 miljoonaa matkaa.

Suurten kaupunkiseutujen joukkoliikenne

Valtio avustaa 9,75 milj. euron määrärahalla Helsingin, Tampereen, Turun ja Oulun seutujen joukkoliikennettä edellyttäen, että rahoitus nostaa seutujen joukkoliikenteen palvelutasoa ja siten lisää joukkoliikenteen käyttöä ja markkinaosuutta sekä parantaa sen kilpailukykyä. Lisäksi valtio rahoituksellaan myötävaikuttaa siihen, ettei liittyminen joukkoliikenteen järjestämisestä vastaavaan viranomaiseen aiheuttaisi kunnalle kohtuutonta kustannustaakkaa. Valtionavustuksen edellytyksenä on, että valtion rahoitus on kytketty MAL-aiesopimuksessa sovittuihin kehittämistoimiin, joilla voidaan varmistaa rahoituksen vaikuttavuus ohjelman tavoitteiden mukaisesti. Kehysneuvotteluissa päätettyjen sopeutustoimien kohdistaminen suurten kaupunkiseutujen joukkoliikennetukeen vaikuttaa myös MAL-aiesopimuksessa sovittuihin kehittämistoimien rahoittamiseen.

Avustuksen jakoperusteena seutujen kesken käytetään näiden seutujen asukasmääriä. Lisäksi avustusta myönnettäessä kiinnitetään huomiota siihen, kuinka hyvin tuettavat toimenpiteet edistävät seudun kestävästä liikkumisesta kulkutapaosuuden kasvua. Valtio avustaa suuria kaupunkiseutuja enintään 50 prosentilla hyväksyttävistä kustannuksista.

Keskisuurten kaupunkiseutujen joukkoliikenne

Valtio avustaa keskisuurten kaupunkiseutujen joukkoliikennettä yhteensä 8 milj. euron määrärahalla edellyttäen, että ne ovat laatineet aiesopimuksen joukkoliikenteen kehittämisohjelman toteuttamisesta ja että ne osallistuvat vähintään 50 prosentilla hyväksyttävistä kustannuksista. Kehysneuvotteluissa päätettyjen sopeutustoimien kohdistaminen keskisuurten kaupunkiseutujen joukkoliikennetukeen vaikuttaa myös kaupunkiseutujen kanssa tehdyissä aiesopimuksissa sovittujen kehittämistoimenpiteiden rahoittamiseen.

Joukkoliikenteen erityispalvelutaso

Erityispalvelutasolla tarkoitetaan maakuntien tai seutujen elinkeinoelämän ja niiden vetovoimaisuuden kehittämistavoitteiden tukemiseksi tarvittavia joukkoliikenteen palveluja. Erityispalvelutason liikkumistarpeet perustuvat alueiden elinkeinoelämän edellytysten ylläpitämiseen tai kehittämiseen, ja niiden järjestämiseen voi osallistua julkisen sektorin ohella myös paikallisia yksityisiä toimijoita ja yrityksiä.

Lentoliikenne

Lentoliikennettä voidaan ostaa paikkakunnille, joille matka-aika Helsingistä junalla on yli 3 tuntia. Säännöllisen lentoliikenteen ostolla turvataan erityisesti elinkeinoelämälle tarpeellisia yhteyksiä. Myös paikalliset ja alueelliset tahot osallistuvat kyseisten liikenteiden rahoittamiseen. Ostoliikenteessä matkusti vuonna 2013 noin 19 000 matkustajaa vuodessa. Sopimus lentoliikenteestä päättyi vuoden 2013 lopussa. Väliaikainen ostoliikennesopimus reitillä Savonlinna—Helsinki on voimassa 30.9.2014 saakka. Uutta sopimusta ajalle 1.10.2014—31.12.2015 valmistellaan.

Valtion maksuosuus on sopimuskaudella enintään 50 % liikenteen ostokustannuksista. Liikenteen järjestämisen laajuus riippuu alueellisten ja paikallisten tahojen rahoitusosuuden suuruudesta.

Merenkurkun liikenne

Merenkurkun lauttaliikenteen ostamisen tavoitteena on turvata Merenkurkun matkustajalauttaliikenne. Vuoden 2014 alusta tuli voimaan uusi kolmivuotinen sopimus. Valtion maksuosuus on enintään 50 % liikenteen ostokustannuksista. Vuonna 2015 matkustajia arvioidaan olevan noin 170 000.

Joukkoliikenteen strateginen kehittäminen ja liikkumisen ohjaus

Kehittämishankkeet

Valtakunnallisella strategisella kehittämistoiminnalla pyritään edistämään joukkoliikenteen toimintaedellytyksiä, kilpailukykyä ja houkuttelevuutta pitkällä aikavälillä. Lisäksi rahoituksella varmistetaan joukkoliikenteen järjestämistä tukevien valtakunnallisten hankkeiden (ml. valtakunnallinen lippu- ja maksujärjestelmä) toteuttaminen. Kehittämishankkeisiin kohdistetaan 1,954 milj. euroa.

Liikkumisen ohjaus

Määrärahasta kohdistetaan 0,9 milj. euroa liikkumisen ohjaukseen. Liikkumisen ohjauksella myötävaikutetaan joukkoliikenteen ohella myös kävelyn ja pyöräilyn kulkutapaosuuden kasvatamiseen erityisesti kaupunkiseuduilla. Keinoina on muun muassa informaatio-ohjaus, markkinointi ja palvelujen kehittämisen tukeminen.

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2015	Yhteensä vuodesta 2015 lähtien
Junien kaukoliikenteen osto (sis. Kemijärven junien yöjunaliikenteen)	34 600	34 600
Junien lähiliikenteen osto	9 100	9 100
Menot yhteensä	43 700	43 700

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Joukkoliikenteen lipputulot	2 226
Säästö päätös	-5 000
Tasomuutos	-870
Yhteensä	-3 644

2015 talousarvio	98 899 000
2014 I lisätalousarvio	300 000
2014 talousarvio	102 543 000
2013 tilinpäätös	100 243 000

64. Saariston yhteysalusliikennepalvelujen ostot ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 12 225 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) saariston yhteysalusliikennepalveluihin ja niistä aiheutuviin kulutusmenoihin sekä selvityksiin ja tiedottamiseen
- 2) saariston yhteysalusliikenteen käyttämien laitureiden kunnostamiseen
- 3) yhteysalusliikennettä korvaavien yksityisluonteisten jääteiden kunnossapidon avustamiseen
- 4) aikaisempina vuosina ja varainhoitovuonna myönnettyistä valtuuksista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Lisäksi määrärahasta saa myöntää avustuksia saariston kulkuyhteyksiä hoitaville liikenteenharjoittajille valtioneuvoston asetuksen (371/2001) mukaisin perustein.

Määräraha budjetoidaan avustusten osalta maksatuspäätösperusteisena.

Valtuus

Saariston yhteysalusliikennepalvelujen ostamiseen pitkäkestoisin sopimuksin myönnettyä valtuutta saa käyttää yhteysalusliikennepalvelusopimusten solmimiseen vuonna 2015 siltä osin kuin valtuutta ei ole vielä käytetty.

Selvitysosa: Saariston kehityksen edistämisestä annetun lain (494/1981) mukaan valtion on pyrittävä huolehtimaan siitä, että saariston vakituksella väestöllä on käytettävissä kuljetuspalvelut.

Yhteysalusliikenne on Liikenneviraston vastuulla olevaa liikennettä ja se kattaa lähes kaikki Saaristomeren asutut saaret, joihin ei ole tieyhteyttä. Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus hankkii yhteysalusliikennepalvelut kilpailuttamalla. Yhteysalusliikenteen matkustajamäärän vuonna 2015 arvioidaan olevan noin 169 400 henkilöä. Menot matkustajaa kohden ovat noin 70 euroa yhteysalusreittien varrella olevaa vakinaista asukasta kohden noin 25 000 euroa vuodessa.

Avustuksilla pyritään säilyttämään kulkumahdollisuudet sellaisten saaristoalueiden asukkaille, joilla ei ole käytettävissä yhteysalusliikennettä. Avustus kohdistuu lähinnä Sipoon, Tammisaaren sekä Turunmaan saariston henkilö- ja tavarakuljetusten järjestämiseen.

Aikaisempien vuosien valtuuksia arvioidaan uusittavan 27,04 milj. euroa. Valtuuksien uusiminen aiheutuu siitä, että valtuutta sidotaan tehtävien sopimusten mukaan.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	1 480
Yhteensä	1 480
2015 talousarvio	12 225 000
2014 talousarvio	10 745 000
2013 tilinpäätös	12 724 000

66. *Yhteysalusliikennepalvelujen ostosopimukset (siirtomääräraha 3 v)*

Momentille myönnetään 5 303 000 euroa.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Kotka—Pyhtään ja Hiittisten reittien yhteysalusliikennepalvelujen ostaminen kokonaispalveluina kilpailutettiin vuoden 2012 aikana. Palveluntuottajat vastaavat Kotka—Pyhtään ja Hiittisten reiteillä liikennöivien alusten hankinnasta ja ylläpidosta. Sopimuksen mukainen kokonaispalvelu koskee vuosia 2014—2023. Yhteysalusliikennöintipalveluista arvioidaan aiheutuvan menoja noin 5 030 000 euroa vuodessa vuosina 2014—2023. Kotka—Pyhtään ja Hiittisten reiteillä matkustajamäärän vuonna 2015 arvioidaan olevan noin 35 600 henkilöä. Menot matkustajaa kohden ovat noin 150 euroa yhteysalusreittien varrella olevaa vakinaista asukasta kohden noin 46 100 euroa vuodessa.

2015 talousarvio	5 303 000
2014 talousarvio	5 303 000
2013 tilinpäätös	—

40. Viestintäpalvelut ja -verkot sekä viestinnän tukeminen

Selvitysosa: Viestintäpalvelut ja -verkot ovat olennainen osa tietoyhteiskunnan kehittämistä, koska merkittävä osa yhteiskunnan palveluista tuotetaan ja kulutetaan viestintäpalveluja ja -verkkoja hyödyntäen. Suomen talouskehityksen ja kilpailukyvyn kannalta on keskeistä pystyä muuttamaan vahva viestintäinfrastruktuuri- ja palveluosaaminen vahvuuksiksi digitaalisten palvelujen tuotannossa ja laajassa hyväksikäytössä. Uutta teknologiaa ja uusia viestintäpalveluita kehitetään ja pyritään ottamaan käyttöön kaikilla elämänaloilla siten, että kansalaisten arki helpottuu.

01. *Viestintäviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)*

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 11 894 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksujen maksamiseen. Niiden osalta määräraha budjetoidaan maksuperusteisena.

Selvitysosa: Digitaalista tekniikkaa ja palveluita hyödynnetään laajasti yhteiskunnan eri osa-alueilla. Viestinnän ja tietoyhteiskunnan peruspalvelut ja niiden turvallisuus varmistetaan. Koko maassa on saatavilla monipuolisia, korkealaatuisia ja kohtuuhintaisia viestintä- ja tietoyhteiskuntapalveluita. Tieto- ja viestintäteknologian ja digitaalisten palveluiden täysimääräinen käyttö edistää yhteiskunnan toimivuutta, kansalaisten hyvinvointia ja yritysten kilpailukykyä.

Viestintäviraston tavoitteena on viestintäpalvelujen tarjonnan monipuolistuminen, viestinnän peruspalveluiden saatavuuden paraneminen sekä viestintäverkkojen ja -palvelujen toimintavarmuuden ja turvallisuuden kehittyminen. Vuoden 2015 toiminnan painopisteiden mukaisesti Viestintävirasto puuttuu viestintämarkkinoiden epäkohtiin, tarjoaa taajuudet uusille käyttötarkoituksille, lisää markkinoiden läpinäkyvyyttä, edistää nopeiden laajakaistaverkkojen rakentamista ja huolehtii posti-, puhelin-, tv- ja laajakaistapalvelujen vähimmäistasosta. Lisäksi Viestintävirasto vahvistaa kansallista tietoturvaa ja terävöittää teknistä ohjausta ja valvontaa.

Liikenne- ja viestintäministeriö asettaa alustavasti Viestintävirastolle vuodelle 2015 seuraavat toiminnalliset tavoitteet, jotka tukevat pääluokkaperusteluissa viestinnän toimialalle asetettuja yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteita sekä hallinnonalalle asetettuja yhteisiä tavoitteita.

Tulostavoite	2013 toteutuma	2014 tavoite	2015 tavoite
TUOTOKSET JA LAADUNHALLINTA			
Radiotaajuuksien huutokauppa toteutetaan, ajankohta	1—10/2013	-	-
Elinkeinoelämän sekä harrastuskäyttöön osoitettujen luvan- varaisten radiolaitteiden käyttöön osoitetun taajuusmäärän kasvu, %/vuosi	1 (elinkeino), 5 (harrastus)	1 (elinkeino), 4 (harrastus)	1 (elinkeino), 4 (harrastus)
Radioluvista vapautettujen sovellusten määrä, kpl/vuosi	8	3	3
Kyberturvallisuuskeskuksen toiminta käynnistyy ja vakiintuu.			
Viestintävirasto tuottaa kyberturvallisuuden tilannekuvaa ja tietoturvallisuuspoikkeamien havainnoinnin palveluita.			
Kyberturvallisuuskeskuksen yhteistyöverkoston arvio kyber- turvallisuuden tilannekuvan laadusta. Suoritetaan kysely yhteistyöverkostolle (asteikko 1—5)	-	3,7	3,7
Viestintävirasto tuottaa ajantasaista tilannekuvaa viestintä- verkoista sekä niiden vika- ja häiriötilanteista Viestintäviraston sivustolla. Karttamuotoinen, ajantasainen helppokäyttöinen informaatio viestintäverkkojen tilanteesta käytössä vaiheittain:			
1. vaihe: lämpötilakartta vakavista häiriöistä	toteutuu	-	-
2. vaihe: tarkennettu häiriökartta ja laatu	-	toteutuu	-
3. vaihe: palvelukartta (häiriöt, laatu, saatavuus ja valvonta)	-	-	toteutuu
Laajakaistapalveluja tarjoaville operaattoreille on tarjolla kohtuuhintaisia valokuidulla toteutettuja tilajayhteyksiä.			
Kilpailijoille vuokrattujen kuitutilajayhteyksien määrän kehitys, %/vuosi	200	5	5
Nopeiden (yli 30 Mb) laajakaistayhteyksien saatavuus paranee. Laajakaistaliittymien saatavuus kasvaa, %/v	9,5	5	5
Laajakaistatukihakemusten joutuisa käsittely. Vireille tulleista hakemuksista käsitelty kolmen kuukauden kuluessa riittävien selvitysten saamisesta, osuus %	100	80	80
Taajuussuunnittelu on laadukasta. Taajuussuunnittelusta johtuvat haitalliset häiriöt enintään, kpl/vuosi	0	8	8
Varmistetaan postin yleispalvelun saatavuus. Kansalaisten tyytyväisyys postin yleispalveluihin, asiakaskysely (asteikko 1—5)	3,9	3,5	3,5
Viestintäverkkojen ja -palvelujen käytettävyys on hyvällä tasolla. Pitkäkestoisten vakavien vikojen määrä enintään, kpl/vuosi	6	6	6
Asiakas- ja sidosryhmäkysely (asteikko 1—5)	3,8	3,5	3,5
Virasto edistää internetpalvelujen käyttöä kehittämällä kansallista tietoturvallisuutta. Asiakas- ja sidosryhmäkysely (asteikko 1—5)	3,8	3,5	3,5
Virasto edistää internetpalvelujen kehittymistä takaamalla toimivan verkkoympäristön. Nimipalvelimien käytettävyys, %	100	100	100
Tehdään lupa- ja taajuuspäätökset noudattaen palveluaika- tavoitteita. Palveluaikatavoite 28 päivää, osuus %/vuosi	98	95	95

Tulostavoite	2013 toteutuma	2014 tavoite	2015 tavoite
Tehokas radiohäiriöiden selvittäminen. Hätä- ja turvallisuusliikenteen sekä viranomaisverkkojen radiohäiriöiden selvitykseen enintään kuluva aika, tuntia virka-aikana	16	16	16
Virastossa on toteutettu tietoturvallisuuden vakiointi perustuen yleisesti hyväksyttyyn tietoturvastandardiin. Tietoturvallisuus katselmoidaan vuosittain.	-	toteutuu	toteutuu
Sidosryhmien tyytyväisyys Viestintäviraston toimintaan (asteikko 1—5)	3,6	3,6	3,6
TOIMINNALLINEN TEHOKKUUS			
Teletoinnin ohjauksen ja valvonnan kustannukset ilman kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksuja, euroa/yleisen televerkon liittymä (sisältää perinteiset liittymät ja laajakaistaliittymät)	0,38	0,40	0,40
Tietoturvallisuuden ohjauksen ja valvonnan kustannukset ilman kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksuja, euroa/yleisen televerkon liittymä (sisältää perinteiset liittymät ja laajakaistaliittymät)	0,30	0,75	0,90
Postipalvelujen valvonnan kustannukset ilman kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksuja, euroa/postinsaajatalous	0,50	0,58	0,58
Mediapalvelujen valvonnan kustannukset, euroa/tv-katsojatalous	0,26	0,34	0,34
Taajuushallinnon kustannukset ilman kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksuja, euroa/voimassa olevien radiolupien ja kelpoisuustodistusten sekä lupa- ja todistushakemusten ja pidettyjen tutkintojen yhteenlaskettu lukumäärä	77	125	125
Työn tuottavuuden kehittyminen, %	4,9	1	1
Kokonaistuottavuuden kehittyminen, %	4,86	2	2
Julkisoikeudellisten suoritteiden kustannusvastaavuus, %	102	94	95
Veronluonteisten suoritteiden kustannusvastaavuus, %	108	96	97

Tulot perustuvat valtion maksuperustelain nojalla annettuun liikenne- ja viestintäministeriön asetukseen taajuusmaksuista ja Viestintäviraston radiohallinnollisista suoritteista perittävistä muista maksuista (1222/2010), liikenne- ja viestintäministeriön asetukseen Viestintäviraston eräistä maksuista (865/2012) sekä lakiin valtion televisio- ja radiorahastosta (745/1998).

Viestintävirasto perii tietoyhteiskuntamaksua sekä televisio- ja radiotoiminnan valvontamaksua tietoyhteiskuntakaassa säädetyin perustein, postitoiminnan valvontamaksua postilaissa (415/2011) säädetyin perustein sekä sähköisen tunnistuspalvelun tarjoajilta maksua laissa vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä allekirjoituksista (617/2009) säädetyin perustein.

Tietoyhteiskuntamaksu 4 180 000 euroa, postitoiminnan valvontamaksu 1 535 000 euroa, televisio- ja radiotoiminnan valvontamaksu 1 069 000 euroa sekä varmennemaksu 208 000 euroa tuloutetaan momentille 11.19.04. Näistä toiminnoista aiheutuvat menot on otettu huomioon Viestintäviraston toimintamenomomentin määrärahan mitoituksessa.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Bruttomenot	31 169	31 357	33 050
Bruttotulot	22 614	20 312	21 156
Nettomenot	8 555	11 045	11 894

Siirtyvät erät

— siirtynyt edelliseltä vuodelta	4 516
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	5 856

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys

Tuotot

Taajuusmaksut ja muut radiohallinnolliset suoritteet	9 933	10 558	10 668
Verkkotunnusmaksut	3 550	3 600	3 600
Numerointimaksut	2 774	2 780	2 780
Muu maksullinen toiminta	6 294	4 535	4 078
Tuotot yhteensä	22 551	21 473	21 126

Kustannukset

Taajuusmaksut ja muut radiohallinnolliset suoritteet	10 753	11 692	11 725
Verkkotunnusmaksut	3 035	3 676	3 568
Numerointimaksut	2 698	2 868	2 772
Muu maksullinen toiminta	5 725	4 623	4 186
Kustannukset yhteensä	22 211	22 859	22 251

Ylijäämä (+)/Alijäämä (-)

Taajuusmaksut ja muut radiohallinnolliset suoritteet	-820	-1 134	-1 057
Verkkotunnusmaksut	515	-76	32
Numerointimaksut	76	-88	8
Muu maksullinen toiminta	569	-88	-108
Ylijäämä (+)/Alijäämä (-) yhteensä	340	-1 386	-1 125

Kustannusvastaavuus, %

Taajuusmaksut ja muut radiohallinnolliset suoritteet	92	90	91
Verkkotunnusmaksut	117	98	101
Numerointimaksut	103	97	100
Muu maksullinen toiminta	110	98	97
Kustannusvastaavuus, % yhteensä	102	94	95

Veronluonteisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Tuotot			
Eräät viestinnän maksut	6 646	6 633	6 992
Tuotot yhteensä	6 646	6 633	6 992
Kustannukset			
Eräät viestinnän maksut	6 143	6 900	7 186
Kustannukset yhteensä	6 143	6 900	7 186
Ylijäämä (+)/Alijäämä (-)			
Eräät viestinnän maksut	503	-267	-194
Ylijäämä (+)/Alijäämä (-) yhteensä	503	-267	-194
Kustannusvastaavuus, %			
Eräät viestinnän maksut	108	96	97
Kustannusvastaavuus, % yhteensä	108	96	97

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kyberturvallisuuskeskus	500
NCSA-tehtävien hoito	100
PRS-viranomaistoiminta	150
Tietoyhteiskuntamaksu	300
Toimintamenojen lisäsäästö	-141
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-60
Vuokramenojen indeksikorotus	17
Vuokramenojen indeksikorotusta vastaava säästö	-17
Yhteensä	849

2015 talousarvio	11 894 000
2014 talousarvio	11 045 000
2013 tilinpäätös	9 895 000

42. Sanomalehdistön tuki (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 500 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtakunnallisilla vähemmistökielillä ruotsin, saamen, romanin tai karjalan kielellä julkaistavien sanomalehtien ja niitä vastaavien sähköisten julkaisujen tukemiseen, viittomakielisten vastaavien sähköisten julkaisujen tukemiseen sekä ruotsinkielisten uutispalvelujen tuottamisen tukemiseen. Määrärahaa saa käyttää myös sellaisten saamen- tai karjalankielisten sisältöjen tuottamiseen, jotka liittyvät suomen tai ruotsin kielellä julkaistaviin sanomalehtiin.

Selvitysosa: Määrärahalla on tarkoitus edistää kotimaisen lehdistön ja tiedonvälityksen moniarvoisuutta ja monipuolisuutta.

2015 talousarvio	500 000
2014 talousarvio	500 000
2013 tilinpäätös	500 000

44. Median innovaatiotuki (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 10 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen media-alan tutkimus-, kehitys- ja innovaatiohankkeisiin.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Median innovaatiotuen tarkoituksena on edistää media-alan rakennemuutosta ja tukea uusien journalististen sisältöjen, palvelujen ja ratkaisujen luomista ja kehittämistä digitaalisessa toimintaympäristössä.

2015 talousarvio	10 000 000

50. Valtionavustus valtakunnallisen laajakaistahankkeen toteuttamiseen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 16 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää laajakaistarakentamisen tuesta haja-asutusalueella annetussa laissa tarkoitetun Viestintäviraston myöntämän valtion tuen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Valtuus

Viestintävirasto oikeutetaan solmimaan maakuntaliittojen ja teleyritysten kanssa sopimuksia siten, että niistä aiheutuu valtiolle menoja enintään 5 500 000 euroa.

Lisäksi Viestintävirasto oikeutetaan solmimaan vuoden 2009 myöntämisvaltuuden mukaisia sopimuksia siltä osin kuin valtuutta ei ole käytetty.

Selvitysosa: Laki laajakaistarakentamisen tuesta haja-asutusalueilla sekä maaseudun kehittämiseen myönnettävistä tuista annetun lain muutos tulivat voimaan 1.1.2010. Tarkoituksena on, että laajakaistarakentamisen tukemiseen käytetään Viestintäviraston päätöksillä tämän momentin määrärahaa sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten päätöksellä maaseudun kehittämiseen myönnettävästä tuesta säädettyssä laissa tarkoitettua momentin 30.10.61 määrärahaa. Valtion tuen edellytyksenä on, että hankekohtaisesti kunnat sitoutuvat rahoittamaan oman osuutensa julkisesta rahoitustuesta. Julkinen rahoitustuki voi olla enintään 2/3 hankkeen kustannuksista. Valtion rahoitusosuus on enintään 33 % laajakaistahankkeen tukikelpoisista kustannuksista ja kunnan rahoitusosuus 33 %. Valtion maksuosuus on kuitenkin enintään 58 % ja kunnan osuus 8 % niissä kunnissa, joissa hankkeen rahoittaminen muuten muodostaisi kohtuuttoman taloudellisen rasitteen. Kuntakohtaisen maksuosuuden määräytymisperusteista säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset maksoivat vuosina 2010—2013 laajakaistahankkeiden valtion osuuden 25,15 milj. euroa momentilta 30.10.61. Näissä hankkeissa kunnan maksuosuus on 22 %. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset pyytävät Viestintäviraston lausunnon ennen valtiontukipäätöstä.

Valtuuden tarkistamisella 64 milj. eurosta 69,5 milj. euroon edistetään haja-asutusalueiden laajakaistahankkeen puitteissa jo käynnistettyjen hankkeiden rahoituksen valtion osuuden riittävyyttä hankkeesta vuoden 2013 aikana tehdyn väliarvioinnin mukaisesti. Rahoituksen kysyntä on ylittänyt hankkeen käynnistysvaiheessa arvioidun. Valtuuden tarkistaminen aiheutuu myös tarpeesta hankkeen rahoittamiseen, koska hankkeita ei enää vuonna 2015 voida rahoittaa momentilta 30.10.61.

Valtioneuvosto on asettanut 4.12.2008 tehdyllä periaatepäätöksellä tavoitteeksi, että 31.12.2015 mennessä kaikkialla maassa on kysynnän mukaisesti saatavilla 100 megabitin yhteydet mahdollistava valokuitu- tai kaapeliverkko tai muu ominaisuuksiltaan näihin rinnasteinen verkko, johon liitettävällä enintään kahden kilometrin pituisella kiinteällä tai langattomalla tilaajayhteydellä ainakin 99 % vakinaisista asunnoista sekä yritysten ja julkishallinnon organisaatioiden vakinaisista toimipaikoista voidaan käyttää erittäin suuria yhteysnopeuksia vaativia viestintä- ja muita tietoyhteiskunnan palveluita.

Myöntämisvaltuutta arvioidaan uusittavan noin 20 milj. euroa. Valtuuden uusiminen aiheutuu laajakaistatukimyöntöpäätösten tekemisestä useana varainhoitovuonna.

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2015	2016	2017	2018—	Yhteensä vuodesta 2015 lähtien
Ennen vuotta 2015 tehdyt sitoumukset	16 000	16 100	11 000	-	43 100
Vuoden 2015 sitoumukset	-	2 500	1 500	1 500	5 500
Menot yhteensä	16 000	18 600	12 500	1 500	48 600

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Uudelleenkohdentaminen	5 500
Yhteensä	5 500
2015 talousarvio	16 000 000
2014 I lisätalousarvio	1 409 000
2014 talousarvio	10 500 000
2013 tilinpäätös	18 870 000

60. Siirto valtion televisio- ja radiorahastoon (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 507 948 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtion televisio- ja radiorahastosta annetun lain 3 §:n nojalla rahastoon tehtävään siirtoon.

Selvitysosa: Valtion televisio- ja radiorahastosta annetun lain (745/1998) 3 §:n mukaan rahastolle suoritetaan korvaus valtion talousarvioon otettavasta määrärahasta Yleisradio Oy:stä annetun lain (1380/1993) 7 §:ssä säädetyn julkisen palvelun kustannusten kattamiseksi. Määrärahan suuruus tarkistetaan vuosittain kustannustason muutosta vastaavasti, mutta poikkeuksellisesti tarkistuksesta luovutaan vuoden 2015 osalta. Valtion televisio- ja radiorahastosta annetun lain

5 §:n mukaan rahaston varoista käytetään Yleisradio Oy:n toiminnan rahoittamiseen vuosittain 3 §:n 2 momentissa tarkoitettu määrä. Varoja voidaan käyttää myös Yleisradio Oy:stä annetun lain 6 a §:ssä tarkoitetun ennakkoarvioinnin laatimisesta aiheutuvien palkkioiden maksamiseen ja rahaston hallinnoimiseen. Rahaston varoja voidaan käyttää muutoinkin televisio- ja radiotoiminnan edistämiseen. Vuonna 2015 edellä mainitut menot käytössä olleen televisiomaksujärjestelmän lakkauttamisesta aiheutuvine menoineen katetaan rahaston televisiomaksuista kertyneistä varoista.

Rahastoon tehtävä siirto Yleisradio Oy:n julkisen palvelun kustannusten kattamiseksi rahoitetaan yleisradioverolla.

2015 talousarvio	507 948 000
2014 talousarvio	507 948 000
2013 tilinpäätös	500 000 000

50. Tutkimus

Selvitysosa: Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan tutkimustoiminta tukee ministeriön liikenne- ja viestintäpolitiikan toteutumista. Hallinnonalalla tutkimustoimintaa harjoittaa Ilmatieteen laitos. Laitoksen tuottamalla tiedolla edistetään turvallisuutta liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalalla sekä poikkihallinnollisesti. Laitos on myös keskeisessä roolissa yhteiskunnan ilmastomuutoksen sopeutumiseen tarvittavan perustiedon tuottamisessa.

01. Ilmatieteen laitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 45 415 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) Etelämanner-toiminnasta aiheutuviin menoihin
- 2) EU:n rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen
- 3) kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksujen maksamiseen.

Valtuus

Ilmatieteen laitos oikeutetaan solmimaan Mars-tutkimusta koskevan METNET/MOI-hankkeen edellyttämiä sopimuksia siten, että niistä aiheutuu menoja aiemmat sitoumukset mukaan lukien enintään 3 569 000 euroa.

Valtuutta saa käyttää METNET/MOI-avaruustutkimusohjelman hallinto- ja yleiskuluihin sekä enintään kahta henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkausmenoihin.

Selvitysosa: Ilmatieteen laitos tuottaa luotettavaa havainto- ja tutkimustietoa ilmakehästä ja meristä. Ilmatieteen laitos on keskeisessä roolissa yhteiskunnan ilmastomuutokseen sopeutumiseen tarvittavan perustiedon tuottamisessa. Tämän osaamisensa laitos yhdistää palveluiksi, joita se tuottaa tehokkaasti yleisen turvallisuuden edistämiseksi sekä ihmisten ja ympäristön hyvinvoinnin lisäämiseksi. Laitos havainnoi ilmakehän fysikaalista tilaa, kemiallista koostumusta ja sähkömagneettisia ilmiöitä sekä merten ja erityisesti Itämeren fysikaalista tilaa. Laitos tuottaa myös tietoa ja palveluja ilmakehän ja merien menneestä, nykyisestä ja tulevasta tilasta. Laitos te-

kee korkeatasoista tutkimusta erityisesti painopistealueillaan, joita ovat sää ja turvallisuus, ilmastomuutos ja yhteiskunta, Itämeri ja arktiset alueet sekä liikenne ja energia. Laitos osallistuu aktiivisesti kansalliseen ja kansainväliseen yhteistyöhön. Laitos tähtää toiminnassaan kestävä kehityksen edistämiseen.

Liikenne- ja viestintäministeriö asettaa alustavasti Ilmatieteen laitokselle vuodelle 2015 seuraavat toiminnalliset tavoitteet, jotka tukevat pääluokkaperusteluissa liikenteen ja viestinnän toimialoille asetettuja yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteita sekä hallinnonalalle asetettuja yhteisiä tavoitteita.

Tulostavoite	2013 toteutuma	2014 tavoite	2015 tavoite
TUOTOKSET JA LAADUNHALLINTA			
Sovelletaan tutkimuksessa saatuja uusimpia tietoja mm. ilmastomallien sekä havainto-, ennustus- ja varoitussjärjestelmien ja muiden palveluiden kehittämisessä.			
Lämpötilaennusteiden osuvuus, 1 vrk, %	86,4	84,0	84,5
Lämpötilaennusteiden osuvuus, 2—5 vrk, %	72,5	71,0	71,5
Sateen ennustettavuus etukäteen, tuntia	100,7	102	104
Tuulivaroitusten osuvuus, % ¹⁾	-	-	81
Lentopaikkaennusteiden osuvuus, %	90,9	89	89
Sää- ja meripalveluiden toimitusvarmuus, %	99,1	98	98
Kehitetään liikenne- ja viestintäalalla tarvittavaa osaamista ja asiantuntemusta sekä tuotetaan tietoa lainsäädännön ja poliittisen päätöksenteon pohjaksi.			
Sidosryhmien tyytyväisyys Ilmatieteen laitoksen toimintaan (asteikko 1—5)	4,04	4,0	4,0
Asiakastyytyväisyys (asteikko 1—5)	4,12	4,0	4,0
Tuetaan tutkimuksen keinoin mm. ilmastomuutokseen sopeutumista toimien laaja-alaisesti yhteistyössä muiden alan toimijoiden kanssa.			
Ulkopuolinen tutkimusrahoitus, 1 000 euroa	15 034	11 000	12 300
Kansainvälisesti ennakotarkastetut artikkelit, kpl	336	270	280
TOIMINNALLINEN TEHOKKUUS			
Hallinnonalan toiminnan tuottavuutta parannetaan.			
Liiketaloudellisten suoritteiden kustannusvastaavuus, %	120	100	100
Julkisoikeudellisten suoritteiden kustannusvastaavuus, %	98	100	100
Ulkopuolisen rahoituksen osuus yhteisrahoitteisen tutkimustoiminnan kustannuksista, %	65	50	50
Työn tuottavuuden kehittyminen, %	-0,5	1	1
Kokonaistuottavuuden kehittyminen, %	1,88	2	2

¹⁾ Tavoitetta on uudistettu vuonna 2015.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon nettobudjetoitavina tuloina maksullisen palvelun tulot, EU:lta ja muilta yhteistyöosapuolilta saatavat yhteisrahoitteisten sopimustutkimusten tulot ja muut tulot. Etelämanner-toimintaan on varattu 849 000 euroa. Suomen Etelämanner-toiminta perustuu kansainväliseen sopimukseen. Eurooppalaiselle tutkimusinfrastruktuuritiekartalle hy-

väksytty ICOS-hanke (Integrated Carbon Observing System) on merkittävä kasvihuonekaasujen päästövähennysten todentamisen ja seurannan kannalta. Ilmatieteen laitoksen osuus hankkeen Suomeen sijoittuvan päämajan infrastruktuurin ylläpidosta 1,25 milj. euroa sisältyy momentin määrärahaan.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Bruttomenot	75 792	68 366	67 715
Bruttotulot	28 119	21 000	22 300
Nettomenot	47 673	47 366	45 415
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	10 972		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	10 496		

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Tuotot			
Julkisoikeudelliset suoritteet	1 763	1 184	1 184
Liiketaloudelliset suoritteet	5 077	5 002	5 002
Siviili-ilmailulle annettavat suoritteet	6 398	3 814	3 814
Tuotot yhteensä	13 238	10 000	10 000
Kustannukset			
Julkisoikeudelliset suoritteet	1 790	1 184	1 184
Liiketaloudelliset suoritteet	4 233	5 002	5 002
Siviili-ilmailulle annettavat suoritteet	6 039	3 814	3 814
Kustannukset yhteensä	12 062	10 000	10 000
Ylijäämä (+)/Alijäämä (-)			
Julkisoikeudelliset suoritteet	-27	-	-
Liiketaloudelliset suoritteet	844	-	-
Siviili-ilmailulle annettavat suoritteet	359	-	-
Ylijäämä (+)/Alijäämä (-) yhteensä	1 176	-	-
Kustannusvastaavuus, %			
Julkisoikeudelliset suoritteet	98	100	100
Liiketaloudelliset suoritteet	120	100	100
Siviili-ilmailulle annettavat suoritteet	106	100	100
Kustannusvastaavuus, % yhteensä	110	100	100

Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Yhteisrahoitteisen toiminnan tuotot			
— muilta valtion virastoilta saatava rahoitus	7 736	7 000	7 000
— EU:lta saatava rahoitus	4 402	2 000	3 300
— muu valtionhallinnon ulkopuolinen rahoitus	2 896	2 000	2 000
Tuotot yhteensä	15 034	11 000	12 300
Hankkeiden kokonaiskustannukset	23 654	22 000	24 600
Omarahoitusosuus (tuotot - kustannukset)	-8 620	-11 000	-12 300
Omarahoitusosuus, %	36	50	50

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 USD)

	2015	2016	2017	2018—	Yhteensä vuodesta 2015 lähtien
Vuonna 2015 tai sen jälkeen tehtävät sitoumukset	304	375	702	2 059	3 440

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Venäjän velkakonversio, METNET/MOI	304
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-791
Oikeuspoliittisen tutkimuksen vahvistaminen (siirto momentille 29.40.50)	-33
Palkkaliukumasäästö	-75
Palkkausten tarkistukset	197
Strategisen tutkimuksen rahoitusväline (siirto momentille 29.40.54)	-297
Toimintamenojen lisäsäästö	-537
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-231
Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta (siirto momentille 23.01.22)	-165
Vuokramenojen indeksikorotus	56
Vuokramenojen indeksikorotusta vastaava säästö	-65
Tasomuutos	-314
Yhteensä	-1 951

2015 talousarvio	45 415 000
2014 I lisätalousarvio	1 530 000
2014 talousarvio	47 366 000
2013 tilinpäätös	47 197 000

Pääluokka 32

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖN HALLINNONALA

Selvitysosa: Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan (TEM-konserni) perustehtävänä on huolehtia Suomen innovaatiotoiminnan ja yritysten toimintaympäristöstä, työ-, hyödyke- ja energiamarkkinoiden toimivuudesta, työntekijöiden työllistymisedellytyksistä sekä alueiden tasapainoisesta kehittämisestä globaalissa taloudessa.

TEM-konsernin visiossa Suomi on kestävä taloudellisen kehityksen, vakaan tuottavuuden kasvun ja korkean työllisyyden maa. Myös kansainvälisissä kilpailukyky- ja hyvinvointivertailuissa Suomi on maailman huippua. Tämä menestys perustuu huippuosaamiseen, innovaatioihin, yrittäjyyteen, luovuuteen, aktiiviseen työvoimapolitiikkaan, työelämän kehittämiseen, toimiviin hyödykemarkkinoihin, määrätietoiseen energia- ja ilmastopolitiikkaan, alueiden elinvoimaisuuteen ja kansainvälisyyteen.

Toimintaympäristö

Kansainväliset talousnäkymät ovat parantuneet hieman ja monissa Suomen keskeisissä vientimaissa kysyntä on alkanut elpyä. Suomen talouskasvu käynnistyy kuitenkin viiveellä ja on vuosina 2014 ja 2015 edelleen vaatimatonta. Työllisyys heikkenee edelleen. Työttömyysasteen enustetaan nousevan 8,7 prosenttiin vuonna 2014, jonka jälkeen työttömyyden kasvu taittuu. Elinkeino- ja työpolitiikkaa ja sen tavoitteita tukevia muita politiikka-alueita on kehitettävä siten, että Suomen talouskasvu pystytään turvaamaan myös talouden volatiliteetin kasvaessa. On olennaista asennoitua globaaleihin arvoketjuihin siten, että arvo kanavoituu omaan kansantalouteemme ja antaa mahdollisimman hyvät edellytykset myös kotimaiselle työlle. Tahtotilana on osallistua kansainväliseen työnjakoon mieluummin korkean kuin matalan tuottavuuden työpaikkojen ja tehtävien kautta. Lisäksi on tärkeää, että kansantalouteen virtaa omistamisen myötä enenevässä määrin pääomatuloja. Kilpailun lisääminen markkinoilla vahvistaa osaltaan kasvun edellytyksiä ja turvaa myös kuluttajien edun.

Maailmankaupan ja -talouden vapautuminen yhdessä teknologisen kehityksen kanssa muovaa voimakkaasti yleistä toimintaympäristöä. Digitalisaatio läpileikkaavana teknologiana voimistuu. Ympäristö- ja energiakysymykset sekä muut globaalit haasteet muovaavat nekin osaltaan toimintaympäristöä. Energian ja raaka-aineiden kysyntä kasvaa.

Keskeinen muutostrendi on globaalien arvoverkkojen pilkkoutuminen. Yritykset hajauttavat toimintojaan parhaimmaksi ja edullisimmaksi katsomaansa paikkaan, mutta uudet tuotantotavat alkavat muuttaa tuotannon allokatiota osaltaan myös paikallisemmaksi. Talouden palveluvaltaistuminen jatkuu ja vahvistuu tuotannon sekä palvelujen kietoutuessa yhteen. Menestyminen globaalissa taloudessa edellyttää yhä suurempaa innovaatiokyvykkyyttä, erikoistumista ja tuottavuuden kasvua mm. digitalisaation ja uusien toimintatapojen kautta sekä kykyä siirtyä no-

peasti ja joustavasti uusiin tehtäviin. Myös yksilöiden on pystyttävä ketterästi omaksumaan uusia asioita ja toimintatapoja. Työmarkkinoilla korostuu siirtymä yhä korkeamman tuottavuuden tehtäviin aineettoman arvonluonnin yleistyessä.

Ilmaston lämpenemisen globaali torjunta edellyttää yhä laajempaa ympäristön huomiointia kaikessa taloudellisessa toiminnassa. Ekologinen tuotanto, vähähiilisen energian ja biopolttoaineiden käyttöönotto sekä investoinnit teknologiaan ovat tulevana vuosina nopeasti kasvavia talouden osa-alueita. Globaalisti kiristyvässä kilpailussa Suomen runsaissa luonnonvaroissa ja osaamisessa piilee merkittäviä mahdollisuuksia tuottaa arvonlisää ja hyvinvointia. Keskeisimmät mahdollisuudet perustuvat biotalouden, mineraalitalouden ja vesitalouden kehittämiseen.

Yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet

Työ- ja elinkeinoministeriö toteuttaa hallituksen työ- ja elinkeinopolitiikkaa yhdessä hallinnonalan yksiköiden ja yhteistyössä muiden ministeriöiden kanssa. TEM-konserni on suomalaisen työ- ja elinkeinoelämän toimintaympäristön rakentaja. Konsernin tärkeimpänä tavoitteena on kestäväällä pohjalla oleva korkea työllisyys. Tavoitteeseen pääsemiseksi konserni edistää kasvua, tuottavuutta, osaamista sekä talouden ja alueiden kansainvälistä kilpailukykyä. Konsernin toimienpitein on keskeistä kasvattaa yksityisrahoitteisten työpaikkojen määrää.

Työ- ja elinkeinoministeriö on asettanut toimialalleen seuraavat konsernistrategian tavoitelinjauksista johdetut yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet vuodelle 2015:

- Korkean arvonlisän yritystoiminta kasvaa.
- Nuoriso- ja pitkäaikaistyöttömyys vähenee ja työelämän laatu parantuu.
- Rakenteelliset kilpailun esteet vähenevät.
- Suomen energiaomavaraisuus kasvaa.

Talousarvioesitykseen liittyvät tasa-arvovaikutukset

Työmarkkinoiden jakautumista naisten ja miesten ammatteihin ja aloihin lievennetään muun muassa työllisyyden ja yrittäjyyden edistämistoimenpiteillä. Tehokkailla työvoima- ja yrityspalveluilla rohkaistaan osaamisen uudistamiseen ja ammatilliseen liikkuvuuteen, mikä on olennaisen tärkeää erityisesti rakennemuutostilanteissa.

Työnvälityksen työttömistä työnhakijoista naisia on ollut 43 % vuosina 2011—2013. Naisten osuus eri työvoimapalveluiden aloittaneista on ollut seuraava: ammatillinen työvoimakoulutus 40 % vuosina 2012—2013 ja 38 % vuonna 2011, kotoutumiskoulutus 60 % vuosina 2012—2013 ja 58 % vuonna 2011, palkkatuettu työ 48 % vuonna 2013 ja 50 % 2011—2012 ja starttiraha 47 % vuonna 2013 ja 45 % vuosina 2011—2012. Omaehtoisen opiskelun aloittaneista naisia on ollut 63 % 2011—2013.

Tuottavuuden parantaminen

Julkisen sektorin tuottavuuden lisääminen on osa hallitusohjelmaan kirjattua hallituksen talouspoliittista strategiaa. Aiempi valtionhallinnon tuottavuusohjelma on korvattu vaikuttavuus- ja tuloksellisuusohjelmalla, jossa aiemmin toimintojen tehokkuuden lisäämiselle asetetut tavoitteet säilyvät taloudellisilta kokonaisvaikutuksiltaan ennallaan. Tavoitteena on, että kaikkien virastojen tuottavuus kasvaa 0,5 % vuonna 2015.

Pääluokan valtuudet momenteittain (milj. euroa)

		2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
32.20.40	<i>Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan tukeminen</i> (arviomääräraha)		
	— rahoitusvaltuus	399,640	359,015
32.20.43	<i>Kansainvälistymisavustus yritysten yhteishankkeisiin</i> (arviomääräraha)		
	— myöntämisvaltuus	14,786	9,786
32.20.82	<i>Lainat Finnvera Oyj:n varainhankintaan</i> (arviomääräraha)		
	— myöntämisvaltuus	200,000	200,000
32.20.83	<i>Lainat tutkimus- ja innovaatiotoimintaan</i> (arviomääräraha)		
	— myöntämisvaltuus	106,823	166,823
32.30.45	<i>Yritysten investointi- ja kehittämishankkeiden tukeminen</i> (arviomääräraha)		
	— myöntämisvaltuus	25,678	21,678
32.30.51	<i>Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut</i> (siirtomääräraha 2 v)		
	— hankintasopimusvaltuus	91,500	90,000
32.30.64	<i>Työllisyysperusteiset siirtomenot investointeihin</i> (arviomääräraha)		
	— myöntämisvaltuus	4,000	-
40.	Yritysten toimintaympäristö, markkinoiden sääntely ja työelämä		
	— lainojen hyväksymisvaltuus (turvavarastolainat)	8,400	8,400
	— myöntämisvaltuus	0,034	0,034
32.50.64	<i>EU:n ja valtion rahoitusosuus EU:n rakennerahasto-, ulkorajayhteistyö- ja muihin koheesiopolitiikan ohjelmiin</i> (arviomääräraha)		
	— myöntämisvaltuus	291,194	328,549
32.60.40	<i>Energiatuki</i> (arviomääräraha)		
	— myöntämisvaltuus	60,000	35,000
32.60.41	<i>LNG-terminaalien investointituki</i> (arviomääräraha)		
	— myöntämisvaltuus	90,000	-
32.60.42	<i>Valtiontuki sähköhuollon varmistamiseksi</i> (arviomääräraha)		
	— myöntämisvaltuus	4,800	-

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2013—2015

	v. 2013 tilinpäätös 1000 €	v. 2014 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2015 esitys 1000 €	Muutos 2014—2015	
				1000 €	%
01. Hallinto	382 219	372 828	335 441	-37 387	-10
01. Työ- ja elinkeinoministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	60 816	54 110	53 109	-1 001	-2
02. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	215 204	215 897	209 207	-6 690	-3
20. Siviilipalvelus (arviomääräraha)	5 505	5 083	4 939	-144	-3
21. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)	4 777	6 019	663	-5 356	-89
29. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	85 910	81 692	57 996	-23 696	-29
60. Siirrot hallinnonalan rahastoihin (arviomääräraha)	0	20	20	—	0
66. Kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (siirtomääräraha 2 v)	10 007	10 007	9 507	-500	-5
(87.) Osakehankinnat (siirtomääräraha 2 v)	—	—	—	—	0
20. Elinkeino- ja innovaatiopolitiikka	1 871 903	1 279 572	1 393 644	114 072	9
01. Geologian tutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	39 314	37 974	36 098	-1 876	-5
(02.) Teknologian tutkimuskeskus VTT:n toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	89 187	91 039	—	-91 039	-100
(05.) Mittatekniikan keskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	5 965	5 934	—	-5 934	-100
06. Innovaatorahoituskeskus Tekesin toimintamenot (siirtomääräraha 3 v)	40 639	41 284	40 362	-922	-2
(07.) Matkailun edistämiskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	11 091	10 037	—	-10 037	-100
40. Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan tukeminen (arviomääräraha)	430 661	405 320	366 871	-38 449	-9

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2013—2015

	v. 2013 tilinpäätös 1000 €	v. 2014 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2015 esitys 1000 €	Muutos 2014—2015	
				1000 €	%
41. Valtionavustus yritysten kansainvälistymisen ja kasvun edistämiseen (siirtomääräraha 3 v)	36 122	26 637	49 342	22 705	85
42. Innovaatiokeskittymien kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	7 600	10 600	9 800	-800	-8
43. Kansainvälistymisavustus yritysten yhteishankkeisiin (arviomääräraha)	15 977	20 515	14 518	-5 997	-29
(44.) Valtionavustus yksittäisten yritysten hankevalmisteluun Venäjällä (siirtomääräraha 3 v)	700	1 400	—	-1 400	-100
(45.) Yritysten tutkimus- ja kehittämishankkeiden valmistelu (siirtomääräraha 3 v)	4 000	2 000	—	-2 000	-100
(46.) Laivanrakennuksen innovaatiotuki (siirtomääräraha 3 v)	26 100	3 200	—	-3 200	-100
47. Finnvera Oyj:n tappio-korvaukset (arviomääräraha)	60 310	52 722	54 338	1 616	3
48. Korko- ja muu tuki julkisesti tuetuille vienti- ja alusluotoille (arviomääräraha)	10 469	10 000	11 800	1 800	18
49. Valtionavustus Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy:n toimintaan (siirtomääräraha 2 v)	—	—	105 710	105 710	0
(50.) Avustus kansainvälisen teknologiapalkinnon maksamiseen (siirtomääräraha 2 v)	—	1 000	—	-1 000	-100
(63.) Velkakonversiosta aiheutuvien maksusuoritus-ten hoitaminen (siirtomääräraha 3 v)	—	—	—	—	0
80. Lainat Suomen Vientiluotto Oy:n jälleenrahoitus-toimintaan (arviomääräraha)	803 256	414 500	459 295	44 795	11

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2013—2015

	v. 2013 tilinpäätös 1000 €	v. 2014 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2015 esitys 1000 €	Muutos 2014—2015 1000 €	%
(81.) Lainat Suomen Vientiluotto Oy:n rahoitukseen kotimaisille alustoimituksille (arviomääräraha)	179 000	—	—	—	0
82. Lainat Finnvera Oyj:n varainhankintaan (arviomääräraha)	0	10	10	—	0
83. Lainat tutkimus- ja innovaatiotoimintaan (arviomääräraha)	101 512	90 400	140 500	50 100	55
87. Pääomalaina Finnvera Oyj:lle (siirtomääräraha 3 v)	10 000	5 000	5 000	—	0
88. Pääomasijoitus Suomen Teollisuussijoitus Oy:lle (siirtomääräraha 3 v)	—	30 000	80 000	50 000	167
89. Pääomasijoitus alkavien yritysten pääomasijoitustoimintaan (kiinteä määräraha)	—	20 000	20 000	—	0
30. Työllisyys- ja yrittäjyyspolitiikka	822 859	739 398	798 717	59 319	8
01. Työ- ja elinkeinotoimistojen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	160 975	156 961	153 838	-3 123	-2
44. Alueellinen kuljetustuki (siirtomääräraha 3 v)	5 039	5 067	5 000	-67	-1
45. Yritysten investointi- ja kehittämishankkeiden tukeminen (arviomääräraha)	24 176	29 239	24 980	-4 259	-15
50. Palkkaturva (arviomääräraha)	39 111	37 000	43 000	6 000	16
51. Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut (siirtomääräraha 2 v)	579 254	503 975	563 899	59 924	12
64. Työllisyysperusteiset siirtomenot investointeihin (arviomääräraha)	14 303	7 156	8 000	844	12
40. Yritysten toimintaympäristö, markkinoiden sääntely ja työelämä	40 793	41 700	39 442	-2 258	-5
01. Kilpailu- ja kuluttajaviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	10 937	11 362	10 816	-546	-5

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2013—2015

	v. 2013 tilinpäätös 1000 €	v. 2014 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2015 esitys 1000 €	Muutos 2014—2015	
				1000 €	%
03. Patentti- ja rekisteri- hallituksen toimintamenot (siirtomääräraha 3 v)	1 434	2 133	2 016	-117	-5
(04.) Kuluttajatutkimus- keskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	2 206	1 864	—	-1 864	-100
05. Turvallisuus- ja kemikaali- viraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	18 230	18 557	18 607	50	0
31. Korvaus talous- ja velka- neuvonnan järjestämisestä (siirtomääräraha 2 v)	5 211	5 011	4 731	-280	-6
50. Valtionavustus kuluttaja- järjestölle (kiinteä määrä- raha)	773	673	673	—	0
51. Eräät merimiespalvelut (arviomääräraha)	2 002	2 080	2 579	499	24
95. Eräät oikeudenkäyntikulut ja korvaukset (arviomäärä- raha)	0	20	20	—	0
50. Alueiden kehittäminen ja rakennerahastopolitiikka	480 446	573 929	446 613	-127 316	-22
(43.) Maakunnan kehittämisraha (siirtomääräraha 3 v)	11 866	6 066	—	-6 066	-100
62. Maaseudun kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	2 273	2 273	1 623	-650	-29
64. EU:n ja valtion rahoitus- osuus EU:n rakenne- rahasto-, ulkorajayhteistyö- ja muihin koheesiopolitiikan ohjelmiin (arviomääräraha)	466 307	565 590	444 990	-120 600	-21
60. Energiapolitiikka	97 570	271 177	327 702	56 525	21
01. Energiaviraston toiminta- menot (siirtomääräraha 2 v)	5 169	8 872	8 994	122	1
(20.) Energiansäästön ja uusiutuvan energian käytön edistäminen sekä energia- tiedotus (siirtomääräraha 3 v)	3 400	—	—	—	0
28. Materiaalitehokkuuden edistäminen (siirtomäärä- raha 3 v)	500	500	500	—	0
40. Energiatuki (arviomäärä- raha)	29 282	72 905	80 908	8 003	11

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2013—2015

	v. 2013 tilinpäätös 1000 €	v. 2014 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2015 esitys 1000 €	Muutos 2014—2015 1000 €	%
41. LNG-terminaalien investointituki (arviomääräraha)	0	42 000	30 750	-11 250	-27
42. Valtiontuki sähköhuollon varmistamiseksi (arviomääräraha)	135	1 500	1 950	450	30
43. Kioton mekanismit (arviomääräraha)	1 551	1 000	600	-400	-40
44. Uusiutuvan energian tuotantotuki (arviomääräraha)	57 532	144 400	204 000	59 600	41
70. Kotouttaminen	102 928	96 971	97 073	102	0
03. Maahanmuuttajien kotoutumisen ja työllistymisen edistäminen (siirtomääräraha 2 v)	661	2 291	2 246	-45	-2
30. Valtion korvaukset kunnille (arviomääräraha)	102 267	94 680	94 827	147	0
Yhteensä	3 798 718	3 375 575	3 438 632	63 057	2
Henkilöstön kokonaismäärä	12 204	12 100	9 360		

01. Hallinto

Selvitysosa: Työ- ja elinkeinoministeriö vastaa Suomen yrittäjyyden ja innovaatiotoiminnan toimintaympäristöstä, työmarkkinoiden toimivuudesta ja työntekijöiden työllistymiskyvystä sekä alueiden kehittymisestä. Ministeriö johtaa ja ohjaa elinkeino- ja innovaatiopolitiikkaa, työllisyys- ja yrittäjyyspolitiikkaa, kuluttaja- ja kilpailupolitiikkaa, alue-, energia- ja ilmastopolitiikkaa sekä työelämän kehittämistä ja maahanmuuttajien kotouttamista. Työ- ja elinkeinoministeriössä on käynnissä viisi strategista ohjelmaa (Cleantech, Metsäohjelma, Hyvinvointiohjelma HY-VÄ, Rakennemuutos ja työelämän toimivuus sekä Työelämä 2020), jotka toteuttavat hallitusohjelmaan perustuvia työ- ja elinkeinopoliittisia tavoitteita täsmätoimin ja laajaan hallinnonalojen rajat ylittävään yhteistyöhön perustuen.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset (ELY-keskukset) edistävät alueellista kehittymistä hoitamalla valtionhallinnon toimeenpano- ja kehittämistehtäviä alueilla. ELY-keskukset edistävät yrittäjyyttä, työmarkkinoiden toimintaa, osaamista ja kulttuuria, maaseudun elinvoimaisuutta, joukkoliikennettä ja sen kehittämistä sekä liikennejärjestelmän toimivuutta ja liikenteen turvallisuutta, hyvää ympäristöä sekä luonnon ja luonnonvarojen kestäväää käyttöä alueilla sekä työvoiman maahanmuuttoa alueilla. ELY-keskukset toimivat kiinteässä yhteistyössä maakunnan liittojen ja kuntien kanssa. Paikallishallinnon viranomaisista ELY-keskusten ohjaukseen kuuluvat työ- ja elinkeinotoimistot (TE-toimistot).

ELY-keskuksia on viisitoista, joista yhdeksässä on kaikki kolme vastuualueita: 1) elinkeinot, työvoima, osaaminen ja kulttuuri, 2) liikenne ja infrastruktuuri sekä 3) ympäristö ja luonnonvarat.

ELY-keskusten yleishallinnollinen ohjaus kuuluu työ- ja elinkeinoministeriölle. ELY-keskusten toiminnallisesta ohjauksesta vastaavat omilla toimialoillaan sisäministeriö, opetus- ja kulttuuri-ministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, ympäristöministeriö tai se keskushallinnon virasto, jonka tehtäväksi ohjaus on säädetty. Työ- ja elinkeinoministeriö koordinoi ELY-keskusten strategista ohjausta, joka tehdään ao. ministeriöiden yhteistyönä.

01. Työ- ja elinkeinoministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 53 109 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) kuluttajatiedon julkistamispalkintoa varten
- 2) julkisten hankintojen neuvontayksikön toimintaan liittyviin avustuksiin
- 3) EU:n SOLID-rahastosta rahoitettavista hankkeista aiheutuvien siirtomenojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen ministeriön toiminnalle asetetaan alustavasti seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2015:

Toiminnallinen tuloksellisuus

	2013 toteutuma	2014 tavoite	2015 tavoite
Tuotokset ja laadunhallinta			
Työ- ja elinkeinoministeriö			
Hallituksen esitykset (kpl)	28	15	10
— Luvaton istuntokauden aikana eduskunnalle (%)	70	> 80	> 80
— Muutoksia eduskunnassa säädösteknisten tai kielellisten puutteiden johdosta (%)	2,8	0	0
Valtioneuvoston asetukset (kpl)	40	30	20
Sisämarkkinalainsäädännön alaan kuuluvien direktiivien täytäntöönpanovaje (%)	0,8	< 1,0	< 1,0
Koulutus- ja kehittämiskeskus Salmia			
Koulutukseen ja kehittämistoimintaan osallistuneiden määrä (henkilöä)	3 278	2 500	2 500

Työ- ja elinkeinoministeriön resurssien kohdentuminen tulosalueittain

	2013 toteutuma		2014 arvio		2015 arvio	
	1 000 euroa	htv	1 000 euroa	htv	1 000 euroa	htv
Konserniohjaus	1 414	17,1	1 500	15	1 500	15
Työllisyys ja yrittäjyys	6 396	77,4	6 400	77	6 400	75
Työelämä ja markkinat	4 876	55,0	4 900	55	4 900	54
Elinkeino ja innovaatiot	6 395	64,5	9 000	72	9 000	71
Energia	4 133	47,2	4 000	47	4 000	46
Alueiden kehittäminen	3 832	55,4	3 800	54	3 700	53
Tieto	5 887	77,2	5 800	75	5 800	74
Johto ja ministeriön yhteiset	12 309	6,0	11 838	6	11 047	6
Strategiset hankkeet	2 771	6,0	-	-	-	-
Viestintä	923	10,0	900	10	900	10
Henkilöstö ja hallinto	3 664	65,2	3 600	63	3 500	60
Tarkastus	360	4,0	360	4	350	4
Työneuvosto, valtakunnan sovittelijain toimisto ja yhteistoiminta-asiamiehen toimisto	591	7,0	650	7	650	7
Koulutus- ja kehittämiskeskus Salmia	1 226	-	1 362	-	1 362	-
Yhteensä	54 777	492	54 110	485	53 109	475

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

	2013 toteutuma	2014 tavoite	2015 tavoite
Henkilötyövuosien kehitys	569	541	518
Kokonaistyötyytyväisyys (1—5)	3,49	> 3,49	> 3,49

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Tutkimus- ja selvitystoiminta	1 220 000
Strategiset hankkeet	3 303 000
Koulutus- ja kehittämiskeskus Salmian toimintamenot	1 362 000
Muut toimintamenot	47 224 000
Yhteensä	53 109 000

Koulutus- ja kehittämiskeskus Salmia on työ- ja elinkeinoministeriön alaisuudessa toimiva alue- ja paikallishallinnon koulutus- ja kehittämiskeskus. Salmian koulutus- ja kehittämispalvelut edistävät työ- ja elinkeinopolitiikan toimeenpanoa sekä työ- ja elinkeinoministeriön alue- ja paikallishallinnon organisaatioiden toimintaa ja tuloksellisuutta. Asiakkaita ovat elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset, työ- ja elinkeinotoimistot sekä näiden keskeiset yhteistyökumppanit.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Bruttomenot	67 509	62 110	65 109
Bruttotulot	12 732	8 000	12 000
Nettomenot	54 777	54 110	53 109
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	7 270		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	13 309		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Osaamiskeskuksen palkkaus- ja muut menot (siirto momentilta 32.70.03)	45
Siirto momentille 23.01.02	-150
TEM:n peruskorjaus (kertaluonteisen vähennyksen palautus)	340
Tuottavuusvähennykset (vanha tuottavuusohjelma)	-284
Hallinnon tilatehokkuus (HO)	-1 000
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-179
Palkkaliukumasäästö	-90
Palkkausten tarkistukset	224
Säästö päätös	1 000
Toimintamenojen lisäsäästö	-628
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-271
Valtion vahingonkorvaustoiminnan keskittäminen (siirto momentille 28.20.01)	-5
Vuokramenojen indeksikorotus	73
Vuokramenojen indeksikorotusta vastaava säästö	-76
Yhteensä	-1 001

2015 talousarvio	53 109 000
2014 I lisätalousarvio	—
2014 talousarvio	54 110 000
2013 tilinpäätös	60 816 000

02. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 209 207 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) euroneuvontakeskuksista sekä Innovaatorahoituskeskus Tekesin projektiluonteisista tehtävistä aiheutuvien menojen maksamiseen mukaan lukien henkilöstön osaamisen kehittäminen
- 2) porotilalain, luontaiselinkeinolain, kolttalain ja maatilalakia edeltävän lainsäädännön mukaisesti valtion hallinnassa olevien kiinteistöjen hoitomenojen maksamiseen
- 3) EU:n rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen
- 4) Yritys-Suomi -portaalin kehittämiseen ja ylläpitoon

5) keksintötoiminnan edistämistehtävistä aiheutuvien menojen maksamiseen sekä keksinnöistä teetettävien selvitysten hankkimiseen.

Selvitysosa: Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen ohjaavat ministeriöt (sisäministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö ja ympäristöministeriö) asettavat alustavasti elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2015:

Vaikuttavuus

	2013 toteutuma	2014 tavoite	2015 tavoite
Alueiden elinvoimaisuus			
— työllisyysaste (%; vähintään)	68,5	70	69
— työttömyysaste (%; enintään)	8,2	7,9	8,3
— vilkkaasti liikennöityjen teiden kunto (huonokuntoisen tieverkon %-osuus, enintään)	6,5	6,0	4,2
— väestötiheydeltään vähintään 20 as/ha alueilla asuvan väestön osuus kaupunkiseudun väestöstä (%)	-	64,1	66,5
— asemakaava-alueelle rakennettujen asuinhuoneistojen osuus koko laajemmalle kaupunkiseudulle rakennetuista huoneistoista (%)	-	92	89
— kaatopaikalle sijoitetun biohajoavan yhdyskuntajätteen määrä (1 000 t/v)	600	600	425
— maatalouden fosforitase (kg/ha)	-	< 3,8	< 5,0
— maatalouden typpitase (kg/ha)	-	< 46	< 46
— luonnonsuojelualueiden määrä (1 000 ha)	-	3 010	3 075
Elinkeinoelämän menestystekijät			
— rekrytointiongelmia kokeneiden toimipaikkojen osuus (%; enintään)	28	29	26
— elinkeinoelämän tyytyväisyys kuljetusten toimivuuteen (asteikko 1—5)	3,9	3,9	4,0
Väestön hyvinvointi			
— alle 25-vuotiaiden työttömyysaste (%; enintään)	19,9	15,6	15
— kansalaisten tyytyväisyys matkojen sujuvuuteen (asteikko 1—5, yleistyytyväisyys)	3,2	3,7	3,4
— pakolaisten toteutuneet kuntasijoituspaikat (lkm)	1 196	2 000	2 000
— ulkomaalaisten työttömyysaste (%; enintään)	28,4	17,9	20
— säädösten vaatimukset täyttävien elintarvikeketjun toimijoiden osuus (%; vähintään)	-	95	95
— henkilövahinkoihin johtaneiden onnettomuuksien määrä (lkm)	2 745	< 2 880	< 2 797

Ohjaavien ministeriöiden yhteisesti asettamien alustavien vaikuttavuustavoitteiden lisäksi ELY-keskusten tulee ottaa toiminnassaan huomioon kunkin ohjaavan ministeriön pääluokka- ja luku-perusteluissa mainitut vaikuttavuustavoitteet siltä osin kuin ELY-keskukset hoitavat kyseisen hallinnonalan tehtäviä.

Toiminnallinen tuloksellisuus

	2013 toteutuma	2014 tavoite	2015 tavoite
Sidonnat ELY-keskukselle käyttöön osoitetuista valtuuksista (%)			
— EAKR-sidonnat	76	100	100
— ESR-sidonnat	97	100	100
Maksatukset ELY-keskuksen sidonnoista (%)			
— EAKR-maksatukset	67	95	100
— ESR-maksatukset	80	95	100
Maatalouden tukivalvontojen toteutumisasaste	100	100	100
ELY-keskusten sidosryhmien kokonaistyytyväisyys (1—5)	3,6	-	3,6

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

	2013 toteutuma	2014 tavoite	2015 tavoite
Henkilötyövuosien kehitys	3 996	3 907	3 578
Kokonaistyytyväisyys (1—5)	3,4	-	> 3,4

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Bruttomenot	282 044	276 897	275 207
Bruttotulot	62 532	61 000	66 000
Nettomenot	219 512	215 897	209 207
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	19 697		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	15 389		

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Julkisoikeudelliset suoritteet			
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	9 099	8 000	12 000
— muut tuotot	-1	-	-
Tuotot yhteensä	9 098	8 000	12 000
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	5 489	7 000	9 300
— osuus yhteiskustannuksista	3 472	3 000	4 000
Kustannukset yhteensä	8 961	10 000	13 300

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	137	-2 000	-1 300
Kustannusvastaavuus, %	102	80	90

Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Yhteisrahoitteisen toiminnan tuotot			
— muilta valtion virastoilta saatava rahoitus	32 077	35 000	32 000
— EU:lta saatava rahoitus	399	300	300
— muu valtionhallinnon ulkopuolinen rahoitus	39	-	-
— yhteisrahoitteisen toiminnan muut tuotot	3 485	2 500	3 500
Tuotot yhteensä	36 000	37 800	35 800
Hankkeiden kokonaiskustannukset	42 064	44 000	42 000
Omarahoitusosuus (tuotot - kustannukset)	-6 064	-6 200	-6 200
Omarahoitusosuus, %	86	86	85

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kautta ohjautuu rahoitusta seuraavilta talousarvion momenteilta: 30.10.41, 51, 61 ja 62, 30.20.43, 30.40.20, 31, 51, 62 ja 77, 31.10.20, 50 ja 76, 31.30.63 ja 64, 32.30.44, 45, 51 ja 64, 32.50.64, 32.60.40, 32.70.30, 33.20.31 ja 52, 35.10.21, 22, 61 ja 63 sekä 35.20.64.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Aluehallinnon tehostaminen (HO)	-2 500
Henkilöstösiirtoon liittyvät muut menot (siirto momentilta 32.01.20)	144
Siirto momentilta 28.40.01 (0,5 htv)	39
Tuottavuusvähennykset (vanha tuottavuusohjelma)	-5 535
Valtori (siirto momentille 28.40.01)	-865
Valtori (siirto momentille 28.40.02)	-546
Palkkaliukumasäästö	-477
Palkkausten tarkistukset	1 716
Säästö päätös	-1 000
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-1 053
Valtion vahingonkorvaustoiminnan keskittäminen (siirto momentille 28.50.50)	-20
Vuokramenojen indeksikorotus	201
Vuokramenojen indeksikorotusta vastaava säästö	-294
Tasomuutos	3 500
Yhteensä	-6 690

2015 talousarvio	209 207 000
2014 I lisätalousarvio	-1 152 000
2014 talousarvio	215 897 000
2013 tilinpäätös	215 204 000

20. Siviilipalvelus (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 4 939 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) siviilipalveluksen toimeenpanosta siviilipalveluslain (1446/2007) nojalla aiheutuviin kustannuksiin lukuun ottamatta palkkauskustannuksia
- 2) ilman palveluspaikkaa jäävien siviilipalvelusvelvollisten kustannuksiin siviilipalveluslain 46 §:n 3 momentin mukaisesti.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Siviilipalveluksen valtiollistaminen aiheutti muutoksia palveluspaikkattomien asemaan, koska siviilipalveluskeskuksen tarjoamia palvelustehtäviä voivat olla vain keskuksen omat tehtävät eivätkä enää Lapinjärven kunnan toimialaan kuuluvat tehtävät. Muutos vaikuttaa siviilipalveluskeskuksesta täysin palvelleena kotiutuvien määrään.

Ilman palveluspaikkaa jäävien siviilipalvelusvelvollisten määrää pyritään vähentämään edistämällä tarjolla olevien palveluspaikkojen määrän kasvua markkinoimalla aktiivisesti siviilipalvelusta potentiaalisille palveluspaikoille. Tämän lisäksi palveluspaikan hakemisprosessia pyritään tehostamaan yksilötasolla sekä koulutusjakson aikana että koulutusjakson jälkeen. Tavoitteena on, että jokaisesta erästä jää palveluspaikkattomaksi alle 10 % velvollisista.

Valtaosa velvollisista siirtyi koulutuskeskuksesta suorittamaan työpalvelustaan muihin palveluspaikkoihin palveluspaikan löydyttyä.

	2013 toteutuma	2014 arvio	2015 arvio
Siviilipalvelukseen hakeneet, henkilöä	2 250	2 250	2 200
Koulutetut, henkilöä	1 757	1 800	1 800
Koulutusjakson jälkeen ilman palveluspaikkaa, henkilöä	351	350	300
— siviilipalveluskeskuksesta täysin palvelleena kotiutuneet, henkilöä	45	20	20

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Henkilöstösiirtoon liittyvät muut menot (siirto momentille 32.01.02)	-144
Yhteensä	-144

2015 talousarvio	4 939 000
2014 talousarvio	5 083 000
2013 tilinpäätös	5 505 400

21. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 663 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) ministeriön hallinnonalan tuottavuuden edistämiseen tähtäävien investointien, tutkimusten, selvitysten sekä koulutus- ja muiden palvelujen hankkimiseen
- 2) enintään viittä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen määräaikaisiin tehtäviin tuottavuustoimien edistämiseksi.

Selvitysosa: Momentille on koottu hallinnonalan tuottavuustoimenpiteistä aiheutuneita säästöjä vastaavat määrärahat. Määrärahaa on tarkoitus käyttää tuottavuutta edistävien hankkeiden rahoittamiseen.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

REMIT-asetuksen toimeenpano (2 htv, siirto momentille 32.60.01)	-250
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-1 592
Säästöpäätös	-3 514
Yhteensä	-5 356
2015 talousarvio	663 000
2014 talousarvio	6 019 000
2013 tilinpäätös	4 777 000

29. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 57 996 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös momentin 32.30.51 menoihin liittyvien arvonlisävero-osuuksien maksamiseen, momentilta 32.30.64 rahoitettavien valtion investointihankkeisiin liittyvien arvonlisävero-osuuksien maksamiseen sekä momentilta 32.20.40 maksettaviin kulutusmenoihin liittyvien arvonlisävero-osuuksien maksamiseen.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Matkailun edistämiskeskuksen arvonlisäveromenot (siirto momentille 32.20.41)	-1 300
Teknologian tutkimuskeskus VTT:n ja Mittatekniikan keskuksen arvonlisäveromenot (siirto momentille 32.20.49)	-19 000
Valtori (siirto momentille 28.01.29)	-3 396
Yhteensä	-23 696
2015 talousarvio	57 996 000
2014 talousarvio	81 692 000
2013 tilinpäätös	85 910 083

60. *Siirrot hallinnonalan rahastoihin (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 20 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) valtiontakuurahastosta annetun lain (444/1998), vientitakuulain (479/1962) ja valtion vientitakuista annetun lain (422/2001) perusteella myönnettyjen takuiden aiheuttamiin korvausmenoihin
- 2) valtiontakaustoimintaa koskevien lakien (375/1963, 573/1972 ja 609/1973) nojalla valtiontakaustoiminnasta annettujen takaussitoumusten ja perusraaka-ainehuollon turvaamiseksi annetun lain (651/1985), valtion vakauttamistakauksista annetun lain (529/1993) perusteella myönnettyjen takuiden ja takausten sekä valtion pääomatakuista annetun lain (594/1992) nojalla ennen vuotta 1999 myönnettyjen takuiden aiheuttamien korvausmenojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

2015 talousarvio	20 000
2014 talousarvio	20 000
2013 tilinpäätös	—

66. *Kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (siirtomääräraha 2 v)*

Momentille myönnetään 9 507 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksujen, rahoitusosuuksien ja velvoitteiden suorittamiseen
- 2) erityisohjelmien tukemisesta aiheutuvien menojen maksamiseen
- 3) kansainvälisestä yhteistyöstä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös kulutusmenoihin.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Pohjoismainen ydinturvallisuusalan yhteistyö	340 000
Kansainvälisen Atomiennergiajärjestön (IAEA) jäsenmaksu	1 950 000
OECD:n energia-alan järjestöjen toimintaan liittyvät maksut ja rahoitusosuudet	898 000
Suomen osuus Kansainvälisen Atomiennergiajärjestön (IAEA) teknisen avun ja yhteistyön rahastoon	350 000
Euroopan energiaperuskirjan sihteeristökulut	44 000
Euroopan avaruusjärjestön (ESA) jäsenmaksu ja osuus eläkemaksuista	3 252 000
Kansainvälisen työjärjestön (ILO) jäsenmaksu	1 650 000
Kansainvälisen uusiutuvan energian neuvoston (IRENA) jäsenmaksu	100 000
Muut kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksut ja OECD:n maksuosuudet	123 000
Yhteistyön maksuosuudet kansainvälisille rahoituslaitoksille, järjestöille ja yhteistyöorganisaatioille	800 000
Yhteensä	9 507 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Säästö päätös	-500
Yhteensä	-500
2015 talousarvio	9 507 000
2014 talousarvio	10 007 000
2013 tilinpäätös	10 007 000

20. Elinkeino- ja innovaatiopolitiikka

Selvitysosa: Elinkeino- ja innovaatiopolitiikalla vahvistetaan kilpailukyyn ja talouden kasvun edellytyksiä. Lähivuosina elinkeino- ja innovaatiopolitiikassa korostuvat toimenpiteet, jotka kohdistuvat kasvun uusien lähteiden vahvistamiseen rakenteita uudistamalla ja tuottavuuden kasvun nopeuttamiseen.

Tavoitteena on edistää korkeaan arvonlisään tähtäävää rakennemuutosta eli yritysten hakeutumista uusiin, kasvaviin liiketoimintoihin, työntekijöiden siirtymistä entistä vaativampiin ja korkeamman tulotason tehtäviin sekä entistä tehokkaampien toimintatapojen käyttöönottoa yrityksissä ja julkisella sektorilla.

Kilpailullinen toimintaympäristö on tärkeä tekijä muutosvalmiuden aikaansaamisessa. Kilpailu pakottaa yritykset innovoimaan, muuttamaan toimintatapojaan ja hakemaan uusia markkinoita. Avoimilta markkinoilta on toisaalta saatavissa korkeampia tuottoja uusien tuotteiden ja palvelujen kehittämisinvestoinneille. Elinkeinopolitiikan tulee vastata haasteeseen arvoketjujen pilkkoutumisesta ja talouden globalisaatiosta, jotka muuttavat yritysten toimintaympäristöä.

Elinkeino- ja innovaatiopolitiikan toimilla parannetaan yritysten kyvykkyyttä vastata kilpailun haasteisiin, kuten kykyä hyödyntää globaalien arvoverkostojen luomia mahdollisuuksia. Mm. biotalous-, cleantech-, luovien alojen-, elintarvike- ja terveysteknologiastastrategiat ovat olennaisia teollisuuspolitiikan osia. Teollisen toiminnan määrittelykin on muuttumassa teknologisen kehityksen ja palvelutuotannon kehittymisen myötä.

Julkisen rahoituksen välineillä on tärkeä tehtävä rahoitusmarkkinoiden toiminnassa olevien puutteiden korjaamisessa. Näitä välineitä tarvitaan erityisesti aloittavien, uusissa liiketoiminnoissa olevien yritysten rahoittamisessa.

Teollisen rakennemuutoksen uudistumishaasteeseen vastataan investoimalla yritysten kasvuun, kansainvälistymiseen ja uudistuvaan liiketoimintaan erityisesti uusilla kasvualoilla, kuten cleantech-, bio- ja luonnonvaratalous, arktinen liiketoiminta sekä digitalisaation luomat mahdollisuudet.

Kasvuyritysten menestys kertoo talouden muutosvalmiuden, dynamiikan, onnistumisesta. Kasvuyritysten kansainvälistymisen ja muiden toimintaedellytysten parantaminen on keskeinen rakennemuutoksen edistämistoimi.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen työ- ja elinkeinoministeriö asettaa alustavasti elinkeino- ja innovaatiopolitiikan tulosalueelle yhteistyössä konsernin muiden tulosalueiden kanssa seuraavat yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet vuodelle 2015:

	2013 toteutuma/ arvio	2014 tavoite/ arvio	2015 tavoite/ arvio
Elinkeino- ja innovaatiopolitiikan toimet kohdistuvat uudistuviin ja kasvuhakuisiin yrityksiin			
— Alkavien yritysten osuus yrityskannasta (%)	10	10	10
— Lopettaneiden yritysten osuus yrityskannasta (%)	7	7	7
— Alkaviin yrityksiin tehtyjen riskisijoitusten määrä (milj. euroa)	280	> 150	> 350
— Kasvuyritysten tuottamien työpaikkojen määrä edellisten 3 vuoden aikana	13 000	>15 000	>15 000
Julkisten rahoituspalvelujen riskinotto lisääntyy			
Pk-yritysten kansainvälistymisvalmiudet parantuvat			
— Pk-yritysten vienti (mrd. euroa)	7,5	> 7,7	> 7,9
— Osuus koko viennistä (%)	13	> 13	> 13
Innovaatiotoiminta lisääntyy ja sen hyödyntäminen elinkeinoelämässä ja julkisella sektorilla kasvaa			
— Innovaatiotoimintaa harjoittavien yritysten määrä (% vähintään 10 hlön yrityksistä)	> 56	> 56	> 56
— Käyttäjälähtöiseen innovaatiotoimintaan panostavien yritysten määrä (% vähintään 10 hlön yrityksistä)	> 21	> 21	> 21
— Innovaatioiden osuus julkisista hankinnoista (%)	1	2	2
— Julkisten tietovarantojen avaamisen avulla syntyvän uuden liiketoiminnan määrä	kasvaa	kasvaa	kasvaa
— Tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan menot kasvavat (%/BKT)	3,8	3,8	4,0
Yritysten vienti ja kansainvälistyminen lisääntyvät ja kansainvälistynyt yritystoiminta monipuolistuu			
— Viennin määrä (mrd. euroa)	72	> 72	> 76
— Julkisesti tuetun viennin osuus kokonaisviennistä (%)	> 4,5	> 4,5	> 4,5
— Suorien ulkomaisten investointien osuus BKT:sta (%)	37	39	40
Uutta liiketoimintaa syntyy Suomen uusille vahvuusalueille, erityisesti bio- ja luonnonvaratalouteen ja ympäristöalalle			
— Alan liikevaihto, vienti, jalostusarvo ja uusien yritysten määrä	kasvaa	kasvaa	kasvaa

Elinkeino- ja innovaatiopolitiikan toteuttamiseen osallistuvat ministeriön lisäksi Geologian tutkimuskeskus, Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy, Innovaatiorahoituskeskus Tekes, Finnvera Oyj, Suomen Vientiluotto Oy, Suomen Teollisuussijoitus Oy, Finpro ry sekä useat muut valtion-apuyhteisöt.

01. Geologian tutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 36 098 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) kansainvälisten jäsenmaksujen maksamiseen
- 2) EU-rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Geologian tutkimuskeskuksen (GTK) tehtävänä on tuottaa ja levittää geologista tietoa, jolla edistetään maankamaran luonnonvarojen hallittua ja kestävää käyttöä. Tutki-

muskeskuksen toimintaa ohjaavana tavoitteena on tiedon, osaamisen ja innovaatioiden avulla edistää elinkeinoelämän ja alueiden kilpailukykyä sekä tukea yhteiskuntapolitiikan suunnittelua ja toimeenpanoa. Tutkimuskeskusta kehitetään kansallisena geotietokeskuksena sekä eurooppalaisena huippuosaajana mineraalivarojen, niiden tilinpidon ja kestävän käytön tutkimuksessa.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen työ- ja elinkeinoministeriö asettaa alustavasti Geologian tutkimuskeskukselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2015:

Vaikuttavuus

— Kaivannaisteollisuus ja yhdyskuntien raaka-ainehuolto vahvistuvat osana elinvoimaista kestävän kehityksen taloutta.

— Kestävien energiaratkaisujen ja maankäytön suunnittelun edellytykset paranevat.

— Geotieto osana yhteiskunnan ja globaalien kehityshaasteiden ratkaisua.

Toiminnallinen tuloksellisuus

	2013 toteutuma	2014 tavoite	2015 tavoite
Toiminnallinen tehokkuus			
Tulosalueiden osuus kustannuksista, %			
— mineraalivarat ja raaka-ainehuolto	59,2	57	57
— energiahuolto ja ympäristö	20,1	22	22
— maankäyttö ja rakentaminen	20,7	21	21
Tuotokset ja laadunhallinta			
Raportoidut kallioperän raaka-ainetutkimukset			
— malmipotentialiennusteet ja uudet tulkinnot, kpl	-	3	3
— muut raportit ja selvitetty aiheet, kpl	-	20	20
Turvevarojen kartoitus			
— kartoitettu suoala, km ²	285	300	300
— raportoitu teknisesti käyttökelpoinen turvemäärä, TWh	68	50	50
Alueelliset kiviainesselvitykset, kpl	1	1	1
Pohjavesialueiden geologiset rakenneselvitykset, kpl	17	18	18
Merigeologinen kartoitus			
— kartoitettu pinta-ala, km ²	650	500	500
Julkaiseminen			
— vertaisarvioitua kansainvälisiä julkaisuita, kpl	52	50	55
Palvelukyky ja laatu			
— sisäiset auditoinnit, kpl	8	10	10

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittämien

	2013 toteutuma	2014 tavoite	2015 tavoite
Henkilötyövuosien kehitys	589	575	555
Kokonaistyötyytyväisyys (1—5)	3,44	3,5	3,5

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Bruttomenot	52 296	46 974	45 098
Bruttotulot	11 898	9 000	9 000
Nettomenot	40 398	37 974	36 098
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	2 637		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	1 553		

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	7 221	6 500	6 500
— muut tuotot	90	-	-
Tuotot yhteensä	7 311	6 500	6 500
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	4 968	4 600	4 600
— osuus yhteiskustannuksista	1 658	1 445	1 445
Kustannukset yhteensä	6 626	6 045	6 045
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	685	455	455
Kustannusvastaavuus, %	110	108	108

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tuottavuusvähennykset (vanha tuottavuusohjelma)	-942
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-127
Oikeuspoliittisen tutkimuksen vahvistaminen (siirto momentille 29.40.50)	-20
Palkkaliukumasäästö	-69
Palkkausten tarkistukset	171
Strategisen tutkimuksen rahoitusväline (siirto momentille 29.40.54)	-177
Toimintamenojen lisäsäästö	-427
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-184
Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta (siirto momentille 23.01.22)	-98
Vuokramenojen indeksikorotus	48
Vuokramenojen indeksikorotusta vastaava säästö	-51
Yhteensä	-1 876

2015 talousarvio	36 098 000
2014 talousarvio	37 974 000
2013 tilinpäätös	39 314 000

(02.) Teknologian tutkimuskeskus VTT:n toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Selvitysosa: Momentti ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.

Vuonna 2014 voimaan tulevan Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy:stä annetun lain mukaan Teknologian tutkimuskeskus VTT:n toiminta päättyy 31.12.2014. Toiminta jatkuu valtion erityistehtäväyhtiönä 1.1.2015 alkaen.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tuottavuusvähennykset (vanha tuottavuusohjelma)	-177
Valtionavustus VTT Oy:n toimintaan (siirto momentille 32.20.49)	-82 103
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-104
Oikeuspoliittisen tutkimuksen vahvistaminen (siirto momentille 29.40.50)	-158
Palkkaliukumasäästö	-115
Palkkausten tarkistukset	217
Strategisen tutkimuksen rahoitusväline (siirto momentille 29.40.54)	-1 420
Tutkimusinfrastruktuurit (HO)	-6 390
Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta (siirto momentille 23.01.22)	-789
Yhteensä	-91 039

2014 I lisätalousarvio	2 283 000
2014 talousarvio	91 039 000
2013 tilinpäätös	89 187 000

(05.) Mittatekniikan keskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Selvitysosa: Momentti ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.

Valtioneuvosto hyväksyi 5.9.2013 periaatepäätöksen valtion tutkimuslaitosten ja tutkimusrahoituksen kokonaisuudistukseksi. Periaatepäätöksen mukaan Teknologian tutkimuskeskus VTT (VTT) ja Mittatekniikan keskus (MIKES) yhdistetään ja niistä muodostuva uusi yksikkö yhtiötetään. Osana uudistusta MIKESin akkreditointiyksikkö (FINAS) sijoitetaan osaksi Turvallisuus- ja kemikaalivirastoa (Tukes).

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

FINAS-akkreditointipalvelu (siirto momentille 32.40.05)	-420
Valtionavustus VTT Oy:n toimintaan (siirto momentille 32.20.49)	-5 447
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-29
Oikeuspoliittisen tutkimuksen vahvistaminen (siirto momentille 29.40.50)	-4
Palkkaliukumasäästö	-12
Palkkausten tarkistukset	32
Strategisen tutkimuksen rahoitusväline (siirto momentille 29.40.54)	-35
Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta (siirto momentille 23.01.22)	-19
Yhteensä	-5 934

2014 talousarvio	5 934 000
2013 tilinpäätös	5 965 000

06. Innovaatorahoituskeskus Tekesin toimintamenot (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 40 362 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) hanke- ja ohjelmatoiminnan, aktivoinnin tuloksellisuuden ja vaikuttavuuden parantamiseen
- 2) Team Finland -ennakointiverkoston toimintamenoihin sekä ennakointimallin kehittämiseen ja toteuttamiseen.

Selvitysosa: Innovaatorahoituskeskus Tekes edistää teollisuuden ja palvelujen kehittämistä teknologian, innovaatioiden ja kasvurahoituksen keinoin. Tämä uudistaa elinkeinoja, kasvattaa jalostusarvoa, tuottavuutta ja työelämän laatua, lisää vientiä sekä luo työllisyyttä ja hyvinvointia. Tulokset saavutetaan asiakkaiden tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnalla, johon Tekes kannustaa rahoituksellaan ja siihen liittyvillä palveluilla. Asiakkaita ovat ilman toimialarajoituksia kaiken kokoiset yritykset sekä tutkimus- ja julkiset organisaatiot.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen työ- ja elinkeinoministeriö asettaa alustavasti Tekesille seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2015:

Vaikuttavuus

	2013 toteutuma	2014 arvio	2015 tavoite
Tuottavuus ja kansainvälinen liiketoiminta kasvavat ja elinkeinoelämä uudistuu erityisesti radikaalien innovaatioiden ja innovaatiotoiminnan laaja-alaistumisen avulla			
Nopean kasvun nuoret yritykset			
— Rahoitettujen nuorten yritysten lukumäärä	499	440	440
— Yritysten ennakoitu liikevaihto/Tekesin rahoitus, kerroin	30	23	23
— Yritysten toteutunut liikevaihto/ennakoitu liikevaihto, kerroin	0,98	1	1
Kansainvälistyvät kasvuyritykset			
— Kehitettyjen liiketoimintojen ennakoitu liikevaihto/Tekesin rahoitus, kerroin	19	19	19
— Kehitettyjen liiketoimintojen toteutunut liikevaihto/ennakoitu liikevaihto, kerroin	0,56	1	1
Julkiset tutkimusorganisaatiot			
— Verkottuneiden hankkeiden tulosten hyödyntäjien lukumäärä	15,2	12	12
Menestyvän innovaatiotoiminnan mahdollistavat osaamiset ja verkostot vahvistuvat			
Kansainvälistyvät kasvuyritykset			
— Rahoitettujen hankkeiden uutuusarvo (indeksi 0—100)	79	80	80
— Kansainvälisen liiketoiminnan osuus yritysten liikevaihdosta	48	49	50
Suuryritykset			
— Suurten yritysten Tekes-rahavirrat, %	95	80	80
— Suurten yritysten kokonaisverkottuminen Tekes-projekteissa, %	201	170	170
Julkiset tutkimusorganisaatiot			
— Kansainvälisten yhteisprojektien osuus (% kaikista projekteista)	86	85	85

Vaikuttavuus

	2013 toteutuma	2014 arvio	2015 tavoite
Toiminnalla aikaansaadaan ihmisten ja ympäristön hyvinvointia parantavia palveluita, tuotteita ja prosesseja			
Useita asiakassegmenttejä koskevat erityisteemat			
— Työorganisaatioiden kehittämishankkeista hyötyvien työntekijöiden määrä, kpl	10 864	12 000	12 000
— Cleantechin osuus Tekesin rahoituksesta (%)	-	33	33
— Kansallisia energia- ja ympäristötavoitteita suoraan edistävien innovaatioiden määrä	606	500	520

Tekesin tulostavoitteiden saavuttamiseen osallistuu Tekesin oman henkilöstön lisäksi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten Tekes-tehtäviä hoitava henkilöstö, joiden osalta resurssit on budjetoitu momentille 32.01.02. Tulostavoitteiden saavuttamiseen käytetään myös momenttien 32.20.40, 32.20.42, 32.20.83 ja 32.20.89 määrärahoja ja valtuuksia. Valtuuksilla Tekes rahoittaa Tekes-ohjelmia, strategisten huippuosaamisen keskittymien ohjelmia ja hankkeita sekä riskipitoisia tutkimus- ja kehittämis- ja innovaatiotoiminnan projekteja, jotka toteutetaan pääosin vuosina 2015—2018.

Tekesin vaikuttavuustavoitteiden toteutumista seurataan ensisijaisesti kolmen vuoden välein teettävillä vaikuttavuusarvioinneilla sekä vuosittain suuntaa-antavilla seurantamittareilla.

Toiminnallinen tehokkuus

	2013 toteutuma	2014 tavoite	2015 tavoite
Toiminnallinen taloudellisuus			
Rahoitus- ja asiakkuustyön kokonaiskustannus/myönnetty rahoitus, %	4,2	< 5,0	< 5,0
Tuottavuus			
Käynnistyvä projektivolyymi, milj. euroa/hyv.	3,3	> 2,7	> 2,7

Tuotokset ja laadunhallinta

	2013 toteutuma	2014 tavoite	2015 tavoite
Palvelukyky ja laatu			
Suoritteet			
— Pk-yritysten osuus yritysrahoituksesta, %	67	> 60	> 60
Asiakaspalautteen yleisarvio Tekesin toiminnasta (1—5)	4,0	> 4,0	> 4,0
Käsittelyajat merkittävimmistä suoritteista			
— Uuden rahoitushakemuksen käsittelyaika pk-yrityksille, vrk	57	< 59	< 59
— Uuden rahoitushakemuksen käsittelyaika suuryrityksille, vrk	69	< 70	< 70
— Maksupyyntöön ja raportin käsittelyaika pk-yrityksille, vrk	22	< 21	< 21
Oikaisuvaatimukset/muutoksenhakukelpoiset päätökset, %	0,5	< 0,6	< 0,6

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

	2013 toteutuma	2014 tavoite	2015 tavoite
Henkilötyövuosien kehitys	285	290	290
Kokonaistyytyväisyys (1—5)	3,5	3,5	> 3,5

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Hanke- ja ohjelmatoiminta	7 340 000
Toimintamenot	33 022 000
Yhteensä	40 362 000

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Bruttomenot	43 090	41 884	40 662
Bruttotulot	516	600	300
Nettomenot	42 574	41 284	40 362
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	20 223		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	18 288		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Fuusio-tutkimuksen kansallinen koordinointi (siirto momentille 32.20.49)	-160
INKA-ohjelman kansalliset palvelut (siirto momentilta 32.20.42)	500
Kertaluonteisen lisäyksen poistuminen (Team Finland)	-400
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-68
Palkkaliukumasäästö	-53
Palkkausten tarkistukset	111
Strategisen tutkimuksen rahoitusväline (siirto momentille 29.40.54)	-143
Toimintamenojen lisäsäästö	-477
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-204
Vuokramenojen indeksikorotus	29
Vuokramenojen indeksikorotusta vastaava säästö	-57
Yhteensä	-922

2015 talousarvio	40 362 000
2014 I lisätalousarvio	-160 000
2014 talousarvio	41 284 000
2013 tilinpäätös	40 639 000

(07.) Matkailun edistämiskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Selvitysosa: Momentti ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.

Matkailun edistämiskeskuksen toiminnot siirretään osaksi Finpro ry:tä 1.1.2015 lähtien.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Valtionavustus matkailun edistämiseen (siirto momentille 32.20.41)	-10 030
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-13
Palkkaliukumasäästö	-5
Palkkausten tarkistukset	11
Yhteensä	-10 037
2014 talousarvio	10 037 000
2013 tilinpäätös	11 091 000

40. Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan tukeminen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 366 871 000 euroa.

Valtuus

Vuonna 2015 uusia rahoituspäätöksiä saa tehdä enintään 359 015 000 euron arvosta.

Mikäli vuoden 2014 myöntämisvaltuutta on jäänyt käyttämättä, saa käyttämättä jääneestä osasta tehdä myöntämispäätöksiä vuonna 2015 enintään 30 000 000 eurolla.

Määrärahaa ja valtuutta saa käyttää:

- 1) valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädettävin perustein ja Euroopan komission vähämerkityksistä tukea koskevan asetuksen (EY 1407/2013) mukaisesti yrityksille ja muille yhteisöille tuotteiden, tuotantomenetelmien ja palveluiden kehittämistä ja hyödyntämistä koskevaan teknologiseen, liiketoiminnalliseen ja muuhun tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaan
- 2) kansallisiin ja Euroopan unionin rahoitusosuuksiin eurooppalaisissa yhteistyöhankkeissa
- 3) valtion budjettitalouden piiriin kuuluvien organisaatioiden sekä kunnallisten ja muiden budjettitalouden ulkopuolisten julkisten organisaatioiden julkisen toiminnan innovatiivisiin kehittämissankkeisiin
- 4) työelämän kehittämishankkeisiin, jotka voivat olla myös kuntien ja kuntayhtymien, yleishyödyllisten yhteisöjen sekä valtion budjettitalouden virastojen ja laitosten työelämän kehittämishankkeita
- 5) valtion budjettitalouden piiriin kuuluvien organisaatioiden sekä korkeakoulujen ja vastaavien julkista tutkimusta tekevien budjettitalouden ulkopuolisten tutkimusorganisaatioiden tutkimus- ja kehittämishankkeisiin, jotka edistävät teknologisen, liiketoiminnallisen sekä muun elinkeinoelämän ja yhteiskunnan kehittymisen kannalta merkittävän osaamisen syntymistä, kehittymistä ja laaja-alaista hyödyntämistä
- 6) valtion budjettitalouden piiriin kuuluvien organisaatioiden sekä korkeakoulujen ja vastaavien julkista tutkimusta tekevien budjettitalouden ulkopuolisten tutkimusorganisaatioiden kansallisiin ja kansainvälisiin ohjelmiin ja hankkeisiin, hankkeiden valmisteluun sekä osaamisen ja strategisten toimintaedellytysten kehittämiseen

7) valtion budjettitalouden piiriin kuuluvien organisaatioiden sekä korkeakoulujen ja vastaavien julkista tutkimusta tekevien budjettitalouden ulkopuolisten tutkimusorganisaatioiden kansainväliselle organisaatiolle maksettaviin jäsen- ja ohjelmamaksuihin sekä laitetoimituksiin ja Tekesin puolesta tehtävistä matkoista muille kuin Tekesin henkilöstölle aiheutuviin matkakustannuksiin

8) julkisen toiminnan laatua ja kustannustehokkuutta kohottaviin innovaatioihin liittyvien julkisten hankintojen valmisteluun ja toteutukseen kunnissa ja kuntayhtymissä, yleishyödyllisissä yhteisöissä, valtion virastoissa ja laitoksissa sekä muissa hankintalain (348/2007) mukaisissa hankintayksiköissä

9) kansainvälisille organisaatioille innovaatioyhteistyön ja -ohjelmien jäsen- ja osallistumismaksuihin.

Avustusta voidaan maksaa myös palveluseteleinä.

Momentilta voidaan maksaa ennen vuotta 2010 momentilta 32.20.20 tehtyjen sitoumusten aiheuttamat menot.

Momentilta voidaan maksaa ennakkomaksuja budjettitalouden ulkopuolisille tutkimusorganisaatioille liittyen julkisen tutkimuksen projekteihin.

Momentille budjetoituihin kulutusmenoihin liittyvät arvonnäisäveromenot maksetaan momentilta 32.01.29.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Hankkeiden yhtenäisen arvioinnin ja vuodenvaihteen joustavuuden varmistamiseksi esitetään, että mikäli vuoden 2014 myöntämisvaltuutta jää käyttämättä, siitä voidaan tehdä sitoumuksia enintään 20 000 000 eurolla vuonna 2015.

Rahoitusta kohdistetaan erityisesti elinkeinorakenteiden uudistumista nopeuttaviin riskipitoisiin hankkeisiin. Rahoituksella kannustetaan yrityksiä ja muita yhteisöjä sekä valtion budjettitalouteen kuuluvia organisaatioita tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaan sekä yhteisiin ohjelmiin, joiden avulla pyritään nopeuttamaan kehitystä sekä kasvattamaan jalostusarvoa ja tuottavuutta sekä edistämään työelämän kehitystä. Rahoitusta myönnettäessä otetaan huomioon Tekesin rahoituksen vaikutus hankkeen toteutukseen, hankkeen vaikuttavuus, tavoiteltava liiketoiminta sekä kehitettävän innovaation tai osaamisen uutuusarvo, tulosten hyödyntäminen, käytettävät voimavarat, taloudelliset edellytykset ja verkottuminen sekä hankkeiden välilliset vaikutukset elinkeinoelämässä ja yhteiskunnassa.

Tukea myönnetään erityisesti:

- riskipitoisiin tutkimus-, kehitys- ja innovaatiohankkeisiin ja ohjelmiin, joilla tähdätään uuden teknologian ja osaamisen luomiseen ja hyödyntämiseen sekä energiatalouden, ympäristö- ja hyvinvointiteknologioiden kehittämiseen teollisuudessa ja palveluissa
- nuorten innovatiivisten yritysten liiketoimintojen kehittämiseen
- pienille ja keskisuurille yrityksille uuden teknologian, teollisoikeuksien sekä innovaatiopalvelujen hankkimiseen
- innovatiivisten tuotantotapojen kehittämiseen ja kokeilemiseen pilotti- tai demonstraatiomittakaavassa sekä koetuotantoon

— kunnallisten organisaatioiden, valtion budjettitalouteen kuuluvien organisaatioiden, yritysten ja muiden yhteisöjen sellaisten innovatiivisten hankintojen suunnitteluun ja toteuttamiseen, joilla tilaaja tavoittelee toimintansa tai palvelujensa laadun ja kustannustehokkuuden merkittävää parantamista ja jotka edellyttävät tarjoajilta uuden tuotteen, tuotantomenetelmän, palvelun tai muun innovatiivisen ratkaisun kehittämistä

— työelämän kehittämishankkeisiin.

Vaikuttavuus ja tukijärjestelmän toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet on esitetty Tekesin toimintamenomomentin (32.20.06) yhteydessä.

Eurooppalaisia yhteistyöhankkeita koskevat EU-tulot on merkitty momentille 12.32.99.

Valtuuden ja määrärahan käytön arvioitu jakautuminen (1 000 euroa)

	Määräraha	Valtuus
Avustukset tutkimukseen, kehitykseen ja innovaatiotoimintaan	194 144	198 139
Julkisen tutkimus- ja kehitystoiminnan rahoitus	156 227	144 676
Euroopan avaruusjärjestön (ESA) ohjelmamaksut	16 500	16 200
Yhteensä	366 871	359 015

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2015	2016	2017	2018	2019—	Yhteensä vuodesta 2015 lähtien
Ennen vuotta 2015 tehdyt sitoumukset	313 970	144 962	49 667	13 412	3 778	525 789
Vuoden 2015 sitoumukset	52 901	143 642	82 433	31 692	48 347	359 015
Menot yhteensä	366 871	288 604	132 100	45 104	52 125	884 804

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

EEN-ohjelma (siirto momentille 32.20.41)	-500
INKA-ohjelma (siirto momentille 32.20.42)	-4 000
Maksatusmäärärahan tarkistukset	9 951
Valtuuslisäyksen maksatukset (LTA III 2012)	-500
Strategisen tutkimuksen rahoitusväline (siirto momentille 29.40.54)	-10 000
Säästö päätös	-33 400
Yhteensä	-38 449

2015 talousarvio	366 871 000
2014 talousarvio	405 320 000
2013 tilinpäätös	430 661 200

41. Valtionavustus yritysten kansainvälistymisen ja kasvun edistämiseen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 49 342 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää yleisavustuksesta ulkomaankauppaa, elinkeinopolitiikkaa sekä yritysten kansainvälistymistä edistävälle yhteisöille annetun asetuksen (1301/2010) mukaisesti yleisavustuksena:

- 1) työ- ja elinkeinoministeriön toimintaan liittyvien elinkeinopolitiikkaa edistävien yhteisöjen yleisavustuksiin ja pk-yritysten palvelujen kehittämiseen ja tuottamiseen
- 2) kansainvälistä liiketoimintaa edistävien yhteisöjen tarjoaman perusneuvonnan, asiantuntijapalveluiden ja yritysten kehittämispalveluiden tuottamiseen
- 3) matkailun edistämiseen
- 4) Suomeen suuntautuvien ulkomaisten investointien edistämiseen.

Lisäksi määrärahaa saa käyttää yleisavustuksena:

- 1) standardisointitoimintaan
- 2) pohjoismaisen ympäristömerkintäjärjestelmän kansallisen tason tehtävien hoitamiseen.

Määrärahaa saa käyttää erityisavustuksena:

- 1) valtionapuyhteisöjen, julkisten yhteisöjen ja muiden yhteisöjen hankkeiden rahoittamiseen
- 2) yritysten kansainvälistä liiketoimintaa sekä Suomeen suuntautuvia investointeja ja matkailua edistävään Team Finland -palveluihin ja -toimintaan
- 3) kolmevuotisen pk-yritysten kansainvälistä liiketoimintaa, matkailua ja ulkomaisia investointeja vauhdittavan ohjelman toteuttamiseen
- 4) Suomen Enterprise Europe Network -verkoston toiminnan rahoittamiseen.

Vientikeskusverkoston ylläpito sekä kansainvälistä liiketoimintaa edistävät asiantuntijapalvelut ovat sellaisia toimintoja, jotka voidaan rahoittaa täyttää kustannusmäärää vastaavasti. Lisäksi matkailun ja ulkomaisten investointien edistämisestä aiheutuviin kustannuksiin ja muotoilun hyödyntämisen tehostamiseen elinkeinotoiminnassa sekä yrityspalvelujen kehittämiseen voidaan palvelujen julkiseen palveluun verrattavan luonteen vuoksi myöntää yleisavustusta kustannusten täyttää määrää vastaavasti. Myös pk-yrityksille tarkoitettujen palvelujen, luovien alojen yritystoiminnan ja luovan talouden edistämiseen voidaan erityisissä tapauksissa niiden yhteiskunnallisen vaikuttavuuden ja tuloksellisuuden perusteella myöntää valtionavustusta kustannusten täyttää määrää vastaavasti. Lisäksi Team Finland -palveluja ja -toimintaa sekä kolmevuotisen pk-yritysten kansainvälistä liiketoimintaa, matkailua ja ulkomaisia investointeja vauhdittavan ohjelman toteuttamista voidaan rahoittaa kustannusten täyttää määrää vastaavasti toiminnan yhteiskunnallisen vaikuttavuuden ja tuloksellisuuden perusteella.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Yleisavustusta voidaan myöntää Finpro ry:n toteuttamiin asiantuntija-, neuvonta- ja verkottamispalveluihin sekä sen alaisuudessa toimivan vientikeskusverkoston ylläpitämisestä aiheutuviin kustannuksiin. Matkailun edistämisessä koordinoidaan Suomen matkailumaakuvan vahvistumista ja parannetaan matkailutuotteiden vientiä ja kysyntää yhteismarkkinoinnilla toimijoiden kanssa sekä tukemalla tuotekehitystä. Investointien hankinnassa

korostetaan osaamisintensiivisiä aloja, korkean lisäarvon tuotantoa, T&K&I-investointeja sekä investointien työllistämisaikavaihteluita.

Yleisavustusta voidaan käyttää myös kansainvälistymispalvelujen tuottamiseen. Luovien alojen kansainvälistymistä edistävä yleisavustus kohdennetaan suomalaisen musiikin sekä elokuva- ja audiovisuaalisen alan tunnettuuden ja menekin edistämiseen maailmalla. Kansainvälistä liiketoimintaa edistävien yhteisöjen ensisijaisena tehtävänä on suomalaisten yritysten ja elinkeinoelämän palveleminen niin kotimaassa kuin ulkomailla osana Team Finland -verkostoa.

Erityisavustusta voidaan käyttää Team Finland -toimintaan ulkomaisten investointien hankkimiseksi Suomeen, Team Finland -toimintaan kansainvälisen liiketoiminnan edistämiseksi sekä kolmevuotisen yritysten kansainvälistä liiketoimintaa, matkailua ja ulkomaisia investointeja vauhdittavan ohjelman toteuttamiseen. Team Finland -verkosto kokoaa yhteen valtion rahoittamat toimet ja mahdollistaa toimintakenttään kuuluvien toimintojen ja palvelujen asiakaslähtöisen ja innovatiivisen toteuttamisen yhteistyössä valtion ja yksityisten toimijoiden kesken.

Kolmevuotisessa yritysten kansainvälistymistä, matkailua ja ulkomaisia investointeja edistäväsä ohjelmassa voidaan toteuttaa uusia ja joustavia toimintamalleja ja nopeita kokeiluja, joiden tavoitteena on tukea suomalaisyritysten kansainvälistymistä ja uudistuvaa liiketoimintaa esimerkiksi uusilla kasvualoilla kuten cleantech, bio- ja luonnonvaratalous, arktinen liiketoiminta sekä digitalisaation synnyttämät mahdollisuudet sekä edistää uusien investointien hankkimista Suomeen painottamalla erityisesti T&K&I-investointeja suomalaisen osaamisen vahvistamiseksi.

Vaikutavuus

	2013 toteutuma	2014 tavoite	2015 tavoite
Yritykset kansainvälistyvät ja verkottuvat keskenään ja niiden kansainvälisen liiketoiminnan osaaminen syvenee			
— Finpron neuvontapalveluasiakkaiden lukumäärä (kpl)	1 832	1 300	1 500
Matkailutulo kasvaa			
— Ulkomaisesta matkailusta saatavat vientiin rinnastettavat tulot (ml. kuljetustulot, milj. euroa)	4 200	4 425	4 800
Ulkomaisilla investoinneilla luodaan talouskasvua, lisätään työpaikkoja ja vahvistetaan osaamis pohjaa			
— Ulkomaisten investointien työllistävyys (työpaikkojen lukumäärä)	591	600	630
— Ulkomaisten investointien taloudellinen merkitys (milj. euroa)	416	450	470
Standardisointi tukee uusien teknologioiden ja markkinoiden kehittymistä ja kaupallistamista			
— Työkohteiden lukumäärä uusilla alueilla	1 258	1 350	1 430
Kulutus ohjautuu ympäristöä säästäviin tuotteisiin ja palveluihin ja vastuullisuuteen sitoutuneiden suomalaisten yritysten määrä kasvaa			

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Globaalit kansainvälistymispalvelut, ulkomaisten investointien ja matkailun edistäminen	32 240 000
Kolmevuotinen yritysten kansainvälistymistä ja ulkomaisia investointeja edistävä ohjelma	5 000 000
Team Finland -toiminta kansainvälistymisen ja ulkomaisten investointien edistämiseksi	9 000 000
Yrittäjyyden ja luovien alojen edistäminen	1 772 000
Standardisointitoiminta	1 330 000
Yhteensä	49 342 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Arvonlisäveromenot (siirto momentilta 32.01.29)	1 300
EEN-ohjelma (siirto momentilta 32.20.40)	500
Elinkeinotukisäästöjen (HO) uudelleenkohdennus pääluokan sisällä	300
Hallituksen kasvupanostukset	20 000
Keksintötoiminta (siirto momentille 32.30.45)	-750
Kertaluonteisten erien poistuminen	-2 425
Team Finland -koordinointi (siirto momentille 23.01.01)	-1 000
Valtionavustus matkailun edistämiseen (siirto momentilta 32.20.(07))	10 030
Säästö päätös	-5 000
Uudelleenkohdentaminen	-1 000
Tasomuutos	750
Yhteensä	22 705

Momentin nimike on muutettu.

2015 talousarvio	49 342 000
2014 II lisätalousarvio	6 300 000
2014 I lisätalousarvio	29 000 000
2014 talousarvio	26 637 000
2013 tilinpäätös	36 122 000

42. Innovaatiokeskittymien kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 9 800 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) Innovatiiviset kaupungit -ohjelman toteutukseen, sisältäen kuntien, kuntayhtymien, yleishyödyllisten yhteisöjen sekä valtion virastojen ja laitosten toimenpiteet
- 2) innovaatiokeskittymiä ja paikallista ja alueellista innovaatiotoimintaa tukeviin kehittämistoimenpiteisiin.

Määrärahaa saa käyttää myös kulutusmenoihin.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Innovatiiviset kaupungit -ohjelman (INKA) tavoitteena on tukea innovaatiopolitiikan kansallisten ja aluelähtöisten toimien synergiaa kansainvälisesti vetovoimaisten innovaatiokeskittymien luomiseksi. Kansalliset ja alueelliset voimavarat ja toimenpiteet yhdistävänä

ja paikallislähtöisinä toimina ohjelma täydentää kaudella 2014—2020 muita innovaatiopolitiikan instrumentteja.

Ohjelma tukee kaupunkiseutujen erikoistumista vahvuuksiinsa ja kansainvälisesti merkittävän osaamisen kasaantumista kannustamalla keskittymiä strategisten painopistevalintojen tekemiseen ja laajapohjaiseen julkisen sektorin ja elinkeinoelämän väliseen yhteistyöhön. Osaamislähtöistä uutta liiketoimintaa edistetään ajanmukaisilla kehitysympäristöillä, edelläkävijämarkkinoilla sekä tehokkaalla kansallisella ja kansainvälisellä verkottumisella. Ohjelman yhtenä tavoitteena on hyödyntää kaupunkiseutujen suuret investoinnit innovaatioiden kokeilu- ja demonstraatioympäristöinä.

Ohjelmaan on valittu viisi temaattista painopistettä: kestävät energiaratkaisut, biotalous, kyberturvallisuus, tulevaisuuden terveys sekä älykäs kaupunki ja uudistuva teollisuus. Ohjelman toteuttajiksi on hyväksytty 12 suurinta kaupunkiseutua.

Määrärahaa on tarkoitus käyttää Innovatiiviset kaupungit -ohjelman kehittämishankkeiden toteutukseen valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädettävin perustein.

Momentin määrärahaa voidaan käyttää myös innovaatiokeskittymiä ja paikallista ja alueellista innovaatiotoimintaa tukeviin kehittämistoimenpiteisiin.

Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

— Innovaatiokeskittymissä syntyy elinkeinoelämän ja julkisten toimijoiden yhteistyöhön perustuen uutta osaamislähtöistä, kansainvälisesti kilpailukykyistä liiketoimintaa.

— Kaupunkiympäristöistä luodaan vetovoimaisia kokeilu- ja kehitysalustoja innovaatiotoiminnalle.

— Innovaatiotoimijoiden kytkennät kansallisiin ja globaaleihin innovaatio- ja arvoverkostoihin vahvistuvat.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

INKA-ohjelma (siirto momentilta 32.20.40)	4 000
INKA-ohjelman kansalliset palvelut (siirto momentille 32.20.06)	-500
Start up -talo (kertaluonteisen erän poistuminen)	-300
Säästö päätös	-4 000
Yhteensä	-800
2015 talousarvio	9 800 000
2014 talousarvio	10 600 000
2013 tilinpäätös	7 600 000

43. Kansainvälistymisavustus yritysten yhteishankkeisiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 14 518 000 euroa.

Valtuus

Uusia avustuksia saa vuonna 2015 myöntää 9 786 000 euroa.

Valtuutta ja määrärahaa saa käyttää yritysten yhteishankkeisiin myönnettävästä kansainvälistymisavustuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen (1300/2010) mukaisten hankkeiden toteuttamiseen ja maksamiseen.

Valtuutta ja määrärahaa saa käyttää yllä mainitun asetuksen mukaisten ulkomaankauppaa ja vientiä edistäviin kansainvälistymisen yhteishankkeisiin seuraavasti:

1) yhteisosallistumisiin kansainvälisissä näyttelyissä sekä vientiverkostohankkeisiin ja kumppanuusohjelmiin

2) muihin yhteishankkeisiin, uusien toimialojen ja palvelualojen yhteishankkeisiin, strategisiin kärkihankkeisiin, yrityslähtöisten kulttuurivientihankkeiden tukemiseen sekä matkailualan valtakunnallisiin hankkeisiin.

Avustus pk-yrityksille on enintään 50 %. Avustusta voidaan myöntää edellä mainittua korkeammin prosenttiosuukin valtakunnallisiin ja alueellisesti merkittäviin hankkeisiin, joihin ei osallistu yrityksiä tai joiden kulut ovat vaikeasti yritysکوhtaisesti kohdennettavissa tai jos hankkeen hyödyn katsotaan koituvan laajalle yritysجوكolle tai hanke on luonteeltaan poikkeava ja riskialtis.

Määräraha budjetoidaan maksatuspääätösperusteisena.

Selvitysosa: Yritysten yhteishankkeita toteuttavat ulkomaankauppaa ja elinkeinopolitiikkaa edistävät järjestöt ja Finpro ry, eri toimialojen toimialaliitot sekä yritykset tai niiden yhteenliittymät.

Määrärahalla toteutetaan yritysten yhteishankkeita, joissa osallistujina on pieniä ja keskisuuria yrityksiä. Yhteishankkeisiin osallistumisen tavoitteena on yrityksen viennin käynnistäminen uusilla markkina-alueilla, uusien tuotteiden markkinoille vieminen, yritysten viennin kasvattaminen ja nykyisten liikesuhteiden säilyttäminen sekä uusien kumppanuuksien etsiminen uusilta vientimarkkinoilta. Yhteishankkeisiin osallistuminen madaltaa yritysten kansainvälistymisen kynnystä ja nopeuttaa pk-yritysten uusille markkinoille pääsyä. Osallistujina yhteishankkeissa on kasvuyrityksiä, tuotekehitysvaiheen jälkeisessä kaupallistamisvaiheessa olevia yrityksiä, yritysten uusia, innovatiivisia verkostoja ja muita yritysryhmiä. Avustukset kohdennetaan erityisesti ympäristöliiketoiminnan ja puhtaiden teknologioiden toimialojen yhteishankkeisiin, koulutusvientiin ja innovatiivisiin uusiin hankkeisiin korkean teknologian toimialoilla. Lisäksi osallistujat voivat olla luovien alojen toimijoita, bioteknologian alan, terveys- tai hyvinvointiteknologioiden aloilla uusien innovaatioiden tuottajia, monipuolisten palveluiden kehittäjiä ja uudistajia.

Erityisinä kohdemaina hankkeita toteutetaan BRICS-maissa Venäjällä, Kiinassa ja Intiassa, Brasiliassa ja Etelä-Afrikassa. Yritysten perinteisissä vientimaissa Euroopassa panostetaan pääasiallisesti vain uusiin avauksiin. Erityistä huomiota kiinnitetään toimialoille, joihin kohdistuu merkittäviä rakenteellisia muutoksia.

Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

	2013 toteutuma	2014 arvio	2015 arvio
Pk-yritysten liiketoimintaosaaminen ja kansainvälistymisen taidot vahvistuvat			
— Ministeriön tukemiin strategiaan kärkihankkeisiin osallistuvien yritysten lukumäärä, kpl	190	150	120

Toiminnallinen tuloksellisuus

	2013 toteutuma	2014 arvio	2015 arvio
Yhteishankkeisiin osallistuvat yritykset, kpl	1 749	1 200	1 000
Pk-yritysten osuus yhteishankkeiden avustuksista, %	73	85	87
Toteutettujen yksittäisten yhteishankkeiden lukumäärä, kpl	393	330	300

Tuotokset ja laadunhallinta

	2013 toteutuma	2014 arvio	2015 arvio
Hakemusten määrä, kpl	331	340	350
Myönteisten päätösten määrä, kpl	263	220	200
Käsittelyajat, kk	1—2 kk	1—2 kk	1—2 kk
Pk-yrityksille suunnattujen vientiverkostohankkeiden ja kumppanuusohjelmien määrä, kpl	70	40	30
Osallistumiset kv. näyttelyihin	108	90	80

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2015	2016	2017	2018	Yhteensä vuodesta 2015 lähtien
Ennen vuotta 2015 tehdyt sitoumukset	7 668	3 400	1 580	752	13 400
Vuoden 2015 sitoumukset	6 850	1 467	978	491	9 786
Menot yhteensä	14 518	4 867	2 558	1 243	23 186

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Aiempien valtuuslisäysten (LTA4 2010, TA 2011, LTA3 2012, LTA 2013, LTA 3 2013) maksatusten vähentyminen	-1 400
Maksatusmäärärahan tarkistukset	107
Säästöpäätös	-4 704
Yhteensä	-5 997

2015 talousarvio	14 518 000
2014 I lisätalousarvio	-1 700 000
2014 talousarvio	20 515 000
2013 tilinpäätös	15 977 000

(44.) Valtionavustus yksittäisten yritysten hankevalmisteluun Venäjällä (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.

2014 talousarvio	1 400 000
2013 tilinpäätös	700 000

(45.) *Yritysten tutkimus- ja kehittämishankkeiden valmistelu* (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.

2014 talousarvio	2 000 000
2013 tilinpäätös	4 000 000

(46.) *Laivanrakennuksen innovaatiotuki* (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.

2014 talousarvio	3 200 000
2013 tilinpäätös	26 100 000

47. *Finnvera Oyj:n tappiokorvaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 54 338 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää yhtiöiden luotonanto- ja takaustoiminnasta syntyneiden tappioiden korvaamiseen valtion erityisrahoitusyhtiön luotto-, takaus- ja pääomasijoitustoiminnasta annetun lain (445/1998) ja sitä edeltäneen Kera Oyj:stä annetun lain (65/1971) nojalla annettujen valtioneuvoston sitoumusten mukaisesti.

Selvitysosa: Luottotappiokorvaukset mahdollistavat sen, että Finnvera Oyj voi myöntää riskilainoja ja -takauksia silloinkin, kun yrityksen vakuudet ovat riittämättömiä. Kasvuyritysten ja alkavien yritysten osalta riskitasoa pidetään keskimääräistä korkeampana.

Valtioneuvosto on antanut valtion erityisrahoitusyhtiön luotto- ja takaustoiminnasta annetun lain 8 §:n nojalla sitoumuksen siitä, että valtio korvaa Finnvera Oyj:n luottotappioita sitoumuksen ehtojen mukaisesti niistä luotoista ja takauksista, jotka yhtiö myöntää 1.1.1999 alkaen. Tätä ennen myönnettyistä luotoista ja takauksista, jotka Kera Oyj on myöntänyt, korvataan luotto- ja takautappiot Kera Oyj:stä annetun lain mukaan annettujen valtioneuvoston sitoumusten mukaisesti.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon päätös nostaa Finnvera Oyj:n myöntämien luottojen ja takausten luotto- ja takautappioista aiheutuvaa valtion korvausosuutta tukialueiden ulkopuolella muualla Suomessa 40 prosentista 55 prosenttiin. Finnvera Oyj:n vuonna 2015 myöntämistä luotoista ja takauksista arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja ensimmäisen kerran vuonna 2016.

Finnvera Oyj:n ohjelmakaudella 2000—2006 myöntämien investointi- ja käyttöpääomalainoista syntyvien luottotappioiden korvaamiseen on kohdistettu myös Euroopan aluekehitysrahaston rahoitusta. Tappiokorvaukset (EAKR- ja kansallisen osuus) maksetaan EAKR-sulkuiltiltä niin kauan kuin tätä kantaa on voimassa.

Vaikuttavuus

	2013 toteutuma	2014 arvio	2015 arvio
Yhtiön rahoitusta saavien aloittavien yritysten määrä, kpl	3 473	3 500	3 500
Myötävaikutetut uudet työpaikat, kpl	8 663	8 000	8 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Maksatusmäärärahan tarkistukset	526
Riskinotonlisäys (HO)	800
Tukialueiden ulkopuolisen tappiokorvausprosentin korotus	490
Säästö päätös	-200
Yhteensä	1 616

Momentin nimike on muutettu.

2015 talousarvio	54 338 000
2014 talousarvio	52 722 000
2013 tilinpäätös	60 310 400

48. Korko- ja muu tuki julkisesti tuetuille vienti- ja alusluotoille (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 11 800 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) julkisesti tuettujen vienti- ja alusluottojen korontasauksesta annetun lain (1137/1996) sekä julkisesti tuetuista vienti- ja alusluotoista sekä korontasauksesta annetun lain (1543/2011) mukaisen korkotuen maksamiseen
- 2) Valtiokonttorille korontasaus sopimuksista aiheutuvien korko- ja valuuttariskien suojaukseen tarvittavien toimenpiteiden ja kustannusten maksamiseen
- 3) julkisesti tuettujen vienti- ja alusluottojen korontasausyhtiöstä annetun lain (1136/1996) mukaisesti Suomen Vientiluotto Oy:lle maksettavan hallinnointipalkkion suorittamiseen
- 4) julkisesti tuetuista vienti- ja alusluotoista sekä korontasauksesta annetun lain (1543/2011) mukaisesti Suomen Vientiluotto Oy:lle maksettavan alijäämäkorvauksen suorittamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatus päätösperusteisena.

Selvitysosa: Julkisesti tuettujen vienti- ja alusluottojen korkotuen tavoitteena on turvata suomalaisille yhtiöille kansainvälisesti kilpailukykyinen viennin ja alustoimitusten rahoitusjärjestelmä, lisätä Suomen pääomatavaravientiä ja alustoimituksia sekä edistää viejien, kotimaisten telakoiden ja niiden alihankkijoiden työllisyyttä.

Julkisesti tuetuista vienti- ja alusluotoista sekä korkotasauksesta annetun lain (1543/2011) nojalla Suomen Vientiluotto Oy voi tehdä korontasaus sopimuksia enintään 5 000 milj. euron pääoma-arvosta sekä myöntää OECD-ehtoisia kiinteä- ja vaihtuvakorkoisia luottoja koskevia rahoituspäätöksiä enintään 3 000 milj. euron pääoma-arvosta. Myöntämisvaltuuden käyttöastetta laskettaessa otetaan huomioon luottojen ja korontasaus sopimusten erääntymätön pääoma täysimääräisenä sekä tarjousten pääoma-arvosta 30 %. Hallituksen rakennepoliittisen ohjelman mukaisesti vienti- ja alusluottojen rahoitus- ja korontasaus valtuuksia korotetaan merkittävästi. Eduskunta on vuonna 2014 hyväksynyt asiaa koskevat lakimuutokset (488/2014).

Alijäämäkorvaus syntyy, kun yhtiön vuosi- tai välintilinpäätökseen perustuva, vienti- ja alusluottojen myöntämisestä johtuva tappio on suurempi kuin yhtiön vapaa oma pääoma.

Toimintaa kuvaavia tunnuslukuja

	2013 toteutuma	2014 arvio	2015 arvio
Uusia vientiluottoja koskevia korontasausopimuksia — milj. euroa	60	750	1 000
Myönnettyjen luottojen sopimuskanta vuoden lopussa — milj. euroa	800	1 200	2 000

Korontasausopimuksista valtiolle aiheutuvat menot (1 000 euroa)

	2015	2016	2017	2018	2019	Yhteensä vuodesta 2015 lähtien
Vientiluottojen korkotuki	7 300	16 300	25 100	33 400	39 700	121 800
Suojausmenot	4 500	3 100	1 500	600	200	9 900
Menot yhteensä	11 800	19 400	26 600	34 000	39 900	131 700

Korontasausopimuksista sekä korko- ja valuuttariskien suojaamisesta aiheutuvien menojen lisäksi tuloutuu valtiolle korkohyvityksiä ja suojaustuloja. Vuonna 2013 valtio sai korkohyvityksiä yhteensä 25,2 milj. euroa, ja korontasautoiminnan ylijäämä oli 14,8 milj. euroa. Korontasautoiminnasta valtiolle tulevien korkohyvitysten ja suojaustulojen arvioidaan olevan yhteensä 17,8 milj. euroa vuonna 2014 ja 12,5 milj. euroa vuonna 2015.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Maksatusmäärärahan tarkistus	1 800
Yhteensä	1 800

2015 talousarvio	11 800 000
2014 talousarvio	10 000 000
2013 tilinpäätös	10 468 893

49. Valtionavustus Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy:n toimintaan (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 105 710 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää yleisavustuksena yhtiölle yhtiölain mukaisena rahoituksena seuraavasti:

1) 86 710 000 euroa Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy:n strategiseen, muuhun kuin liiketaloudellisilla perusteilla tapahtuvaan toimintaan. Tämä käsittää muun muassa yhtiön oma- ja yhteisrahoitteisen tutkimus- ja kehitystyön, osaamisen kehittämisen, innovaatiotoiminnan, teknologian lisensoinnin, uusien yritysten synnyttämisen ja yhteisrahoitteisten tutkimushankkeiden omarahoitusosuutta koskevat menot ja kansallisen mittanormaalijärjestelmän yleisen toteuttamisen, hallinnoinnin ja kehittämisen, kansallisten mittanormaalilaboratorioiden toiminnan ohjauksen, kansallisen kalibrointipalvelun järjestämisen sekä mittatekniikan edistämisen.

2) 19 000 000 euroa korvaukseen yhtiölle hankintojen ja toimitilavuokrien arvonlisävero-osuuteen sekä toimitilavuokrien piileviin arvonlisäverokustannuksiin muun kuin arvonlisäverolain

(1501/1993) 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetun liiketoiminnan muodossa harjoitetun liikeloudellisen toiminnan osalta.

3) Euroopan atomienergiayhteisön (Euratom -ohjelma 2014—2018) fuusiotutkimuksen kansallisen koordinaatiotehtävän hoitamiseen.

4) Metrijärjestön jäsenmaksuun.

Selvitysosa: Arvonlisäkompensaatiota tarkistetaan vuosittain yhtiön viimeksi toteutuneen arvonlisäkertymän perusteella. Korvaus on euromääräinen ja perustuu viimeksi toteutuneen vahvistetun tilinpäätöksen tietoihin.

VTT:n tehtävä on riippumattomana ja puolueettomana tutkimuslaitoksena edistää tutkimuksen ja teknologian laaja-alaista hyödyntämistä sekä kaupallistamista elinkeinoelämässä ja yhteiskunnassa. Tehtävään sisältyy kansainvälisen SI-mittayksikköjärjestelmän toteuttaminen Suomessa kansallisena metrologialaitoksena, jonka taso varmistetaan osallistumalla alan kansainväliseen huippututkimukseen. Uusia mittausten menetelmiä ja mittalaitteita kehitetään Suomen teollisuuden tarpeisiin. Yhtiö vastaa tehtävänsä liittyvästä kansainvälisestä toiminnasta. Yhtiöllä voi tehtävänsä toteuttamiseksi olla tytäryhtiöitä.

Strategisesti erityisen tärkeässä tutkimuksessa valtion tuki on 100 %.

VTT toteuttaa vaikuttavuustavoitteitaan sekä omien ohjelmiansa kautta (kärki- ja innovaatio-ohjelmat, Emerging Technologies-ohjelma) että osallistumalla julkisiin tutkimushankkeisiin (EU, Tekes, SHOK:it ja Suomen Akatemia), joissa kehitetään uutta osaamista. Valtionavustuksesta pääosa käytetään omana rahoitusosuutena näissä julkisissa tutkimushankkeissa. VTT:n uudistumisen pääinstrumentti on Emerging Technologies-ohjelma, jolla luodaan sellaisia uusia ratkaisuja, joilla on huomattavaa teknologista, teollista ja yhteiskunnallista vaikuttavuutta 5—10 vuoden tähtäimellä. VTT:n tutkimustoiminta edesauttaa Suomen teollisuuden elinvoimaisuuden ja kilpailukyvyn tukemista sovelletun teknologiatutkimuksen ja -innovaatioiden luomisen avulla. Valtionavustusta käytetään lisäksi korkealuokkaisten tutkimus- ja pilot-infrastruktuurien rakentamiseen ja ylläpitoon, millä varmistetaan tutkimustulosten korkea laatu ja niiden sovellettavuus teolisiin käyttökohteisiin.

Valtionavustusta kohdennetaan vaikuttavuudeltaan suurempiin kokonaisuuksiin (% valtionavustuksen määrästä)

	2013 toteutuma	2014 arvio	2015 tavoite
Kärki- ja innovaatio-ohjelmat	44	48	50—60
Osaamisen kehittäminen	52	49	35—45
Uudistuminen (Emerging technologies-ohjelma)	3	3	5

Vaikuttavuus

— VTT:n tieteellinen edelläkävijyys luo kilpailu- ja arvонуontikykyä suomalaiselle elinkeinoelämälle ja VTT suuntaa toimenpiteitä Suomen valittujen strategisten kasvualojen, erityisesti bio- ja luonnonvaratalouden sekä cleantech- ja terveysalojen kehittämis- ja osaamistarpeisiin.

— VTT luo edellytyksiä yrittäjyydelle, erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten kasvulle, ja talouden uudistumiselle yhdistämällä monialaista osaamista sekä suuntaamalla tutkimusta yhteiskunnallisten ongelmien ratkaisemiseen ja käyttäjälähtöiseen tutkimukseen.

— Kytkeytymällä kansallisiin ja ylikansallisiin arvoverkostoihin sekä hyödyntämällä kansallista ja kansainvälistä kärkeosaamista, Suomen vetovoimaisuus innovaatioympäristönä ja -kumppanina vahvistuu.

— VTT:ssä toimiva MIKES-toiminto toteuttaa SI-mittayksikköjärjestelmän Suomessa ja varmistaa kansainvälisen huippututkimuksen kautta järjestelmän tuen Suomen teollisuudelle. Uusia mitausmenetelmiä ja mittalaitteita kehitetään.

Mittarit

	2013 toteutuma	2014 tavoite	2015 tavoite
— Kaupallisesti tai tuotannollisesti hyödynnetyt tai 3 vuoden aikana hyödynnettävät hanketulokset, %	69	65—70	65—70
— VTT:n rooli teknologian kehittäjänä ja käyttöönoton edistäjänä, VTT:n asiakasvaikuttavuuskysely (1—5), ka	3,6	4,0	4,0
— VTT:n ulkopuoliset tuotot SHOK-projekteista (milj. euroa)	15,6	11—13	11—13
— VTT:n rooli energian ja raaka-aineiden käytön tehostamisessa, VTT:n asiakasvaikuttavuuskysely (1—5), ka	3,5	3,6—3,8	3,6—3,9

Määrärahan arvioitu käyttö (1 000 euroa)

Yleisavustus perusrahoitukseen	82 460
Arvonlisäverokompensatio	19 000
Erityisavustus Euroopan atomienergiayhteisön (Euratom ohjelma 2014—2018) fuusiotutkimuksen kansallisen koordinaatiotehtävän hoitamiseen	160
Erityisavustukset jäsenmaksuihin	90
Yhteensä	105 710

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Arvonlisäveromenot (siirto momentilta 32.01.29)	19 000
Fuusio-tutkimuksen kansallinen koordinointi (siirto momentilta 32.20.06)	160
Valtionavustus VTT Oy:n toimintaan (siirto momentilta 32.20.(02))	82 103
Valtionavustus VTT Oy:n toimintaan (siirto momentilta 32.20.(05))	5 447
Uudelleenkohdentaminen	-1 000
Yhteensä	105 710

2015 talousarvio 105 710 000

(50.) Avustus kansainvälisen teknologiapalkinnon maksamiseen (siirtomääräraha 2 v)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.

2014 talousarvio 1 000 000

80. Lainat Suomen Vientiluotto Oy:n jälleenrahoitustoimintaan (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 459 295 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) Suomen Vientiluotto Oy:lle viennin jälleenrahoitustoimintaa varten myönnettyjen lainojen maksamiseen

2) Valtiokonttorille jälleenrahoitustoimintaan myönnettyistä lainoista aiheutuvien korko- ja valuuttariskien suojaukseen tarvittavien toimenpiteiden aiheuttamien koron yhteydessä tai muuten lainan saajalta perittyjen kustannusten maksamiseen.

Selvitysosa: Viennin jälleenrahoitusmalli oli tilapäisesti käytössä vuosina 2009—2011, jonka jälkeen malli korvattiin Finnvera Oyj:n rahoitukseen perustuvalla vienninrahoitusjärjestelmällä (1543/2011). Tilapäisen jälleenrahoitusmallin voimassaolo-aikana myönnettyjen jälleenrahoitusluottojen maksatus jatkuu vuoteen 2015 asti.

Lainan maksatus tapahtuu samassa aikataulussa Suomen Vientiluotto Oy:n myöntämän jälleenrahoituksen kanssa. Suomen Vientiluotto Oy:n rahoitusosuuden enimmäismäärä on OECD-ehdoitosen vientiluoton määrä edellyttäen, että Finnvera Oyj antaa Suomen Vientiluotto Oy:lle täyden takuun. Lisäksi edellytetään, että jälleenrahoituksen saava pankki täyttää riittävät vakavaraisuutta ja taloudellista toimintakykyä koskevat vaatimukset.

Jälleenrahoitustoiminnasta valtiolle aiheutuvat menot (1 000 euroa)

	2015	2016	2017	2018	2019	Yhteensä
Luottojen nostot	402 200	-	-	-	-	402 200
Suojausmenot	57 095	52 300	50 300	45 100	41 000	245 795
Yhteensä	459 295	52 300	50 300	45 100	41 000	647 995

Jälleenrahoitustoimintaan käytettävät varat ovat takaisinmaksettavia lainoja, joista valtio saa tuloja takaisinmaksettavien pääomien ja korkojen muodossa. Valtio voi myös saada suojaustuloja. Vuonna 2013 tulot jälleenrahoitustoiminnasta olivat 124,5 milj. euroa ja lainan lyhennykset 108,8 milj. euroa. Jälleenrahoituksen arvioidut tulot ja lainan lyhennykset ovat yhteensä 445,2 milj. euroa vuonna 2014 ja 373,3 milj. euroa vuonna 2015. Jälleenrahoitustoiminnan lainojen lyhennykset tuloutuvat momentilla 15.01.04 ja korot momentille 13.01.05.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Luottojen maksatusten kasvu	31 095
Suojausmenojen kasvu	44 400
Tasomuutos	-30 700
Yhteensä	44 795
2015 talousarvio	459 295 000
2014 I lisätalousarvio	60 000 000
2014 talousarvio	414 500 000
2013 tilinpäätös	803 255 945

82. Lainat Finnvera Oyj:n varainhankintaan (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 10 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtion erityisrahoitusyhtiöstä annetun lain (443/1998) 8 b §:ssä tarkoitettujen luottomuotoiseen vienninrahoitukseen liittyvää varainhankintaa turvaavien lainojen maksamiseen.

Valtuus

Työ- ja elinkeinoministeriö voi myöntää valtion erityisrahoitusyhtiöstä annetun lain (443/1998) 8 b §:ssä tarkoitettuja vienninrahoitukseen liittyviä lainoja Finnvera Oyj:lle enintään 200 000 000 euroa. Lainat saadaan myöntää vakuutta vaatimatta. Lainojen myöntämisen edellytyksenä on se, että rahoitusmarkkinoiden toiminnan häiriötila estää Finnvera Oyj:n valtion erityisrahoitusyhtiöstä annetun lain 8 a §:ssä tarkoitetun varainhankinnan toteuttamisen. Myönnettävien lainojen takaisinmaksuaika saa olla enintään 12 kuukautta. Myönnettävistä lainoista peritään käypää korkoa.

Selvitysosa: Julkisesti tuetuista vienti- ja alusluotoista sekä korontasauksesta annetun lain (1543/2011) nojalla Suomen Vientiluotto Oy voi myöntää Finnvera Oyj:n varainhankintaan perustuvia vienti- ja alusluottoja. Lain mukaan valtio voi taata Finnvera Oyj:n luottomuotoiseen vienninrahoitukseen liittyvää varainhankintaa. Jos rahoitusmarkkinoiden toiminta on sellaisessa häiriötilanteessa, että se estää Finnvera Oyj:tä hankkimasta markkinoilta varainhankintaan tarkoitettuja lainoja ja lainaohjelmia, voidaan yhtiölle myöntää valtion talousarviossa olevien määrärahojen puitteissa lyhytaikaista enintään 12 kuukauden pituista lainaa käypää korkoa vastaan. Lainat on tarkoitus myöntää vakuutta vaatimatta.

2015 talousarvio	10 000
2014 talousarvio	10 000
2013 tilinpäätös	—

83. Lainat tutkimus- ja innovaatiotoimintaan (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 140 500 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtion lainanannosta sekä valtion takauksesta ja valtion takuusta annetun lain (449/1988), valtioneuvoston asetuksilla tarkemmin säädettävin perustein ja vähämerkityksistä tukea koskevan asetuksen (EY 1407/2013) mukaisesti yrityksille ja muille yhteisöille tuotteiden, tuotantomenetelmien ja palveluiden kehittämistä ja hyödyntämistä koskevaan teknologiseen, liiketoiminnalliseen ja muuhun tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaan sekä pääosin nuoria innovatiivisia yrityksiä palvelevien yrityskehittämöiden ja riskipääomarahastoa kokoavien yritysten toiminnan käynnistämiseen.

Lainoja voidaan myöntää riskiehtoisena. Mikäli kehitystyö epäonnistuu teknisesti tai ei johda taloudellisesti hyödynnettävään tulokseen, Tekesillä on lainansaajan hakemuksesta oikeus muuttaa lainan ehtoja valtioneuvoston asetuksella tarkemmin määriteltävällä tavalla. Suurille yrityksille lainaa voidaan myöntää vain erittäin painavista syistä erityisesti silloin, kun lainan riskiehto on oleellinen hankkeen toteuttamiselle ja se voidaan etukäteen määritellä.

Lainat myönnetään pääsääntöisesti vakuutta vaatimatta. Osa rahoituksesta voidaan maksaa enakkona.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Valtuus

Vuonna 2015 uusia lainoja saa myöntää enintään 166 823 000 eurolla.

Mikäli vuoden 2014 myöntämisvaltuutta on jäänyt käyttämättä, saa käyttämättä jääneestä osasta tehdä myöntämispäätöksiä vuonna 2015 enintään 50 000 000 eurolla.

Selvitysosa: Momentille myönnettiin vuoden 2014 ensimmäisessä lisätalousarviossa 60 000 000 euron lisävaltuus. Lisävaltuus on tarkoitettu erityisesti laajoihin pilotointi- ja demonstraatiohankkeisiin, jotka ovat usean toimijan yhteishankkeita. Tällaisten hankkeiden valmistelu vaatii yksittäisten yritysten kehityshankkeita pidemmän suunnitteluvaiheen, minkä johdosta lisävaltuudesta ei kokonaisuudessaan ehditä välttämättä tehdä sitoumuksia vuoden 2014 aikana. Tämän johdosta esitetään, että mikäli vuoden 2014 myöntämisvaltuutta jää käyttämättä, siitä voidaan tehdä sitoumuksia enintään 50 000 000 eurolla vuonna 2015.

Lainoilla kannustetaan sekä suuria että pk-yrityksiä ja muita yhteisöjä tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaan sekä yhteisiin teknologia-, tutkimus-, kehitys- ja innovaatio-ohjelmiin, joiden avulla pyritään nopeuttamaan kehitystä sekä kasvattamaan jalostusarvoa ja tuottavuutta.

Rahoitusta myönnetään erityisesti:

— yrityksille ja muille yhteisöille tutkimus- ja kehitystyöhön, jonka tavoitteena on edistää kansainvälisesti kilpailukykyisten tuotteiden, tuotantomenetelmien ja palvelujen kehittämistä ja parantamista

— riskipitoisiin tutkimus-, kehitys- ja innovaatiohankkeisiin ja ohjelmiin, joilla tähdätään uuden teknologian ja osaamisen hyödyntämiseen sekä energiatalouden, ympäristö- ja hyvinvointiteknologioiden kehittämiseen teollisuudessa ja palveluissa

— alkavien innovatiivisten yritysten ja olemassa olevien yritysten uusien liiketoimintojen käynnistämiseen sekä tutkimus- ja kehittämistoiminnan ja tulosten liiketaloudellisen hyödyntämisen edistämiseen

— markkinaläheisiin riskipitoisiin kehitys- ja tuotteistushankkeisiin erityisesti pk-yrityksille

— innovatiivisten tuotantotapojen kehittämiseen ja kokeilemiseen pilotti- ja demonstraatiomittakaavassa sekä koetuotantoon

— pienille ja keskisuurille yrityksille teknologiahankintoihin ja teollisoikeuksien sekä innovaatiopalvelujen hankkimiseen tutkimus-, tuotekehitys- ja innovaatiohankkeen osana.

Valtiokonttorin hoidossa olevien Tekesin lainojen lainakanta oli vuoden 2013 tilinpäätöksessä 683,5 milj. euroa.

Lainojen takaisinmaksuista saatavat tulot on merkitty momentille 15.01.04 ja korot momentille 13.01.05.

Tavoitteet on esitetty Tekesin toimintamenomomentin (32.20.06) yhteydessä.

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2015	2016	2017	2018	2019—	Yhteensä vuodesta 2015 lähtien
Ennen vuotta 2015 tehdyt sitoumukset	75 500	27 000	9 000	4 000	1 100	116 600
Vuoden 2015 sitoumukset	65 000	63 000	25 500	7 500	5 823	166 823
Menot yhteensä	140 500	90 000	34 500	11 500	6 923	283 423

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Hallituksen kasvupanostukset	46 200
Maksatusmäärärahan tarkistukset	4 500
Muu muutos	-600
Yhteensä	50 100

2015 talousarvio	140 500 000
2014 I lisätalousarvio	24 600 000
2014 talousarvio	90 400 000
2013 tilinpäätös	101 511 668

87. Pääomalaina Finnvera Oyj:lle (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 5 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää osakeyhtiölain (624/2006) 12 luvun 1 §:ssä tarkoitetun korottoman ja vakuudettoman pääomalainan myöntämiseen Finnvera Oyj:lle käytettäväksi Aloituserahasto Vera Oy:n pääomittamiseen. Mikäli pääomitettavan yhtiön rahoitustoiminnasta syntyy tappioita, laina voidaan jättää takaisinperimättä.

Selvitysosa: Tarkoituksena on, että pääomalainan takaisinmaksuaika on enintään 15 vuotta. Aloituserahasto Vera Oy toimii rahoitusmarkkinoita täydentävänä pääomasijoittajana. Rahaston toiminnalla täydennetään rahoitusmarkkinoita tuotekehitystoiminnan rahoittamisen ja yksityisen pääomasijoitustoiminnan välillä erityisesti yritysten siemen- ja käynnistysvaiheessa. Rahasto tekee sijoituksia aikaisen vaiheen teknologiayrityksiin sekä teknologiaintensiivisiin tai innovatiivisiin palveluyrityksiin.

Kohdeyrityksillä tulee olla potentiaalia kehittyä kasvuyrityksiksi ja kansainvälistyä. Rahaston hallinnoinnista vastaa Finnveran tytäryhtiö Veraventure Oy. Määrärahan tarkoituksena on ehkäistä riskipääomasijoitusmarkkinoiden puutteita, jotka vaikeuttavat erityisesti nopeasti kasvavien, aloittavien ja laajenevien yritysten riskipääoman saamista.

Hallituksen keväällä 2013 linjatun kasvurahoitusohjelman mukaisesti Finnvera Oyj:n pääomasijoitustoiminta päättyy vuoden 2017 lopussa. Siemen- ja käynnistysvaiheen pääomasijoitustoiminta siirtyy vaiheittain Tekesille, joka käynnistää varhaisen vaiheen pääomasijoitustoiminnan vuoden 2014 aikana.

2015 talousarvio	5 000 000
2014 talousarvio	5 000 000
2013 tilinpäätös	10 000 000

88. Pääomasijoitus Suomen Teollisuussijoitus Oy:lle (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 80 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää Suomen Teollisuussijoitus Oy:n osakepääoman korottamiseen.

Selvitysosa: Määrärahasta 30 000 000 euroa on tarkoitus käyttää Kasvurahastojen Rahasto II (KRR II) toimintaan. Valtion rahoituksella aktivoidaan koti- ja ulkomaista yksityistä pääomaa Suomen riskipääomamarkkinoille. Vuoden 2014 alussa perustettu KRR II -rahasto on kooltaan 130 000 000 euron suuruinen, josta Suomen Teollisuussijoitus Oy:n osuus on 60 000 000 euroa. Tätä tarkoitusta varten Suomen Teollisuussijoitus Oy:n osakepääomaa korotetaan vuosittain 30 000 000 eurolla vuosina 2014—2015. Suomen Teollisuussijoitus Oy hallinnoi KRR II:ta omaan ja siihen sijoittavien instituutioiden lukuun. Rahasto sijoittaa markkinaehtoisesti Suomes- sa toimiviin venture capital -rahastoihin ja kasvuvaiheen yritysjärjestelyrahastoihin. Sijoitustoiminnan painopiste on suomalaisissa kasvuhakuisissa ja kansainvälistyvissä pk-yrityksissä hallitusohjelman tavoitteiden ja hallituksen kehyspäättöksessä 27.3.2013 linjatun kasvurahoitusohjelman mukaisesti.

Määrärahasta 50 000 000 euroa on tarkoitus käyttää Suomen Teollisuussijoitus Oy:n osakepääoman korottamiseen teollisten yritysten uudistumista, monipuolistamista ja kasvua sekä biotalous-, cleantech- ja terveysalan yritysten kasvua edistävään pääomasijoitustoimintaan. Jo vuoden 2014 ensimmäisessä lisätalousarviossa osoitettiin samansuuruinen määräraha ko. tarkoitukseen. Määrärahalla käynnistetään rahoitusohjelma, jonka kautta sijoitetaan kannattaviksi arvioituihin teollisiin suomalaisiin yhtiöihin. Uusi rahoitusohjelma edistää teollisten ja niitä palvelevien yhtiöiden pohjan laajentamista ja vahvistamista. Elinkeinorakenteen kannalta on tarkoituksenmukaista hajauttaa yksittäisiin toimialoihin ja yhtiöihin liittyviä suhdanneriskejä ja saada monipuolistettua yritysraakennetta. Tavoitteena on edistää kohdeyritysten kilpailukykyä, kasvua ja kykyä työllistää.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Hallituksen kasvupanostukset	50 000
Yhteensä	50 000

2015 talousarvio	80 000 000
2014 I lisätalousarvio	50 000 000
2014 talousarvio	30 000 000

89. Pääomasijoitus alkavien yritysten pääomasijoitustoimintaan (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 20 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää Innovaatiorahoituskeskus Tekesin hallinnoiman, alkaviin yrityksiin kohdistuvaa pääomasijoitustoimintaa harjoittavan yhtiön osakkeiden merkintähinnan ja muun pääoman maksamiseen. Sijoitukset tehdään valtion ja yksityisten sijoittajien yhteisten rahastojen

kautta. Sijoituksissa valtio voi tyytyä yksityisiä sijoittajia pienempiin tuottoihin tai ottaa suurempia riskejä.

Selvitysosa: Innovaatiorahoituskeskus Tekes on käynnistänyt vuoden 2014 aikana pääomasijoitustoiminnan, joka on osa valtioneuvoston vuosien 2014–2017 valtiontalouden kehyspäätöksen sisältämää kasvurahoitusohjelmaa ja valtion pääomasijoitustoiminnan uudelleenjärjestelyä. Sijoitukset tehdään valtion kokonaan omistaman ja Tekesin omistajaohjauksessa olevan Tekes Pääomasijoitus Oy:n toimesta pääomasijoitusrahastoihin yhdessä yksityisten sijoittajien kanssa. Rahastojen sijoitustoiminnan painopiste on alkuvaiheen suomalaisissa kasvuhakuisissa ja kansainvälistyvässä yhtiöissä. Vuoden 2015 aikana tehtävien sijoitussitoumusten määräksi arvioidaan 15–20 milj. euroa ja sijoitukset voivat sisältää valtiontukea. Tekes Pääomasijoitus Oy:n toiminnasta aiheutuviin kuluihin arvioidaan käytettävän enintään 500 000 euroa.

2015 talousarvio	20 000 000
2014 talousarvio	20 000 000

30. Työllisyys- ja yrittäjyyspolitiikka

Selvitysosa: Työllisyys- ja yrittäjyyspolitiikalla tuetaan työvoiman osaamisen kehittämistä ja yritysten kasvua, alkavaa yritystoimintaa sekä torjutaan työttömyyttä ja työmarkkinoiden kohtaanto-ongelmia. Työllisyys- ja yrittäjyyspolitiikalla vaikutetaan myös toimintaympäristön pitkän aikavälin muutoksiin, joita aiheuttavat globalisaatio, väestön ikääntyminen sekä energiapolitiikan ja ilmastomuutoksen tuomat haasteet.

Työllisyys- ja yrittäjyyspolitiikkaa toteutetaan julkisilla työvoima- ja yrityspalveluilla ja yritysrahoituksella. Työllisyys- ja yrityspolitiikassa painoituksena on työttömyyden alentaminen sekä kasvun vauhdittaminen luomalla edellytyksiä uudelle yritystoiminnalle, yritysten uudistumiselle ja investoinneille ja vastaamalla yritysten työvoima- ja osaamistarpeisiin. Palveluja suunnataan erityisesti pk-yritysten kasvun, kehittymisen ja kansainvälistymisen edistämiseen. Yritysten kehittymistä, rakennemuutosten hallintaa ja työurien jatkumista tuetaan toteuttamalla yritysten tarpeiden mukaista työvoimakoulutusta ja yritystoiminnan kehittämispalveluja. Uusien yritysten syntymistä edistetään starttirahalla ja antamalla alkaville yrityksille kokonaisvaltaista tukea niiden elinkaaren alkuvaiheissa neuvonnan ja koulutuksen keinoin.

Työvoima- ja yrityspalveluilla tuetaan osaavan työvoiman saatavuutta, työnhakijoiden nopeaa työllistymistä ja yrittäjyyttä. TE-toimiston ydinpalvelu on työnvälitys, joka tukee nopeaa työllistymistä ja avoimien työpaikkojen mahdollisimman tehokasta täyttöä. Työnvälityksen tehostamiseksi TE-toimistot lisäävät merkittävästi työtarjousten tekemistä työttömille. Tavoitteena on, että työtarjouksesta täytyneiden työpaikkojen osuus lisääntyy huomattavasti. Työtarjouksia tehdään kaikille työttömille, joilla on riittävät työmarkkina- ja valmiudet, ja työtarjousten avulla lisätään alueellista ja ammatillista liikkuvuutta. Työnhakuun ja aktiivitoimiin liittyviä työttömyysturvan sanktioita sovelletaan johdonmukaisesti. Asiakkaille, joiden työmarkkina- ja valmiuksissa on puutteita tai jotka joutuvat rakennemuutosten vuoksi harkitsemaan alanvaihtoa, tarjotaan ohjausta tavoitteena lisätä heidän osaamistaan ja parantaa heidän työllistymismahdollisuuksiaan. Monikanaavaista palvelumallia kehitetään ja verkkoasiointimahdollisuuksia laajennetaan. Palkkatuen käyttöä suunnataan työntekijöiden rekrytoimiseksi yrityksiin. Työvoima- ja yrityspalvelujen toteutuksessa toimitaan yhteistyössä muiden palvelutuottajien kanssa seudullisissa yrityspalveluissa ja työvoiman palvelukeskuksissa.

Nuorten ja vastavalmistuneiden kiinnittymistä työmarkkinoille tuetaan tehostamalla nuorisotakuuta. Kaikille alle 25-vuotiaille työttömille ja alle 30-vuotiaille vastavalmistuneille työttömille tarjotaan työ- tai koulutuspaikka taikka jokin muu työllistymistä tukeva palvelu viimeistään kolmen työttömyyskuukauden kuluessa. Ammatillista koulutusta vailla olevat nuoret ohjataan ensisijaisesti ammatilliseen koulutukseen, oppisopimuskoulutukseen tai muihin työssä oppimisen muotoihin. Tutkinnon suorittaneita nuoria ohjataan hakemaan avoimia työpaikkoja ja tarvittaessa heidän työllistymistään tuetaan palkkatuen ja siihen pohjautuvan Sanssi-kortin avulla. Nuorten yrittäjyyttä tuetaan laajentamalla Nuorten yrittäjyyspaja -toimintamalli valtakunnalliseksi. Kuntakokeiluhankkeissa kehitetään viranomaisten ja muiden toimijoiden välistä tiedonkulkua ja yhteistyötä nuorten tukemiseksi.

Pitkäaikaistyöttömyyttä alennetaan vuoden 2015 alussa voimaan tulevilla uudistuksilla, jotka koskevat työllistymistä edistävää moniammatillista yhteispalvelua ja työmarkkinatuen rahoitusta. Vuoden 2015 alussa voimaan tulevalla lailla vakinaistetaan työvoiman palvelukeskusten verkosto ja niiden toiminta laajennetaan koko maahan. Uudistuksilla lisätään ja kehitetään valtion ja kuntien yhteistyötä pitkäaikaistyöttömien palvelujen järjestämisessä ja niiden rahoittamisessa sekä kohdennetaan palkkatukea ja muita työvoimapalveluja pitkäaikaistyöttömille ja muille heikossa työmarkkina-asemassa oleville. Vuonna 2015 päättyvässä työllisyyden kuntakokeilussa kunnat koordinoivat kokeilukunnissa pitkään työttömänä olleiden palvelujen järjestämistä ja vastaavat siitä, että palvelut toimivat kokonaisuutena. Maahanmuuttajien kotouttamista tehostetaan lisäämällä kotoutumiskoulutusta.

Työvoimapalvelujen piirissä henkilöitä keskimäärin (htv) vuoden aikana (ei sisällä ESR-ohjelmasta rahoitettavia toimenpiteitä)

	2013 toteutuma	2014 arvio	2015 arvio
Palkkatuettu työ			
— Valtionhallinto	825	1 000	900
— Kunnat ja kuntayhtymät	6 061	6 320	6 780
— Yksityinen sektori	14 858	15 300	15 350
Starttiraha	3 857	4 360	3 570
Työvoimakoulutus	23 919	17 770	19 200
Valmennukset	2 329	2 970	3 440
Yhteensä	51 849	47 720	49 240
Työkokeilut	11 220	13 500	13 500
Yhteensä	63 069	61 220	62 740

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen työ- ja elinkeinoministeriö asettaa alustavasti työllisyyden ja yrittäjyyden tulosalueelle yhteistyössä konsernin muiden tulosalueiden kanssa konsernistrategian tavoitelinjauksista ja muista tulosalueen strategioista johdetut yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet vuodelle 2015:

	2013 toteutuma	2014 tavoite	2015 tavoite
— Rekrytointiongelmia kokeneiden toimipaikkojen osuus, enintään %	28	29	26
— Alle 25-vuotiaiden työttömyysaste, enintään %	19,9	15,6	15
— Ulkomaalaisten työttömyysaste, enintään %	28,4	17,9	20
— Vaikeasti työllistyvien määrä, enintään hlöä	159 325	146 000	150 000
— Virta yli 3 kk työttömyyteen, enintään %	40	29	29
— Virta yli 3 kk työttömyyteen alle 25-vuotiailla, enintään %	25,6	10	10
— Virta yli 3 kk työttömyyteen 25—29 -vuotiailla vastavalmistuneilla, enintään %	37	13	13
— Uusien yritysten määrä	7 948	8 780	9 000

01. Työ- ja elinkeinotoimistojen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 153 838 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

1) julkisen työvoimapalvelun kokeilu- ja kehittämishankkeiden menojen maksamiseen lukuun ottamatta työvoimakoulutuksen hankkeita, jotka rahoitetaan momentilta 32.30.51

2) lähialueiden työhallintojen kehittämiseen.

Työ- ja elinkeinoministeriö päättää, kuinka suuri osa työ- ja elinkeinotoimistojen toimintamenoihin tarkoitetuista määrärahoista käytetään työllistymistä edistävään monialaiseen yhteispalveluun.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta sekä eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta. Työllistymistä edistävällä monialaisella yhteispalvelulla tarkoitetaan yhteistoimintamallia, jossa työ- ja elinkeinotoimisto, kunta ja Kansaneläkelaitos arvioisivat yhdessä työttömien palvelutarpeet, suunnittelisivat yhteispalvelua tarvitsevien työttömien palvelut työllistymisen kannalta tarkoituksenmukaisiksi kokonaisuuksiksi ja vastaisivat yhdessä työllistymisprosessin etenemisestä ja seurannasta. Yhteispalvelua varten ei perustettaisi uutta itsenäistä organisaatiota, vaan kukin toimintamallissa mukana oleva viranomainen toimisi omien toimivaltuuksiensa puitteissa.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen työ- ja elinkeinoministeriö asettaa alustavasti työ- ja elinkeinotoimistoille seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2015:

Toiminnallinen tuloksellisuus

	2013 toteutuma	2014 tavoite	2015 tavoite
Palvelukyky ja laatu			
— työnantaja-asiakkaiden positiivisten palvelukokemusten osuus, vähintään, %	60	69	69
— työnhakija-asiakkaiden positiivisten palvelukokemusten osuus, vähintään, %	60	65	65
— työtarjouksesta tai muuten toimiston hakijalla täyttyneiden työpaikkojen osuus (ml. hakupaikat), vähintään, %	11,4	22	30
— työnhakijoiden verkkopalvelujen käyttöaste, vähintään, %	39	-	60

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

	2013 toteutuma	2014 tavoite	2015 tavoite
Henkilötyövuosien kehitys	2 919	3 053	2 817
Kokonaistyötyytyväisyys (1—5)	3,0	-	> 3,2

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Bruttomenot	164 046	157 361	154 238
Bruttotulot	3 820	400	400
Nettomenot	160 226	156 961	153 838
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	13 688		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	14 437		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Julkisen hallinnon yhteinen asiakaspalvelu (siirto momentille 28.40.03)	-21
Rakennepoliittisten toimenpiteiden toimeenpano (siirto momentilta 32.30.51)	5 000
Tuottavuusvähennykset (vanha tuottavuusohjelma)	-4 134
Palkkaliukumasäästö	-266
Palkkausten tarkistukset	873
Säästö päätös	-2 000
Toimintamenojen lisäsäästö	-1 818
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-758
Valtion vahingonkorvaustoiminnan keskittäminen (siirto momentille 28.50.50)	-8
Vuokramenojen indeksikorotus	221
Vuokramenojen indeksikorotusta vastaava säästö	-212
Yhteensä	-3 123

2015 talousarvio	153 838 000
2014 I lisätalousarvio	2 500 000
2014 talousarvio	156 961 000
2013 tilinpäätös	160 975 000

44. Alueellinen kuljetustuki (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 5 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtionavustuslain (688/2001) nojalla annetun alueellista kuljetustukea koskevan valtioneuvoston asetuksen mukaisen kuljetustuen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Kuljetustuesta annetulla valtioneuvoston asetuksella kuljetustukijärjestelmää on jatkettu vuoden 2017 loppuun saakka.

Kuljetustukea maksetaan harvaan asutuilla alueilla, eli Itä- ja Pohjois-Suomen NUTS 2 -alueella sekä Saarijärven-Viitasaaren seutukunnan alueella, toimivien pienten ja keskisuurten yritysten pitkän matkan tavarankuljetuksista. Kuljetustukijärjestelmän tavoitteena on alentaa syrjäisten ja harvaan asuttujen alueiden yritystoiminnalle keskimääräistä pidemmistä kuljetusmatkoista aiheutuvia lisäkustannuksia ja siten ylläpitää ja lisätä yritystoimintaa näillä alueilla.

Kuljetustukea maksetaan noin 300 pienelle ja keskisuurelle yritykselle.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	-67
Yhteensä	-67
2015 talousarvio	5 000 000
2014 talousarvio	5 067 000
2013 tilinpäätös	5 039 000

45. Yritysten investointi- ja kehittämishankkeiden tukeminen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 24 980 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi annetun lain (1336/2006) mukaisten avustusten maksamiseen

2) valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi annetun lain (9/2014) mukaisten avustusten maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Valtuus

Vuonna 2015 saa tehdä enintään 21 678 000 euron arvosta sitoumuksia.

Mikäli vuoden 2014 valtuutta on jäänyt käyttämättä, saa käyttämättä jääneestä osasta tehdä päätöksiä enintään 15 000 000 eurolla vuonna 2015.

Selvitysosa: Perusteluina vuoden 2014 valtuuden käyttämättä jääneen osan siirtämiseksi vuodelle 2015 ovat erityisesti toimenpiteet äkillisten rakennemuutosten alueilla. Näillä alueilla ollaan aktivoimassa ja valmistelemassa hankkeita, joista osa toteutuu vasta vuoden 2015 puolella.

Momentin mukaisia avustuksia suunnataan pk-yritysten kansainvälistymistä, kasvua, uudistumista ja osaamista edistäviin hankkeisiin.

Momentin valtuudesta on tarkoitus käyttää

- 10 000 000 euroa pk-yritysten kansainvälistymisen edistämiseen,
- 3 000 000 euroa äkillisen rakennemuutosten alueilla ja toimialoilla sekä
- 2 000 000 euroa pk-yritysten keksintöjen edistämiseen eli innovatiivisten tuotteiden, palvelujen ja tuotantomenetelmien kehittämiseen ja kaupallistamiseen.

Momentin mukaisilla avustuksilla arvioidaan myötävaikutettavan 800 uuden työpaikan ja 90 uuden yrityksen syntymiseen.

Pk-yritysten kansainvälistymisen edistämiseen suunnattavalla valtuudella parannetaan merkittävästi arviolta noin 300 pk-yrityksen valmiuksia aloittaa tai laajentaa kansainvälistä liiketoimintaa. Valtuudesta myönnetään avustuksia pk-yrityksille niiden kansainvälistymisvalmiuksia parantaviin hankkeisiin ja toimenpiteisiin.

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2015	2016	2017	2018	Yhteensä vuodesta 2015 lähtien
Ennen vuotta 2015 tehdyt sitoumukset	20 573	12 818	4 178	400	37 969
Vuoden 2015 sitoumukset	4 407	8 200	5 700	3 371	21 678
Menot yhteensä	24 980	21 018	9 878	3 771	59 647

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Keksintötoiminta (siirto momentilta 32.20.41)	750
Maksusumäärärahojen tarkistukset	-3 259
Pk-yritysten kansainvälistymisen edistämisen tuki	3 500
V. 2014 2 LTA:n valtuuden lisäyksen maksatusmuutos	1 400
Yritysten toimintaympäristön kehittämisavustus (siirto momentilta 32.30.64)	500
Säästö päätös	-7 150
Yhteensä	-4 259

2015 talousarvio	24 980 000
2014 II lisätalousarvio	500 000
2014 talousarvio	29 239 000
2013 tilinpäätös	24 176 476

50. Palkkaturva (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 43 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) palkkaturvalain (866/1998) ja merimiesten palkkaturvalain (1108/2000) mukaisten menojen maksamiseen
- 2) takaisinperittyjen saatavien palautusten ja niistä kertyvien korkojen maksamiseen
- 3) enintään 673 000 euroa palkkaturvamenettelyyn liittyviin viranomaismaksuihin ja oikeudenkäyntikuluihin sekä konkurssikustannusten maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös kulutusmenoihin.

Selvitysosa: Palkkaturvajärjestelmä turvaa työntekijän työsuhteesta johtuvien saatavien maksamisen työnantajan konkurssin ja muiden maksukyvyttömyystilanteiden varalta. Palkkaturvana voidaan maksaa sellaiset työsuhteesta johtuvat saatavat, jotka työnantaja olisi ollut velvollinen työntekijälle maksamaan.

Palkkaturvamenoja vastaavat tulot 42 327 000 euroa on merkitty momentille 12.32.31.

Palkkaturvapalautusten arvioidut 1 000 000 euron korot on budjetoitu momentille 12.32.99.

Palkkaturvan tunnuslukuja

	2013 toteutuma	2014 arvio	2015 arvio
Palkkaturvaa maksettu (1 000 euroa)	39 035	37 000	43 000
Palkkaturvaa peritty takaisin työnantajilta (1 000 euroa)	6 513	6 000	6 900
Palkkaturvaa saaneiden työntekijöiden lukumäärä	9 306	8 800	9 600
Palkkaturvapäätöksen saaneiden työnantajien lukumäärä	2 572	2 400	2 600
Hakemusten keskimääräinen käsittelyaika (pv)	61	60	65
Hakemuksista käsitelty alle 2 kuukaudessa (%)	65	65	65

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	6 000
Yhteensä	6 000

2015 talousarvio	43 000 000
2014 talousarvio	37 000 000
2013 tilinpäätös	39 111 257

51. Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 563 899 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) mukaisten asiantuntija-arviointien, kokeilujen, valmennusten ja työvoimakoulutuksen hankintaan, työllisyyspoliittisiin avustuksiin sekä työhön ja palveluihin hakeutuville ja palveluihin ja asiantuntija-arviointeihin

osallistuville maksettaviin kustannusten korvauksiin ja työolosuhteiden järjestelytuen maksamiseen

2) työvoimakoulutuksen tiedottamisesta, tarjouspyyntö- ja hankintailmoittelusta aiheutuvien menojen maksamiseen, työvoimakoulutuksen suunnittelua ja hankintatoimintaa tukevasta kehittämis-, kokeilu- ja selvitystyöstä ja koulutus- ja konsulttipalvelujen hankkimisesta aiheutuvien menojen maksamiseen sekä enintään yhtä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen työvoimakoulutukseen liittyviin tehtäviin

3) koulutuksen ja majoituksen hankkimiseen Pohjoiskalotin koulutussäätiöltä

4) julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain mukaisesti valtion virastoihin ja laitoksiin palkattavan enintään 900 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön muiden palkkauskustannusten kuin lomarahan korvaamiseen enintään 3 100 euroa kuukaudessa henkilöä kohti sekä sitä vastaavan lomarahan maksamiseen

5) palkkatuen maksamiseen julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 7 luvun 7 §:n 2 momentin mukaisesti enintään 2 000 euroa kuukaudessa henkilöä kohti sekä enintään 65 prosentin työaikaa vastaavan lomarahan maksamiseen

6) starttirahan ja muun kuin kohdassa 5 tarkoitetun palkkatuen maksamiseen sekä lisätukien maksamiseen kunnille julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain mukaisesti

7) julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain mukaisen vakuutusturvan kustannuksiin

8) enintään 437 000 euroa Venäjän lähialueiden työvoiman ammatillisesta kehittämisestä aiheutuvien menojen maksamiseen työ- ja elinkeinoministeriön tarkemmin päättämällä tavalla

9) ennen työllisyyslain (275/1987) voimaantuloa muiden kuin yliopistoihin palkattujen ja edelleen samassa työsuhteessa olevien vajaakuntoisten henkilöiden palkkaamisesta aiheutuviin menoihin

10) ennen työllisyyslain (275/1987) voimaantuloa yliopistoihin palkattujen ja edelleen samassa työsuhteessa olevien vajaakuntoisten henkilöiden palkkaamisesta aiheutuviin menoihin enintään 3 100 euroa kuukaudessa henkilöä kohti

11) enintään 10 000 000 euroa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain mukaisten yritystoiminnan kehittämispalvelujen hankintaan

12) enintään 2 000 000 euroa palkkioiden maksamiseen kuntakokeilukunnissa toimiville yhdistyksille ja säätiöille, jotka hankkivat palveluksessaan olleille pitkäaikaistyöttömille palkkatukijakson jälkeisen työpaikan ja enintään 2 000 000 euroa tulospalkkioiden maksamiseen kuntakokeiluun osallistuville kunnille työ- ja elinkeinoministeriön tarkemmin päättämällä tavalla.

Momentilta maksettaviin menoihin liittyvät arvonnäisäveromenot on budjetoitu hallinnonalan arvonnäisäveromomentille 32.01.29.

Määrärahaa saa käyttää myös kulutusmenojen maksamiseen.

Siirtomenoista palkkatuki, starttiraha ja työllisyyspoliittinen avustus budjetoidaan maksuperusteisena, Valtiokonttorin tapaturmavakuutusmaksut maksatuspäätösperusteisena ja muut siirtomenot suoriteperusteisena.

Valtuus

Vuonna 2015 saa työvoimakoulutuksen hankinnasta aiheutua valtiolle menoja vuoden 2015 jälkeen enintään 90 000 000 euroa.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain muuttamisesta siten, että laissa säädetty aluevelvoite poistetaan sekä lisätään ammatillista koulutusta vailla oleville nuorille oikeus kulukorvaukseen työkokeilun ajalta. Valtiolle työllistettäessä ei enää korvattaisi työn järjestämisestä aiheutuvia kustannuksia. Rekisteröityjen yhdistysten ja säätiöiden työllistäessä pitkään työttömänä olleen henkilön elinkeinotoimintaan kuulumattomiin tehtäviin niille voitaisiin maksaa palkkatukena 100 prosenttia niistä palkkauskustannuksista, jotka vastaavat enintään 65 prosentin työaikaa. Tukea voitaisiin kuitenkin maksaa enintään valtion talousarviossa vahvistettu määrä. Lisäksi niille voitaisiin korvata enintään 65 prosentin työaikaa vastaava lomarahaa.

Momentilta rahoitetaan jatkossa myös työmarkkinatukea saavien palkkatuen ja starttirahan perustuen osuus, mikä on aiemmin rahoitettu sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan pääluokan momentilta 33.20.52.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Asiantuntija-arvioinnit	4 000 000
Kokeilut ja valmennukset	27 570 000
 Työvoimakoulutuksen hankinta	
— Ammatillinen koulutus	150 400 000
— Kotoutumiskoulutus	52 000 000
Työvoimakoulutuksen kehittämis-, tiedotus- ja ilmoitustoiminta	1 300 000
Pohjoiskalotin koulutussäätiöstä hankittava koulutus	1 500 000
Yhteensä	205 200 000
 Starttiraha	 31 700 000
 Palkkatuetty työ	
— Valtionhallinto	27 750 000
— Kunnat ja kuntayhtymät	69 650 000
— Yksityinen sektori	153 650 000
Yhteensä	251 050 000
 Työllisyyspoliittinen avustus	 26 000 000
Korvaukset	3 042 000
Vakuutusturva	900 000
Venäjän lähialueiden työvoiman ammatillinen kehittäminen (enintään)	437 000
Yritystoiminnan kehittämispalvelujen hankinta (enintään)	10 000 000
Kuntakokeilukunnille maksettavat tulospalkkiot (enintään)	4 000 000
Kaikki yhteensä	563 899 000

Momentin määrärahaa voidaan käyttää äkillisen rakennemuutoksen alueilla ja toimialoilla.

Työvoimakoulutukseen ja valmennukseen osallistuvien toimeentulo maksetaan sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan pääluokasta momenteilta 33.20.50, 51 ja 52.

Yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet

	2013 toteutuma	2014 arvio	2015 tavoite
— 3 kk ammatillisen työvoimakoulutuksen jälkeen työttömäksi jääneiden osuus, enintään, %	37	31	36
— 3 kk palkkatuetun työn jälkeen työttömäksi jääneiden osuus, enintään, %	46,7	45	45

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2015	2016	2017	2018	Yhteensä vuodesta 2015 lähtien
Työvoimakoulutus					
Ennen vuotta 2015 tehdyt sitoumukset	75 207	21 006	3 501	-	99 714
Vuoden 2015 sitoumukset	-	66 000	21 000	3 000	90 000
Menot yhteensä	75 207	87 006	24 501	3 000	189 714

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kotoutumiskoulutus	7 000
Rakennepoliittisten toimenpiteiden toimeenpano (siirto momentille 32.30.01)	-5 000
Siirto momentille 29.30.32	-7 500
Työllistämisen aluevelvoitteen poisto	-800
Työmarkkinatukea saavien palkkatuen ja starttirahan perustuen osuus (siirto momentilta 33.20.52)	125 000
Säästö päätös	-50 000
Tasomuutos	-8 776
Yhteensä	59 924

2015 talousarvio	563 899 000
2014 II lisätalousarvio	3 000 000
2014 I lisätalousarvio	-2 500 000
2014 talousarvio	503 975 000
2013 tilinpäätös	579 254 000

64. Työllisyysperusteiset siirtomenot investointeihin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 8 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) perusteella työllisyysperusteisesta investointiavustuksesta ja työllisyystyöohjelmasta annetun valtioneuvoston asetuksen (1075/2012) mukaisten avustusten maksamiseen

2) julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain (1295/2002) perusteella eräiden työllisyysmäärärahojen käytöstä annetun valtioneuvoston asetuksen (1345/2002) 1—2 luvun mukaisten avustusten maksamiseen.

Momentilta maksettaviin valtion työllisyystyöohjelman mukaisiin investointimenoihin liittyvät arvonnäisäveromenot on budjetoitu hallinnonalan arvonnäisäveromomentille 32.01.29.

Momentilta saa maksaa myös sijoitusmenoja.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Momentilta maksetaan ennen vuotta 2015 tehdyistä sitoumuksista aiheutuvia kustannuksia. Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) ja työllisyysperusteisesta investointiavustuksesta ja työllisyystyöohjelmasta annetun asetuksen (1075/2012) mukainen työllisyysperusteinen investointiavustus ja työllisyysohjelma on lakkautettu, ja työllisyysperusteinen investointiavustus on korvattu osittain valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi annetun lain (9/2014) mukaisella yritysten toimintaympäristön kehittämisavustuksella, joka rahoitetaan momentilta 32.30.45.

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2015	2016	2017	Yhteensä vuodesta 2015 lähtien
Ennen vuotta 2015 tehdyt sitoumukset	8 000	5 000	2 900	15 900
Menot yhteensä	8 000	5 000	2 900	15 900

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Yritysten toimintaympäristön kehittämisavustus (siirto momentille 32.30.45)	-500
Tasomuutos	1 344
Yhteensä	844

2015 talousarvio	8 000 000
2014 talousarvio	7 156 000
2013 tilinpäätös	14 303 218

40. Yritysten toimintaympäristö, markkinoiden sääntely ja työelämä

Valtuus

Luottolaitosten varoista myönnettävien eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/1977) 4 §:n mukainen turvavarastointilainojen korkohyvityksen enimmäismäärä on 5 prosenttia. Uusia turvavarastolainoja saa hyväksyä vuonna 2015 enintään 8 400 000 euroa.

Turvavarastolain (970/1982) 7 §:n mukaisia varastoavustuksia saa myöntää vuonna 2015 enintään 34 000 euroa.

Selvitysosa: Suomen taloudellisen menestyksen kannalta on keskeistä huolehtia siitä, että yritysten säädösympäristö on toimiva ja kilpailukykyinen. Laadukas sisämarkkinalainsäädäntö ja sen tehokas kansallinen toimeenpano ovat osa tätä tavoitetta ja keskeinen edellytys sisämarkkinoiden toimivuudelle. Kansainvälistymisen tukemiseksi on tärkeää, että kansalaisten, yritysten ja viranomaisten toimintaa sisämarkkinoilla tukevat informaatio- ja ongelmanratkaisupalvelut kehittyvät siten, että yritykset ja kansalaiset pystyvät entistä paremmin hyötymään EU:n sisämarkkinoista. Yritysten yhteiskuntavastuun edistäminen on niin ikään tärkeää yritysten kilpailukykyyn tukemiseksi.

Kilpailulainsäädäntöä tarkistetaan siten, että kilpailurikkomuksesta vahinkoa kärsineiden asema paranee. EU:n direktiivi uudistuksen mukaisesti saatetaan voimaan säännökset, jotka selkeyttävät ja helpottavat korvauksen hakemista kilpailurikkomuksesta aiheutuneesta vahingosta. EU:n hankintadirektiivit uudistuivat keväällä 2014 tuoden hankintasääntelyyn aiempaa enemmän joustoa, lisäinformaatiota, valvontamekanismeja sekä ympäristö- ja sosiaalipoliittisia tavoitteita. EU-direktiivien voimaansaattaminen edellyttää kansallisen hankintalainsäädännön kokonaisuudistusta. Uudistusprosessi etenee parhaillaan työryhmävalmistelussa.

EU:n valtiontukisääntely tulee uudistetuksi kokonaan vuosien 2013—2014 aikana. On tärkeä varmistaa, että suomalaiset viranomaiset ja elinkeinonharjoittajat tuntevat hyvin uudistettujen sääntöjen periaatteet ja velvoitteet. Etenkin tukien vaikuttavuutta koskevat evaluointivelvoitteet, tukien läpinäkyvyys ja avoimuusvelvoitteet sekä tukien ennakkovalvonta on pantava tehokkaasti täytäntöön. Lisäksi tarvitaan tukien seurantarjestelmä. Näillä toimenpiteillä voidaan parantaa tukien oikeaa kohdentumista sekä ehkäistä kilpailun vääristymistä. EU:n valtiontuki uudistuksen keskeinen lähtökohta on, että tukia ilmoitetaan jatkossa entistä vähemmän ennakolta komissiolle hyväksyttäväksi. Tästä syystä on tarpeen kehittää kansallista ennakkoarviointimenettelyä, eri tukimuotojen käytettävyyttä ja mahdollisia muita toteutusvaihtoehtoja. Menettelyllä varmistetaan kansallisesti tehtävien päätösten EU:n valtiontukisääntöjen mukaisuus sekä oikeusvarmuus.

Kuluttajapolitiittisen ohjelman mukaisesti kuluttajapolitiikassa painotetaan arjen kuluttajataitojen vahvistamista ja kuluttajan oikeuksista huolehtimista sekä terveen ja vastuullisen kilpailun turvaamista.

Rajat ylittävän verkkomarkkinoinnin ja -kaupan kasvun vuoksi kuluttajansuojajärjestelmän Euroopan laajuinen toimivuus nousee yhä tärkeämpään asemaan. Tekninen turvallisuus ja luotettavuus pidetään korkealla tasolla. Valmistellaan EU:n tuotelainsäädäntöuudistuksen kansallista toimeenpanoa. Kesällä 2015 on saatettava kansallisesti voimaan uusi vaarallisista kemikaaleista aiheutuvaa suuronnettomuusvaaraa ehkäisevä direktiivi, uusi pyroteknisiä tuotteita koskeva direktiivi sekä eräiltä osin uusi painelaitedirektiivi.

Yritysten kattava ja luotettava taloudellinen informaatio antaa eri sidosryhmille riittävät tiedot niiden taloudellisesta tilasta. Erityisesti pörssiin listattuja yhtiöitä koskeva luotettava ja ajantasainen tieto on tehokkaasti toimivien pääomamarkkinoiden välttämätön ehto. Hallinnollisia kustannuksia kevennetään pienten ja keskisuurten yritysten osalta ja kirjanpitolain kokonaisuudistus käynnistetään. Tilintarkastajajärjestelmä uudistetaan ottaen huomioon uusi EU-lainsäädäntö.

Kauppa- ja yhdistysrekisterin paikallisviranomaistehtävät keskitetään, jotta voidaan taata palveluiden laatu sekä osaltaan varmistaa sähköistämisen mahdollistama tuottavuushyöty.

Toimiva ja kilpailukykyinen aineettomien oikeuksien järjestelmä varmistaa yritysten innovaatioiden ja muun aineettoman omaisuuden suojan ja hyödyntämisen sekä oikeuksien tehokkaan täytäntöönpanon. Valtioneuvoston periaatepäätöksen mukainen aineettoman arvionluonnin toiminta-

ohjelma ulottuu vuoteen 2017. Keskeistä on vahvistaa edelleen oikeuksien hyödyntämistä ja täytäntöönpanoa varmistamalla Patentti- ja rekisterihallituksen teollisoikeuksien myöntämiseen ja hyödyntämiseen liittyvien palvelujen saatavuus Suomessa eurooppalaisen patentti- ja tavaramerkkijärjestelmien kehittämisen rinnalla. Tavoitteeseen liittyy myös kansainvälisesti kilpailukykyisen tuomioistuinjärjestelmän kehittäminen. Yritysten ja yhteisöjen rekisterihallinnon sähköistä asiointia lisätään. Julkisten tietovarantojen avaamisessa edetään hallituksen asettamien tavoitteiden ja käytettävissä olevien resurssien puitteissa.

Työ- ja elinkeinoministeriö toteuttaa hallitusohjelman mukaista harmaan talouden torjuntaohjelmaa muun muassa uudistamalla tilaajavastuulakia. Yritysten sääntelyä kevennetään vuonna 2013 alkaneelle kaudelle asetettujen tavoitteiden mukaisesti.

Uuden lainsäädännön yritysvaikutusten arvioinnissa tavoitteena on toimiva ja yritysten kilpailukykyä tukeva säädösympäristö.

Toimivat työmarkkinat, ajanmukainen työlainsäädäntö ja hyvä työelämän laatu ovat yritysten kilpailuetuja. Yritysten tasapuolisista kilpailuedellytyksistä huolehditaan muun muassa työlainsäädännön keinoin. Yritysten tasapuolisia kilpailuedellytyksiä turvataan yhdenvertaisuuslainsäädännön kokonaisuudistuksella ja toimilla, joilla pyritään puuttumaan alipalkkaukseen. Työaikalakiin valmistellaan muutoksia, jotka liittyvät nollatyösopimuksiin sekä jaksotyön ja yötyön tekemisen edellytyksiin.

Politiikkalohkon tehtäviin kuuluu myös poikkeusoloihin varautuminen. Toimintaa linjaa joulukuussa 2013 annettu huoltovarmuuden uusi tavoitepäätös, jonka toimeenpano jatkuu vuonna 2015.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen työ- ja elinkeinoministeriö asettaa alustavasti yritysten toimintaympäristön, markkinoiden sääntelyn ja työelämän tulosalueelle yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet vuodelle 2015:

— Kaikkien toimijoiden toimintaolosuhteet markkinoilla ovat tasavertaiset, kilpailumahdollisuudet parantuvat ja taloudellinen huoltovarmuus on korkealla tasolla.

— Kuluttajien asema on turvallinen, ja kuluttajat sekä yrittäjät luottavat markkinoiden toimivuuteen.

— Tekninen turvallisuus ja luotettavuus yhteiskunnassa ja yrityksissä säilyy korkealla tasolla.

— Yritysten sääntelytaakan kasvu pysähtyy ja taakkaa pyritään aktiivisesti vähentämään. Teollisuudelle aiheutuvan taloudellisen rasituksen ja sen sääntelytaakan lisäämistä vältetään.

— Ajanmukaiset teollisoikeusjärjestelmät edistävät innovaatioita sekä tavaroiden ja palvelujen kaupallistamista.

01. Kilpailu- ja kuluttajaviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 10 816 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös enintään 360 000 euroa Kuluttaja-lehden hankintasopimuksen mukaisesti maksuihin.

Selvitysosa: Kilpailu- ja kuluttajavirasto edistää markkinoiden toimivuutta. Tavoitteena on terveen ja toimivan kilpailun turvaaminen ja talouden tehokkuuden lisääminen sekä yksityisessä että julkisessa toiminnassa sekä se, että yritykset toimivat vastuullisesti ja että kuluttajat voivat

luottaa markkinoiden toimivuuteen ja häiriötilanteiden nopeaan selvittämiseen. Virasto hoitaa myös kuluttaja-asiamiehelle kuuluvat valvontatehtävät. Lisäksi virasto vaikuttaa yleisesti kilpailun toimivuuteen ja kuluttajien asemaan ja hoitaa sille kuuluvat kansainväliset tehtävät.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen työ- ja elinkeinoministeriö asettaa alustavasti Kilpailu- ja kuluttajavirastolle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2015:

Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

Viraston toiminnan suuntaamisessa otetaan huomioon hallituksen rakennepoliittinen ohjelma, terveen kilpailun edistämishjelma ja kuluttajapoliittinen ohjelma. Kilpailunrajoitusten valvontaa ja kilpailun edistämistä suunnataan erityisesti ilmiöihin, jotka rasittavat talouden kasvua ja muuntautumiskykyä. Toiminnassa priorisoidaan kartellien torjuntaa ja puututaan kuluttajien kannalta haitallisimpiin rajoituksiin. Kuluttajaoikeudellista valvontaa, informaatiota ja vaikuttamista kohdennetaan EU:n kuluttajamarkkinoiden tulostaulun ja kuluttajahallinnon tietopankin kautta saatavan kuluttajapalautteen perusteella toimialoille, joilla esiintyy eniten puutteita markkinoiden toimivuudessa.

Yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden toteutumista seurataan markkinoiden toimivuutta mittaavalla indikaattorilla (Market Performance Indicator MPI) ja kuluttajien toimintaympäristöä kuvaavalla indeksillä (Consumer Conditions Index CCI).

Toiminnallinen tuloksellisuus

	2013 toteutuma	2014 tavoite	2015 tavoite
Toiminnallinen tehokkuus			
Kustannusvastaavuus			
— Valmismatkaliikerekisterin maksullisten suoritteiden kustannusvastaavuus, %	66	100	100
Tuotokset ja laadunhallinta			
Kilpailu- ja kuluttajavalvonta on tehokasta ja ongelmia ennaltaehkäisevää			
— Uskottavan "hard core" -kartellien vastaisen politiikan vahvistaminen (sidosryhmien arvio 1—5)	3,7	> 4,0	> 4,0
— Seuraamusmaksuesitysten määrä merkittävässä kilpailuvalvonnan I—II luokan asioissa (kpl)	0	> 1	> 1
— Yrityskauppavalvonnalla estetään tehokkaasti keskittymien kilpailuongelmat (sidosryhmien arvio 1—5)	3,4	> 3,7	> 3,7
— Tapausten määrä, joissa kuluttaja-asiamiehen toimenpitein yritys on muuttanut toimintaansa kuluttajasuojalainsäädännön mukaiseksi	-	130	130
— Vakuuksien riittävyys valmismatkaliikkeiden konkurssitapauksissa, %	100	100	100
Kuluttajilla on käytettävissään sisällöltään ajankohtaiset, helppo-käyttöiset ja itsepalveluna sujuvasti toimivat verkkopalvelut			
— Verkkopalvelujen kuluttajaosion käyntimäärä/kk	168 000	120 000	130 000
Käsittelyajat pysyvät kohtuullisena			
— Yli 3 vuotta käsittelyssä olleet kotimaisten kilpailunrajoitustapaukset (lkm)	6	0	0
— Valmismatkaliikkeiden rekisteröintihakemusten käsittelyaika (pv)	2,4	7	7

Henkilötyövuosien arvioitu jakautuminen toimialoittain

	2013 toteutuma	2014 tavoite	2015 tavoite
Markkinoiden toimivuuden edistäminen	18,5	30	29,5
Kilpailuvalvonta	51,2	59	59
Kuluttajaoikeudellinen valvonta ja taloudelliset hyvitykset	32,2	27	28
Kuluttajainformaatio	12,3	7	7
Alue- ja paikallishallinnon ohjaus	3,5	6	6
Hallintopalvelut	25,9	22	21,5
Yhteensä	143,6	151	151

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

	2013 toteutuma	2014 tavoite	2015 tavoite
Henkilötyövuosien kehitys	143,6	151	151
Kokonaistyötyytyväisyys (1—5)	3,2	-	> 3,5

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Bruttomenot	12 511	12 412	11 486
Bruttotulot	1 125	1 050	670
Nettomenot	11 386	11 362	10 816
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	2 294		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	1 845		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tuottavuusvähennykset (vanha tuottavuusohjelma)	-45
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	36
Palkkaliukumasäästö	-20
Palkkausten tarkistukset	66
Säästöpäätös	-400
Toimintamenojen lisäsäästö	-128
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-55
Vuokramenojen indeksikorotus	15
Vuokramenojen indeksikorotusta vastaava säästö	-15
Yhteensä	-546

2015 talousarvio	10 816 000
2014 talousarvio	11 362 000
2013 tilinpäätös	10 936 727

03. Patentti- ja rekisterihallituksen toimintamenot (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 2 016 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksuihin ja kansainväliseen toimintaan liittyviin projekteihin.

Momentille budjetoidaan hakemus-, ilmoitus- ja käsittelymenettelyistä johtuen tulot pääsääntöisesti maksuperusteella. Patentti- ja rekisterihallituksen paikallisviranomaisena toimimisesta ELY-keskuksille ja maistraateille maksettavat korvaukset budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: PRH:n tehtävänä on virastosta annetun lain mukaisesti edistää teknistä ja taloudellista kehitystä ja yhteisöllistä toimintaa Suomessa ja kansainvälisesti. PRH käsittelee teollisoikeuksia koskevat hakemukset ja yhteisöjä koskevat ilmoitukset, pitää yllä näitä koskevat rekisterit ja hoitaa näihin tehtäviin liittyviä tietopalveluita.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laeiksi kaupparekisterilain, yhdistysrekisterilain ja yritys- ja yhteisötietolain muuttamisesta, jolla toteutetaan maistraattien ja ELY-keskusten kauppa- ja yhdistysrekisterin paikallisviranomaistehtävien siirtäminen Patentti- ja rekisterihallitukselle 1.9.2015 lukien. Samalla myös maistraattien asunto-osakeyhtiötehtävät siirretään patentti- ja rekisterihallitukselle. Siirron vaikutus henkilöstöön on vuositasolla 12,5 henkilötyövuotta.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen työ- ja elinkeinoministeriö asettaa alustavasti PRH:lle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2015:

Toiminnallinen tuloksellisuus

		2013 toteutuma	2014 tavoite	2015 tavoite
Toiminnallinen tehokkuus				
Työn tuottavuus	Tuottavuuden muutos, %	+1,3	+2,0	+2,0
Taloudellisuus	Yksikkökustannusten muutos, %	+2,4	+2,0	+2,0
Tuotokset ja laadunhallinta				
Asiakastytyväisyys	Asiakasarvio (1—5)	4,0	4,0	4,0
Sähköinen asiointi	Patenttihakemukset, %	92,5	90	90
	Tavaramerkkihakemukset, %	55,3	60	75
	Kaupparekisteri-ilmoitukset, %	57,9	65	75
	Yhdistysrekisteri-ilmoitukset, %	59,9	60	65
Käsittelyaika keskimäärin	Kansalliset patenttihakemukset (v)	2,6	2,4	2,4
	Kansalliset tavaramerkkihakemukset (kk)	3,6	5	4
	Kaupparekisteri-ilmoitukset (pv)	10,8	8	7
	Yhdistysten perustamisilmoitukset (pv)	52	60	40

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

	2013 toteutuma	2014 tavoite	2015 tavoite
Henkilötyövuosien kehitys	416,4	412	412
Kokonaistyytyväisyys (1—5)	3,7	3,5	3,5

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Omakustannusarvoon hinnoiteltavat julkisoikeudelliset suoritteet			
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	48 769	47 357	47 357
— muut tuotot	147	88	88
Tuotot yhteensä	48 916	47 445	47 445
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	37 472	43 863	43 863
— osuus yhteiskustannuksista	12 839	8 628	8 628
Kustannukset yhteensä	50 311	52 491	52 491
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-1 395	-5 046	-5 046
Kustannusvastaavuus, %	97	90	90

Yhtenäispatentin voimaantulon selvityksessä varaudutaan ottamaan käyttöön erillinen maksu patenttoitavuustutkimuksessa.

Momentilta maksetaan 555 000 euroa säätiövalvonnan ja teollisoikeusasiamiesten valvonnan kustannuksia. Vastaavan suuruiset valvontamaksut tuloutuvat momentille 11.19.09.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Bruttomenot	50 607	49 615	49 498
Bruttotulot	48 990	47 482	47 482
Nettomenot	1 617	2 133	2 016
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	2 768		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	2 585		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kertaluonteisen siirron palautus	231
Teollisoikeusasiamiesten valvonnan menot	55
Tuottavuusvähennykset (vanha tuottavuusohjelma)	-45
Julkisten tietovarantojen avaaminen (HO)	-325
Toimintamenojen lisäsäästö	-23
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-10
Vuokramenojen indeksikorotus	3
Vuokramenojen indeksikorotusta vastaava säästö	-3
Yhteensä	-117

2015 talousarvio	2 016 000
2014 talousarvio	2 133 000
2013 tilinpäätös	1 434 000

(04.) Kuluttajatutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Selvitysosa: Momentti ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Hallituksen menosäästöpäätös	-100
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-7
Oikeuspoliittisen tutkimuksen vahvistaminen (siirto momentille 29.40.50)	-1 776
Palkkaliukumasäästö	-6
Palkkausten tarkistukset	14
Tasomuutos	11
Yhteensä	-1 864

2014 talousarvio	1 864 000
2013 tilinpäätös	2 206 000

05. Turvallisuus- ja kemikaaliviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 18 607 000 euroa.

Nettobudjetoinnissa otetaan huomioon kemikaalituoterekisterin ja akkreditointipalvelujen maksut, Euroopan kemikaaliviraston komission asetuksen (EY) No 340/2008 perusteella maksamat palkkiot sekä yhteishankkeista muilta osapuolilta saatava rahoitus.

Selvitysosa: Mittatekniikan keskus MIKESin yhteydessä toimiva FINAS-akkreditointipalvelu siirtyy 1.1.2015 Turvallisuus- ja kemikaalivirastoon. Tehtävien siirron yhteydessä virastoon siirtyy yhteensä 25 henkilötyövuotta.

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto valvoo ja edistää tuotteisiin ja palveluihin ja tuotantojärjestelmiin liittyvää teknistä turvallisuutta ja vaatimustenmukaisuutta, kuluttajaturvallisuutta, kemikaalien turvallisuutta ja laatua sekä toimii kansallisena kaivosviranomaisena sekä tuottaa pätevyyttä ja luotettavuutta osoittavia akkreditointipalveluja ja edistää akkreditointia. Tavoitteena on henkilö-, omaisuus- ja ympäristövahinkojen sekä terveys- ja ympäristöhaittojen ehkäisy sekä vaatimusten mukaisten tuotteiden ja palvelujen vapaan liikkuvuuden varmistaminen. Toiminta kohdistuu teollisuuteen, kauppaan, alkutuotantoon, toiminnanharjoittajiin, palveluntarjoajiin, julkishallintoon ja yksityisiin kansalaisiin.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen työ- ja elinkeinoministeriö sekä kemikaalien tuotevalvonnan osalta lisäksi muut ohjaavat ministeriöt (maa- ja metsätalousministeriö, ympäristöministeriö ja sosiaali- ja terveysministeriö) asettavat alustavasti Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2015:

Vaikuttavuus

— Yritykset ja kansalaiset toimivat vastuullisesti, oma-aloitteisesti ja turvallisesti.

— Tuotteiden, laitteistojen ja laitosten tekninen turvallisuus ja vaatimustenmukaisuus pysyvät vähintään ennallaan ja henkilö-, ympäristö- ja omaisuusvahingot vähenevät.

Toiminnallinen tuloksellisuus

	2013 toteutuma	2014 tavoite	2015 tavoite
Toiminnallinen tehokkuus			
Kokonaistuottavuus			
— Kokonaistuottavuusindeksin arvo	99	100	100
Kustannusvastaavuus			
— Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuus	92	100	100
Tuotokset ja laadunhallinta			
Valvonta on riskiperusteista ja näkyvää			
— Valvontakäynnit ja -tapaukset	6 179	4 920	5 120
— Laitosvalvonnan luvat, ilmoitukset ja rekisteröinnit	19 996	16 284	16 134
— Tuotevalvonnan luvat, ilmoitukset ja rekisteröinnit	5 043	4 317	3 912
— Kemikaalituotevalvonnan luvat, ilmoitukset ja rekisteröinnit	25 527	12 785	14 474
— Finasin arvioimat toimitelimit	213	215	218
Palvelukyky ja laatu			
— Tavoiteajassa käsiteltyjen asioiden osuus, %	95	89	89
— Asiakastyytyväisyys (asteikolla 1-5), FINAS	4,4	> 4	> 4

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

	2013 toteutuma	2014 tavoite	2015 tavoite
Henkilötyövuosien kehitys	223	225	250
Kokonaistyytyväisyys (1—5)	3,5	3,5	3,5

Maksullisen toiminnan tulot on merkitty momentille 12.32.20.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Bruttomenot	20 657	19 657	22 440
Bruttotulot	1 550	1 100	3 833
Nettomenot	19 107	18 557	18 607
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	1 603		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	726		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

FINAS-akkreditointipalvelu (siirto momentilta 32.20.(05))	420
Tuottavuusvähennykset (vanha tuottavuusohjelma)	-55
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-51
Palkkaliukumasäästö	-33
Palkkausten tarkistukset	88
Toimintamenojen lisäsäästö	-220

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Toimintamenojen tuottavuussäästö	-93
Vuokramenojen indeksikorotus	20
Vuokramenojen indeksikorotusta vastaava säästö	-26
Yhteensä	50

2015 talousarvio	18 607 000
2014 talousarvio	18 557 000
2013 tilinpäätös	18 230 000

31. Korvaus talous- ja velkaneuvonnan järjestämisestä (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 4 731 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) talous- ja velkaneuvonnasta annetun lain (713/2000) mukaisen korvauksen maksamiseen talous- ja velkaneuvontapalvelujen tuottajille
- 2) enintään yhtä henkilötyövuotta vastaavan projektihenkilöstön palkkaukseen Kilpailu- ja kuluttajavirastoon
- 3) talous- ja velkaneuvojen kehittämiseen, koulutukseen ja materiaalin tuottamiseen sekä raportointijärjestelmään.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Hallitus on antanut eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain muuttamisesta (HE 83/2014). Sen mukaan yksityiset elinkeinon- ja ammatinharjoittajat voisivat hakeutua talous- ja velkaneuvontaan samalla tavoin kuin muutkin velkaongelmiin ajautuneet henkilöt.

Talous- ja velkaneuvonnan tavoitteena on helpottaa velallisen asemaa luottojen järjestelyssä sekä tukea velallisen elämänhallinnan paranemista ja ehkäistä syrjäytymistä.

Palveluiden järjestämisestä maksettava korvaus määrätään työ- ja elinkeinoministeriön vahvistamien perusteiden mukaan siten, että se vastaa palvelun tuottamisesta aiheutuvia tarkoituksenmukaisia menoja. Korvaus maksetaan aluehallintoviraston kanssa sopimuksen tehneelle kunnalle tai muulle palveluntuottajalle. Jos kunta ei järjestä neuvontaa, aluehallintoviraston tulee järjestää neuvonta muulla tavoin, esim. ostopalveluna. Korvauksen maksatuksesta kunnille huolehtii Kilpailu- ja kuluttajavirasto ja muulle palveluntuottajalle aluehallintovirasto.

Arvio resurssien jakautumisesta

	2013 toteutuma	2014 arvio	2015 arvio
Talous- ja velkaneuvonnan resurssit			
— Talous- ja velkaneuvojat (htv)	132	132	137
— Avustajat (htv)	26	26	26
Valtion korvaus talous- ja velkaneuvonnan järjestämisen kuluista, %	63	60	55

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen työ- ja elinkeinoministeriö asettaa alustavasti toiminnalle seuraavan tulostavoitteen vuodelle 2015:

— Uusien asiakkaiden keskimääräinen jonotusaika on korkeintaan 60 päivää (toteutuma 2013: jonotusaikatavoitteen saavutti 77 % yksiköistä).

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kertaluonteisen erän poistuminen	-500
Toiminnan laajentaminen yksityisiin elinkeinon- ja ammatinharjoittajiin	220
Yhteensä	-280

2015 talousarvio	4 731 000
2014 talousarvio	5 011 000
2013 tilinpäätös	5 211 000

50. Valtionavustus kuluttajajärjestölle (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 673 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää avustuksena Kuluttajaliitto - Konsumentförbundet ry:n toiminnan tukemiseen.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Kuluttajaliitto - Konsumentförbundet ry on kuluttajien etujärjestö, missä ominaisuudessa se neuvoo kuluttajia sekä jakaa ja välittää kuluttajatietoa.

Vaikuttavuustavoite

— Kotitalouksien toimivuus ja tehokkuus sekä kuluttajien omat toimintaedellytykset paranevat järjestön myötävaikutuksella.

2015 talousarvio	673 000
2014 talousarvio	673 000
2013 tilinpäätös	773 000

51. Eräät merimiespalvelut (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 579 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) merimiespalvelulain (447/2007) nojalla merimiesten hyvinvoinnin edistämiseen tarkoitettujen palvelujen valtionosuuden maksamiseen

2) valtion varoista korvattavista merimiesten matkakustannuksista annetun lain (1068/2013) nojalla työnantajille maksettaviin merimiesten matkakustannuksiin.

Määrärahaa saa käyttää myös kulutusmenoihin.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Merimiespalvelutoimiston menoja on rahoitettu myös momentilta 31.30.50. Lästimaksulaki on tarkoitus kumota ja merimiespalvelutoimintaan käytetty avustus 499 000 euroa on tarkoitus maksaa tältä momentilta.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Valtion osuus merimiespalvelutoimiston menoista	1 079 000
Valtion osuus työntäjille eräisiin merimiesten matkakustannuksiin	1 500 000
Yhteensä	2 579 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Siirto momentilta 31.30.(50)	499
Yhteensä	499

2015 talousarvio	2 579 000
2014 talousarvio	2 080 000
2013 tilinpäätös	2 001 939

95. Eräät oikeudenkäyntikulut ja korvaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 20 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) ryhmäkannelain (444/2007) mukaisesta ryhmäkanteesta aiheutuneiden oikeudenkäyntikulujen maksamiseen
- 2) kilpailulaissa (948/2011) tarkoitetuissa oikeusprosesseissa Kilpailu- ja kuluttajaviraston vastapuolelle maksettavaksi määrättyjen oikeudenkäyntikulujen maksamiseen
- 3) sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetussa laissa (590/2013), sähkömarkkina-laissa (588/2013) ja maakaasumarkkinalaissa (508/2000) tarkoitetuissa oikeusprosesseissa Energiaviraston vastapuolelle maksettavaksi määrättyjen oikeudenkäyntikulujen maksamiseen.

Selvitysosa: Ryhmäkanneprosessin hoitaminen voi vaatia huomattaviakin resursseja, joita ei ole mahdollista ennakoida. Ryhmäkanteesta aiheutuu oikeudenkäyntikuluja valtiolle, jos kuluttaja-asiamies häviää ajamansa kanteen.

Kilpailu- ja kuluttajaviraston edellytetään kilpailulain nojalla ryhtyvän toimenpiteisiin kiellettyjen kilpailunrajoitusten rankaisemiseksi esittämällä markkinaoikeudelle seuraamusmaksun määräämistä laissa säädettyjen edellytysten vallitessa. Kilpailu- ja kuluttajaviraston tehtävänä on myös puuttua yrityskauppoihin, jotka estävät kilpailua Suomen markkinoilla tai niiden oleellisella osalla. Kilpailu- ja kuluttajavirasto voi määrätä yrityskaupoille ehtoja tai tehdä markkinaoikeudelle esityksen yrityskaupan kieltämiseksi. Kilpailu- ja kuluttajaviraston tekemien päätösten ja esitysten käsittelyyn markkinaoikeudessa ja korkeimmassa hallinto-oikeudessa liittyy riski velvollisuudesta joutua korvaamaan toisen osapuolen oikeudenkäyntikuluja, jos Kilpailu- ja kuluttajavirasto häviää jutun.

Energiaviraston tehtävänä on valvoa sähkö- ja maakaasumarkkinalakien sekä EU:n sähkön ja maakaasun sisämarkkinalainsäädännön noudattamista. Energiaviraston edellytetään sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain nojalla ryhtyvän toimenpiteisiin sähkö- ja maa-

kaasumarkkinalakien sekä EU:n sähkön ja maakaasun sisämarkkinalainsäädännön vastaisesta toiminnasta rankaisemiseksi esittämällä markkinaoikeudelle seuraamusmaksun määräämistä laissa säädettyjen edellytysten vallitessa. Energiaviraston tekemien päätösten ja esitysten käsittelyyn markkinaoikeudessa ja korkeimmassa hallinto-oikeudessa liittyy riski velvollisuudesta joutua korvaamaan toisen osapuolen oikeudenkäyntikuluja, jos Energiavirasto häviää jutun.

2015 talousarvio	20 000
2014 talousarvio	20 000
2013 tilinpäätös	—

50. Alueiden kehittäminen ja rakennerahastopolitiikka

Selvitysosa: Alueiden kehittämistoimintaa suuntaavat lain alueiden kehittämisestä ja rakennerahastotoiminnan hallinnoinnista (7/2014) lisäksi valtioneuvoston määrittelemät alueiden kehittämisen painopisteet, niitä tarkentavat ministeriöiden aluestrategiat ja maakuntien liittojen valmistelemat maakuntaohjelmat sekä niiden toimeenpanosuunnitelmat. Näitä kansallisia tavoitteita tukee EU:n rakennerahastokaudeksi 2014—2020 laadittu Suomen rakennerahasto-ohjelma "Kestävää kasvua ja työtä 2014—2020".

Eri hallinnonalojen aluekehittämisen strategiat ja talousarviomäärärahojen suuntaaminen vaikuttavalla tavalla vahvistavat aluepolitiikan strategista roolia valtioneuvoston ja eri hallinnonalojen päätöksenteossa.

Keskushallinnossa alueiden kehittämisen rahoitusta ja toimenpiteiden toteutusta seuraa ja arvioi valtioneuvoston asettama poikkihallinnollinen alue- ja rakennepolitiikan neuvottelukunta. Pääosa alueellisista kehittämistoimista kanavoituu elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten (ELY-keskukset) kautta. Kuntien palvelujen saatavuuden turvaamisen ja kehittämisen kannalta on keskeistä aluehallintovirastojen (AVI) toiminta.

Maakuntaohjelma ja sen vuosittainen toimeenpanosuunnitelma ilmaisevat alueen kehittämistavoitteet ja toimenpiteet niiden saavuttamiseksi. Nämä asiakirjat nivovat yhteen ELY-keskusten ja AVI:n eri sektoreiden toiminnan alueen kehittämiseksi. Maakuntaohjelmapirosessia kehitetään aluehallintoviranomaisia ohjaavien ministeriöiden, aluehallintoviranomaisten ja maakunnan liittojen yhteistyönä. Valtion aluehallintoviranomaiset valmistelevat yhteistyössä maakunnan liittojen kanssa ehdotukset strategisiksi tulossopimusasiakirjoiksi, joista keskushallinnon kanssa käytäviin tulosneuvotteluihin osallistuvat myös maakunnan liitot.

Kansallinen alueellinen kehittäminen

Kansallisina erityispolitiikkoina jatkavat kaupunki-, maaseutu- ja saaristopolitiikat. Kaupunkipolitiikkaa, saaristolakiin (494/1981) perustuvaa saaristopolitiikkaa sekä maaseutupolitiikkaa ohjataan kaupunki-, maaseutu- ja saaristopoliittisilla toimenpideohjelmilla, jotka perustuvat valtioneuvoston hyväksymiin valtakunnallisiin alueiden kehittämistavoitteisiin. Metropolipolitiikka jatkuu erityistoimenpiteenä.

Verkostoituminen sekä alueellisesti ja kansallisesti että kansainvälisesti on perinteisen alueellisen tai sektorikohtaisen politiikan rinnalla muodostunut uudenlaiseksi tavaksi toimia yhteistyössä. Verkostoituminen näkyy esimerkiksi maakuntarajat ylittävissä hankkeissa ja varojen käytössä.

Rakennerahastopolitiikka

Rakennerahasto-ohjelmakauden 2007—2013 ohjelmien käytännön toteutus, sulkemistoimenpiteet sekä täysimääräisen toteutuksen varmistaminen jatkuvat aina vuoden 2015 loppuun saakka. Kansallisen rakennerahastostrategian 2007—2013 yleisenä tavoitteena on vahvistaa sekä kansallista että alueellista kilpailukykyä, työllisyyttä ja hyvinvointia. Rakennerahasto-ohjelmat toteutuvat ohjelmakauden loppuvuosina Eurooppa 2020 -strategian tavoitteita.

Valtioneuvosto hyväksyi vuonna 2014 EU:n rakennerahastojen ohjelmakaudelle 2014—2020 yhden ohjelma-asiakirjan, joka sisältää sekä Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) että Euroopan sosiaalirahaston (ESR) toimet. Suomen rakennerahasto-ohjelmassa on viisi toimintalinjaa. Niillä tuetaan erityisesti pk-yritysten kilpailukykyä, uuden tiedon ja osaamisen tuottamista ja hyödyntämistä, työllisyyttä ja työvoiman liikkuvuutta, koulutusta, ammattitaitoa ja elinikäistä oppimista sekä sosiaalista osallisuutta ja köyhyyden torjuntaa. Läpileikkaavana horisontaalisena erityistavoitteena on mm. vähähiilisen talouden edistäminen, johon kohdistuu 25 % EAKR:n rahoituksesta. Rakennerahasto-ohjelma toteuttaa ja edistää Eurooppa 2020 -strategian tavoitteita.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen työ- ja elinkeinoministeriö asettaa alustavasti alueiden kehittämisen ja rakennerahastopolitiikan tulosalueelle yhteistyössä konsernin muiden tulosalueiden kanssa konsernistrategian tavoitelinjauksista ja muista tulosalueen strategioista johdetut yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet vuodelle 2015:

	2011 toteutuma	2012 arvio	2013 ennuste	2014 ennuste	2015 ennuste
Alueiden kansainvälinen kilpailukyky paranee					
— Koko Suomi: BKT/asukas (indeksi, EU=100)	115,0	115,0	115,0	115,0	115,0
— Etelä-Suomi: BKT/asukas (indeksi, EU=100)	130,0	129,2	129,2	129,1	128,7
— Länsi-Suomi: BKT/asukas (indeksi, EU=100)	102,5	104,1	104,3	104,4	104,7
— Itä-Suomi: BKT/asukas (indeksi, EU=100)	92,6	95,6	96,8	97,1	97,6
— Pohjois-Suomi BKT/asukas (indeksi, EU=100)	101,1	97,6	95,8	95,6	95,8
Alueiden väliset kehityserot pienenevät					
— Maakuntien BKT/asukas keskihajonta (indeksiluku)	12,9	12,4	12,4	12,3	12,1
Vahvoihin maakuntiin perustuva monikeskuksinen aluerakenne vahvistaa sekä kaupunkialueiden että maaseudun elinvoimaisuutta					
Laaditut tai päivitettyt kyläsuunnitelmat	-	2 200	2 201	2 000	2 000

EU:lta saatavat tulot ohjelmakausien 2007—2013 ja 2014—2020 osalta budjetoidaan momentille 12.32.50.

(43.) *Maakunnan kehittämisraha* (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kertaluonteisen erän poistuminen	-500
Säästö päätös	-5 566
Yhteensä	-6 066

2014 talousarvio	6 066 000
2013 tilinpäätös	11 866 000

62. Maaseudun kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 1 623 000 euroa.

Määräraha on lain alueiden kehittämisen ja rakennerahastohankkeiden rahoittamisesta (8/2014) 2 §:n 4 kohdassa tarkoitettuun maaseudun kehittämiseen käytettävä määräraha.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) lain alueiden kehittämisen ja rakennerahastohankkeiden rahoittamisesta ja sen nojalla annettujen asetusten mukaisessa laajuudessa valtakunnallisten maaseudun tutkimus- ja kehittämishankkeiden toteuttamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen mukaan lukien hankkeisiin sisältyvät kulutusmenot
- 2) lain alueiden kehittämisestä ja rakennerahastotoiminnan hallinnoinnista (7/2014) 16 §:n mukaisen maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän menojen maksamiseen
- 3) julkisyhteisöjen hankkeiden toteuttamiseen tarvittavan enintään 10 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen ja muiden kulutusmenojen maksamiseen
- 4) valtionavustuslain (688/2001) mukaisesti kylätoiminnan valtakunnalliseen kehittämiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Määrärahalla tuetaan maaseutupoliittisen toimenpideohjelman sekä kuuden maaseutupoliittisen kokonaisohjelman tavoitteiden toteuttamista. Määrärahaa käytetään maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän toimintamenoihin ja verkostotyön vahvistamiseen. Määrärahalla rahoitetaan maaseutupoliittisen kokonaisohjelman mukaisia valtakunnallisia maaseudun tutkimus- ja kehittämishankkeita. Määrärahaa käytetään kylätoiminnan tukemiseen.

Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän, sihteeristön ja teemaverkoston työ tehdään virkatyönä siltä osin kuin työ tehdään ministeriöissä. Muut yhteistyöryhmän toiminnasta aiheutuvat menot voidaan maksaa tästä määrärahasta.

Määrärahasta on tarkoitus osoittaa kylätoiminnan valtakunnalliseen kehittämiseen 1 025 000 euroa.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Valtakunnalliset tutkimus- ja kehittämishankkeet	488 000
Kylätoiminnan valtionapu	1 025 000
Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä	110 000
Yhteensä	1 623 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kertaluonteisen erän poistuminen	-250
Kylätoiminnan valtakunnallinen kehittäminen	600
Säästöpäätös	-1 000
Yhteensä	-650

2015 talousarvio	1 623 000
2014 talousarvio	2 273 000
2013 tilinpäätös	2 273 000

64. EU:n ja valtion rahoitusosuus EU:n rakennerahasto-, ulkorajayhteistyö- ja muihin koheesio-politiikan ohjelmiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 444 990 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) EU:n ohjelmakauden 2007—2013 alueellinen kilpailukyky ja työllisyys -tavoitetta toteuttavien Euroopan aluekehitysrahastosta osarahoitettavien toimenpideohjelmien hankkeiden EU- ja valtion rahoitusosuuden maksamiseen sekä Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen (tavoite 3) ja Eurooppalaisen naapuruuden ja kumppanuuden välineen rajayhteistyöosion (ENPI CBC) valtion rahoitusosuuden maksamiseen
- 2) EU:n ohjelmakauden 2014—2020 investointi, kasvu ja työpaikka -tavoitetta toteuttavan Suomen rakennerahasto-ohjelman "Kestävää kasvua ja työtä 2014—2020" Euroopan aluekehitysrahastosta osarahoitettavien hankkeiden EU- ja valtion rahoitusosuuden maksamiseen sekä Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen (EAY) ja Eurooppalaisen naapuruuden välineen rajayhteistyöosion (ENI CBC) valtion rahoitusosuuden maksamiseen
- 3) EU:n ohjelmakauden 2007—2013 Manner-Suomen ESR-ohjelmaa toteuttavien hankkeiden EU- ja valtion rahoitusosuuden maksamiseen sekä EU:n ohjelmakauden 2014—2020 investointi, kasvu ja työpaikka -tavoitetta toteuttavan Suomen rakennerahasto-ohjelman "Kestävää kasvua ja työtä 2014—2020" Euroopan sosiaalirahastosta osarahoitettavien hankkeiden EU- ja valtion rahoitusosuuden maksamiseen
- 4) edellä mainittujen ohjelmien toteutukseen liittyvän teknisen avun sekä ohjelmien toteuttamisen kannalta välttämättömien kulutusmenojen maksamiseen
- 5) ohjelmakauden 2007—2013 Euroopan aluekehitysrahastosta ja Euroopan sosiaalirahastosta osarahoitettavien ohjelmien sekä ohjelmakauden 2014—2020 osarahoitettavan ohjelman toteuttamiseen tarvittavan yhteensä enintään 350 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen
- 6) EU:n ohjelmakauden 2000—2006 hankkeisiin tehdyistä sitoumuksista aiheutuvien velvoitteiden maksamiseen ja neuvoston asetuksen 1260/1999 39 artiklan (varainhoitoa koskevat oikaisut) mukaisten Suomen velvoitteiden maksamiseen
- 7) EU:n ohjelmakauden 2007—2013 hankkeisiin tehdyistä sitoumuksista aiheutuvien velvoitteiden maksamiseen ja neuvoston asetuksen 1083/2006 98—102 artiklan (rahoitusoikaisut) mukaisen Suomen velvoitteiden maksamiseen
- 8) vähävaraisimmille suunnatun Eurooppalaisen avun rahastosta osarahoitettavan ohjelman EU- ja valtion rahoitusosuuden maksamiseen
- 9) ennakoiden maksamiseen, jos se on hankkeen toteuttamisen kannalta välttämätöntä.

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena.

Valtuus

Vuonna 2015 saa uusia myöntämispäätöksiä tehdä yhteensä 328 549 000 eurolla. Mikäli vuoden 2014 myöntämisvaltuutta on jäänyt käyttämättä, saa käyttämättä jääneestä osasta tehdä myöntämispäätöksiä vielä vuonna 2015.

Selvitysosa: Myöntämisvaltuudesta yhteensä 179 776 000 euroa on EU:n rakennerahastojen rahoitusosuutta ja 148 773 000 euroa valtion rahoitusosuutta. Määrärahasta yhteensä 353 897 000 euroa on tarkoitus käyttää ohjelmakauden 2007—2013 maksatuksiin, josta 189 335 000 euroa EU:n rakennerahastojen rahoitusosuuden maksatuksiin ja 164 562 000 euroa valtion rahoitusosuuden maksatuksiin. Määrärahasta yhteensä 91 093 000 euroa on tarkoitus käyttää ohjelmakauden 2014—2020 maksatuksiin, josta 49 623 000 euroa EU:n rakennerahastojen rahoitusosuuden maksatuksiin ja 41 470 000 euroa valtion rahoitusosuuden maksatuksiin.

Rakennerahasto-ohjelmien myöntämisvaltuudesta tehdään useampivuotiselle hankkeelle sidonta pääsääntöisesti vuosittain, jotta useita hankkeita voidaan rahoittaa yhtäaikaaisesti ja näin varmistaa ohjelmavarojen täysimääräinen käyttö.

Rahoituksen käytössä sovelletaan kunkin hallinnonalan rahoittamassa toiminnassa sovellettavia kansallisia ja EU:n säännöksiä ja rahoitus kohdennetaan kullakin hallinnonalalla mainittujen säännösten ja rakennerahasto-ohjelmien puitteissa asianomaisen ministeriön määrittelemällä tavalla. Maksettavien kustannusten tukikelpoisuuden tulee lisäksi olla kansallisten ja Euroopan unionin säännösten mukaisesti etukäteen tarkastettu, lukuun ottamatta ennakointia ja työvoimapolitiittisten kustannusten maksamista siirtomenojen osalta.

Teknisen avun toimeenpanemisesta päätetään Euroopan yhteisöjen rakennerahastosäännöksissä ja kansallisissa rakennerahastosäännöksissä säädetyssä menettelyssä. Vuoden 2015 myöntämisvaltuudesta on teknistä apua 10 696 000 euroa.

Ohjelmakauden 2007—2013 rakennerahasto-ohjelmien rahoitus ja hankkeiden toteutus loppuu vuoden 2015 aikana. Hankkeet ovat kohdistuneet yrittäjyyttä, uutta liiketoimintaa ja uusia työpaikkoja luoviin toimenpiteisiin sekä työllisyys- ja koulutustoimenpiteisiin. Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen (tavoite 3) ja Eurooppalaisen naapuruuden ja kumppanuuden välineen rajayhteistyöosion (ENPI CBC) -ohjelmia toteutetaan edelleen yhteistyössä usean muun maan kanssa.

Ohjelmakauden 2014—2020 rakennerahasto-ohjelman rahoitus kohdentuu työllisyyden edistämiseen, rakenteellisen työttömyyden vähentämiseen ja työelämän laadun parantamiseen, työvoiman saatavuuden varmistamiseen, osaamisen ja uuden tiedon hyödyntämiseen, pk-yritysten kasvumahdollisuuksien parantamiseen, uusiutuvan energian ja -tehokkuuden lisäämiseen sekä sosiaalisen osallisuuden edistämiseen. Ohjelmakauden 2014—2020 Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen ja Eurooppalaisen naapuruuden välineen rajayhteistyöosion (ENI CBC) toimenpitein tuetaan raja-alueiden ja laajempien yhteistyöalueiden integroitumista, kokemusten vaihtoa, verkostojen syntymistä ja vahvistumista. Ohjelmilla pyritään vaikuttamaan mm. raja-alueiden kilpailukykyyn ja taloudelliseen kehitykseen.

Suomen rakennerahasto-ohjelman "Kestävää kasvua ja työtä 2014—2020" jakautuminen toimintalinjoittain (ei sisällä Eurooppalaisen alueellisen yhteistyön (EAY) ja Eurooppalaisen naapurisuuden väliseen rajayhteistyöosion (ENI CBC) osuuksia)

	Osuus koko ohjelmakaudella (%)	Valtuus v. 2015 (milj. euroa)
TL 1. Pk-yritysten kilpailukyky (EAKR)	25,3	78,318
TL 2. Uuden tiedon ja osaamisen tuottaminen ja hyödyntäminen (EAKR)	33,5	103,705
TL 3. Työllisyys ja työvoiman liikkuvuus (ESR)	18,0	55,718
TL 4. Koulutus, ammattitaito ja elinikäinen oppiminen (ESR)	12,6	39,000
TL 5. Sosiaalinen osallisuus ja köyhyyden torjunta (ESR)	7,7	23,830
TL 6. Tekninen tuki (EAKR ja ESR)	3,0	10,696
Yhteensä	100,0	311,267

Ohjelmakausien 2007—2013 ja 2014—2020 myöntämisvaltuuden käytöstä valtiolle aiheutuvat menot ja vastaavat valtion rahoitusosuudet yhteensä (milj. euroa)

	2015	2016	2017	2018	Yhteensä vuodesta 2015 lähtien
Ohjelmakausi 2007—2013					
Vuoden 2012 sitoumukset	55,000	-	-	-	55,000
Vuoden 2013 sitoumukset	210,000	-	-	-	210,000
Vuoden 2014 sitoumukset	68,897	-	-	-	68,897
Vuoden 2015 sitoumukset	20,000	-	-	-	20,000
Yhteensä	353,897	-	-	-	353,897
Ohjelmakausi 2014—2020					
Vuoden 2014 sitoumukset	58,239	101,918	101,918	-	262,075
Vuoden 2015 sitoumukset	32,854	65,709	114,993	114,993	328,549
Yhteensä	91,093	167,627	216,911	114,993	590,624
Ohjelmakaudet yhteensä	444,990	167,627	216,911	114,993	944,521

Myöntämisvaltuuden ja määrärahan käyttö eri ohjelmaosioihin ja prioriteetteihin, EU:n rahoitusosuudet (milj. euroa)

Ohjelma/osio/prioriteetti	Ohjelmakauden 2014—2020 rahoituskehys valtuutena	Budjetoitu valtuutta v. 2014 talousarvio	Myöntämis- valtuus v. 2015	Budjetoitu määrärahaa v. 2014	Määräraha v. 2015

Euroopan aluekehitysrahasto (EAKR)

Tekninen tuki	23,604	3,175	3,238	0,730	2,256
Valtakunnalliset teemat	46,700	5,544	6,358	0,610	1,885

**Myöntämisvaltuuden ja määrärahan käyttö eri ohjelmaosioihin ja prioriteetteihin,
EU:n rahoitusosuudet (milj. euroa)**

Ohjelma/osio/prioriteetti	Ohjelmakauden 2014—2020 rahoituskehys valtuutena	Budjetoitu valtuutta v. 2014 talousarvio	Myöntämis- valtuus v. 2015	Budjetoitu määrärahaa v. 2014	Määräraha v. 2015
Alueosiot yhteensä	716,473	85,369	97,259	8,133	25,130
Itä- ja Pohjois-Suomi	526,967	62,615	71,312	5,749	17,763
Etelä- ja Länsi-Suomi	189,506	22,754	25,947	2,384	7,366
Yhteensä	786,777	94,088	106,855	9,473	29,270

Euroopan sosiaalirahasto (ESR)

Tekninen tuki	15,381	2,069	2,110	0,200	0,634
Valtakunnalliset teemat	124,326	14,760	16,926	1,501	4,755
Alueosiot yhteensä	372,977	44,284	50,792	4,408	13,964
Itä- ja Pohjois-Suomi	245,771	29,181	33,467	3,038	9,624
Etelä- ja Länsi-Suomi	127,206	15,103	17,325	1,370	4,340
Yhteensä	512,684	61,113	69,828	6,109	19,353

**Eurooppalaisen avun rahasto
(FEAD)**

	22,541	3,032	3,093	0,269	1,000

EAKR, ESR ja FEAD yhteensä	1 322,002	158,233	179,776	15,851	49,623

**Myöntämisvaltuuden ja määrärahan käyttö eri ohjelmaosioihin ja prioriteetteihin,
valtion rahoitusosuudet (milj. euroa)**

Ohjelma	Ohjelmakauden 2014—2020 rahoituskehys valtuutena	Budjetoitu valtuutta v. 2014 talousarvio	Myöntämisval- tuus v. 2015	Budjetoitu määrärahaa v. 2014	Määräraha v. 2015

**Euroopan aluekehitysrahasto
(EAKR)**

Tekninen tuki	23,604	3,175	3,238	0,728	2,230
Valtakunnalliset teemat	35,025	4,158	4,769	0,446	1,368
Alueosiot yhteensä	531,454	64,195	70,234	6,155	18,860
Itä- ja Pohjois-Suomi	390,885	47,085	49,592	4,546	13,930
Etelä- ja Länsi-Suomi	140,569	17,110	20,642	1,609	4,930
Yhteensä	590,083	71,528	78,241	7,329	22,458

Euroopan sosiaalirahasto (ESR)

Tekninen tuki	15,381	2,069	2,110	0,210	0,664
Valtakunnalliset teemat	93,245	11,070	12,695	1,097	3,467
Alueosiot yhteensä	275,887	33,300	37,899	3,154	9,969
Itä- ja Pohjois-Suomi	181,794	21,943	26,761	2,156	6,815
Etelä- ja Länsi-Suomi	94,093	11,357	11,138	0,998	3,154
Yhteensä	384,513	46,439	52,704	4,461	14,100

**Eurooppalainen alueellinen
yhteistyö (EAY) ja Eurooppa-
laisen naapuruuden välineen
rajayhteistyöosio (ENI CBC)**

	120,975	14,459	17,282	1,445	4,562

Myöntämisvaltuuden ja määrärahan käyttö eri ohjelmaosioihin ja prioriteetteihin, valtion rahoitusosuudet (milj. euroa)

Ohjelma	Ohjelmakauden 2014—2020 rahoituskehys valtuutena	Budjetoitu valtuutta v. 2014 talousarvio	Myöntämisval- tuus v. 2015	Budjetoitu määrärahaa v. 2014	Määräraha v. 2015
Eurooppalaisen avun rahasto (FEAD)	3,978	0,535	0,546	0,050	0,350
EAKR, ESR, EAY, ENI CBC ja FEAD yhteensä	1 099,549	132,961	148,773	13,285	41,470

Kestävää kasvua ja työtä 2014—2020 Suomen rakennerahasto-ohjelman ydinindikaattorit

	Tavoite (2023)
Uudet yritykset	1 200
Uudet työpaikat	12 700
Uudet T&K&I-työpaikat	1 360
Tutkimus- ja kehittämisinstituutioiden vetämiin hankkeisiin osallistuvat yritykset	8 090
Vähähiilisyttä edistävien yritysten lukumäärä	2 065
ESR:n toimenpiteisiin osallistuvat	306 000
Työttömät ja työelämän ulkopuolelta tulevat alle 30-vuotiaat osallistujat	26 000
Koulutustoimenpiteissä: perusasteen suorittaneet osallistujat	28 200
Osallisuutta vahvistavissa toimenpiteissä: pitkäaikaistyöttömät	11 250

Tulot on merkitty momentille 12.32.50 ja takaisinperinnästä aiheutuvat erät on merkitty momentille 12.39.10.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Maksatusmäärärahan tarkistukset	-120 600
Yhteensä	-120 600

2015 talousarvio	444 990 000
2014 I lisätalousarvio	—
2014 talousarvio	565 590 000
2013 tilinpäätös	466 306 515

60. Energiapolitiikka

Selvitysosa: Osana elinkeinopolitiikkaa energiapolitiikka nivoutuu myös ilmasto-, talous-, kuluttaja- ja ympäristöpolitiikkaan. Kansallisessa toimintaympäristössä energiapolitiikalle asettavat reunaehdot finanssipolitiikka, työllisyystavoitteet sekä ilmasto- ja ympäristövaatimukset. Kansainvälisessä toimintaympäristössä korostuvat energian saannin varmuus, polttoaineiden maailmanmarkkinahintojen eriytyminen, energia- ja ilmastopoliittiset tavoitelinjaukset ja niistä aiheutuvat toimenpiteet Euroopan unionissa sekä ilmastomuutoksen hillitseminen.

Euroopan unioni on yksipuolisesti sitoutunut vähentämään kasvihuonekaasujaan 20 prosentilla vuoden 1990 tasosta vuoteen 2020 mennessä. Lisäksi EU on sitoutunut kasvattamaan uusiutuvan energian osuutta 20 prosenttiin koko unionin alueella vuoteen 2020 mennessä. Energiatehokkuudelle on asetettu EU:n yhteinen tavoite tehostaa 20 prosentilla energian käyttöä vuoteen 2020 mennessä verrattuna kehitykseen, joka toteutuisi ilman uusia toimenpiteitä. Energiatehokkuuden parantaminen on otettu yhdeksi yleiseksi Eurooppa 2020 -tavoitteeksi. Eurooppalainen keskustelu vuoden 2030 tavoitteista on alkanut.

Osana EU:n yhteisiä tavoitteita Suomen on vähennettävä päästökaupan ulkopuolella olevien toimintojen (muun muassa maaliikenteen, maatalouden ja talokohtaisen lämmityksen) päästöjä 16 % vuoden 2005 tasosta vuoteen 2020 mennessä ja lisättävä vastaavana ajanjaksona uusiutuvan energian käyttöä 28,5 prosentista 38 prosenttiin energian loppukulutuksesta laskettuna. Päästökaupan piiriin tulevien toimintojen päästöjen tulisi vähentyä EU:ssa keskimäärin 21 %. Lisäksi liikenteessä biopolttoaineen osuuden tulee olla vähintään 10 % vuonna 2020. Tavoitteet merkitsevät muun muassa sitä, että energiankäytön kasvu täytyy taittaa laskuun jo tällä vuosikymmenellä. Keväällä 2013 valmistuneen energia- ja ilmastostrategian päivityksen mukaan Suomi on pääsemässä vuodelle 2020 asetettuihin tavoitteisiin.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen työ- ja elinkeinoministeriö asettaa alustavasti energia-politiikan tulosalueelle yhteistyössä konsernin muiden tulosalueiden kanssa seuraavat konsernistrategian tavoitelinjauksista sekä muista tulosalueen strategioista johdetut yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet vuodelle 2015:

	2011 toteutuma	2012 toteutuma	2013 arvio	2014 arvio	2015 arvio
— Energiaomavaraisuus (%)	46	50	50	50	50
— Sähkömarkkinoiden toimivuus paranee (EU:n indeksi kuluttajatytyväisyydelle, sähkö-MPI)	74	75	76	76	76
— Uusiutuvan energian käytön osuus loppukulutuksesta (%)	34	35	34	34	34
— Energian loppukulutus/bruttokansantulo pienenee (TJ/BKT, milj. euroa)	5,8	5,7	< 5,7	< 5,7	< 5,7

01. Energiaviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 8 994 000 euroa.

Selvitysosa: Energiaviraston tehtävänä on edistää ja valvoa sähkö- ja maakaasumarkkinointa, päästöjen vähentämistä, energiatehokkuutta sekä uusiutuvan energian käyttöä.

Energiaviraston valvontatehtävät ovat laajentuneet, kun se toimii energian tukkumarkkinoiden eheyttä ja läpinäkyvyyttä koskevan REMIT-asetuksen kansallisena sääntelyviranomaisena. Lisääntyneiden tehtävien vaatimat lisäresurssit on otettu huomioon momentin mitoituksessa.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen työ- ja elinkeinoministeriö asettaa alustavasti Energiavirastolle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2015:

32.60

715

	2013 toteutuma	2014 tavoite	2015 tavoite
Toiminnallinen tehokkuus			
— Kokonaistuottavuusindeksi	129	92	92
Tuotokset ja laadunhallinta			
Sähkö- ja maakaasuverkkotoiminnan, päästökaupan ja uusiutuvaan energiaan liittyvä valvonta on toimivaa sekä energiatehokkuuden ja uusiutuvan energian edistämistyö on tuloksekasta (asiakaskysely asteikolla 1—5)	3,7	3,6	3,7

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

	2013 toteutuma	2014 tavoite	2015 tavoite
Henkilötyövuosien kehitys	63,6	67	69
Kokonaistyötyytyväisyys (1—5)	3,66	3,7	3,7

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Energian säästön ja uusiutuvan energian käytön edistäminen	3 250 000
Toimintamenot	5 744 000
Yhteensä	8 994 000

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Bruttomenot	6 847	10 546	10 444
Bruttotulot	1 651	1 674	1 450
Nettomenot	5 196	8 872	8 994
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	524		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	497		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

REMIT-asetuksen toimeenpano (2 htv, siirto momentilta 32.01.21)	250
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	16
Palkkaliukumasäästö	-7
Palkkausten tarkistukset	17
Toimintamenojen lisäsäästö	-106
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-45
Vuokramenojen indeksikorotus	9
Vuokramenojen indeksikorotusta vastaava säästö	-12
Yhteensä	122

2015 talousarvio	8 994 000
2014 talousarvio	8 872 000
2013 tilinpäätös	5 169 000

28. Materiaalitehokkuuden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 500 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) materiaalitehokkuutta edistävään selvitys-, kokeilu-, menetelmäkehitys- ja informaatiotoimintaan
- 2) EU:n rahoittamien muiden kuin rakennerahastoista rahoitettavien hankkeiden osarahoitukseen
- 3) enintään 130 000 euroa yritysten materiaalikatselemusten kehittämisen yhteydessä suoritettaviin avustusluonteisiin vähämerkityksisiin kustannusosuuksiin, jotka liittyvät yritysten materiaalikatselemuskokeiluihin.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään joulukuussa 2013 julkistetun kansallisen materiaalitehokkuusohjelman toimeenpanoon liittyviin hankkeisiin, joilla edistetään tuotannon materiaalitehokkuutta siten, että yritysten kilpailukyky paranee ja haitalliset ympäristövaikutukset vähenevät. Määrärahaa käytetään myös yritysten materiaalikatselemuskokeiluihin.

Yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet

— Materiaalien tehokkaampi käyttö lisää energiatehokkuutta ja kilpailukykyä sekä edistää kestäviin tuotanto- ja kulutustapoihin siirtymistä.

2015 talousarvio	500 000
2014 talousarvio	500 000
2013 tilinpäätös	500 000

40. Energiatuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 80 908 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) investointeihin ja selvityksiin, jotka tukevat uusiutuvan energian tuotantoa tai käyttöä, energiansäästöä, energian tuotannon tai käytön tehostamista taikka niihin liittyvää uuden teknologian käyttöönottoa
- 2) liikenteen biopolttoaineiden tuotantoon tai käyttöön liittyvän teknologian pilotointi- ja demonstraatiohankkeisiin sekä selvityksiin, jotka liittyvät liikenteen biopolttoaineiden ympäristö- ja kansantaloudellisiin vaikutuksiin
- 3) energian tuotannon tai käytön ympäristöhaittoja vähentävien investointien ja selvitysten tekemiseen.

Avustukset myönnetään valtionavustuslain (688/2001) ja energiatuen myöntämisen yleisistä ehdoista annetun valtioneuvoston asetuksen (1063/2012) nojalla. Liikenteen uusiutuvan energian hyödyntämiseen liittyvät selvitykset ovat kulutusmenoja, joihin ei sovelleta avustuksia koskevia

säännöksiä. Innovaatorahoituskeskus Tekesin myöntämässä biopolttoaineiden tuotannon pilot-laitosten avustuksissa ja selvityksissä noudatetaan Tekesin rahoitusehtoja.

Määrärahaa saa käyttää lisäksi energiatuen myöntämisen yleisistä ehdoista annettujen valtioneuvoston asetusten (1313/2007 ja 1063/2012) nojalla aiemmin myönnettyjen tukien maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös kulutusmenoihin.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Valtuus

Vuonna 2015 saa sitoumuksia tehdä enintään 35 000 000 eurolla.

Selvitysosa: Energiatuki on osa taloudellista ohjausta, jolla energiajärjestelmää pyritään ohjaamaan tehokkaampiin ja ilmaston sekä ympäristön kannalta parhaisiin ratkaisuihin. Energiatukea tarvitaan erityisesti uuden teknologian käyttöönoton ja kaupallistumisen edistämiseen, uusiutuvan energian tuotannon, mukaan luettuna liikenteen biopolttoaineiden käytön edistäminen, lisäämiseen sekä energiatehokkuusinvestointien tukemiseen. Sähköajoneuvojärjestelmät, mukaan lukien vetyteknologia, luetaan energiatehokkuusteknologiaksi. Määrärahaa voidaan käyttää EU:n strategisen energiateknologiasuunnitelmaan sisältyvien, Suomessa toteutettavien isojen demonstraatiolaitosten tukemiseen. Myös liikenteen biopolttoaineiden ja muiden uusiutuvien energialähteiden tuotannon ja käytön edistäminen tavoitteiden mukaiselle tasolle Suomessa edellyttää energiatukipanosten kohdentamista uuden teknologian pilotointi- ja demonstraatiohankkeisiin sekä polttoaineiden hankinta-, tuotanto- ja käyttöketjujen vaikutusten arviointiin ja vaihtoehtoisten polttoaineiden standardointityöhön. Innovaatorahoituskeskus Tekesillä on työ- ja elinkeinoministeriön rinnalla keskeinen rooli liikenteen biopolttoaineiden kehittämisohjelman toteutuksessa. Tekes vastaa kehitysohjelman puitteissa teknologian pilotointiin liittyvistä hankkeista ja työ- ja elinkeinoministeriö demonstraatiolaitoksille suunnattavista avustuksista.

Myöntämisvaltuuden arvioitu käyttö (euroa)

Liikenteen biopolttoaineiden kehittämisohjelma	3 000 000
Muu energiatuki	32 000 000
Yhteensä	35 000 000

Yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet

- Suomi saavuttaa EU:n asettamat ilmasto- ja energiatavoitteet.
- Uuden teknologian käyttöönotto lisääntyy energian tuotannossa ja käytössä.
- Energiahuollon monipuolisuus säilyy hyvänä.

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2015	2016	2017	2018	Yhteensä vuodesta 2015 lähtien
Ennen vuotta 2015 tehdyt sitoumukset	77 408	63 298	26 735	21 000	188 441
Vuoden 2015 sitoumukset	3 500	14 000	8 750	5 250	31 500
Menot yhteensä	80 908	77 298	35 485	26 250	219 941

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Maksatusmäärärahan tarkistus	2 753
Merituulivoiman demonstraatiohanke	10 000
Säästö päätös	-4 750
Yhteensä	8 003
2015 talousarvio	80 908 000
2014 I lisätalousarvio	-500 000
2014 talousarvio	72 905 000
2013 tilinpäätös	29 282 488

41. LNG-terminaalien investointituki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 30 750 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää nesteytetyn maakaasun (LNG) terminaalien investointiavustusten maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Valtuus

Mikäli vuoden 2014 myöntämisvaltuutta on jäänyt käyttämättä, saa käyttämättä jääneestä osasta tehdä myöntämisspäätöksiä vuonna 2015.

Selvitysosa: Vuoden 2013 ensimmäisessä lisätalousarviossa LNG-terminaalien investointitukeen myönnettiin valtuutta 33 000 000 euroa ja vuoden 2014 talousarviossa 90 000 000 euroa. Tuet myönnetään nesteytetyn maakaasun terminaalien investointituen myöntämisen yleisistä ehdoista annetun valtioneuvoston asetuksen (707/2013) nojalla. Päätökset tehdään ehdollisina, ja tuki voidaan maksaa vasta, kun Euroopan komissio on hyväksynyt tuen yhteismarkkinoille soveltuvaksi.

Vuoden 2015 alussa voimaan tulevan EU:n rikkidirektiivin johdosta meriliikenteessä siirrytään vähäpäästöisempiin polttoaineisiin. Tämä lisää erityisesti energiantensiivisen perusteellisuuden viennin vuotuisia kustannuksia. Nesteytetty maakaasu (LNG) on kustannustehokas ja ympäristön kannalta hyvä vaihtoehto verrattuna kilpaileviin polttoaineisiin laivaliikenteessä. LNG:n käyttöönotto vaatii Itämeren alueen ja Suomen LNG-terminaalien infrastruktuurin rakentamista, jotta LNG-käyttöisiin aluksiin tehdään investointeja. Lisäksi LNG-terminaalien rakentaminen edistää maakaasun toimitusvarmuutta ja polttoaineen hankinnan monipuolistamista sekä kilpailua maakaasumarkkinoilla tai muutoin polttoainemarkkinoilla.

Yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet

— Nesteytetylle maakaasulle saadaan rakennettua jakeluverkosto, joka palvelee myös meriliikennettä.

— Maakaasun toimitusvarmuus paranee, polttoaineiden hankinta monipuolistuu ja kilpailu polttoainemarkkinoilla lisääntyy.

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2015	2016	2017	Yhteensä vuodesta 2015 lähtien
Ennen vuotta 2015 tehdyt sitoumukset	30 750	61 500	30 750	123 000
Menot yhteensä	30 750	61 500	30 750	123 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Maksatusten tarkistus (tukipäätösten viivästyminen)	-17 250
Tasomuutos	6 000
Yhteensä	-11 250

2015 talousarvio	30 750 000
2014 talousarvio	42 000 000
2013 tilinpäätös	—

42. Valtiontuki sähköhuollon varmistamiseksi (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 950 000 euroa.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Pohjois-Lapin sähköhuollon varmistamiseksi tuetaan Enontekiön kunnan alueella toimivan Enontekiön Sähkö Oy:n toimintaa sekä Tunturiverkko Oy:n Utsjoen alueella tehtäviä korvausinvestointeja. Enontekiöllä tuki kohdistetaan Kilpisjärven alueen sähkönsyöttöyhteyden kunnostamiseen. Utsjoella tuella luodaan edellytykset yhdistää Utsjoen sähköosuuskunta ja Inergia Oy suuremmaksi verkkoyhtiöksi (Tunturiverkko Oy). Alueen verkostoihin vaadittavat investoinnit ovat yhtiöiden liikevaihtoon nähden suuria, jolloin tuen avulla alueiden sähkönsiirtohinnan korotukset pystytään pitämään kohtuullisina.

Vuoden 2009 ensimmäisessä lisätalousarviossa em. tarkoituksiin myönnettiin valtuutta 1 000 000 euroa ja vuoden 2014 talousarviossa 4 800 000 euroa. Vuonna 2015 määrärahasta on tarkoitus käyttää 1 800 000 euroa Enontekiön Sähkö Oy:n Kilpisjärven verkostoinvestointeihin ja 150 000 euroa Utsjoen alueella tehtäviin korvausinvestointeihin.

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2015	2016	2017	Yhteensä vuodesta 2015 lähtien
Ennen vuotta 2015 tehdyt sitoumukset	1 950	1 800	175	3 925
Menot yhteensä	1 950	1 800	175	3 925

Avustusta Enontekiön Sähkö Oy:lle myönnettäessä huomioidaan EU:n valtiontukisääntelyn ilmoittamismenettelyä ja sitä koskevia poikkeuksia koskeva sääntely. Tunturiverkon osalta ky-

seessä on Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 106.2 mukainen komission päätöksen 2005/842/EY edellytykset täyttävä ja notifiointivelvollisuuden ulkopuolelle jäävä EU-valtiontuki.

Yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet

— Varmistetaan sähkönjakelun toiminta pohjoisimmassa Suomessa ilman, että siirtohinnat nousevat kohtuuttomiksi.

— Tuetaan syrjäseutujen elinvoimaisuuden säilyttämistä.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kilpisjärven alueen sähköverkon uudistus	450
Yhteensä	450

2015 talousarvio	1 950 000
2014 talousarvio	1 500 000
2013 tilinpäätös	135 254

43. Kioton mekanismit (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 600 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) päästöyksiköiden hankkimiseen Kioton pöytäkirjan joustomekanismien avulla enintään 10 miljoonaa tonnia sopimuskaudelle 2008—2012 ja sen jälkeiselle kaudelle 2013—2020
- 2) joustomekanismien hallinnoinnin kustannuksiin
- 3) päästöyksiköiden hankinnan edellytysten tukemiseen
- 4) valuuttakurssimuutoksista aiheutuviin menoihin.

Määrärahaa saa käyttää myös kulutusmenoihin.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Suomi on sitoutunut osana Euroopan unionia täyttämään Kioton pöytäkirjan mukaiset velvoitteensa. Kasvihuonekaasupäästöjen korkeat vähentämiskustannukset rasittavat kansantaloutta, minkä vuoksi valtio osallistuu päästöjen vähentämiseen käyttämällä Kioton mekanismeja. Näitä ovat yhteistoteutus (JI, Joint Implementation), puhtaan kehityksen mekanismi (CDM, Clean Development Mechanism) ja valtioiden välinen päästökauppa. JI-hankkeet ovat teollisuusmaiden ja CDM-hankkeet teollisuus- ja kehitysmaiden välisiä.

Tarve hyödyntää Kioton mekanismeja ulottuu Kioton toiselle velvoitekaudelle vuosille 2013—2020. Päästöyksiköiden hankinnan edellytysten tukeminen, ts. tietotaidon kehittäminen kohde-maissa, sekä mekanismien hallinnon kansainvälinen kehitystyö, edistävät päästömarkkinoiden toimivuutta ja kustannustehokasta päästöyksiköiden hankintaa.

Päästöyksiköiden hankinnassa otetaan huomioon eri joustomekanismien keskinäinen kustannustehokkuus sekä hankintaan liittyvien riskien hallinta. Tämä edellyttää, että määrärahaa voidaan käyttää ja päästöyksiköiden hankintasitoumuksia voidaan tehdä etupainotteisesti, vaikka osa hankittavista päästöyksiköiden kustannuksista realisoituu vasta lähempänä kauden loppua.

Mekanismpolitiikan koordinoituvastuu on työ- ja elinkeinoministeriöllä. Mekanismien käytöstä tehdyn hallinnollisen työnjaon mukaisesti momentilta rahoitetaan ulkoasiainministeriön CDM-projekteista syntyvien päästöyksiköiden hankintaa sekä ympäristöministeriön JI-projekteista ja kansainvälisestä päästökaupasta hankkimia päästöyksiköitä.

Päästöyksiköiden hankinta sisältää vuosittaisia toimia, joista aiheutuvat menot katetaan määrärahasta.

Yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet

— Päästöjen vähentämisestä aiheutuvat kansantaloudelliset kustannukset ja päästövähennystavoitteiden saavuttamiseen liittyvät riskit pienenevät.

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2015	2016	2017	2018—	Yhteensä vuodesta 2015 lähtien
Ennen vuotta 2015 tehdyt sitoumukset	600	350	200	200	1 350
Menot yhteensä	600	350	200	200	1 350

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Maksatusmäärärahojen tarkistus	-400
Yhteensä	-400

2015 talousarvio	600 000
2014 talousarvio	1 000 000
2013 tilinpäätös	1 551 193

44. Uusiutuvan energian tuotantotuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 204 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää uusiutuvilla energialähteillä tuotetun sähkön tuotantotuesta annetussa laissa (1396/2010) säädetyn

- 1) tuulivoimalla tuotetun sähkön tuotantotuen (*syöttötariffin*) maksamiseen
- 2) biokaasulla tuotetun sähkön tuotantotuen (*syöttötariffin ja sen korotuksena maksettavan lämpöpreemion*) maksamiseen
- 3) puupolttoaineella tuotetun sähkön tuotantotuen (*syöttötariffin ja sen korotuksena maksettavan lämpöpreemion*) maksamiseen
- 4) metsähakkeella tuotetun sähkön tuotantotuen (*syöttötariffin ja sen korotuksena maksettavan kaasutinpreemion*) maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Uusiutuvilla energialähteillä tuotetun sähkön tuotantotuesta annetun lain nojalla tuetaan syöttötariffijärjestelmään hyväksytyn voimalaitoksen tuulivoimaan, biokaasuun,

metsähakkeeseen ja puupolttoaineeseen perustuvaa sähkön tuotantoa. Lain nojalla tuulivoiman, biokaasusähkön ja puupolttoainesähkön tuottajille maksetaan syöttötariffijärjestelmässä tukena laissa asetetun tavoitehinnan ja sähköpörssissä toteutuneen kolmen kuukauden Suomen aluehinnan keskiarvon erotus (syöttötariffijärjestelmä) sekä metsähakesähkön tuottajille päästöoikeuden hinnan ja turpeen veron mukaan muuttuvaa tukea. Biokaasusähkön ja puupolttoainesähkön tuottajille maksetaan lisäksi syöttötariffin korotuksena lämpöpreemiota yhdistetyssä sähkön ja lämmön tuotannossa sekä metsähakesähkön tuottajille syöttötariffin korotuksena kaasutinpreemiota kaasutettaessa metsähaketta kaasuttimessa polypolttokattilan polttoaineeksi. Tukea maksetaan enintään 12 vuotta kullekin voimalaitokselle.

Euroopan unionin tavoitteena on nostaa uusiutuvan energian osuus 20 prosenttiin energian loppukulutuksesta vuoteen 2020 mennessä. Uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian käytön edistämisestä sekä direktiivien 2001/77/EY ja 2003/30/EY muuttamisesta ja myöhemmästä kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2009/28/EY on jäsenvaltiolle asetettu tavoitteet uusiutuvista energialähteistä peräisin olevan energian osuudeksi energian loppukulutuksesta vuonna 2020. Suomelle asetettu tavoite on 38 %.

Tuotantotuki ja tavoitehinnat

Tuulivoiman tavoitehintaa, €/MWh (korotettu hinta enintään 3 vuotta/voimalaitos)	105,30
— Tavoitehintaa 1.1.2016 lähtien, €/MWh	83,50
Biokaasusähkön tavoitehintaa, €/MWh	83,50
Biokaasusähkön lämpöpremio sähkön ja lämmön yhteistuotannossa, €/MWh	50,00
Puupolttoainesähkön tavoitehintaa, €/MWh	83,50
Puupolttoainesähkön lämpöpremio sähkön ja lämmön yhteistuotannossa, €/MWh	20,00
— enintään vuodessa/puupolttoainesähköä tuottava voimalaitos, €	750 000
Metsähakesähkön tuottajille maksettava, päästöoikeuden hinnan ja turpeen veron mukaan muuttuva tuotantotuki, enintään €/MWh, kun 3 kuukauden päästöoikeuden keskihinta enintään 10 €/t ja turpeen vero 4,90 €/MWh	13,1324
Kaasutinta käyttäville metsähakesähkön tuottajille maksettava turpeen veron mukaan muuttuva kaasutinpremio, €/MWh, kun turpeen vero on 4,90 €/MWh	5,4716

Yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet

— Tuuli- ja biokaasuvoimaloiden sekä metsäenergiaa käyttävien voimalaitosten kilpailukyky verrattuna muilla energialähteillä tapahtuvaan sähkön tuotantoon parantuu.

— Sähkön tuotanto monipuolistuu ja sähkön omavaraisuus parantuu.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Tuulivoimalat (syöttötariffi)	137 900 000
Biokaasuvoimalat (syöttötariffi ja sen korotus)	3 600 000
Metsähakevoimalat (syöttötariffi ja sen korotus)	60 200 000
Puupolttoainevoimalat (syöttötariffi ja sen korotus)	2 300 000
Yhteensä	204 000 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Sähkön markkinahinnan muutos	3 600
Tuulivoimakapasiteetin kasvu	56 000
Yhteensä	59 600

2015 talousarvio	204 000 000
2014 talousarvio	144 400 000
2013 tilinpäätös	57 532 024

70. Kotouttaminen

Selvitysosa: Vahvistetaan kotoutumisen edistämisestä annetun lain (1386/2010) toimeenpanoa tavoitteena tukea ja edistää maahanmuuttajien kotoutumista, työllistymistä ja osallisuutta suomalaisessa yhteiskunnassa. Kotoutumisen edistämisestä annetun lain mukaisen valtion kotouttamisohjelman toimeenpano varmistetaan ja seurataan siinä eri hallinnonaloille asetettuja tavoitteita ja toimenpiteitä.

Maahanmuuttajien eheän kotouttamisprosessin ja palvelutarpeen mukaisten palvelujen oikea-aikaisen saatavuuden varmistamiseksi uudistetaan maahanmuuttajien alkuvaiheen palvelua aiempien kehittämishankkeiden suositusten ja hankkeissa kehitettyjen toimintamallien mukaisesti. Palveluprosessin suunnittelussa keskeisenä lähtökohtana on prosessin sujuvan etenemisen ja tuloksellisuuden varmistaminen sekä työelämälähtöisyyden vahvistaminen.

Työ- ja elinkeinoministeriön yhteyteen perustetun kotouttamisen osaamiskeskuksen ydintehtävänä on kotoutumislain ja valtion kotouttamisohjelman toimeenpanon tukeminen sekä kotouttamisen vaikuttavuuden parantaminen. Osaamiskeskuksen toiminta tukee poikkihallinnollisesti valtion, kuntien ja järjestöjen asiantuntijoiden työtä.

Kansainvälistä suojelua saavien henkilöiden kuntiin ohjautumista edistetään yksinkertaistamalla kuntakorvausjärjestelmää mm. hyödyntämällä viranomaisrekistereitä ja uudistamalla syntyneiden kulujen perusteella maksettavien korvausten menettelyä sekä tehostamalla järjestelmän toimivuutta ja tiivistämällä valtionhallinnon eri toimijoiden ja kuntien välistä yhteistyötä.

Oleskeluluvan saaneet kotoutumisen piirissä olevat pakolaiset

	2013 toteutuma	2014 arvio	2015 arvio
— Oleskeluluvan saaneet turvapaikanhakijat	1 827	1 500	1 500
— joista oleskeluluvan saaneita yksintulleita alaikäisiä	98	150	150
— Perheen yhdistämiset	586	500	500
— Kiintiöpakolaiset	707	1 050	750
Pakolaisia yhteensä	3 120	3 050	2 750
Pakolaisia laskennallisten kuntakorvausten piirissä ¹⁾	9 276	9 376	9 578
Perheryhmäkotien majoituspaikat yhteensä	144	144	144

¹⁾ Korvausten piirissä olevien henkilöiden määrä arvioidaan kolmen edellisen vuoden aikana maahan saapuneiden lukumäärän ja talousarviovuodelle esitetyn arvion perusteella ja kiintiöpakolaisten osalta neljän edellisen vuoden ja talousarviovuodelle esitetyn arvion perusteella.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen työ- ja elinkeinoministeriö asettaa alustavasti kotouttamisen tulosalueelle yhteiskunnallisen vaikuttavuustavoitteen vuodelle 2015:

	2013 toteutuma	2014 tavoite	2015 tavoite
Pakolaisten toteutuneet kuntasijoituspaikat, vähintään (lkm)	1 196	2 300	2 000

03. Maahanmuuttajien kotoutumisen ja työllistymisen edistäminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 2 246 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) rasismien ja etnisen syrjinnän ehkäisemiseen ja niiden vastaiseen tiedottamiseen, koulutukseen sekä seurantaan ja eri väestöryhmien välisen vuorovaikutuksen edistämiseen sekä järjestöille myönnettäviin avustuksiin
- 2) maahanmuuttajajärjestöjen toteuttaman hanketoiminnan tukemiseen
- 3) kotoutumista edistävien hankkeiden toteuttamiseen, EU:n rahoittamien kotoutumista edistävien hankkeiden kansalliseen vastinrahoitukseen sekä kotouttamista edistävään tiedottamiseen
- 4) ihmiskaupan uhrien tunnistamiseen tähtäävään etsivään työhön ja neuvontatyöhön
- 5) kotoutumisen edistämisestä annetun lain 22 §:n mukaiseen omaehtoiseen opiskeluun ja muihin yksilöllisesti soveltuihin kotouttamista edistäviin toimenpiteisiin osallistuvien tapaturmakorvausten ja ryhmävastuuvakuutuksen maksamiseen sekä Valtiokonttorin näistä perimien hoitokulujen maksamiseen
- 6) enintään 1 585 000 euroa kotouttamisen osaamiskeskuksen menoihin
- 7) enintään kahta henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen määräaikaisiin tehtäviin.

Määrärahaa saa käyttää myös siirtomenojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Maahanmuuttajien palveluprosessia, kotoutumiskoulutusta ja muita maahanmuuttajille suunnattuja palveluja kehitetään maahanmuuttajien kotoutumisen ja työllistymisen edistämiseksi. Kotoutumiskoulutuksen vaikuttavuutta parannetaan kehittämällä koulutukseen ohjausta, muun muassa ottamalla käyttöön koko maassa Koulutusportti-järjestelmä, kehittämällä kielitaidon testausta ja koulutuksen sisältöä, kuten työelämälähtöisiä kotoutumiskoulutuksen malleja.

Kotouttamisen osaamiskeskuksen toiminnassa keskeisiä tehtäväalueita ovat kotouttamisen tulokellisuuden arvioinnin ja seurannan kehittäminen, toimintatapojen ja -mallien arviointi sekä hyvien käytäntöjen levittäminen ja juurruttaminen. Osaamiskeskus kehittää asiantuntijoiden osaamista, tukee kotouttamisen toimijaverkostojen yhteistyötä. Osaamiskeskuksen toimintaan sisältyy myös kotoutumisen, kotouttamisen ja etnisten suhteiden seurantajärjestelmä, sekä maahanmuuttajille kotoutumislain 7 § nojalla annettavan Perustietoa Suomesta -aineiston ylläpito.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Rasismien ja etnisen syrjinnän ehkäiseminen, seuranta ja koulutus	161 000
Kotouttamistoimet	500 000
Kotouttamisen osaamiskeskus (enintään)	1 585 000
Yhteensä	2 246 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Osaamiskeskuksen palkkaus- ja muut menot (siirto momentille 32.01.01)	-45
Yhteensä	-45

2015 talousarvio	2 246 000
2014 talousarvio	2 291 000
2013 tilinpäätös	661 000

30. Valtion korvaukset kunnille (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 94 827 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää kotoutumista edistävän lain (1386/2010) ja valtioneuvoston asetuksen (1393/2011) määrittämin perustein:

- 1) kotoutumisen edistämisestä annetun lain 2 §:n 2 tai 3 momentissa määritellyjen henkilöiden kuntaan osoittamisesta, ohjauksesta, neuvonnasta ja muusta kotoutumista tukevan toiminnan järjestämisestä maksettavien laskennallisten korvausten kustannuksiin
- 2) kotoutumis- ja toimeentulotuesta, tulkkauksen järjestämisestä, erityiskustannusten korvaamisesta ja paluumuuton tukemisesta kunnalle aiheutuviin kustannuksiin sekä pakolaisten kuntaan muuttamisen odotusajalta kertyvien vuokrien maksamiseen
- 3) alaikäisten oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden sijoittamisesta perheryhmäkotiin, muuhun asuinyksikköön sekä perhehoidosta, asumisen tukipalveluista ja muista lastensuojelun palveluihin rinnastettavista toimenpiteistä kunnalle aiheutuneiden kustannusten korvaamiseen 21 ikävuoteen saakka ja käräjäoikeuden heille osoittaman edustajan palkkioiden maksamiseen
- 4) entisen Neuvostoliiton alueelta paluumuuttajina tulleiden henkilöiden kotoutumis- ja toimeentulotuen sekä heille annetun sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä aiheutuvien kustannusten korvaamisesta kunnille, sekä Suomen sodissa vapaaehtoisina palvelleiden hoidosta ja huollosta aiheutuviin kustannuksiin
- 5) kuntaan sijoitettujen tai kunnassa asuvien ihmiskaupan uhrien kunnille sosiaali- ja terveys- sekä muiden palvelujen järjestämisestä aiheutuvista kustannuksista maksettaviin korvauksiin
- 6) kotoutumisen edistämisestä annetun lain (1386/2010) 9 ja 10 §:n mukaisen kunnan järjestämän alkukartoituksen kustannuksiin.

Määrärahaa saa käyttää myös kulutusmenojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Lakiin kotoutumisen edistämisestä sisältyy maahanmuuttajalle tehtävä alkukartoitus, jonka tekee kunta tai työ- ja elinkeinotoimisto. Alkukartoituksesta maksetaan kunnalle

700 euron laskennallinen korvaus. Alkukartoitus arvioidaan tehtävän 2 000 henkilölle. Tiedotusta alkukartoituksesta ja muista kotoutumista edistävästä toimenpiteistä tehostetaan erityisesti työmarkkinoiden ulkopuolella oleville.

Paluumuuttajista maksettavien korvausten piiriin kuuluu henkilö, jolle on myönnetty oleskelulupa ulkomaalaislain 48 §:n tai 47 §:n 1 momentin 1 kohdan perusteella. Korvaukset maksetaan kunnille jälkikäteen.

Kotoutumislain 2 §:n 2 tai 3 momentissa määritellyistä henkilöistä maksettavien korvausten piirissä olevien määrä arvioidaan kolmen edellisen vuoden aikana maahan saapuneiden oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden ja perheen yhdistämisen kautta maahan tulneiden lukumäärän sekä talousarviovuodelle esitetyn arvion perusteella. Kiintiöpakolaisten osalta maksettavien korvausten piirissä olevien lukumäärä arvioidaan neljän edellisen vuoden aikana maahan saapuneiden lukumäärän sekä talousarviovuodelle esitetyn arvion perusteella. Vuoden 2015 pakolaiskiintiö on 750 henkilöä.

Korvausta voidaan maksaa jatkuvan oleskeluluvan saavien ja kunnan asukkaaksi siirtyvien ihmiskaupan uhrien osalta pakolaisia vastaavalla tavalla. Kunnilla on mahdollisuus hakea elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta korvausta muiden kunnassa asuvien ihmiskaupan uhrien osalta uhrin asemasta johtuvien palvelujen järjestämisestä.

Kotoutumislain 45 §:n mukaisesti kuntaan osoittamisesta, ohjauksesta, neuvonnasta ja muusta kotoutumista tukevan toiminnan järjestämisestä maksettavaa laskennallista korvausta maksetaan kunnalle kolmelta vuodelta alkaen siitä, kun ensimmäinen kotikuntamerkintä on tehty. Kiintiöpakolaisten osalta korvausta maksetaan neljältä vuodelta.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Paluumuuttajien kustannukset	5 060 000
— Toimeentulotuki 6 kk	1 120 000
— Toimeentulotuki 5 v	1 620 000
— Erityiskustannukset	1 120 000
— Heimoveteraanit	1 200 000
Laskennalliset korvaukset pakolaisista (9 578 henkilöä 0—6 v. 6 845 €, muut 2 300 €)	27 000 000
Muut pakolaisista maksettavat kuntakorvaukset	61 367 000
— Toimeentulotuki (3 307 €/vuosi/hlö)	24 867 000
— Erityiskustannukset (1 333 €/vuosi/hlö)	10 500 000
— Tulkkipalvelut (1 147 €/vuosi/hlö)	8 000 000
— Korvaukset alaikäisten huollosta (11 289 €/vuosi/hlö)	18 000 000
Alkukartoituksen kustannukset (laskennallinen korvaus 700 €/vuosi/hlö)	1 400 000
Yhteensä	94 827 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	147
Yhteensä	147

2015 talousarvio	94 827 000
2014 talousarvio	94 680 000
2013 tilinpäätös	102 266 927

Pääluokka 33

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN HALLINNONALA

Kansaneläkelaitoksesta annetun lain 12 d §:n mukaisten sosiaaliturvan yleisrahastoon kuuluvien etuuksien tilapäiseen suorittamiseen saa käyttää muun saman rahaston etuuden maksamiseen varattua määrärahaa seuraavilta momenteilta: 33.10.50, 51, 52, 53, 54, 55, 60 ja 33.20.51, 52, 56.

Selvitysosa:

Toimintaympäristö

Hyvinvointi ja vauraus luodaan työllä ja kaikkien osallisuudella. Suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan rahoitus nojaa talouden tasapainoiseen kehitykseen. Väestön ikärakenteen muuttumisen myötä julkisen talouden menot kasvavat. Samaan aikaan työikäisten määrä vähenee ja kansantalouden kasvumahdollisuudet heikkenevät. Euroopan integraatio syvenee ja laajenee, ihmisten liikkuvuus rajojen yli kasvaa ja maiden sisällä monikulttuurisuus lisääntyy.

Sosiaali- ja terveyspalvelut, eläkkeet ja muu sosiaaliturva on kyettävä tarjoamaan kaikille, vaikka olosuhteet muuttuvat. Sosiaalisen ja taloudellisen kestävyysn ehtona on korkea työllisyysaste, terveet ja toimintakykyiset kansalaiset sekä vaikuttavat ja tehokkaat sosiaali- ja terveyspalvelut.

Talousarvioesityksen lähtökohdat

Hallituksen tavoitteena on köyhyyden, eriarvoisuuden ja syrjäytymisen vähentäminen; julkisen talouden vakauttaminen sekä kestävä talouskasvun, työllisyyden ja kilpailukykyvyn vahvistaminen. Tulo-, hyvinvointi- ja terveyserojen kaventamiseksi vahvistetaan ja uudistetaan peruspalveluita, turvataan ikäihmisille ihmisarvoinen vanhuus, ehkäistään sosiaalisia ja terveydellisiä ongelmia, vahvistetaan mielenterveys- ja päihdepalveluita sekä parannetaan toimeentuloturva ja estetään asuinalueiden eriytymistä.

Pääosa, kaksi kolmannesta, sosiaalimenoista rahoitetaan työnantajien ja työntekijöiden sosiaaliturvamaksuin, kuntien verovaroin sekä asiakasmaksuin. Sosiaali- ja terveysministeriön pääluokan osuus sosiaalimenoista on vajaa viidennes. Pääluokan suurimmat menoerät ovat siirtomenot kotitalouksille, kunnille ja kuntayhtymille.

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan strategiset tavoitteet

- Hyvinvoinnille vahva perusta
- Kaikille mahdollisuus hyvinvointiin
- Elinympäristö tukemaan terveyttä ja hyvinvointia.

Sosiaali- ja terveysministeriö koordinoi hallituksen tasa-arvopolitiikkaa sekä edistää sukupuolienäkökulman huomioonottamista kaikessa valtioneuvoston päätöksenteossa. Ministeriössä se to-

teutetaan vuosille 2012—2015 vahvistetun toiminnallisen tasa-arvo-ohjelman mukaisesti. Valmistelussa on mm. kolmikantainen samapalkkaisuusohjelma, yhteistyö työelämän osapuolten kanssa naisten urakehityksen edistämiseksi ja poikkihallinnollinen naisiin kohdistuvan väkivallan vähentämisen ohjelma. Sukupuolinäkökulman valtavirtaistamista jatketaan lainvalmistelussa, talousarvion laadinnassa sekä muissa tasa-arvon kannalta merkittävässä hankkeissa.

Sosiaali- ja terveysministeriön strategisissa hankkeissa toteutetaan sukupuolivaikutusten arviointi, erityisesti poikkihallinnollisessa, syrjäytymistä, köyhyyttä ja terveysongelmia vähentävässä toimenpideohjelmassa ja sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisen kehittämisohjelman (Kaste) toimeenpanossa.

Sosiaali- ja terveysministeriö toteuttaa soveltuvien osien alueiden kehittämislain (1651/2009) periaatteita. Euroopan unionin rakennerahastovarojen (EAKR- ja ESR-ohjelmat) alueellisessa kohdentamisessa neuvotellaan aluekohtaiset sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan hankkeisiin tulevat voimavarat vastuuministeriön, työ- ja elinkeinoministeriön, kanssa. Voimavarojen tarkoituksenmukainen hyödyntäminen varmistetaan käyttösuunnitelmalla.

Yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet strategioittain

Hyvinvoinnille vahva perusta

Sosiaaliturvalla lisätään ihmisten hyvinvointia tukemalla terveyttä ja toimintakykyä, antamalla turvaa muuttuvissa elämäntilanteissa, vahvistamalla sosiaalista yhteenkuuluvuutta ja vakauttamalla yhteiskunnallisia oloja. Sosiaaliturva edistää myös vakaata talouden kasvua ja kilpailukykyä vahvistamalla työkykyä ja tarjoamalla työllistymis-, koulutus- ja kuntoutumismahdollisuuksia.

Verotuksen, maksujen, sosiaalietuuksien, tulonsiirtojen ja palvelujen on muodostettava kokonaisuus, joka kannustaa työntekoon ja varmistaa, että työntekijä voi siirtyä terveenä eläkkeelle. Kannustava sosiaaliturva rohkaisee ihmisiä myös itse edistämään hyvinvointia. Tavoitteena on, että

- terveys ja hyvinvointi otetaan osaksi kaikkea päätöksentekoa
- pidennetään työuria työhyvinvoinnilla
- tasapainotetaan elämän eri osa-alueet
- sosiaaliturvan rahoitus on kestävä.

Hyvinvoinnille vahva perusta -tunnusluvut

	2000	2010	2011	2012	2013	2014	2015
	toteutunut	toteutunut	toteutunut	toteutunut	toteutunut	arvio	arvio
Ennakoarviointimenetelmä on käytössä kunnan päätöksenteossa, väestöllä painotettu %-osuus kunnista	..	..	39	..	38	..	40
Terveydenedistämisaktiivisuus toteutuu kunnassa (% tavoitearvosta)							
— kuntajohdossa	..	..	61	..	72	..	75
— perusterveydenhuollossa	..	54	..	60	..	69	..
— liikuntatoimessa	..	56	..	62	..	65	..
— perusopetuksessa	..	..	66	..	68	..	69

Hyvinvoinnille vahva perusta -tunnusluvut

	2000	2010	2011	2012	2013	2014	2015
	toteutunut	toteutunut	toteutunut	toteutunut	toteutunut	arvio	arvio
25-vuotiaan eläkkeellesiirtymisän odote	58,8	60,4	60,5	60,9	60,9	60,9	61,0
— miehet	58,6	60,3	60,4	60,9	60,9	60,9	61,0
— naiset	58,9	60,4	60,5	60,8	60,8	60,8	60,9
Työkyvyttömyyseläkkeiden ikävakioitu alkavuus ¹⁾ 25—62-vuotiailla (työeläkkeet), yhteensä	8,7	7,2	7,2	6,3	6,3	6,2	6,2
— miehet	9,1	7,2	7,1	6,2	6,0	6,0	6,0
— naiset	8,3	7,2	7,4	6,5	6,6	6,5	6,5
Sairauspäivien osuus tehdyistä työ- ja sairauspäivistä (palkansaajat), %	4,0	4,5	4,6	4,5	4,7	4,7	4,8
— miehet	3,6	4,0	3,9	3,8	4,0	4,0	4,1
— naiset	4,5	4,9	5,2	5,2	5,4	5,4	5,5
Työterveyshuollon piiriin kuuluvien työntekijöiden osuus palkansaajana toimivasta työvoimasta, %	92	..	..	91	91 ²⁾	91	92
Työpaikkatapaturmien taajuus (palkansaajat), milj. työtuntia kohden	32,8	30,2	31,2	30,3	29,5 ³⁾	29,3	29,0
Korvatut ammattitaudit ja ammattitautiepäilyt (palkansaajat)	5 727	5 485	4 437	4 510	4 500	4 400	4 350
Vanhempainpäivärahoista isille maksettujen päivien osuus, %	4,2	7,1	8,3	8,7	8,8	9,1	9,4
Sosiaalimenot/bkt, %	25,1	30,6	30,0	31,2	32,5	32,9	32,9
Sosiaalimenot, €/asukas (vuoden 2010 hinnoin)	7 462	10 166	10 143	10 400	10 700	10 800	10 900
Sosiaalimenojen rahoitus, %							
— verovaroin	43,1	46,1	46,0	46,8	46,7	46,4	46,1
— työnantajat	37,6	35,8	35,4	34,8	35,2	35,5	35,6
— muu	19,3	18,1	18,6	18,3	18,1	18,1	18,3
Sosiaali- ja terveystoimen menojen osuus kuntien kokonaismenoista, %	50,9	54,4	54,8	55,3	48,0	48,0	48,0

¹⁾ Työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuus kuvaa, kuinka suuri osa ei-eläkkeellä olevista työeläkevakuutetuista on siirtynyt vuoden aikana työkyvyttömyyseläkkeelle (esitetään useimmiten promilleina). Ikävakioitu alkavuus kertoo työkyvyttömyyseläkkeen alkavuudessa tapahtuvista muutoksista siten, että väestön ikärakenteen muuttuminen ei vaikuta siihen.

²⁾ Arvio

³⁾ Ennakkotieto

Kaikille mahdollisuus hyvinvointiin

Jokaisella on oikeus perustoimeentulon turvaan ja riittäviin sosiaali- ja terveyspalveluihin. Ihmisarvoinen elämä on turvattava kaikissa olosuhteissa. Nämä oikeudet ja yhdenvertaisuusperiaate on kirjattu Suomen perustuslakiin. Julkisen vallan vastuu perusoikeuksista ei poista yksilön vastuuta valinnoista. Yksilön ja yhteiskunnan oikeuksien ja velvollisuuksien tasapainoilla edistetään sosiaalista kestävyttä.

Pelkän sosiaaliturvan varassa elävillä on suuri riski liukua köyhyyteen. Huolena on nuorten syrjäytyminen, lasten ja lapsiperheiden eriarvoistuminen ja syrjäytymisen siirtyminen yli sukupolvien. Väestön ikärakenteen muuttuessa vanhuksia on enemmän, dementia ja muut pitkäaikaissai-

raudet yleistyvät ja monisairaiden potilaiden lukumäärä kasvaa. Se merkitsee sosiaali- ja terveyspalvelumenojen nousua ja henkilöstön lisätarvetta, ellei palvelujen tuottavuus parane. Sosiaali- ja terveydenhuolto pysyy tulevaisuudessakin työvoimavaltaisena. Tuottavuutta voidaan parantaa uudistamalla palvelujen organisointia ja tuotantotapoja. Tavoitteena on, että

- vähennetään hyvinvointi- ja terveyseroja
- asiakaskeskeisyys otetaan palvelujen lähtökohdaksi
- uudistetaan palvelujen rakenteet ja toimintatavat
- vahvistetaan sosiaalista yhteenkuuluvuutta.

Kaikille mahdollisuus hyvinvointiin -tunnusluvut

	2000 toteutunut	2010 toteutunut	2011 toteutunut	2012 toteutunut	2013 toteutunut	2014 arvio	2015 arvio
Terveytensä huonoksi tai keskin- kertaiseksi kokeneiden osuus (25—64 v.), %							
— miehet	37,6	36,8	35,6	33,4	35,0	34	33
— 0—12 vuotta koulutusta	42,4	38,8	40,2	38,6	37,4	39	37
— 13 vuotta tai enemmän koulutusta	29,3	30,1	27,6	25,6	29,4	28	27
— naiset	33,7	32,9	32,1	32,8	33,2	34	33
— 0—12 vuotta koulutusta	38,6	36,5	38,6	37,6	40,4	39	38
— 13 vuotta tai enemmän koulutusta	29,4	29,4	27,5	26,9	27,8	29	27
Nuorten koettu terveys: päivittäin vähintään kaksi oiretta (8.—9. lk), %							
Vastasyntyneen elinajanodote	77,7	80,0	80,4	80,5	80,8	81,1	81,3
— miehet	74,1	76,7	77,2	77,5	77,8 ¹⁾	78,0	78,3
— naiset	81,0	83,2	83,5	83,4	83,8	84,0	84,2
25-vuotiaan elinajanodote							
— miehet	49,7	52,6	52,9	53,2	53,5	54,0	54,4
— perusasteen koulutus	47,4	49,7	50,0	50,4	50,8	51,2	51,6
— keskiasteen koulutus	50,1	52,4	52,6	52,8	53,0	53,2	53,4
— korkea-asteen koulutus	54,0	55,9	56,1	56,3	56,5	56,7	56,9
— naiset	56,1	59,0	59,1	59,2	59,3	60,3	61,2
— perusasteen koulutus	54,6	56,6	56,6	56,6	56,6	58,1	59,5
— keskiasteen koulutus	57,2	59,1	59,2	59,3	59,4	59,5	59,6
— korkea-asteen koulutus	58,4	60,3	60,4	60,6	60,7	60,9	61,0
Niiden 75—84-vuotiaiden osuus, jotka kykenevät liikkumaan ulkona yksin ilman vaikeuksia, % ²⁾							
— miehet	76	84	87	86	87	86	87
— naiset	72	78	79	80	75	76	79
Päivittäin tupakoivien osuus, %							
— miehet (25—64-v.)	28,3	24,1	23,4	21,0	20,3	19	18
— naiset (25—64-v.)	19,9	15,3	14,9	14,5	13,9	13	12
— pojat (8.—9. lk)	25	17	17	15	15	14	13
— tytöt (8.—9. lk)	22	14	14	13	12	11	10

Kaikille mahdollisuus hyvinvointiin -tunnusluvut

	2000	2010	2011	2012	2013	2014	2015
	toteutunut	toteutunut	toteutunut	toteutunut	toteutunut	arvio	arvio
Alkoholin kokonaiskulutus, l/as.	8,8	10,0	10,1	9,6	9,7	9,5	9,5
Ylipainoisten osuus (BMI 25 tai yli)							
25—64 v., %							
— miehet	58,4	62,7	65,0	63,3	64,6	64	63
— naiset	41,2	48,3	48,3	47,9	47,8	48	47
Itsemurhien takia menetetyt elin-							
vuodet (PYLL) ikävälillä 25—80 v.							
(100 000 asukasta kohti)							
— miehet	1 168	922	867	802	823	802	780
— naiset	368	290	255	281	242	236	230
Pienituloisten ³⁾ osuus, %							
— koko väestö	10,5	13,7	13,2	11,9	12,0	12,0	12,0
— lapset	8,8	11,8	11,1	9,4	9,5	9,5	9,5
Yleisen asumistuen saajat							
(ruokakunnat), lkm	170 352	164 154	167 364	180 665	192 274	198 570	210 480
Toimeentulotukea saaneet, lkm							
— kotitaloudet	271 686	240 257	239 212	238 373	240 000	235 000	235 000
— henkilöt	454 353	375 152	371 898	370 454	374 500	364 500	364 500
— pitkäaikaisesti tukea saaneiden							
osuus 25—64-vuotiaasta väestöstä,							
%	2,4	2,2	2,2	2,1	2,1	2,1	2,1
— miehet	2,7	2,5	2,5	2,4	2,4	2,4	2,4
— naiset	2,0	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8
Gini-kerroin (käytettävissä olevat							
tulot) ⁴⁾ , %	24,9	25,9	25,9	25,5	25,5	25,5	25,5
Nuoret, joilla ei ole perusasteen							
jälkeistä koulutusta eivätkä ole							
työssä tai koulutuksessa (eivätkä							
hoitovapaalla, eläkkeellä tai varus-							
mies- tai siviilipalveluksessa), %	4,3	4,8	4,7	4,7	4,7	4,7	4,7
— 18—24 v. pojat	5,4	6,0	5,8	5,8	5,8	5,8	5,8
— 18—24 v. tytöt	3,1	3,6	3,6	3,6	3,6	3,6	3,6
Naisten säännöllisen työajan							
ansioiden osuus miesten vastaavista							
ansioista, %	80,6	82,8	83,2	83,1	82,9 ⁵⁾	83,2	83,4
Väestön terveyden seuranta toteutuu							
perusterveydenhuollossa							
(% tavoitearvosta)	..	33	..	32	..	36	..
Hoitoon pääsy							
— erikoissairaanhoidon yli 6 kk							
jonottaneita, lkm	66 000	1 245	751	938	1 390	1 100	1 200
— odotusaika terveyskeskuslääkärin							
vastaanotolle kestää yli 14 pv							
(% väestöstä)	..	72	77	81	79	70	55
— suun terveydenhuolto:							
yli 6 kuukautta jonottaneita, lkm	..	12 100	14 000	7 205	5 100	5 500	6 000

Kaikille mahdollisuus hyvinvointiin -tunnusluvut

	2000 toteutunut	2010 toteutunut	2011 toteutunut	2012 toteutunut	2013 toteutunut	2014 arvio	2015 arvio
— psykiatrian erikoissairaanhoidon yli 3 kk odottaneita alle 23-vuotiaita, lkm	..	136	73	64	55	50	45
Potilasvakuutuskeskuksen korvaamien potilasvahinkojen määrä	..	2 212	2 235	2 113	2 387	2 400	2 500
Terveystieteiden tutkimuskeskuksen terveydenhuoltoon liittyvät infektiot ⁶⁾	..	28	42	30	30	25	23
— vastustuskykyiset mikrobi- tartunnat (MRSA veri/likvor), tapauksia/v.	..	4 813	5 382	5 256	4 838	4 500	4 300
— antibioottiripulitapaukset (Clostridium diff.) tapauksia/v.	..	4 813	5 382	5 256	4 838	4 500	4 300
Vanhusten palveluja saavat 75 vuotta täyttäneistä, %	11,8	11,8	12,2	11,9	12,1	12,3	12,4
— säännöllinen kotihoito	8,7	8,9	9,3	8,9	9,1	9,2	9,4
— miehet	13,2	13,4	13,9	13,5	13,7	14,0	14,1
— naiset	1,7	5,6	5,9	6,1	6,3	6,5	6,8
— tehostettu palveluasuminen	1,1	3,7	3,9	4,1	4,4	4,5	4,8
— miehet	2,0	6,7	7,1	7,3	7,6	8,0	8,4
— naiset	8,4	4,7	4,4	3,8	3,5	3,3	3,1
— vanhainkodit ja terveystieteiden keskusten vuodeosasto	5,6	3,3	3,1	2,8	2,6	2,5	2,4
— miehet	9,6	5,5	5,1	4,3	3,8	3,5	3,2
— naiset	3,0	4,2	4,4	4,5	4,6	4,9	5,1
— omaishoidontuki	1 894	4 310	4 630	4 844	5 274	5 497	5 856
Vaikeavammaisten palvelu- asuminen, as./v.	..	6,0	6,5	6,3	6,1	6,0	5,8
Terveystieteiden tutkimuskeskusten lääkärivaje, %	..	3,6	..	3,2	3,2	3,2	3,2
Merkittävimpien muiden sosiaali- ja terveydenhuollon ammattiryhmien kuin lääkärin vaje, %	..	3,6	..	3,2	3,2	3,2	3,2
Ehkäisevien terveyspalvelujen henkilöstömitoitus, % kansallisesta suosituksesta	..	..	62	58	66	66	66
— äitiysneuvolalääkärit	..	..	20	23	28	30	32
— lastenneuvolalääkärit	..	..	6	10	15	17	20
— koululääkärit	..	..	59	60	62	62	64
— äitiysneuvolan terveydenhoitajat	..	..	34	42	45	47	49
— lastenneuvolan terveydenhoitajat	..	..	75	84	85	85	85
— kouluterveydenhoitajat	..	..	87	94	95	95	95
Laajat terveystarkastukset toteutuvat (%-osuus terveystieteiden keskuksista)	..	..	84	94	95	95	95
— äitiysneuvolassa	..	..	75	95	95	95	95
— lastenneuvolassa	..	..	75	95	95	95	95
— kouluterveydenhuollossa	86 800	54 000	57 200	61 200	73 700	88 000	90 000
Yli vuoden työttömänä olleet, lkm	47 500	32 900	34 100	36 000	43 300	52 800	54 000
— miehet	39 300	21 100	23 100	25 100	30 400	35 200	36 000
— naiset	..	..	..	..	..	..	..

Kaikille mahdollisuus hyvinvointiin -tunnusluvut

	2000 toteutunut	2010 toteutunut	2011 toteutunut	2012 toteutunut	2013 toteutunut	2014 arvio	2015 arvio
Kodin ulkopuolelle sijoitetut							
0—17-vuotiaat, %	0,9	1,3	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4
— pojat	1,0	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4
— tytöt	0,9	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3
Asunnottomat, lkm	10 000	7 880	7 570	7 850	7 500	7 700	7 800
— miehet	8 250	6 490	5 990	5 950	5 700	5 900	6 000
— naiset	1 750	1 390	1 580	1 890	1 800	1 800	1 800
Poliisin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset, lkm	37 554	35 715	42 919	40 853	38 026	38 000	38 000
Maahanmuuttajataustaisten osuus sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstöstä, %	1,9	3,6	3,8	3,9	4,0	4,0	4,1

¹⁾ Arvio

²⁾ Vuoden 2000 sarakkeessa on vuoden 2001 tieto.

³⁾ Köyhyysrajan alittaneisiin kotitalouksiin kuuluvien henkilöiden osuus (käytettävissä olevat rahatulot ovat alle 60 % kaikkien kotitalouksien mediaanitulosta kulutusyksikköä kohden).

⁴⁾ Gini-kerroin kuvaa muuttujan (tässä tapauksessa käytettävissä olevien rahatulojen) epätasaisuutta. Mitä suuremman arvon Gini-kerroin saa, sitä epätasaisemmin tulot ovat jakautuneet.

⁵⁾ Ennakkotieto

⁶⁾ Indikaattori korvataan myöhemmin paremmin potilasturvallisuuden tilannetta kuvaavalla indikaattorilla.

Elinympäristö tukemaan terveyttä ja turvallisuutta

Elinympäristön tila vaikuttaa ihmisten terveyteen ja hyvinvointiin. Heikkenevät luonnonolot, toistuvat luonnonkatastrofit ja koko ekosysteemin tila kaventavat hyvinvoinnin mahdollisuuksia. Sosiaalinen ja ekologinen kestävyys edellyttävät, että hyvä elämä voidaan turvata silloinkin, kun jaettavana ovat niukkenevat voimavarat. Jokaisen sukupolven tulisi jättää perinnöksi elinkelpoisempi ympäristö.

Oikeudenmukainen hyvinvoinnin jakautuminen on haaste paitsi paikallisesti myös maailmanlaajuisesti. Globaalit väestörakenteen muutokset, talouden häiriöt, köyhyys ja eriarvoisuus koettelevat yhteiskuntien yhtenäisyyttä. Eriarvoistumiseen ja asuinalueiden erilaistumiseen liittyy myös turvallisuusriskejä.

Ilmastomuutos, ympäristöongelmat ja luonnonvarojen niukkeneminen saattavat aiheuttaa monenlaisia terveysuhkia, esimerkiksi pandemioita ja epidemioita. Ne eivät noudata rajoja, voivat levitä nopeasti ja niiden torjunta vaatii viranomaisten yhteistyötä ja varautumista.

Maailmanlaajuiset taloudelliset kriisit ovat osoittaneet toimivien turvaverkkojen sekä rahoitus- ja vakuutusmarkkinoiden merkityksen. Yhteiskunnan elintärkeät toiminnot on turvattava myös poikkeusoloissa. Tavoitteena on, että

— vahvistetaan ympäristön elinkelpoisuutta

— varmistetaan yhteiskunnan toimivuus erityistilanteissa.

Elinympäristö tukemaan terveyttä ja turvallisuutta -tunnusluvut

	2000 toteutunut	2010 toteutunut	2011 toteutunut	2012 toteutunut	2013 toteutunut	2014 arvio	2015 arvio
Koti- ja vapaa-ajan tapaturmissa kuolleet	2 256	2 572	2 453	2 370 ¹⁾	2 346 ²⁾	2 323	2 300
— miehet	..	1 649	1 610	1 497	1 482	1 467	1 453
— naiset	..	923	843	873	864	856	847
Vesivälitteiset epidemiat							
— epidemioiden lkm	7	2	5	2	4	5	4
— sairastuneet henkilöt	6 428	38	70	530	220	200	100
Ympäristömyrkyjen pitoisuudet äidinmaidossa (PCDD/F- ja PCB-yhdisteiden kokonaistoksisuus-ekvivalenttimäärä)	15,3	8	8	5,6	5,0	4,7	4,5
Työeläkevakuutusyhtiöiden, -säätiöiden ja -kassojen vaka-varaisuusaste	..	29,6	22,4	26,4	28,6	..	..
Työeläkerahastot/bkt, %	50,2	77,7	72,2	77,8	83,8	85,0	85,6

¹⁾ Ennakkotieto²⁾ Arvio**Eräiden etuuskien kehitys (euroa/kk)**

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015 arvio
Lapsilisä							
— 1. lapsi	100	100	100	104	104	104	95
— 2. lapsi	111	111	111	115	115	115	105
— 3. lapsi	141	141	142	147	147	147	135
— yksinhuoltajakorotus	47	47	47	49	49	49	49
Lasten kotihoidon tuki							
— hoitoraha	314	314	316	327	337	341	343
— seuraavasta alle 3-v.	94	94	94	98	101	102	103
— muista alle kouluikäisistä	60	60	61	63	65	66	66
— hoitolisä	168	168	169	175	180	183	183
Yksityisen hoidon tuki							
— hoitoraha	160	160	161	167	171	174	174
— hoitolisä	135	135	135	140	144	146	147
Osittainen hoitoraha	70	90	90	94	96	98	98
Vanhempainpäiväraha							
— minimi	551	551	553	574	594	598	601
— keskimäärin, miehet	1 858	1 936	1 997	2 035	2 099	2 172 ¹⁾	2 244
— keskimäärin, naiset	1 342	1 398	1 427	1 467	1 516	1 560	1 600
Sairauspäiväraha							
— minimi (55 päivän jälkeen)	551	551	553	574	594	598	601
— keskimäärin, miehet	1 368	1 429	1 421	1 461	1 515	1 556	1 588
— keskimäärin, naiset	1 184	1 235	1 249	1 292	1 331	1 366	1 395
Työmarkkinatuki	551	551	553	674	698	702	705
Työttömän peruspäiväraha	551	551	553	674	698	702	705

Eräiden etuuksien kehitys (euroa/kk)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015 arvio
Työttömien ansiopäiväraha							
— keskimäärin, miehet	1 326	1 401	1 409	1 514	1 565	..	..
— keskimäärin, naiset	1 017	1 071	1 082	1 159	1 184	..	..
Kansaneläke, yksinäinen	554	584	586	609	630	634	637
Takuueläke			688	714	739	743	747
Vanhuuseläke (keskim. omaeläke)							
— miehet	1 659	1 687	1 728	1 809	1 879	1 928	1 960
— naiset	1 071	1 097	1 133	1 195	1 252	1 294	1 325
Työkyvyttömyyseläke (keskim. omaeläke)							
— miehet	1 117	1 119	1 121	1 149	1 167	1 172	1 165
— naiset	927	929	934	962	983	991	988
Alkaneet vanhuuseläkkeet (keskim. omaeläke)							
— miehet	1 922	1 974	1 947	2 025	2 083	2 120	2 151
— naiset	1 326	1 365	1 370	1 441	1 493	1 531	1 565
Alkaneet työkyvyttömyyseläkkeet (keskim. omaeläke)							
— miehet	1 090	1 126	1 174	1 192	1 226	1 248	1 266
— naiset	842	884	907	943	977	1 002	1 024
Toimeentulotuki, perusosa, yksin asuva	417	417	419	461	477	480	483

¹⁾ Arvio

Rakennepoliittisen ohjelman toimeenpano

Sosiaali- ja terveysministeriön vastuulle kohdentuu merkittävä osa rakennepoliittisen ohjelman toimenpiteistä, kuten esimerkiksi sosiaaliturvan uudistuksiin, työelämään osallistumisen tukemiseen sekä kuntien tehtävien vähentämiseen liittyviä toimenpiteitä. Valmistelu ja toimeenpano muodostavat sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla laaja-alaisen muutosprosessien kokonaisuuden sisältäen lukuisia laki- ja asetusmuutoksia sekä muutoksia kuntien ohjaukseen ja valvontaan. Rakennepoliittisen ohjelman mukaisesti sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksessa varmistetaan sekä sosiaali- ja terveydenhuollon integraation että tehokkaan hallinnon toteutuminen. Yhdessä kuntauudistuksen kanssa viedään eteenpäin sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennemuutosta siten, että järjestämisvastuu siirtyisi viidelle erityisvastuualueelle.

Vaikuttavuus ja tuloksellisuus

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla toteutetaan hallituksen linjausten mukaisesti vaikuttavuus- ja tuloksellisuusohjelmaa aidosti tuottavuutta lisäävin toimenpitein. Vaikuttavuutta ja tuloksellisuutta edistävät toimenpiteet koskevat hallinnonalan kaikkia virastoja ja laitoksia. Hallinnonalan vaikuttavuus- ja tuloksellisuushankkeina toteutetaan oikeuslääkinnän tietojärjestelmäprojekti ja vankien terveydenhuollon valvontaa, järjestämistä ja rahoitusta koskeva hanke. Hallinnonala on nimennyt ydintoimintoanalyysin pohjalta 25 vaikuttavuutta ja tuottavuutta edistävää hanketta. Niiden toimeenpano on meneillään. Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskusten toiminnan siirtoa Kuopioon toteutetaan asteittain vuoteen 2018 mennessä.

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2013—2015

	v. 2013 tilinpäätös 1000 €	v. 2014 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2015 esitys 1000 €	Muutos 2014—2015	
				1000 €	%
01. Hallinto	83 955	91 558	88 214	-3 344	-4
01. Sosiaali- ja terveys- ministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	41 030	40 990	38 353	-2 637	-6
02. Työttömyysturvan muutoksenhakulautakun- nan toimintamenot (siirto- määräraha 2 v)	2 363	2 250	2 245	-5	0
03. Sosiaaliturvan muutoksen- hakulautakunnan toiminta- menot (siirtomääräraha 2 v)	4 524	4 548	4 539	-9	0
04. Valtion mielisairaaloiden toimintamenot (siirtomäärä- raha 2 v)	551	600	590	-10	-2
05. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen alaisten lasten- suojeluyksiköiden toiminta- menot (siirtomääräraha 2 v)	548	548	1 031	483	88
(21.) Sosiaali- ja terveys- ministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirto- määräraha 2 v)	1	1 070	—	-1 070	-100
25. Sosiaali- ja terveyden- huollon kansalliset sähköiset asiakastieto- järjestelmät (siirtomäärä- raha 3 v)	11 800	16 330	17 330	1 000	6
29. Sosiaali- ja terveys- ministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arvio- määräraha)	19 106	20 900	20 094	-806	-4
66. Kansainväliset jäsenmaksut ja maksusuudet (siirto- määräraha 2 v)	4 032	4 322	4 032	-290	-7
02. Valvonta	41 544	43 850	41 964	-1 886	-4
03. Säteilyturvakeskuksen toimintamenot (siirtomäärä- raha 2 v)	13 842	16 277	14 437	-1 840	-11
05. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston toimintamenot (siirtomäärä- raha 2 v)	12 165	11 771	12 460	689	6
06. Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksen toimintamenot (siirtomäärä- raha 2 v)	3 578	5 502	4 167	-1 335	-24

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2013—2015

	v. 2013 tilinpäätös 1000 €	v. 2014 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2015 esitys 1000 €	Muutos 2014—2015	
				1000 €	%
20. Oikeuslääketieteellisen kuolemansyyn selvittämisen menot (arviomääräraha)	10 459	10 300	10 900	600	6
(66.) Suomen ja Venäjän välisen säteily- ja ydin- turvallisuuden yhteistyö (siirtomääräraha 3 v)	1 500	—	—	—	0
03. Tutkimus- ja kehittämis-toiminta	117 341	114 626	99 292	-15 334	-13
04. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	70 051	67 953	60 393	-7 560	-11
50. Valtionapu Työterveyslaitoksen menoihin (siirtomääräraha 2 v)	37 964	36 543	33 287	-3 256	-9
63. Eräät erityishankkeet (siirtomääräraha 3 v)	9 326	10 130	5 612	-4 518	-45
10. Perhe- ja asumis-kustannusten tasaus ja eräät palvelut	2 561 413	2 634 400	2 648 800	14 400	1
50. Äitiysavustus ja valtion tuki kansainväliseen adoptioon (arviomääräraha)	10 920	11 800	11 700	-100	-1
51. Lapsilisät (arviomääräraha)	1 484 400	1 486 400	1 377 800	-108 600	-7
52. Eräät valtion korvattavat perhe-etuudet (arviomääräraha)	2 783	3 300	3 300	—	0
53. Sotilasavustus (arviomääräraha)	18 900	20 000	19 200	-800	-4
54. Asumistuki (arviomääräraha)	670 000	726 000	847 300	121 300	17
55. Elatustuki (arviomääräraha)	184 384	188 200	195 600	7 400	4
56. Vaikeavammaisten tulkkauspalvelut (arviomääräraha)	35 966	39 000	41 500	2 500	6
60. Kansaneläkelaitokselle maksettavat sosiaaliturvan yleisrahaston ja palvelurahaston toimintakulut (arviomääräraha)	154 060	159 700	152 400	-7 300	-5
20. Työttömyysturva	2 645 048	2 773 626	2 762 454	-11 172	0
31. Valtion korvaus kunnille kuntoutuksen työtoiminnan järjestämisestä (arviomääräraha)	16 276	26 486	34 054	7 568	29

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2013—2015

	v. 2013 tilinpäätös 1000 €	v. 2014 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2015 esitys 1000 €	Muutos 2014—2015	
				1000 €	%
50. Valtionosuus ansiopäivä- rahasta (arviomääräraha)	981 000	1 004 550	1 007 000	2 450	0
51. Valtionosuus peruspäivä- rahasta (arviomääräraha)	199 850	244 480	189 000	-55 480	-23
52. Valtionosuus työmarkkina- tuesta (arviomääräraha)	1 340 780	1 390 800	1 428 000	37 200	3
55. Valtionosuus aikuis- koulutustuesta (arviomäärä- raha)	55 400	55 160	63 000	7 840	14
56. Valtionosuus vuorottelu- korvauksesta (arviomäärä- raha)	51 742	52 150	41 400	-10 750	-21
30. Sairausvakuutus	1 208 401	1 289 472	1 246 272	-43 200	-3
28. Kansallisen yhteyspisteen ja terveydenhuollon palvelu- valikoimaneuvoston toimintakulut (siirtomäärä- raha 2 v)	267	1 272	1 272	—	0
60. Valtion osuus sairaus- vakuutuslaista johtuvista menoista (arviomääräraha)	1 208 134	1 288 200	1 245 000	-43 200	-3
40. Eläkkeet	4 437 850	4 524 700	4 546 500	21 800	0
50. Valtion osuus merimies- eläkekassan menoista (arviomääräraha)	56 603	62 000	61 500	-500	-1
51. Valtion osuus maatalous- yrittäjän eläkelaista johtuvista menoista (arvio- määräraha)	584 000	603 000	624 200	21 200	4
52. Valtion osuus yrittäjän eläkelaista johtuvista menoista (arviomääräraha)	70 000	90 000	100 000	10 000	11
53. Valtion korvaus lapsen hoidon ja opiskelun ajalta kertyvästä eläkkeestä (arviomääräraha)	1 350	3 000	3 800	800	27
54. Valtion osuus maatalous- yrittäjien tapaturma- vakuutuksen kustannuksista (arviomääräraha)	16 000	17 200	15 000	-2 200	-13
60. Valtion osuus kansaneläke- laista ja eräistä muista laeista johtuvista menoista (arviomääräraha)	3 709 897	3 749 500	3 742 000	-7 500	0

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2013—2015

	v. 2013 tilinpäätös 1000 €	v. 2014 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2015 esitys 1000 €	Muutos 2014—2015	
				1000 €	%
50. Veteraanien tukeminen	288 945	275 334	248 503	-26 831	-10
30. Valtion korvaus sodista kärsineiden huoltoon (arviomääräraha)	1 401	1 450	1 450	—	0
50. Rintamalisät (arviomääräraha)	36 508	31 300	25 400	-5 900	-19
51. Sotilasvammakorvaukset (arviomääräraha)	139 563	135 121	122 902	-12 219	-9
52. Valtion korvaus sota- ja sotilasinvalidien kuntoutus- ja hoitolaitosten kustannuksiin (siirtomääräraha 2 v)	68 207	66 207	62 500	-3 707	-6
53. Valtionapu sotainvalidien puolisoiden kuntoutustoimintaan (siirtomääräraha 2 v)	3 100	3 100	3 100	—	0
54. Rintama-avustus eräille ulkomaalaisille vapaaehtoisille rintamasotilaille (siirtomääräraha 2 v)	70	60	55	-5	-8
55. Eräät kuntoutustoiminnan menot (siirtomääräraha 2 v)	3 500	3 500	3 500	—	0
56. Rintamaveteraanien kuntoutustoiminnan menot (siirtomääräraha 2 v)	30 588	23 988	20 988	-3 000	-13
57. Valtionapu rintamaveteraanien kuntoutustoimintaan (siirtomääräraha 2 v)	6 008	10 608	8 608	-2 000	-19
60. Kuntien järjestämä sosiaali- ja terveydenhuolto	542 564	539 881	508 616	-31 265	-6
30. Valtion korvaus terveydenhuollon valtakunnallisen valmiuden kustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)	500	500	500	—	0
31. Valtionavustus kunnille sosiaali- ja terveydenhuollon hankkeisiin ja eräisiin muihin menoihin (siirtomääräraha 3 v)	17 900	11 500	2 000	-9 500	-83
32. Valtion rahoitus terveydenhuollon yksiköille yliopistotasoiseen tutkimukseen (kiinteä määräraha)	31 000	31 300	20 000	-11 300	-36

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2013—2015

	v. 2013 tilinpäätös 1000 €	v. 2014 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2015 esitys 1000 €	Muutos 2014—2015 1000 €	%
33. Valtion korvaus terveydenhuollon yksiköille lääkäri- ja hammaslääkäri- koulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin (arviomääräraha)	109 614	110 440	97 000	-13 440	-12
34. Valtion korvaus terveydenhuollon toimintayksiköille oikeuspsykiatrisista tutkimuksista sekä potilas- siirroista aiheutuviin kustannuksiin (arviomääräraha)	7 889	13 200	14 100	900	7
35. Valtionosuus kunnille perustoimeentulotuen kustannuksiin (arviomääräraha)	318 654	330 350	314 165	-16 185	-5
36. Valtionavustus saamenkielisten sosiaali- ja terveyspalvelujen turvaamiseksi (kiinteä määräraha)	480	480	480	—	0
(38.) Valtionavustus kunnille vanhuspalvelulain toimeenpanoon (siirtomääräraha 2 v)	5 757	—	—	—	0
(39.) Avustus kunnille sosiaali- ja terveydenhuollon rakennusten sisäilma- ja kosteusvauriohankkeisiin (siirtomääräraha 3 v)	15 000	—	—	—	0
40. Valtion rahoitus lääkäri- ja lääkintähelikopteri- toiminnan menoihin (siirtomääräraha 3 v)	25 970	32 811	29 071	-3 740	-11
50. Valtionavustus valtakunnallista julkista terveydenhoitoa antavan lastensairaalan perustamiskustannuksiin (siirtomääräraha 2 v)	—	—	15 000	15 000	0
52. Valtion rahoitus turvakoti- toiminnan menoihin (siirtomääräraha 2 v)	—	—	8 000	8 000	0

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2013—2015

	v. 2013 tilinpäätös 1000 €	v. 2014 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2015 esitys 1000 €	Muutos 2014—2015	
				1000 €	%
63. Valtionavustus sosiaalialan osaamiskeskusten toimintaan (kiinteä määräraha)	3 500	3 000	2 000	-1 000	-33
64. Valtion korvaus rikosasioiden sovittelun järjestämisen kustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)	6 300	6 300	6 300	—	0
70. Terveyden ja toimintakyvyn edistäminen	61 238	59 422	46 721	-12 701	-21
01. Työsuojelun aluehallinto- viranomaisten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	27 606	27 840	27 439	-401	-1
20. Rokotteiden hankinta (siirtomääräraha 3 v)	24 390	22 890	11 790	-11 100	-48
21. Terveysvalvonta (siirtomääräraha 2 v)	930	930	930	—	0
22. Tartuntatautien valvonta (siirtomääräraha 2 v)	660	660	660	—	0
50. Terveyden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	3 780	3 130	2 930	-200	-6
51. Valtion korvaus työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)	2 900	2 900	1 900	-1 000	-34
52. Valtionavustus UKK-instituutin toimintaan (siirtomääräraha 2 v)	972	1 072	1 072	—	0
80. Maatalousyrittäjien ja turkistuottajien lomitustoiminta	208 355	225 040	209 640	-15 400	-7
40. Valtion korvaus maatalousyrittäjien lomituspalvelujen kustannuksiin (arviomääräraha)	189 615	206 000	190 600	-15 400	-7
41. Valtion korvaus turkistuottajien lomituspalvelujen kustannuksiin (siirtomääräraha 2 v)	2 600	1 700	2 600	900	53
42. Valtion korvaus poronhoitajien sijaisavun kustannuksiin (siirtomääräraha 2 v)	—	300	300	—	0

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2013—2015

	v. 2013 tilinpäätös 1000 €	v. 2014 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2015 esitys 1000 €	Muutos 2014—2015 1000 €	%
50. Valtion korvaus maatalous- yrittäjien ja turkistuottajien lomituspalvelujen hallinto- menoihin (kiinteä määrä- raha)	16 140	17 040	16 140	-900	-5
90. Raha-automaatti- yhdistyksen avustukset	301 000	308 000	309 300	1 300	0
50. Avustukset yhteisöille ja säätiöille terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen (arviomäärä- raha)	301 000	308 000	309 300	1 300	0
Yhteensä	12 497 653	12 879 909	12 756 276	-123 633	-1
Henkilöstön kokonais- määrä (htv) ¹⁾	3 646	3 634	3 612		

¹⁾ Htv-määrä ei sisällä Työterveyslaitoksen osuutta. Vuonna 2015 maksullisen toiminnan osuus on 1 590 henkilötyövuotta ja yhteisrahoitteisen toiminnan osuus 369 henkilötyövuotta.

01. Hallinto

Selvitysosa: Luvun menot koostuvat sosiaali- ja terveysministeriön, työttömyysturvan muutoksenhakulautakunnan, sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan, Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen alaisten valtion mielisairaaloiden ja lastensuojeluyksiköiden toimintamenoista sekä eräistä muista menoista.

Pääluokkaperusteluissa on esitetty sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan toimintapoliittiset tavoitteet. Lähtökohtana on poliittisen tason ohjaus, joka on linjattu hallitusohjelmassa. Toimintaa ohjaa lisäksi Sosiaalisesti kestävä Suomi 2020 -asiakirja.

Sosiaali- ja terveysministeriö johtaa ja ohjaa sosiaaliturvan ja sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen kehittämistä sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä. Ministeriö määrittelee sosiaali- ja terveyspolitiikan suuntaviivat, valmistelee keskeiset uudistukset ja ohjaa niiden toteuttamista ja yhteensovittamista. Työttömyysturvan muutoksenhakulautakunnan ja sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan tavoitteena on tuottaa asiakkailleen kohtuullisessa ajassa oikeat, perustellut ja yhdenmukaiset päätökset. Valtion mielisairaalat tuottavat valtakunnallisia oikeuspsykiatrian erikoisalalan hoito- ja tutkimuspalveluja. Valtion lastensuojeluyksiköiden tehtävänä on lastensuojelulain mukainen avo-, sijais- ja jälkihuolto.

01. Sosiaali- ja terveysministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 38 353 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) Kansallisen veteraanipäivän pääjuhlan järjestämiseen
- 2) lääkinnällisen pelastustoimen ja poikkeusolojen valmiudesta sekä näihin liittyvien laitteiden ja kalusteiden hankkimisesta aiheutuvien menojen maksamiseen
- 3) sosiaali- ja terveysministeriön hyväksymien tutkimus- ja kehittämishankkeiden rahoittamiseen
- 4) tasa-arvon tietopalvelun ylläpitoon liittyviin kustannuksiin
- 5) yleissitovien työehtosopimusten kääntämiseen ruotsiksi.

Selvitysosa: Sosiaali- ja terveysministeriö toimeenpanee hallitusohjelman ja ministeriön strategisten linjausten tavoitteet käyttäen apuna virastojen ja laitosten asiantuntemusta tulossopimuksissa sovittujen tavoitteiden mukaisesti.

Sosiaali- ja terveysministeriön talousarvio perustuu maksullisen toiminnan osalta osittain nettobudjetointiin. Toimintamomentille tuloutettavat tulot ovat valtion maksuperustelain (150/1992) nojalla sosiaali- ja terveysministeriön määräämien perusteiden mukaisia tuloja lääkkeiden hintalautakunnan maksullisista suoritteista ja tuloja työsuojeluhallinnon maksullisista suoritteista sekä raha-automaattivastuksista annetun lain (1056/2001) 45 §:n mukaisia korvauksia Raha-automaattiyhdistyksen valvonnasta ja ohjauksesta sekä sosiaali- ja terveysministeriön peliriippuvuuden seurannan ja tutkimuksen kustannusten korvaamisesta antaman asetuksen (381/2002) nojalla rahapeliyhteisöiltä perittäviä korvauksia arpajaisiin osallistumisesta aiheutuvien ongelmien seuraamisesta ja tutkimisesta.

Sosiaali- ja terveysministeriö on asettanut toiminnalleen seuraavat alustavat tulostavoitteet vuodelle 2015:

Toiminnallinen tehokkuus

— Kehitetään laskentatointia ja muuta seurantajärjestelmää Kieku-käyttöönoton yhteydessä.

— Maksullisen toiminnan, joka on suhteellisen vähäistä, tavoitteena on julkisoikeudellisten suoritteiden kustannusvastaavuus ja liiketaloudellisten suoritteiden osalta kannattavuus.

Tuotokset ja laadunhallinta

— Toteutetaan ja seurataan ministeriön vastuulla olevia merkittäviä ohjelmia ja muita hankkeita, kuten Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallinen kehittämisohjelma (Kaste) ja Kansallisten sähköisten tietojärjestelmien kehittämishanke (KanTa ja Tikesos).

— Osallistutaan kuntauudistuksen valmisteluun.

— Aloitetaan sosiaalihuollon lainsäädännön uudistuksen toimeenpano.

— Jatketaan terveydenhuoltolain toimeenpanoa ja arviointia.

— Valmistellaan ja toimeenpannaan sosiaali- ja terveyspalvelu-uudistuksen järjestämistä, rahoitusta, kehittämistä ja valvontaa koskevaa lakiuudistusta.

— Jatketaan vanhuspalvelulain toimeenpanoa ja arviointia.

— Lisätään tutkimus- ja kehittäislaitosten yhteistyötä.

— Jatketaan tasa-arvon valtavirtaistamista.

— Vahvistetaan lainsäädännön vaikutusten arviointia.

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

— Sosiaali- ja terveysministeriön henkilöstön ja henkilöstörakenteen kehittämistä jatketaan ministeriön tuottavuuden kehittämiseksi asetetut tavoitteet huomioon ottaen siten, että ministeriön ydintehtävissä tarvittavat voimavarat ja osaaminen varmistetaan.

— Työtyytyväisyysindeksi on vähintään 3,6 (asteikolla 1—5) (v. 2014 toteutuma 3,59, v. 2013 toteutuma 3,47, v. 2011 toteutuma 3,5).

— Sairauspoissaoloja on enintään 8 pv/htv (v. 2013 toteutuma 8,4, v. 2012 toteutuma 8,6, v. 2011 toteutuma 11,2).

EU-projektien tuloja sekä muilta kansainvälisiltä tahoilta saatavia tuloja arvioidaan kertyvän 5 000 euroa ja näitä vastaavien bruttomenojen arvioidaan olevan 5 000 euroa.

Viraston tulosalueittaiset menot (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 talousarvio	2015 esitys
Johto ja erillisyyksiköt	6 006	6 087	4 572
Johdon tuki			
Hallinto- ja suunnitteluosasto	15 154	15 563	14 348
Vakuutusosasto	3 459	3 506	3 569
Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen osasto	5 165	5 235	5 278
Sosiaali- ja terveyspalveluosasto	5 950	6 030	6 066
Työsuojeluosasto	4 509	4 569	4 520
Yhteensä	40 243	40 990	38 353

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Bruttomenot	44 140	44 863	42 516
Bruttotulot	3 897	3 873	4 163
Nettomenot	40 243	40 990	38 353
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	7 807		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	8 594		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Siirto momentille 23.01.02	-150
Tuottavuusohjelman toteuttamiseen liittyvä vähennys	-270
Valtuutettujen toimintamenot (siirto momentille 25.01.03)	-1 650
Viranomaisradioverkko (VIRVE) pääkäyttäjän siirto momentilta 33.02.05 (1 htv)	70
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-50
Palkkaliukumasäästö	-65

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	168
Toimintamenojen lisäsäästö	-467
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-204
Valtion vahingonkorvaustoiminnan keskittäminen (siirto momentille 28.20.01)	-2
Valtion vahingonkorvaustoiminnan keskittäminen (siirto momentille 28.50.50)	-4
Vuokramenojen indeksikorotus	44
Vuokramenojen indeksikorotusta vastaava säästö	-57
Yhteensä	-2 637

2015 talousarvio	38 353 000
2014 I lisätalousarvio	-154 000
2014 talousarvio	40 990 000
2013 tilinpäätös	41 030 000

02. Työttömyysturvan muutoksenhakulautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 2 245 000 euroa.

Selvitysosa: Sosiaali- ja terveysministeriö on asettanut työttömyysturvan muutoksenhakulautakunnalle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2015. Tavoitteet määritellään ministeriön ja viraston välisessä tulossopimuksessa.

Vaikuttavuus

Työttömyysturvan muutoksenhakulautakunta toimii toimialansa ensimmäisenä muutoksenhakuasteena edistämällä kansalaisten oikeusturvaa yhdenmukaisilla ja oikeudenmukaisilla päätöksillä. Tavoitteena on käsittelyajan lyhentäminen.

Toiminnallinen tuloksellisuus

	2013 toteutuma	2014 ennakoitu	2015 arvio
<i>Toiminnallinen tehokkuus</i>			
Päätösten hinta (euroa/ratkaisu)	259	263	271
Työn tuottavuus (ratkaisut/htv)	293	295	290
<i>Tuotokset ja laadunhallinta</i>			
Vireille tulleet valitusasiat	9 380	9 500	9 500
Valitusten käsittelyaika (kk)	7,0	7,0	6,0

Työn tuottavuus on laskettu seuraavien arvioiden mukaan: 8 500 päätöstä ja 30 henkilötyövuotta. Päätöksen hinta on laskettu 8 500 päätöksen ja 2 216 000 euron määrärahan mukaan.

Työttömyysturvan muutoksenhakulautakunnan suoritteet, eli valitusten ja poistohakemusten johdosta annetut päätökset, ovat maksuttomia.

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

Henkilöstön osaamisesta huolehditaan. Lautakunnan johtamisjärjestelmän toimivuutta, esimiesten johtamistaitoa ja työhyvinvointia seurataan määräajoin työtyytyväisyyskyselyin.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-2
Palkkaliukumasäästö	-4
Palkkausten tarkistukset	11
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-11
Vuokramenojen indeksikorotus	4
Vuokramenojen indeksikorotusta vastaava säästö	-3
Yhteensä	-5

2015 talousarvio	2 245 000
2014 talousarvio	2 250 000
2013 tilinpäätös	2 363 000

03. Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 4 539 000 euroa.

Selvitysosa: Sosiaali- ja terveysministeriö on asettanut sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnalle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2015. Tavoitteet määritellään ministeriön ja viraston välisessä tulossopimuksessa.

Vaikuttavuus

Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunta toimii toimialansa ensimmäisenä muutoksenhakuasteenana kaikissa Kansaneläkelaitoksen käsittelemissä asioissa, opintotukea ja työttömyysturvaa lukuun ottamatta, edistäen kansalaisten oikeusturvaa toimeentuloa koskevissa asioissa tuottamalla mahdollisimman nopeasti oikeita, yhdenmukaisia ja oikeudenmukaisia päätöksiä. Tavoitteena on käsittelyajan lyhentäminen.

Toiminnallinen tuloksellisuus

	2013 toteutuma	2014 ennakoitu	2015 arvio
<i>Tuottavuus ja taloudellisuus</i>			
Päätösten hinta (euroa/ratkaisu)	194	200	203
Työn tuottavuus (ratkaisut/htv)	403	395	400
<i>Tuotokset ja laadunhallinta</i>			
Vireille tulleet valitusasiat (lkm)	20 910	22 000	22 000
Valitusten käsittelyaika (kk)	8,3	7	6

Työn tuottavuus on laskettu arvioilla 23 000 ratkaisua ja 57,5 henkilötyövuotta. Päätöksen hinta on laskettu arvioilla 23 000 ratkaisua ja 4 539 000 euron määrärahalta.

Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnalle tehdyistä valituksista annetut päätökset ovat maksuttomia.

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

Lautakunnan toimintaa tehostetaan, työprosesseja kehitetään ja parannetaan edelleen. Lisäksi henkilöstön työtä kehitetään tehtävien vaatimustason sekä työn haasteellisuuden lisäämiseksi.

sekä uudistetaan lautakunnan henkilöstörakennetta uusien tehtävien mukaisiksi. Henkilöstön työhyvinvointia tukevia toimenpiteitä jatketaan edelleen työpaikkaselvityksen mukaisesti.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkaliukumasäästö	-8
Palkkausten tarkistukset	21
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-23
Vuokramenojen indeksikorotus	6
Vuokramenojen indeksikorotusta vastaava säästö	-6
Tasomuutos	1
Yhteensä	-9

2015 talousarvio	4 539 000
2014 talousarvio	4 548 000
2013 tilinpäätös	4 524 000

04. Valtion mielisairaaloiden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 590 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) tieteellisestä tutkimustyöstä ja yliopisto-opetuksesta aiheutuneiden menojen sekä muiden toimintamenojen maksamiseen
- 2) vaarallisten ja vaikeahoitoisten lasten ja nuorten psykiatrisen hoitoyksikön palvelujen kysynnän vaihtelusta aiheutuvien menojen maksamiseen
- 3) maatalousavustuksia vastaavien menojen maksamiseen
- 4) sairaaloiden yleishallinnosta ja ohjauksesta Terveiden ja hyvinvoinnin laitokselle aiheutuviin kustannuksiin.

Selvitysosa: Valtion mielisairaaloiden menot katetaan pääasiassa kuntien maksamilla korvauksilla. Kunnilta perittävät korvaukset hinnoitellaan valtion maksuperustelain (150/1992) nojalla sosiaali- ja terveysministeriön määrittämien liiketaloudellisten perusteiden mukaisesti. Asiakasmaksut peritään sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista (734/1992) annetun lain mukaisesti.

Valtion mielisairaaloille asetettavat tulostavoitteet määritellään Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen ja mielisairaaloiden välisissä tulossopimuksissa vuodelle 2015.

Toiminnallinen tuloksellisuus

Sairaaloiden toiminnassa painottuu oikeuspsykiatrinen erityisosaaminen ja hoitotoimintaa tukevaa tieteellistä tutkimustyötä tehdään ja hyödynnetään jatkuvasti. Hoidon laatuun ja hoidon tulosten seurantaan kiinnitetään edelleen huomiota terapeuttisista valmiuksista lisäämällä. Hoitoa kehitetään siten, että pakkotoimia tarvittaisiin mahdollisimman vähän. Lisäksi parannetaan toiminnan mittausmenetelmiä ja seurantajärjestelmiä.

Toiminnan tuottavuutta parannetaan kehittämällä muun muassa erityistason psykiatrisen sairaanhoidon vaatimuksia vastaavaa moniammatillista työskentelyä sekä työnjohtoa. Valtion mielisai-

raalat toimivat tehokkaasti ja taloudellisesti huolehtien samalla toimintansa laadun kehittämistä. Maksullisen toiminnan tuotoilla katetaan kustannukset.

Valtion mielisairaaloiden rahoitusrakenne

	2013 toteutuma 1 000 €	htv	2014 arvio 1 000 €	htv	2015 arvio 1 000 €	htv
Toimintamenomääräraha	551	5	600	5	590	5
Liiketaloudelliset suoritteet	56 591	825	57 904	818	58 659	814
Ulkopuolinen rahoitus yhteensä	109	1	128	1	114	1
Yhteensä	57 251	831	58 632	824	59 363	820

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Bruttomenot	57 251	58 632	59 363
Bruttotulot	56 700	58 032	58 773
Nettomenot	551	600	590
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	600		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	600		

Mielisairaaloiden tuottavuuden (laskutettujen hoito- ja mielentilatutkimuspäivien määrä/henkilötyövuodet) kehitys

	2013 toteutuma	2014 arvio	2015 arvio
Niuvanniemen aikuisosastot	183,1	186,0	188,0
Niuvanniemen nuoriso-osasto	97,6	86,0	86,0
Vanhan Vaasan aikuisosastot	196,8	194,8	200,8

Mielisairaaloiden taloudellisuuden (kokonaiskustannukset/laskutetut hoito- ja mielentilatutkimuspäivät) arvioitu kehitys

	2013 toteutuma	2014 arvio	2015 arvio
Niuvanniemen aikuisosastot	360,09	370	373
Niuvanniemen nuoriso-osasto	867,69	850	869
Vanhan Vaasan aikuisosastot	363,53	380,39	372

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (liiketaloudelliset suoritteet, 1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	55 726	56 904	57 659
— muut tuotot	1 109	1 128	1 114
Tuotot yhteensä	56 835	58 032	58 773
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	56 439	57 489	58 262
— osuus yhteiskustannuksista	375	451	451
Kustannukset yhteensä	56 814	57 940	58 713
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	21	92	60
Kustannusvastaavuus, %	100	100	100

Mielisairaaloiden arvioidaan tuottavan asiakkailleen mm. seuraavat suoritteet

	2013 toteutuma	2014 arvio	2015 arvio
Hoitopotilaiden hoitovuorokausia	141 471	139 595	141 571
Mielentilatutkimushoitovuorokausia	4 545	4 545	4 742
Mielentilatutkimuksia	78	76	78
Alaikäisten hoitoyksikön hoitopäiviä	4 532	4 526	4 562
Alaikäisten hoitoyksikön mielentilatutkimusvuorokausia	16	110	110
Alaikäisten hoitoyksikön mielentilatutkimuksia	1	2	2

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

Henkilöstön uudistumista ja työkykyä tuetaan kehittämällä muun muassa erityistason psykiatrisen sairaanhoidon vaatimuksiin entistä paremmin sopivia hoitomenettelyjä sekä tehostamalla työnohjausjärjestelmää ja työhyvinvointiohjelmia. Tavoitteena on vähentää sairauspäiviä ja parantaa työterveysindeksiä. Henkilöstön täydennyskoulutusta tuetaan. Sisäisen erityistason täsmäkoulutusta lisätään.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Toimintamenojen lisäsäästö	-7
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-3
Vuokramenojen indeksikorotus	1
Vuokramenojen indeksikorotusta vastaava säästö	-1
Yhteensä	-10

2015 talousarvio	590 000
2014 talousarvio	600 000
2013 tilinpäätös	551 252

05. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen alaisten lastensuojeluyksiköiden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 1 031 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) koulukotien sekä vankilan perheosaston sisällölliseen kehittämiseen, toiminnan tukemiseen ja toimintaympäristön kehittämiseen
- 2) oppilashoitopaikka- ja koulupaikkakysynnän sekä vankilan perheosaston paikkakysynnän vuosittaisen vaihtelun tasaamiseen
- 3) alueellisten ja kansainvälisten yhteistyöverkostojen kehittämiseen
- 4) koulukotien ja vankilan perheosaston yleishallinnosta ja ohjauksesta Terveiden ja hyvinvoinnin laitokselle aiheutuvien kustannusten maksamiseen
- 5) koulukotioppilaille tarkoitetun kuukausirahan ja heidän vanhemmilleen tarkoitetun ateriakorvauksen maksamiseen.

Selvitysosa: Valtion koulukotien menot katetaan pääasiassa kuntien maksamilla korvauksilla. Koulukodeissa annettavan perusopetuksen ja muun opetustoimen piiriin kuuluvan toiminnan rahoitukseen sovelletaan kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain (1704/2009) säädöksiä. Rahoitusjärjestelmä perustuu laskennallisiin yksikköhintoihin, jotka opetus- ja kulttuuriministeriö määrää ja valtioneuvosto vahvistaa ennalta seuraavaa vuotta varten. Oppilaille ja heidän vanhemmilleen maksettavat korvaukset perustuvat lastensuojelulakiin (417/2007), -asetukseen (1010/1983) ja sosiaalihuoltolakiin (710/1982).

Kunnilta perittävät korvaukset hinnoitellaan valtion maksuperustelain (150/1992) nojalla sosiaali- ja terveysministeriön määräämin liikeloudellisin perustein.

Valtion koulukodeille asetettavat tavoitteet määritellään Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen ja koulukotien välisissä tulossopimuksissa vuodelle 2015.

Vaikuttavuus

Valtion koulukotitoiminnan vaikuttavuutta lisätään hallinnollisen rakenteen konsernimaisuutta kehittämällä. Huume-, lääke- ja/tai alkoholiongelmista sekä mielenterveyden häiriöistä kärsivien lasten ja nuorten auttamiseen kiinnitetään koulukotitoiminnan kehittämisessä entistä enemmän huomiota. Voimavaroja suunnataan koulukotityön sisältöä, laatua, asiakaslähtöisyyttä ja tuloksellisuutta koskevaan tutkimus- ja kehittämistyöhön. Toiminnan laatua ja laatuajattelua kehitetään edelleen. Lasten ja nuorten psykososiaalista hoitoa kehitetään yhteistyössä lasten ja nuorten psykiatristen hoitoyksiköiden kanssa. Vankilan perheosastolla turvataan sijoitettujen lasten mahdollisuus turvallisiin varhaisen vuorovaikutuksen kokemuksiin sekä hyvään hoitoon ja huolenpitoon. Perheosaston työn vaikuttavuutta seurataan ja toimintaa kehitetään palvelujen ostajien eli kuntien muuttuvia tarpeita vastaavaksi.

Toiminnallinen tuloksellisuus

Koulukodit toimivat tehokkaasti, taloudellisesti ja asiakassuuntautuneesti ja niiden laatu ja kustannusvaikuttavuus paranee. Maksullisen toiminnan tuotoilla katetaan kustannukset.

Valtion koulukotien rahoitusrakenne

	2013 toteutuma 1 000 €	htv	2014 varsinainen talousarvio 1 000 €	htv	2015 arvio 1 000 €	htv
Toimintamenomääräraha	548	5,5	548	5,5	1 031	5,5
Liiketaloudelliset suoritteet (sisältää opetushallituksen rahoitusosuuden)	20 899	331,6	22 374	321,0	22 374	321,0
Yhteensä	21 447	337,1	22 922	326,5	23 405	326,5

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Bruttomenot	21 447	22 922	23 405
Bruttotulot	20 899	22 374	22 374
Nettomenot	548	548	1 031
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	548		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	548		

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon ulkopuolisena rahoituksena saatavat maatalous-avustukset.

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (liiketaloudelliset suoritteet, 1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	19 636	20 804	20 804
— muut tuotot	2 876	3 105	3 105
Tuotot yhteensä	22 512	23 909	23 909
— tästä toimintamenomomentille nettouttamattomat tuotot	1 613	1 535	1 535
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	22 396	23 926	23 926
— osuus yhteiskustannuksista	434	407	407
Kustannukset yhteensä	22 830	24 333	24 333
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-318	-424	-424
Kustannusvastaavuus, %	99	98	98

Koulukotien maksullisen toiminnan tuotoilla katetaan 100 % niiden kustannuksista. Koulukotien arvioidaan tuottavan maksullisina palveluina muun muassa seuraavat palvelut asiakkailleen:

Eräitä koulukotien maksullisen toiminnan asiakassuoritteita

	2013 toteutunut	2014 arvio	2015 arvio
Hoitovuorokausi	50 071	51 508	47 508
Hoitovuorokausi erityisessä huolenpidossa	5 990	5 268	5 268
Koulupäivä	27 597	26 024	26 024
Jälkihuoltovuorokausi	7 069	4 187	4 187
<i>Vankilan perheosasto</i>			
Hoitovuorokausi	2 670	2 700	2 700

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

Henkilöstön jaksamista vahvistetaan säännöllisellä työnohjauksella ja tukemalla koulutukseen hakeutumista.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Valtion koulukotien toimitilojen kehittämisestä aiheutuvat menot	500
Toimintamenojen lisäsäästö	-12
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-5
Vuokramenojen indeksikorotus	1
Vuokramenojen indeksikorotusta vastaava säästö	-1
Yhteensä	483

2015 talousarvio	1 031 000
2014 talousarvio	548 000
2013 tilinpäätös	548 000

(21.) Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)

Selvitysosa: Momentti ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Alkoholielinkeinorekisterin uusiminen (siirto momentille 33.02.05)	-100
Siirto momentille 33.03.63	-82
Tuottavuusohjelmaan liittyvien vähennysten palautus (siirto momentille 33.02.05)	-108
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-1 406
Sektoritutkimussäästö (HO)	-1 500
Tasomuutos	2 126
Yhteensä	-1 070

2014 talousarvio	1 070 000
2013 tilinpäätös	1 000

25. Sosiaali- ja terveydenhuollon kansalliset sähköiset asiakastietojärjestelmät (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 17 330 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisten sähköisten tietojärjestelmien (KanTa, sisältäen sosiaali- ja terveydenhuollon kansalliset sähköiset asiakastietojärjestelmät) strategiseen suunnitteluun sekä operatiiviseen suunnitteluun ja ohjaukseen (STM, THL)
- 2) KanTaan liittyvien kansallisten määrittelyjen tekemiseen ja ylläpitoon (THL)
- 3) korvauksen maksamiseen Kansaneläkelaitokselle sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä annetun lain (159/2007) ja sähköisestä lääkemääräyksestä annetun lain (61/2007) mukaisesti KanTa-palveluiden (kansallinen potilastietojen sähköinen arkistointipalvelu, reseptikeskus, kansallinen sosiaalihuollon arkistointipalvelu sekä kansalaisen omien sähköisten resepti- ja asiakastietojen katselupalvelu, potilaan tiedonhallintapalvelu ja lääkemääräysten kirjoituspalvelu) kehittämiseen (Kela)
- 4) valtionavustusten myöntämiseen sosiaali- ja terveydenhuollon paikallisen ja tietojärjestelmäinfrastruktuurin tehostamiseksi (STM, THL)
- 5) järjestelmän kehittämisyhteistyön, käyttöönoton ja levittämisen koordinointiin (THL)
- 6) enintään 30 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen vuodessa sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisten sähköisten asiakastietojärjestelmien strategista ja operatiivista suunnittelua ja ohjausta, kansallisten määrittelyjen tekemistä ja ylläpitoa ja järjestelmän kehittämistä sekä käyttöönottoa varten enintään ohjelmakauden loppuun saakka.

Selvitysosa: Sosiaali- ja terveysministeriö vastaa sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisten sähköisten asiakastietojärjestelmien strategisesta suunnittelusta ja ohjauksesta. Kansaneläkelaitoksen tehtävänä on sähköisen asiakastietoarkiston rakentaminen sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä annetun lain (159/2007) ja sähköisestä lääkemääräyksestä annetun lain (61/2007) mukaisesti. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen yhteyteen perustettu operatiivinen yksikkö koordinoi sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisten sähköisten asiakastietojärjestelmien, kuten KanTa-hankkeen kansallisen määrittelytyön, ohjauksen, toimeenpanon ja kehittämisen, vastaavan työn sosiaalihuollon alueella sekä EU-tason yhteistyön (epSOS -hanke). Rahoituksen pääpaino siirtyy sosiaalihuollon sähköisen asiakastietojärjestelmän rakentamiseen tulevan lainsäädännön mukaisesti. Momentin määrärahaa on tarkoitus käyttää myös valtionavun maksamiseen kunnille ja kuntayhtymille sekä tarvittaessa muille tahoille sosiaali- ja terveydenhuollon tietojärjestelmäkokonaisuuden paikallisen ja alueellisen infrastruktuurin selkiyttämiseen ja tehostamiseen.

Määrärahan arvioitu käyttö (1 000 euroa)

<i>Sosiaali- ja terveysministeriö</i>	
Strateginen suunnittelu ja ohjaus (STM)	600
Lainsäädännön aiheuttamat muutokset sekä uusien järjestelmäpalvelujen hankinnat	6 000
<i>Terveiden ja hyvinvoinnin laitos</i>	
Toimeenpanon operatiivinen johtaminen	2 300

Määrärahan arvioitu käyttö (1 000 euroa)

Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisten määrittelyjen tekeminen ja ylläpito	4 430
Valtionavustukset paikallisen ja alueellisen tietojärjestelmäinfrastruktuurin tehostamiseksi	4 000
Yhteensä	17 330

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	1 000
Yhteensä	1 000

2015 talousarvio	17 330 000
2014 talousarvio	16 330 000
2013 tilinpäätös	11 800 000

29. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 20 094 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös lähialueyhteistyöhön käytettyjen ja kotimaasta hankittujen palvelujen ostoihin sisältyvien arvonlisäveromenojen maksamiseen.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Valtori (siirto momentille 28.01.29)	-806
Yhteensä	-806

2015 talousarvio	20 094 000
2014 talousarvio	20 900 000
2013 tilinpäätös	19 106 003

66. Kansainväliset jäsenmaksut ja maksuosuudet (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 4 032 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää kansainvälisten järjestöjen ja laitosten jäsenmaksujen, maksuosuuksien ja erityisohjelmien tukemisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

2015 talousarvio	4 032 000
2014 talousarvio	4 322 000
2013 tilinpäätös	4 032 000

02. Valvonta

Selvitysosa: Luvun menot aiheutuvat sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan lakisääteisesti valvontaa harjoittavien laitosten toimintamenoista sekä oikeuslääketieteellisen kuolemansyyn selvittämisen menosta. Valvontalaitoksia ovat Säteilyturvakeskus, Sosiaali- ja terveys-

alan lupa- ja valvontavirasto ja Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus. Oikeuslääkinnän tehtävät hoitaa Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.

Valvontalaitosten toiminta kohdistuu sosiaali- ja terveysministeriön strategisista tavoitteista seuraaviin:

- hyvinvoinnille vahva perusta
- kaikille mahdollisuus hyvinvointiin
- elinympäristö tukemaan terveyttä ja turvallisuutta.

Vaikuttavuus

- oikeusturvan varmistaminen
- lupa-, rekisteri- ja valvonta-asioiden asiantuntevan ja hyvän hallintotavan mukainen käsittely
- ennakkovalvonnan toimivuuden varmistaminen lainsäädännön edellyttämällä palvelutasolla.

Toiminnallinen tuloksellisuus

Oikeuslääketieteellisen kuolemansyyn selvittämisen tavoitteena on kansalaisen oikeusturvan ja kuolinsyyn oikeellisuuden varmistaminen. Tavoitteena on, että oikeuslääketieteellisten ruumiinavausten määrä on enintään 20 % kaikista vainajista. Tavoitteen saavuttaminen edellyttää toimenpiteitä ja yhteistyön lisäämistä Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen ja poliisitoimen välillä oikeuslääketieteellisessä kuolemansyyn selvittämistoiminnassa.

Toiminnan laajuus 2013—2015

	2013 toteutunut	2014 arvio	2015 arvio
Menot, euroa	9 700 000	9 700 000	10 300 000
Oikeustieteellisten avausten määrä, kpl	9 617	9 500	9 200

03. Säteilyturvakeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 14 437 000 euroa.

Määrärahasta saa käyttää enintään 1 500 000 euroa Suomen ja Venäjän välisen säteily- ja ydinturvallisuuden yhteistyöhön:

- 1) ensisijaisesti Venäjän Federaation ydinturvallisuusviranomaisen ja toiminnanharjoittajien kanssa toteutettaviin ydin- ja säteilyturvallisuutta edistäviin hankkeisiin
- 2) ydin- ja säteilyturvallisuusyhteistyöhön liittyvien valtion siirtomenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Sosiaali- ja terveysministeriö on alustavasti asettanut Säteilyturvakeskukselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2015. Tavoitteet määritellään ministeriön ja viraston välisessä tulossopimuksessa.

Toiminnallinen tuloksellisuus

Tavoitteena on, että säteilylähteiden käytössä ei satu onnettomuuksia tai vakavia turvallisuuteen vaikuttavia tapahtumia ja että jokaisen työntekijän säteilyannos pysyy henkilökohtaisen annosrajan alapuolella.

Ydinlaitosten valvonnassa tavoitteena on, että laitoksilla ei satu onnettomuuksia tai vakavia turvallisuuteen vaikuttavia tapahtumia, radioaktiivisten aineiden normaalikäytön aikaiset päästöt laitoksilta ovat pieniä ja niistä lasketut vuotuiset säteilyannokset ovat alle yksi prosenttia valtioneuvoston asetuksessa (733/2008) asetetusta raja-arvosta. Ydinjätteiden käsittely, varastointi ja loppusijoitus suunnitellaan ja toteutetaan siten, että jätteiden määrä pysyy mahdollisimman pienenä eikä toiminnasta aiheudu käytännöllisesti katsoen lainkaan päästöjä. Ympäristön säteilyvalvonnan tavoitteena on, että Säteilyturvakeskus on jatkuvasti tietoinen ympäristön säteilytasosta.

Säteilyturvakeskuksen toiminta perustuu tehokkaaseen valvontaan, nopean onnettomuusvalmiuden ylläpitoon sekä vaikuttamiseen olennaisten toimijoiden kautta siten, että ydin- ja säteilyturvallisuuden kannalta tärkeät kohteet turvataan. Säteilyturvakeskus suuntaa mm. valmiustoiminnan kannalta olennaista tutkimustoimintaa yhteiskunnan tarpeiden ja linjausten mukaisesti. Säteilyturvakeskus turvaa tehokkaalla riskiviestinnällään eri yhteyksissä eri toimijoiden ja kansalaisten säteily- ja ydinturvallisuuteen liittyvät tietotarpeet. Säteilyturvakeskus järjestää tehokkaan valvonnan organisoitumalla joustavasti ja se pyrkii varmistamaan suunnitelmallisella osaamisen johtamisella ydin- ja säteilyturvallisuuden viranomaistoiminnan osaamisen erityisesti suurissa ydinturvallisuushankkeissa sekä säteilyn ympäristövalvonnassa. Säteilyturvakeskus pyrkii kehittämään palvelutoimintaansa osana talouden vakauttamista.

Säteilyturvakeskuksen rahoitusrakenne ja henkilötyövuodet

	2013 toteutuma 1 000 €	htv	2014 varsinainen talousarvio 1 000 €	htv	2015 esitys 1 000 €	htv
Budjettirahoitus	12 873	93	16 277	121	14 437	83
Maksullinen toiminta	26 810	236	29 843	249	39 888	301
Yhteisrahoitteinen toiminta	1 117	26	800	20	900	23
Yhteensä	40 800	355	46 920	390	55 225	407

Säteilyturvakeskuksen tulosalueittaiset kustannukset ja henkilötyövuodet

	2013 tilinpäätös 1 000 €	htv	2014 tavoite 1 000 €	htv	2015 tavoite 1 000 €	htv ¹⁾
Ydinenergia	20 366	121	26 381	146	34 795	164
Säteilytoiminta	4 400	29	4 063	32	4 651	31
Valmiustoiminta	1 685	11	1 777	12	1 864	12
Tutkimus ja kehitys	5 112	30	5 875	35	4 249	25
Palvelut	5 091	27	4 914	27	5 201	28
Viestintä	1 282	9	947	7	1 276	9
Ympäristö	2 864	13	2 963	14	3 189	14
Yhteiset palvelut ²⁾	-	48	-	45	-	43
Yhteensä	40 800	288	46 920	318	55 225	326

¹⁾ Taulukko ei sisällä lomaa ja poissaoloja. Vuonna 2015 niiden osuudeksi arvioidaan 73 htv.

²⁾ Yhteisten palveluiden kustannukset on vyörytetty muille tulosalueille.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Bruttomenot	39 831	49 920	49 372
Bruttotulot	26 958	33 643	34 935
Nettomenot	12 873	16 277	14 437
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	3 073		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	4 042		

Julkisoikeudellisen ja muun maksullisen toiminnan tavoitteena on kustannusvastaavuus.

Ydinturvallisuusvalvonnan maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelmat (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot , suoritteiden myyntitulot	18 285	25 129	30 638
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	18 293	25 129	30 638
Kustannusvastaavuus, %	100	100	100

Erillislakien mukaiset julkisoikeudelliset suoritteet (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot , suoritteiden myyntitulot	2 728	2 814	3 250
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	2 951	2 814	3 250
Kustannusvastaavuus, %	92,5	100	100

Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Yhteisrahoitteisen toiminnan tuotot			
— muilta valtion virastoilta saatava rahoitus	131	100	100
— EU:lta saatava rahoitus	823	600	700
— muu valtionhallinnon ulkopuolinen rahoitus	163	100	100
Tuotot yhteensä	1 117	800	900
Hankkeiden kokonaiskustannukset	2 722	1 600	1 800

Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Omarahoitusosuus (tuotot - kustannukset)	-1 605	-800	-900
Omarahoitusosuus, %	59	50	50

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

Tavoitteena on, että henkilöstön osaaminen ja ammattitaito ovat korkealla tasolla, henkilöstön koulutukseen käyttämä aika on 3—4 % kokonaistyöajasta ja henkilöstön työtyytyväisyys ja motivaatio kehittyvät myönteisesti. Tavoitteena on lisäksi, että henkilöstön omasta sairaudesta ja työtapaturmista johtuvien poissaolopäivien määrä on alle 8,5 henkilötyövuotta kohden.

Ydin- ja säteilyturvallisuuden yhteistyö Venäjän federaation kanssa on kohdistunut kuuteen eri aihepiiriin: Leningradin ydinvoimalaitos, Kuolan ydinvoimalaitos, ydinturvallisuusvalvonta, radioaktiiviset jätteet, ympäristön säteilyvalvonta ja onnettomuusvalmius sekä ydinmateriaalivalvonta. Pääosa resursseista on kohdistettu mainittujen kahden ydinvoimalaitoksen turvallisuuden kohentamiseen siten, että pääkohde on Leningradin ydinvoimalaitos, jonka sijainti ja Tshernobyl-tyyppiset reaktorit korostavat jatkuvan parantamisen tarvetta. Hankkeisiin on sisältynyt mm. koulutustoimintaa, turvallisuusanalyysijä, teknisiä turvallisuusparannuksia ja laitetoimituksia, laitteistojen tarkastustekniikan kehittämistä ja säännösten kehittämistä. Leningradin ja Kuolan laitoksen ympäristön säteilyvalvontajärjestelmät on toteutettu lähialueyhteistyön puitteissa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Säteilyvalvonnan ja valmiustoiminnan laitekannan uusiminen, kertaluonteisen lisäyksen vähennys	-1 200
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-50
Julkisten tietovarantojen avaaminen (HO)	200
Oikeuspoliittisen tutkimuksen vahvistaminen (siirto momentille 29.40.50)	-7
Palkkaliukumasäästö	-24
Palkkausten tarkistukset	145
Sektoritutkimussäästö (HO)	-560
Strategisen tutkimuksen rahoitusväline (siirto momentille 29.40.54)	-51
Toimintamenojen lisäsäästö	-168
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-74
Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta (siirto momentille 23.01.22)	36
Vuokramenojen indeksikorotus	16
Vuokramenojen indeksikorotusta vastaava säästö	-21
Tasomuutos	-82
Yhteensä	-1 840
2015 talousarvio	14 437 000
2014 talousarvio	16 277 000
2013 tilinpäätös	13 842 000

05. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 12 460 000 euroa.

Selvitysosa: Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto edistää väestön terveyttä ja toimintakykyä valvonnan edellyttämän ohjauksen sekä ennakoivan ja jälkikäteisen valvonnan keinoin.

Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon sosiaali- ja terveystoimen viranomaisradioverkko VIRVE:n pääkäyttäjän viran siirtäminen sosiaali- ja terveysministeriöön 1.1.2015 lukien.

Sosiaali- ja terveysministeriö on asettanut Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle alustavasti seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2015. Tavoitteet määritellään ministeriön ja viraston välisessä tulossopimuksessa.

Toiminnallinen tuloksellisuus

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston tavoitteena on

- tunnistaa ja ennakoida väestön terveyteen ja hyvinvointiin sekä palvelujärjestelmään liittyvät riskit ja kohdentaa työtä tämän perusteella
- huolehtia erityisesti niiden oikeuksista, jotka eivät itse niitä pysty puolustamaan
- yhdenmukaistaa sosiaali- ja terveysalan valvonnan edellyttämä ohjaus saumattomaksi kokonaisuudeksi koko maassa
- ohjata toiminnanharjoittajia tehostamaan omavalvontaa
- toimia ja vaikuttaa aktiivisesti EU:ssa ja kansainvälisessä yhteistyössä.

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto on lupa- ja valvontaviranomainen, jonka toiminnan vaikutus yhteiskunnallisiin vaikutustavoitteisiin on luonteeltaan välillistä. Yhteiskunnallisiin tavoitteisiin vaikuttaa samanaikaisesti valtiokonsernin toiminta kokonaisuutena, yhteiskunnan toimijat muutoin sekä kansainvälinen kehitys.

Toiminnallinen tehokkuus

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston talousarvio perustuu osittaiseen nettobudjetointiin. Bruttobudjetoidut tulot on budjetoitu momentille 12.33.02. Toimintamenomomentille kirjatavat tulot ovat terveydenhuollon ammattihenkilöitä ja valtakunnallisia sosiaali- ja terveydenhuollon sekä yksityisten palveluntuottajien lupia koskevien suoritteiden maksuja ja viraston suoritteista liiketaloudellisin perustein määrättäviä maksuja. Lisäksi Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle yksityisten palvelunantajien rekisteristä aiheutuvia ylläpitokustannuksia vastaavasti aluehallintovirastot suorittavat osan saamistaan vuosimaksuista virastolle.

Toiminnan tehokkuus

	2013 tilinpäätös	2014 tavoite	2015 tavoite
Työn tuottavuusindeksi	100,15	muutos>0	muutos>0
Kokonaistuottavuusindeksi	100,76	muutos>0	muutos>0

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Bruttomenot	16 781	14 101	15 760
Bruttotulot	3 107	2 330	3 300
Nettomenot	13 674	11 771	12 460
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	4 108		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	2 599		

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot , maksullisen toiminnan myyntituotot	4 090	3 300	4 400
— tästä toimintamenomomentille nettouttamattomat tuotot	983	970	1 100
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset yhteensä	2 845	2 200	3 250
— osuus yhteiskustannuksista yhteensä	967	1 100	1 150
Kokonaiskustannukset yhteensä	3 812	3 300	4 400
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	278	-	-
Kustannusvastaavuus, %	107	100	100

*Tuotokset ja laadunhallinta***Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston käsiteltäväksi saapuvien asioiden määriä**

	2013 toteutuma	2014 ennuste	2015 ennuste	2014/2015 muutos-%
Terveystenhuollon ammatinharjoittamista koskevat päätökset	18 348	18 400	18 400	0,0
Valvonta-asiat	1 126	1 175	1 260	7,2
Raskauden keskeyttämistä koskevat luvat	961	970	970	0,0

Palvelukyky	2013 toteutuma	2014 arvio	2015 arvio
Ammattioikeutta koskevat laillistamispäätökset, 90 % hakemuksista käsitelty asetetussa määräajassa — suomalainen säännelty koulutus, 5 pv	95 % käsiteltiin 5 pv	tavoitteen mukainen	tavoitteen mukainen
— EU/ETA-maiden koulutus, 3 tai 4 kk	95 % käsiteltiin 4 kk:ssa	tavoitteen mukainen	tavoitteen mukainen
— EU/ETA-maiden ulkopuolisten maiden koulutus, 4 kk	95 % käsiteltiin 4 kk:ssa	tavoitteen mukainen	tavoitteen mukainen
Raskauden keskeyttämistä koskevat asiat, 4 työpäivän kuluessa	4 työpäivän kuluessa	tavoitteen mukainen	tavoitteen mukainen
Yksityisen terveydenhuollon lupa-asiat, käsittelyaikojen mediaani 6 kk ja 70 % lupa-asioista käsitellään 8 kk:ssa	mediaani 85 pv ja keskim. käsittelyaika 4,5 kk. 81 % lupa-asioista käsiteltiin 8 kk:ssa.	tavoitteen mukainen	tavoitteen mukainen
Terveydenhuollon valvonta-asiat, käsittelyaikojen mediaani 9 kk ja 80 % asioista käsitellään 20 kk:ssa	käsittelyajan mediaani 8 kk ja 92 % asioista käsiteltiin vajaassa 20 kk:ssa	tavoitteen mukainen	tavoitteen mukainen
Yksityisten sosiaalipalveluiden lupa-asiat, käsittely- aikojen mediaani 7 kk ja 70 % lupa-asioista käsitellään 7 kk:ssa	mediaani 3,7 kk ja 92 % asioista käsiteltiin 7 kk	tavoitteen mukainen	tavoitteen mukainen
Sosiaalihuollon valvonta-asiat, käsittelyaikojen mediaani 11,5 kk ja 80 % asioista käsitellään 18 kk:ssa	mediaani 1,6 kk ja keski- määräinen käsittelyaika 8,2 kk, 92 % asioista käsiteltiin alle 18 kk:ssa.	tavoitteen mukainen	tavoitteen mukainen
Alkoholilupa-asiat — alkoholin valmistuslupien käsittely, 90 pv	146 pv	tavoitteen mukainen	tavoitteen mukainen
— alkoholin tukkumyyntilupien käsittely, 90 pv	78 pv	tavoitteen mukainen	tavoitteen mukainen
— alkoholin teollisen käytön lupien käsittely, 30 pv	13 pv	tavoitteen mukainen	tavoitteen mukainen

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

Henkilöstöä ja henkilöstörakennetta kehitetään siten, että viraston ydintehtävien tuottaminen kyetään varmistamaan.

Tarvittavien kehittämistoimenpiteiden suunnittelu edellyttää viraston ydintehtävien selkiyttämistä sekä toissijaisten tehtävien ja toimintojen karsimista. Henkilöstön osaamista kehitetään ydintehtävien edellyttämällä tavalla. Vaihtuvuudesta huolehditaan siten, että poistuvan henkilöstön

asiantuntemus pystytään tarvittaessa korvaamaan ja että vaihtuvuutta hyödynnetään uuden osaamisen hankkimisessa.

Henkilöstön työhyvinvointia tukevia toimenpiteitä jatketaan painopisteenä edelleen ennakointi. Suunnitelmallisella toiminnalla, työelämän joustojen hyödyntämisellä sekä varhaisella puuttumisella ylläpidetään henkilöstön työkykyä ja motivaatiota.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Alkoholielinkeinorekisterin uusiminen (siirto momentilta 33.01.21)	100
Sähköisen hallinnon kehittäminen (SAMPO) (v. 2015 rahoitus) (siirto momentilta 28.70.20)	825
Tuottavuusohjelmaan liittyvien vähennysten palautus siirtona momentilta 33.01.21	108
Viranomaisradioverkko (VIRVE) pääkäyttäjän siirto (siirto momentille 33.01.01)	
(-1 htv)	-70
Palkkaliukumasäästö	-26
Palkkausten tarkistukset	67
Toimintamenojen lisäsäästö	-144
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-58
Vuokramenojen indeksikorotus	12
Vuokramenojen indeksikorotusta vastaava säästö	-16
Tasomuutos	-109
Yhteensä	689

2015 talousarvio	12 460 000
2014 I lisätalousarvio	270 000
2014 talousarvio	11 771 000
2013 tilinpäätös	12 165 000

06. Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 4 167 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksen hyväksymien, viraston ulkopuolella toteutettavien tutkimus-, koulutus- ja kehittämishankkeiden rahoittamiseen
- 2) viraston alueellistamisen aiheuttamien lisämenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus aloitti toimintansa 1.11.2009. Keskukseen kaikki virat sijoitetaan Kuopioon viimeistään vuoden 2018 loppuun mennessä. Keskuksesta on tarvittaessa toimitiloja toiminnan kannalta keskeisissä kaupungeissa, kuten Helsingissä ja Lontoossa. Keskukseen alueellistamisesta aiheutuvien lisämenojen kattamiseen vuonna 2015 varataan 600 000 euroa. Lisämenoja aiheutuu muutto- ja matkakustannuksista, uusien toimitilojen muutostöistä, hankinnoista sekä tietoliikenneyhteyksien ja muun ICT-infrastruktuurin rakentamisesta.

Sosiaali- ja terveysministeriö on alustavasti asettanut Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2015. Tavoitteet määritellään ministeriön ja viraston välisessä tulossopimuksessa.

Toiminnallinen tehokkuus (taloudellisuus, tuottavuus, kannattavuus, kustannusvastaavuus)

Tavoitteena on, että viraston maksullisen toiminnan suoritteet tuotetaan kustannusvastaavasti. Keskus seuraa tuottavuuden kehitystä Tilastokeskuksen määrittelemien tuottavuusindikaattorien avulla.

Toiminnan tehokkuus (indeksi 100 = vuosi 2011)

	2013 tilinpäätös	2014 tavoite	2015 tavoite
Työn tuottavuusindeksi	100,8	>100	>100
Kokonaistuottavuusindeksi	102,0	>100	>100

Viraston henkilötötyövuosien määrät (htv)

	2013 toteutuma	2014 arvio	2015 arvio
Maksullinen toiminta	186	193	210
Ei-maksullinen toiminta	43	37	30
Yhteensä	229	230	240

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2013 toteutuma ¹⁾	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Bruttomenot	25 142	26 052	25 117
Bruttotulot	20 466	20 550	20 950
Nettomenot	4 676	5 502	4 167
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	2 581		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	1 483		

¹⁾ Sisältää edelliseltä vuodelta siirretyn määrärahan käytön.

Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksen rahoitusrakenne (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Budjettirahoitus	3 578	5 502	4 167
— mom. 33.02.04	3 584		
— IV LTA 2013 mom. 33.02.06	-6		
Maksullisen toiminnan tuotot yhteensä	18 983	20 550	20 950
— julkisoikeudelliset suoritteet	16 971	18 600	19 000
— liiketaloudelliset suoritteet	-	-	-
— erillislakien mukaiset suoritteet	1 959	1 950	1 950

Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksen rahoitusrakenne (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Muut tuotot	53	-	-
Edelliseltä vuodelta siirtynyt	2 581	1 483	-
Yhteensä	25 142	27 535	25 117

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (maksuperustelain mukaiset suoritteet, 1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot , suoritteiden myyntitulot	16 971	18 600	19 000
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	13 243	14 671	14 975
— osuus yhteiskustannuksista	3 728	3 929	4 025
Kustannukset yhteensä	16 971	18 600	19 000
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-	-	-
Kustannusvastaavuus, %	100	100	100

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (erillislakien mukaiset suoritteet, 1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot , suoritteiden myyntitulot	1 959	1 950	1 950
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	1 497	1 539	1 539
— osuus yhteiskustannuksista	400	411	411
Kustannukset yhteensä	1 897	1 950	1 950
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	62	-	-
Kustannusvastaavuus, %	103	100	100

Tuotokset ja laadunhallinta

— Parannetaan tuottavuutta toimintatapoja uudistamalla ja prosesseja tehostamalla.

— Lisätään yhteistyötä terveydenhuollon toimijoiden kanssa lääketurvallisuusasioissa lääke- ja lääkitysturvallisuuden parantamiseksi.

— Kehitetään viranomaisneuvontaa paremmin uusien alalle pyrkivien yritysten tarpeita vastaavaksi lääkekehityksen edistämiseksi.

— Lisätään valvontaviranomaisten ja toimijoiden ennakoivaa ohjaamista valvonnan kattavuuden ja vaikuttavuuden edistämiseksi.

— Tuotetaan tietoa ja moniammatillisia toimintamalleja järkevän lääkehoidon sekä tietoa lääkepoliittisen päätöksenteon tueksi.

— Lääkeinformaatioverkosto kehittää lääkeinformaatiotoimintaa asiakaskeskeisesti.

— Lääkehoitojen arviointitoimintaa toteutetaan verkostoyhteistyönä kotimaisten ja valittujen kansainvälisten toimijoiden kanssa.

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksen henkilöstön osaamista ja työkykyä ylläpidetään, tuetaan ja kehitetään.

Tunnusluvut	2013 toteutuma	2014 tavoite	2015 tavoite
Henkilöstön hyvinvointi			
— työtyytyväisyysindeksi	3,5	3,6	yli valtion keskitason
— sairauspoissaolot pv/htv vähenevät	7,8	<10	alle valtion keskitason

Määräraha on tarkoitettu 150 000 euroa tutkimushankkeiden rahoittamiseen. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon nettobudjetoitavina maksullisen toiminnan tuloina maksuperustelain mukaisista julkisoikeudellisista suoritteista saadut tulot ja lääkelaissa (84 b §, 595/2009) tarkoitetut tulot.

Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksen talousarvio perustuu nettobudjetointiin. Menot katetaan pääasiassa valvonta- ja palvelutoiminnasta perittävillä maksuilla. Maksullisen toiminnan palvelut tuotetaan omakustannushintaan. Suoritteista perittävät maksut ovat maksuperustelain mukaisia. Lääkkeiden laadunvalvonnan kustannukset katetaan lääkelain (84 b §, 595/2009) mukaisella maksulla.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Vuonna 2011 käyttämättä jääneen alueellistamisrahan uudelleen budjetointi,	
kertaluonteisen lisäyksen vähennys	-832
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-25
Palkkaliukumasäästö	-6
Palkkausten tarkistukset	92
Toimintamenojen lisäsäästö	-43
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-21
Vuokramenojen indeksikorotus	6
Vuokramenojen indeksikorotusta vastaava säästö	-6
Tasomuutos	-500
Yhteensä	-1 335

2015 talousarvio	4 167 000
2014 talousarvio	5 502 000
2013 tilinpäätös	3 578 000

20. Oikeuslääketieteellisen kuolemansyyn selvittämisen menot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 10 900 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) kuolemansyyn selvittämisestä annetun lain (459/1973) 12 §:n mukaisen oikeuslääketieteellisen kuolemansyyn selvittämisen menojen maksamiseen
- 2) oikeuslääkeopillisista tutkimuksista suoritettavista korvauksista annetun asetuksen (862/2004) mukaisten palkkioiden ja korvausten maksamiseen
- 3) yliopistoilta ostopalveluna tehtävän oikeuslääketieteen erikoislääkärikoulutuksen menojen maksamiseen.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasokorotus kustannusten nousun johdosta	600
Yhteensä	600
2015 talousarvio	10 900 000
2014 talousarvio	10 300 000
2013 tilinpäätös	10 458 584

03. Tutkimus- ja kehittämistoiminta

Selvitysosa: Luvun menot aiheutuvat pääosin sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan tutkimus-, kehittämis-, tilasto-, rekisteri- ja asiantuntijatoiminnasta sekä valtionavusta Työterveyslaitoksen menoihin.

Sosiaali- ja terveysministeriö vastaa toimialansa tutkimus- ja kehittämispolitiikasta. Sen tavoitteena on tuottaa sellaista tutkimustietoa, joka on systemaattisesti hyödynnettävissä sosiaali- ja terveystieteiden erilaisissa kehittämistoimenpiteissä, kuten lainsäädännön valmistelussa ja toimeenpanossa, erilaisissa ohjelmissa ja projekteissa sekä muussa ministeriön päätöksenteossa.

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan tutkimus- ja kehittämistoiminta on johtamisen väline ja edellytys strategisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Tutkimus- ja kehittämispolitiikka on strategista päätöksentekoa, lainsäädännön ja budjetin valmistelua ja niiden toimeenpanoa sekä informaatio-ohjausta tukeva investointi. Hallinnonalan tutkimuslaitoksilla on myös tutkimus- ja kehittämistoiminnan tulosten käytäntöön viemiseen liittyvää toimintaa, kuten asiantuntijapalveluja, tiedonvälitystä ja koulutusta. Lisäksi niillä on lakisääteisiä tai ministeriön kanssa sovittuja erityistehtäviä, esimerkiksi valvontaan, tilastointiin ja erityisiin vaaratilanteisiin varautumiseen liittyviä tehtäviä.

Vaikuttavuus

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan tutkimus- ja kehittämistoiminnan pohjana on ministeriön Sosiaalisesti kestävä Suomi 2020 -asiakirja sekä hallitusohjelman painotukset. Niiden mukaisesti hallinnonalan tutkimus- ja kehittämistoiminnan, tietotuotannon sekä tiedonvälityksen keskeiset linjaukset ovat:

- hyvinvoinnille vahva perusta
- kaikille mahdollisuus hyvinvointiin
- elinympäristö tukemaan terveyttä ja turvallisuutta.

Hallitusohjelman erityisenä painotuksena on korostettu myös perheiden asemaa sekä sukupuolten tasa-arvoa.

Toiminnallinen tuloksellisuus

Terveyden edistämisen osa-alueella kiinnitetään huomiota kansantautien vaaratekijöiden vähentämiseen, tapaturmien ehkäisemiseen ja terveyttä tukevien olosuhteiden luomiseen. Erityisesti tavoitteena on tupakoinnin, alkoholin käytön ja ylipainaisuuden hallinta (mom. 33.03.04 ja mom. 33.03.50).

Työelämän hyvinvointi on tärkeä tavoite, johon pyritään työn mielekkyyttä lisäämällä fyysinen ja psyykkinen terveys ja turvallisuus varmistaen. Myös työelämän tasa-arvon varmistaminen ja työ- ja perhe-elämän yhteensovittaminen ovat ensiarvoisen tärkeitä kohteita (mom. 33.03.50).

Köyhyyden ja syrjäytymisen vähentämiseksi ehkäisevä näkökulma on ensisijainen toimintamalli. Lasten, nuorten ja perheiden ongelmiin puututaan uusilla malleilla, pitkäaikaistyöttömyys torjutaan ja suurimmassa köyhyysriskissä olevien toimeentulo turvataan (mom. 33.03.04 ja mom. 33.03.50).

Toimiva palvelujärjestelmä ja osaava ja riittävä työvoima luovat pohjan laadukkaille palveluille. Erityisenä haasteena on peruspalveluiden ja ikääntyvän väestön palvelujen turvaaminen. Apuna tulee olla uuden teknologian laajamittainen hyväksikäyttö ja kehittäminen (mom. 33.03.04).

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan tuottavuustoimenpiteitä kohdistetaan Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen ja Työterveyslaitoksen tutkimustoiminnan tehostamiseen.

04. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 60 393 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) toimintaan liittyvien kansainvälisten ja kotimaisten järjestöjen jäsenmaksuista, yhteisrahoitteisten hankkeiden rahoitusosuuksista, ulkomailla toteutettavien projektien, täydennyskoulutuksen avustuksen ja yhteistyöstä aiheutuvien menojen maksamiseen
- 2) EU:n hyväksymien hankkeiden rahoitukseen liittyvien menojen maksamiseen
- 3) Alkoholitutkimussäätiöön, Käypä hoito -suositusten laadintaan, syöpärekisterin tekniseen ylläpitoon Suomen Syöpäyhdistys ry:lle, näkövammarekisterin tekniseen ylläpitoon Näkövammaisten Keskusliitto ry:lle sekä sosiaali- ja terveydenhuollon tietohallinnon kehittämishankkeisiin liittyvien valtionavustusten maksamiseen
- 4) Alkoholitutkimussäätiön toiminnasta Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselle aiheutuvien menojen maksamiseen
- 5) koulutusneuvolatoiminnasta kunnille maksettavien korvausten maksamiseen
- 6) nettobudjetoidun yhteisrahoitteisen toiminnan tuloihin välittömästi liittyvien apurahojen maksamiseen

7) Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen itse toteuttamiin terveyden edistämisen hankkeisiin

8) Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen itse toteuttamiin tartuntatautien ehkäisyyn ja valvontaan liittyviin hankkeisiin.

Selvitysosa: Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen tehtävänä on väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen, sairauksien ja sosiaalisten ongelmien ehkäiseminen sekä sosiaali- ja terveyspalvelujen kehittäminen. Laitos toteuttaa tehtäväänsä tutkimuksen, seurannan ja arvioinnin, kehittämistyön, asiantuntijavaikuttamisen ja viranomaistehtävien sekä kansainvälisen yhteistyön avulla. Lisäksi Terveyden ja hyvinvoinnin laitos toimii alansa tilastoviranomaisena sekä huolehtii tehtäväalueensa tietoperustasta ja sen hyödyntämisestä.

Laitoksen toiminnan perusta on laki Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksesta sekä sosiaali- ja terveysministeriön strategia Sosiaalisesti kestävä Suomi 2020. Näistä johdetuissa laitoksen strategian päälinjauksissa asetetaan tavoitteiksi, että väestön terveys, toimintakyky ja hyvinvointi kohen-
tuvat, terveys- ja hyvinvointierot kaventuvat, valmius torjua globaaleja ja kansallisia terveys- ja hyvinvointiuhkia on korkealla tasolla ja sosiaali- ja terveysalan palvelujärjestelmä vastaa tehokkaasti väestön ja yhteiskunnan tarpeisiin.

Laitoksen toiminnassa korostuu asiantuntijalaitoksen rooli tiedon käytön edistämisessä päätöksenteon kaikilla tasoilla. Tätä tukee laitoksen toiminta tietovarantojen kehittämiseksi ja niiden käytön helpottamiseksi.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen voimavarojen supistuminen edellyttää laitokselta strategista uudistumista.

Hallinnollisesti itsenäinen Alkoholitutkimussäätiö edistää ja tukee alkoholi- ja muuta päihdetutkimusta jakamalla apurahoja ja tekemällä tai teettämällä tutkimusta sekä harjoittamalla tutkimukseen liittyvää julkaisutoimintaa.

Toiminnallinen tuloksellisuus

Voimavarojen supistuessa Terveyden ja hyvinvoinnin laitos tarkistaa toimintansa painopisteet turvaten lakisääteiset toiminnot ja päätöksenteossa tarvittavan tietopohjan. Leikkaukset kohdistetaan strategian mukaisesti. Ydintoiminnot toimivat tehokkaasti, taloudellisesti ja asiakassuuntauneesti ja niiden laatu ja kustannusvaikuttavuus paranee. Laitoksen tuottavuus kasvaa ja maksullisen toiminnan ylijäämä käytetään tuotekehitykseen ja investointeihin. Laitoksen tieto- ja tilastotuotanto sekä verkkopalvelut ja portaalit ovat yhdessä toimiva kokonaisuus. Laitoksen organisaatio toimii kokonaisuutena ja organisaatorakenne tukee laitoksen strategian linjauksia. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen rahoitusrakenne on tarkoituksenmukainen.

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos kehittää ja uudistaa osaamispääomaansa. Laitoksen henkilöstön toimintavalmiutta ja osaamista kehitetään laitoksen strategian mukaisesti. Johtaminen on korkeatasoista ja kannustavaa. Henkilöstön kokemaa työhyvinvointia kasvaa edelleen ja työnantajakuva paranee. Henkilöstösuunnittelu on pitkäjänteistä.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon nettobudjetoituina tuloina yhteisrahoitteisten sopimustutkimusten ja muiden yhteishankkeiden maksusuudet, maksullisen palvelutoiminnan ja erillisiin sopimuksiin perustuvien tilaustutkimusten tulot, muut maksullisen toiminnan myyntitulot, kuten rojaltit ja vastaavat sekä tekijänoikeustulot ja saadut lahjoitusvarat ja sponsoritulot.

Määrärahasta on varattu 400 000 euroa Alkoholitutkimussäätiölle suoritettavan valtionavustuksen maksamiseen.

Tulot harvinaisten rokotteiden myynnistä ja välitystoiminnasta on merkitty momentille 12.33.03.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Bruttomenot	100 248	97 708	87 393
Bruttotulot	30 382	29 755	27 000
Nettomenot	69 866	67 953	60 393
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	6 361		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	6 546		

THL:n maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot , suoritteiden myyntituotot	6 700	5 397	5 397
— myyntituotot	53	250	250
— tästä toimintamomentille nettouttamattomat tuotot	53	250	250
— muut tuotot			
Tuotot yhteensä	6 700	5 397	5 397
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	4 774	4 178	4 178
— osuus yhteiskustannuksista	1 290	1 111	1 111
Kustannukset yhteensä	6 064	5 289	5 289
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	636	108	108
Kustannusvastaavuus, %	110	102	102

THL:n yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Yhteisrahoitteisen toiminnan tuotot			
— muilta valtion virastoilta saatava rahoitus	22 966	15 395	15 395
— EU:lta saatava rahoitus	3 581	2 380	2 380
— muu valtionhallinnon ulkopuolinen rahoitus	875	1 244	1 244
— yhteisrahoitteisen toiminnan muut tuotot	5 359	5 358	5 358
Tuotot yhteensä	32 781	24 377	24 377
Hankkeiden kokonaiskustannukset	40 082	28 679	28 679
Omarahoitusosuus (tuotot - kustannukset)	-7 301	-4 302	-4 302
Omarahoitusosuus, %	18	15	15

THL:n toiminnan kokonaiskustannukset ja htv:t tulosalueittain¹⁾

	2013 tilinpäätös 1 000 €	htv	2014 arvio 1 000 €	htv	2015 tavoite 1 000 €	htv
Hyvinvointi- ja terveyspolitiikat -toimiala	10 212	114	9 927	100	8 879	84
Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimiala	23 294	260	22 712	252	20 314	210
Terveyden suojelun toimiala	24 353	272	23 745	273	21 239	221
Sosiaali- ja terveyspalvelut -toimiala	28 186	315	27 482	266	24 582	214
Tieto-osasto	11 562	129	11 275	106	10 083	90
Kansanväliset asiat	2 641	29	2 567	18	2 296	16
Yhteensä	100 248	1 119	97 708	1 015	87 393	835

¹⁾ Yhteiset palvelut ja muut tukitoiminnot on jaettu toimialoille htv-suhteessa. Menot sisältävät myös rokoteohjelman mukaiset rokotehankinnat ja oikeuslääkintätoimen momentin käytön. Nämä menot eivät vähennä THL:n toimintameno-momenttia.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Toimitilasäästö	-700
Tuottavuusohjelma	-1 670
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-50
Julkisten tietovarantojen avaaminen (HO)	400
Oikeuspoliittisen tutkimuksen vahvistaminen (siirto momentille 29.40.50)	-59
Palkkaliukumasäästö	-108
Palkkausten tarkistukset	510
Sektoritutkimussäästö (HO)	-3 500
Strategisen tutkimuksen rahoitusväline (siirto momentille 29.40.54)	-528
Toimintamenojen lisäsäästö	-708
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-310
Toimintamenojen säästö (HO)	-500
Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta (siirto momentille 23.01.22)	-333
Valtion vahingonkorvaustoiminnan keskittäminen (siirto momentille 28.50.50)	-2
Vuokramenojen indeksikorotus	85
Vuokramenojen indeksikorotusta vastaava säästö	-87
Yhteensä	-7 560

2015 talousarvio	60 393 000
2014 talousarvio	67 953 000
2013 tilinpäätös	70 051 000

50. Valtionapu Työterveyslaitoksen menoihin (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 33 287 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) Työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta annetun lain (159/1978) 3 §:n nojalla Työterveyslaitoksen toiminnasta aiheutuviin menoihin suoritettavan valtionavun maksamiseen
- 2) EU:n hyväksymien tutkimushankkeiden rahoittamiseen.

Määrärahasta saa käyttää enintään 350 000 euroa työterveydenhuollon koulutuksesta ja työterveyshenkilöstön kehittämiseen liittyvien hankkeiden toteuttamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Työterveyslaitokselle suoritetaan sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamiin menoihin valtionapua 80 % kustannuksista kuitenkin siten, että valtion kiinteistölaitokselle maksettavan toimitilan vuokraa ja arvonlisäveroa vastaava osuus myönnetään edellä mainitun lain 3 §:n 2 momentin nojalla lisättynä valtionapuna.

Valtionavusta arvioidaan kohdistuvan palkkausmenoihin 19 050 000 euroa ja muihin menoihin 13 887 000 euroa ja työterveydenhuollon koulutuksesta ja työterveyshenkilöstön kehittämiseen liittyvien hankkeiden toteuttamisesta aiheutuviin menoihin 350 000 euroa.

Työterveyslaitos on itsenäinen, sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla toimiva julkisoikeudellinen yhteisö. Työterveyslaitos on tutkimus- ja asiantuntijalaitos, joka edistää työn terveellisyttä ja turvallisuutta osana hyvää elämää.

Sosiaali- ja terveysministeriö on alustavasti asettanut Työterveyslaitokselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2015. Tavoitteet määritellään ministeriön ja viraston välisessä tulossopimuksessa. Tavoitteet toteuttavat sosiaali- ja terveysministeriön strategiaa.

Toiminnallinen tuloksellisuus

Hyvinvoinnille vahva perusta -linjauksen toteuttamiseksi Työterveyslaitos kehittää, markkinoi ja tarjoaa ratkaisuja:

- työurien pidentämiseen, työelämän vetovoimaan, työssä jaksamiseen ja tuottavuuteen
- työn, työolojen ja työelämän laadun kehittämiseen
- työhyvinvoinnin arviointiin, kehittämiseen ja johtamiseen työpaikoilla, myös pientyöpaikkojen tarpeet huomioon ottaen
- johtamisen ja työhyvinvoinnin kehittämisen valtakunnallisille ja alueellisille verkostoille
- työterveyshuollon, kuntoutuksen ja työpaikkojen yhteistyöhön työhyvinvoinnin parantamisessa ja sairauspoissaolojen hallinnassa.

Kaikille mahdollisuus hyvinvointiin -linjauksen toteuttamiseksi Työterveyslaitos kehittää, markkinoi ja tarjoaa ratkaisuja:

- työterveyshuollon palvelujen sisällön, laadun, saatavuuden ja kustannustehokkuuden parantamiseen ja yhteentoimivuuden parantamiseen osana sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennemuutosta
- nuorten, osatyökykyisten ja työttömien työllistymisedellytysten parantamiseen
- työterveyshuollon henkilöstön osaamisen kehittämiseen
- työterveysyhteistyöhön työpaikoilla
- sosiaali- ja terveysalan johtamiseen ja henkilöstön työhyvinvoinnin edistämiseen.

Elinympäristö tukemaan hyvinvointia -linjauksen toteuttamiseksi Työterveyslaitos kehittää, markkinoi ja tarjoaa ratkaisuja:

- toimivan ja hyvinvointia edistävän sisäilmaympäristön varmistamiseen toimitilojen korjaus- ja uudisrakentamisessa

- työtapaturmien ja työstä johtuvan sairastumisen vähentämiseen
- nanoteknologian turvallisen käytön varmistamiseen erilaisissa työympäristöissä ja sen turvallisuuden edistämiseen teollisissa prosesseissa
- ICT-teknologioiden käytettävyyden edistämiseen työympäristöissä
- ympäristöyliherkkyyksien hallintaan
- kemiallisten riskien hallintaan kriisitilanteissa (C-laboratoriovalmiuden ylläpito).

Henkisten voimavarojen hallinta

Työterveyslaitos sopeuttaa henkilövoimavarojaan ottaen huomioon toiminnan rahoitusmahdollisuudet. Työterveyslaitos toteuttaa tutkimus- ja kehittämishankkeita sosiaali- ja terveysalan asiantuntijalaitosten yhteenliittymän (SOTERKO) kanssa yhteistyössä ja tehostaa kumppanuus- ja asiakasyhteistyötään osaamisen laadun ja hyödyntämisen parantamiseksi.

Tuotokset ja laadunhallinta

Työterveyslaitoksen määrälliset suoritteet

	2013 toteutuma	2014 tavoite	2015 tavoite
Tieteelliset julkaisut	408	400	400
Yleistajuiset julkaisut	366	450	300
Verkkosivuilla kävijöiden lkm/kk	141 000	140 000	150 000
Asiantuntijapalvelutöypäivät	48 200	56 000	50 000
Työympäristön mittaukset ja analyysit	67 000	56 000	50 000
Ammattitauti- ja työkyvyn arviointitutkimukset	1 681	1 800	1 600
Koulutettavapäivät	22 089	24 000	22 000

Työterveyslaitoksen kokonaismenoihin, joiden arvioidaan olevan 63 164 000 euroa, myönnetään valtionapua 33 287 000 euroa. Toiminnan laajuus tulosalueittain arvioidaan vuonna 2015 seuraavaksi:

Työterveyslaitoksen toiminnan laajuus tulosalueittain vuosina 2013—2015

	Menot (1 000 euroa)			Oma rahoitus (1 000 euroa)			Valtionapu (1 000 euroa)		
	2013 tot.	2014 arvio	2015 arvio	2013 tot.	2014 arvio	2015 arvio	2013 tot.	2014 arvio	2015 arvio
Osaamiskeskus									
Tiedolla vaikuttaminen	9 196	9 137	8 739	1 680	1 845	1 845	7 516	7 292	6 894
Ratkaisujen kehittäminen	22 866	21 513	20 469	9 369	8 500	8 500	13 497	13 013	11 969
Asiakasratkaisut	20 951	20 692	20 687	18 455	18 500	18 500	2 496	2 192	2 187
Osaamiskeskukset	16 369	15 078	13 269	1 914	1 032	1 032	14 455	14 046	12 237
Yhteensä	69 382	66 420	63 164	31 418	29 877	29 877	37 964	36 543	33 287
Rahoitusosuus %				45	45	47	55	55	52

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tuottavuusohjelma	-337
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-50
Oikeuspoliittisen tutkimuksen vahvistaminen (siirto momentille 29.40.50)	-33
Palkkausten tarkistukset	150
Sektoritutkimussäästö (HO)	-2 500
Strategisen tutkimuksen rahoitusväline (siirto momentille 29.40.54)	-296
Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta (siirto momentille 23.01.22)	-190
Yhteensä	-3 256

2015 talousarvio	33 287 000
2014 talousarvio	36 543 000
2013 tilinpäätös	37 964 000

63. Eräät erityishankkeet (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 5 612 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmän kehittämiseen tietoteknologian avulla ja tietoteknologian hyödyntämisen edellyttämän infrastruktuurin rakentamiseen
- 2) hankkeen läpiviemisen edellyttämään koulutus- ja kehittämistoimintaan sosiaali- ja terveysministeriön erikseen määräämin perustein
- 3) valtionavustusten ja rahoitusavustusten maksamiseen
- 4) sosiaali- ja terveysministeriön strategista ja toiminnallista suunnittelua ja päätöksentekoa tukevien tutkimus- ja kehittämishankkeiden rahoittamiseen
- 5) ministeriön toimialaan liittyvien ohjelmien ja kokeilujen toimeenpanosta aiheutuvien toimintamenojen ja rahoitusavustusten maksamiseen
- 6) EU:n hyväksymien puite- ja aihealueittaisten ohjelmien mukaisten hankkeiden rahoittamiseen
- 7) hankkeen tarkastuksesta ja valvonnasta aiheutuviin menoihin.

Määrärahaa saa käyttää enintään kahta henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen ja siitä aiheutuvien muiden menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahalla tuetaan sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköiden verkottumista ja yhteentoimivien tietojärjestelmien kehittämistä ennen muuta toteuttamalla kansallisen tason palveluja, jotka tukevat hallinnonalan tietohallintopalvelujen yhdenmukaista kehitystä. Tavoitteena on tietoteknologian hyväksikäyttöä tehostamalla parantaa myös palvelujen tasavertaista saatavuutta ja laatua sekä tukea omatoimisuutta, kotona asumista ja itsenäistä suoriutumista. Tavoitteena on myös varmistaa, että uuden tietoteknologian käyttöönotto toteutuu tasapuolisesti koko maassa, mm. toteuttamalla kansalaisten terveysverkkopalvelu.

Määrärahan käytöstä arvioidaan siirtomenojen osuudeksi kolme viidesosaa ja kulutusmenojen osuudeksi kaksi viidesosaa. Vaihtelu osuuksissa aiheutuu käynnissä olevien hankkeiden sisällöstä ja toteutustavasta sekä niille asetetuista tavoitteista.

Määrärahan arvioitu jakautuminen eri hankkeisiin

Käynnissä olevien hankkeiden jatkaminen ja tehostaminen

Terveys 2015 -kansanterveysohjelma
 Työterveystoiminta
 Toimivat sosiaali- ja terveydenhuollon peruspalvelut
 Työhyvinvointifoorumi, työhyvinvoinnin verkostoyhteistyö
 Ympäristöterveydenhuollon kohdetietojärjestelmä
 Harvinaissairauksien kansallinen ohjelma
 Kansallisen syöpäkeskuksen verkosto
 Joint Action hankkeiden kansallinen rahoitus
 Naisiin kohdistuvan väkivallan vähentämisen ohjelma
 Vammaislakien yhdistämisen suunnittelu- ja valmisteluhanke
 Hoitoon pääsy ja valinnanvapauden laajentumisen vaikutukset
 Työpankkikokeiluhankkeen laajennus nuoriso- ja oppisopimuskoulutukseen
 Päihdeäitien hoito
 Istanbulin sopimuksen täytäntöönpanoon liittyviin tehtäviin
 Hoitotyön tutkimussäätiöille näyttöön perustuvan hoitotyön edistäminen
 Matalan kynnyksen toiminta- ja koulutusmallien levittäminen

EU:n puite- ja aihealueittaiset ohjelmat

EU:n tasa-arvo-ohjelman kansallinen rahoitusosuus

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Eduskunnan kertaluonteisen lisäyksen vähennys	-2 400
Osatyökyky-toimenpideohjelman toimeenpano	-100
Siirto momentilta 33.01.21	82
Työpankkikokeiluhankkeen laajentaminen nuoriso- ja oppisopimuskoulutukseen	-500
Työpankkikokeiluhankkeen laajentaminen nuoriso- ja oppisopimuskoulutukseen	
jatkon edellyttämä lisäys	500
Sektoritutkimussäästö (HO)	-2 400
Työpankkikokeilu ja muut työllistämistoimet (HO)	300
Yhteensä	-4 518

2015 talousarvio	5 612 000
2014 I lisätalousarvio	—
2014 talousarvio	10 130 000
2013 tilinpäätös	9 326 000

10. Perhe- ja asumiskustannusten taseus ja eräät palvelut

Selvitysosa: Luvun menot aiheutuvat lähinnä äitiysavustuksesta, lapsilisistä, sotilasavustuksesta, yleisestä asumistuesta, elatuksesta ja tulkkauspalvelujen järjestämisestä sekä näiden etuuksien toimeenpanon Kansaneläkelaitokselle aiheuttamista toimintakuluista ja Kansallisen Terveysarkiston (KanTa) palvelurahaston kuluista.

Äitiysavustuksen ja lapsilisien tarkoituksena on tasata lasten syntymästä ja elatuksesta sekä kansainvälisestä adoptiosta aiheutuvia kustannuksia lapsiperheiden ja muiden kotitalouksien välillä.

Kyseiset etuudet suoritetaan lapsiperheille lapsikohtaisina perheen tuloista tai varallisuudesta riippumatta.

Äitiysavustuksen perhe voi ottaa joko rahana tai äitiyspakkauksena ja se suoritetaan korotettuna perheelle, johon syntyy tai adoptoidaan samanaikaisesti useampi lapsi. Äitiysavustuksen suuruudesta päättää valtioneuvosto.

Lapsilisä maksetaan alle 17-vuotiaista lapsista. Lapsilisän suuruudesta säädetään lapsilisälaissa. Lapsilisät on porrastettu siten, että niiden määrä lasta kohti suurenee perheen lapsiluvun kasvaessa. Yksinhuoltajalle lapsilisä maksetaan korotettuna.

Lasten kotihoidon tukea maksetaan ulkomaille ETY-asetuksen 883/2004 mukaisissa tilanteissa. Tavoitteena on estää työntekijän ja hänen perheensä jääminen sosiaaliturvan ulkopuolelle liikkumisvapauden käyttämisen seurauksena.

Sotilasavustusta maksetaan asevelvollisuuslain tai siviilipalveluslain nojalla palveluksessa olevan asevelvollisen omaiselle edellyttäen, että palvelus on heikentänyt omaisen toimeentulon mahdollisuuksia ja että hän on avustuksen tarpeessa. Asevelvollisen omaiselle suoritettava avustus koostuu perusavustuksesta, asumisavustuksesta sekä erityisavustuksesta. Asevelvolliselle itselleen sotilasavustuksena maksetaan opintolainojen korot, jotka erääntyvät maksettaviksi palvelusaikana sekä erityisestä syystä asumisavustus hänen käytössään olevasta asunnosta aiheutuviin menoihin.

Yleinen asumistuki on uudistettu kokonaisvuokraan ja lineaariseen omavastuun määrittelyyn perustuvaksi. Asumistuella edistetään kohtuullisen asumistason saavuttamista ja säilyttämistä alentamalla tuen tarpeessa olevien lapsiperheiden ja muiden ruokakuntien asumismenoja.

Elatustuen tavoitteena on turvata lapsen oikeus riittävään elatukseen tilanteissa, joissa lapsen yksityisoikeudellinen elatus ei tule turvatuksi. Elatustuen suuruudesta ja saamisedellytyksistä säädetään elatustukilaissa (580/2008).

Tulkkauspalvelujen järjestämisen tavoitteena on tarjota vaikeasti kuulovammaisille, kuulo- ja näkövammaisille ja puhevammaisille henkilöille heidän tarvitsemansa tulkkauspalvelut. Järjestäminen koskee työssä käymisen, opiskelun, asioimisen, yhteiskunnallisen osallistumisen, virkistyksen tai muun sellaisen syyn vuoksi suoritettavaa tulkkausta.

Edellä mainitut etuudet ovat saajalleen verovapaita. Luvun menot maksetaan kokonaisuudessaan valtion varoista.

Toiminnan laajuus 2013—2015

	2013 toteutunut	2014 arvio	2015 arvio
Äitiysavustus			
Äitiysavustusten (lasten) lukumäärä	58 018	61 300	61 400
Äitiysavustuksen määrä euroa	140	140	140
Kansainvälinen adoptio			
Adoptiokorvausten (lasten) lukumäärä	140	235	235
Lapsilisät			
Lapsia keskimäärin	1 006 757	1 008 200	1 014 100
Yksinhuoltajien lapsia keskimäärin	151 907	153 300	154 600

Toiminnan laajuus 2013—2015

	2013 toteutunut	2014 arvio	2015 arvio
Lapsilisää saavia perheitä keskimäärin	553 997	554 700	557 900
Lapsilisien määrät euroa/kk			
1. lapsi	104,19	104,19	95,44
2. lapsi	115,13	115,13	105,46
3. lapsi	146,91	146,91	134,65
4. lapsi	168,27	168,27	154,14
5. jne. lapsi	189,63	189,63	173,70
Yksinhuoltajille maksettava korotus euroa/kk	48,55	48,55	48,55
Ulkomailla asuville korvattava lasten kotihoidon tuki			
Tukea saavia perheitä keskimäärin kuukausittain	408	450	450
Sotilasavustus			
Avustuksen piirissä olevien henkilöiden lukumäärä	14 057	14 000	13 900
Avustusta saavien kotitalouksien lukumäärä	12 017	11 700	11 700
Avustuksen määrä keskimäärin euroa/kk (kotitalous)	310	347	359
Yleinen asumistuki			
Asumistuen saajien lukumäärä (ruokakuntia)	192 274	205 600	218 000
Tukea saavia lapsiperheitä, joista	64 380	64 500	71 000
— yksinhuoltajia	44 030	44 100	47 500
Työttömiä ruokakuntia ¹⁾	116 384	120 200	127 400
Keskimääräinen tuki euroa/kk	286	291	313
Vuokra-asunnossa asuvat asumistuen saajat			
— keskivuokra euroa/m ² /kk	10,8	11,2	11,6
— keskipinta-ala m ²	52,9	53,0	53,0
Vuokra-asunnossa asuvien asumistuen saajien asumismeno-osuus asumistukituloista (%)			
— ilman asumistukea	63,1	63,2	60,2
— asumistuen jälkeen	30,8	30,8	26,1
— asumistuen osuus keskimääräisestä vuokrasta (%)	51,2	51,3	54,9
Elatustuki			
Elatustukea saaneet lapset (tilanne 31.12.), joille elatustuki maksettu	101 584	104 000	104 800
— täysimääräisenä	89 900	91 700	92 300
— elatusapua täydentävänä tai muutoin alennettuna	11 700	12 300	12 500
Täysi elatustuki euroa/kk	151,85	153,63	156,09
Elatusvelvolliset 31.12.	41 000	40 000	40 000
Maksettu elatustukea vuoden aikana yhteensä (milj. euroa)	184,4	190,2	193,8
Tulkkaukspalvelut			
Tulkkaukspalveluun oikeutettuja	5 350	5 550	5 600
Todelliset saajat (palvelua käyttäneet)	3 450	3 700	3 800
Tulkkaukspalvelun menot (milj. euroa)	35,0	39,0	41,5

¹⁾ Tuensaaja tai ainakin toinen puolisoista työtön.

50. Äitiysavustus ja valtion tuki kansainväliseen adoptioon (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 11 700 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) äitiysavustuslain (477/1993) mukaisten äitiysavustusten suorittamiseen, äitiyspakkauksiin liittyvien arvonlisäverojen ja yleiskulujen maksamiseen

2) tuen maksamiseen kansainvälisestä adoptiosta aiheutuviin kustannuksiin.

Selvitysosa: Äitiysavustuksen rahamäärä vuonna 2015 on 140 euroa. Äitiysavustus suoritetaan korotettuna perheelle, johon syntyy tai adoptoidaan samanaikaisesti useampi lapsi.

Äitiysavustus suoritetaan vuonna 2015 arviolta 61 400 lapsesta. Äitiysavustuksen ottaa noin 70 % siihen oikeutetuista äideistä äitiyspakkauksena ja osin rahana muiden nostaessa avustuksen rahana.

Kansainvälisestä adoptiosta aiheutuvista kustannuksista osa korvataan adoptiovanhemmalle valtion varoista. Tuen suuruus on 1 900, 3 000, 3 800 tai 4 500 euroa lapsen lähtömaan mukaan. Jos samalla kertaa nimetään tai sijoitetaan useampia lapsia samaan perheeseen, toisesta tai sitä useammasta lapsesta maksetaan kustakin 30 % edellä mainituista tuista. Vuonna 2015 tuen saajia arvioidaan olevan 235.

Määrärahasta arvioidaan käytettävän 10 700 000 euroa äitiysavustusten ja 1 000 000 euroa kansainvälisestä adoptiosta aiheutuvien kustannusten maksamiseen/korvaamiseen.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tarvearvion muutos	-100
Yhteensä	-100
2015 talousarvio	11 700 000
2014 talousarvio	11 800 000
2013 tilinpäätös	10 920 000

51. Lapsilisät (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 377 800 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää lapsilisälain (796/1992) mukaisten lapsilisien maksamiseen.

Selvitysosa: Momentilta arvioidaan maksettavan lapsilisiä vuonna 2015 keskimäärin 1 014 100 lapsesta. Yksinhuoltajien lapsia näistä on noin 154 600. Yksinhuoltajalle lapsilisiä maksetaan korotettuna. Lapsilisiä saavia perheitä arvioidaan vuonna 2015 olevan noin 557 900.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi lapsilisälain muuttamisesta siten, että lapsilisämenot vähenevät 113 000 000 euroa vuonna 2015.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Sopeutustoimi; n. 8 %:n leikkaus lapsilisissä	-113 000
Tarvearvion muutos	4 400
Yhteensä	-108 600

2015 talousarvio	1 377 800 000
2014 talousarvio	1 486 400 000
2013 tilinpäätös	1 484 400 000

52. Eräät valtion korvattavat perhe-etuudet (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 300 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain (1128/1996) 9 §:n mukaisten korvausten maksamiseen.

Selvitysosa: Lasten kotihoidon tukea arvioidaan maksettavan ulkomaille vuonna 2015 kuukausittain keskimäärin 450 perheelle.

2015 talousarvio	3 300 000
2014 talousarvio	3 300 000
2013 tilinpäätös	2 782 992

53. Sotilasavustus (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 19 200 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää sotilasavustuslain (781/1993) mukaisten sotilasavustusten maksamiseen.

Selvitysosa: Sotilasavustuksen piirissä arvioidaan vuonna 2015 olevan 13 900 henkilöä. Avustuksen saajista on varusmiesten ja siviilipalvelusmiesten omaisia noin 5,5 % vuosittain. Perusavustusten määrä omaisille on vuositasolla yhteensä noin 1 400 000 euroa.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi indeksitarkistuksista vuonna 2015 siten, että eräiden kansaneläkeindeksiin ja työeläkeindeksiin sidottujen etuuksien indeksikorotus toteutetaan 0,4 prosentin suuruisena. Indeksikorotuksen osittainen jäädyttäminen koskee momentteja 33.10.53, 33.10.54, 33.20.50, 33.20.51, 33.20.52, 33.20.55, 33.20.56, 33.30.60, 33.40.50, 33.40.51, 33.40.52, 33.40.60, 33.50.50 ja 33.50.51.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

KEL-indeksin osittainen jäädytys	-100
Tarvearvion muutos	-700
Yhteensä	-800

2015 talousarvio	19 200 000
2014 talousarvio	20 000 000
2013 tilinpäätös	18 900 000

54. Asumistuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 847 300 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää yleisestä asumistuesta annetun lain mukaisten asumistukien maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa perusteena on yleisestä asumistuesta annetun lain mukainen asumistuen tarve. Asumistuen tarpeeseen vaikuttavat tuensaajien lukumäärässä sekä tuensaajien asumismenoissa ja tuloissa tapahtuvat muutokset. Asumistuki on mitoitettu vuoden 2015 alussa voimaan tulevan lain edellyttämien kustannusten mukaisiksi. Asumistukea myönnettäessä huomioon otettavien asumismenojen taso vuonna 2015 on vahvistettu laissa. Muut asumistuen määrään vaikuttavat indeksillä tarkistettavat tekijät, kuten perusomavastuuosuudet ja tukea myönnettäessä huomioon otettavat hoitomenot tarkistetaan vuoden 2015 tasoon kansaneläkeindeksin muutosta vastaavasti. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon rakennepoliittisen ohjelman mukainen vuosien 2015—2018 kehyspäättöksessä sovittu ansiotulojen suojaosa, joka tulee voimaan 1.9.2015. Asumistuen saajia arvioidaan olevan vuoden 2014 lopussa 205 600 ja vuoden 2015 lopussa 218 000. Keskimääräisen tuen arvioidaan olevan vuoden 2014 lopussa 295 euroa ja vuoden 2015 lopussa 331 euroa. Keskimääräisen tuen kasvu johtuu asumismenojen noususta ja vuosien 2014—2017 kehyspäättöksessä sovitusta ja hallitusohjelmassa vahvistetuista asumistukeen tehdyistä enimmäisasumismenojen korotuksista sekä omavastuuosuuksien alentamisesta.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Asumistuen uudistus	41 000
KEL-indeksin osittainen jäädytys	-1 500
Tarvearvion muutos	73 800
Rakennepoliittinen ohjelma	8 000
Yhteensä	121 300

2015 talousarvio	847 300 000
2014 talousarvio	726 000 000
2013 tilinpäätös	670 000 000

55. Elatustuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 195 600 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää elatustukilain (580/2008) mukaisten elatustukien maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vuoden aikana yhteensä maksettu elatustuki. Elatustuen takautumissaatavat ja takaisinperintäsaatavat tuloutetaan momentille 12.33.98. Näitä arvioidaan olevan noin 66 200 000 euroa. Elatustuen saajia arvioidaan olevan vuoden 2015 lopussa noin 104 800. Määrärahat eivät koske Ahvenanmaan maakuntaa, jonka kanssa Kansaneläkelaitos tekee erillissopimuksen elatustuen maksamisesta.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tarvearvion muutos	7 400
Yhteensä	7 400

2015 talousarvio	195 600 000
2014 talousarvio	188 200 000
2013 tilinpäätös	184 384 490

56. Vaikeavammaisten tulkkauspalvelut (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 41 500 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää vammaisten henkilöiden tulkkauspalveluista annetun lain (133/2010) mukaiseen tulkkauspalvelujen järjestämiseen.

Selvitysosa: Vaikeavammaisten tulkkauspalvelujen järjestämisestä vastaa Kansaneläkelaitos. Vaikeavammaisten tulkkauspalvelun menojen on arvioitu olevan 41 500 000 euroa. Tulkkauspalveluun oikeutettuja henkilöitä arvioidaan vuonna 2015 olevan noin 5 600.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tarvearvion muutos	2 500
Yhteensä	2 500
2015 talousarvio	41 500 000
2014 talousarvio	39 000 000
2013 tilinpäätös	35 965 538

60. Kansaneläkelaitokselle maksettavat sosiaaliturvan yleisrahaston ja palvelurahaston toimintakulut (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 152 400 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää Kansaneläkelaitoksesta annetun lain (731/2001) 12 d §:n mukaisten sosiaaliturvan yleisrahastosta maksettavien etuuksien toimeenpanosta Kansaneläkelaitokselle aiheutuviin toimintakuluihin.

Selvitysosa: Sosiaaliturvan yleisrahaston osuus Kansaneläkelaitoksen toimintakuluista määräytyy Kansaneläkelaitoksesta annetun lain 12 e §:n mukaisesti etuuksien toimeenpanosta aiheutuvien toimintakulujen suhteessa. Sosiaaliturvan yleisrahaston osuus Kansaneläkelaitoksen toimintakuluista on 35,2 % vuonna 2015.

Valtio osallistuu EU:n sähköisen tiedonvaihdon tietojärjestelmän rakentamiskustannuksiin 200 000 eurolla vuonna 2015.

Valtio rahoittaa palvelurahaston kautta sähköisten terveystietojärjestelmäpalveluiden ylläpito-kustannukset niiltä osin kuin käyttäjämaksut eivät niitä kata.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Sosiaaliturvan yleisrahasto	152 200 000
EU:n sähköinen tiedonvaihto	200 000
Yhteensä	152 400 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kelan toimintamenosäästö	-3 700
Tarvearvion muutos	-5 400
Toimeentulotuen maksatuksen siirto Kelalle, investointimenot	2 200
Sektoritutkimussäästö (HO)	-400
Yhteensä	-7 300

2015 talousarvio	152 400 000
2014 talousarvio	159 700 000
2013 tilinpäätös	154 060 000

20. Työttömyysturva

Selvitysosa: Työttömäksi jääneen toimeentulon turvaavat työttömyysturvalain perusteella maksettava työttömyyspäiväraha sekä työmarkkinatuki. Työttömyyspäivärahaa maksetaan joko peruspäivärahana tai ansiopäivärahana. Päivärahan edellytyksenä on työssäoloehdon täyttäminen, joka edellyttää 26 viikon työhistoriaa. Myös Suomesta toiseen EU- tai ETA -maahan työnhakijaksi lähtevä työtön voi saada työttömyyspäivärahaa kolmen kuukauden ajan. Työmarkkinatuki turvaa niiden Suomessa asuvien työttömien toimeentulon, jotka eivät työssäoloehdon puuttumisen vuoksi ole oikeutettuja päivärahaan tai joiden oikeus päivärahaan on päättynyt.

Työttömyysturvan tavoitteena on kohtuullisen taloudellisen toimeentulon takaaminen kaikille työttömille. Kohtuullinen toimeentulo määritellään vähimmäistoimeentulona ja suhteessa aikaisempiin tuloihin.

Työttömyysturvaa on kehitetty siten, että se tukee aktiivivaihtoehtoja ja työurien pidentämistä. Työttömyysetuutta maksetaan paitsi työttömyyden myös työllistymistä edistävien palvelujen ajalta. Tällöin hakijalle maksetaan sitä työttömyysetuutta, johon hänellä työttömänä ollessaan olisi oikeus. Työttömiä, irtisanottuja ja lomautettuja kannustetaan osallistumaan koulutukseen tai muihin työllistymistä tukeviin toimiin, jotta mahdollisuudet nopeaan uudelleen työllistymiseen paranevat. Ansio-osaa maksetaan korotettuna työllistymistä edistävien toimien ajalta sekä pitkän työuran päätyttyä. Työllistymistä edistävien toimien ajalta maksetaan lisäksi kulukorvausta. Työllistymisen edistämiseksi työttömyysturvassa on otettu käyttöön 300 euron suojaosa.

Maahanmuuttajalla on oikeus työmarkkinatukeen kotoutumistukena edellyttäen, että hänellä on voimassa oleva kotoutumissuunnitelma. Kuntouttavan työtoiminnan tavoitteena on henkilön työkyvyn säilyttäminen tai palauttaminen. Kunta järjestää pitkään työttömänä olleille työmarkkinatukea ja toimeentulotukea saaville henkilöille kuntouttavaa työtoimintaa työllistymisen edistämiseksi.

Työelämän muutoksiin vastaamiseksi ammattitaitoa on pidettävä yllä ja tarvittaessa on varauduttava sen muokkaamiseksi uusiin tehtäviin sopivaksi. Työssä oleville maksettavan aikuiskoulutustuen tavoitteena on edistää työssä olevien työelämän tarpeista lähtevää osaamista ja elinikäistä oppimista, jolla samalla ennaltaehkäistään työttömyyttä.

Ikääntyvän työvoiman työssä pysymistä on edistetty nostamalla lisäpäiväoikeuden ikäraja 61 vuoteen vuonna 1957 tai sen jälkeen syntyneillä.

Vuorottelukorvausta maksetaan työntekijälle, joka siirtyy vuorotteluvapaalle työnantajan palkatessa työttömän henkilön vastaavaksi ajaksi. Vuorottelukorvausta on kehitetty siten, että vuorotteluvapaan työhistoriaedellytys nousee nykyisestä kymmenestä vuodesta 16 vuoteen ja työttömältä edellytetään pääsääntöisesti kolmen kuukauden työttömyyttä.

Toiminnan laajuus 2012—2015

	2012 toteutunut	2013 toteutunut	2014 arvio	2015 arvio
Työttömyysaste (%)	7,7	8,2	8,6	8,5
Kuntouttava työtoiminta				
Toimintaan osallistuvat henkilöt keskimäärin vuodessa	17 000	19 000	21 000	27 000
Toimintapäiviä keskimäärin vuodessa/osallistuja	105	120	125	125
Ansiopäiväraha				
Saajia keskimäärin kuukaudessa	126 500	142 000	149 000	147 000
Korvauspäiviä yht. milj. kpl	30,8	35,1	39,2	37,6
— työttömyysajalta	27,3	31,5	35,5	33,8
— työllistymistä edistävien palvelujen ajalta yht.	3,7	3,6	3,8	3,7
Keskimääräinen päiväraha (€/pv)	64,3	67,0	67,3	68,5
Peruspäiväraha				
Saajia keskimäärin kuukaudessa	25 700	28 800	32 900	33 000
Korvauspäiviä yht. milj. kpl	6,7	7,5	8,6	8,6
— työttömyysajalta	5,6	6,4	7,4	7,4
— työllistymistä edistävien palvelujen ajalta	1,1	1,1	1,2	1,2
Keskimääräinen päiväraha (€/pv)	32,66	33,59	34,30	34,90
Työmarkkinatuki				
Saajia keskimäärin kuukaudessa	135 800	156 500	179 200	195 700
Korvauspäiviä yht. milj. kpl	35,3	40,6	46,7	51,0
— työttömyysajalta	24,6	29,7	34,6	37,8
— työllistymistä edistävien palvelujen ajalta	10,7	10,8	12,1	13,2
Keskimääräinen työmarkkinatuki (€/pv)	33,97	35,18	36,00	36,50
Aikuiskoulutustuki				
Saajia keskimäärin kuukaudessa	5 400	6 300	7 200	7 100
Keskimäärin maksettu etuus (€/kk)	1 417	1 446	1 500	1 530
Vuorottelukorvaus				
Saajia keskimäärin kuukaudessa	8 349	7 752	7 700	6 500
Korvauspäiviä ansioturvassa, milj. kpl	1,8	2,0	2,1	1,7
Korvauspäiviä perusturvassa, milj. kpl	0,02	0,02	0,02	0,02
Keskimääräinen korvaus ansioturvassa (€/pv)	55,8	57,5	58,65	59,80
Keskimääräinen korvaus perusturvassa (€/pv)	23,52	22,55	23,40	23,80

31. Valtion korvaus kunnille kuntouttavan työtoiminnan järjestämisestä (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 34 054 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain (189/2001) mukaisen valtion korvauksen maksamiseen kunnille kuntouttavan työtoiminnan järjestämisestä.

Määräraha budjetoidaan suoriteperusteisena.

Selvitysosa: Kunnalle maksettava korvaus on 10,09 euroa toimintapäivää ja toimintaan osallistujaa kohti. Toiminnan piirissä ovat pitkään työttömänä olleet työmarkkinatukea tai toimeentulotukea saavat henkilöt, joille kunta järjestää työllistymisen edistämiseksi kuntouttavaa työtoimintaa. Kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvia arvioidaan olevan vuonna 2015 noin 27 000 henkilöä ja toimintapäiviä arvioidaan olevan keskimäärin 125 osallistujaa kohti. Valtion korvausta maksetaan jokaisesta kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvasta niiltä päiviltä, joina henkilö osallistuu kuntouttavaan työtoimintaan, kuitenkin enintään viideltä päivältä viikossa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tarvearvion muutos	7 568
Yhteensä	7 568

2015 talousarvio	34 054 000
2014 talousarvio	26 486 000
2013 tilinpäätös	16 275 978

50. Valtionosuus ansiopäivärahasta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 007 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) työttömyysturvalain (1290/2002) mukaisen ansiopäivärahan rahoittamiseen siten kuin työttömyysetuuksien rahoittamisesta annetussa laissa (555/1998) ja työttömyyskassalaissa (603/1984) on säädetty valtion osuudesta
- 2) julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa (916/2012) tarkoitettujen kulukorvausten rahoittamiseen työttömyysturvalain mukaisesti
- 3) työttömyyskassojen hallintokuluosuuden maksamiseen työttömyyskassalain (603/1984) mukaisesti.

Selvitysosa: Ansiopäivärahaa maksetaan sekä työttömyyden että työllistymistä edistävien palvelujen ajalta. Ansiopäivärahan rahoittavat Työttömyysvakuutusrahasto, työttömyyskassat ja valtio. Palkansaajien päivärahoista työttömyyskassojen osuus on pääsääntöisesti 5,5 % kuitenkin siten, että ansioturvan korotusosat ja muutosturvalisät Työttömyysvakuutusrahasto rahoittaa kokonaan. Valtio rahoittaa peruspäivärahaa vastaavan osuuden ja rahasto loppuosan. Valtio ei osallistu lomautusajalta eikä ns. lisäpäiviltä maksettavien päivärahojen eikä myöskään lapsikorotusten rahoitukseen. Yrittäjien päivärahoista valtio rahoittaa peruspäivärahaa vastaavan osuuden ja lapsikorotukset, yrittäjäkassat rahoittavat loppuosan. Valtio rahoittaa työllistymistä edistävien palvelujen ajalta maksettavat kulukorvaukset.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Valtionosuus maksetuista päivärahoista	
— työttömyysajalta	808 000 000
— työllistymistä edeltävien palvelujen ajalta	141 000 000
Kulukorvaukset	50 000 000
Valtionosuus hallintokuluihin	8 000 000
Yhteensä	1 007 000 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

KEL-indeksin osittainen jäädytys	-7 100
Tarvearvion muutos	9 550
Yhteensä	2 450

2015 talousarvio	1 007 000 000
2014 talousarvio	1 004 550 000
2013 tilinpäätös	981 000 000

51. Valtionosuus peruspäivärahasta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 189 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää työttömyysturvalain (1290/2002) mukaisen peruspäivärahan, siihen liittyvän lapsikorotuksen ja julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) mukaisen lakisääteisten kulukorvausten rahoittamiseen siten kuin työttömyysturvalaissa on säädetty valtion osuudesta.

Määrärahaa saa käyttää myös valtioiden välisten kustannusten korvaamiseen kolmelta ensimmäiseltä kuukaudelta toiseen EU-jäsenvaltioon tilanteessa, jossa henkilö ei täytä kansallisen lainsäädännön työttömyysetuuksien edellytyksiä.

Selvitysosa: Peruspäivärahaa maksetaan sekä työttömyyden että työllistymistä edistävien palvelujen ajalta. Peruspäiväraha, siihen liittyvä lapsikorotus, palvelujen ajalta maksettavat korotusosat ja muutosturvalisät rahoitetaan valtion varoista ja palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun tuotosta. Valtio rahoittaa työllistymistä edistävien palvelujen ajalta maksettavat kulukorvaukset. Työttömyysvakuutusrahasto rahoittaa työttömyysajalta maksetut korotusosat. Työttömyysvakuutusmaksu, joka peritään työttömyyskassoihin kuulumattomilta henkilöiltä, tilitetään Kansaneläkelaitokselle.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laeiksi työttömyysturvalain, työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta 1.1.2015. Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 50 000 000 euroa.

Määrärahan arvioitu käyttö ja siihen vaikuttavat tekijät (euroa)

Valtionosuus maksetuista päivärahoista	
— työttömyysajalta	243 000 000
— työllistymistä edeltävien palvelujen ajalta	41 000 000
Kulukorvaukset	10 000 000
Palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun osuus	-105 000 000
Yhteensä	189 000 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

KEL-indeksin osittainen jäädytys	-1 800
Sopeutustoimi	-50 000
Tarvearvion muutos	-3 680
Yhteensä	-55 480

2015 talousarvio	189 000 000
2014 talousarvio	244 480 000
2013 tilinpäätös	199 850 000

52. Valtionosuus työmarkkinatuesta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 1 428 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) työttömyysturvalain (1290/2002) sekä kotoutumisen edistämisestä annetun lain (1386/2010) perusteella maksettavan työmarkkinatuen, siihen liittyvän lapsikorotuksen ja työllistymistä edistävien palvelujen ajalta maksettavien korotusosien maksamiseen siten kuin työttömyysturvalaisa on säädetty valtion osuudesta

2) julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) mukaisten lakisääteisten kulukorvausten rahoittamiseen työttömyysturvalain mukaisesti.

Selvitysosa: Kunnat ja valtio rahoittavat puoliksi työttömyyden perusteella vähintään 500 päivää työmarkkinatukea saaneiden henkilöiden työttömyysaikaisen työmarkkinatuen. Muun työmarkkinatuen valtio rahoittaa kokonaan. Lisäksi valtio huolehtii Kansaneläkelaitoksen maksuvalmiudesta työmarkkinatuen osalta (maksuvalmiussuoritus).

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen työttömyysturvalain 14 luvun 3 §:n muuttamisesta 1.1.2015 lukien siten, että kuntien rahoitusosuus työmarkkinatuesta muuttuu niin, että kunta rahoittaa 50 prosenttia 300—999 päivää työmarkkinatukea työttömyyden perusteella saaneiden tuesta ja rahoitusosuus nousee 70 prosenttiin työmarkkinatukea yli 1 000 päivää saaneiden osalta.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain perusteella työnantajalle maksettavan palkkatuen perustukiosuus niiden osalta, jotka ovat saaneet työttömyysetuutta työttömyyden perusteella vähintään 500 päivältä tai jotka ovat työttömyyden perusteella saaneet työmarkkinatukea vähintään 130 päivältä ja täyttävät lain 11 luvun 8 §:n edellytykset tai jotka ovat alle 25-vuotiaita ja saaneet työmarkkinatukea työttömyyden perusteella yhdenjaksoisesti vähintään 65 päivältä sekä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain perusteella työmarkkinatukeen oikeu-

tetulle myönnetyn starttirahan perustukea vastaavan osuuden maksamiseen varatut määrärahat 125 000 000 euroa siirretään työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan momentille 32.30.51. Siirto mahdollistaa määrärahan joustavamman käytön. Palkkatuki ja starttirahan perustuki budjetoidaan maksuperusteisena.

Määrärahan arvioitu käyttö ja siihen vaikuttavat tekijät (euroa)

Työmarkkinatuet	
— työttömyysajalta	1 269 200 000
— kuntien rahoitusosuus	-432 000 000
— työllistymistä edistävien palvelujen ajalta	443 300 000
— kulukorvaukset	88 300 000
Kotoutumistuet	
— työttömyysajalta	41 000 000
— työllistymistä edistävien palvelujen ajalta	103 300 000
— kulukorvaukset	24 900 000
Maksuvalmiusrahan lisäys	15 000 000
ELY-keskusten maksama palkkatuen ja starttirahan perustuen siirto TEM:iin	-125 000 000
Yhteensä	1 428 000 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

KEL-indeksin osittainen jäädytys	-10 600
Maksuvalmiusrahan lisäys	15 000
Pitkäaikaistyöttömien (300 vrk) työmarkkinatuen järjestämis- ja rahoitusvastuun siirto kunnille	-150 000
Rahoitusvastuun siirron vaikutus aktivointiin	15 000
Tarvearvion muutos	292 800
Työmarkkinatukea saavien palkkatuen ja starttirahan perustuen osuus (siirto momentille 32.30.51)	-125 000
Yhteensä	37 200

2015 talousarvio	1 428 000 000
2014 talousarvio	1 390 800 000
2013 tilinpäätös	1 340 780 142

55. Valtionosuus aikuiskoulutustuesta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 63 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää aikuiskoulutustuesta annetun lain (1276/2000) mukaisen valtionosuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Palkansaajan aikuiskoulutustuki muodostuu peruspäivärahan suuruudesta perusosasta ja ansio-osasta. Yrittäjän aikuiskoulutustuki maksetaan perusosan suuruisena. Valtio rahoittaa peruspäivärahaa vastaavan osuuden. Jos aikuiskoulutustuki maksetaan soviteltuna valtio rahoittaa määrän, joka vastaa perusosan suhteellista osuutta täydestä aikuiskoulutustuesta. Työttömyysvakuutusrahasto rahoittaa ansio-osan sekä Koulutusrahaston hallintokustannukset.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

KEL-indeksin osittainen jäädytys	-400
Tarvearvion muutos	8 240
Yhteensä	7 840

2015 talousarvio	63 000 000
2014 talousarvio	55 160 000
2013 tilinpäätös	55 399 619

56. Valtionosuus vuorottelukorvauksesta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 41 400 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää vuorotteluvapaalain (1305/2002) mukaisen vuorottelukorvauksen valtion osuuden maksamiseen siten, kuin työttömyysetuuksien rahoituksesta annetussa laissa (555/1998) ja työttömyysturvalaissa (1290/2002) säädetään valtionosuudesta.

Selvitysosa: Vuorottelukorvausmenot rahoitetaan samoin kuin vastaavat työttömyysetuudet. Valtionosuus kassan jäsenille maksettavista korvauksista vastaa peruspäivärahan osuutta täydestä ansiopäivärahasta. Kassaan kuulumattomien henkilöiden vuorottelukorvaukset valtio rahoittaa kokonaan.

Vuorotteluvapaan työhistoriaedellytys on nostettu nykyisestä 10 vuodesta 16 vuoteen, käyttö on sidottu lakisääteiseen vanhuuseläkeikään siten, että yläikäraja on vanhuuseläkkeen alaikäraja vähennettynä kolmella vuodella ja vuorotteluvapaan kesto on muutettu 90—359 kalenteripäivästä 100—360 kalenteripäivään. Vuorottelusijaisen edellytyksiä on muutettu siten, että sijaiseksi on palkattava työtön työnhakija, joka on ollut työttömänä työnhakijana yhdenjaksoisesti tai osissa vähintään 90 kalenteripäivää vuorotteluvapaan alkamista edeltäneen 14 kuukauden aikana. Uudistus on voimassa 1.9.2014 lukien.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

KEL-indeksin osittainen jäädytys	-300
Tarvearvion muutos	1 550
Työhistoriavaatimuksen nosto 16 vuoteen	-12 000
Yhteensä	-10 750

2015 talousarvio	41 400 000
2014 talousarvio	52 150 000
2013 tilinpäätös	51 742 000

30. Sairausvakuutus

Selvitysosa: Sairausvakuutus täydentää julkista terveydenhuoltoa korvaamalla väestölle osan avohoidon lääke- ja matkakustannuksista sekä turvaamalla väestölle mahdollisuuden hankkia terveystalv palveluja yksityiseltä sektorilta kohtuullisin kustannuksin. Lisäksi turvataan riittävä

toimeentulo tasaamalla lyhytaikaisesta sairaudesta sekä vanhempainvapaasta aiheutuvaa työtulojen menetystä.

Sairausvakuutuksen rahoitus on jaettu sairaanhoitovakuutukseen ja työtulovakuutukseen.

Sairaanhoitovakuutuksesta korvataan osa avohoidon lääkemenosta, matkakuluista, ylioppilaiden perusterveydenhuollon kustannuksista sekä Kansaneläkelaitoksen järjestämän kuntoutuksen kustannuksia. Sairaanhoitovakuutuksesta korvataan myös osa yksityisen terveydenhuollon lääkärin- ja hammaslääkärinpalkkioista sekä lääkärin määräämistä tutkimuksista ja hoidoista.

Työtulovakuutuksesta maksetaan sairauspäivärahaa, kuntoutusrahaa, erityishoitorahaa sekä äitiys-, isyys-, vanhempain- ja erityisäitiysrahaa. Lisäksi työtulovakuutuksesta korvataan osa työnantajien ja yrittäjien järjestämän työterveyshuollon kustannuksista sekä vanhempainloma-ajalta kertyvistä vuosilomakustannuksista.

Toiminnan laajuus 2012—2015

	2012 toteutunut	2013 toteutunut	2014 arvio	2015 arvio
Päivärahat				
Sairauspäivärahan saajat	322 227	308 391	306 000	307 000
Vanhempainpäivärahan saajat	162 305	160 164	161 000	162 200
Keskimääräinen sairauspäiväraha (€/pv)	54,78	56,62	58,14	59,40
Keskimääräinen vanhempainpäiväraha (€/pv)	60,67	62,70	65,13	66,83
Sairaus- ja vanhempainpäivärahan vähimmäistaso (€/pv)	22,96	23,77	23,92	24,02
Lääkkeet				
Lääkkeiden omavastuukerrat (1 000 kpl)	30 300	29 600	29 900	27 300
Sairausvakuutuksen korvaama osuus peruskorvatuista lääkkeistä (%)	42,0	42,0 ¹⁾	35,4	35,0
Lääkkeiden lisäkorvausraja (€)	700,92	670,00	610,00	612,62
Lääkkeiden lisäkorvausta saaneet henkilöt	129 031	143 642	177 542	165 000
Sairaanhoitokorvaukset				
Vuonna 2013 sairausvakuutus korvasi kustannuksista lääkärinpalkkioiden osalta 21,7 %, hammaslääkärinpalkkioista 32,1 %, tutkimuksen ja hoidon osalta 22,0 % sekä matkojen osalta 88,4 %.				

¹⁾ 1.2.2013 alkaen.

28. Kansallisen yhteyspisteen ja terveydenhuollon palveluvalikoimaneuvoston toimintakulut (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 1 272 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) Kansaneläkelaitokseen sijoitettavan kansallisen yhteyspisteen toimintakuluihin
- 2) terveydenhuollon palveluvalikoimaneuvoston perustamisesta ja toiminnasta aiheutuvien menojen korvaamiseen sekä enintään viittä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkakuluihin sosiaali- ja terveysministeriön yhteydessä toimivaan palveluvalikoimaneuvoston sihteeristöön.

Selvitysosa: Suomi on sitoutunut osana Euroopan unionia täyttämään potilasdirektiivin (2011/24/EU) asettamat edellytykset. Kansaneläkelaitokseen on sijoitettu potilasdirektiivin 6 artiklan edellyttämä kansallinen yhteyspiste, jonka tehtävänä on koota, tuottaa ja jakaa tietoa terveyspalvelujen käyttämisestä ja siitä aiheutuneiden kustannusten korvaamisesta Suomessa ja muissa EU-valtioissa. Tietosisältöjä yhteyspisteen pääasiallisena informaatiokanavana toimivaan tietoportaaliin tuottavat useat kansalliset viranomaiset ja viranomaistehtäviä hoitavat muut toimijat.

Potilasdirektiivin toimeenpanon edellyttämä palveluvalikoimaneuvosto perustettiin vuonna 2014. Direktiivi velvoittaa korvaamaan vain sellaisen ulkomailla annetun hoidon, joka on potilaan kotimaassa korvattavaa eli kuuluu kyseisen valtion terveydenhuoltojärjestelmään. Suomen terveydenhuollon palveluvalikoimaa ei ole aikaisemmin yksityiskohtaisesti määritetty. Palveluvalikoiman määrittelyä varten perustetun neuvoston tehtävänä on antaa suosituksia terveyden- ja sairaanhoidon toimenpiteiden, tutkimusten sekä hoito- ja kuntoutusmenetelmien kuulumisesta palveluvalikoimaan tai rajaamisesta pois palveluvalikoimasta, määrittellä palveluvalikoiman soveltamisperiaatteita ja päivittää niitä säännöllisesti. Neuvosto myös määrittää hoitoja ja potilasryhmiä, joiden osalta palveluvalikoimaan on tehtävä tarkempia määrittelyjä ja tekee näitä määrittelyjä. Neuvosto arvioi ja ilmaisee, mitkä ovat vaikuttamattomat ja kustannusvaikutuksiltaan heikot hoidot, jotka eivät kuulu palveluvalikoimaan. Neuvosto myös arvioi, ovatko uudet terveydenhuollon menetelmät yleisesti käyttöön hyväksyttäviä ja siten palveluvalikoimaan kuuluvia. Neuvosto voi myös määrittää, että jokin aiemmin kansalliseen palveluvalikoimaan kuullut hoitomuoto tai -menetelmä ei sisälly palveluvalikoimaan, kun sen käytölle ei enää ole perusteita.

Momentin nimike on muutettu.

2015 talousarvio	1 272 000
2014 I lisätalousarvio	—
2014 talousarvio	1 272 000
2013 tilinpäätös	267 000

60. Valtion osuus sairausvakuutuslaista johtuvista menoista (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 245 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) sairausvakuutuslain (1224/2004) sekä Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain (566/2005) mukaisten valtion osuuksien maksamiseen
- 2) maatalousyrittäjien työterveyshuollon eräiden kustannusten korvaamisesta valtion varoista annetun lain (859/1984) mukaisen valtion osuuden maksamiseen
- 3) rajat ylittävästä terveydenhuollosta annetun lain (1201/2013) mukaisten korvausten maksamiseen.

Kansaneläkelaitos saa käyttää Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain mukaiseen harkinnanvaraiseen yksilökohtaiseen kuntoutukseen enintään 72 900 000 euroa ja saman lain mukaisen yksilökohtaisen kuntoutuksen kehittämishankkeisiin, sairauksien ehkäisemiseen sekä kuntoutusta, sairauksien ehkäisyä ja sairausvakuutusta koskeviin tutkimus- ja kehittämishankkeisiin enintään 9 200 000 euroa.

Määrärahan mitoitus perustuu harkinnanvaraisen kuntoutuksen yksilökohtaisen kuntoutuksen osalta suoriteperusteeseen.

Selvitysosa: Sairausvakuutus on jaettu sairaanhoitovakuutukseen ja työtulovakuutukseen. Valtio rahoittaa sairaanhoitovakuutuksen menoista EU-maihin maksettavat sairaanhoitokorvaukset, ulkomailla asuvien sairaanhoidosta kunnille aiheutuvat kustannukset ja osan Kansaneläkelaitoksen toimintakuluista. Muutoin sairaanhoitovakuutuksen menot rahoitetaan vakuutettujen ja valtion yhtä suurella osuudella.

Työtulovakuutus rahoitetaan työnantajien, palkansaajien, yrittäjien ja valtion osuuksilla. Valtio rahoittaa työtulovakuutuksen menoista vähimmäismääräiset sairaus- ja vanhempainpäivärahat sekä vähimmäismääräiset kuntoutusrahat. Lisäksi valtio rahoittaa 0,1 %-osuuden vanhempainpäivärahamenoista sekä osuuden yrittäjien ja maatalousyrittäjien työterveyshuollon menoista. Lisäksi valtio turvaa sairausvakuutusrahaston maksuvalmiuden.

Kansaneläkelaitoksen harkinnanvarainen kuntoutus jakaantuu yksilökohtaiseen kuntoutukseen, yksilökohtaisen kuntoutuksen kehittämishankkeisiin, sairauksien ehkäisemiseen sekä kuntoutusta, sairauksien ehkäisyä ja sairausvakuutusta koskeviin tutkimus- ja kehittämishankkeisiin.

Vuonna 2015 sairaanhoitovakuutuksen rahoittamiseksi sairaanhoitomaksuina kaikilta vakuutetuilta peritään 1,33 % tuloista paitsi eläke- ja etuustulojen osalta kuitenkin 1,50 %. Työtulovakuutuksen rahoittamiseksi palkansaajilta peritään sairausvakuutuksen päivärahamaksua 0,77 %, yrittäjiltä sairausvakuutuksen päivärahamaksua 0,9 % ja työnantajilta sairausvakuutusmaksua 2,07 %.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen sairausvakuutuslain muuttamisesta siten, että valtion osuutta sairaanhoitovakuutuksen menoista alennetaan 51 800 000 eurolla vuonna 2015. Samassa yhteydessä sairausvakuutuslain 2 luvun 3 §:n väliaikaista muuttamista jatketaan siten, että sairausvakuutuskorvausten maksamista julkisissa tiloissa annettuun yksityiseen hoitoon jatketaan edelleen 30.4.2015 jälkeen. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 70 000 euroa. Lisäksi harkinnanvaraisen kuntoutuksen menoja alennetaan 14 300 000 euroa hallituksen säästö päätöksen toteuttamiseksi.

Liittyen vuosien 2013—2015 sairaanhoitovakuutuksen menoihin kohdistettuihin säästöihin ja säästöjen kohdentamisesta valtiolle hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen sairausvakuutuslain muuttamisesta siten, että valtion osuus sairaanhoitovakuutuksen rahoituksesta on vuoden 2015 alusta lukien 44,9 % ja vakuutettujen rahoitusosuus 55,1 %. Rahoitusmuutoksella alennetaan valtion menoja 228 000 000 euroa. Vuoden 2014 loppuun voimassa olevalla väliaikaisella rahoitusosuuksien muutoksella valtion osuutta on alennettu 153 000 000 euroa.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain muuttamisesta siten, että osakuntoutusraha mahdollistetaan Kelan kuntoutuksessa 1.10.2015 lukien. Esityksen vaikutus määrärahan mitoitukseen on vähäinen.

Erityiskorvattavien lääkkeiden luetteloon tehtävistä muutoksista aiheutuva kustannusten lisäys on vuositasolla enintään 8 400 000 euroa.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen, jonka mukaan Suomessa asuvien, mutta toisen jäsenmaan kustannusvastuulla olevien eläkkeensaajien osalta siirryttäisiin kiinteämääräisten kustannusten laskuttamisesta todellisten kustannusten laskuttamiseen. Tällöin

myös kunnat saivat valtiolta korvauksen antamastaan sairaanhoidosta. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 700 000 euroa.

Hallituksen esitykset huomioon ottaen sairausvakuutuksen menot ja valtionosuudet vuonna 2015 ovat arviolta seuraavat (milj. euroa)

Menot	
<i>Työtulovakuutus</i>	
Sairauspäivärahat	880
Vanhempainpäivärahat	1 146
Mata-päivärahat	6
Kuntoutusrahat	94
Työterveyshuolto	339
Toimintakulut	74
Yrittäjien lisäpäivät	7
Rahaston 8 % osuus	4
Yhteensä	2 550
<i>Sairaanhoitovakuutus</i>	
Lääkekorvaukset	1 355
Matkat	307
Sairaanhoitokorvaukset EU-maihin	56
Lääkäripalkkiot	75
Hammaslääkäripalkkiot	97
Muut sairaanhoitokorvaukset	95
Kuntoutuspalvelut	327
Toimintakulut	135
Rahaston 8 % osuus	3
Yhteensä	2 450
Menot yhteensä	5 000
Tulot	
<i>Työtulovakuutuksen tuotot</i>	
Vakuutettujen maksut	664
Työnantajamaksut	1 682
Yrittäjien lisäpäivät	7
Valtion rahoitusosuus	139
Vuoden 2013 yli-/alijäämä	54
Yhteensä	2 546
<i>Sairaanhoitovakuutuksen tuotot</i>	
Palkansaajien ja yrittäjien maksut	883
Etuudensaajien maksut	397
Valtion rahoitusosuus	1 107
Vuoden 2013 yli-/alijäämä	52
Yhteensä	2 439
Tulot yhteensä	4 985

Hallituksen esitykset huomioon ottaen sairausvakuutuksen menot ja valtionosuudet vuonna 2015 ovat arviolta seuraavat (milj. euroa)

Valtion osuudet yhteensä	1 245
<i>Työtulovakuutus</i>	
Vanhempainrahat	1
Vähimmäispäivärahat	135
Osuus yrittäjien ja maatalousyrittäjien työterveyshuollosta	3
<i>Sairaanhoidovakuutus</i>	
Osuus sairaanhoidosta	995
Osuus toimintamenoista	64
Sairaanhoidokorvaukset EU-maihin	47

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Ammattikorkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon kokeiluhanke päättyi 31.7.2014	-200
Hammashoidon keskitetyn päivystyksen aiheuttama lisäys matkakuluissa	25
Kelan toimintameno säästö	-1 800
KEL-indeksin osittainen jäädytys	-200
Sairausvakuutuslain väliaikaisen muuttamisen jatkaminen	70
Säästöpäätökset	-66 100
Tarvearvion muutos	24 305
Toisen jäsenmaan kustannusvastuulla olevien eläkkeensaajien kustannusten laskuttaminen todellisten kustannusten perusteella	700
Yhteensä	-43 200

2015 talousarvio	1 245 000 000
2014 talousarvio	1 288 200 000
2013 tilinpäätös	1 208 133 512

40. Eläkkeet

Selvitysosa: Luvun menot aiheutuvat valtion osuuksista eläkejärjestelmien sekä osuudesta maatalousyrittäjien ja apurahansaajien tapaturmavakuutuksen ja sairauspäivärahan omavastuun rahoittamiseen sekä vammaisetuuksien ja eläkkeen saajan asumistuen rahoittamisesta.

Eläketurva muodostuu työeläkkeestä sekä sitä täydentävästä kansaneläkkeestä. Työeläkkeen tehtävänä on turvata kohtuullinen toimeentulo ja kansaneläkkeen tehtävänä on turvata vähimmäistoimeentulo vanhuuden, työkyvyttömyyden, työttömyyden ja perheenhuoltajan kuoleman varalta. Eläkkeensaajia oli 31.12.2013 yhteensä 1 513 425, joista vanhuuseläkkeellä 1 209 448, perhe-eläkkeellä 280 338, työkyvyttömyyseläkkeellä 243 318, työttömyyseläkkeellä 5 930, osa-aika-eläkkeellä 20 433 sekä muilla eläkkeillä 18 304. Henkilön on mahdollista saada samanaikaisesti usean lajin mukaista eläkettä.

Vuosina 2011—2013 maksetut eläkkeet (milj. euroa)

	2011	2012	2013
Yksityinen sektori	12 895	13 829	14 715
Kunnalliset eläkkeet	3 569	3 858	4 142
Valtion eläkkeet	3 802	4 009	4 194
Muut julkiset yhteensä	271	292	312
<i>Työeläkkeet yhteensä</i>	<i>20 537</i>	<i>21 988</i>	<i>23 363</i>
Solita-eläkkeet	511	522	528
Kelan eläkkeet	2 550	2 595	2 615
<i>Lakisääteiset eläkkeet yhteensä</i>	<i>23 598</i>	<i>25 105</i>	<i>26 506</i>
Keskimääräinen kokonaiseläke (oma eläke) euroa/kk	1 264	1 333	1 394

Työeläkkeet rahoitetaan työnantajien ja vakuutettujen vakuutusmaksuilla. Työeläkkeet ovat talousarvion ulkopuolella lukuun ottamatta valtion eläkkeitä, joiden rahoitus kuuluu valtiovarainministeriön pääluokkaan. Valtio osallistuu merimieseläkkeiden, yrittäjäeläkkeiden, maatalousyrittäjäeläkkeiden ja lapsen hoidon ja opiskelun ajalta kertyvän eläkkeen rahoitukseen. Kansaneläkkeet, yleiset perhe-eläkkeet ja takuueläkkeet rahoitetaan valtion varoista.

Toiminnan laajuus 2012—2015

Eläkkeen saajia	2012 toteutunut	2013 toteutunut	2014 arvio	2015 arvio
Merimieseläkkeen saajia	8 684	8 524	8 600	8 700
Maatalousyrittäjäeläkkeen saajia	169 562	164 718	159 340	153 720
Yrittäjäeläkkeen saajia	215 345	216 030	230 310	238 970
Tapaturmavakuutustapahtumia, maatalousyrittäjät	4 372	4 544	4 200	4 090
Sairausvakuutuslain mukaisen omavastuunajan päivärahatapauksia, maatalousyrittäjät ja apurahansaajat	12 534	11 802	11 484	11 090
Lapseneläkkeen saajia	19 813	19 088	18 900	18 800
Leskeneläkkeen saajia	6 224	5 883	5 800	5 700
Kansaneläkkeen saajia	648 316	641 014	637 000	629 000
Takuueläkkeen saajia	103 840	102 864	101 800	100 700

Toiminnan laajuus 2012—2015

Vakuutettujen lukumäärä	2012 toteutunut	2013 toteutunut	2014 arvio	2015 arvio
MEL-vakuutettuja	7 600	7 600	7 600	7 600
MYEL-vakuutettuja	73 334	70 488	67 850	65 260
YEL-vakuutettuja	238 500	240 291	240 200	239 000
MYEL-vakuutettuja apurahansaajia	2 600	2 776	2 800	2 800
Tapaturmavakuutettuja maatalousyrittäjiä	93 100	91 040	89 200	87 200

Toiminnan laajuus 2012—2015

Keskimääräisiä eläkkeitä	2012 toteutunut	2013 toteutunut	2014 arvio	2015 arvio
Keskimääräinen merimieseläke (€/kk)	1 236	1 470	1 520	1 540
Keskimääräinen maatalousyrittäjäeläke (€/kk)	347	373	400	423
Keskimääräinen yrittäjäeläke (€/kk)	1 003	1 143	1 143	1 143
Keskimääräinen tapaturmaeläke (€/kk), maatalousyrittäjät	575	608	616	627
Keskimääräinen leskeneläke (€/kk)	174	175	176	179
Keskimääräinen kansaneläke (€/kk)	293	304	302	299
Keskimääräinen takuueläke (€/kk)	122	126	126	128

Toiminnan laajuus 2012—2015, eläkkeen saajan asumistuki ja vammaisetuudet

	2012 toteutunut	2013 toteutunut	2014 arvio	2015 arvio
Eläkkeensaajan asumistuki, saajat	184 186	186 820	190 390	192 490
Maksetut eläkkeensaajan asumistuet, milj.	441,5	465,6	497,3	526,0
Eläkettä saavan hoitotuki, saajat	229 935	232 418	235 700	237 600
Vammaistuki, saajat	43 029	45 420	46 600	46 600
Ruokavaliokorvaukset, saajat	31 283	32 447	33 600	34 700
Maksetut vammaisetuudet, milj.	555,3	593,7	613,1	632,0

Yksityisen työnantajan työsuhteessa olevat merimiehet on vakuutettu merimiesten eläkelain (MEL) mukaisesti. Itsenäisten liikkeen- ja ammatinharjoittajien sekä osan yrityksen omistajista on vakuutettava ansiotoimintansa yrittäjän eläkelain (YEL) mukaisesti ja maanviljelijöiden, kalastajien, apurahansaajien ja poronhoitajien maatalousyrittäjän eläkelain (MYEL) mukaisesti. Valtio osallistuu näiden rahoitukseen. Valtio korvaa alle kolmivuotiaan lapsen hoidon ja opiskelun ajalta karttuvat eläkkeet.

Työtapaturmasta ja ammattitaudista suoritetaan korvauksia tapaturmavakuutuslainsäädännön mukaisesti työntekijöille ja maatalousyrittäjille. Korvauksia maksetaan muun muassa sairaanhoidosta ja ansionmenetyksestä. Maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaki koskee niitä henkilöitä, joille MYEL-vakuutus on pakollinen. Tapaturmavakuutus rahoitetaan työnantajien tapaturmavakuutusmaksuin, mutta valtio osallistuu maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksen rahoitukseen.

Omaeläkkeen lisäksi eläkettä voidaan maksaa perheenhuoltajan kuoltua. Yleisen perhe-eläkkeen tavoitteena on turvata vähimmäistoimeentulo perheenhuoltajan kuoltua. Perhe-eläkettä maksetaan leskelle ja alaikäiselle lapselle. Leskeneläkettä yhteensovitetään laskennallisen omaeläkkeen kanssa.

Kansaneläkkeen tavoitteena on turvata vähimmäistoimeentulo niille eläkkeensaajille, jotka eivät saa muuta eläkettä tai joiden muu eläketurva on vähäinen. Kansaneläkkeen määrä pienenee työeläketulojen kasvaessa, eikä kansaneläkettä jää maksettavaksi työeläkkeiden ylitettyä tietyn määrän. Eläkkeeseen voi kuulua myös eläkettä saavan hoitotuki, asumistuki ja lapsikorotus. Kansaneläkejärjestelmästä maksetaan myös työkyvyttömyyseläkettä, kuntoutustukea ja yksilöllistä varhaiseläkettä, jos henkilö ei saa muuta eläkettä tai eläke on pieni.

Valtio rahoittaa eläkkeensaajan asumistuet ja vammaisetuudet kokonaisuudessaan. Eläkkeensaajan asumistuen tavoitteena on korvata penituloisten eläkeläisten asumismenoja ja vam-

maisetuuksien tarkoituksena on tukea vammaisten ja pitkäaikaisesti sairaiden henkilöiden itsestä selviytymistä ja elämänlaatua. Vammaisetuuksia ovat eläkettä saavan hoitotuki, alle 16-vuotiaan vammaistuki, 16 vuotta täyttäneen vammaistuki ja ruokavaliokorvaukset.

50. Valtion osuus merimieseläkekassan menoista (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 61 500 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää merimieseläkelain (1290/2006) 152 §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Valtion osuus merimieseläkemenosta on 1/3.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tarvearvion muutos	100
TyEL-indeksin osittainen jäädytys	-600
Yhteensä	-500

2015 talousarvio	61 500 000
2014 talousarvio	62 000 000
2013 tilinpäätös	56 602 949

51. Valtion osuus maatalousyrittäjän eläkelaista johtuvista menoista (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 624 200 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) maatalousyrittäjän eläkelain (1280/2006) 135 §:n ja 135 a §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen

2) sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain (1317/1990) 41 §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Valtio korvaa maatalousyrittäjien eläkkeiden aiheuttamat kustannukset siltä osin kuin vakuutusmaksut ja sijoitusten tuotto eivät niihin riitä, ryhmähenkivakuutuksen korvausmenoista valtion osuus on kuitenkin 1/3. Valtion osuuden etuusmenoista arvioidaan vuonna 2015 olevan 78 %.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tarvearvion muutos	26 800
TyEL-indeksin osittainen jäädytys	-5 600
Yhteensä	21 200

2015 talousarvio	624 200 000
2014 talousarvio	603 000 000
2013 tilinpäätös	584 000 000

52. Valtion osuus yrittäjän eläkelain (1272/2006) 140 §:n mukaisen valtion osuuden mak-

Momentille myönnetään 100 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää yrittäjän eläkelain (1272/2006) 140 §:n mukaisen valtion osuuden mak-

Selvitysosa: Valtio korvaa yrittäjäeläkkeiden aiheuttamat kustannukset siltä osin kuin va-

kuutusmaksurahasto ei niihin riitä.

Yrittäjien maksuprosentin on vuonna 2015 oletettu olevan 23,7 % alle 53-vuotiaiden osalta ja 25,25 % 53-vuotiaiden ja sitä vanhempien osalta, jolloin vakuutusmaksutulo olisi 1 073 000 000 euroa. Kokonaiseläkemenoksi arvioidaan 1 102 000 000 euroa. Valtion osuuteen vaikuttavat li-

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tarvearvion muutos	17 600
TyEL-indeksin osittainen jäädytys	-7 600
Yhteensä	10 000

2015 talousarvio	100 000 000
2014 talousarvio	90 000 000
2013 tilinpäätös	70 000 000

53. Valtion korvaus lapsen hoidon ja opiskelun ajalta kertyvästä eläkkeestä (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 800 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmivuotia-

aan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta annetun lain (644/2003) 8 §:n mukaiseen valtion korvauk-

seen.

Selvitysosa: Alle kolmivuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta myönnetyn eläkkeen ai-

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tarvearvion muutos	800
Yhteensä	800

2015 talousarvio	3 800 000
2014 talousarvio	3 000 000
2013 tilinpäätös	1 349 703

54. Valtion osuus maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksen kustannuksista (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 15 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain (1026/1981) 15 §:n ja 16 §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen
- 2) sairausvakuutuslain mukaisen omavastuun korvaamisesta maatalousyrittäjille annetun lain (118/1991) 10 §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Valtion välitön osuus kokonaiskustannuksista on 29,5 % ja maatalousyrittäjien osuus on 33,5 %. Perusturvaosuus rahoitetaan Kansaneläkelaitoksen ja Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen kautta. Kansaneläkelaitoksen osuus on kokonaiskustannuksista 27,6 % ja Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen 9,4 %.

Sairausvakuutuslain mukaisen omavastuun korvaamisesta maatalousyrittäjille aiheutuvat kustannukset maksetaan kokonaan valtion varoista. Momentilta maksetaan myös apurahansaajille maksettavat tapaturmavakuutuksen mukaiset korvaukset ja sairausvakuutuslain mukaisen omavastuun korvaamisesta aiheutuvat kustannukset.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tarvearvion muutos	-2 200
Yhteensä	-2 200

2015 talousarvio	15 000 000
2014 talousarvio	17 200 000
2013 tilinpäätös	16 000 000

60. Valtion osuus kansaneläkeläistä ja eräistä muista laeista johtuvista menoista (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 742 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) kansaneläkelain (568/2007) 101—103 §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen
- 2) vammaisetuuksista annetun lain (570/2007) 53 §:n mukaisten etuuksien maksamiseen
- 3) eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain (571/2007) 57 §:n mukaisten etuuksien maksamiseen
- 4) maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain (1026/1981) 16 §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen
- 5) eräiden pitkäaikaisesti työttömien henkilöiden eläketuesta annetun lain (39/2005) mukaisten vuosien 2005—2009 etuuksien maksatuksen oikaisuun.
- 6) takuueläkelain (703/2010) 36 §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen
- 7) maahanmuuttajien erityistuesta annetun lain (1192/2002) mukaisten etuuksien maksatuksen oikaisuun.

Selvitysosa: Valtio rahoittaa kansaneläkkeet, takuueläkkeet, perhe-eläkkeet, eläkkeensaajan asumistuet ja vammaisetuudet kokonaisuudessaan. Lisäksi valtio turvaa kansaneläkerahaston maksuvalmiuden.

Kun hallituksen esitykset on otettu huomioon kansaneläkevakuutuksen valtion osuudet, muut menot ja tulot vuonna 2015 ovat arviolta seuraavat (milj. euroa)

Menot	
Kansaneläkemenot	2 359
Takuueläke	153
Vammaisetuudet	632
Eläkkeensaajan asumistuki	526
Toimintamenot	74
Siirrot eläkevakuutusrahastoon	15
Yhteensä	3 759

Tulot	
Omaisuuksien tuotot	1
Valtion osuudet etuuksista	3 672
Valtion osuus toimintakuluista	73
Rahoitusomaisuuden vähimmäismäärän turvaaminen (valtio)	-3
Yhteensä	3 743

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kelan toimintameno säästö	-1 800
KEL-indeksin osittainen jäädytys	-20 900
Tarvearvion muutos	15 200
Yhteensä	-7 500

2015 talousarvio	3 742 000 000
2014 talousarvio	3 749 500 000
2013 tilinpäätös	3 709 896 890

50. Veteraanien tukeminen

Selvitysosa: Luvun menot muodostuvat lähinnä sotainvalideille, sotilasinvalidille ja heidän puolisoilleen sekä rintamaveteraaneille maksettavista etuuksista ja kuntoutuksesta. Lisäksi sairaskodeissa toteutettavaan kuntoutukseen ja laitoshuoltoon käytetään Raha-automaattiyhdistyksen tuottovaroja.

Määrärahaa saa käyttää myös kuntoutushoitokustannusten ja sairaanhoitokulujen asiantuntijapalkkioiden maksamiseen.

Sotilasvammakorvausten tavoitteena on korvata sodassa tai asepalveluksessa saatujen vammojen ja sairauksien aiheuttama haitta sekä turvata mahdollisuus itsenäiseen selviytymiseen. Tavoitteena on myös turvata toimeentulo niille sotainvalideille, jotka eivät muutoin saa riittävää toimeentuloa. Kuntoutustoiminnan tavoitteena on tukea itsenäistä selviytymistä ja siten lisätä sotainvalidien ja heidän puolisoitensa mahdollisuuksia asua kotona mahdollisimman pitkään.

Eräitä sotainvalideja ja rintamaveteraaneja koskevia laajuustietoja

	2012 toteutunut	2013 toteutunut	2014 arvio	2015 arvio
Sotainvalidien määrä vuoden lopussa	5 138	4 168	3 487	2 770
Sotilasinvalidien määrä vuoden lopussa	2 612	2 430	2 200	2 050
Rintamaveteraanien määrä	33 206	27 836	23 836	20 000
Sotainvalidien omaisten määrä (= huoltoeläkkeensaajat)	8 343	7 498	6 900	5 400
Rintama-avustusta saavien määrä	145	128	105	80
Eräissä sotiin liittyvissä tehtävissä palvelleiden määrä	5 500	5 080	4 200	3 800
Kuntoutukseen oikeutettujen puolisoiden ja leskien määrä	5 200	4 346	4 000	3 500
Sotainvalidien puolisoiden kuntoutustoiminta — annettujen maksusitoumuspäätösten määrä	1 582	1 548	1 510	1 510

30. Valtion korvaus sodista kärsineiden huoltoon (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 450 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää siirtoväen huollon järjestämisestä annetun lain (864/1949) 2 §:n nojalla kunnille suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen.

Selvitysosa: Sosiaali- ja terveydenhuollon laitoksiin sijoitettujen sotasiirtolaisten määrän arvioidaan vuonna 2015 olevan 36. Määräraha jakautuu sekä korvausennakoiden että loppuerien maksamiseen.

2015 talousarvio	1 450 000
2014 talousarvio	1 450 000
2013 tilinpäätös	1 401 143

50. Rintamalisät (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 25 400 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) rintamasotilaseläkelain (119/1977) mukaisen rintamalisän maksamiseen
- 2) ulkomaille maksettavasta rintamalisästä annetun lain (988/1988) mukaisen rintamalisän maksamiseen.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

KEL-indeksin osittainen jäädytys	-200
Tarvearvion muutos	-5 700
Yhteensä	-5 900

800

33.50

2015 talousarvio	25 400 000
2014 talousarvio	31 300 000
2013 tilinpäätös	36 508 158

51. Sotilasvammakorvaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 122 902 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) sotilasvammalain (404/1948) ja muiden siihen liittyvien lakien sekä arpajaislain (1047/2001) 22 §:n 2 momentin nojalla suoritettavien korvausten maksamiseen
- 2) sotainvalidien laitoshoidon suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen
- 3) kuntoutushoitokustannusten ja sairaanhoitokulujen asiantuntijapalkkioiden maksamiseen
- 4) kunnallisten avopalvelujen kustannusten korvaamiseen Ruotsissa asuville vähintään 20 prosentin sotainvalideille myös muiden kuin ateriapalvelujen osalta.

Selvitysosa: Pääosa sotilasvammakorvauksista muodostuu elinkoroista ja täydennyskoroista, sotainvalidien leskille ja lapsille maksettavista huoltoeläkkeistä sekä sairaanhoito- ja kuntoutuskustannuksista.

Elinkoron ja huoltoeläkkeiden saajia arvioidaan vuoden 2015 lopussa olevan noin 10 200, joista elinkoron saajia on 4 820.

Kilpailutuksella sekä laadunkehittämis- ja auditointitoimin pyritään hillitsemään laitosten hoitopäivä- ja hoitokäyntikertahintojen nousua sekä huolehtimaan kuntoutus- ja laitoshuoltopalvelujen laatuun liittyvistä tavoitteista.

Ruotsissa asuvat sotainvalidit ovat tasa-arvoisessa asemassa Suomessa asuvien sotainvalidien kanssa, myös muiden kuin ateriapalvelujen osalta.

Sotilasvammalain 6 d § mahdollistaa sen, että kunnille ja kuntayhtymille korvattavia avohuoltokustannuksia voidaan rahoittaa raha-automaattitoiminnan tuottovaroista. Raha-automaattiyhdistys ry tilittää tähän liittyen 30 000 000 euroa momentille 12.33.90.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Siirtyminen v. 2015 kustannustasoon	1 964
Tarvearvion muutos	-13 983
TyEL-indeksin osittainen jäädytys	-200
Yhteensä	-12 219

2015 talousarvio	122 902 000
2014 talousarvio	135 121 000
2013 tilinpäätös	139 562 986

52. Valtion korvaus sota- ja sotilasinvalidien kuntoutus- ja hoitolaitosten kustannuksiin (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 62 500 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) arpajaislain (1047/2001) 22 §:n 2 momentin ja sotilasvammalain (404/1948) 6 d §:n nojalla sota- ja sotilasinvalidien kuntoutus- ja hoitolaitosten laitoshuollon kustannuksiin suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen

2) neuvontapalvelutoimintaan suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen

3) 20 prosentin sotainvalideille muissa yksityisissä hoitolaitoksissa järjestetystä laitoshoidosta suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen.

Selvitysosa: Sotainvalidien laitosten hoitopaikkoja arvioidaan olevan vuonna 2015 yhteensä 1 700 ja sotainvalidien ja heidän aviopuolisoidensa kesken jaettuja hoitopäiviä yhteensä noin 292 000. Kilpailutuksella sekä laadunkehittämis- ja auditointitoimin hillitään laitosten hoitopäivä- ja hoitokäyntikertahintojen nousua sekä huolehditaan kuntoutus- ja laitoshuoltopalvelujen laatuun liittyvistä tavoitteista. Korvaus käyttökustannuksiin suoritetaan hoitopäivä- ja hoitokäyntikertahinnoista tehtävän sopimuksen perusteella. Korvausta käytetään myös sotainvalidien neuvontapalvelutoimintaan.

Toiminnan laajuus 2013—2015

	2013 toteutunut	2014 arvio	2015 arvio
Sotainvalidien laitosten, hoitopaikkojen ja -päivien lukumäärä			
— hoitopaikkoja	1 700	1 700	1 700
— laitoshoitopäiviä	200 000	191 000	183 500
— intervallihoidopäiviä	42 500	38 900	35 500
— laituskuntoutuspäiviä	37 600	31 700	26 700

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tarvearvion muutos	-3 707
Yhteensä	-3 707

2015 talousarvio	62 500 000
2014 talousarvio	66 207 000
2013 tilinpäätös	68 207 000

53. Valtionapu sotainvalidien puolisojen kuntoutustoimintaan (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 3 100 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) sotainvalidien puolisojen ja vaikeavammaista sotainvalidia hoitaneiden leskien sekä sotalleskien kuntoutustoimintamenojen maksamiseen valtioneuvoston vahvistamien perusteiden mukaan

2) kuntoutuskustannuksiin liittyvien asiantuntijapalkkioiden maksamiseen.

Selvitysosa: Kuntoutettavien määrän arvioidaan vuonna 2015 olevan 1 510, josta sotalaskien osuus on 20. Kuntoutusjakson pituus on kaksi viikkoa kuntoutettavaa kohti.

Kilpailutuksella sekä laadunkehittämis- ja auditointitoimin hillitään kuntoutus- ja hoitolaitosten hoitopäivähintojen kustannusten nousua sekä huolehditaan kuntoutuspalvelujen laatuun liittyvistä tavoitteista.

2015 talousarvio	3 100 000
2014 talousarvio	3 100 000
2013 tilinpäätös	3 100 000

54. Rintama-avustus eräille ulkomaalaisille vapaaehtoisille rintamasotilaille (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 55 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) valtioneuvoston vahvistamien perusteiden mukaan rintama-avustuksen maksamiseen eräille vaikeissa olosuhteissa Virossa ja muualla entisen Neuvostoliiton alueella eläville, Suomen puolustusvoimissa vuosien 1939—1945 sotiin osallistuneille ulkomaalaisille vapaaehtoisille rintamasotilaille

2) rintama-avustuksen myöntämiseen myös Suomessa pysyvästi asuville vapaaehtoisille rintamasotilaille.

Selvitysosa: Tavoitteena on tukea vaatimattomissa taloudellisissa oloissa elävien veteraanien toimeentuloa.

Toiminnan laajuus 2012—2015

	2012 toteutunut	2013 toteutunut	2014 arvio	2015 arvio
Avustusta saavien lukumäärä	167	128	105	80
Avustus euroa/henkilö	540	540	540	540

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos ulkomaalaisten vapaaehtoisten rintamasotilaiden vähenemisestä johtuen	-5
Yhteensä	-5

2015 talousarvio	55 000
2014 talousarvio	60 000
2013 tilinpäätös	70 000

55. *Eräät kuntoutustoiminnan menot (siirtomääräraha 2 v)*

Momentille myönnetään 3 500 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) arpajaislain (1047/2001) 22 §:n 2 momentin ja eräissä Suomen sotiin liittyneissä tehtävissä palvelleiden kuntoutuksesta annetun lain (1039/1997) nojalla kuntoutuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen

2) kuntoutuskustannuksiin liittyvien asiantuntijapalkkioiden maksamiseen.

Selvitysosa: Kuntoutusta järjestetään laitos- ja avokuntoutuksena pääsääntöisesti samoissa kuntoutus- ja hoitolaitoksissa kuin veteraanikuntoutustakin. Kuntoutuksen laatu ja kustannukset ovat samaa tasoa veteraanikuntoutuksen kanssa. Kuntoutettavien määrän arvioidaan olevan 2 900 henkilöä vuonna 2015. Kilpailutuksella sekä laadunkehittämis- ja auditointitoiminnalla hilitään laitosten hoito- ja hoitokäyntikertahintojen nousua sekä huolehditaan kuntoutus- ja laitoshuoltopalvelujen laatuun liittyvistä tavoitteista.

2015 talousarvio	3 500 000
2014 talousarvio	3 500 000
2013 tilinpäätös	3 500 000

56. *Rintamaveteraanien kuntoutustoiminnan menot (siirtomääräraha 2 v)*

Momentille myönnetään 20 988 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) arpajaislain (1047/2001) 22 §:n 2 momentin ja rintamaveteraanien kuntoutuksesta annetun lain (1184/1988) nojalla rintamaveteraanien kuntoutuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen

2) rintamaveteraanikuntoutuksen tutkimus- ja matkakulumenojen maksamiseen

3) kuntoutushoitokustannusten asiantuntijapalkkioiden maksamiseen

4) kuntoutettavien kotiin vietävien palvelujen maksamiseen.

Selvitysosa: Raha-automaattiyhdistyksen tuottoihin perustuva määräraha vähentää vastavasti määrärahan tarvetta momentilta 33.50.57.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos rintamaveteraanien vähentymisestä johtuen	-4 400
Veteraanikuntoutuksen tason turvaaminen	1 400
Yhteensä	-3 000

2015 talousarvio	20 988 000
2014 talousarvio	23 988 000
2013 tilinpäätös	30 588 000

57. *Valtionapu rintamaveteraanien kuntoutustoimintaan* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 8 608 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) rintamaveteraanien kuntoutuksesta annetun lain (1184/1988) nojalla rintamaveteraanien kuntoutuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen
- 2) rintamaveteraanikuntoutuksen tutkimus- ja kehittämismenojen maksamiseen
- 3) kuntoutushoitokustannusten asiantuntijapalkkioiden maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon ennakoitu palvelutarve sekä Raha-automaattiyhdistyksen tuotto momentilta 33.50.56.

Kilpailutuksella sekä laadunkehittämis- ja auditointitoimin hillitään kuntoutus- ja hoitolaitosten hoitopäivähintojen kustannusten nousua sekä huolehditaan kuntoutuspalvelujen laadusta.

Kuntoutettavien määrän arvioidaan vuonna 2015 olevan noin 18 630.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos rintamaveteraanien vähentymisestä johtuen	-2 000
Yhteensä	-2 000

2015 talousarvio	8 608 000
2014 talousarvio	10 608 000
2013 tilinpäätös	6 008 000

60. Kuntien järjestämä sosiaali- ja terveydenhuolto

Selvitysosa: Luvun menot aiheutuvat pääosin perustoimeentulotuen valtionosuudesta, valtion korvauksesta terveydenhuoltolain mukaisiin lääkäri- ja hammaslääkärinkoulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin ja valtion rahoituksesta yliopistotasoiseen terveyden tutkimukseen, valtionavustuksesta kunnille sosiaali- ja terveydenhuollon hankkeisiin sekä valtion korvauksesta rikosasioiden sovitteluun.

Vuoden 2010 alusta lukien sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuudet ovat sisältyneet valtiovarainministeriön pääluokassa kuntien peruspalvelujen valtionosuusmomentille 28.90.30.

Keskeiset uudistukset

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi lasten hoidon tuista. Uudella lailla korvataan nykyinen laki lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta. Laissa säädetään kotihoidon tuen kohdentamisesta puoliksi molemmille vanhemmille.

Ehkäisevän toiminnan tavoitteena on terveyttä, sosiaalista turvallisuutta, elämänhallintaa ja itsestä selviytymistä tukevien olosuhteiden ja ympäristön luominen, ihmisten työ- ja toimintakyvyn edistäminen, elämänlaadun parantaminen, sosiaalisten ja terveydellisten ongelmien ennaltaehkäisy, väestöryhmien välisten terveyserojen vähentäminen sekä ympäristöterveydenhuollon toimintaedellytysten parantaminen. Tavoitteisiin pyritään muun ohella laatimalla kuntien paikallisiin olosuhteisiin ja tarpeisiin perustuvat hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteet, laa-

timalla määrääjoin hyvinvointikertomus, kehittämällä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toiminnan tietopohjaa, rakenteita ja johtamista, parantamalla ehkäiseviä palveluja ja varhaista tukea sekä vakiinnuttamalla hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen osaksi hallintokuntien yhteistyötä ja kaikkea päätöksentekoa. Suunnittelussa ja päätöksenteossa hyödynnetään sosiaalisten ja terveydellisten vaikutusten arviointia.

Sosiaali- ja terveyspalvelujen tavoitteena on julkisen vallan järjestämisvastuulla olevien, pääosin verovaroin kustannettavien sosiaali- ja terveyspalvelujen toimivuuden, saatavuuden ja kattavuuden sekä perustoimeentulon turvaaminen koko maassa. Palvelujen yhdenvertaisen saatavuuden varmistamiseksi uudistetaan sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennetta.

Sosiaali- ja terveysministeriö on käynnistänyt seuraavat kehittämis- ja lainsäädäntöhankkeet, jotka tukevat osaltaan kuntia tuottamaan asetettujen tavoitteiden mukaiset sosiaali- ja terveydenhuollon ehkäisevän toiminnan toimenpiteet ja sosiaali- ja terveyspalvelut asukkailleen:

- Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallinen kehittämisohjelma, Kaste, jossa määritellään keskeisimmät sosiaali- ja terveyspoliittiset tavoitteet, kehittämistoiminnan painopisteet sekä niiden toteuttamista tukevat keskeiset uudistus- ja lainsäädäntöhankkeet sekä ohjeet ja suositukset.
- Terveys 2015 -kansanterveysohjelma linjaa kansallista terveyspolitiikkaa pitkällä tähtäimellä.
- Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä, rahoitusta, kehittämistä ja valvontaa koskeva lakiuudistus.
- Sosiaali- ja terveydenhuollon peruspalvelujen kehittäminen terveydenhuoltolain ja valmisteilla olevan sosiaalihuollon lainsäädännön pohjalta.
- Sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallinen potilas- ja asiakastietojen sähköinen tietojärjestelmähanke, joka tukee palveluiden laadukasta ja kustannustehokasta tuottamista sekä kansalaisen toimintamahdollisuuksia.
- Sosiaalihuollon lainsäädännön kokonaisuudistus.
- Lastensuojelulain muuttaminen.
- Kotihoidon tuen ja lasten hoitojärjestelmän joustavuuden edistäminen.
- Vanhuspalvelulain toimeenpano.
- Terveydenhuoltolain toimeenpanon jatkaminen ja arvioinnin toteuttaminen.
- Alkoholiohjelman jatkaminen.

Järjestelmäkuvaukset

Toimeentulotuki muodostuu perustoimeentulotuesta, täydentävästä toimeentulotuesta, ehkäisevästä toimeentulotuesta sekä kuntouttavan työtoiminnan toimintarahasta ja matkakorvauksista. Perustoimeentulotuki sisältää perusosan ja muut perusmenot, joihin kuuluu asumistukilain 6 §:ssä tarkoitetut asumismenot, taloussähköstä aiheutuvat menot, kotivakuutusmaksu sekä vähäistä suuremmat terveydenhuoltomenot. Perustoimeentulotukeen momentilta 33.60.35 maksettava valtionosuus määräytyy kustannusperusteisesti ja on määrältään 50 % nettokustannuksista. Muun toimeentulotuen valtionosuus sisältyy momentilta 28.90.30 maksettavaan laskennallisesti määräytyvään kunnan peruspalvelujen valtionosuuteen.

Terveydenhuollon toimintayksiköille maksetaan terveydenhuoltolain perusteella valtion korvauksia niihin kustannuksiin, jotka aiheutuvat yliopistotasoisesta terveyden tutkimuksesta (33.60.32)

ja lääkäri- ja hammaslääkärikoulutuksesta (33.60.33). Terveiden tutkimuksen rahoitus perustuu sosiaali- ja terveysministeriön määrittelemien tutkimustoiminnan painoalueiden ja tavoitteiden toteutumiseen, tutkimuksen laatuun, määrään ja tuloksellisuuteen. Koulutustoiminnan korvaus perustuu yliopistosairaaloiden osalta tutkintojen ja aloittaneiden uusien opiskelijoiden lukumääriin ja tutkinnolle määrättyyn korvaukseen ja muiden terveydenhuollon toimintayksiköiden osalta kuukausikorvaukseen. Lääkäri- ja hammaslääkärikoulutukseen suoritettavan korvauksen suuruudesta säädetään vuosittain sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella. Terveiden tutkimuksen painoalueet ja tavoitteet vahvistetaan nelivuotiskausittain sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.

Valtionavustuksella kuntien ja kuntayhtymien sosiaali- ja terveydenhuollon hankkeisiin (33.60.31) tuetaan sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisen kehittämisohjelman toimeenpanoa sekä edistetään kunta- ja palvelurakennehankkeen toteuttamista.

Kuntien järjestämän sosiaali- ja terveydenhuollon eräitä laajuustietoja

	2012 toteutunut	2013 toteutunut	2014 arvio	2015 arvio
Kunnallinen toimeentuloturva				
Toimeentulotuki, kotitalouksia vuoden aikana	239 212	250 000	250 000	250 000
Perustoimeentulotuki, kotitalouksia vuoden aikana ¹⁾	222 451	235 000	235 000	235 000
Täydentävä toimeentulotuki, kotitalouksia vuoden aikana	94 816	99 000	99 000	99 000
Toimeentulotuki, saajia vuoden aikana	371 898	390 000	390 000	390 000
Perustoimeentulotuki, saajia vuoden aikana	344 686	350 000	350 000	350 000
Täydentävä toimeentulotuki, saajia vuoden aikana	170 416	176 000	176 000	176 000
Ehkäisevä toimeentulotuki, kotitalouksia vuoden aikana	24 511	27 000	27 000	27 000
Sosiaalipalvelut				
Kodinhoitoapu, kotitalouksia vuoden aikana	132 705	134 500	136 500	138 500
Tukipalvelut, saajia vuoden aikana	126 457	129 000	131 500	134 000
Vanhainkodit, asukkaiden määrä 31.12. ²⁾	13 587	12 500	12 000	11 000
Omaishoidontuki, saajia vuoden aikana	40 596	42 500	44 500	46 500
Vanhusten palveluasuminen, asukkaiden määrä 31.12.	38 455	42 000	46 000	51 000
Vammaisten palveluasuminen, asiakkaita keskimäärin ³⁾	12 306	14 000	14 500	15 000
Kehitysvammaisten laitoshuolto, asukkaiden määrä 31.12.	1 612	1 500	1 350	1 200
Vaikeavammaisten kuljetuspalvelut, saajia vuoden aikana	101 211	104 500	107 000	110 500
Kansanterveysy⁴⁾				
Hoitopäivät (milj.)	5,10	5,00	4,80	4,60
Avohoitokäynnit (milj.)				
— Lääkärin luona	6,80	6,50	6,40	6,30
— Muun ammattihenkilön luona	18,70	18,00	18,50	19,00
— Hammashuollon käynnit	4,90	5,00	5,00	5,00
— Kotisairaanhoidon käynnit	5,57	5,67	5,80	6,00
Somaattinen erikoissairaanhoito				
Hoitopäiviä (milj.)	3,27	3,15	3,05	2,95
Päätyneet hoitotaksot (milj.)	0,96	0,96	0,95	0,94
Keskimääräinen hoitoaika (päiviä)	3,40	3,29	3,22	3,14
Avohoitokäynnit (milj.)	6,55	6,81	7,01	7,20

Kuntien järjestämän sosiaali- ja terveydenhuollon eräitä laajuustietoja

	2012 toteutunut	2013 toteutunut	2014 arvio	2015 arvio
Psykiatrinen erikoissairaanhoito				
Hoitopäiviä (milj.)	1,36	1,36	1,35	1,35
Päättäneet hoitojaksot	0,04	0,04	0,04	0,03
Keskimääräinen hoitoaika (päiviä)	34,00	34,00	34,00	34,00
Avohoitokäynnit (milj.)	1,80	1,90	1,90	2,00

¹⁾ Menojen rahoitus momentilta 33.60.35.

²⁾ Mukana myös alle 65-vuotiaat asiakkaat.

³⁾ Lukuun on laskettu mukaan vammaisten ryhmämuotoiset asumispalvelut sekä vammaisten palvelu- ja tukiasunnot.

⁴⁾ Vuonna 2012 on otettu käyttöön uusi tilastointitapa ja AvoHILMO perusterveydenhuollossa.

Lääkäri- ja hammaslääkärikoulutus ja terveystieteellinen tutkimustoiminta

	2012 toteutunut	2013 arvio	2014 arvio	2015 arvio
Lääkäri- ja hammaslääkäritutkinnot ja uudet opiskelijat (3 v. keskiarvo)	1 129,5	1 165,7	1 196,2	1 229,6
Tutkintokorvaus, euroa	64 600	62 700	62 700	57 500
Koulutuksen kuukausikorvaus, euroa	1 380	1 380	1 380	1 280

Mielentilatutkimustoiminta

	2012 toteutunut	2013 toteutunut	2014 arvio	2015 arvio
Mielentilatutkimusten lukumäärät yhteensä	112	101	140	150
— valtion yksiköt	77	79	100	110
— kunnalliset sairaalat	24	18	30	30
— vankeinhoitolaitoksen sairaalat	11	4	10	20

30. Valtion korvaus terveydenhuollon valtakunnallisen valmiuden kustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 500 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) sosiaali- ja terveysministeriön nimeämän ja valtuuttaman valtakunnallisen toimijan valtakunnallisen valmiuden ylläpidosta ja koulutuksesta aiheutuvien kustannusten maksamiseen
- 2) valtakunnalliselle toimijalle, järjestöille, säätiöille tai yhdistyksille vakavien onnettomuustilanteiden hoitamisesta Suomessa tai ulkomailla aiheutuvien ylimääräisten kustannusten korvaamiseen
- 3) sosiaali- ja terveysministeriön nimeämälle ja valtuuttamalle valtakunnalliselle toimijalle vakavien myrkytystilanteiden hoitamisesta ja niihin varautumisesta aiheutuvien kustannusten korvaamiseen.

Selvitysosa: Suuremmissa onnettomuus- ja erityistilanteissa yksittäisen kunnan tai alueen voimavarat ja osaaminen eivät riitä tilanteen hallintaan eikä johtamiseen. Viime vuosina vakavissa onnettomuuksissa ja tapahtumissa Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri ja Vantaan kaupungin sosiaali- ja kriisipäivystys ovat osallistuneet merkittäväillä resursseilla toimintaan, jotka ylittävät niiden omien toiminta-alueiden rajat. Määrärahasta on tarkoitus korvata erityisesti sellaisia kustannuksia, joita ei ole otettu toimijoiden perusrahoituksen mitoituksessa huomioon.

2015 talousarvio	500 000
2014 I lisätalousarvio	—
2014 talousarvio	500 000
2013 tilinpäätös	500 000

31. Valtionavustus kunnille sosiaali- ja terveydenhuollon hankkeisiin ja eräisiin muihin menoihin (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 2 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) eräiden sosiaali- ja terveydenhuollon lakien sekä sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionavustuksesta annetun lain (733/1992) ja sen nojalla annettujen asetusten mukaisiin sosiaali- ja terveydenhuollon perustamis- ja kehittämishankkeisiin suoritettavan valtionavustuksen maksamiseen
- 2) pitkäaikaisasunnottomien tukipalvelujen järjestämiseen
- 3) kehittämishankkeiden valvontaan ja tarkastukseen
- 4) kehittämishankkeiden valtionavustusten hallinnointiin liittyvistä valtakunnallisista tehtävistä suoritettavan korvauksen maksamiseen
- 5) sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisen kehittämisohjelman toimeenpanoon.

Selvitysosa: Valtionavustuksella tuettavien hankkeiden painoalueet määritellään sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisessa kehittämisohjelmassa (Kaste II).

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Sopeutustoimi	-5 000
Sektoritutkimussäästö (HO)	-1 500
Uudelleenkohdentaminen	-2 000
Tasomuutos	-1 000
Yhteensä	-9 500

2015 talousarvio	2 000 000
2014 talousarvio	11 500 000
2013 tilinpäätös	17 900 000

32. Valtion rahoitus terveydenhuollon yksiköille yliopistotasoiseen tutkimukseen (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 20 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää terveydenhuoltolain (1326/2010) 61—63 §:n mukaisen tutkimustoiminnan valtion rahoituksen maksamiseen.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitettu käyttämään yliopistotasoisesta terveyden tutkimuksen rahoitukseen. Sosiaali- ja terveysministeriö määrittelee tutkimuksen painoalueet ja tavoitteet nelivuotiskausittain ja myöntää tutkimusrahoitusta erityisvastuualueiden tutkimustoimikunnille, jotka päättävät tutkimusrahoituksen osoittamisesta tutkimushankkeille erityisvastuualueellaan hakemusten perusteella.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kertaluonteisen lisäyksen poisto	-1 300
Sopeutustoimi	-5 000
Sektoritutkimussäästö (HO)	-5 000
Yhteensä	-11 300

2015 talousarvio	20 000 000
2014 talousarvio	31 300 000
2013 tilinpäätös	31 000 000

33. Valtion korvaus terveydenhuollon yksiköille lääkäri- ja hammaslääkärikoulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 97 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) terveydenhuoltolain (1326/2010) 59 ja 60 §:n mukaisen valtion korvauksen maksamiseen lääkäri- ja hammaslääkärikoulutukseen
- 2) enintään 1 100 000 euron lisäkorvauksen maksamiseen Pohjois-Savon sairaanhoitopiirille hammaslääkärin peruskoulutuksesta aiheutuviin menoihin.

Selvitysosa: Määrärahasta on tarkoitettu käyttämään 71 000 000 euroa lääkäri- ja hammaslääkärikoulutuksen korvausten maksamiseen yliopistollista sairaalaa ylläpitäville kuntayhtymille, 31 170 000 euroa muille terveydenhuollon toimintayksiköille, 85 000 euroa Pirkanmaan sairaanhoitopiirille ja 1 185 000 euroa Pohjois-Savon sairaanhoitopiirille.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Sopeutustoimi	-5 000
Sektoritutkimussäästö (HO)	-5 440
Uudelleen kohdentaminen	-3 000
Yhteensä	-13 440

2015 talousarvio	97 000 000
2014 talousarvio	110 440 000
2013 tilinpäätös	109 614 055

34. Valtion korvaus terveydenhuollon toimintayksiköille oikeuspsykiatrisista tutkimuksista sekä potilassiirroista aiheutuviin kustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 14 100 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) mielenterveyslain (1116/1990) 32 §:n mukaisten valtion korvausten maksamiseen
- 2) mielenterveyslain 22 t §:n mukaisten hoitoseuraamukseen tuomittujen henkilöiden tahdosta riippumattoman hoidon edellytysten selvittämisen kustannusten korvaamiseen
- 3) lapsen kohdistuneen seksuaalirikoksen ja pahoinpitelyrikoksen selvittämisen järjestämisestä annetun lain (1009/2008) mukaisten valtion korvausten maksamiseen
- 4) kohdissa 1—3 tarkoitettuihin korvauksiin sisältyvien kulutusmenojen maksamiseen
- 5) Suomen ja Ruotsin välillä solmitun sopimuksen mukaisista potilassiirroista kunnille ja kuntayhtymille sekä Ruotsin valtiolle aiheutuviin kustannuksiin suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen
- 6) pohjoismaisen sosiaalipalvelusopimuksen mukaisten potilassiirtojen tukemiseen kertaluonteisena 25 000 euroa siirrettyä potilasta kohden maksettavana korvauksena kunnille ja kuntayhtymille.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on mielentilatutkimuksista aiheutuviin kustannuksiin maksettavina korvauksina ja hoitoseuraamukseen tuomittujen tahdosta riippumattoman hoidon edellytysten selvittämisen kustannuksina otettu huomioon 5 560 000 euroa, lasten ja nuorten oikeuspsykiatrisista tutkimuksista maksettavina korvauksina 8 400 000 euroa ja potilassiirroista aiheutuvien kustannusten korvauksina 140 000 euroa, josta 59 000 euroa on kertaluonteisia korvauksia potilassiirtojen tukemiseksi.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	900
Yhteensä	900

2015 talousarvio	14 100 000
2014 talousarvio	13 200 000
2013 tilinpäätös	7 889 421

35. Valtionosuus kunnille perustoimeentulotuen kustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 314 165 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää toimeentulotuesta annetun lain (1412/1997) mukaisen valtionosuuden maksamiseen perustoimeentulotuen kustannuksiin.

Selvitysosa: Perustoimeentulotukea saavia kotitalouksia arvioidaan vuonna 2015 olevan noin 235 000.

Toimeentulotuen perusosan suuruus määritellään toimeentulotukilain (1412/1997) 9 §:ssä, jonka mukaan perusosan määriä tarkistetaan siten kuin kansaneläkeindeksistä annetussa laissa (456/2001) säädetään. Perusosan suuruus vuonna 2014 on yksinasuvan aikuisen osalta 480,20 euroa kuukaudessa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Sopeutustoimi; lapsilisän leikkauksesta aiheutuva toimeentulotukimenojen kasvu	3 000
Tarvearvion muutos	-14 385
Työtulojen suojaosuuden käyttöönotto	-1 800
Rakennepoliittinen ohjelma	-3 000
Yhteensä	-16 185

2015 talousarvio	314 165 000
2014 talousarvio	330 350 000
2013 tilinpäätös	318 653 737

36. Valtionavustus saamenkielisten sosiaali- ja terveyspalvelujen turvaamiseksi (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 480 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtionavustuksen maksamiseksi saamelaiskäräjien kautta saamelaiskäräjästä annetun lain (974/1995) 4 §:ssä tarkoitetuille saamelaisten kotiseutualueen kunnille saamenkielisten sosiaali- ja terveyspalvelujen turvaamiseksi.

Selvitysosa: Toiminnan tavoitteena on turvata saamenkielisten sosiaali- ja terveyspalvelujen saatavuus.

2015 talousarvio	480 000
2014 talousarvio	480 000
2013 tilinpäätös	480 000

40. Valtion rahoitus lääkäri- ja lääkintähelikopteritoiminnan menoihin (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 29 071 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää lääkäri- ja lääkintähelikopteritoiminnan hallinnointiyksikön FinnHEMS Oy:n hallinnointi- ja lentotoiminnan menojen maksamiseen. FinnHEMS Oy:n lääkäri- ja lääkintähelikopteritoiminnan hallinnointi- ja lentotoiminnan kustannukset voivat sisältää kustannuksia, jotka aiheutuvat lentotoiminnan hankinnasta ja hankintasopimuksen voimassaoloajan kestävästä lentotoiminnan valvonnasta, helikopterin ohjaamomiehistöstä mukaan luettuna lentoavustaja, helikopteritoiminnan tukikohdista ja niiden ylläpidosta mukaan luettuna lentotoimintaan kiinteästi liittyvät maayksiköt, sekä muista helikopteritoiminnan edellyttämistä asioista, jotka eivät kuulu yliopistollisten sairaanhoitopiirien vastuulle.

Selvitysosa: Lääkäri- ja lääkintähelikopteritoiminnan hallinnoinnista vastaa yliopistollisten sairaaloiden yhdessä perustama FinnHEMS Oy. FinnHEMS Oy on verotusasemaltaan yleis-

hyödyllinen, voittoa tavoittelematon, yliopistosairaaloiden taustalla olevien kuntayhtymien omistama osakeyhtiö, joka vastaa suomalaisen lääkäri- ja lääkintähelikopteritoiminnan tuottamisesta. Yliopistolliset sairaanhoitopiirit vastaavat alueellaan tarvittavan lääkäri- tai lääkintähelikopterin lääkinnällisestä toiminnasta.

Suurin menoerä toiminnassa on varsinainen lentotoiminta, joka tapahtuu kilpailutetun lentotoiminnan ostopalvelun ja siitä solmittujen sopimusten perusteella. Lentotoiminta sisältää helikopterin ja ohjaamomiehistön. Lisäksi ylläpidettävään palveluun kuuluvat lähialuehtävissä käytettävät ja lentotoiminnan tilapäisesti sääolosuhteista tai teknisistä syistä korvaavat maayksiköt eli ambulanssit, helikoptereiden tarvitsemat tukikohdat ja niiden ylläpito sekä toiminnan hallinnointiin kuuluvat kulut.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kertaluonteiset tukikohtainvestoinnit ja irtaimistohankinnat, vähennys	-5 840
Sopimusten hinnantarkistukset ja polttoaineen hinnan muutos	2 081
Tasomuutos	19
Yhteensä	-3 740

2015 talousarvio	29 071 000
2014 talousarvio	32 811 000
2013 tilinpäätös	25 970 000

50. Valtionavustus valtakunnallista julkista terveydenhoitoa antavan lastensairaalan perustamiskustannuksiin (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 15 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtionavustuksen myöntämiseen valtakunnallista julkista terveydenhoitoa antavaa lastensairaala rakennuttavalle säätiölle.

Selvitysosa: Määrärahaa voidaan käyttää uuden lastensairaalan rakennuttamisesta aiheutuviin kustannuksiin. Lastensairaalan rakentamisesta vastaa Stiftelsen Nya Barnsjukhusets Stöd-niminen säätiö Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin (HUS) laatiman hankesuunnitelman pohjalta. Säätiö on verotusasemaltaan yleishyödyllinen, voittoa tavoittelematon toimija. Se kilpailuttaa lastensairaalan rakentamisen hankintalainsäädännön mukaisesti. Valmistuessaan lastensairaala toimii yksi vuokralainen, joka on julkista terveydenhuoltoa harjoittava toimija, nykyisin HUS.

Lastensairaala palvelee valmistuessaan lainsäädännössä säädetyn, julkisen terveydenhuollon palveluvelvoitteen toteuttamista. Rakennuksen on määrä palvella oman alueensa lisäksi lasten ja nuorten valtakunnallisen erikoissairaanhoidon tarpeita.

Sosiaali- ja terveysministeriö tekee valtionavustuspäätöksen säätiölle annettavaa valtionavustusta koskien. Myönnettävään valtionavustukseen sovelletaan valtionavustuslakia (688/2001).

Uuden lastensairaalan rakentamisen kokonaiskustannusarvio on yhteensä 160 000 000 euroa, josta 40 000 000 euroa rahoitetaan valtionavustuksella, 40 000 000 euroa HUS:n avustuksella, 30 000 000 euroa kansalaiskeräyksellä ja 50 000 000 euroa vieraalla pääomalla.

2015 talousarvio	15 000 000

52. Valtion rahoitus turvakotitoiminnan menoihin (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 8 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää turvakotitoiminnasta aiheutuvien kustannusten korvaamiseen.

Selvitysosa: Turvakotitoiminnan valtakunnallinen järjestämisvastuu keskitetään Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitokselle, joka valitsee palveluntuottajat ja huolehtii valtionavustuksen maksatuksesta sekä käytön valvonnasta.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kuntien rahoitusosuus (siirto momentilta 28.90.30)	4 000
Tasomuutos	4 000
Yhteensä	8 000

2015 talousarvio 8 000 000

63. Valtionavustus sosiaalialan osaamiskeskusten toimintaan (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 2 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää sosiaalialan osaamiskeskustoiminnasta annetun lain (1230/2001) mukaisen valtionavustuksen maksamiseen sosiaalialan osaamiskeskuksille.

Selvitysosa: Koko maan kattavat alueelliset osaamiskeskukset ovat Etelä-Suomen, Häme-Satakunnan, Itä-Suomen, Kaakkois-Suomen, Keski-Suomen, Pohjanmaan maakuntien, Pohjois-Suomen ja Varsinais-Suomen sosiaalialan osaamiskeskukset. Lisäksi erityisesti ruotsinkielisten kuntien tarpeista lähtien on muodostettu Det finlandssvenska kompetenscentret inom det sociala området, jonka toimialue käsittää koko maan. Kullekin osaamiskeskukselle kohdentuvan valtionavustuksen perusteet on määriteltä valtioneuvoston asetuksessa sosiaalialan osaamiskeskustoiminnasta (1411/2001).

Toiminnan tavoitteena on laadukkaiden sosiaalipalvelujen turvaaminen alueellisesti yhteistyössä kuntien sekä järjestetyn tutkimus-, kehittämis- ja koulutustoiminnan kanssa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Sopeutustoimi	-1 000
Yhteensä	-1 000

2015 talousarvio 2 000 000
 2014 talousarvio 3 000 000
 2013 tilinpäätös 3 500 000

64. Valtion korvaus rikosasioiden sovittelun järjestämisen kustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 6 300 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää rikosasioiden ja eräiden riita-asioiden sovittelusta annetun lain (1015/2005) mukaisen valtion korvauksen maksamiseen sovittelun järjestämisestä aiheutuvien kustannusten korvaamiseksi.

Selvitysosa: Valtion korvauksen arvioidaan kattavan sovittelutoimintaan osallistuvan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvat sekä muut toiminnan kannalta tarpeelliset menot. Korvaus maksetaan aluehallintoviraston kanssa sopimuksen tehneelle kunnalle tai muulle palvelun tuottajalle ja sen maksatuksesta huolehtii aluehallintovirasto. Korvauksen perusteet on määritelty valtioneuvoston asetuksella rikosasioiden ja eräiden riita-asioiden sovittelusta (267/2006).

Toiminnan tavoitteena on erityisesti nuorten rikosketjun varhainen katkaiseminen.

2015 talousarvio	6 300 000
2014 talousarvio	6 300 000
2013 tilinpäätös	6 300 000

70. Terveiden ja toimintakyvyn edistäminen

Selvitysosa: Luvun menot aiheutuvat työsuojelun aluehallintoviranomaisten toimintamenoista, terveysvalvonnan, tartuntatautien valvonnan, rokotteiden hankinnan ja pandemiavarautumisen erityismenoista, terveyden edistämisen menoista, työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen menoista sekä UKK-instituutin valtionavustuksesta. Terveiden ja toimintakyvyn edistämistä ja terveysvalvontaa toteutetaan osin myös momenttien 33.02.03, 33.02.05, 33.03.04 ja 33.03.50 määrärahoilla. Kunnat ovat keskeisiä terveysvalvonnasta vastaavia toimijoita.

Työsuojelun aluehallintoviranomaisten toimenpiteet

Sosiaali- ja terveysministeriön Sosiaalisesti kestävä Suomi 2020 -strategian yhtenä tavoitteena on, että elinaikainen työaika pitenee kolmella vuodella vuoteen 2020 mennessä. Vuonna 2011 vahvistettujen Työympäristön ja työhyvinvoinnin linjausten mukaisesti työsuojelun aluehallintoviranomaiset suuntaavat toimintaansa niin, että vuoden 2010 tasoon verrattuna 1) ammattitautien määrä vähenee 10 %, 2) työpaikkatapaturmien taajuus alenee 25 % ja 3) työn aiheuttama haitallinen kuormitus työssä vähenee 20 %. Sidosryhmäyhteistyöllä ja asiantuntijaorganisaatioiden tuella pyritään siihen, että työpaikat omaksuvat turvallisuusjohtamisen keskeiset käytännöt ja hoitavat perusasiat kuntoon niin, että työolot ovat turvalliset ja terveelliset, ja että työelämän pelisääntöjä noudatetaan. Työsuojeluviranomaiset valvovat, että työnantajat ja muut vastuutahot noudattavat lainsäädännön velvoitteita. Työsuojelun aluehallintoviranomaiset toteuttavat osaltaan harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan toimintaohjelmaa vuosille 2012–2015.

Palkansaajien työoloja kuvaavien tunnuslukujen kehitys

	2008	2009	2010	2011	2012	2013 ¹⁾
Korvatut työtapaturmat	141 400	116 700	124 000	130 500	126 500	123 000
Korvatut työpaikkatapaturmat milj. työtuntia kohden, kaikki toimialat	33	29	30	31	30	29,5
— rakentaminen	73	65	68	66	65	63
— teollisuus	46	37	38	39	38	35
— kuljetus ja varastointi	50	43	45	49	49	46

Palkansaaajien työoloja kuvaavien tunnuslukujen kehitys

	2008	2009	2010	2011	2012	2013 ¹⁾
Työpaikalla ja työliikenteessä sattuneet kuolemat	30	26	33	26	28	20
Työmatkakuolemat (työmatkalla, asunnosta työhön tai päinvastoin)	18	11	18	21	20	12

Lähde: Tapaturmavakuutuslaitosten liitto

¹⁾ Ennakkotieto**Vaikuttavuus***Viranomaisaloitteinen toiminta*

Työsuojelun aluehallintoviranomaisten toiminta kohdennetaan toimintaympäristöanalyysien perusteella työpaikoille, joilla valvonnan avulla voidaan saada suurimmat hyödyt työelämän pelisääntöjen noudattamisessa ja työurien pidentämisessä.

Työelämän pelisääntöjen valvonta sisältää harmaan talouden torjuntaan osallistumisen, työsuhde- ja työaikalainsäädännön valvonnan sekä ajo- ja lepoaikavalvonnan. Harmaan talouden torjunnassa työsuojelun vastualueet valvovat erityisesti ulkomaisen työvoiman käyttöä, tilaajavastuulain, työsuhde- ja työaikalainsäädännön noudattamista sekä rakennusallalla kuvallisen, työntekijän veronumeron sisältävän tunnistekortin käyttöä.

Työurien pidentämisessä keskitytään työn aiheuttaman haitallisen kuormituksen ehkäisyyn, työtapaturmien torjuntaan, kemikaaliriskien hallinnan ja kemikaalien turvallisen käytön valvontaan työpaikoilla, kosteus- ja homeongelmien valvontaan sekä työterveyshuollon valvontaan.

Tuotteiden turvallisuuteen kohdistuvan valvonnan avulla varmistetaan koneiden, henkilösuojainten ja kemikaalien säädöstenmukaisuus.

Valvonnalla vaikutetaan turvallisuuden hallintajärjestelmiin siten, että työpaikoilla on toimivat käytännöt vaarojen tunnistamiseen ja arviointiin, toimenpiteiden toteutukseen sekä tarkkailuun ja seurantaan. Hallintajärjestelmien toimivuus käytännössä todennetaan muun muassa työolomittareiden avulla. Tehokkaan tiedotuksen sekä sidosryhmäyhteistyön avulla tuetaan valvontatoimintaa.

Asiakasaloitteinen toiminta

Työsuojeluvalvontaan liittyvään asiakaskysyntään vastataan kaikilta osin sovittuja määräaikoja noudattaen. Asiakasaloitteisen toiminnan sisältö ja laatu pyritään yhtenäistämään työsuojelun vastualueilla. Asiakasaloitteisen toiminnan seurantatiedot saadaan valvontatietojärjestelmän kautta. Sähköistä asiointia sekä valvontatoimintaa tukevaa viestintää kehitetään resurssien käytön tehostamiseksi.

Terveyden ja toimintakyvyn edistämisen toimenpiteet

Terveyttä edistetään ja kansantauteja vähennetään yhteiskuntapolitiikan eri keinoin. Ihmisten omatoimisuutta terveytensä ja hyvinvointinsa ylläpitäjinä ja edistäjinä tuetaan huolehtimalla, että ympäristö ja olosuhteet tukevat terveellisiä valintoja. Kansainvälinen toiminta vaikuttaa yhä enemmän ihmisten terveyteen ja hyvinvointiin sekä elämäntapoihin ja terveystottumuksiin. Terveyden edistämisen toiminnan perustana on Terveys 2015 -kansanterveysohjelma.

Terveysvalvonta (33.70.21) keskittyy erityisesti talousveden laadun valvonnan tehostamiseen, ympäristöterveydenhuollon tietojärjestelmien kehittämiseen sekä EU:n uuden kemikaalilainsäädäntöön.

dännön (REACH-asetus) toimeenpanoon ja rakennusten kosteus- ja homevaurioiden selvittämisen kehittämiseen.

Tavoitteet:

- Elinympäristöstä ihmisille aiheutuvien terveyshaittojen ehkäisy ja poistaminen.
- Turvata säädösten edellyttämien ympäristön terveydellisten laatuvaatimusten toteutuminen, valvontamenettelyjen toimivuus, ajanmukaisuus, tuloksellisuus sekä valvonnan johdon tehokkuus.
- Vähentää talousvesistä aiheutuvia epidemioita.
- Ehkäistä geeni-, bio- ja nanoteknologiaan liittyviä terveyshaittoja.

Rokotteiden hankinnan ja tartuntatautien torjunnan (33.70.20 ja 33.70.22) painopisteinä ovat rokotusohjelman kehittäminen sekä sen toteutumisen ja vaikuttavuuden seuranta, hoitoon liittyvien infektioiden ja mikrobilääkeresistanssin torjunta, HIV-infektioiden ja muiden veri- tai sukupuoliteitse leviävien tartuntojen ehkäiseminen, varautuminen vakaviin epidemioihin ja kansainvälisenä yhteistyönä toteutettavan torjuntatyön vahvistaminen.

Tavoitteet:

- Rokotuksin ehkäistävien tautien matala esiintyvyys, influenssarokotusten kattavuuden parantaminen yli 65-vuotiailla ja yleisen rokotuskattavuuden ylläpito (esimerkkinä hinkuyskän esiintyvyys, yli 65-vuotiaiden influenssarokotusten kattavuus).
- Tartuntatautien leviämisen ehkäisy ja epidemioiden selvittäminen (esimerkkinä kampylobakteeri, epidemioiden epäilyilmoitusten lukumäärät).
- Suomen kansainvälisesti verrattuna hyvän tartuntatautilanteen säilyttäminen (esimerkkinä tuberkuloosi, MRSA/resistentti stafylokokki-sairaalainfektio).
- WHO- ja EU-järjestelmiin yhteensopivan, nopean reagoinnin mahdollistavan seuranta- ja torjuntajärjestelmän edelleen kehittäminen (systeemikehitys).
- HIV-infektion ja muiden veri- tai sukupuoliteitse leviävien tartuntojen leviämisen aiheuttaman terveyspalvelujen tarpeen kasvun ehkäisy (uusien HIV-tapausten lukumäärä).
- Pandemiavalmiuden ja alueellisen epidemiologisen toiminnan kehittäminen.

Terveyden edistämisen (33.70.50) tavoitteena on ylläpitää ja kohentaa väestön terveyttä sekä työ- ja toimintakykyä, vähentää elinympäristön vaaratekijöitä sekä kaventaa väestöryhmien välisiä terveyseroja. Terveyden edistämistä toteutetaan tehokkaimmin laajoin, samanaikaisin ja usean eri toimijan yhteisin toimin.

Määrärahalla tuettavien hankkeiden tulee tukea Terveys 2015 -kansanterveysohjelman ja muiden valtakunnallisten terveyden edistämisen ohjelmien toimeenpanoa.

Tavoitteet:

- Tehostaa terveyden edistämisen toiminnan kehittämistä ja olemassa olevien käytäntöjen soveltamista sekä eri toimijoiden yhteistyötä uudistuvissa palvelurakenteissa.
- Tukea erityisesti hankkeita, jotka ottavat huomioon ja pyrkivät kaventamaan sosioekonomisten väestöryhmien välisiä terveyseroja, mukaan luettuna sukupuolten väliset terveyserot.

— Tukea lasten ja nuorten tupakoimattomuutta edistävää työtä, ottaen huomioon erot eri koulutusasteilla. Kehittää tupakoinnin lopettamisen lyhytneuvontaa ja vieroitustoimintaa terveyspalvelujärjestelmässä.

— Ehkäistä ja vähentää lasten, nuorten ja lapsiperheiden alkoholin ja muiden päihteiden käyttöä. Tehostaa alkoholin suurkuluttajien mini-intervention käyttöönottoa perusterveydenhuollossa. Tukea päihteiden käyttöön liittyvien ongelmien ehkäisyä.

— Ehkäistä ja vähentää väestön ylipainoa ja sairauksia ruokavalion ja fyysisen aktiivisuuden avulla. Keskeisiä kohderyhmiä ovat lapset, nuoret ja lapsiperheet. Lisätä terveytensä kannalta riittävästi liikkuvien määrää. Tukea väestön terveellisiä ravitsemustottumuksia. Tukea ikääntyneiden, erityisesti toimintakyvyltään heikentyneiden, arkiliikkumista ja lihasvoimaa ylläpitävää liikkumista.

— Tukea ympäristön ja palvelujen esteettömyyttä ja siten kansalaisten yhdenvertaisuutta.

— Edistää kansalaisten osallisuutta lisääviä toimintatapoja ja sitä kautta terveellisen yhteiskunnan kehittämistä.

— Edistää ja tehostaa tapaturmien ehkäisyä. Tukea erityisesti iäkkäiden kaatumisten, liikuntatapaturmien sekä lasten ja nuorten tapaturmien ehkäisyn toimintamallien kehittämistä ja levittämistä.

— Tukea lasten ja nuorten psykososiaalista kehitystä ja mielenterveyttä. Aikuisilla keskeisenä tavoitteena on mielenterveysongelmien ehkäisy sekä vanhemmuuden ja vanhempien parisuhteen tukeminen. Ikääntyvillä tavoitteena on vahvistaa mielenterveyttä edistävien menetelmien käyttöä osana sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita.

— Tehostaa nuorten seksuaali- ja lisääntymisterveyden edistämistä sekä seksuaalineuvonnan integroimista kiinteäksi osaksi sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita.

Työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen (33.70.51) määrärahaa käytetään työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksesta aiheutuvien kustannusten korvaamiseen. Työterveyslaitos käyttää varoja oman ja yliopistojen koulutuksen kehittämiseen sekä maksaa korvausta työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksesta aiheutuneisiin kustannuksiin yksityisestä terveydenhuollosta annetun lain tarkoittamille palvelujen tuottajille sekä työnantajan ylläpitämillä työterveyshuoltoasemille.

Tavoitteet:

— Varmistaa, että työterveyshuollossa päätoimisesti työskentelevät lääkärit ovat työterveyshuollon erikoislääkäreitä kuten asetuksessa (1484/2001) säädetään.

— Turvata työterveyslääkärien eläkkeelle siirtymisestä johtuva koulutuksen määrällinen tarve.

— Nostaa työterveyslääkärien koulutustaso vastaamaan työelämän tarpeita siten, että työterveyshuollon toimenpitein tuetaan työntekijöiden työssä jaksamista ja jatkamista sekä turvataan työterveyshuoltolain toimeenpano.

Terveyden ja toimintakyvyn edistämisen tunnusluvut 2012—2015

	2012 toteutunut	2013 toteutunut	2014 arvio	2015 arvio
Terveysvalvonta				
Vesivälitteiset epidemiat				
— epidemioiden lukumäärä	2	4	5	4
— sairastuneet henkilöt	530	220	200	100
Tartuntatautien torjunta ja rokotteiden hankinta				
Influenssarokotusten kattavuus yli 65-vuotiailla, %	38	40	40	40
Hinkuyskätapaukset, lkm	541	192	300	300
Kampylobakteerilöydökset, lkm	4 273	4 068	4 200	4 200
Epidemioiden epäilyilmoitukset	80	73	80	80
Tuberkuloositapaukset, lkm	276	269	270	270
MRSA/resistentti stafylokokkilöydökset, lkm	1 284	1 289	1 300	1 300
HIV ilmoitetut tapaukset, lkm	155	156	160	160
Hepatiitti C-virustartunnat, lkm	1 164	1 174	1 200	1 200
Hepatiitti B-virustartunnat, lkm	19	18	20	20
Tippuritartunnat, lkm	314	268	280	280
Kuppatartunnat, lkm	206	157	160	160
Klamydiatartunnat, lkm	13 255	13 216	13 200	13 200
Työterveyshuollon erikoislääkärikoulutus				
Työterveyshuollon erikoislääkäritutkintojen lukumäärä	48	44	45	45

Terveyden edistämisen määrärahan jakautuminen painopistealueisiin, euroa/vuosi

	2012 toteutunut	2013 toteutunut	2014 arvio	2015 arvio
Painopistealueet				
Tupakan, alkoholin ja huumeiden käytön ehkäisy ja vähentäminen	1 145 000	900 000	360 000	370 000
Toimintakyvyn edistäminen ja liikunnan lisääminen	820 000	530 000	300 000	300 000
Terveellisen ravitsemuksen edistäminen	550 000	650 000	340 000	315 000
Mielenterveyden edistäminen ja väkivallan ehkäiseminen	530 000	670 000	400 000	350 000
Seksuaaliterveyden edistäminen	175 000	275 000	275 000	280 000
Ympäristön turvallisuuden ja esteettömyyden tukeminen sekä koti- ja vapaa-ajan tapaturmien ehkäiseminen	320 000	120 000	420 000	400 000
Terveyden edistämisen rakenteiden, laadun, menetelmien ja yhteistyön kehittäminen	1 560 000	635 000	1 035 000	915 000
Yhteensä	5 100 000	3 780 000	3 130 000	2 930 000

01. Työsuojelun aluehallintoviranomaisten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 27 439 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös ulkomailla olevien suomalaisten alusten tarkastustoiminnan ja työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annetun lain (44/2006) 15 ja 20 §:n mukaisista toimenpiteistä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Sosiaali- ja terveysministeriö on asettanut alustavasti työsuojelun aluehallintoviranomaisille seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2015. Vastuualuekohtaiset tulostavoitteet määritellään ministeriön ja työsuojelun aluehallintoviranomaisten välisissä tulossopimuksissa.

Toiminnallinen tuloksellisuus

Viranomaisvalvonnan vaikuttavuutta parannetaan kohdentamalla valvontaa ja varmistamalla tasalaatuinen valvonta yhteneväisillä valvontakäytännöillä. Voimavarojen suuntaamista ja käyttöä toiminnan painoalueille seurataan. Toimintojen tuottavuuden parantamiseksi toimintatapoja tehostetaan.

Tarkastustoiminnalle asetetaan seuraavat määrätavoitteet:

Vuonna 2013 suoritettiin 25 600, vuonna 2014 arvioidaan suoritettavan 28 000 ja vuonna 2015 30 000 tarkastusta.

Työsuojelun aluehallinnon kokonaiskustannukset (1 000 €) ja henkilötövuodet

Tulosalue	2013		htv	2014		htv	2015		htv
	toteutunut	%-osuus		tavoite	%-osuus		tavoite	%-osuus	
Viranomaisaloitteinen toiminta	19 310	69	311	18 096	65	297	17 646	64	298
Asiakasaloitteinen toiminta	4 757	17	77	5 568	20	91	5 539	20	92
Hallinto- ja tukitoiminnot	3 918	14	63	4 176	15	69	4 254	16	69
Yhteensä	27 985	100	451	27 840	100	457	27 439	100	459

Toiminnallinen tehokkuus

Työsuojelun aluehallintoviranomaiset suunnittelevat resurssien käytön ja suuntaavat ne tehokkaasti toiminnan vaikuttavuuden huomioiden.

Yhteiset valtakunnalliset tehtävät mukaan lukien työsuojelun vastuualueiden tukipalveluyksikön tehtävät on tasattu ja organisoitu työsuojelun vastuualueiden kesken niin, että ne tukevat tehokkaasti valvontatoimintaa. Työsuojelun vastuualueilla on käytössä yhteinen valtakunnallinen puhelinneuvonta.

Maksullisen toiminnan tavoitteena on, että julkisoikeudellisten suoritteiden maksut vastaavat kokonaiskustannuksia ja suoritteet ovat tarkoituksenmukaista laatutasoa. Liiketaloudellisen suoritustuotannon tavoitteena on kokonaiskannattavuus.

Tuotokset ja laadunhallinta

Työsuojelun aluehallintoviranomaiset toimivat kiinteässä yhteistyössä työpaikkojen, työmarkkinajärjestöjen sekä muiden sidosryhmien kanssa. Erityisesti aluetasolla tehostetaan yhteistyötä eri toimijoiden välillä. Työterveyslaitoksen ja muiden asiantuntijatahojen asiantuntemusta käytetään joustavasti työsuojelun aluehallintoviranomaisten valvontatoiminnan tukena.

Työsuojelun aluehallintoviranomaisten toiminnan suunnittelun ja kohdentamisen menetelmiä kehitetään ja niiden toimivuutta seurataan. Toiminnan laatua ja tuottavuutta parannetaan, valvontamenetelmiä kehitetään ja toiminnan eri osa-alueiden arviointia jatketaan.

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

Työsuojelun vastuualueilla varmistetaan osaamisen ja henkilöstövoimavarojen tarkoituksenmukainen sijoittuminen. Työsuojelun vastuualueilla on käytössä uudistettu koulutusjärjestelmä. Henkilöstön osaamisen kehittämistä ja ammattitaidon ylläpitämistä tuetaan ja työhyvinvoinnista huolehditaan.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Bruttomenot	28 152	27 970	27 569
Bruttotulot	167	130	130
Nettomenot	27 985	27 840	27 439
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	6 564		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	6 185		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tuottavuustoimet	-450
Valtimo -hankkeen rahoituksen vähennys	-100
Palkkaliukumasäästö	-57
Palkkausten tarkistukset	206
Yhteensä	-401

2015 talousarvio	27 439 000
2014 talousarvio	27 840 000
2013 tilinpäätös	27 606 000

20. Rokotteiden hankinta (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 11 790 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) tartuntatautilain (583/1986) 25 §:n perusteella maksutta toimitettavien rokotustilaisuuksissa tarvittavien rokotteiden hankkimisesta ja edelleen toimittamisesta ja käytön ohjeistamisesta molemmilla kotimaisilla kielillä, kansallisen rokotusohjelman rokotusten epidemiologisten ja immunologisten vaikutusten, kattavuuden ja turvallisuuden selvittämisestä sekä niiden seurantajärjestelmien kehittämisestä, velvoitevarastoinnista, rokotejakelujärjestelmästä sekä muiden yleisen rokotusohjelman toteuttamisesta aiheutuvien menojen ja korvausten maksamiseen

2) Suomen lääkevahinkokorvausosuuskunnan jäsenmaksuun

3) rokotteiden hankkimisesta ja edelleen toimittamisesta välitystoimintaan aiheutuvien menojen maksamiseen

4) rokotteiden hankintapäätösprosessiin liittyviin kustannuksiin.

Määrärahaa saa käyttää myös enintään kahta henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen kansallisen rokotusohjelman rokotusten epidemiologisten ja immunologisten vaikutusten, kattavuuden ja turvallisuuden selvittämiseksi sekä niiden seurantajärjestelmien kehittämiseksi.

Selvitysosa: Rokotusohjelman toteuttamisesta arvioidaan aiheutuvan menoja yhteensä 11 790 000 euroa. Summa on arvioitu tulevien tilausten mukaan. Määrärahaan sisältyy pandemi-

arokotteen vuosivarausmaksu 2 500 000 euroa. Rokotteiden välitystoimintaan ja muuhun rokotteiden hankintaan, huoltoon ja välitykseen on arvioitu käytettävän 211 000 euroa.

Rokotteiden välitystoiminnan aiheuttamat muut menot on merkitty momentille 33.03.04. Tulot rokotteiden myynnistä ja välitystoiminnasta on merkitty momentille 12.33.03.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

B-hepatiittirokote opiskelijoille	900
Kertaluonteinen säästö	-9 000
Sopeutustoimi; kertaluonteinen leikkaus	-3 000
Yhteensä	-11 100

2015 talousarvio	11 790 000
2014 talousarvio	22 890 000
2013 tilinpäätös	24 390 000

21. Terveysvalvonta (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 930 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) terveydensuojelulain (763/1994), geeniteknikiikalain (377/1995), kemikaalilain (744/1989), säteilylain (592/1991) ja kosmetiikkalain (22/2005) edellyttämästä terveysturvallisuuden valvontatutkimuksesta ja henkilöstön jatko- ja täydennyskoulutuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen

2) bio- ja nanoteknologian riskinhallintaan liittyvästä koulutuksesta ja tutkimuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen

3) edellä mainittuihin tarkoituksiin myönnettävien harkinnanvaraisten valtionavustusten maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös enintään yhtä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen ja siitä aiheutuvien muiden menojen maksamiseen.

2015 talousarvio	930 000
2014 talousarvio	930 000
2013 tilinpäätös	930 000

22. Tartuntatautien valvonta (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 660 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) tartuntatautilain (583/1986) edellyttämän ehkäisyn ja valistustoiminnan, yllättävien epidemioiden selvittämisen ja seurannan sekä näiden edellyttämän kansainvälisen yhteistyön aiheuttamien menojen maksamiseen

2) edellä mainittuihin tarkoituksiin myönnettävien harkinnanvaraisten valtionavustusten maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös enintään yhtä henkilötövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen ja sosiaali- ja terveysministeriölle aiheutuvien muiden toimintamenojen maksamiseen.

2015 talousarvio	660 000
2014 talousarvio	660 000
2013 tilinpäätös	660 000

50. Terveiden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 2 930 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää terveyden edistämisen määrärahasta annetun lain (333/2009) 1 §:n mukaisten menojen maksamiseen.

Määrärahasta voidaan myöntää valtionavustuksia järjestöille, säätiöille, kunnille ja muille toimijoille. Määrärahasta voidaan myös tehdä sopimuksia valtionhallinnon laitosten kanssa terveyden edistämisen hankkeista. Määrärahaa saa käyttää myös määrärahan hallinnointiin liittyvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Sopeutustoimi	-200
Yhteensä	-200
2015 talousarvio	2 930 000
2014 talousarvio	3 130 000
2013 tilinpäätös	3 780 000

51. Valtion korvaus työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 1 900 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää Työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta annetun lain (159/1978) 3 a §:n mukaiseen työterveyshuollon erikoislääkärin koulutuksesta aiheutuvien kustannusten korvaamiseen.

Selvitysosa: Työterveyslaitokselle maksetaan valtion varoista korvausta työterveyshuoltoon erikoistuvien lääkärin koulutuksesta aiheutuneisiin kustannuksiin. Työterveyslaitos voi maksaa korvausta yliopistoille, yksityisestä terveydenhuollosta annetun lain (152/1990) tarkoittamille palvelujen tuottajille sekä työterveyshuoltolain tarkoittamille palvelujen tuottajille (työntantajan ylläpitämät terveysasemat). Lisäksi Työterveyslaitos voi käyttää määrärahaa itse antamansa työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen kustannuksiin.

Tavoitteena on turvata työterveyslääkärien eläkkeelle siirtymisestä johtuva koulutuksen määrällinen tarve ja nostaa työterveyslääkärien koulutustaso vastaamaan työelämän tarpeita siten, että työterveyshuollon toimenpitein tuetaan työntekijöiden työssä jaksamista ja jatkamista sekä turvataan työterveyshuoltolain toimeenpano. Työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen aiheut-

tamiin kustannuksiin kohdennetut voimavarat ovat lisänneet tutkintojen lukumäärää selvästi jo vuodesta 2005 lähtien. Työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen sisältöä on kyetty kehittämään.

Määrärahan mitoitust perustuu siihen, että tutkintokohtaisen korvauksen suuruus on 64 700 euroa ja että vuonna 2015 suoritetaan 29 tutkintoa. Vuonna 2013 tutkintoja suoritettiin 44 ja vuonna 2014 arvioidaan suoritettavan 45 tutkintoa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Sektoritutkimussäästö (HO)	-1 000
Yhteensä	-1 000
2015 talousarvio	1 900 000
2014 talousarvio	2 900 000
2013 tilinpäätös	2 900 000

52. Valtionavustus UKK-instituutin toimintaan (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 1 072 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtionavustuksen myöntämiseen Urho Kekkosen kuntoinstituutisäätiön ylläpitämälle UKK-instituutille (laki valtionavusta Urho Kekkosen kuntoinstituutisäätiön toimintaan 1284/2010, 2 §).

Selvitysosa: Avustus on tarkoitettu UKK-instituutin toimintaan, jonka tarkoituksena on yksilön ja väestön terveyden, toimintakyvyn ja omatoimisen terveydenhoidon sekä terveyttä edistävän liikunnan edistäminen, kehittäminen ja tutkimus.

2015 talousarvio	1 072 000
2014 talousarvio	1 072 000
2013 tilinpäätös	972 000

80. Maatalousyrittäjien ja turkistuottajien lomitustoiminta

Selvitysosa: Lomitustoiminnan tarkoituksena on edistää maatalousyrittäjien ja poronhoitajien sekä turkistuottajien työssä jaksamista, terveyttä ja toimintakykyä. Maatalousyrittäjien lomituspäalvelujen järjestämisestä aiheutuneet kustannukset korvataan valtion varoista kustannusperusteisesti. Turkistuottajien lomituspäalveluista aiheutuvat kustannukset korvataan valtion talousarviossa tarkoitukseen osoitetun siirtomäärärahan rajoissa.

Maatalousyrittäjillä on oikeus 26 päivän vuosilomaan. Vuosiloma kuuluu vain kotieläintaloutta harjoittaville maatalousyrittäjille. Sijaisapua voi saada myös kasvinviljelyn harjoittaja. Sijaisapua annetaan maatalousyrittäjälle, joka on sairauden tai muun tilapäisen syyn vuoksi estynyt hoitamasta maatalousyrityksen hoitoon kuuluvia välttämättömiä tehtäviä. Vuosiloma on maksuton, mutta sijaisavusta peritään maksu. Maatalousyrittäjä voi lisäksi tietyin edellytyksin ostaa lomitaja-apua tuettuun hintaan enintään 120 tuntia vuodessa.

Turkistuottajalle voidaan järjestää tarkoitukseen varatun määrärahan rajoissa vuosilomalomitusta enintään 18 päivää ja maksullista lisävapaa enintään 120 tuntia vuonna 2015.

Hallitus antaa eduskunnalle esityksen laiksi poronhoitajien sijaisavusta. Laissa säädetään poronhoitajien mahdollisuudesta saada sijaisapua työkyvyttömyyden perusteella enintään 150 tuntia vuodessa vuonna 2015.

Lomituspalvelujen yleinen johto, ohjaus ja valvonta kuuluvat sosiaali- ja terveysministeriölle. Vastuu lomituspalvelujen toimeenpanosta on Maatalousyrittäjien eläkelaitoksella (Mela). Lomituspalvelujen järjestämisestä vastaavina paikallisyksikköinä toimivat kunnat Melan kanssa tekemiensä toimeksiantosopimusten perusteella. Melalle ja paikallisyksiköille suoritetaan valtion varoista laskennallinen korvaus lomituspalvelujen hallintokustannuksiin.

Toiminnan laajuus 2012—2015

	2012 toteutunut	2013 toteutunut	2014 arvio	2015 arvio
Maatalousyrittäjät				
1. Vuosilomatoiminta				
Palvelujen käyttäjien lukumäärä	23 114	21 909	20 900	19 960
Lomituspäivien lukumäärä	589 669	560 337	535 200	511 100
Lomituspäiviä/käyttäjä	25,48	25,58	25,60	25,60
Lomitustuntien lukumäärä	3 928 515	3 649 585	3 443 000	3 277 000
Lomituspäivien keskim. kesto tunteina	6,66	6,51	6,43	6,41
2. Sijaisaputoiminta				
Palvelujen käyttäjien lukumäärä	9 500	8 897	8 480	8 100
Lomituspäivien lukumäärä	427 830	398 913	380 800	363 700
Lomituspäiviä/käyttäjä	45,03	44,93	44,91	44,90
Lomitustuntien lukumäärä	3 001 390	2 764 852	2 627 500	2 509 500
Lomituspäivän keskim. kesto tunteina	7,02	6,93	6,90	6,90
3. Tuettu maksullinen lomittaja-apu				
Maksullisen lomittaja-avun käyttäjien lukumäärä	11 722	11 381	10 920	10 460
Lomituspäivien lukumäärä	102 058	102 752	101 600	100 240
Lomituspäiviä/käyttäjä	8,71	9,03	9,30	9,58
Maksullisen lomittaja-apatuntien lukumäärä	691 369	682 353	673 000	664 600
Lomituspäivien keskim. kesto tunteina	6,77	6,64	6,62	6,63
Turkistuottajat				
1. Vuosiloma				
Palvelujen käyttäjien lukumäärä	679	700	721	743
Lomituspäivien lukumäärä	11 679	12 600	12 978	13 374
Lomituspäiviä/käyttäjä	15,2	17,14	17,14	17,14
Lomitustuntien lukumäärä	80 487	88 200	90 846	93 618
Lomituspäivien keskim. kesto tunteina	6,89	7,00	7,00	7,00
2. Lisävapaa				
Palvelujen käyttäjien lukumäärä	417	442	469	497
Lomitustuntien lukumäärä	45 336	53 040	56 280	59 640
Lomitustunteja/käyttäjä	109	120	120	120

Toiminnan laajuus 2012—2015

	2012 toteutunut	2013 toteutunut	2014 arvio	2015 arvio
Poronhoitajien sijaisapu				
Palvelujen käyttäjien lukumäärä	210	-	220	220
Lomitustunnit	15 000	-	16 000	16 000
Lomitustunteja/käyttäjä	72	-	73	73
Lomituspalvelun hallinto				
Koko- ja osapäiväisiä toimihenkilöitä				
— Melassa	6	7	7	7
— Paikallisyksiköissä, josta	299	295	295	295
— Vastuuhenkilöitä	45	45	45	45
— Toimistohenkilöitä	23	20	20	20
— Johtavia lomittajia	231	230	230	230
Paikallisyksikköjen lukumäärä	47	45	45	45
Vakinaisten lomittajien lukumäärä	4 498	4 400	4 400	4 400

40. Valtion korvaus maatalousyrittäjien lomituspalvelujen kustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 190 600 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) maatalousyrittäjien lomituspalvelulain (1231/1996) 35 §:ssä tarkoitettuihin lomituspalvelujen käyttökustannuksiin lain 37 §:n nojalla kunnille suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen
- 2) enintään 182 000 euroa maatalouslomittajien oppisopimuskoulutuksesta paikallisyksiköille aiheutuneiden nettokustannusten korvaamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoitus perustuu vuoden 2012 kustannuksia kuvaaviin alustaviin toteutumätietoihin ja niiden perusteella tehtyihin arvioihin toiminnan laajuuden ja kustannusten kehityksestä vuosina 2013 ja 2014.

Määrärahasta arvioidaan käytettävän vuosilomatoimintaan 114 600 000 euroa, sijaisaputoimintaan 61 000 000 euroa ja maksulliseen lomittaja-apuun 15 000 000 euroa. Määrärahasta arvioidaan tarvittavan 187 600 000 euroa valtion korvausten ennakoiden ja 3 000 000 euroa valtion korvausten loppuerien maksamiseen.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi maatalousyrittäjien lomituspalvelulain muuttamiseksi siten, että toiminnan menoja vähennetään 5 000 000 eurolla vuonna 2015.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Sopeutustoimi	-5 000
Tarvearvion muutos	-10 400
Yhteensä	-15 400

2015 talousarvio	190 600 000
2014 talousarvio	206 000 000
2013 tilinpäätös	189 615 262

41. Valtion korvaus turkistuottajien lomituspalvelujen kustannuksiin (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 2 600 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää turkistuottajien lomituspalvelulain (1264/2009) 25 §:n mukaiseen turkistuottajien lomituspalvelujen käyttökustannuksiin suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen lomituksen paikallisyksiköille.

Selvitysosa: Turkistuottajille järjestetään maksutonta vuosilomaa ja maksullista lisävapaa-ta tarkoitukseen varatun määrärahan rajoissa. Lomituspalvelujen enimmäismäärät vahvistetaan vuosittain sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tarvearvion muutos	900
Yhteensä	900
2015 talousarvio	2 600 000
2014 talousarvio	1 700 000
2013 tilinpäätös	2 600 000

42. Valtion korvaus poronhoitajien sijaisavun kustannuksiin (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 300 000 euroa.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi poronhoitajien sijaisavusta siten, että sijaisavun saantiperusteet ja toiminnan organisointi jatkuvat samanlaisina kuin niistä säädetään voimassa olevassa määräaikaaisessa laissa vuonna 2014.

2015 talousarvio	300 000
2014 talousarvio	300 000

50. Valtion korvaus maatalousyrittäjien ja turkistuottajien lomituspalvelujen hallintomenoihin (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 16 140 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) maatalousyrittäjien lomituspalvelulain 31 ja 32 §:n nojalla Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle ja kunnille lomituspalvelujen hallinnon järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen

2) enintään 94 000 euroa lain 12 §:n 3 momentin mukaisen harkinnanvaraisen lisäkorvauksen maksamiseen paikallisyksiköille

3) turkistuottajien lomituspalveluista annetun lain 24 §:n ja poronhoitajien sijaisavusta annettavan lain nojalla palvelujen hallinnoinnista aiheutuviin kustannuksiin.

Selvitysosa: Määrärahasta arvioidaan käytettävän kuntien lomituspalvelujen kustannuksiin 14 321 000 euroa, mihin sisältyvät turkistuottajien lomituspalveluista kunnille aiheutuvat kustannukset sekä erille kunnille maksettava harkinnanvarainen lisäkorvaus. Maataloustuottajien eläkelaitokselle lomituspalvelujen hallinnosta aiheutuviin kustannuksiin arvioidaan käytettävän

1 819 000 euroa, mihin sisältyvät turkistuottajien lomituspalvelujen hallinnosta eläkelaitokselle aiheutuvat kustannukset.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	-900
Yhteensä	-900

2015 talousarvio	16 140 000
2014 talousarvio	17 040 000
2013 tilinpäätös	16 139 646

90. Raha-automaattiyhdistyksen avustukset

Selvitysosa: Valtioneuvosto on antanut arpajaislain (1047/2001) nojalla Raha-automaattiyhdistykselle rahapeliluvan yksinoikeudella raha-automaattien käytettävänä pitämiseen, kasinopelien toimeenpanemiseen sekä pelikasinotoimintaan. Rahapelitoiminnasta saatavat varat käytetään terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen myönnettävinä avustuksina oikeuskelpoisille yleishyödyllisille yhteisöille ja säätiöille. Varat myönnetään harkinnanvaraisina avustuksina hakemusten perusteella.

Raha-automaattiyhdistys käsittelee avustushakemukset, laatii avustusten jakoehdotuksen ja hallinnoi avustusten maksatusta, valvoo niiden käyttöä ja tekee avustetun toiminnan tuloksellisuusseurantaa raha-automaattivastuksista säädetyn lain (1056/2001) ja eräistä raha-automaattivastuksiin sovellettavista määräajoista ja tilintarkastajan raportin muodosta säädetyn sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen (453/2013) mukaisesti. Avustuksista päättää Raha-automaattiyhdistyksen hallituksen ehdotuksen pohjalta sosiaali- ja terveysministeriö pääsääntöisesti kerran vuodessa.

Raha-automaattiyhdistyksen tuotosta myönnettiin vuonna 2014 avustuksia 308,0 milj. euroa yleishyödyllisille yhteisöille ja säätiöille terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen. Kun lisäksi arpajaislain 22 §:n 2 momentin nojalla osoitettiin Valtiokonttorin käytettäväksi 66,2 milj. euroa sotainvalidien laitosten käyttökustannuksiin, 34,6 milj. euroa rintamaveteraanien kuntoutukseen sekä 3,5 milj. euroa eräissä Suomen sotiin liittyneissä tehtävissä palvelleiden kuntoutukseen, Raha-automaattiyhdistyksen tuoton käyttö oli yhteensä 242,6 milj. euroa. Vuoden 2013 tuotosta jätettiin jakamatta 44,9 milj. euroa.

Raha-automaattiyhdistyksen tuottoa on tarkoitus käyttää vuonna 2015 yhteensä 426,3 milj. euroa. Tästä määrästä jaettaisiin avustuksina 309,3 milj. euroa momentilta 33.90.50. Lisäksi osoitetaan Valtiokonttorin käyttöön yhteensä 117,0 milj. euroa sotilasvammakorvauksiin, korvauksia sotainvalidien laitosten käyttökustannuksiin, eräisiin kuntoutustoiminnan menoihin sekä rintamaveteraanien kuntoutustoiminnan menoihin. Vastaava tulo 426 288 000 euroa on merkitty momentille 12.33.90. Vuoden 2014 tuottoa jäisi myöhemmin käytettäväksi 42,6 milj. euroa.

50. Avustukset yhteisöille ja säätiöille terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen (arvio-määräraha)

Momentille myönnetään 309 300 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää arpajaislain (1047/2001) 17 §:n 2 momentissa ja 22 §:n 1 ja 3 momentissa mainittuihin tarkoituksiin.

Selvitysosa: Sosiaali- ja terveysministeriö on alustavasti sopinut Raha-automaattiyhdistyksen kanssa seuraavista tulostavoitteista avustustoiminnalle vuodelle 2015:

Avustustoiminnan lähtökohtana on avustusstrategian (2012—2015) kolme päälinjaa: avustuksia suunnataan 1) terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin vahvistamiseen, 2) terveyttä ja sosiaalista hyvinvointia uhkaavien ongelmien ehkäisemiseen ja 3) ongelmia kohdanneiden auttamiseen.

Järjestöt tarjoavat ihmisille mahdollisuuden osallistua, toimia ja vaikuttaa sekä saada mm. vertaistukea. Ne edistävät jäsenistönsä, jonkin erityisryhmän, väestönosan tai koko väestön terveyttä ja sosiaalista hyvinvointia. Järjestöt ovat tärkeitä toimijoita terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämisessä ja ko. toimintaan liittyvien uusien toimintatapojen kehittämisessä.

Terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistäminen on jäsennetty Raha-automaattiyhdistyksen avustusstrategiassa kolmen päälinjan muodostamaksi kokonaisuudeksi. Ensimmäiseen päälinjaan sisältyvät toiminnot, joilla vahvistetaan hyvinvoinnin, normaalin arkielämän, yhteisöllisyyden ja osallisuuden toteutumista. Teema-alueita ovat mm. ihmisten osallistumisen ja mukanaolon edistäminen, hyvinvoinnille suotuisten elämäntapojen ja valintojen mahdollistaminen sekä ihmisten vaikuttamismahdollisuuksien edistäminen.

Toiseen päälinjaan kuuluvat toiminnot, joilla ehkäistään erilaisia terveyttä ja sosiaalista hyvinvointia uhkaavia ongelmia tai riskejä. Teema-alueita ovat mm. terveyttä uhkaavien ongelmien havaitseminen ja varhainen puuttuminen niihin, sosiaalista hyvinvointia ja turvallisuutta uhkaavien ongelmien ehkäiseminen sekä omaehtoisen suoriutumisen edistäminen myös elämän riskitilanteissa sekä ongelmien ja riskien vähentäminen vaikuttamalla niiden kehitykseen.

Kolmannessa päälinjassa on kyse ihmisten auttamisesta ja tukemisesta tilanteissa, joista selviämisessä tarvitaan erityisesti myös kanssaihmisien apua ja tukea. Teema-alueita ovat järjestöläh-töisen avun ja tuen tarjoaminen kanssaihmisille, käyttäjä- ja asiakasnäkökulman ja -kokemuksen varmistaminen palveluiden kehittämisessä sekä syrjäytyneiden auttaminen ja tukeminen heidän saamiseen yhteiskunnan mahdollisuuksien ja palveluiden piiriin.

Elinkeinotoimintaan verrattavaan, korvausta vastaan tapahtuvaan, palvelutoimintaan ei avustuk-sia myönnetä kilpailun vääristymisen ehkäisemiseksi. Avustukset kohdennetaan raha-automaat-tiavustuksista annetun lain mukaisesti järjestötoimintaan, joka toteutetaan ostopalvelu- ja kilpai-luttamisjärjestelmien ulkopuolella.

Palveluihin liittyvässä kehittämistoiminnassa edistetään soveltuvilta osin järjestöjen ja kuntien välistä yhteistoimintaa. Avustusten suuntaamisessa huomioidaan myös hallitusohjelman toteut-tamiseen mahdollisesti sisältyvät kehittämis- tms. ohjelmat siltä osin kuin ne soveltuvat Raha-au-tomaattiyhdistyksen avustusstrategian raamittamaan avustusjärjestelmään ja kansalaisjärjestöjen toimintaan sekä ovat sosiaali- ja terveysministeriön ja Raha-automaattiyhdistyksen välisen tulos-sopimuksen linjausten mukaisia.

Avustusmäärärahan käyttö vuosina 2013—2015

Vuodesta 2012 lähtien avustusmäärärahan käyttösuunnitelma on tehty avustusstrategian kolmen päälinjan mukaisella jaottelulla.

Avustusstrategian 2014—2015 päälinjojen mukainen esitys (milj. euroa)

	2014	2015
Terveysten ja sosiaalisen hyvinvoinnin vahvistaminen	90	90
Terveyttä ja sosiaalista hyvinvointia uhkaavien ongelmien ehkäiseminen	95	102
Ongelmia kohdanneiden auttaminen ja tukeminen	123	117
Yhteensä	308	309

Avustusmäärärahan käyttö vuosina 2013—2015 (milj. euroa)

	2013	2014	2015
Järjestötoiminnan rakenteiden tukeminen	90	92	84
Matalan kynnyksen osallistumis- ja toimintapaikat	26	27	26
Loma- ja leiritoiminta	18	18	16
Viestinnällinen vaikuttaminen ja koulutus	23	24	24
Ryhmämuotoinen tuki ja toimintakyvyn edistäminen	41	42	42
Yksilöllinen tuki ja toimintakyvyn edistäminen	32	33	36
Asumisen edistäminen ja kehittäminen	21	21	31
Palvelujärjestelmän ja toimintakokonaisuuksien kehittäminen	30	31	32
Kriisiauttaminen	20	20	18
Yhteensä	301	308	309

Avustusmäärärahan käyttö avustuslajeittain vuosina 2013—2015 (milj. euroa)

	2013	2014	2015
Yleisavustukset	53	54	62
Kohdennetut toiminta-avustukset	135	138	141
Investointiavustukset	41	42	32
Projektiavustukset	72	74	74
Yhteensä	301	308	309

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

RAY:n tarkentunut tuottoarvio momentilla 12.33.90	1 300
Yhteensä	1 300

2015 talousarvio	309 300 000
2014 talousarvio	308 000 000
2013 tilinpäätös	301 000 000

Pääluokka 35

YMPÄRISTÖMINISTERIÖN HALLINNONALA

Selvitysosa: Ilmastomuutoksen hillintä ja muutokseen sopeutuminen EU:ssa hyväksyttyjen, vuosiin 2020—2050 ulottuvien ilmasto- ja energiatavoitteiden saavuttamiseksi edellyttävät laajoja toiminnallisia ja myös toimintatapoihin puuttuvia muutoksia. Suomi vaikuttaa EU:n osana riittävän sitovan ja vaikuttavan kansainvälisen ilmastopimuksen aikaansaamiseksi ja toimeenpanemiseksi. Tiukoilla ilmastotavoitteilla luodaan uudenlaista kysyntää ja kasvun mahdollisuuksia teknologisille ja muille innovaatioille ja osaamiselle.

Suurissa kasvukeskuksissa, erityisesti pääkaupunkiseudulla, asuntojen riittämätön tarjonta nostaa vuokra- ja hintatason korkeaksi. Keskusten asutuskysyntä kasvaa edelleen nopeasti myös jatkossa työpaikkojen keskittyessä voimakkaasti näille seuduille. Kohtuullisilla asumiskustannuksilla on keskeinen merkitys elinkeinoelämän toimintaedellytysten sekä alueiden ja kansalaisten hyvinvoinnin turvaamisessa. Valtion sekä kasvukeskusten kaupunkien ja kuntien yhteistyöllä lisätään asuntotonttien ja asuntojen tarjontaa. Valtion tukea suunnataan pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämiseen ja heikoimpien ryhmien asuntotilanteen parantamiseen. Ikääntyneiden asumisoloja parannetaan ikääntyneiden asumisen kehittämisohjelman toimenpiteillä.

Kansallisessa ilmasto- ja energiapolitiikassa on tavoitteena muun muassa eheyttää yhdyskuntarakennetta, vähentää rakennuksista ja asumisesta aiheutuvaa energian käyttöä ja päästöjä sekä lisätä uusiutuvan energian tuotantoa ja käyttöä. Kaupunkiseutujen rakenteen eheytymistä edistetään yhteen sovitamalla maankäyttöä, asumista, palveluja ja liikennettä huomioiden samalla elinympäristön laatu, sosiaaliset vaikutukset ja kustannustehokkuus.

Rakennusten tehostetulla energian käytöllä, uusiutuvan energian käyttöönotolla ja energiatehokkaalla rakentamisella tavoitellaan mittavia energiasäästöjä ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi. Rakennusten energiamääräyksiä uusittaessa lähes nollaenergiarakentamisen sisällön määrittäminen ja vaikutusten arviointi edellyttävät laaja-alaista yhteistyötä ja valmistelua.

Laadukkaan elinympäristön tuottamiseen tarvitaan päteviä suunnittelijoita ja ammattitaitoista rakennustyön toteutusta. Rakenteellinen turvallisuus varmistetaan viranomaisten, rakennusalan toimijoiden ja käyttäjien yhteistyöllä. Rakennusten käyttöturvallisuus ja esteettömyys korostuvat väestön ikääntymisen myötä. Kosteus- ja hometalkoissa otetaan käyttöön uusia toimintamalleja kosteusvaurioiden vähentämiseksi.

Vaarallisten kemikaalien kulkeutumisen ja ympäristökuormituksen vähentäminen edellyttävät valtioiden rajat ylittävää yhteistyötä. Itämeren sekä sisä- ja pohjavesien tilaan vaikuttaa toiminta valuma-alueilla ja merillä. Meriliikenteen ja erityisesti öljykuljetusten määrän voimakas kasvu Suomenlahdella lisää alusöljy- ja kemikaalionnettomuuksien torjuntavalmiuden tarvetta.

Luonnon monimuotoisuuden, vesiensuojelun ja luonnonvarojen kestävä käytön huomioonottamiseen päätöksenteossa tarvitaan hallinnon ja sidosryhmien yhteistyötä ja eri toimijoiden osallistamista. Vesien ja Itämeren hyvä tila edellyttää rehevöitymisen ja haitallisista aineista johtuvien riskien vähentämistä sekä vesiluonnon monimuotoisuuden suojelua kansainvälisten sopimusten ja EU:n tavoitteiden mukaisesti. Luonnon monimuotoisuuden köyhtyminen pyritään pysäyttämään vuoteen 2020 mennessä muun muassa turvaamalla ekosysteemejä, lajeja ja perinnöllistä monimuotoisuutta, vähentämällä luonnon monimuotoisuuteen kohdistuvia paineita ja tukemalla luonnonvarojen kestävää käyttöä.

Ilmastonmuutos ja luonnonvarojen rajallisuus muuttavat tuotanto- ja kulutusrakenteita. Lähtökohtana on luonnonvarojen hyödyntäminen materiaali- ja energiatehokkaasti ja pyrkimys materiaalien suljettuun kiertoon, joka vähentää kasvihuonekaasupäästöjä ja jätettä eikä vaaranna luonnon ekosysteemipalveluja. Tarvitaan rakenteellisia muutoksia, ohjauskeinoja sekä kokeiluja, joilla edistetään vihreää taloutta.

Kansallinen kestävä kehityksen yhteiskuntasitoumus asettaa pitkän aikavälin (2050) kestävä kehityksen tavoitteet sekä kannustaa eri hallinnonaloja ja hallinnon ulkopuolisia toimijatahoja sitoutumaan toimeenpanoon.

Ympäristöministeriön hallinnonalalla sukupuolten tasa-arvoa edistetään toimialalla säädös- ja informaatio-ohjauksen keinoin muun muassa rakennettua ympäristöä koskevassa ohjauksessa ja päätöksenteossa. Talousarvion määrärahoilla ei arvioida olevan merkittäviä vaikutuksia sukupuolten väliseen tasa-arvoon. Hallinnonalan omassa toiminnassa ja johtamisessa korostetaan toimintatapoja, jotka tukevat yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa.

Ympäristöministeriö asettaa seuraavat tavoitteet toimialan yhteiskunnalliselle vaikuttavuudelle:

Vähähiilinen ja energiatehokas Suomi

- Suomen kasvihuonekaasupäästöt vähenevät.
- Rakentamisen ja alueidenkäytön ratkaisut tukevat vähähiilisyyttä ja energiatehokkuutta.

Luonnonvarojen kestävä käyttö ja toimivat kierrätysmarkkinat

- Vihreä kasvu etenee.
- Kierrätys lisääntyy.

Hyvä ympäristön tila

- Veden ja ilman laatu paranee.
- Rakennetun ympäristön kehitys parantaa ihmisen hyvinvointia.

Monimuotoinen luonto ja toimivat ekosysteemipalvelut

- Luonnon monimuotoisuus ja ekosysteemipalveluiden toimivuus turvataan.

Hyvinvointia ja kilpailukykyä tukevat asumisolot

- Asuntotarjonta kasvukeskuksissa kasvaa ja asuminen kohtuuhintaistuu.
- Kaupunkiseutujen, etenkin metropolialueen kilpailukyky vahvistuu.

Tuottavuuden parantaminen

Julkisen sektorin tuottavuuden lisääminen on osa hallituksen talouspoliittista strategiaa. Valtionhallinnon vaikuttavuus- ja tuloksellisuusohjelman toimeenpanolla pyritään säilyttämään toiminnan vaikuttavuus ja palvelukyky voimavarojen vähenemisestä huolimatta.

Julkisen palvelutuotannon tuottavuuden paranemiselle on asetettu uusi vuotuinen 0,5 prosentin tavoite, joka toteutetaan vähentämällä toimintamenoja vastaavasti.

Pääluokan valtuudet momenteittain (milj. euroa)

		2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
35.10.20	<i>Ympäristövahinkojen torjunta (arviomääräraha)</i>		
	— sopimusvaltuus	4	-
35.10.61	<i>Vesien- ja ympäristönhoidon edistäminen (siirtomääräraha 3 v)</i>		
	— sopimusvaltuus	4,5	-
35.10.63	<i>Luonnonsuojelualueiden hankinta- ja korvausmenot (siirtomääräraha 3 v)</i>		
	— myöntämisvaltuus	10	10
35.10.70	<i>Alusinvestoinnit (siirtomääräraha 3 v)</i>		
	— sopimusvaltuus	-	11

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2013—2015

	v. 2013 tilinpäätös 1000 €	v. 2014 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2015 esitys 1000 €	Muutos 2014—2015 1000 €	%
01. Ympäristöhallinnon toimintamenot	77 091	78 913	77 020	-1 893	-2
01. Ympäristöministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	34 293	37 008	34 605	-2 403	-6
04. Suomen ympäristökeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	31 142	30 655	29 513	-1 142	-4
21. Ympäristöministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)	1 886	1 490	3 807	2 317	156
29. Ympäristöministeriön hallinnonalan arvonnalisäveromenot (arviomääräraha)	7 650	7 600	7 095	-505	-7
65. Avustukset järjestöille ja ympäristöhoitoon (siirtomääräraha 3 v)	2 120	2 160	2 000	-160	-7
10. Ympäristön- ja luonnonsuojelu	133 450	142 451	120 860	-21 591	-15
20. Ympäristövahinkojen torjunta (arviomääräraha)	4 970	5 200	5 400	200	4

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2013—2015

	v. 2013 tilinpäätös 1000 €	v. 2014 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2015 esitys 1000 €	Muutos 2014—2015	
				1000 €	%
21. Eräät luonnonsuojelun menot (siirtomääräraha 3 v)	2 440	2 840	2 440	-400	-14
22. Eräät ympäristömenot (siirtomääräraha 3 v)	14 460	17 160	12 660	-4 500	-26
52. Metsähallituksen julkiset hallintotehtävät (siirtomääräraha 3 v)	32 484	29 555	34 098	4 543	15
60. Siirto öljysuojarahastoon (siirtomääräraha 3 v)	3 000	3 000	3 000	—	0
61. Vesien- ja ympäristönhoidon edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	14 942	12 342	7 542	-4 800	-39
63. Luonnonsuojelualueiden hankinta- ja korvausmenot (siirtomääräraha 3 v)	53 830	53 530	48 830	-4 700	-9
64. EU:n ympäristörahaston osallistuminen ympäristö- ja luonnonsuojeluhankkeisiin (siirtomääräraha 3 v)	4 500	3 000	3 000	—	0
65. Öljyjättemaksulla rahoitettava öljyjätehuolto (siirtomääräraha 3 v)	1 000	1 000	1 000	—	0
66. Kansainvälisen yhteistyön jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (siirtomääräraha 2 v)	1 324	1 324	1 440	116	9
70. Alusinvestoinnit (siirtomääräraha 3 v)	500	13 500	1 450	-12 050	-89
20. Yhdyskunnat, rakentaminen ja asuminen	88 692	49 869	5 793	-44 076	-88
01. Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	4 842	5 019	4 943	-76	-2
(37.) Avustukset kaavoitukseen ja maankäytön ohjaukseen (siirtomääräraha 3 v)	2 000	500	—	-500	-100
(55.) Avustukset korjaustoimintaan (siirtomääräraha 3 v)	50 500	43 000	—	-43 000	-100
60. Siirto valtion asunto-rahastoon	0	0	—	—	0

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2013—2015

	v. 2013 tilinpäätös 1000 €	v. 2014 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2015 esitys 1000 €	Muutos 2014—2015 1000 €	%
64. Avustukset rakennus- perinnön hoitoon (siirto- määräraha 3 v)	1 350	1 350	850	-500	-37
(87.) A-Kruunu Oy:n pää- omittaminen (siirtomäärä- raha 3 v)	30 000	—	—	—	0
Yhteensä	299 233	271 233	203 673	-67 560	-25
Henkilöstön kokonaismäärä	997	1 003	990		

01. Ympäristöhallinnon toimintamenot

Selvitysosa: Ympäristöhallinto rakentaa kestävästä elinympäristöstä ja tukee vihreää kasvua. Tavoitteena on parempi ympäristö tuleville sukupolville. Ympäristöstä, ympäristön tilan kehityksestä ja siihen vaikuttavista tekijöistä tuotetaan tietoa, arvioidaan vaihtoehtoisia kehityssuuntia ja kehitetään ratkaisuja kestävästä kehityksestä ja kansalaisten hyvinvoinnin edistämiseksi.

Toimintaa ja voimavaroja suunnataan strategisten linjausten mukaisesti vastaamaan toimintaympäristön tarpeita. Säädösten ja toimenpiteiden vaikutusten arviointia kehitetään.

Ympäristöhallinnon henkilöstövoimavaroja johdetaan ja osaamista kehitetään suunnitelmallisesti tavoitteena säilyttää ympäristöhallinnon palvelukyky ja turvata henkilöstön motivaatio ja kehittymismahdollisuudet.

Ministeriön ja Suomen ympäristökeskuksen tavoitteet ja voimavarat esitetään tässä luvussa. Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskusten toimintatavoitteet ja voimavarat on budjetoitu lukuun 35.20 Yhdyskunnat, rakentaminen ja asuminen ja Metsähallituksen luontopalvelujen lukuun 35.10 Ympäristön- ja luonnonsuojelu.

Ympäristöministeriö osallistuu valtion aluehallinnon strategiseen ohjaukseen yhteistyössä sitä ohjaavien muiden ministeriöiden kanssa sekä huolehtii virastojen ympäristötehtävien toiminnallisesta ohjauksesta.

Aluehallintovirastojen ympäristölupatehtävien tulostavoitteet ja toimintamenot on budjetoitu valtiovarainministeriön pääluokkaan momentille 28.40.01.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten toimintamenot on budjetoitu työ- ja elinkeinoministeriön pääluokkaan momentille 32.01.02. Ympäristöministeriö asettaa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille seuraavat alustavat tulostavoitteet tukemaan pääluokkaperusteluissa esitettyjä toimialan vaikuttavuustavoitteita:

Vähähiilinen ja energiatehokas Suomi

— Osallistutaan valtioneuvoston ilmasto- ja energiapoliittisessa selonteossa edellytettyjen alueellisten toimenpidestrategioiden valmisteluun ja toimeenpanoon sekä ilmastomuutoksen sopeutumisstrategian mukaisiin alueellisiin toimiin.

— Tuulivoimarakentamista ohjataan ympäristön, kansalaisten ja kokonaistaloudellisuuden kannalta optimaalisille paikoille.

Luonnonvarojen kestävä käyttö ja toimivat kierrätysmarkkinat

— Kehitetään alueen jätehuoltoa alueellisen jätesuunnitelman mukaisesti. Tehostetaan toimia jätealan uudistuneen lainsäädännön toimeenpanossa ja sen tavoitteiden toteuttamisessa.

Hyvä ympäristön tila

— Huolehditaan uuden ympäristösuojelulain toimeenpanosta ja tehostetaan vesilain, jätelain, kemikaalilain ja nitraattiasetuksen toimeenpanon valvontaa ja raportointia. Tuetaan aluehallintovirastoja lupa-asoiden käsittelyssä sekä osallistutaan ympäristölupamääräysten perustana olevien parhaan käyttökelpoisen tekniikan velvoitteiden valmisteluun. Tehdään riskinarvioinnin perusteella valvontatarkastuksia, joista valvontasuunnitelmien mukaisten määräaikaistarkastusten osuus on vähintään puolet.

— Edistetään valtion tuella vesistöjen ja pilaantuneiden alueiden kunnostuksia, käynnissä olevia siirtoviemärihankkeita sekä muita ympäristönsuojeluhankkeita. Laaditaan kansallinen pilaantuneiden alueiden kunnostusstrategia.

— Tehostetaan ympäristövahinkojen torjunnan alueellista ja valtakunnallista suunnittelua ja koordinoitua.

— Valmistellaan ehdotukset vesienhoitosuunnitelmiksi vuoteen 2021 sovittaen ne yhteen merenhoitosuunnitelman ja tulvariskien hallintasuunnitelmien kanssa. Vuoteen 2015 ulottuvien vesienhoitosuunnitelmien toteutusta jatketaan.

— Lisätään tietoa pohjavesiin kohdistuvista riskeistä ja aloitetaan pohjavesialueiden määrittäminen ja luokittelu. Toimeenpannaan merenhoitosuunnitelman seurantaohjelmaa, osallistutaan merenhoitosuunnitelman toimenpideohjelman laadintaan ja edistetään ravinteiden kierrätystä. Vedenalaisen meriluonnon monimuotoisuuden inventointiohjelman maastokartoitukset ohjelmakaudelta 2004—2015 saatetaan loppuun.

— Vaikutuksiltaan merkittäviä yleis- ja asemakaavoja ohjataan yhdyskuntarakenteen eheyttämiseksi, liikennetarpeen vähentämiseksi sekä palvelurakenteen kehittämiseksi. Parannetaan kaupunkiseutukokonaisuuksien suunnittelua ja hillitään kaupunkiseuduilla taajamien lievealueiden haja-rakentamista.

— Huomioidaan turvallisuus, terveys ja kulttuuriympäristö elinympäristön ja rakentamisen suunnittelussa ja toteutuksessa sekä sekä ihmisten hyvinvoinnin sekä alueen vetovoiman kehittämisessä.

— Parannetaan viherrakenteen ja -ympäristön laatua sekä elinympäristön viihtyisyyttä maankäytön suunnittelussa ja täydennysrakentamisen ohjauksessa.

Monimuotoinen luonto ja toimivat ekosysteemipalvelut

— Vaikutetaan luonnon monimuotoisuuden kadon pysäyttämiseen erityisesti luontotyyppien ja uhanalaisten lajien suojelun monipuolisella keinovalikoimalla sekä toteuttamalla soidensuojelun täydennysohjelmaa ja Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelmaa (METSO).

— Osallistutaan Natura 2000 -verkoston yleissuunnitelmien päivittämiseen

— Edistetään luonnonvarojen ekologisesti kestävästä käytöstä. Valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden inventointien päivitys saatetaan loppuun.

Tunnuslukuja

Indikaattori	2012 toteutuma	2013 toteutuma	2014 tavoite	2015 tavoite
METSO-alueiden suojelu, ha	7 504	7 611	7 500	5 800
Maatalouden typpitase, kg/ha	49	46	46	46
Maatalouden fosforitase, kg/ha	4	4	4	4
Ympäristönsuojelun valvontatarkastukset, kpl	2 150	2 500	2 200	1 800
Valtion jätehuoltotyönä toteutetut pilaantuneiden alueiden kunnostukset, kpl	15	15	12	8
Väestötiheydeltään vähintään 20 as/ha alueilla asuvan väestön osuus koko kaupunkiseudun väestöstä, %	63,9	63,9	64,1	64,1

01. Ympäristöministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 34 605 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös korvauksiin, joita suoritetaan Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle seuraavista EU-direktiiveihin perustuvista markkinavalvontatehtävistä:

- 1) sähkö- ja elektroniikkalaitteissa, pakkauksissa sekä paristoissa ja akuissa käytettävien vaarallisten aineiden käytön rajoittaminen ja pakkausten perusvaatimukset, raskasmetallipitoisuudet ja merkinnät
- 2) otsonikerrosta heikentäviä aineita sekä fluorattuja kasvihuonekaasuja koskevien Euroopan yhteisöjen asetusten edellyttämä laitteiden huoltajien pätevyyden toteaminen ja rekisteröiminen
- 3) CE-merkityt rakennustuotteet
- 4) rakennustuotteiden ekosuunnittelu ja energiamerkintä.

Lisäksi määrärahaa saa käyttää korvauksiin Motiva Services Oy:lle Euroopan unionin ympäristömerkin myöntämisyjärjestelmän mukaisten tehtävien hoidosta sekä valtionavustusten maksamiseen yliopistoille, korkeakouluille ja muille vastaaville tutkimustoimintaa harjoittaville yhteisöille tutkimustoimintaan.

Selvitysosa: Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes) hoitaa ympäristöministeriön toimemksiannosta vaarallisten aineiden käytön rajoittamisesta sähkö- ja elektroniikkalaitteissa annetun lain (387/2013) ja akuista ja paristoista annetun valtioneuvoston asetuksen (422/2008) markkinavalvontaa. Tukes hoitaa myös otsonikerrosta heikentävistä aineista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1005/2009 ja tietyistä fluoratuista kasvihuonekaasuista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 842/2006 edellyttämät pätevyystodistukset ja niiden rekisteröinnin valtioneuvoston asetuksen (452/2009) mukaisesti. Pätevyystodistusten käsittelytuotot tuloutetaan momentille 12.35.99. Markkinavalvonta laajenee 1.6.2014 alkaen myös pakkausten perusvaatimuksia, raskasmetallipitoisuuksia ja merkintöjä koskevien Euroopan unionin direktiiviin pohjautuvien tuotevaatimusten valvontaan.

EU:n rakennustuoteasetukseen (EU) N:o 305/2011 perustuvaa rakennustuotteiden markkinavalvontaa hoitaa Tukes maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 181 §:n nojalla. 1.7.2013 voimaan tullessa rakennustuoteasetuksessa säädetään velvoitteet CE-merkittyjen rakennustuotteiden markkinavalvonnalle. Rakennustuotteiden CE-merkinnän tultua pakolliseksi 1.7.2013 ja harmonisoidujen tuotestandardien määrän lisääntyessä on sekä neuvonta- ja valvontatarve kasvanut

merkittävästi. Lämmityskattiloiden hyötysuhdedirektiivin (92/42/ETY), energiamerkintädirektiivin (2010/30/EU) ja Eco-design direktiivin (2009/125/EY) täytäntöönpanosäädösten asianmukaisen soveltamisen markkinavalvonta perustuu lakiin tuotteiden ekologiselle suunnittelulle ja energiamerkinnälle asetettavista vaatimuksista (1005/2008).

EU-ympäristömerkistä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (66/2010/EY) 4 artiklan toimeenpanon kansalliseksi toimivaltaiseksi elimeksi on laissa EU-ympäristömerkin myöntämisjärjestelmästä (86/2011) nimetty Motiva Services Oy, jolle korvataan ympäristömerkkiin liittyvistä tehtävistä aiheutuvia menoja.

Ympäristöministeriön keskeiset tavoitteet vuodelle 2015:

Vähähiilinen ja energiatehokas Suomi

— Saadaan aikaan vuonna 2015 riittävän kattava ja sitova kansainvälinen sopimus ilmastomuutoksen hillitsemiseksi ja siihen sopeutumiseksi sekä sovitaan EU:ssa riittävän kunnianhimoisesta päästövähennystavoitteesta vuodelle 2030. Jatketaan kansallisen ilmastopolitiikan toimeenpanoa vuosien 2020—2050 ilmasto- ja energiatavoitteiden täyttämiseksi.

— Parannetaan uudisrakentamisen sekä olemassa olevan rakennuskannan laatua, sisäilmastoa ja energiatehokkuutta eri ohjausvälineillä.

— Tuulivoimarakentamista edistetään kehittämällä ohjauskeinoja ja hyvää suunnittelua.

Luonnonvarojen kestävä käyttö ja toimivat kierrätysmarkkinat

— Kehitetään vihreää taloutta muun muassa vaikuttamalla EU:n kiertotalous- ja resurssitehokkuusaloitteisiin ja niiden toimeenpanoon sekä arvioimalla eri politiikkatoimien mahdollisuuksia ja vaikuttavuutta.

— Valmistellaan jätelain (646/2011) nojalla annettavat asetukset sekä jatketaan jätelain tuottajavastuusäädösten toimivuuden arviointia ja valtakunnallisen jätesuunnitelman uudistamista.

Hyvä ympäristön tila

— Ohjataan uuden ympäristönsuojelulain toimeenpanoa ja varmistetaan EY:n teollisuuspäästödirektiivin täytäntöönpano osana ympäristölupien päätöksentekoa.

— Toteutetaan merenhoitosuunnitelman seurantaohjelmaa, vedenalaisen meriluonnon monimuotoisuuden inventointiohjelmaa, EU:n Itämeren alueen uudistettua strategiaa ja toimintaohjelmaa sekä ravinteiden kierrätystä ja Saaristomeren ja Selkämeren tilan parantamista edistävää ohjelmaa. Valmistellaan valtioneuvoston päätös merenhoitosuunnitelman toimenpideohjelmaksi vuosille 2016—2021.

— Valmistellaan valtioneuvoston päätös vesienhoitosuunnitelmista vuoteen 2021. Haitallisten ja vaarallisten aineiden seurantaa tehostetaan EU-lainsäädännön edellyttämällä tavalla.

— Valmistellaan EU:n YVA-direktiivin muutos osaksi kansallista lainsäädäntöä.

— Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden ajantasaisuus- ja uudistamistarpeet, kaavajärjestelmän kehittämistarpeet sekä täydennysrakentamisen parantamisen edellytykset arvioidaan.

— Valmistellaan kuntien rakennusvalvontayksiköiden määrää ja kokoa koskeva lakiesitys viranomaisohjauksen tehostamiseksi. Sähköinen asiointi otetaan laajasti käyttöön rakentamisen lupamenettelyissä.

— Uudistetaan rakentamismääräyskokoelmaa ja edistetään rakentamismääräysten ennakoivaa ja yhtenäistä tulkintaa. Toteutetaan eduskunnan edellyttämiä toimia rakennusten kosteus- ja home-ongelmien poistamiseksi.

Monimuotoinen luonto ja toimivat ekosysteemipalvelut

— Vaikutetaan YK:n luonnon monimuotoisuussopimuksen ja EU:ssa sopimuksen strategisen suunnitelman toteutumiseen ja toimeenpannaan Suomen kansallista strategiaa ja toimintaohjelmaa vuoteen 2020.

— Valmistellaan toimivuusarvioinnin perusteella luonnonsuojelulain muutosta ja perustettavien luonnonsuojelualueiden säädöksiä. Ratifioidaan geenivarojen saatavuutta ja niistä saatavan hyödyn jakoa koskevan Nagoyan pöytäkirja.

— Parannetaan lajien ja luontotyyppien suojelun tasoa ja kohdennetaan suojelutoimet uhanalaisimpiin lajeihin ja kohteisiin. Käynnistetään soidensuojelun täydennysohjelman toimeenpano valtakunnallisesti arvokkaan suoluonnon turvaamiseksi.

— Edistetään lähiöiden elinvoimaa ja ehkäistään segregatiota.

Hyvinvointia ja kilpailukykyä tukevat asumisolot

— Edistetään vuokra-asuntorakentamista suuriin kaupunkikeskuksiin, erityisesti Helsingin seudulle.

— Edistetään ikääntyneiden ja muiden erityistä tukea tarvitsevien ryhmien kotona asumista ja ehkäistään asunnottomuutta.

— Maakuntakaavojen ohjauksella sekä kaupunkiseutujen maankäytön, asumisen, liikenteen, palvelujen ja elinkeinojen suunnitteluyhteistyöllä eheytetään kaupunkiseutujen yhdyskuntarakennetta ja vähennetään liikennetarpeita ja parannetaan elinympäristön laatua.

— Koordinoidaan metropolipolitiikan toteuttamista, tuetaan sen kärkihankkeiden etenemistä sekä valmistellaan metropolikaavoituksen käyttöönottamista.

Tutkimus, ennakointi, arviointi ja suunnittelu

Tuotetaan toiminnan ennakointia, ympäristöpolitiikan ja -lainsäädännön valmistelua, kehittämistä ja toimeenpanoa, kansainvälistä yhteistyötä sekä päätöksentekoa ja päätösten vaikutusten arviointia palvelevaa tietoa. Ympäristöhallinnon substanssiohjausta vahvistetaan.

Vuoden 2015 kehittämistoiminnan rahoituskohteita ovat uudistetun ympäristönsuojelulain ja jätelainsäädännön toimeenpano, luonnonvarojen kestävä käytön ja materiaalihokkuuden edistäminen, vesien- ja merenhoitosuunnitelmien, luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestävä käytön toimintaohjelman ja METSO-ohjelman toimeenpano, maankäyttö- ja rakennuslain toimivuusarvioinnin jatkotoimenpiteet, rakennetun ympäristön laatu, kestävyys ja energiatehokkuus, kaupunkiseutujen yhdyskunta- ja palvelurakenne, maankäytön, asumisen ja liikenteen yhteensovittaminen kaupunkiseuduilla ml. metropolipolitiikka, asuntopolitiikka, kulttuuriympäristö, suunnitelmallinen kiinteistönpito ja korjausrakentaminen.

Työajan jakautuminen tehtäväalueille (htv)

Tehtäväalue	2013 toteutuma	2014 ennakoitu	2015 arvio
Ympäristön suojelu	53	56	53
Luontoympäristö	49	51	48
Rakennettu ympäristö	83	90	90
Kansainväliset ja EU-asiat	19	19	19
Viestintä	13	13	13
Johto ja hallinto	57	57	57
Yhteensä	274	286	280

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Bruttomenot	34 443	37 808	35 405
Bruttotulot	794	800	800
Nettomenot	33 649	37 008	34 605
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	9 578		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	10 222		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kosteus- ja hometalkoot	-1 400
Siirto momentille 23.01.02	-75
Siirto momentille 35.10.66	-116
Siirto momentilta 35.01.21	100
Tuottavuustoimet (-1 htv)	-45
YM Aleksanterinkatu 7 muuttoon liittyvän kertaluonteisen lisäyksen poisto	-500
YM Aleksanterinkatu 7 peruskorjaus (kertaluonteisen siirron palautus)	350
Hallinnon tilatehokkuus (HO)	-130
Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-48
Palkkaliukumasäästö	-42
Palkkausten tarkistukset	104
Toimintamenojen lisäsäästö	-408
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-177
Valtion vahingonkorvaustoiminnan keskittäminen (siirto momentille 28.20.01)	-2
Valtion vahingonkorvaustoiminnan keskittäminen (siirto momentille 28.50.50)	-2
Vuokramenojen indeksikorotus	37
Vuokramenojen indeksikorotusta vastaava säästö	-49
Yhteensä	-2 403

2015 talousarvio	34 605 000
2014 talousarvio	37 008 000
2013 tilinpäätös	34 293 000

04. Suomen ympäristökeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 29 513 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitussuutta koskevien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Suomen ympäristökeskus (SYKE) tuottaa tietoa ympäristöstä, sen tilan kehityksestä ja siihen vaikuttavista tekijöistä, arvioi vaihtoehtoisia kehityssuuntia sekä kehittää ratkaisuja kestäväen kehityksen edistämiseksi erityisesti valtioneuvoston, muun julkisen hallinnon ja elinkeinoelämän käyttöön. Asiantuntijapalveluiden sekä tutkimus- ja kehittämistehtävien lisäksi SYKE huolehtii myös useista EY-lainsäädännön ja kansainvälisten sopimusten edellyttämistä raportoinneista sekä hoitaa eräitä ympäristövalvonnan ja muita viranomaistehtäviä.

SYKE hoitaa myös maa- ja metsätalousministeriön toimialaan kuuluvia vesivarojen käytön ja hoidon tehtäviä, joihin arvioidaan käytettävän toimintamäärärahalla palkattua henkilöstöä näihin tehtäviin noin 25 henkilötyövuotta ja muulla rahoituksella palkatun henkilöstön työpanoksesta noin 16 henkilötyövuotta. Tutkimuslaitosuudistukseen sopeutuminen vaikuttaa käytettävissä oleviin voimavaroihin vuosina 2015—2017.

Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

Suomen ympäristökeskuksen toiminnan vaikuttaa kestäväen kehityksen tietämyksen uudistamisen ja uuden tiedon välittämisen kautta. Tiedon keskeisiä käyttäjiä ovat valtioneuvosto, aluehallinto, kunnat, maakuntien liitot, liike-elämä, tiedotusvälineet, kansalaisjärjestöt sekä yksityiset kansalaiset.

Keskeisiä vaikuttavuustavoitteita ovat:

- Ympäristöpolitiikan lainsäädännön valmistelun ja toimeenpanon tukeminen.
- Vaikuttaminen EU:n ympäristöpoliittisten linjausten valmisteluun yhteistyössä ympäristöministeriön kanssa.
- Tietämyksen jakamisen ja hyödyntämisen parantaminen tukemaan julkista ja yksityistä ympäristöön liittyvää päätöksentekoa.
- Ajantasaisen ympäristötiedon tuottaminen kestävien kulutustottumusten edistämiseen.
- Ympäristön kestäväällä tavalla huomioonottavan liiketoiminnan, kuten resurssitehokkaiden liiketoimintamallien ja kestävien rakentamis- ja eri toimialueiden ratkaisujen edistäminen.
- Ympäristötietoon perustuvan liiketoiminnan, kuten automaattisten ympäristön tilan mittaus- ja tiedon välitysratkaisujen sekä räätälöityjen paikkatietopalvelujen edistäminen.

Toiminnallinen tuloksellisuus

Tuotokset ja laadunhallinta

Ympäristöministeriö asettaa Suomen ympäristökeskuksen toiminnalliselle tuloksellisuudelle seuraavat alustavat tulostavoitteet:

- Ilmastonmuutos
 - ilmastonmuutoksen hillintään ja siihen sopeutumiseen liittyvät ohjausjärjestelmät ja -keinot sekä toimenpiteiden vaikuttavuuden arviointi ja seuranta

- Itämeri, vesistöt ja vesivarat
 - vesistöjen, pohjavesien ja Itämeren kestävä käytön edistäminen, Itämereen ja vesiin kohdistuvien paineiden vaikutukset ja tilan seuranta
 - Itämereen ja vesiin liittyvien ohjausjärjestelmien ja -keinojen kehittäminen sekä öljy- ja kemikaalivahinkojen torjunta merellä
 - vuoteen 2021 ulottuvien vesienhoitosuunnitelmien ja merenhoidon suunnittelun toimenpideohjelmia koskevien päätösten laadukas valmistelu, raportointi ja toteutus
- Kulutus, tuotanto ja luonnonvarat
 - materiaalien ja energian käytön tehokkuuden, parhaan käyttökelpoisen tekniikan ja luonnonvarojen kestävä käytön sekä vaikutusten arvioinnin edistäminen sekä uudentyypisten riskien tunnistaminen (kuluttajakemikaalit ja teolliset nanomateriaalit) ja niiden ratkaisut
- Ekosysteemipalvelut ja luonnon monimuotoisuus
 - luonnon monimuotoisuuden tilan seuranta, luonnon kestävä käytön ja ekosysteemien toimintaan perustuvien palveluiden ylläpidon edistäminen ja ratkaisut
- Rakennettu ympäristö ja alueiden käyttö
 - maankäyttöä, rakennettua ympäristöä ja liikennejärjestelmiä koskevan tiedon tuottaminen sekä käyttötarpeiden yhteensovittamista tukevien ohjauskeinojen kehittäminen
- SYKE ottaa tutkimustoiminnassaan huomioon myös merkitykseltään kasvavat ympäristöky-symykset
 - ilmastomuokkauksen ympäristövaikutukset, vihreä talous, arktisen alueen ympäristöky-symykset sekä ikääntymisen ja väestörakenteen muutoksen vaikutukset palvelurakenteisiin, asumiseen ja liikkumiseen
- ympäristön seurannan tehostaminen yhdistämällä eri tahojen tuottamia tietoja mm. kaukokar-toituksen ja mallien avulla tuotettuun tietoon
- luonnonvaroja, ympäristön tilaa, päästöjä sekä muita paineita ja riskejä kuvaavien SYKEN keskeisten tietovarastojen ja -järjestelmien sekä paikkatietopalvelujen kehittäminen ja käytettävyyden parantaminen
- SYKE osallistuu aktiivisesti Luonnonvara- ja ympäristötutkimuksen yhteenliittymän (LYNET) ja Sosiaali- ja terveystieteen yhteenliittymän (SOTERKO) kehittämiseen tutkimuslaitos-uudistuksen linjausten mukaisesti
- SYKE valmistautuu ja osallistuu EU:n Horisontti 2020 -ohjelman, LIFE:n ja muiden EU:n rahoitusinstrumenttien hakuihin
- Vesitilannepalvelujen kehittäminen tukemaan monipuolisesti sekä vesivarojen käyttöä että vesiensuojelua ja ilmastomuutokseen sopeutumista. SYKEN ja Ilmatieteen laitoksen yhteisen Tulvakeskus-palvelun vakiinnuttaminen varmistamaan ajantasaisen sää- ja vesitilannetiedon ja -varoitusten saatavuus viranomaisille ja kansalaisille.
- Tutkimusalueiden Aranda ja Muikku kustannustehokas ja laajapohjainen hyödyntäminen yhdessä Ilmatieteen laitoksen ja muiden Itämeritutkimusta ja -seuranta tekevien tahojen kanssa.

— SYKEN laboratorioiden ympäristömittausten laadun ja luotettavuuden kehittäminen ja aktiivinen osallistuminen kansainväliseen metrologiatutkimukseen ja kehitystyöhön sekä laboratorioyhteistyön tiivistäminen muiden LYNET-laitosten sekä muiden yhteistyölaitosten kanssa.

— SYKEN toiminnan sopeuttaminen tutkimuslaitosuudistuksen linjausten mukaisesti.

Taloudellisuus

Maksuperustelain mukaisen maksullisen toiminnan tuloja arvioidaan kertyvän 4 milj. euroa, josta vientitoiminnan osuudeksi arvioidaan lähes puolet. Muulta valtionhallinnolta arvioidaan saatavan rahoitusta 13 milj. euroa, josta ELY-keskuksille kohdentuvasta palvelutoiminnasta noin 1 milj. euroa. Talousarvion ulkopuolinen rahoitus arvioidaan 9 milj. euroksi, josta EU:n osuus on noin 5 milj. euroa. Entistä voimakkaampi kansainvälinen verkostoituminen vahvistaa SYKEN kilpailukykyä kansainvälisillä markkinoilla.

Tuottavuus

Tuottavuutta parannetaan kehittämällä verkostoyhteistyötä, toimintaprosesseja ja tietojärjestelmiä ja tukitoimintoja sekä laajentamalla sähköisiä verkkopalveluja kansallisesti ja kansainvälisesti. Merentutkimuksessa yhteistyötä jatketaan erityisesti Ilmatieteen laitoksen ja Ruotsin hydrometeorologisen laitoksen (SMHI) kanssa synergia- ja tuottavuushyötyjen saavuttamiseksi. Merentutkimuksen kansallista koordinaatiota ja tutkimusinfrastruktuuria edistetään kansallisten linjausten mukaisesti.

Koko ympäristöhallinnon tuottavuutta parannetaan muun muassa tehostamalla ympäristön seuranta- ja tietojärjestelmiä sekä lisäämällä seurantaan perustuvan raportoinnin automatisointia ja tietovarantoihin liittyvää yhteistyötä.

Luonnonvara- ja ympäristötutkimuksen yhteenliittymän (LYNET) puitteissa tuottavuutta parannetaan muun muassa yhteisillä tutkimusohjelmilla, toimitilayhteistyöllä sekä jatkamalla yhteenliittymän yhteisiä seurantoja.

Suomen ympäristökeskuksen henkilötöyvuosien ja kustannusten arvioitu jakautuminen tehtäväalueittain vuosina 2013—2015

Tehtäväalue	2013 toteutuma kustannukset milj. €		2014 arvio kustannukset milj. €		2015 tavoite kustannukset milj. €	
		htv		htv		htv
Tutkimus-, kehitys- ja kokeilutoiminta	25,1	297	24,4	285	25,0	295
Asiantuntijapalvelut ja viranomaistoiminta	18,4	141	18,2	137	18,1	133
Ympäristönseuranta ja tietovarannot	12,2	92	13,7	87	13,5	84
Hallinnonalan palvelut ¹⁾	2,0	24	2,0	21	1,9	19
Hallinto ja tukitehtävät	4,7	72	4,7	72	4,8	72
Johto, toiminnan kehittäminen	4,3	46	4,4	48	4,2	45
Yhteensä	66,7	672	67,4	650	67,5	648
Toimintamenorahoitukseen perustuvan henkilötöyön määrä		381		375		367

¹⁾ Hallinnonalan palvelutehtävät ovat tietojärjestelmäinfrastruktuurin ylläpito, yhteinen viestintä ja koulutuspalvelut.

SYKEN kokonaishenkilömäärän arvioidaan olevan 648 henkilötöyvuotta. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon 8 henkilötöyvuoden vähentyminen tuottavuustoimien vuoksi. Toimintamenomomentin suoralla budjettirahoituksella palkatun henkilöstön määrä on 367 henkilötöy-

vuotta. Henkilöstövoimavaroja kohdennetaan strategisten tavoitteiden mukaisesti ottaen huomioon tuottavuushankkeiden vaikutukset. Tutkimus- ja asiantuntijatehtävien alueellistamista SYKEN alueellisiin toimipaikkoihin jatketaan.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Bruttomenot	56 329	56 655	55 513
Bruttotulot	23 528	26 000	26 000
Nettomenot	32 801	30 655	29 513
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	5 498		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	3 839		

Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Yhteisrahoitteisen toiminnan tuotot			
— muilta valtion virastoilta saatava rahoitus	12 782	13 000	13 000
— EU:lta saatava rahoitus	5 260	5 000	5 000
— muu valtionhallinnon ulkopuolinen rahoitus	2 813	4 000	4 000
Tuotot yhteensä	20 854	22 000	22 000
Hankkeiden kokonaiskustannukset	38 009	39 000	39 000
Omarahoitusosuus (tuotot - kustannukset)	-17 155	-17 000	-17 000
Omarahoitusosuus, %	45	44	44

Yhteisrahoitteisten hankkeiden kustannusvastaavuus vaihtelee hanketyypeittäin ja määräytyy eri rahoittajatahojen rahoitusehtojen mukaan.

Määrärahaa on tarkoitus käyttää 2 660 000 euroa ympäristöhallinnon keskitettyjen ICT-palveluiden hoitamiseen. Näitä ovat yhteiset työkaluohjelmistot, tietoliikenneverkot, yhteiset tietojärjestelmä- ja paikkatietopalvelut sekä niihin liittyvät käyttöpävelut. Vuoden 2014 aikana osa sopimuksista ja palveluista siirtyy Valtorin hoidettavaksi, jolloin rahoitusta ja sen jakaantumista ympäristöhallinnon keskitettyjen palvelujen eri käyttäjäorganisaatioille voidaan joutua tarkistamaan.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tuottavuustoimet (-8 htv)	-405
Julksen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-45
Oikeuspoliittisen tutkimuksen vahvistaminen (siirto momentille 29.40.50)	-23
Palkkaliukumasäästö	-60
Palkkausten tarkistukset	224
Strategisen tutkimuksen rahoitusväline (siirto momentille 29.40.54)	-210

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Toimintamenojen lisäsäästö	-349
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-151
Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta (siirto momentille 23.01.22)	-117
Vuokramenojen indeksikorotus	36
Vuokramenojen indeksikorotusta vastaava säästö	-42
Yhteensä	-1 142

2015 talousarvio	29 513 000
2014 talousarvio	30 655 000
2013 tilinpäätös	31 142 000

21. Ympäristöministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 3 807 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää hallinnonalan tuottavuutta edistävien investointien, tutkimusten, selvitysten sekä koulutus- ja muiden palvelujen hankintaan samoin kuin tuottavuushankkeiden muuhun valmisteluun ja toimeenpanoon.

Vuoden 2013 talousarviossa myönnetystä kolmevuotisesta siirtomäärärahasta peruutetaan 1 186 000 euroa.

Selvitysosa: Momentille on koottu hallinnonalan tuottavuustoimenpiteistä aiheutuneita säästöjä vastaavat määrärahat.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Siirto momentille 35.01.01	-100
Vuoden 2013 määrärahan uudelleenbudjetointi	1 186
Ympäristötiedon hankinnan, varastoinnin ja jakelun kehittämishanke Envibase (v. 2015 rahoitus) (siirto momentilta 28.70.20)	2 610
Tasomuutos	-1 379
Yhteensä	2 317

Määrärahan peruuttaminen on otettu huomioon momentin 12.39.04 tuloarviossa.

2015 talousarvio	3 807 000
2014 talousarvio	1 490 000
2013 tilinpäätös	1 886 000

29. Ympäristöministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 7 095 000 euroa.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Valtori (siirto momentille 28.01.29)	-505
Yhteensä	-505

2015 talousarvio	7 095 000
2014 talousarvio	7 600 000
2013 tilinpäätös	7 649 756

65. Avustukset järjestöille ja ympäristönhoitoon (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 2 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) avustuksiin valtakunnallisille luonnonsuojelu- ja ympäristöjärjestöille
- 2) valistus- ja neuvontatoiminnan tukemiseen valtakunnallisille asunto- ja rakennusalan järjestöille
- 3) saariston kehityksen edistämiseksi annetun lain (494/1981) 12 §:n mukaisiin avustuksiin saariston ympäristönhoitoa edistäviin hankkeisiin
- 4) saaristoalueiden ja tunturialueiden jätehuoltoa edistävän toiminnan tukemiseen
- 5) kestävästä kehityksestä, kulttuuriympäristön vaalimisesta sekä muuta ympäristökasvatusta ja -valistusta edistävien valtakunnallisesti ja alueellisesti merkittävien projektiluonteisten hankkeiden tukemiseen.

Selvitysosa: Määräraha on osittain alueiden kehittämislaisissa tarkoitettua alueiden kehittämisen rahoitusta.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	-160
Yhteensä	-160
2015 talousarvio	2 000 000
2014 talousarvio	2 160 000
2013 tilinpäätös	2 120 000

10. Ympäristön- ja luonnonsuojelu

Selvitysosa: Lukuun on budjetoitu ympäristön- ja luonnonsuojelua edistävään toimintaan hallinnonalalla ja ympäristötehtäviä aluehallinnossa hoitavissa virastoissa pääosin käytettävät määrärahat.

Ympäristönsuojelu

Tavoitteena on erityisesti parantaa Itämeren, sisävesien ja pohjavesien tilaa, vähentää pilaantuneesta maaperästä aiheutuvia ympäristöriskejä ja ehkäistä öljy- ja kemikaalivahingoista aiheutuvia ympäristövaurioita. Toimenpiteitä Itämeren sekä sisävesien tilan parantamiseksi ja niihin kohdistuvien ympäristöuhkien ehkäisemiseksi ja torjumiseksi toteutetaan eri hallinnonaloilla laaja-alaisena yhteistyönä.

Itämeren suojelutoimien tehostamisessa keskeisellä sijalla on ravinteiden kierrätyksen tehostaminen, merenhoitosuunnitelman toimenpideohjelman laatiminen vuosille 2016—2021 ja merenhoi-

don seurantaohjelman toteuttaminen vuosina 2014—2020. Yhteistyötä jatketaan muiden Itämerivaltioiden kanssa EU:n Itämeren alueen strategian toimeenpanemiseksi samoin kuin yhteistyötä Pietarin ja muun Luoteis-Venäjän kanssa Itämeren kuormituksen vähentämiseksi. Vedenalaisen luonnon monimuotoisuuden inventointien tietoja käytetään sekä edistämään Itämeren luontotyyppien, lajien ja merialueiden suojelua että tukemaan meren ja sen luonnonvarojen kestäväää käyttöä.

Jätevesien käsittelyä keskitetään nykyistä isompiin, tehokkaampiin ja toimintavarmempiin yksiköihin tukemalla käynnissä olevien yhdyskuntien ja haja-asutuksen vesiensuojelua edistävien siirtoviemärihankkeiden loppuunsaattamista. Avustuksilla tuetaan myös haja-asutuksen jätevesihuollon neuvontaa ja pohjavesien suojelusuunnittelua.

Vesien kunnostusta edistetään vesien hyvän tilan saavuttamiseksi, luonnon monimuotoisuuden sekä vesien virkistyskäyttö- ja kalatalousarvon parantamiseksi. Pienvesien suojelua ja ennallistamista edistetään. Pilaantuneiden maa-alueiden kunnostustarvetta selvitetään järjestelmällisesti ja kiireellisimpiä kohteita kunnostetaan valtion jätehuoltotyönä.

Vihreää taloutta edistetään kehittämis- ja kokeiluhankkein, kansainvälisten ilmastoneuvottelujen ja päästövähennysten edellyttämällä selvityksillä ja vaikutusarvioinneilla sekä ilmastopaneelin toiminnalla.

Öljy- ja kemikaalivahinkoja ehkäistään turvaamalla riittävä torjuntavalmius. Öljyjätetuoksilla tuetaan valtakunnallisesti kattavan öljyjätehuoltojärjestelmän ylläpitoa ja öljyn pilaamien alueiden kunnostusta.

Luonnonsuojelu

Suomen luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestäväen käytön strategian toimintaohjelman toteutusta jatketaan. Luonnonsuojelualueverkostoa täydennetään jatkamalla yksityisomistuksessa olevien luonnonsuojeluun varattujen alueiden hankintaa ja korvausmenettelyjä. Soidensuojelun täydennysohjelman toteuttaminen pyritään aloittamaan, ja Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelman (METSO) toteutusta jatketaan yhteistyössä metsäviranomaisten ja muiden yhteistyötahojen kanssa. Luonnonsuojelualueilla jatketaan metsien ja soiden ennallistamista, perinnebiotooppien, lehtojen ja lintuvesien kunnostusta ja hoitoa sekä luontotyyppien inventointia ja lajistokartoituksia. Natura 2000 -tietokanta ja verkoston yleisuunnitelmat päivitetään sekä verkostoa täydennetään. Valmistellaan EU:n ns. integroitua Life-hanketta, joka keskittyy luonnon monimuotoisuuden ja vesien suojelun sekä hoidon yhteensovittamiseen sisävesillä. Suojelualueverkoston toimivuuden ja edustavuuden kokonaistarkastelu aloitetaan. Luontotyyppien toinen uhanalaisuustarkastelu käynnistetään. Valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivitysinventointi saatetaan loppuun ja luonnonsuojelulain maisemanhoitoalueiden valmistelua jatketaan. Aloitetaan valtakunnallinen perinnebiotooppien inventointi.

Uhanalaisten lajien suojelun toimintaohjelman valmistelu saatetaan loppuun ja tärkeät lajistokeskittymät kartoitetaan suojelutoimien kustannustehokkaaksi kohdentamiseksi. Kiireellisesti suojeltavien lajien esiintymiä turvataan ja eliötyöryhmyötä jatketaan.

Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien toiminnalliset tavoitteet on asetettu momentin 35.10.52 perusteluissa.

20. Ympäristövahinkojen torjunta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 5 400 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) öljy- ja muiden ympäristövahinkojen torjunnan järjestämisestä, alusten torjuntavalmiuden ylläpidosta, torjuntakaluston hankinnoista ja torjuntatoimenpiteistä sekä ympäristövahingon torjuntaan välittömästi liittyvistä tutkimuksista aiheutuviin menoihin
- 2) ympäristövahinkojen torjunnan kansainvälisestä yhteistyöstä, koulutus- ja kehittämistoiminnasta ja oikeudenkäynneistä aiheutuviin menoihin, öljytorjuntavarastojen vuokriin ja sivutoimisten varastonhoitajien ja torjuntatöihin osallistuvien palkkioihin
- 3) menoihin, jotka aiheutuvat toimivaltaiselle viranomaiselle siitä, että laittomasti tehtyjä kansainvälisiä jätesiirtoja joudutaan palauttamaan, eikä kaikkia kustannuksia aina saada heti perityksi aiheuttajalta.

Torjuntakaluston hankintamenot budjetoidaan sitoumusperusteisina.

Selvitysosa: Menot, jotka aiheutuvat laittomien kansainvälisten jätesiirtojen palauttamisesta toimivaltaiselle viranomaiselle, peritään takaisin jätteen viejältä ja tuloutetaan momentille 12.35.99.

Korvaukset öljysuojarahastosta ja vahinkojen aiheuttajilta tuloutetaan momentille 12.35.10. Korotetun öljysuojamaksun perimistä on jatkettu vuosille 2013—2015.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	200
Yhteensä	200
2015 talousarvio	5 400 000
2014 talousarvio	5 200 000
2013 tilinpäätös	4 969 809

21. Eräät luonnonsuojelun menot (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 2 440 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) yksityisten luonnonsuojelualueiden ja muiden luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaiden alueiden sekä maisema-alueiden inventointiin, merkintään ja hoitoon
- 2) Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelman (METSO) toimenpiteisiin, jotka koskevat erityisesti viestintää, inventointeja, yhteistyötä ja seurantaa
- 3) uhanalaisten eliölajien seurantaan, suojeluun ja hoitoon, rauhoitettujen lajien aiheuttamien vahinkojen ehkäisemiseen sekä vahingoittuneiden luonnonvaraisten eläinten ja EU:n CITES-asetuksen edellyttämän eläinten hoidon järjestämiseen
- 4) luonnonsuojelusuunnitteluun, maa-aineslain soveltamiseen sekä pohjavesien suojeluun liittyvään suunnitteluun ja kunnostamiseen

5) enintään 20 henkilötövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen määräaikaan, edellä olevien perustelujen mukaisesti tehtäviin.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omavarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahalla inventoidaan ja hoidetaan yksityisiä luonnonsuojelualueita erityisesti siltä osin, kuin hoito ei kuulu Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelmaan (METSO). Luonnonsuojelulain mukaisten luontotyyppien inventointeja jatketaan. Valmistellaan ja toteutetaan luonnonsuojelulain mukaisia uhanalaisten lajien suojeluohjelmia, hoidetaan uhanalaisten lajien esiintymispaikkoja ja seurataan uhanalaisuuden muutoksia. Luonnon monimuotoisuutta edistäviä hoitosuunnitelmia ja -toimenpiteitä tehdään arvokkailla perinnebiotoopeilla. Näiden suunnitelmien ja toimenpiteiden kohdentamisen tueksi käynnistetään valtakunnallinen perinnebiotooppien inventointi. Luonnonsuojelulain mukaisten maisemanhoitoalueiden valmistelua edistetään. Maa-ainesten kestävä käyttöön ja pohjavesien suojeluun liittyviä hankkeita jatketaan. Maa-ainesten ottoalueiden kunnostusta ennen maa-aineslain voimaantuloa syntyneillä alueilla tehdään mahdollisuuksien mukaan.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Soidensuojeluohjelman valmistelemisen (kertaluonteisen siirron palautus momentille 35.10.63)	-300
Tasomuutos	-100
Yhteensä	-400

2015 talousarvio	2 440 000
2014 talousarvio	2 840 000
2013 tilinpäätös	2 440 000

22. Eräät ympäristömenot (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 12 660 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) ympäristön kunnostuksen, vesienhoidon sekä pohjaveden suojelun kulutusmenoluonteisiin menoihin, jotka liittyvät toiminnan kehittämiseen ja hankkeiden valmisteluun sekä valtion hankkeista johtuviin tarkkailu- ja muihin velvoitteisiin
- 2) vesiseurantaverkoston ylläpitämiseen ja kehittämiseen
- 3) ympäristötehtävien laboratoriopalveluiden ja muiden ostopalvelujen hankintaan
- 4) ympäristötehtäviin liittyviin yhteisiin kehittämishankkeisiin ja koulutuksen järjestämiseen
- 5) vedenalaisen meriluonnon monimuotoisuuden inventointeihin
- 6) ravinnekierrätyksen edistämiseen Itämeren kuormituksen vähentämiseksi sekä Saaristomerellä ja Selkämeren valuma-alueiden maatalouden vesiensuojelun tehostamiseen
- 7) merenhoidon suunnittelun yhteensovittamiseen
- 8) päästövähennystavoitteisiin ja kansainvälisiin ilmastoneuvotteluihin liittyviin selvityksiin, ilmastopolitiikan kehittämiseen sekä vihreää taloutta edistäviin kehittämis- ja kokeiluhankkeisiin

9) enintään 53 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen kohtien 1—4 tehtäviin, enintään 15 henkilötyövuotta vastaavan määräaikaisen henkilöstön palkkaamiseen kohdan 4 tehtäviin sekä enintään 17 henkilötyövuotta vastaavan määräaikaisen henkilöstön palkkaamiseen kohtien 5—8 tehtäviin.

Momentille nettoutetaan työnantajalle maksettavat sairaus- ja äitiyspäivärahat.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Ympäristönsuojelun menot	5 700 000
Ympäristötehtävien ohjaus ja kehittäminen	2 000 000
Itämeren suojelu	3 840 000
Vihreän talouden kehittäminen ja kokeiluhankkeet	1 120 000
Yhteensä	12 660 000

Määrärahasta 2 700 000 euroa on tarkoitus käyttää ympäristön- ja vesienhoitoon, pohjavesien suojeluun liittyvien sekä kunnostushankkeiden valmisteluun ja yhteiseen kehittämistoimintaan, velvoitteiden hoitoon sekä vesiseurantaverkoston ylläpitoon ja hoitoon ja 3 000 000 euroa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten laboratorio- ja muiden ympäristötehtävien ostopalvelujen hankintaan.

Itämeren kuormituksen vähentämiseksi ja Saaristomeren tilan parantamiseksi määrärahaa kohdennetaan erityisesti Saaristomeren ja Selkämeren valuma-alueille ravinnekierrätysohjelman kehittämishankkeisiin ja suojelutoimenpiteisiin. Itämeren suojelun määrärahaa käytetään myös vedenalaisen meriluonnon monimuotoisuuden inventointeihin, joilla on tavoitteena saada vuoden 2015 loppuun mennessä yleiskuva Suomen merialueella esiintyvien tärkeiden luontotyyppien ja lajien levinneisyydestä niin, että merialueen käyttö ja suojelu voidaan suunnitella ekosysteemilähestymistavan edellyttämällä tavalla. Merenhoidon suunnittelulla toteutetaan osaltaan Suomen Itämeren suojeluohjelmaa, HELCOM:n ravinnekuormituksen vähennystavoitteita ja muita Itämeren suojelun tavoitteita.

Määrärahaa käytetään myös vihreää taloutta edistäviin kehitys- ja kokeiluhankkeisiin, kansainvälisten ilmastoneuvottelujen ja päästövähennysten sekä ilmastopolitiikan kehittämisen edellyttämiin selvityksiin, ilmastopaneelin toimintaan.

Määrärahaa on tarkoitus käyttää myös ympäristötehtävien ohjauksen ja hoidon vahvistamiseen sekä ympäristöhallinnon yhteisiin kehittämishankkeisiin.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Säästöpäätös	-2 000
Tasomuutos	-2 500
Yhteensä	-4 500

2015 talousarvio	12 660 000
2014 talousarvio	17 160 000
2013 tilinpäätös	14 460 000

52. Metsähallituksen julkiset hallintotehtävät (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 34 098 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää ympäristöministeriön ohjauksessa toteutettaviin Metsähallituksen julkisiin hallintotehtäviin seuraavasti:

1) Metsähallituksen hallinnassa olevien kansallispuistojen, muiden luonnonsuojelualueiden ja -kohteiden, erämaa-alueiden sekä arvokkaiden kulttuurikohteiden hoidon ja opastustoiminnan menoihin

2) luonnonsuojelualueilla ja -kohteilla niiden suojelutarkoitusta palvelevaan rakentamiseen sekä olemassa olevien rakennusten, rakennelmien, teiden ja tieosuuksien perusparantamis-, korjaus-, kunnossapito- ja purkumenojen maksamiseen samoin kuin luonnonsuojelualueilla sijaitsevien tai niitä varten tarvittavien rakennusten ostamiseen

3) sellaisten koneiden, laitteiden ja kaluston hankkimiseen, joiden hankintahinta on yli 10 000 euroa ja taloudellinen käyttöaika yli kolme vuotta.

Lisäksi Metsähallitus saa käyttää näihin edellä mainittuihin julkisiin hallintotehtäviin Metsähallitukselle kertyvät sellaiset julkisten hallintotehtävien tulot, jotka kuuluvat ympäristöministeriön toimialaan.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitussuutta koskevien menojen maksamiseen.

Toiminnan tavoitteet ympäristöministeriön toimialan osalta ovat:

— Metsähallitus osallistuu Natura 2000 -alueiden suojelutavoitteiden toteuttamiseen ja alueiden tilan säännölliseen arviointiin sekä vastaa koko suojelualueverkoston hoidon ja kunnossapidon vaikuttavuuden arvioinnista.

— Metsähallitus parantaa uhanalaisten ja luontodirektiivin lajien ja luontotyyppien sekä lintudirektiivin lajien suojelutasoa täydentämällä niitä koskevaa tietopohjaa ja kohdentamalla sen perusteella suojelutoimet mahdollisimman tehokkaasti.

— Metsähallitus edistää ekosysteemien kytkeytyneisyyttä, ennallistaa heikentyneitä ekosysteemejä sekä ylläpitää ja parantaa ekosysteemipalvelujen toimintaa hallinnassaan olevilla suojelualueilla.

— Metsähallitus luo edellytyksiä luontomatkailulle ja luonnon virkistyskäytölle parantamalla käytön kannalta keskeisten luonnonsuojelualueiden palveluvarustusta, opastusta ja kulutuskestävyyttä sekä kehittää Örön saaren ja Vallisaaren-Kuninkaansaaren sekä uusien kansallispuistojen Teijon ja Etelä-Konneveden kansallispuistojen palveluita

— Metsähallitus viestii tehokkaasti luonnon monimuotoisuuden suojelusta ja käyttömahdollisuuksista edistäen luonnossa virkistytymisestä koituvia myönteisiä vaikutuksia.

Selvitysosa: Ympäristöministeriö asettaa Metsähallituksen toiminnalliselle tuloksellisuudelle seuraavat alustavat tulostavoitteet:

Määrälliset tavoitteet

	2012 toteutuma	2013 toteutuma	2014 arvio	2015 tavoite
NATA-arvioitujen Natura-alueiden lukumäärä	21	37	25	40
Ennallistaminen ja hoito (ha)	5 617	6 647	6 300	6 350
Kiireellisesti suojeltavien, erityisesti suojeltavien ja direktiivilajien esiintymätarkistukset (kpl)	-	-	200	250
Käyntimäärät: kansallispuistot, valtion retkeilyalueet, luontokeskukset	3 337 800	3 642 600	3 645 000	3 745 000
Luontokeskusten, maastopalveluiden ja lupa- asiakkaiden asiakastytyväisyys	4,04	4,08	4,05	4,05

Metsähallitus

— vastaa yksityisten luonnonsuojelualueiden hoidon käytännön toimenpiteistä ja osallistuu näiden alueiden suojelualuejärjestelmän tietojen täydentämiseen

— osallistuu suojelualueiden perustamissäädösten valmisteluun

— osallistuu merenhoidon suunnitteluun ja toimeenpanoon, toteuttaa Itämeren luonnon monimuotoisuuden suojelua ja kehittää sisävesien monimuotoisuuden suojelua

— osallistuu soidensuojelun täydennysohjelman toimeenpanoon sekä suojeltujen soiden vesitalouden turvaamisen toimenpiteiden toteuttamiseen

— osallistuu Natura 2000 -verkoston hoidon ja käytön yleissuunnitelmien päivittämiseen yhteistyössä ELY-keskusten kanssa

— vastaa luonnonsuojelualueiden tietojärjestelmien kehittämisestä ja ylläpidosta

— varmistaa, että asiakastytyväisyys pysyy hyvänä

— kunnostaa ja hoitaa kulttuurihistoriallista kiinteistövarallisuutta valtion kiinteistöstrategian periaatteiden mukaisesti.

Metsähallituksen ympäristöministeriön toimialaan kuuluvista julkisista hallintotehtävistä arvioidaan Metsähallitukselle kertyvän tuloja arviolta 3 230 000 euroa, josta noin 150 000 euroa on tarpeettomien kiinteistöjen myyntituottoja.

Muut tunnusluvut

	2012 toteutuma	2013 toteutuma	2014 arvio	2015 esitys
Kansallispuistojen hoito (kpl)	37	37	39	39
Muiden luonnonsuojelualueiden hoito (kpl)	515	536	665	735
Kansallispuistojen hoito (ha)	980 000	981 000	986 000	986 000
Muiden luonnonsuojelualueiden hoito (ha)	702 000	703 000	763 000	993 000
Muiden luonnonsuojelukohteiden hoito (ha)	1 040 000	1 050 000	993 000	772 000
Erämaa-alueiden (12 kpl) hoito (ha)	1 490 000	1 490 000	1 490 000	1 490 000
Erityisesti suojeltavien lajien esiintymien suojelu (kpl)	4 371	4 211	4 200	4 250
Muiden uhanalaisten ja luontodirektiivilajien esiintymien suojelu (kpl)	27 012	-	28 500	30 000

Muut tunnusluvut

	2012 toteutuma	2013 toteutuma	2014 arvio	2015 esitys
Muinaisjäännösten lkm (kpl, Museoviraston rekisteri)	2 380	2 380	2 450	2 550
Suojeltujen rakennusten lukumäärä (kpl)	267	312	312	312
Luontokeskusten ja muiden asiakaspisteiden määrä (kpl)	30	30	30	30

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon kertaluonteisena lisäyksenä 5 000 000 euroa kansallispuistojen sekä luonto- ja kulttuurikohteiden rakennusten, rakenteiden ja palvelujen parantamiseen. Lisäksi momentilta 30.63.50 on siirretty 151 000 euroa Teijon retkeilyalueen ylläpitoa vastaavien kustannusten maksamiseen.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Hallituksen menosäästö päätös	-400
Kasvutoimi; Metsähallituksen luonto- ja kulttuurikohteiden infrastruktuuri (kertaluonteinen lisäys)	5 000
Kertalisäyksen poisto	-800
Teijon kansallispuiston perustaminen (siirto momentilta 30.63.50)	151
Tuottavuustoimet (-1 htv)	-45
Metsähallituksen luontopalvelut (HO)	500
Palkkausten tarkistukset	137
Yhteensä	4 543

2015 talousarvio	34 098 000
2014 I lisätalousarvio	5 067 000
2014 talousarvio	29 555 000
2013 tilinpäätös	32 484 000

60. Siirto öljysuojarahastoon (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 3 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää öljyjättemaksusta annetun lain (894/1986) 7 §:n nojalla öljysuojarahastoon tehtävän siirron maksamiseen.

Selvitysosa: Öljyjättemaksuina kertyvistä varoista voidaan valtion talousarviossa siirtää osa öljysuojarahastoon käytettäväksi öljyn pilaamien maa-alueiden puhdistuskustannusten korvaamiseen. Korvauserusteista on säädetty tarkemmin öljysuojarahastosta annetun lain (1406/2004) 15 §:ssä.

Määräraha yhdessä momentin 35.10.65 määrärahan kanssa vastaa öljyjättemaksujen kertymää momentille 11.19.08.

2015 talousarvio	3 000 000
2014 talousarvio	3 000 000
2013 tilinpäätös	3 000 000

61. Vesien- ja ympäristönhoidon edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 7 542 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) vesien- ja merenhoidon järjestämisestä annettuun lakiin (1299/2004) perustuvien vesienhoitosuunnitelmien toimenpiteiden toteuttamisen tukemiseen vesien hyvän tilan saavuttamiseksi tai ylläpitämiseksi

2) valtion töinä tai avustuksina toteutettavien vesienhoitosuunnitelmiin sisältyvien ympäristötöiden suunnittelusta ja rakentamisesta, peruskorjauksista ja rakentamisvelvoitteista aiheutuvien menojen sekä jäte-laissa (646/2011) säädettyjen valtion jätehuoltotöiden toteuttamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen

3) vesihuollon tukemisesta annetun lain (686/2004) mukaisesti tukiin, joilla toteutetaan vesienhoitosuunnitelmiin perustuen yhdyskuntien ja haja-asutuksen vesiensuojelua

4) talousjätevesien käsittelystä vesihuoltolaitosten viemäriverkostojen ulkopuolisilla alueilla annetun valtioneuvoston asetuksen (209/2011) toimeenpanoa edistävään neuvontaan.

Määrärahaa saa käyttää myös hankkeista aiheutuvien enintään 15 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen ja muiden kulutusmenojen maksamiseen. Momentin määrärahasta rahoitettu, valtion työnä toteutettu ja valmistunut työ saadaan sopia luovutettavaksi kunnalle tai muulle yhteistyökumppanille. Samalla on sovittava niistä ehdoista, joita työn vastaanottajan on luovutuksen jälkeen noudatettava.

Selvitysosa: Määrärahasta käytetään 6 390 000 euroa vesienhoitosuunnitelmien toteuttamiseen pinta- ja pohjavesien tilan parantamiseksi ja hyvän tilan turvaamiseksi. Erityisesti heikentyneiden rannikkovesien ja jokien tilaa parannetaan. Julkisen sektorin kumppanuuksia vahvistetaan yksityisen sektorin ja vapaaehtoisjärjestöjen kesken. Samalla tuetaan vesiteknologian vientimahdollisuuksia ja yritysten kilpailukykyä lisäämällä suomalaista vesiosaamista, uusien teknologioiden käyttöönottoa ja hyviä käytäntöjä. Määrärahasta käytetään 4 400 000 euroa aiemmin tukirahoitusta saaneiden vesienhoitosuunnitelmiin sisältyneiden vesihuoltohankkeiden saatamiseksi loppuun. Valtion tukea uusiin kuntien vesihuolto- ja ympäristötyöhankkeisiin ei enää myönnetä.

Vesienhoitosuunnitelmien mukaiseen haja-asutuksen jätevesineuvonnan tukeen käytetään 700 000 euroa. Vuodesta 2011 alkaneella jätevesineuvonnalla tuetaan kiinteistöjen jätevesien taroituksenmukaisten käsittelyratkaisujen toteuttamista säädettyjen vaatimusten täyttämiseksi.

Määrärahasta käytetään 650 000 euroa pilaantuneiden alueiden kunnostamiseen joko avustuksina tai valtion jätehuoltotöinä ympäristö- tai terveysriskien kannalta merkittävässä kohteissa, jotka ELY-keskukset ovat priorisoineet.

Momentin määrärahoista maksettavaan arvonlisäveroon on varattu 502 000 euroa. Arvonlisäveron käyttöä seurataan ja tarvittaessa tehdään muutokset määrärahan mitoitukseen.

Vesihuolto- ja ympäristönkunnostushankkeita rahoitetaan vähäisessä määrin lisäksi työ- ja elinkeinoministeriön pääluokkaan budjetoidusta momentin 32.01.02 määrärahoista lähinnä työmaiden työnjohtoon palkkaus- ja muina kulutusmenoina.

Määrärahan arvioitu käyttö

	Kokonais- kustannusarvio 1 000 €	Valtion osuus edellisestä 1 000 €	Myönnetty aikaisemmin 1 000 €	Myönnetään €
1. Keskenäiset ympäristötyöhankkeet	31 600	9 670	5 270	4 400 000
2. Pinta- ja pohjavesien tilan parantaminen				1 290 000
3. Hajajätevesineuvonta				700 000
4. Pilaantuneiden alueiden kunnostus				650 000
5. Arvonlisävero				502 000
Yhteensä	31 600	9 670		7 542 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Vesienhoitosuunnitelmien toimenpiteiden toteuttaminen	500
Säästö päätös	-3 000
Tasomuutos	-2 300
Yhteensä	-4 800

Momentin nimike on muutettu.

2015 talousarvio	7 542 000
2014 talousarvio	12 342 000
2013 tilinpäätös	14 942 000

63. Luonnonsuojelualueiden hankinta- ja korvausmenot (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 48 830 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) maa- ja vesialueiden sekä rakennusten ostamiseen ja lunastamiseen luonnonsuojelutarkoituksia varten sekä erämaa-alueisiin liitettävien alueiden ostamiseen
- 2) korvausten maksamiseen maanomistajille tai erityisen oikeuden haltijoille luonnonsuojelulain 24, 25, 29 ja 47 §:n mukaisten päätösten tai sopimusten aiheuttamista taloudellisista menetyksistä
- 3) Natura 2000 -verkoston toteuttamisesta aiheutuviin luonnonsuojelulain 53 §:n, maankäyttö- ja rakennuslain 197 §:n sekä yksityistielain 7 a §:n mukaan valtiolle määrättyihin korvauksiin
- 4) maa-aineslain 8 ja 26 §:n mukaisesti suojelusta aiheutuviin korvauksiin
- 5) luonnonsuojelulain 55 §:n 2 momentin mukaisiin haitankorvauksiin
- 6) valtiolle luonnonsuojelutarkoituksiin hankittavien alueiden tai yksityisiksi suojelualueiksi perustettavien alueiden arvioinnista, maanmittaustoimituksista ja hankintatehtävistä sekä yksityisten suojelualueiden merkinnästä aiheutuviin menoihin ja lisäksi ympäristöministeriön hallinnassa olevien alueiden kiinteistönhoidon menoihin ja mahdollisiin korvaustoimitusten kuluihin
- 7) enintään 160 000 euroa erikseen tehtävien yhteistoimintasopimusten perusteella maksettaviin palkkioihin, joilla edistetään maanomistajien tekemien Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelman (METSO) mukaisten tarjousten käsittelyä

8) koron maksamiseen jaksotetuille kauppahinnan ja korvausten maksuerille, jolloin koron suuruus on kiinteään omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain 95 §:n 1 momentin mukainen

9) elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten maksamiin korvauksiin rauhoitettujen harvinaisten eläinten aiheuttamista vahingoista

10) kunnille ja kuntien virkistysalueiden hankintaa varten perustamille yhteisöille seudullisesti ja valtakunnallisesti merkittävien virkistysaluehankintojen tukemiseen valtionavustuslain nojalla. Hankintojen tulee edistää luonnon monimuotoisuuden suojelua.

11) metsätuhojen torjunnasta annetun lain perusteella luonnonsuojelualueelta tai luonnonsuojelutarkoitukseen hankitulta valtion alueelta levinneiden metsätuhojen aiheuttamien vahinkojen korvaamisesta ja vahinkojen arvioinnista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Valtuus

Valtioneuvoston vahvistamien luonnonsuojeluohjelmien, Natura 2000 -verkoston ja Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelman (METSO) toteuttamiseksi saa tehdä vuonna 2015 sopimuksia ja antaa sitoumuksia, joista aiheutuu menoja vuoden 2015 jälkeisille vuosille yhteensä enintään 10 000 000 euroa.

Selvitysosa: Hankkimalla maata valtiolle luonnonsuojelutarkoituksiin sekä korvausmenetelyllä toimeenpannaan pääasiassa valtioneuvoston vahvistamia luonnonsuojeluohjelmia, Natura 2000 -verkostoa, erityisesti suojeltavien lajien suojelua ja kaavojen suojelualuevarauksia. Lisäksi toteutetaan METSO-ohjelmaa. Määrärahaa käytetään myös vuonna 2015 käynnistyvän soidensuojeluntäydennysohjelman toimeenpanoon. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten ohella Metsähallitus jatkaa suojelualuehankintoja. Vuosina 1971—2013 on valtion omistukseen hankittu alueita luonnonsuojelutarkoituksiin yhteensä noin 400 300 hehtaaria ja perustettu yksityisiä suojelualueita korvausta vastaan kaikkiaan 173 000 hehtaaria.

Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelman mukaisten metsäalueiden hankintaan ja korvauksiin käytetään 26 830 000 euroa. Virkistysalueiden hankinnan tukemiseen varataan 100 000 euroa. Määrärahasta 2 000 000 euroa voidaan tarvittaessa osoittaa Metsähallituksen käyttöön.

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2015	2016	2017	2018	Yhteensä vuodesta 2015 lähtien
Vuoden 2015 sitoumukset	-	5 000	3 000	2 000	10 000
Menot yhteensä	-	5 000	3 000	2 000	10 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Soidensuojeluohjelman valmisteleva siirto (kertaluonteisen siirron palautus momentilta 35.10.21)	300
Säästö päätös	-5 000
Yhteensä	-4 700

2015 talousarvio	48 830 000
2014 talousarvio	53 530 000
2013 tilinpäätös	53 830 000

64. *EU:n ympäristörahasen osallistuminen ympäristö- ja luonnonsuojeluhankkeisiin (siirtomääräraha 3 v)*

Momentille myönnetään 3 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää EU:n komission hyväksymien LIFE-ympäristörahasesta rahoituskauden 2007—2013 ja uuden kauden 2014—2020 osarahoitettavien hankkeiden sekä muiden pilottihankkeiden EU-rahoitusosuuksien maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää noin 60 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen projektitehtäviin. Momentille nettoutetaan työnantajalle maksettavat sairaus- ja äitiyspäivärahat.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään valtionhallinnon organisaatioiden toteuttamiin LIFE+-ohjelman 2007—2013 ja uuden 2014—2020 ohjelmakauden hankkeiden EU-osarahoitukseen.

EU:n suorittama rahoitusosuus LIFE-hankkeisiin ja pilottihankkeisiin tuloutetaan momentille 12.35.99.

2015 talousarvio	3 000 000
2014 talousarvio	3 000 000
2013 tilinpäätös	4 500 000

65. *Öllyjättemaksulla rahoitettava öljyjätehuolto (siirtomääräraha 3 v)*

Momentille myönnetään 1 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää öljyjättemaksusta annetun lain 7 §:n nojalla öljyjätteistä ja niiden keräilystä, kuljetuksesta, varastoinnista ja käsittelystä aiheutuvien korvausten maksamiseen öljyjättemaksuina kertyvien varojen käytöstä öljyjätehuoltoon annetussa valtioneuvoston päätöksessä (1191/1997) tarkemmin säädetyin perustein.

Selvitysosa: Määräraha yhdessä momentin 35.10.60 määrärahan kanssa vastaa öljyjättemaksujen kertymää momentille 11.19.08.

2015 talousarvio	1 000 000
2014 talousarvio	1 000 000
2013 tilinpäätös	1 000 000

66. *Kansainvälisen yhteistyön jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (siirtomääräraha 2 v)*

Momentille myönnetään 1 440 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää ympäristöministeriön toimialaan liittyvien kansainvälisten järjestöjen ja sopimusten jäsenmaksujen ja rahoitusosuuksien maksamiseen sekä muihin kansainvälisten sitoumusten aiheuttamiin maksuihin ulkomaille.

*Selvitysosa:***Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)**

Ilmasto ja ilmakehä	280 000
Kemikaalit ja jätteet	100 000
Kasviston, eläimistön ja niiden elinympäristön suojelu	480 000
Meri- ja muu vesiympäristö	490 000
Muut maksut ulkomaille	90 000
Yhteensä	1 440 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Siirto momentilta 35.01.01	116
Yhteensä	116

2015 talousarvio	1 440 000
2014 talousarvio	1 324 000
2013 tilinpäätös	1 324 000

70. Alusinvestoinnit (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 1 450 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää merentutkimusalusten Aranda ja Muikku pakollisten määräaikaistela-kointien yhteydessä tehtävistä peruskunnostustöistä, kunnossapidosta, huolloista ja tutkimuslai-tehankinnoista aiheutuviin menoihin sekä Arandan peruskorjauksen suunnitteluun.

Valtuus

Merentutkimusalue Arandan peruskorjauksen toteuttamiseksi saa tehdä vuonna 2015 sopimuksia ja antaa sitoumuksia, joista aiheutuu menoja vuoden 2015 jälkeisille vuosille yhteensä enintään 11 000 000 eurolla.

Selvitysosa: Merentutkimusalue Aranda ja Muikku määräaikaistelakoinnit on toteutet-tava vuonna 2015 alusten merikelpoisuuden ja toimintavarmuuden takaamiseksi. Arandan pur-jehduspäivien määrän noustua merkittävästi (200—250 päivää/v) aluksen propulsiojärjestelmät, runko, tutkimusvinssit ja tietyt laboratoriolaitteistot vaativat peruskorjauksia ja -parannuksia, jot-ta alus pysyisi luotettavasti toimintakuntoisena ainakin vuodelle 2016 suunniteltuun peruskorja-ukseen asti. Muikku-alukseen tehdään vain pieniä, työturvallisuuden varmistamiseen ja näytteen-ottovarusteisiin liittyviä korjauksia.

Merentutkimusalue Arandan peruskorjauksen suunnittelu alkaa vuonna 2015. Peruskorjaus on tarkoitus toteuttaa vuosina 2016—2018 ja sen kokonaiskustannusarvio on 11 600 000 euroa. Pe-ruskorjaustelakointi kattaa myös vuositelakoinnin tarpeen. Korjaus- ja muutostöissä pyritään käyttökustannuksien pienentämiseen muun muassa energian tehokkaammalla tuottamisella sekä pienemmällä kulutuksella. Peruskorjauksessa huomioidaan myös aluksella työskentelevien tutki-joiden työturvallisuuden sekä itse tutkimustyön laadun varmistaminen. Korvauksia merivoimien öljyntorjunta-alue Hylkeen peruskorjauksesta aiheutuneista menoista arvioidaan öljysuojarahas-tosta saatavan 4 000 000 euroa. Korvaukset tuloutetaan momentille 12.35.10.

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2015	2016	2017	2018	Yhteensä vuodesta 2015 lähtien
Vuoden 2015 sitoumukset	-	4 000	4 000	3 000	11 000
Menot yhteensä	-	4 000	4 000	3 000	11 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Merentutkimusalue Arandan peruskorjauksen suunnittelu	600
Tasomuutos	-12 650
Yhteensä	-12 050

2015 talousarvio	1 450 000
2014 talousarvio	13 500 000
2013 tilinpäätös	500 000

20. Yhdyskunnat, rakentaminen ja asuminen
Selvitysosa:
Vähähiilinen ja energiatehokas Suomi

Kaavoituksella edistetään eheää ja liikennetarvetta vähentävää yhdyskuntarakennetta sekä luodaan edellytyksiä elinympäristön laatua parantavalle täydennysrakentamiselle. Maankäyttö- ja rakennuslain toimivuusarvioinnissa korostui erityisesti kaupunkiseutukokonaisuuksien suunnittelun kehittäminen ja yhdyskuntarakenteen ohjaus.

Maakunta-, yleis- ja asemakaavan tehtäviä selkeytetään niiden käyttämiseksi nykyistä tarkoituksenmukaisemmin. Kasvavien kaupunkiseutujen ja maaseudun suunnittelutarpeet ovat entistä eriytyneempiä. Vuonna 2015 selvitetään muun muassa mahdollisuuksia kaupunkiseutujen yhdyskuntarakenteen ohjauksen ja laadukkaan täydennysrakentamisen parantamiseksi. Asuin- ja työpaikka-alueiden elinympäristön laatua edistävällä täydennysrakentamisella hyödynnetään olemassa olevaa infrastruktuuria, vähennetään liikennetarvetta ja tuetaan joukkoliikenteen ja muiden palvelujen järjestämistä. Kirkonkylien, kylien ja maaseudun maankäytön ohjausta kehitetään huomioiden kasvualueista poikkeava kehittämistarve, luonnonvaratalouden uudet kehityssuunnat ja pyrkimys paikalliseen energiatuotantoon. Kuntien rakenneuudistus tuo tarvetta maaseutualueiden palveluja tukevaan suunnitteluun.

Kulttuuriympäristön suunnitelmallisen hoidon ja käytön mahdollisuudet ilmastonmuutoksen hillitsemisessä ja siihen sopeutumisessa tunnistetaan ja tuetaan tähän liittyviä toimenpiteitä.

Tuulivoimarakentamisen suunnittelua ohjataan eri lakien mukaisilla menettelyillä ja sen laatua on tarpeen yhdenmukaistaa. Tuulivoimarakentamisen ohjauskeinoja kehitetään edelleen ilmasto- ja energiastrategian tavoitteiden saavuttamiseksi. Tuulivoimaloiden melutasoista säädetään asetuksella.

Valmistellaan lähes nollaenergiarakentamiseen siirtymistä uudisrakentamisessa yhdessä alan toimijoiden kanssa. Huolehditaan, että päätöksentekijöillä on hyvä tietopohja lähes nollaenergiarakentamiseen siirtymisen yhteiskunnallisista vaikutuksista sekä vaikutuksista energiantuotantoon ja rakennus- ja kiinteistöalaan. Luodaan mahdollisuuksia ja kannustetaan nykyisiä vähimmäisvaatimuksia energiatehokkaampaan rakentamiseen uudis- ja korjausrakentamisessa. Energiatehokkuusdirektiivin (EED) toimeenpanolla parannetaan rakennusten energiatehokkuutta. Pannaan täytäntöön uusiutuvan energian käytön edistämistä koskeva RES-direktiivin edellyttämiä toimia. Uusien rakennustuoteryhmien energiamerkintää ja energiaa käyttävien tuotteiden ekologisen suunnittelun vaatimuksien toimeenpanosta ja ohjauksesta huolehditaan.

Valmistellaan toimia ympäristökuormituksen vähentämiseksi sekä materiaali- ja resurssitehokkuuden parantamiseksi uudisrakentamisessa ja korjaamisessa. Edistetään suunnitelmallista kiinteistönpitoa ja kiinteistöjen hyvää ylläpitoa sekä korjausrakentamisen hyviä käytäntöjä portaali-ratkaisuun ja korjausneuvontaverkostoa vahvistamalla. Jatketaan rakentamismääräysten uusimista ottaen huomioon myös EU-säädökset. Varmistetaan rakennustuotteiden markkina- ja valvonnan resurssit.

Energiatehokkuutta parantavissa korjausrakentamistoimissa huomioidaan rakennuksen ominaispiirteitä säilyttäviä ja turvaavia ratkaisuja, jotka samalla tukevat elinympäristön laadun parantamista ja myös kulttuuriympäristön ja perinteisen rakennuskannan erityisvaatimuksien huomioon ottamista.

Hyvä ympäristön tila

Hyvin hoidettu ja elinvoimainen kulttuuriympäristö lisää ihmisten hyvinvointia ja sillä on tärkeä merkitys viihtyisän asuinympäristön luomisessa. Kulttuuriympäristöjen arvo ja myönteiset vaikutukset yhdyskuntien ja elinkeinoelämän kehittämisessä tunnustetaan ja niitä osataan hyödyntää hyvän elinympäristön luomisessa ja vahvistamisessa. Kehitetään valtion kulttuurihistoriallisesti arvokkaan kiinteistövarallisuuden hoidon ja suojelun menettelyjä. Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt ja valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet huomioidaan alueiden käytössä ja rakentamisessa, samoin maaseudun kylät, kirkonkylät ja niiden elinvoiman turvaaminen. Tuetaan taantuvien alueiden elinvoimaisuutta muun muassa edistämällä vajaakäytössä olevien tilojen käyttöä.

Alueiden käytön suunnittelu tukee vihreän infrastruktuurin ylläpitämistä ja vahvistamista. Viher-rakennetta tarkastellaan kokonaisuutena. Luonnossa liikkumismahdollisuuksia ja lähivirkistysmahdollisuuksia parannetaan niin, että luonto on kaikenikäisten saavutettavissa.

Melulle altistuneiden määrää arvioidaan ympäristömeludirektiivin melukartoitusten ja valtioneuvoston meluntorjunnasta tekemän periaatepäätöksen perusteella ja kehitetään mahdollisimman kustannustehokkaita meluntorjuntaratkaisuja.

Toteutetaan eduskunnan edellyttämiä toimenpiteitä ja jatketaan kosteus- ja homealkoja rakennusten kosteus- ja homeongelmien poistamiseksi. Vähennetään henkilöturvallisuuteen kohdistuvia riskejä halleissa ja vastaavissa riskialttiissa rakennuksissa.

Hyvinvointia ja kilpailukykyä tukevat asumisolot

Kysyntään riittävästi vastaava asuntotarjonta on avainasemassa kasvavien kasvukeskusten asuminen kohtuuhintaisuuden toteutumisessa. Toimivat asuntomarkkinat edistävät kasvuseutujen hallittua yhdyskuntarakennetta ja luovat edellytyksiä niiden yleiselle taloudelliselle toimintakyvylle ja erilaisten palvelujen tehokkaalle järjestämiselle.

Kaupunkiseutujen eheytyminen vähentää autoilun tarvetta, lisää arjen sujuvuutta ja palvelujen saavutettavuutta. Alueita kehitetään kokonaisvaltaisesti, maankäytön, asumisen, liikenteen, palvelujen ja elinkeinojen suunnitelmat sekä toteutus sovitetaan yhteen yli kuntarajojen. Kuntien välinen yhteistyö edistää selviytymistä kiristyvän kuntatalouden haasteista.

Talouden yleinen epävarmuus ja heikko talouskehitys ovat jatkuneet jo pitkään. Asuntojen uudisrakentaminen on vähentynyt viime vuosien hitaasta talouskasvusta huolimatta vain hieman. Määrä oli 27 900 asuntoa vuonna 2013. Vähentymisen odotetaan jatkuvan vuonna 2014, mutta asuntotuotannon volyymin odotetaan kääntyvän kasvuun vuonna 2015. Vaikka korkotaso on edelleen erittäin matala, ovat työttömyyden kasvu ja yleisen ostovoiman heikentyminen jo valmiiksi asuntojen korkean hintatason kanssa hillinneet erityisesti suurempien omistusasuntojen kysyntää.

Uusia asuntoja tarvitaan selvästi nykyistä enemmän isoilla kasvuseuduilla, erityisesti Helsingin seudulla. Erityisesti kohtuuhintaisia asumisratkaisuja tarvitaan pääkaupunkiseudulla, jossa asuntomarkkinatilanne on koko maassa haastavin. Kaupungistumisen lisäksi väestön ikääntyminen, palvelusektorin kasvava työvoimatarve ja lisääntynyt maahanmuutto nostavat varsinkin vuokra-asuntojen kysyntää kasvukeskuksissa myös jatkossa.

Asuntomarkkinoiden toimivuuden ja kohtuuhintaisen asumisen ensisijainen edellytys on riittävä, nopeasti käyttöön saatavissa oleva tonttivaranto. Kaavoitettua tonttivarantoa on tarve lisätä tukeutuen jo olemassa olevaan yhdyskuntarakenteeseen, jolloin joukkoliikenteen ja palveluiden tehokkaan järjestämisen edellytykset voivat toteutua.

Suurimmilla kaupunkiseuduilla toteutetaan aiesopimuksia tavoitteena eheät, toimivat ja kilpailukykyiset kaupunkiseudut. MAL-aiesopimusmenettelyä kehitetään välineenä tiivistää sekä kuntien keskinäistä että kuntien ja valtion eri hallinnonalojen välistä yhteistyötä tavoitteiden saavuttamiseksi. Valtion tukeman asuntotuotannon painopiste on suurimmissa kasvukeskuksissa, aivan erityisesti Helsingin seudulla.

Ympäristöministeriö koordinoi metropolipolitiikkaa, jolla kehitetään metropolialuetta kokonaisuutena painottamalla eri toimijoiden yhteistyömuotoja ja kansallisten politiikkatoimenpiteiden aluelähtöistä räätälöintiä. Metropolipolitiikan ja sen välineiden toimivuutta arvioidaan ja selvitetään myös alueen yhdyskuntarakenteen vaikutuksia kilpailukykyyn ja tuottavuuden nousuun hyödyntäen alan kansainvälisiä tutkimustuloksia. Metropolihallinnon perustamisen edellyttämiä lainsäädäntömuutoksia ja ohjeistusta valmistellaan.

Ikääntyneen väestön asuinoloja edistetään kehittämisohjelman puitteissa. Erityistä tukea asumisessaan tarvitsevien väestöryhmien asuntojen määrää kasvatetaan mm. muistisairaiden vanhusten määrän nousun ja laitospaikkojen vähentämistavoitteen vuoksi. Erityisryhmien avustukset kohdennetaan ensisijaisesti heikoimpien ryhmien asuinolojen parantamiseen. Pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämisohjelmaa jatketaan hallituksen periaatepäätöksen mukaisesti. Hajautettuihin asumisratkaisuihin sekä asunnottomuuden ennaltaehkäisemiseen panostetaan. Asumisen tukitoimissa korostuu monialainen liikkuva, kotiin vietävä tuki. Kehitysvammaisten asumistilannetta parannetaan tavoitteena vähentää kehitysvammaisten laitospaikkojen määrää. Myös mielenterveyskuntoutujien asumista kehitetään.

Helsingin seudun asuntotuotannossa 40 vuoden korkotukilainoitusta tuetaan käynnistysavustuksin. Lisäksi yleishyödyllisyssäännösten ulkopuolella olevassa takausvälimallissa on käytössä määräaikaan pääkaupunkiseudun kuntiin rajautuva käynnistysavustus. Valtion tukemassa omakustannusvuokraan perustuvassa korkotukituotannossa otetaan käyttöön myös 20-vuotinen tukimalli, jossa valtion tuesta seuraavat rajoitukset ovat kohdekohtaisia. Valtion tuotantotuen perus-

teena ovat asuntojen pitkäaikainen käyttötarve sekä hankkeiden taloudellinen kestävyys. Tuettu asuntotuotanto kohdistetaan pääasiallisesti suurilla kaupunkiseuduilla alueille, joilla tarve koh-
tuhintaisista asumisratkaisusta on suurin.

Asuinalueiden kehittämisessä painotetaan erityisesti suurimpien kaupunkien lähiöitä sekä niille sosiaalista eheyttä luovia toimenpiteitä, joilla parannetaan alueiden palvelukykyä, asukkaiden toimintamahdollisuuksia ml. asukastiloja sekä alueiden toimivuutta. Asumisneuvontaa kehitetään.

Asuntotuotannon alue- ja tyyppijakauma

	2012	2013	2014 arvio	2015 arvio
ARA-tuotanto (osapää tökset):				
Kasvukeskukset	4 500	4 900	6 500	7 000
Muu maa	1 700	1 500	1 000	1 000
Erityisryhmille tarkoitettut asunnot ARA-tuotannossa	3 800	3 000	4 000	4 000
Pienten asuntojen osuus ARA-tuotannossa				
(normaalit vuokra- ja asumisoikeustalot), %	73	70	70	70
Asuntojen hintojen muutos, %	1,7	0,7	1	2
Vapaa- ja vuokra-asuntojen muutos, %	3,8	3,8	2	2
Aravavuokrien muutos, %	3,6	3,8	3	3

Helsingin seudun aiesopimuksen toteutuminen aiesopimuskunnissa

Tavoite	Pitkän aikavälin tavoite/v	2012 toteutuma	2013 toteutuma	2014 arvio	2015 arvio
Uudet kaavat (asuntoa)	13 000	11 000	11 900	13 000	13 000
Koko asuntotuotanto (alkava)	13 000	10 700	10 800	12 000	12 000
Valtion tukema vuokra-asuntotuotanto (alkava)	2 600	2 050	1 540	2 500	2 500

Asunnottomien määrä

	2012	2013	2014 arvio	2015 arvio
Yhden hengen taloudet yhteensä	7 850	7 500	7 500	7 500
Perheet yhteensä	450	420	400	400
Pitkäaikaisesti asunnottomat yhteensä	2 600	2 545	2 500	2 500

Valtion tukema asuntojen uustuotanto, perusparantaminen ja asuntojen hankinta sekä muu asuntotuotanto vuonna 2013 ja arvio vuosista 2014—2015

	2013 toteutuma asuntoa	2014 arvio asuntoa	2015 arvio ja valtuudet asuntoa
Aloitettut uudet asunnot yhteensä	27 900	26 500	27 000
— asuntolainojen korkotuki	6 255	7 500	8 000
— täytetaksuksellinen välimalli	162	1 000	2 000
— vapaarahoitteiset ym. asunnot	21 500	18 000	17 000
Korjaustoiminnan korkotukilainoitus	6 927	12 000	4 500
Asuntojen hankinta			
— asuntosäästöpalkkiojärjestelmä	3 851	1 500	1 500
— korkotukilainoitus, sosiaaliset vuokra-asunnot	-	500	500
Kotitalouksien asuntolainojen valtiontaka ¹⁾	15 600	15 000	15 000

¹⁾ Kohdistuu pääosin hankintoihin, mutta myös korjauksiin ja rakentamiseen.

Valtion asuntorahaston riskien hallinta

Valtion tukema asuntotuotanto lisää valtion takausvastuiden määrää. Uuden tuetun tuotannon kohdentaminen pääosin suurille kaupunkiseuduille pienentää kuitenkin lainoihin liittyviä takausriskejä. Myös valtion aiemmin myöntämät aravalainat painottuvat suuriin kasvukeskuksiin.

Lainoihin liittyviä riskejä seurataan Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen ja Valtiokonttorin yhteisessä riskityöryhmässä. Vanhojen aravalainojen maksuviiveet ovat olleet viimeisen vuoden aikana lievässä kasvussa. Tästä huolimatta Valtiokonttorin riskimallin mukaan aravalainapääomista noin 92 % on pieniriskisissä tai lähes riskittömissä kunnissa. Maksuongelmat keskittyvät pääosin väestöltään väheneville alueille ja johtuvat lähinnä tyhjilleen jääneiden asuntojen aiheuttamista taloudellisista rasitteista yhteisöille.

Ongelmiin ajautuneiden yhteisöjen taloudellista tilannetta helpotetaan lainoihin liittyvien erilaisen tuki- ja huojennustoimenpiteiden avulla sekä yksittäisten kohteiden vapauttamisella niihin kohdistuvista rajoituksista. Toimenpiteissä painotetaan kustannustehokkuutta. Lisäksi aravalainojen ennaikaisista takaisinmaksua korvaavalla lainarahoituksella helpotetaan valtion myöntämällä täytetaksuksella. Aravalainojen ylimääräiset lyhennykset ovat olleet kahden viimeisen vuoden aikana yhteensä noin 543 milj. euroa.

Asuinrakennusten perusparantamisen tukemisessa tuki kohdennetaan kohteisiin, joiden käyttö on jatkossakin pitkäaikaista. Valtion takaamien omistusasuntolainojen maksuviiveet ovat suhteessa lainakantaan erittäin vähäisiä ja takauksista aiheutuneiden takauskorvausten odotetaan pysyvän pieninä.

	2012	2013	2014 arvio	2015 arvio
Aravalainakanta (milj. euroa, tilanne 31.3.)	7 500	6 900	6 400	6 100
Vuokra- ja asumisoikeustalojen korkotukilainojen takaukset (milj. euroa, tilanne 31.12.)	8 200	8 300	9 300	10 300
Omistusasuntolainojen valtiontakausten vastuu (milj. euroa, tilanne 31.12.)	2 000	2 000	2 100	2 200
Maksuviiveellisten (270 päivää) aravalainojen osuus aravalainakannasta (tilanne 31.3.), %	0,22	0,29	0,5	0,3
Omistusasuntolainojen valtiontakauksista maksetut takauskorvaukset (1 000 euroa)	620	700	700	800
Arava-rajoituksista vapauttamispäätökset (asuntoja)	4 100	3 300	4 000	4 000

Asumisen tuen kehitys vuosina 2013—2015 (milj. euroa)

	2013 toteutunut	2014 talousarvio	2015 esitys
Talousarviosta maksettavat tuet			
— Asuntojen korjaus- ja energia-avustukset 35.20.55	50,5	43,0	-
Asuntolainojen korkojen verovähennysoikeudesta saatava tuki (arvio)	310	310	370
Yleinen asumistuki	670	726	812
Eläkkeensaajan asumistuki	468	492	508
Opiskelijoiden asumislisä	259	285	280
Valtion asuntorahastosta maksettavat tuet			
Korkotuet			
— asuntolainojen korkotuki	12,7	19,0	17,0
Avustusten myöntämisvaltuudet			
— korkotukilainoituksen käynnistysavustus	10,0	10,0	10,0
— takauslainojen käynnistysavustus	-	-	3,0
— avustukset erityisryhmille	120,0	120,0	120,0
— tervehdyttämisasiavustukset vuokra- ja asumisoikeustaloille	0,1	2,6	2,6
— purkuavustukset	0,7	2,0	2,0
— avustus kunnallistekniikan rakentamiseen	10,0	15,0	15,0
— asuinaluekohtainen avustus kasvukeskusten kunnille	8,0	4,0	4,0
— aravatalojen purkuakordit	0,3	3,5	3,5
— aravatalojen rajoitusakordit	0,3	1,5	1,5
— asumisneuvontatoiminta	0,5	0,6	0,9
— perusparantamisen käynnistysavustus	15,0	100,0	-
— korjausavustukset	-	-	35,0
— käyttötarkoituksen muutosavustus	-	-	2,0
Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen tutkimus- ja kehittämisrahoitus	0,7	0,7	0,7

Asumisen tuen kehitys vuosina 2013—2015 (milj. euroa)

	2013 toteutunut	2014 talousarvio	2015 esitys
Asuntotuotannon korkotukilainojen hyväksymisvaltuus	912	1 040	1 250
Valtion takausvaltuus täytetakauksellisen välimallin vuokratilojen rakentamislainoille	21	285	285
Valtion takausvaltuus asunto-osakeyhtiöiden peruskorjauslainoille	-	-	100
Kokonaistakausvaltuuden muutos omistusasuntolainoille	0	100	200

01. Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 4 943 000 euroa.

Selvitysosa: Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus edistää kestäväää ja kohtuuhintaista asumista tukien toimeenpanolla, ohjauksella ja valvonnalla sekä niihin kytkeytyvällä kehittämis-toiminnalla. Virasto hoitaa valtion asuntorahastosta ja valtion talousarviosta rahoitettavia asuntojen korkotukilainoitukseen sekä valtion takauksiin ja avustuksiin liittyviä tehtäviä sekä rahoittaa asumisen tutkimus- ja kehittämishankkeita. Lisäksi se ohjaa ja valvoo yleishyödyllisten asuntoyhteisöjen toimintaa ja valvoo ARA-vuokra-asuntojen vuokrien määrittämistä, hoitaa lainoihin ja takauksiin liittyvää riskienhallintaa sekä vastaa asumisen ja asuntomarkkinoiden informaatiopalveluista.

Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen toiminnassa korostuvat kohtuuhintaista vuokra-asuntotuotantoa, erityisryhmien asumista ja asuntokannan kehittämistä koskevat tehtävät. Erityisesti se ottaa huomioon energiatehokkuuden parantamisen, vanhenevan väestön asumistarpeet ja asuinalueiden kehittämisen. Virasto vastaa energiatodistusmenettelyn valvonnasta ja huolehtii energiatodistustietojärjestelmän ylläpidosta.

Ympäristöministeriö asettaa Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen toiminnalliselle tulok-sellisuudelle seuraavat alustavat tulostavoitteet vuonna 2015:

Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus

— painottaa toiminnassaan kohtuuhintaisten normaalin vuokra-asuntotuotannon edistämistä erityisesti Helsingin seudun ja muiden aiesopimuskuntien osalta ja kehittää tukien toimeenpanoa

— painottaa hankkeiden toteutumista kilpailumenettelyin siten, ettei hankkeiden kustannusten nousu ylitä kohtuullista tasoa

— kohdentaa erityisryhmien investointiavustukset kaikkein heikoimmille ryhmille ja tukee osaltaan ikääntyneiden asumisen kehittämisohjelman, kehitysvammaisten asumista koskevan periaatepäätöksen ja pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämishankkeen toteuttamista

— edistää rakennusten energiatehokkuuden parantamista ja eheää yhdyskuntarakennetta

— vastaa vuokrien määrittämisen valvonnasta uudistettujen säännösten perusteella ja varmistaa omakustannusperiaatteen toteutumisen

— edistää taloudellisissa vaikeuksissa olevien arava- ja korkotukilainoitettujen vuokrataloyhteisöjen ongelmien ratkaisemista ja asuntokannan, kiinteistönpidon ja suunnitelmallisen korjaustoiminnan kehittämistä

— kehittää ohjaus- ja valvontatoimintaa ennakkoivammaksi ja vaikuttavammaksi varmistuen asuntotuotannon tukien kohdentumisen asukkaille

— vastaa asuinalueiden kehittämisohjelman käytännön toteutuksesta ja viestinnästä

— keskittää tutkimus- ja kehittämistoiminnan ARA-asuntojen laatuun, asuttavuuteen ja kustannuksiin painottaen erityisesti tulosten vaikuttavuutta käytännössä.

Keskeisten suoritteiden kehitys

	2012 toteutuma	2013 toteutuma	2014 arvio	2015 arvio
Korkotukilainaksi hyväksyminen, päätöksiä kpl	284	245	300	300
ARAN myöntämät avustukset, maksatuksia kpl	797	596	1 100	1 100
Kuntien myöntämät avustukset, maksatuksia kpl	5 302	5 822	4 000	4 000
Avustukset hissien rakentamiseen, päätöksiä kpl	131	70	170	170
Avustukset terveyshaittojen poistamiseen, päätöksiä kpl	113	74	80	-
Avustukset asuinalueiden kehittämiseen, päätöksiä kpl	-	53	50	50
Luovutuksensaajan nimeämiset	44	35	40	40
Rajoituksista vapauttamiset, päätöksiä kpl	319	242	200	200
Kehittämisrahalla tehdyt hankintapäätökset	32	27	25	25
Kuntien vuokratalojen ja yleishyödyllisten yhteisöjen ohjaus- ja valvontakäynnit	14	22	18	18
Riskienhallintaan kohdistetut ohjauskäynnit	12	11	12	12
Korjaus- ja energia-avustusten tarkastuskäynnit kunnissa, kpl	5	5	5	5

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2013 toteutuma	2014 varsinainen talousarvio	2015 esitys
Bruttomenot	4 562	5 115	5 039
Bruttotulot	-	96	96
Nettomenot	4 562	5 019	4 943
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	1 209		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	1 489		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Julkisen hallinnon atk-menosäästö, II-kohdennus (HO)	-6
Palkkaliukumäsäästö	-8
Palkkausten tarkistukset	21
Toimintamenojen lisäsäästö	-58
Toimintamenojen tuottavuussäästö	-26
Vuokramenojen indeksikorotus	8
Vuokramenojen indeksikorotusta vastaava säästö	-7
Yhteensä	-76

2015 talousarvio	4 943 000
2014 talousarvio	5 019 000
2013 tilinpäätös	4 842 000

(37.) *Avustukset kaavoitukseen ja maankäytön ohjaukseen* (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.

2014 talousarvio	500 000
2013 tilinpäätös	2 000 000

(55.) *Avustukset korjaustoimintaan* (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Ikääntyneiden asumisen kehittämisohjelma (hissiavustukset)	-3 000
Korjausavustusten siirto Asuntorahastolle	-25 000
Säästö päätös	-15 000
Yhteensä	-43 000

2014 talousarvio	43 000 000
2013 tilinpäätös	50 500 000

60. Siirto valtion asuntorahastoon

Momentille ei myönnetä määrärahaa.

Korkotukilainat ja valtiontakaukset

Vuonna 2015 saa valtion asuntorahaston varoista tuettaviksi korkotukilainoiksi hyväksyä vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain (604/2001) mukaisia lainoja ja vuokra-asuntojen rakentamisen lyhyestä korkotuesta annetun lain mukaisia lainoja yhteensä enintään 1 250 000 000 euroa.

Vuonna 2015 saa vuokra-asuntojen rakentamislainojen valtiontakauksesta annetun lain (856/2008) mukaisia lainoja hyväksyä takauslainoiksi siten, että niistä valtiolle aiheutuvien takausvastuiden määrä on yhteensä enintään 285 000 000 euroa.

Vuonna 2015 saa asunto-osaakeyhtiöalojen perusparannuslainojen valtiontakauksesta annetun lain mukaisia lainoja hyväksyä takauslainoiksi siten, että niistä valtiolle aiheutuvien takausvastuiden määrä on yhteensä enintään 100 000 000 euroa.

Vuonna 2015 saa valtiontakauksesta aravalainan takaisinmaksamiseksi annetun lain (868/2008) mukaisia lainoja hyväksyä takauslainoiksi siten, että niistä valtiolle aiheutuvien takausvastuiden määrä on yhteensä enintään 1 000 000 000 euroa.

Omistusasuntolainojen valtiontakauksista annetun lain (204/1996) mukaisten valtionvastuiden kokonaismäärä saa vapaarahoitteisissa ja asp-lainoissa olla yhteensä enintään 2 500 000 000 euroa vuoden 2015 lopussa. Lisäksi vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain mukaisiin lainoihin tulee lainojen hyväksymisvaltuuden mukainen valtionvastuu.

Valtion asuntorahaston varoista maksetaan vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain, vuokra-asuntolainojen korkotuesta annetun lain (867/1980), asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain (1205/1993), korkotuesta vuokra-asuntojen rakentamislainoille vuosina 2009 ja 2010 rakennusalan työllisyyden edistämiseksi annetun lain, vuokra-asuntojen rakentamisen lyhyestä korkotuesta annetun lain, omistusasuntolainojen korkotuesta annetun lain, asunto-osakeyhtiötalolainojen korkotuesta annetun lain ja oman asunnon hankintaan myönnettävien lainojen korkotuesta annetun lain (639/1982) mukaiset korkotuet, korkohyvitykset ja luottovarauskorvaukset. Lisäksi asuntorahaston varoista katetaan vuokra-asuntolainojen korkotuesta annetun lain 9 ja 9 a §:ssä, asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain 10 §:ssä, vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetussa laissa, vuokratulojen rakentamislainojen valtiontakauksesta annetussa laissa, korkotuesta vuokra-asuntojen rakentamislainoille vuosina 2009 ja 2010 rakennusalan työllisyyden edistämiseksi annetussa laissa, vuokra-asuntojen rakentamisen lyhyestä korkotuesta annetussa laissa, valtiontakauksesta aravalainan takaisin maksamiseksi annetussa laissa, omistusasuntolainojen valtiontakauksista annetussa laissa sekä asunto-osakeyhtiöalojen perusparannuslainojen valtiontakauksesta annetussa laissa tarkoitetut valtionvastuut.

Lykkäykset, velkajärjestelyt ja akordit

Henkilökohtaisen aravalainan saajasta itsestään riippumattomista syistä aiheutuvien vaikeuksien lieventämiseksi voidaan vuonna 2015 aravalain 46 §:n ja arava-asetuksen (1587/1993) 28 §:n nojalla myöntää yhteensä enintään 15 000 euroa lykkäystä lainan korkojen, lyhennysten tai molempien maksamisesta.

Valtiokonttorilla on oikeus yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain (57/1993) 78 §:ssä tarkoitetun vapaaehtoisen velkajärjestelyn yhteydessä ja yrityksen saneerauksesta annetun lain (47/1993) 97 §:ssä tarkoitetun vapaaehtoisen velkasaneerauksen yhteydessä luopua osasta valtion varoista myönnetyn asuntorahastoon takaisin maksettavan asuntolainan pääomaa ja korkoa.

Valtiokonttorilla on oikeus pakkohuutokaupan sijaan aravavuokra-asunnon tai arava-vuokratalon vapaaehtoiseen myyntiin ja oikeus luopua osasta valtion asuntolainan pääomaa, jos valtiolle syntyvien luottotappioiden arvioidaan vapaaehtoisella kaupalla jäävän pienemmiksi kuin pakkohuutokaupalla.

Purettaessa pysyvästi tyhjilleen jääneitä aravavuokrataloja väestöltään vähenevillä alueilla saa vuonna 2015 valtion vastuulle aravarajoituslain (1190/1993) 17 a §:n mukaisesti jättää aravalainapääomia enintään 3 500 000 euroa. Lisäksi saa, jos se on välttämätöntä suurempien luottotappioiden estämiseksi asuntotarpeeltaan supistuvilla alueilla, valtion vastuulle aravarajoituslain 16 a §:n nojalla jättää aravalainapääomia yhteensä enintään 1 500 000 euroa vuonna 2015.

Avustukset

Vuonna 2015 saa valtion asuntorahaston varoista myöntää avustuksista erityisryhmien asunto-olojen parantamiseksi annetun lain (1281/2004) mukaisia avustuksia yhteensä enintään 120 000 000 euroa.

Vuonna 2015 saa valtion asuntorahaston varoista valtionavustuslain (688/2001) nojalla myöntää määräraaikaisia käynnistysavustuksia yhteensä enintään 10 000 000 euroa valtion ja Helsingin seudun kuntien väliseen aiesopimukseen sitoutuneissa kunnissa niille, jotka rakennuttavat vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain (604/2001) mukaisia vuokra-asuntoja 40-vuotisin käyttö- ja luovutusrajoituksin muille kuin erityisryhmille. Käynnistysavustuksen suuruus on 10 000 euroa edellä tarkoitettua asuntoa kohden. Avustuksen myöntää Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus.

Vuonna 2015 saa valtion asuntorahaston varoista valtionavustuslain nojalla myöntää määräaika-
sia käynnistysavustuksia yhteensä enintään 3 000 000 euroa pääkaupunkiseudun kunnissa niille,
jotka rakennuttavat vuokra-asuntojen rakentamislainojen valtioneuvoston asetuksen (856/
2008) mukaisia vuokra-asuntoja. Käynnistysavustuksen suuruus on 5 000 euroa edellä tarkoitet-
tua asuntoa kohden. Avustuksen myöntää Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus.

Vuonna 2015 saa pääkaupunkiseudulla valtion asuntorahaston varoista valtionavustuslain (688/
2001) nojalla myöntää käyttötarkoituksen muutosavustuksia yhteensä enintään 2 000 000 euroa
toimisto- ja teollisuusrakennusten muuttamiseksi vuokra-asuntokäyttöön. Avustuksen määrä on
enintään 10 prosenttia hyväksytyistä muutostalouksista. Asuntoja on käytettävä vuokra-asun-
toina vähintään 5 vuotta. Jos avustus myönnetään vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustaloi-
nojen korkotuesta annetun lain (604/2001) mukaisella vuokra-asumisen perusparannuslainalla
lainoitettaviin kohteisiin, avustuksen määrä on enintään 20 prosenttia hyväksytyistä muutostal-
ouksista. Avustuksen myöntää Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus.

Vuonna 2015 saa valtion asuntorahaston varoista myöntää korjaus-, energia- ja terveyshaitta-
avustuksista annetun lain (1184/2005) mukaisia avustuksia yhteensä enintään 35 000 000 euroa.

Vuonna 2015 saa valtion asuntorahaston varoista myöntää vuokra- ja asumisoikeustaloyhteisöjen
talouden tervehdyttämistä avustuksista annetun lain (1030/2008) mukaisia avustuksia yhteensä
enintään 2 600 000 euroa, josta Valtiokonttori saa käyttää enintään 100 000 euroa taloudellisissa
vaikeuksissa olevien asuntoyhteisöjen talouden tervehdyttämistä ja kunnossapidon suunnittelua
edistävistä selvityksistä ja toimenpiteistä aiheutuviin kustannuksiin.

Vuonna 2015 saa valtion asuntorahaston varoista valtionavustuslain nojalla myöntää asuntojen
purkuavustuksia yhteensä enintään 2 000 000 euroa siten kuin aravavuokratalojen purkamiskus-
tannuksiin myönnettävästä avustuksesta annetulla valtioneuvoston asetuksella (79/2006) on tar-
kemmin säädetty.

Vuonna 2015 saa valtion asuntorahaston varoista valtionavustuslain nojalla myöntää määräaika-
sia hankekohtaisia avustuksia yhteensä enintään 15 000 000 euroa siten kuin uusien asuntoaluei-
den kunnallistekniikan rakentamiseen vuosina 2013—2015 myönnettävistä valtionavustuksista
annettavalla valtioneuvoston asetuksella (810/2012) on tarkemmin säädetty.

Vuonna 2015 Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus saa valtion asuntorahaston varoista valti-
onavustuslain nojalla myöntää yhteensä enintään 900 000 euroa asumisneuvojatoimintaan. Avus-
tuksen määrä on enintään 35 prosenttia kustannuksista. Avustusta ei voida myöntää, jos avustuk-
sen saajalle on myönnetty muuta avustusta samoihin kustannuksiin.

Vuonna 2015 saa Valtion asuntorahaston varoista valtionavustuslain nojalla myöntää määräai-
kaisia avustuksia asuinalueiden elinvoiman edistämiseksi sekä segregaaation ehkäisemiseksi yh-
teensä enintään 4 000 000 euroa. Avustusta voidaan myöntää kasvukeskustaupungeille. Avus-
tuksen myöntämisen edellytyksenä on, että asuinalueiden kehittäminen on osa kunnan strategista
suunnittelua. Avustusta voidaan myöntää alueen yhteisöllisyyttä ja elinvoimaa vahvistavien tiloi-
den ja toimintojen suunnitteluun, kehittämiseen ja toteuttamiseen, täydennysrakentamisen edelly-
tysten parantamiseen sekä asuin ympäristön laadun ja esteettömyyden parantamiseen. Avustusta
voidaan myöntää myös tutkimuslaitoksille edellä mainittujen hankkeiden toteutumista edistä-
vään tutkimukseen sekä hyvien toimintamallien vakiinnuttamiseen liittyvään oppimateriaalituo-
tantomoon. Lisäksi ympäristöministeriö ja Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus voivat käyttää
200 000 euroa vuodessa asuinalueiden ja niiden rakennuskannan kehittämiseen liittyvään viestin-
tään. Avustettavan hankkeen kustannukset hyväksyy ja avustuksen myöntää Asumisen rahoitus-

ja kehittämiskeskus. Avustuksen määrä voi olla enintään 20 prosenttia kustannuksista. Tutkimus- ja selvityshankkeissa avustus voi olla 80 prosenttia.

Tutkimus- ja kehittämistoiminta

Vuonna 2015 Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus saa käyttää valtion asuntorahaston varoista enintään 700 000 euroa asumisen tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoittamiseen ympäristöministeriön vahvistaman käyttösuunnitelman mukaisesti.

Varainhankintavaltuudet

Asuntorahastolla saa kerrallaan olla lainaa yhteensä enintään 500 000 000 euroa.

Selvitysosa: Vuokra-asuntotarjonnan monipuolistamiseksi hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi vuokra-asuntojen rakentamislainojen lyhytaikaisesta korkotuesta. Nykyisen korkotukijärjestelmän rinnalle luodaan uusi korkotukilainamalli, jossa rajoitusaika on 20 vuotta ja valtion tuki nykyistä pienempi. Samalla huolehditaan nykyisen 40-vuotisen korkotukilainan kilpailukykyisyydestä.

Omakotitalojen rakentamista varten myönnettävistä korkotukilainoista luovutaan niiden vähäisen kysynnän takia.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi asunto-osakeyhtiöiden perusparannuslainojen valtiontakauksesta. Tarkoituksena on parantaa erityisesti lähiöissä sijaitsevien asunto-osakeyhtiötalojen perusparannuksen rahoitusedellytyksiä sekä edistää pitkäjänteistä, suunnitelmallista kiinteistönpitoa. Valtiontakaus korvaa aiemmin käytetyn asunto-osakeyhtiöiden perusparannuksen korkotukilainoituksen, josta luovutaan.

Työvoiman saatavuuden ja elinkeinoelämän kilpailukykyyn turvaamiseksi ns. normaalia vuokra-asuntotarjontaa edistetään vuoden 2015 loppuun saakka voimassa olevalla 40-vuotisen korkotukimallin vuokra-asuntojen käynnistysavustuksella. Avustus kohdennetaan Helsingin seudulle ottaen huomioon seudun muusta maasta poikkeava kustannus- ja kysyntätilanne. Tällä seudulla asuntomarkkinat eivät tarjoa tyydyttävässä määrin pieni- ja keskituloisille kotitalouksille kohtuuhintaisia asuntoja, mikä uhkaa seudun talouden kasvua sekä yhteiskunnan yleistä etua. Käynnistysavustuksella voidaan parantaa pienten ja keskisuurten toimijoiden edellytyksiä rakentaa kohtuuhintaisia vuokra-asuntoja vähentämällä kohteen oman pääoman tarvetta.

Pääkaupunkiseudun vuokra-asuntotarjonnan lisäämiseksi ja monipuolistamiseksi jatketaan myös vuonna 2014 käyttöön otettujen vuokra-asuntojen rakentamisen takauslainaan liittyvien määräaikaisten käynnistysavustusten myöntämistä. Avustuksilla tuetaan 600 asunnon rakentamista vuosittain. Myös tämä käynnistysavustus vähentää kohteen oman pääoman tarvetta.

Pääkaupunkiseudulla otetaan lisäksi käyttöön käyttötarkoituksen muutosavustus edistämään toimisto- ja teollisuusrakennusten muuttamista vuokra-asutuskäyttöön. Jotta avustus täyttää EUn valtiontukisääntöjen vaatimukset, se myönnetään vähämerkityksellisenä de minimis -tukena (komission asetus EU N:o 1407/2013, EUVL 24.12.2013), jollei avustusta myönnetä korkotukilainalla lainoitettavaa kohtuuhintaisina sosiaalisina vuokra-asuntoina käytettävää kohdetta varten. Korkotukilainoitettavissa kohteissa avustus poistaa oman pääoman tarpeen perusparannettavilta kohteilta. Avustuksella tuetaan arviolta noin 100 uuden vuokra-asunnon aikaansaamista.

Korjaus-, energia- ja terveyshaitta-avustuksista annetun lain (1184/2005) mukaisia avustuksia myönnetään vanhusten ja vammaisten henkilöiden asuntojen korjaamiseen, hissien rakentamiseen ja liikkumisesteiden poistamiseen asuinrakennuksissa. Lisäksi myönnetään avustuksia kuntotutkimuksiin kosteusvaurioituneissa, terveyshaittoja aiheuttavissa rakennuksissa. Muita maini-

tun lain mukaisia korjausavustuksia ei myönnetä. Energia-avustuksia myönnetään pienituloisille avustuksensaajaruokakunnille toimenpiteiden kohdistuessa enintään kaksi asuinhuoneistoa käsittävään asuinrakennukseen. Muita energia-avustuksia ei myönnetä.

Valtioneuvoston asuntopoliittisen toimenpideohjelman mukaisesti vuosina 2013—2015 tuetaan asuntoalueiden kunnallistekniikan rakentamista 30 prosentin suuruisilla kunnallistekniikka-avustuksilla, joihin varataan vuosittain 15 milj. euroa. Avustuksella edistetään uusien asuntoalueiden rakentamista kasvukeskusalueille, jotka ovat solmineet valtion kanssa MAL-aiesopimuksen. Avustus edistää kuntien välistä yhteistyötä, yhdyskuntarakenteen eheyttä sekä kohtuuhintaista ja energiatehokasta asuntotuotantoa. Avustuksen myöntämisen edellytyksenä on, että kunta esittää selvityksen aiesopimuksen toteuttamisesta.

Asumisneuvojatoiminnan avustamista jatketaan erityistä tukea asumisessaan tarvitsevien tukemiseksi. Toiminnalla voidaan vähentää vuokraveloista ja hädöistä aiheutuvia kustannuksia. Asumisneuvonta on yhä enemmän vaikeiden sosiaalisten ongelmien parissa työskentelemistä. Siksi on tarpeellista kehittää asumisneuvontaa yhtäältä ympäristöministeriön hallinnonalalla liittyen kiinteistötalouden ylläpitoon ja toisaalta kokonaisvaltaisesti, laajempaan asuinaluekohtaisesti vaikuttavampaan sosiaalipalveluna, joka kuuluu sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalle. Asumistoiminnan edelleen kehittämiseksi ja vakiinnuttamiseksi vuosien 2015—2017 aikana pysyväksi toiminnaksi avustuksen määrää nostetaan enintään 35 prosenttiin. Samalla avustuksen myöntämisvaltuus nostetaan 0,9 milj. euroon.

Asuinalueiden elinvoiman edistämiseksi sekä segregaaion ehkäisemiseksi laaditun poikkihallinnollisen ohjelman toteuttamista varten varataan avustuksiin vuosittain 4 milj. euroa vuosina 2013—2015 asuntopoliittisen toimenpideohjelman mukaisesti.

Vuonna 2015 valtion asuntorahasto on käytännössä velaton. Asuntorahastosta maksettavien velvoitteiden ja rahastoon kertyvien tulojen ajoittumisen välisten erojen tasaamiseksi ja rahaston maksuvalmiuden varmistamiseksi rahastolla on tarvittaessa oltava edellytys lyhytaikaiseen varainhankintaan. Rahaston velka 31.12.2013 oli 280 milj. euroa.

Asuntorahaston rahoitusrakenteen arvioidaan muodostuvan vuonna 2015 seuraavaksi:

Asuntorahaston rahoitusrakenne vuonna 2015 (milj. euroa)

Arvioitu saldo 1.1.2015	100
Tulot	
— Tulot asuntolainoista	565
— Tulot takausmaksuista	10
Menot	
— Korkotuki- ja avustusmenot	250
— Siirto talousarvioon	66
Arvioitu saldo 31.12.2015	359
2015 talousarvio	—
2014 II lisätalousarvio	—
2014 I lisätalousarvio	—
2014 talousarvio	—
2013 tilinpäätös	—

64. *Avustukset rakennusperinnön hoitoon* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 850 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) avustuksiin yksityisille omistajille ja rakennusperinnön hoitoa edistäville yhteisöille kulttuuri-historiallisesti arvokkaiden kohteiden ja niiden välittömän ympäristön kunnossapitoon, suojeluun ja parantamiseen

2) rakennusperinnön suojelusta annetun lain (498/2010) 13 §:n nojalla suoritettaviin korvauksiin ja suojelun toteuttamisesta valtiolle aiheutuviin menoihin

3) maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 57 §:n 3 momentin mukaisiin avustuksiin kunnille.

Avustusta rakennusperinnön hoitoon saa myöntää enintään 50 % toimenpiteiden kustannuksista.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään pääasiassa yksityisten omistajien avustamiseen arvokkaan rakennusperinnön säilymisen turvaamiseksi suojeluarvojen mukaisella tavalla.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Uudelleenkohdentaminen	-500
Yhteensä	-500

2015 talousarvio	850 000
2014 talousarvio	1 350 000
2013 tilinpäätös	1 350 000

Pääluokka 36

VALTIONVELAN KOROT

Selvitysosa: Valtion velanhoidossa tavoitteena on velasta aiheutuvien kustannusten minimointi kuitenkin niin, että siitä aiheutuvat riskit kuten luottoriski, korkoriski, valuuttakurssiriski ja jälleenrahoitusriski pidetään hyväksyttävällä tasolla.

Lainanotto toteutetaan pääasiassa pitkäaikaisia euromääräisiä kiinteäkorkoisia sarjaobligatioita hyväksi käyttäen. Tämä turvaa vallitsevissa rahoitusmarkkinaolosuhteissa rahoituksen saatavuuden ja valtion maksuvalmiuden mahdollisimman edullisin kustannuksin.

Markkinoilla tyypillisesti vallitsevasta korkorakenteesta seuraa, että pitkäaikainen kiinteäkorkoinen varainhankinta on lyhytaikaisiin korkoihin sidottua velanottoa kalliimpaa. Korkoriskin hallinnan tarkoituksena on muuttaa velan korkokustannusten herkkyyttä yleisen korkotason muutoksille siten, että korkokustannukset olisivat pitkällä aikavälillä mahdollisimman matalat mutta kuitenkin niin, että korkotason mahdollinen odottamaton nousu ei lisää korkomenoja kestäättömällä tavalla. Euroalueen yleisen korkotason nousu yhdellä prosenttiyksiköllä lisäisi velan korkokustannuksia noin 307 milj. eurolla vuonna 2015.

Valtiovarainministeriö on määritellyt budjettivelan tavoitteellisen korkoriskiaseman ns. vertailusalkun avulla. Vertailusalkku määrittää tilastolliseen analyysiin perustuvan velan optimaalisen korkorakenteen, joka valitulla riskitasolla minimoi kustannukset pitkällä aikavälillä. Budjettivelan korkoriskiasemaa suhteessa valittuun vertailusalkkuun säädellään valtiovarainministeriön asettamien riskirajojen puitteissa pääsääntöisesti johdannaissopimuksilla.

Velanhoidon toimenpiteet toteutetaan pääosin markkinaolosuhteiden mukaisesti ja siten toteutuma saattaa poiketa käytetyistä laskentaolettamuksista markkinaolosuhteiden niin edellyttäessä.

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2013—2015

	v. 2013 tilinpäätös 1000 €	v. 2014 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2015 esitys 1000 €	Muutos 2014—2015	
				1000 €	%
01. Valtionvelan korko	1 721 865	1 775 000	1 729 000	-46 000	-3
90. Valtionvelan korko (arviomääräraha)	1 721 865	1 775 000	1 729 000	-46 000	-3
09. Muut menot valtionvelasta	15 588	38 600	37 100	-1 500	-4
20. Palkkiot ja muut menot valtionvelasta (arviomääräraha)	15 588	38 600	37 100	-1 500	-4
Yhteensä	1 737 453	1 813 600	1 766 100	-47 500	-3

01. Valtionvelan korko*90. Valtionvelan korko (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 1 729 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtionvelan korkojen, vanhentuneiden korkojen ja myös lyhytaikaisesta tilapäisrahoituksesta aiheutuvien korkojen sekä velkasalkun riskiaseman säätelyä varten tehtyjen johdannaissopimusten menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Euromääräinen velka oli 31.12.2013 89 758 milj. euroa ja sen keskimääräinen nimelliskorko 1,9 %. Vuonna 2015 otettaville lainoille on käytetty laskentaoletuksena 0,4 % lyhyttä korkoa alle 3 vuoden korkojaksoille ja 1,6 % pitkää korkoa yli 3 vuoden korkojaksoille.

Bruttomääräisistä menoista vähennettävissä tuloja ovat valtionlainoista saatavat korkotulot sekä valtionlainojen koronmaksua suojaavista johdannaisista kertyvät tulot.

Määrärahan arvioitu käyttö (milj. euroa)

Tuotto-obligaatiolainat	1
Sarjaobligaatiolainat	1 674
Muut obligaatiolainat	16
Muut joukkovelkakirjalainat	1
Velkasitoumuslainat	15
Velkakirjalainat ja muut lainat	22
Yhteensä	1 729

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Korkoennusteen muutos	-53 000
Korkomenoarvion tarkentuminen	57 000
Korkotasoennusteen muutos	-50 000
Yhteensä	-46 000

2015 talousarvio	1 729 000 000
2014 talousarvio	1 775 000 000
2013 tilinpäätös	1 721 864 843

09. Muut menot valtionvelasta

20. Palkkiot ja muut menot valtionvelasta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 37 100 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) valtion lainanoton ja velanhallinnan valmistelusta, lainojen ottamisesta ja liikkeeseenlaskusta, lainojen takaisinmaksusta ja johdannaissopimuksista aiheutuvien menojen, asiantuntija- ym. palkkioiden sekä muiden lainanoton ja velanhallinnan toteuttamiseen liittyvien menojen maksamiseen

2) selvitys- ja maksujärjestelmien käyttökustannuksiin sekä lyhytaikaisen tilapäisrahoituksen hankkimisesta aiheutuvien menojen maksamiseen sekä tuotto-obligaatioiden liikkeeseenlaskuista aiheutuviin mainonta- ja markkinointikuluihin.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon olemassa olevasta velkakanasta sekä vuosien 2014—2015 lainanotosta ja velanhoidollisista toimenpiteistä aiheutuvat kustannukset.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Liikkeeseenlasku-, myynti- ja markkinointikustannukset	21 400 000
Lunastus- ja asiamiespalkkiot	500 000
Saatujen käteisvakuuksien menot	14 000 000
Muut menot	1 200 000
Yhteensä	37 100 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Lunastuspalkkioiden alennus	-1 500
Yhteensä	-1 500

2015 talousarvio	37 100 000
2014 talousarvio	38 600 000
2013 tilinpäätös	15 588 212

Liite hallituksen esitykseen Eduskunnalle
valtion talousarvioksi vuodelle 2015¹

Taloudellinen katsaus

¹ Hallitus ei ole käsitellyt liitettä. Se on tarkoitettu talousarvioesityksen tausta-aineistoksi.

VALTIOVARAINMINISTERIÖ

Taloudellinen katsaus

Syksy 2014

Valtiovarainministeriön julkaisu

24a/2014

Taloudelliset ja talouspoliittiset katsaukset

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
PL 28 (Snellmaninkatu 1 A) 00023 VALTIONEUVOSTO
Puhelin 0295 16001 (vaihde)
Internet: www.vm.fi
Taitto: Julkaisutiimi /VM-julkaisutiimi

Kuvailulehti

Julkaisija ja julkaisuaika	Valtiovarainministeriö, 2014	
Tekijät	Valtiovarainministeriö	
Julkaisun nimi	Taloudellinen katsaus, syksy 2014	
Julkaisun osat/ muut tuotetut versiot	Julkaisun kieliversiot: ruotsi: Ekonomisk översikt, hösten 2014 (24b/2014) englanti: Economic Survey, Autumn 2014 (24c/2014)	
Asiasanat		
Julkaisusarjan nimi ja numero	Valtiovarainministeriön julkaisuja 24a/2014	
Julkaisun myynti/jakaja	Julkaisu on saatavissa pdf-tiedostona osoitteesta www.vm.fi/julkaisut . Samassa osoitteessa on ohjeet julkaisun painetun version tilaamiseen.	
Painopaikka ja -aika	Juvenes Print - Suomen Yliopistopaino Oy, 2014	
ISBN 978-952-251-598-8 (nid.) ISSN 1459-3394 (nid.) ISBN 978-952-251-599-5 (PDF) ISSN 1797-9714 (PDF)	Sivuja 120	Kieli Suomi
Tiivistelmä Yhdysvalloissa kasvun ennustetaan olevan kuluvana ja seuraavana vuonna vajaan kolme prosenttia ja vuonna 2016 kasvun arvioidaan edelleen nopeutuvan. Kiinan kasvu pysyy seitsemän prosentin tuntumassa ja Japanin talous olisi myös pääsemässä tasaiseen puolentoista prosentin kasvuvauhtiin. Euroalueen kasvuksi ennustetaan kahden negatiivisen vuoden jälkeen prosentin kasvua ja seuraavien parin vuoden aikana kasvu olisi noin puolitoista prosenttia. Vuonna 2014 Suomen BKT:n ei ennusteta kasvavan. Ennuste pitää sisällään hyvin maltillisen suhdannekäänteen, eli tämän vuoden sisäinen kasvu muodostuu positiiviseksi. Nettoviennin vaikutus talouskasvuun on selvästi positiivinen ja merkittävin tekijä kuluvan vuoden kasvun käynnistymisessä. Yksityinen kulutus ei lisäännä edellisvuodesta ja yksityiset investoinnit laskevat 4,6 % johtuen etupäässä asuinrakennusinvestointien ja kone- ja laiteinvestointien heikosta kehityksestä. Työmarkkinoiden tilanne heikkenee edelleen. Työttömyysasteen ennustetaan nousevan 8,6 prosenttiin ja työllisyys heikkenee edellisestä vuodesta 0,4 prosentilla. Inflaatio jää 1,1 prosenttiin, josta n. 0,5 %-yksikköä tulee välillisen verotuksen muutoksista, kuten ensi vuonnakin. Vuoden 2015 kasvuksi muodostuu 1,2 % ja kasvu muuttuu laajapohjaisemmaksi. Yksityinen kulutus lisääntyy hieman, 0,3 %. Viennin kasvu jää maailmankaupan kasvua hitaammaksi ja siten markkinaosuuksien menettäminen jatkuu edelleen. Työmarkkinoiden tilanne pysyy edelleen heikkona. Työttömyys alenee 8,5 prosenttiin edellisvuodesta ja työllisyys lisääntyy vajaan puolella prosentilla. Työmarkkinoiden yhteensopivuusongelmat ovat edelleen merkittävät ja rakenteellisen työttömyyden taso korkea. Inflaation ennustetaan pysyvän noin puolentoista prosentin tuntumassa. Vuoden 2016 talouskasvuksi ennustetaan 1,4 %. Kotimainen kysyntä muodostuu edellisvuosia merkittävämmäksi kasvun lähteeksi. Nettoviennin kontribuutio pysyy myös positiivisena, mutta edelleen Suomen viennin ennustetaan kehittyvän maailmankauppaa hitaammin. Julkinen talous on pysynyt alijäämäisenä pitkään jatkuneen heikon suhdannetilanteen vuoksi, mutta sopeutustoimet ovat osaltaan hillinneet alijäämän kasvua. Julkisyhteisöjen rahoitusasemaa rasittavat lisäksi väestön ikääntymisestä aiheutuvat menot. Julkisen talouden sektoreista valtion rahoitusasema joustaa selvästi eniten suhdannevaihtelun mukaan etenkin verotulojen suuren suhdanneherkkyyden vuoksi. Valtiontalous on syvästi alijäämäinen. Ennustekaudella alijäämä kuitenkin pienenee sopeutustoimien ja viriävän talouskasvun myötä.		

Presentationssblad

Utgivare och datum	Finansministeriet, september 2014	
Författare	Finansministeriet	
Publikationens titel	Taloudellinen katsaus, syksy 2014	
Publikationens andra versioner	Publikationens språkversioner: svenska: Ekonomisk översikt, hösten (24b/2014) engelska: Economic Survey, Autumn (24c/2014)	
Publikationsserie och nummer	Finansministeriets publikationer 24a/2014	
Beställningar/distribution	Publikationen finns i PDF-format på www.vm.fi/julkaisut . Anvisningar för beställning av en tryckt version finns på samma adress.	
Tryckeri/tryckningsort och -år	Juvenes Print – Finlands Universitetstryckeri Ab, 2014	
ISBN 978-952-251-598-8 (hft.) ISSN 1459-3394 (hft.) ISBN 978-952-251-599-5 (PDF) ISSN 1797-9714 (PDF)	Sidor 120	Språk Finska

Sammandrag

I Förenta staterna förutspås tillväxten vara knappt 3 % i år och nästa år och 2016 beräknas tillväxten påskyndas ytterligare. Tillväxten i Kina håller sig kring 7 % och även Japans ekonomi kommer in i en jämn tillväxttakt på 1½ %. Efter två negativt förutspås tillväxten i euroområdet bli 1 % och under de följande två åren ungefär 1½ %.

År 2014 förutspås Finlands BNP inte växa alls. Prognosen innehåller en mycket försiktig konjunkturvändning, det vill säga den interna tillväxten blir positiv i år. Nettoexportens inverkan på den ekonomiska tillväxten är klart positiv och den viktigaste faktorn för att få i gång tillväxten i år. Den privata konsumtionen ökar inte från i fjol och de privata investeringarna minskar med 4,6 %, främst på grund av den svaga utvecklingen för investeringar i bostadsbyggnader samt maskiner och anordningar. Situationen på arbetsmarknaden försämras ytterligare. Arbetslöshetsgraden förutspås stiga till 8,6 % och sysselsättningen försämras med 0,4 % från i fjol. Inflationen stannar på 1,1 %, varav cirka 0,5 procentenheter kommer från förändringar i den indirekta beskattningen, på samma sätt som nästa år.

År 2015 blir tillväxten 1,2 % och basen för den breddas. Den privata konsumtionen ökar något, med 0,3 %. Exporten ökar långsammare än världshandeln och sålunda fortsätter vi att förlora marknadsandelar. Situationen på arbetsmarknaden förblir svag. Arbetslösheten sjunker till 8,5 % från året innan och sysselsättningen ökar med knappt 1 %. Matchningsproblemen på arbetsmarknaden är fortfarande betydande och nivån på den strukturella arbetslösheten är hög. Inflationen förutspås hålla sig kring cirka 1½ %.

Den ekonomiska tillväxten förutspås bli 1,4 % 2016. Den inhemska efterfrågan blir en mer betydande tillväxtkälla än under tidigare år. Nettoexportens kontribution förblir också positiv, men Finlands export förutspås fortfarande utvecklas långsammare än världshandeln.

De offentliga finanserna har fortsatt att uppvisa underskott till följd av det långvarigt svaga konjunkturläget, men anpassningsåtgärderna har bidragit till att dämpa ökningen av underskottet. Saldot för de offentliga samfundens belastas dessutom av utgifterna till följd av den åldrande befolkningen. Av den offentliga sektorn följer statens saldo klart mest konjunkturvariationerna framför allt därför att skatteinkomsterna är så konjunktursensitiva. Statsfinanserna uppvisar ett stort underskott. Under prognosperioden minskar dock underskottet tack vare anpassningsåtgärderna och den spirande ekonomiska tillväxten.

Description page

Publisher and date	Ministry of Finance, September 2014	
Author(s)	Ministry of Finance	
Title of publication	Taloudellinen katsaus, syksy 2014	
Parts of publication/ other versions released	The publication's language versions: Swedish: Ekonomisk översikt, hösten 2014 (24b/2014) English: Economic Survey, Autumn 2014 (24c/2014)	
Publication series and number	Ministry of Finance publications 24a/2014	
Distribution and sale	The publication can be accessed in pdf-format at www.vm.fi/julkaisut . There are also instructions for ordering a printed version of the publication.	
Printed by	Juvenes Print – Finland University Print Ltd, 2014	
ISBN 978-952-251-598-8 (print.) ISSN 1459-3394 (print.) ISBN 978-952-251-599-5 (PDF) ISSN 1797-9714 (PDF)	No. of pages 120	Language Finnish
Abstract Economic growth in the United States is forecast to come in at almost 3% this year and next, and to accelerate even further in 2016. Growth in China will remain at around 7%, and the Japanese economy also looks set to recover to a steady growth rate of 1½%. After two years of negative growth it is expected that the euro area will rebound to growth of around 1%, and the growth forecast for the next couple of years is 1½%. In 2014 Finnish GDP is expected to show zero growth. The forecast includes a very moderate economic upturn, with this year's internal growth moving into positive territory. Net exports will have a definite positive impact on economic growth, and they are the most significant growth-driving factor this year. Private consumption will show no growth from last year, and private investment will fall by 4.6% mainly as a result of sluggish investment in residential construction and investment in machinery and equipment. The situation in the labour market will continue to deteriorate. The unemployment rate is expected to edge up to 8.6%, and employment will fall by 0.4% from the previous year. Inflation will come in at 1.1%, with changes to indirect taxation accounting for around half a percentage point this year and next. In 2015 growth will pick up to 1.2% and become more broadly based. Private consumption will increase somewhat, by 0.3%. Exports growth will be slower than world trade growth, and therefore the loss of market shares will continue. The situation in the labour market will continue to remain weak. Unemployment will edge down to 8.5% from the year before and employment will increase by close to half a per cent. Labour market mismatch problems remain significant, and the level of structural unemployment is high. It is forecast that inflation will remain at around 1½%. In 2016 economic growth is predicted to come in at 1.4%. This growth will increasingly be driven by domestic demand. The contribution of net exports will also remain positive, although it is thought that Finnish exports will continue to grow more slowly than world trade. Persistent cyclical weakness has resulted in a long-standing deficit in public finances, although the government's adjustment efforts have helped to curb the growth of the deficit. The general government budgetary position is exacerbated by increasing expenditure associated with population ageing. The general government sector that is affected most by cyclical fluctuations is central government, particularly because of the high cyclical sensitivity of tax revenue. Central government is in deep deficit. However over the outlook period the deficit will shrink in response to adjustment efforts and rebounding economic growth.		

Esipuhe

Syksyn 2014 Taloudellinen katsaus on eripainos hallituksen vuoden 2015 talousarvioesityksen liitteestä. Katsauksessa esitetään vuosien 2014-2016 taloudellisia näkymiä koskevat ennusteet. Lyhyen ajan talousennusteen ohella mukana on vuoteen 2018 ulottuva keskipitkän ajan kehitysarvio.

Katsauksessa esitetyt ennuste ja kehitysarvio on laadittu kansantalousosastolla riippumattomasti, ilman osaston ulkopuolista vaikutusta, perustuen viimeisimpään käytettävissä olevaan tietoon. Katsauksen tarkastelujen pohjana ovat Tilastokeskuksen heinäkuussa 2014 julkaisemat, vuotta 2013 koskevat kansantalouden tilinpidon tarkistettut ennakkotiedot sekä muut julkiset tilastot, jotka on saatu käyttöön 8.8.2014 mennessä. Katsaus ei sisällä 8.8.2014 jälkeisiä taloudellisia tapahtumia pois lukien hallituksen talousarvioesitys vuodelle 2015.

Vuodesta 1948 lähtien ilmestynyt Taloudellinen katsaus julkaistaan myös ruotsin- ja englanninkielisenä.

Helsingissä syyskuussa 2014

Valtiovarainministeriön kansantalousosasto

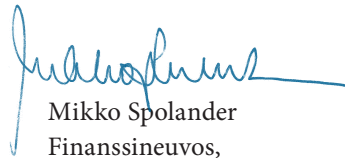

Markus Sovala

Osastopäällikkö, ylijohtaja

Mika Kuismanen
Finanssineuvos,
suhdanneyksikön päällikkö

Mikko Spolander
Finanssineuvos,
vakaussyksikön päällikkö
(julkisen talouden osalta)

Toteutunutta kehitystä koskevien tietojen lähde: Tilastokeskus ellei muuta mainittu.

TAULUKOISSA KÄYTETYT SYMBOLIT JA LYHENTEET

-	Ei mitään ilmoitettavana
0	Suure pienempi kuin puolet käytetystä yksiköstä
..	Tietoa ei ole saatu
.	Loogisesti mahdoton esitettäväksi
*	Ennakkotieto
**	Ennuste
CPB	CPB Netherlands Bureau for Economic Policy Analysis
HWWI	Hamburgisches WeltWirtschafts Institut
IMF	Kansainvälinen valuuttarahasto
STM	Sosiaali- ja terveysministeriö
VM	Valtiovarainministeriö

Kukin taulukoiden luvuista on pyöristetty erikseen.

Sisältö

Esipuhe	9
Yhteenveto	13
1 Talousnäkymät	25
1.1 Kansainvälinen talous – geopoliittiset riskit varjostavat elpymistä	25
1.2 Ulkomaankauppa	39
1.3 Kotimainen kysyntä	43
1.3.1 Yksityinen kulutus	43
1.3.2 Julkinen kulutus	46
1.3.3 Yksityiset investoinnit	48
1.3.4 Julkiset investoinnit	52
1.4 Kotimainen tuotanto	53
1.4.1 BKT	53
1.4.2 Jalostus	55
1.4.3 Palvelut	58
1.5 Työvoima	60
1.6 Tulot, kustannukset ja hinnat	62
1.6.1 Kansantulo	62
1.6.2 Palkat	64
1.6.3 Kuluttajahinnat	64
2 Talouspolitiikka ja julkinen talous	69
2.1 Julkisyhteisöt yhteensä	69
2.1.1 Arvioita finanssipolitiikan vaikutuksista	76
2.1.2 Julkisyhteisöjen velka	79
2.2 Valtiontalous	81
2.2.1 Valtiontalouden menot	83
2.2.2 Valtiontalouden tulot	86
2.2.3 Budjettitalous ja kansantalouden tilinpito	91

2.3	Paikallishallinto	92
2.4	Sosiaaliturvarahastot.....	96
2.4.1	Työeläkerahastot.....	96
2.4.2	Muut sosiaaliturvarahastot.....	98
2.5	Julkisen talouden kestävyys pitkällä aikavälillä.....	100
Liite 1	Taloudellisia tapahtumia.....	103
Liite 2	Liitetaulukot	107
Kehikot	Makrovakauden seuranta EU:ssa	17
	Laskelmia Suomen vientikysynnän heikkenemisestä	31
	Venäjä	35
	Julkinen talous EKT-uudistuksessa	72
	Hallituksen sopeutustoimet.....	77
	Vuoden 2015 budjetti ja valtiontalouden kehukset	84

Yhteenveto

Talouden suhdannenäkymät 2014-2016

Kansantalouselämyksen ennuste on laadittu uuden EKT 2010-tilinpitojärjestelmän mukaisin luvuin. Heinäkuussa julkaistussa tilinpidossa BKT:n arvo oli vuodesta 1975 alkaen keskimäärin 4 % ja BKT:n määrä keskimäärin 2,3 % aiemmin arvioitua suurempi. Talouden suhdannekuva pysyi kuitenkin muuttumattomana. Uusi EKT 2010-tilinpitojärjestelmä muun muassa laajentaa varojen käsitettä kattamaan tutkimus- ja kehittämismenot ja ohjeistaa vanhaa järjestelmää paremmin globaalien tuotantotapojen tilastointiin. Tilastouudistuksen seurauksena useat bruttokansantuotteeseen suhteutetut tunnusluvut ovat muuttuneet.

Viimeaikaista taloudellista keskustelua on hallinnut Ukrainan kriisi ja siitä seuranneet talouspakotteet. On syytä kuitenkin muistaa, että Venäjän talouskasvu hidastui jo ennen kriisiä. Sekä EU:n pakotteilla että Venäjän asettamilla vastapakotteilla ei ole merkittäviä suoria makrotason vaikutuksia Suomeen. Sen sijaan epäsuorat vaikutukset voivat nousta kriisiin pitkittyessä merkittäviksi.

Kansantalouselämyksen ennuste on jo maaliskuun ennusteesta (ennen Ukrainan kriisin kärjistymistä) heikentänyt näkemystään Venäjän taloudellisesta kehityksestä. Kesäkuun ennusteesta sekä kriisin kärjistyminen että Venäjän talouskasvun heikkeneminen johtivat edelleen ennustekuvan tarkentumiseen aiempaa varovaisemmaksi. Tässä ennusteesta on otettu huomioon tapahtumat heinä-elokuussa, ml. Venäjän vastapakotteet, mikä on yhä heikentänyt kehitysnäkymiä.

Toisaalta muusta kansainvälisestä taloudesta on saatu talouskasvua tukevia merkkejä. Yhdysvalloissa kasvun ennustetaan olevan kuluva ja seuraavana vuonna vajaan kolme prosenttia ja v. 2016 kasvun arvioidaan edelleen nopeutuvan. Kiinan kasvu pysyy 7 prosentin tuntumassa ja Japanin talous olisi myös pääsemässä tasaiseen 1½ prosentin kasvuvauhtiin. Euroalueen kasvuksi ennustetaan kahden negatiivisen vuoden jälkeen prosentin kasvua ja seuraavien parin vuoden aikana kasvu olisi noin puolitoista prosenttia. Varsinkin Euroalueen kohdalla talouden tilanne on kuitenkin herkkä ja altis negatiivisille shokeille. Euroopassa nämä eivät ole niinkään yhteydessä Venäjän tilanteeseen, vaan siihen, kuinka varsinkin euroalueella sekä reaalityöelämään että rahoitusmarkkinoihin liittyvät ongelmat saadaan ratkaistua.

Ennusteen taustaoletukset ovat kasvua tukevia. Sekä lyhyissä että pitkissä koroissa oletetaan hyvin maltillista nousua koko ennustehorisontille. Vuonna 2016 kolmen kuukauden euriborin vuosikeskiarvoksi ennustetaan 0,7 % ja kymmenen vuoden korkoksi 2,7 %. Kor-

koennusteissa ollaan tultu vuoden takaisesta näkemyksestä alaspäin miltei prosenttiyksikön verran. Euron dollarikurssiin ennustetaan loivaa heikkenemistä kurssin pysyessä 1,3:n tuntumassa ennusteperiodin lopulle asti. Raaka-aineiden ml. öljyn hintojen ei odoteta juurikaan muuttuvan nykyisistä tasoistaan.

Vuonna 2014 Suomen BKT:n ei ennusteta kasvavan. Jos kokonaistuotanto olisi jäänyt viime vuoden lopun tasolle, BKT:n kuluvan vuoden supistumiseksi olisi muodostunut 0,1 %. Ennuste pitää siis sisällään hyvin maltillisen suhdannekäänteen, eli tämän vuoden sisäinen kasvu muodostuu positiiviseksi. Tavaroiden ja palvelujen vienti lisääntyy 0,4 %, kun taas tuonti vähenee edelleen. Nettoviennin vaikutus talouskasvuun on selvästi positiivinen ja merkittävin tekijä kuluvan vuoden kasvun käynnistymisessä. Tuonnin vaikeuden taustalla on osittain yksityisen kulutuksen vaatimaton kehitys. Tänä vuonna yksityinen kulutus ei lisäännä edellisvuodesta, sillä reaalisen ostovoiman kehitys on vaikeaa ja odotukset tulevasta talouskehityksestä sekä työmarkkinoiden tilanne eivät myöskään tue yksityistä kulutusta. Yksityiset investoinnit laskevat 4,6 %, mikä johtuu etupäässä asuinrakennusinvestointien sekä kone- ja laiteinvestointien heikosta kehityksestä. Teollisuustuotannon alamäen ennustetaan jatkuvan jo neljättä vuotta peräkkäin ja tuotannon supistuvan hieman yli 2 % kuluvana vuonna. Palvelutuotannon ennustetaan kääntyvän hyvin maltillisen kasvuun tänä vuonna. Työmarkkinoiden tilanne heikkenee edelleen. Työttömyysasteen ennustetaan nousevan 8,6 prosenttiin ja työllisyys heikkenee edellisestä vuodesta 0,4 prosentilla. Tuottavuus mitattuna työtunneilla nousee vain noin ½ % ja kehitys koko ennustehorisontin ajan on vaikeaa. Inflaatio jää 1,1 prosenttiin.

Vuoden 2015 kasvuksi muodostuu 1,2 % ja kasvu muuttuu laajapohjaisemmaksi. Alasuuntainen muutos kesäkuun ennusteesta johtuu lähinnä heikommasta vientikysynnästä. Yksityinen kulutus lisääntyy hieman, 0,3 %, huolimatta siitä, että kotitalouksien reaalitulot polkevat paikallaan. Työllisyystilanteen hienoinen koheneminen ja taloudellisen aktiviteetin piristyminen luovat edellytyksiä kuluttajien kokeman epävarmuuden hälvenemiselle. Kotitalouksien säästämisaste alenee edelleen ja kotitalouksien velkaantumisaste taittuu. Maailmankaupan virkoamisen vanavedessä vienti kasvaa 4 %. Viennin kasvu jää kuitenkin maailmankaupan kasvua hitaammaksi ja siten markkinaosuuksien menettäminen jatkuu edelleen. Tuonnin virkoamisen taustalla on ensisijaisesti investointien elpyminen. Investointien alaristä vain t&k-investoinnit eivät ensi vuonna lisäännä. Tarjonnan puolella teollisuuden tuotanto lisääntyy hieman yli prosentilla. Teollisuuden virkoamisen ja kotimaisen kysynnän maltillisen nousun myötä myös palveluiden tuotanto lisääntyy vajaalla puoleltoista prosentilla. Työmarkkinoiden tilanne pysyy edelleen heikkona. Työttömyys alenee 8,5 prosenttiin edellisvuodesta ja työllisyys lisääntyy vajaalla puolella prosentilla. Työmarkkinoiden yhteensopivuusongelmat ovat edelleen merkittävät ja rakenteellisen työttömyyden taso korkea. Inflaation ennustetaan pysyvän noin puolentoista prosentin tuntumassa.

Vuoden 2016 talouskasvuksi ennustetaan 1,4 %. Kotimainen kysyntä muodostuu edellisvuosia merkittävämmäksi kasvun lähteeksi. Nettoviennin kontribuutio pysyy myös positiivisena, mutta edelleen Suomen viennin ennustetaan kehittyvän maailmankauppaa hitaammin. Huolimatta hitaasta kasvusta v. 2016 BKT kasvaa talouden potentiaalista tuotantoa nopeammin. Vuosien 2014–2016 kumulatiivinen kasvu jää vain 2,6 prosenttiin.

Julkinen talous on pysynyt alijäämäisenä pitkään jatkuneen heikon suhdannetilanteen vuoksi, mutta sopeutustoimet ovat osaltaan hillinneet alijäämän kasvua. Julkisyhteisöjen rahoitusasemaa rasittavat lisäksi väestön ikääntymisestä aiheutuvat menot. Julkisen talouden sektoreista valtion rahoitusasema joustaa selvästi eniten suhdannevaihtelun mukaan etenkin verotulojen suuren suhdanneherkkyyden vuoksi. Valtiontalous on siten edelleen syvästi alijäämäinen. Ennustekaudella alijäämä kuitenkin pienenee sopeutustointien ja viriävän talouskasvun myötä. Kuntataloutta heikentävät ennustejaksolla vaimea verotulojen kehitys, valtionosuusleikkaukset sekä sosiaali- ja terveyspalveluiden kysynnän kasvu. Kuntatalouden arvioidaan pysyvän lähivuosina alijäämäisenä. Työeläkelaitokset on ainoa ylijäämäinen julkisen talouden sektori, mutta sen ylijäämä on aiempiin vuosiin verrattuna pienempi.

Viimeaikaisten tapahtumien valossa ennusteen riskit painottuvat yhä negatiiviseen suuntaan. Huolimatta siitä, että Ukrainan kriisin taloudellisia vaikutuksia on vaikea kvantitatiivisesti arvioida, niin siihen liittyy kriisin pitkittyessä merkittäviä negatiivisia riskejä. Venäjän talouden taantuminen vähentää kaupankäyntiä myös kolmansien maiden kanssa, ja tämä vaikutus voi osoittautua ennakoitua voimakkaammaksi. Pitenevän kriisin sekä taloudellisen taantuman oloissa ruplan kurssin ennakoidaan heikkenevän ja siten heikentävän venäläisten ostovoimaa. Euroalueen toipuminen on edelleen hidasta ja erot jäsenmaitten välillä ovat suuria. Kesällä tulneiden tietojen valossa on riski, että muutamet suuret euroalueen maat voivat valua takaisin taantumaan. Euroalueen kilpailukyvyyn parantaminen edellyttää rakenneuudistuksia. Myös rahoitusmarkkinoiden ja pankkisektorin tilanteen ennakoiminen tällaisessa tilanteessa on hankalaa. Euroalueen pankkisektori on kehittynyt vakaampaan suuntaan, mutta kaikkien tiedossa olevien riskien purkaminen tulee vaatimaan aikaa.

Kotimaiset riskit liittyvät etupäässä reaalityalouden kehitykseen. Suotuisa reaalityalouden kehitys on välttämätön ehto myös julkisen talouden tilanteen kohenemiselle. Tällä hetkellä näyttää kuitenkin siltä, että Suomen talouskasvu jää seuraavien vuosien aikana monia tärkeitä kilpailijamaita alhaisemmaksi ja mahdolliset rakennepoliittiset uudistukset auttavat vasta keskipitkällä aikavälillä. Talouspoliittisen uskottavuuden säilyttämisen tärkeyttä ei voi ylikorostaa. Julkisen talouden rahoitusaseman parantaminen edellyttää jatkossakin päätösperäisiä toimia, joilla vahvistetaan talouden kasvuedellytyksiä, kohotetaan työllisyysastetta ja lisätään julkisen talouden tehokkuutta.

Talouskasvun edellytyksenä on tuotannontekijöiden saatavuus kilpailukykyisellä hinnalla. Työmarkkinoiden toiminnan tehostamiseen vaikuttavilla toimilla on kiire. Kansainvälisessä kilpailussa työpanokseen liittyvät kustannustekijät nousevat merkittävään rooliin markkinaosuuksista kilpailtaessa. Myös muiden tuotantopanosten hinnat vaikuttavat kilpailussa, mutta osa niistä hinnoitellaan kansainvälisillä markkinoilla. Työvoimaan liittyvät kustannustekijät ovat useimmilla toimialoilla etupäässä kotimaassa määräytyviä. Työmarkkinoilla ilmenevän kohtaanto-ongelman ratkaiseminen edellyttää valmisteilla olevien työvoimahallintoon liittyvien uudistusten nopeaa toteuttamista. Ne eivät kuitenkaan yksin riitä, vaan niiden rinnalle tarvitaan työvoiman tarjontaa ja liikkuvuutta kannustavina vero- ja etuisuusmuutoksia.

Taulukko 1. Keskeiset ennusteluvut

	2013* mrd. euroa	2011	2012*	2013*	2014**	2015**	2016**
		määrän muutos, prosenttia					
Bruttokansantuote markkinahintaan	201	2,6	-1,5	-1,2	0,0	1,2	1,4
Tavaroiden ja palvelujen tuonti	79	6,0	1,3	-2,5	-0,9	3,2	4,4
Kokonaistarjonta	280	3,5	-0,7	-1,6	-0,2	1,7	2,2
Tavaroiden ja palvelujen vienti	77	2,0	1,2	-1,7	0,4	4,0	4,6
Kulutus	161	2,0	0,3	0,0	0,1	0,3	0,9
Yksityinen	111	2,9	0,1	-0,7	0,0	0,3	1,1
Julkinen	50	-0,1	0,7	1,5	0,2	0,4	0,6
Investoinnit	43	4,1	-2,5	-4,9	-3,7	2,4	2,9
Yksityiset	34	3,8	-3,3	-6,8	-4,6	2,9	3,5
Julkiset	8	5,4	1,6	3,7	0,0	0,1	0,4
Kokonaiskysyntä	281	3,4	-0,7	-1,3	-0,6	1,7	2,2
Kotimainen kysyntä	204	4,0	-1,4	-1,1	-0,9	0,9	1,3
		2011	2012*	2013*	2014**	2015**	2016**
Palvelut, määrän muutos, %		2,8	0,5	-1,1	0,5	1,3	2,0
Koko teollisuus, määrän muutos, %		-0,6	-8,4	-2,0	-2,2	1,1	2,3
Työn tuottavuus, muutos, %		1,0	-2,1	0,6	0,6	0,7	1,2
Työlliset, muutos, %		1,1	0,4	-1,1	-0,4	0,3	0,6
Työllisyysaste, %		68,6	69,0	68,5	68,5	68,9	69,5
Työttömyysaste, %		7,8	7,7	8,2	8,6	8,5	8,2
Kuluttajahintaindeksi, muutos, %		3,4	2,8	1,5	1,1	1,5	1,8
Ansiotasoindeksi, muutos, %		2,7	3,2	2,2	1,4	1,2	1,5
Vaihtotase, mrd. euroa		-3,5	-3,9	-4,4	-3,1	-2,5	-2,4
Vaihtotase, % BKT:sta		-1,8	-1,9	-2,2	-1,5	-1,2	-1,1
Lyhyet korot (euribor 3 kk), %		1,4	0,6	0,2	0,3	0,4	0,7
Pitkät korot (valtion obligaatiot, 10 v), %		3,0	1,9	1,9	1,5	1,6	2,2
Julkisyhteisöjen menot, % BKT:sta		54,4	56,3	57,8	58,5	58,2	57,9
Veroaste, % BKT:sta		42,1	42,9	44,0	44,4	44,3	44,5
Julkisyhteisöjen rahoitusjäämä, % BKT:sta		-1,0	-2,1	-2,3	-2,7	-2,4	-1,7
Valtion rahoitusjäämä, % BKT:sta		-3,2	-3,7	-3,5	-3,4	-2,6	-2,3
Julkisyhteisöjen bruttovelka, % BKT:sta ¹⁾		48,5	53,0	55,9	59,6	61,2	62,1
Valtionvelka, % BKT:sta		40,5	42,2	44,6	47,6	48,5	49,0

¹⁾ Julkinen velka on tilastouudistuksen vuoksi ennuste myös vuosina 2011, 2012 ja 2013. Katso kehikko sivulla 72.

Makrovakauden seuranta EU:ssa

Euroalueen kriisin seurauksena jäsenmaat ovat vahvistaneet EU:n asemaa talouspolitiikan koordinoinnissa. Julkisen talouden valvonnan syventämisen lisäksi huomiota on kiinnitetty myös makrotaloudelliseen vakauteen. EU:n laajuisella makrotalouden vakauden seurannalla tavoitellaan makrotalouden kehitystä uhkaavien mahdollisten riskien ennaltaehkäisyä ja jo havaittujen ongelmien korjaamista.

Euroopan velkakriisin yksi opetus on ollut se, että yksittäisen maan makrovakauden järkkymisen seuraukset välittyvät euroalueella myös muihin jäsenmaihiin. Eurokriisin kokemusten myötä v. 2011 Perussopimuksen 121 artiklan 3 ja 4 kohdassa tarkoitettua monenvälistä valvontaa täydennettiin erityisillä säännöillä, jotka koskevat makrotalouden epätasapainon havaitsemista sekä liiallisen makrotalouden epätasapainon ennalta ehkäisemistä ja korjaamista unionissa.

Tähän menettelyyn liittyy varoitusk mekanismin luominen, jotta syntymässä olevat makrotaloudelliset epätasapainottomuudet havaittaisiin jo varhaisessa vaiheessa. Euroopan komissio laatii vuosittain raportin kaikkien jäsenmaiden makrotaloudellisista riskitekijöistä (Alert Mechanism Report). Siinä yhteydessä esitetään ns. tulostaulu, jossa seurataan 11 pääindikaattorin toteutunutta kehitystä ja indikaattoreille määriteltyjen raja-arvojen mahdollisia ylityksiä. Tarkasteluun sisällytetyillä muuttujilla pyritään kuvaamaan jäsenmaiden taloudellisia riskitekijöitä esim. kilpailukyvyyn, ulkoisen tasapainon, velkaantumisen, asuntomarkkinoiden ja rahoitussektorin vastuiden osalta.

Suomen kohdalla makrotalouden ongelmat ovat näkyneet esimerkiksi viennin markkinaosuuksissa. Komission raporttoiman indikaattorin mukaan Suomen viennin markkinaosuus on viimeisen viiden vuoden aikana supistunut lähes 31 %. Tämä tarkoittaa sitä, että Suomen toteutunut vienti on kehittynyt vientimarkkinoiden kasvua heikommin. Makrovakautta uhkaavien ilmiöiden seurannassa yksi ongelma on se, että osa käytettävistä indikaattoreista reagoi hitaasti havaittuihin muutoksiin. Esimerkiksi viennin markkinaosuutta kuvaava indikaattori perustuu viimeisen viiden vuoden keskiarvoon ja nimellisten yksikkötyökustannusten tapauksessa käytetään puolestaan kolmen vuoden keskiarvoa prosentuaalisista muutoksista.

Tämän tarkastelun pohjalta komissio päättää mahdollisesta syvällisemmän analyysin laatimisesta liittyen havaittuihin tasapainottomuuksiin. Esimerkiksi vuoden 2013 osalta tällainen tarkastelu (In-depth review) tehtiin 14 jäsenmaan tapauksessa ml. Suomi. Makrotaloudellista epätasapainoa arvioitaessa otetaan huomioon sen vakavuus ja mahdolliset rahaliiton toimintaa uhkaavat taloudelliset ja rahoitusmarkkinoiden heijastusvaikutukset. Jos saadaan viitteitä vakavasta epätasapainosta, joka vaarantaa talous- ja rahaliiton toiminnan voidaan neuvoston päätöksestä (ei automaatiota) käynnistää ns. liiallista epätasapainoa koskeva menettely. Sen yhteydessä annetaan jäsenvaltioille suosituksia ja tiivistetään seurantaa. Toimenpidesuosituksia saavat myös ne maat, joiden havaittuja epätasapainoja ei pidetä liiallisina.

Suomen tapauksessa makrovakauden kannalta merkittävimmiksi ongelmiksi todettiin vaatimaton potentiaalinen kasvu ja heikko kilpailukyky. Lääkkeiksi havaittuihin ongelmiin komissio suosittelee mm. kilpailun lisäämistä, tuottavuuskehityksen huomioonottamista nykyistä paremmin palkanmuodostuksessa sekä innovatiivisten yritysten tukemista.

Liiallista epätasapainoa koskevassa menettelyssä jäsenmaa toimittaa neuvostolle ja komissiolle suosituksiin perustuvan korjaussuunnitelman, joka sisältää politiikkatoimet ja niiden toteuttamisaikataulun. Jos neuvosto pitää suunnitelmaa riittämättömänä, niin jäsenmaalle annetaan kaksi kuukautta aikaa esittää uusi korjaava suunnitelma. Jäsenvaltion on suunnitelman tultua hyväksytyksi esitettävä neuvostolle ja komissiolle säännöllisin väliajoin edistymistä koskeva selvitys.

Jos neuvosto katsoo komission kertomuksen perusteella, että jäsenvaltio on toteuttanut suositellut korjaavat toimet, liiallista epätasapainoa koskevan menettelyn katsotaan olevan oikealla uralla ja se jätetään lepäämään. Korjaavan toimen hyväksymisen ja epätasapainon varsinaisen korjaantumisen välillä saattaa kulua pitkä ajanjakso, jonka aikana seuranta kuitenkin jatketaan. Komissio voi tehdä tehostettuja valvontakäyntejä jäsenvaltioissa, joissa on todettu liiallinen makrotalouden epätasapaino. Koska liiallisen epätasapainon menettelyä ei ole tähän mennessä koskaan käynnistetty, ei sen toiminnasta ole vielä käytännön kokemuksia.

Tällä hetkellä kolmessa jäsenmaassa, Italiassa, Kroatiassa ja Sloveniassa, on todettu olevan liiallinen makrotalouden epätasapaino. Käsitys siitä, milloin havaittu häiriö tai seurannassa käytettyjen indikaattoreiden raja-arvojen ylittyminen tarkoittaa liiallista epätasapainoa on väistämättä tulkinnanvarainen. Tulkintaan vaikuttaa osaltaan myös se, kuinka mittaviin toimenpiteisiin jäsenmaa on turvautunut havaittujen ongelmien ratkaisemiseksi. Esimerkiksi Espanjassa on muutaman viime vuoden aikana toteutettu monia kilpailukykyä ja markkinoiden toimintaa parantavia uudistuksia. Jo päätettyjen uudistusten täysimääräisten vaikutusten näkyminen voi viedä aikaa, joten on perusteltua, että arvioissa liiallisesta tasapainottomuudesta pyritään ottamaan huomioon myös havaitun kehityksen lisäksi uudistusten mittaluokka.

Keskipitkän aikavälin näkymät

Suomen talous on supistunut kaksi vuotta peräkkäin. Samanaikaisesti on jatkunut teollisuuden ja koko talouden rakennemuutos, mikä on vaikuttanut myös talouden pidemmän ajan kasvunäkymiin. Talouden ei odoteta kasvavan vielä tänä vuonna ja myös keskipitkällä aikavälillä odotetaan kasvun olevan historiaan nähden hidasta.

Keskipitkän aikavälin talousnäkymiä voidaan tarkastella potentiaalisen tuotannon kautta, jonka ajatellaan määrittävän talouden kasvuedellytykset keskipitkällä aikavälillä. Valtiovarainministeriö käyttää potentiaalisen tuotannon arvioinnissa EU:n komission ja jäsenmaiden yhdessä kehittämää tuotantofunktiomenetelmää, jossa potentiaalisen tuotannon kasvu jaetaan arvioihin potentiaalisen työpanoksen, pääoman ja kokonaistuottavuuden kehityksestä. Potentiaalinen tuotanto on havaitsematon muuttuja ja sen arviointi on haasteellista etenkin voimakkaan suhdannesyklin sekä tuotantorakenteen nopean muutoksen aikana.

Työikäisen väestön supistuminen vähentää työpanosta lähivuodet, mutta työvoimasuukien arvioidaan hieman kohoavan etenkin vanhemmissa ikäryhmissä. Rakenteellinen työttömyysaste on työttömyyden taso, jonka alapuolella työmarkkinoille alkaa muodostua palkkapaineita. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että työttömyys on rakenteellisen tasonsa yläpuolella silloin, kun reaaliset yksikkötyökustannukset laskevat eli palkat nousevat hitaammin kuin tuottavuus ja inflaatio yhteensä. Suomen rakenteelliseksi työttömyysasteen on estimoitu olevan 7,2 prosentin tuntumassa. Työttömyyden arvioidaan lähenevän tätä tasoa keskipitkällä aikavälillä tuotantokuilun sulkeutuessa. Keskimääräisten työtuntien trendi pysyttelee vakaana lähivuodet. Työpanoksen kontribuutio potentiaalisen tuotannon kasvuun jää keskimäärin nolnaan keskipitkällä aikavälillä.

Kokonaistuottavuuden kasvu on ollut keskeinen talouskasvun ajuri viimeiset vuosikymmenet. Viime vuosina kokonaistuottavuus on kehittynyt vaatimattomasti. Heikon kehityksen taustalla ovat olleet suhdannetekijät, mutta myös rakenteelliset tekijät. Korkean tuottavuuden toimialojen tuotanto on supistunut merkittävästi ja koko talouden rakenne palveluvaltaistunut. Kokonaistuottavuuden trendiä voidaan suodattaa havaitusta tuottavuudesta käyttämällä hyväksi kapasiteetin käyttöastetta ja muita suhdanneindikaattoreita. Kokonaistuottavuuden trendikasvu on ollut nollan tuntumassa viime vuosina ja kasvun arvioidaan olevan myös keskipitkällä aikavälillä huomattavasti hitaampaa kuin mihin 2000-luvun alkupuolella on totuttu.

Tuotantopotentiaaliin vaikuttaa myös pääomakanta. Useita vuosia jatkunut matala investointiaste on osaltaan hidastanut pääomakannan kasvua ja siten heikentänyt tulevaa talouden kasvupotentiaalia. Kokonaisuutena talouden kasvupotentiaalin ennakoitaan kohoavan vain yhteen prosenttiin vuoteen 2018 mennessä.

Havaitun ja potentiaalisen tuotannon ero eli tuotantokuilu on negatiivinen, kun havaittu tuotanto on potentiaalisen tuotannon alapuolella. Tällöin taloudessa on vapaata kapasiteettia ja tuotanto voi kasvaa potentiaalista tuotantoa nopeammin ilman hintapaineita. Tuotantokuilun arvioidaan olevan v. 2014 -2,7 % suhteessa potentiaaliseen tuotantoon. Talouden arvioidaan kasvavan vuosina 2015-2018 keskimäärin 1,4 prosentin vuosivauhtia. EU:n yhteisen menetelmän mukaisesti arvioidun potentiaalisen tuotannon kasvu Suomessa on

tätä hitaampaa, keskimäärin runsaat ½ % vuodessa, eli tuotantokuilu tällöin pienenee. Tuotantokuilun arvioidaan sulkeutuvan v. 2018, jolloin työttömyys lähenee rakenteellista tasoaan, työvoimaosuus on trenditasollaan ja kokonaistuottavuuden kasvu vastaa trendikasvua, kun vapaa tuotantokapasiteetti on saatu käyttöön.

Julkinen talous on heikentynyt pitkään jatkuneen heikon suhdannetilanteen vuoksi, mutta myös rakenteelliset tekijät, kuten väestön ikääntyminen, ovat alkaneet heikentää julkista taloutta. Potentiaalisen kasvun hidastuminen näkyy rakenteellisen rahoitusaseman heikkenemisenä, koska talouskasvun ja sitä kautta verokertymien kasvun arvioidaan olevan tulevinakin vuosina vaimeaa. Julkinen talous on sopeutustoimista huolimatta rakenteellisesti alijäämäinen. Julkinen velka suhteessa kokonaistuotantoon ylittää 60 prosentin rajan jo ensi vuonna ja jatkaa kasvua myös keskipitkällä aikavälillä.

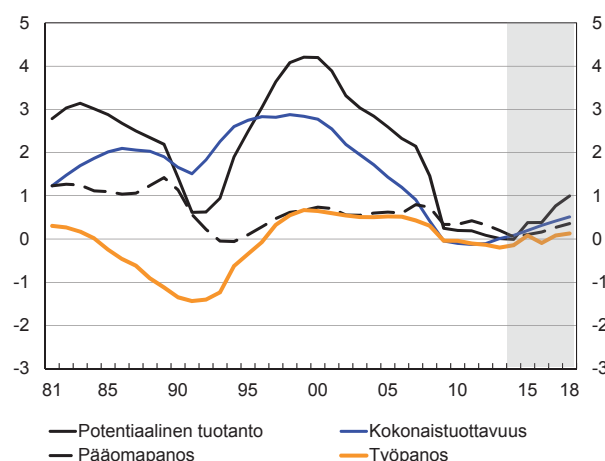
Taulukko 2. Keskeisiä lukuja keskipitkällä aikavälillä

	2012	2013	2014**	2015**	2016**	2017**	2018**
BKT markkinahintaan, määrän muutos, %	-1,5	-1,2	0,0	1,2	1,4	1,4	1,4
Kuluttajahintaindeksi, muutos, %	2,8	1,5	1,1	1,5	1,8	1,8	1,8
Työttömyysaste, %	7,7	8,2	8,6	8,5	8,2	7,8	7,5
Työllisyysaste, %	69,0	68,5	68,5	68,9	69,5	69,6	70,0
Julkisyhteisöjen rahoitusjäämä, % BKT:sta	-2,1	-2,3	-2,7	-2,4	-1,7	-1,1	-0,9
Valtio	-3,7	-3,5	-3,4	-2,6	-2,3	-1,8	-1,5
Kunnat	-1,1	-0,8	-0,8	-1,1	-1,1	-1,1	-1,1
Sosiaaliturvarahastot	2,6	1,9	1,5	1,3	1,7	1,8	1,8
Rakenteellinen jäämä, % BKT:sta	-1,2	-0,8	-1,2	-1,3	-1,2	-0,9	-0,9
Julkisyhteisöjen bruttovelka, % BKT:sta ¹⁾	53,0	55,9	59,6	61,2	62,1	62,4	62,6
Valtionvelka, % BKT:sta	42,2	44,6	47,6	48,5	49,0	48,9	48,7
Tuotantokuilu, % potentiaalisesta tuotannosta ²⁾	-1,5	-2,7	-2,7	-1,9	-0,9	-0,3	0,0

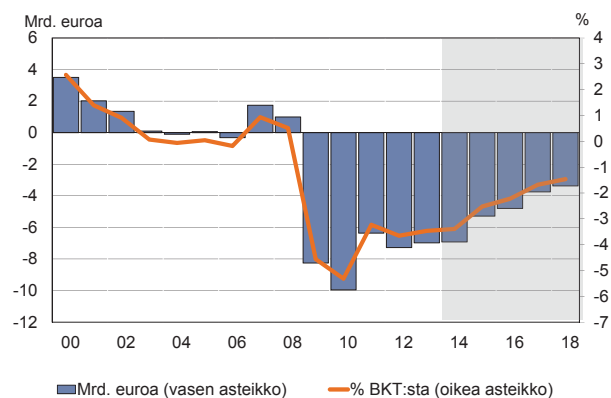
¹⁾ Julkinen velka on tilastouudistuksen vuoksi ennuste myös vuosina 2011, 2012 ja 2013. Katso kehikko sivulla 72.

²⁾ Arvioitu EU:n yhteisellä menetelmällä.

Potentiaalisen tuotannon kasvu ja sen osatekijät
prosenttia, EU-menetelmän mukaan

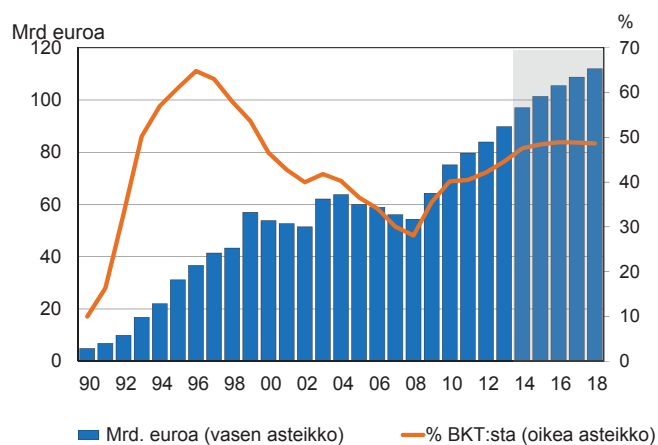

Valtion rahoitusjäämä

Lähde: Tilastokeskus, VM

Valtionvelka

Lähde: Valtiokonttori, VM

Finanssipolitiikan linja

Suomen julkisen talouden tila on heikko ja näkymät vaisut. Taantuma käänsi julkisen talouden rahoitusaseman selvästi alijäämäiseksi. Vaikka kasvu elpyy ja talouden tuotanto saavuttaa vähitellen tarjolla olevan työn määrän ja pääoman sekä tuottavuuden määrittämän potentiaalisen tason, kasvu jää vaisuksi. Vähäiset investoinnit ja teollisuuden rakennemuutos heikentävät tuottavuuden kasvua taloudessa. Ikärakenteen muutos pienentää taloudessa tarjolla olevaa työn määrää ja kasvattaa ikäsidonnaisia julkisia eläke-, hoito- ja hoivamenoja erityisen nopeasti seuraavan parin vuosikymmenen aikana.

Ikäsidonnaisten menojen kasvu heikentää julkisen talouden suhdannetilanteesta riippumatonta rakenteellista rahoitusasemaa niin, että vallitsevalla veroasteella muodostuvat julkisen talouden tulot eivät riitä kattamaan julkisen talouden menoja talouden nähtävissä olevan normaalin kehityksen puitteissa. Ilman korjaavia toimenpiteitä julkinen velka uhkaa kasvaa hallitsemattomasti suhteessa kokonaistuotantoon. Julkisen talouden rahoitus ei ole kestäväällä pohjalla pitkällä aikavälillä.

Näissä oloissa finanssi- ja muussa talouspolitiikassa täytyy löytää tasapaino kotimaisen kysynnän tukemiseksi yli taantumun, julkisen talouden velkaantumisen taittamiseksi keskipitkällä aikavälillä sekä talouden kasvun edellytysten kohentamiseksi ja julkisen talouden kestävyysvarmistamiseksi pitkällä aikavälillä.

Kun talous on taantumassa ja talouden voimavarat vajaassa käytössä, julkisen vallan toimet voivat tukea talouden kokonaiskysyntää lyhyellä aikavälillä. Toisaalta julkisen talouden rakenteellinen rahoitusasema pitäisi pyrkiä tasapainottamaan samassa tahdissa, kun talouden tuotanto sopeutuu kohti potentiaalista tasoaan. Mittavat välittömät sopeutustoimet myöhemmin tilanteessa, jossa talous on jo saavuttanut tasapainon, ajaisivat talouden uudelleen taantumaan pois tuotannon edellytysten määrittämältä tasapainoiselta kasvuralta. Korkeasuhdannetta, jota olisi tarkoituksenmukaista viilentää sopeutustoimin, ei ole näköpiirissä.

Pääministeri Jyrki Kataisen ja pääministeri Alexander Stubbin hallitusten finanssi- ja muuta talouspolitiikkaa ovat ohjanneet konkreettiset tavoitteet pienentää valtiontalouden alijäämää korkeintaan 1 prosenttiin ja kääntää valtionvelka selkeään laskuun suhteessa kokonaistuotantoon vaalikauden loppuun mennessä. Hallitusten politiikkaa ovat ohjanneet myös koko julkisen talouden rakenteelliselle rahoitusasemalle asetettu tavoite korkeintaan 0,5 prosentin suuruisesta alijäämästä suhteessa kokonaistuotantoon keskipitkällä aikavälillä sekä EU:n perussopimuksessa määritetyt julkisen talouden alijäämän ja velan enimmäisviitearvot. Lisäksi hallitukset ovat pyrkineet uudistamaan talouden rakenteita talouden kasvua ja julkisen talouden kestävyyttä tukevalla tavalla. Näiden ohessa hallitukset ovat tukeneet kotimaista kysyntää erilaisin määräraaikaisin ja tarkasti kohdennetuin toimin.

Kun talouden kasvu ja työllisyys ovat jääneet ennakoitua heikommiksi ja myös kasvunäkymä on vaisu, valtiontaloudelle asetetut tavoitteet ovat karanneet. Tavoitteiden saavuttamiseksi hallitukset ovat kausiensa aikana päättäneet valtion menoja vähentävistä ja tuloja lisäävistä toimista, jotka ovat nettomääräisesti noin 6,4 mrd. euroa vuoden 2018 tasolla eli 2,8 % suhteessa kokonaistuotantoon, kun vertailukohtana on edellisen vaalikauden viimeinen valtiontalouden kehyspäätös.

Sopeutustoimista huolimatta valtiontalouden alijäämät säilyvät suurina. Valtionvelan kasvu kuitenkin pysähtyy suhteessa kokonaistuotantoon v. 2017. Julkisen talouden rakenteellinen rahoitusasema uhkaa poiketa tavoitteestaan merkittävästi. Merkittävän poikkeaman riski tarkoittaa, että asia nousee keskusteluun paitsi EU-tasolla myös kansallisesti, sillä kansallinen laki edellyttää valtioneuvoston ryhtyvän korjaaviin toimiin poikkeaman havaitessaan. Julkisen talouden rahoitus lepäisi kestäväällä pohjalla vasta, kun rakenteellinen rahoitusasema olisi selvästi tavoitteeksi asetettua vahvempi.

Julkisen talouden velka jatkaa kasvuaan ja ylittää 60 % suhteessa kokonaistuotantoon v. 2015. Velkakriteerin ylitys ei kuitenkaan johtane liiallisen alijäämän prosessin käynnistämiseen, sillä sen taustalla ovat euroalueen maiden tukemiseen liittyvät solidaarisuusoperaatiot ja epäsuotuisten suhdanteiden vaikutus.

Pääministeri Jyrki Kataisen hallitus päätti rakennepoliittisesta ohjelmasta talouden kasvuedellytysten vahvistamiseksi ja julkisen talouden kestävyysvajeen umpeen kuromiseksi 29.8.2013. Hallitus täsmensi ohjelmaa marraskuussa 2013 sekä maaliskuussa 2014. Pääministeri Alexander Stubbin hallitus on sitoutunut panemaan ohjelman toimeen ja vahvisti ohjelmaa kesän 2014 budjettiriihessä siten, että ohjelma voi toteutua aiemmin sovitun mukaisesti.

Hallituksen rakennepoliittinen ohjelma sisältää keskeiset elementit talouden rakenteiden uudistamiseksi talouden kasvua ja julkisen talouden kestävyyttä tukevalla tavalla: kuntatalouden tasapainottamisen käyttöön otettavan rahoituskehyksen ja valtion ja kuntien muiden yhteisten toimien avulla, palvelutuotannon tuottavuuden kohottamisen sosiaali- ja terveydenhuollon palvelu- ja rahoitusrakennemuutostuksen avulla sekä työurien pidentämisen eläkeuudistuksen ja muiden työuran alkuun ja katkoksiin kohdistuvien toimien avulla. Ohjelma sisältää myös lukuisia toimia rakenteellisen työttömyyden alentamiseksi ja asuntomarkkinoiden toiminnan tehostamiseksi. Aiemmat päätökset alentaa yhteisöverokantaa, uudistaa osinkoverojärjestelmää ja edistää erityisesti nuorten työllistymistä vahvistavat ohjelmaa ja nivoutuvat luontevaksi osaksi uudistuskokonaisuutta.

Talouden nähtävissä oleva kasvu ja tuotannon palautuminen potentiaaliselle tasolle ei yksistään riitä poistamaan julkisen talouden kestävyysvajetta. Panemalla rakennepoliittisen ohjelman toimeen kokonaisuudessaan asetettujen tavoitteiden mukaisesti hallitus voi lisätä ja tehostaa tarjolla olevien voimavarojen käyttöä taloudessa ja luoda mahdollisuuden nopeampaan kasvuun pitkällä aikavälillä.

Tällä välin on tärkeää tukea luottamusta siihen, että Suomi on sitoutunut pitämään kaikin tavoin ja kaikissa olosuhteissa huolta julkisesta taloudestaan ja kyvystään vastata velvoitteistaan. Vain luottamus luo tarvittavan pelivaran toteuttaa julkisen talouden kestävyys- ja turvaamiseksi tarvittavat, pidemmällä ajalla vaikuttavat toimet. Luottamusta tukee, että toimet rakenteellisen rahoitusaseman kohentamiseksi toteutetaan määrätietoisesti sovitulla tavalla. Lisäksi valtion alijäämien pienentäminen etupainotteisesti on tärkeää kiihtyvän velkaantumisen kierteen ehkäisemiseksi keskipitkällä aikavälillä, ennen kuin rakenteelliset uudistukset ehtivät kantaa hedelmää.

1 Talousnäkymät

1.1 Kansainvälinen talous – geopolittiset riskit varjostavat elpymistä

Geopolittiset jännitteet mm. Venäjällä ja Lähi-idässä varjostavat teollisuusmaiden kasvunäkymiä. Toistaiseksi luottamus ei kuitenkaan ole heikentynyt samassa määrin kuin esimerkiksi eräissä aiemmissa poliittisissa ja valuuttakriiseissä. Vaikka riskipreemiot markkinoilla ovat palautuneet finanssikriisiä edeltävälle hyvin matalalle tasolle ja öljyn hinta säilynyt vakaana, korkeana jatkuva poliittinen epävarmuus osaltaan hidastaa erityisesti investointien palautumista.

Länsimaiden talouspakotteiden ja Venäjän tuontikiellon suorat vaikutukset sekä Venäjän että sen kauppakumppanien aktiviteettiin ovat rajallisia. Venäjän valtio ja keskuspankki voivat esimerkiksi tukea pakotteiden kohteeksi joutunutta pankkijärjestelmää ja siten ylläpitää luototusta. Kuitenkin kasvanut epävarmuus nostaa korkoja Venäjällä, heikentää ruplaa, kiihdyttää inflaatiota, alentaa investointeja ja vähentää tuontia. Elintarvikkeiden tuontikielto tulee jatkossa edelleen kiihdyttämään inflaatiota Venäjällä. Suoria vaikutuksia merkittävämpää ovatkin nämä kriisin epäsuorat vaikutukset Venäjän tuontikysyntään.

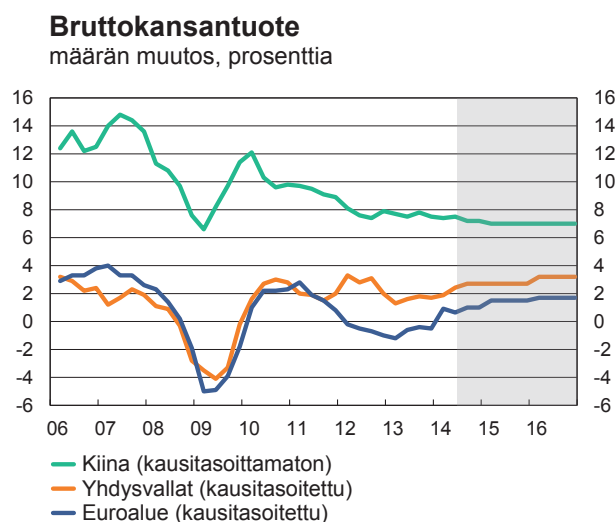
Venäjän on vaikea välttää taantumaa tänä vuonna, vaikka valtio voikin tukea kysyntää elvyttävällä politiikalla. Korkeana pysyttelevä öljyn hinta ei enää tuo takavuosien kaltaista kasvua kapasiteettipulan ja vähäisten investointien vuoksi. Kasvun edellytyksiä hidastaa maan talousjärjestelmän ja markkinoiden kankeus sekä innovointien ja kasvua tukevien rakenneuudistusten puuttuminen.

Maailmantalouden kasvun kiihtymisestä vastaavat ennen kaikkea Yhdysvallat ja Iso-Britannia, jotka ovat pääsemässä finanssikriisin pitkästä varjosta. Nopeampaa kasvua näissä maissa tukee yksityisen sektorin taseiden kohentunut tila, erittäin löysä rahapolitiikka sekä aiempaa kevyempi finanssipolitiikan sopeuttaminen. Sen sijaan monissa kehittyvissä taluksissa kasvu on ennustehorisontilla merkittävästi totuttua hitaampaa.

Yhdysvaltain elpyminen on maltillista verrattuna aiempiin taantumiin. Vaikka investointien kasvu on palautunut, niiden taso saavuttaa aiemman vuoden 2005 suhdannehuipun vasta v. 2015. Työllisyys kohenee hyvää vauhtia, mutta korkeaksi kasvanut pitkäaikaistyöttömyys, alentunut työvoiman osallistumisaste sekä heikko palkkakehitys rajoittavat kysyntää koko ennusteperiodin.

Euroalueen kasvun haurauden taustalla on toipuminen velkakriisin vaikutuksista. Kasvua hidastavat useiden jäsenvaltioiden heikko kilpailukyky, joka vaimentaa tarjonnan mahdollisuuksia, sekä yksityisen sektorin taseiden sopeutus, joka rajoittaa yksityisen kuluksen ja investointien kasvun kiihtymistä. Lisäksi julkisen velan korkea taso heikentää pitkään hallitusten mahdollisuuksia reagoida mahdollisiin tuleviin shokkeihin. Euroopassa merkittävin valopilkku on Iso-Britannia, jossa vahva kasvu on käynnistynyt huolimatta julkisen sektorin mittavasta sopeutuksesta.

Kiinassa aktiviteettia vaimentaa teollisuusmaiden ja monien kehittyvien talouksien laimea kysyntä, jota sen kotimainen ja muiden kehittyvien talouksien kysyntä ei kykene täysin kompensoimaan, sekä nopeasti kasvavat kustannukset. Kasvu pysyttelee kuitenkin 7 prosentin tuntumassa koko ennusteperiodin, jos maan elvytyspolitiikka onnistuu.

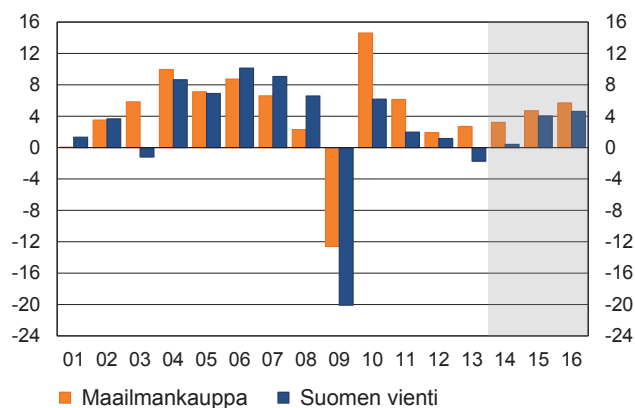
Lähde: Kansalliset tilastoviranomaiset, VM

Maailmankauppa pysyy edelleen vaimeana

Globalisaation edetessä 1990- ja 2000-luvulla teollisuusmaiden tuonti kasvoi tyypillisesti noin kaksinkertaista vauhtia suhteessa teollisuustuotannon kasvuun. Tämä globalisaation kultakauden muistisääntö ei ole finanssikriisin jälkeen enää toiminut. Maailmankauppa on viime vuodet kasvanut kutakuinkin samaa tahtia tuotannon kanssa, osaltaan heikon investointikysynnän vuoksi. Kaupan kasvu kiihtyy vain hitaasti ennustehorisontin loppua kohden investointikysynnän elyessä. Kansainvälisen talouden elpyminen ei enää tuo entisenlaista kysynnän sykäystä Suomeen, varsinkaan kun olemme menettäneet finanssikriisin jälkeen merkittävästi markkinaosuutta maailmankaupassa.

Maailemankauppa

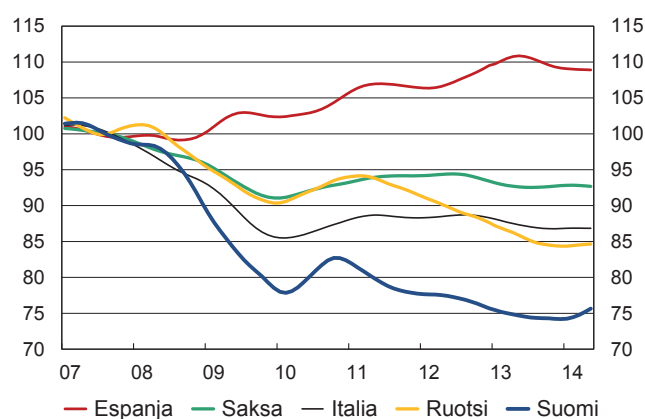
määrän muutos, prosenttia

Lähde: CPB Netherlands Bureau for Economic Policy Analysis, Tilastokeskus, VM

Tavaraviennin markkinaosuus¹⁾

2007=100, trendi (HP)

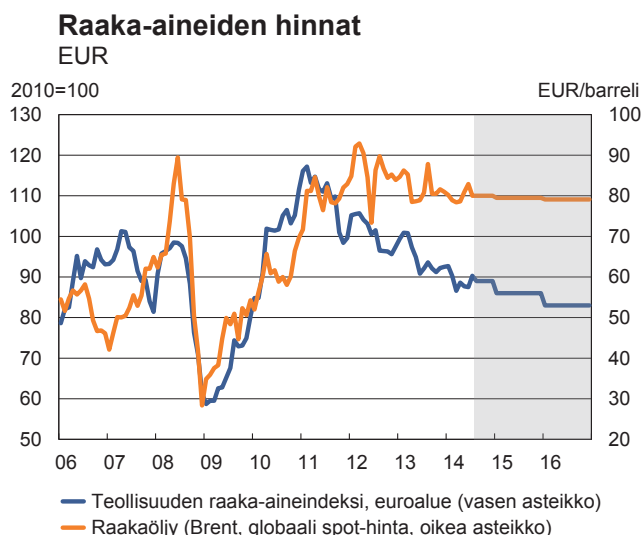
1) Tavaraviennin kasvu suhteessa maailmankaupan kasvuun

Lähde: Macrobond, VM

Inflaatiopaineet ovat maltilliset

Rahoitusmarkkinoilla näkyvät inflaatio-odotukset ovat maltilliset, mikä tarjoaa keskuspankeille mahdollisuuden epätavallisen rahapolitiikan jatkamiseen. Euroalueen kriisimaissa deflaation välttäminen on vaikeaa, mutta koko euroalueella deflaation riski on kuitenkin hyvin vähäinen. Kriisimaissa pankkilainojen korot ovat edelleen merkittävästi korkeammat kuin parhaan luottoluokituksen maissa, mikä hidastaa sekä kulutusta että investointeja. Ennusteperiodilla korot nousevat hyvin hitaasti.

Raakaöljyn ja muiden raaka-aineiden hinnat laskevat maltillisesti ennustejaksolla, kun kehittyvien talouksien kysyntä on aiempaa hitaampaa ja tarjonta laajaa. Kohonneet geo-poliittiset riskit öljyntuottajamaissa eivät ole toistaiseksi näkyneet öljyn hinnassa, mutta kriiseissä on olemassa riski öljyn tai muiden raaka-aineiden hintojen nopeasta noususta.

Lähde: Hamburgisches WeltWirtschafts Institut, Macrobond, VM

Riskit ovat tasapainottumassa

Euroalueella vallitsevat edelleen alasuuntaan painottuvat riskit, kun talouksien toipuminen velka- ja finanssikriisistä saattaa olla ennustettuaikin hitaampaa. Yksityisen sektorin vähäinen luottojen kysyntä saattaa kääntää kulutuksen tai investoinnit uudelleen laskuun, ja riskit saattavat jopa johtaa kriisin uudelleen leimahtamiseen. Ei myöskään ole selvää, miten vakavasti velkaantuneet julkiset taloudet tulevat hoitamaan taseidensa sopeutuksen.

Pitkittyessään Ukrainan kriisi lisää epävarmuutta ja saattaa kasvattaa pääomavirtoja Venäjältä, alentaa investointeja, edelleen heikentää ruplaa ja syventää Venäjän taantumaa.

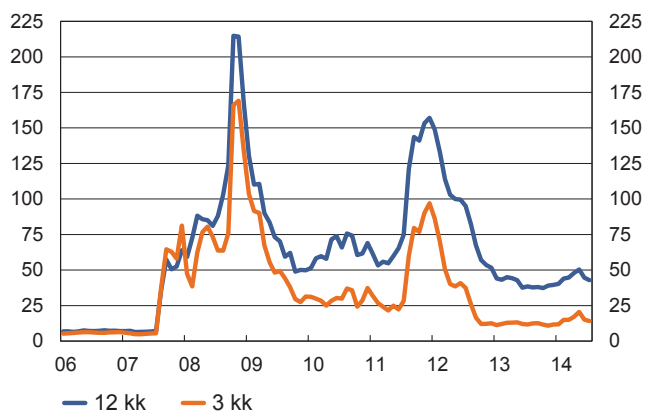
Yhdysvalloissa yksityisen sektorin kohentunut varallisuusasema voi kääntää kysynnän ennustettua jyrkempään nousuun. Myös suhteellisen edullisena pysyvä energia antaa Yhdysvalloille mahdollisuuksia kohentaa teollisuuden pohjaa ja kilpailukykyä.

Sekä Japanin politiikkakokeilujen onnistuminen ylipäättään että vaikutusten laajuus ja ajoitus ovat epävarmoja. Uudistukset saattavat vaimentaa kysyntää ennen kuin niiden tuottavuutta ja työllisyyttä edistävät vaikutukset alkavat piristää taloutta. Esimerkiksi julkisen talouden vakauden kannalta tarpeellinen ALV:n korottaminen on johtanut kysynnän voimakkaaseen supistumiseen kuluvan vuoden toisella neljänneksellä.

Alhaiset korot teollisuusmaissa sekä lisääntynyt halukkuus riskinottoon ovat ohjanneet sijoitusvirtoja ja joidenkin varallisuusesineiden markkinat ovat saattaneet ylikuumentua. Epätavallisen rahapolitiikan loppuminen ja korkotasojen nousu hämmöttää ennustehorisontissa, johon sopeutuminen voi aiheuttaa vahvoja reaktioita rahoitusmarkkinoilla.

Riskit pankkijärjestelmässä

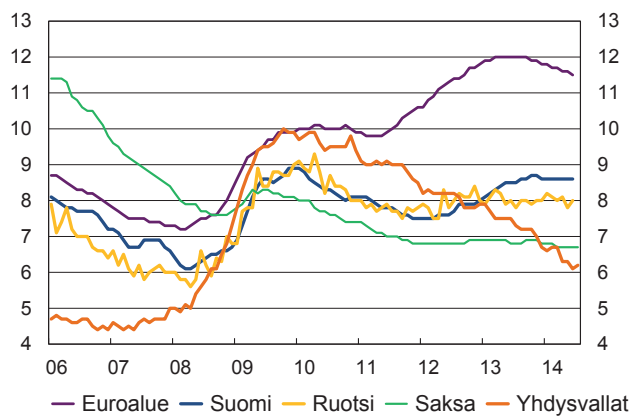
vakuudellisen Euriborin ja vakuudettoman Eonia-koronvaihtosopimuksen tuottoero, peruspistettä

Lähde: Macrobond

Työttömyysaste

kausitasoitettu, prosenttia

Lähde: Macrobond, kansalliset tilastoviranomaiset

Taulukko 3. Bruttokansantuote

	2011	2012	2013	2014**	2015**	2016**
	määrän muutos, prosenttia					
Maailma (PPP)	3,9	3,2	3,2	3,4	3,9	4,0
Euroalue	1,5	-0,5	-0,5	1,0	1,5	1,7
EU	1,6	-0,4	0,1	1,4	1,9	2,1
Saksa	3,4	0,9	0,5	1,7	2,2	1,5
Ranska	2,1	0,4	0,4	0,7	1,2	1,5
Ruotsi	3,0	1,3	1,6	2,5	2,5	2,7
Iso-Britannia	1,1	0,3	1,7	3,0	2,7	2,2
Yhdysvallat	1,8	2,1	2,2	2,7	2,7	3,2
Japani	-0,4	1,5	1,5	1,5	1,5	1,2
Kiina	9,6	7,8	7,6	7,2	7,0	7,0
Venäjä	4,3	3,5	1,2	-1,0	0,0	1,5

Lähde: Eurostat, kansalliset tilastoviranomaiset, IMF, VM

Taulukko 4. Taustaoletukset

	2011	2012*	2013*	2014**	2015**	2016**
Maailmankaupan kasvu, %	6,1	1,9	2,7	3,2	4,7	5,7
EUR/USD	1,39	1,29	1,33	1,35	1,32	1,29
Teollisuuden raaka-ainehinnat, EA, € (2010=100)	109,6	100,7	94,8	89	86	83
Raakaöljy (Brent), €/barreli	79,7	87,1	82,0	80,0	80	79
3 kk euribor, %	1,4	0,6	0,2	0,3	0,4	0,7
Valtion obligaatiot (10 v), %	3,0	1,9	1,9	1,5	1,6	2,2
Viennin markkinaosuus (2000=100) ¹⁾	82	81	78	76	75	75
Tuontihinnat, %	6,1	2,5	-1,1	-0,5	1,3	1,4

¹⁾ Viennin kasvun suhde maailmankaupan kasvuun.

Lähde: Kansalliset tilastoviranomaiset, CPB, HWWI, Reuters, VM

Laskelmia Suomen vientikysynnän heikkenemisestä

VM:n kansantalousosaston makromallilla (KOOMA) on tarkasteltu vientikysynnän heikkene-
misen kokonaistaloudellisia vaikutuksia sekä mahdollisuuksia vaimentaa syntyviä negatiivisia
vaikutuksia tulopolitiikan tai finanssipolitiikan keinoin. Kaikissa skenaarioissa taloutta kohtaa
aluksi 5 prosentin negatiivinen ulkoisen kysynnän shokki. Peruslaskelmassa kuvataan shokin
kokonaistaloudelliset vaikutukset ja vaihtoehtoisissa skenaarioissa tarkastellaan, mikä rooli olisi
joustavammalla palkanmuodostuksella tai elvyttävällä finanssipolitiikalla. Tarkasteluajanjakso
ulottuu vuodesta 2015 vuoteen 2025. Tulokset on raportoitu suhteessa talouden tasapainou-
raan, joka voisi esimerkiksi olla Taloudellisessa katsauksessa esitetty valtiovarainministeriön
suhdanne- ennuste.

Peruslaskelmassa vientikysynnän heikkeneminen viidellä prosentilla alentaa Suomen koko-
naistuotantoa reilulla prosentilla nettoviennin supistumisen seurauksena. Tuonti alenee vähem-
män kuin vienti, sillä osa tuonnista menee suoraan kuluttajille. Kansantalouteen syntyvä ylitar-
jonta luo negatiivista painetta hintoihin, mikä osaltaan hieman vaimentaa negatiivista vaikutusta
viennin volyymiin sekä parantaa tuotteiden kysyntää kotimaassa.

Negatiivinen kysyntäshokki heikentää vientiyritysten ja kotimaisen tuotannon näkymiä,
minkä seurauksena nimellispalkat alenevat jonkin verran huolimatta siitä oletuksesta, etteivät
palkat sopeudu saman tien taloudessa tapahtuviin muutoksiin. Kulutushinnat alenevat hieman
vähemmän kuin palkat, joten negatiivinen reaali-palkkakehitys painaa yksityistä kulutusta alas-
päin. Yritysten heikentyneet tuotto-odotukset johtavat siihen, että avoimia työpaikkoja avataan
aiempaa vähemmän ja työttömyys lisääntyy. Yksityisen kulutuksen laskiessa sekä työllisyyden
ja nimellisten ansioiden supistuessa valtion verotulot alenevat veropohjien alenemisen myötä
ja julkinen velka suhteessa bruttokansantuotteeseen kasvaa.

Vientikysynnän vähenemisen seurauksena Suomen bruttokansantuote kasvaa kahtena
vuonna hitaammin kuin talouden tasapainouralla. Reaalipalkkojen ja Suomen suhteellisten vien-
tihintojen alenemisen myötä vientiyritysten ja kotimaisen tuotannon näkymät alkavat kuitenkin
kolmantena vuonna parantua. Yritykset kasvattavat tuotantoaan ja avaavat uusia vakansseja.
Työttömyys lähtee laskuun ja työllisyys paranee. Koska laskelmassa oletetaan palkkojen ole-
van jäykkiä myös ylöspäin, niin tasapainouraa hitaampi ansioiden nousu näkyy tasapainouraa
parempana työllisyyskehityksenä. Vienti alkaa kasvaa, eikä tuontikaan enää juuri vähene, kun
yksityinen kulutus alkaa palata talouden tasapainouralle. Tämän seurauksena bruttokansan-
tuote kasvaa tasapainouraa nopeammin.

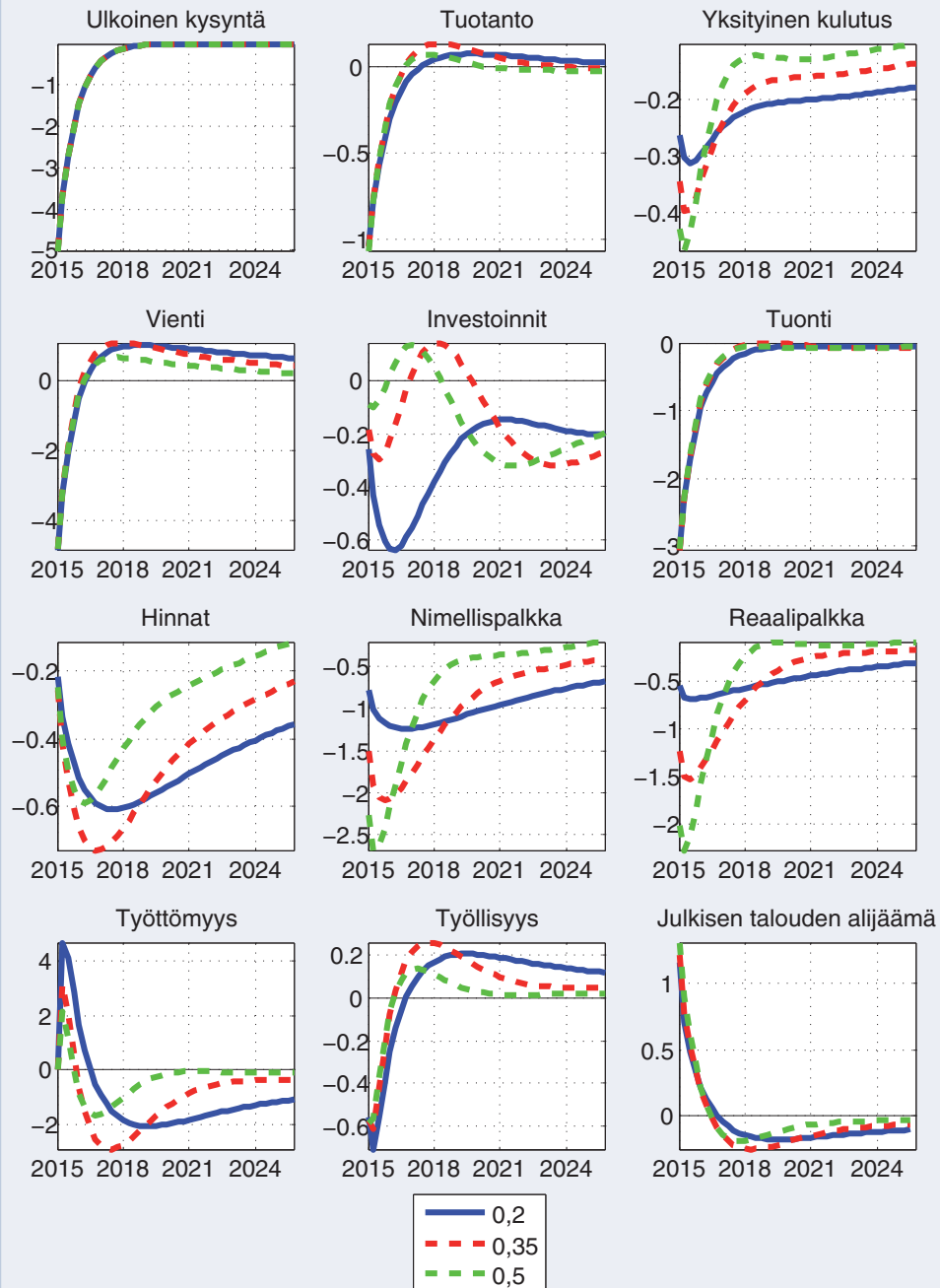
Joustavampi palkanmuodostus

Ensimmäisessä vaihtoehtoislaskelmassa oletetaan, että palkat sopeutuvat nopeammin talou-
dessa tapahtuviin muutoksiin. Kun peruslaskelman oletus on, että vain 20 % palkoista voidaan
kullakin vuosineljänneksellä neuvotella uudestaan, niin vaihtoehtoislaskelmassa tämä osuus on
35 tai 50 %. Joustavammalla palkkareaktiolla ei juuri ole vaikutusta negatiivisen kysyntäsho-
kin välittömiin vaikutuksiin nettovientiin ja kokonaistuotantoon. Nimellispalkkojen nopeampi
sopeutuminen alentuneeseen kysyntään johtaa kuitenkin siihen, että yksityisten investointien
supistuminen on huomattavasti vähäisempää kuin peruslaskelmassa ja työttömyyden nousu
jää alle puoleen peruslaskelmassa esitetystä. Reaalipalkkareaktio on nyt voimakkaampi kuin
peruslaskelmassa, joten yksityinen kulutus notkahtaa aluksi voimakkaammin.

Kuten peruslaskelmassa, alentunut kysyntä luo painetta hintojen laskulle. Vientihintojen
lasku ja alentuneet työvoimakustannukset parantavat yrityssektorin tuottoja. Kun palkat ovat
joustavammat, niin ne sopeutuvat myös parantuvaan tilanteeseen peruslaskelmaa nopeam-
min. Tämän seurauksena yksityisen kulutuksen lasku jää lyhytaikaiseksi ja kokonaistuotanto

elpyy nopeammin. Bruttokansantuotteen kasvu on tasapainouraa nopeampaa muutaman vuoden ajan. Palkkojen joustaminen suhdannetilanteen mukaan tasoittaa vain vähän bruttokansantuotteen vaihtelua, mutta pienentää olennaisesti työttömyyden suhdannevaihtelua. Tämä on tärkeää siksi, että työttömyyden suhdanneluontoinenkin nousu lisää riskiä rakennetyöttömyyden kasvuun.

Ulkoinen kysyntäsokki eri palkkajäykkyyksillä

Elvyttävä finanssipolitiikka

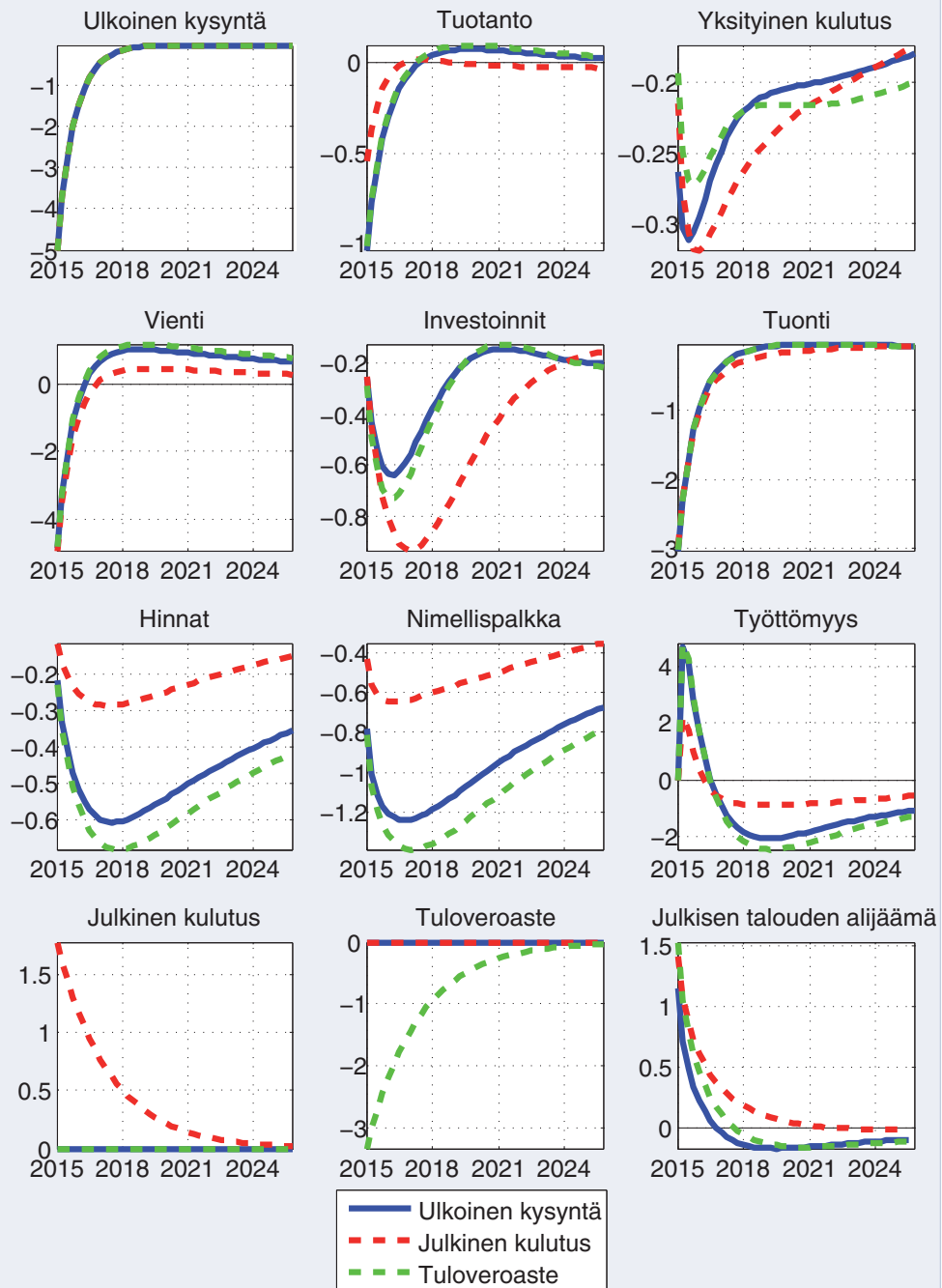
Toisessa vaihtoehtolaskelmassa oletetaan, että julkinen valta harjoittaa elvyttävää finanssipolitiikkaa ulkoisesta kysyntäshokista aiheutuvan taantumun vaikutusten lievittämiseksi. Laskelmassa verrataan toisiinsa julkisten menojen lisäystä ja palkkaveron alentamista. Laskelma osoittaa, että menoelvytyksellä voidaan jonkin verran lieventää vientikysynnän alenemisesta johtuvaa taantumaa, mutta tällä politiikalla on julkisen talouden hoidon kannalta korkea hinta. Toinen johtopäätös on se, että palkkaverojen alentaminen on lyhyellä tähtäimellä melko tehontonta elvytystä, mutta parantaa kasvunäkymiä keskipitkällä aikavälillä.

Kaiken kaikkiaan elvyttävällä finanssipolitiikalla voidaan lieventää kokonaistuotannon laskua vain vähän, mutta talouden rakenteeseen politiikkavalinnoilla on melko suuri vaikutus. Menoelvytys vaikuttaa heti pudotusta vaimentavasti, sillä julkinen kulutus on osa bruttokansantuotetta. Julkisten menojen lisääminen kuitenkin syrjäyttää yksityistä kulutusta ja etenkin yksityisiä investointeja, jotka jäävät tarkastelujakson lopussa reilut 5 % alemmalle tasolle kuin v. 2014 ja n. 2,5 % alemmalle tasolle kuin jos menoelvytys jätettäisiin tekemättä. Koska negatiivinen kysyntäshokki tässä tapauksessa osittain neutralisoidaan vastakkaisen suuntaisella positiivisella (julkisella) kysyntäshokilla, niin hinnat ja palkat sopeutuvat vähemmän kuin peruslaskelmassa. Talouden nimellinen sopeutuminen ei tällöin riitä kääntämään bruttokansantuotteen kasvua tasapainouraa nopeammaksi toisin kuin peruslaskelmassa.

Veroelvytyksen vaikutus lyhyellä aikavälillä on hyvin maltillinen, minkä vuoksi sitä ei voida pitää tehokkaana politiikkainstrumenttina suhdanteiden tasoittamiseen. Sen sijaan se on laskelman mukaan järkevää rakennepolitiikkaa, sillä sen dynaamiset vaikutukset kasvuun ovat myönteisiä. Tämän johdosta vientikysyntäshokista aiheutuva bruttokansantuotteen supistuminen on kumulatiivisesti vähäisintä veroelvytysskenaariossa. Myönteiset kasvuvaiikutukset näkyvät erityisesti työmarkkinoilla. Palkkaveron alentaminen mahdollistaa peruslaskelmaa alemmat nimellispalkat ilman käytettävissä olevien tulojen laskua, minkä johdosta työllisyys kasvaa tässä tapauksessa eniten vaikka yksityisen kulutuksen ura on samanlainen kuin peruslaskelmassa.

Julkista velkaa finanssipoliittinen elvytys toki aina kasvattaa, mutta valittavalla politiikkavälineellä on tästäkin näkökulmasta merkitystä. Peruslaskelmassa ilman elvytystä julkisen velan suhde bruttokansantuotteeseen on tarkasteluajanjakson lopussa, v.2025 0,4 prosenttiyksikköä alempi kuin v. 2014, veroelvytyksen tapauksessa 0,2 %-yksikköä korkeampi ja menoelvytyksen tapauksessa 2 prosenttiyksikköä korkeampi kuin v. 2014.

Ulkoinen kysyntäsokki

Venäjä

EU:n Venäjälle asettamat talouspakotteet

Euroopan unioni on maaliskuusta alkaen kiristänyt asteittain Venäjään kohdistettuja rajoittavia toimenpiteitä Ukrainan tilanteen johdosta, ensiksi päättämällä varojen jäädytyksestä ja matkustusrajoitteista joukolle henkilöitä ja yhteisöjä. Myöhemmin Venäjän valtion omistamien rahoituslaitosten pääsyä rahoitusmarkkinoille rajattiin ja EU:n kansalaisia kiellettiin investoimasta Venäjän valtion omistamien rahoituslaitosten joukkovelkakirjoihin, pörssilistauksiin sekä muihin rahoitusinstrumentteihin.

Lisäksi EU asetti sektorikohtaisia rajoitteita. Puolustustarvikkeiden tuonti- ja vienti sekä sotilaalliseen loppukäyttöön tarkoitettujen kaksikäyttötuotteiden vienti on kiellettyä. Venäjän armeijalle menevät tuotteet katsotaan automaattisesti sotilaalliseksi loppukäytöksi. Lisäksi kielletään erillisellä listalla olevien arktisissa, syvävesi- tai liuskeöljyprojekteissa käytettävien tuotteiden vienti. Rajoituksen tarkoituksena on puuttua sektorin kehitykseen pitkällä aikavälillä eikä se vaikuta öljyn nykyisen saatavuuteen. EU rajoitti myös mainittuihin tuotteisiin ja niiden vientiin liittyvien palveluiden ja rahoituksen tarjoamista.

Venäjän asettamat tuontikiellot

Venäjä asetti 7.8.2014 tuontikieltoon EU:sta, Yhdysvalloista, Kanadasta, Australiasta ja Norjasta tuotavaa lihaa ja lihatuotteita, maitoa ja maitotuotteita, juureksia, vihanneksia, hedelmiä ja pähkinöitä, kasvirasvapohjaisia ruokatuotteita sekä kaloja ja äyriäisiä. Kielto on voimassa yhden vuoden. Sianliha on ollut Venäjällä tuontikiellossa jo tammikuusta lähtien EU:n alueelle levinneen afrikkalaisen sikaruton vuoksi. Kielto ei koske yksityishenkilöiden maahantuontia eikä lastenruoaksi tarkoitettuja tuotteita..

Pakotteiden suorat vaikutukset

EU:n asettamilla sektorikohtaisilla rajoituksilla on hyvin vähäisiä suoria vaikutuksia Venäjän kansantalouden tasolla. Sanktiot vähentävät varsinkin ulkomaisia investointeja öljyn etsinnässä ja ns. epätavallisissa öljylähteissä.

Pääomamarkkinoita koskevilla pakotuksilla on Venäjän talouteen rajallisia suoria vaikutuksia rajoituksiin joutuvien venäläisten yritysten tai pankkien kautta. Sekä valtionyrityksillä että melkein kaikilla suurilla valtionpankeilla alle vuoden pituinen ulkomainen velka on hyvin pieni. Venäjän taloudessa rahoituksen merkitys on pienempi kuin kehittyneissä talouksissa. Rajoitukset vaikuttavat kielteisesti kaikkien venäläisten yritysten ja pankkien rahoituksen saantiin, kustannuksiin ja muihin luottoehtoihin sekä Venäjän osakemarkkinoihin.

Etenkin rahoituksen perusoperaatioiden kuten varojen hankinnan vaikeutumista on helppo korvata. Yritykset ja pankit voivat käyttää likvidejä varojaan velkojen hoitoon. Lisäksi rahoitusta voidaan hankkia jossakin määrin muilta markkinoilta ja kotimaiselta pankkisektorilta. Viime kädessä rahoituksen puutteita voidaan paikata käyttämällä Venäjän valtion varoja sekä keskuspankkia ja valtionpankkeja.

Pääomamarkkinoita koskevilla rajoituksilla ei ole merkittäviä suoria vaikutuksia Suomeen tai suomalaisiin rahoituslaitoksiin. Myös sektorikohtaiset rajoitukset kohdistuvat tuotteisiin, joissa Suomen ja Venäjän välinen kauppa on hyvin vähäistä. Vaikka pakotteiden suorat kokonaistaloudelliset vaikutukset Suomeen ovat mitättömät, voivat vaikutukset yksittäisille yrityksille olla huomattavia.

Elintarvikkeiden tuontikielto kattaa yli 30 % Venäjän lihan ja kasvien ja yli 40 % maitotuotteiden kulutuksesta. Lyhyellä aikavälillä Venäjä ei pysty korvaamaan tällaista tuontia omalla

taikka esimerkiksi Aasian ja Latinalaisen Amerikan tuonnilla. Kielto korottaa elintarvikkeiden hintoja ja kiihdyttää inflaatiota v. 2014 noin 2 prosenttiyksiköllä.

Venäjän tuontikiellon vaikutuksesta Suomen elintarvikevienti Venäjälle putoaa alle neljännekseen normaalitilanteesta. Suurin välitön vaikutus tällä on maitotuotteille. Vuonna 2013 Suomi vei tuontikiellon alaisia tuotteita Venäjälle yhteensä noin 283 milj. euron arvosta. Elin-
tarvikeviennille aiheutuvien vaikutusten seurauksena paine kohdistuu edelleen kotimaiseen
maataloustuotantoon, erityisesti maitosektoriin. Myös koko EU:n tuontikiellon alainen määrä
elintarvikkeita tulee jatkossa suuntautumaan sekä sisämarkkinoille että hakemaan korvaavia
markkinoita.

Venäjän tuonnin uudelleen suuntaaminen avaa uusia vientimahdollisuuksia. Huonoimmassa
tapauksessa Venäjälle suuntautuneet maitotuotteet voidaan korvata voin ja maitojauheen
myynnillä muualle tai EU:n interventiorahastoon, joka alentaa maitosektorin vientituloja arvi-
olta 50–90 milj. eurolla. Vaikka tuontikielto vaikuttaa vahvasti eräisiin yrityksiin, sen kokonais-
taloudelliset vaikutukset jäävät pahimmassakin tapauksessa kuitenkin hyvin rajallisiksi, koska
koko elintarvikevienti Venäjälle on alle 0,5 % Suomen koko tavaraviennin arvosta. VM:n arvion
mukaan Venäjän vastapakotteet alentavat Suomen BKT:ta vuosina 2014 ja 2015 enintään noin
0,05 prosentilla..

Epäsuorat vaikutukset

EU:n pakotteiden epäsuorat taloudelliset vaikutukset ovat merkittävämpiä kuin suorat vaiku-
tukset. Erityisesti rahoituksen rajoittamisesta voi aiheutua tuntuja epäsuoria vaikutuksia, kun
ulkomaiset pankit alkavat rajoittaa venäläisten yritysten rahoituksen saatavuutta.

Suurin vaikutus koituu epävarmuuden lisääntymisestä. Venäläiset ja ulkomaiset yritykset ja
rahoittajat sekä venäläiset kotitaloudet voivat nopeasti siirtää pääomaa pois maasta tai ruplasta.
Sen johdosta rupla heikentyy, joka kiihdyttää inflaatiota ja hidastaa kulutuksen kasvua. Lisäksi
reaalitalouden investoijien varovaisuus lisääntyy. Venäjän asettaman tuontikiellon vaikutuksesta
elintarvikkeiden hinnat nousevat ja inflaatio edelleen kiihtyy, mikä edelleen vähentää kulutusta.

Ruplan, kulutuksen ja investointien heikentyminen vähentää Venäjän tavaratuontia sekä
venäläisten matkailua ulkomailla. Nämä epäsuorat vaikutukset kohdistuvat kauppakanavan
ja valuuttakurssireaktion kautta Venäjän kauppakumppaneihin taloussuhteiden tiiviyydestä
riippuen. Myös Venäjän kauppakumppanien alentunut aktiviteetti heijastuu Suomen vienti-
kysyntään.

Vuonna 2013 Suomen tavaravienti Venäjälle oli 5,4 mrd. euroa ja tuonti Venäjältä 10,5 mrd.
euroa. Tavaravienti Venäjälle oli n. 10 % kokonaisviennin ja tavaratuonti n. 18 % kokonaistuon-
nin arvosta. Venäjä on myös merkittävä palveluviennin kohde. Esimerkiksi noin 30 % turisteista
tulee Venäjältä ja he toivat v. 2013 yli 1,2 mrd. euron tulot Suomeen.

Venäjän viennissä kotimaisen arvonlisän osuus oli suurempi kuin viennissä keskimäärin. Koti-
maisella arvonlisällä maksetaan palkat, voitot ja verot, ja se kuvaa paremmin maan riippuvuutta
vientimaan kehityksestä kuin bruttoviennin osuus. Lisäksi Venäjän viennissä pk-yritysten osuus
on merkittävästi suurempi kuin viennissä keskimäärin. Pk-yritykset voivat heikommin varautua
riskeihin ja suun-nata ponnistelujaan uusille markkinoille kuin suuryritykset, jolloin negatiivis-
ten shokkien vaikutukset voivat olla laajemmat.

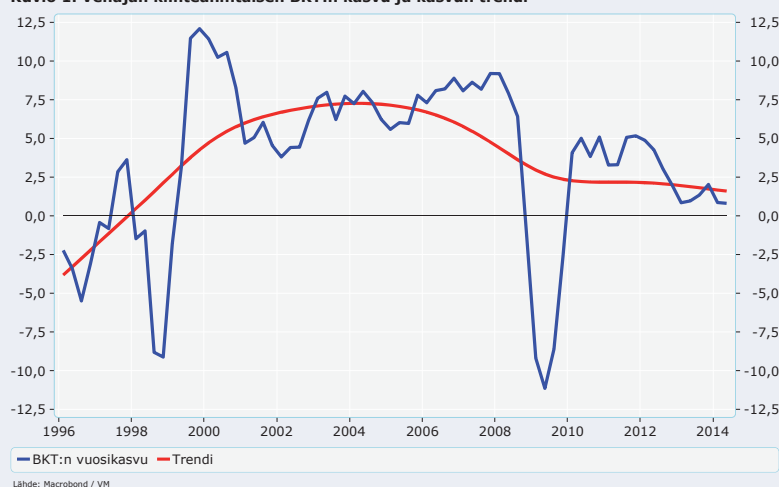
Venäjän taloustilanne

Krimin miehittäminen ja liittäminen Venäjään helmi-maaliskuun vaihteessa, Venäjän toimet Itä-
Ukrainan tilanteen horjuttamiseksi, uhka pakotteista sekä Venäjän kielteinen sisä- ja talouspo-
liittinen kehitys ovat lisänneet Venäjään kohdistuvaa epävarmuutta. Venäjän talouskasvu puo-
littui viime vuoden viimeisen neljänneksen noin 2 prosentista reiluun 0,8 prosenttiin kuluvan
vuoden ensimmäisellä ja toisella neljänneksellä (katso kuvio 1).

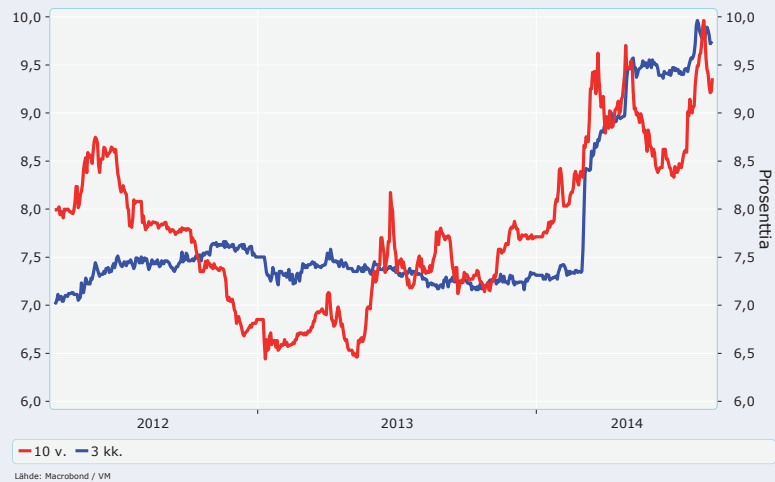
VM ennustaa Venäjän BKT:n supistuvan yhdellä prosentilla v. 2014 ja pysyvän tällä tasolla v. 2015. Vaikka kohonnut geopoliittinen epävarmuus on nostanut korkoja Venäjällä, heikentänyt ruplaa, kiihdyttänyt inflaatiota sekä alentanut investointeja ja vähentänyt tuontia, Ukrainan tilanne sekä pakotteet ja vastapakotteet ovat vain hippu Venäjän taloushaasteissa. Kasvu on hidastunut ennen kaikkea maan talousjärjestelmän hitaan uudistumisen vuoksi. Korkeana pysyttelevä öljyn hinta ei tuo takavuosien kaltaista kasvua kapasiteettipulan ja vähäisten investointien vuoksi. Venäjän talouskasvun heikkeneminen alentaa Suomen BKT:ta v. 2014 noin 0,5 prosentin verran. Laskelmiin liittyy suuria epävarmuuksia, etenkin tällaisessa tilanteessa, jossa kotitalouksien, yritysten ja koko talouden toimintatavat saattavat muuttua.

Pidemmässä katsannossa kehitys on pitkälle Venäjän päättäjien omissa käsissä. Talouskehitykseen vaikuttavan epävarmuuden määrä riippuu sekä Venäjän geopoliittisesta linjasta että maan valitsemasta talous- ja rakennepolitiikasta. Ensimmäistä ongelmaa Venäjä voi helpottaa luopumalla nopeasti ja uskottavasti Ukrainaa horjuttavasta politiikasta, mikä vähentäisi myös lännen pakotepolitiikkaan liittyviä uhkia. Talous- ja rakennepolitiikan osalta tilanne näyttää vaikeammalta. Venäjän kääntyminen sisäänpäin vie maan politiikkaa ja talouskehitystä aivan väärään suuntaan. Venäjä on ajanut itsensä vaikeaan noidankehään, jossa sekä Ukrainan sekasorto että kotimaan heikot talousnäkömät ruokkivat epävarmuutta ja estävät talouden ja rakenteiden uudistumista. Ongelmat ovat alkaneet jo ennen Krimin valloitusta ja tulevat jatkumaan Ukrainan tilanteen rauhoittumisesta huolimatta. Venäjällä on varaa elvytyspolitiikkaan, joka voi tuoda tilapäistä helpotusta, mutta se lisää vain jo ennestään keskeiseksi ongelmaksi muodostunutta julkisen sektorin roolia taloudessa. Poliitikassa tarvittaisiin pikemminkin syvälle käyviä uudistuksia ja talouden avaamista.

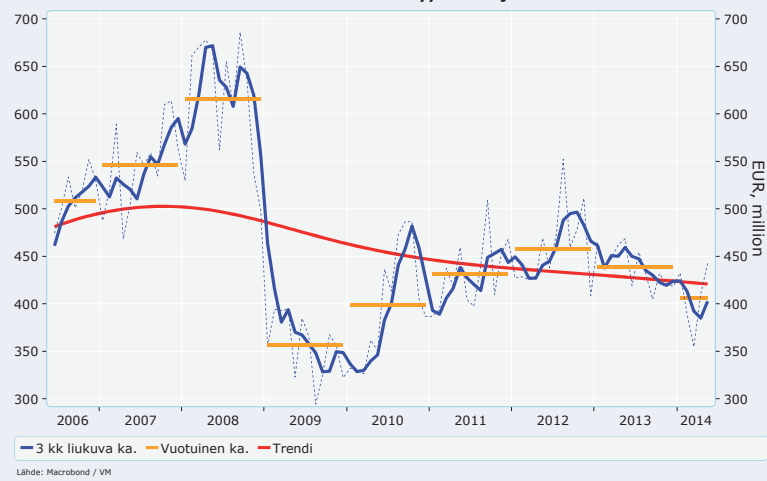
Kuvio 1. Venäjän kiinteähintaisen BKT:n kasvu ja kasvun trendi

Kuvio 2. Korot Venäjällä

Kuvio 3. Suomen tavaraviennin kausitasoitettu volyymi Venäjälle

1.2 Ulkomaankauppa

Vienti kasvaa heikentyneistä näkymistä huolimatta

Tilastokeskuksen heinäkuussa 2014 julkaiseman tilipidon mukaan vienti supistui 1,7 % v. 2013, ja saman verran vuoden 2014 ensimmäisellä neljänneksellä suhteessa edelliseen neljännekseen. Vienti ei ole kasvanut vuoden 2010 jälkeen ja viennin arvo oli vuoden 2014 ensimmäisellä neljänneksellä noin 3 % pienempi kuin keskimäärin v. 2010. Viennin supistumisen taustalla on useita seikkoja, joista merkittävimmät liittyvät teollisuuden rakennemuutokseen ja Suomen heikentyneeseen kustannuskilpailukykyyn.

Tullin tilastojen mukaan toisen neljänneksen viennin arvo nousi lähes 3 % edelliseen neljännekseen verrattuna. Vaikka kasvu perustuu yksittäisiin tekijöihin, mm. liikennevälineiden vientiin, niin silti alkuvuoden kasvu on ollut kesäkuun ennustetta nopeampaa. Vaikka vientiennuste loppuvuodelle alenee lyhyenajan näkymien heikentyessä, niin vuoden 2014 ennuste nousee kesäkuun ennusteesta. Myös nettoviennin kontribuutio kasvaa hivenen.

Ennusteessa ennakoidaan viennin kääntyvän kasvuun. Kasvun taustalla on Suomen tärkeimpien vientimaiden talouskasvun vahvistuminen ja maailmankaupan vauhdittuminen vähitellen muutaman hiljaisemman vuoden jälkeen. Vuonna 2014 talouskasvu on euroalueella edellisvuotta nopeampaa ja investoinnit lisääntyvät, mikä näkyy suomalaisten tavaroiden ja palvelujen kasvavana kysyntänä. Vaikka tämä kehitys ei näytä niin vahvalta kuin vielä keväällä, niin silti viennin odotetaan kasvavan vuoden loppupuolella.

Viennistä hivenen yli puolet suuntautuu EU-maihin. Toimialoittain viennin osuuksissa EU:iin ei ole juurikaan eroja. Isot teollisuuden alat kuten kemian, metsä- sekä metalliteollisuus tuottavat yli puolet viennistä. Näistä vain metsäteollisuudelle EU-maat ovat tärkeämpi viennin kohde kuin muu maailma.

Vuosina 2015 viennin kasvu yltää 4 prosenttiin ja 2016 viennin kasvu kiihtyy 4,6 prosenttiin maailmankaupan kasvun vetämänä. Suomen viennin markkinaosuuksien menetyt jatkuu silti edelleen. Eurooppaan kasvunäkymät ja investointeihin perustuva kasvu ei edelleenkään yllä kehittyvien talouksien kasvuvauhtien tasolle ennusjaksolla. Venäjän taloudellisen aktiviteetin heikkeneminen vuoden 2013 aikana ja ennustejaksolla alentaa Suomen viennin kasvua. Heikkomat vientinäkymät heijastuvat selvimmin vuoden 2015 ennusteeseen ja myös alentuneeseen nettoviennin kontribuutioon.

Taulukko 5. Ulkomaankauppa

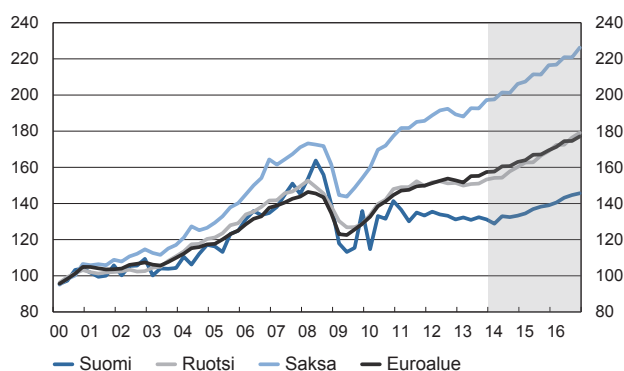
	2011	2012*	2013*	2014**	2015**	2016**
	määrän muutos, prosenttia					
Tavaroiden ja palvelujen vienti	2,0	1,2	-1,7	0,4	4,0	4,6
Tavaroiden ja palvelujen tuonti	6,0	1,3	-2,5	-0,9	3,2	4,4
	hinnan muutos, prosenttia					
Tavaroiden ja palvelujen vienti	4,5	1,2	-0,8	-0,6	1,4	1,5
Tavaroiden ja palvelujen tuonti	6,1	2,5	-1,1	-0,5	1,3	1,4

Tässä ennusteessa on otettu huomioon se, että asetetut kauppapakotteet heikentävät Venäjän BKT:n ja tuonnin välistä yhteyttä. Riskinä on kuitenkin se, että pakotteiden kielteiset seuraukset voivat osoittautua odotettua suuremmiksi. Vaikutukset voivat näkyä paitsi suoraan Venäjälle suuntautuvassa viennissä niin myös välillisesti sitä kautta, että pakotteet heikentävät myös muun Euroopan taluskehitystä. Arvio pakotteista ja niiden vaikutuksista Suomen talouteen on esitetty kehikossa sivulla 35.

Heinäkuun tilipidon mukaan tuonti supistui 2,5 % v. 2013, ja vuoden 2014 ensimmäisellä neljänneksellä tuonti supistui edelleen 2,9 % edellisestä neljänneksestä. Tullin tietojen mukaan tuonti on noussut toisen neljänneksen aikana, liittyen myös liikennevälineiden kauppoihin. Tuonti kääntyy ennusteen mukaan kasvuun, sillä v. 2014 vienti sekä kotimainen kysyntä elpyvät, vaikkakin hitaasti. Investointien ja kulutuksen kääntymisen kasvuun kiihdyttävät tuonnin kasvua vuosina 2015 ja 2016, minkä seurauksena nettoviennin bruttokansantuotteen kasvua tukeva vaikutus pienenee ennustejakson aikana.

Tavaroiden ja palvelujen vienti

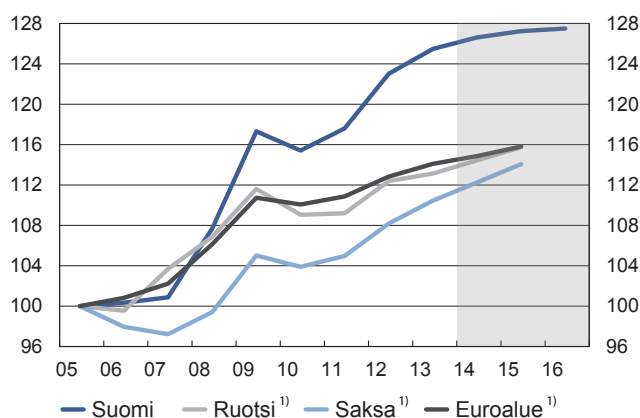
volyymi 2000=100, kausitasoitettu

Lähde: Eurostat, VM

Yksikkötyökustannukset

2005=100, nimelliset

¹⁾ Euroopan komission ennuste

Lähde: Euroopan komissio, Tilastokeskus, VM

Vaihtotase pysyy alijäämäisenä

Vaihtotaseen alijäämä v. 2013 osoittautui lähes 2 mrd. euroa suuremmaksi heinäkuun tilinpitopäivityksen jälkeen kuin vielä kesäkuun ennusteessa ennakoitiin. Vaihtotaseen alijäämä oli 4,3 mrd. euroa eli yli 2 % suhteessa bruttokansantuotteeseen. Kotimainen säästäminen oli huomattavasti heikompaa kuin aiemmin arvioitiin, mikä on seurausta vientiteollisuuden ongelmista. Myös julkinen säästäminen oli pienempää kuin aiemmin arvioitiin.

Heinäkuun tilinpitopäivitys muutti ulkomaankauppalukuja vuodesta 2012 alkaen. Palveluiden ulkomaankaupan luvut muuttuivat eniten, sillä ne perustuvat kesällä valmistuville kyselyille. Palveluiden tuonti ja vienti v. 2013 olivat suurempia kuin aikaisemmin oli arvioitu, mutta palveluiden tase oli lähes 700 milj. euroa enemmän alijäämäinen. Kun tavaroiden viennin arvo aleni ja tuonnin arvo ei juuri muuttunut, niin kauppataseen alijäämä kasvoi lähes 600 milj. eurolla. Tavaroiden ja palveluiden tase on nyt lähes 2 mrd. alijäämäisempi kuin aikaisemmin arvioitiin.

Ennustejaksolla kauppataseen ja vaihtotaseen alijäämät supistuvat noin kahdella miljardilla eurolla positiivisen nettoviennin vetämänä, mutta silti vaihtotase on 2,3 mrd. euroa eli noin 1 % alijäämäinen suhteessa bruttokansantuotteeseen v. 2016. Vaikka vaihtotaseen voimakkaan laskun takana olevat ongelmat ovat rakenteellisia, kuten elektroniikkateollisuuden tuotannon väheneminen Suomessa, niin silti alijäämän pieneneminen ennustejaksolla on seurausta suhdanneluonteisista seikoista. Ulkoisen kysynnän ja viennin paranemisen seurauksena vaihtotase palaa kohti tasapainoa. Investointien kiristymisen seurauksena tuotantopotentiaali lisääntyy ja mahdollistaa bruttokansantuotteen vientiosuuden palautumisen lähelle finanssikriisiä edeltänyttä tasoa.

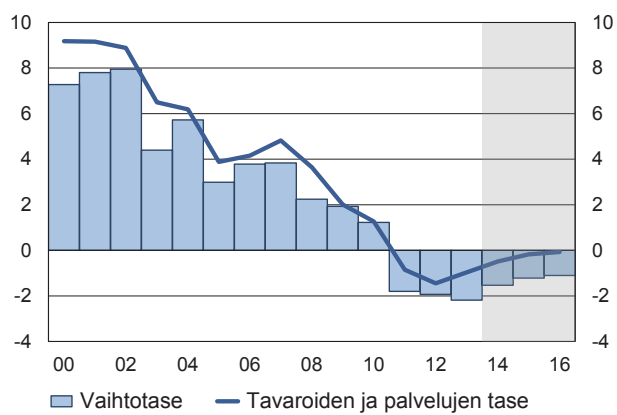
Vaihtosuhteen merkitys vaihtotaseen kehitykseen on pienentynyt. Vienti- ja tuontihinnat kehittyvät hyvin samankaltaisesti, sillä viennin rakenteen yksipuolisuus on vähentynyt ja tuotteiden hinnat seuraavat lähemmin kilpailijoiden vientihintoja. Vienti- ja tuontihinnat laskevat edelleen, mutta hintojen lasku on jo hidastunut ja niiden ennustetaan kääntyvät lievään nousuun. Hintojen nousu jää hitaaksi, sillä öljyn ja raaka-aineiden hinnat laskevat edelleen. Vaihtosuhte paranee ennustejaksolla, mutta kuitenkin vähän. Suomessa suljetun sektorin inflaatio on nopeampaa kuin kilpailijamaissa, mikä näkyy myös hieman nopeampana vientihintojen nousuna.

Taulukko 6. Vaihtotase

	2011	2012*	2013*	2014**	2015**	2016**
	miljardia euroa					
Tavaroiden ja palvelujen tase	-1,7	-2,9	-1,9	-1,0	-0,4	-0,2
Tuotannon tekijäkorvaukset ja tulonsiirrot, netto	-1,9	-1,0	-2,5	-2,1	-2,2	-2,2
Vaihtotase	-3,5	-3,9	-4,4	-3,1	-2,5	-2,4
Vaihtotase, % bruttokansantuotteesta	-1,8	-1,9	-2,2	-1,5	-1,2	-1,1

Vaihtotase

suhteessa bruttokansantuotteeseen, prosenttia

Lähde: Tilastokeskus, VM

1.3 Kotimainen kysyntä

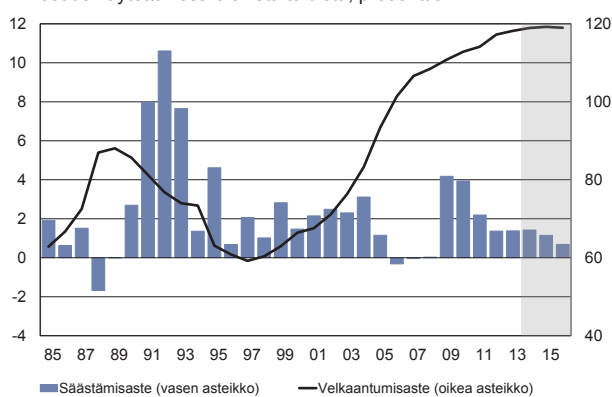
1.3.1 Yksityinen kulutus

Heikko reaalitylokehitys supisti kulutusta

Viime vuonna yksityinen kulutus supistui 0,7 % kotitalouksien heikon reaalitylokehityksen vuoksi. Edellisen kerran yksityinen kulutus aleni v. 2009 finanssikriisin yhteydessä. Kotitalouksien ostovoimaa pienensivät viime vuonna inflaation jatkuminen nopeana ja työllisyystilanteen heikkeneminen. Kuluttajahintojen nousua vauhdittivat välillisessä verotuksessa tehdyt perustemuutokset. Kotitalouksien säästämisasteen lasku pysähtyi kuluttajien kokeman taloudellisen epävarmuuden lisääntyä.

Kotitalouksien luottamus Suomen kansantalouden kehitystä kohtaan on alkuvuoden aikana hieman vahvistunut. Kesäkuussa odotukset olivat pitkän aikavälin keskimääräisellä tasolla. Kuluttajien kokema työttömyyden uhka on vähentynyt loppukevään aikana mutta se on edelleen tavanomaista suurempi. Kuluttajien odotukset oman taloudellisen tilanteen osalta ovat sitä vastoin kehittyneet hieman varovaisemmin verrattuna käsityksiin koko kansantalouden näkymistä. Kestokulutushyödykkeiden kysyntä reagoi herkästi kotitalouksien odotuksissa tapahtuviin muutoksiin. Yksityiset kulkuvälineet muodostavat kestokulutustavaroista lähes kolmanneksen. Kuluttajabarometrin mukaan uusien autojen hankintaa suunnittelevien osuus tiedusteluun vastanneista lisääntyi kevään aikana. Tammiheinäkuussa kuluttajien rekisteröimien uusien henkilöautojen määrä kasvoi hieman yli 3 % vuodentakaiseen verrattuna. Heinäkuussa rekisteröityjen uusien autojen lukumäärä kuitenkin supistui selvästi viime vuoteen verrattuna. Loppuvuoden kehityksen odotetaan jäävän alkuvuotta vaatimattomammaksi niin kestokulutushyödykkeiden kuin koko kulutuksenkin osalta. Tänä vuonna yksityinen kulutus säilyy viimevuotisella tasollaan.

Kotitalouksien säästäminen ja velkaantuminen
osuus käytettävissä olevista tuloista, prosenttia

Lähde: Tilastokeskus, VM

Vähittäiskaupan myynnin kehitys on ollut poikkeuksellisen heikkoa alkuvuoden aikana. Tammi-heinäkuussa vähittäiskaupan määrä supistui 0,8 %. Kaupan odotukset ovat tällä hetkellä lähes ennätyksellisen varovaisia. Tähän vaikuttavat kotitalouksien ostovoiman heikkenemisen lisäksi käynnissä oleva kaupan rakennemuutos. Viime vuosina kuluttajien ostotottumusten muutosten myötä verkkokaupan merkitys on kasvanut. Viime vuonna jo noin 65 % kuluttajista osti verkkokaupan välityksellä tuotteita tai palveluita. Kehityssuuntaus pakottaakin perinteisen vähittäiskaupan arvioimaan uudelleen toimintamallejaan. Verkkokaupan merkityksen kasvun myötä kotimaiset kaupan alan toimijat ovat kohdanneet aiempaa vahvemmin ulkomaisen kilpailun.

Työllisyysnäkymät avainasemassa kulutuksen kasvun kannalta

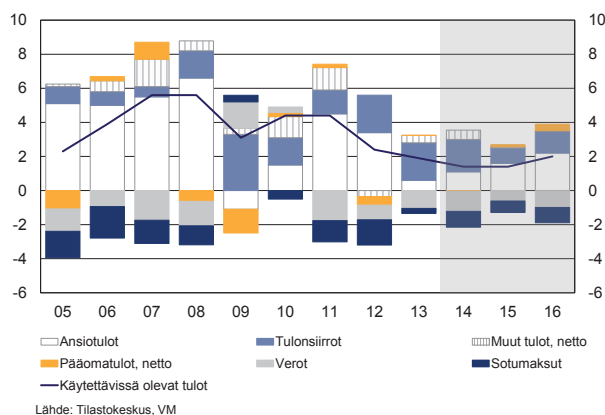
Merkittävin yksityisen kulutuksen kehitystä määräävä tekijä on työllisyys. Palkkojen osuus kotitalouksien tuloista on noin $\frac{3}{4}$. Tänä vuonna heikon taloudellisen aktiviteetin seurauksena työllisten määrä alenee ja heikko työllisyyskehitys lisää kotitalouksien varovaisuutta erityisesti asuntomarkkinoilla. Asuntokauppojen lukumäärän arvioidaankin supistuvan toista vuotta peräkkäin. Myyntiaikojen pidentymisen myötä myös asuntojen hinnat laskevat. Työllisyys kohenee vasta ensi vuonna viennin elpymisen myötä. Myönteiset vaikutukset yksityiseen kulutukseen näkyvät viiveellä. Ensi vuonna yksityinen kulutus kääntyy hienoiseen kasvuun. Ennuste perustuu siihen oletukseen, että kotitalouksien luottamus vahvistuu ennustejakson loppua kohden.

Heikkoa tulokehitystä kuvaa se, että kotitalouksien käytettävissä olevat tulot ovat reaalisesti tänä vuonna vuoden 2010 tasolla. Reaalitulot kääntyvät nousuun vasta ennustejakson lopulla. Julkisen vallan mahdollisuudet tukea kotitalouksien ostovoimaa ovat lähivuosina hyvin rajalliset. Julkisen velkaantuneisuuden taittaminen edellyttää toimenpiteitä, jotka väistämättä vaikuttavat lyhyellä aikavälillä kielteisesti kotitalouksien kulutusmahdollisuuksiin.

Tähän mennessä tehdyissä veroratkaisuissa korotuspaineita on pyritty kohdistamaan muuhun kuin työn verotukseen. Ennustejakson aikana ansiotuloverotus kuitenkin kiristyy sotumaksujen nousun myötä ja myös kunnallistalouden menopaineet voivat edelleen kasvattaa verorasitusta. Kansantalouden ulkoisen tasapainon palauttaminen ja sen vaatima kilpailukyvyyn vahvistaminen edellyttävät puolestaan maltillista ansiotason kehitystä.

Palkkatulojen ohella sosiaaliset tulonsiirrot muodostavat toisen merkittävän osan kotitalouksien tulonmuodostuksesta. Vuonna 2013 tulonsiirrot olivat 39,7 mrd. euroa eli 37 % suhteutettuna kotitalouksien käytettävissä oleviin tuloihin. Tulonsiirtojen kasvua vauhdittaa lähivuosina eläkeläisten lukumäärän lisääntyminen.

Kotitalouksien käytettävissä olevat nimellistulot muutos ja kasvuvaikutukset, prosenttia

Kotitalouksien luottokanta on jatkanut edelleen kasvuaan. Erityisesti kulutusluottojen kysyntä on lisääntynyt selvästi nopeammin kuin vielä vuodenvaihteessa. Asuntoluottojen osuus kotitalouksien velasta oli viime vuoden lopulla lähes $\frac{3}{4}$. Asuntoluottokannan kasvun hidastuminen on edelleen jatkunut. Ennustejakson loppua kohden korkotason ennakoidaan nousevan. Myös asuntolainakorkojen verovähennysoikeuden kaventaminen hillitsee kotitalouksien velkaantumishalukkuutta. Ennustejakson aikana kotitalouksien velkasuhde taittuu hienoiseen laskuun. Kotitalouksien velkaantuneisuus on EU:n keskimääräisellä tasolla.

Huolimatta viime vuosien vaatimattomasta reaalityulojen kehityksestä, kuluttajien kokema epävarmuus ei ole näkynyt siinä määrin, että se olisi johtanut säästämisasteen nousuun. Ennusteeriski yksityisen kulutuksen osalta liittyykin odotettua heikomman työttömyyskehityksen lisäksi siihen, että kotitalouksien luottamuksen kehityksessä tapahtuisi käänne heikompaan. Tämä lisäisi varovaisuussäästämistä ja johtaisi säästämisasteen nousuun kuten tapahtui finanssikriisin yhteydessä.

Teollisuuden ja kuluttajien luottamus saldo, kausitasoitettu

1.3.2 Julkinen kulutus

Julkinen kulutus koostuu valtion, kuntien ja sosiaaliturvarahastojen kulutusmenoista ja on suuruudeltaan noin 50 mrd. euroa eli neljännes BKT:sta ja yli puolet kaikista julkisyhteisöjen menoista. Julkisen kulutuksen suurimmat erät ovat palkat ja työnantajan sosiaaliturvamaksut sekä välituotekäyttö eli tuotantopanoksina käytettyjen tavaroiden ja palveluiden arvo. Julkisen kulutuksen määrä lisääntyi viime vuonna 1,5 %, mutta julkisyhteisöjen kireän rahoitustilanteen vuoksi kasvu jää lähivuosina tätä alemmaksi.

Valtion kulutus on noin neljännes julkisesta kulutuksesta. Valtiontalouden heikko rahoitusasema ja siitä johtuvat sopeutustoimet merkitsevät sitä, että valtion henkilöstön määrä vähenee ja samalla kulutuksen volyymi supistuu ennustejaksolla. Nimellinen kulutus kasvaa kuitenkin jonkin verran.

Kuntien kulutus on kaksi kolmasosaa julkisesta kulutuksesta. Kuntien kulutusmenoja kasvattavat väestön ikärakenteen muutoksen myötä lisääntyvät palvelutarpeet. Vaimea tulojen kasvu ja kiristynyt taloustilanne pakottaa kunnat kuitenkin hillitsemään kulutusmenojen kasvua. Myös kustannusten maltillinen nousu hidastaa kuntien kulutusmenojen kasvua lähivuosina. Kuntatalouden kehitysarviossa on huomioitu vain jo sovitut toimenpiteet, joten arvio ei sisällä kuntien omia sopeutustoimia vuodesta 2015 lähtien. Kuntien kulutuksen määrän vuotuisiksi kasvuksi arvioidaan vajaa prosentti vuosina 2015-2018.

Sosiaaliturvarahastojen kulutusmenot koostuvat lähinnä palkkamenoista ja Kelan maksamista luontoismuotoisista sosiaaliavustuksista, joita ovat lääkekorvaukset sekä matka- ja kuntoutustuet. Hallituksen päätökset lääkekorvauksiin ja matkatukiin tehtävistä säästöistä hidastavat luontoismuotoisten menojen kasvua v. 2015.

Taulukko 7. Kulutus

	2013 osuus, %	2011	2012	2013	2014**	2015**	2016**
		määrän muutos, prosenttia					
Yksityinen kulutus	100,0	2,9	0,1	-0,7	0,0	0,3	1,1
Kotitaloudet	95,1	3,1	0,1	-0,7	0,0	0,3	1,1
Kestokulutustavarat	8,2	10,2	-1,1	0,1	1,5	1,3	2,3
Puolikestävät kulutustavarat	8,3	3,0	0,9	-0,2	-0,6	0,3	1,3
Lyhytikäiset tavarat	28,1	0,4	-0,7	-0,6	-0,8	0,0	0,8
Palvelut	50,7	3,9	0,8	-1,3	0,2	0,3	1,2
Voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen kulutus	4,9	-0,1	-0,3	-0,9	0,0	0,5	1,0
Julkinen kulutus	100,0	-0,1	0,7	1,5	0,2	0,4	0,6
Valtionhallinto	26,9	-4,1	-0,1	2,8	-0,5	-0,5	-0,5
Paikallishallinto	66,1	1,6	1,0	1,1	0,3	0,9	0,9
Sosiaaliturvarahastot	7,0	0,9	0,4	0,3	1,7	-0,1	1,2
Kulutus yhteensä		2,0	0,3	0,0	0,1	0,3	0,9
Julkisyhteisöjen yksilölliset kulutusmenot		1,0	0,9	1,0	0,8	0,9	1,0
Yksilölliset kulutusmenot yhteensä		2,5	0,2	-0,3	0,2	0,4	1,1
Kotitalouksien käytettävissä oleva tulo		4,4	2,4	1,9	1,4	1,4	2,0
Yksityisen kulutuksen hinta		3,2	3,0	2,6	1,3	1,4	1,4
Kotitalouksien käytettävissä oleva reaalitylo		1,2	-0,6	-0,6	0,0	0,0	0,6
		prosenttia					
Kulutuksen osuus bruttokansantuotteesta (käypiin hintoihin)		77,3	79,2	80,1	80,2	79,5	79,1
Kotitalouksien säästämisaste		2,2	1,4	1,4	1,4	1,1	0,7
Kotitalouksien velkaantumisaste ¹⁾		114,1	117,2	118,2	118,9	119,2	119,0

¹⁾ Kotitalouksien velat vuoden lopussa suhteessa käytettävissä oleviin tuloihin.

1.3.3 Yksityiset investoinnit

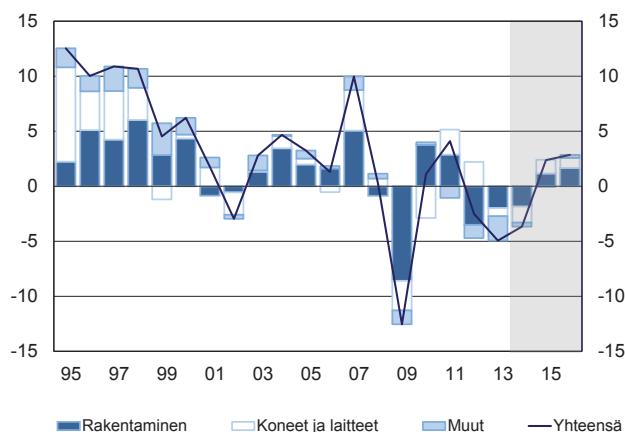
Yksityisten investointien kasvu käynnistyy vähitellen

Investointiaktiiviteetin arvioidaan olevan lievästi vaimeampaa koko ennusteperiodilla kesäkuun ennusteeseen verrattuna. Investointiennusteen heikentämiseen on vaikuttanut sekä uusin suhdannetieto että kansantalouden tilinpidon uudistus ja lukujen päivitys heinäkuussa 2014. Uudistus vaikutti huoltotaseen eristä eniten investointeihin. Kansantalouden kokonaisinvestoinnit olivat uuden tilinpidon mukaan v. 2013 yhteensä 42,6 mrd. euroa eli vajaat 6 mrd. euroa suuremmat kuin vanhassa tilinpidossa. Nykyisin tutkimus- ja kehitysmenot kirjataan investoinneiksi, vaikka ne ilmenevät usein henkilöstön palkkakuluina. Myös rakennusinvestoinnit kasvoivat, kun korjausrakentaminen on aiempaa kattavammin mukana. Investointiaseet nousivat tilinpidon uudistusten takia noin puoleltaista prosenttiyksiköllä. Yksityisten investointien suhde BKT:hen on tänä vuonna 16,2 % eli lähes prosenttiyksikön viime vuotta alempi ja matalin tilinpidon historiassa. Ensi vuodesta lähtien investointiasteen ennakoidaan kääntyvän uudelleen nousuun.

Suhdannetilanteen heikentymisestä huolimatta yksityiset investoinnit kääntyvät ennusteessa kasvuun kuluvan vuoden lopulla, mutta vuositasona ne jäävät vielä merkittävästi (noin 4 %) edellisvuotta pienemmiksi. Kuluvan vuoden ensimmäisellä neljänneksellä yksityiset investoinnit supistuivat edellisen vuoden vastaavasta neljänneksestä noin seitsemän prosenttia. Yksityisten investointien supistuminen hidastaa BKT:n kasvua tänä vuonna vajaan prosenttiyksikön. Vuosina 2015 ja 2016 investoinnit vaikuttavat talouskasvua lisäävästi yhteensä lähes prosenttiyksiköllä.

Investoinnit

määrän muutos ja kasvuvaiikutukset, prosenttia

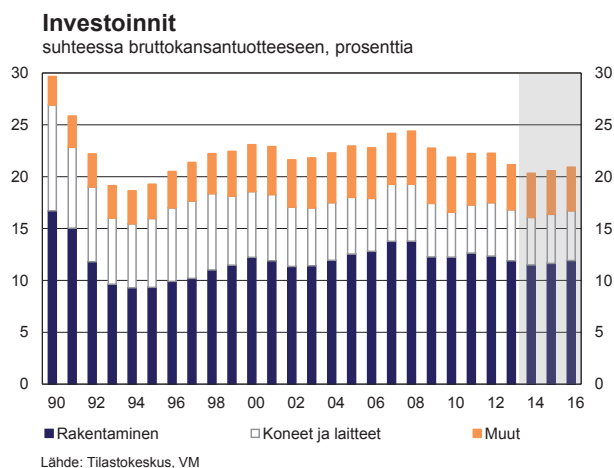

Asuntoinvestoinneissa pohjakosketus, mutta korjaaminen lisääntyy

Asuntojen uudisinvestoinnit supistuvat tänä vuonna arviolta noin 15 %. Rakentamisen luottamusindikaattorit ovat sahanneet jo pitkään ja viimeisin tieto heinäkuulta oli taas lievästi alaspäin. Asuntojen aloitustahtia hidastaa kuluttajien varovaisuus, mikä on näkynyt sekä asuntojen myyntiaikojen pitenemisenä että asuntohintojen pienenä laskuna erityisesti pääkaupunkiseudun ulkopuolella. Pääkaupunkiseudulla hinnat ovat jo pienoisessa nousussa asuntorahastojen ostaessa runsaasti uusia asuntoja. Aloitustahdin hidastumiseen vaikuttaa myös myymättömien asuntojen kasvanut määrä, joka myös Elinkeinoelämän keskusliiton heinäkuussa julkaiseman suhdannebarometrin mukaan kasvoi jo vähän tavanomaista korkeammaksi. Asuntoaloitusten pohja saavutetaan tänä vuonna ja asuntoaloitusarvioita on tarkistettu hieman alaspäin vajaaseen 25 000 asuntoon. Tätä voidaan verrata 25 vuoden keskiarvoon, mikä on ollut noin 30 000 asuntoaloitusta vuodessa.

Kyselyjen perusteella epävarmuus olisi leviämässä myös korjaamisen puolelle. Kotitalouksista vain 18 % ilmoitti käyttävänsä rahaa asuntonsa peruskorjaamiseen vuoden kuluessa. Ennusteessa odotetaan korjaamisen kehittyvän kuitenkin edelleen vakaasti, sillä valtion suuret tukipanokset asuntojen peruskorjaukseen ovat jaossa vielä tänä vuonna. Korjaamiseen käytetyt työtunnit ovatkin kasvaneet uudistuotannon kustannuksella.

Vuonna 2015 asuntorakentamisen lasku päättyy ja asuntoinvestoinnit nousevat arviolta 2-3 prosentin vuosivauhtia. Vuosi 2016 on jo hieman nopeamman kasvun aikaa, kun myös pientalorakentaminen pääsee vauhtiin.

Muissa talonrakennuksissa yksityiset investoinnit vaisuja

Muiden uusien rakennusinvestointien kuin asuntojen aloitusvauhti oli hyvä alkuvuonna ja nousua oli ensimmäisellä neljänneksellä 8 % viime vuodesta. Kehitykseen vaikuttavat suhdanteista riippumattomat mm. koulu- ja sairaalahankkeet sekä asemarakentamiset. Näistä suuri osa on julkista rakentamista ja yksityisen rakentamisen osuus supistuu. Vuosina 2015-2016 talonrakennusinvestointien kasvu vähitellen vauhdittuu laaja-alaisemmin, kun viennin vahvistumisen kautta yksityiset tuotannolliset investoinnit vilkastuvat. Tästä on esimerkkinä metsäteollisuuden julkistamat ja suunnitellut investointihankkeet. Silti ennusteen viimeisenä vuonna muiden talonrakennusinvestointien kokonaistaso alittaa vielä lievästi vuoden 2012 tason.

Koneet, laitteet ja kuljetusvälineet: palautuminen alkaa ensi vuonna

Kone-, laite- ja kuljetusvälineinvestoinnit sekä asejärjestelmäinvestoinnit, jotka nykyisin kirjataan mukaan tilinpitoon, laskivat selvästi ensimmäisellä neljänneksellä, mutta Elinkeinoelämän keskusliiton kesäkuussa julkaisema investointitiedustelu lupasi 2,7 % arvon nousua kiinteisiin investointeihin koko vuodelle. Tämän takia kone- ja laiteinvestointien odotetaan kääntyvän loppuvuotta kohden selvään nousuun. Tätä tukee myös se, että ensimmäisen vuosipuoliskon aikana työkoneiden ja tuotannollisen kuljetuskaluston ensirekisteröinnit ovat kasvaneet osin jopa kaksinumeroista vauhtia. Myös ennusteperiodin jatkovuosina kone-, laite- ja kuljetusvälineinvestoinnit ovat selvässä kasvussa.

Maarakennusinvestointien suhdannenäkymät aiempaa valoisammat

Maa- ja vesirakentamisen ja maanparannusten investointinäkymät ovat aiempaa kirkkaammat mm. valtion elvytystoimien vuoksi. Myös uusimmat tiedot maa- ja vesirakentamisen liikevaihdosta ja myynnin määrän kehityksestä olivat alkuvuonna myönteisiä. Valtion talousarvioesityksessä joitain väyläinvestointeja on ehdotettu aikaistettavan. Myös yksityiset maa- ja vesirakennushankkeet kasvavat vähitellen, kun sekä asuntotuotanto että toimitilarakentaminen kasvavat v. 2016.

T&k: kovaa laskua viime vuosina, vuodesta 2015 lähtien lievästi ylöspäin

Tutkimus- ja kehittämismenot kasvoivat nopeasti 1990-luvun puolivälistä vuoteen 2008 asti, jolloin menot olivat reaaliarvoltaan yli 2,5-kertaiset vuoteen 1995 verrattuna. Vuonna 2009 kasvu pysähtyi ja menot kääntyivät runsaan seitsemän prosentin laskuun vuonna 2012.

Suhteellisesti eniten innovoivat suuret ja kansainvälisesti toimivat yritykset. Tilastokeskuksen kyselyn mukaan kotimaisilla markkinoilla toimivista yrityksistä kolmannes ilmoitti tuotteisiin tai prosesseihin liittyneestä innovaatiotoiminnasta, kun kansainvälisillä markkinoilla toimivista innovaatiotoimintaa ilmoittaneiden osuus oli 60 %.

Myös valtion t&k-rahoituksen määrä vähenee tänä vuonna. Yhteiskuntapoliittisen tavoitteen mukaan suurin satsaus kohdistuu yleiseen tieteen edistämiseen. Teollisen tuotannon ja teknologian edistämistä rahoitetaan vajaalla 20 prosentin osuudella.

T&k-menojen arvioidaan supistuvan edelleen tänä vuonna ja vähenemisen myötä myös tutkimusmenojen BKT-osuus pienenee hieman 4,2 prosenttiin. Ensi ja seuraavana vuonna tutkimusmenojen odotetaan kääntyvän uudelleen lievään nousuun.

Taulukko 8. Kiinteät investoinnit pääomatavaratyypeittäin

	2013 osuus, %	2011	2012	2013	2014**	2015**	2016**
		määrän muutos, prosenttia					
Talorakennukset	46,7	6,4	-6,3	-4,8	-3,6	2,4	3,3
Asuinrakennukset	28,9	5,3	-4,1	-2,2	-6,3	3,0	3,7
Muut talorakennukset	17,8	7,9	-9,4	-8,9	0,7	1,6	2,7
Maa- ja vesirakennukset	9,6	-1,0	-5,8	3,1	-1,5	0,1	1,0
Koneet ja laitteet	23,3	11,5	10,6	-3,2	-6,3	5,6	4,0
T & K-investoinnit*	20,5	-4,3	-5,4	-10,4	-1,8	-0,2	1,4
Yhteensä	100,0	4,1	-2,5	-4,9	-3,7	2,4	2,9
Yksityiset	80,5	3,8	-3,3	-6,8	-4,6	2,9	3,5
Julkiset	19,5	5,4	1,6	3,7	0,0	0,1	0,4
		prosenttia					
Investointien osuus bruttokansantuotteesta (käypiin hintoihin)							
Kiinteät investoinnit		22,2	22,3	21,2	20,3	20,6	20,9
Yksityiset		18,4	18,3	17,0	16,2	16,5	16,9
Julkiset		3,8	4,0	4,1	4,1	4,1	4,0

* Sisältää henkiset omaisuustuotteet ja kasvatettavat varat

1.3.4 Julkiset investoinnit

Julkisista investoinneista vajaan puolet on valtion ja runsas puolet kuntien investointeja. Tilinpitouudistus merkitsi sitä, että valtion tilastoidut investoinnit yli kaksinkertaistuivat aiempaan verrattuna kun tutkimus- ja kehittämismenot kirjataan nyt investoinneiksi eikä enää juokseviksi menoiksi. Samoin asejärjestelmien hankinnat kirjataan nyt investointimenoina, kun ne olivat aikaisemmin kulutusmenoja.

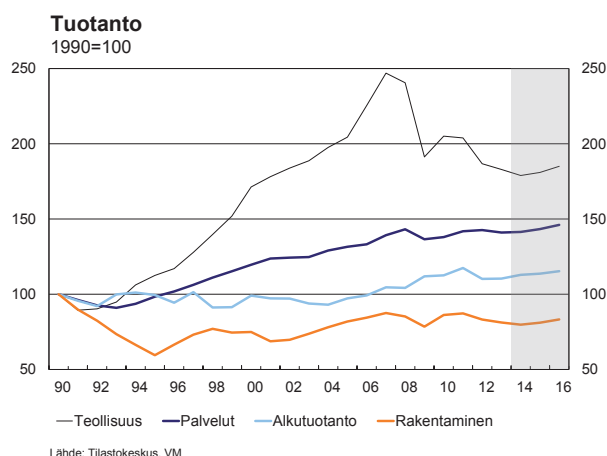
Lähi vuosina julkisten investointien arvioidaan lisääntyvän jonkin verran liikenneväylähankkeiden ja rakennusten peruskorjausten vuoksi. Suurin yksittäinen uusi hanke keskipitkällä aikavälillä on Länsimetron jatke, jonka kustannusarvio on n. 800 milj. euroa. Tutkimus- ja kehittämispanostusten arvioidaan säilyvän suunnilleen ennallaan.

1.4 Kotimainen tuotanto

1.4.1 BKT

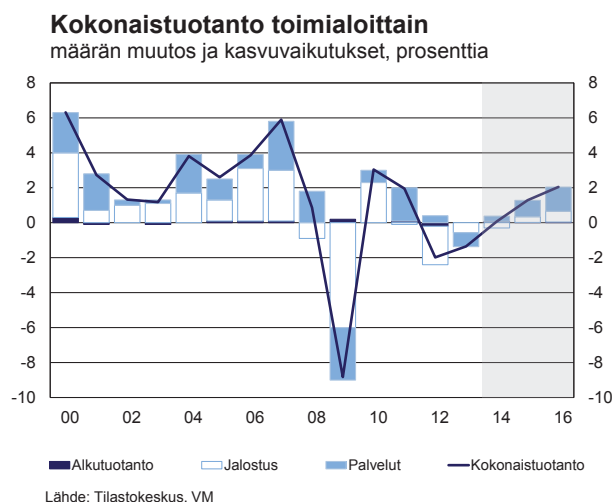
Taloukasvu tulee olemaan vaimeaa

Suomen talous häilyy taantuman rajoilla. Markkinahintainen BKT on supistunut kahden peräkkäisen vuosineljänneksen ajan (taantuman tekninen määritelmä). Sen sijaan toimialoitain yhteenlaskettu arvonlisäys on supistunut vain yhden vuosineljänneksen. Arvonlisäys ei toisaalta ole lisääntynytäkään kahteen perättäiseen vuosineljännekseen. Heikon kehityksen taustalla on erityisesti palvelutuotannon jo kaksi vuotta kestänyt lasku, joka on ollut laaja-alaista, sillä niin yksityinen kuin julkinen palvelutuotanto on ollut heikkoa. Jalostustoiminnoissakaan kehitys ei ole ollut merkittävästi parempaa, sillä niin teollisuuskuin rakennustuotanto ovat lisääntyneet vain yksittäisinä vuosineljänneksinä viimeisen kahden vuoden aikana. Alkutuotanto on muihin päätoimialoihin verrattuna kehittynyt myönteisemmin, sillä sen tuotannon taso on kahden vuoden takaista tasoaan korkeampi toisin kuin muiden päätoimialojen. Tammi-maaliskuussa kokonaistuotanto jäi viime vuoden lopun tasolle, kun alkutuotanto lisääntyi vahvasti, palvelutuotanto jäi ennalleen ja jalostus supistui runsaasti.

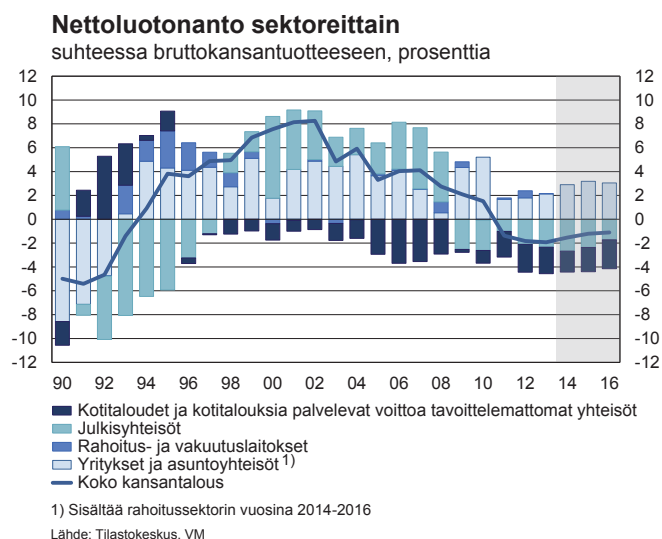

Keväältä on hieman talvea positiivisempia merkkejä. Ennakoivat indikaattorit viittaavat tuotannon kääntyneen vaimeaan kasvuun, kun arvonlisäys yhteensä lisääntyi niukasti toisella vuosineljänneksellä. Päätoimialojen suhdannenäkymät ovat kevään jälkeen kuitenkin uudestaan heikentyneet. Kysynnän puute vaivaa yrityksiä yleisesti niin teollisuuden, rakentamisen kuin palveluidenkin toimialoilla. Toisaalta suurella osalla suhdannekyselyyn vastanneista yrityksistä ei ole erityisiä kasvun esteitä, etenkin teollisuudessa ja palvelualoilla. Kysynnän vähäisyys on johtanut uusien tilausten supistumiseen ja yritysten on sopeutettava varastoja uuteen alhaisempaan kysyntään, joten tilauskannat riittävät aiempaa vähemmän

aikaa turvaamaan tuotannon jatkumisen. Työvoiman kohtaanto-ongelmien lisääntyminen näkyy varsinkin rakennustoiminnassa ammattityövoiman puutteen lisääntymisenä. Edellä mainittujen suhdanneluontoisten kasvun esteiden lisäksi Suomen taloutta vaivaavat rakennemuutoksesta johtuva kapasiteetin vähentyminen, varsinkin teollisuudessa, erityisesti metsä- ja elektroniikkateollisuudessa.

Kuluvan vuoden heikko ensimmäinen puolisko painaa koko vuoden kehityksessä ja toipuminen tulee olemaan hidasta. Tuotanto-odotusten koheneminen on epäyhtenäistä ja vaimeaa, mutta vähitellen voimistuva kansainvälinen kysyntä lisää vientiin suuntautuvaa teollista tuotantoa ja sitä avustavaa palvelutuotantoa. Koko tämän vuoden arvonlisäyksen kasvuksi arvioidaan heikon alkuvuoden seurauksena vain 0,1 %. Ensi vuonna kasvupohja laajenee useampien toimialojen lisätessä tuotantoa ja kokonaistuotanto lisääntyy runsaan prosentin. Vuonna 2016 kasvu on laaja-alaista ja saavuttaa kahden prosentin vauhdin, vaikka tuotannontaso jää vielä 4 % vuoden 2008 huipputasoa pienemmäksi. Runsaan kahden vuoden ennustejaksolla yritysten kysyntää palveleva tuotanto lisääntyy kuluttajia palvelevaa tuotantoa nopeammin sillä kotitalouksien ostovoiman vaimea kehitys hidastaa kuluttajakysynnän kasvua.

Ennustejaksolla tulevan kehityksen riskit ovat sekä heikomman että vahvemman kehityksen suuntaan. Yhtäältä Ukrainan kriisi voi pitkittyessään heikentää vientikysyntää arvioidua enemmän jolloin varsinkin vientiteollisuuden tuotanto jäisi ennakoitua heikommaksi. Toisaalta mikäli kriisin kesto jäisi lyhyeksi, vientikysyntä voisi muodostua ennustetta vahvemmaksi ja myös tuotanto lisääntyisi ennustettua nopeammin.

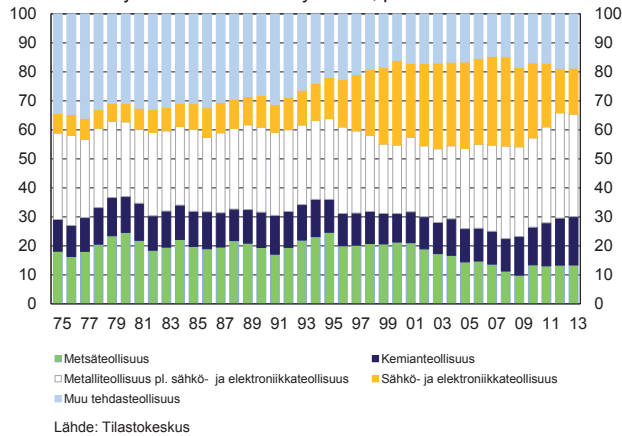
1.4.2 Jalostus

Teollisuustuotanto haasteiden edessä

Teollisuuden osuus kokonaistuotannosta on historiallisen alhainen, viidennes. Teollisuuden tuotanto supistui viime vuonna 2 % ja laskua kertyi kolmantena peräkkäisenä vuotena. Kuluva vuosi alkoi yhtä huonosti kuin edellinen loppui, sillä tuotanto supistui tammi-maaliskuussa jyrkästi ja teollisuustuotannon taso on runsaan prosentin vuoden 2013 alkua matalammalla. Tuotannon lasku oli laaja-alaista sillä kaikkien päätoimialojen tuotanto jäi viime vuoden loppua pienemmäksi. Erityisen heikoksi muodostui elektroniikka- ja sähköteollisuuden, kemianteollisuuden sekä energiahuollon tuotanto. Keväällä tuotannon kehitys oli edelleen vaikeaa, vaikka laskuvauhti hidastuikin.

Tehdasteollisuus

toimialojen osuus arvonlisäyksestä, prosenttia

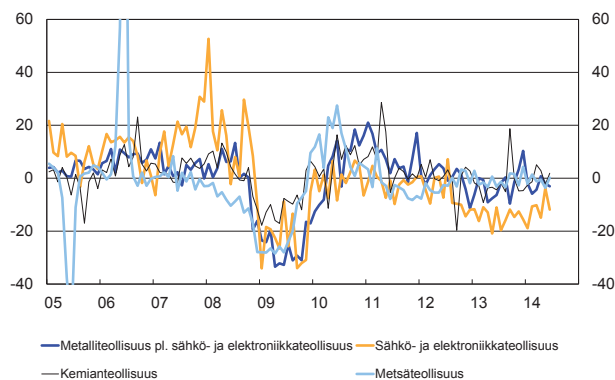

Lähde: Tilastokeskus

Teollisuuden tuotantonäkymät ovat vaihtelevat. Vientikysyntä on aiempaa heikompaa, kilpailukyky on monella toimialalla heikkoa ja kilpailu markkinoista on pitkään jatkuneesta matalasuhdanteesta johtuen kovaa. Lyhyellä aikavälillä yritysten suhdannenäkymät eivät ole kohentuneet keväästä ja tuotannon odotetaan lisääntyvän vain hiukan. Suhdannenäkymät ovat myönteisimmät teknologiateollisuudessa, jossa tilaukset lisääntyivät alkuvuonna. Muilla toimialoilla lähiajan näkymät ovat vaisut ja Venäjän vastapakotteiden johdosta erityisesti elintarviketeollisuudessa suorastaan huonot, joten kokonaisuudessaan teollisuustuotanto tulee supistumaan tänä vuonna noin kaksi prosenttia.

Teollisuustuotannon volyymi-indeksi toimialoittain

muutos vuodentakaiseen, prosenttia

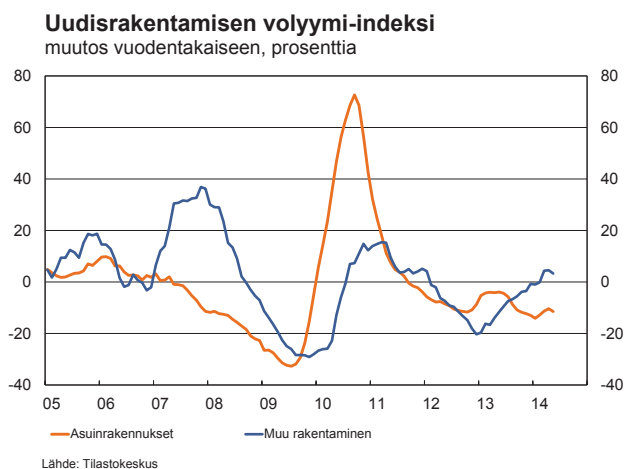

Lähde: Tilastokeskus

Näköpiirissä olevasta käänteestä huolimatta kasvuvauhti uhkaa jäädä historiaan nähdyn vaatimattomaksi, sillä aiemmin merkittävät päätoimialat metsä- ja elektroniikkateollisuus ovat sopeuttaneet tuotantokapasiteettiaan Suomessa alaspäin. Lisäksi kansainvälisen kysynnän kasvuvauhdin ja Suomen teollisuuden osuuden siitä odotetaan jäävän aiempaa vähäisemmäksi, joten teollisuustuotanto lisääntyy ensi vuonna noin prosentin ja seuraavanakin vuonna vain päälle kaksi prosenttia. Ennusteen toteutuessa teollisuustuotannon taso jäisi vielä neljänneksen finanssikriisiä edeltänyttä tasoaan matalammaksi. Teollisuudessa tehty työtyötunnit puolestaan jäisivät kuudenneksen vuoden 2008 tasoa matalammaksi. Työn tuottavuus heikentyisi siis vuosina 2009-2016 selvästi, mikä on varsinkin teollisuudessa erittäin poikkeuksellista pitkällä aikavälillä. Suurelta osin tämä selittyy elektroniikkateollisuuden osuuden alenemisella.

Rakennustuotannon perusta lujittuu hitaasti

Rakentamisen arvonlisäys supistui 2,3 % viime vuonna, jo toista vuotta peräkkäin. Tuotannon lasku jatkui tammi-maaliskuussa, mutta keväältä ennakkotiedot antavat olettaa parempaa. Uudisrakentamisen volyyymi-indeksiin ja rakentamisen myynnin määräindikaattorin perusteella rakennustuotanto lisääntyi maalisi- ja huhtikuussa, tosin ilmeisen niukka-alaisesti, lähinnä julkisen palvelurakentamisen voimin.

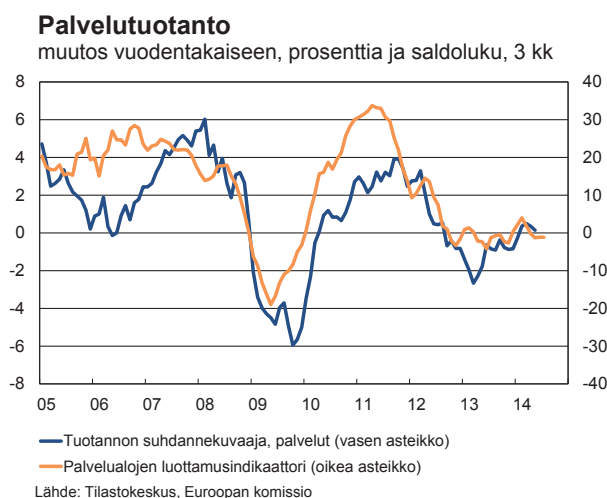
Rakentamisen tuotantonäkymät ovat vaimeat. Kevään kasvu on tapahtunut vain harvoissa uudiskohteissa ja myönnetty rakennusluvat kääntyivät uudelleen laskuun kevään aikana. Lisäksi suhdannetiedustelun mukaan rakentamisen suhdannenäkymät kääntyivät laskuun ja tuotanto-odotukset heikkenivät kesällä. Kasvun esteistä kysynnän puute väheni, mutta ammattitaitoisen työvoiman puute lisääntyi, joten työvoiman kohtaanto-ongelmat näyttävät lisääntyneet rakennusalalla. Heikon alkuvuoden ja uudelleen vaimenevan loppuvuoden seurauksena rakentamisen arvonlisäys supistuu tänä vuonna vajaat kaksi prosenttia. Tuotanto laskee kolmantena perättäisenä vuotena.

Mikäli kapasiteetin käyttöasteet ja investoinnit elpyvät odotetusti ensi vuodesta alkaen, rakentamisen arvonlisäys pääsee vaimealle kasvu-uralle, ja tuotanto lisääntyy runsaat 1½ %. Vakaampaan kasvuun rakentamisen odotetaan pääsevän vasta v. 2016, jolloin arvonlisäyksen ennakoidaan lisääntyvän runsaat 2½ %. Tuotannon taso olisi tällöin edelleen 5 % finanssikriisiä edeltänyttä tasoa alempi. Korjausrakentaminen ylläpitää rakennusalan liikevaihtoa koko ennustejaksolla.

1.4.3 Palvelut

Tuotantorakenne jatkoi palveluvaltaistumistaan

Palvelujen osuus koko talouden arvonlisäyksestä jatkoi viime vuonna nousuaan ja osuus on kohonnut jo päälle 70 prosenttiin eli lähelle euroalueen keskimääristä 73 prosenttia. Osuuden kasvusta huolimatta palvelutuotanto väheni 1,1 % viime vuonna. Tuotanto laski yksityisillä palvelutoimialoilla, mutta lisääntyi julkisessa palvelutuotannossa. Koko palvelutuotannon lasku ja samalla julkisen palvelutuotannon kasvu ovat hyvin poikkeuksellisia palvelutuotannon historiassa. Edellisen kerran julkinen palvelutuotanto on lisääntynyt v. 2005. Tämän vuoden tammi-maaliskuussa palvelutuotanto ei enää supistunut, muttei toisaalta vielä lisääntynytkään.

Palveluiden kehitys riippuu jatkossakin jalostustoiminnan ja kulutuskysynnän kehityksestä. Suurin osa palvelutuotannosta käytetään yritystoiminnassa, joten sen täytyy elpyä ennen kuin palvelutuotannon kasvuedellytykset pysyvästi kohentuvat. Suhdannetiedustelujen mukaan palveluiden suhdannenäkymät ja tuotanto-odotukset heikkenivät kesällä, joten nopeaa toipumista ei ole vielä odotettavissa. Heikoimmat suhdannenäkymät ovat kuluttajia ja teollisuutta palvelevalla kaupan alalla sekä yrityksiä palvelevalla liikenteen toimialalla. Myös majoitus- ja ravintola-alalla kysyntä on entistä niukempaa. Toisaalta tieto- ja viestintätoimialan liikevaihto on selvässä kasvussa ja myynti-odotukset edelleen nousussa.

Yksityistä kulutusta palvelevien toimialojen tuotantonäkymät ovat erityisen vaatimattomat, sillä ostovoima jää heikoksi tänä ja ensi vuonna. Palvelutuotannon kasvu jää jalostustoiminnan taantuman vuoksi vaimeaksi, joten tänä vuonna koko palvelutuotanto lisääntyy vain ½ %. Ensi vuonna yritystoiminnan vilkastuminen vauhdittaa palvelutuotannon kasvun runsaaseen prosenttiin ja seuravana vuonna kahteen prosenttiin. Tuotannon taso ylittää v. 2016 finanssikriisiä edeltäneen tasonsa toisin kuin muilla päätoimialoilla.

Taulukko 9. Tuotanto toimialoittain

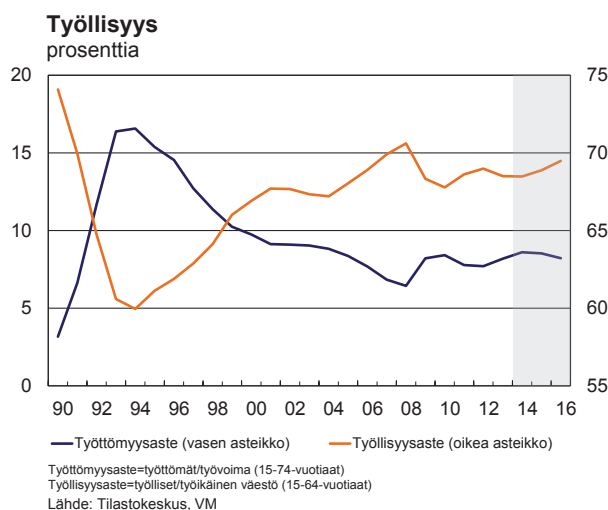
	2013* osuus, % ¹⁾	2011	2012	2013	2014**	2015**	2016**	Keski- määrin 2013/ 2003
		määrän muutos, prosenttia						
Teollisuus	20,4	-0,6	-8,4	-2,0	-2,2	1,1	2,3	-0,3
Tehdasteollisuus	16,6	-0,1	-11,6	-1,9	-1,8	1,2	2,4	-0,7
Rakentaminen	6,5	1,2	-4,7	-2,3	-1,8	1,7	2,7	1,0
Maa- ja metsätalous	2,7	4,4	-6,2	0,2	2,2	0,7	1,4	1,6
Teollisuus ja rakentaminen	26,9	-0,2	-7,6	-2,1	-2,5	1,3	2,4	0,0
Palvelut	70,5	2,8	0,5	-1,1	0,5	1,3	2,0	1,2
Tuotanto yhteensä perushintaan	100,0	2,0	-2,0	-1,4	0,1	1,3	2,0	0,9
Bruttokansantuote markkinahintaan		2,6	-1,5	-1,2	0,0	1,2	1,4	1,1
Kansantalouden työn tuottavuus		1,0	-2,1	0,6	0,6	0,7	1,2	0,7

¹⁾ Osuus käypähintaisesta tuotannosta perushintaan.

1.5 Työvoima

Työllisyystilanteen heikkeneminen jatkuu

Työllisyystilanne heikkenee edelleen kuluvana vuonna. Työllisten määrä jää koko vuonna 0,4 % viime vuotta alemmalle tasolle. Jos ennusteen mukainen kehitys toteutuu, niin työllisten määrän vuosikeskiarvo jää tänä vuonna alimmilleen sitten vuoden 2006. Työllisyyden heikkeneminen on kuitenkin viime vuoden lopun jälkeen tasaisesti hidastunut ja työllisten määrän ennustetaan alkavan ensi vuonna hieman kasvaa. Talouskasvun käynnistyminen on kuitenkin ollut odotettua hitaampaa ja jää vaimeaksi koko ennusteaikajaksolla. Kasvun vaimeus yhdessä talouden rakenteellisten ongelmien kanssa heikentää työllisyyden paranemisenäkymiä lähivuosina.

Työttömyys työvoimatutkimuksen (TK) mukaan on kasvanut jo kahden vuoden ajan ja sen arvioidaan jatkavan kasvuaan kuluvana vuonna. Ennuste vuoden 2014 työttömyysasteelle on 8,6 %. Työnvälitystilaston (TEM) TE-toimistoihin rekisteröityneitä työttömiä työnhakijoita mittaava työttömyys on viime vuosina kasvanut huomattavasti nopeammin kuin tilastokeskuksen otospohjaisen työvoimatutkimuksen työttömyys ja ero onkin kasvanut historiallisen suureksi suhteessa työttömyyden tasoon. Tähän ovat vaikuttaneet sekä rakenteelliset että suhdanneluontoiset tekijät. Vaikka edellä mainittujen tilastointimenetelmien mittaamaa työttömien määrää ei määritelmä- ja menetelmäeroista johtuen voi suoraan verrata toisiinsa, niin niiden välisen eron kasvu viittaa siihen, että Suomessa työttömyysturvaa saavista työttömistä yhä harvempi hakee aktiivisesti töitä.

Työttömyystilastojen välinen ero ei enää viime kuukausina ole kasvanut yhtä ripeästi ja eron ennakoidaan alkavan supistua ennustejaksolla, kun yhä useammat TE-toimistoihin rekisteröityneistä työttömistä työnhakijoista alkavat etsiä aktiivisesti töitä suhdannetilän-

teen parantuessa. Tämä tarkoittaa todennäköisesti sitä, että virallinen työttömyys (TK) pysyy pitkään korkeana, vaikka rekisteröityjen työttömien määrä alkaisi kasvun käynnistyttyä laskea.

Vaikka työllisyyden heikkenemisen pahin vaihe näyttää olevan ohi, merkit tilanteen paranemisesta ovat vielä hauraita. Työllisyysodotukset ovat edelleen negatiivisia ja avoimien työpaikkojen lisääntyminen on kovin vähäistä. Siinä missä suhdannetilanne on varovaisesti paranemassa, niin rakenteelliset ongelmat ovat yhä ilmeisempiä. Avoimien työpaikkojen avoinna olon kesto on pidentynyt ja pitkäaikaistyöttömyys kasvanut. Talouden rakennemuutoksen seurauksena havaitaan selviä yhteensopivuusongelmia työttömien työnhakijoiden ja avoimien työpaikkojen välillä niin alueellisesti kuin ammatillisestikin.

Työmarkkinoiden yhteensopivuusongelmien ja työmarkkinoilta syrjäytymisriskin lisäksi työllisyyden parantaminen on jatkossa yhä haastavampaa väestön ikääntymisestä johtuvan työvoiman supistumisen vuoksi. Kaiken kaikkiaan työllisyyskehityksen arvioidaan olevan lähivuosina hyvin vaisua.

Työllisyystilanne alkaa ennusteen mukaan parantua vasta vuonna 2015. Työllisten määrän kasvu jää kuitenkin edellä mainituista syistä vaatimattomaksi, 0,3 prosenttiin. Työllisyyden paraneminen on vielä vuonna 2016 hidasta huolimatta laaja-alaisemmasta tuotannon kasvusta. Työllisten määrä kasvaa tuolloin 0,6 prosenttia. Samat syyt, jotka hidastavat työllisyyden parantumista lähivuosina, vaikuttavat myös siihen, että työttömyyden aleneminen on lähivuosina hidasta. Työttömyysaste pysyy koko ennusteajanjakson ajan yli 8 prosentissa.

Taulukko 10. Työvoimatase

	2011	2012	2013	2014**	2015**	2016**
	1000 henkeä keskimäärin vuodessa					
Työikäinen väestö 15-74-vuotiaat	4 059	4 075	4 087	4 095	4 109	4 107
muutos	15	16	12	8	14	-1
Työikäinen väestö 15-64-vuotiaat	3 539	3 524	3 508	3 493	3 480	3 470
muutos	-16	-15	-16	-15	-13	-10
Työlliset (15-74-vuotiaat)	2 474	2 483	2 457	2 447	2 454	2 468
siitä 15-64-vuotiaat	2 428	2 431	2 403	2 394	2 399	2 413
Työttömät (15-74-vuotiaat)	209	207	219	231	229	221
	prosenttia					
Työllisyysaste (15-64-vuotiaat)	68,6	69,0	68,5	68,5	68,9	69,5
Työttömyysaste (15-74-vuotiaat)	7,8	7,7	8,2	8,6	8,5	8,2
	1000 henkeä vuoden aikana					
Maahanmuutto, netto	16,8	17,4	18,0	17,3	17,4	17,4

Demografiset trendit muokkaavat osaltaan työllisyystilannetta näinä vuosina ja siksi oikean kuvan saamiseksi työllisyyttä on hyvä tarkastella suhteessa väestöön eli työllisyysasteen ja työmarkkinoille osallistumisasteen kautta. Ikäryhmittäin tarkasteltuna työllisyysasteen kehitys on viime vuosina ollut heikointa työuran keskivaiheilla olevilla henkilöillä (25-54 -vuotiailla). Esimerkiksi viimeisen kolmen vuoden aikana (kesäkuu 2011 – kesäkuu 2014) tämän ikäryhmän työllisyysaste on laskenut yhteensä 1,6 prosenttiyksikköä, kun kaikkien muiden ikäryhmien työllisyysasteet ovat samalla ajanjaksolla nousseet. Tämä on huolestuttava kehityspiirre siksi, että noin 70 % kaikista työllisistä kuuluu tähän ryhmään ja näin ollen työllisyysasteen nostaminen juuri tässä ryhmässä parantaisi eniten mahdollisuuksia vastata hyvinvointiyhteiskunnan rahoittamiseen liittyviin haasteisiin. Lisäksi tämän ikäryhmän heikko työllisyyskehitys painottuu sen nuorimpaan päähän, mikä herättää huolen taantumana aikana työttömäksi tai työmarkkinoiden ulkopuolelle jääneiden nuorten aikuisten pysyvistä syrjäytymisistä työmarkkinoilta.

Osallistumisasteen kautta tarkasteltuna kehitys näyttää samankaltaiselta. Työvoiman osuus väestöstä on viimeisen kolmen vuoden aikana supistunut ainoastaan 25-54 -vuotiailla, kun muiden ikäryhmien osallistumisaste on noussut. Kehityksessä ei myöskään ole havaittavissa käännettä, sillä alkuvuonna 2014 heikoin työllisyysasteen ja osallistumisasteen kehitys on painottunut juuri tähän työuran keskivaiheilla olevien ryhmään.

1.6 Tulot, kustannukset ja hinnat

1.6.1 Kansantulo

Nimellinen nettokansantulo kasvoi viime vuonna 0,8 %, vain hieman vuotta 2012 nopeammin. Reaalisesti nettokansantulo supistui 1,6 %. Kolmen viime vuoden ajan nimellisen nettokansantulon myönteistä kehitystä on ylläpitänyt palkansaajakorvausten kasvu, kun omaisuus- ja yrittäjätulot ovat samaan aikaan supistuneet.

Kansantulon osatekijöistä palkansaajakorvaukset kasvoivat edellisestä vuodesta 0,6 %. Palkkasumman kasvu hidastui 0,5 prosenttiin ja palkansaajien hyväksi maksettujen sosiaaliturvamaksujen summa kasvoi prosentin. Palkkasumman kasvua hidasti selkeästi työllisyystilanteen heikkeneminen. Vuoden kolmella viimeisellä neljänneksellä palkkasumman kasvu vuoden takaiseen oli kuitenkin keskimäärin 0,7 %. Tämä johtui raamisopimukseen alkuvuonna 2012 kuuluneesta kertaerästä, jonka vuoksi palkkasumma ei vuodentakaiseen verrattuna kasvanut vuoden 2013 ensimmäisellä neljänneksellä.

Palkansaajakorvausten osuus kansantulosta kohosi viime ja edellisenä vuonna 62 prosenttiin verrattuna vuosien 2010 ja 2011 noin 60 prosentin ja 2000-luvun alkuvuosien noin 56–57 prosentin osuuteen. Viimeksi osuus on ollut näin korkealla 1990-luvun lamassa, jolloin se huipussaan v. 1991 oli jopa 74 %. Osuuden kasvu v. 2012 ja pysyminen samalla tasolla v. 2013 selittyy toisaalta taloussuhdanteeseen nähden kohtalaisen nopealla palkansaajakorvausten kasvulla ja toisaalta omaisuus- ja yrittäjätulojen alenemisella.

Taulukko 11. Käytettävissä oleva tulo

	2013 osuus, %	2011	2012	2013	2014**	2015**	2016**	Keskimäärin 2013/2003
		muutos, prosenttia						
Palkansaajakorvaukset	61,9	4,8	3,6	0,6	1,2	1,7	2,3	3,6
Palkat ja palkkiot	50,1	4,6	3,4	0,5	0,9	1,7	2,2	3,8
Työnantajan sosiaaliturvamaksut	11,8	5,6	4,1	1,0	2,5	1,9	2,7	3,0
Omaisuus- ja yrittäjätulot	21,8	-1,0	-9,4	-1,2	-1,0	4,1	4,3	-0,3
Tuotannon ja tuonnin verot miinus tukipalkkiot	16,3	13,3	3,8	4,5	2,8	3,0	3,2	3,4
Kansantulo	100,0	4,5	0,4	0,8	1,0	2,4	2,9	2,5
Käytettävissä oleva tulo		4,6	0,5	0,3	2,7	2,4	2,9	2,5
Bruttokansantulo. mrd. euroa		197.7	200.1	201.9	204.6	209.9	216.1	

Yritysten voittoja kuvaava toimintaylijäämä Suomessa supistui v. 2012 liki 10 % heikon talouskehityksen seurauksena ja mutta ei enää heikentynyt viime vuonna yritysten parantaessa kannattavuuttaan kuluja karsimalla. Kun huomioidaan ulkomailta saadut ja ulkomaille maksetut omaisuustulot, omaisuus- ja yrittäjätulot alenivat yhteensä 1,2 %. Ulkomailta Suomeen maksetut omaisuustulot eivät viime vuonna juuri kasvaneet, kun taas Suomesta ulkomaille maksetut omaisuustulot kasvoivat yli kolme prosenttia. Nettona Suomesta ulkomaille ja ulkomailta Suomeen maksetut omaisuustulot päättyivät kuitenkin hyvin lähelle tasapainoa. Tuotannon ja tuonnin verot vähennettyinä tukipalkkioista kasvoivat 4,5 % heijastaen välillisen verotuksen kiristymistä viime vuonna.

Kuluvana vuonna palkkasumman kasvun ennustetaan nopeutuvan aavistuksen verran edellisestä vuodesta hidastuvasta palkkakehityksestä huolimatta, sillä työllisyys ei heikkene enää yhtä paljon kuin v. 2013. Sosiaaliturvamaksujen ennakoidaan kasvavan palkkasummaa nopeammin, sillä työnantajien maksuperusteita korotettiin kuluvan vuoden alussa ja sovitut työeläkemaksujen nostot kiristävät veroperusteita myös vuosina 2015 ja 2016. Palkkasumman kasvu kiihtyy vuosina 2015 ja 2016 yleisen taloustilanteen ja työllisyyden kohentuessa, mutta jää kuitenkin selvästi 2000-luvun keskimääräistä kasvua vaimeammaksi. Palkansaajakorvausten osuuden ennakoidaan laskevan vain hienoisesti ennustejakson loppua kohden, joten funktionaalisessa tulonjaossa ei tapahdu suurta muutosta lähivuosina.

Kotimaassa toimivien yritysten toimintaylijäämän ennakoidaan alenevan vielä kuluvana vuonna, mutta kääntyvän selvään kasvuun vuosina 2015 ja 2016 vauhdittaen siten merkittävästi kansantulon kasvua. Toimintaylijäämän kasvun kiihtymistä tukee vilkastuva talouden aktiviteetti, jonka aikana yritykset pyrkivät parantamaan toimintansa kannattavuutta ja voittojaan. Toisaalta tuotannon ja tuonnin verot vähennettyinä tukipalkkioista jatkavat kasvuaan ennustejaksolla välillisen verotuksen kiristyessä vuosina 2014 ja 2015.

Taulukko 12. Palkansaajien ansiotasoindeksi ja työ kustannukset tuoteyksikköä kohti

	2011	2012	2013	2014**	2015**	2016**	Keskimäärin 2013/2003
	muutos, prosenttia						
Sopimuspalkkaindeksi	2,0	2,9	1,4	0,7	0,5	0,8	2,5
Palkkojen liukuminen yms. tekijät	0,7	0,3	0,8	0,7	0,7	0,7	0,9
Ansiotasoindeksi	2,7	3,2	2,2	1,4	1,2	1,5	3,4
Reaalinen ansiotaso ¹⁾	-0,7	0,4	0,7	0,3	-0,3	-0,3	1,6
Keskiansiot ²⁾	3,3	3,3	2,0	1,4	1,1	1,4	3,4
Työkustannukset tuoteyksikköä kohti ³⁾							
Koko kansantaloudessa	2,8	5,7	2,0	0,9	0,5	0,2	2,7

¹⁾ Ansiotasoindeksi jaettuna kuluttajahintaindeksillä.

²⁾ Laskettu jakamalla koko kansantalouden palkkasumma palkansaajien tehdyillä työtunneilla.
Lukuihin vaikuttavat kansantalouden rakennemuutokset.

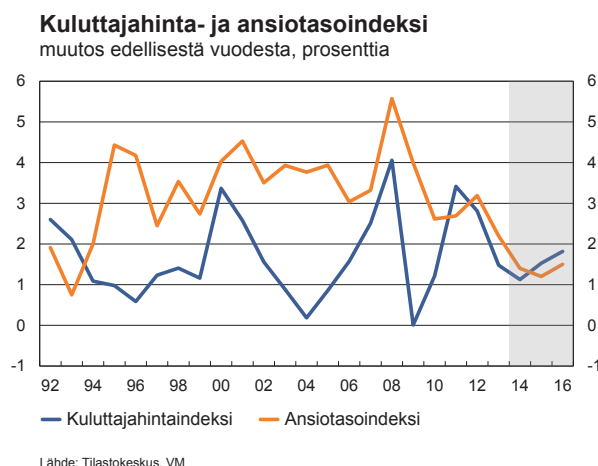
³⁾ Palkansaajakorvaukset jaettuna bruttoarvonlisäyksen volyymilla perushintaan.

1.6.2 Palkat

Nimelliset ansiot nousivat ansiotasoindeksillä mitattuna 2,2 % viime vuonna. Sopimuspalkkojen nousu oli 1,4 % ja muut tekijät nostivat ansiotasoindeksiä 0,8 %. Muiden tekijöiden osuus ansioiden noususta kasvoi, sillä vuosina 2009-2012 niiden osuus oli keskimäärin 0,5 %. Vuosina 2014 ja 2015 ansiotaso kehittyi työmarkkinaosapuolten viime vuoden syksyllä neuvotteleman työmarkkinaratkaisun mukaisesti. Kasvu- ja työllisyys sopimus nostaa sopimuspalkkoja ensimmäisenä vuonna keskimäärin 0,7 % ja toisena n. 0,5 %. Ansiokehityssennusteissa oletetaan muiden tekijöiden kuin sopimuspalkkojen kohottavan ansioita reilut puoli prosenttia molempina vuosina. Nimellisten ansioiden arvioidaan näin ollen kasvavan 1,4 % v. 2014 ja 1,2 % v. 2015 ansiotasoindeksillä mitattuna. Tämä ansiotason nousu on huomattavasti 2000-luvun keskimääräistä vauhtia hitaampaa, mikä on sopusoinnussa hitaan talouskasvun ja vaisun työllisyyskehityksen kanssa. Maltillisen ansioiden nousun oletetaan jatkuvan v. 2016 ja ansioiden kasvavan 1,5 %.

1.6.3 Kuluttajahinnat

Alkuvuonna edelleen vaimeana jatkunut taloudellinen aktiviteetti on heijastunut myös kuluttajahintojen kehitykseen. Hintapaineet kansainvälisiltä raaka-ainemarkkinoilta ovat jääneet vähäisiksi ja ruuan maailmanmarkkinahinnan lasku on viimein alkanut näkyä myös suomalaisten ostokoreissa. Kuluvan vuoden hintaennustetta on tarkistettu hieman alaspäin, ja koko vuoden keskimääräiseksi inflaatioksi ennustetaan nyt 1,1 %. Ensi vuoden inflaation keskiarvoksi ennustetaan 1,5 % ja ennustejakson viimeisenä vuonna inflaation arvioidaan olevan 1,8 %.

Kuluvan vuoden alussa kiristettiin jälleen useita välillisiä veroja ja ne ovat välittyneet hyödykkeiden hintoihin odotetusti. Tupakkaveron vaikutus tupakkatuotteiden hintoihin näkyi tosin vasta kesäkuusta lähtien, sillä ennen vuodenvaihdetta varastossa olleet tuotteet voitiin myydä vanhalla verolla. Välillisen verotuksen kiristyminen aiheuttaa lähes 0,5 prosenttiyksikön nousupaineen kuluvan vuoden inflaatioon.

Valtiontalouden rahoitusaseman kohentamiseksi ja kulutuksen ohjaamiseksi välillisen verotuksen kiristyminen jatkuu jälleen ensi vuonna energiahyödykkeiden, tupakkatuotteiden ja makeisten valmisteveroja korottamalla. Vuotta 2016 koskevista julkisen vallan toimenpiteistä on tiedossa tällä hetkellä ajoneuvoveron kiristäminen, jolla on lähes 0,5 prosenttiyksikön vaikutus kuluttajahintoihin. Ajoneuvoveron vaikutus kuluttajahintaindeksiin jakautuu kuitenkin tämänhetkisen tiedon mukaan veroteknisistä syistä puoliksi vuosille 2015 ja 2016. Yhteensä nämä veromuutokset aiheuttavat v. 2015 noin 0,5 ja v. 2016 noin 0,3 prosenttiyksikön nousupaineen kuluttajahintoihin.

Elintarvikkeiden hintakehitys hillinnyt inflaatiota

Kuluvan vuoden ensimmäisellä vuosipuoliskolla kuluttajahinnat kohosivat keskimäärin 1,1 % edellisen vuoden vastaavasta ajasta. Erityisesti tuore-elintarvikkeiden eli liha- ja kalatuotteiden sekä hedelmien ja vihannesten hinnat ovat laskeneet alkuvuoden aikana huomattavasti. Toukokuussa tuore-elintarvikkeet olivat keskimäärin yli viisi prosenttia edellisen vuoden toukokuuta edullisempia. Kesäkuussa tuore-elintarvikkeiden hintojen lasku pienentyi kuitenkin alle kolmeen prosenttiin. Jalostettujen elintarvikkeiden (ml. tupakka ja alkoholi) inflaatio on ollut vakaampaa, keskimäärin yli kaksi prosenttia kuluvan vuoden ensimmäisellä puoliskolla. Tämän vuoden satonäkymät ovat hyvät, joten ruuan maailmanmarkkinahinnan ennakkoidaan pysyvän nykyisellä tasolla tai jopa jatkuvan hienoista laskuaan.

Valmisteverotuksen kiristyminen vuoden alussa vaikutti merkittävästi elintarvikkeiden hintoihin, sillä sokeripitoisiin virvoitusjuomiin, alkoholiin ja tupakkatuotteisiin kohdistuvat veromuutokset kiihdyttävät kuluvan vuoden keskimääräistä inflaatiota noin 0,4 prosenttiyksikköä. Vuodelle 2015 suunnitellun tupakkaveron kiristyksen arvioidaan nostavan kuluttajahintoja noin 0,1 prosenttiyksiköllä ja suunnitelluilla makeis- ja virvoitusjuomaverojen korotuksilla on liki 0,1 prosenttiyksikön vaikutus. Muutoin elintarvikkeiden hintakehityksen on arvioitu palautuvan lähelle tavanomaista kehitystään vuosina 2015 ja 2016.

Energian hintakehitys maltillista

Elintarvikkeiden ohella toinen usein merkittävästi hintakehitykseen vaikuttava tekijä ovat energiahyödykkeiden hinnan vaihtelut. Raaka-öljyn hinnan odotetaan olevan tänä vuonna keskimäärin viimevuotista alemmalla tasolla ja lisäksi sähkön tarjoushinnat laskevat alkuvuodesta huomattavasti. Kuluvan vuoden alussa liikenteen polttoaineiden ja sähkön verotus kiristyi, mikä aiheutti niiden hintoihin noin kahden prosentin nostopaineen. Kokonaisindeksiin energiaverojen korotusten arvioitu vaikutus on noin 0,1 prosenttiyksikköä.

Vuoden 2015 alussa voimaanastuvien energiahyödykkeisiin kohdistuvien verojen vaikutus kuluttajahintaindeksiin on noin 0,15 prosenttiyksikköä. Merkittävin vaikutus on kotitalouksien sähköveron kiristyksellä. Lisäksi liikenteen polttoaineiden ja lämmitysöljyn verotus kiristyvät.

Raaka-öljyn euromääräisen maailmanmarkkinahinnan ennustetaan jatkavan maltillista laskuaan ja sähkön tarjoushintojen oletetaan olevan vain hienoisessa nousussa ennustejaksolla. Kokonaisuutena energian hintojen maltillisen kehityksen odotetaan vaimentavan kuluttajahintaindeksin nousua merkittävästi kahden seuraavan vuoden kuluessa.

Palveluiden inflaatio lievästi hidastumassa

Kuluttajahinnoista vakaimmin ovat lähihistoriassa kehittyneet tavaroiden ja palveluiden hinnat. Tavaroiden hinnat ovat kokonaisuutena polkeneet pitkään paikallaan viihdeelektroniikan halpenemisen myötä. Tavaroiden hintakehityksen vaikutus kokonaisinflaatioon on jäänyt siten hyvin pieneksi, eikä tähän uskota olevan tulossa merkittävää muutosta ennusteperiodilla. Palveluiden hinnat sen sijaan ovat nousseet keskimäärin 2,6 prosentin vuosivauhtia viimeisen kymmenen vuoden aikana, ja niiden kontribuutio inflaatioon on ollut noin prosenttiyksikön suuruinen.

Palveluissa työvoimakustannusten merkitys on suuri, joten palveluhyödykkeiden hinnankorotuspaineiden odotetaan olevan ennustejaksolla aiempaa pienempiä maltillisen palkakehityksen myötä. Palveluiden viimeaikaisessa hintakehityksessä ei kuitenkaan ole ollut vielä havaittavissa hidastumisen merkkejä, sillä esimerkiksi vuokrat ovat jatkaneet tasaista nousuaan, terveyspalveluissa on ollut merkittäviä hinnankorotuksia ja matkaviestinpalveluiden hinnat ovat kääntyneet aiemman kireän kilpailutilanteen hellittämisen myötä huomattavaan nousuun. Vallitseva markkinatilanne voi siten vaikuttaa merkittävästi eri palveluhyödykkeiden hintakehitykseen.

Taulukko 13. Hintaindeksejä

	2011	2012	2013	2014**	2015**	2016**	Keskimäärin 2013/2003
	muutos, prosenttia						
Vientihinnat ¹⁾	4,5	1,2	-0,8	-0,6	1,4	1,5	0,7
Tuontihinnat ¹⁾	6,1	2,5	-1,1	-0,5	1,3	1,4	2,1
Kuluttajahintaindeksi	3,4	2,8	1,5	1,1	1,5	1,8	1,8
Yhdenmukaistettu kuluttajahintaindeksi	3,3	3,2	2,2	1,3	1,3	1,4	2,0
Kotimarkkinoiden perushintaindeksi	6,4	3,1	0,2	-0,7	1,3	2,1	2,9
Rakennuskustannusindeksi	3,3	2,4	1,0	0,9	1,5	2,4	2,6

¹⁾ Kansantalouden tilinpidon mukaan.

Eröt kansallisessa ja EU-indeksissä tulevat omistusasumisesta

EU-maiden yhdenmukaistetulla hintaindeksillä mitaten kuluttajahinnat kohoavat Suomessa kuluvana vuonna vielä 0,2 prosenttiyksikköä kansallista indeksiä nopeammin. Eroa selittää omistusasuminen, joka on mukana kansallisen, mutta ei yhdenmukaistetun hintaindeksin hyödykekorissa. Omistusasumisen merkittävimmät erät ovat asuntolainakannan keskikorko sekä omakotitalokiinteistöjen ja osakehuoneistojen hinnat. Lisäksi kansallinen indeksi sisältää ajoneuvoveron, rahapeliä hinnat sekä kulutusluottojen korot.

Ennusteen mukaan tilanne kääntyy päinvastaiseksi vuosina 2015–2016, kun vain kansalliseen indeksiin sisältyvien hyödykkeiden hintojen ennakoituaan kohoavan keskimäärin yhdenmukaistettua indeksiä nopeammin. Syynä tähän on viitekorkojen kääntyminen nousuun taloustilanteen kohenemisen myötä. Nousun odotetaan kuitenkin olevan aiempaa arvioitua loivempaa. Toinen merkittävä syy on vuotuisen ajoneuvoveron tuntuva kiristys, joka nostaa maksettavaa veron määrää keskimäärin noin 35 prosentilla.

Suomen inflaatio euroaluetta nopeampaa vielä kuluvana vuonna

EU-maiden yhdenmukaistetulla kuluttajahintaindeksillä mitattuna Suomessa inflaatio on ollut euroalueen keskimääräistä inflaatiota nopeampaa viime vuosina. Kehitystä selittävät yhtäältä välillisen verotuksen kiristykset ja toisaalta palveluiden, erityisesti vuokrien, sitkeästi euroalueen keskiarvoa, ei ainoastaan kriisimaita vaan myös Saksaa, nopeampi inflaatio. Euroaluetta nopeampi hintakehitys jatkuu vielä kuluvana vuonna, sillä kansantalouselosaston ennuste Suomen yhdenmukaistetuksi inflaatioksi on 1,3 % ja Euroopan komission kevätennuste euroalueen inflaatioksi 0,8 %.

Ensi vuonna eron odotetaan kutistuvan, sillä kansantalouselosaston ennusteessa Suomen yhdenmukaistettu inflaatio pysyy 1,3 prosentissa ja Euroopan komission kevätennusteessa euroalueen inflaatio kiihtyy 1,2 prosenttiin. Ennusteperiodin lopulla Suomen yhdenmukaistetulla hintaindeksillä mitatun inflaation odotetaan pysyvän maltillisena noin 1,4 prosentissa.

2 Talouspolitiikka ja julkinen talous

2.1 Julkisyhteisöt yhteensä

Julkisen talouden rahoitusasema on ollut alijäämäinen jo 5 vuotta. Vuonna 2013 alijäämä oli 4,7 mrd. euroa mikä on 2,3 % BKT:sta. Julkinen talous on pysynyt alijäämäisenä pitkään jatkuneen heikon suhdannetilanteen vuoksi, mutta sopeutustoimet ovat osaltaan hillinneet alijäämän kasvua. Julkisyhteisöjen rahoitusasemaa rasittaa lisäksi väestön ikääntymisestä aiheutuva menojen kasvu.

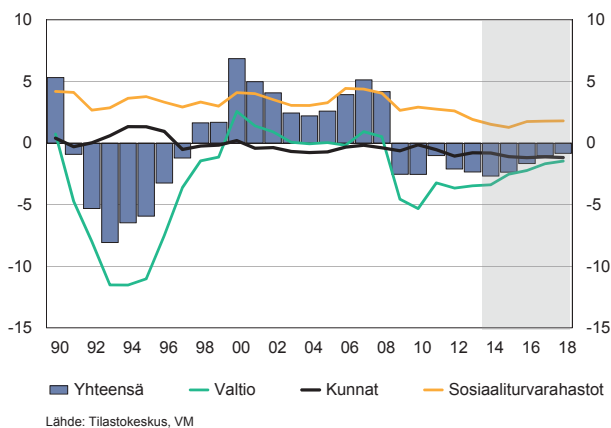
Suomen julkinen talous koostuu valtiosta, kunnista ja sosiaaliturvarahastoista, jotka jakautuvat vielä lakisääteistä työeläkevakuutusta hoitaviin työeläkerahastoihin ja muihin sosiaaliturvarahastoihin. Julkisen talouden sektoreista valtion rahoitusasema joustaa selvästi eniten suhdannevaihtelun mukaan etenkin verotulojen suuren suhdanneherkkyyden vuoksi.

Valtiontalous on syvästi alijäämäinen. Kun talous on supistunut kaksi vuotta peräkkäin, mittavat sopeutustoimet eivät yksistään ole riittäneet kaventamaan alijäämää merkittävästi. Ennustekaudella alijäämä kuitenkin pienenee sopeutustoimien ja viriävän talouskasvun myötä.

Paikallishallinnon rahoitusasema oli viime vuonna 1,6 mrd. euroa alijäämäinen. Rahoitusasemaa vahvistivat pääosin kertaluonteisista tekijöistä johtuva voimakas verotulojen kasvu sekä kuntien omat sopeutustoimet. Kuntataloutta heikentävät ennustejaksolla viime verotulojen kehitys, valtionosuusleikkaukset sekä väestön ikärakenteesta johtuva sosiaali- ja terveyspalveluiden kysynnän kasvu. Kuntatalouden arvioidaan pysyvän lähivuosina selvästi alijäämäisenä.

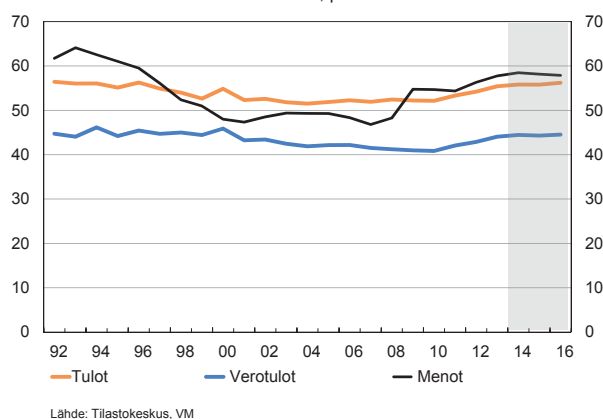
Työeläkelaitokset on ainoa selvästi ylijäämäinen julkisen talouden sektori. Ylijäämä on kuitenkin pienenemässä ennustejaksolla. Työeläkelaitosten rahoitusasemaa heikentävät kasvavat eläkemenot. Työeläkejärjestelmän rahastointiasteen turvaamiseksi korotetaan vakuutusmaksuja. Muiden sosiaaliturvarahastojen odotetaan pysyvän lähellä tasapainoa ennustejaksolla.

Julkisyhteisöjen rahoitusjäämä suhteessa bruttokansantuotteeseen, prosenttia

Menoaste, eli julkisyhteisöjen menojen suhde kokonaistuotantoon, nousi v. 2013 1,5 prosenttiyksikköä liki 58 prosenttiin. Viime vuosina menoaste on noussut merkittävästi. Ikäsidonnaisten menojen kasvu nostaa menoastetta, mutta toisaalta sopeutustoimet alentavat sitä. Keskipitkällä aikavälillä menoaste alenee hivenen eli menot kasvavat hieman kokonaistuotantoa hitaammin. Veroaste eli verojen ja sosiaaliturvamaksujen suhde kokonaistuotantoon nousi viime vuonna yli yhdellä prosenttiyksiköllä. Veroastetta nostivat monet veronkorotukset. Lähivuosina veroaste on keskimäärin noin 44,5 %.

Julkisyhteisöjen tulot, verotulot ja menot suhteessa bruttokansantuotteeseen, prosenttia

EU:n vakaus- ja kasvusopimuksen mukaisesti julkisen talouden alijäämä ei saa ylittää 3 prosenttia eikä julkisyhteisöjen velka nousta yli 60 prosenttiin suhteessa bruttokansantuoteseen. Suomi on täyttänyt nämä velvoitteet myös pitkään jatkuneessa huonossa suhdanetilanteessa. Suomi täyttää vakaus- ja kasvusopimuksen velvoitteet alijäämän osalta myös keskipitkällä aikavälillä. Julkinen velkasuhde nousee kuitenkin yli 60 prosentin viitearvon. Julkista velkaa ovat kasvattaneet valtion ja kuntien alijäämien ohella euroalueen maiden tukemiseen liittyvät solidaarisuusoperaatiot. Näiden operaatioiden lisäksi viitearvon ylitystä arvioitaessa otetaan huomioon epäsuotuisten suhdanteiden vaikutus.

Vakaushin ja kasvusopimus edellyttää lisäksi, että kukin jäsenmaa asettaa julkisen talouden rakenteelliselle rahoitusasemalle keskipitkän aikavälin tavoitteen (Medium Term Objective). Sen tulee turvata riittävä etäisyys 3 prosentin alijäämärajaan, vahvistaa julkisen talouden kestävyyttä ja taata kestävä rahoitusasema sekä mahdollistaa budjettipoliittista liikkumavaraa mm. julkisille investoinneille. Suomi asetti maaliskuussa 2013 keskipitkän aikavälin tavoitteekseen 0,5 prosentin rakenteellisen alijäämän. Käytettäessä EU:ssa yhteisesti sovittua laskentakehikkoa Suomi poikkeaa merkittävästi tästä keskipitkän aikavälin tavoitteesta vuosina 2014-2016.

Julkinen talous EKT-uudistuksessa

Euroopan unionissa siirrytään uuteen tilinpitajärjestelmään (EKT 2010, englanniksi ESA 2010) syyskuun lopussa 2014. Suomen osalta Tilastokeskus julkaisi uudella järjestelmällä lasketut kansantalouden tilinpidon luvut 11.7.2014.

Uudistuksen seurauksena BKT:n arvo nousi n. 4 % verrattuna BKT:n aikaisempaan tasoon. BKT kasvoi ennen kaikkea tutkimus- ja kehittämismenojen uuden käsittelyn seurauksena. T&k-menot käsitellään uudessa tilinpidossa pääoman muodostuksena eli investointina eikä enää juoksevana menona. BKT:n vuosittainen volyymimuutos muuttui vain hieman. Samassa yhteydessä tilinpidon lukuihin tehtiin myös muita kuin suoraan EKT 2010 –järjestelmästä johtuvia aikasarjakorjauksia.

Ehkä huomattavin julkisyhteisöjä koskeva muutos oli jäämäkäsitteen muuttuminen. Tähän saakka EU-yhteyksissä, esimerkiksi vakausohjelmissa ja liiallisten alijämien menettelyssä (EDP), on käytetty ns. EDP-jäämää, joka eroaa tilinpidon mukaisesta rahoitusasemasta nettokorkomenojen osalta.

Swap- ja korkoterminisopimuksiin liittyvät rahavirrat, jotka EU-yhteyksissä kirjattiin osaksi korkoja, käsitellään tilinpidossa johdannaisiin kohdistuvina rahoitustaloustoimina eikä korkoina. Suomessa on ollut viime vuosina näitä sopimuksia paljon, mikä on pienentänyt merkittävästi Suomen julkisen talouden alijäämää EU-yhteyksissä. EU:ssa seurattava Suomen julkisen talouden rahoitusasema heikkenee tästä syystä n. 0,3 prosenttiyksikköä suhteessa BKT:hen.

Muutoin uudistuksella ei ollut mainittavaa vaikutusta julkisen talouden rahoitusasemaan. Julkisyhteisöjen euromääräiset kokonaistulot ja -menot samoin kuin julkinen velka kylläkin kasvoivat uudistuksen myötä.

Julkisyhteisöjen sektorirajaus muuttui uudistuksessa siten, että pääasiassa julkisyhteisöjä palvelevia yksiköitä siirrettiin yrityksistä ja voittoa tavoittelemattomista yhteisöistä julkisyhteisöihin. Valtionhallintoon siirtyivät mm. Senaatti-kiinteistöt ja yliopistojen kiinteistöyhtiöt, joilla kaikilla on velkaa. Paikallishallintoon siirrettiin n. 150 uutta yksikköä, mm. ammattikorkeakouluja ja kiinteistöyhtiöitä.

Sektorisiirtojen vuoksi julkinen velka kohosi. Tilastokeskus julkaisee uudet velkaluvut syyskuun lopussa, jolloin vasta tiedetään, kuinka suuri vaikutus uudistuksella tarkalleen on julkiseen velkaan. Ennusteessa on oletettu, että uusi velka on 2,4 mrd. euroa korkeampi kuin vanhan tilinpidon mukainen velka vuosina 2011-2013. Velkasuhde eli julkisen velan suhde kokonaistuotantoon kuitenkin alenee BKT:n arvonnousun vuoksi. Samoin julkisyhteisöjen kokonaistulot ja -menot suhteessa BKT:hen eli tulo- ja menoaste alenivat BKT:n tason kohoamisen johdosta.

EKT 2010:n mukaan t&k-menot kirjataan investointeina, ei välituotekäyttönä. Tämä lisäsi erityisesti valtion ja myös kuntien investointimenoja eli siis samalla julkisyhteisöjen kokonaismenoja. Niin ikään asejärjestelmien hankinnat kirjataan nyt investoinneiksi eikä enää välituotekäytöksi. Tämäkin lisäsi valtion investointeja, jotka yli kaksinkertaistuivat vanhaan tilinpitoon verrattuna.

T&k-menojen pääomittaminen kasvatti tuloja ja menoja yhtä paljon eikä muutoksella ollut vaikutusta jäämään. Valtion ja kuntien tuloja kasvatti se, että tuotos omaan loppukäyttöön lisääntyi t&k-menojen pääomittamisen verran.

EKT 2010:ssä arvonlisäveropohjaan perustuva osa EU-maksusta tilastoidaan valtion saamana verotulona ja samalla valtion maksamana tulonsiirtona EU:lle, kun se aiemmin kirjattiin suoraan EU:n keräämäksi arvonlisäveroksi. Muutoksen seurauksena valtion verokertymä kasvoi samoin kuin valtion maksamat tulonsiirrot. Kuntaomisteisten ammattikorkeakouluyhtiöiden siirto paikallishallintoon lisäsi kuntien valtionosuuksia ja vähensi vastaavasti valtion siirtoja voittoa tavoittelemattomille yhteisöille.

Muita kuin suoraan EKT-uudistukseen liittyviä muutoksia tehtiin esim. kuntien arvonlisäveropalautusten käsittelyyn, minkä seurauksena valtion arvonlisäverotulot kasvoivat ja tulonsiirrot kunnille suurentivat saman verran. Kelan kunnille maksamista työterveyskorvauksista saatiin tarkempaa tietoa, mikä kohensi hieman kuntien rahoitusasemaa. Myös ajoneuvoveron kohdentamisesta on saatu uutta tietoa, minkä vuoksi ajoneuvoveroa kohdennetaan nyt aiempaa enemmän kotitalouksien maksamaksi veroksi.

Taulukko 14. Julkisyhteisöt ¹⁾

	2011	2012*	2013*	2014**	2015**	2016**
	miljardia euroa					
Välittömät verot	31,2	31,2	32,9	33,5	34,1	35,5
Tuotannon ja tuonnin verot	27,2	28,1	29,2	29,9	30,7	31,4
Sosiaalivakuutusmaksut	24,0	25,5	25,9	26,7	27,5	28,4
Verot ja sosiaalivakuutusmaksut yhteensä ²⁾	82,8	85,4	88,7	90,7	92,8	95,9
Muut tulot ³⁾	22,6	23,1	23,6	23,7	24,6	25,8
siitä korkotulot	2,8	2,5	2,5	2,2	2,4	2,5
Tulot yhteensä	105,0	107,9	111,6	113,9	116,8	121,1
Kulutusmenot	46,5	48,7	50,2	51,1	52,0	53,2
Tukipalkkiot	2,7	2,7	2,7	2,9	2,8	2,7
Sosiaalietuudet ja -avustukset	33,9	36,1	38,4	40,3	41,3	42,6
Muut tulonsiirrot	5,5	5,6	5,9	5,7	5,7	5,9
Tukipalkkiot ja tulonsiirrot yhteensä	42,1	44,4	47,0	48,8	49,9	51,2
Pääomamenot ⁴⁾	8,2	8,5	8,8	8,9	9,0	9,2
Muut menot	10,3	10,6	10,3	10,6	10,8	11,3
siitä korkomenot	2,7	2,8	2,5	2,6	2,6	2,8
Menot	107,0	112,1	116,3	119,4	121,8	124,8
Nettoluotonanto (+)/nettoluotonotto (-)	-2,0	-4,2	-4,7	-5,5	-4,9	-3,7
Valtionhallinto	-6,4	-7,3	-7,0	-6,9	-5,4	-5,0
Paikallishallinto	-1,1	-2,1	-1,6	-1,7	-2,2	-2,5
Työeläkelaitokset	5,4	4,8	3,8	3,5	3,1	3,9
Muut sosiaaliturvarahastot	0,0	0,4	0,0	-0,4	-0,5	-0,1
Perusjäämä ⁵⁾	-1,9	-3,7	-4,6	-5,0	-4,6	-3,4

¹⁾ Kansantalouden tilinpidon mukaan.²⁾ Sisältää pääomaverot³⁾ Ml. pääomansiirrot ja pääoman kuluminen⁴⁾ Pääoman bruttomuodostus ja pääomansiirrot.⁵⁾ Nettoluotonanto ilman nettokorkomenoja.

Taulukko 15. Julkisen talouden keskeisiä tunnuslukuja

	2011	2012*	2013*	2014**	2015**	2016**
	suhteessa bruttokansantuotteeseen, prosenttia					
Verot ja sosiaaliturvamaksut	42,1	42,9	44,0	44,4	44,3	44,5
Julkisyhteisöjen menot ¹⁾	54,4	56,3	57,8	58,5	58,2	57,9
Nettoluotonanto	-1,0	-2,1	-2,3	-2,7	-2,4	-1,7
Valtionhallinto	-3,2	-3,7	-3,5	-3,4	-2,6	-2,3
Paikallishallinto	-0,5	-1,1	-0,8	-0,8	-1,1	-1,1
Työeläkelaitokset	2,7	2,4	1,9	1,7	1,5	1,8
Muut sosiaaliturvarahastot	0,0	0,2	0,0	-0,2	-0,2	0,0
Perusjäämä ²⁾	-1,0	-1,9	-2,3	-2,4	-2,2	-1,6
Julkisyhteisöjen velka ³⁾	48,5	53,0	55,9	59,6	61,2	62,1
Valtionvelka	40,5	42,2	44,6	47,6	48,5	49,0
Julkisyhteisöjen työllisyys, 1000 henkeä	629	630	633	629	627	626
Valtio	141	139	142	140	138	136
Paikallishallinto	477	480	480	479	479	479
Sosiaaliturvarahastot	11	11	11	11	11	11

¹⁾ EU-harmonisoitu.

²⁾ Nettoluotonanto ilman nettokorkomenoja.

³⁾ Julkinen velka on tilastouudistuksen vuoksi ennuste myös vuosina 2011,2012 ja 2013. Katso kehikko sivulla 72.

Taulukko 16. Eräiden EU-maiden rahoitusjäämät ja velkasuhteet

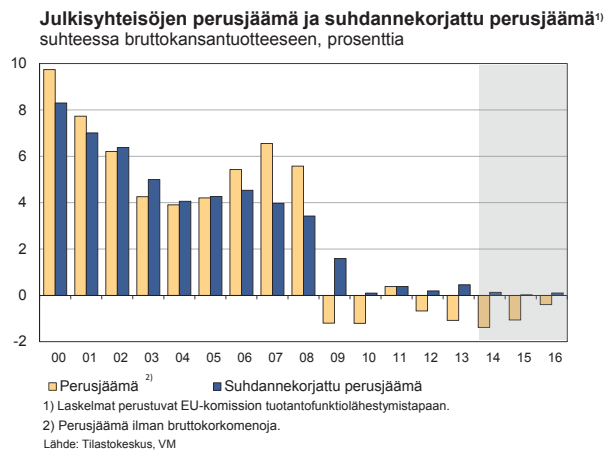
	2013*	2014**	2015**	2013*	2014**	2015**
	Rahoitusjäämä			Velka		
	suhteessa bruttokansantuotteeseen, prosenttia					
Suomi	-2,1	-2,3	-1,3	57,0	59,9	61,2
Iso-Britannia	-5,8	-5,1	-4,1	90,6	91,8	92,7
Ruotsi	-1,1	-1,8	-0,8	40,6	41,6	40,4
Tanska	-0,8	-1,2	-2,7	44,5	43,5	44,9
Irlanti	-7,2	-4,8	-4,2	123,7	121,0	120,4
Espanja	-7,1	-5,6	-6,1	93,9	100,2	103,8
Alankomaat	-2,5	-2,8	-1,8	73,5	73,8	73,4
Luxemburg	0,1	-0,2	-1,4	23,1	23,4	25,5
Portugali	-4,9	-4,0	-2,5	129,0	126,7	124,8
Itävalta	-1,5	-2,8	-1,5	74,5	80,3	79,2
Saksa	0,0	0,0	-0,1	78,4	74,0	73,6
Ranska	-4,3	-3,9	-3,4	93,5	95,4	96,6
Belgia	-2,6	-2,6	-2,8	101,5	101,7	101,5
Italia	-3,0	-2,6	-2,2	132,6	135,2	133,9
Kreikka	-12,7	-1,6	-1,0	175,1	177,2	172,4

Lähde: EU-komission ennuste kevät 2014.

2.1.1 Arvioita finanssipolitiikan vaikutuksista

Koko julkisen talouden osalta finanssipolitiikka on lievästi kiristävää v. 2014. Valtiontalouden osalta veroperustemuutokset ovat lievästi verotusta keventäviä. Eläkemaksujen korotukset ja kunnallisverojen nousu puolestaan kiristävät verotusta v. 2014. Hallituksen päättämät sopeutustoimet kiristävät finanssipolitiikkaa valtion osalta v. 2015 n. 3 mrd. euroa, ja myös eläkemaksut nousevat 0,4 prosenttiyksikköä. Veroaste nousee vain maltillisesti ennustejaksolla, koska keskeisimmät veropohjat kuten palkkasumma ja yksityinen kulutus kasvavat kokonaistuotantoa hitaammin vuosina 2014-2016. Menoaste puolestaan nousee vielä tänä vuonna, mutta lähtee laskuun v. 2015 säästötoimenpiteiden ja suhdannekuorojen alenemisen ansiosta.

Finanssipolitiikan virityksen tarkastelu rakenteellisen perusjäämän muutosten kautta ei anna täysin yhteneväistä kuvaa yksittäisistä tulo- ja menotoimista johdetun tarkastelun kanssa. EU:n yhteisellä menetelmällä arvioidun rakenteellisen perusjäämän arvioidaan heikenevän jonkin verran tänä vuonna, mutta pysyvän hieman ylijäämäisenä koko ennustejaksen. Vuosina 2015-2018 rakenteellisen perusjäämän kohoneminen on pienempää kuin mitä yksittäisten toimien perusteella voidaan arvioida. Rakenteellisen perusjäämän muutos ei suoraan kerro päätöseräisestä finanssipolitiikasta, koska väestön ikärakenteen muutos kasvattaa julkisia menoja. Ikäsidonnaiset sosiaali- ja terveydenhoitomenot kasvavat ilman erillisiä päätöksiä ja näin heikentävät rakenteellista perusjäämää, vaikka finanssipolitiikka olisi muuten neutraalia. Finanssipolitiikka muuttuu kiristäväksi vasta, kun sopeutustoimet ylittävät väestörakenteen muutoksesta johtuvan heikkenemisen. Rakenteellisen jäämän arvio sisältää myös runsaasti epävarmuutta, mikä johtuu EU:ssa yhteisesti sovelletavan tuotantokuilulaskelman epävarmuuksista sekä tuotantokuilun suhteen estimoiduissa tulo- ja menojoustoissa tapahtuvista vuosittaisista vaihteluista.

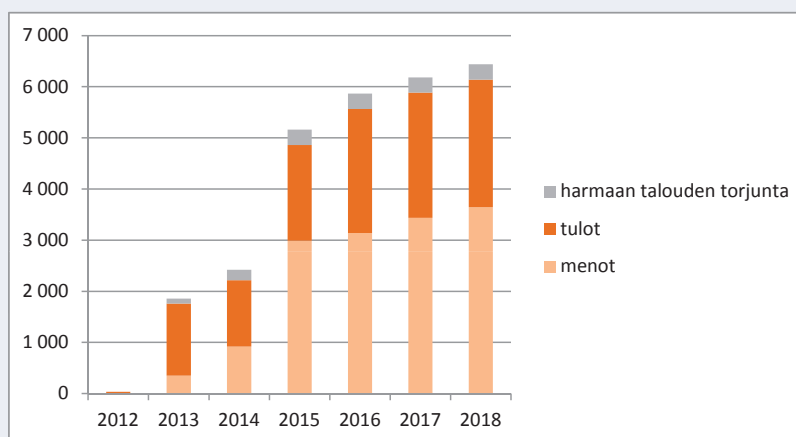
Vaalikauden aikana päätetyt sopeutustoimet

Kehyskaudelle 2012—2015 kohdistuvia säästöpäätöksiä on tehty kauden jokaisena keväänä kehyspäätöksen yhteydessä. Kaikkiaan vaalikauden aikana on päätetty valtion menoja vähentävistä ja tuloja lisäävistä toimenpiteistä, jotka vahvistavat nettomääräisesti valtiontaloutta n. 5,2 mrd. eurolla¹ eli 2,5 % suhteessa kokonaistuotantoon vuoden 2015 tasolla, kun vertauskohtana on edellisen vaalikauden viimeinen kehyspäätös. Vuoden 2018 tasolla sopeutustoimet kohoavat nettomääräisesti yhteensä n. 6,4 mrd. euroon, eli 2,8 prosenttiin suhteessa kokonaistuotantoon.

Sopeutustoimet ovat koko julkisen talouden tasolla valtion sopeutustoimia suuremmat, mikä johtuu etenkin sosiaaliturvamaksujen korotuksista. Julkisyhteisöjen tasolla sopeutustoimet kokoavat vuoden 2018 tasolla n. 7,5 mrd. euroon, mikä on 3,3 % suhteessa kokonaistuotantoon.

Tulee ottaa huomioon että keväällä 2014 julkisen talouden suunnitelman yhteydessä valtion varallisuutta päätettiin ohjata nykyistä tuottavampaan käyttöön. Valtion varallisuutta myydään ja mm. eräiden rahastojen tuloutusta valtiolle lisätään. Toimenpiteiden aiheuttama lisätuloutus on vuosina 2014—2015 n. 1,9 mrd. euroa. Pääosa tästä ohjataan valtionvelan lyhentämiseen, mutta lisäksi toteutetaan merkittäviä kasvupanostuksia mm. osaamis- ja innovaatioinvestointeihin sekä nopeasti työllistäviin liikenne- ja rakentamishankkeisiin, joiden määrä vuosina 2014—2015 on yhteensä n. 460 milj. euroa. Näitä kertaluonteisia lisätuloutuksia ja määräaikaista lisämenoja ei ole otettu huomioon sopeutustoimien mittaluokkaa kuvaavissa luvuissa.

Kuvio 1. Valtiontalouden sopeutustoimet, netto, milj. euroa

¹ Ml. harmaan talouden torjunnasta oletetut vuoden 2015 tasolla 300 milj. euroon nousevat verotulot.

Sopeutustoimet julkisen talouden tasolla, netto, mrd. euroa

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
valtion tuloihin vaikuttavat toimet	1,4	1,3	1,9	2,4	2,4	2,5
valtion määrärahasäästöt	0,4	0,9	3,0	3,1	3,4	3,6
oletetut tulot harmaan talouden torjunnasta	0,1	0,2	0,3	0,3	0,3	0,3
valtion sopeutus yhteensä	1,9	2,4	5,2	5,9	6,2	6,4
sosiaaliturvamaksuoroitukset	0,6	1,2	1,4	1,8	2,0	2,1
kuntien valtionosuusleikkaus	-0,8	-1,0	-1,3	-1,3	-1,4	-1,4
muut erät	0,4	0,6	0,6	0,4	0,4	0,4
julkisyhteisöjen sopeutus yhteensä	2,0	3,2	5,9	6,7	7,1	7,5

Valtion pysyvät menosäästöt

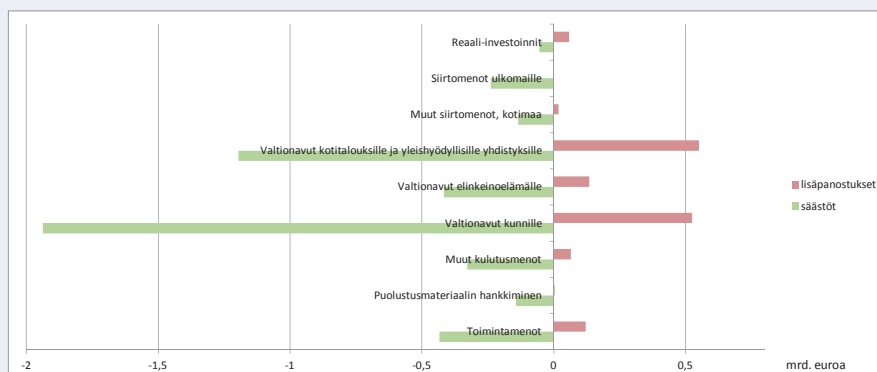
Vuonna 2015 menoleikkaukset kasvavat ja ne alentavat valtion menoja nettomääräisesti n. 2 mrd. eurolla vuoden 2014 säästöihin verrattuna. Vuoden 2015 määrärahasäästöt ovat nettomääräisesti kaikkiaan noin 3 mrd. euroa verrattuna edellisen vaalikauden viimeiseen kehyspäätökseen. Jos huomioon ei oteta päätettyjä lisäpanostuksia, ovat bruttosäästöt n. 4,7 mrd. euroa vuoden 2015 tasolla.

Vuoden 2015 menoleikkaukset kohdistuvat laaja-alaisesti eri hallinnonaloille ja ne pohjautuvat edellä mainittuihin aiemmin tehtyihin säästöpäätöksiin. Vuonna 2015 valtiontalouden säästöjä kiristetään edelliseen vuoteen verrattuna mm.

- kuntien peruspalveluiden valtionosuudessa,
- kehitysyhteistyömenoissa,
- lapsilisissä,
- puolustusvoimien toimintamenoissa ja materiaalihankinnoissa,
- sairausvakuutuslaista johtuvissa menoissa,
- maa- ja puutarhatalouden kansallisessa tuessa,
- julkisissa työvoima- ja yrityspalveluissa,
- työttömyysturvamenoissa,
- valtionhallinnon toimintamenoissa, ja
- kriisinhallintamenoissa.

Toisaalta hallitus on päättänyt kohdentaa lisärahoitusta mm. nuorten yhteiskuntatakuun toimeenpanoon, työttömyysturvan ja perusturvan parantamiseen, sosiaali- ja terveyspalveluiden kehittämiseen ml. vanhuspalvelulaki, liikenneväylien kehittämiseen, uusiutuvan energian tuotannon tukemiseen sekä harmaan talouden torjuntaan.

Kuvio 2. Valtion budjettitalouden menosäästöt ja päätetyt lisäpanostukset vuoden 2015 tasolla

Veroperustemuutokset

Vuoden 2015 veroperustemuutokset lisäävät valtion verotuloja nettomääräistä 0,6 mrd.² euroa vuoteen 2014 verrattuna. Kaikkiaan päätettyjen veroperustemuutosten vaikutus on n. 1,9 mrd. euroa vuoden 2015 tasolla verrattuna edellisen vaalikauden viimeiseen kehyspäätökseen. Tässä luvussa yleisradioveron tuotto on jätetty huomioimatta³ mutta verotuloja lisääviksi toimiksi on luettu mukaan myös ansiotuloverotuksen ansiotasotarkistuksen tekemättä jättäminen v. 2013 ja osin v. 2014.⁴

Merkittävimpiä yksittäisiä veromuutoksia ovat olleet kaikkien ALV:n verokantojen korotus v. 2013 (n. 0,8 mrd. euroa vuoden 2015 tasolla), ansiotuloverotuksen ansiotasotarkistuksista luopuminen v. 2013 ja osin v. 2014 (n. 0,3 mrd. euroa vuoden 2015 tasolla) sekä yhteisöverokannan alentaminen v. 2014 (n. -0,9 mrd. euroa vuoden 2015 tasolla).

² Luvussa on huomioitu verotulomuutosten kertymiseen liittyvät ajoitustekijät. Vuositason verotuottojen vertailussa verotulot kasvavat 0,3 mrd. euroa v. 2015 vuodesta 2014.

³ Yleisradiovero lisää verotuottoa mutta tuotto siirretään budjetin määrärahapuolella Yleisradio Oy:lle, joten yleisradiovera ei tästä syystä lueta sopeutustoimiin.

⁴ Ei ole veroperustemuutos, mutta on verotuottoja lisäävä toimi.

2.1.2 Julkisyhteisöjen velka

Tilastokeskus julkaisee uuden tilinpidon mukaiset velkaluvut vasta syyskuun 2014 lopussa. Tästä syystä tässä esitetyt julkisyhteisöjen velkaluvut ovat valtiovarainministeriön arvioita myös menneisyyden osalta. Selvää kuitenkin on, että tilinpitouudistus kohottaa julkisen velan määrää, koska julkisyhteisöihin luetaan nyt mukaan sellaisia uusia yksiköitä, joilla on velkaa. Ennusteessa on oletettu, että julkinen velka on vuosina 2011-2014 2,4 mrd. euroa suurempi kuin vanhan tilinpidon mukainen velka eli uusi velka olisi tasoltaan 2,6 % korkeampi kuin vanha velka. Samalla kuitenkin velkasuhde eli julkisen velan suhde BKT:hen alenee n. 0,8 prosenttiyksikköä, koska BKT:n taso on nyt n. 4 % korkeampi kuin ennen tilinpitouudistusta.

Julkisyhteisöjen velka kasvoi viime vuonna arviolta 7 mrd. euroa yli 110 mrd. euroon eli n. 56 prosenttiin suhteessa BKT:hen. Julkinen velka lisääntyy edelleen lähivuosina ja velkasuhde ylittää 60 prosentin rajan viimeistään ensi vuonna. Myös jatkovuosina velkasuhteen arvioidaan kasvavan.

Julkisen velan ennusteen lähtökohtana on valtion budjetin nettolainanoton tarve ja siitä johdettu valtionvelan ennuste. Tämän lisäksi kansantalouden tilinpidossa valtioon kuuluvien muiden yksiköiden kuin budjettitalouden velka otetaan huomioon ennusteessa. Muista yksiköistä velkaa on eniten Senaatti-kiinteistöillä ja yliopistojen kiinteistöyhtiöillä. Julkiseen velkaan vaikuttaa myös kuntien alijäämät ja niistä johdettu paikallishallinnon velanottotarve. Sosiaaliturvarahastoilla ei käytännössä ole velkaa.

Julkiseen velkaan luetaan kuuluvaksi myös eräitä muita eriä, kuten Euroopan rahoitusvakausvälineen (ERVV) myöntämät lainat avunsaajamaille, valtion velkasalkun hallinnassa käytettyihin johdannaissopimuksiin liittyvät vakuudet, valtion elinkaarihankkeisiin liittyvät velat, ydinjätehuoltorahaston pääoma ja kierrossa olevat kolikot. Suomen julkiseen velkaan on vuoden 2014 elokuun loppuun mennessä kirjattu n. 3,5 mrd. euroa velkaa lainoista, joita ERVV on myöntänyt kriisimaille.

Taulukko 17. Julkisyhteisöjen velkasuhteen muutos ja siihen vaikuttavat tekijät

	2012	2013*	2014**	2015**	2016**	2017**	2018**
Velkasuhde, % BKT:sta ¹⁾	53,0	55,9	59,6	61,2	62,1	62,4	62,6
Velkasuhteen muutos	4,5	2,9	3,7	1,6	0,9	0,3	0,2
Velkasuhteen muutokseen vaikuttavat tekijät							
Perusrahoitusasema	0,7	1,1	1,4	1,1	0,5	-0,2	-0,6
Korkomenot	1,4	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3	1,5
BKT:n määrän muutos	0,8	0,7	0,0	-0,7	-0,9	-0,9	-0,9
BKT:n hinnan muutos	-1,4	-1,3	-0,8	-0,9	-1,0	-1,1	-1,2
Rahoitusvarojen hankinta (netto)	2,4	1,9	1,7	1,5	1,8	1,8	1,8
Muut tekijät ²⁾	0,6	-0,7	0,1	-0,7	-0,8	-0,6	-0,4

¹⁾ Julkinen velka on tilastouudistuksen vuoksi ennuste myös vuosina 2011, 2012 ja 2013. Katso kehikko sivulla 72.

²⁾ Muut tekijät sisältävät valtion yksityistämistulojen, lainanannon sekä tulojen ja menojen arvostukseen ja ajoittamiseen liittyvien tekijöiden vaikutuksen.

Plus-merkkinen vaikutus korottaa ja miinus-merkkinen vaikutus alentaa velkasuhdetta.

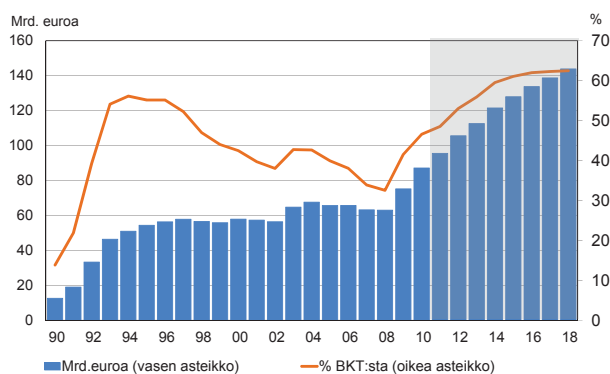
Julkisyhteisöjen velka suhteessa BKT:hen kasvoi 2,9 prosenttiyksikköä v. 2013. Oheisessa taulukossa eritellään julkisyhteisöjen velkasuhteen muutokseen vaikuttaneet tekijät. Taulukon avulla pyritään selventämään julkisyhteisöjen rahoitusaseman ja velkasuhteen muutoksen välistä yhteyttä kansantalouden tilinpidossa. Taulukossa plus-merkki tarkoittaa, että tekijä vaikuttaa velkasuhdetta kasvattavasti ja miinus-merkki, että tekijä vaikuttaa velkasuhdetta vähentävästi.

Julkisyhteisöjen perusrahoitusasema oli alijäämäinen viime vuonna, mikä lisäsi velan kasvua 1,1 prosenttiyksikköä. Korkomenot nostivat velkasuhdetta 1,3 prosenttiyksikköä. Kun velka suhteutetaan BKT:hen, BKT:n arvon kasvu alentaa velkasuhdetta. Vuonna 2013 BKT:n määrän supistuminen kasvatti velkasuhdetta jonkin verran, mutta BKT:n hinnan nousu alensi sitä 1,3 prosenttiyksikköä.

Julkisyhteisöihin kuuluvien työeläkelaitosten rahoitusasema on ylijäämäinen. Vuonna 2013 ylijäämä oli 1,9 % suhteessa BKT:hen (taulukossa rivi rahoitusvarojen nettohankinta). Koska työeläkelaitosten ylijäämä luetaan mukaan julkisyhteisöjen rahoitusasemaan, mutta sillä ei lyhennetä julkisyhteisöjen velkaa, työeläkelaitosten ylijäämä täytyy poistaa velkasuhteen muutokseen vaikuttavien tekijöiden joukosta.

Näiden tekijöiden lisäksi valtion lainananto sekä tulojen ja menojen arvostukseen ja ajoittumiseen liittyvät tekijät pienensivät julkisyhteisöjen velkasuhdetta 0,8 prosenttiyksikköä v. 2013.

Julkisyhteisöjen velka

Lähde: Tilastokeskus, VM

2.2 Valtionalous

Valtionalous on ollut syvästi alijäämäinen jo 5 vuotta. Vuonna 2013 kansantalouden tilinpidon mukainen valtiontalouden alijäämä oli 7 mrd. euroa. Tuotannon supistumisesta huolimatta alijäämä pieneni 0,3 mrd. euroa. Tulot kasvoivat useiden veronkorotusten johdosta nopeammin kuin menot. Verotuloja nosti erityisesti kaikkien arvonlisäverokantojen korottaminen sekä pankkiveron käyttöönottaminen. Valtionalouden rahoitusaseman arvioidaan pysyvän alijäämäisenä myös koko ennustejakson ajan.

Kansantalouden tilinpidon uudistus lisäsi tilastoituja valtion tuloja ja menoja noin 2 mrd. euroa, ja siksi uudistus vaikutti rahoitusjäämään vain vähän. Tilastoitujen tulojen ja menojen lisääntyminen johtui pääosin tutkimus- ja kehittämismenojen pääomittamisesta, EU:lle maksettavan ALV-maksun uudeltaisesta kirjaamisesta ja muutoksesta kuntien ALV-palautuksissa. Lisäksi uudistuksen myötä valtiosektorille siirrettiin yksiköitä yrityssektorista.

Talous ei kasva vielä kuluvanakaan vuonna ja alijäämä pysyy ennallaan kun sekä tulot että menot kasvavat noin prosentin.

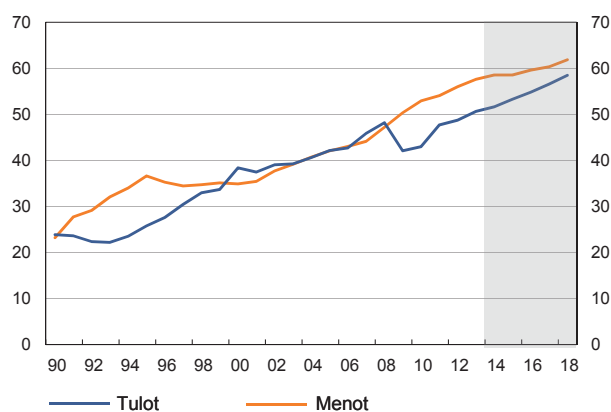
Vuonna 2015 eri vaiheissa päätetyt sopeutustoimet purevat sekä tulo- että menopuolella ja sen seurauksena valtiontalouden alijäämä pienenee. Hiljalleen viriävä, mutta edelleen vaimea talouskasvu nopeuttaa myös verotulojen kasvua ja valtiontalouden alijäämä supistuu yli 1,5 mrd. euroa.

Keskipitkällä aikavälillä valtiontalouden alijäämän arvioidaan supistuvan joka vuosi talouskasvun ja päätettyjen sopeutustoimien ansiosta. Vuonna 2018 alijäämän arvioidaan olevan noin 3,5 mrd. euroa eli 1,5 % suhteessa BKT:hen.

Valtionvelka kasvaa koko ennusteperiodin ajan, joskin kasvu hidastuu tulevana vuosina. Valtionvelka on tasoltaan 112 mrd. euroa v. 2018. Valtionvelan suhde kokonaistuotantoon on tasoittumassa keskipitkällä aikavälillä.

Valtion myöntämien takausten määrä on kasvanut viime vuosien aikana elvytystoimien sekä Euroopan velkakriisin johdosta. Valtion takaukset eivät ole menoja eivätkä ne näy valtion budjetissa. Valtion takauskanta oli 34,3 mrd. euroa vuoden 2014 ensimmäisen neljänneksen lopussa eli 12 % korkeampi kuin vuotta aiemmin. Tähän lukuun sisältyvät kaikki valtion, valtion liikelaitosten, valtion osakeyhtiöiden ja erityisluottolaitosten myöntämät takauslajit, joista valtionhallinto viimekädessä vastaa.

Valtion tulot ja menot miljardia euroa

Lähde: Tilastokeskus, VM

Taulukko 18. Valtionhallinto ¹⁾

	2011	2012*	2013*	2014**	2015**	2016**
	miljardia euroa					
Välittömät verot	12,1	11,8	12,2	12,3	12,5	13,4
Tuotannon ja tuonnin verot	27,2	28,1	29,2	29,9	30,7	31,4
Verot yhteensä ²⁾	39,6	40,5	42,1	42,8	43,7	45,4
Muut tulot ³⁾	8,2	8,5	8,9	8,9	9,5	9,2
siitä korkotulot	0,5	0,5	0,4	0,4	0,4	0,5
Tulot yhteensä	47,8	49,0	51,0	51,6	53,2	54,6
Kulutusmenot	12,5	12,9	13,5	13,7	13,9	14,0
Tukipalkkiot ja muut tulonsiirrot	34,7	36,1	37,5	37,7	37,5	38,1
Siitä muille julkisyhteisöille	23,3	24,5	25,4	25,7	25,4	25,9
Korkomenot	2,6	2,7	2,4	2,5	2,5	2,6
Pääomamenot ⁴⁾	4,4	4,6	4,5	4,6	4,7	4,9
Menot yhteensä	54,2	56,3	57,9	58,5	58,6	59,6
Nettoluotonanto (+) / nettoluotonotto (-)	-6,4	-7,3	-7,0	-6,9	-5,4	-5,0
Perusjäämä ⁵⁾	-4,3	-5,1	-5,0	-4,8	-3,3	-2,9

¹⁾ Kansantalouden tilipidon mukaan

²⁾ Sisältää pääomaverot

³⁾ Ml.pääomansiirrot ilman pääomaveroja ja kiinteän pääoman kuluminen.

⁴⁾ Pääoman bruttomuodostus ja maksetut pääomansiirrot.

⁵⁾ Nettoluotonanto ilman korkomenoja.

2.2.1 Valtiontalouden menot

Kansantalouden tilinpidon mukaiset valtiontalouden menot kasvoivat viime vuonna 2,9 % eli jonkin verran vähemmän kuin 10 viimeisen vuoden keskiarvo. Reaalisesti menot lisääntyivät runsaan prosentin. Lähivuosina menojen kasvu jää tehtyjen päätösten nojalla tätä pienemmäksi.

Yli puolet, 30 mrd. euroa, valtion menoista on siirtomenoja, joista 25 mrd. euroa on siirtoja kunnille ja sosiaaliturvarahastoille ja loput siirtoja muille kotimaisille sektoreille ja EU:lle. Vajaa neljännes menoista on kulutusmenoja eli lähinnä palkansaajakorvauksia sekä tavaroiden ja palvelujen hankintoja. Muita suurimpia menoeriä ovat eläkemenot, investointimenot sekä korkomenot. Tehtävittäin tarkasteltuna valtion suurimpia menokohteita ovat sosiaaliturva, yleinen julkishallinto ja koulutus.

Valtion menojen arvioidaan kasvavan lähivuosina varsin hitaasti mm. sopeutumistointien vuoksi. Valtion menojen suhde BKT:hen on korkeimmillaan tänä ja ensi vuonna, minkä jälkeen se vähitellen alenee mutta jää korkeammalle tasolle kuin ennen vuosien 2008-2009 taantumaa. Menokasvu on hitainta siirtomenoissa ja kulutusmenossa. Investointien arvioidaan kasvavan hieman näitä nopeammin.

Valtion korkomenot ovat pysyneet varsin maltillisina alhaisen yleisen korkotason ja hyvän luottoluokituksen ansiosta, vaikka valtionvelka on kohonnut tuntuvasti vuoden 2008 jälkeen. Tilinpidon mukaisten korkomenojen osuus kokonaismenoista oli viime vuonna runsas 4 %, kun vastaava luku oli v. 1997 korkeimmillaan vajaa 16 %. Velan kasvusta huolimatta korkomenot pysyvät vielä tänä ja parina seuraavanakin vuonna alhaisina, mutta tämän jälkeen korkomenojen kasvu kiihtyy, kun velan määrä jatkaa kasvuaan ja yleinen korkotaso kohoaa.

Vuoden 2015 budjetti ja valtiontalouden kehukset

Hallitus noudattaa pääministeri Kataisen hallituksen ohjelmassa asetettuja kehysääntöjä ja vaalikauden kehystä. Menosäännöllä varmistetaan valtiontalouden vastuullinen, pitkäjänteinen ja taloudellista vakautta edistävä menopolitiikka. Kehys kattaa n. 80 % talousarviomenoista.

Vuoden 2015 talousarvioesitys pohjautuu kevään 2014 julkisen talouden suunnitelmaan vuosille 2015–2018 sekä pääministeri Stubbin hallituksen ohjelmaan kesäkuulta 2014. Valtiontalouden menokehys on asetettu ottaen huomioon vaalikauden aikana kehyspäätöksissä sovitut menosäästöt.

Vuoden 2015 kehystaso on 42 142 milj. euroa, josta n. 80 milj. euroa jää vuoden 2015 talousarvioesityksen jälkeen ns. jakamattomaksi varaukseksi. Lisätalousarvioita varten on varattu lisäksi 200 milj. euroa. Kehyksen ulkopuolelle jäävät suhdanteiden ja rahoitusautomaatiikan mukaisesti muuttuvat menot, kuten työttömyysturvamenot, palkkaturva, asumistuki sekä valtion osuus toimeentulotukimenoista. Mainitut menot luetaan kuitenkin kehysten piiriin niiden perusteisiin tehtyjen muutosten menovaikutusten osalta. Lisäksi kehysten ulkopuolelle jäävät mm. valtionvelan korkomenot, arvonlisäveromenot, finanssisijoitukset sekä menot, joissa valtio toimii teknisenä ulkopuoliselta saatavan rahoitusosuuden välittäjänä. Lisäksi hallitus on päättänyt budjetoida rahoitusvakausrahastoon v. 2015 tehtävän siirron kehysten ulkopuolisenä menona, mikä on poikkeus kehysääntöön nähden. Kehysten ulkopuoliset menot ovat kaikkiaan n. 11,8 mrd. euroa v. 2015.

Valtion vuoden 2015 talousarvioesityksen mukaiset menot ovat yhteensä n. 53,7 mrd. euroa. Menot alenevat n. 0,4 mrd. eurolla verrattuna vuoden 2014 varsinaiseen talousarvioon. Hallituksen päättämät säästöt kasvavat nettomääräisesti n. 2 mrd. eurolla vuoden 2014 säästöihin verrattuna. Menojen tasoa korottavat toisaalta päätetyt lisäpanostukset mm. teollisten kasvuvaiheen yritysten ja biotalousyritysten pääomasijoituksiin (Teollisuussijoitus Oy), Tekesin lainoihin, uusiutuvan energian tuotannon tukemiseen, asumistukiudistukseen ja vanhuspalveluiden kehittämiseen. Menoja lisäävät myös eräät automaattitekijät, kuten laki- ja sopimusperusteiset hinta- ja kustannustasotarkistukset sekä valtion eläkemenojen kasvu. Valtionvelan korkomenot ovat vajaa 1,8 mrd. euroa, mikä on hieman vähemmän kuin kuluvana vuonna.

Vuonna 2015 budjettitalouden tulojen (pl. lainanotto) arvioidaan olevan n. 49,2 mrd. euroa ja verotulojen n. 40,0 mrd. euroa. Budjettitalouden tulot kasvavat runsaat 4 % verrattuna vuodelle 2014 budjetoituun (ml. lisätalousarvioesitykset). Talouden nollakasvu v. 2014 ja kokonaistuotannon vaatimaton kasvu v. 2015 rajoittavat myös veropohjien kasvua. Valtiontalouden tasapainon vahvistamiseksi veronkorotuksia ehdotetaan mm. useisiin valmisteverolajeihin.

Valtion talousarvioesitys on n. 4,5 mrd. euroa alijäämäinen, mikä katetaan ottamalla lisää velkaa. Vuoden 2015 lopussa valtionvelan arvioidaan olevan n. 102 mrd. euroa.

Budjettitalouden alijäämä kasvaa n. 0,6 mrd. eurolla verrattuna kevään 2014 julkisen talouden suunnitelmaan. Suurimmat muutosta selittävät tekijät ovat talousnäkymien heikkeneminen verrattuna keväällä 2014 ennustettuun sekä hallitusohjelmassa sovitut veroperustemuutokset, mikä näkyy erityisesti valtion verotuloarvioiden alenemisena.

Valtion budjettitalouden tasapainon muutokseen vaikuttaneita tekijöitä verrattuna kevään 2014 julkisen talouden suunnitelmaan, mrd. euroa

	2015
Tasapainoarvio, julkisen talouden suunnitelma 3.4.2014	-3,9
Menoarvion tarkentuminen	-0,3
Suhdanne-ennusteen heikkeneminen	-0,2
Valtionvelan korkomenoarvion tarkistuminen	0,1
Päätösperäiset ym. muutokset	-0,2
Tuloarvion tarkentuminen	-0,3
Suhdanne-ennusteen heikkeneminen ja uudet kertymätiedot	-0,5
Veroperustemuutosten arvioiden tarkentuminen	-0,4
Päätösperäiset ym. muutokset	0,6
Muutos yhteensä	-0,6
Tasapainoarvio, TAE2015	-4,5

2.2.2 Valtiontalouden tulot

Valtiontalouden tuloista suurin osa on verotuloja. Suurimmat yksittäiset verotuloerät ovat yhteisövero, ansio- ja pääomatuloverot sekä arvonlisävero. Nämä muodostavat noin 70 % valtion verotuloista. Verotulojen kasvuun vaikuttavat yleinen taloudellinen kehitys ja sen rakenne sekä tehdyt veropäätökset. Valtion verokertymään vaikuttavat lisäksi muutokset valtion, kuntien ja seurakuntien välisissä verojen jako-osuuksissa.

Talous ei ole kasvanut kahteen vuoteen, mutta siitä huolimatta lukuiset verotulot ovat kasvaneet kohtuullisesti. Kasvua selittävät osaltaan useat veroperustemuutokset osana valtiontalouden sopeutustoimia. Näistä merkittävimmät ovat kaikkien arvonlisäverokantojen nostaminen yhdellä prosenttiyksiköllä sekä useat valmisteverojen korotukset.

Keskeiset veropohjat kasvavat kuluvana vuonna hyvin maltillisesti, mistä johtuen myös verotulojen kasvu on vaimeaa. Heikko työllisyystilanne ja matalat sopimuskorotukset vaikuttavat ansiotuloverokertymään ja yksityisen kulutuksen hidas kasvu näkyy arvonlisäveron tuotossa. Kansantalouden tilinpidon mukaisten verotulojen arvioidaan kasvavan 1,5 %. Merkittävin veroperustemuutos kuluvalle vuodelle on yhteisöverokannan alentaminen.

Vuonna 2015 keskeisten veropohjien kehitys jatkuu historiaan nähden heikohkona, mutta nopeutuu kuitenkin edellisestä vuodesta. Vuoden 2015 merkittävimmät veroperustemuutokset koostuvat pääosin valmisteverotuksessa (sähkövero, tupakkaverot, makeisvero, polttoaineverot) sekä muussa välillisessä verotuksessa tehtävistä veronkorotuksista. Myös ansio- ja pääomatuloverotukseen toteutetaan veroperustemuutoksia. Verotulojen arvioidaan kasvavan n. 2,2 % edellisvuodesta.

Taulukko 19. Eräiden veronalaisiin tuloihin ja veropohjaan vaikuttavien tulo- ja kysyntäerien kehitysarviot 2012- 2018, vuosimuutos, %

	2012	2013	2014	2015	2018/2015
	muutos, prosenttia vuodessa				
Veronalaiset ansio- ja pääomatulot	3,2	3,0	2,4	2,0	2 1/2
Palkkatulot	3,7	0,9	0,9	1,7	2
Eläkkeet ja muut sosiaalietuudet	5,9	6,4	5,0	2,4	3 1/2
Pääomatulot	-14,7	9,7	2,5	3,1	3 1/2
Ansiotasoindeksi	3,2	2,2	1,4	1,2	1 1/2
Toimintaylijäämä	-9,8	-0,1	-0,3	4,0	4 1/2
Kotitalouksien kulutusmenojen arvo	3,3	1,9	1,3	1,7	2 1/2
Arvonlisäveron pohja	3,0	0,9	1,1	1,8	3
Bensiinin kulutus	-3,6	-2	-2½	-2,0	-2
Dieselöljyn kulutus	-0,4	-0,8	-½	1	1
Sähkön kulutus	- 3/4	-5,1	1	3½	1,3
Verollisen alkoholin kulutus	-1,8	-4,3	0	-2	-2
Verotettavat uudet henkilöautot	-11,5	-7,2	1,7	3,9	4
Kulutajahintaindeksi	2,8	1,5	1,1	1,5	1 1/2

Vuosina 2016–2018 verotulojen arvioidaan kasvavan keskimäärin vajaa 4 % vuodessa. Ajanjaksolla astuu voimaan muutamia veroperustemuutoksia. Samalla osa väliaikaisista toimista päättyy.

Valtion muissa tuloissa merkittäviä eriä ovat omaisuustulot sekä Valtion Eläkerahastolta saadut siirrot. Valtion Eläkerahastolta saadut siirrot määräytyvät siten, että ne kattavat vuosittain 40 % valtion eläkemenosta. Kataisen hallitus päätti kevään 2014 kehysriihessä valmistella lainmuutoksen, jonka perusteella Valtion Eläkerahaston tuloutusta voidaan nostaa ensi vuonna. Sen mukaisesti rahastosta nostetaan ylimääräinen 0,5 mrd. euroa. Osana sopeutustoimia hallitus päätti lisäksi toteuttaa lisätuloutuksia liikelaitoksista. Myös muiden valtion saamien omaisuustulojen arvioidaan kasvavan tavallista enemmän vuosina 2014 ja 2015.

Ansio- ja pääomatuloverot

Ansio- ja pääomatuloverokertymä muodostuu progressiivisen ansiotuloveron, lievästi progressiivisen pääomatuloveron sekä rajoitetusti verovelvollisten maksaman lähdeveron tuotosta. Näistä kertymältään merkittävin on ansiotulovero. Ansiotuloveron veropohjasta vajaat 70 % koostuu palkkatuloista, runsas neljännes veronalaisista sosiaalietuksista ja vajaat viisi prosenttia muista tuloista, esim. jaettujen yritystulojen ansiotulo-osuuksista. Valtio on pääomatuloveron ainoa veronsaaja, kun taas ansiotuloverokertymä jaetaan valtion ja kuntien kesken.

Taulukko 20. Eräiden veropohjaerien muutoksen vaikutus verotuottoon

Verolaji	Veropohja / kysyntäerä	Muutos	Verotuoton muutos, milj. euroa
Ansiotuloverot	Palkkatulot	1%-yks.	379, josta valtio 127 ja kunnat 170
	Eläketulot	1%-yks.	116, josta valtio 29 ja kunnat 75
Pääomatulovero	Pääomatulot	1%-yks.	29
Yhteisövero	Toimintaylijäämä	1%-yks.	40, josta valtio 25, kunnat 14, srk 1
ALV	Yksityisen kulutuksen arvo	1%-yks.	121
Autovero	Uusien henkilöautojen myynti, kpl	1000 kpl	7
Energiavero	Sähkön kulutus *	1 %	10
	Bensiinin kulutus	1 %	13
	Dieselin kulutus	1 %	14
Alkoholijuomavero	Alkoholin kulutus	1 %	14
Tupakkavero	Savukkeiden kulutus	1 %	7

*muut kuin teollisuus ja kasvihuoneet

Kuluvana vuonna palkkatulojen kasvu on hyvin heikkoa. Valtion ansio- ja pääomatuloverokertymä kasvaa kuitenkin huomattavasti, sillä valtion ja kuntien välistä jako-osuutta oikaistaan valtion hyväksi. Osana syksyn 2013 työmarkkinajärjestöjen työllisyys- ja kasvusopimukseen liittyviä valtion toimia tuloveroasteikon tulorajoja korotettiin vuoden alusta 1,5 prosentilla, lukuun ottamatta ylintä tulorajaa. Vuoden alusta astui voimaan myös osinkoverouudistus joka lisää ansio- pääomaverotuloja.

Ensi vuonna palkkatulojen ennakoidaan kasvavan nopeammin, mikä lisää ansio- ja pääomatuloveron tuottoa. Pääministeri Stubbin hallitusohjelmassa päätettiin ansiotasotarkistuksesta kolmeen alimpaan tuloluokkaan vuodelle 2015. Muita voimaanastuvia veroperustemuutoksia ovat työtulovähennyksen ja eläketulovähennyksen korottaminen sekä lapsivähennys. Pääomatuloverotuksen progressiota lisätään sekä perintö- ja lahjaveroasteikkojen veroprosentteja korotetaan yhdellä prosenttiyksiköllä.

Keskipitkällä aikavälillä ansio- ja pääomatuloverokertymä kasvaa keskimäärin 5 % vuodessa. Ennusteessa on oletettu että vuodelle 2016 valtion tuloveroasteikkoon ei tehdä tarkistusta hintojen tai ansiotason nousun johdosta. Vuosille 2017 ja 2018 sen sijaan on oletettu, että valtion tuloveroasteikkoon tehdään ansiotason nousun tai inflaation mukaiset tarkistukset.

Yhteisövero

Yritysten tuloksestaan maksaman yhteisöveron tuotto jaetaan valtion, kuntien ja seurakuntien kesken. Yhteisövero on yksi suhdanneherkimmistä verolajeista. Yhteisöveroennusteessa yhteisöveron veropohjan oletetaan seuraavan kansantalouden tilinpidon toimintaylijäämän kehitystä ja kuluvan vuoden yhteisöveroennusteessa huomioidaan myös kertymätiedot alkuvuoden ajalta.

Viimeisen kolmen vuoden aikana yhteisöverokantaa on alennettu yhteensä 6,5 prosenttiyksikköä. Verokannan alentamisella tavoitellaan positiivisia vaikutuksia pitkällä aikavälillä. Kannan alentamisella arvioidaan olevan vaikutuksia mm. yritysmuodon valintaan, yritysten rahoitusrakenteeseen, voiton siirtämiseen, investointien määrään ja investointien sijoittumiseen.

Toimintaylijäämä ei kasva kuluvana vuonna ja vuoden alusta voimaan astunut verokannan alentaminen pienentää yhteisöveron tuottoa merkittävästi. Tämä näkyy erityisesti valtion yhteisöverotuotossa, sillä kannan alentamisesta aiheutuneet verotuottomenetykset kompensoidaan kunnille.

Ensi vuonna toimintaylijäämän kasvaessa myös yhteisöveron tuotto kasvaa. Jo kerran aiemmin päätetty veroperustemuutos poistaa yritysten edustuskulujen vähennysoikeus peruttiin pääministeri Stubbin hallitusohjelmassa. Tämä alentaa hieman yhteisöveron tuottoa.

Keskipitkällä aikavälillä yhteisöveron tuoton arvioidaan kasvavan toimintaylijäämän mukaisesti eli keskimäärin noin 4,5 % vuodessa. Vuonna 2016 päättyy kunnille maksettava korotettu yhteisövero-osuus, mikä puolestaan lisää valtion yhteisöverotuottoa huomattavasti.

Valtion yhteisöverokertymän kehitys voi poiketa yhteisöveron koko tuoton kehityksestä monista syistä. Kalenterivuoden yhteisöverokertymä voi kasvaa hitaammin tai nopeammin kuin verovuoden yhteisövero. Verovuoden vero kertyy usean vuoden aikana ja esimerkiksi verovuoden päättymistä seuraavana vuonna maksettavien ennakon täydennysmaksujen taso vaihtelee huomattavasti.

Lisäksi toteutettavien yhteisöveron perustemuutosten nettovaikutus kompensoidaan kunnille ja seurakunnille korottamalla niiden osuutta yhteisöveron tuotosta vastaavasti.

Välilliset verot

Välillisistä veroista merkittävimmät verot ovat energiaverot, arvolisävero sekä autovero. Veropolitiikan painopiste on viime vuosina siirtynyt enemmän välillisiin veroihin.

Energiaveroihin on kohdistunut ja tulee kohdistumaan useita veroperustemuutoksia lähivuosina. Sähköveroa nostetaan ensi vuoden alusta sekä fossiilisten lämmitys-, voimalaitos- ja työkonepolttoaineiden CO₂-veroja korotetaan. Myös liikennepolttoaineiden veroja kiristetään. Aiemmin suunniteltu voimalaitosvero perutaan. Lisäksi jäteveroa korotetaan ja aiemmin päätetty, vuodelle 2015 ajoitettu turpeen veronkorotus jätetään tekemättä.

Muiden valmisteverojen tuotto kehittyy tasaisemmin kuin energiaverojen. Vuoden alusta astui voimaan tupakka-, alkoholijuoma- sekä makeisten, jäätelön ja virvoitusjuomaveroihin veronkorotuksia. Nämä muutokset kasvattavat valmisteveroista saatavaa verotuottoa kuluvana vuonna. Ensi vuoden alusta korotetaan tupakkaveroa lisää sekä makeisveroon tehdään myös korotus.

Autovero on voimakkaasti vaihteleva veroerä. Henkilöautojen osuus autoveron verotuotosta on noin 90 %. Henkilöautojen kysynnän arvioidaan pysyvän lähivuosina viime vuosia alhaisemmalla tasolla. Autoveron tuottoa lisää v. 2015 verotukien karsiminen, sillä taksien (pl. erityisvarustellut taksit) ja muuttotavarana tuotujen autojen autoveroaalennuksesta luovutaan. Autoveron arvioidaan kasvavan ennusteperiodilla keskimäärin noin 5 % vuodessa. Ajoneuvovero on aikaan sidottu vero, joka kannetaan juoksevasti 12 kuukauden jaksoissa henkilö- ja pakettiautoilta sekä kuorma-autoilta. Ajoneuvoveroa korotettiin vuoden 2013 alussa ja sitä korotetaan uudelleen vuoden 2016 alussa.

Arvonlisäveroennusteen osuvuus riippuu keskeisesti siitä, miten yksityisen kulutuksen arvon kehitys ja kohdentuminen kyetään ennakoimaan. Yksityisen kulutuksen arvioidaan kehittyvän lähivuosina historiaan nähden hyvin maltillisesti, mikä ei luo edellytyksiä arvonlisäverotuoton nopealle kasvulle. Kansantalouden tilinpidon mukaisen arvonlisäveron tuoton arvioidaan kasvavan kuluvana vuonna alle prosentin. Veropohjien kasvun nopeutuessa myös arvonlisäveron tuotto kasvaa vuosina 2015-2018 keskimäärin n. 3 %.

Taulukko 21. Valtion budjettitalouden tulojen arviot, mrd, euroa

	2013 tilin- päättös	2014 ml. LTAE:t	2015	2016	2017	2018	2018/2014 vuosi- muutos
Verotuloarviot yhteensä	38,7	39,2	40,0	41,7	43,1	44,6	3
Tulon ja varallisuuden perusteella kannettavat verot ¹⁾	12,1	12,1	12,1	13,0	13,8	14,6	4
Liikevaihtoon perustuvat verot	17,3	17,5	17,8	18,4	19,0	19,6	2 1/2
Valmisteverot	6,6	6,7	7,2	7,2	7,1	7,1	1 1/2
Muut verotulot	2,8	2,9	3,0	3,1	3,2	3,3	3 1/2
Sekalaiset tulot	5,1	4,9	6,0	5,2	5,3	5,2	1
Korkotulot ja voitontuloutukset	2,0	2,6	2,8	2,0	2,0	2,0	1
Tuloarviot yhteensä	46,2	47,2	49,2	49,3	50,8	52,1	2

¹⁾ MI Yle-vero vuodesta 2013 lähtien (keskimäärin 500 milj, euroa vuosittain),

Taulukko 22. Keskeisten perustemuutosten verotuottovaikutuksia julkisyhteisöjen verotuloihin

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
	miljoonaa euroa					
Ansiotuloverot	90	-33	-144	56	-76	-94
Keskimääräinen kunnallisveroprosentin nousu	135	360	0	0	0	0
Pääomatulovero	108	74	88	45	0	0
Yhteisövero	-50	-921	106	-27	0	0
Yle-vero	440	77	-6	7	5	0
Muut välittömät verot	166	112	58	20	0	0
Arvonlisävero	742	151	2	0	0	0
Energiavero	76	169	311	37	1	0
Muut välilliset verot	177	167	210	108	0	0
Sosiaaliturvamaksut	11	580	306	279	205	155

2.2.3 Budjettitalous ja kansantalouden tilinpito

Valtion budjetin ilmaisema rahoitusasema poikkeaa monilta osin kansantalouden tilinpidon mukaisesta rahoitusasemasta eli nettoluotonannosta. Viimeiset viisi vuotta tilinpidon osoittaman rahoitusasema on ollut jonkin verran parempi kuin budjetin, vaikkakin kumpikin tunnusluku on ollut suuresti alijäämäinen. Budjettitalouden ja kansantalouden tilinpidon alijäämiä erottavia tekijöitä eritellään oheisessa taulukossa.

Budjettitalouden ja kansantalouden tilinpidon käsitteistö ja luokittelut poikkeavat monilta osin toisistaan. Esimerkiksi budjettitalouden kulutusmenomomenttien sisältö poikkeaa aika tavalla tilinpidon kulutusmenoista ja samoin budjetin reaalisijoitukset sisältävät vain pienen osan tilinpidossa investoinneiksi luokitelluista menoista. Tilinpitouudistuksen myötä t&k-menot luokitellaan investoinneiksi, budjetissa nämä menot jakautuvat lukuisille momenteille ennen muuta opetus- ja kulttuuriministeriön sekä työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonaloilla.

Kansantalouden tilinpidossa valtiontalouteen luetaan budjettitalouden lisäksi 10 budjetin ulkopuolista rahastoa, mutta ei Valtion Eläkerahastoa, joka kuuluu työeläkelaitokset -sektoriin. Yliopistot eivät kuulu budjettivaltioon mutta kylläkin tilinpidon valtio-käsitteeseen. Myös valtion sijoitusyhtiö Solidium luetaan tilinpidossa kuuluvaksi valtioon samoin Yle Oy. Tilinpitouudistus laajensi valtio-sektoria entisestään kun nyt myös Senaatti-kiinteistöt ja yliopistokiinteistöyhtiöt kuuluvat valtio-käsitteen piiriin.

Valtion budjettiin kirjataan menoina erilaiset finanssisijoitukset, kuten valtion myöntämät lainat, pääomitus, osakehankinnat jne. Vastaavasti tulopuolella näkyvät takaisinmaksetut lainat, osakemyynnit jne. Tilinpidossa nämä käsitellään rahoitustaloustoimina, jotka eivät vaikuta nettoluotonotolla mitattuun valtiontalouden rahoitusasemaan. Esimerkiksi sekä tälle että ensi vuodelle on budjetoitu kummallekin tuloja osakemyynneistä noin miljardin verran, mikä pienentää vastaavasti budjetin nettolainanottotarvetta, mutta ei vaikuta tilinpidon rahoitusasemaan.

Yksi merkittävä ero muodostuu budjetin siirtomäärärahojen käytöstä. Siirtomäärärahat ovat kaksi- tai kolmevuotisia määrärahoja, jotka budjetoidaan yhden vuoden talousarvioon. Kansantalouden tilinpitoon siirtomäärärahat kirjautuvat niiden käytön mukaan. Siirrettyjen määrärahojen nettovaikutus voi vaihdella suuresti vuosittain.

Jokainen EU-maa joutuu raportoimaan kaksi kertaa vuodessa EU:n tilastovirastolle Eurostatille budjetin ja tilinpidon välisten lukujen eroavuuksia alijäämä- ja velkaraportoinnin yhteydessä. Näissä raporteissa julkaistaan valtion lisäksi muidenkin julkisen talouden alasektoreiden budjettien ja tilinpidon välisiä eroavuuksia. Raportit julkaistaan Eurostatin sivuilla. Raportoinnin merkitys on entisestään korostunut lisääntyneen talouspolitiikan koordinaation myötä.

Taulukko 23. Budjettitalouden rahoitusasema ja valtionhallinnon nettoluotonanto¹⁾, mrd. euroa

	2012	2013*	2014**	2015**	2016**
	miljardia euroa				
Budjettitalouden ylijäämä (+) / alijäämä (-)²⁾	-7,8	-8,4	-7,4	-4,5	-4,1
Yksityistämistulot (nettotulot osakemyynistä)	-0,1	-0,1	-1,0	-1,2	-0,5
Finanssisijoitukset, netto	0,7	0,9	0,2	0,5	-0,2
Budjetin ulkopuolisten yksiköiden tuloylijäämä	-0,5	-0,6	0,0	0,0	0,0
Kassa-/suoriteperusteen korjaus	0,0	0,3	0,3	0,3	0,3
Muut erät ³⁾	-0,4	0,2	0,4	-1,2	-1,2
Valtionhallinnon nettoluotonanto (+) / -otto (-)	-7,3	-7,0	-6,9	-5,4	-5,0

¹⁾ Kansantalouden tilinpidon mukaan.

²⁾ Sisältää velanhallintamenot.

³⁾ Sisältää mm. velkojen peruutukset, suorien ulkomaisten sijoitusten uudelleensijoitetut voitot, budjetin siirtomäärärahojen ajoittumisen vaikutus.

2.3 Paikallishallinto

Vuonna 2013 paikallishallinnon alijäämä oli 0,8 % suhteessa BKT:hen. Rahoitusasema vahvistui osin kertaluonteisten tekijöiden seurauksena 0,5 mrd. euroa edellisvuodesta. Kuntien kulutusmenojen kasvu hidastui ja henkilöstömäärä supistui. Sen sijaan verotulot kasvoivat suhdannetilanteeseen nähden ripeästi. Kunnallisverokertymän kasvu johtui pääasiassa kertaluonteisista tekijöistä, kuten kuntien ja valtion välisissä ansiotulo- ja pääomaverojen tilityksissä sovellettavan jako-osuuden oikaisusta kuntien hyväksi. Keskimääräinen kunnallisveroprosentti nousi 0,1 prosenttiyksikköä 19,38 prosenttiin.

Vuonna 2014 kuntatalouden alijäämä pysyy edelleen 0,8 prosentissa suhteessa bruttokansantuotteeseen. Verotulojen arvioidaan kasvavan veropohjien heikosta kehityksestä huolimatta 2,3 %. Verotulojen kasvua kiihdyttävät kuntien veroprosenttien korotukset. Keskimääräinen kunnallisveroprosentti nousi vuoden alussa 19,74 prosenttiin ja osa kunnista nosti kiinteistöveroprosenttejaan. Myös kiinteistöjen arvostamisperusteisiin tehdyt muutokset kasvattavat kuntien verotuloja. Kuntien saamat valtionosuudet sen sijaan supistuvat valtion sopeutustoimien seurauksena.

Kireä taloustilanne pakottaa kunnat hillitsemään menojen kasvua kuluvana vuonna. Kunnista jää vuosittain noin 16 000 työntekijää eläkkeelle ja kuntien oletetaan jättävän osan avoimista tehtävistä täyttämättä. Myös maltillinen palkka- ja kustannustason kehitys sekä kuntatyönantajan sosiaalivakuutusmaksujen aleneminen hidastavat kuntatalouden menokehitystä.

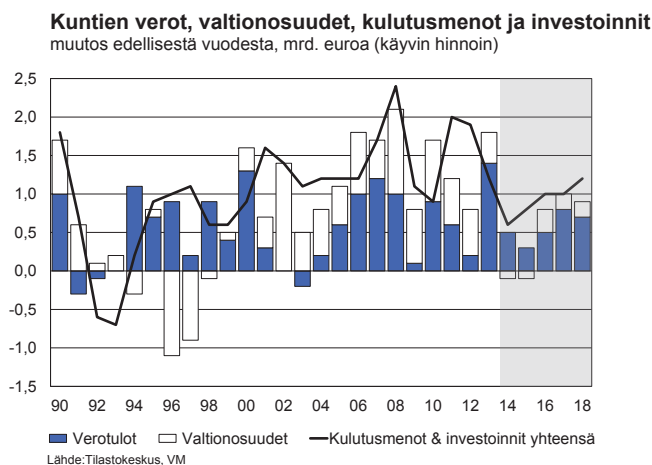
Heinäkuussa 2014 toteutettu kansantalouden tilinpidon uudistus aiheutti muutoksia paikallishallintosektoriin ja sen taloustoimiin. Uuden tilinpitojärjestelmän mukaisesti paikallishallintosektoriin mm. siirrettiin yrityssektorilta ja voittoa tavoittelemattomista yhteisöistä noin 150 kuntien omistamaa yhtiötä, kuten kuntaomisteiset ammattikorkeakoulu-yhtiöt. Muutokset kasvattivat sekä paikallishallintosektorin kokonaistuloja että -menoja. Vaikutukset nettoluotonantoon olivat vähäiset.

Kuntatalouden tila heikkenee vuonna 2015

Vuonna 2015 kuntatalouden alijäämän arvioidaan kasvavan 1,1 prosenttiin suhteessa bruttokansantuotteeseen. Arvio on tehty muuttumattoman politiikan periaatetta noudattaen, eli se sisältää vain jo sovitut toimenpiteet, joista on riittävästi tietoa saatavilla. Arviossa ei ole oletettu kunnallisveroprosenttien korotuksia tai muita kuntien omia sopeutustoimia.

Taloukasvu elpyy v. 2015, mutta veropohjien kehitys jää edelleen vaimeaksi ja siksi kuntien verotulojen kasvun arvioidaan jäävän v. 2015 runsaaseen 2 prosenttiin. Kataisen ja Stubbin hallitukset ovat päättäneet sekä kuntien verotuloja kasvattavista että vähentävistä veroperustemuutoksista, joiden yhteisvaikutuksena kuntien verotulot alenevat noin 130 milj. eurolla. Valtionosuuksiin tehdään vastaavan suuruinen kompensatio, joten veroperustemuutoksilla ei ole vaikutusta kuntien rahoitusasemaan. Kuntien valtionosuudet supistuvat 0,7 % v. 2015. Osana valtiontalouden sopeutustoimia kuntien valtionosuuksiin tehdään vajaan 190 milj. euron leikkaus. Yhteensä kuntien verotulojen ja valtionosuuksien kasvun arvioidaan jäävän yhteen prosenttiin v. 2015.

Kuntatalouden kustannustason arvioidaan nousevan v. 2015 edelleen maltillisesti. Kunta-alan ansiotason nousu on jäämässä runsaaseen prosenttiin. Myös työnantajamaksujen muutosten yhteisvaikutus on edelleen menokehitystä hillitsevä. Toisaalta väestön ikärakenteen muutoksesta johtuva palvelutarpeen kasvu nostaa kuntatalouden kulutusmenojen kasvun runsaaseen 2 prosenttiin.

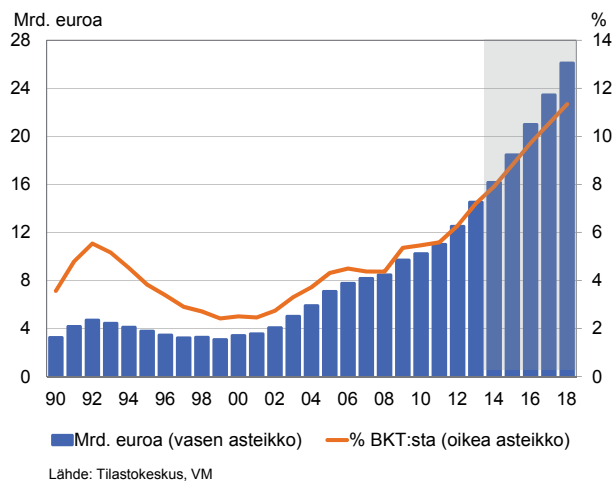
Kuntien velkaantuminen jatkuu vuosina 2016-2018

Muuttumattoman politiikan mukainen arvio kuntatalouden näkymistä vuosille 2016-2018 on synkkä. Ilman uusia kuntataloutta vahvistavia toimenpiteitä menojen kasvu jatkuu tulojen kasvua nopeampana. Kuntatalouden alijäämä syvenee 2,6 mrd. euroon eli 1,1 prosenttiin bruttokansantuotteesta vuoteen 2018 mennessä. Kuntatalouden velan määrä kasvaa runsaaseen 26 mrd. euroon eli yli 11 prosenttiin suhteessa bruttokansantuotteeseen.

Hallitus on sitoutunut vähentämään rakennepoliittisen ohjelman mukaisesti kuntien tehtäviä ja velvoitteita 1 mrd. eurolla vuoteen 2017 mennessä. Toimenpideohjelman tavoitteena on lisäksi vahvistaa kuntataloutta 1 mrd. eurolla kuntien omin toimenpitein. Tavoiteltuja säästövaikutuksia voidaan sisällyttää kuntatalouden kehitysarvioon siinä tahdissa kuin toimenpiteistä on päätetty ja niiden vaikutukset voidaan luotettavasti arvioida. Julkisen talouden suunnitelmaan vuosille 2015-2018 sisällytetyt toimet kattoivat alustavan laskennallisen arvion mukaan reilun kolmanneksen tavoitellusta miljardin euron säästöstä. Kuntien tehtäviä ja velvoitteita vähentävistä toimenpiteistä on tässä laskelmassa huomioitu toimet siltä osin kuin niiden on arvioitu johtavan kuntatalouden säästöihin vuoteen 2018 mennessä. Kuntien omia toimenpiteitä ei ole muuttumattoman politiikan periaatteen mukaisesti huomioitu.

Kuntatalouden kestävyys turvaaminen edellyttää rakennepoliittisen ohjelman täysimittaista toimeenpanoa. Kuntatalouden vakauttaminen edellyttää myös, että kunnat sitoutuvat jatkamaan talouden sopeuttamista ja tuottavuutta parantavia toimia. Väestön ikärakenteen muutoksesta johtuva palvelutarpeen kasvu vaikeuttaa kuntien pyrkimyksiä hillitä menojen kasvua. Siksi ilman tehtävien ja velvoitteiden merkittävää vähentämistä kuntatalouden velkaantumisen taittaminen merkitsisi huomattavia kunnallisveroprosenttien korotuksia. Jos kuntatalous tasapainotettaisiin vain kunnallisveroprosenttia korottamalla, merkitsisi se keskimääräisen kunnallisveroprosentin noin 2,5 prosenttiyksikön korotusta vuoteen 2018 mennessä.

Kuntien velka

Taulukko 24. Paikallishallinto¹⁾

	2011	2012*	2013*	2014**	2015**	2016**
	miljardia euroa					
Verot ja sosiaaliturvamaksut	19,2	19,4	20,7	21,2	21,6	22,1
Siitä kunnallisvero	16,3	16,9	17,9	18,3	18,6	19,1
Yhteisövero	1,6	1,2	1,5	1,4	1,5	1,3
Kiinteistövero	1,2	1,3	1,4	1,5	1,6	1,6
Muut tulot ²⁾	17,1	17,9	18,4	18,4	18,4	18,8
Siitä korkotulot	0,3	0,3	0,2	0,3	0,3	0,3
Siitä tulonsiirrot valtiolta	12,9	13,5	13,9	13,8	13,7	14,0
Tulot yhteensä	36,2	37,2	39,1	39,6	40,0	40,9
Kulutusmenot	30,6	32,2	33,2	33,7	34,4	35,4
Siitä palkansaajakorvaukset	20,5	21,4	21,6	21,6	21,8	22,1
Tulonsiirrot	2,8	3,0	3,0	3,1	3,3	3,4
Siitä sosiaalietuudet ja -avustukset	1,1	1,2	1,3	1,3	1,3	1,4
Tukipalkkiot ja muut tulonsiirrot	1,4	1,5	1,6	1,6	1,8	1,8
Korkomenot	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Pääomamenot ³⁾	3,9	4,1	4,5	4,4	4,5	4,5
Menot yhteensä	37,3	39,3	40,7	41,2	42,3	43,3
Nettoluotonanto (+) / nettoluotonotto (-)	-1,1	-2,1	-1,6	-1,7	-2,2	-2,5
Perusjäämä ⁴⁾	-1,1	-2,2	-1,7	-1,7	-2,3	-2,5

¹⁾ Kansantalouden tilinpidon mukaan.

²⁾ Ml. saadut pääomansiirrot ja kiinteän pääoman kuluminen

³⁾ Pääoman bruttomuodostus ja maksetut pääomansiirrot.

⁴⁾ Nettoluotonanto ilman nettokorkomenoja.

2.4 Sosiaaliturvarahastot

2.4.1 Työeläkerahastot

Työeläkerahastojen ylijäämä supistui viime vuonna 1,9 prosenttiin suhteessa BKT:hen, kun v. 2012 ylijäämä oli vielä 2,4 %. Viidessä vuodessa työeläkerahastojen ylijäämästä on sulanut pois yli 2 prosenttiyksikköä. Työeläkemenot ovat kasvaneet nopeasti viime vuosina eläkeläisten määrän kasvaessa sekä eläkkeiden keskimääräisen tason noustessa, kun alkavat eläkkeet ovat jo maksussa olevia eläkkeitä suurempia. Heikentynyt työllisyystilanne ja hidastunut ansiotason nousu ovat puolestaan vaimentaneet maksutuloja kasvua, vaikka eläkemaksuja on nostettu nopeaan tahtiin viime vuosina. Alhainen korkotaso on puolestaan vähentänyt eläkevarojen omaisuustuloja. Eläkevarallisuuden määrä on kuitenkin kohonnut jo 162 mrd. euroon vuoden 2013 lopussa.

Eläkeläisten määrän kasvu sekä keskimääräisen eläketason nousu pitävät yllä työeläkemenojen kasvua koko ennustejakson vuosina 2014-2018. Kevään 2014 kehysriihessä päätetty työeläkkeiden indeksikorotuksen jäädyttäminen 0,4 prosenttiin v. 2015 hidastaa eläkemenojen kasvua. Hidastunut inflaatio ja ansiotason nousu pitävät eläkkeiden vuosittaiset indeksikorotukset alle kahdessa prosentissa myös vuosina 2016-2018. Työeläkemenot kasvavat keskimäärin 5 % vuodessa ennustejakson aikana. Eläkemenojen suhde BKT:hen kohoaa lähes 14 prosenttiin v. 2018, kun vielä v. 2008 eläkemenojen suhde kokonaistalouteen oli vain 10 %.

Työeläkemaksu nousi 0,8 prosenttiyksikköä vuoden 2014 alussa ja palasi aiemmin sovitulle nousu-uralle viime vuoden korotustauon jälkeen. Eläkemaksujen osuus palkkasummasta ylittää 25 % tänä vuonna. Vuosille 2015 ja 2016 on sovittu 0,4 prosenttiyksikön suuriset työeläkemaksun korotukset, jotka jakautuvat puoliksi työntekijän ja työnantajan kesken. Palkkasumman kasvu pysyy vaimeana tänä ja ensi vuonna heikon työllisyyskehityksen ja maltillisten palkankorotusten takia, mikä hidastaa eläkemaksutulojen kasvua. Eläkevarojen tuottojen odotetaan kasvavan maltillisesti vuodesta 2016 lähtien korkotason lähtiessä nousuun.

Tänä vuonna eläkerahastojen ylijäämä laskee 1,7 prosenttiin suhteessa BKT:hen. Vuonna 2015 työeläkerahastojen rahoitusasema heikkenee edelleen, mikä johtuu ylimääräisestä valtion eläkerahaston 500 milj. euron suuruisesta tuloutuksesta valtiolle. Vuosina 2016-2018 työeläkerahastojen ylijäämä on 1,8 % BKT:sta¹. Talouden elpymisen ja maksujen korotusten kautta kasvavat maksutulot ja korkotuottojen kasvu eivät kuitenkaan käännä työeläkerahastojen ylijäämää kasvuun, koska eläkemenot jatkavat nopeaa kasvuaan myös keskipitkällä aikavälillä.

¹ Keskipitkän aikavälin laskelmassa on oletettu TyEL-maksujen nousevan suhteessa palkkasummaan 0,3 prosenttiyksikköä v. 2017 ja 0,2 prosenttiyksikköä v. 2018.

Taulukko 25. Sosiaaliturvarahastot ¹⁾

	2011	2012*	2013*	2014**	2015**	2016**
	miljardia euroa					
Sijoitustulot	4,0	3,8	3,7	3,7	4,1	4,7
Sosiaaliturvamaksut	24,0	25,5	25,9	26,7	27,4	28,4
Siitä työntantajien maksut	17,0	17,7	17,9	18,3	18,7	19,2
Vakuutettujen maksut	7,1	7,8	8,0	8,4	8,8	9,2
Tulon- ja pääomansiirrot julkisyhteisöiltä	11,6	12,3	12,9	13,2	13,2	13,5
Muut tulot	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,6
Tulot yhteensä	40,2	42,0	43,0	44,2	45,3	47,1
Kulutusmenot	3,4	3,6	3,5	3,7	3,7	3,8
Sosiaaliuudet ja -avustukset	28,7	30,6	32,7	34,5	35,4	36,5
Muut menot	2,7	2,7	2,9	3,0	3,6	3,1
Menot yhteensä	34,8	36,9	39,1	41,1	42,7	43,4
Nettoluotonanto (+) / nettoluotonotto (-)	5,4	5,2	3,8	3,1	2,6	3,8
Työeläkelaitokset	5,4	4,8	3,8	3,5	3,1	3,9
Muut sosiaaliturvarahastot	0,0	0,4	0,0	-0,4	-0,5	-0,1
Perusjäämä ²⁾	3,4	3,5	2,1	1,6	1,0	2,0

¹⁾ Kansantalouden tilinpidon mukaan.

²⁾ Nettoluotonanto ilman nettokorkomenoja.

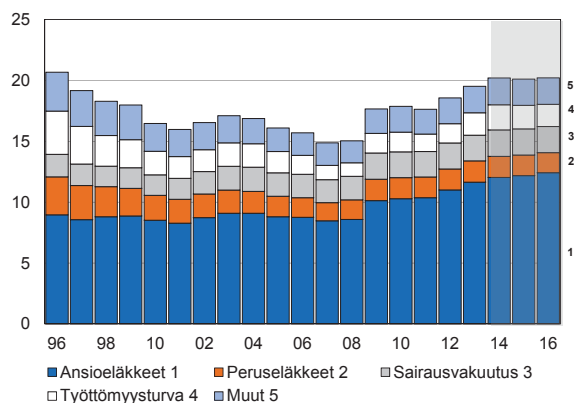
2.4.2 Muut sosiaaliturvarahastot

Muihin sosiaaliturvarahastoihin kuuluvat perusturvasta vastaava Kansaneläkelaitos sekä ansiosidonnaisesta työttömyysturvasta vastaava Työttömyysvakuutusrahasto. Muiden sosiaalirahastojen menot kasvoivat 5,5 % v. 2013. Menojen nopean kasvun taustalla olivat ansiosidonnaisten työttömyysturvan menojen kasvu 16 prosentilla sekä työttömyyteen liittyvän perusturvan menojen kasvu 18 prosentilla. Sairasvakuutusmenot vähenivät marginaalisesti viime vuonna, kun lääke- ja matkakorvausmenot pienenivät hallitusohjelman mukaisten säästöjen ansiosta. Valtion ja kuntien tulonsiirrot muille sosiaaliturvarahastoille kasvoivat 470 milj. euroa edellisestä vuodesta, mikä piti muiden sosiaaliturvarahastojen rahoituksen tasapainossa v. 2013.

Työttömyydestä aiheutuvien menojen ennakoidaan kasvavan vielä tänä vuonna ja ylittävän 4 mrd euroa, mutta kääntyvän laskuun ennustejakson loppua kohden, kun työttömyys alenee. Työttömyysmenoja vähentää 50 milj. euron säästö ansiosidonnaisiin työttömyysmenoihin vuodesta 2015 alkaen. Sairasvakuutusmenoissa säästetään ensi vuonna yhteensä 51 milj. euroa. Säästöistä huolimatta sairasvakuutusmenot kasvavat ennustejaksolla keskimäärin 3 % vuodessa. Menosäästöä syntyy myös, kun kansaneläkeindeksiä korotetaan 0,4 prosentilla v. 2015, mikä on 0,7 prosenttiyksikköä vähemmän kuin tavanomainen inflaatiotarkistus. Säästöpäätösten johdosta muiden sosiaaliturvarahastojen menot eivät kasva ensi vuonna. Vuosina 2016-2018 menojen kasvun arvioidaan olevan keskimäärin 1,5 % vuodessa.

Vuoden 2014 alusta työntekijöiden sairasvakuutusmaksu nousi 0,12 prosenttiyksikköä ja työnantajien työtulovakuusmaksu 0,1 prosenttiyksikköä. Vastaavasti sekä työntekijöiden että työnantajien työttömyysvakuutusmaksu aleni 0,1 prosenttiyksikköä. Työttömyysvakuutusmaksun aleneminen ja työttömyysmenojen kasvu painavat työttömyysvakuutusrahaston, ja sitä kautta muiden sosiaaliturvarahastojen rahoitusaseman 0,2 % BKT:sta alijäämäiseksi tänä vuonna. Keskipitkällä aikavälillä muiden sosiaaliturvarahastojen rahoitus on lähellä tasapainoa. Kuntien ja valtion Kelan rahoitusosuuksissa tapahtuu muutos v. 2015, kun kunnille siirretään vastuu pitkäaikaistyöttömien työmarkkinatuen rahoituksesta. Vuoden 2017 alusta perustoimeentulon laskenta ja maksatus siirtyvät puolestaan kunnilta Kelalle.

Sosiaalietuudet, -avustukset ja sairaanhoitokorvaukset prosenttia bruttokansantuotteesta

Lähde: Tilastokeskus, VM

Taulukko 26. Sosiaalivakuutusmaksut ja eläkeindeksit

	2011	2012	2013	2014	2015*	2016**
Sosiaalivakuutusmaksut ¹⁾						
Työnantajat						
Sairausvakuutus	2,12	2,12	2,04	2,14	2,13	2,14
Työttömyysvakuutus	2,32	2,32	2,32	2,20	2,20	2,20
Työeläkevakuutus (TyEL)	17,1	17,35	17,35	17,75	17,95	18,15
Kuntien eläkevakuutus	23,6	23,6	24,00	23,70	23,60	23,50
Työntekijät						
Sairausvakuutus	2,01	2,04	2,04	2,16	2,17	2,22
Työttömyysvakuutus	0,60	0,60	0,60	0,50	0,50	0,50
Työeläkevakuutus	4,9	5,45	5,45	5,85	6,05	6,25
Eläkeläiset						
Sairausvakuutus	1,36	1,39	1,47	1,49	1,51	1,55
Eläkeindeksit						
Työeläkeindeksi	2323	2407	2475	2509	2519	2556
Kansaneläkeindeksi	1508	1565	1609	1630	1637	1663

¹⁾ Vuosikeskiarvoina. Työnantajien maksut sekä vakuutettujen työttömyys- ja työeläkemaksut prosentteina palkoista.

Luvut ovat painotettuja keskiarvoja.

2.5 Julkisen talouden kestävyys pitkällä aikavälillä

Sopeutustoimista huolimatta julkinen talouden ei ennakoida tasapainottuvan keskipitkällä aikavälillä ja julkisen velan suhde kokonaistuotantoon jatkaa kasvuaan. Pysyvän lisähaasteen julkisen talouden tasapainottamiselle aiheuttaa väestön vanheneminen, mikä johtaa eläke-, terveydenhuollon ja pitkäaikaishoidon menojen kasvuun. Tuottavuuden kasvun hidastuminen ja työpanoksen kasvun pysähtyminen puolestaan rajoittavat talouskasvua ja sitä kautta verotulojen kasvua.

Huoltosuhteen heikkeneminen aiheuttaa mittavan paineen julkisen talouden rahoitukselle. Tilastokeskuksen vuoden 2012 väestöennusteen perustella 15-64-vuotiaan väestön ennakoitua supistuvan 84 000 hengellä vuoteen 2030 mennessä ja samanaikaisesti 65 vuotta täyttäneen väestön kasvavan 440 000 hengellä. Julkisen talouden pitkän aikavälin rahoitusasemaa mitataan kestävyysvajeella, joka on tulevien julkisen talouden alijäämien nykyarvo. Kestävyysvaje kertoo, paljonko julkista taloutta on tasapainotettava keskipitkällä aikavälillä, jotta velkaantuminen pysyy hallinnassa ilman lisätoimia myös pitkällä aikavälillä kun ikäsidonnaiset menot kasvavat.

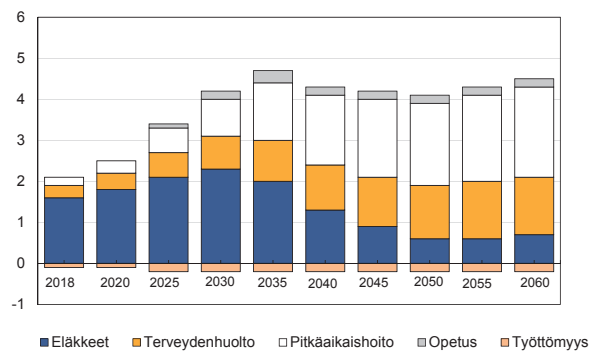
Kestävyysvajeen arvioidaan olevan noin 4 % suhteessa kokonaistuotantoon vuoden 2018 tasolla. Kestävyysvaje-arvio on kasvanut valtiovarainministeriön keväisestä arviosta, koska julkisen talouden rakenteellinen rahoitusasema on heikentynyt keskipitkällä aikavälillä. Pitkän aikavälin menopaineet eivät ole muuttuneet keväästä.

Kestävyysvaje tulee kuroa umpeen ennemmin tai myöhemmin. Jos velkataakka uhkaa kasvaa liian suureksi, markkinapaine nostaa ennen pitkää velasta maksettavaa korkoa ja pakottaa sopeuttamaan julkista taloutta. Mitä aiemmin julkisen talouden tasapainottavat päätökset tehdään, sitä pienemmällä sopeutustoimilla selvitään.

Kestävyysongelma voidaan ratkaista välittömällä budjettisopeutuksella, jolla parannetaan julkisen talouden rakenteellista rahoitusasemaa, mutta ennen kaikkea uudistuksilla, joilla hillitään tulevia menopaineita ja parannetaan talouden kasvuedellytyksiä ja sitä kautta julkisen sektorin tulojen kasvua pitkällä aikavälillä.

Kestävyyslaskelma on luonteeltaan painelaskelma, jossa projisoidaan nykyisten sääntöjen mukaista kehitystä tulevaisuuteen väestöennusteen, ikäryhmäkohtaisten meno-osuuksien ja talouskehityksen pitkän aikavälin arvioiden avulla. Mitä pidemmälle ajassa mennään, sitä suuremmaksi laskelmaan liittyvä epävarmuus kasvaa, minkä vuoksi laskelma on herkkä käytetyille oletuksille.

Ikäsidonnaisten menojen muutos
vuodesta 2012, % BKT:sta

Kuvio on laadittu STM:n kehittämällä SOME mallilla.

Taloudellisia tapahtumia

24.-25.3.2014

Hallitus sopi valtiontalouden kehyksistä sekä julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2015–2018. Hallitus päätti neuvotteluissaan uusista toimista, jotka vähentävät valtion menoja ja lisäävät tuloja 2,3 mrd. euroa vuoden 2018 tasolla. Kautensa aikana hallitus on päättänyt välittömistä valtion menoja vähentävistä ja tuloja lisäävistä toimista, jotka ovat vuoden 2017 tasolla nettomääräisesti noin 6,6 mrd. euroa eli 3 % suhteessa kokonaistuo-
tantoon, kun vertauskohtana on edellisen vaalikauden viimeinen kehyspäättös.

Sopeutustoimet verotuksen puolella koostuvat pääasiassa valmisteverojen korotuksista sekä ansio- ja pääomatuloverotukseen tehtävistä verotuksen oikeudenmukaisuutta korostavista toimenpiteistä. Vuonna 2015 ansiotuloverotusta kiristetään jättämällä ansio-
taso- ja inflaatiotarkistukset tekemättä. Tämä lisää verotuottoja noin 155 milj. eurolla. Pienituloisten verotusta kuitenkin kevennetään 100 milj. eurolla perus- ja työtulovähennystä korottamalla. Progressiivisen tuloveroasteikon ylimmän tuloluokan raja alennetaan 90 000 euroon ja tuloluokan voimassaoloa jatketaan vuoteen 2018 saakka. Toimenpiteillä kavennetaan tuloeroja.

Pääomatuloverotukseen tehtävillä muutoksilla lisätään veron tuottoa 28 milj. eurolla ja samalla kavennetaan tuloeroja. Pääomatulojen verotusta kiristetään siten, että ylempien verokannan tuloa alennetaan 30 000 euroon ja ylempi kanta korotetaan 33 prosenttiin. Perintö- ja lahjaverotusta kiristetään korottamalla asteikkojen kaikkia rajaveroprosentteja yhdellä prosenttiyksiköllä. Sen lisäksi aiemmin määräaikaiseksi säädetty yli 1 000 000 euron lahja- ja perintöosuuksien veroluokka muutettaisiin pysyväksi vuodesta 2016 alkaen.

Ohjelmassaan hallitus sitoutui aloittamaan koko kestävyysvajeen umpeen kuromiseksi tarvittavat toimet vuoteen 2015 mennessä. Hallitus päätti rakennepoliittisesta ohjelmasta talouden kasvuedellytysten vahvistamiseksi ja julkisen talouden kestävyysvajeen umpeen kuromiseksi 29.8.2013 sekä täsmensi ohjelmaa ja päätti sen toimeenpanosta 29.11.2013. Valtiontalouden kehyksiin on sisällytetty ne hallituksen rakennepoliittisen ohjelman toimenpiteet, joilla on kustannusvaikutuksia ja joiden valmistelu on tässä vaiheessa edennyt riittävän pitkälle.

Valtion budjettitalouden menojen taso on v. 2015 noin 53,5 mrd. euroa. Menojen arvioidaan nousevan kehyskaudella nimellisesti keskimäärin vajaan yhden prosentin vuosivauhdilla. Reaalisesti menot alenevat keskimäärin arviolta noin 0,5 % vuosittain. Budjettitalouden varsinaisten tulojen arvioidaan kasvavan kehyskaudella keskimäärin 3,3 % vuodessa. Verotulojen kasvuksi arvioidaan 3,6 % vuodessa. Verotulojen osuus budjettitalouden var-

sinaisista tuloista on keskimäärin 85 %. Vuonna 2018 budjettitalouden tulojen (pl. lainanotto) ennakoidaan olevan 53,4 mrd. euroa. Kun huomioidaan kehyspääatöksen mukainen määräraahakehitys ja tuloarviot, valtion budjettitalouden ennakoidaan olevan n. 2,7 mrd. euroa alijäämäinen v. 2018. Sopeutuksen arvioidaan riittävän taittamaan valtionvelan suhde kokonaistuotantoon kehyskaudella. Hallituksen esitys julkisen talouden suunnitelmaksi vuosille 2015–2018 on tarkoitus päättää valtioneuvoston istunnossa 3.4.2014, jonka jälkeen se annetaan eduskunnalle.

3.4.2014

Valtioneuvosto päätti julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2015–2018. Päättös on ensimmäinen julkisen talouden suunnitelma ja se kattaa valtionalouden ohella kuntatalouden, työeläkerahastot sekä muut sosiaaliturvarahastot. Päättöksessä todetaan julkisen talouden hoitoa ohjaavat säännökset, asetetut tavoitteet ja kokonaistaloudelliset lähtökohdat, joissa julkista taloutta hoidetaan. Lisäksi suunnitelma täsmentää hallituksen finanssi-politiittista linjaa näissä puitteissa. Päättöksellä tarkistetaan vaalikaudelle lokakuussa 2011 annettu valtionalouden kokonaiskehys vastaamaan vuoden 2015 hinta- ja kustannustasoa sekä rakenteellisia muutoksia. Lisäksi annetaan valtionalouden kehukset vuosille 2015–2018 noudatettavaksi vuoden 2015 talous- ja lisätalousarvioesitysten valmistelussa. Valtioneuvosto päätti antaa selonteko eduskunnalle.

17.4.2014

Valtioneuvosto hyväksyi Suomen vakausohjelman. Siinä esitetään Suomen talouspolitiikan lähtökohdat ja tavoitteet erityisesti finanssipolitiikan osalta sekä arvioidaan niiden toteutumista vuoteen 2018 asti. Ohjelman perustana on eduskunnan 20.12.2013 hyväksymä talousarvio, valtioneuvoston 3.4.2014 hyväksymä julkisen talouden suunnitelma vuosille 2015–2018 sekä tämän taustalla olevat ennusteet. Vaisuista kasvunäkymistä huolimatta Suomen julkisen talouden tila kohenee vakausohjelmajaksolla. Vuonna 2013 julkisen talouden alijäämä oli 2,1 % BKT:sta. Hallituksen päättämät sopeutustoimet kohentavat erityisesti valtionalouden rahoitusasemaa niin, että tässä vakausohjelmassa esitetyn ennusteen mukaan julkisyhteisöjen rahoitusasema tasapainottuu vuoteen 2017 mennessä ja julkisyhteisöjen velka alkaa alentua suhteessa kokonaistuotantoon ohjelmakauden aikana. Vuoden 2013 vakausohjelmassa asetettiin keskipitkän aikavälin tavoite julkisyhteisöjen rakenteelliselle rahoitusasemalle -0,5 prosenttiin BKT:sta ja se arvioitiin saavutettavan v. 2014. Vuonna 2013 rakenteellinen rahoitusasema oli -0,4 % BKT:sta. Vakausohjelmassa esitetyn arvion mukaan rakenteellinen rahoitusasema on -0,7 % BKT:sta v. 2014. Hallituksen päättämien sopeutustoimien ansiosta rakenteellinen rahoitusasema vahvistuu ohjelmakauden aikana ja kääntyy ylijäämäiseksi v. 2017.

Valtioneuvosto hyväksyi Eurooppa 2020 -strategian kevään 2014 kansallisen ohjelman. Euroopan unionille kuvataan hallituksen toimenpiteitä ja suunnitelmia, joilla vuoden 2011 syksyllä vahvistetut Eurooppa 2020 -strategian kansalliset tavoitteet voidaan saavuttaa. Ohjelmassa huomioidaan myös Euroopan unionin neuvoston Suomelle v. 2013 antamat suo-

situkset. Ohjelma noudattaa rakenteeltaan kevään 2013 ohjelmaa. Painopiste on tänä vuonna kilpailukyvyssä, yritysrakenteen monipuolistamisessa sekä energiatehokkuudessa. Ohjelma perustuu Eurooppa-neuvoston kesäkuussa 2010 hyväksymään Eurooppa 2020 -strategiaan.

30.4.2014

Valtioneuvosto päätti antaa eduskunnalle hallituksen vuosikertomuksen vuodelta 2013.

22.5.2014

Valtioneuvosto antoi eduskunnalle hallituksen esityksen vuoden 2014 lisätalousarvioksi. Tuloarvioiden lisäykseksi ehdotetaan nettomääräisesti 544 milj. euroa ja määrärahojen lisäykseksi nettomääräisesti 520 milj. euroa. Vuoden 2014 lisätalousarviesitys on siten 24 milj. euroa ylijäämäinen. Valtion nettolainanotoksi v. 2014 arvioidaan 7,1 mrd. euroa. Vuoden 2014 jakamattomaksi varaukseksi jäisi 119 milj. euroa. Verotuloarviota ehdotetaan alennettavan nettomääräisesti yhteensä 190 milj. eurolla. Arvonlisäveron tuottoarviota vähennettäisiin 165 milj. eurolla talousnäköymien heikentymisen ja kertymätietojen perusteella. Määrärahatarve kasvaa nettomääräisesti 520 milj. eurolla. Määrärahoja ehdotetaan lisättäväksi kasvun tukemiseen julkisen talouden suunnitelman 2015-2018 mukaisesti yhteensä noin 200 milj. euroa.

5.6.2014

EKP:n neuvosto päätti, että eurojärjestelmän perusrahoitusoperaatioiden korko lasketaan 0,15 prosenttiin alkaen operaatiosta, jonka maksut suoritetaan 11.6.2014.

12.6.2014

Eduskunta käsitteli valtioneuvoston selonteon julkisen talouden suunnitelmaksi vuosille 2015-2018 ja hyväksyi mietinnön mukaisen kannanoton valtioneuvostolle.

18.6.2014

Eduskunta päätti, että vuoden 2014 lisätalousarviota sovelletaan 1.7.2014 alkaen. Tuloarvioiden lisäys on nettomääräisesti 544 milj. euroa ja määrärahojen lisäys 520 milj. euroa. Vuoden 2014 lisätalousarvio on siten 24 milj. euroa ylijäämäinen.

18.-19.6.2014

Hallitustunnustelija Alexander Stubbin johdolla käytiin minihallitusneuvottelut. Stubbin hallituksen ohjelma perustuu pääministeri Kataisen hallituksen tekemiin rakennepoliittisiin päätöksiin sekä julkisen talouden sopeuttamista koskeviin linjauksiin. Aiemmin sovittuja kehysääntöjä noudatetaan ja velkaantuminen taittuu v. 2018.

Uudet kasvutoimet on kirjattu Stubbin hallituksen ohjelmaan. Hallitusneuvottelussa päätettiin myös kattavista uusista lisäpanostuksista kasvun ja työllisyyden vahvistamiseksi. Hallitus sitoutuu esimerkiksi edistämään merkittäviä liikennehankkeita, kuten Pisara-rataa, länsimetroa sekä Tampereen kaupunkiraitiotietä. Kotimaisen kysynnän ja ostovoiman sekä työllisyyden parantamiseksi eläkkeiden ja ansiotulojen verotukseen tehdään täysimääräiset ansiotaso- ja inflaatiotarkistukset kolmeen alimpaan tuloluokkaan v. 2015 ja jäädytys siirretään vuoteen 2016. Lapsiperheiden asemaa tuetaan verovähennysjärjestelmää kehittämällä. Muutoksen toteutus valmistellaan budjettiriiheen mennessä siten, että siinä huomioidaan kehyspäätyksessä sovitut korotukset perus- ja työtulovähennyksiin.

Liitetaulukot

1. Ennusteiden tarkentuminen
2. Vuosien 2009-2013 budjettiprosessissa käytettyjä ennusteita ja toteutumia, keskimääräinen %-muutos
3. Kysynnän ja tarjonnan tase
4. Kansantalouden rahoitustasapaino
5. Valtion budjettitalouden tulot tilinpäätöksen sekä talousarvion mukaan
6. Valtion budjettitalouden menot tilinpäätöksen sekä talousarvion mukaan
7. Valtion budjettitalouden menot hallinnonaloittain tilinpäätöksen sekä talousarvion mukaan
8. Julkinen bruttovelka
9. Kansaneläkelaitos, kansaneläkerahasto
10. Kansaneläkelaitos, sairausvakuutusrahasto
11. Kansaneläkelaitos, sosiaaliturvarahaston yleisrahasto
12. Yksityisen sektorin työeläkelaitosten vakuutusmaksutulot, eläkemenot ja vastuuvelka

1. Ennusteiden tarkentuminen¹

	2013*				2014**				2015**				2016**			
	sk2	tk1	sk1	tk2	sk2	tk1	sk1	tk2	sk2	tk1	sk1	tk2	sk2	tk1	sk1	tk2
BKT markkinahintaan, määrän muutos, %	-1,2	-1,4	-1,3	-1,2	0,8	0,5	0,2	0,0	1,8	1,4	1,4	1,2	-	1,8	1,6	1,4
Kulutus, määrän muutos, %	-0,1	-0,3	-0,3	0,0	0,4	0,1	0,3	0,1	0,9	0,3	0,3	0,3	-	1,0	1,0	0,9
Vienti, määrän muutos, %	-0,8	0,3	-1,3	-1,7	3,6	3,5	-0,5	0,4	4,1	4,1	4,6	4,0	-	4,8	4,8	4,6
Työttömyysaste, %	8,2	8,2	8,2	8,2	8,4	8,4	8,5	8,6	8,2	8,3	8,4	8,5	-	8,1	8,1	8,2
Kuluttajahintaindeksi, muutos, %	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,3	1,1	1,6	1,7	1,7	1,5	-	1,9	1,9	1,8
Valtion rahoitusjäämä, % BKT:sta	-3,8	-3,7	-3,7	-3,5	-3,6	-3,5	-3,7	-3,4	-3,2	-2,4	-2,4	-2,6	-	-2,0	-2,2	-2,3
Julkisyhteisöjen rahoitusjäämä, % BKT:sta	-2,6	-2,4	-2,5	-2,3	-2,5	-2,4	-2,6	-2,7	-2,0	-1,4	-1,7	-2,4	-	-0,9	-1,4	-1,7
Valtionvelka, % BKT:sta	46,6	46,4	46,3	44,6	49,3	48,7	49,3	47,6	50,7	49,3	49,8	48,5	-	49,2	50,0	49,0

¹ Julkaisuajankohdat: Suhdanekatsaus 19.12.2013 (sk2), Taloudellinen katsaus 3.4.2014 (tk1), Suhdanekatsaus 18.6.2014 (sk1) sekä Taloudellinen katsaus 15.9.2014 (tk2)

Lähde: Tilastokeskus, VM

2. Vuosien 2009-2013 budjettiprosessissa käytettyjä ennusteita ja toteutumia, keskimääräinen %-muutos

	Vuosien 2009-2013		Keskimääräiset ennustevirheet	
	Ennusteiden keskiarvo	Toteutumien keskiarvo	Ennusteen ali- tai yliarviointi ¹	Ennustevirheen suuruus ²
BKT (määrä)	1,5	-0,7	2,2	4,0
BKT (arvo)	3,7	1,2	2,5	4,4
Yksityinen kulutus (arvo)	3,7	2,8	0,9	3,1
Vaihtotase, % BKT:sta	1,3	-0,3	1,6	1,8
Inflaatio	2,3	1,8	0,6	1,0
Palkkasumma	3,4	1,8	1,5	2,1
Työttömyysaste	8,0	8,1	0,0	1,1
Valtionvelka, % BKT:sta	41,4	41,9	-0,5	3,7
Valtion nettoluotonanto, % BKT:sta	-3,1	-4,2	1,1	1,7
Julkisen talouden nettoluotonanto, % BKT:sta	-0,9	-2,2	1,3	2,2

Ennusteiden vertailu tehdään kansantalouden tilipidon ennakkotietoon heinäkuussa.

Viiden viimeisen vuoden keskiarvot on laskettu keväällä ja syksyllä tehdystä budjettivuotta koskevista ennusteista.

¹ Ali- tai yliarvioinnin indikaattori on keskimääräinen ennustevirhe.

² Virheiden itseisarvojen keskiarvo kertoo ennustevirheiden keskimääräisestä suuruudesta, virheen suunnasta riippumatta.

3. Kysynnän ja tarjonnan tase, miljoonaa euroa

	Käypiin hintoihin					
	2011	2012*	2013*	2014**	2015**	2016**
Bruttokansantuote markkinahintaan	196 869	199 069	201 341	204 056	209 397	215 677
Tavaroiden ja palvelujen tuonti	78 768	81 764	78 812	77 764	81 287	86 068
Kokonaistarjonta	275 637	280 833	280 153	281 820	290 684	301 745
Tavaroiden ja palvelujen vienti	77 093	78 881	76 866	76 761	80 916	85 913
Kulutus	152 262	157 709	161 263	163 590	166 466	170 547
yksityinen	105 771	109 026	111 046	112 542	114 431	117 304
julkinen	46 491	48 683	50 217	51 048	52 035	53 243
Investoinnit	43 779	44 305	42 596	41 480	43 090	45 124
yksityiset	36 301	36 409	34 290	33 099	34 577	36 400
julkiset	7 478	7 896	8 306	8 381	8 513	8 724
Kysyntäerät yhteensä	273 134	280 895	280 725	281 831	290 472	301 584
	Viitevuoden 2010 hintoihin; ei summautuvia					
	2011	2012*	2013*	2014**	2015**	2016**
Bruttokansantuote markkinahintaan	191 910	189 111	186 831	186 893	189 079	191 734
Tavaroiden ja palvelujen tuonti	74 222	75 167	73 281	72 652	74 970	78 254
Kokonaistarjonta	266 132	264 328	260 138	259 572	264 055	269 960
Tavaroiden ja palvelujen vienti	73 803	74 655	73 350	73 657	76 603	80 130
Kulutus	147 114	147 522	147 482	147 600	148 094	149 469
yksityinen	102 470	102 580	101 865	101 896	102 194	103 318
julkinen	44 644	44 940	45 603	45 690	45 885	46 138
Investoinnit	42 610	41 544	39 493	38 042	38 944	40 055
yksityiset	35 378	34 194	31 862	30 410	31 304	32 387
julkiset	7 232	7 348	7 623	7 621	7 630	7 660
Kysyntäerät yhteensä	265 921	264 112	260 698	259 228	263 705	269 602

4. Kansantalouden rahoitustasapaino

	2009	2010	2011	2012*	2013*
	prosenttia bruttokansantuotteesta				
Bruttoinvestoinnit	22,8	21,9	22,2	22,3	21,2
kotitaloudet ja voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	5,9	6,5	6,6	6,5	6,4
yritykset ja rahoituslaitokset	12,9	11,8	11,9	11,8	10,6
julkisyhteisöt	4,0	3,7	3,8	4,0	4,1
Bruttosäästäminen¹⁾	23,3	23,1	22,1	20,4	18,9
kotitaloudet ja voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	6,0	5,7	4,7	4,5	4,5
yritykset ja rahoituslaitokset	15,8	16,4	14,6	14,0	12,7
julkisyhteisöt	1,4	1,1	2,8	1,9	1,7
Rahoitusylijäämä	2,1	1,5	-1,4	-1,8	-1,9
kotitaloudet ja voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	-0,2	-1,1	-2,2	-2,3	-2,2
yritykset ja rahoituslaitokset	4,8	5,1	1,8	2,4	2,1
julkisyhteisöt	-2,5	-2,5	-1,0	-2,1	-2,3
Tilastollinen ero	-0,1	0,0	0,0	-0,2	-0,5

¹⁾ Ml. pääomansiirrot, netto

5. Valtion budjettitalouden tulot tilinpäätöksen sekä talousarvion mukaan, miljoonaa euroa

	Tilinpäätös			Talousarvio		
	2011	2012	2013	2013	2014	2015 (esitys)
Tulovero	11 021	10 775	11 075	11 795	11 153	11 409
Arvonlisävero	15 166	15 814	16 434	16 803	17 030	16 932
Valmisteverot	6 049	6 448	6 573	6 711	6 918	7 163
tupakkavero	739	752	848	779	811	863
alkoholijuomavero	1 281	1 381	1 336	1 429	1 442	1 384
energiaverot	3 880	4 103	4 171	4 285	4 400	4 592
muut valmisteverot	149	212	219	218	265	324
Autovero	1 067	1 007	932	1 034	997	993
Muut verot ja veronluonteiset tulot	3 012	3 277	3 726	3 580	3 695	3 546
Verot ja veronluonteiset tulot yhteensä	36 316	37 321	38 740	39 923	39 793	40 043
Sekalaiset tulot	4 723	6 065	5 137	4 936	4 745	5 997
Korkotulot ja voiton tuloutukset	2 043	1 925	2 030	1 922	1 995	2 783
Tulot ilman rahoitustaloustoimia	43 082	45 311	45 907	46 781	46 533	48 823
Valtiolle takaisin maksettavat lainat	160	423	264	252	402	415
Tulot ilman lainanottoa	43 242	45 734	46 172	47 033	46 935	49 237
Nettolainanotto ja velanhallinta	4 735	4 703	6 420	7 503	7 129	4 468
Tulot yhteensä	47 976	50 437	52 591	54 536	54 064	53 705

6. Valtion budjettitalouden menot tilinpäätöksen sekä talousarvion mukaan, miljoonaa euroa

	Tilinpäätös			Talousarvio		
	2011	2012	2013	2013	2014	2015 (esitys)
Eläkkeet	3 823	4 043	4 229	4 244	4 366	4 472
Puolustusvoimien kalustohankinnat	598	650	657	685	470	447
Muut kulutusmenot	8 667	8 919	9 105	9 040	9 263	8 877
Kulutusmenot yhteensä	13 088	13 612	13 991	13 969	14 099	13 796
Valtionavut kunnille ym.	11 456	11 991	11 776	12 233	11 740	11 157
Valtionavut elinkeinoille	3 383	3 386	3 433	3 740	3 612	3 634
Valtionavut kotitalouksille yms.	9 877	10 350	11 393	10 959	11 493	12 082
Siirrot budjetin ulkopuolisille rahastoille ja Kela:lle	4 830	5 098	5 576	5 641	5 709	5 817
Muut siirtomenot	3 881	3 859	4 143	3 969	4 221	4 038
Siirtomenot yhteensä	33 427	34 684	36 321	36 543	36 774	36 729
Koneiden, laitteiden ja kaluston hankkiminen	33	54	131	110	65	69
Talonrakennukset	41	43	79	69	59	50
Maa- ja vesirakennukset	430	628	565	612	523	494
Reaalisijoitukset yhteensä	505	725	775	791	647	613
Valtionvelan korot	1 874	1 836	1 722	1 827	1 775	1 729
Erittelemättömät menot	60	57	51	46	58	72
Muut menot yhteensä	1 934	1 893	1 773	1 873	1 833	1 801
Menot ilman rahoitustaloustoimia	48 954	50 914	52 860	53 176	53 353	52 933
Lainananto	720	1 042	1 084	1 049	505	650
Muut finanssisijoitukset	707	1 490	645	311	206	117
Finanssisijoitukset yhteensä	1 427	2 532	1 729	1 359	711	767
Menot ilman kuoletuksia	50 382	53 446	54 587	54 536	54 064	53 705
Nettokuoletukset ja velanhallinta	-	-	-	-		
Menot yhteensä	50 382	53 446	54 587	54 536	54 064	53 705

7. Valtion budjettitalouden menot hallinnonaloittain tilinpäätöksen sekä talousarvion mukaan, miljoonaa euroa

	Tilinpäätös			Talousarvio		
	2011	2012	2013	2013	2014	2015 (esitys)
21. Eduskunta	134	146	171	158	158	164
22. Tasavallan Presidentti	19	16	36	40	38	19
23. Valtioneuvoston kanslia	79	83	199	84	90	91
24. Ulkoasiainministeriön hallinnonala	1 254	1 284	1 339	1 303	1296	1224
25. Oikeusministeriön hallinnonala	852	887	883	870	899	901
26. Sisäasiainministeriön hallinnonala	1 312	1 293	1 356	1 317	1267	1219
27. Puolustusministeriön hallinnonala	2 697	2 804	2 852	2 876	2750	2687
28. Valtiovarainministeriön hallinnonala	15 609	17 415	16 991	16 982	17013	16950
29. Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonala	6 666	6 541	6 605	6 656	6584	6769
30. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala	2 770	2 678	2 641	2 723	2659	2661
31. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala	2 110	2 401	3 182	2 964	2970	2854
32. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala	3 464	3 765	3 799	3 842	3376	3439
33. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala	11 176	11 990	12 498	12 593	12880	12756
35. Ympäristöministeriön hallinnonala	332	279	299	261	271	204
36. Valtionvelan korot	1 907	1 864	1 737	1 866	1814	1766
Menot yhteensä	50 382	53 446	54 587	54 536	54064	53705

8. Julkinen bruttovelka¹⁾, miljardia euroa

	2011*	2012*	2013*	2014*	2015**	2016**
Valtio	84,5	93,1	98,1	105,4	109,7	113,0
Kunnat	11,0	12,5	14,5	16,2	18,5	21,0
Sosiaaliturvarahastot	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Yhteensä	95,5	105,6	112,6	121,6	128,1	134,0
%/BKT	48,5	53,0	55,9	59,6	61,2	62,1

¹⁾ Julkinen velka on tilastoudistuksen vuoksi ennuste myös vuosina 2011, 2012 ja 2013. Katso kehikko sivulla 72.

9. Kansaneläkelaitos, kansaneläkerahasto

Kansaneläkelain, perhe-eläkelain ja rintamasotilaseläkelain mukaiset tuotot ja kulut, miljoonaa euroa

	2 009	2 010	2 011	2012	2013	2014 ¹⁾
Tuotot						
Työnantajien vakuutusmaksut	679	46	1	0	0	0
Valtion rahoitusosuus	2 614	3 377	3581	3659	3747	3 773
eläkeväh. kansaneläkkeisiin	1 664	2 341	2345	2363	2386	2368
lapsikorotuksiin	4	6	6	6	6	6
perhe-eläkkeisiin	37	36	34	34	34	34
takuueläkkeisiin	.	.	124	155	158	157
rintamasotilasetuksiin	64	56	48	42	37	30
eläkkeensaajan asumistukiin	369	390	420	442	466	492
lasten vammaistukiin	70	70	72	75	79	84
aikuisten vammaistukiin	32	31	32	33	34	35
eläkettä saavien hoitotukiin	310	398	421	439	470	487
ruokavaliokorvauksiin	7	7	8	8	9	9
toimintakuluihin	57	44	73	64	70	71
Omaisuden tuotot	27	26	15	7	21	2
Yhteensä	3 320	3 449	3597	3667	3768	3 775
Valtion takuusuoritus	.	.	.	.	.	.
Valtion lisärahoitusosuus / lisäsuoritus	130	.	.	.	.	.
Kulut						
Etuudet yhteensä	3 355	3 400	3505	3596	3680	3 699
Kansaneläkkeet	2 502	2 443	2385	2403	2425	2 407
eläkeväh. kansaneläkkeet	2 459	2 401	2345	2364	2386	2368
lapsikorotukset	6	6	6	6	6	6
perhe-eläkkeet	37	36	34	34	34	34
Takuueläkkeet	.	.	121	154	158	157
Rintamasotilasetuudet	64	56	48	42	36	30
Eläkkeensaajan asumistuki	370	393	420	442	468	492
Vammaisetuudet	419	509	532	555	593	614
eläkettä saavien hoitotuet	310	401	421	440	471	486
lasten vammaistuet	70	70	72	75	79	84
aikuisten vammaistuet	32	31	31	33	34	35
ruokavaliokorvaukset	7	7	8	8	9	9
Toimintakulut	126	115	112	85	100	102
Yhteensä	3 481	3 515	3617	3681	3780	3 801

¹⁾ Kansaneläkelaitoksen arvio.

10. Kansaneläkelaitos, sairausvakuutusrahasto

Sairausvakuutuslain mukaiset tuotot ja kulut, miljoonaa euroa

	2009	2010	2011	2012	2013	2014 ¹⁾
Tuotot						
Vakuutusmaksut	3 039	3 553	3 288	3 447	3 490	3 665
vakuutettujen maksut	1 625	1 980	1 695	1 792	1 875	1 960
työnantajain maksut	1 414	1 574	1 593	1 655	1 615	1 705
Takautumissuoritukset	7	4	8	7	6	9
Omaisuuksien tuotot	4	4	10	3	1	1
Valtion rahoitusosuus	1 190	1 293	1 260	1 319	1 230	1 295
Yhteensä	4 240	4 854	4 566	4 776	4 728	4 970
Kulut						
Suoritukset vakuutetuille ²⁾	3 526	3 591	3 718	3 824	3 791	3 932
päivärahat	809	826	851	863	857	877
äitiys-, isyys- ja vanhempainrahat	970	1 023	1 055	1 081	1 105	1 165
lääkekorvaukset	1 245	1 226	1 262	1 303	1 273	1 310
lääkäripalkkiokorvaukset	198	194	198	199	199	202
tutkimus- ja hoitokorvaukset	70	72	76	79	64	66
matkakorvaukset	235	251	276	298	294	312
Työterveyshuolto ja YTHS	279	304	318	327	350	381
Kuntoutus	306	311	339	356	380	406
Muut etuudet	27	25	29	39	36	54
Suoritukset Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle	10	8	9	9	9	10
Toimintakulut	182	186	194	204	207	208
Yhteensä	4 330	4 425	4 606	4 759	4 773	4 992

¹⁾ Kansaneläkelaitoksen arvio.

²⁾ Sisältää myös työpaikkakassojen kautta maksetut korvaukset.

11. Kansaneläkelaitos, sosiaaliturvan yleisrahasto

Kansaneläkelaitoksen toimeenpantavaksi säädetyt muut kuin kansaneläkerahastosta ja sairausvakuutusrahastosta maksettavat etuus- ja toimintakulut sekä tuotot, miljoonaa euroa

	2009	2010	2011	2012	2013	2014 ¹⁾
Tuotot						
Palkansaajien työttömyysvakuutusmaksu	21	40	63	56	60	52
Valtion rahoitusosuus ²⁾	3 811	4 014	4 033	4 418	4 775	5 071
Kuntien rahoitusosuus	569	589	587	629	675	717
Muut tuotot	2	2	4	2	2	1
Yhteensä	4 403	4 645	4 687	5 105	5 513	5 841
Kulut						
Työttömyysturvan perusturva	975	1 097	1 134	1 421	1 683	1 915
Lapsilisät	1 437	1 433	1 436	1 490	1 493	1 495
Lastenhoidon tuki	427	444	446	458	467	476
Äitiysavustus ja adoptiotuki	11	11	11	11	11	12
Elatustuki	70	102	102	112	186	191
Opintoetuudet	833	845	822	812	807	815
Yleinen asumistuki	482	530	552	606	670	727
Muut etuudet	48	50	51	52	54	59
Toimintakulut	120	132	134	143	143	151
Yhteensä	4 403	4 645	4 687	5 105	5 513	5 841

¹⁾ Kansaneläkelaitoksen arvio

²⁾ Sisältää myös Ahvenanmaan maakuntahallituksen suoritukset.

12. Yksityisen sektorin työeläkelaitosten vakuutusmaksutulot, eläkemenot ja vastuovelka (rahastot), miljoonaa euroa.

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014 ^{a)}
Vakuutusmaksut							
palkoista ¹⁾	10382	10030	10 417	11 200	11 900	12 100	12 500
yrittäjätuloista ²⁾	826	883	934	1 034	1 134	1 173	1 230
Yhteensä	11208	10913	11 351	12 234	13 034	13 273	13 730
Eläkkeet							
palkansaajat ¹⁾	9124	10089	10 639	11 221	12 100	12 800	13 500
yrittäjät ²⁾	1281	1391	1 450	1 533	1 640	1 740	1 820
- siitä valtion rahoitus	510	578	598	574	605	650	680
Yhteensä	10405	11480	12 089	12 754	13 740	14 540	15 320
Vastuuvelka 31.12.	70618	77000	80 733	80 456	84 000	88 000	91 000
Vakuutusmaksut, % BKT:sta	6,1	6,3	6,5	6,5	6,9	7,2	7,5
Eläkkeet, % BKT:sta	5,6	6,7	6,1	6,2	6,5	6,6	6,7
Keskimääräinen TEL-maksu, % palkasta	21,1	21,3	21,6	22,1	22,8	22,8	23,6
Laskuperustekorko, % (keskim. vuodessa)	5,50	3,0	4,00	4,63	3,62	4,37	4,75

^{a)} ETK:n arvio

¹⁾ TyEL ja MEL

²⁾ MYEL ja YEL

